CORPUS

JURIS CIVILIS

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΛΑΤΙΝΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΥΠΟ

ΠΑΝΤΕΛΗ ΤΣΙΤΣΕΚΛΗ

ΚΩΔΙΞ

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ

ΤΟΜΟΣ Α'.

Βιβλία Α'. Ε'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΞΗ
1911

ΤΥΠΟΙΣ Ἀθαν. Γ. Δεληγιάννη

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐφ' ὅσον ἐν Ἑλλάδι πολιτεύεται τὸ Ρωμαϊκὸν καὶ Βυζαντινὸν Δίκαιον καὶ ὡς θετὸς ἀστικὸς νόμος χρησιμεύουσι κυρίως αἱ Συλλογαὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἡ ἀνάγκη παρ' ἡμῖν τῆς μεταφράσεως καὶ τοῦ Ἰουστινιανείου Κώδικος ἦν ἀπὸ μακροῦ ἐνδεδειγμένη. Ἀλλ' ὥσπερ παρὰ τοῖς ἄλλοις Κράτεσιν, ἅτινα εἴτε ἀπὸ πολλοῦ εἴτε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀπέκτησαν Ἀστικοὺς Κώδικας, δὲν ἀπέβαλον τὴν πολύτιμον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἀξίαν αὐτῶν τὰ ἀείζωα καὶ σοφὰ τοῦ Ρωμαϊκοῦ καὶ Βυζαντινοῦ Δικαίου δόγματα, ταῦτα τὴν κρηπῖδα τῶν νεωτέρων Κωδίκων ἀποτελέσαντα καὶ συμβολὴν μεγίστην ἔτι παρέχοντα πρός τε τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν καὶ τὴν ἀναπλήρωσιν τῶν τῆς κειμένης νομοθεσίας χασμάτων διὰ τῆς τοῦ δικαίου ἀναλογίας καὶ τῆς εὐρυτέρας ἐπιστημονικῆς ἐπεξεργασίας τῶν τοῦ δικαίου ἀρχῶν, οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν, κἂν θᾶσσον ἢ βράδιον τελεσφορήσωσιν αἱ φιλότιμοι τῆς Πολιτείας μέριμναι πρὸς σύνταξιν καὶ ἀπόκτησιν ἰδιαγενοῦς Ἀστικοῦ κώδικος, αἱ τοῦ Ἰουστινιανοῦ Συλλογαὶ θέλουσι διατηρήσῃ ἐπὶ πολὺ τὸ κῦρος καὶ τὴν σημασίαν αὐτῶν, οὐ μόνον πρὸς ἐπίλυσιν τῶν ἐκκρεμῶν καὶ ἐκ τοῦ παρελθόντος διαφορῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς περαιτέρω ἐπιστημονικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ δικαίου καὶ πρὸς ἑρμηνείαν ἔτι τῶν πλείστων βεβαίως διατάξεων τοῦ μέλλοντος Κώδικος, ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες καὶ ἐν τούτῳ ἰδιαιτέρως ἕνεκα τῶν ἀπ' αἰώνων ἱστορικῶν καὶ ἐθνικῶν λόγων δὲν δυνάμεθα νὰ καταφρονήσωμεν τοῦ πατρίου δικαίου, τοῦ ἐν ταῖς Συλλογαῖς τῶν Αὐτοκρατόρων συνειλεγμένου, ἀφ' οὗ μάλιστα τοῦτο ἐπὶ αἰῶνας ἤδη ἐδημιούργησε καὶ ἐτόνωσε τὴν περὶ δικαίου συνείδησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ ἀναγεννηθέντος Κράτους. Ἂν δ' ἐν τοῖς πεπολιτισμένοις τῆς ἑσπερίας κράτεσιν, ἐν οἷς ἀπὸ πολλοῦ κατηρτίσθησαν καὶ ἰσχύουσιν Ἀστικοὶ Κώδικες, τὸ Ρωμαϊκὸν καὶ Βυζαντινὸν δίκαιον, ἀποτελέσαν τὴν βάσιν καὶ τὰ θεμέλια αὐτῶν, τυγχάνει οὐχ' ἧττον συντόνου ὁσημέραι ἐπιστημονικῆς ἐπεξεργασίας, πολλῷ μᾶλλον ἡμῖν τοῖς Ἕλλησιν ἰδίᾳ λόγοι Ἐθνικοῦ ἐγωισμοῦ ἐπιβάλλουσι τὴν μετὰ πάσης στοργῆς διαφύλαξιν τοῦ πολυτίμου τούτου Ἐθνικοῦ κειμηλίου καὶ τὴν ἄοκνον μελέτην καὶ σπουδὴν αὐτοῦ.

Τούτοις τοῖς λόγοις πᾶσι πέποιθα ὅτι ἡ παροῦσα μετάφρασις πάντοτε ἔσται τὰ μάλα χρήσιμος τοῖς περὶ τὸ δίκαιον ἐν γένει ἀσχολουμένοις παρ' ἡμῖν. Οὐχ ἧττον τὸ πρὸς ταύτην ἐγχείρημα, καὶ δὴ ἐκ τοῦ Λατινικοῦ κειμένου ἀπ' εὐθείας, οὐ σμικρὰς παρέσχε μοι δυσχερείας.

Ἐπιλαβόμενος ταύτης πρὸ ἑξαετίας, τῇ ἐπιμόνῳ προτροπῇ τοῦ δραστηρίου παρ'

ἡμῖν ἐκδότου Κου. Γ. Φέξη, παραδίδωμι σήμερον τῇ δημοσιότητι τὰ πέντε πρῶτα βιβλία τοῦ Ἰουστινιανείου Κώδικος ἀποτελοῦντα ταῦτα σχεδὸν τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου ἔργου. Συντόμως δὲ κατὰ τὸ δυνατὸν θέλει ἔλθῃ εἰς φῶς καὶ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἔργου. ἕτοιμον ἤδη σχεδὸν κατὰ τὸ πλεῖστον. Ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ παρατίθεται καὶ τὸ Λατινικὸν κείμενον, ὅπερ ὅμως ἐν τοῖς ὕστερον βιβλίοις παρελείφθη χάριν οἰκονομίας χρόνου καὶ δαπανῶν.

Κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ ἔργου, γενομένην ἐκ τοῦ Λατινικοῦ κειμένου τῆς ἐκδόσεως τῶν Krueger καὶ Mommsen, πᾶσαν κατέβαλον προσπάθειαν περὶ τὴν ἀκριβῆ τοῦ κειμένου ἀπόδοσιν, ἔχων πρὸς τοῦτο βοηθήματα τὰ Βασιλικὰ καὶ τὴν Γερμανικὴν μετάφρασιν τοῦ Sintenis καὶ τῶν ἄλλων πρὸς ταύτην συνεργασθέντων Γερμανῶν νομομαθῶν. Ἴσως ἐνιαχοῦ τῆς παρούσης μεταφράσεως ἀπαντᾷ διαφορὰ περὶ τὸ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ λεκτικόν, μὴ ὂν ὅμοιον καθ' ὅλον τὸ ἔργον· πλὴν τοῦτο προῆλθεν ἐξ ἀνάγκης καὶ παρὰ τὴν θέλησίν μου, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς ζωηρᾶς ἐπιθυμίας, ἵνα τοῦτο μὲν μὴ ἀπομακρυνθῶ τῆς καθαρευούσης, τοῦτο δὲ δυνηθῶ νὰ ἀποδώσω ἐν τῇ Ἑλληνικῇ τὸ Λατινικὸν κείμενον ὡς οἷόν τε ἀκριβὲς καὶ μὴ παραλλάσσον οὐδὲ ὡς πρὸς τὴν τάξιν τῶν λέξεων, δεδομένου ὅτι ἐν τῇ τῶν νόμων συνθέσει καὶ τοῦτο μεγίστην ἔχει σημασίαν διὰ τὸν ἑρμηνευτὴν πρὸς ἐξεύρεσιν τῆς ἀληθοῦς τοῦ νόμου ἐννοίας. Ἕνεκεν τῶν λόγων τούτων κατίσχυσεν ἐν πολλοῖς κατὰ τὴν μετάφρασιν ἡ τῶν Βασιλικῶν γλῶσσα, ἥτις κατεδείχθη ὡς ἡ μᾶλλον προσφυὴς περὶ τὴν ἀκριβεστέραν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀπόδοσιν τοῦ Λατινικοῦ κειμένου διασώζοντος, ἐφ' ὅσον ἦν τοῦτο δυνατόν, καὶ αὐτὴν τὴν τῶν λέξεων σειρὰν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μεταφράσει.

Ὅπως δήποτε ἡ παροῦσα μετάφρασις, γενομένη ἄλλως τε ἐν τῷ μέσῳ καὶ τῶν ἄλλων ἐκ τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος ἀσχολιῶν, σκοπὸν προτίθεται κυρίως ἵνα χρησιμεύῃ ὡς βοήθημα πρὸς εὐχερεστέραν κατανόησιν τοῦ Λατινικοῦ κειμένου καὶ ἑρμηνείαν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν περὶ τὰ νομικὰ ἀσχολουμένων, μὴ ἀξιοῦσα δὲ τὸ ἀλάθητον, εἰ καὶ πᾶσα κατεβλήθη προσπάθεια πρὸς τὸ κατὰ τὸ ἐφικτὸν ἀκριβές, θαρρούντως προσατενίζει πρὸς τὴν ἐπιεικῆ τῶν χρησομένων γνώμην.

Ἀθήνησι τῇ 1η Φεβρουαρίου 1911.

Παντ. Δ. Τσιτσεκλῆς

DE NOVO CODICE COMPONENDO

Imperator Iustinianus Augustus ad Senatum.

Haec, quae necessario corrigenda esse multis retro principibus visa sunt, interea tamen nullus eorum hoc ad effectum ducere ausus est, in praesenti rebus donare communibus auxilio dei omnipotentis censuimus et prolixitatem litium amputare, multitudine quidem constitutionum, quae tribus codicibus Gregoriano et Hermogeniano atque Theodosiano continebantur, illarum etiam, quae post eosdem codices a Theodosio divinae recordationis aliisque post eum retro principibus, a nostra etiam clementia positae sunt, resecanda, uno autem codice sub felici nostri nominis vocabulo componendo, in quem colligi tam memoratorum trium codicum quam novellas post eos positas
1 constitutiones oportet. Ideoque ad hoc maximum et ad ipsius rei publicae sustentationem respiciens opus efficiendum elegimus tanto fastigio laborum tantaeque sollicitudini sufficientes IOHANNEM virum excellentissimum ex quaestore

ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΝΕΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς τὴν Σύγκλητον.

Ταῦτα, ἅτινα ἀναγκαίως ὅτι ἔχρῃζον διορθώσεως πολλοῖς ἄνωθεν ἡγεμόσιν ἐφάνησαν, ἐν τοσούτῳ ὅμως οὐδεὶς αὐτῶν ἀπετόλμησεν ἵνα τοῦτο εἰς ἔργον ἀγάγῃ, ἐν τῷ παρόντι ἐκρίναμεν ἵνα τῇ πολιτείᾳ δωρήσωμεν σὺν τῇ βοηθείᾳ τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ καὶ τὸ μῆκος τῶν δικῶν περιτέμωμεν, ἀποκοπτομένου μὲν τοῦ πλήθους τῶν διατάξεων, αἵτινες περιείχοντο ἐν τοῖς τρισὶ κώδιξι, τῷ Γρηγοριανῷ καὶ Ἑρμογενιανῷ καὶ Θεοδοσιείῳ, ὡς καὶ ἐκείνων, αἵτινες μετὰ τούτους τοὺς κώδικας ἐτέθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου τοῦ θείας μνήμης καὶ τῶν ἄλλων μετ' αὐτὸν ἄνωθεν ἡγεμόνων, πρὸς δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ἡμετέρας γαληνότητος, ἑνὸς δὲ κώδικος συνταξομένου ὑπὸ τῷ εὐτυχεῖ τοῦ ἡμετέρου ὀνόματος ῥήματι, ἐν ᾧ δέον ἵνα περισυλλεχθῶσι τοῦτο μὲν τῶν μνημονευθέντων τριῶν κωδίκων, τοῦτο δὲ αἱ νεαραὶ μετὰ τούτους τεθεῖ-

1 σαι διατάξεις. Καὶ διὰ τοῦτο, ἵνα ἐπιτελέσωμεν τὸ μέγιστον τοῦτο καὶ εἰς αὐτῆς τῆς πολιτείας τὴν συντήρησιν ἀποσκοποῦν ἔργον, ἐξελεξάμεθα τῷ τηλικούτῳ τῶν κόπων μεγέθει καὶ τῇ τηλικαύτῃ μερίμνῃ [ἄνδρας] ἐπαρκεῖς, τὸν ΙΩΑΝΝΗΝ ἄνδρα ἐξοχώτατον ταμιεύσαντα τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀνακτόρων,

sacri nostri palatii consularem atque patricium, LEONTIUM virum sublimissimum magistrum militum ex praefecto praetorio consularem atque patricium, PHOCAM virum eminentissimum magistrum militum consularem atque patricium, BASILIDEM virum excellentissimum ex praefecto praetorio Orientis et patricium, THOMAM virum gloriosissimum quaestorem sacri nostri palatii et ex consule, TRIBONIANUM virum magnificum magisteria dignitate inter agentes decoratum, CONSTANTINUM virum illustrem comitem largitionum inter agentes et magistrum scrinii libellorum sacrarumque cognitionum, THEOPHILUM virum clarissimum comitem sacri nostri consistorii et iuris in hac alma urbe doctorem, DIOSCORUM et PRAESENTINUM disertissimos togatos fori

2 amplissimi praetoriani. Quibus specialiter permisimus resecatis tam supervacuis, quantum ad legum soliditatem pertinet, praefationibus quam similibus et contrariis, praeterquam si iuris aliqua divisione adiuventur, illis etiam, quae in desuetudinem abierunt, certas et brevi sermone conscriptas ex isdem tribus codicibus, novellis etiam constitutionibus leges componere et congruis subdere titulis, adicientes quidem et detrahentes, immo et mutantes verba earum, ubi hoc rei commoditas exigebat, colligentes vero in unam

ὑπατεύσαντα δὲ καὶ εὐπατρίδην, τὸν ΛΕΟΝΤΙΟΝ, ἄνδρα ὑπεροχώτατον, στρατάρχην, πρῴην ἔπαρχον πραιτωρίων, ὑπατεύσαντα δὲ καὶ εὐπατρίδην, τὸν ΦΩΚΑΝ, ἄνδρα διαπρεπέστατον, στρατάρχην, ὑπατεύσαντα δὲ καὶ εὐπατρίδην, τὸν ΒΑΣΙΛΕΙΔΙΗΝ, ἄνδρα ἐξοχώτατον, πρῴην ἔπαρχον πραιτωρίων τῆς Ἀνατολῆς καὶ εὐπατρίδην, τὸν ΘΩΜΑΝ, ἄνδρα ἐνδοξότατον, ταμίαν τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀνακτόρων καὶ πρῴην ὕπατον, τὸν ΤΡΙΒΩΝΙΑΝΟΝ, ἄνδρα μέγαν, τῷ ὑπάτῳ ἀξιώματι μεταξὺ τῶν δημοσίων λειτουργῶν κεκοσμημένον, τὸν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ, ἄνδρα ἐκλαμπρότατον, κόμητα τοῦ ταμείου μεταξὺ τῶν δημοσίων λειτουργῶν καὶ ἀρχηγὸν τοῦ γραφείου τῶν ἀναφορῶν καὶ τῶν ἱερῶν [βασιλικῶν] διαγνώσεων, τὸν ΘΕΟΦΙΛΟΝ, ἄνδρα λαμπρότατον, κόμητα τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν συνεδρίου καὶ διδάσκαλον τοῦ δικαίου ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει, τὸν ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΝ καὶ ΠΡΑΙΣΕΝΤΙΝΟΝ, εὐγλωττοτάτους συνηγόρους τοῦ ἐπιφανεστάτου [ἀνωτάτου] πραιτωριανοῦ δι-
2 καστηρίου. Τούτοις εἰδικῶς ἐπετρέψαμεν ἵνα, ἀποκοπτομένων τοῦτο μὲν τῶν περιττῶν, ὅσον εἰς τῶν νόμων τὴν τελειότητα ἀνήκει, προοιμίων, τοῦτο δὲ τῶν ὁμοίων καὶ τῶν ἐναντίων, πλὴν εἴ τινι τοῦ δικαίου διακρίσει ὑποδοηθοῦνται, ὡς καὶ ἐκείνων, ἅτινα εἰς ἀχρηστίαν περιέστησαν, [ἵνα] νόμους σαφεῖς καὶ βραχεῖ λόγῳ συγγεγραμμένους ἐκ τούτων τῶν τριῶν κωδίκων, πρὸς δὲ καὶ τῶν νεαρῶν διατάξεων, συνθέσωσι καὶ ὑπὸ ἀναλόγους ὑπαγάγωσι τίτλους, προστιθέντες μὲν καὶ ἀφαιροῦντες, μάλιστα δὲ καὶ ἐναλλάσσοντες τὰ ῥήματα αὐτῶν, ἔνθα ἀπῄτει τοῦτο ἡ τοῦ πράγματος χρεία, συλλέγοντες δ' ἐν μιᾷ διατάξει, ὅσα ἐν ποικίλαις διατάξεσι διεσπαρμένα εἰσί, καὶ

sanctionem, quae in variis constitutionibus dispersa sunt, et sensum earum clariorem efficientes, ita tamen, ut ordo temporum earundem constitutionum non solum ex adiectis diebus et consulibus, sed etiam ex ipsa compositione earum clarescat, primis quidem in primo loco, posterioribus vero in secundo ponendis et, si quae earum sine die et consule in veteribus codicibus vel in his, in quibus novellae constitutiones receptae sunt, inveniantur, ita his ponendis nullaque dubietate super generali earum robore ex hoc orienda, sicut et illas vim generalis constitutionis obtinere palam est, quae ad certas personas rescriptae vel per pragmaticam ab initio datae eidem novo codici propter utilitatem sanctionis indi-
3 tae fuerint. Haec igitur ad vestram notitiam ferre properavimus, ut sciatis, quanta nos diurna super rerum communium utilitate cura sollicitat, studentes certas et indubitatas et in unum codicem collectas esse de cetero constitutiones, ut ex eo tantummodo nostro felici nomine nuncupando codice recitatio constitutionum in omnibus ad citiores litium decisiones fiat iudiciis. *Data id. Febr. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. II cons. [a. 528]*

τὴν ἔννοιαν αὐτῶν σαφεστέραν ἀπεργαζόμενοι, οὕτως ὅμως ἵνα ἡ τάξις τῶν χρόνων τῶν διατάξεων τούτων καταφαίνηται οὐ μόνον ἐκ τῆς προσθήκης τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν ὑπάτων, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς συνθέσεως αὐτῶν, τῶν μὲν πρώτων ἐν τῷ πρώτῳ τόπῳ, τῶν δ' ὑστέρων ἐν τῷ δευτέρῳ τιθεμένων καί, ἐάν τινες αὐτῶν χωρὶς ἡμέρας καὶ ὑπάτου εὑρίσκωνται ἐν τοῖς παλαιοῖς κώδιξιν ἢ ἐν τούτοις, ἐν οἷς αἱ νεαραὶ διατάξεις συνελέγησαν, οὕτω τούτων τιθεμένων καὶ οὐδεμιᾶς ἀμφισβητήσεως περὶ τῆς γενικῆς αὐτῶν ἰσχύος ἐκ τούτου φυομένης, ὥσπερ φανερόν ἐστιν ὅτι καὶ ἐκεῖναι λαμβάνουσι δύναμιν γενικῆς διατάξεως, αἵτινες πρὸς δῆλα [ὡρισμένα] πρόσωπα ἀντιγραφεῖσαι ἢ διὰ πραγματικοῦ τύπου [εἰδικοῦ θεσπίσματος] ἀρχῆθεν δοθεῖσαι ἐν τούτῳ τῷ νέῳ κώδικι ἤθελον ἐντεθῆ ἕνεκεν τοῦ ὠ-
3 φελίμου τῆς διατάξεως. Ταῦτα λοιπὸν ἐσπεύσαμεν ἵνα φέρωμεν εἰς εἴδησιν ὑμῶν, ὅπως γινώσκητε ὁπόση καθ' ἡμέραν φροντὶς περὶ τῆς τῶν κοινῶν ὠφελείας συνέχει ἡμᾶς, σπουδάζοντας ἵνα σαφεῖς καὶ ἀναμφίβολοι καὶ ἐν ἑνὶ κώδικι ὦσιν ἐφεξῆς συνειλεγμέναι αἱ διατάξεις, ὅπως ἐκ τούτου μόνον τοῦ κώδικος, τῷ ἡμετέρῳ εὐτυχεῖ ὀνόματι ἐκφωνουμένου [ὀνομαζομένου], ἡ ἀνάγνωσις τῶν διατάξεων ἐν πᾶσι τοῖς δικαστηρίοις γίγνηται πρὸς ταχυτέραν τῶν δικῶν ἐπίλυσιν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς εἰδοῖς τοῦ Φεβρουαρίου 528 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ ἐσαεὶ Αὐγούστου.

DE IUSTINIANO CODICE CONFIRMANDO

Imperator Iustinianus pius felix inclitus victor ac triumphator semper augustus Menae viro illustri praefecto praetorio II ex praefecto huius almae urbis ac patricio.

Summa rei publicae tuitio de stirpe duarum rerum, armorum atque legum veniens vimque suam exinde muniens felix Romanorum genus omnibus anteponi nationibus omnibusque dominari tam praeteritis effecit temporibus quam deo propitio in aeternum efficiet. istorum etenim alterum alterius auxilio semper viguit, et tam militaris res legibus in tuto collocata est, quam ipsae leges armorum praesidio servatae sunt. merito igitur ad prima communium rerum sustentationis semina nostram mentem nostrosque labores referentes militaria quidem agmina multiplicibus et omnem providentiam continentibus modis correximus, tam veteribus ad meliorem statum brevi tempore reductis, quam novis non solum exquisitis, sed etiam recta dispositione nostri numis sine novis expensis publicis constitutis, legum vero praesidia primo servando positas, deinde novas ponendo firmissima subiectis effecimus. Sed cum sit necessarium multitudinem constitutionum tam in tribus veteribus codicibus relatarum quam post eorum confectionem posterioribus temporibus adiectarum ad brevitatem reducendo caliginem earum rectis iudicum definitionibus insidiantem penitus extirpare, ad hoc commune praestandum beneficium deo praesule prono animo nos dedidimus et electis viris gloriosissimis tam doctrina legum quam experientia rerum studioque pro re publica indefesso et laudabili proposito pollentibus sub certis finibus magnum laborem commisimus, per quem tam trium veterum Gregoriani et Hermogeniani atque Theodosiani codicum constitutiones quam plurimas alias post eosdem codices a Theodosio divinae memoriae ceterisque post eum retro principibus, a nostra etiam clementia positas in unum codicem felici nostro vocabulo nuncupandum colligi praecepimus: tollendis quidem tam praefationibus nullum suffragium sanctioni conferentibus quam contrariis constitutionibus, quae posteriore promulgatione vacuatae sunt, similibus etiam praeter eas, quae eadem paene sanciendo divisionem iuris aliquam facere noscuntur, ex qua dividendo

ΠΕΡΙ ΕΠΙΚΥΡΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΕΙΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός, ὁ Εὐσεβής, ὁ Εὐδαίμων, ὁ Περίκλυτος, ὁ Νικητὴς καὶ Τροπαιοῦχος, ὁ ἐσαεὶ Αὔγουστος, πρὸς Μηνᾶν ἄνδρα ἐκλαμπρότατον ἔπαρχον πραιτωρίων Β, πρῶην ἔπαρχον ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως καὶ εὐπατρίδην.

Ἡ ὑψίστη τῆς πολιτείας ἀσφάλεια, ἐκ τῆς ἀρχῆς δύο πραγμάτων, τῶν ὅπλων καὶ τῶν νόμων ἀπορρέουσα καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς ἐντεῦθεν ὀχυροῦσα, κατώρθωσεν ἵνα τὸ εὐτυχὲς τῶν Ρωμαίων γένος τοῦτο μὲν ἐν τοῖς παρῳχημένοις χρόνοις πάντων τῶν ἐθνῶν ὑπερέχῃ καὶ δεσπόζῃ, τοῦτο δὲ τοῦ Θεοῦ συνευδοκοῦντος ἐσαεὶ κατορθώσει. Ἀληθῶς δὲ τούτων τὸ ἕτερον τῇ τοῦ ἑτέρου βοηθείᾳ πάντοτε ἤκμασε, καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ στρατιωτικὰ πράγματα διὰ τῶν νόμων ἀσφαλῶς ἔχουσι, ἀφ' ἑτέρου δὲ αὐτοὶ οἱ νόμοι τῇ τῶν ὅπλων φυλακῇ πεφρούρηνται. Ἀξίως λοιπὸν εἰς τὰ πρῶτα τῆς συντηρήσεως τῆς πολιτείας στοιχεῖα τὸν νοῦν ἡμῶν καὶ τοὺς κόπους ἡμῶν ἀνάγοντες τὰ μὲν στρατιωτικὰ ἀγήματα πολλαπλοῖς καὶ πᾶσαν πρόνοιαν περιέχουσι τρόποις διερρυθμίσαμεν, τοῦτο μὲν τῶν παλαιῶν εἰς βελτίονα κατάστασιν ἐν βραχεῖ χρόνῳ περιαχθέντων, τοῦτο δὲ καὶ νέων οὐ μόνον ἐξαιρέτων, ἀλλὰ καὶ τῇ ὀρθῇ διατυπώσει τῆς ἡμετέρας αὐθεντίας χωρὶς νέων δημοσίων δαπανῶν

ὑπαρχόντων, τῶν δὲ νόμων τὰς φρουρὰς πρῶτον μὲν φυλάσσοντες τοὺς κειμένους, εἶτα δὲ καὶ νέους τιθέντες, βεβαιοτάτας τοῖς ὑπηκόοις κατεστήσαμεν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἵνα τὸ πλῆθος τῶν διατάξεων τοῦτο μὲν τῶν ἐν τοῖς τρισὶ κώδιξιν ἀναφερομένων, τοῦτο δὲ τῶν μετὰ τὴν σύνταξιν τούτων ἐν τοῖς ὑστέροις χρόνοις προστεθεισῶν εἰς βραχὺ περιάγοντες, τὴν ἀχλὺν αὐτῶν, τὴν ταῖς ὀρθαῖς τῶν δικαστῶν ἀποφάσεσιν ἐπίβουλον, παντελῶς ἐκριζώσωμεν, προφρόνως ἐπεδόθημεν ἵνα ταύτην τὴν καινὴν εὐεργεσίαν τοῦ Θεοῦ προστατεύοντος παράσχωμεν καί, ἐπιλεγέντων ἀνδρῶν ἐνδοξοτάτων, τοῦτο μὲν τῇ παιδεύσει τῶν νόμων, τοῦτο δὲ τῇ πείρᾳ τῶν πραγμάτων καὶ τῇ σπουδῇ ὑπὲρ τῆς πολιτείας τῇ ἀκαμάτῳ καὶ τῇ ἀξιεπαίνῳ προαιρέσει διακρινομένων, ὑπὸ δήλοις ὁρίοις τὸν μέγαν μόχθον ἀνεθέμεθα, δι' οὗ ἐκελεύσαμεν ἵνα ἐν ἑνὶ κώδικι, τῷ ἡμετέρῳ εὐτυχεῖ ῥήματι ἐκφωνουμένῳ, συλλεγῶσι τοῦτο μὲν τῶν τριῶν παλαιῶν Γρηγοριανοῦ καὶ Ἑρμογενιανοῦ καὶ Θεοδοσιείου κωδίκων αἱ διατάξεις, τοῦτο δὲ καὶ αἱ πλεῖσται ἄλλαι αἱ μετὰ τούτους τοὺς κώδικας ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου τοῦ θείας μνήμης καὶ τῶν ἄλλων μετ' αὐτὸν ἄνωθεν ἡγεμόνων, πρὸς δὲ καὶ αἱ ὑπὸ τῆς ἡμετέρας γαληνότητος τεθεῖσαι: ἀφαιρουμένων μὲν τῶν τε προσιμίων τῶν οὐδεμίαν ψῆφον τῇ διατάξει εἰσφερόντων καὶ τῶν ἐναντίων διατάξεων, αἵτινες ὑστέρᾳ δημοσιεύσει ἐσχόλασαν, πρὸς δὲ καὶ τῶν ὁμοίων πλὴν ἐκείνων, αἵτινες ταὐτὰ σχεδὸν θεσπίζουσαι γινώσκονται διάκρισιν [διαίρεσίν] τινα τοῦ δικαίου ποιοῦσαι, ἐξ ἧς διακρινομένων τῶν παλαιῶν φαίνεται ὅτι νέον τι γεννᾶται, πολλῶν πρὸς τούτοις ἄλλων, εἰς τὴν ὀρθὴν τοῦ τοιούτου κώδικος

vetera novum aliquid nasci videtur, multis insuper aliis ad rectam huiusmodi codicis compositionem pertinentibus isdem prudentissimis viris a nostro numine mandatis. Et nostro studio pro re publica instituto suum praesidium deus omnipotens adnuit. ad istum enim laborem et tanti operis consummationem electi vir excellentissimus ex quaestore nostri palatii consularis ac patricius IOHANNES et vir sublimissimus ex praefecto praetorio consularis atque patricius LEONTIUS virque eminentissimus magister militum consularis atque patricius PHOCAS et vir excellentissimus ex praefecto praetorio per Orientem et patricius et nunc praefectus praetorio per Illyricum BASILIDES et vir gloriosissimus quaestor sacri nostri palatii et ex consule THOMAS, immo et vir magnificus magisteria dignitate inter agentes decoratus TRIBONIANUS virque illustris comes largitionum inter agentes et magister scrinii libellorum et sacrarum cognitionum CONSTANTINUS et vir illustris ex magistro et iuris doctor in hac alma urbe THEOPHILUS, viri etiam disertissimi togati amplissimi fori tuae sublimitatis DIOSCORUS atque PRAESENTINUS omnia, quae eis mandavimus, cum sedula et pervigili industria moderataque digestione cum dei auxilio ad prosperum tulerunt terminum et eundem novum Iustinianum codicem nobis obtulerunt ita com-

συνθεσιν ἀνηκόντων, τοῖς αὐτοῖς σοφωτάτοις ἀνδράσιν ὑπὸ τῆς ἡμετέρας αὐ-

2 θεντίας ἐνταλθέντων. Καὶ τῇ σπουδῇ ἡμῶν, τῇ ὑπὲρ τῆς πολιτείας προκινουμένῃ, τὴν ἑαυτοῦ βοήθειαν ὁ παντοδύναμος Θεὸς παρέσχε. Διότι οἱ πρὸς τοῦτον τὸν μόχθον καὶ τοῦ τηλικούτου ἔργου τὴν ἀποτέλεσιν ἐπιλεγέντες, ὁ ἐξοχώτατος ἀνήρ, ὁ ταμιεύσας τῶν ἡμετέρων ἀνακτόρων, ὑπατεύσας δὲ καὶ εὐπατρίδης, ὁ ΙΩΑΝΝΗΣ, καὶ ὁ ὑπεροχώτατος ἀνήρ, πρῴην ἔπαρχος πραιτωρίων, ὑπατεύσας δὲ καὶ εὐπατρίδης, ὁ ΛΕΟΝΤΙΟΣ, καὶ ὁ διαπρεπέστατος ἀνήρ, ὁ στρατάρχης, ὑπατεύσας δὲ καὶ εὐπατρίδης, ὁ ΦΩΚΑΣ, καὶ ὁ ἐξοχώτατος ἀνήρ, πρῴην ἔπαρχος πραιτωρίων ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ εὐπατρίδης καὶ νῦν ἔπαρχος πραιτωρίων ἀνὰ τὴν Ἰλλυρίαν, ὁ ΒΑΣΙΛΕΙΔΗΣ, καὶ ὁ ἐνδοξότατος ἀνήρ, ὁ ταμίας τῶν ἡμετέρων ἱερῶν ἀνακτόρων καὶ πρῴην ὕπατος, ὁ ΘΩΜΑΣ, καὶ δὴ καὶ ὁ μέγας ἀνήρ, ὁ τῷ ὑπάτῳ ἀξιώματι μεταξὺ τῶν δημοσίων λειτουργῶν κεκοσμημένος, ὁ ΤΡΙΒΩΝΙΑΝΟΣ, καὶ ὁ ἐκλαμπρότατος κόμης τοῦ ταμείου μεταξὺ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἀρχηγὸς τοῦ γραφείου τῶν ἀναφορῶν καὶ τῶν ἱερῶν [βασιλικῶν] διαγνώσεων, ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, καὶ ὁ ἐκλαμπρότατος ἀνήρ, πρῴην ἀρχηγὸς καὶ τοῦ δικαίου διδάσκαλος ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει, ὁ ΘΕΟΦΙΛΟΣ, προσέτι δὲ οἱ εὐγλωττότατοι ἄνδρες συνήγοροι τοῦ ἐπιφανεστάτου δικαστηρίου τοῦ σοῦ ὕψους, οἱ ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΣ καὶ ΠΡΑΙΣΕΝΤΙΝΟΣ, πάντα, ἅπερ αὐτοῖς ἐνετειλάμεθα, σὺν ἐπιμελεῖ καὶ ἀγρύπνῳ φιλοπονίᾳ καὶ εὐρύθμῳ διατάξει σὺν τοῦ Θεοῦ τῇ βοηθείᾳ εἰς αἴσιον ἤνεγκον

positum, ut et rebus profuturus esset communibus et nostro

3 convenisset imperio. Hunc igitur in aeternum valiturum iudicio tui culminis intimare prospeximus, ut sciant omnes tam litigatores quam disertissimi advocati nullatenus eis licere de cetero constitutiones ex veteribus tribus codicibus, quorum iam mentio facta est, vel ex iis, quae novellae constitutiones ad praesens tempus vocabantur, in cognitionalibus recitare certaminibus, sed solis eidem nostro codici insertis constitutionibus necesse esse uti, falsi crimini subdendis his, qui contra haec facere ausi fuerint, cum sufficiat earundem constitutionum nostri codicis recitatio adiectis etiam veterum iuris interpretatorum laboribus ad omnes dirimendas lites, nullaque dubitatione emergenda vel eo, quod sine die et consule quaedam positae sunt, vel quod ad certas personas rescriptae sunt, cum omnes generalium constitutionum vim obtinere procul dubio est. sed et si quae earundem constitutionum detractis vel additis vel permutatis certis verbis, quod et ipsum praefatis excellentissimis viris specialiter permisimus, compositae sunt, nulli concedimus ex libris veteris iuris interpretatorum aliter eas habentes recitare, sed solam iuris interpretatoris sententiam

πέρας καὶ τοῦτον τὸν νέον Ἰουστινιάνειον κώδικα ἡμῖν προσήνεγκον οὕτω συντεθειμένον, ἵνα καὶ τὴν πολιτείαν ὠφελήσῃ καὶ τῇ ἡμετέρᾳ ἁρμόσῃ βα-

3 σιλείᾳ. Τοῦτον λοιπόν, ἐσαεὶ ἰσχύοντα, ἐσπεύσαμεν ἵνα τῷ δικαστηρίῳ τῆς σῆς κορυφῆς γνωρίσωμεν, ὅπως γινώσκωσι πάντες, οἵ τε διάδικοι καὶ οἱ εὐγλωττότατοι δικηγόροι, ὅτι οὐδαμῶς ἐφεξῆς ἔξεστιν αὐτοῖς ἵνα ἐν τοῖς δικαστικοῖς ἀγῶσιν ἀναγινώσκωσι τὰς διατάξεις ἐκ τῶν παλαιῶν τριῶν κωδίκων, ὧν ἤδη μνεία ἐγένετο, ἢ ἐξ ἐκείνων, αἵτινες νεαραὶ διατάξεις εἰς τὸν παρόντα χρόνον ἐκαλοῦντο, ἀλλ' ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν ἵνα χρῶνται μόναις ταῖς ἐν τούτῳ τῷ ἡμετέρῳ κώδικι ἐντεθειμέναις, τῷ τῆς πλαστογραφίας ἐγκλήματι ὑποκειμένων ἐκείνων, αἵτινες ἤθελον ἀποτολμήσῃ ἐναντίον τούτων ποιεῖν, ἐπειδὴ ἀρκεῖ τούτων τῶν διατάξεων τοῦ ἡμετέρου κώδικος ἡ ἀνάγνωσις, προστιθεμένων ἅμα τῶν καμάτων τῶν ἀρχαίων τοῦ δικαίου ἑρμηνευτῶν, πρὸς τὸ διαλύειν πάσας τὰς δίκας καὶ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας ἀνακυπτούσης ἢ ἐκ τούτου, ὅτι χωρὶς ἡμέρας καὶ ὑπάτου τινὲς τεθειμέναι εἰσίν, ἢ ὅτι πρὸς δῆλα πρόσωπα ἀντιγραφεῖσαί εἰσιν, ἐπειδὴ ἀναμφίβολόν ἐστιν ὅτι πᾶσαι γενικῶν διατάξεων ἰσχὺν λαμβάνουσιν. Ἀλλὰ καὶ ἐάν τινες τῶν διατάξεων τούτων, ὑφαιρεθέντων ἢ προστεθέντων ἢ ἐναλλαγέντων ῥημάτων τινῶν, ὅπερ καὶ τοῦτο τοῖς προειρημένοις ἐξοχωτάτοις ἀνδράσιν εἰδικῶς ἐπετρέψαμεν, συντεθειμέναι εἰσίν, οὐδενὶ συγχωροῦμεν ἵνα ἐκ τῶν βιβλίων τῶν τοῦ ἀρχαίου δικαίου ἑρμηνευτῶν ἄλλως ταύτας ἐχούσας ἀπαγγέλλῃ, ἀλλ' ἵνα μόνην τὴν γνώμην τοῦ ἑρμηνευτοῦ τοῦ δικαίου συνιστᾷ, ἵνα τότε κρατῇ [αὕτη], ὁπότε ἐλάχιστα ἐναντιοῦται τούτου τοῦ ἡμετέρου κώδικος ταῖς διατά-

commendare, ut tunc teneat, cum minime adversetur eiusdem nostri codicis constitutio-
4 nibus. Si quae vero pragmaticae sanctiones, quae minime in eodem nostro codice receptae sunt, civitatibus forte vel corporibus vel scholis vel scriniis vel officiis vel aliqui personae impertitae sunt, eas, si quidem aliquod privilegium speciali beneficio indulgent, omni modo ratas manere, sin vero pro certis capitulis factae sunt, tunc tenere, cum nulli nostri codicis adversantur constitutioni, praecipimus. sed et si qua regesta in tui culminis iudicio vel in aliis iudiciis civilibus vel militaribus vel apud principia numerorum pro publicis expensis vel quibuscumque titulis ad publicum pertinentibus posita sunt, ea etiam, prout communis rei commoditas exigit, firma esse cense-
5 mus. Illustris igitur et magnifica auctoritas tua pro innato sibi circa rem publicam nostrasque dispositiones explendas studio ad omnium populorum notitiam eundem codicem edictis ex more propositis pervenire faciat, ipso etiam textu codicis in singulas provincias nostro subiectas imperio cum nostra divina subnotatione mittendo, ut eo modo ad omnium notitiam eiusdem nostri codicis constitutiones valeant pervenire, ut extantibus festis diebus, id est ex die sexto decimo kalendas Maias praesentis septimae indictionis consu-

4 ξεσιν. Εἰ δέ τινες πραγματικαὶ διατάξεις, αἵτινες οὐδαμῶς ἐν τούτῳ τῷ ἡμετέρῳ κώδικι περιελήφθησαν, πόλεσι τυχὸν ἢ σωματείοις ἢ σχολαῖς ἢ γραφείοις ἢ ἀρχαῖς ἤ τινι προσώπῳ ἀπονενεμημέναι εἰσί, κελεύομεν ὅπως αὗται, εἰ μὲν ἐπιδαψιλεύουσι προνόμιόν τι εἰδικῇ εὐεργεσίᾳ, παντὶ τρόπῳ ἔγκυροι παραμένωσιν, εἰ δ' ὅμως ὑπέρ τινων κεφαλαίων ἐγένοντο, ἵνα τότε κρατῶσιν, ὁπότε οὐδεμιᾷ τῶν τοῦ ἡμετέρου κώδικος διατάξει ἐναντιοῦνται. Ἀλλὰ καὶ εἴ τινα προστάγματα ἐν τῷ τῆς σῆς κορυφῆς δικαστηρίῳ ἢ ἐν ἄλλοις δικαστηρίοις πολιτικοῖς ἢ στρατιωτικοῖς ἢ παρὰ στρατηγίοις τῶν σωμάτων περὶ τῶν δημοσίων δαπανημάτων ἢ οἱωνδήποτε τίτλων [ἀντικειμένων] εἰς τὸ δημόσιον ἀ-
-νηκόντων τεθειμένα εἰσί, καὶ ταῦτα κρίνομεν ἵνα ὦσιν ἰσχυρά, ἐφ' ὅσον ἡ τῆς

5 πολιτείας ὠφέλεια ἀπαιτεῖ. Ἡ περίλαμπρος ὄθεν καὶ μεγαλοπρεπὴς αὐθεντία ἡ σὴ κατὰ τὸν ἔμφυτον αὐτῇ περὶ τὴν πολιτείαν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἡμετέρων προστάξεων ζῆλον ποιησάτω ἵνα εἰς πάντων τῶν λαῶν τὴν γνῶσιν οὗτος ὁ κῶδιξ περιέλθῃ ἐδίκτων [κηρυγμάτων] κατὰ τὰ εἰθισμένα προτιθεμένων, αὐτοῦ μάλιστα τοῦ κειμένου τοῦ κώδικος εἰς καθ' ἑκάστας τὰς ἐπαρχίας, τὰς τῷ ἡμετέρῳ ὑποκειμένας κράτει, σὺν τῇ ἡμετέρᾳ θείᾳ ὑποσημειώσει πεμπομένου, ὅπως τούτῳ τῷ τρόπῳ εἰς πάντων τὴν γνῶσιν τούτου τοῦ ἡμετέρου κώδικος αἱ διατάξεις δυνηθῶσι νὰ περιέλθωσιν, ἵνα ἀπὸ τῶν ἐπικειμένων ἑορτῶν, τουτέστιν ἀπὸ τῆς δεκάτης ἕκτης ἡμέρας τῶν καλενδῶν τοῦ Μαΐου τῆς

latu Decii viri clarissimi recitationes constitutionum ex eodem nostro codice fiant. *Data VII id. April. Constantinopoli Decio viro clarissimo consule. [a 529]*

ἐνεστώσης ἑβδόμης ἰνδικτιῶνος ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου, ἀνδρὸς ἐπιφανεστάτου, αἱ ἀναγνώσεις τῶν διατάξεων ἐκ τοῦδε τοῦ ἡμετέρου κώδικος γίγνωνται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ἑβδόμῃ τῶν εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου ἀνδρὸς ἐπιφανεστάτου.

DE EMENDATIONE CODICIS IUSTINIANI ET SECUNDA EIUS EDITIONE

ΠΕΡΙ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΕΙΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΑΥΤΟΥ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

In nomine domini nostri Ihesu Christi imperator Caesar Flavius Iustinianus Alamannicus Gothicus Francicus Germanicus Anticus Alanicus Wandalicus Africanus pius felix inclitus victor ac triumphator semper Augustus senatui urbis Constantinopolitanae S.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Φλάβιος Ἰουστινιανός, ὁ Ἀλαμαννικός, ὁ Γοτθικός, ὁ Φραγκικός, ὁ Γερμανικός, ὁ Ἀντικός, ὁ Ἀλανικός, ὁ Βανδαλικός, ὁ Ἀφρικανικός, ὁ Εὐσεβής, ὁ Εὐδαίμων, ὁ Περίκλυτος, ὁ Νικητὴς καὶ Τροπαιοῦχος, ὁ ἀεὶ Αὔγουστος, τῇ Συγκλήτῳ τῆς πόλεως Κωνσταντινουπόλεως Χ [= χαίρειν].

Cordi nobis est, patres conscripti, semper nostri animi curas rebus omnibus avidissime impendere, ut nihil a nobis coeptum imperfectum relinquatur. igitur in primordio nostri imperii sacratissimas constitutiones, quae in diversa volumina fuerant dispersae et quam plurima similitudine nec non diversitate vacillabant, in unum corpus colligere omnique vitio purgare proposuimus. et hoc iam per viros excelsos et facundissimos perfectum est et a nobis postea confirmatum: quod geminae constitutiones nostrae quae ante positae sunt
1 ostendunt Postea vero, cum vetus ius considerandum recepimus, tam quinquaginta decisiones fecimus quam alias ad commodum propositi operis pertinentes plurimas constitutiones promulgavimus, quibus

Μύχιος πόθος ἡμῖν ἐστι, πατέρες ἐγγεγραμμένοι, ἵνα πάντοτε τοῦ ἡμετέρου πνεύματος τὰς φροντίδας ἁπλήστως ἀναλίσκωμεν πᾶσι τοῖς πράγμασιν, ὅπως μηδὲν ὑφ' ἡμῶν ἀρξάμενον ἀτελὲς καταλιμπάνηται. Καὶ ἐν μὲν ταῖς ἀπαρχαῖς τῆς ἡμετέρας βασιλείας τὰς ἱερωτάτας διατάξεις, αἵτινες εἰς διαφόρους τόμους ἦσαν διεσπαρμέναι καὶ τῇ τε πλείστῃ ὁμοιότητι οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐναντιότητι ἐσαλεύοντο, προεθέμεθα ἵνα ἐν ἑνὶ σώματι συλλέξωμεν καὶ παντὸς πάθους [πλημμελείας] ἀποκαθάρωμεν. Καὶ τοῦτο ἤδη δι' ἀνδρῶν ἐξόχων καὶ εὐγλωττοτάτων συνετελέσθη καὶ ὑφ' ἡμῶν ὕστερον ἐκυρώθη: ὅπερ αἱ δι-
τταὶ διατάξεις ἡμῶν, αἱ πρότερον τεθεῖ-

1 σαι δεικνύουσιν. Ὕστερον δέ, ὁπότε ἀνελάβομεν ἵνα τὸ ἀρχαῖον δίκαιον ἀνασκοπήσωμεν, τοῦτο μὲν πεντήκοντα ἀποφάνσεις ἐποιησάμεθα, τοῦτο δὲ ἄλλας, εἰς ὄφελος τοῦ προκειμένου ἔργου ἀνηκούσας, πλείστας διατάξεις ἐδημοσιεύσαμεν, δι' ὧν ὁ μέγιστος τῶν ἀρχαίων

maximus antiquarum rerum articulus emendatus et coartatus est omneque ius antiquum supervacua prolixitate liberum atque enucleatum in nostris institutionibus et digestis red-
2 didimus. Sed cum novellae nostrae tam decisiones quam constitutiones, quae post nostri codicis confectionem latae sunt, extra corpus eiusdem codicis divagabantur et nostram providentiam nostrumque consilium exigere videbantur, quippe cum earum quaedam ex emersis postea factis aliquam meliore consilio permutationem vel emendationem desiderabant, necessarium nobis visum est per TRIBONIANUM virum excelsum magistrum ex quaestore et ex consule, legitimi operis nostri ministrum, nec non virum magnificum quaestorium et Beryti legum doctorem DOROTHEUM, MENAM insuper et CONSTANTINUM et IOHANNEM viros eloquentissimos togatos fori amplissimae sedis easdem constitutiones nostras decerpere et in singula discretas capitula ad perfectarum constitutionum soliditatem competentibus supponere titulis et prioribus contitutionibus eas
3 adgregare. Supra dictis itaque magnificis et prudentissimis viris permisimus haec omnia facere et, si qua emendatione opus fieret, hanc facere non titubante animo, sed nostra auctoritate fretos, constitutiones vero superfluas vel ex posterioribus sanctionibus

πραγμάτων ὄγκος ἐβελτιώθη καὶ συνεκλείσθη καὶ ἅπαν τὸ ἀρχαῖον δίκαιον τοῦ περιττοῦ μήκους ἐλεύθερον καὶ ἀνακεκαθαρμένον [διηκριβωμένον] ἐν ταῖς ἡμετέραις Εἰσηγήσεσι καὶ τοῖς Πανδέ-

2 κταις ἀπεδώκαμεν. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ νεαραὶ ἡμῶν τοῦτο μὲν ἀποφάνσεις, τοῦτο δὲ διατάξεις, αἵτινες μετὰ τοῦ ἡμετέρου Κώδικος τὴν σύνταξιν ἐξεδόθησαν, ἔξω τοῦ σώματος τούτου τοῦ Κώδικος ἐπλανῶντο καὶ τὴν ἡμετέραν πρόνοιαν καὶ τὴν ἡμετέραν γνώμην ἐφαίνοντο ἀπαιτοῦσαι, καθ' ὅσον τινὲς τούτων ἐξ ἀναφανέντων ὕστερον γεγονότων μεταβολήν τινα κρείσσονι γνώμῃ ἢ βελτίωσιν ἐπεζήτουν, ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐφάνη ἵνα διὰ τοῦ ΤΡΙΒΩΝΙΑΝΟΥ, ἀνδρὸς ἐξόχου, ἄρχοντος πρώην ταμίου καὶ πρώην ὑπάτου, τοῦ νομικοῦ δ' ἡμῶν ἔργου ὑπουργοῦ, πρὸς δὲ καὶ τοῦ μεγάλου ἀνδρός, πρώην ταμίου καὶ ἐν Βηρυτῷ τῶν νόμων διδασκάλου, τοῦ ΔΩΡΟΘΕΟΥ, πρὸς τούτοις δὲ καὶ τῶν ΜΗΝΑ καὶ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ καὶ ΙΩΑΝΝΟΥ, ἀνδρῶν εὐγλωττοτάτων δικηγόρων τοῦ δικαστηρίου τῆς ἐπιφανεστάτης ἕδρας, ταύτας τὰς διατάξεις ἡμῶν περισυλλέξωμεν καὶ εἰς καθ' ἕκαστα διακριθείσας κεφάλαια ὑποτάξωμεν ὑπὸ τίτλους ἁρμόζοντας εἰς τῶν τελείων διατάξεων τὴν στερεότητα καὶ πρὸς τὰς προτέρας διατάξεις συναρμό-

3 σωμεν αὐτάς. Τοῖς εἰρημένοις λοιπὸν μεγαλοπρεπεστάτοις καὶ σοφωτάτοις ἀνδράσιν ἐπετρέψαμεν ἵνα ταῦτα πάντα ποιήσωσι καί, εἴ τινος βελτιώσεως χρεία ἦν, ταύτην ποιήσωσιν οὐχὶ σκαζούσῃ [δισταζούσῃ] διανοίᾳ, ἀλλὰ τῇ ἡμετέρᾳ θαρροῦντες αὐθεντίᾳ, τὰς διατάξεις δὲ τὰς περιττὰς ἢ τὰς ἐξ ὑστέρων νόμων ἡμῶν ἤδη σχολασάσας, ἢ

nostris iam vacuatas, vel si quae similes vel contrariae invenirentur, circumducere et a prioris codicis congregatione separare et tam imperfectas replere quam nocte obscuritatis obductas nova climationis luce retegere, ut undique non solum institutionum et digestorum via dilucida et aperta pateret, sed etiam constitutionum nostri codicis plenum iubar omnibus clareat, nulla penitus nec simili nec diversa nec inusitata relicta, cum nemini venit in dubium, quod repetita praelectio probavit, hoc satis validum satisque esse formosum. in antiquis etenim libris non solum primas editiones, sed etiam secundas, quas repetitae praelectionis veteres nominabant, subsecutas esse invenimus, quod ex libris Ulpiani viri prudentissimi ad Sabinum scriptis promptum erat 4 quaerentibus reperire. His igitur omnibus ex nostra confectis sententia, cum memoratus Iustinianus codex a praedictis gloriosissimis et facundissimis viris purgatus et candidus factus omnibus ex nostra iussione et circumductis et additis et repletis nec non transformatis nobis oblatus est, iussimus in secundo eum ex integro conscribi non ex priore compositione, sed ex repetita praelectione, et eum nostri numinis auctoritate nitentem in omnibus iudiciis solum, quantum ad divales constitutiones pertinet, frequentari ex die

εἴ τινες ὅμοιαι ἢ ἐναντίαι εὑρηνται, ἵνα περιτέμωσι καὶ ἀπὸ τοῦ προτέρου Κώδικος τῆς συλλογῆς ἀποχωρίσωσι, καὶ τοῦτο μὲν τὰς ἀτελεῖς συμπληρώσωσι, τοῦτο δὲ τὰς τῇ νυκτὶ τοῦ σκότους κεκαλυμμένας τῷ νέῳ τῆς ἀποκαθάρσεως φωτὶ δήλας [σαφεῖς] ποιήσωσιν, ἵνα πανταχόθεν μὴ μόνον τῶν Εἰσηγήσεων καὶ τῶν Πανδεκτῶν ἡ ὁδὸς διαυγὴς καὶ φανερὰ ἀναπεταννύηται, ἀλλὰ καὶ τῶν διατάξεων τοῦ ἡμετέρου Κώδικος πλῆρες τὸ φῶς εἰς πάντας ἐπιλάμπῃ, οὐδεμιᾶς παντελῶς οὐδ' ὁμοίας οὐδ' ἐναντίας οὐδ' ἀχρήστου καταλιμπανομένης, ἐπειδὴ οὐδενί ἐστιν ἀμφίβολον ὅτι ὅπερ ἡ νέα ἀνακάθαρσις [ἐπανειλημμένη ἀνάγνωσις] ἐνέκρινε, τοῦτο πάνυ ἰσχυρὸν καὶ πάνυ ὡραῖόν ἐστι. Διότι ἐν τοῖς ἀρχαίοις βιβλίοις οὐ μόνον πρώτας ἐκδόσεις, ἀλλὰ καὶ δευτέρας, ἃς ἐπανειλημμένης ἀναγνώσεως οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν, γεγενημένας εὑρίσκομεν, τοῦθ' ὅπερ εὐχερὲς ἦν τοῖς ζητοῦσιν ἵν' ἀνεύρωσιν ἐκ τῶν βιβλίων τοῦ Οὐλπιανοῦ, ἀνδρὸς σοφωτάτου τῶν πρὸς

4 τὸν Σαβῖνον γεγραμμένων. Τούτων λοιπὸν πάντων ἀπὸ τῆς ἡμετέρας γνώμης συντελεσθέντων, ὅτε ὁ μνημονευθεὶς Ἰουστινιάνειος Κῶδιξ ὑπὸ τῶν προειρημένων ἐνδοξοτάτων καὶ εὐγλωττοτάτων ἀνδρῶν ἀποκαθαρθεὶς καὶ λαμπρὸς γενόμενος, τῶν πάντων ἀπὸ τῆς ἡμετέρας κελεύσεως καὶ περιτμηθέντων καὶ προστεθέντων καὶ ἀναπληρωθέντων οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μεταρρυθμισθέντων, ἡμῖν προσηνέχθη, ἐκελεύσαμεν ἵνα οὗτος τὸ δεύτερον ἐξ ὁλοκλήρου συγγραφῇ οὐχὶ ἐκ τῆς προτέρας συνθέσεως, ἀλλ' ἐκ τῆς νέας ἀνακαθάρσεως, καὶ ἵνα αὐτὸς μόνος, τῆς ἡμετέρας αὐθεντίας τῷ κύρει ἐπερειδόμενος, καθ' ὅσον ἀνήκει εἰς τὰς θείας διατάξεις, ἐν πᾶσι τοῖς δικαστηρίοις ἢ ἐν χρήσει ἀπὸ τῆς

quarto kalendarum Ianuariarum quarti nostri felicissimi consulatus et Paulini viri clarissimi, nulla alia extro corpus eiusdem codicis constitutione legenda, nisi postea varia rerum natura aliquid novum creaverit, quod nostra sanctione indigeat. hoc etenim nemini dubium est, quod, si quid in posterum melius inveniatur et ad constitutionem necessario sit redigendum, hoc a nobis et constituatur et in aliam congregationem referatur, quae novellarum nomine constitu-
5 tionum significetur. Repetita itaque iussione nemini in posterum concedimus vel ex decisionibus nostris vel ex aliis constitutionibus, quas antea fecimus, vel ex prima Iustiniani codicis editione aliquid recitare: sed quod in praesenti purgato et renovato codice nostro scriptum inveniatur, hoc tantummodo in omnibus rebus et iudiciis et obtineat et recitetur. cuius scripturam ad similitudinem nostrarum institutionum et digestorum sine ulla signorum dubietate conscribi iussimus, ut omne, quod a nobis compositum est, hoc et in scriptura et in ipsa sanctione purum atque dilucidum clareat, licet ex hac causa in ampliorem numerum summa huius codicis
6 redacta est. Ut igitur, sanctissimi atque florentissimi patres, nostri labores vobis manifesti fiant et per omne tempus obtineant, hanc praesentem legem ad frequentissimum

τετάρτης τῶν καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου τῆς τετάρτης ἡμῶν εὐτυχεστάτης ὑπατείας καὶ τῆς τοῦ Παυλίνου ἀνδρὸς ἐπιφανεστάτου, οὐδεμιᾶς ἄλλης ἔξω τοῦ σώματος τούτου τοῦ Κώδικος διατάξεως ἀναγινωσκομένης, εἰ μὴ ὕστερον ἡ ποικίλη τῶν πραγμάτων φύσις νέον τι ἤθελε δημιουργήσῃ, ὅπερ τῆς ἡμετέρας ἤθελε χρῄζῃ κυρώσεως. Διότι οὐδενί ἐστιν ἀμφίβολον τοῦτο, ὅτι, εἴ τι ἐφεξῆς βέλτιον ἤθελεν εὑρεθῇ καὶ εἰς διάταξιν ἀναγκαίως ἤθελεν εἶναι ἀνακτέον, τοῦτο ὑφ' ἡμῶν καὶ θεσπισθήσεται καὶ εἰς ἄλλην συλλογὴν ἀναχθήσεται, ἥτις τῶν Νεαρῶν διατάξεων

5 τῷ ὀνόματι θέλει σημαίνεσθαι. Ἐπανειλημμένῃ λοιπὸν κελεύσει οὐδενὶ ἐφεξῆς συγχωροῦμεν ἵνα ἢ ἐκ τῶν ἀποφάνσεων ἡμῶν ἢ ἐξ ἄλλων διατάξεων ἃς πρότερον ἐποιησάμεθα, ἢ ἐκ τῆς πρώτης τοῦ Ἰουστινιανείου Κώδικος ἐκδόσεως ἀπαγγέλλῃ τι· ἀλλ' ὅπερ ἐν τῷ παρόντι ἀνακεκαθαρμένῳ καὶ ἀνακεκαινισμένῳ Κώδικι ἡμῶν γεγραμμένον εὕρηται, τοῦτο μόνον ἐν πᾶσι τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς δικαστηρίοις καὶ κρατείτω καὶ ἀπαγγελλέσθω. Ἐκελεύσαμεν δὲ ἵνα ἡ γραφὴ αὐτοῦ γένηται κατὰ μίμησιν τῶν ἡμετέρων Εἰσηγήσεων καὶ τῶν Πανδεκτῶν δίχα τινὸς τῶν σημείων ἀμφιβολίας, ἵνα πᾶν, ὅπερ ὑφ' ἡμῶν συντεθειμένον ἐστί, τοῦτο καὶ ἐν τῇ γραφῇ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κυρώσει καθαρὸν καὶ διαυγὲς ἐπιλάμπῃ, εἰ καὶ ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας εἰς μείζονα ἀριθμὸν τὸ ὅλον τούτου τοῦ
6 Κώδικος περιήχθη. Ἵνα λοιπόν, ἁγιώτατοι καὶ λαμπρότατοι πατέρες, οἱ ἡμέτεροι κόποι δῆλοι ὑμῖν γένωνται καὶ καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον κρατῶσιν, ἐνομίσαμεν ὅτι ὁ παρὼν οὗτος νόμος δέον ἵνα πεμφθῇ εἰς τὴν πολυαριθμοτάτην τάξιν ὑμῶν.

ordinem vestrum duximus destinandam. *D. XVI k. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. IIII et Paulino vc. conss. [a. 534]*

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 534 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ ἐσαεὶ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Παυλίνου ἀνδρὸς ἐπιφανεστάτου.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IHESU CHRISTI

CODICIS DOMINI NOSTRI IUSTINIANI SACRATISSIMI PRINCIPIS REPETITAE PRAELECTIONIS

LIBER PRIMUS

I (1).

De summa trinitate et de fide catholica et ut nemo de ea publice contendere audeat.

1 *Imppp. Gratianus Valentinianus et Theodosius AAA. ad populum urbis Constantinopolitanae.* Cunctos populos, quos clementiae nostrae regit temperamentum, in tali volumus religione versari, quam divinum Petrum apostolum tradidisse Romanis religio usque ad nunc ab ipso insinuata declarat quamque pontificem Damasum sequi claret et Petrum Alexandriae episcopum virum apostolicae sanctitatis, hoc est ut

(1) B. I 1.

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣ. ΧΡΙΣΤΟΥ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΡΧΟΥ ΗΜΩΝ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΗΓΕΜΟΝΟΣ ΑΝΑΚΑΘΑΡΣΕΩΣ ΝΕΑΣ [ἐπανειλημμένης ἀναγνώσεως]

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

I (1).

Περὶ τῆς ὑψίστης Τριάδος καὶ τῆς καθολικῆς πίστεως καὶ ἵνα μηδεὶς τολμᾷ περὶ ταύτης δημοσίᾳ ἀμφισβητεῖν.

1 Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανὸς Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς τὸν λαὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Βουλόμεθα ἵνα πάντες οἱ λαοί, οὓς ἔθνει τῆς ἡμετέρας γαληνότητος ἡ συμμετρία [φιλανθρωπίας τὸ κράτος], ἐν τοιαύτῃ ἀναστρέφωνται θρησκείᾳ, ἣν τὸν θεῖον ἀπόστολον Πέτρον ἡ παρ' αὐτοῦ ἄχρι τοῦ νῦν ἐμφανισθεῖσα λατρεία ἀνακηρύττει παραδεδωκότα τοῖς Ρωμαίοις καὶ ἣ φανερόν ἐστιν ὅτι ἀκολουθοῦσιν ὁ ἀρχιερεὺς Δάμασος καὶ ὁ Πέτρος τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, ἀνὴρ ἀποστολικῆς ἁγιότητος,

(1) Βασιλ. I, 1.

secundum apostolicam disciplinam evangelicamque doctrinam patris et filii et spiritus sancti unam deitatem sub pari maiestate et sub pia trinitate
1 credamus. Hanc legem sequentes Christianorum catholicorum nomen iubemus amplecti, reliquos vero dementes vesanosque iudicantes haeretici dogmatis infamiam sustinere, divina primum vindicta, post etiam motus nostri, quem ex caelesti arbitrio sumpserimus, ultione plectendos. *D. III k. Mart. Thessalonica Gratiano v et Theodosio AA. conss.* *[a. 380]*

2 *Idem AAA. Eutropio pp.* Nullus haereticis mysteriorum locus, nulla ad exercendam animi obstinatioris dementiam pateat occasio. sciant omnes, etiamsi quid speciali quolibet rescripto per fraudem elicito ab huiusmodi hominum genere impetratum sit, non valere. arceantur cunctorum haereticorum ab illicitis congregationibus turbae: unius et summi dei nomen ubique celebretur: Nicaenae fidei dudum a maioribus traditae et divinae religionis testimonio atque adsertione firmatae observantia sem-

1 per mansura teneatur. Is autem Nicaenae adsertor fidei et catholicae religionis verus cultor accipiendus est, qui omnipotentem deum et Christum filium dei uno nomine confitetur, deum de deo, lumen ex lumine, qui spiritum sanτουτέστιν ἵνα κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν καὶ τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος μίαν Θεότητα ὑπὸ ἴσην μεγαλειότητα καὶ εὐσεβῆ Τριάδα πιστεύωμεν. Κελεύομεν δὲ ἵνα οἱ τούτῳ τῷ νόμῳ ἀκολουθοῦντες τὸ τῶν χριστιανῶν καθολικὸν ὄνομα περιβάλλωνται, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀνοήτους καὶ μανιώδεις κρίνοντες [κελεύομεν ἵνα] οὗτοι τοῦ αἱρετικοῦ δόγματος τὴν δυσφημίαν [ἀτιμίαν] ὑπομένωσι, κολαζόμενοι πρῶτον μὲν τῇ θείᾳ ἐκδικήσει, ὕστερον δὲ καὶ τῇ τῆς ἡμετέρας ροπῆς, ἣν ἐκ θείας εὐδοκίας ἐλάβομεν, τιμωρίᾳ. *Ἐδόθη ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 380 ἐπὶ τῆς πέμπτης ὑπατείας τοῦ Γρατιανοῦ καὶ τῆς τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου.*

2. Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Εὐτρόπιον ἔπαρχον πραιτωρίων.

Τοῖς αἱρετικοῖς μηδεὶς τῶν μυστηρίων χῶρος καὶ μηδεμία εὐκαιρία ἀνοιγέσθω ἵνα ἐκγυμνάζωσι τῆς ὅλως ἀδιατρέπτου ψυχῆς τὴν ἀφροσύνην. Γινωσκέτωσαν δὲ πάντες ὅτι, κἂν ὑπὸ τοῦ τοιούτου τῶν ἀνθρώπων γένους ἐπετεύχθη τι εἰδικῇ οἱᾳδήποτε ἀντιγραφῇ κατὰ δόλον ἐπιτραπείσῃ, [τοῦτο] οὐκ ἰσχύει. Ἀποκλειέσθωσαν δὲ οἱ ὄχλοι ἀπὸ τῶν ἀθεμίτων συναγελασμῶν πάντων τῶν αἱρετικῶν: τοῦ ἑνὸς καὶ ὑψίστου Θεοῦ τὸ ὄνομα πανταχοῦ δοξαζέσθω: τῆς Νικαέων πίστεως τῆς πάλαι παρὰ τῶν προπατόρων παραδοθείσης καὶ τῆς θείας θρησκείας τῇ μαρτυρίᾳ καὶ βεβαιώσει κυρωθείσης ἡ παραφυλακὴ ἐσαεὶ
1 παραμενοῦσα κρατείσθω. Ἐκεῖνος δὲ τῆς Νικαέων πίστεως προστάτης καὶ τῆς καθολικῆς θρησκείας ἀληθὴς γεωργὸς [λάτρις] δεκτός ἐστιν, ὅστις τὸν παντοδύναμον Θεὸν καὶ Χριστὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἑνὶ ὀνόματι ὁμολογεῖ, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, ὅστις τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὅπερ ἐκ τοῦ ὑψίστου τῶν

ctum, quem ex summo rerum parente speramus et accipimus, negando non violat, apud quem intemeratae fidei sensu viget incorruptae trinitatis indivisa substantia, quae Graeco verbo *οὐσία* recte credentibus dicitur. haec profecto nobis magis probata, haec veneranda
2 sunt. Qui vero isdem non inserviunt, desinant adfectatis dolis alienum verae religionis nomen adsumere et suis apertis criminibus denotentur: ab omnium submoti ecclesiarum limine penitus arceantur, cum omnes haereticos illicitas agere intra oppida congregationes vetemus. ac si quid eruptio factiosa temptaverit, ab ipsis etiam urbium moenibus exterminato furore propelli iubemus. ut cunctis orthodoxis episcopis, qui Nicaenam fidem tenent, catholicae ecclesiae toto orbe reddantur. *D. IIII id. Ian. Constantinopoli Eucherio et Syagrio conss.* *[a. 381]*

3 (1) *Impp. Theodosius et Valenti-*

1 *nianus AA. Hormisdae pp.* Sancimus, ut quaecumque Porphyrius insania sua compulsus sive alius quilibet contra religiosum Christianorum cultum conscripserit, apud quemcumque inventa fuerint, igni tradantur. omnia enim scripta, quae deum ad iracundiam provocant animasque offendunt, ne ad auditum quidem hominum venire

πραγμάτων Πατρὸς ἐλπίζομεν καὶ ἀποδεχόμεθα, ἀπαρνούμενος οὐκ ἀθετεῖ, παρ' ᾧ τῇ αἰσθήσει τῆς ἀμωμήτου πίστεως ἀκμάζει τῆς ἀϊδίου Τριάδος ἡ ἀδιαίρετος ὑπόστασις, ἥτις τῷ Ἑλληνικῷ ῥήματι *οὐσία* τοῖς ὀρθῶς πιστεύουσι λέγεται. Ταῦτα ἀληθῶς ἡμῖν μᾶλλον δό-

2 κιμα, ταῦτα προσκυνητά εἰσιν. Ὅσοι δὲ τούτοις μὴ δουλεύουσι, παυσάσθωσαν δι' ἐπιτετηδευμένων δόλων ἀλλότριον τῆς ἀληθοῦς θρησκείας ὄνομα προσλαμβάνοντες καὶ στιγματιζέσθωσαν τοῖς φανεροῖς αὐτῶν ἐγκλήμασιν· ἀπὸ τοῦ περιβόλου δὲ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν ἀποκινούμενοι παντελῶς ἀποκλειέσθωσαν, ἐπειδὴ πάντας τοὺς αἱρετικοὺς ἀπαγορεύομεν ἵνα ἀθεμίτους ἐντὸς τῶν πόλεων ποιῶσι συναγελασμούς. Καὶ ἂν στασιώδης ἔκρηξις ἀποπειραθῇ τι, καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν τειχῶν τῶν πόλεων κελεύομεν ἵνα ἐκβάλλωνται θυμῷ ὀλεθριωτάτῳ, ὅπως αἱ καθολικαὶ ἐκκλησίαι ἐν ἁπάσῃ τῇ οἰκουμένῃ ἀποδοθῶσι πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις, οἵτινες τὴν Νικαέων πίστιν κατέχουσιν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τετάρτῃ τῶν εἰδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 381, ἐπὶ τῆς ὑπατείας Εὐχερείου καὶ Συαγίου.

3. (1) *Αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς ΑΑ. Ὁρμίσδᾳ ἐπάρχῳ*
1 *πραιτωρίων.* Θεσπίζομεν πάντα, ὅσα Πορφύριος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ μανίας ἐλαυνόμενος ἢ ἕτερός τις κατὰ τῆς εὐσεβοῦς τῶν Χριστιανῶν θρησκείας συνέγραψε, παρ' οἱῳδήποτε εὑρισκόμενα πυρὶ παραδίδοσθαι. πάντα γὰρ τὰ κινοῦντα τὸν θεὸν εἰς ὀργὴν συγγράμματα καὶ τὰς ψυχὰς ἀδικοῦντα οὐδὲ εἰς ἀκοὰς ἀνθρώπων ἐλθεῖν βουλό-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

volumus. Praeterea sancimus, ut qui impiam Nestorii fidem adfectant vel nefariam eius doctrinam sequuntur, si episcopi vel clerici sint. sanctis ecclesiis eiciantur, sin laici, anathematizentur: data licentia orthodoxis, qui volunt et piam legislationem nostram sequuntur, absque metu et damno eos denuntiandi et accusanti. 3 Cum autem ad pias aures nostras pervenerit a quibusdam conscriptas et editas esse doctrinas ambiguas neque accurate congruentes cum orthodoxa fide proposita a sancto concilio patrum sanctorum, qui Nicaeae et Ephesi convenerunt, et a Cyrillo piae memoriae, Alexandrinae magnae civitatis quondam episcopo, iubemus tales libros sive antea sive hoc tempore scriptos, imprimis Nestorii, comburi et perfecto exitio tradi, ut ne in cognitionem quidem cuiusquam veniant: his, qui tales scripturas aut libros habere et legere continuaverint, ultimum supplicium subituris. ceterum nulli licere praeter fidem, ut diximus, Nicaeae atque Ephesi expositam profiteri quicquam vel docere.

D. XIIII k. Mart. Constantinopoli Zenone et Postumiano conss. [a. 448]

4 *Imp. Marcianus A. Palladio pp.* Nemo clericus vel militans vel alterius cuiuslibet condicionis de fide Christiana publice turbis coadunatis et audientibus tractare conetur in posterum, ex hoc tumultus et perfidiae occasionem requirens. 1 Nam iniuriam facit iudicio reverentissimae synodi, si quis semel iudicata ac recte disposita revolvere et publice disputare contendit, cum ea, quae nunc de Christiana fide a sacerdotibus, qui Chalcedone convenerunt, per nostra praecepta statuta sunt, iuxta apostolicas expositiones et instituta sanctorum patrum trecentorum decem et octo et centum quinquaginta definita esse noscun- 2 tur. Nam in contemptores huius legis poena non deerit, quia non solum contra fidem vere expositam veniunt, sed etiam Iudaeis et paganis ex huiusmodi certamine profanant 3 veneranda mysteria. Igitur si clericus erit, qui publice tractare de religione ausus fuerit, consortio clericorum removebitur: si vero militia praeditus sit, cingulo spoliabitur: ceteri etiam huiusmodi criminis rei, si quidem liberi sint, de hac sacratissima urbe pellentur, pro vigore iudiciario etiam competentibus supliciis subiugandi, sin vero servi, severissimis animadversionibus plectentur. *D. VII id. Febr. Constantinopoli Sporacio cons. [a. 452]*

5 (1) *Imp. Iustinianus A.* Cum recta intemerataque fides, quam praedicat sancta dei catholica atque apostolica ecclesia, nullo

μεθα. Ἔτι θεσπίζομεν τοὺς ζηλοῦντας τὴν ἀσεβῆ Νεστορίου πίστιν ἢ τῇ ἀθεμίτῳ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ ἀκολουθοῦντας, εἰ μὲν ἐπίσκοποι εἶεν ἢ κληρικοί, τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν ἐκβάλλεσθαι, εἰ δὲ λαϊκοί, ἀναθεματίζεσθαι. ἐξουσίαν ἐχόντων τῶν βουλομένων ὀρθοδόξων τῶν ἑπομένων τῇ εὐσεβεῖ ἡμῶν νομοθεσίᾳ δίχα φόβου καὶ βλάβης δημο-

σιεύειν αὐτοὺς καὶ ἐλέγχειν. Ἐπειδὴ δὲ ἦλθεν εἰς τὰς εὐσεβεῖς ἡμῶν ἀκοάς, ὡς τινες διδασκαλίας τινὰς συνέγραψαν καὶ ἐξέθεντο ἀμφιβόλους καὶ οὐκ ἀκριβῶς συμφωνούσας τῇ ἐκτεθείσῃ ὀρθοδόξῳ πίστει παρὰ τῆς ἁγίας συνόδου τῶν συνελθόντων ἐν Νικαίᾳ καὶ ἐν Ἐφέσῳ ἁγίων πατέρων καὶ Κυρίλλου τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης τοῦ γεγονότος τῆς μεγάλης Ἀλεξανδρέων πόλεως ἐπισκόπου, κελεύομεν τὰ μὲν γεγονότα τοιαῦτα συγγράμματα ἢ πρὸ τούτου ἢ καὶ νῦν ἐμπίπρασθαι καὶ διαφερόντως τὰ Νεστορίου, καὶ τελείῳ ἀφανισμῷ παραδίδοσθαι, ὥστε μηδὲ εἰς ἀνάγνωσίν τινος ἐλθεῖν· τῶν τὰ τοιαῦτα συγγράμματα ἤτοι βιβλία ἔχειν καὶ ἀναγινώσκειν ἀνεχομένων τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν ὑφορωμένων· τοῦ δὲ λοιποῦ μηδενὶ ἐξεῖναι παρὰ τὴν ἐκτεθεῖσαν πίστιν, καθάπερ εἰρήκαμεν, τὴν ἐν Νικαίᾳ καὶ ἐν Ἐφέσῳ λέγειν τι ἢ διδάσκειν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 448 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ζήνωνος καὶ Ποστουμιανοῦ.

4 Ὁ αὐτοκράτωρ Μαρκιανὸς Αὐγουστος πρὸς Παλλάδιον ἔπαρχον πραιτωρίων. Μηδεὶς κληρικὸς ἢ στρατευόμενος ἢ οἱασδήποτε ἄλλης τύχης ἐπιχειρείτω τοῦ λοιποῦ ἵνα περὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως δημοσίᾳ φιλονεικῇ, ἠθροισμένων καὶ ἀκουόντων τῶν ὄχλων, θορύβου καὶ ἀπιστίας πρόφασιν ἐκ τούτου 1 ἐπιζητῶν. Διότι ὕβριν ποιεῖ τῇ κρίσει τῆς σεβασμιωτάτης συνόδου, ἐάν τις ἀξιοῖ ἵνα ἀνακινῇ καὶ δημοσίᾳ φιλονεικῇ τὰ ἅπαξ κεκριμένα καὶ ὀρθῶς διατετυπωμένα, ἐπειδὴ ταῦτα, ἅτινα νῦν περὶ τῆς τῶν χριστιανῶν πίστεως ὑπὸ τῶν ἱερέων, οἵτινες ἐν Χαλκηδόνι συνῆλθον, διὰ τῶν ἡμετέρων κελεύσεων ἐθεσπίσθησαν, γινώσκονται ὅτι καθωρίσθησαν συνῳδὰ ταῖς ἀποστολικαῖς ἐκθέσεσι καὶ ταῖς διδασκαλίαις τῶν ἁγίων πατέρων τῶν τριακοσίων δέκα ὀκτὼ καὶ τῶν ἑκατὸν πεντή- 2 κοντα. Κατὰ δὲ τῶν καταφρονητῶν τούτου τοῦ νόμου ποινὴ οὐκ ἀπολείψει, ἐπειδὴ οὐ μόνον ἔρχονται ἐναντίον τῆς ἀληθῶς ἐκτεθείσης πίστεως, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς εἰδωλολάτραις ἐκ τοῦ τοιούτου ἀγῶνος βεβη- 3 λοῦσι τὰ σεβάσμια μυστήρια. Ἐὰν λοιπὸν κληρικὸς ᾖ, ὅστις ἤθελεν ἀποτολμήσῃ ἵνα δημοσίᾳ περὶ τῆς θρησκείας φιλονεικῇ, ἀπὸ τοῦ τάγματος τῶν κληρικῶν ἐκβληθήσεται· ἐὰν δὲ τῇ στρατείᾳ ἐπιδεδομένος ᾖ, τῆς ζώνης γυμνωθήσεται· οἱ δὲ λοιποὶ τοῦ τοιούτου ἐγκλήματος ἔνοχοι, ἐὰν μὲν ἐλεύθεροι ὦσιν, ἐκ ταύτης τῆς ἰσχυροτάτης πόλεως ἐξωσθήσονται, ὑπὸ τῆς δικαστικῆς ἰσχύος καὶ ταῖς ἁρμοζούσαις ποιναῖς ὑποβληθησόμενοι, ἐὰν δὲ δοῦλοι, αὐστηροτάταις τιμωρίαις κολασθήσονται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ἑβδόμῃ τῶν εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 452 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Σποράκιου.

5 (1) *Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὐγουστος.* Τῆς ὀρθῆς καὶ ἀμωμήτου πίστεως, ἥνπερ κηρύττει ἡ ἁγία τοῦ θεοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλη-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

modo innovationem recipiat, sequentes sanctorum apostolorum et eorum qui post eos in sanctis dei ecclesiis claruerunt praecepta recte nos facturos credidimus universis manifestando, quomodo de spe quae in nobis est sentiamus, secuti traditionem ac consensum sanctae dei catholicae et apostolicae ecclesiae. Credentes igitur in patrem filium et sanctum spiritum unam substantiam in tribus personis adoramus, unam deitatem, unam potestatem, trinitatem consubstantialem. confitemur autem in ultimis diebus unigenitum dei filium, deum de deo, ante saecula et sine tempore ex patre natum, coaeternum patri, eum ex quo omnia et per quem omnia sunt, descendisse de caelis, incarnatum esse ex spiritu sancto et sancta semper virgine et dei genetrice Maria et hominem factum esse, cruci adfixum, sepultum esse et resurrexisse tertio die: unius eiusdemque miracula et passiones quas sponte carne sustinuit agnoscentes. Non enim alium deum verbum novimus et alium Christum, sed unum atque eundem consubstantialem patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem. trinitas enim mansit trinitas etiam incarnato uno ex trinitate deo verbo: neque enim quartae personae adiectionem sancta trinitas admittit. Quae cum ita sint, damna-

σία, κατ' οὐδένα τρόπον καινισμὸν δεξαμένης ἀκολουθοῦντες ἡμεῖς τοῖς τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν μετ' ἐκείνους διαπρεψάντων ἐν ταῖς ἁγίαις τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαις διδάγμασι δίκαιον ᾠήθημεν ἅπασι ποιῆσαι φανερόν, ὅπως ἔχομεν περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος, ἀκολουθοῦντες τῇ παραδόσει καὶ ὁμολογίᾳ τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀπο-

1 στολικῆς ἐκκλησίας. Πιστεύοντες γὰρ εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα μίαν οὐσίαν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσι προσκυνοῦμεν, μίαν θεότητα, μίαν δύναμιν, τριάδα ὁμοούσιον. Ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν ὁμολογοῦμεν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ, τὸν ἐκ τοῦ θεοῦ θεόν, τὸν πρὸ αἰώνων καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα, τὸν συναΐδιον τῷ πατρί, τὸν ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, σαρκωθῆναι ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ τῆς ἁγίας ἐνδόξου ἀειπαρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας, καὶ ἐνανθρωπῆσαι σταυρόν τε ὑπομεῖναι, ταφῆναί τε καὶ ἀναστῆναι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τά τε θαύματα καὶ τὰ πάθη, ἅπερ ἑκουσίως ὑπέ-

2 μεινε σαρκί, γινώσκοντες. Οὐ γὰρ ἄλλον τὸν θεὸν λόγον καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν ἐπιστάμεθα, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. ἔμεινε γὰρ τριὰς ἡ τριὰς καὶ σαρκωθέντος τοῦ ἑνὸς τῆς τριάδος θεοῦ λόγου· οὔτε γὰρ τετάρτου προσώπου προσθήκην ἐπιδέχεται ἡ

3 ἁγία τριάς. Τούτων τοίνυν οὕτως

mus omnem haeresim, praesertim vero Nestorium hominis adoratorem, qui dividit unum dominum nostrum Iesum Christum filium dei et deum nostrum et negat proprie et vere sanctam gloriosam semper virginem Mariam dei genetricem esse, sed alium dicit deum verbum ex patre esse, alium, qui ex sancta semper virgine Maria natus est, hunc autem gratia et necessitudine, quae ei cum deo verbo est, deum factum esse: nec non Eutychetem mente captum, qui visionem inducit et negat veram ex sancta semper virgine et dei genetrice Maria incarnationem, hoc est nostram salutem, neque admittit eum omnino consubstantialem patri esse secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem: item Apollinarium animae exterminatorem, qui dominum nostrum Iesum Christum filium dei et deum nostrum anima carere dicit et confusionem seu perturbationem superducit incarnationi unigeniti filii dei, omnesque qui cum eo senserunt vel

4 sentiunt. Si qui igitur post hanc commonitionem nostram certioresque facti a religiosissimis uniuscuiusque loci episcopis nostris posthac inventi fuerint contrariae opinionis esse, veniam se impetraturos ne sperent: iubemus enim tales tamquam. confestos haereticos compententi animadversioni subici. *Dat . . .[a. 527 ?].*

6( ) *Idem. A Constantinopolitanis.*

ἐχόντων ἀναθεματίζομεν πᾶσαν αἵρεσιν, ἐξαιρέτως δὲ Νεστόριον τὸν ἀνθρωπολάτρην, τὸν διαιροῦντα τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν ἡμῶν, καὶ μὴ ὁμολογοῦντα κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπάρθενον Μαρίαν θεοτόκον, ἀλλὰ ἄλλον μὲν τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς θεὸν λόγον λέγοντα, ἄλλον δὲ τὸν ἐκ τῆς ἁγίας ἀειπαρθένου Μαρίας, χάριτι δὲ καὶ οἰκειώσει τῇ πρὸς τὸν θεὸν λόγον θεὸν αὐτὸν γεγενῆσθαι· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Εὐτυχέα τὸν φρενοβλαβῆ, τὸν φαντασίαν εἰσάγοντα ἀρνούμενόν τε τὴν ἐκ τῆς ἁγίας ἀειπαρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας ἀληθινὴν σάρκωσιν, τουτέστι τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, καὶ μὴ ὁμολογοῦντα κατὰ πάντα ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ Ἀπολλινάριον τὸν ψυχοφθόρον, τὸν ἄνουν λέγοντα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν ἡμῶν καὶ σύγχυσιν ἤτοι φυρμὸν εἰσάγοντα τῇ ἐνανθρωπήσει τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ πάντας τοὺς τὰ αὐτῶν φρονήσαντας ἢ φρονοῦν-

4 τας. Εἰ γάρ τινες μετὰ ταύτην ἡμῶν τὴν προαγόρευσιν καὶ τὴν τῶν κατὰ τόπον θεοφιλεστάτων ἡμῶν ἐπισκόπων πληροφορίαν εὑρεθῶσι τοῦ λοιποῦ γνώμης ἐναντίας ὄντες, μὴ προσδοκήσωσι συγγνώμης ἀξιωθῆναι· κελεύομεν γὰρ τοὺς τοιούτους ὡς ὁμολογουμένους αἱρετικοὺς τῷ προσήκοντι ὑποβάλλεσθαι σωφρονισμῷ. *Ἐδόθη ἐν ἔτει 2 ;*

6 (1) *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Κωνσταντίνου-*

(1) Τίθενται ὡς εὕρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

Salvatorem et dominum omnium Iesum Christum verum deum nostrum per omnia colentes studemus etiam, quatenus hoc humana mens adsequi potest, eius

1 humilitatem imitari. Cum igitur quosdam invenerimus detineri morbo atque insania impiorum Nestorii et Eutychetis inimicorum deo et sanctae catholicae atque apostolicae ecclesiae, qui sanctam gloriosam semper virginem Mariam proprie et secundum veritatem dei genetricem dicere recusant, eos quae sit recta Christianorum fides edocere
2 festinavimus. Ii vero incurabiles dissimulato errore suo circumveniunt, ut compertum habemus, simpliciorum animos et turbando et offendendo, pronuntiando etiam contraria sanctae catholicae atque aposto
3 licae ecclesiae. Quamobrem necessarium credidimus tam haereticorum mendacia dissipare quam cunctis explanare, qualiter sentiat sancta dei catholica atque apostolica ecclesia, praedicent sanctissimi eius sacerdotes, quos et ipsi secuti spem quae nobis est aperimus, non innovantes fidem (quod absit), sed coarguentes insaniam eorum, qui cum impiis haereticis consentiunt. quod iam pridem in primordiis nostri imperii cunctis patefeci-
4 mus. Credimus igitur in unum deum patrem omnipotentem et in unum dominum Iesum Christum filium dei et in san-

πολίταις. Τὸν σωτῆρα καὶ δεσπότην τῶν ὅλων, Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν θεραπεύοντες διὰ πάντων σπουδάζομεν, ὅσον ἐνδέχεται νοῦν καταλαμβάνειν ἀνθρώπινον, μιμεῖσθαι τὴν αὐτοῦ

1 συγκατάβασιν. Καὶ εὑρόντες τινὰς τῇ νόσῳ καὶ μανίᾳ κρατουμένους τῶν ἀσεβῶν Νεστορίου καὶ Εὐτυχοῦς τῶν ἐχθρῶν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ἀρνουμένους τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπάρθενον Μαρίαν θεοτόκον εἰπεῖν κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν, ἐσπουδάσαμεν τούτους τὴν ὀρθὴν τῶν Χριστιανῶν διδαχθῆναι πί-

2 στιν. Οἱ δὲ ἀνιάτως ἔχοντες, κρύπτοντες τὴν ἑαυτῶν πλάνην περιέρχονται, καθὰ μεμαθήκαμεν, τὰς τῶν ἁπλουστέρων ψυχὰς ἐκταράσσοντές τε καὶ σκανδαλίζοντες καὶ ἐναντία τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκ-

3 κλησίας λέγοντες. Ἀναγκαῖον τοίνυν ἐνομίσαμεν καταλῦσαι μὲν τὰς τῶν αἱρετικῶν ψευδολογίας, σαφηνίσαι δὲ πᾶσιν, ὅπως δοξάζει ἡ ἁγία τοῦ θεοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία, κηρύττουσι δὲ οἱ ταύτης ὁσιώτατοι ἱερεῖς, οἷς καὶ ἡμεῖς ἑπόμενοι φανερὰ καθιστῶμεν τὰ περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος, οὐ καινίζοντες πίστιν, μὴ γένοιτο, ἀλλ' ἐλέγχοντες τὴν μανίαν τῶν φρονούντων τὰ τῶν ἀσεβῶν αἱρετικῶν. ὅπερ ἤδη καὶ ἐν προοιμίοις τῆς ἡμετέρας βασιλείας πράξαντες πᾶσι κατάδη-

4 λον ἐποιήσαμεν. Πιστεύομεν γὰρ εἰς ἕνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, μίαν

ctum spiritum, unam substantiam in tribus personis adorantes, unam deitatem, unam potestatem, trinitatem consub-
5 stantialem. In ultimis autem diebus confitemur dominum nostrum Iesum Christum, unigenitum dei filium, ex vero deo deum verum, ante saecula et sine tempore de patre natum, coaeternum patri, eum denique, ex quo omnia et per quem omnia sunt, descendisse de caelis et incarnatum ex spiritu sancto et sancta gloriosa semper virgine et dei genetrice Maria et hominem factum esse, crucem passum pro nobis sub Pontio Pilato et sepultum esse et tertio die resurrexisse: unius eiusdemque et miracula et cruciatus quos sponte carne subiit
6 agnoscentes. Non enim alium deum verbum et alium Christum novimus, sed unum eundemque consubstantialem patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem. ut enim in divinitate perfectus est, ita idem et in humanitate perfectus est. re vera enim unitatem accipimus et confitemur: trinitas enim mansit trinitas et postquam unus ex trinitate deus verbum homo factus est: neque quartae personae adiectionem recipit san
7 cta trinitas. Quae cum ita se habeant, damnamus omnem haeresim, imprimis Nestorium hominis adoratorem et eos qui eius sententiam amplexi sunt vel amplectuntur, qui dividunt

οὐσίαν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν προσκυνοῦντες, μίαν θεότητα, μίαν δύναμιν,

5 τριάδα ὁμοούσιον. Ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν ὁμολογοῦμεν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ, τὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ θεὸν ἀληθινόν, τὸν πρὸ αἰώνων καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα, τὸν συναΐδιον τῷ πατρί, τὸν ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, σαρκωθῆναι ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ τῆς ἁγίας ἐνδόξου ἀειπαρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας καὶ ἐνανθρωπῆσαι σταυρόν τε ὑπομεῖναι ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, ταφῆναί τε καὶ ἀναστῆναι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τά τε θαύματα καὶ τὰ πάθη, ἅπερ ἑκουσίως ὑπέμεινεν

6 σαρκί, γινώσκοντες. Οὐ γὰρ ἄλλον τὸν θεὸν λόγον καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν ἐπιστάμεθα, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ὡς γάρ ἐστιν ἐν θεότητι τέλειος, οὕτως ὁ αὐτὸς καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τέλειος. τὴν γὰρ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν δεχόμεθα καὶ ὁμολογοῦμεν. ἔμεινε γὰρ τριὰς ἡ τριὰς καὶ σαρκωθέντος τοῦ ἑνὸς τῆς τριάδος θεοῦ λόγου· οὔτε γὰρ τετάρτου προσώπου προσθήκην ἐπιδέχεται ἡ ἁγία τριάς.

7 Τούτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων ἀναθεματίζομεν πᾶσαν αἵρεσιν, ἐξαιρέτως δὲ Νεστόριον τὸν ἀνθρωπολάτρην καὶ τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας, τοὺς διαιροῦντας τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ

unum dominum nostrum Iesum Christum filium dei et deum nostrum negantque proprie et re vera sanctam gloriosam semper virginem Mariam deiparam, id est dei matrem, sed duos filios dicunt alterum ex patre deum verbum, alterum ex sancta semper virgine et dei genetrice Maria, gratia et nexu et necessitudine, quae ei cum deo verbo est, et ipsum deum factum esse: recusantes et negantes dominum nostrum Iesum Christum filium dei et deum nostrum incarnatum et cruci adfixum unum esse sanctae et consubstantialis trinitatis hic enim solus est coadorandus et conglorificandus pa
8 tri et sancto spiritui. Damnamus etiam Eutychetem mente captum eosque qui eius sententiam amplexi sunt vel amplectuntur, qui visionem indu cunt negantque veram ex sancta virgine et dei genetrice Maria incarnationem domini et salvatoris nostri Iesu Christi, id est salutem nostram, neque agnoscunt eum consubstantialem esse patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis secundum humanitatem.
9 Neque minus Apollinarium animae exterminatore eosque, qui eius sententiam amplexi sunt vel amplectuntur dicentes anima carere dominum nostrum Iesum Christum filium dei et deum nostrum et confusionem seu perturbationem superducentes incarnationi unigeniti filii dei, omnesque qui eorum

θεὸν ἡμῶν καὶ μὴ ὁμολογοῦντας κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπάρθενον Μαρίαν Θεοτόκον, τουτέστι μητέρα Θεοῦ, ἀλλὰ δύο υἱοὺς λέγοντας, ἄλλον μὲν τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς θεὸν λόγον, ἄλλον δὲ τὸν ἐκ τῆς ἁγίας ἀειπαρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας, χάριτι δὲ καὶ σχέσει καὶ οἰκειώσει τῇ πρὸς τὸν θεὸν λόγον θεὸν αὐτὸν γεγενῆσθαι, καὶ ἀρνουμένους καὶ μὴ ὁμολογοῦντας τὸν δεσπότην ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸν ἡμῶν, τὸν σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα καὶ σταυρωθέντα ἕνα εἶναι τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος. οὗτος γὰρ μόνος ἐστὶν ὁ συμπροσκυνούμενος καὶ συνδοξαζόμενος τῷ πατρὶ

8 καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. Ἀναθεματίζομεν δὲ καὶ Εὐτυχέα τὸν φρενοβλαβῆ καὶ τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας, τοὺς φαντασίαν εἰσάγοντας ἀρνουμένους τε τὴν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας ἀληθινὴν σάρκωσιν τοῦ κύριου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τουτέστι τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, καὶ μὴ ὁμολογοῦντας αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρω-

9 πότητα. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ Ἀπολλινάριον τὸν ψυχοφθόρον καὶ τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας, τοὺς ἄνουν λέγοντας τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ θεὸν ἡμῶν καὶ σύγχυσιν ἤτοι φυρμὸν εἰσάγοντας τῇ ἐνανθρωπήσει τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ πάντας τοὺς τὰ αὐτῶν φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας.

sententiam amplexi sunt vel amplectuntur. *D. id. Mart. dn. Iustiniano pp. A. III cons. [a. 534].*

Idem Ephesiis, idem Caesariensibus, idem Cyzicenis, idem Amidenis Trapezuntiis Hierosolymitanis Apameis Iustinianopolitanis Theopolitanis Sebastenis Tarsenibus Ancyranis.

7 (1) *Idem A. Epiphanio* sanctissimo et beatissimo archiepiscopo huius regiae urbis et oecumenico patriarchae Edocere volentes sanctitatem tuam omnia quae ad ecclesiarum statum pertinent necessarium duximus hisce ad eam sacris litteris uti et per eas quae agitantur manifestum ei facere: quae et ipsam scire persuasi
1 sumus. Cum igitur nonnullos invenerimus alienos a sancta catholica atque apostolica ecclesia impiorum Nestorii et Eutychetis errorem secutos eorumque blasphemiis usos, sacrum edictum proposuimus, quod et tua sanctitas novit, quo haereticorum insaniam refutavimus, minime immutato vel immutando vel praetermittendo ecclesiastico qui adhuc deo iuvante obtinet statu, quod et tua beatitudo scit, sed per omnia custodientes unitatem sacrosanctarum ecclesiarum cum sanctissimo vetustioris Romae papa et patriarcha, ad quem his si
2 milia scripsimus. Neque enim patimur quicquam quod ad ecclesiasticum statum per-

Ἐδόθη τοῖς εἰδοῖς τοῦ Μαρτίου 534 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ ἐσαεὶ Αὐγούστου.

Τὸ αὐτὸ Ἐφεσίοις, τὸ αὐτὸ Καισαρεῦσι, τὸ αὐτὸ Κυζικηνοῖς, τὸ αὐτὸ Ἀμιδηνοῖς Τραπεζουντίοις Ἱεροσολυμίταις Ἀπαμεῦσιν Ἰουστινιανουπολίταις Θεουπολίταις Σεβαστηνοῖς Ταρσεῦσιν Ἀγκυρανοῖς.

7 (1) *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἐπιφανίῳ* τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. Γινώσκειν βουλόμενοι τὴν σὴν ἁγιωσύνην πάντα τὰ εἰς ἐκκλησιαστικὴν ὁρῶντα κατάστασιν ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα ταύταις πρὸς αὐτὴν χρήσασθαι ταῖς θείαις συλλαβαῖς καὶ δι' αὐτῶν δῆλα αὐτῇ καταστῆσαι τὰ κινηθέντα, ἅπερ καὶ αὐτὴν

1 εἰδέναι πεπείσμεθα. Εὑρόντες γάρ τινας ἀλλοτρίους τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, τῇ τῶν ἀσεβῶν Νεστορίου καὶ Εὐτυχέος ἀκολουθοῦντας πλάνῃ καὶ ταῖς τούτων βλασφημίαις κεχρημένους, θεῖον προεθήκαμεν ἤδικτον, ὅπερ καὶ ἡ σὴ γινώσκει ἁγιωσύνη, δι' οὗ τὴν τῶν αἱρετικῶν μανίαν ἠλέγξαμεν, οὐδὲν παντελῶς ἐναλλάξαντες ἢ ἐναλλάττοντες ἢ παρεξελθόντες τῆς μέχρι νῦν σὺν θεῷ κρατούσης ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, καθὰ καὶ ἡ σὴ γινώσκει μακαριότης, ἀλλὰ διὰ πάντων φυλάττοντες τὴν κατάστασιν τῆς ἑνώσεως τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν τῆς πρὸς τὸν ἁγιώτατον πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ πατριάρχην, πρὸς ὃν καὶ τὰ ὅμοια
2 τούτοις γεγράφαμεν. Οὔτε γὰρ ἀνεχόμεθά τι τῶν εἰς ἐκκλησιαστικὴν ὁρών-

(1) Τίθενται ὡς εὕρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

tinet non referri ad eius beatitudinem, cum sit caput omnium sanctissimorum dei sacerdotum et quia, quotienscumque in his partibus haeretici extiterunt, sententia rectoque iudicio illius venerandae sedis coerciti
3 sunt. Ideoque ex praesentibus sacris litteris sanctitas vestra cognoscet quae a nobis proposita sunt, ut qui prave intellegere vel interpretari temptaverint, quae a nobis recte in edicto pronuntiata sunt, praesentibus sacris litteris nostris
4 refutentur. Pauci quidam infideles et alieni a sancta dei catholica atque apostolica ecclesia contradicere Iudaice ausi sunt iis quae ab omnibus sacerdotibus recte observantur et probantur et praedicantur, denegantes dominum nostrum Iesum Christum unigenitum dei filium et deum nostrum incarnatum ex spiritu sancto et sancta gloriosa semper virgine et dei genetrice Maria et hominemfactum cruciatumque unum esse sanctae et consubstantialis trinitatis, coadorandum et conglorificandum patri et sancto spiritui, consubstantialem patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, passibilem carne, eundem impassi-
5 bilem deitate. Recusantes vero dominum nostrum Iesum Christum unigenitum filium dei et deum nostrum fateri unum esse sanctae et consubstantialis trinitatis manifesto deprehenduntur impii Nestorii pra-

των κατάστασιν μὴ καὶ τῇ αὐτοῦ ἀναφέρεσθαι μακαριότητι, ὡς κεφαλῇ οὔσῃ πάντων τῶν ἁγιωτάτων τοῦ θεοῦ ἱερέων καὶ ἐπειδή, ὁσάκις ἐν τούτοις τοῖς μέρεσιν αἱρετικοὶ ἀνεφύησαν, τῇ γνώμῃ καὶ ὀρθῇ κρίσει ἐκείνου τοῦ σεβασμίου

3 θρόνου κατηργήθησαν. Ἐκ γὰρ τῶν παρουσῶν θείων ἡμῶν συλλαβῶν μαθήσεται ἡ σὴ ἁγιωσύνη τὰ παρ' ἡμῶν προτεθειμένα, ἐφ' ᾧ τοὺς ἐπιχειροῦντας πονηρῶς νοεῖν ἢ ἑρμηνεύειν τὰ παρ' ἡμῶν ὀρθῶς ἐν τῷ ἠδίκτῳ λεχθέντα ἐκ τῶν παρουσῶν θείων ἡμῶν

4 ἐλέγχεσθαι συλλαβῶν. Ὀλίγοι τινὲς ἄπιστοι καὶ ἀλλότριοι τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἀντειπεῖν Ἰουδαϊκῶς ἐθάρρησαν πρὸς τὰ παρὰ πάντων τῶν ἱερέων ὀρθῶς κρατούμενα καὶ δοξαζόμενα καὶ κηρυττόμενα, ἀρνούμενοι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν ἡμῶν, τὸν σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ τῆς ἁγίας ἐνδόξου ἀειπαρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας καὶ ἐνανθρωπήσαντα καὶ σταυρωθέντα ἕνα εἶναι τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος, συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, παθητὸν σαρκί, τὸν αὐτὸν ἀπαθῆ θεότητι.

5 Παραιτούμενοι δὲ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν ἡμῶν ὁμολογεῖν ἕνα εἶναι τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος δῆλοί εἰσι καὶ ἐλέγχονται τῇ τοῦ ἀσεβοῦς Νεστορίου ἀκολουθοῦντες πονηρᾷ διδασκαλίᾳ, κατὰ χάριν αὐτὸν λέγοντες

vam doctrinam sequi, secundum gratiam eum filium dei dicentes et alium deum verbum, alium Christum dicentes. quos cum ipsorum doctrina iisque qui eam amplexi sunt vel amplectuntur tamquam alienos a sancta dei catholica atque apostolica ecclesia damnamus.
6 Omnes igitur sacerdotes sanctae catholicae atque apostolicae ecclesiae et reverentissimi sacrorum monasteriorum archimandritae secuti sanctorum patrum traditionem, nihil omnino statum ecclesiae qui hactenus obtinuit, neque antea neque nunc, ut dictum est, mutantes congruenter confitentur et credunt praedicantes dominum nostrum Iesum Christum unigenitum filium dei et deum nostrum ante saecula et sine tempore de patre natum et ultimis diebus descendentem de caelis et incarnatum ex spiritu sancto et sancta gloriosa semper virgine et dei genetrice Maria et hominem factum et cruci fixum unum esse sanctae et consubstantialis tri-
7 nitatis. Consubs antialem enim eum scimus patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, passibilem carne, eundem impassibilem deitate, coadorandum patri et spiritui sancto. neque enim alium deum verbum et alium Christum novimus, sed unum atque eundem consubstantialem patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem

υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ ἄλλον τὸν θεὸν λόγον καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν λέγοντες. οὓς ἀναθεματίζομεν καὶ τὰ αὐτῶν δόγματα καὶ τοὺς τὰ αὐτῶν φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας ὡς ἀλλοτρίους ὄντας τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστο-

6 λικῆς ἐκκλησίας. Πάντες γὰρ οἱ ἱερεῖς τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας καὶ οἱ εὐλαβέστατοι τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων ἀρχιμανδρῖται ἀκολουθοῦντες τῇ τῶν ἁγίων πατέρων παραδόσει καὶ μηδὲν παντελῶς ἐναλλάξαντες ἢ ἐναλλάττοντες τῆς μέχρι νῦν κρατούσης, καθὰ εἴρηται, ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, συμφώνως ὁμολογοῦσι καὶ δοξάζουσι, κηρύττοντες τὸν δεσπότην ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν ἡμῶν, τὸν πρὸ αἰώνων καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ τῆς ἁγίας ἐνδόξου ἀειπαρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας καὶ ἐνανθρωπήσαντα καὶ σταυρωθέντα ἕνα εἶναι τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος.

7 Ὁμοούσιον γὰρ αὐτὸν ἴσμεν τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, παθητὸν σαρκί, τὸν αὐτὸν ἀπαθῆ θεότητι, συμπροσκυνούμενον τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. οὐ γὰρ ἄλλον τὸν θεὸν λόγον καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν ἐπιστάμεθα, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, παθητὸν σαρκί, τὸν αὐτὸν

secundum humanitatem, passibilem carne, eundem impassi-
8 bilem divinitate. Ut enim in divinitate perfectus est, ita idem in humanitate perfectus est: in una enim substantia unitatem accipimus et confite-
9 mur. Quoniam igitur unigenitus filius et verbum dei ante saecula et sine tempore de patre natus, idem ultimis diebus descendens de caelis et incarnatus ex spiritu sancto et sancta gloriosa et dei genetrice Maria et homo factus, id est dominus noster Iesus Christus, proprie et vere deus est, propterea et sanctam gloriosam semper virginem Mariam proprie et vere matrem dei dicimus, non quia deus verbum principium ex ea sumpserit, sed quia ultimis diebus descendit de caelis et ex ipsa incarnatus et natus et homo factus
10 est. Quem confitemur, ut dictum est, consubstantialem esse patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, eiusdem miracula et passiones, quas sponte carne sus-
11 tinuit, cognoscentes. Haec igitur sunt, quibus sacro nostro edicto pronuntiatis haereticos redarguimus, qui sacro edicto etiam universi, qui hic inventi sunt, sanctissimi episcopi et devotissimi archimandritae una cum tua sanctitate subscripserunt secuti per omnia sancta quattuor concilia et quae ab uno quoque eorum costituta sunt, id est Nicaenum CCCXVIII,

8 ἀπαθῆ θεότητι. Ὡς γάρ ἐστιν ἐν θεότητι τέλειος, οὕτως ὁ αὐτὸς ἐν ἀνθρωπότητι τέλειος· τὴν γὰρ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν δεχόμεθα καὶ ὁμολογοῦ-

9 μεν. Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ, ὁ πρὸ αἰώνων καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθείς, ὁ αὐτὸς καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν κατελθὼν ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθεὶς ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ τῆς ἁγίας ἐνδόξου καὶ θεοτόκου Μαρίας καὶ ἐνανθρωπήσας, τουτέστιν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν θεός ἐστι, διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπάρθενον Μαρίαν κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν μητέρα θεοῦ λέγομεν, οὐχ ὡς τοῦ θεοῦ λόγου τὴν ἀρχὴν ἐξ αὐτῆς λαβόντος, ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν κατελθόντος ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντος καὶ τεχθέντος καὶ ἐνανθρωπήσαν-

10 τος. Ὃν ὁμολογοῦμεν, καθὰ εἴρηται, ὁμοούσιον εἶναι τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τοῦ αὐτοῦ τά τε θαύματα καὶ τὰ πάθη, ἅπερ ἑκουσίως ὑπέμεινε σαρκί, γινώσκοντες.

11 Ταῦτα τοίνυν ἐστίν, ἅπερ διὰ τοῦ θείου ἡμῶν εἰρηκότες ἡδίκτου τοὺς αἱρετικοὺς ἠλέγξαμεν, ᾧτινι θείῳ ἡδίκτῳ καὶ πάντες οἱ εὑρεθέντες ἐνταῦθα ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι καὶ εὐλαβέστατοι ἀρχιμανδρῖται ἅμα τῇ σῇ ἁγιωσύνῃ καθυπέγραψαν, ἀκολουθοῦντες διὰ πάντων ταῖς ἁγίαις τέτρασι συνόδοις καὶ τοῖς παρ' ἑκάστης αὐτῶν διατυπωθεῖσι, τουτέστι τῆς τε ἐν Νικαίᾳ τῶν τιη' καὶ τῆς ἐν ταύτῃ τῇ βασιλευούσῃ πόλει τῶν ρν', καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ προτέρας

huius regiae civitatis CL patrum, Ephesinum prius et Chalcedonense, cum omnibus manifestum sit, quod fidei definitionem quae universis nobiscum fidelibus sanctae catholicae atque apostolicae ecclesiae tradita est, id est sanctum documentum vel symbolum, tenemus et custodimus, quod a CCCXVIII sanctis patribus expositum est, quod et CL in hac regia civitate congregati sancti patres interpretando explanaverunt, non quod aliquid ei deesset, sed, quoniam veritatis inimici alii sancti spiritus detatem subvertere adgressi sunt, alii veram incarnationem dei verbi ex sancta semper virgine dei genetrice Maria factam negaverunt, propterea scriptis testimoniis sanctum documentum dicti CL patres interpretando explanave-
12 runt Hoc et reliquae sanctae synodi, scilicet Ephesina prior et Chalcedonensis, eandem fidem secutae receperunt et observarunt et sanctam gloriosam semper virginem Mariam dei genetricem praedicarunt, damnatis iis, qui eam dei genetricem esse negarent.
13 Similiter damnaverunt eos, qui aliud symbolum vel sanctum documentum tradunt praeter id, quod a CCCXVIII sanctis patribus expositum est, explicatum vero explanatumque a CL sanctis patribus in hac re-
14 gia urbe congregatis. Et Ephesina quidem prior impium Nestorium eiusque dogmata

καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι, δήλου πᾶσι καθεστῶτος, ὅτι τὸν πᾶσι τοῖς ἅμα ἡμῖν πιστοῖς τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας παραδοθέντα ὅρον τῆς πίστεως, τουτέστι τὸ ἅγιον μάθημα ἤτοι σύμβολον κρατοῦμέν τε καὶ φυλάττομεν, τὸ παρὰ τῶν τιη' ἁγίων πατέρων ἐκτεθέν, ὅπερ καὶ οἱ ἐν ταύτῃ τῇ βασιλευούσῃ πόλει ρν' ἅγιοι πατέρες σαφηνίσαντες ἐτράνωσαν, οὐχ ὡς ἐλλιπῶς ἔχοντος αὐτοῦ, ἀλλ', ἐπειδήπερ οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ οἱ μὲν ἀθετεῖν ἐπεχείρησαν τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος θεότητα, οἱ δὲ τὴν ἐκ τῆς ἁγίας ἀειπαρθένου θεοτόκου Μαρίας ἀληθινὴν σάρκωσιν τοῦ θεοῦ λόγου ἠρνήσαντο, διὰ τοῦτο γραφικαῖς μαρτυρίαις τὸ αὐτὸ ἅγιον μάθημα οἱ εἰρημένοι ρν' ἅγιοι πατέρες σαφηνίσαντες ἐτράνωσαν.

12 Τοῦτο καὶ αἱ λοιπαὶ ἁγίαι σύνοδοι, τουτέστιν ἡ ἐν Ἐφέσῳ προτέρα καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι, τῇ αὐτῇ πίστει ἀκολουθήσασαι ἐδέξαντο καὶ ἐφύλαξαν καὶ τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπάρθενον Μαρίαν θεοτόκον ἐκήρυξαν καὶ τοὺς μὴ ὁμολογοῦντας αὐτὴν θεοτόκον ἀνεθε-

13 μάτισαν. Ὁμοίως δὲ ἀνεθεμάτισαν καὶ τοὺς ἕτερον σύμβολον ἢ ἅγιον μάθημα παραδιδόντας παρὰ τὸ ὑπὸ μὲν τῶν τιη' ἁγίων πατέρων ἐκτεθέν, σαφηνισθὲν δὲ καὶ τρανωθὲν παρὰ τῶν ἐν ταύτῃ τῇ βασιλευούσῃ πόλει ρν' ἁγίων

14 πατέρων. Καὶ ἡ μὲν ἐν Ἐφέσῳ προτέρα τόν τε ἀσεβῆ Νεστόριον καὶ τὰ αὐτοῦ δόγματα καθετλέ τε καὶ ἀνεθε-

sustulit damnavitque tam eos qui eius opinionem suam fecerunt vel faciunt et qui eam probaverunt vel probant. 15 Sancta autem Chalcedonensis synodus sustulit expulitque ex sanctis dei ecclesiis et damnavit etiam impium Eutychetem et placita eius eosque qui eius sententiam suam fecerunt vel faciunt vel qui eam comprobaverunt vel comprobant. item omnes haereticos eorumque dogmata et eos qui eorum opinionem suam fecerunt vel 16 faciunt damnavit. Similiter damnavit etiam Nestorium et placita eius eosque qui eius sententiam suam fecerunt vel faciunt vel qui eam comproba- 17 verunt vel comprobant. Eadem autem sancta Chalcedonensis synodus et magni Procli litteras ad Armenias scriptas de eo, quod dominum nostrum Iesum Christum filium dei et deum nostrum unum ex sancta trinitate dici oporteat, relatione sua recepit et confirma- 18 vit. Dicta quattuor concilia vel quae ab iis statuta sunt si praetermittimus, licentiam damus haereticis eorumque doctrinis ab isdem oppressis pestem suam in sanctas dei eccle- 19 sias rursus inducendi. Quod fieri numquam poterit (quod absit), quoniam dicta quattuor concilia praeceptis suis haereticos eorumque praecepta ex- 20 pulerunt. Ac si quis de una dictarum sanctarum synodarum dubitet, apparet eum do-

μάτισε καὶ τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας καὶ τοὺς συναινέσαντας αὐτῷ ἢ συναινοῦντας ἀνεθεμάτισεν.

15 Ἡ δὲ ἐν Χαλκηδόνι ἁγία σύνοδος καθεῖλέ τε καὶ ἐξέβαλε τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν καὶ ἀνεθεμάτισε καὶ τὸν ἀσεβῆ Εὐτυχέα καὶ τὰ αὐτοῦ δόγματα καὶ τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας καὶ τοὺς συναινέσαντας αὐτῷ ἢ συναινοῦντας· καὶ πάντας τοὺς αἱρετικοὺς καὶ τὰ αὐτῶν δόγματα καὶ τοὺς τὰ αὐτῶν φρονήσαντας ἢ φρονοῦν-

16 τας ἀνεθεμάτισεν. Ὁμοίως δὲ ἀνεθεμάτισε καὶ Νεστόριον καὶ τὰ αὐτοῦ δόγματα καὶ τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας καὶ τοὺς συναινέσαν-

17 τας αὐτῷ ἢ συναινοῦντας. Ἡ αὐτὴ δὲ ἐν Χαλκηδόνι ἁγία σύνοδος καὶ τὴν τοῦ μεγάλου Πρόκλου πρὸς Ἀρμενίους γραφεῖσαν ἐπιστολὴν περὶ τοῦ χρῆναι λέγειν τὸν δεσπότην ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν ἡμῶν ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος διὰ τῆς οἰκείας ἀναφορᾶς ἐδέξατό τε καὶ

18 ἐβεβαίωσεν. Εἰ γὰρ τὰς εἰρημένας τέσσαρας ἁγίας συνόδους παρεξέλθωμεν ἢ τὰ παρ' αὐτῶν διατυπωθέντα, δίδομεν ἄδειαν τοῖς καθαιρεθεῖσιν ὑπ' αὐτῶν αἱρετικοῖς καὶ τοῖς αὐτῶν δόγμασι τὴν ἑαυτῶν λύμην πάλιν εἰς τὰς ἁγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας ἐνδείκνυσθαι.

19 Ὅπερ οὐκ ἐνδέχεται πραχθῆναί ποτε (μὴ γένοιτο), ἐπειδὴ αἱ εἰρημέναι τέσσαρες ἅγιαι σύνοδοι διὰ τῶν οἰκείων δογμάτων τοὺς αἱρετικοὺς καὶ τὰ τού-

20 των δόγματα ἐξέβαλον. Καὶ εἴ τις πρὸς μίαν τῶν εἰρημένων ἁγίων συνόδων ἀμφιβάλλει, πρόδηλός ἐστιν ἐκεῖνα

ctrinam ab illa repulsam et da- 21 mnatam tenere. Ne quis igitur frusta nos inquietet vana spe subnixus nos contrarium aliquid sanctis quattuor conciliis fecisse facturosve esse vel fieri ab aliquo permissuros vel memoriam earumdem sanctarum quattuor synodorum tolli ex sacris ecclesiae tabulis pas- 22 suros. Omnes enim ab iis repulsos damnatosque repulsorumque doctrinas et adseclas 23 damnamus. Ideoque beatitudo tua oret pro nobis nostroque imperio edoceatque cunctos ac certiores faciat de nostro proposito et de studio nostro erga intemeratam fidem.

D. VII. k. Apr. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. III cons. [a 533].

8 *Gloriosissimo et clementissimo filio Iustiniano Augusto Iohannes episcopus urbis Romae.* Inter claras sapientiae mansuetudinis vestrae laudes, christianissime principum, puriore luce tamquam aliquod sidus irradiat, quod amore fidei, quod caritatis studio, edocti ecclesiasticis disciplinis, Romanae sedis reverentiam conservatis et ei cuncta subicitis et ad eius deducitis unitatem, ad cuius auctorem, hoc est apostolorum primum, domino loquente praeceptum est: 'pasce oves meas'. 1 Quam esse omnium vere ecclesiarum caput et patrum regulae et principum statuta declarant et pietatis vestrae re-

φρονῶν τὰ δόγματα τὰ παρ' αὐτῆς ἐκβληθέντα τε καὶ ἀναθεματισθέντα.

21 Μηδεὶς τοίνυν μάτην ἡμᾶς ταραξάτω ἐλπίδι ματαίᾳ κρατούμενος, ὅτι ἡμεῖς ἐναντίον τι τῶν εἰρημένων ἁγίων δ' συνόδων ἐπράξαμεν ἢ πράξομεν ἢ πραχθῆναι παρά τινος συγχωρήσομεν ἢ περιαιρεθῆναι τὴν τῶν αὐτῶν ἁγίων δ' συνόδων ὁσίαν μνήμην ἐκ τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας διπτύχων ἀνεξόμεθα.

22 Πάντας γὰρ τοὺς παρ' αὐτῶν καθαιρεθέντας καὶ ἀναθεματισθέντας καὶ τὰ τῶν καθαιρεθέντων δόγματα καὶ τοὺς τὰ αὐτῶν φρονήσαντας ἢ φρο-

25 νοῦντας ἀναθεματίζομεν. Ὅθεν εὐχέσθω ἡμῖν τε καὶ τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ ἡ μακαριότης σου, πάντας περὶ τοῦ ἡμετέρου σκοποῦ καὶ τῆς περὶ τὴν ἀμώμητον πίστιν σπουδῆς διδάσκουσά τε καὶ πληροφοροῦσα.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ἑβδόμῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 533 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ ἐσαεὶ Αὐγούστου.

8 *Τῷ ἐνδοξοτάτῳ καὶ γαληνοτάτῳ τέκνῳ, τῷ αὐτοκράτορι Ἰουστινιανῷ Ἰωάννης ὁ τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπος.* Ὑπὸ τοὺς ἐνδόξους ἐπαίνους τῆς σοφίας [καὶ] πραότητος τῆς ὑμετέρας, χριστιανικώτατε βασιλέων, τῷ καθαρωτάτῳ φωτὶ ὥσπερ τι ἄστρον ἀκτινοβολεῖ, διότι τῷ ἔρωτι τῆς πίστεως, διότι τῇ τῆς ἀγάπης σπουδῇ, ἐκπαιδευθέντες ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς διδαχαῖς, φυλάττετε τοῦ Ρωμαϊκοῦ θρόνου τὴν αἰδῶ καὶ αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτάσσετε καὶ πρὸς τὴν ἐκείνου ὑπάγετε ἑνότητα, πρὸς οὗ τὸν ἀρχηγόν, τουτέστι τὸν τῶν ἀποστόλων πρῶτον, τοῦ Κυρίου λαλοῦντος προστέτακται· «ποίμαινε τὰ ἐμὰ πρόβατα».

1 Ὅτι δὲ οὗτός ἐστι πασῶν ἀληθῶς τῶν ἐκκλησιῶν κεφαλὴ καὶ τῶν πατέρων οἱ κανόνες καὶ τῶν ἡγεμόνων τὰ θεσπίσματα δηλοῦσι καὶ τῆς εὐσεβείας

verentissimi testantur affatus. patet igitur in vobis impletum fore, quod scripturae loquuntur: 'per me reges regnant et 'potentes scribunt iustitiam'. 2 Nihil est enim, quod lumine clariore praefulgeat, quam recta fides in principe: nihil est, quod ita nequeat occasui subiacere, quam vera religio. nam cum auctorem vitae vel luminis utraque respiciant, recte et tenebras respuunt et nesciunt

3 subiacere defectui. Quam ob rem, gloriosissime principum, votis omnibus exorabitur divina potentia, ut pietatem vestram in hoc ardore fidei, in hac devotione mentis, in hoc integrae religionis studio sine defectu sui in tempora longiora conservet: hoc enim et sanctis credimus ecclesiis expedire. scriptum est enim: 'labiis re-'git rex', et iterum: 'cor regis 'in manu dei, et ubi voluerit, 4 'inclinabit illud'. Hoc est enim, quod vestrum firmat imperium, hoc, quod vestra regna conservat Nam pax ecclesiae, religionis unitas, auctorem facti in sublime provectum grata sibi tranquillitate custodit. 5 Neque enim parva ei vicissitudo a potentia divina tribuitur, per quem nullis rugis ecclesia divisa secernitur, nullis insertis maculis variatur. scriptum est enim: 'quia cum rex 'iustus sederit supra sedem, non 'adversabitur sibi quicquam 6 'malignum'. Proinde serenitatis vestrae apices per Hypa-

τῆς ὑμετέρας αἱ εὐλαβέσταται προσηγορίαι μαρτυροῦσιν. Φανερὸν λοιπόν ἐστιν ὅτι ἐν ὑμῖν πληρωθήσεται ὅπερ αἱ γραφαὶ λέγουσι: «δι' ἐμοῦ βασιλεῖς βασιλεύουσι καὶ δυνάσται γράφουσι δι-
2 καιοσύνην». Διότι οὐδέν ἐστιν ὅπερ τῷ λαμπροτέρῳ φωτὶ ὑπεραστράπτει, ὅσον ἡ ὀρθὴ πίστις ἐν τῷ βασιλεῖ· οὐδέν ἐστιν, ὅπερ τοσοῦτον ἀδυνατεῖ ἵνα τῇ φθορᾷ ὑποκύψῃ ὅσον ἡ ἀληθὴς θρησκεία. Διότι ὁπότε εἰς τὸν δημιουργὸν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ φωτὸς ἑκάτερα ἀποσκοποῦσιν, ὀρθῶς καὶ τὸ σκότος ἀποπτύουσι καὶ οὐ γινώσκουσιν ὑποκύπτειν
3 τῇ ἐλλείψει. Τούτου ἕνεκεν, ἐνδοξότατε βασιλέων, ἱκεσίαις πάσαις ἐξιλεωθήσεται τὸ θεῖον κράτος, ἵνα τὴν εὐσέβειαν ὑμῶν ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκαύσει τῆς πίστεως, ἐν ταύτῃ τῇ ἀφοσιώσει τῆς διανοίας, ἐν ταύτῃ ὁλοκλήρου τῆς θρησκείας τῇ σπουδῇ ἀδιαλείπτως εἰς χρόνους μακροτάτους διαφυλάττοι· διότι πιστεύομεν ὅτι τοῦτο καὶ ταῖς ἁγιωτάταις συμφέρει ἐκκλησίαις. Γέγραπται γάρ: «χείλεσιν ἄρχει βασιλεύς», καὶ πάλιν: «καρδία βασιλέως ἐν χειρὶ θεοῦ καὶ ἔνθα βουληθῇ κλίνει αὐτήν».
4 Διότι τοῦτό ἐστιν, ὅπερ στερεοῖ τὸ ὑμέτερον κράτος, τοῦτό ἐστιν ὅπερ διαφυλάττει τὰ ὑμέτερα βασίλεια. Καθ' ὅσον ἡ εἰρήνη τῆς ἐκκλησίας, ἡ ἑνότης τῆς θρησκείας, τὸν δημιουργὸν τοῦ ἔργου [τούτου] εἰς ὕψος προαγόμενον ἐν ἀγαστῇ αὐτῷ ἡσυχίᾳ φρουρεῖ.
5 Διότι οὐδὲ μικρὰ αὐτῷ ἀπονέμεται παρὰ τοῦ θείου κράτους ἀνταμοιβή, δι' οὗ οὐδὲ ρυτίσι τισὶν ἡ ἐκκλησία καθορᾶται διῃρημένη, οὐδέ τισιν ἐγκεκεντρισμέναις κηλῖσι ποικίλλεται. Γέγραπται γάρ: «ἡνίκα βασιλεὺς δίκαιος καθίσῃ ἐπὶ θρόνου, οὐκ ἐναντιωθήσε-

6 ται αὐτῷ οὐδὲν πονηρόν». Ὅθεν

tium atque Demetrium sanctissimos viros fratres et coepiscopos meos reverentia consueta suscepimus: quorum etiam relatione comperimus, quod fidelibus populis proposuissetis edictum amore fidei pro submovenda haereticorum intentione secundum apostolicam doctrinam, fratrum et coepiscoporum nostrorum interveniente consensu. quod, quia apostolicae doctrinae convenit, nostra auctoritate confirmamus.

7 Textus autem epistulae talis est:

Victor Iustinianus pius felix inclitus triumphator semper Augustus Iohanni sanctissimo archiepiscopo almae urbis Romae et pa-

8 *triarchae.* Reddentes honorem apostolicae sedi et vestrae sanctitati, quod semper nobis in voto fuit et est, ut decet, patrem honorantes vestram beatitudinem omnia, quae ad ecclesiarum statum pertinent, festinamus ad notitiam deferre vestrae sanctitatis, quoniam semper magnum nobis fuit studium unitatem vestrae apostolicae sedis et statum sanctarum dei ecclesiarum custodiri, qui hactenus obtinet et incommote permanet nulla intercedente
9 contrarietate. Ideoque omnes sacerdotes universi orientalis tractus et subicere et unire sedi vestrae sanctitatis pro-
10 peravimus. Et in praesenti ergo quae hic commota sunt, quamvis manifesta et indubi-

γράμματα δι' Ὑπατίου καὶ Δημητρίου τῶν ἁγιωτάτων ἀνδρῶν, ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἐμῶν, τῇ εἰθισμένῃ εὐλαβείᾳ ἐδεξάμεθα: καὶ τούτων δὲ τῇ ἀναφορᾷ ἐμάθομεν, ὁποῖον τοῖς πιστοῖς λαοῖς προτεθείκατε ἔδικτον ἐξ ἔρωτος τῆς πίστεως ἵνα ἐκβληθῇ ἡ τῶν αἱρετικῶν δοξασία κατὰ τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, συντρεχούσης τῆς συναινέσεως τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν. Τοῦτο δέ, ἐπειδὴ τῇ ἀποστολικῇ συνᾴδει διδασκαλίᾳ, τῇ ἡμετέρᾳ κυροῦμεν αὐθεντίᾳ.

7 Τὸ δὲ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς τοιοῦτόν ἐστιν:

Ὁ Νικητὴς Ἰουστινιανός, ὁ Εὐσεβής, ὁ Εὐδαίμων, ὁ Περίκλυτος, ὁ Τροπαιοῦχος, ὁ ἀεὶ Σεβαστὸς πρὸς Ἰωάννην τὸν ἁγιώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς εὐκλεοῦς πόλεως Ῥώμης καὶ πατριάρ-
8 *χην.* Τιμὴν ἀποδίδοντες τῇ ἀποστολικῇ ἕδρᾳ καὶ τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιωσύνῃ, ὅπερ πάντοτε ἐπιθυμητὸν ἡμῖν ἦν καὶ ἔστιν, καθάπερ προσήκει, ὡς πατέρα τιμῶντες τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, πάνθ' ὅσα εἰς τῶν ἐκκλησιῶν τὴν σύστασιν ἀνήκουσι, σπεύδομεν ἵνα φέρωμεν εἰς γνῶσιν τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης, ἐπειδὴ πάντοτε μεγάλη ἐγένετο ἡμῖν σπουδή, ἵνα διαφυλάττηται ἡ ἑνότης τῆς ὑμετέρας ἀποστολικῆς ἕδρας καὶ ἡ σύστασις τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, ἥτις ἄχρι τοῦ νῦν κρατεῖ καὶ ἀσαλεύτως παραμένει οὐδεμιᾶς παρ-

9 εγχωρούσης ἐναντιότητος. Διὰ τοῦτο πάντας τοὺς ἱερεῖς σύμπαντος τοῦ ἀνατολικοῦ κλίματος ἐσπεύσαμεν ἵνα καὶ ὑπαγάγωμεν καὶ ἑνώσωμεν τῇ ἕδρᾳ
10 τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης. Καὶ ἐν τῷ παρόντι λοιπὸν ὅσα ἐνταῦθα ἀνεκινήθησαν, κἂν μάλιστα φανερὰ καὶ ἀναμ-

tata sint et secundum apostolicae vestrae sedis doctrinam ab omnibus semper sacerdotibus firme custodita et praedicata, necessarium duximus, ut ad notitiam vestrae sanctitatis 11 perveniant. Nec enim patimur quicquam, quod ad ecclesiarum statum pertinet, quamvis manifestum et indubitatum sit, quod movetur, ut non etiam vestrae innotescat sanctitati, quia caput est omnium sanctarum ecclesiarum. per omnia enim, ut dictum est, properamus honorem et auctoritatem crescere vestrae sedis. 12 Manifestum igitur facimus vestrae sanctitati, quod pauci quidam infideles et alieni sanctae dei catholicae atque apostolicae ecclesiae contradicere Iudaice ausi sunt adversus ea, quae ab omnibus sacerdotibus secundum vestram doctrinam recte tenentur et glorificantur atque praedicantur, denegantes dominum nostrum Ihesum Christum, unigenitum filium dei et deum nostrum, incarnatum ex sancto spiritu et sancta atque gloriosa virgine et dei genetrice Maria hominem factum atque crucifixum, unum esse sanctae et consubstantialis trinitatis, coadorandum et conglorificandum patri et spiritui sancto, consubstantialem patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem ipsum secundum humanitatem, passibilem carne, eundum ipsum impassibilem 13 deitate. Recusantes enim

φίβολά εἰσι, καὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ὑμετέρας ἀποστολικῆς ἕδρας ὑπὸ πάντων τῶν ἱερέων πάντοτε σταθερῶς φυλασσόμενα καὶ κηρυσσόμενα, ἀναγκαῖον ὑπελάβομεν ἵνα εἰς γνῶσιν τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης περιέλθωσιν. 11 Διότι οὐδ' ἀνεχόμεθά τι, ὅπερ εἰς τῶν ἐκκλησιῶν τὴν σύστασιν ἀνήκει, κἂν μάλιστα φανερὸν καὶ ἀναμφίβολον ἦθελεν εἶναι τὸ κινούμενον, ἵνα μὴ καὶ τῇ ὑμετέρᾳ γνωσθῇ ἁγιωσύνῃ, ἐπειδὴ κεφαλή ἐστι πασῶν τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν. Διότι κατὰ πάντα, ὡς εἴρηται, σπεύδομεν ἵνα προσαυξάνωμεν τὴν τιμὴν καὶ αὐθεντίαν τῆς ὑμετέρας

12 ἕδρας. Φανερὸν λοιπὸν ποιοῦμεν τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιωσύνῃ ὅτι ὀλίγοι τινὲς ἄπιστοι καὶ ἀλλότριοι τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἀπετόλμησαν ἵνα Ἰουδαϊκῶς ἀντιλέγωσιν ἐναντίον τούτων, ἅτινα ὑπὸ πάντων τῶν ἱερέων κατὰ τὴν ὑμετέραν διδασκαλίαν ὀρθῶς κεκράτηνται καὶ δοξάζονται καὶ κηρύσσονται, ἀπαρνούμενοι ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ θεὸς ἡμῶν, ὁ σαρκωθεὶς ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ τῆς ἁγίας καὶ ἐνδόξου παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας, ὁ ἐνανθρωπήσας καὶ σταυρωθείς, ὅτι εἷς ἐστι τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος, συμπροσκυνούμενος καὶ συνδοξαζόμενος τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, ὁμοούσιος τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν αὐτὸς οὗτος κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, παθητὸς τῇ σαρκί, αὐτὸς δὲ οὗτος ἀπαθὴς τῇ θεότητι.

13 Διότι ἀπαρνούμενοι ὁμολογεῖν ὅτι

dominum nostrum Ihesum Christum unigenitum filium dei et deum nostrum fateri unum esse sanctae et consubstantialis trinitatis videntur Nestorii malam sequentes doctrinam, secundum gratiam dicentes eum filium dei et alium dicentes deum verbum et alium Chri- 14 stum. Omnes vero sacerdotes sanctae catholicae atque apostolicae ecclesiae et reverentissimi archimandritae sacrorum monasteriorum sequentes sanctitatem vestram et custodientes statum et unitatem sanctarum dei ecclesiarum, quam habent ad apostolicam vestrae sanctitatis sedem, nihil penitus immutantes de ecclesiastico statu, qui hactenus obtinuit atque obtinet, uno consensu confitentur et glorificant, praedicantes dominum nostrum Ihesum Christum, unigenitum filium et verbum dei et deum nostrum, ante saecula et sine tempore de patre natum, in ultimis diebus descendisse de caelis et incarnatum ex spiritu sancto et sancta atque gloriosa virgine et dei genetrice Maria natum et hominem factum et crucifixum unum esse sanctae et consubstantialis trinitatis, coadorandum et conglorificandum patri et sancto 15 spiritui. Nec enim alium deum verbum et alium Christum cognoscimus, sed unum atque eundem ipsum consubstantialem patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem ipsum secundum

ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ θεὸς ἡμῶν, εἷς ἐστι τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος, φαίνονται ἀκολουθοῦντες τῇ κακῇ τοῦ Νεστορίου διδασκαλίᾳ, κατὰ χάριν λέγοντες αὐτὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ ἄλλον λέγοντες τὸν θεὸν λόγον καὶ ἄλλον τὸν Χριστόν. Πάντες δὲ οἱ ἱερεῖς τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας καὶ οἱ εὐλαβέστατοι ἀρχιμανδρῖται τῶν ἱερῶν μοναστηρίων, ἀκολουθοῦντες τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιωσύνῃ καὶ φυλάσσοντες τὴν σύστασιν καὶ ἑνότητα τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν, ἣν ἔχουσι πρὸς τὴν ἀποστολικὴν τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης ἕδραν, οὐδὲν παντελῶς ἐναλλάσσοντες ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς συστάσεως, ἥτις ἄχρι τοῦ νῦν ἐκράτησε καὶ κρατεῖ, μιᾷ συναινέσει ὁμολογοῦσι καὶ δοξάζουσι κηρύττοντες ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ, ὁ πρὸ αἰώνων καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθείς, ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις κατῆλθεν ἐξ οὐρανῶν καὶ ὅτι σαρκωθεὶς ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ ἐκ τῆς ἁγίας ἐνδόξου παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας γεννηθεὶς καὶ ἐνανθρωπήσας καὶ σταυρωθείς, εἷς ἐστι τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος, συμπροσκυνούμενος καὶ συνδοξαζόμενος τῷ πατρὶ καὶ τῷ

15 ἁγίῳ πνεύματι. Διότι οὐδὲ γινώσκομεν ἄλλον θεὸν λόγον καὶ ἄλλον Χριστόν, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτόν, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, παθητὸν τῇ σαρκί, τὸν

humanitatem, passibilem carne,
eundem ipsum impassibilem
16 deitate. Ut enim est in divi
nitate perfectus, ita idem ipse
et in humanitate perfectus est:
in una enim subsistentia uni-
tatem suscipimus et confite
mur, quod dicunt Graeci τὴν
καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ὁμολογοῦμεν.
17 Et quoniam unigenitus fi-
lius et verbum dei, ante sae
cula et sine tempore de patre
natus, idem ipse et in ultimis
diebus descendens de caelis,
incarnatus ex sancto spiritu et
sancta atque gloriosa virgine
et dei genetrice Maria et homo
factus, dominus noster Ihesus
Christus proprie et vere deus
est, ideo et sanctam et glorio-
sam virginem Mariam proprie
et vere dei matrem dicimus:
non quia deus verbum princi-
pium ex ipsa sumpserit, sed
quod in ultimis diebus descen
dit de caelis et ex ipsa incar-
natus et homo factus natus est.
18 Quem confitemur et credi-
mus, sicut dictum est, consub-
stantialem esse patri secun-
dum deitatem et consubstantia-
lem nobis eundem ipsum se-
cundum humanitatem, eiusdem
miracula et passiones, quas
sponte carne sustinuit, cogno
19 scentes. Suscipimus autem
sancta quattuor concilia, id
est trecentorum decem et octo
sanctorum patrum, qui in Ni-
caea congregati sunt, et cen
tum quinquaginta sanctorum
patrum, qui in hac regia urbe
convenerunt, et sanctorum pa
trum, qui in Epheso primo con-

16 αὐτὸν δὲ ἀπαθῆ τῇ θεότητι. Διότι,
ὡς ἐστι τέλειος ἐν τῇ θεότητι, οὕτω
αὐτὸς οὗτος τέλειός ἐστι καὶ ἐν τῇ ἀν-
θρωπότητι· διότι ἐν μιᾷ ὑποστάσει τὴν
ἑνότητα ἀποδεχόμεθα καὶ ὁμολογοῦ-
μεν, ὅπερ λέγουσιν οἱ Ἕλληνες τὴν
καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ὁμολογοῦμεν.
17 Καὶ ἐπειδὴ ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ
λόγος τοῦ θεοῦ, ὁ πρὸ αἰώνων καὶ
ἀχρόνως ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθείς, αὐ-
τὸς οὗτος καὶ ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις
κατελθὼν ἐξ οὐρανῶν, ὁ σαρκωθεὶς ἐκ
πνεύματος ἁγίου καὶ τῆς ἁγίας καὶ ἐν-
δόξου παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας,
καὶ ἄνθρωπος γενόμενος, ὁ κύριος
ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κυρίως καὶ ἀλη-
θῶς θεός ἐστι, διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἁγίαν
καὶ ἔνδοξον παρθένον Μαρίαν κυρίως
καὶ ἀληθῶς θεοῦ μητέρα λέγομεν:
οὐχὶ διότι ὁ θεὸς λόγος τὴν ἀρχὴν ἐξ
αὐτῆς εἴληφεν, ἀλλὰ διότι ἐν ταῖς
ἐσχάταις ἡμέραις κατῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ
καὶ ἐξ αὐτῆς ἐσαρκώθη καὶ ἄνθρωπος

18 ἐγεννήθη. Τοῦτον ὁμολογοῦμεν
καὶ πιστεύομεν, ὡς εἴρηται, ὅτι ὁμοού-
σιός ἐστι τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα
καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν
ἀνθρωπότητα, τὰ θαύματα αὐτοῦ καὶ
πάθη, ἅπερ ἑκουσίως τῇ σαρκὶ ὑπέστη,

19 ἐπιγιγνώσκοντες.' Ἀποδεχόμεθα δὲ
τὰς ἁγίας τέσσαρας συνόδους, τουτέστι
τῶν τριακοσίων δέκα ὀκτὼ ἁγίων πατέ-
ρων, οἵτινες ἐν Νικαίᾳ συνηθροίσθησαν,
καὶ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πα-
τέρων, οἵτινες ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πό-
λει συνῆλθον, καὶ τῶν ἁγίων πατέ-
ρων, οἵτινες ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρῶτον συνη-
θροίσθησαν, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων,

gregati sunt, et sanctorum pa
trum, qui in Chalcedone con-
venerunt, sicut vestra aposto-
lica sedes docet atque praedi,
20 cat. Omnes ergo sacerdotes
sequentes doctrinam apostoli-
cae vestrae sedis ita credunt
et confitentur et praedicant.
21 Unde properavimus haec
ad notitiam deferre vestrae
sanctitatis per Hypatium et
Demetrium, beatissimos episco-
pos, ut nec vestram sanctita-
tem lateat, quae a quibusdam
paucis monachis male et Iu-
daice secundum Nestorii per-
22 fidiam denegata sunt. Peti-
mus ergo vestrum paternum
adfectum, ut vestris ad nos de-
stinatis litteris et ad sanctis-
simum episcopum huius almae
urbis et patriarcham vestrum
fratrem, quoniam et ipse per
eosdem scripsit ad vestram
sanctitatem festinans in omni-
bus sequi sedem apostolicam
beatitudinis vestrae, manife-
stum nobis faciatis, quod omnes,
qui praedicta recte confiten-
tur, suscipit vestra sanctitas
et eorum, qui Iudaice ausi sunt
rectam denegare fidem, condem-
23 nat perfidiam. Plus enim
ita et circa vos omnium amor
et vestrae sedis crescit aucto-
ritas et quae ad vos est unitas
sanctarum ecclesiarum intur-
bata servabitur, quando per
vos didicerint omnes beatissi-
mi episcopi eorum, quae ad vos
relata sunt, sinceram vestrae
sanctitatis doctrinam. petimus
autem vestram beatitudinem
orare pro nobis et dei nobis

οἵτινες ἐν Χαλκηδόνι συνῆλθον, ὥ-
σπερ ἡ ὑμετέρα ἀποστολικὴ ἕδρα δι-

20 δάσκει καὶ κηρύττει. Πάντες λοι-
πὸν οἱ ἱερεῖς οἱ ἀκολουθοῦντες τῇ διδα-
σκαλίᾳ τῆς ἀποστολικῆς ἕδρας, οὕτω
πιστεύουσι καὶ ὁμολογοῦσι καὶ κηρύτ-
21 τουσιν.' Ἐσπεύσαμεν ὅθεν ἵνα ταῦτα
εἰς γνῶσιν ἀναφέρωμεν τῆς ὑμετέρας
ἁγιότητος διὰ τῶν Ὑπατίου καὶ Δημη-
τρίου, τῶν μακαριωτάτων ἐπισκόπων,
ἵνα μηδὲ τὴν ὑμετέραν ἁγιότητα διαλάθῃ
ὅσα παρ' ὀλίγων τινῶν μοναχῶν κακῶς
καὶ ἰουδαϊκῶς κατὰ τὴν τοῦ Νεστορίου

22 ἀπιστίαν ἀπηρνημένα εἰσίν. Αἰ-
τούμεθα λοιπὸν τὴν ὑμετέραν πατρικὴν
διάθεσιν ἵνα γραμμάτων ὑμετέρων πρὸς
ἡμᾶς πεμπομένων καὶ πρὸς τὸν ἁγιώ-
τατον ἐπίσκοπον τῆς λαμπρᾶς ταύτης
πόλεως καὶ πατριάρχην, τὸν ὑμέτερον
ἀδελφόν, ἐπειδὴ καὶ οὗτος διὰ τῶν αὐ-
τῶν [προσώπων] ἔγραψε πρὸς τὴν ὑμε-
τέραν ἁγιωσύνην, σπεύδων ἵνα ἐν πᾶ-
σιν ἀκολουθῇ τῇ ἀποστολικῇ ἕδρᾳ τῆς
ὑμετέρας μακαριότητος, φανερὸν ἡμῖν
ποιήσητε ὅτι πάντας, οἵτινες τὰ προ-
ειρημένα ὀρθῶς ὁμολογοῦσιν, ἀποδέχε-
ται ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη καὶ τούτων,
οἵτινες ἰουδαϊκῶς ἐτόλμησαν ἵνα τὴν
ὀρθὴν ἀπαρνηθῶσι πίστιν, καταδικάζει
23 τὴν ἀπιστίαν. Διότι οὕτω μᾶλλον
καὶ ἡ περὶ ὑμᾶς ἀγάπη πάντων καὶ
τῆς ὑμετέρας ἕδρας αὐξάνει ἡ αὐθεν-
τία καὶ ἡ οὖσα πρὸς ὑμᾶς ἑνότης τῶν
ἁγίων ἐκκλησιῶν ἀτάραχος παραφυλα-
χθήσεται, ὁπόταν δι' ὑμῶν ἤθελον μάθῃ
πάντες οἱ μακαριώτατοι ἐπίσκοποι αὐ-
τῶν ὅσα πρὸς ὑμᾶς ἀνηνέχθησαν, τὴν
εἰλικρινῆ τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης δι-
δασκαλίαν. Αἰτούμεθα δὲ ἵνα ἡ ὑμε-
τέρα μακαριότης εὔχηται ὑπὲρ ἡμῶν
καὶ προσπορίζῃ ἡμῖν τοῦ Θεοῦ τὴν

24 adquirere providentiam.Et alia manu: Divinitas te servet per multos annos, sancte ac religiosissime pater. *Data VIII id. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano perpetuo Augusto III consule. [a. 533]*

25 Liquet igitur, gloriosissime imperator, ut lectionis tenor et legatorum vestrorum relatio patefecit, vos apostolicis eruditionibus studere, cum de religionis catholicae fide ea sapitis, ea scripsistis, ea populis fidelibus publicastis, quae, sicut diximus, et sedes apostolica docet et patrum veneranda decrevit auctoritas et nos con-

26 firmavimus in omnibus. Opportunum est ergo voce clamare prophetica: 'Jucundetur, 'caelum desuper,effundant mon-'tes iucunditatem et colles lae-27 'titia laetabuntur'.Haec igi tur in tabulis cordis fideles scribere, haec ut pupillas oculorum convenit observare.

28 Neque enim quisquam est, in quo Christi caritas fervet, qui tam rectae, tam verae confessionis vestrae fidei refragator existat, cum impietatem evidenter Nestorii Eutychisque et omnium haereticorum damnantes, unam veram catholicam fidem domini et dei nostri salvatoris Ihesu Christi magisterio institutam et propheticis apostolicisque praedicationibus ubique diffusam et sanctorum per totum orbem confessionibus roboratam, patrum atque doctorum sententiis adu-

24 πρόνοιαν. Καὶ διὰ τῆς ἄλλης χειρός: ἡ θεότης διαφυλάττοι σε εἰς πολλὰ ἔτη, ἅγιε καὶ θεοφιλέστατε πάτερ.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ὀγδόῃ τῶν εἰδῶν τοῦ Ἰουνίου 533 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ ἐσαεὶ Αὐγούστου.

25 Φανερὸν λοιπόν ἐστιν, ἐνδοξότατε αὐτοκράτορ, ὡς τῆς τε ἐπιστολῆς τὸ ὕφος καὶ τῶν ὑμετέρων πρεσβευτῶν ἡ ἀναφορὰ ἐφανέρωσεν, ὅτι καὶ περὶ τὰς ἀποστολικὰς παιδεύσεις σπουδάζετε, ἐπειδὴ περὶ τῆς πίστεως τῆς καθολικῆς θρησκείας ταῦτα φρονεῖτε, ταῦτα ἐγράψατε, ταῦτα τοῖς πιστοῖς λαοῖς ἐδημοσιεύσατε, ἅτινα, ὡς εἰρήκαμεν, καὶ ἡ ἀποστολικὴ ἕδρα διδάσκει καὶ τῶν πατέρων ἡ σεβάσμιος αὐθεντία ἐψηφίσατο καὶ ἡμεῖς ἐπεκυρώσαμεν

26 ἐν πᾶσιν. Εὔκαιρον λοιπόν ἐστιν ἵνα τῇ τῶν προφητῶν ἀνακράξωμεν φωνῇ: «τερφθήτω ὁ οὐρανὸς ἄνωθεν, χεάτωσαν τὰ ὄρη τερπνότητα καὶ οἱ λόφοι εὐφροσύνῃ εὐφρανθήτωσαν».

27 Ταῦτα λοιπὸν προσήκει ἵνα οἱ πιστοὶ ἐν ταῖς πλαξὶ τῆς καρδίας γράφωσι, ταῦτα ἵνα ὡς τὰς κόρας τῶν

28 ὀφθαλμῶν διαφυλάττωσιν. Διότι οὐδ' ἔστι τις, παρ' ᾧ τοῦ Χριστοῦ ἡ ἀγάπη ζέει, ὅστις ἐναντιούμενος ὑπάρχει τῇ τοσοῦτον ὀρθῇ, τῇ τοσοῦτον ἀληθεῖ τῆς ὑμετέρας ὁμολογίας πίστει, ὁπότε,καταδικάζοντες φανερῶς τὴν ἀσέβειαν τοῦ Νεστορίου καὶ τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ πάντων τῶν αἱρετικῶν μίαν ἀληθῆ καθολικὴν πίστιν, τῇ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ διδασκαλίᾳ συσταθεῖσαν καὶ τοῖς προφητικοῖς καὶ ἀποστολικοῖς κηρύγμασι πανταχοῦ ἐκχυθεῖσαν καὶ ταῖς τῶν ἁγίων ὁμολογίαις ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην κυρωθεῖσαν, ταῖς ἀποφάσεσι δὲ τῶν πατέρων καὶ τῶν σοφῶν προσαρ-

natam et nostrae doctrinae consentaneam inconcusse atque inviolabiliter devota deo et pia 29 mente servatis. Soli etenim vestris professionibus adversantur, de quibus divina scriptura loquitur dicens: 'posue-'runt mendacium spem suam et 'mendacio operiri speraverunt': et iterum qui secundum prophetam dicunt domino: 'recede 'a nobis, vias tuas scire nolu-'mus', propter quos Salomon dicit: 'semitas propriae cultu-'rae erraverunt, colligunt au-'tem manibus infructuosa'.

30 Haec est igitur vestra vera fides, haec certa religio, hoc beatae recordationis, ut diximus, patres omnes praesulesque Romanae ecclesiae, quos in omnibus sequimur, hoc sedes apostolica praedicavit hactenus et inconvulse custodivit: huic confessioni, huic fidei quisquis contradictor extiterit, alienum a sancta communione, alienum se ipse ab ecclesia iu-

31 dicavit esse catholica. Nos enim in Romana Cyrum cum sequacibus suis invenimus civitate, qui de Acoemetensi monasterio fuit, quos apostolicis suasionibus ad rectam fidem et velut oves, quae perierant errantes, ad ovile contendimus revocare dominicum, ut agno scerent secundum prophetam linguae balbutientes loqui quae 32 ad pacem sunt. Non credentibus autem per nos primus apostolorum Esaiae prophetae verba dicit: 'pergite lumini

μοσθεῖσαν καὶ τῇ ἡμετέρᾳ διδασκαλίᾳ σύμφωνον, ἀδιασείστως καὶ ἀπαραβιάστως ἀφιερωμένῃ τῷ θεῷ καὶ εὐσεβεῖ 29 διανοίᾳ διαφυλάσσετε. Διότι ταῖς ὑμετέραις ὁμολογίαις ἐναντιοῦνται μόνοι [ἐκεῖνοι], περὶ ὧν ἡ θεία γραφὴ φάσκει λέγουσα: «ἔθεντο τὸ ψεῦδος ἰδίαν ἐλπίδα καὶ τῷ ψεύδει καλύπτεσθαι ἤλπισαν»· καὶ πάλιν οἵτινες κατὰ τὸν προφήτην λέγουσι τῷ Κυρίῳ: «ἀπόστα ἀφ' ἡμῶν, τὰς ὁδούς σου γνῶναι οὐ βουλόμεθα», περὶ ὧν ὁ Σολομὼν λέγει: «τὰς τρίβους τοῦ ἰδίου ἄξονος ἐπλανήθησαν, συλλέγουσι δὲ

30 ταῖς χερσὶν ἄκαρπα». Αὕτη λοιπόν ἐστιν ἡ ὑμετέρα ἀληθὴς πίστις, αὕτη ἡ βεβαία θρησκεία, τοῦτο οἱ μακαρίας μνήμης, ὡς εἰρήκαμεν, πατέρες πάντες καὶ οἱ πρόεδροι τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας, οἷς ἐν πᾶσιν ἀκολουθοῦμεν, τοῦτο ἡ ἕδρα ἡ ἀποστολικὴ ἐκήρυξεν ἄχρι τοῦ νῦν καὶ ἀπαρασπάστως διετήρησε: ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ, ταύτῃ τῇ πίστει, ἐάν τις ἀντιλέγων ὑπάρχῃ,ἀλλότριον ἀπὸ τῆς ἁγίας κοινωνίας, ἀλλότριον ἑαυτὸν οὗτος ἀπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἔκρινεν

31 ὅτι ἐστίν. Διότι ἡμεῖς ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ πόλει εὕρομεν τὸν Κῦρον μετὰ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ, ὅστις ἐκ τοῦ τῶν ἀκοιμήτων μοναστηρίου ἦν, οὓς διὰ τῶν ἀποστολικῶν παραινέσεων πρὸς τὴν ὀρθὴν πίστιν καὶ ὥσπερ πρόβατα, ἅτινα ἀπώλοντο πλανώμενα, ἐσπεύσαμεν ἵνα εἰς τὸ κυριακὸν ποίμνιον ἀνακαλέσωμεν, ἵνα ἐπιγνῶσι κατὰ τὸν προφήτην γλῶσσαι ψελλίζουσαι λαλῆ-

32 σαι τὰ πρὸς τὴν εἰρήνην ὄντα. Εἰς δὲ τοὺς μὴ πιστεύοντας δι' ἡμῶν ὁ πρῶτος τῶν ἀποστόλων Ἡσαΐου τοῦ προφήτου τὰ ῥήματα λέγει: «πορεύε-

'ignis vestri et flammae, quam 'accendistis'. sed obduratum est cor eorum, ut scriptum est, ut non intellegerent, et pastoris vocem oves, quae meae non erant, audire minime volue-
33 runt. In quibus servantes ea, quae ab ipsorum sunt statua pontifice. eos minime in nostra communione recepimus et ab omni ecclesia catholica esse iussimus alienos, nisi errore damnato doctrinam nostram quantocius sequi habita regulari professione signaverint.

34 Aequum quippe est, ut, qui nostris minime oboedientiam commodant statutis, ecclesiis
35 habeantur extorres. Sed quia gremium suum numquam redeuntibus claudit ecclesia, obsecro clementiam vestram, ut, si proprio errore deposito et prava intentione depulsa ad unitatem ecclesiae reverti voluerint, in nostra communione receptis indignationis vestrae removeatis aculeos et nobis intercedentibus benigni animi

36 gratiam condonate. Deum autem et salvatorem nostrum Ihesum Christum exoramus, quatenus longaevis et pacificis vos dignetur custodire tempo ribus in hac vera religione et unitate et veneratione apostolicae sedis, cuius principatum ut christianissimi et pii conser-
37 vatis in omnibus. Praeterea, serenissime principum, laudamus legatorum vestrorum personas, Hypatii et Demetrii

σθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν καὶ τῇ φλογί, ἣν ἐξεκαύσατε». Ἀλλ' ἐσκληρύνθη ἡ καρδία αὐτῶν, ὡς γέγραπται, ἵνα μὴ ἐννοῶσι, καὶ τὰ πρόβατα, ἅπερ ἐμὰ οὐκ ἦσαν, οὐδαμῶς ἠβουλήθησαν ἀκούειν τῆς φωνῆς τοῦ ποιμέ-
33 νος. Ἐν τούτοις φυλάσσοντας ἐκεῖνα, ὅσα παρὰ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν ἐθεσπίσθησαν, οὐδαμῶς ἀπεδεξάμεθα αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ κοινωνίᾳ καὶ ἐκελεύσαμεν ἵνα ὦσιν ἀλλότριοι ἀπὸ πάσης καθολικῆς ἐκκλησίας, εἰ μή, τῆς πλάνης καταδικαζομένης, ὡς τάχιστα σημάνωσιν ὅτι ἀκολουθοῦσι τῇ ἡμετέρᾳ διδασκαλίᾳ, γιγνομένης κανονικῆς [περὶ τούτου] ὁμολογίας.
34 Διότι δίκαιόν ἐστιν, ἵνα, ὅσοι οὐδαμῶς παρέχουσιν ὑπακοὴν τοῖς ἡμετέροις θεσπίσμασιν, ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν
35 ἔχωνται ἔξοροι. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐκκλησία οὐδέποτε κλείει τὴν ἰδίαν ἀγκάλην εἰς τοὺς ὑποστρέφοντας, παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ἵνα, ἐάν, τῆς ἰδίας πλάνης ἀποτεθείσης καὶ τῆς σκολιᾶς διαθέσεως ἐξωσθείσης, βουληθῶσιν ἵνα ὑποστρέψωσι πρὸς τὴν ἑνότητα τῆς ἐκκλησίας, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ κοινωνίᾳ δεκτῶν γιγνομένων, τῆς ὑμετέρας ἀγανακτήσεως ἀποστρέψητε τὰ κέντρα καὶ ἡμῶν πρεσβευόντων εὐμενεῖ ψυχῇ συγγνώμην παράσχητε.
36 Τὸν Θεὸν δὲ καὶ σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἱκετεύομεν ἵνα μακροβίοις καὶ εἰρηνικοῖς χρόνοις ἀξιώσῃ διαφυλάττειν ὑμᾶς ἐν ταύτῃ τῇ ἀληθεῖ θρησκείᾳ καὶ ἑνότητι καὶ εὐλαβείᾳ τῆς ἀποστολικῆς ἕδρας, ἧς τὰ πρεσβεῖα ὡς χριστιανικώτατοι καὶ εὐσεβεῖς

37 διαφυλάσσετε ἐν πᾶσιν. Προσέτι δέ, γαληνότατε τῶν βασιλέων, ἐπαινοῦμεν τῶν πρεσβευτῶν ὑμῶν τὰ πρόσωπα, Ὑπατίου καὶ Δημητρίου τῶν

fratrum et coepiscoporum nostrorum, quos clementiae vestrae gratos fore ipsa manife-
38 stavit electio. Nam tantae causae pondus non nisi perfectis in Christo potuisset iis iniungi, tantae vero pietatis, tantae reverentiae plenos adfatus nisi per amantes minime dignaremini destinare.
39 Et alia manu: Gratia domini nostri Ihesu Christi et caritas dei patris et communicatio spiritus sancti sit semper vobiscum, piissime fili. Item subscriptio: Omnipotens deus regnum et salutem vestram perpetua protectione custodiat, gloriosissime et clementissime fili imperator Auguste. *D. VIII k. April. Roma dn Iustiniano pp. A. IIII et Paulino iuniore vc. conss. [a. 534]*

II (1)

De sacrosanctis ecclesiis et de rebus et privilegiis earum.

1 *Imp. Constantinus A. ad Populum.* Habeat unusquisque licentiam sanctissimo catholicae venerabilique concilio decedens bonorum quod optavit relinquere. non sint cassa iudicia, nihil est quod magis hominibus debetur, quam ut supremae voluntatis, postquam iam aliud velle non possunt, liber sit stilus et licitum quod

(1) B I. 1.

ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν, οὓς ἡ ἐκλογὴ αὕτη ἐφανέρωσεν ὅτι εἰσὶν ἀρε-

38 στοὶ τῇ ὑμετέρᾳ γαληνότητι. Διότι τηλικαύτης ὑποθέσεως τὸ βάρος οὐκ ἠδύνατο ἵν' ἀνατεθῇ εἰμὴ τούτοις τοῖς τελείοις ἐν Χριστῷ, τῆς τηλικαύτης δ' εὐσεβείας, τῆς τηλικαύτης εὐλαβείας τὰς πλήρεις προσηγορίας οὐδαμῶς ἠθέλετε ἀξιώσῃ ἵν' ἀποστείλητε ἄλλως
39 εἰμὴ διὰ φίλων. Καὶ διὰ τῆς ἄλλης χειρός: Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος εἴη ἐσαεὶ μεθ' ὑμῶν, εὐσεβέστατε υἱέ. Οὕτω δὲ ἡ ὑπογραφή: Ὁ παντοδύναμος θεὸς τὸ βασίλειον καὶ τὴν σωτηρίαν τὴν ὑμετέραν διηνεκεῖ προστασίᾳ διαφυλάττοι, ἐνδοξότατε καὶ γαληνότατε υἱέ, αὐτοκράτορ Αὔγουστε.

Ἐγένετο ἐν Ῥώμῃ τῇ ὀγδόῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 534 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ ἐσαεὶ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Παυλίνου τοῦ νεωτέρου.

2 (1).

Περὶ τῶν ἱερῶν καὶ ἁγίων ἐκκλησιῶν καὶ περὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν προνομίων αὐτῶν.

1 *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς τὸν λαόν.* — Ἐχέτω ἕκαστος ἐξουσίαν ἵνα τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ σεβασμίῳ συνεδρίῳ τῆς καθολικῆς [ἐκκλησίας] τελευτῶν καταλιμπάνῃ τῶν ὑπαρχόντων ὅ,τι προείλετο. Μὴ ἔστωσαν κεναὶ [μὴ ῥηγνύσθωσαν] αἱ βουλήσεις. Οὐδέν ἐστιν, ὅπερ μᾶλλον τοῖς ἀνθρώποις ἐποφείλεται, ἢ ἵνα τῆς ὑστάτης βουλήσεως, ἀφ' οὗ ἄλλο τι βουληθῆναι οὐ δύνανται, ἡ ἐλευθέρα ἡ γραφὴ

(1) Βασιλ. I. 1.

iterum non redit arbitrium. *PP. V non. Iul. Romae Crispo II et Constantino II CC. conss. [a. 321]*

2 *Imppp. Gratianus Valentinianus et Theodosius AAA. Pancratio pu.* Nemo apostolorum vel martyrum sedem humandis corporibus existimet esse concessam. *D. III k. Aug. Heracliae Eucherio et Syagrio conss. [a. 381]*

3 *Idem AAA Cynegio pp.* Nemo martyres distrahat, nemo mercetur. *D. IIII k. Mart. Constantinopoli Honorio np. et Euodio conss. [a. 386]*

4 *Impp. Honorius et Theodosius AA. Aetio pu.* Non plures quam nongenti quinquaginta decani sacrosanctae huius amplissimae urbis deputentur ecclesiae nullique his addendi mutandive vel in defuncti locum substituendi pateat copia: nulli alii corporatorum praeter praedictum numerum per patrocinia immunitate concessa negataque omni novationis facultate similia vindicandi his, quae in honorem vel necessaria obsequia sacrosanctae ecclesiae indulta sunt. *D. XII k. Sept. Eudoxiopoli Honorio VIII et Theodosio III AA. conss. [a. 409]*

καὶ θεμιτὴ ἡ κρίσις, ἥτις αὖθις οὐχ ὑποστρέφει [οὐκ ἀνακαλεῖται].

Ἐξεδόθη ἐν Ῥώμῃ τῇ πέμπτῃ τῶν νονῶν τοῦ Ἰουλίου 321 ἐπὶ τῆς δευτέρος ὑπατείας Κρίσπου καὶ Κωνοταντίνου.

2 *Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Παγκράτιον ἔπαρχον τῆς πόλεως.* Μηδεὶς ὑπολαμβάνῃ ὅτι ἡ ἕδρα τῶν ἀποστόλων ἢ τῶν μαρτύρων εἶναι ἐπιτετραμμένη πρὸς τὸ θάπτειν σώματα.

Ἐδόθη ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ τρίτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 381 ἐπὶ τῆς ὑποτείας Εὐχερίου καὶ Συαγρίου.

3 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Κυνέγιον ἔπορχον πραιτωρίων.* Μηδεὶς μάρτυρας [λείψανα μαρτύρων] πιπράσκῃ, μηδεὶς ἀγοράζῃ.

Ἐδόθη ἐν Κωνοταντινουπόλει τῇ τετάρτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 386 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ὀνωρίου καὶ Εὐοδίου.

4 *Οἱ αὐτοκράτορες Ὀνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Ἀέτιον ἔπαρχον τῆς πόλεως.* Τῇ ἁγίᾳ τῆς εὐκλεεστάτης ταύτης πόλεως ἐκκλησίᾳ μὴ προσδιοριζέσθωσαν πλείονες τῶν ἐννεακοσίων πεντήκοντα νεκροπομποὶ [ἐπιμεληταὶ κηδειῶν] καὶ μηδενὶ ἔστω ἄδεια ἵνα τούτοις προσθέτῃ ἢ ἐναλλάσσῃ ἢ εἰς τὸν τοῦ τελευτῶντος τόπον ὑποκαθιστᾷ· οὐδενὶ ἄλλῳ τῶν τοῦ σωματείου τούτου μελῶν, πλὴν τοῦ προειρημένου ἀριθμοῦ, ἀτελείας διὰ συνηγοριῶν συγχωρουμένης καὶ ἀπαρνουμένης πάσης ἀνακαινισμοῦ εὐκαιρίας πρὸς τὸ διεκδικεῖν [προνόμια] ὅμοια τούτοις, ἄτινα πρὸς τιμὴν ἢ [πρὸς] ἀναγκαίας θεραπείας τῆς ἐκκλησίας ἀπενεμήθησαν.

Ἐδόθη ἐν Εὐδοξιουπόλει τῇ δωδεκάτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 404 ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.

5 *Idem AA. Melitio pp.* Placet rationabilis consilii tenore perpenso destricta moderatione praescribere, a quibus specialiter necessitatibus ecclesiae urpium singularum habeantur immunes. prima quippe illius usurbationis contumelia depellenda est, ne praedia usibus caelestium secretorum dedicata sordidorum munerum faece vexentur. nihil extraodinarium ab hac superindicticiumve flagitetur, nulla translationum sollicitudo gignatur, postremo nihil praeter canonicam illationem, quam adventiciae necessitatis sarcina repentina deposcerit, eius functionibus adscribatur. si quis contra venerit, post debitae ultionis acrimoniam, quae erga sacrilegos iure promenda est, exilio perpetuae deportationis uratur. *D. VIII k. Iun. Ravenna Honorio VIIII et Theodosio V AA. conss. [a. 412]*

6 *Idem AA. Philippo pp. Illyrici.* Omni innovatione cessante vetustatem et canones pristinos ecclesiasticos, qui nunc usque tenuerunt, et per omnes Illyrici provincias servari praecipimus, ut, si quid dubietatis emerserit, id oporteat non absque scientia viri reverentissimi sacrosanctae legis antistitis urbis Constantinopolitanae, quae Romae veteris praerogativa laetatur, conventui sacerdotali sanctoque iudicio reser-

5 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Μελίτιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Προσηκόντως ἐκτιμηθείσης τῆς δυνάμεως λογικῆς γνώμης ἀρέσκει [ἡμῖν] ἵνα καθ' ὡρισμένον μέτρον διαγράψωμεν ἀπὸ τίνων εἰδικῶς βαρῶν ἀτελεῖς ἔχωνται αἱ ἐκκλησίαι ἑκάστων πόλεων. Πρώτη ὄθεν δέον ἵνα ἐξωσθῇ τῆς ἁρπαγῆς ἐκείνης ἡ ὕβρις, ἵνα μὴ κτήματα, ἀφιερωμένα ταῖς χρείαις τῶν οὐρανίων μυστηρίων, μιαίνωνται τῇ ἰλύϊ τῶν ρυπαρῶν λειτουργιῶν [φόρων]. Μηδεὶς φόρος ἔκτακτος ἢ ἀσυνήθης ἀπαιτείσθω ἀπὸ ταύτης, μηδεμία μέριμνα τῶν μεταφορῶν προσγιγνέσθω, τέλος ταῖς λειτουργίαις αὐτῆς μηδὲν προσγραφέσθω πλὴν τῆς κανονικῆς εἰσφορᾶς, ἣν ἤθελεν ἀπαιτήσῃ ἐκτάκτου ἀνάγκης τὸ αἰφνίδιον ἄχθος. Ἐὰν δέ τις ἔλθῃ ἐναντίον τούτων, μετὰ τῆς ἐποφειλομένης τιμωρίας τὴν σφοδρότητα, ἥτις νόμῳ ἐπιβλητέα ἐστὶ πρὸς τοὺς ἱεροσύλους, τῇ ἐξορίᾳ τῆς διηνεκοῦς ὑπερορίας ἐγκαυθήσεται.

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ τῇ ὀγδόῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 412 ἐπὶ τῆς ἑνάτης ὑποτείας τοῦ Ὀνωρίου καὶ τῆς πέμπτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.

6 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Φίλιππον ἔπαρχον πραιτωρίων ἐν Ἰλλυρίᾳ.* Παντὸς ἀνακαινισμοῦ ἀργοῦντος κελεύομεν ἵνα καὶ ἀνὰ πάσας τῆς Ἰλλυρίας τὰς ἐπαρχίας φυλάσσωνται ἡ ἀρχαιότης καὶ οἱ πρότεροι ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες, οἵτινες ἕως τοῦ νῦν ἐκράτησαν, ἵνα, εἴ τι ἀμφιβολίας ἀναφανῇ, τοῦτο προσῆκον ᾖ ἵνα ἐπιφυλάττηται τῇ συνόδῳ τῇ ἱερατικῇ καὶ τῷ ἁγίῳ δικαστηρίῳ, ἐν γνώσει ὅμως καὶ τοῦ σεβασμιωτάτου προέδρου τοῦ ἁγιωτάτου νόμου τῆς πόλεως Κωνσταντινουπόλεως, ἥτις τῆς ἀρχαίας Ῥώμης

navigii quod excusatur publicatione corrigimus. *D. VIII id. April. Constantinopoli Theodosio A. XVII et Festo conss.* [*a. 439*]

11 *Idem AA. ad Taurum pp.* Neminem angariis vel parangariis vel plaustris vel quolibet munere excusari praecipimus, cum ad felicissimam expeditionem numinis nostri omnium provincialium per loca, qua iter arripimus, debeant nobis ministeria exhiberi, licet ad sacrosanctas ecclesias possessiones pertineant. *D. XIII k. Mart. Constantinopoli Valentiniano A. VI et Nomo conss.* [*a. 445*]

12 *Impp. Valentinianus et Marcianus AA. Palladio pp.* Privilegia, quae generalibus constitutionibus universis sacrosanctis ecclesiis orthodoxae religionis retro principes praestiterunt, firma et illibata in perpetuum decernimus custodiri. 1 Omnes sane pragmaticas sanctiones, quae contra canones ecclesiasticos interventu gratiae et ambitionis elicitae sunt, robore suo et firmitate vacuatas cessare praecipimus. 2 Et quia humanitatis nostrae est prospicere egenis ac dare operam, ut pauperibus alimenta non desint, salaria etiam, quae sacrosanctis ecclesiis in diversis speciebus de publico hacte-

οἱονδήποτε τρόπον, τοῦτο ἐπανορθοῦμεν τῇ δημεύσει τοῦ πλοίου, ὅπερ ἀπαλλάσσεται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ὀγδόῃ τῶν εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 439 ἐπὶ τῆς δεκάτης ἑβδόμης ὑπατείας τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Φέστου.

11 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ταῦρον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Προστάττομεν ἵνα μηδεὶς ἀπαλλάσσηται ἀγγαρειῶν ἢ παραγγαρειῶν ἢ ἁμαξῶν ἢ οἱουδήποτε λειτουργήματος, ἐπειδὴ πρὸς εὐτυχεστάτην διαπεραίωσιν τῆς ἡμετέρας αὐθεντίας ὀφείλουσιν ἵνα παρέχωνται ἡμῖν πάντων τῶν ἐπαρχιωτῶν αἱ ὑπηρεσίαι διὰ τῶν τόπων, δι' ὧν πορευόμεθα, εἰ καὶ εἰς τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας ἤθελον ἀνήκῃ αἱ κτήσεις.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 445 ἐπὶ τῆς ἕκτης ὑπατείας τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Νόμου.

12 *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανὸς καὶ Μαρκιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Παλλάδιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ψηφιζόμεθα ἵνα ἰσχυρὰ καὶ ἀμείωτα εἰς τὸ διηνεκὲς παραφυλάσσωνται τὰ προνόμια, ἅτινα γενικαῖς διατάξεσιν εἰς συμπάσας τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας οἱ ἄνωθεν ἡγεμό-1 νες παρέσχον. Προστάττομεν δ' ἅμα ἵνα πάντες οἱ πραγματικοὶ τύποι [βασιλικαὶ διατάξεις], οἵτινες ἐναντίον τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων παρεμβάσει χάριτος καὶ φιλοτιμίας ἐξεδόθησαν, ἀργῶσι τῆς ἰσχύος αὐτῶν καὶ τοῦ κύρους 2 στερούμενοι. Καὶ ἐπειδὴ τῆς ἡμετέρας φιλανθρωπίας ἐστὶν ἵνα προνοῶμεν περὶ τῶν ἐνδεῶν καὶ μεριμνῶμεν, ἵνα τοῖς πένησι μὴ ἐλλείπωσι διατροφαί, τὰ ἐπιδόματα μάλιστα, ἅτινα ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις ἐν διαφόροις εἴδεσιν

nus ministrata sunt, iubemus nunc quoque inconcussa et a nullo prorsus imminuta praestari liberalitatique huic promptissimae perpetuam tribuimus firmitatem. *D. pridie id. Nov. Constansinopoli Marciano A. conss.* [*a. 451*]

13 *Idem AA. Palladio pp.* Generali lege sancimus, sive vidua sive diaconissa vel virgo deo dicata vel sanctimonialis mulier, sive quocumque alio nomine religiosi honoris vel dignitatis femina nuncupatur, testamento vel codicillo suo, quod tamen alia omni iuris ratione munitum sit, ecclesiae vel martyrio vel clerico vel monacho vel pauperibus aliquid vel ex integro vel ex parte in quacumque re vel specie credidit seu crediderit relinquendum, id modis omnibus ratum firmumque consistat, sive hoc institutione sive substitutione seu legato aut fideicommisso per universitatem seu speciali, sive scripta sive non scripta voluntate fuerit derelictum: omni in posterum in huiusmodi negotiis ambiguitate submota. *D. X. k. Mai. Constantinopoli Valentiniano VIII et Anthemio conss.* [*a. 455*]

14 *Impp. Leo et Anthemius AA. Armasio pp.* Iubemus nulli posthac archiepiscopo in hac urbe regia sacrosanctae ecclesiae praesidenti, nulli oeconomo, cui res ecclesiastica gubernanda mandatur, esse facultatem

ἕως τοῦ νῦν παρέχονται ἐκ τοῦ δημοσίου [ταμείου], κελεύομεν ἵνα καὶ νῦν ἔτι παρέχωνται ἀδιάσειστα καὶ ὑπὸ οὐδενὸς οὐδαμῶς μειούμενα καὶ ταύτῃ τῇ φανερωτάτῃ ἐλευθεριότητι διηνεκὲς ἀπονέμομεν κῦρος.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ προτεραίᾳ τῶν εἰδῶν τοῦ Νοεμβρίου 451 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Μαρκιανοῦ Αὐγούστου

13 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Παλλάδιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Γενικῷ νόμῳ θεσπίζομεν, εἴτε χήρα εἴτε διακόνισσα ἢ παρθένος τῷ θεῷ ἀφιερωμένη ἢ γυνὴ ὁσία, εἴτε οἱῳδήποτε ἄλλῳ ὀνόματι θρησκευτικῆς τιμῆς ἢ ἀξιώματος γυνὴ ἐπονομάζεται, τῇ διαθήκῃ ἢ τῷ κωδικέλλῳ αὐτῆς, ἅπερ ὅμως ἐκ παντὸς ἄλλου τοῦ δικαίου λόγου ὠχυρωμένα ἤθελον εἶναι, εἰς ἐκκλησίαν ἢ εἰς μαρτύριον ἢ εἰς κληρικὸν ἢ εἰς μοναχὸν ἢ εἰς πένητας, ἐνόμισεν ἢ ἤθελε νομίσῃ ὅτι ἔδει νὰ καταλίπῃ τι ἐξ ὁλοκλήρου ἢ ἀπὸ μέρους ἐν οἱῳδήποτε πράγματι, τοῦτο πᾶσι τρόποις ἔγκυρον καὶ ἰσχυρὸν ἔστω, εἴτε ἐγκαταστάσει εἴτε ὑποκαταστάσει εἴτε κληροδοσίᾳ ἢ καταπιστεύσει καθ' ὁμάδα ἢ εἰδικῇ, εἴτε ἐγγράφῳ εἴτε ἀγράφῳ βουλήσει ἤθελε τοῦτο καταλειφθῇ· πάσης ἐφεξῆς ἐν τοῖς τοιούτοις πράγμασιν ἀμφιβολίας ἐκβαλλομένης.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαΐου 455 ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ καὶ τῆς τοῦ Ἀνθεμίου.

14 *Οἱ αὐτοκράτορες Λέων καὶ Ἀνθέμιος Αὔγουστοι πρὸς Ἀρμάσιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Κελεύομεν ἵνα μηδενὶ ἐφεξῆς ἀρχιεπισκόπῳ, ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει προέδρῳ τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, μηδενὶ οἰκονόμῳ, ᾧ πρᾶγμα ἐκκλησιαστικὸν πρὸς διοίκησιν

fundos vel praedia urbana seu rustica, res postremo immobiles aut in his praediis colonos vel mancipia constituta aut annonas civiles cuiuscumque supproma vel superstitis voluntate ad religiosam ecclesiam devolutas sub cuiuscumque alienationis specie ad quamcumque transferre personam, sed ea praedia dividere quidem, colere augere et ampliare nec ulli isdem praediis audere cedere. 1 Verum sibe testamento quocumque iure facto seu codicillo vel sola nuncupatione, legato sive fideicommisso, aut mortis causa aut alio quocumque ultimo arbitrio aut certe inter viventes habita largitate sive contractu venditionis sive donationis aut alio quocumque titulo quisque ad praefatam venerabilem ecclesiam patrimonium suum partemve certam patrimonii in fundis praediis seu domibus vel annonis mancipiis et colonis eorumque peculiis voluerit pertinere, inconcussa ea omnia sine ulla penitus imminutione conservent scientes nulla sibi occasione vel tempore ad vicissitudinem beneficii colorati vel gratiae referendae, donandi vel certe volentibus emere alienandi aliquam facultatem permissam, nec si omnes cum religioso episcopo et oeconomo clerici in earum possessionum alienatione 2 consentiant. Ea enim, quae ad beatissimae ecclesiae iura pertinent vel posthac forte pervenerint, tamquam ipsam sa-

ἀνατίθεται, ὑπάρχῃ ἐξουσία ἵνα ὑπὸ οἱασδήποτε ἀπαλλοτριώσεως εἶδος μεταφέρῃ εἰς οἱονδήποτε πρόσωπον ἀγροὺς ἢ κτήματα ἀστικὰ ἢ ἀγροτικά, πράγματα τέλος ἀκίνητα ἢ τοὺς ἐν τούτοις τοῖς κτήμασι γεωργοὺς ἢ τὰ ὑπάρχοντα ἀνδράποδα ἢ τὰς πολιτικὰς σιτήσεις τὰς εἰς τὴν εὐσεβῆ ἐκκλησίαν κατενηνεγμένας τῇ ὑστάτῃ ἢ τῇ ἐν ζωῇ βουλήσει οἱουδήποτε, ἀλλ' ἵνα ταῦτα τὰ κτήματα διαιρῇ μέν, γεωργῇ, αὐξάνῃ καὶ ἐπεκτείνῃ καὶ μηδενὶ τολμᾷ ἵνα ἐκ τῶν αὐτῶν κτημάτων 1 παραχωρῇ. Ἀλλ' εἴτε διαθήκῃ, οἱῳδήποτε δικαίῳ γενομένῃ, εἴτε κωδικέλλῳ, ἢ μόνῃ ἐκφωνήσει [προφορικῶς],κληροδοσίᾳ εἴτε καταπιστεύσει, ἢ ἐλευθεριότητι αἰτίᾳ θανάτου γενομένῃ, ἢ ἄλλῃ οἱᾳδήποτε ὑστάτῃ βουλήσει καὶ δὴ ἐν ζωῇ, εἴτε συναλλάγματι πράσεως ἢ δωρεᾶς ἢ οἱῳδήποτε ἄλλῳ τίτλῳ ἠβουλήθη τις ἵνα εἰς τὴν προειρημένην σεβασμίαν ἐκκλησίαν ἀνήκῃ ἡ οὐσία αὐτοῦ ἢ μέρος δῆλον τῆς οὐσίας ἐν ἀγροῖς, κτήμασιν, ἢ οἴκοις ἢ σιτήσεσι πολιτικαῖς, ἀνδραπόδοις καὶ γεωργοῖς καὶ τοῖς αὐτῶν χρηματίοις, ἀδιάσειστα ταῦτα πάντα διαφυλαττέτωσαν δίχα τινὸς παντελῶς μειώσεως, γινώσκοντες ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ ἀφορμῇ ἢ χρόνῳ πρὸς ἄμειψιν εὐεργεσίας σεσοφισμένης [εἰκονικῆς] ἢ πρὸς ἀνταπόδοσιν χάριτοςἐπιτρέπεται αὐτοῖς ἐξουσία τις τοῦ δωρεῖσθαι ἢ καὶ τοῦ ἀπαλλοτριοῦν πρὸς τοὺς βουλομένους τυχὸν ἀγοράζειν, οὐδὲ ἂν πάντες οἱ κληρικοὶ σὺν τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ καὶ οἰκονόμῳ ἤθελον συναινέσῃ εἰς τὴν ἀπαλλοτρίωσιν τού-

2 των τῶν κτήσεων. Διότι ταῦτα, ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς τὰ δίκαια τῆς μακαριωτάτης ἐκκλησίας ἢ τυχὸν ἐφεξῆς ἤθελον περιέλθῃ, προσήκει ἵνα ὥσπερ

crosanctam et religiosam ecclesiam intacta convenit venerabiliter custodiri, ut, sicut ipsa religionis et fidei mater perpetua est, ita eius patrimonium iugiter servetur illaesum. 3(1) Sane, si haec nostrae perennitatis statuta audaci spiritu et mente sacrilega quisquam oeconomorum vel hominum temeranda crediderit, ipse quidem, qui protervo ausu ecclesiastica praedia donationis vel emptionis seu commutationis aut cuiuscumque contractus alterius nomine nisi eo quo nunc statuimus adquirere vel habere temptaverit, omnem huiusmodi fructum propriae temeritatis amittat: et pretia quidem et munera, quae eius rei gratia data fuerint oeconomo seu aliis quibuscumque personis, ecclesiae lucris et 4 commodis adquirantur. Praedia autem et in his omnia constituta ab ipsis clericis et temporalibus oeconomis cum fructibus seu pensionibus et accessionibus totius medii temporis vindicentur, ut tamquam penitus a nullo empta vel vendita teneantur, quia ea, quae contra leges fiunt, pro infectis 5(2) habenda sunt. Oeconomus autem, qui hoc fecerit, immo fieri passus fuerit vel in quacumque prorsus huiusmodi venditione seu donatione vel commutatione nisi ea quam praesenti lege concedimus, postremo in quacumque alienatione consenserit, commissa sibi oeconomatus administratione pri-

αὐτὴν τὴν ἁγίαν καὶ σεβασμίαν ἐκκλησίαν ἄθικτα προσκυνητῶς διαφυλάσσωνται, ἵνα, ὥσπερ αὕτη ἐστὶ μήτηρ διηνεκὴς τῆς θρησκείας καὶ τῆς πίστεως, οὕτω καὶ ἡ οὐσία αὐτῆς ἀδια-

3(1)λείπτως φυλάσσηται ἀβλαβής. Καὶ δή, ἐάν τις τῶν οἰκονόμων ἢ τῶν ἀνθρώπων αὐθάδει πνεύματι καὶ ἱεροσύλῳ διανοίᾳ ἤθελεν ὑπολάβῃ ὅτι δύναται νὰ καταφρονήσῃ ταῦτα τῆς ἡμετέρας ἀϊδιότητος τὰ θεσπίσματα, ἐκεῖνος μέν, ὅστις τόλμῃ ἰταμῇ ἤθελεν ἀποπειραθῇ ἵνα κτήσηται ἢ ἔχῃ κτήματα ἐκκλησιαστικὰ δωρεᾶς ἢ ἀγορασίας ἢ ἀνταλλαγῆς ἢ οἱουδήποτε ἄλλου συναλλάγματος ὀνόματι, εἰ μὴ τούτῳ, ᾧ νῦν θεσπίζομεν, πάντα τοιοῦτον καρπὸν τῆς ἰδίας θρασύτητος ἀποβαλλέτω: καὶ τὰ μὲν τιμήματα καὶ τὰ λειτουργήματα, ἅτινα χάριν τούτου τοῦ πράγματος ἤθελον δοθῇ τῷ οἰκονόμῳ ἢ οἱασδήποτε ἄλλοις προσώποις, εἰς κέρδος καὶ ὄφελος τῆς ἐκκλησίας 4 προσποριζέσθωσαν. Τὰ δὲ κτήματα καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς ὑπάρχοντα ὑπ' αὐτῶν τῶν κληρικῶν καὶ τῶν κατὰ καιροὺς οἰκονόμων διεκδικείσθωσαν σὺν τοῖς καρποῖς ἢ ταῖς προσόδοις καὶ ταῖς προσαυξήσεσι παντὸς τοῦ μέσου χρόνου, ἵνα ἔχωνται ὡσανεὶ παντελῶς παρ' οὐδενὸς ἀγορασθέντα ἢ πωληθέντα, ἐπειδὴ ταῦτα, ἅτινα ἐναντίον τῶν νόμων γίγνονται, δέον ἵνα ὡς ἀτέ-

5(2) λεστα ἔχωνται. Ὁ δὲ οἰκονόμος, ὅστις ἤθελε ποιήσῃ τοῦτο καὶ δὴ ἤθελεν ἀνεχθῇ γενόμενον ἢ ἐν οἱᾳδήποτε ἐφεξῆς τοιαύτῃ πράσει ἢ δωρεᾷ ἢ ἀνταλλαγῇ πλὴν ταύτης, ἣν ἐν τῷ παρόντι νόμῳ συγχωροῦμεν, τέλος ἐν οἱᾳδήποτε ἀπαλλοτριώσει ἤθελε συναινέσῃ, ἀποστερείσθω τῆς διοικήσεως τῆς ἐμπεπιστευμένης αὐτῷ οἰκονομίας καὶ ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἐπανορθούσθω

vetur deque bonis eius quodcumque exinde incommodum ecclesiae contigerit reformetur heredesque eius et successores ac posteri super hoc facto sive consensu competenti ab ecclesiasticis actione pul-
6(3) sentur: His tabellionibus, qui huiusmodi contractum vetitorum ausi fuerint instrumenta conscribere, irrevocabilis exilii animadversione plectendis:
7(4) His quoque iudicibus vel ius gestorum habentibus, qui huiusmodi donationum vel contractuum gesta confecerint, dignitatis propriae et bonorum omnium spoliatione damnandis.

8 Sane ne omnis religiosis oeconomis provisionis commodae via et occasio venerandis ecclesiis profutura videatur exclusa, id, quod utile plerumque iudicatur, cautelae observatione necessario procedere
9 concedimus. Si quando igitur vir religiosus oeconomus huius regiae urbis ecclesiae perspexerit expedire, ut desideranti cuiquam certarum possessionum atque praediorum, urbanorum scilicet sive rusticorum, ad ius ecclesiasticum pertinentium temporaria usus fructus possessio pro ipsius petitione praestetur, tunc eius temporis, quod inter utrosque convenerit, sive in diem vitae suae ab eo qui desiderat postuletur, pacta cum eo qui hoc elegerit ineat oeconomus atque conscribat, per quae et tempus, intra quod hoc praestari placue-

οἱαδήποτε ἐντεῦθεν ζημία ἤθελεν ἐπισυμβῇ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ καὶ οἱ διάδοχοι καὶ οἱ ἀπόγονοι ἕνεκα τούτου τοῦ πράγματος ἢ τῆς συναινέσεως καταδιωκέσθωσαν ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν διὰ τῆς ἁρμοζούσης

6(3) ἀγωγῆς: οἱ συμβολαιογράφοι δ' ἐκεῖνοι, οἵτινες ἤθελον ἀποτολμήσῃ ἵνα συγγράφωσι συμβόλαια τῶν τοιούτων ἀπηγορευμένων συναλλαγμάτων, τῆς ἀμετακλήτου ἐξορίας τῇ ποινῇ κολα-
7(4) σθήσονται. Ἐκεῖνοι δ' ἅμα οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ τὸ δίκαιον τῶν ὑπομνημάτων ἔχοντες, οἵτινες ἤθελον ποιήσῃ τὰ ὑπομνήματα τοιούτων δωρεῶν καὶ συναλλαγμάτων, τοῦ ἰδίου ἀξιώματος καὶ πάσης τῆς περιουσίας τῇ δημεύσει καταδικασθήσονται.
8(5) Ἀλλ' ἵνα μὴ φαίνηται ὅτι ἀποκλείεται τοῖς εὐσεβέσιν οἰκονόμοις πᾶσα ὠφελίμου προνοίας ὁδὸς καὶ ἀφορμὴ μέλλουσα ὠφελεῖν τὰς σεβασμίας ἐκκλησίας, τοῦτο, ὅπερ ὠφέλιμον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κρίνεται, συγχωροῦμεν ἵνα προβαίνῃ τῇ παραφυλακῇ ἀναγκαίως
9 τῆς ἀσφαλείας. Ἐάν ποτε λοιπὸν εὐσεβής τις οἰκονόμος ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως κρίνῃ ὅτι συμφέρει τῇ ἐκκλησίᾳ, ἵνα οἱῳδήποτε ἐφιεμένῳ ὡρισμένων κτήσεων καὶ κτημάτων, ἀστικῶν δηλονότι εἴτε ἀγροτικῶν, εἰς τὸ δίκαιον τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἀνηκόντων, παρασχεθῇ ἡ πρόσκαιρος τῆς ἐπικαρπίας νομὴ κατὰ τὴν αἴτησιν αὐτοῦ, τότε ἐκείνου τοῦ χρόνου, ὅστις μεταξὺ ἑκατέρων ἤθελε συμφωνηθῇ εἴτε ἄχρι τῆς ζωῆς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἐφιεμένου ζητεῖται, ὁ οἰκονόμος συναπτέτω καὶ συγγραφέτω σύμφωνα μετ' ἐκείνου, ὅστις τοῦτο ἐπελέξατο, δι' ὧν καὶ ὁ χρόνος, οὗ εἶσω ἤρεσεν ἵνα τοῦτο παρασχεθῇ, ὁρισθήσεται καὶ φανερὸν ἔσται τί ἑκάτερον [μέρος] ἔλαβεν εἰς ἀντάλλαγμα

rit, statuatur et manifestum sit, quid quacumque acceperit ad vicem huius beneficii gratia, praestando quidem ecclesiastici praedii pro tempore usu fructu, post statutum autem tempus et placitum temporum redituum proprietate ad ius et dominium ecclesiasticum recurrente firmiter: ita scilicet, ut sive completo spatio, quod inter eos fuerit constitutum, seu mortis suae tempore, si hoc quoque convenerit, is, qui possessionem ecclesiasticam et certorum redituum usum fructum habendi gratia pacto interveniente susceperit, non minus quam alterius tantae quantitatis, quantae acceperat reditus, cum ipso praediorum dominio et rebus immobilibus eorumque colonis et mancipiis
10 ecclesiae derelinquat. Nisi enim hac condicione pacta inita fuerint, ea quoque decernimus non valere, sed possessionem ecclesiasticam tamquam nullo iure transcriptam in ipsius iure ac dominio permanere et ab ecclesiasticis sive oeconomis decernimus vindicari *D. Constantinopoli Iordane et Severo conss* |*a. 470*|

15[1] *Imp. Zeno A* Si quis donationem rerum sive mobilium sive immobilium seu se moventium seu cuiuslibet iuris conferet in personam cui usvis martyris vel apostoli vel propheti vel sanctorum angelorum oratorium aedificatu-

ἕνεκεν ταύτης τῆς εὐεργεσίας, παρεχομένης μὲν προσκαίρως τῆς ἐπικαρπίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κτήματος, μετὰ τὸν ὁρισθέντα ὅμως καὶ συμφωνηθέντα χρόνον τῆς ἐπὶ τῶν προσκαίρων προσόδων κυριότητος εἰς τὸ δίκαιον καὶ τὴν δεσποτείαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀσφαλῶς ἀνατρεχούσης: οὕτω δηλαδή, ἵνα, εἴτε πληρωθέντος τοῦ διαστήματος, ὅπερ μεταξὺ αὐτῶν ἤθελεν ὁρισθῇ ἢ ἐν τῷ τοῦ θανάτου αὐτοῦ καιρῷ, εἰ καὶ τοῦτο ἤθελε συμφωνηθῇ, ἐκεῖνος, ὅστις τὴν κτῆσιν τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ τῶν ὡρισμένων προσόδων τὴν ἐπικαρπίαν τοῦ ἔχειν ἕνεκα συμφώνου παρεμβαίνοντος ἔλαβε, μὴ ἔλασσον ἢ ἄλλης τοσαύτης ποσότητος, ὅσης τὰς προσόδους εἶχε λάβῃ, καταλιμπάνῃ τῇ ἐκκλησίᾳ σὺν αὐτῇ τῶν κτημάτων τῇ δεσποτείᾳ καὶ τοῖς ἀκινήτοις πράγμασι καὶ τοῖς γεωργοῖς
10 καὶ ἀνδραπόδοις αὐτῶν. Διότι εἰ μὴ τούτῳ τῷ ὅρῳ τὰ σύμφωνα ἤθελον συναφθῇ, ψηφιζόμεθα ἵνα καὶ ταῦτα μὴ ἰσχύωσιν, ἀλλ' ἵνα τὸ ἐκκλησιαστικὸν κτῆμα ὡσανεὶ οὐδενὶ δικαίῳ μεταγραφὲν παραμένῃ ἐν τῷ δικαίῳ καὶ τῇ δεσποτείᾳ αὐτῆς καὶ ψηφιζόμεθα ἵνα διεκδικῆται ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἢ τῶν οἰκονόμων.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἔτει 470 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰορδάνου καὶ Σεβήρου

15[1] *[Αὐτοκράτωρ Ζήνων Α.]*. . . Εἴ τις δωρεὰν κινητῶν ἢ ἀκινήτων ἢ αὐτοκινήτων πραγμάτων ἢ οἱουδήποτε δικαίου ποιήσοιτο εἰς πρόσωπον οἱουδήποτε μάρτυρος ἢ ἀποστόλου ἢ προφήτου ἢ τῶν ἁγίων ἀγγέλων, ὡς μέλλων εὐκτήριον οἶκον οἰκοδομεῖν εἰς μνήμην, οὗπερ ὀνόματι τὴν εὐσεβῆ διατυποῖ

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

rus in memoriam eius, cuius nomine donationem conscribit, eandem donationem, modo actorum confectionem secundum sacras constitutiones observarit (in quibus hoc videlicet necessarium est), valere et omnimodo exigi posse, sive coepto sacro aedificio sive non coepto, sed promisso tantum per donationem is qui largitur intentionem suam ostendat: ut et ipse et heredes eius teneantur pie promissis et tam promissum, ut dictum est, donatione sacrum oratorium aedificent quam, dum aedificatum est vel aedificatur, eius liberalitatis fructum sine intermissione praebeant. Eadem omnimodo valeant in xenodochiis quae dicuntur vel nosocomiis vel ptochiis, quae quis donandi animo ad modum supra dictum aedificaturum se pollicitus est. 2 Data licentia religiosissimis locorum episcopis vel devotissimis oeconomis actionem ex hac sacra constitutione competentem adversus eos exercere de iis quae pie polliciti sunt, si quidem, quod et dici pudet, iudiciaria necessitate opus fuerit. Sub hac tamen definitione, ut impletis iis quae hac lege placuerunt et pia donatorum promissione ad effectum adducta administratio rerum donatarum ex sententia donatorum et secundum condiciones iis impositas procedat.

δωρεάν, τὴν αὐτὴν δωρεάν, εἰ μόνον τὴν πρᾶξιν τῶν ὑπομνημάτων κατὰ τὰς θείας διατάξεις ἐνεφάνισεν, ἐφ' ὧν τοῦτο ἀναγκαῖόν ἐστι μαθεῖν, κρατεῖν καὶ ἐν ἀπαιτήσει ἐκ παντὸς εἶναι τρόπου, κἂν ἀρχθέντος ἢ καὶ μὴ ἀρχθέντος, ἀλλὰ προδηλωθέντος μόνον διὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ εὐαγοῦς οἰκοδομήματος ὁ φιλοτιμούμενος τὴν οἰκείαν δηλώσῃ γνώμην, ὥστε καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς αὐτοῦ κληρονόμους τοῖς εὐσεβῶς ἐπηγγελμένοις ἐνόχους ὄντας καὶ προδηλούμενον, ὡς εἴρηται, ἐκ τῆς δωρεᾶς εὐαγὲς εὐκτήριον οἰκοδομεῖν καὶ οἰκοδομηθέντι ἢ οἰκοδομουμένῳ τὴν ἐκ τῆς αὐτῆς φιλοτιμίας ἀνελλιπῶς

1 παρέχειν ἀπόλαυσιν. Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ ἐπὶ ταῖς τῶν καλουμένων ξενοδοχείων ἢ νοσοκομείων ἢ πτωχείων οἰκοδομεῖσθαι καθ' ὃν προείρηται τρόπον ἐπαγγελθέντων δωρεαῖς κατὰ πάντα

2 τρόπον κρατείτω. Ἀδείας διδομένης τοῖς κατὰ τόπον θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις ἤτοι τοῖς εὐλαβεστάτοις οἰκονόμοις τὴν ἐκ ταύτης ἡμῶν τῆς θείας διατάξεως ἁρμόζουσαν ἀγωγὴν κινεῖν κατ' αὐτῶν ἐφ' οἷς εὐσεβῶς ἐπηγγείλαντο· δικαστικῆς, ὅπερ καὶ λέγειν

3 ἀπρεπές, δεομένων ἀνάγκης. Ἐπ τούτῳ μέντοι τῷ ὅρῳ, ἐφ' ᾧ τε πληρωθέντων τῶν δοκούντων τούτῳ τῷ νόμῳ καὶ τῆς εὐσεβοῦς τῶν δωρησαμένων ἐπαγγελίας ἔργῳ παραδοθείσης συγχωρεῖσθαι κατὰ τὰ δόξαντα τοῖς φιλοτιμησαμένοις καὶ κατὰ τοὺς ἐπιτεθέντας αὐτοῖς ὅρους προβαίνειν τὴν τῶν δωρηθέντων διοίκησιν.

16 *Idem A. Sebastiano pp.* Decernimus, ut antiquatis ac infirmatis funditus, quae contra ipsum orthodoxae religionis deum quodammodo facta sunt, in integrum restituantur universa et ad suum ordinem revocentur, quae ante profectionem nostrae mansuetudinis de orthodoxae religionis fide et sanctissimarum ecclesiarum et martyriorum statu firmiter obtinebant: his, quae contra haec tempore tyrannidis innovata sunt tam contra venerabiles ecclesias, quarum sacerdotium gerit beatissimus ac religiosissimus episcopus patriarcha nostrae pietatis pater Acacius, quam ceteras, quae per diversas provincias collocatae sunt, nec non et reverentissimos earum antistites seu de iure sacerdotalium creationum seu de expulsione cuiusquam episcopi a quolibet illis temporibus facta seu de praerogativa in episcoporum concilio vel extra concilium ante alios residendi vel de privilegio metropolitano vel patriarchico sub isdem impiis temporibus, penitus antiquandis, ut cassatis et rescissis, quae per huiusmodi sceleratas iussiones aut pragmaticas sanctiones aut constitiones impias sive formas subsecuta sunt, quae a divae recordationis retro principibus ante nostrum imperium et deinceps a nostra mansuetudine indulta vel constituta sunt super sanctis ecclesiis et martyriis et religiosis episcopis clericis aut monachis,

16 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Σεβαστιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ψηφιζόμεθα ἵνα, ἀναιρουμένων καὶ ἀσθενούντων ἅρδην, ὅσα οἱῳδήποτε τρόπῳ ἐγένοντο ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ θεοῦ τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας, ἀποκατασταθῶσιν εἰς ἀκέραιον σύμπαντα καὶ ἀνακληθῶσιν εἰς τὴν τάξιν αὐτῶν, ὅσα πρὸ τῆς ἐκδημίας τῆς ἡμετέρας ἡμερότητος σταθερῶς ἐκράτουν περὶ τῆς πίστεως τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας καὶ περὶ τῆς συστάσεως τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν καὶ μαρτυρίων: ἀναιρουμένων παντελῶς ἐκείνων, ἅτινα ἐναντίον τούτων ἐνεκαινίσθησαν ἐν τῷ καιρῷ τῆς τυραννίας, τοῦτο μὲν ἐναντίον τῶν προσκυνητῶν ἐκκλησιῶν, ὧν τὸ ἱερατεῖον ἰθύνει ὁ μακαριώτατος καὶ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος, πατριάρχης τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας, ὁ πατὴρ Ἀκάκιος, τοῦτο δὲ ἐναντίον τῶν λοιπῶν, ὅσαι ἀνὰ τὰς διαφόρους ἐπαρχίας κεῖνται, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ [ἐναντίον] τῶν σεβασμιωτάτων αὐτῶν ἱεραρχῶν, εἴτε περὶ τοῦ δικαίου τῶν ἱερατικῶν χειροτονιῶν, εἴτε περὶ τῆς ἐξώσεως οἱουδήποτε ἐπισκόπου παρ' οἱουδήποτε ἐν ἐκείνοις τοῖς καιροῖς γενομένης, εἴτε περὶ τῆς προνομίας τοῦ πρὸ ἄλλων καθέζεσθαι ἐν τῇ τῶν ἐπισκόπων συνόδῳ ἢ περὶ προνομίου μητροπολιτικοῦ, ἢ πατριαρχικοῦ κατὰ τοὺς ἀσεβεῖς ἐκείνους χρόνους, ἵνα ἀκυρουμένων καὶ καταλυομένων [τούτων], ἅτινα διὰ τῶν τοιούτων μιαρῶν κελεύσεων ἢ πραγματικῶν θεσπισμάτων ἢ ἀσεβῶν διατάξεων εἴτε τύπων ἐπηκολούθησαν, ἀπαρασάλευτα διαφυλάσσωνται ὅσα ὑπὸ τῶν θείας μνήμης ἄνωθεν ἡγεμόνων πρὸ τῆς ἡμετέρας βασιλείας καὶ εἶτα ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἡμερότητος ἀπενεμήθησαν ἢ ἐθεσπίσθησαν περί τε τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν καὶ τῶν μαρτυρίων

1 inviolata serventur. Sacrosanctam quoque huius religiosissimae civitatis ecclesiam matrem nostrae pietatis et Christianorum orthodoxae religionis omnium et eiusdem regiae urbis sanctissimam sedem privilegia et honores omnes super episcoporum creationibus et iure ante alios residendi et cetera omnia, quae ante nostrum imperium vel nobis imperantibus habuisse dignoscitur, habere in perpetuum firmiter regia urbis intuitu iudicamus et sancimus. *D. XVI k. Ian. post cons Armati vc.* [*a. 477*]

17[1] *Imp. Anastasius A.* Sancimus ea, quae de sacrosancta magna ecclesia huius regiae urbis (sub qua etiam sacrosanctas domos comprehendi convenit, quarum et res et diariorium quae dicuntur ceterarumque expensarum dispensationem in se ipsa recepit) definita sunt valueruntque, manere iis inconcussa et illaesa omnimodo custodita. firma sint etiam omnia privilegia, quae eidem magnae ecclesiae et sedi huius regiae urbis in quodcumque tempus vel quoquo modo competi-
1 verunt et debentur. Sancimus omnem rerum immobilium vel civilium annonarum quae religiosis domibus competunt vel competent alienationem cessare, quocumque modo fiat vel adgrediatur vel excogitari possit, nisi forte propter ali-

καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων,
1 κληρικῶν ἢ μοναχῶν. Πρὸς τούτοις κρίνομεν καὶ θεσπίζομεν ἵνα ἡ ἁγιωτάτη ταύτης τῆς εὐλαβεστάτης πόλεως ἐκκλησία, ἡ μήτηρ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας καὶ πάντων τῶν χριστιανῶν τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας καὶ ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως ὁ ἁγιώτατος θρόνος, ἔχῃ ἐσαεὶ ἀσφαλῶς τῆς βασιλίδος πόλεως τῷ λόγῳ τὰ προνόμια καὶ τὰς τιμὰς πάσας περὶ τῶν χειροτονιῶν τῶν ἐπισκόπων καὶ τοῦ δικαίου τοῦ πρὸ ἄλλων καθέζεσθαι καὶ πάντα τὰ λοιπά, ἅτινα γινώσκεται σχοῦσα πρὸ τῆς ἡμετέρας βασιλείας ἢ ἡμῶν βασιλευόντων.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 477 μετὰ τὴν ὑπατείαν τοῦ Ἀρμασίου.

17[1] *[Αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος Α.]* . . . Θεσπίζομεν τὰ ἐπὶ τῇ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῇσδε τῆς βασιλίδος πόλεως (ᾗ συνυπάγεσθαι προσήκει καὶ τοὺς ἁγιωτάτους οἴκους, ὧν αὐτὴ τά τε πράγματα καὶ τὴν τῶν καλουμένων διαρίων καὶ λοιπῶν δαπανημάτων εἰς ἑαυτὴν ἀνεδέξατο χορηγίαν) ὁρισθέντα καὶ κρατήσαντα μένειν ἐφ' ἑαυτῶν ἀσάλευτα καὶ ἄτρωτα κατὰ πάντα τρόπον φυλαττόμενα· βέβαια δὲ εἶναι καὶ πάντα τὰ προνόμια τὰ τῇ αὐτῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ θρόνῳ ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως καθ' οἱονδήποτε χρόνον ἢ τρόπον ὑπάρξαντα

1 καὶ ἐποφειλόμενα. Θεσπίζομεν, ὥστε πᾶσαν ἐκποίησιν πραγμάτων ἀκινήτων ἢ πολιτικῶν σιτηρεσίων τοῖς σεβασμίοις οἴκοις διαφερόντων ἢ διοισόντων καθ' οἱονδήποτε τρόπον γινομένην ἢ μελετωμένην ἢ ἐπινοεῖσθαι δυναμένην σχολάζειν· πλὴν εἰ μήπου χρείας τινὸς ἀναγκαίας καὶ ἐπωφελοῦς τοῖς αὐ-

(1) Τίθενται ὡς εὑρίσκονται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

quam necessitatem utilitatemque, quae isdem religiosis domibus emerserit, prosit iis venditio talis rei vel hypotheca vel permutatio, id est si pretium rei venditae cedat in solutionem debitorum non eorum, quae simpliciter et prout incidit existant, sed quae ex successionibus sive hereditatibus vel ex necessariis utilibusque causis supra dictarum venerabilium domorum cui incumbant, vel etiam in adquisitionem emptionemque alius rei, quae utilior iis et magis necessaria sit, vel etiam in renovationem vel curam ipsius domus instantem quaeque magnam dilationem non permittat: isdem causis in vetito aere alieno contrahendo et hypothecis pro eo dandis exceptis: permutatio vero, si itidem de re agatur, quae utilior et magis necessaria sit reditumque convenientem nec minorem rei alienatae alicui venerabilium domorum comparare possit: emphyteusis vero, cum reditus quantitas nullo modo deminuatur, vel etiam quod datur omnino sterile sit huiusmodi enim rerum, quae nullum lucrum propter sterilitatem produnt, sed damnum tribuunt, nec donationem vel alienationem isdem domibus inter-
2 dicimus Quod vero factum erit, non aliter valeat, nisi una dictarum causarum in actis manifestetur. Byzantii quidem apud magistrum census, in provinciis autem apud defensores, propositis sanctis evangeliis et

τοῖς σεβασμίοις οἴκοις ἀνακυπτούσης λυσιτελὴς εἴη τούτοις ἡ πρᾶσις τοῦ τοιούτου πράγματος ἢ ὑποθήκη ἢ ἀνταλλαγὴ ἢ διηνεκὴς ἐμφύτευσις, τουτέστιν ἐπειδὰν τὰ τιμήματα τοῦ πιπρασκομένου πράγματος εἰς διευλύτωσιν χρεῶν, οὐχ ἁπλῶς οὐδ' ὡς ἔτυχε συστάντων, ἀλλ' ἐκ διαδοχῶν τινων ἤτοι κληρονομιῶν ἢ ἐξ αἰτιῶν ἀναγκαίων καὶ χρειωδῶν ἐνὶ τῶν προδηλωθέντων σεβασμίων οἴκων ἐπικειμένων, ἢ καὶ εἰς πράγματος αὐτοῖς ἑτέρου χρειωδεστέρου τε καὶ ἀναγκαιοτέρου κτῆσιν καὶ ἀγορασίαν μέλλοι προχωρεῖν, ἢ καὶ εἰς ἀνανέωσιν ἤτοι ἐπιμέλειαν τοῦ αὐτοῦ οἴκου κατεπείγουσαν καὶ μακρᾶς ἀναβολῆς οὐκ ἀνεχομένην δαπανᾶσθαι· τῶν αὐτῶν αἰτιῶν καὶ ἐπὶ τοῖς δανείσμασι καὶ ταῖς ἐπ' αὐτοῖς ὑποθήκαις τῆς κωλύσεως ἐξῃρημένων. τὰ δὲ τῆς ἀνταλλαγῆς, ὅταν ἐπὶ χρειωδεστέρῳ κατὰ τὸν ἴσον τρόπον καὶ ἀναγκαιοτέρῳ καὶ πρόσοδον ἀξίαν καὶ οὐκ ἐλάττονα τοῦ διδομένου πράγματος ἑνὶ τῶν αὐτῶν σεβασμίων οἴκων περιποιεῖν δυναμένῳ ἐπιζητεῖται· τὰ δὲ τῆς ἐμφυτεύσεως, ἡνίκα ἡ τῆς προσόδου μηδαμῶς ἀπομειοῖτο ποσότης ἢ καὶ ἄπορον εἴη παντελῶς τὸ διδόμενον· ἐπὶ γὰρ τοῖς τοιούτοις πράγμασι τοῖς μηδὲν μὲν κέρδος δι' ἀπορίαν προσφέρουσι, ζημίαν δὲ προστριβομένοις, οὐδὲ δωρεὰς τοῖς αὐτοῖς οἴκοις ἢ ἐκχωρήσεις ἀπαγορεύομεν.

2 Τὸ δὲ γινόμενον οὐκ ἄλλως ἰσχύει, εἰ μὴ μία τῶν εἰρημένων αἰτιῶν ἐν ὑπομνήμασι φανερωθῇ, ἐν μὲν Βυζαντίῳ παρὰ τῷ μαγιστροκήνσῳ, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τοῖς ἐκδίκοις, προκειμένων τῶν ἁγίων γραφῶν, καὶ ἐπὶ μὲν τῶν

pro ecclesiis quidem adhibitis oeconomis et clericis qui ibi morantur, pro monasteriis vero praepositi aliique monachi adesse debent. pro ptochiis administratores et omnes qui inveniuntur administrationis ministri et similiter pro orphanotrophiis, ut quod maiori parti placuerit id obtineat: consentiente etiam episcopo locorum, in quibus hoc fieri moris fue-

2a rit. Nec poterit magister census aut defensor recusare ad venerabilem domum se conferre, in qua tale negotium fit, quin etiam gratis eam defendent (id excipient?). subiacent enim, si id non observaverint, poenae XX auri librarum.
2b Et postea fiunt instrumenta, quae commemorant causas et actorum confectionem et nomina tam eorum qui interfuerint quam eius apud quem gesta fue-
3 rint. Quod si quid eorum, quae dicta sunt, praetermissum fuerit, creditor et emptor rem et debitum et pretium amittit: is vero, qui permutationem contraxit, tam quod debit quam quod accepit amittit: qui emphyteusis titulo in tempus vitae suae vel donationis alienationisve titulo accepit, reddit quod accepit et alterum tantum eius quanti est quod datum fuerit.
4 Quae dicta sunt locum habent etiam in iis rebus quae ecclesiarum et venerabilium do-
5 morum futurae sunt. Si qua

ἐκκλησιῶν παρόντων τῶν οἰκονόμων καὶ τῶν ἐνδημούντων κληρικῶν, ἐπὶ δὲ τῶν μοναστηρίων δεῖ παρεῖναι τοὺς ἡγουμένους καὶ τοὺς ἄλλους μοναχούς, ἐπὶ δὲ τῶν πτωχείων τοῦ διοικητοῦ καὶ τῶν ὑπουργούντων καὶ τῶν πτωχῶν, ἐπὶ δὲ τῶν ξενώνων τοῦ διοικητοῦ καὶ τῶν εὑρισκομένων πάντων ὑπουργῶν τῆς διοικήσεως καὶ ὁμοίως ἐπὶ τῶν ὀρφανοτροφείων, ὥστε κρατεῖν τὸ τοῖς πλείοσιν ἀρέσκον· συναινοῦντος καὶ τοῦ ἐπισκόπου τῶν τόπων ἐν οἷς τοῦτο σύνηθες ἐπιγίνεσθαι.
2α Μὴ δυναμένου τοῦ μαγιστροκήνσου ἢ τοῦ ἐκδίκου παραιτεῖσθαι καταλαμβάνειν τὸν σεβάσμιον οἶκον, ἐν ᾧ ἡ τοιαύτη συνίσταται πρᾶξις, ἀζημίως καὶ ἐκδικούντων αὐτήν. ὑπόκεινται γὰρ ἐκ παραβασίας ποινῇ χρυσίου λι-
2b τρῶν κ'. Καὶ μετὰ ταῦτα γίνεται συμβόλαια μνημονεύοντα τῶν αἰτιῶν καὶ τῆς τῶν ὑπομνημάτων πράξεως καὶ τῆς προσηγορίας τῶν παραγενομένων καὶ παρ' ᾧ συνέστη. Εἰ δέ τι τῶν εἰρημένων
3 παροφθείη, ὁ μὲν δανειστὴς καὶ ὁ ἀγοραστὴς ἐκπίπτει τοῦ πράγματος καὶ τοῦ χρέους καὶ τῶν τιμῶν· ὁ δὲ λαβὼν εἰς ἀνταλλαγὴν καὶ οὗπερ ἔδωκε καὶ οὗπερ ἔλαβεν ἐκπίπτει· ὁ δὲ εἰς ἐμφύτευσιν ὑπὲρ τὴν ἰδίαν ζωὴν λαβὼν ἢ δωρεὰν ἢ ἐκχώρησιν ἀπηγορευμένην ἀναδίδωσιν ὅπερ εἴληφε καὶ ποσότητα ἑτέραν, ἧς ἄξιόν
4 ἐστι τὸ δοθέν. Χώραν δὲ ἔχει τὰ εἰρημένα καὶ ἐπὶ τοῖς μέλλουσι γίνεσθαι ἐκκλησιαστικοῖς καὶ τοῖς
5 ἐσομένοις εὐαγέσιν. Ὑπόντων δὲ

vero mobilia erunt praeter vasa sacra, quae sufficiant ad dictas causas, cessat alienatio et obpigneratio immobilium necessariorum panumque.

18[1] *Idem A.* Constitutio magnae ecclesiae Constantinopolitanae reditum septuaginta auri librarum adsignat, ut funera Constantinopoli gratis fiant etiam usque ad novos muros et Blachernas: Sycae enim
1 pars urbis sunt. Adversus violatores statuit poenam quinquagenarum librarum auri.

19 *Imp. Iustinianus A. Menae pp.* Illud, quod ex veteribus legibus licet obscure positis a quibusdam attemptabatur, ut donationes super piis causis factae, licet minus in actis intimatae sint, tamen valeant, certo et dilucido iure taxamus, ut in aliis quidem casibus vetera iura super intimandis donationibus intacta maneant: si quis vero donationes usque ad quingentos solidos in quibuscumque rebus fecerit vel in sanctam ecclesiam vel in xenodochium vel in nosocomium vel in orphanotrophium vel in ptochotrophium vel in ipsos pauperes vel in quamcumque civitatem, istae donationes etiam citra actorum confectionem convalescant: sin vero amplioris quantitatis donatio sit, excepta scilicet imperiali donatione, non aliter valeat, nisi actis intimata fuerit: nulli danda licentia quacumque alia causa

κινητῶν ἔξωθεν τῶν ἱερῶν σκευῶν καὶ ἀρκούντων εἰς τὰς εἰρημένας αἰτίας ἀργεῖ τῶν ἀναγκαίων ἀκινήτων καὶ τῶν ἄρτων ἡ ἐκποίησις καὶ ἡ ὑποθήκη.

18[1] *[Ὁ αὐτὸς βασιλεύς].*

Ἡ διάταξις ἀφορίζει τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως ἑβδομήκοντα λίτρας χρυσίου πρόσοδον εἰς τὸ τὰς κηδείας ἀδαπάνους ἐν Κωνσταντινουπόλει γίνεσθαι καὶ μέχρι τῶν νέων τειχῶν καὶ
1 Βλαχέρνας· αἱ γὰρ Συκαὶ μέρος εἰσὶ τῆς πόλεως. Ὁρίζει κατὰ τῶν παραβαινόντων ποινὴν ἀνὰ πεντήκοντα χρυσίου λιτρῶν.

19 *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Λύγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων* Ἐκεῖνο, ὅπερ ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων, καίτοι ἀσαφῶς κειμένων, ἀπεπειρᾶτο ὑπό τινων, ἵνα δωρεαὶ περὶ εὐσεβῶν αἰτιῶν γιγνόμεναι, εἰ καὶ οὐδαμῶς ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἐμφανισθεῖσαι, ἰσχύωσιν ὅμως, δήλῳ καὶ διαυγεῖ δικαίῳ καθορίζομεν, ἵνα καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις μὲν θέμασι τὰ ἀρχαῖα δίκαια ἄθικτα παραμένωσι περὶ τῶν ἐμφανιστέων δωρεῶν: ἐάν τις ὅμως δωρεὰς ἄχρι τῶν πεντακοσίων χρυσῶν ἐν οἱοισδήποτε πράγμασι ποιήσῃ ἢ εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ἢ εἰς ξενοδοχεῖον ἢ εἰς νοσοκομεῖον ἢ εἰς ὀρφανοτροφεῖον ἢ εἰς πτωχοκομεῖον ἢ εἰς αὐτοὺς τοὺς πτωχοὺς ἢ εἰς οἱανδήποτε πόλιν, αἱ δωρεαὶ αὗται ἔστωσαν ἰσχυραὶ καὶ δίχα ὑπομνημάτων ποιήσεως. Εἰ ὅμως μείζονος ποσότητος ἡ δωρεά ἐστιν, ἐξαιρουμένης δηλονότι τῆς βασιλικῆς δωρεᾶς, μὴ ἰσχυέτω ἄλλως εἰμὴ ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἐμφανισθεῖσα: οὐδενὶ διδομένης ἐξουσίας ἵνα τῶν παλαιῶν τὰ ψηφίσματα περὶ τῶν ἐμφανιστέων δωρεῶν μεταβάλῃ οἱασδήποτε ἄλλης αἰ-

(1) Τίθενται ὡς εὕρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

quasi pietatis iure subnixa praeter eas quas specialiter exposuimus, introducenda veterum scita super intimandis donationibus permutare. |*D.*|. . . *dn. Iustiniano pp. A.* |*II cons.*||*a. 528*|

20[1] *Idem A.* Neque ex sacra forma vel praefecti vel cuiuslibet iudicis iussu militaris annona ad venerabiles domus vel clericos vel monasteria transferatur, cum corpora iam numeris deficiant.

21 *Idem A. Demostheni pp.* Sancimus nemini licere sacratissima atque arcana vasa vel vestem ceteraque donaria, quae ad divinam religionem necessaria sunt (cum etiam veteres leges ea, quae iuris divini sunt, humanis nexibus non illigari sanxerunt) vel ad venditionem vel hypothecam vel pignus trahere sed ab his, qui haec suscipere ausi fuerint, modis omnibus vindicari tam per religiosissimos episcopos quam oeconomos nec non etiam sacrorum vasorum custodes: nullam eis actionem relinquendam vel super recipiendo pretio vel fenore exigendo, pro quo res pignoratae sunt, sed omnibus huiusmodi actionibus respuendis ad restitutionem earum mo-

1 dis omnibus coartari. Sin autem vel conflata sunt vel fuerint vel alio modo immutata vel dispersa, nihilo minus vel ad ipsa corpora vel ad pretia eorum exactionem competere

τίας εἰσαγομένης, ὡσεὶ τῆς εὐσεβείας τῷ δικαίῳ ἐπερειδομένης, πλὴν τούτων, ἃς εἰδικῶς ἐξεθέσαμεν.

Ἐδόθη . . . ἐν ἔτει 528 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ ἐσαεὶ Αὐγούστου.

20[1] *[Ὁ αὐτὸς βασιλεύς].*

Μηδὲ ἀπὸ θείου τύπου ἢ ἀρχικῆς προστάξεως ἢ οἱουδήποτε δικαστηρίου στρατιωτικὴ σίτησις εἰς εὐκτηρίους οἴκους ἢ κληρικοὺς ἢ μοναστήρια μεταγέσθω, ὡς ἐλλειπόντων δῆθεν τοῖς ἀριθμοῖς σωματείων.

21 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Δημοσθένην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Θεσπίζομεν ἵνα μηδενὶ συγχωρῆται ἵνα τὰ ἱερώτατα καὶ μυστικὰ σκεύη ἢ τὴν ἐσθῆτα καὶ τἀλοιπὰ ἀναθήματα, ἅτινά εἰς τὴν θείαν θρησκείαν ἀναγκαῖά εἰσιν (ἐπειδὴ καὶ οἱ παλαιοὶ νόμοι ἐθέσπισαν ἵνα τὰ ὄντα τοῦ θείου δικαίου μὴ περιπλέκωνται τοῖς ἀνθρωπίνοις δεσμοῖς) ἢ εἰς πρᾶσιν ἢ ὑποθήκην ἢ ἐνέχυρον ἔλκῃ, ἀλλ' ἵνα ἀπ' ἐκείνων, οἵτινες ἀπετόλμησαν ὑποδέξασθαι ταῦτα, πᾶσι τρόποις διεκδικῶνται, τοῦτο μὲν διὰ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, τοῦτο δὲ διὰ τῶν οἰκονόμων οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν φυλάκων τῶν ἱερῶν σκευῶν: οὐδεμιᾶς αὐτοῖς ἀγωγῆς καταλιμπανομένης ἢ περὶ ἀναλήψεως τοῦ τιμήματος ἢ περὶ ἀπαιτήσεως τοῦ δανείου ὑπὲρ οὗ τὰ πράγματα ἠνεχυράσθησαν, ἀλλὰ πασῶν τῶν τοιούτων ἀγωγῶν ἀποπτυομένων ἵνα εἰς τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν πᾶσι τρόποις

1 ἐξαναγκάζωνται. Ἐὰν ὅμως ἢ κατεχωνεύθησαν ἢ ἄλλῳ τρόπῳ ἀλλοιωθῶσιν ἢ διασκορπισθῶσιν, ἵνα μηδὲν ἧττον ἢ εἰς αὐτὰ τὰ σώματα ἢ εἰς τὰ τιμήματα αὐτῶν ἀπαίτησις ἁρμόζῃ εἴτε διὰ τῆς ἐπὶ τῷ πράγματι εἴτε δι'

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

sive per in rem sive per condictionem sive per in factum actionem, cuius tenor in multis et variis iuris articulis saepe est admissus, excepta videlicet causa captivitatis in locis, in quibus hoc (quod abominamur) 2 contigerit. Nam si necessitas fuerit in redemptione captivorum, tunc et venditionem praefatarum rerum divinarum et hypothecam et pignorationem fieri concedimus, cum non absurdum est animas hominum quibuscumque causis vel vestimentis praeferri: hoc obtinente non solum in futuris negotiis, sed etiam in iudiciis pendentibus. |*a. 529*|

22 *Idem A Demostheni pp.* Sancimus res ad venerabiles ecclesias vel xenones vel monasteria vel ptochotrophia vel brephotrophia vel orphanotrophia vel gerontocomia vel si quid aliud tale consortium descendentes ex qualicumque curiali liberalitate sive inter vivos sive mortis causa sive in ultimis voluntatibus habita lucrativorum inscriptionibus liberas immunesque esse: lege scilicet, quae super huiusmodi inscriptionibus posita est, in aliis quidem personis suum robur obtinente, in parte autem ecclesiastica vel aliarum domuum, quae piis consortiis deputatae sunt, suum vigorem pietatis intuitu mitigante. cur enim non faciamus discrimen inter res divinas et humanas, et quare non competens prae-

ἀπαιτήσεως εἴτε διὰ τῆς ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος ἀγωγῆς, ἧς ἡ δύναμις ἐν πολλοῖς καὶ ποικίλοις τοῦ δικαίου θέμασι συχνάκις παραδεκτή ἐστιν, ἐξαιρουμένης δηλαδὴ τῆς αἰτίας τῆς αἰχμαλωσίας ἐν οἷς τόποις ἤθελε συμβῇ

2 τοῦτο (ὅπερ ἀπευχόμεθα). Διότι ἐὰν ἡ ἀνάγκη ἤθελεν εἶναι ἐν τῇ ἀπολυτρώσει τῶν αἰχμαλώτων, τότε συγχωροῦμεν ἵνα καὶ ἡ πρᾶσις τῶν προειρημένων θείων πραγμάτων καὶ ἡ ὑποθήκη καὶ ἡ ἐνεχύρασις γίγνωνται, ἐπειδὴ οὐκ ἐστι παράλογον ἵνα τῶν ἀνθρώπων αἱ ψυχαὶ προτιμῶνται οἱωνδήποτε αἰτιῶν ἢ ἐσθημάτων: τούτου κρατοῦντος οὐ μόνον ἐν τοῖς μέλλουσι πράγμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς δίκαις ταῖς ἠρτημέναις.

(Ἐν ἔτει 529).

22 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Δημοσθένη ἔπαρχον πραιτωρίων.* Θεσπίζομεν ἵνα ἐλεύθερα καὶ ἀτελῆ ὦσιν ἀπὸ τῶν φόρων τῶν κερδῶν [ἀπὸ τῶν κληρονομικῶν φόρων] τὰ πράγματα τὰ εἰς τὰς προσκυνητὰς ἐκκλησίας ἢ τοὺς ξενῶνας ἢ τὰ μοναστήρια ἢ τὰ πτωχοτροφεῖα ἢ τὰ βρεφοτροφεῖα ἢ τὰ ὀρφανοτροφεῖα ἢ τὰ γηροκομεῖα ἢ εἴτι ἄλλο τοιοῦτο σωματεῖον καταφερόμενα ἐξ οἱασδήποτε φρατρικῆς ἐλευθεριότητος εἴτε ἐν ζωῇ εἴτε θανάτου αἰτίᾳ εἴτε ἐν τελευταίαις βουλήσεσι γιγνομένης: τοῦ νόμου δηλονότι, ὅστις περὶ τῶν τοιούτων φόρων κεῖται, περὶ τῶν ἄλλων μὲν προσώπων τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ κατέχοντος, ἐν τῷ μέρει ὅμως τῷ ἐκκλησιαστικῷ ἢ τῶν ἄλλων οἴκων, οἵτινες εὐσεβέσι συστήμασιν ἀφωρισμένοι εἰσί, τὴν δύναμιν αὐτοῦ εὐσεβείας τῷ λόγῳ μετριάζοντος. Διότι ἵνα τί μὴ ποιήσωμεν διάκρισιν μεταξὺ τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ ἵνα τί μὴ παραφυλάσσηται ἡ προσήκουσα

rogativa caelesti favori conser-
1 vetur? Quae oportet non solum in casibus, quos futurum tempus creaverit, sed etiam in adhuc pendentibus et iudiciali termino vel amicali compositione necdum sopitis obtinere. *Recitata septimo miliario huius inclitae civitatis in novo consistorio palatii Iustiniani.* [*a. 529*]

23 *Idem A. Iuliano pp* Ut inter divinum publicumque ius et privata commoda competens discretio sit, sancimus, si quis aliquam reliquerit hereditatem vel legatum vel fideicommissum vel donationis titulo aliquid dederit vel vendiderit sive sacrosanctis ecclesiis sive venerabilibus xenonibus vel ptochiis vel monasteriis masculorum vel virginum vel orphanotrophiis vel brephotrophiis vel gerontocomiis nec non iuri civitatum, relictorum vel donatorum vel venditorum eis sit longaeva exactio nulla temporis solita praescriptione coar-
1 tanda. Sed et si in redemptione captivorum quaedam pecuniae vel res relictae vel legitimo modo donatae sunt, et earum exactionem longissimam
2 esse censemus. Et nobis quidem cordi erat nullis temporum metis huiusmodi actionem circumcludi. sed ne videamur in infinitum hanc extendere, longissimum vitae hominum tempus eligimus et non aliter eam actionem finiri concedimus, nisi centum annorum cur-

1 προνομία εἰς τὴν θείαν ζέσιν; Ταῦτα δὲ δέον ἵνα κρατῶσιν οὐ μόνον ἐν τοῖς θέμασιν, ἅπερ ὁ μέλλων χρόνος ἤθελε δημιουργήσῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔτι ἠρτημένοις καὶ τῷ δικαστικῷ πέρατι ἢ τῇ φιλικῇ συνθέσει οὔπω κατευνασθεῖσιν.

Ἀπηγγέλθη ἐν τῷ ἑβδόμῳ μιλιαρίῳ τῆς ἐνδόξου ταύτης πόλεως ἐν τῷ νέῳ συνεδρίῳ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐν ἔτει 529.

23 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἵνα ὑπάρχῃ ἡ προσήκουσα διάκρισις μεταξὺ τοῦ θείου καὶ δημοσίου δικαίου καὶ τῶν ἰδιωτικῶν συμφερόντων, θεσπίζομεν ἵνα, εἴ τις κατέλιπε κληρονομίαν τινὰ ἢ κληροδοσίαν ἢ καταπίστευμα ἢ τίτλῳ δωρεᾶς ἔδωκέ τι ἢ ἐπώλησεν εἴτε εἰς τὰς ἁγίας ἐκκλησίας εἴτε εἰς τοὺς σεπτοὺς ξενῶνας ἢ εἰς τὰ πτωχεῖα ἢ εἰς τὰ μοναστήρια τῶν ἀρρένων ἢ τῶν παρθένων ἢ εἰς τὰ ὀρφανοτροφεῖα ἢ εἰς τὰ γηροκομεῖα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῷ δικαίῳ τῶν πόλεων, [θεσπίζομεν ἵνα] τῶν καταλειφθέντων ἢ δωρηθέντων ἢ πωληθέντων αὐτοῖς μακροχρόνιος ᾖ ἡ ἀπαίτησις ὑπ' οὐδεμιᾶς εἰθισμένης τοῦ χρόνου παραγραφῆς
1 συγκλειομένη. Ἀλλὰ καὶ ἂν πρὸς ἀπολύτρωσιν αἰχμαλώτων χρήματα ἢ πράγματά τινα κατελείφθησαν ἢ νομίμῳ τρόπῳ ἐδωρήθησαν, κρίνομεν ἵνα καὶ τούτων ἡ ἀπαίτησις ᾖ μακρο-
2 τάτη. Καὶ ἡμῖν μὲν πόθος ἦν ἵνα ἐν μηδενὶ τοῦ χρόνου ὁρίῳ περικλείηται ἡ τοιαύτη ἀγωγή. Ἀλλ' ἵνα μὴ φαινώμεθα ἐπ' ἄπειρον ταύτην ἐπεκτείνοντες, τὸν μακρότατον τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων χρόνον ἐκλέγομεν καὶ οὐ συγχωροῦμεν ὅπως ἄλλως αὕτη ἀπολήγῃ πλὴν ἐὰν ἑκατὸν ἐνιαυτῶν κύκλοι διαδράμωσιν: διότι τότε μόνον

ricula excesserint: tunc enim tantummodo huiuscemodi exactionem evanescere sinimus.
3 Sive itaque memoratis religiosissimis locis vel civitatibus hereditas sive legatum sive ficeicommissum fuerit relictum, vel donatio vel venditio processerit in quibuscumque rebus mobilibus vel immobilibus vel se moventibus, sive pro redemptione captivorum quaedam fuerint derelicta vel donata, sit eorum paene perpetua vindicatio et ad annos centum secundum quod dictum est extendatur, nulla alia exceptione temporis inhibenda, sive contra primas personas sive contra heredes vel successores ea-
4(1) rum moveatur. In his autem omnibus casibus non solum personales actiones damus, sed etiam in rem et hypotbecariam secundum nostrae tenorem constitutionis, quae legatariis et hypothecarias donavit, et supra dictis omnibus unum tantummodo terminum vitae suae imponimus, id est cen-
5 (2) tum metas annorum. Haec autem omnia observari sancimus in iis casibus, qui vel postea fuerint nati vel iam in iudicium deducti sunt. *D. V k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv cc. conss.* [*a. 350*]

24[1] *Idem A.* Omnibus rebus ecclesiasticis prospicientes et praecipue iis, quae competunt sacrosanctae magnae ecclesiae

ἐπιτρέπομεν ἵνα φθίνῃ ἡ τοιαύτη ἀπαί-

3 τησις. Εἴτε ὅθεν τοῖς μνημονευθεῖσιν εὐσεβεστάτοις τόποις ἢ ταῖς πόλεσι κληρονομία εἴτε κληροδοσία εἴτε καταπίστευσις ἤθελε καταλειφθῇ, ἢ δωρεὰ ἢ πρᾶσις ἤθελε προσχωρήσῃ ἐν οἱοις-δήποτε πράγμασι κινητοῖς ἢ ἀκινήτοις ἢ αὐτοκινήτοις, εἴτε ὑπὲρ ἀπολυτρώσεως αἰχμαλώτων τινὰ ἤθελον καταλειφθῇ ἢ δωρηθῇ, ἔστω τούτων σχεδὸν διηνεκὴς ἡ διεκδίκησις καὶ εἰς ἑκατὸν ἐνιαυτοὺς κατὰ τὰ εἰρημένα ἐκτεινέσθω, οὐδεμιᾶς ἄλλης ἐνστάσεως τοῦ χρόνου προβαλλομένης, εἴτε κατὰ τῶν ἀρχικῶν προσώπων εἴτε κατὰ τῶν κληρονόμων ἢ τῶν διαδόχων αὐτῶν κινεῖται [ἡ ἀ-

4(1) γωγή]. Ἐν τούτοις δὲ πᾶσι τοῖς θέμασιν οὐ μόνον προσωπικὰς ἀγωγὰς δίδομεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπὶ τῷ πράγματι καὶ τὴν ὑποθηκαρίαν κατὰ τῆς ἡμετέρας διατάξεως τὴν δύναμιν, ἥτις τοῖς κληροδόχοις καὶ ὑποθηκαρίας ἐδωρήσατο, καὶ ἐπὶ τῶν προειρημένων πασῶν ἓν μόνον ὅριον τῆς ζωῆς αὐτῶν ἐπιτίθεμεν, τουτέστιν ἑκατὸν ἐνιαυτῶν

5 τοὺς κύκλους. Ταῦτα δὲ πάντα θεσπίζομεν ἵνα παραφυλάσσωνται ἐν τούτοις τοῖς θέμασιν, ἅτινα ἢ ὕστερον ἤθελον γεννηθῇ ἢ ἤδη εἰς δίκην κατενηνεγμένα εἰσίν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ πέμπτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

24[1] *[Ὁ αὐτὸς βασιλεύς]* . . . Πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ διαφερόντως τῶν προσηκόντων τῇ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς εὐδαί-

[1] Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

huius felicis urbis nostrae omniumque matri, quae caput est reliquarum omnium, vetamus ullam de cetero rerum ecclesiasticarum concessionem colonario iure fieri, sed tolli nomen legibus incognitum. Reliquos vero contractus, quaecumque inire religiosissimis episcopis eiusdem sacrosanctae magnae ecclesiae permissum est, licere eis componere cum quibus visum erit, praeter nobilissimos et magnificentissimos huius regiae urbis praefectos in potestate positos. ad quos eos nullo modo alienare permittimus neque alia persona interposita ad circumscriptionem sacrae nostrae sanctionis, sive ei necessitudo aliqua sit cum praefecto in potestate posito sive sine vetere necessitudine nunc ab eo ad hoc adhibitus sit. Sciant igitur religiosissimi oeconomi, si adversus ea quid fiet, se cogi, ut aestimationem rei evincendae ex proprio sacrosanctae ecclesiae refundant: nobilissimi vero et magnificentissimi praefecti in potestate positi, qui ad eiusmodi elocationem progressi fuerint, etsi omnibus artibus excogitatis id obtegere enisi fuerint et tales personas interposuerint quas ipsis rem egisse semper in occulto fore credant, veritate postea explorata infirmari omnino contractum, ipsos autem in modum poenae sacrosanctae magnae ecclesiae rei aestimationem praestaturos esse. Quod si alio modo per-

μονος ταύτης πόλεως τῇ ἡμετέρᾳ καὶ πάντων μητρί, ἥτις κεφάλαιόν ἐστι τῶν ἄλλων ἁπασῶν, ποιούμενοι πρόνοιαν θεσπίζομεν παροικικῷ μὲν δικαίῳ μηδεμίαν τοῦ λοιποῦ γίνεσθαι ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἔκδοσιν, ἀλλ' ἀναιρεῖσθαι τῷ μηδενὶ νόμῳ γνωριζόμενον ὄνομα. Τὰ μέντοι λοιπὰ συναλλάγματα, ὅσα ἐφεῖται τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις τῆς αὐτῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας ποιεῖν, ἐξεῖναι αὐτοῖς τίθεσθαι, πρὸς οὓς ἂν δοκιμάσωσι, δίχα τῶν ἐνδοξοτάτων ἢ μεγαλοπρεπεστάτων ἐμπράκτων ἀρχόντων ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως· πρὸς γὰρ τούτους κατ' οὐδένα τρόπον ποιεῖσθαι αὐτοὺς οἱανδήποτε ἔκδοσιν ἀκινήτων πραγμάτων, ἀλλὰ μηδὲ ἄλλου παρεντιθεμένου προσώπου ἐπὶ περιγραφῇ τῆς θείας ἡμῶν διατυπώσεως συγχωροῦμεν, εἴτε τινὰ οἰκειότητα οὗτος ἔχει πρὸς τὸν ἄρχοντα τὸν ἐπὶ τῇ ἐξουσίᾳ τελοῦντα, εἴτε δίχα παλαιᾶς οἰκειότητος νεωστὶ παρ' αὐτοῦ πρὸς τοῦτο παρείληπται. Γινωσκόντων μὲν αὐτῶν τῶν θεοφιλεστάτων οἰκονόμων, ὡς, εἴ τι παρ' αὐτὰ γένοιτο, τὴν τοῦ ἐκδικουμένου πράγματος διατίμησιν οἴκοθεν αὐτοὶ καταθεῖναι συναχθήσονται τῇ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. τῶν δὲ πρὸς τὴν τοιαύτην ἔκληψιν χωρούντων ἐνδοξοτάτων μεγαλοπρεπεστάτων ἐμπράκτων ἀρχόντων, ὡς, εἰ καὶ πᾶσι περινενοημένοις λαθεῖν σπεύσαιεν τρόποις καὶ πρόσωπα τοιαῦτα παρενθεῖεν, ἅπερ οἴονται λήσειν μέχρι παντός, ὅτιπερ ἑαυτοῖς τὸ πρᾶγμα πράττουσιν, ὅμως μετὰ ταῦτα διαφαινομένης τῆς ἀληθείας ἀκυρωθήσεται μὲν παντελῶς τὸ συνάλλαγμα, ποινῆς δὲ χάριν καὶ αὐτοὶ τὴν τοῦ πράγματος καταθήσουσι τῇ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ διατίμησιν.

Εἰ δὲ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον πείσει

suadendo vel vi efficiet, ut ad se res ecclesiastica perveniat, et quod gestum est irritum est et quod e nomine datum est alicui eorum qui ad ecclesiam pertinent, ecclesiae restituitur et praeterea poenae XX auri librarum subiacet tam ipse quam qui rem dedit: et qui accepit, ut contractum fieri curaret, duplum eius quod datum est praestat, eaque omnia ad ecclesiam perveniunt. Ultra XX annos res soli ab ecclesia non locantur. Locupletibus solis res ecclesiasticae in emphyteusin dandae sunt propter restitutionem pristini status, nec ultra ipsum cui datur et duos deinceps heredes, nec remitti amplius sexta parte eius canonis, qui tempore locationis receptus est. Quod si rem deteriorem fecerit, intra tempus locationis expellitur et damnum resarcit. Oeconomus vero si neglegens fuerit vel inopibus locaverit, damnum restituit. Chartularii magnae ecclesiae nec per interpositam personam rem eius immobilem conductionis vel emphyteusis titulo aliove modo accipere possunt. Chartularii fiunt praevio libello, cui subscriptum est a patriarcha et oeconomo. Et si quis eorum fur vel proditor vel aliam ob causam minus idoneus visus erit, licet patriarchae et oeconomis catalogo eum eximere. In scrinio Orientis fiunt chartularii XV, Asiano

ἢ ἀναγκάσει περιελθεῖν εἰς αὐτὸν ἐκκλησιαστικὸν πρᾶγμα, καὶ τὸ πραχθὲν ἄκυρον καὶ τὸ δοθὲν ὑπὲρ τούτου εἰς πρόσωπον τῆς ἐκκλησίας ἀποδίδοται αὐτῇ καὶ πρὸς τοῖς εἰρημένοις ὑπόκειται ποινῇ κ' χρυσίου λιτρῶν αὐτὸς καὶ ὁ τὸ πρᾶγμα δούς, καὶ ὁ λαβὼν ἐπὶ τὸ παρασκευάσαι γενέσθαι τὸ συνάλλαγμα τὸ δοθὲν αὐτῷ διπλοῦν δίδωσι, καὶ πάντα προσκυροῦνται τῇ ἐκκλησίᾳ. Περαιτέρω τῶν κ' ἐτῶν ἀκίνητον τῇ ἐκκλησίᾳ οὐ μισθοῦται. Μόνοις εὐπόροις δεῖ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐμφυτεύειν διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὄψεως, καὶ μὴ περαιτέρω αὐτοῦ τοῦ ἐμφυτευομένου καὶ δύο ἐξῆς κληρονόμων, καὶ μὴ κουφίζειν πλέον τοῦ ἕκτου μέρους τοῦ σωζομένου κανόνος ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐκδόσεως. Εἰ δὲ βλάψει τὸ πρᾶγμα, ἐνισταμένου τοῦ χρόνου ἐξεοῦται καὶ τὴν ζημίαν ἀποθεραπεύει. Εἰ δὲ ραθυμήσῃ ὁ οἰκονόμος ἢ ἀπόροις ἐκδῷ, ἐπιγινώσκει τὴν

(25) βλάβην. Οἱ χαρτουλάριοι τῆς ἐκκλησίας τῆς μεγάλης οὔτε διὰ μέσου προσώπου δύνανται λαβεῖν ἀκίνητον αὐτῆς κατὰ μίσθωσιν ἢ

ἐμφύτευσιν ἢ ἕτερον τρόπον. Γίνονται οἱ χαρτουλάριοι ἡγουμένου λιβέλλου καὶ φέροντος ὑπογραφὴν τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ οἰκονόμου. Καὶ ἐάν τις αὐτῶν φανῇ κλέπτων ἢ παραδιδοὺς ἢ ἄλλως ἀνεπιτήδειος, ἔξεστι τῷ πατριάρχῃ καὶ τοῖς οἰκονόμοις ἐκβάλλειν αὐτὸν τοῦ καταλόγου. Γίνονται δὲ εἰς σκρίνιον τῆς Ἀνατολῆς χαρ-

XVI, Ponti XV, domestico XV, Thraciae VIII, Antiochi VI, Calopodii VI, largitionum X,

12 legatorum VIII. Et accipiunt titulo consuetudinum pro emphyteuticis quidem instrumentis quinquagesimas, pro conductionum et reliquis con-
13 tractibus centesimam. Quod si supra memoratum numerum chartularius fit, eicitur et solvit ecclesiae XV libras et qui
14 eum fecit XX. Diligenti inquisitione oeconomi ex sententia patriarchi computent impensam, quae ab emphyteutis conductoribus administratoribus infertur, ut unusquisque inquirat ea quae pertinent ad dioecesin ipsi commissam, reliqui vero ex dispositione scripta patriarchae rationibus subscribant 'recognovi': et quod absque tali observatione computatum erit, ex propria substantia oeconomi refundunt.
15 Impensae autem computatae et pecuniarum illatarum chartularii centesimas accipiunt. qui vero plus ceperit, statim tam ab officio chartularii quam a clericatus digni-

16 tate removetur. Illud etiam sancimus, ut ipsi quoque religiosissimi oeconomi qui nunc sunt quique postea erunt singulis mensibus aut ad summum binis mensibus rationes reddant arcariis sacrosanctae mag-

τουλάριοι ιε', εἰς τὸ Ἀσιανῆς ις', εἰς τὸ Πόντου ιε', εἰς τὸ ἐνοίκιον ιε', εἰς τὸ Θρᾴκης η', εἰς τὸ τοῦ Ἀντιόχου ς', εἰς τὸ τοῦ Καλοποδίου ς', εἰς τὸ τοῦ ἀναλώματος ι', εἰς τὸ τῶν ληγάτων θ'.
12 Καὶ λαμβάνουσι λόγῳ συνηθειῶν ἐπὶ μὲν τοῖς ἐμφυτευτικοῖς συμβολαίοις πεντηκοστάς, ἐπὶ δὲ τοῖς μισθωτικοῖς καὶ λοιποῖς συναλ-

13 λάγμασιν ἑκατοστήν. Εἰ δὲ ὑπὲρ τὸν εἰρημένον ἀριθμὸν γένηται χαρτουλάριος, ἐκπίπτει καὶ δίδωσι τῇ ἐκκλησίᾳ ιε' λίτρας, καὶ
14 ὁ ποιήσας αὐτὸν κ'. Μετὰ ζητήσεως ἀκριβοῦς οἱ οἰκονόμοι λογιζέσθωσαν γνώμῃ τοῦ πατριάρχου τὴν γινομένην δαπάνην τοῖς ἐμφυτευταῖς καὶ μισθωταῖς καὶ διοικηταῖς, ἑκάστου μὲν οἰκονόμου ζητοῦντος τὰ τῆς ὑφ' ἑαυτὸν διοικήσεως, τῶν δὲ λοιπῶν κατὰ πρόσταξιν ἔγγραφον τοῦ πατριάρχου τοῖς λογισμοῖς ὑπογραφόντων τὸ 'ἀνέγνων'· καὶ τὸ χωρὶς τοιαύτης παρατηρήσεως λογιζόμε-

νον οἴκοθεν οἱ οἰκονόμοι διδόασιν. Τῆς δὲ λογιζομένης δαπάνης καὶ τῶν εἰσκομιζομένων χρη-
15 μάτων λαμβάνουσιν οἱ χαρτουλάριοι ἑκατοστάς· ὁ δὲ πλέον λαμβάνων καὶ τῆς ὑπουργίας τοῦ χαρτουλαρίου καὶ τῆς ἱερατικῆς ἀξίας ἐκπίπτει παραχρῆμα.
16 Κἀκεῖνο δὲ θεσπίζομεν, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς θεοφιλεστάτους οἰκονόμους τούς τε νῦν ὄντας καὶ κατὰ καιρὸν ἐσομένους κατὰ μῆνα ἢ τόγε μήκιστον κατὰ δύο μῆνας ποιεῖσθαι τοὺς λογισμοὺς πρὸς τοὺς ἀρκαρίους τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, εἰδό-

nae ecclesiae, scientes se periclitaturos, si id neglexerint.
25 [1]) *Idem A. Iuliano pp.* Quoniam in multis testamentis invenimus tales institutiones, quibus vel ex asse quis dominum nostrum Christum heredem scripsit nulla aede sacra adiecta, vel eundem dominum nostrum Iesum Christum ex dimidia aliave qua inaequali parte, alium vero quemlibet ex semisse vel alia parte (iam enim in plura testamenta hoc modo facta incidimus et multa exinde incerta facta esse secundum antiquas leges vidimus) hoc quoque emendantes sancimus, si quidem dominum nostrum Iesum Christum heredem quis scripserit vel ex asse vel ex parte, directis verbis videri sacrosanctam ecclesiam ipsius civitatis vel vici vel agri, in quo defunctus morabatur, heredem institutam eamque hereditatem ex asse a religiosissimis eiusdem oeconomis exigi vel ex parte pro qua heres scripta est: idem valeat et si legatum vel fideicommissum relictum fuerit: eaque ad sacrosanctas ecclesias pertineant, ut in pauperum alimoniam cedant.
1 Sin autem sanctorum archangelorum vel venerandorum martyrum quem nominaverit nec mentionem fecerit domus (id quod scimus a quodam scriptum illustri loco nato legumque et scribendi doctrinae non experte), si quidem in illa civitate vel eius territorio extat oratorium in honorem illius re-

τας, ὡς, εἰ τοῦτο καταρραθυμήσειαν, κινδύνου πειραθήσονται. *[a. 530]*
25 (26)[1]) *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰουλιανῷ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.* Ἐπειδήπερ ἐν πολλαῖς ἤδη διαθήκαις εὕρομεν τοιαύτας ἐνστάσεις, καθ' ἃς ἢ ἐξ ὁλοκλήρου τις ἔγραψε τὸν δεσπότην ἡμῶν Χριστὸν κληρονόμον, μὴ προσθεὶς εὐκτήριον οἶκον μηδένα, ἢ αὐτὸν τὸν δεσπότην ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξ ἡμισείας ἢ ἐξ ἑτέρων ἀνίσων μερῶν, ἕτερον δέ τινα ἐξ ἡμισείας, ἢ ἄλλης μοίρας (ἤδη γὰρ πλείοσι διαθήκαις κατὰ τοῦτον γενομέναις τὸν τρόπον ἐνετύχομεν καὶ πολλὴν ἀδηλίαν ἐντεῦθεν οὖσαν κατὰ τοὺς παλαιοὺς ὁρῶμεν νόμους), καὶ τοῦτο ἐπανορθούμενοι θεσπίζομεν, εἰ μὲν τὸν δεσπότην ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν γράψειέ τις κληρονόμον ἢ ἐξ ὁλοκλήρου ἢ ἐκ μέρους, ἄντικρυς δοκεῖν τὴν κατὰ τὴν αὐτὴν πόλιν ἢ τὴν κώμην ἢ τὸ χωρίον, ἐφ' ἧς καθέστηκεν ὁ τελευτήσας, ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν ἐνίστασθαι κληρονόμον καὶ εἰς ὁλόκληρον τὴν ἔνστασιν ἀπαιτεῖσθαι παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων αὐτῆς οἰκονόμων, ἢ εἰς τὸ μέρος καθ' ὅσον κληρονόμος γραφῇ· αὐτοῦ τούτου κρατοῦντος, εἰ καὶ λῆγάτον ἢ fideicommisson καταλειφθείη· καὶ ταῦτα διαφέρειν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις, ἐφ' ᾧτε εἰς πτωχῶν ἀποτροφὴν αὐτὰ προ-

1 χωρεῖν. Εἰ δὲ ἑνὸς τῶν ἁγίων ἀρχαγγέλων ἐμνήσθη ἢ τῶν προσκυνητῶν μαρτύρων, μὴ ποιησάμενος οἴκου μνείαν (τοῦτο ὅπερ ἴσμεν παρά τινος διατυπωθὲν καίτοι τῶν ἐπιφανῶν γεγονότος καὶ τῇ περὶ νόμους καὶ λόγους ἐνευδοκιμηκότος παιδείᾳ), εἰ μὲν ἔστι κατὰ τὴν πόλιν ἐκείνην ἢ τὴν ἐνορίαν αὐτῆς εὐκτήριος οἶκος εἰς τιμὴν ἐκείνου τοῦ σεβασμιωτάτου ἀρχαγγέλου ἢ

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

verentissimi archangeli vel sanctissimi martyris, id videri heredem scriptum esse : sin autem non extat in ipsa civitate territoriove eiusmodi domus, tunc venerabiles quae in metropoli erunt domus. ac si in ea eiusmodi domus inventa erit, illi videri hereditatem vel legatum vel fideicommissum relictum : si vero ne illic quidem eiusmodi domus invenitur, rursus sacrosanctae loci ecclesiae 2 et hoc capiant. Sacrosanctis videlicet ecclesiis reliquae domus omnes cedunt, nisi manifestum est defunctum aliud nomen inserere voluisse, aliud pronuntiasse : nam et tale quid quodam testamento in Ponto factum esse novimus ibique rursus veram voluntatem pro 3 scriptis valere iussimus. Si vero testator certum locum non nominavit, inveniuntur autem in illa civitate territoriove plura oratoria, si quidem in uno eorum defunctus adsidue versabatur et maiorem pro eo adfectionem habebat, illi videri 4 legatum relictum. Sin nihil eiusmodi invenitur, eorum qui eiusdem denominationis sunt tenuiori et magis auxilio indigenti potius talo legatum vel hereditatem relictam videri.

D. XIII k. Nov. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss. *[a. 530]*

τοῦ ἁγιωτάτου μάρτυρος, αὐτὸν δοκεῖν γεγράφθαι κληρονόμον· εἰ δὲ οὐκ ἔστι κατὰ τὴν αὐτὴν πόλιν ἢ τὴν ἐνορίαν τοιοῦτος οἶκος, τηνικαῦτα τοὺς κατὰ τὴν μητρόπολιν σεβασμίους οἴκους. καὶ εἰ κατ' αὐτὴν γοῦν εὑρεθείη τοιοῦτός τις οἶκος, ἐκείνῳ δοκεῖν τὸν κλῆρον ἢ τὸ πρεσβεῖον ἢ τὸ fideicommisson καταλελεῖφθαι· εἰ δὲ μηδὲ ἐκεῖσε φανείη τοιοῦτός τις οἶκος ὤν, αὖθις τὰς κατὰ τόπον ἁγιωτάτας ἐκκλησίας καὶ

2 τοῦτο λαμβάνειν. Δηλονότι ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις ἅπαντες οἱ λοιποὶ δικαίως παραχωροῦσιν οἶκοι, πλὴν εἰ μὴ γένοιτο πρόδηλος ὁ τελευτήσας ἕτερον μέντοι ἐνθυμηθεὶς ὄνομα προσθεῖναι, ἕτερον δὲ εἰπών· διὰ τὸ καί τι τοιοῦτον ἡμᾶς γνόντας κατά τινα διαθήκην ἐπὶ τοῦ Πόντου γενέσθαι κἀκεῖσε πάλιν τὸ ἀληθὲς ἀντὶ τοῦ γεγραμ-
3 μένου παρασκευάσαι κρατῆσαι. Εἰ μέντοι ὁ μὲν διαθέμενος ῥητὸν μὴ θείη τόπον, εὑρεθείη δὲ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει ἢ τῇ περιοικίδι εὐκτήρια πολλὰ καθεστῶτα, εἰ μὲν ἔν τινι τούτων συχνῶς ὁ τελευτήσας ἐφοίτα καί τινα πρὸς αὐτὸ μείζονα εἶχε προσπάθειαν, ἐκείνῳ δοκεῖν καταλελεῖ-
4 φθαι τὸ πρεσβεῖον. Εἰ δὲ οὐδὲν τοιοῦτο εὑρίσκοιτο, τῷ μᾶλλον ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐνδεεστέρῳ οἴκῳ καὶ δεομένῳ βοηθείας δοκεῖν τὸ τοιοῦτο καταλελεῖφθαι πρεσβεῖον ἢ τὴν κληρονομίαν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λομπαδίου καὶ Ὀρέστου.

III.

De episcopis et clericis et orphanotrophis et brephotrophis et xenodochis et asceteriis et monachis et privilegio eorum et castrensi peculio et de redimendis captivis et de nuptiis clericorum vetitis seu permissis.

1 *Imp. Constantius A. clericis salutem dicit.* Iuxta sanctionem, quam dudum meruistis, et vos et mancipia vestra nullus novis collationibus obligabit, sed vacatione gaudebitis. praeterea neque hospites suscipietis. *D. VI k. Sept. Placido et Romulo conss.* *[a. 343]*

2 *Idem A. Felici episcopo.* Omnis a clericis indebitae conventionis iniuria et iniquae exactionis repellatur improbitas nullaque conventio sit circa eos munerum sordidorum. et cum negotiatores ad aliquam praestationem competentem vocantur, ab his universis istiusmodi strepitus conquiescat. si quid enim vel parsimonia vel provisione vel mercatura, honestati tamen conscia, congesserint, in usum pauperum atque egentium ministrari oportet aut id, quod ex eorundem ergasteriis vel tabernis conquiri potuerit et colligi, collectum id religionis aestiment lu-
1 crum. Verum etiam hominibus eorundem, qui operam in mercimoniis habent, divi principis, id est nostri genitoris, statuta multimoda obser-

3.

Περὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν καὶ ὀρφανοτρόφων καὶ βρεφοτρόφων καὶ ξενοδόχων καὶ ἀσκητηρίων καὶ μοναχῶν καὶ τοῦ προνομίου αὐτῶν καὶ στρατιωτικοῦ χρηματίου καὶ περὶ ἀπολυτρώσεως αἰχμαλώτων καὶ περὶ γάμων τῶν κληρικῶν ἀπαγορευομένων ἢ ἐπιτρεπομένων.

1 *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνστάντιος Αὔγουστος τοῖς κληρικοῖς χαίρειν προσαγορεύει.* Κατὰ τὸν νόμον, οὗ πάλαι ἤδη ἠξιώθητε, καὶ ὑμᾶς καὶ τὰ ἀνδράποδα ὑμῶν οὐδεὶς νέαις εἰσφοραῖς ὑποχρεώσει, ἀλλ' ἀτελείας ἀπολαύσετε. Πρὸς τούτοις οὐδὲ ξένους ὑποδέξεσθε.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 343 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πλακίδου καὶ Ρωμύλου.

2 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Φήλικα ἐπίσκοπον.* Ἀποκρουέσθω ἀπὸ τῶν κληρικῶν πᾶσα ὕβρις ἀπρεποῦς ἐναγωγῆς καὶ [πᾶσα] ἀναισχυντία ἀδίκου ἀπαιτήσεως καὶ μηδεμία ἐναγωγὴ ρυπαρῶν λειτουργιῶν ἔστω περὶ αὐτούς. Καὶ ὁπότε οἱ ἔμποροι πρός τινα παροχὴν προσήκουσαν καλοῦνται, ἀπὸ τούτων πάντων [τῶν κληρικῶν] ἠρεμείτω ἡ τοιαύτη ἐνόχλησις. Διότι, ἐὰν συλλέξωσί τι διὰ φειδοῦς ἢ προνοίας ἢ ἐμπορίας, χρηστότητος ὅμως κοινωνούσης, δέον ἵνα διευθύνηται εἰς χρῆσιν τῶν πενήτων καὶ τῶν ἐνδεῶν ἢ τοῦτο, ὅπερ ἐκ τῶν ἐργαστηρίων αὐτῶν ἢ τῶν πανδοχείων ἤθελεν εἶναι δυνατὸν ἵνα κτηθῇ καὶ συλλεγῇ, τοῦτο συλλεγὲν ὡς κέρδος τῆς θρησκείας ὑπο-

1 λαμβανέτωσαν. Ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνων, οἵτινες ἔργον ἐν ταῖς ἐμπορίαις ἔχουσι, τοῦ θείου ἡγεμόνος, τουτέστι τοῦ ἡμετέρου γεννήτορος, τὰ θεσπίσματα πολυτρόπῳ παρα-

vatione caverunt, ut idem clerici privilegiis pluribus redun-
2 darent. Itaque extraordinariorum a praedictis necessitas atque omnis molestia conquies-
3 cat. Ad parangariarum quoque praestationem non vocentur nec eorundem facultates
4 atque substantiae. Omnibus clericis huiusmodi praerogativa succurrat, ut coniugia clericorum ac liberi quoque et ministeria, id est mares pariter ac feminae, eorumque etiam filii immunes semper ab huiusmodi muneribus perseverent. *D. VIII id. Dec. Mediolano. Lecta V. k. Ian. apud acta Constantio A. VIIII et Iuliano C. II conss.* [*a. 357*]

3 *Idem A. ad Taurum pp.* De his clericis, qui praedia possident, sublimis auctoritas tua non solum eos aliena iuga nequaquam statuet excusare, sed etiam pro his, quae ab ipsis possidentur, eosdem ad pensitanda fiscalia perurgueri. universos namque clericos possessores dumtaxat provinciales pensitationes fiscalium translationesque faciendas recognoscere iubemus. *Data epistula prid. k. Iul. Mediolano Constantio A. X. et Iuliano C. III conss.* [*a. 360*]

4 *Idem A. ad Taurum pp.* Officiales rationales, si exhibi-

φυλακῇ διηγόρευσεν, ἵνα οἱ αὐτοὶ κληρικοὶ πλειόνων προνομίων εὐπορῶσιν.
2 Ἡρεμείτω ὅθεν ἀπὸ τῶν προειρημένων τῶν ἐκτάκτων φόρων ἡ ἀνάγκη
3 καὶ πᾶσα ἐνόχλησις. Εἰς τῶν παραγγαριῶν δὲ τὴν παροχὴν οὐ κληθήσονται οὐδὲ αἱ οὐσίαι καὶ αἱ ὑποστά-
4 σεις αὐτῶν. Πᾶσι δὲ τοῖς κληρικοῖς βοηθείτω ἡ τοιαύτη προνομία, ἵνα καὶ αἱ σύζυγοι τῶν κληρικῶν καὶ οἱ παῖδες ἅμα καὶ οἱ ὑπηρέται, τουτέστιν οἱ ἄρρενες ἐξ ἴσης καὶ αἱ θήλειαι, καὶ αὐτῶν ἅμα τὰ τέκνα, παραμένωσι πάντοτε ἀτελεῖς ἀπὸ τῶν τοιούτων λειτουργιῶν.

Ἐδόθη ἐν Μεδιολάνῳ τῇ ὀγδόῃ τῶν εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου ὑπ. Καταγράφη ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τῇ πέμπτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 357 ἐπὶ τῆς ἑνάτης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίου Αὐγούστου καὶ τῆς δευτέρας τοῦ Ἰουλιανοῦ Καίσαρος.

3 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ταῦρον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Περὶ τῶν κληρικῶν ἐκείνων, οἵτινες κτήματα κατέχουσιν, ἡ σὴ ὑψηλὴ αὐθεντία θεσπισάτω ὅτι οὗτοι οὐ μόνον οὐδαμῶς ἀπαλλάσσουσιν ἀλλότρια ζεύγη γῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τούτων, ἅτινα ὑπ' αὐτῶν κατέχονται, ἐκβιάζονται οὗτοι εἰς καταβολὴν τῶν δημοσίων συντελειῶν. Διότι κελεύομεν ἵνα ἅπαντες οἱ γαιοκτήμονες κληρικοὶ ἐπιγιγνώσκωσι μόνον τὰς ἐπαρχιακὰς καταβολὰς τῶν συντελειῶν καὶ τὰς μεταφορὰς, αἵτινες ποιεῖσθαι ὀφείλουσιν.

Ἐπιστολὴ δοθεῖσα τῇ προτεραίᾳ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 360 ἐν Μεδιολάνῳ ἐπὶ τῆς δεκάτης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίου Αὐγούστου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Ἰουλιανοῦ Καίσαρος.

4 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ταῦρον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὑπάλληλοι κα-

tione cursus seu primipili necessitate neglecta, interversa etiam ratione fiscali ad clericatus honorem putaverint transeundum, ad priorem condicio-

1 nem retrahantur. Si vero obnoxii ratiociniis vel necessitatibus non sint, sub notione iudicum officiis consentientibus, si id probabilis vitae studium postularit, transferantur nec cessionem metuant facul-
2 tatum. Quod si clandestinis artibus putaverint inrepen dum, duas concedant liberis aut, si proles defuerit, propinquis e propria substantia portiones tertiam sibimet retenturi: si vero propinquorum necessitudo defuerit, geminae portiones officiis in quibus militant relinquantur, portione tertia tantumodo retenta. *D. III. k. Sept. Tauro et Florentio conss.* [*a. 361*]

5 *Imp. Iovianus A. Secundo pp.* Si quis non dicam rapere, sed attemptare tantum matrimonii iungendi causa sacratissimas virgines ausus fuerit, capitali poena feretur. *D. XI k. Mart. Antiochiae Ioviano A. et Varroniano conss.* [*a. 364*]

6 *Imppp. Valens Gratianus et Valentinianus AAA. ad Cataphronium.* Presbyteros diaconos subdiaconos atque exorcistas et lectores, ostiarios etiam per-

θολικοὶ [λογιστικίου], ἐάν, ἀμελήσαντες τῆς φροντίδος περὶ τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας ἢ τῆς ἀνάγκης τοῦ πριμηπίλου (1), ὑπεξελόντες δ' ἅμα τοὺς λόγους τοὺς δημοσίους, ὑπολάβωσιν ὅτι δύνανται ἵνα μεταπηδήσωσιν εἰς τὴν τῶν κληρικῶν τιμήν, εἰς τὴν προτέραν τύ-
1 χην ἀνελκυέσθωσαν. Ἐὰν ὅμως μὴ ὦσιν ὑπεύθυνοι λογισμοῖς ἢ ὑποχρεώσεσι, τῇ διαγνώσει τῶν ἀρχόντων, συναινούντων τῶν ὑπαλλήλων, ἐὰν τοῦτο ἤθελεν ἀπαιτῆ σπουδὴ δοκίμου βίου, μεταφερέσθωσαν μηδὲ φοβείσθωσαν τῶν
2 περιουσιῶν τὴν ἐκχώρησιν. Ἐὰν ὅμως ὑπολάβωσιν ὅτι διὰ λαθραίων τρόπων δύνανται ὑπεισδύειν, δύο μὲν μέρη παραχωρείτωσαν τοῖς παισὶν ἤ, ἐὰν γονὴ [παῖδες] ἀπολείπηται, τοῖς συγγενέσιν, ἐκ τῆς οἰκείας ὑποστάσεως τὸ τρίτον ἑαυτοῖς παρακρατήσοντες: ἐὰν δὲ ἀπολείπηται τῶν συγγενῶν ἡ ἀνάγκη, δύο μέρη καταλιμπανέσθωσαν τοῖς λειτουργήμασιν, ἐν οἷς ὑπηρετοῦσι, τοῦ τρίτου μέρους μόνον παρακρατουμένου.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 364 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ταύρου καὶ Φλωρεντίου.

5 *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰοβιανὸς Αὔγουστος πρὸς Σεκοῦνδον ἔπαρχον πραιτωρίου.* Ἐάν τις ἤθελεν ἀποτολμήσῃ, δὲν θὰ εἴπω ἵν' ἁρπάσῃ, ἀλλ' ἵν' ἀποπειραθῇ μόνον τῶν ἁγνοτάτων παρθένων ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἵνα συνάψῃ γάμον, κεφαλικῇ ποινῇ κολασθήσεται.

Ἐδόθη ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαρτίου ὑπ ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἰοβιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαρωνιανοῦ.

6 *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐάλης, Γρατιανὸς καὶ Οὐαλεντινιανὸς πρὸς Κατα φρόνιον.* Προστάττομεν ἵνα ὦσιν ἀπηλλαγμένοι τῶν προσωπικῶν λειτουργιῶν οἱ πρεσβύτεροι, οἱ διάκονοι, οἱ ὑποδιά-

(1) Kriegs zahlmeister = γενικὸς ταμίας τοῦ στρατοῦ.

sonalium munerum expertes esse praecipimus. *D. III non. Mart. Gratiano A. IIII et Merobaude conss.* *[a. 377]*

7 *Pars actorum habitorum in sacro consistorio apud imperatores Gratianum Valentinianum et Theodosium consulatu Syagrii et Eucherii virorum clarissimorum die IIII k. Iul. Constantinopoli. Imp. Theodosius A. dixit*: Nec honore nec legibus episcopus ad testimonium flagitatur. *Item dixit*: episcopum ad testimonium dicendum admitti non decet: nam et persona oneratur et dignitas sacerdotis excepta confunditur. *[a. 381]*

8 *Idem AAA. Paulino praefecto Augustali.* Presbyteri citra iniuriam quaestionis testimonium dicant, ita tamen, ut falsa non simulent. ceteri vero clerici, qui eorum gradum vel ordinem sequuntur, si ad testimonium dicendum petiti fuerint, prout leges praecipiunt, audiantur. 1 Salva tamen sit litigatoribus falsi actio, si forte presbyteri, qui sub nomine superioris loci testimonium dicere citra aliquam corporalem iniuriam sunt praecepti, hoc ipso, quod nihil metuant, vera suppresserint. multo magis etenim poena sunt digni, quibus cum plurimum honoris per nostram iussionem delatum est, occulto inveniuntur in crimine. *D. VIII* κονοι καὶ οἱ ἐξορκισταὶ καὶ οἱ ἀναγνῶσται, πρὸς δὲ καὶ οἱ θυρωροί.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν νονῶν τοῦ Μαρτίου 377 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Γρατιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Μεροβαύδου.

7 *Μέρος ὑπομνημάτων γενομένων ἐν τῷ ἱερῷ συνεδρίῳ παρὰ τοῖς αὐτοκράτορσι Γρατιανῷ, Οὐαλεντινιανῷ καὶ Θεοδοσίῳ ἐπὶ τῆς ὑπατείας Συαγρίου καὶ Εὐχερίου ἀνδρῶν ἐπιφανεστάτων τῇ τετάρτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου ἐν Κωνσταντινουπόλει.*

Ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος Αὔγουστος εἶπε: Μηδ' ἐκ τοῦ ἀξιώματος μηδ' ἐκ τῶν νόμων ζητείσθω ὁ ἐπίσκοπος εἰς μαρτυρίαν. *Ὁμοίως εἶπε:* Οὐ προσήκει ἵνα ὁ ἐπίσκοπος γίγνηται παραδεκτὸς πρὸς τὸ λέγειν μαρτυρίαν: διότι καὶ τὸ πρόσωπον ἐνοχλεῖται καὶ τὸ ἐξαίρετον τοῦ ἱεράρχου ἀξίωμα μειοῦται [ταπεινοῦται].

(Ἐν ἔτει 381).

8 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Παυλῖνον ἔπαρχον Αὐγουστάλιον.* Οἱ πρεσβύτεροι λεγέτωσαν μαρτυρίαν χωρὶς τῆς ὕβρεως τῆς ζητήσεως [τῶν δικαστικῶν διατυπώσεων] οὕτως ὅμως ἵνα μὴ ὑποκρίνωνται ψευδῆ. Οἱ δὲ λοιποὶ κληρικοί, οἵτινες ἔπονται τῷ βαθμῷ ἢ τῇ τάξει αὐτῶν, ἐὰν ζητηθῶσι πρὸς τὸ λέγειν μαρτυρίαν, καθάπερ οἱ νόμοι 1 κελεύουσιν, ἀκουέσθωσαν. Σώα ὅμως ἔστω τοῖς δικαζομένοις ἡ περὶ τοῦ πλαστοῦ ἀγωγή, ἐὰν τυχὸν πρεσβύτεροι, οἵτινες ἕνεκεν τῆς ἀνωτέρας [αὐτῶν] τάξεως προσετάχθησαν ἵνα χωρίς τινος σωματικῆς ὕβρεως μαρτυρίαν λέγωσιν, ἕνεκεν αὐτοῦ τούτου, ὅτι [δηλονότι] οὐδὲν φοβοῦνται, τὰ ἀληθῆ ἀποκρύψωσι. Διότι πολλῷ μᾶλλόν εἰσιν ἄξιοι ποινῆς [ἐκεῖνοι], οἷς, ἐν ᾧ πλεῖστον τιμῆς διὰ τῆς ἡμετέρας κελεύ-

k. Aug. Arcadio A. et Bautone conss. *[a. 315]*

9 *Imppp. Valentinianus Theodosius et Arcadius AAA. Tatiano pp.* Nulla nisi emensis sexaginta annis secundum praeceptum apostoli ad diaconissarum consortium transferatur. *D. XI k. Iul. Mediolano Valentiniano A. IIII et Neoterio conss.* *[a. 390]*

10 *Impp. Arcadius et Honorius AA. Theodoro pp.* Si quis in hoc genus sacrilegii proruperit, ut in ecclesias catholicas inruens, sacerdotibus et ministris vel ipso cultu locoque aliquid importet iniuriae, quod geritur, a provinciae rectoribus

1 animadvertatur. Atque ita provinciae moderator sacerdotum et catholicae ecclesiae ministrorum, loci quoque ipsius et divini cultus iniuriam capitali in convictos sive confessos reos sententia noverit vindicandum nec expectet, ut episcopus iniuriae propriae ultionem deposcat, cui sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit: sitque cunctis laudabile factas atroces sacerdotibus aut ministris iniurias veluti publicum crimen persequi ac de talibus reis ul-

2 tionem mereri. Quod si multitudo violenta civilis apparitionis exsecutione et admini-

σεως ἀπενεμήθη, ἐν τῷ κρυπτῷ εὑρίσκονται ἐν ἐγκλήματι.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 385 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀρκαδίου καὶ Βαύτωνος.

9 *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανός, Θεοδόσιος καὶ Ἀρκάδιος Αὔγουστοι πρὸς Τατιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Μηδεμία μὴ ὑπερβᾶσα τοὺς ἑξήκοντα ἐνιαυτοὺς κατὰ τὸ παράγγελμα τοῦ ἀποστόλου μεταγέσθω εἰς τὸ σωματεῖον τῶν διακονισσῶν.

Ἐδόθη ἐν Μεδιολάνῳ τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 390 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Νεωτερίου.

10 *Οἱ αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος Αὔγουστοι πρὸς Θεόδωρον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις εἰς τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ἱεροσυλίας ἐξοκείλῃ, ἵνα εἰς τὰς καθολικὰς ἐκκλησίας εἰσβάλλων ἐπαγάγῃ ποτὲ ὕβριν τινὰ τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λειτουργοῖς ἢ αὐτῇ τῇ λατρείᾳ καὶ τῷ τόπῳ, τὸ πραττόμενον τιμωρείσθω ὑπὸ τῶν διοικητῶν τῆς 1 ἐπαρχίας. Καὶ οὕτω ὁ διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας γνώτω ὅτι ὀφείλει ἵνα κεφαλικῇ ποινῇ ἐκδικῇ κατὰ τῶν ἀποδειχθέντων ἢ ὁμολογουμένων ἐνόχων τὴν ὕβριν πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λειτουργοὺς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, πρὸς δὲ πρὸς τὸν τόπον αὐτὸν καὶ τὴν θείαν λατρείαν, μηδ' ἀναμενέτω ἵνα ὁ ἐπίσκοπος ζητήσῃ τῆς οἰκείας ὕβρεως τὴν τιμωρίαν, πρὸς ὃν ἡ ἁγιότης τὴν δόξαν τοῦ συγχωρεῖν καταλέλοιπε: καὶ ἔστω ἅπασιν ἐπαινετὸν ἵνα τὰς γενομένας ἀγρίας πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἢ τοὺς λειτουργοὺς ὕβρεις ὥσπερ δημόσιον ἔγκλημα καταδιώκωσι καὶ ἵνα ἀξιῶνται τοῦ κολάζειν περὶ τοιούτων ἐνόχων.

2 Ἐὰν δὲ πλῆθος βίαιον τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς τῇ παρεμβάσει καὶ τῶν τάξεων ἢ τῶν γαιοκτημόνων τῇ βοη-

culo ordinum possessorumve non potuerit praesentari, quod se armis aut locorum difficultate tueatur, praesides provinciarum etiam militari auxilio per publicas litteras appetito competentem vindictam tali excessui imponere non morentur. *D. VI k. Mai. Mediolano Honorio A. IIII et Eutychiano conss.* [*a. 398*]

11 *Idem AA. Eutychano pp.* Ecclesiis, quae in possessionibus, ut adsolet, diversorum, vicis etiam vel quibuslibet locis sunt constituae, clerici non ex alia possessione vel vico, sed ex eo, ubi ecclesiam esse constiterit, ordinentur, ut propriae capitationis onus ac sarcinam recognoscant: ita ut pro magnitudine vel celebritate uniuscuiusque vici ecclesiis certus iudicio episcopi clericorum numerus ordinetur. *D. VI k. Aug. Mnizo Honorio A. IIII et Eutychiano conss.* [*a. 398*]

12 *Idem AA. Aut. Eutychiano pp.* Si quis curialis clericus fuerit ordinatus nec statim conventione praemissa pristinae condicioni reddatur, is vigore et sollertia iudicantium ad pristinam sortem velut manu mox iniecta revocetur. clericis enim ulterius legem prodesse non patimur, quae cessione patrimonii subsecuta decuriones clericos esse non vetabat. *D. VI k. Aug. Mnizo Honorio A IIII et Eutychiano conss.* *[a. 398]*

θείᾳ μὴ δυνηθῇ νὰ περισταλῇ, ἅ τε προφυλάσσον ἑαυτὸ ὅπλοις, ἢ τῇ χαλεπότητι τῶν τόπων, οἱ ἄρχοντες τῶν ἐπαρχιῶν μὴ ἀποκνείτωσαν ἵνα καὶ στρατιωτικῆς βοηθείας διὰ δημοσίων γραμμάτων ζητουμένης τὴν προσήκουσαν ἐπιβάλλωσιν ἐκδίκησιν εἰς τὴν τοιαύτην ὑπερβασίαν.

Ἐδόθη ἐν Μεδιολάνῳ τῇ ἕκτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαΐου 398 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑποτείας τοῦ Ὀνωρίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Εὐτυχιανοῦ.

11 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Εὐτυχιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, αἵτινές εἰσιν ἱδρυμέναι, ὡς εἴθισται, ἐν ταῖς κτήσεσι διαφόρων, ἐν ταῖς κώμαις ἅμα ἢ οἱοισδήποτε τόποις, μὴ διοριζέσθωσαν κληρικοὶ ἐξ ἄλλης κτήσεως ἢ κώμης, ἀλλ' ἐκ ταύτης, ἔνθα ὡμολόγηται ὅτι ἐστὶν ἡ ἐκκλησία ἵνα τῶν οἰκείων ἐπικεφαλαίων τὸ βάρος καὶ τὸ φορτίον ἐπιγιγνώσκωσιν: οὕτως ἵνα κατὰ τὸ μέγεθος ἢ τὴν ἐπισημότητα ἑκάστης κώμης ταῖς ἐκκλησίαις ὡρισμένος ἀριθμὸς κληρικῶν διορίζηται ἀπὸ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου.

Ἐδόθη ἐν Μνιτσίῳ τῇ ἕκτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 98 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Εὐτυχιανοῦ.

12 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Εὐτυχιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις βουλευτὴς διορισθῇ κληρικὸς καὶ ὑπομνήσεως περιφθείσης μὴ ἀποδοθῇ παραχρῆμα τῇ προτέρᾳ τύχῃ, οὗτος τῇ ἰσχύι καὶ τῇ σπουδῇ τῶν κρινόντων ἀνακαλείσθω εἰς τὴν προτέραν τύχην τάχιστα ὡσεὶ χειρὸς ἐπιβληθείσης. Διότι οὐκ ἀνεχόμεθα ἐφεξῆς ἵνα συμβάλληται τοῖς κληρικοῖς ὁ νόμος ὅστις, γιγνομένης ἐκχωρήσεως τῆς οὐσίας, οὐκ ἀπηγόρευεν ἵνα οἱ βουλευταὶ γίνωνται κληρικοί.

Ἐδόθη ἐν Μνιτσίῳ τῇ ἕκτῃ τῶν

13 *Idem AA. Sapidiano vicario Africae.* Si ecclesiae venerabilis privilegia cuiusquam fuerint vel temeritate violata vel dissimulatione neglecta, commissum quinque librarum auri condemnatione plectetur. *D. VII k. Iul Brixiae Theodoro conss.* *[a. 399]*

14 *Idem AA. Hadriano pp.* Quicumque residentibus sacerdotibus fuerit episcopali loco et nomine detrusus, si aliquid vel contra custodiam vel contra quietem publicam moliri fuerit deprehensus rursusque sacerdotium petere, a quo videtur expulsus, procul ab ea urbe, quam conturbavit, centum milibus vitam agat. nec nostra adeat secreta nec impetrare rescripta speret, sed etiam impetratis careat: defensoribus etiam eorum indignationem subituris. *D. prid. non. Febr. Ravenna Stilichone et Aureliano conss.* *[a. 400]*

15 *Idem AA. Studio pu.* Conventicula illicita extra ecclesiam in privatis aedibus celebrari prohibemus, proscriptionis domus periculo imminente, si dominus eius in ea clericos nova ac tumultuosa conventicula extra ecclesiam celebrantes susceperit. *D. IIII k. Sept.*

καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 398 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Εὐτυχιανοῦ.

13 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Σαπιδιανὸν τοποτηρητὴν τῆς Ἀφρικῆς.* Ἐὰν οἱασδήποτε προσκυνητῆς ἐκκλησίας τὰ προνόμια ἢ προπετείᾳ παραβαθῶσιν ἢ παραπροσποιήσει παραμεληθῶσι, τὸ πραχθὲν κολαζέσθω τῇ καταδίκῃ πέντε λιτρῶν χρυσίου.

Ἐδόθη ἐν Βραξίᾳ τῇ ἑβδόμῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 399 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Θεοδώρου.

14 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἀδριανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁστισδήποτε ὑπὸ συνεδρευόντων τῶν ἱερέων [ὑπὸ τῆς ἱερατικῆς συνόδου] ἤθελεν ἐκβληθῇ ἀπὸ τῆς ἐπισκοπικῆς τάξεως καὶ τοῦ ὀνόματος, ἐὰν συλληφθῇ ἐπιχειρῶν τι ἢ κατὰ τῆς ἀσφαλείας ἢ κατὰ τῆς ἡσυχίας τῆς δημοσίας καὶ αὖθις τὸ ἱερατεῖον ἐπιζητῶν, ἐξ οὗ φαίνεται ἐξωσθείς, μακρὰν ἀπὸ τῆς πόλεως, ἣν συνετάραξεν, ἑκατὸν μιλίοις τὸν βίον διαγέτω. Μηδ' εἰσιέτω εἰς τὰ ἡμέτερα ἄδυτα μηδ' ἐλπιζέτω ὅτι θέλει τύχῃ ἀντιγραφῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιτευχθεισῶν στερείσθω: καὶ οἱ συνήγοροι δ' αὐτῶν τὴν ἀγανάκτησιν [ἡμῶν] ὑποστήσονται.

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ τῇ προτεραίᾳ τῶν νωνῶν τοῦ Φεβρουαρίου 400 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Στειλίχωνος καὶ Αὐρηλιανοῦ.

15 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Στούδιον ἔπαρχον τῆς πόλεως* Ἀπαγορεύομεν ἵνα συναγωγαὶ ἀθέμιτοι τελῶνται ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἐν οἴκοις ἰδιωτικοῖς, κινδύνου ἐπικειμένου δημεύσεως τοῦ οἴκου, ἐὰν ὁ δεσπότης αὐτοῦ ὑποδέξηται ἐν αὐτῷ κληρικοὺς νέας καὶ θορυβώδεις συναγωγὰς ἔξω τῆς ἐκκλησίας τελοῦντας.

Constantinopoli Honorio A. VI et Aristaeneto conss. [a. 404]

16 *Impp. Honorius et Theodosius AA. Anthemio pp.* Quisquis censibus fuerit adnotatus, invito agri domino ab omni temperet clericatu, adeo ut etiam, si in eo vico, in quo noscitur mansitare, clericus fuerit, sub hac lege religiosum adsumat sacerdotium, ut et capitationis sarcinam per ipsum dominum agnoscere compellatur et ruralibus obsequiis quo maluerit subrogato fungatur, ea scilicet immunitate indulta, quae certae capitationis venerandis ecclesiis relaxatur: nullo contra hanc legem valituro rescripto. *D. prid. k. Mart. Honorio A. VIII et Theodosio A. III conss. [a. 409]*

17 *Idem AA. Monaxio pp.* Placet nostrae clementiae, ut nihil commune clerici cum publicis actibus vel ad curiam pertinentibus, cuius corpori non

1 sunt adnexi, habeant. Praeterea eis, qui parabalanin vocantur, neque ad quodlibet publicum spectaculum neque ad curiae locum neque ad iudicium accedendi licentiam permittimus, nisi forte singuli ob causas proprias et necessitates

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τετάρτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 404 ἐπὶ τῆς ἕκτης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀριστοινήτου.

16 *Οἱ αὐτοκράτορες Ὀνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Ἀνθέμιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁστισδήποτε σεσημείωται ἐν τοῖς γεωργοῖς τοῖς ἐναπογράφοις, ἄκοντος τοῦ δεσπότου τοῦ ἀγροῦ ἀπεχέτω ἀπὸ παντὸς κληρικοῦ ἀξιώματος, μέχρι τοσούτου ἵνα μάλιστα, ἐὰν ἐν ταύτῃ τῇ κώμῃ, ἐν ᾗ γινώσκεται κατοικῶν, γένηται κληρικός, ὑπὸ τοῦτον τὸν νόμον τὴν θείαν προσλαμβανέτω χειροτονίαν, ἵνα δι' αὐτοῦ τοῦ δεσπότου ἐξαναγκάζηται ὅπως ἐπιγινώσκῃ καὶ τὸ τῶν ἐπικεφαλαίων φορτίον καὶ ταῖς ἀγροτικαῖς ὑπηρεσίαις λειτουργῇ δι' οὗτινος ὑποκαταστάτου βουληθῇ, ταύτης δηλονότι τῆς ἀτελείας ἀπονεμομένης, ἥτις ἐπί τινων ἐπικεφαλαίων συγκεχώρηται ταῖς προσκυνηταῖς ἐκκλησίαις: οὐδεμία δ' ἰσχύει ἀντιγραφὴ ἐναντίον τοῦδε τοῦ νόμου.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 409 ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου Αὐγούστου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου.

17 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Μονάξιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἀρέσκει τῇ ἡμετέρᾳ γαληνότητι ἵνα μηδὲν κοινὸν ἔχωσιν οἱ κληρικοὶ μετὰ τῶν δημοσίων πράξεων ἢ τῶν εἰς τὸ βουλευτήριον ἀναγομένων, εἰς οὗ τὸ σῶμα

1 οὐκ εἰσὶ προσηρτημένοι. Προσέτι ἐκείνοις, οἵτινες παραβαλανεῖς [νοσοκόμοι] καλοῦνται, μηδ' εἰς οἱονδήποτε δημόσιον θέαμα μηδ' εἰς τὸν τοῦ βουλευτηρίου τόπον μηδὲ εἰς τὸ δικαστήριον ἐπιτρέπομεν ἄδειαν ἵνα προσέρχωνται, εἰ μὴ ἄρα τινὲς δι' αἰτίας οἰκείας καὶ ἀνάγκας ἤθελον προσέλθῃ

iudicem adierint aliquem lite pulsantes vel ab alio ipsi pulsati vel in communi totius corporis causa syndico ordinato: sub ea definitione, ut, si quis eorum haec violaverit et brevibus parabalanin eximatur et competenti supplicio subiugetur nec umquam ad eandem sollicitudinem revertatur. *D. III k. Oct. Constantinopoli Theodosio A. VII et Palladio conss. [a. 416]*

18 *Idem AA. Monaxio pp.* Parabalanin, qui ad curanda debilium aegra corpora deputantur, sescentos constitui praecipimus, ita ut pro arbitrio viri reverentissimi antistitis Alexandrinae urbis de his, qui ante fuerant et qui pro consuetudine curandi gerunt experientiam, sescenti parabalanin ad huiusmodi sollicitudinem eligantur, exceptis videlicet honoratis et

1 curialibus. Si quis autem ex his naturali sorte fuerit absumptus, alter in eius locum pro voluntate eiusdem sacerdotis exceptis honoratis et curialibus subrogetur, ita ut hi sescenti viri reverentissimi sacerdotis praeceptis ac dispositionibus obsecundent et sub eius cura consistant: reliquis, quae dudum latae legis forma complectitur, super his parabalanin vel de spectaculis vel de iudiciis ceterisque sicut iam statutum est custodiendis. *D. III non. Febr. Constantinopoli Hono-*

πρὸς τὸν δικαστὴν ἐν δίκῃ τινὰ ἐνάγοντες ἢ ὑπ' ἄλλου αὐτοὶ ἐναγόμενοι ἢ ἐν κοινῇ σύμπαντος τοῦ σωματείου αἰτίᾳ συνδίκου [τινὸς] διοριζομένου: ὑπὸ τῷδε τῷ ὁρισμῷ, ἵνα, ἐάν τις αὐτῶν ταῦτα παραβῇ, καὶ ἐν βραχεῖ ἀπαλείφηται ἀπὸ τῶν παραβαλανέων καὶ τῇ προσηκούσῃ ὑποβάλληται τιμωρίᾳ καὶ μηδέποτε ἐπαναστρέψῃ εἰς ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν [εἰς τοῦτο τὸ λειτούργημα].

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τρίτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 4 6 ἐπὶ τῆς ἑβδόμης ὑπατείας τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Παλλαδίου.

18 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Μονάξιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Παραβαλανεῖς, οἵτινες ἀφορίζονται πρὸ τὸ θεραπεύειν τῶν νοσούντων τὰἀσθενῆ σώματα, κελεύομεν ἵνα ἑξακόσιοι ἐγκαθιστῶνται, οὕτως ἵνα κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ θεοφιλεστάτου ἱεράρχου τῆς πόλεως Ἀλεξανδρείας περὶ τούτων, οἵτινες πρότερον ἦσαν καὶ οἵτινες ἀπὸ ἕξεως φέρουσι τὴν πεῖραν τοῦ θεραπεύειν, ἑξακόσιοι παραβαλανεῖς ἐκλέγωνται πρὸς τὴν τοιαύτην ἐπιμέλειαν ἐξαιρουμένων δηλονότι τῶν ἀξιωματούχων καὶ τῶν βου-

1 λευτῶν. Ἐάν τις ὅμως ἐκ τούτων τῇ φυσικῇ τύχῃ ἤθελεν ἀναλωθῇ [τελευτήσῃ], ἄλλος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ὑποκαθιστάσθω ἀπὸ τῆς βουλήσεως τοῦ αὐτοῦ ἱεράρχου ἐξαιρουμένων τῶν ἀξιωματούχων καὶ τῶν βουλευτῶν, ἵνα οὗτοι οἱ ἑξακόσιοι πειθαρχῶσι τοῖς παραγγέλμασι καὶ ταῖς προστάξεσι τοῦ θεοφιλεστάτου ἱεράρχου καὶ ὑπὸ τούτου τὴν μέριμναν διατελῶσι: δέον δὲ ἵνα παραφυλάσσωνται τὰ λοιπά, ἅτινα διαλαμβάνει ὁ τύπος τοῦ πάλαι ἤδη δεδημοσιευμένου νόμου, περὶ τούτων τῶν παραβαλανέων ἢ περὶ τῶν θεάτρων ἢ περὶ τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν ἄλλων, ὥσπερ ἤδη τεθέσπισται.

rio XII et Theodosio VIII AA. conss. [*a. 418*]

19 *Idem AA. Palladio pp.* Eum, qui probabilem saeculo disciplinam agit, decolorari consortio sororiae appellationis non decet. quicumque igitur cuiuscumque gradus sacerdotio fulciuntur vel clericatus honore censentur, extranearum sibi mulierum interdicta consortia cognoscant: hac eis tantum facultate concessa, ut matres filias atque germanas intra domorum suarum saepta contineant: in his enim nihil scaevi criminis aestimari foedus naturale

1 permittit. Illas etiam non relinqui castitatis hortatur adfectio, quae ante sacerdotium maritorum legitimum meruere coniugium: neque enim clericis incompetenter adiunctae sunt, quae dignos sacerdotio viros sui conversatione fecerunt. *D. VIII id. Mai. Ravennae Theodosio A. VIIII et Constantio III conss.* [*a. 420*]

20 *Impp. Theodosius et Valentinianus AA ad Taurum pp.* Si quis presbyter aut diaconus aut diaconissa aut subdiaconus vel cuiuslibet alterius loci clericus aut monachus aut mulier, quae solitariae vitae dedita est, nullo condito testamento decesserit nec ei parentes utriusque sexus vel liberi vel si qui agna-

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τρίτῃ τῶν νονῶν τοῦ Φεβρουαρίου 418 ἐπὶ τῆς δωδεκάτης ὑπατείας τοῦ Ὁνωρίου καὶ τῆς ὀγδόης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.

19 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Παλλάδιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Οὐκ ἐστι προσῆκον ἵνα ρυπαίνηται [ἀτιμάζηται] τῇ συμβιώσει ἀδελφικῆς προσωνυμίας ἐκεῖνος, ὅστις βίον ἐπαινετὸν τῷ κόσμῳ διάγει. Οἱοιδήποτε λοιπὸν ἐν τῷ ἱερατείῳ οἱουδήποτε βαθμοῦ ἱστάμενοι ἢ τῷ ἀξιώματι τοῦ κληρικοῦ τιμώμενοι γινωσκέτωσαν ὅτι ἀπηγορευμέναι εἰσὶν αὐτοῖς αἱ συμβιώσεις τῶν ἐξωτικῶν γυναικῶν: ταύτης μόνον τῆς εὐχερείας συγχωρουμένης αὐτοῖς, ἵνα μητέρας θυγατέρας καὶ ἀδελφὰς περιλαμβάνωσιν ἐν τοῖς κόλποις τῶν οἴκων αὐτῶν, διότι ἐπὶ τούτων ὁ φυσικὸς δεσμὸς οὐκ ἐπιτρέπει ἵνα νοηθῇ ἀπαίσιόν τι ἔγ-

1 κλημα. Πρὸς δὲ ἡ τῆς ἁγνείας διάθεσις προτρέπει ἵνα μὴ καταλιμπάνωνται ἐκεῖναι, αἵτινες πρὸ τῆς χειροτονίας τῶν ἀνδρῶν νομίμου γάμου ἠξιώθησαν: διότι οὐδὲ συνεδέθησαν ἀναρμόστως μετὰ τῶν κληρικῶν [ἐκεῖναι], αἵτινες διὰ τῆς ἑαυτῶν ἀναστροφῆς τοὺς ἄνδρας ἐποίησαν ἀξίους τῆς χειροτονίας.

Ἐδόθη ἐν Ῥαβέννῃ τῇ ὀγδόῃ τῶν εἰδῶν τοῦ Μαΐου 420 ἐπὶ τῆς ἑνάτης ὑπατείας τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Κωνσταντίου.

20 *Οἱ αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Ταῦρον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ διακόνισσα ἢ ὑποδιάκονος ἢ οἱασδήποτε ἄλλης τάξεως κληρικὸς ἢ μοναχὸς ἢ γυνή, ἥτις τῷ μονήρει ἐπεδόθη βίῳ, οὐδεμιᾶς γενομένης διαθήκης τελευτήσῃ καὶ μὴ συνδέωνται μετ᾽ αὐτοῦ γονεῖς ἑκατέρου γένους ἢ παῖδες ἤ τινες τῷ τῆς ἀρρε-

tionis cognationisve iure iunguntur vel uxor extiterit, bona, quae ad eum vel ad eam pertinuerint, sacrosanctae ecclesiae vel monasterio, cui fuerat destinatus aut destinata, omnifariam socientur. Exceptis his facultatibus, quas forte censibus adscripti vel iuri patronatus subiecti vel curiali condicioni obnoxii clerici vel monachi cuiuscumque sexus relinquunt: nec enim iustum est bona seu peculia, quae aut patrono legibus debentur aut domino possessionis, cui quis eorum fuerat adscriptus aut ad curias pro tenore dudum latae constitutionis sub certa forma pertinere noscuntur, ab ecclesiis vel monasteriis detineri: actionibus videlicet competenter sacrosanctis ecclesiis vel monasteriis reservatis, si quis forte praedictis condicionibus obnoxius aut ex gestis negotiis aut ex quibuslibet aliis ecclesiasticis actibus obligatus obierit. *D. XVIII k. Ian. Ariobindo et Aspare conss.* [*a. 434*]

21 *Idem AA. Thomae pp.* Ad similitudinem tam episcoporum orthodoxae fidei quam presbyteri et diaconi ii, qui honorario titulo illustrem dignitatem consecuti sunt, per substitutos periculo suarum facultatum curiae muneribus satisfacere non vetentur. *D. V k. Mart. Constantinopoli Eudoxio et Dioscoro conss.* [*a. 442*]

γονογίας ἢ τῷ τῆς [ἐξ αἵματος] συγγενείας δικαίῳ ἢ μὴ ὑπάρχῃ γαμετή, τὰ πράγματα, ἅτινα ἤθελον ἀνήκῃ εἰς αὐτὸν ἢ εἰς αὐτήν, προσαρμοζέσθωσαν πάντως τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ ἢ τῷ μοναστηρίῳ, ᾧ ἦν ἀφιερωμένος ἢ ἀφιε-

1 ρωμένη. Ἐξαιρουμένων τούτων τῶν οὐσιῶν, ἃς τυχὸν καταλιμπάνουσιν οἱ ἐν τοῖς γεωργοῖς τοῖς ἐναπογράφοις προσγεγραμμένοι ἢ τῷ δικαίῳ τῆς πατρωνίας ὑποκείμενοι ἢ τῇ βουλευτικῇ καταστάσει ἐνεχόμενοι κληρικοὶ ἢ μοναχοὶ οἱουδήποτε γένους: διότι οὐδ᾽ ἔστι δίκαιον ἵνα ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν ἢ τῶν μοναστηρίων κατακρατῶνται πράγματα ἢ χρηματία, ἅτινα ἢ τῷ πάτρωνι κατὰ τοὺς νόμους ὀφείλονται ἢ τῷ δεσπότῃ τοῦ κτήματος, ᾧ τις αὐτῶν ἦν προσγεγραμμένος, ἢ εἰς τὰ βουλευτήρια κατὰ τὴν δύναμιν τῆς πάλαι ἤδη ἐκδεδομένης διατάξεως γινώσκονται ὅτι ὑπό τινα τύπον ἀνήκουσιν: τῶν ἀγωγῶν δηλονότι προσηκόντως παραφυλασσομένων ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις ἢ τοῖς μοναστηρίοις, ἐὰν τελευτήσῃ τις ὑποκείμενος τυχὸν ταῖς προειρημέναις τύχαις ἢ ἐνεχόμενος ἐκ διοικηθέντων πραγμάτων ἢ ἐξ οἱωνδήποτε ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν πράξεων [σχέσεων].

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 434 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀριοβίνδου καὶ Ἄσπαρος.

21 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Θωμᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Κατὰ μίμησιν τοῦτο μὲν τῶν ἐπισκόπων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τοῦτο δὲ τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ διακόνου ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐπιτίμῳ τίτλῳ περίλαμπρον ἔλαβον ἀξίωμα, οὐ κωλύονται ἵνα δι᾽ ὑποκαταστάτων κινδύνῳ τῶν ἰδίων οὐσιῶν τὸ ἱκανὸν ποιῶσι τοῖς τοῦ βουλευτηρίου λειτουργήμασιν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ πέμ-

22 *Idem AA. Florentio pp.* Si qua per calumniam postulatio super criminalibus causis apud competentem iudicem deposita exhibitionis causa fuerit sacrosanctae religionis antistitis, triginta pondo auri condemnatione publicis calculis inferenda ut percellatur, praecipimus. 1 Quin etiam omnia privilegia, quae sacrosanctis ecclesiis confugarum aut clericorum, decanorum vel aliorum ecclesiasticorum causa legibus sunt praestita, intacta atque illi- 2 bata servari. Praeterea iubemus. ut omnes clerici atque monachi, qui de suis civitatibus ad hanc almam urbem ecclesiastici negotii vel religionis causa proficiscuntur, litteris episcopi, cui unusquisque iter faciens obsequitur, muniti adveniant: scituri quod, si citra hanc fiduciam accesserint, sibimet imputabunt, quod non clerici vel monachi esse putabuntur. *D. III id. Febr. Constantinopoli Valentiniano A. VI. et Nomo conss.* *[a. 445]*

23 *Impp. Valentinianus et Marcianus AA. Paladio pp.* Quoniam venerabilis recordationis Flavianus huius almae urbis episcopus cum venerabili synodo innumerabilium paene sacerdotum, qui Chalcedone convenerunt, tanto ac tali decoratus est testimonio, ut Eutyches, qui contra senserat, cum sce-

πτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 442 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Εὐδοξίου καὶ Διοσκούρου.

22 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Φλωρέντιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις κατὰ συκοφαντίαν ἀπαίτησις περὶ ἐγκληματικῶν αἰτιῶν ἤθελε παρακατατεθῇ παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ παραστάσεως [προσαγωγῆς] ἕνεκα τοῦ τῆς ἁγιωτάτης θρησκείας ἱεράρχου, παραγγέλλομεν ἵνα κολάζηται τῇ καταδίκῃ τριάκοντα λιτρῶν χρυσίου εἰσακτέα τοῖς δημοσίοις λογισμοῖς [τῷ δη- 1 μοσίῳ ταμείῳ]. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἵνα ἄθικτα καὶ ἀμείωτα παραφυλάσσωνται ἅπαντα τὰ προνόμια, ἅτινα ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις ὑπὸ τῶν νόμων παρεσχέθησαν ἕνεκεν τῶν προσφύγων ἢ τῶν κληρικῶν, τῶν νεκροπομ- 2 πῶν ἢ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν. Πρὸς τούτους κελεύομεν ἵνα πάντες οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ μοναχοί, οἵτινες ἐκ τῶν ἰδίων πόλεων εἰς ταύτην τὴν βασιλίδα πόλιν πορεύονται ἕνεκεν ἐκκλησιαστικοῦ πράγματος ἢ τῆς θρησκείας, προσέρχωνται ὠχυρωμένοι γράμμασι τοῦ ἐπισκόπου, εἰς ὃν ἕκαστος ὁδοιπορῶν ὑπάγεται: γινώσκοντες ὅτι, ἐὰν προσέλθωσι χωρὶς τῆς ἀσφαλείας ταύτης, ἑαυτοὺς αἰτιαθήσονται, διότι οὐχ ὑπολληφθήσονται ὄντες κληρικοὶ ἢ μοναχοί.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τρίτῃ τῶν εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 445 ἐπὶ τῆς ἕκτης ὑπατείας τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Νόμου.

23 *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανὸς καὶ Μαρκιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Παλλάδιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐπειδὴ ὁ ἀοιδίμου μνήμης Φλαβιανός, ὁ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως ἐπίσκοπος, σὺν τῇ σεβασμιωτάτῃ συνόδῳ ἀναριθμήτων σχεδὸν πατέρων, οἵτινες ἐν Χαλκηδόνι συνῆλθον, τηλικαύτῃ καὶ τοιαύτῃ κεκόσμηται μαρτυρίᾳ, ἵνα ὁ Εὐτυχὴς ὅστις τἀναντία ἐφρόνει, ἑνὶ στόματι ὑπὸ

leratis dictis suis ab omnibus uno ore damnaretur, aboleatur quidem Eutychetis damnosa memoria, Flaviani autem laudabilis recordatio reveletur. *D. Constantinopoli pridie nonas Iulias Sporacio cons.* *[a. 452]*

24 *Idem AA. Palladio pp.* Id, quod pauperibus testamento vel codicillis relinquitur, non ut incertis personis relictum evanescat, sed modis omnibus ratum firmumque consistat. *D. VIII k. Mai. Anthemio conss.* *[a. 456]*

25 *Imp. Marcianus A. Constantino pp.* Cum clericis in iudicium vocatis pateat episcopalis audientia, volentibus tamen actoribus, si actor disceptationem sanctissimi archiepiscopi noluerit experiri, eminentissimae tuae sedis examen contra catholicos sub viro reverentissimo archiepiscopo huius urbis clericos constitutos vel contra reverentissimum oeconomum tam de ipsius quam de ecclesiasticis negotiis sibimet noverit expetendum neque in ullo alio foro vel apud quemquam alterum iudicem eosdem clericos litibus inretire et civilibus vel criminalibus nego-

1 tiis temptet innectere. Memorati autem reverentissimi clerici orthodoxarum ecclesiarum, quae sub viro religioso antistite huius inclitae urbis

πάντων καταδικασθῇ σὺν τοῖς μυσαροῖς δόγμασιν αὐτοῦ, ἐξαλειφθήτω μὲν τοῦ Εὐτυχοῦς ἡ ἐπονείδιστος μνήμη, ἀποκαλυφθήτω δὲ ἐπαινετὴ τοῦ Φλαβιανοῦ ἡ ἀνάμνησις.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ προτεραίᾳ τῶν νονῶν τοῦ Ἰουλίου 452 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Σπορακίου.

24 *Οἱ αὐτοὶ αὐτοκράτορες πρὸς Παλλάδιον ἔπαρχον πραιτωρίων* Ἐκεῖνο, ὅπερ ἐν διαθήκῃ ἢ κωδικέλλοις τοῖς πένησι καταλιμπάνεται, μὴ ἀσθενείτω ὡσεὶ ἀδήλοις προσώποις καταλιμπανόμενον, ἀλλὰ πᾶσι τρόποις ἰσχυρὸν καὶ ἔγκυρον ἔστω.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαΐου 4 5 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἀνθεμίου.

25 *Ὁ αὐτοκράτωρ Μαρκιανὸς Αὔγουστος πρὸς Κωνσταντῖνον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐπειδὴ εἰς τοὺς κληρικούς, καλουμένους [ἐναγομένους] εἰς τὸ δικαστήριον, ἀνέῳκται ἡ ἐπισκοπικὴ δικαιοδοσία, βουλομένων ὅμως τῶν ἐναγόντων, ἐὰν ὁ ἐνάγων μὴ βούληται ἵνα χρήσηται τῇ κρίσει τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου, γινωσκέτω ὅτι ὀφείλει ἵνα ἐξαιτήσηται ἑαυτῷ τῆς σῆς ἐξοχωτάτης ἕδρας τὴν διάγνωσιν ἐναντίον τῶν καθολικῶν κληρικῶν, τῶν ὑπὸ τὸν σεβασμιώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς πόλεως ταύτης ὑπαγομένων, ἢ ἐναντίον τοῦ σεβασμιωτάτου οἰκονόμου ἔν τε τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι, καὶ παρὰ μηδενὶ ἄλλῳ δικαστηρίῳ ἢ παρὰ μηδενὶ ἄλλῳ δικαστῇ ἐπιχειρείτω ἵνα τοὺς αὐτοὺς κληρικοὺς εἰς δίκας ἐμβάλλῃ καὶ ἐν ἀστικοῖς ἢ ποινικοῖς πράγμασι περιπλέκῃ.

1 Οἱ δὲ μνημονευθέντες σεβασμιώτατοι κληρικοὶ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, αἵτινες τελοῦσιν ὑπὸ τὸν θεοφιλῆ ἱεράρχην τῆς περικλύτου ταύτης πόλεως, ἐν τῇ δίκῃ, ἐν ᾗ, εἴτε αὐτοὶ εἴτε οἱ

sunt, in causa, in qua vel ipsi vel procuratores, quos pro se dederint, sententiarum auctoritate pulsantur, exsecutoribus, per quos coeperint conveniri, fideiussorem sacratissimae huius urbis ecclesiae oeconomum vel defensorem praebeant, qui usque ad quinquaginta libras 1a auri fideiussor existat Ipse vero reverentissimus oeconomus almae huius urbis ecclesiae lite pulsatus fideiussorem pro se non praebeat, utpote qui et aliorum clericorum fideiussor futurus est. sed fidei 1b suae commitatur. Quod si lis diversorum (excepto reverentissimo oeconomo clericorum, quae agitanda sit, memoratam summam videtur excedere, clericus lite pulsatus det exsecutori pro residua quantitate cautionem suam: cui nullum tamen insertum erit iusiurandum, quia ecclesiasticis regulis et canone a beatissimis episcopis antiquitus instituto clerici iurare prohibentur. 2 Statuimus autem, ut exsecutoribus idem reverentissimus oeconomus vel alii diversi clerici sub beatissimo archiepiscopo huius splendidissimae civitatis sententiarum tuarum auctoritate commoniti solidos duos tantummodo dent pro commonitione sua et pro institutione procuratoris, si per eum voluerint litigare. Quod circa alios quoque diversos apparitores eminentiae tuae in his, quae ex consuetudine praebentur officio, observari in causis

ἐπίτροποι, οὓς ἑαυτοῖς ἤθελον παράσχῃ, διώκονται τῇ αὐθεντίᾳ τῶν ἀποφάσεων, τοῖς ἐκβιβασταῖς |δικαστικοῖς κλητῆρσι|, δι' ὧν ἤρξαντο ἐναγόμενοι, παρεχέτωσαν ἐγγυητὴν τὸν οἰκονόμον τῆς ἁγιωτάτης ταύτης πόλεως ἢ τὸν ἔκδικον, ὅστις ἄχρι πεντήκοντα λιτρῶν χρυσίου ἐγγυητὴς

1a ὑπάρχει. Αὐτὸς δὲ ὁ ἁγιώτατος οἰκονόμος τῆς ἐκκλησίας ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως ἐναγόμενος μὴ παρεχέτω ἐγγυητὴν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἐπειδὴ οὗτος καὶ τῶν ἄλλων κληρικῶν μέλλει ἵνα ᾖ ἐγγυητής, ἀλλὰ τῇ πίστει αὐτοῦ καταλειπέσθω. 1b Ἐὰν δὲ ἡ δίκη τῶν διαφόρων (ἐξαιρέσει τοῦ σεβασμιωτάτου οἰκονόμου) κληρικῶν, ἥτις ἤθελε κινεῖσθαι, φαίνεται ὑπερβαίνουσα τὸ μνησθὲν ποσόν, ὁ ἐναγόμενος κληρικὸς διδότω τῷ ἐκβιβαστῇ ὑπὲρ τοῦ ὑπολοίπου ποσοῦ ἰδίαν αὐτοῦ ἀσφάλειαν. πρὸς ἣν ὅμως οὐδεὶς ὅρκος ἐπιβληθήσεται, ἐπειδὴ κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς νόμους καὶ τὸν κανόνα, τὸν ἀρχαιόθεν τεθειμένον ὑπὸ τῶν μακαριωτάτων ἐπισκόπων, οἱ

2 κληρικοὶ κωλύονται ἵνα ὀμνύωσι. Θεσπίζομεν δὲ ἵνα τοῖς ἐκβιβασταῖς ὁ αὐτὸς ἁγιώτατος οἰκονόμος ἢ οἱ ἄλλοι διάφοροι κληρικοὶ ὑπὸ τὸν μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς λαμπροτάτης ταύτης πόλεως, οἱ τῇ αὐθεντίᾳ τῶν σῶν ἀποφάσεων ὑπομιμνῃσκόμενοι, δύο χρυσοῦς μόνον δίδωσιν ὑπὲρ τῆς ὑπομνήσεως αὐτῶν καὶ τοῦ διορισμοῦ ἐπιτρόπου, ἐὰν δι' αὐτοῦ βούλωνται δικάζεσθαι. Τοῦτο δὲ καὶ περὶ τοὺς ἄλλους διαφόρους ὑπηρέτας τῆς σῆς ἐξοχότητος, ἐν τούτοις, ἅτινα ἀπὸ συνηθείας παρέχονται τῷ λειτουργήματι κελεύομεν ἵνα παραφυλάττηται ἐν ταῖς

praedictorum clericorum iubemus, ut litis sumptus vel expensae a clericis pauciores humanioresve praestentur. *D . . [a. 456?]*

26 *Imp. Leo A. Viviano pp.* Decernimus, ut posthac neque monachi aut quicumque alius cuiuslibet status aut fortunae in aedes publicas vel in quaecumque loca populi voluptatibus fabricata venerabilem crucem et sanctorum martyrum reliquias illicite inferre conentur vel occupare audeant ea, quae vel ad publicas causas vel ad populi oblectamenta constructa sunt. cum enim religiosae aedes non desunt, possunt ibi, consultis prius ut oportet religiosissimis episcopis, reliquias martyrum non quorundam usurpatione, sed arbitrio reverentissimorum antistitum collocare. ideo patientiam et modestiam suam, quam leges nostrae et publica disciplina et ipsorum monachorum nomen exposcit, studiose unusquisque tam monachus quam cuiuslibet alterius professionis retineat et perpetuo observare procuret. *D. XVk. Oct. Patricio cons. [a. 459]*

27 *Idem A. Erythrio pp.* Quisquis emensis militiae suae stipendiis expletisque officiis sive muneribus, quae cuicumque condicioni aut consuetudine vel lege debebat, ad consortium se contulerit clericorum et inter ministros verae orthodoxae fidei maluerit et elegerit numeraitίαις τῶν εἰρημένων κληρικῶν, ὅπως τῆς δίκης τὰ ἀναλώματα ἢ αἱ δαπάναι ἐλάσσονα καὶ φιλανθρωπότερα ὑπὸ τῶν κληρικῶν παρέχωνται.

Ἐδόθη . . . ἐν ἔτει 456 (;)

26. *Ὁ αὐτοκράτωρ Λέων Αὐγούστους πρὸς Βιβιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ψηφιζόμεθα ὅπως εἰς τὸ ἑξῆς μήτε οἱ μοναχοὶ μήτε οἱοιδήποτε ἄλλοι οἱασδήποτε ἄλλης καταστάσεως ἢ τύχης ἀποπειρῶνται ἵν' ἀθεμίτως εἰσάγωσι τὸν τίμιον σταυρὸν καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων τὰ λείψανα εἰς οἴκους δημοσίους ἢ εἰς οἱαδήποτε μέρη διὰ τὰς τέρψεις τοῦ λαοῦ πεποιημένα, ἢ ἀποτολμῶσιν ὅπως καταλαμβάνωσι ταῦτα, ἅτινα ᾠκοδόμηνται ἢ πρὸς δημοσίας αἰτίας ἢ πρὸς ψυχαγωγίας τοῦ λαοῦ. Διότι, ὁπότε οἶκοι σεβάσμιοι οὐκ ἐλλείπουσι, δύνανται, ἐρωτηθέντων πρότερον, ὡς προσήκει, τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, ἵνα αὐτόθι ἀποθέτωσι τὰ λείψανα τῶν μαρτύρων οὐχ ὑφαρπαγῇ οἱωνδήποτε ἀλλὰ τῇ γνώμῃ τῶν σεβασμιωτάτων ἱεραρχῶν. Διὰ τοῦτο τὴν εὐπείθειαν καὶ σωφροσύνην αὐτῶν, ἣν οἱ ἡμέτεροι νόμοι καὶ ἡ δημοσία πειθαρχία καὶ αὐτῶν τῶν μοναχῶν τὸ ὄνομα ἀπαιτεῖ, ἐπιμελῶς ἕκαστος τοῦτο μὲν μοναχὸς τοῦτο δὲ οἱασδήποτε ἄλλης ὁμολογίας διατηρείτω καὶ σπουδαζέτω ἵνα ἐσαεὶ παραφυλάττῃ.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 459 ἐπὶ ὑπάτου Πατρικίου.

27 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἐρύθριον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁστισδήποτε, διανύσας τὰ τέλη τῆς ἰδίας στρατείας καὶ πληρώσας τὰ καθήκοντα ἢ τὰ λειτουργήματα, ἅτινα οἱαδήποτε τύχῃ ἢ ἀπὸ ἔθους ἢ ἀπὸ νόμου ὤφειλεν, εἰς τὸ σύστημα τῶν κληρικῶν ἤθελεν εἰσαγάγῃ ἑαυτὸν καὶ μεταξὺ τῶν λειτουργειῶν τηςἀ λθοῦς ὀρθοδόξου πίστεως

rari, nullius prorsus sententiae acerbitate revocetur nec a dei templis quibus se consecravit inopportunis intentionibus abstrahatur, sed isdem beatissimis ministeriis securus permaneat et quietus, ad quae post longi laboris lassitudinem ob reliquae vitae requiem consilio meliore protractus est: his actionibus, si quae contra eum eiusque patrimonium legitima intentione competunt, pro iuris ordine responsurus: exceptis primipilaribus, quos praeceptis tui culminis et publicis utilitatibus in perpetuum esse subiectos sacratissimae constitutionis statuta sanxerunt. *D. prid. non. Mart. Constantinopoli Leone A. III cons.* *[a. 466]*

28 *Idem A. Nicostrato pp.* Nulli licere decernimus, si testamento heres sit institutus seu ab intestato succedat seu fideicommissarius vel legatarius inveniatur, dispositionem pii testatoris infringere vel improbamente violare, adserendo incertum esse legatum vel fideicommissum, quod redemptioni relinquitur captivorum, sed modis omnibus exactum pro voluntate testatoris piae rei ne-

1 gotio proficere. Et si quidem testator significaverit, per quem desiderat redemptionem fieri captivorum, is qui specialiter designatus est legati seu fideicommissi habeat exigendi

(1) Γενικῶν ταμιῶν τοῦ στρατοῦ.

ἤθελε προτιμήσῃ καὶ ἐκλέξῃ ἵνα καταριθμῆται, μηδαμῶς ἀνακαλείσθω οὐδεμιᾶς ἀποφάσεως τῇ σφοδρότητι μηδ' ἀφελκυέσθω δι' ἀκαίρων ἐναγωγῶν ἀπὸ τῶν ναῶν τοῦ Θεοῦ, εἰς οὓς ἑαυτὸν καθιέρωσεν, ἀλλὰ παραμενέτω ἀσφαλὴς καὶ ἥσυχος εἰς ταύτας τὰς μακαριώτατας λειτουργίας, εἰς ἃς μετὰ μακροῦ κόπου τὸν κάματον κρείσσονι γνώμῃ προειλκύσθη διὰ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου: ὑποκείμενος [ὅμως] κατὰ τοῦ δικαίου τὴν τάξιν ταύταις ταῖς ἀγωγαῖς, ἐάν τινες κατ' αὐτοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἁρμόζωσιν: Ἐξαιρουμένων τῶν πριμηπυλαρίων(1), περὶ ὧν τῆς ἱερωτάτης διατάξεως τὰ παραγγέλματα ἐθέσπισαν ἵνα ἐσαεὶ ὦσιν ὑποκείμενοι τοῖς προστάγμασι τῆς σῆς ὑπεροχῆς καὶ ταῖς δημοσίαις ὠφελείαις.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ προτεραίᾳ τῶν νονῶν τοῦ Μαρτίου ὑπατείᾳ τοῦ Λέοντος Αὐγούστου.

28 *Ὁ αὐτὸς αὐτοκράτωρ πρὸς Νικόστρατον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ψηφιζόμεθα ὅπως μηδενὶ συγχωρῆται, ἐὰν ἐν διαθήκῃ κληρονόμος ἐγκατεστάθη εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου διαδέχηται εἴτε καταπιστευματοδόχος ἢ κληροδόχος τυγχάνῃ, ἵνα τὴν διατύπωσιν τοῦ εὐσεβοῦς διαθέτου διαρρηγνύῃ, ἢ πονηρᾷ [ἀναισχύντῳ] διανοίᾳ παραβιάζῃ, ἰσχυριζόμενος ὅτι ἀόριστός ἐστιν ἡ κληροδοσία ἢ ἡ καταπίστευσις, ἥτις ὑπὲρ ἀπολυτρώσεως αἰχμαλώτων καταλιμπάνεται, ἀλλ' ἵνα πᾶσι τρόποις ἀπαιτουμένη κατὰ τὴν βούλησιν τοῦ διαθέτου τοῦ εὐσεβοῦς πράγματος τῇ αἰτίᾳ συμ-

1 βάλληται. Καὶ ἐὰν μὲν ὁ διαθέτης σημάνῃ, διὰ τίνος ἐπιθυμεῖ ἵνα γένηται ἡ ἀπολύτρωσις τῶν αἰχμαλώτων, ἐκεῖνος, ὅστις εἰδικῶς σεσημειωμένος ἐστίν, ἐχέτω ἐξουσίαν ἵνα ἀπαιτῇ τὴν κληροδοσίαν ἢ τὴν καταπίστευσιν καὶ

licentiam et pro sua conscientia votum adimpleat testatoris. sin autem persona non designata testator absolute tantummodo summam legati vel fideicommissi taxaverit, quae debeat memoratae causae proficere, vir reverentissimus episcopus illius civitatis, ex qua testator oritur, habeat facultatem exigendi, quod huius rei gratia fuerit derelictum, pium defuncti propositum sine ulla cunctatione ut convenit imple-

2 turus. Cum autem vir religiosissimus episcopus huiusmodi pecunias pio relictas arbitrio fuerit consecutus, statim gestis intervenientibus earum quantitatem et tempus quo eas susceperit apud rectorem provinciae publicare debebit. post unius vero anni spatium et numerum captivorum et data pro his pretia eum manifestare praecipimus, ut per omnia impleantur tam piae deficientium voluntates: ita tamen, ut religiosissimi antistites gratis et sine ullo dispendio praedicta gesta conficiant, ne humanitatis obtentu relictae pecuniae iudiciorum dispendiis erogen-

3 tur. Quod si testator, qui huiusmodi legatum vel fideicommissum non designata persona reliquit, barbarae sit nationis et de eius patria aliqua emerserit ambiguitas, vir reverentissimus episcopus civitatis eius, in qua idem testator defunctus est, itidem habeat legati seu fideicommissi petitionem defuncti propositum mo-

κατὰ τὴν ἰδίαν συνείδησιν πληρούτω τὴν εὐχὴν τοῦ διαθέτου. Ἐὰν ὅμως, προσώπου μὴ σημανθέντος, ὁ διαθέτης ἁπλούστως μόνον τὴν ποσότητα τῆς κληροδοσίας ἢ τῆς καταπιστεύσεως ὥρισεν, ἥτις ὀφείλει ἵνα τῇ μνημονευθείσῃ αἰτίᾳ συμβάλληται, ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος ἐκείνης τῆς πόλεως, ἐξ ἧς ὁ διαθέτης κατάγεται, ἐχέτω ἐξουσίαν ἵνα ἀπαιτῇ τὸ χάριν τούτου τοῦ πράγματος καταλειφθέν, ὀφείλων ἵνα χωρίς τινος ἀναβολῆς ἐκπληροῖ, ὡς προσήκει, τὴν εὐσεβῆ τοῦ τελευτή-

2 σαντος πρόθεσιν. Ὁπότε δὲ ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος ἤθελε λάβῃ τὰ τοιαῦτα χρήματα, τὰ εὐσεβεῖ γνώμῃ καταλειφθέντα, ὀφείλει ἵνα παραχρῆμα παρὰ τῷ διαικητῇ τῆς ἐπαρχίας δημοσιεύῃ, ὑπομνημάτων παρεμβαινόντων, τὴν ποσότητα αὐτῶν καὶ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ταῦτα ἐδέξατο. Μετὰ ἐνὸς δὲ ἐνιαυτοῦ διάστημα παραγγέλλομεν αὐτὸν ἵνα φανεροῖ καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν αἰχμαλώτων καὶ τὰ δοθέντα ὑπὲρ αὐτῶν τιμήματα, ὅπως κατὰ πάντα πληρῶνται αἱ τοσοῦτον εὐσεβεῖς τῶν τελευτώντων βουλήσεις: οὕτως ὅμως ἵνα οἱ θεοφιλέστατοι ἱεράρχαι δωρεὰν καὶ χωρίς τινος δαπάνης ποιῶσι τὰ εἰρημένα ὑπομνήματα, ἵνα μὴ τὰ χάριν φιλανθρωπίας καταλειφθέντα χρήματα εἰς τὰς δαπάνας τῶν

3 δικαστηρίων ἀναλίσκωνται. Ἐὰν δὲ ὁ διαθέτης, ὅστις τὴν τοιαύτην κληροδοσίαν ἢ καταπίστευσιν κατέλιπε μὴ σημανθέντος προσώπου, ἀπὸ βαρβάρου ἔθνους ἤθελεν εἶναι καὶ περὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἀμφιβολία τις ἤθελεν ἀναφανῇ, ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐν ᾗ ὁ διαθέτης οὗτος ἐτελεύτησε, ὁμοίως ἐχέτω τῆς κληροδοσίας ἢ τῆς καταπιστεύσεως τὴν ἀπαίτησιν, ὀφείλων ἵνα πᾶσι τρό-

4 dis omnibus impleturus. Quod si in vico vel in territorio testator mortem obierit, illius civitatis vir reverentissimus episcopus exactionem habebit, sub qua vicus vel territorium esse 5 dignoscitur. Et ne pium defunctorum propositum improba fraudatorum calliditate celetur, quidquid pro huiusmodi causa a testatore relictum fuerit, universi, qui id quoquumque modo cognoverint, vel in viri clarissimi rectoris provinciae vel in urbis episcopi notitiam deferendi habeant liberam facultatem: nec delatoris nomen suspicionemque formident, cum fides atque industria eorum tam laude quam honestate non careat ac pariter pietate, cum veritatem in publicas aures lucemque deduxerint. *D. XV. k. Sept. Constantinopoli Anthemio II cons. [a. 468]*

29(1) *Impp. Leo et Anthemius AA. Zenoni duci.* Iis, qui in monasteriis degunt, non liceat monasteriis egredi vel etiam in Antiochena aliisve civitatibus versari: exceptis solis aprocrisiariis qui vocantur, quibus licentiam damus, si velint, propter necessarias tamen apocri- 1 ses intrandi. Atque hi ipsi qui ingrediuntur caveant, ne de religioso cultu vel dogmate disputent vel consiliis quae ad seditionem vel tumultum tendant simpliciores populi ani-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

ποις ἐκπληροῖ τοῦ τελευτήσαντος τὴν 4 πρόθεσιν. Ἐὰν δὲ ὁ διαθέτης τελευτήσῃ ἐν κώμῃ ἢ ἐν περιχώρῳ, τὴν ἀπαίτησιν ἕξει ἐκείνης τῆς πόλεως ὁ σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος, ὑφ' ἣν γινώσκεται ὑπαγομένη ἡ κώμη ἢ τὸ

5 περίχωρον. Καὶ ἵνα μὴ ἀναισχύντῳ πονηρίᾳ ἀπατεώνων καλυφθῇ [ἀποκρυβῇ] τῶν τελευτώντων ἡ εὐσεβὴς πρόθεσις, ὅ,τιδήποτε ὑπὲρ τοιαύτης αἰτίας ὑπὸ τοῦ διαθέτου ἤθελε καταλειφθῇ, ἅπαντες, οἵτινες καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἤθελον μάθῃ τοῦτο, ἐχέτωσαν ἐλευθέραν ἐξουσίαν ἵνα φέρωσιν εἰς γνῶσιν τοῦ ἐκλαμπροτάτου διοικητοῦ τῆς ἐπαρχίας ἢ τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου: μηδὲ φοβείσθωσαν τοῦ καταδότου τὸ ὄνομα καὶ τὴν ὑποψίαν, ἐπειδὴ ἡ πίστις καὶ ἡ σπουδὴ αὐτῶν τοῦτο μὲν ἐπαίνου, τοῦτο δὲ χρηστότητος οὐ στερεῖται, ἐξ ἴσης δὲ καὶ εὐσεβείας, ἐπειδὴ τὴν ἀλήθειαν εἰς τὰς δημοσίας ἀκοὰς καὶ τὸ φῶς κατήγαγον.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 4ν8 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἀνθεμίου.

29(1) *Αὐτοκράτορες Λέων καὶ Ἀνθέμιος ΑΑ. Ζήνωνι στρατηγῷ.* Οἱ ἐν τοῖς μοναστηρίοις διατρίβοντες μὴ ἐχέτωσαν ἐξουσίαν ἐξιέναι τῶν μοναστηρίων ἢ καὶ ἐν τῇ Ἀντιοχέων ἢ καὶ ἐν ἑτέραις πόλεσιν ἀναστρέφεσθαι, ὑπεξαιρουμένων μόνον τῶν καλουμένων ἀποκρισιαρίων, οἷς ἄδειαν παρέχομεν ἐθέλουσι διὰ μόνας ἀναγκαίας ἀποκρίσεις 1 εἰσιέναι. Καὶ οὗτοι δὲ αὐτοὶ οἱ ποιούμενοι τὰς εἰσόδους φυλαττέσθωσαν περὶ θρησκείας ἢ δόγματος διαλέγεσθαι, ἢ συμβουλαῖς τισι πρὸς στάσιν ἢ ταραχὴν ὁρώσαις τὰς ἁπλουστέρας ψυχὰς τοῦ δήμου παρατρέπειν· γινώσκον-

mos pervertant, cum sciant, si nostrae pietatis iussa praetermiserint, legum severitati se subici. *D. k. Iun. Constantinopoli Leone A. IIII et Probiano conss. [a. 471]*

30 (31) *Idem AA. Armasio pp.* Si quemquem vel in hac urbe regia vel in ceteris provinciis, quae toto orbe diffusae sunt, ad episcopatus gradum provehi deo auctore contigerit, puris hominum mentibus nuda electionis conscientia sincero om-

1 nium iudicio proferatur. Nemo gradum sacerdotii pretii venalitate mercetur: qualiter quisque mereatur, non quantum dare sufficiat aestimetur, 2 Profecto enim quis locus tutus et quae causa esse poterit excusata, si veneranda dei templa pecuniis expugnantur? quem murum integritati aut vallum fidei providebimus, si auri sacra fames penetralia veneranda proserpit? quid denique cautum esse poterit aut securum, si sanctitas incorru- 3 pta corrumpitur? Cesset altaribus imminere profanus ardor avaritiae et a sacris adytis repellatur piaculare flagitium. ita castus et humilis nostris temporibus eligatur episcopus, ut, locorum quoquumque pervenerit, omnia vitae propriae in- 4 tegritate purificet. Non pretio, sed precibus ordinetur antistes. tantum ab ambitu debet esse sepositus, ut quaeratur cogendus, rogatus recedat, in-

τες, ὡς ἀμελοῦντες τῶν προστεταγμένων παρὰ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας τῇ τῶν νόμων ὑποβληθήσονται αὐστηρίᾳ.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς καλένδαις τοῦ Ἰουνίου 471 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Λέοντος Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Προβιανοῦ.

30 (31) *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἀρμάσιον ἔπαρχον Πραιτωρίων.* Ἐὰν ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει ἢ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐπαρχίαις, αἵτινες καθ' ὅλην τὴν γῆν εἰσὶ διακεχυμέναι, συμβῇ ἵνα τοῦ θεοῦ εὐδοκοῦντος προαχθῇ τις εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς βαθμόν, ἁγναῖς τῶν ἀνθρώπων διανοίαις, γυμνῇ τῇ τῆς ἐκλογῆς συνειδήσει, εἰλικρινεῖ πάντων 1 κρίσει τοῦτο γιγνέσθω. Μηδεὶς ὠνίῳ τιμήματι ἀγοραζέτω βαθμὸν ἱερατικόν: ἕκαστος κρινέσθω ὁποίου τυγχάνει ἄξιος, οὐχὶ δὲ ὁπόσον εὐπορεῖ ἵνα δώσῃ.

2 Διότι ἀληθῶς ποῖος τόπος ἠδύνατο ἵνα ᾖ ἀσφαλὴς καὶ ποία αἰτία δεδικαιολογημένη, ἐὰν οἱ σεβάσμιοι τοῦ θεοῦ ναοὶ διὰ χρημάτων ἐκπορθῶνται; ποῖον δὲ τεῖχος τῇ ἀκεραιότητι ἢ ὀχύρωμα τῇ πίστει δυνάμεθα προϊδεῖν, ἐὰν τοῦ χρυσοῦ ἡ βουλιμία προσερπύζῃ εἰς τὰ ἱερὰ ἄδυτα; τί τέλος θὰ ἠδύνατο ἵνα ᾖ ἀσφαλὲς καὶ βέβαιον, ἐὰν ἡ ἀδιάφθορος ἁγιότης διαφθείρε- 3 ται; παυσάσθω ἐπικείμενος τοῖς βωμοῖς ὁ βέβηλος ἔρως τῆς φιλαργυρίας καὶ ἐκβληθήτω τὸ ἀνόσιον αἶσχος ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀδύτων. Οὕτω σώφρων καὶ ταπεινὸς ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις ἐκλεγέσθω ὁ ἐπίσκοπος, ἵνα, ὁπουδήποτε τῶν τόπων ἤθελε περιέλθῃ, τὰ πάντα ἀποκαθαίρῃ τοῦ ἰδίου βίου τῇ 4 ἀκεραιότητι. Μὴ διὰ τιμήματος, ἀλλὰ διὰ δεήσεων διοριζέσθω ὁ ἱεράρχης. Τοσοῦτον δὲ ὀφείλει ἀπέχειν ἀπὸ σπουδαρχίας [φιλοδοξίας], ὥστε νὰ ζητῆται ὡς μέλλων νὰ ἐξαναγκασθῇ, παρακαλού-

vitatus effugiat. Sola illi suffragetur necessitas excusandi. profecto enim indignus est sacerdotio, nisi fuerit ordinatus invitus, cum sane quisquis hanc sanctam et venerandam antistitis sedem pecuniae interventu subiisse aut si quis, ut alterum ordinaret vel eligeret, aliquid accepisse detegitur, ad instar publici criminis et laesae maiestatis accusatione proposita a gradu sacerdotii retrahatur. Nec hoc solum deinceps honore privari, sed perpetuae quoque infamiae damnari decernimus, ut eos, quos facinus par coinquinat et aequat, utrosque similis poena comitetur. *D. VIII id.Mart. Constantinopoli Zenone et Marciano conss.* *[a. 469]*

31 (32) *Idem AA. Dioscoro pp.* Orphanotrophos huius inclitae urbis nulla subtilitate iuris obsistente eorum quidem qui pupilli sunt quasi tutores, adulescentium vero quasi curatores sine ullo fideiussionis gravamine in emergentibus causis tam in iudicio quam extra iudicium, ut opus exegerit, ad similitudinem tutoris et curatoris personas et negotia eorum, si qua possint habere, defendere ac vindicare iubemus: ita videlicet, ut praesentibus publicis personis, id est tabulariis, aut intervenientibus gestis in hac quidem inclita urbe apud virum perfectissimum magistrum census, in provinciis

μενος νὰ ὑπαναχωρῇ, προσκαλούμενος δὲ ν' ἀποφεύγῃ. Μόνη δὲ βοηθήσει αὐτῷ ἡ ἀνάγκη ἵν' ἀποποιηθῇ. Διότι ἀληθῶς ἀνάξιός ἐστι τοῦ ἱερατείου, ἐὰν μὴ ἄκων διορισθῇ, ὁπότε δέ τις ἀποκαλύπτεται ὅτι χρημάτων παρεμβάσει ὑπεισῆλθε τὴν ἁγίαν ταύτην καὶ σεβασμίαν τοῦ ἱεράρχου ἕδραν, ἤ, ἐάν τις ἀποκαλύπτηται ὅτι ἔλαβέ τι ἵνα ἄλλον διορίσῃ ἢ ἐκλέξῃ, κατηγορίας προτιθεμένης ὥσπερ περὶ δημοσίου ἐγκλήματος καὶ καθοσιώσεως ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἱερατείου καθαι-

ρείσθω. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο ψηφιζόμεθα, ὅπως ἐφεξῆς τῆς τιμῆς ἀποστερῆται, ἀλλ' ὅπως καὶ διηνεκῶς ἀτιμίᾳ καταδικάζηται, ἵνα ὁμοία ποινὴ ἐπακολουθῇ ἑκατέροις τούτοις, οὓς ἴσον ἔγκλημα μιαίνει καὶ ἐξισοῖ.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ὀγδόῃ τῶν εἰδῶν τοῦ Μαρτίου 469 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ζήνωνος καὶ Μαρκιανοῦ.

31 32) *Οἱ αὐτοὶ Αὐγουστοι πρὸς Διόσκουρον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Οἱ ὀρφανοτρόφοι τῆς ἐνδόξου ταύτης πόλεως, οὐδεμιᾶς λεπτολογίας τοῦ δικαίου ἐναντιουμένης, ἐκ τούτων ὅσοι μὲν τοῦ ἀνήβου εἰσὶν οἱονεὶ ἐπίτροποι, τῶν δὲ ἀφηλίκων οἱονεὶ κηδεμόνες, κελεύομεν ἵνα δίχα τινὸς βάρους ἐγγυήσεως ἐν ταῖς ἀναφυομέναις αἰτίαις, τοῦτο μὲν ἐν τῷ δικαστηρίῳ, τοῦτο δὲ ἔξω τοῦ δικαστηρίου, ὡς ἡ ἀνάγκη ἤθελεν ἀπαιτήσῃ, κατὰ μίμησιν τοῦ ἐπιτρόπου καὶ κηδεμόνος ὑπερασπίζωσι καὶ ἐκδικῶσι τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα αὐτῶν, ἐὰν δύνανται ἔχειν τινά: οὕτω δηλονότι, ἵνα παρόντων δημοσίων προσώπων, τουτέστι συμβολαιογράφων, ἢ παρεμβαινόντων ὑπομνημάτων ἐν ταύτῃ μὲν τῇ ἐνδόξῳ πόλει παρὰ τῷ τελειοτάτῳ ἄρχοντι τῆς

vero apud moderatores earum vel defensores locorum res eorum eis tradantur, a quibus sunt custodiendae: ut, si quas earundem rerum propter fenus forsitan vel aliam urguentem causam vel eo quod servari non possunt alienare perspexerint, prius habita aestimatione licebit eis alienationis inire contractum, ut pretia eorum quae exinde colliguntur, ab isdem

personis custodiantur. Huiusmodi autem pium atque religiosum officium pro tempore orphanotrophos ita peragere convenit, ut minime ratiociniis tutelaribus seu curationibus obnoxii sint. grave enim atque iniquum est callidis quorundam, si ita contigerit, machinationibus eos vexari, qui propter timorem dei a parentibus atque substantiis destitutos minores sustentare ac velut paterna adfectione educare festinant. *D. k. Iun. Constantinopoli Marciano cons.* *[a. 472]*

32 (33) *Idem AA. Erythrio pp.* Omnes, qui ubicumque sunt vel posthac fuerint orthodoxae fidei sacerdotes et clerici, cuiuscumque gradus sunt, monachi quoque in causis civilibus ex nullius penitus maioris minorisve sententia iudicis ad extranea iudicia pertrahantur aut provinciam vel locum aut regionem quam habitant exire cogantur. nullus eorum ecclesias vel monasteria propria, quae religionis intuitu habi-

ἀπογραφῆς, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τοῖς διοικηταῖς αὐτῶν ἢ τοῖς ἐκδίκοις τῶν τόπων τὰ πράγματα αὐτῶν παραδίδωνται αὐτοῖς, ὑφ' ὧν δέον νὰ φυλάσσωνται: ἵνα, ἐὰν ἤθελον διανοηθῇ ὅπως τινὰ τῶν πραγμάτων τούτων ἀπαλλοτριώσωσιν ἕνεκεν τυχὸν δανείου ἢ ἄλλης ἐπειγούσης αἰτίας ἢ διότι οὐ δύνανται φυλάττεσθαι, γιγνομένης πρότερον ἀποτιμήσεως συγχωρῆται αὐτοῖς νὰ συνάπτωσι τὸ τῆς ἀπαλλοτριώσεως συνάλλαγμα, ὅπως τὰ τιμήματα αὐτῶν, τὰ ἐντεῦθεν συλλεγόμενα, ὑπὸ τῶν αὐτῶν φυλάσσωνται προσώπων. Τὸ τοιοῦτο δὲ εὐσεβὲς καὶ εὐλαβὲς καθῆκον προσήκει ὅπως οἱ κατὰ καιροὺς ὀρφανοτρόφοι οὕτως ἐπιτελῶσιν, ὥστε μηδαμῶς νὰ ὦσιν ὑποκείμενοι λογισμοῖς ἐπιτροπικοῖς ἢ κηδεμονικοῖς. Διότι βαρὺ καὶ ἄδικόν ἐστιν ἵνα ταῖς πονηραῖς τινων, ἐὰν οὕτω ἤθελε συμβῇ, μηχανεύσεσι παρενοχλῶνται οὗτοι, οἵτινες διὰ τὸν φόβον τοῦ θεοῦ σπουδάζουσιν νὰ συντηρῶσι καὶ ὡσεὶ πατρικῇ διαθέσει ἀνατρέφωσι τοὺς ἀνηλίκους τοὺς ἀπὸ τῶν γονέων καὶ τῶν οὐσιῶν ἐγκαταλελειμμένους.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς καλένδαις τοῦ Ἰουνίου 47[illegible] ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Μαρκιανοῦ.

32 (33) *Οἱ αὐτοὶ Αὐγουστοι πρὸς Ἐρύθριον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Πάντες, οἵτινες ὁπουδήποτέ εἰσιν ἢ ἐφεξῆς ἤθελον εἶναι ἱερεῖς καὶ κληρικοὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, οἱουδήποτε βαθμοῦ εἰσι, πρὸς δὲ καὶ οἱ μοναχοί, ἐν ταῖς ἀστικαῖς δίκαις ἐκ τῆς ἀποφάσεως οὐδενὸς παντελῶς μείζονος ἢ ἐλάσσονος δικαστοῦ διασυρέσθωσαν εἰς ἐξωτερικὰ δικαστήρια ἢ ἐξαναγκαζέσθωσαν ἵνα ἐξέρχωνται τῆς ἐπαρχίας, τοῦ τόπου ἢ τῆς χώρας, ἣν κατοικοῦσιν. Μηδεὶς αὐτῶν κελευέσθω ἵνα ἀθλίᾳ ἀνάγκῃ καταλιμπάνῃ τὰς ἐκκλησίας ἢ τὰ οἰ-

tant, relinquere miserabili necessitate iubeatur, sed apud suos iudices ordinarios, hoc est provinciarum rectores, locis quibus degunt et ecclesiarum ministeriis obsecundant, omnium contra se agentium suscipiant actiones, ut his saltem horis atque temporibus, quibus religiosos viros a turbulenta observatione praetorii vacare contigerit cumque eos ad tempus petitorum intentio calumniosa laxaverit, ad sua se monasteria et venerabiles ecclesias conferentes sapienti animo, precatione sollicita faciliusque de proximo sacrosanctis altaribus obsecundent in suis laribus et domiciliis con-
1 stituti. In hac autem regia urbe si quando cuiuscumque rei causa episcopos vel presbyteros ceterosque clericos, qui sacrosanctis ecclesiis obsequuntur, sive monachos ex aliis quibuscumque provinciis contigerit reperiri, quos tamen in litem quisquam vocare voluerit, in nullo alio sit licitum memoratos cuiquam pulsare iudicio, nisi in tuae sublimitatis dumtaxat examine, ubi eis et beatitudinis honor debitus reservetur et oratorum adfluens in defensionibus copia large
2 praestetur. Praeterea cum in provinciis ex eius qui regit provinciam fuerint sententia vel interlocutione conventi sive illi sacerdotes seu cuiuscumque gradus clerici sive monachi habeantur, dummodo approbentur orthodoxi, qui in

κεῖα μοναστήρια, ἅτινα τῆς θρησκείας τῷ λόγῳ κατοικοῦσιν, ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἰδίοις τακτικοῖς δικασταῖς, τουτέστι τοῖς διοικηταῖς τῶν ἐπαρχιῶν, ἐν οἷς τόποις διάγουσι καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ταῖς ὑπηρεσίαις ἀκολουθοῦσιν, ὑποδεχέσθωσαν τὰς ἀγωγὰς πάντων τῶν ἐναντίον αὐτῶν ἐναγόντων, ἵνα τοὐλάχιστον ἐν ταύταις ταῖς ὥραις καὶ τοῖς καιροῖς, ἐν οἷς ἤθελε συμβῇ οἱ εὐλαβεῖς ἄνδρες νὰ σχολάσωσιν ἀπὸ τῆς θορυβώδους τοῦ πραιτωρίου διαδικασίας καὶ ὁπότε ἤθελεν ἀπολύσῃ αὐτοὺς πρὸς καιρὸν τῶν ἐναγόντων ἡ συκοφαντικὴ ἐναγωγή, εἰς τὰ ἴδια μοναστήρια καὶ τὰς σεβασμίας ἐκκλησίας ἐπιστρέφοντες σώφρονι θυμῷ, διαπύρῳ προσευχῇ καὶ εὐχερέστερον ἐκ τοῦ πλησίον τοῖς ἁγιωτάτοις βωμοῖς ὑπηρετῶσιν, ἐν ταῖς ἑστίαις καὶ τοῖς οἴκοις αὐτῶν ὑπάρχον-
1 τες. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ βασιλίδι πόλει, ἐάν ποτε οἱουδήποτε πράγματος ἕνεκεν ἤθελε συμβῇ νὰ εὑρεθῶσιν ἐπίσκοποι ἢ πρεσβύτεροι καὶ ἄλλοι κληρικοί, οἵτινες ταῖς ἁγιωτάταις ἀκολουθοῦσιν ἐκκλησίαις, ἢ μοναχοὶ ἐξ οἱωνδήποτε ἄλλων ἐπαρχιῶν, οὓς ὅμως βούλεταί τις ἵνα εἰς δίκην καλέσῃ, ἐν μηδενὶ ἄλλῳ δικαστηρίῳ ἐξέστω τινὶ ὅπως τοὺς μνημονευθέντας ἐνάγῃ,εἰμὴ μόνον ἐν τῇ τοῦ σοῦ ὕψους διαγνώσει, ἔνθα διαφυλαχθήσεται αὐτοῖς καὶ τῆς ἁγιότητος ἡ ὀφειλομένη τιμὴ καὶ ἄφθονος ρητόρων εὐχέρεια ἐν ταῖς δικαιολογίαις εὐρέως παρασχεθήσεται [αὐτοῖς].

2 Πρὸς τούτοις, ὁπότε ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐξ ἀποφάσεως ἢ παρεμπιπτούσης διαγνώσεως τοῦ διοικοῦντος τὴν ἐπαρχίαν ἤθελον προσκαλεῖσθαι εἴτε οὗτοι ἱερεῖς ἢ οἱουδήποτε βαθμοῦ κληρικοὶ εἴτε μοναχοὶ ἤθελον εἶναι, ἀρκεῖ μόνον ν'ἀποδεικνύωνται ὀρθόδοξοι, ὅσοι ἐν ταῖς οἰκείαις αἰτίαις ἢ τοῖς συναλλάγμασι

propriis causis contractibusve pulsantur non alios quam ecclesiae propriae defensores seu quos oeconomos appellant fideiussores praebeant, ne, dum exsecutoris pertinax et avara protervitas extraneos fideiussores flagitat, multiglex innoxiae paupertati infligatur in-
3 commodum. In hac autem regia urbe inventi ex quacumque provincia venientes, cum in tuae amplitudinis iudicio, quod eis solum delegavimus, lite pulsati fuerint, reverentissimi orthodoxae fidei sacerdotes certe oeconomi aut ecclesiae defensores seu clerici in causis civilibus suis sive ecclesiasticis nulla praebendi fideiussoris molestentur iniuria, sed aut vicariis fideiussionibus contradantur, quas tamen stipulationum sollemnis cautela vallaverit, aut cautionibus et professioni propriae ac facultatum suarum obligationibus
4 commitantur. Hoc nihilo minus observando, ut in causis ecclesiasticis nullum alium conveniri fas sit nisi eum, quem dispensatorem pauperum, id est oeconomum ecclesiae, episcopi tractatus elegerit (hunc enim sine dubio a sacerdote convenit ordinari): quem tamen conventum defensoris ecclesiae fidei committi praecipi-
5 mus. Exsecutoribus in minoribus quidem iudiciis omnibus in ipsa coventione sacerdotum seu clericorum non amplius quam unum semissem aut sperantibus aut etiam au-

διώκονται, μὴ παρεχέτωσαν ἄλλους ἐγγυητὰς εἰ μὴ τοὺς τῆς ἰδίας ἐκκλησίας ἐκδίκους ἢ οὓς οἰκονόμους καλοῦσιν, ὅπως μή, ἐν ᾧ τοῦ ἐκβιβαστοῦ ἡ αὐθάδης καὶ φιλάργυρος ἰταμότης ἐγγυητὰς ἐξωτικοὺς ἀπαιτεῖ, ζημία πολυειδὴς προσγίγνηται τῇ ἀναιτίῳ πενίᾳ.

3 Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ βασιλίδι πόλει εὑρισκόμενοι, ἐξ οἱασδήποτε ἐπαρχίας ἐρχόμενοι, ὁπότε ἐν τῷ τοῦ σοῦ μεγέθους δικαστηρίῳ, ὅπερ μόνον αὐτοῖς ἀφωρίσαμεν, ἐν δίκῃ ἤθελον ἐνάγεσθαι, οἱ θεοφιλέστατοι τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἱερεῖς ἢ οἰκονόμοι ἢ ἐκκλησιέκδικοι ἢ κληρικοὶ ἐν ταῖς ἀστικαῖς αὐτῶν αἰτίαις [δίκαις] ἢ ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς μηδεμιᾷ ὕβρει ἐνοχλείσθωσαν ἐπὶ τῷ παρέχειν ἐγγυητήν, ἀλλ' ἢ ἀμοιβαίαις ἐγγυήσεσιν ἀντιδιδόσθωσαν [ἐὰν πλείονες ὦσιν οἱ ἐναγόμενοι], ἃς ὅμως ἡ εἰθισμένη τῶν ἐπερωτήσεων ῥήτρα ἤθελεν ὀχυροῖ, ἢ ἀσφαλείαις καὶ τῇ ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ καὶ τῶν οὐσιῶν αὐτῶν ταῖς ἐνεχυράσεσι καταπιστευέσθωσαν.

4 Τούτου οὐδὲν ἧττον παραφυλασσομένου, ἵνα ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς αἰτίαις ὅσιον ᾖ ὅπως μηδεὶς ἄλλος ἐνάγηται εἰμὴ ἐκεῖνος, ὃν τῶν πενήτων διοικητήν, τουτέστιν οἰκονόμον τῆς ἐκκλησίας, ἤθελεν ἐκλέξῃ τοῦ ἐπισκόπου ἡ ζήτησις (διότι ἀναμφιβόλως ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως προσήκει νὰ ὁρίζηται οὗτος)· ὃν ὅμως ἐναγόμενον παραγγέλλομεν ἵνα τοῦ ἐκκλησιεκδίκου τῇ

5 πίστει καταλιμπάνηται. Τῶν δὲ ἐκβιβαστῶν ἐν πᾶσι μὲν τοῖς ἐλάσσοσι δικαστηρίοις κατ' αὐτὴν τὴν ἐναγωγὴν τῶν ἱερέων ἢ τῶν κληρικῶν μὴ ἐλπιζόντων ἢ καὶ τολμώντων νὰ λαμβάνωσι πλέον τοῦ ἑνὸς ἡμιασσαρίου. Ἐὰν

dentibus accipere. si vero apparitor tuae magnitudinis ex sententia tuae sedis amplissimae in provincia degentes eos monuerit, iubemus non amplius eum quam duos solidos sportularum nomine percipere. in hac vero urbe magnifica idem apparitor tuae magnitudinis uno aureo sportularum gratia a provincialibus clericis contentus sit, quantaelibet summae qui conventus fuerit expona-
6 tur obnoxius. Praeterea nullus exsecutor vexare contumeliis clericos ullos, nullis impulsionibus molestare, nullis exprobrare conviciis aut corporalibus iniuriis fatigare conetur: his, qui huiusmodi aliquid adgressi fuerint, post amissionem cinguli et patrimonii ultima protinus animadversione
7 plectendis. Privilegiis sane singulis quibuscumque sacrosanctis ecclesiis orthodoxae fidei, xenodochiis sive ptochiis tam generaliter quam specialiter attributis perpetuo reservandis, nullis eas earumque sacerdotes aut clericos cuiuslibet gradus aut monachos vel ptochos aut xenodochos orthodoxae fidei deputatos extraordinariis muneribus praecipimus praegravari. eas enim sarcinas oneris, quas plerisque personis diversa ratione remittimus, imponi beatissimis viris nostro saeculo inconveniens
8 esse iudicamus. Praeterea ne cui temeritas sua lucrativa concedatur et ut impudens calumniantium refrenetur auda-

δὲ ὁ ὑπηρέτης τοῦ σοῦ μεγέθους ἐξ ἀποφάσεως τῆς σῆς ἐπιφανεστάτης ἕδρας ἤθελεν ὑπομνήσῃ [προσκαλέσῃ] αὐτοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ διάγοντας, κελεύομεν ἵνα οὗτος τῶν συνηθειῶν ὀνόματι μὴ λαμβάνῃ πλέον τῶν δύο χρυσῶν. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ μεγαλοπρεπεῖ πόλει ὁ αὐτὸς ὑπηρέτης τοῦ σοῦ μεγέθους τῶν συνηθειῶν χάριν ἀρκεσθήτω ἑνὶ χρυσῷ ἀπὸ τῶν ἐπαρχιακῶν κληρικῶν, οἱῳδήποτε ποσῷ ὁ ἐναγόμενος ἤθελε προβάλλεσθαι ἐνεχόμενος.

6 Πρὸς τούτοις μηδεὶς ἐκβιβαστὴς ἀποτολμάτω ἵνα δι' ὕβρεων ταράττῃ μηδένα κληρικόν, ἵνα μηδεμιᾷ παρώσει ἐνοχλῇ, ἵνα μηδεμιᾷ λοιδορίᾳ ὀνειδίζῃ ἢ σωματικαῖς ἀδικίαις καταπονῇ· ἐκεῖνοι δέ, οἵτινες τοιοῦτόν τι ἤθελον ἐπιχειρήσῃ, μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῆς ζώνης καὶ τῆς οὐσίας τῇ ἐσχάτῃ ποινῇ

7 εὐθὺς κολασθήσονται. Τῶν καθ' ἕκαστον δὲ μάλιστα προνομίων, τῶν οἱαισδήποτε ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἢ ξενοδοχείοις ἢ πτωχείοις γενικῶς τε καὶ εἰδικῶς ἀπονενεμημένων, παραφυλασσομένων [αὐταῖς], καὶ οἱ τούτων ἱερεῖς ἢ κληρικοὶ οἱουδήποτε βαθμοῦ ἢ μοναχοὶ ἢ πτωχοτρόφοι ἢ ξενοδόχοι, οἱ τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει ἀφωρισμένοι, παράγγελλομεν ἵνα μηδενὶ ἐκτάκτῳ λειτουργήματι ἐπιβαρύνωνται. Διότι ταῦτα τὰ φορτία τοῦ βάρους, ἅτινα πλείστοις προσώποις ἐκ διαφόρων λόγων ἀφίεμεν, κρίνομεν ὅτι ἀπρεπές ἐστιν ἵνα ἐν τῷ ἡμετέρῳ αἰῶνι τοῖς μακαριωτάτοις ἐπιβάλλων-

8 ται ἀνδράσιν. Πρὸς τούτοις ἵνα μὴ συγχωρῆταί τινι ἡ κερδαλέα θρασύτης αὐτοῦ καὶ ἵνα χαλινωθῇ ἡ ἀναιδὴς τῶν συκοφαντούντων αὐθάδεια, κελεύο-

cia, iubemus, quotiens ii, qui sacerdotes seu clericos seu monachos ceterosque superius designatos vel in tuae magnitudinis examine vel in provinciali iudicio proposita actione convenerint, si causa cognita convicti fuerint sine iusta eos et legitima petitione pulsasse, omnes eis legitimas expensas sumptusque, quos ab exordio coeptae controversiae ipsorum vitio tolerasse eos constiterit, redhibere cogantur, ut hac saltem censurae iustissimae formidine revocati improbis adsidue conflictationibus occupati adquiescant se iam sopitis clamoribus iurgiorum magistra deinceps necessitate retinere. *Datum Constantinopoli pridie nonas April. Marciano cons.* [*a.* 472]

33 (34) *Idem. AA. Erythrio pp.* Sacrosanctae orthodoxae fidei episcopi atque presbyteri, diaconi quoque, qui semel probatis moribus integritate castissima ad hunc gradum meruerint pervenire, ea, quaecumque in eodem clericatus grādu locoque viventes adquirere et habere potuerint, etiamsi in patris avique aut proavi potestate constituti sunt et adhuc superstites habentur, tamquam bona propria vindicent: de his, si quando eis libitum fuerit, testandi vel donandi vel quolibet alio titulo alienandi libera facultate concessa, ut ea bona quoquo tempore numquam fratribus vel sororibus aut ex his

μεν ὅπως, ὁσάκις οὗτοι, οἵτινες ἀγωγῆς προτιθεμένης ἤθελον ἐναγάγῃ ἱερεῖς ἢ κληρικοὺς ἢ μοναχοὺς καὶ τοὺς ἄλλους ἀνωτέρω μνημονευομένους ἢ ἐν τῇ τοῦ σοῦ μεγέθους διαγνώσει ἢ ἐν ἐπαρχιακῷ δικαστηρίῳ, ἐάν, διαγνωσθείσης τῆς αἰτίας ἐλεγχθῶσιν ἄνευ δικαίας καὶ νομίμου ἀπαιτήσεως δεδιωκότες αὐτούς, ἐξαναγκάζωνται ν' ἀποκαθιστῶσιν αὐτοῖς πάντα τὰ νόμιμα ἀναλώματα καὶ δαπανήματα, ἅπερ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς καταρξαμένης δίκης ὡμολόγηται ὅτι ἐξ αἰτίας ἐκείνων [τῶν ἐναγόντων] αὐτοὶ ὑπέστησαν, ἵνα ἀνακαλούμενοι τούτῳ τοὐλάχιστον τῷ φόβῳ τῆς δικαιοτάτης ποινῆς οἱ ἐπιμόνως ἐν ἀνηθίκοις ἀσχολούμενοι συγκρούσεσι στέργωσι, κατευνασθέντων ἤδη τῶν θορύβων τῶν δικῶν, νὰ συγκρατῶσιν ἑαυτοὺς ἐφεξῆς, τῆς ἀνάγκης ἐπιτασσούσης [τοῦτο].

Ἐδόθη ἐν Κωνστ ντινουπόλει τῇ πρ(τερείᾳ τῶν νονῶν τοῦ Ἀπριλίου 472 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Μαρκιανοῦ.

33 (34) *Οἱ αὐτοὶ Αὐγουστοι πρὸς Ἐρύθριον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τῆς ἁγιωτάτης ὀρθοδόξου πίστεως οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ πρεσβύτεροι, πρὸς δὲ καὶ οἱ διάκονοι, οἵτινες, ἅπαξ δοκιμασθέντων τῶν ἠθῶν, τῇ ἀγνοτάτῃ ἀκεραιότητι ἠξιώθησαν ἵνα εἰς τοῦτον τὸν βαθμὸν περιέλθωσι, ταῦτα, ἅτινα ἠδυνήθησαν ν' ἀποκτήσωσι καὶ ἔχωσιν ἐν τούτῳ· τοῦ κλήρου τῷ βαθμῷ καὶ τῇ τάξει βιοῦντες, κἂν ἐν τοῦ πατρός, τοῦ πάππου ἢ τοῦ προπάππου τῇ ἐξουσίᾳ διατελῶσι καὶ εἰσέτι ἐπιζῶσιν [οὗτοι] ὡσανεὶ πράγματα ἴδια ἐκδικείτωσαν: καὶ περὶ τούτων, ἐάν ποτε ἀρεστὸν αὐτοῖς γένηται, ἐλευθέρα ἐξουσία συγχωρεῖται [αὐτοῖς] τοῦ διατιθέναι ἢ δωρεῖσθαι ἢ οἱῳδήποτε ἄλλῳ τίτλῳ ἀπαλλοτρ οῦν, ἵνα ταῦτα τὰ πράγματα ἐν οἱῳδήποτε καιρῷ μηδαμῶς ἀπονέμων-

genitis conferantur, sed ad eorum filios posteros et quoscumque extraneos heredes perveniant nec a patribus avis aut proavis, sed ab ipsorum liberis tamquam praecipua vindicentur, certe his procedant, quibus ipsi id peculium vel inter vivos alienatione habita vel mortis tempore ultima et vere cognita voluntate concesserint. *D. prid. non. April. Marciano cons.* *[a. 472]*

34 (35) *Idem. AA. Dioscoro pp.* Omnia privilegia, quae a retro principibus aut a nostra serenitate vel iudiciariis dispositionibus aut liberalitatibus pro singulis quibuscumque temporibus vel consuetudine sive circa ius metatorum sive in aliis quibuslibet rebus praestita sunt orphanotrophio sive asceteriis vel ecclesiis aut ptochiis seu xenodochiis aut monasteriis atque ceteris hominibus etiam ac rebus iuris eorum ad curam Niconis viri religiosissimi presbyteri et orphanotrophi vel ad eos, qui post eum loco eius successerint, pertinentibus ad similitudinem Zotici beatissimae memoriae, qui prius huismodi pietatis officium invenisse dicitur, per hanc pragmaticam sanctionem firma illibataque in perpetuum custodiri decernimus. valde etenim hoc videtur esse necessarium, cum exinde sustentaται τοῖς ἀδελφοῖς ἢ ταῖς ἀδελφαῖς ἢ τοῖς ἐκ τούτων γεγενημένοις, ἀλλ' ἵνα παρέχωνται εἰς τοὺς παῖδας αὐτῶν, εἰς τοὺς [ἀπωτέρω] ἐπιγιγνομένους καὶ οἱουσδήποτε ἐξωτικοὺς κληρονόμους, καὶ μὴ ὑπὸ τῶν πατέρων, πάππων ἢ προπάππων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐκείνων παίδων [κατιόντων] ὥσπερ ἐξαίρετα διεκδικῶνται, προβαίνωσι δὲ καὶ εἰς ἐκείνους, εἰς οὓς αὐτοὶ τοῦτο τὸ χρημάτιον ἤθελον παραχωρήσῃ εἴτε ἐν ζωῇ ἀπαλλοτριώσεως γιγνομένης ἢ ἐν τῷ ντοῦ θαάτου καιρῷ τελευταίᾳ καὶ ἀληθῶς γνωσθείσῃ βουλήσει.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν νονῶν τοῦ Ἀπριλίου 472 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Μαρκιανοῦ.

34 (35) *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Διόσκουρον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Πάντα τὰ προνόμια, ἅτινα ὑπὸ τῶν ἄνωθεν ἡγεμόνων ἢ ὑπὸ τῆς ἡμετέρας γαληνότητος ἢ διὰ δικαστικῶν διατάξεων ἢ ἐλευθεριοτήτων καθ' ἑκάστους οἱουσδήποτε καιροὺς ἢ διὰ τῆς συνηθείας εἴτε περὶ τὸ δίκαιον τῶν καταλυμάτων [ξενείας] εἴτε ἐν ἄλλοις οἱοισδήποτε πράγμασι παρεσχημένα εἰσὶ τῷ ὀρφανοτροφείῳ ἢ τοῖς ἀσκητηρίοις ἢ ταῖς ἐκκλησίαις ἢ τοῖς πτωχείοις ἢ τοῖς ξενοδοχείοις ἢ τοῖς μοναστηρίοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἀνθρώποις, πρὸς δὲ καὶ τοῖς πράγμασι τοῦ δικαίου αὐτῶν, τοῖς ἀνήκουσιν εἰς τὴν φροντίδα τοῦ Νίκωνος, ἀνδρὸς θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ὀρφανοτρόφου, ἢ εἰς τοὺς μετ' αὐτὸν τῇ θέσει αὐτοῦ διαδεξαμένους, κατὰ μίμησιν τοῦ μακαριωτάτης μνήμης Ζωτικοῦ, ὅστις πρῶτος λέγεται ἐφευρὼν τῆς τοιαύτης εὐσεβείας τὸ καθῆκον, διὰ ταύτης τῆς πραγματικῆς κελεύσεως ψηφιζόμεθα ἵνα ἰσχυρὰ καὶ ἀμείωτα ἐσαεὶ παραφυλάττωνται. Διότι μάλιστα τοῦτο φαίνεται ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὁπότε ἐντεῦθεν ἡ συντήρησις ἢ ἡ ἀνατροφὴ

tio vel educatio orphanis atque egenis et usibus ecclesiasticis vel ptochiis vel asceteriis com-
1 paretur. Domus etiam aliasque res superius nominatas ad curam memorati viri pertinentes vel postmodum quolibet modo ad eius sollicitudinem vel qui post eum ad eiusdem orphanotrophii curam vocati fuerint perventuras ad instar maioris venerabilis ecclesiae huius inclitae urbis omnibus privilegiis, quae eadem sancta ecclesia vel nunc adipiscitur vel postea merebitur, perpetuo potiri pietatis intuitu decernimus. *D. X. k. Ian. Constantinopoli Marciano cons.* *[a. 472]*

35(1) *Imp. Zeno A.* Omnes civitates, sive eae renovatae sunt anteriori tempore sive antea civitates non fuerunt, sed per imperiale beneficium eo promotae sunt, omnimodo peculiarem propriumque episcopum habere sancimus, qui rerum ecclesiasticarum in ea curam gerat: nemini igitur liceat per quemcumque modum, ne per sacram quidem imperialem iussionem, quamlibet civitatem peculiari episcopatu vel territorio quod ei definitum est aliove quo iure privare et pro ea parte vel etiam in qua alia re aliis civitatibus tributariam fa-
1 cere. Qui contra faciat vel ausus fuerit sive iam renovatis civitatibus locisque ad civitatis gradum promotis vel in fu-

(1) Τίθενται ὡς εὕρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

παρέχεται τοῖς ὀρφανοῖς καὶ τοῖς πένησι καὶ ταῖς χρείαις ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς καὶ τοῖς πτωχείοις καὶ τοῖς
1 ἀσκητηρίοις. Προσέτι δὲ οἱ οἶκοι καὶ τὰ ἄλλα πράγματα, τὰ ἀνωτέρω ὀνομασθέντα, τὰ εἰς τὴν φροντίδα τοῦ μνημονευθέντος ἀνδρὸς ἀνήκοντα ἢ ὕστερον καθ' οἱονδήποτε τρόπον περιελευσόμενα εἰς τὴν μέριμναν αὐτοῦ ἢ [ἐκείνων], οἵτινες μετ' αὐτὸν ἤθελον κληθῇ εἰς τὴν φροντίδα τούτου τοῦ ὀρφανοτροφείου, εὐσεβείας τῷ λόγῳ ψηφιζόμεθα ἵνα κατὰ μίμησιν τῆς μείζονος προσκυνητῆς ἐκκλησίας ταύτης τῆς ἐνδόξου πόλεως ἀπολαύωσι πάντων τῶν προνομίων, ἅτινα ἡ ἁγία αὕτη ἐκκλησία ἢ νῦν κέκτηται ἢ [ὧν] ὕστερον ἀξιωθήσεται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 472 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Μαρκιανοῦ.

35 (36)(1) [*Αὐτοκράτωρ Ζήνων Α.*] Πᾶσαν πόλιν εἴτε ἀνανεωθεῖσαν κατὰ τοὺς προλαβόντας χρόνους εἴτε οὐκ οὖσαν μὲν πρότερον, διὰ δὲ βασιλικῆς φιλοτιμίας ἀποδειχθεῖσαν πόλιν, ἔχειν ἐκ παντὸς τρόπου ἀχώριστον καὶ ἴδιον τὸν ἐπιμελησόμενον τῶν κατ' αὐτὴν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐπίσκοπον θεσπίζομεν· μηδενὶ παντάπασιν οὔσης ἀδείας δι' οἱουδήποτε τρόπου, μηδὲ μὴν διὰ θείας βασιλικῆς κελεύσεως ἀφαιρεῖσθαι πόλιν οἱανδήποτε τοῦ τῆς ἰδιαζούσης ἐπισκοπῆς ἢ καὶ τῆς ἀφορισθείσης αὐτῇ περιοικίδος ἢ ἄλλου τινὸς δικαίου καὶ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἢ καὶ ἄλλως ὁπωσδήποτε πόλεσιν ἐτέ-
1 ραις ὑποτελῆ ποιεῖν. Τοῦ δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῦντος καὶ ποιεῖν πειρωμένου ἢ τῶν ἤδη ἀνανεωθεισῶν πόλεων ἢ καὶ τῶν πολισθέντων τόπων ἢ μετὰ

turum forte renovandis vel promovendis peculiaris episcopatus ius adimere vel aliud quid auferre privilegiorum quae eis praestita sunt vel etiam praestabuntur, eius non solum irritum sit conamen, sed et ipse, qui adversatur iis quae in commune vel privatim omnibus utilia sunt, cum infamia facultatibus suis exuatur. eaedem poenae valeant etiam in eum, qui, ut supra dictum est, per imperiale rescriptum tale quid fa-
2 cere conetur. Quibus generaliter constitutis respicientes ad statum sacrosanctarum ecclesiarum sub Tomi in Scytharum provincia constitutarum et quod eaedem sacrosanctae ecclesiae continuis barbarorum incursionibus vexatae vel alias egestate adflictae servari aliter non possunt, nisi id fiat providentia beati episcopi Tomis, quae etiam caput gentis est, a praesenti sacra lege eas eximi sancimus neque ullo modo ei subici. sed in suo statu manere.
3 Eodem modo ab iis quae in praesenti constituta sunt eximi volumus etiam eam civitatem quae nuper in Isaurorum gente ad civitatis gradum provecta est in honorem venerationemque Cononis qui gloriose martyrium sustinuit, Leontopolitarum videlicet, ut et ipsa quem nunc habet statum retineat eo, quod (nam valde certatum est, num peculiarem episcopum habere debeat, an sub cura et provisione religiosissimi episcopi Isauropolitani consistere) civi-

ταῦτα τυχὸν ἀνανεουμένων ἢ πολιζομένων τὸ τῆς ἰδιαζούσης ἐπισκοπῆς ἀφαιρεῖσθαι δίκαιον ἢ ἄλλο τι παραιρεῖσθαι τῶν παρασχεθέντων ἢ καὶ παρασχεθησομένων αὐταῖς προνομίων μὴ μόνον ἡ ἐπιχείρησις ἔστω ματαία, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ τοῖς κοινῶς καὶ ἰδίᾳ λυσιτελοῦσιν ἑκάστῳ μαχόμενος ἀτιμωθεὶς τῶν ὄντων γυμνούσθω· τῶν αὐτῶν κρατούντων ἐπιτιμίων καὶ κατὰ τοῦ καθὼς προείρηται ἐπιχειροῦντος καὶ διὰ βασιλικῆς τοιοῦτόν τι πράτ-

2 τειν ἀντιφωνήσεως. Ταῦτα δὲ γενικῶς διατάξαντες καὶ εἰς νοῦν εἰληφότες τὴν κατάστασιν τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν τῶν διακειμένων ὑπὸ Τόμιν τῆς τῶν Σκυθῶν ἐπαρχίας καὶ ὅτι οὐκ ἐγχωρεῖ τὰς αὐτὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας συνεχέσι βαρβάρων ἐπιδρομαῖς καταβλαπτομένας ἢ καὶ ἄλλως πως πενίᾳ συζώσας ἑτέρως διασώζεσθαι, εἰ μὴ διὰ τῆς τοῦ θεοφιλοῦς ἐπισκόπου Τόμεως, ἥτις ἐστὶ καὶ τοῦ ἔθνους μητρόπολις, τυγχάνοιεν προμηθείας, θεσπίζομεν ὑπεξαιρεῖσθαι τῆς παρούσης θείας νομοθεσίας καὶ μηδαμῶς αὐτὰς ὑπάγεσθαι τῇ ταύτης ἀνάγκῃ, ἀλλ' ἐπὶ
3 τοῦ οἰκείου σχήματος μένειν. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπεξαιρεῖσθαι τῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος νενομοθετημένων βουλόμεθα καὶ τὴν ἔναγχος πολισθεῖσαν κατὰ τὸ Ἰσαύρων ἔθνος πρὸς τιμὴν καὶ θεραπείαν τοῦ καλλινίκου μάρτυρος Κόνωνος πόλιν, τουτέστι τὴν Λεοντοπολιτῶν, ὥστε καὶ αὐτήν, ὥσπερ νῦν ἔχει σχήματος, διαμένειν διὰ τὸ (πολλῶν σφόδρα φιλονεικηθέντων, εἴτε αὐτὴν προσήκει ἰδιαζόντως τυχεῖν ἐπισκόπου, εἴτε ὑπὸ τὴν φροντίδα καὶ πρόνοιαν τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς Ἰσαυροπόλεως συντελεῖν) δεδόχθαι πόλιν μὲν αὐτὴν εἶναι καὶ τῶν πολι-

tas quidem esse videatur et publico iure perpetuo et plene fruatur, maneat autem omnino sub cura memorati episcopi.
36 (37) *Idem A. Sebastiano pp.* Iubemus adscripticiorum creationes secundum veterem constitutionem, nisi dominorum possessionum, unde oriundi sunt, evidens concurrerit consensus, nullius penitus esse momenti, sed isdem fundorum dominis, qui faciendae creationi non sicut dictum est evidenter consenserint, ius proprium ad similitudinem ceterorum colonorum in suos adscripticios exercendi, tamquam si nulla creatio intercessisset, tribui facultatem. idemque hoc super illis quoque agricolis decernimus observari. qui cum essent adscripticiae nexibus condicionis conscripti, solitariam vitam videlicet appetentes quibuslibet sese monasteriis contra voluntatem dominorum fundorum duxerint of-
1 ferendos. Servos sane sociari clericorum consortiis volentibus quoque et consentientibus dominis modis omnibus prohibemus, cum liceat eorum dominis, data servis prius libertate licitum eis ad suscipiendos honores clericorum iter si
2 hoc voluerint, aperire. Omnes praeterea virorum clarissimorum provincias moderantium sententiis absque ulla privilegii differentia (qui tamen praesidali iurisdictioni subiecti sunt, sive episcopi vel quilibet clerici aut monachi

τικῶν ἀνελλιπῶς καὶ εἰς πλήρες ἀπολαύειν δικαίων, ὑπὸ δὲ τὴν φροντίδα τοῦ μνημονευθέντος ἐπισκόπου διὰ παντὸς διαμένειν.
36 (37) *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Σεβαστιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Κελεύομεν ἵνα τῶν ἐναπογράφων αἱ χειροτονίαι κατὰ τὴν παλαιὰν διάταξιν ὥσι παντελῶς ἄκυροι, εἰ μὴ συντρέχει προφανὴς ἡ συναίνεσις τῶν δεσποτῶν τῶν κτημάτων, ὅθεν γεγονότες εἰσίν, ἀλλ' ἵνα τούτοις τοῖς δεσπόταις τῶν ἀγρῶν, οἵτινες τῇ τελευταίᾳ χειροτονίᾳ μὴ ὥσπερ εἴρηται προφανῶς συνήνεσαν, ἐξουσία ἀπονέμηται ὅπως τὸ ἴδιον δικαιον κατὰ μίμησιν τῶν λοιπῶν γεωργῶν ἐνασκῶσιν ἐπὶ τῶν ἰδίων ἐναπογράφων, ὡσανεὶ μηδεμία χειροτονία παρενεχώρησεν. Καὶ αὐτὸ τοῦτο ψηφιζόμεθα ἵνα φυλάττηται περὶ ἐκείνων προσέτι τῶν γεωργῶν, οἵτινες, ἐν ᾧ ἦσαν καταγεγραμμένοι τοῖς δεσμοῖς τῆς ἐναπογράφου τύχης, τοῦ μονήρους βίου δηλονότι ἐφιέμενοι παρὰ τὴν βούλησιν τῶν δεσποτῶν τῶν ἀγρῶν εἰς οἱαδήποτε μοναστήρια ἔκριναν ἑαυτούς

1 προσενεκτέους. Πᾶσι δὲ τρόποις ἀπαγορεύομεν ὅπως οἱ δοῦλοι καταλέγωνται ἐν τοῖς τῶν κληρικῶν συστήμασι βουλομένων ἅμα καὶ συναινούντων τῶν δεσποτῶν, ἐπειδὴ ἔξεστι τοῖς δεσπόταις αὐτῶν ἵνα, διδομένης τοῖς δούλοις πρότερον τῆς ἐλευθερίας, θεμιτὴν διανοίγωσιν αὐτοῖς τὴν ὁδὸν πρὸς τὸ ὑποδέχεσθαι τὰς τιμὰς τῶν κληρι-
2 κῶν, ἐὰν τοῦτο βουληθῶσιν. Πρὸς τούτοις δὲ ψηφιζόμεθα ὅπως πάντες ὁμοίως ὑπάγωνται ταῖς ἀποφάσεσι τῶν ἐνδοξοτάτων ἀνδρῶν, τῶν τὰς ἐπαρχίας διοικούντων, χωρὶς τινος διακρίσεως προνομίου (κἂν ἔτι τινὲς τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ ἄρχοντος ὑποκείμενοί

aut cuiuslibet sint condicionis) pariter respondere decernimus: nulla in posterum viris clarissimis provinciarum rectoribus ad loca, in quibus incusatae personae consistunt, perveniendi necessitate penitus imponenda, cum non solum legibus, verum etiam naturali quoque iuri conveniant, quos res exegerit, iudicialibus ad iudicium vocari sententiis, non ipsos iudices, quod dici etiam iniustum est, ad subiectos deduci, sed per datos ab his iudices causae examinationem in locis ubi incusati degunt procedere. *D. V. k. April. Constantinopoli Theodorico cons. [a. 484]*

37 (38) *Idem A. Sebastiano pp.* Servis, si dominorum fuerint voluntate muniti, solitariam vitam participandi licentia non denegetur, dum tamen eorum domini non ignorent, quod si servis suis ad monasteriorum cultum migrandi tribuerint facultatem, eorundem servorum dominio, donec idem servi in eodem monachorum habitu duraverint, spoliandos : alioquin si relicta forte vita solitaria ad aliam se condicionem transtulerint, certum est eos ad servitutis iugum, quam monachicae professionis cultu evaserant, reversuros. *D id. April. Theodorico cons. [a. 484]*

εἰσιν εἴτε ἐπίσκοποι ἢ οἱοιδήποτε κληρικοὶ ἢ μοναχοὶ ἢ οἱασδήποτε τύχης ἤθελον εἶναι) : οὐδεμιᾶς ἐφεξῆς παντελῶς ἀνάγκης ἐπιβαλλομένης τοῖς ἐνδοξοτάτοις τῶν ἐπαρχιῶν διοικηταῖς νὰ περιέρχωνται εἰς τοὺς τόπους, ἐν οἷς τὰ κατηγορούμενα πρόσωπα ὑπάρχουσιν, ἐπειδὴ οὐ μόνον τοῖς νόμοις ἀλλὰ καὶ τῷ φυσικῷ δικαίῳ προσήκει νὰ ἐκεῖνοι, οὓς τὸ πρᾶγμα ἤθελεν ἀπαιτήσῃ, διὰ τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων εἰς τὸ δικαστήριον καλῶνται, καὶ οὐχὶ ἵνα αὐτοὶ οἱ δικασταί, ὅπερ καὶ λέγεσθαι ἔτι ἄδικόν ἐστιν, εἰς τοὺς ὑποκειμένους προσάγωνται, ἀλλ' ἵνα διὰ παρεχομένων ὑπ'αὐτῶν [τῶν διοικητῶν] δικαστῶν προβαίνῃ τῆς αἰτίας ἡ διάγνωσις ἐν οἷς τόποις οἱ ἐγκαλούμενοι διάγουσιν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ πέμπτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 484 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Θεοδωρίκου.

37 (38) *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Σεβαστιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τοῖς δούλοις, ἐὰν τῶν δεσποτῶν τῇ βουλήσει ὧσιν ὠχυρωμένοι, ἄδεια συγχωρεῖται ἵνα τοῦ μονήρους μεταλαγχάνωσι βίου, ἀρκεῖ μόνον ὅμως οἱ δεσπόται αὐτῶν νὰ μὴ ἀγνοῶσιν ὅτι, ἐὰν τοῖς δούλοις αὐτῶν ἀπονείμωσιν ἐξουσίαν τοῦ μεθίστασθαι εἰς τὴν τῶν μοναστηρίων λατρείαν, θέλουσιν ἀποστερηθῇ τῆς δεσποτείας τῶν αὐτῶν δούλων, ἐφ' ὅσον οἱ δοῦλοι οὗτοι ἤθελον διαμένῃ ἐν τούτῳ τῶν μοναχῶν τῷ σχήματι : ἄλλως τε δέ, ἐάν, ἐγκαταλειφθέντος τυχὸν τοῦ μονήρους βίου, εἰς ἄλλην τύχην μετενέγκωσιν ἑαυτούς, φανερόν ἐστιν ὅτι οὗτοι ὀφείλουσι νὰ ὑποστρέφωσιν εἰς τῆς δουλείας τὸν ζυγόν, ἣν εἶχον διαφύγῃ τῇ λατρείᾳ τῆς μοναχικῆς ὁμολογίας.

Ἐδόθη ταῖς εἰδοῖς τοῦ Ἀπριλίου 484 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Θεοδωρίκου.

38 (1) Qui monasteria sua relinquunt, non recipiunt mobilia quae iis intulerunt, cuiscumque quantitatis sunt, etiamsi gesta de iis confecta non fuerint. In immobilium autem donatione iura observari oportet, cum revocatio donatori non adimatur. Etiam hoc sancimus, ut nemo religiosissimorum episcoporum vel chorepiscoporum vel visitatorum vel clericorum laicos invitos compellat ad luitionem proventuum qui in provincia primitiae vel munera vocantur, quae velut vectigal exigant, vel agricolis in clerum receptis et maxime illis, qui non sub dominio religiosissimorum episcoporum vel sacrosanctarum ecclesiarum ad eos pertinentium sunt, sive angarias quae dicuntur sive alia eiusmodi onera vel servitutes iniungat, vel interdicta vel anathemata iis imponat et inde eos (quod ne dici quidem sine iniuria potest) sacrorum mysteriorum communione atque ipso venerando salutarique baptismate privet (hoc enim quosdam passos esse comperti sumus et vicos integros vel adeo agros, et clericos pariter atque eos qui extra clericorum numerum sunt talibus interdictis vel anathematibus subiectos esse): eiusmodi ineptissima et omni impietate plena facta, quae etiam ad offensionem ipsius orthodoxae fidei spectant, omnimodo prohibita sint neque ulla consuetudo obtinere valeat,

38(39) (1) Οἱ τὰ ἴδια μοναστήρια καταλιμπάνοντες οὐ λαμβάνουσιν ἃ προσήγαγον αὐτοῖς κινητὰ ὅσης δήποτε ποσότητος ὄντα, κἂν μὴ συνέστῃ πρᾶξις ὑπομνημάτων ἐπ' αὐτοῖς. Ἐπὶ δὲ ταῖς δωρεαῖς τῶν ἀκινήτων δεῖ τὰ νόμιμα φυλάττεσθαι, ἐπεὶ οὐκ ἀναιρεῖται τῷ δωρησαμένῳ ἡ ἐνίκησις. Καὶ τοῦτο δὲ θεσπίζομεν, ὥστε μηδένα τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἢ χωρεπισκόπων ἢ περιοδευτῶν ἢ κληρικῶν ἄκοντας τοὺς λαϊκοὺς συνελαύνειν πρὸς τὴν τῶν καρποφοριῶν τῶν ἐν τοῖς τόποις καλουμένων ἀπαρχῶν ἤτοι προσφορῶν ἔκτισιν ὥσπερ τι τέλος ταῦτα μεθοδεύοντας, ἢ καὶ γεωργοῖς μέν, ἐν κλήρῳ δὲ καταλεγομένοις, καὶ μάλιστα ἐκείνοις, οἳ μηδ' ὑπὸ δεσποτείαν εἰσὶν αὐτῶν τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἢ τῶν κατ' αὐτοὺς ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, ἢ τὰς καλουμένας ἀγγαρείας ἢ ἑτέρας τοιουτοτρόπους ἐπαχθείας ἢ ὑπηρεσίας ἐπιφέρειν, μηδ' ἀφορισμοὺς τούτων ἕνεκα τῶν αἰτιῶν ἢ ἀναθεματισμοὺς τούτοις ἐπάγειν καὶ τῆς τῶν ἁγίων μυστηρίων μεταλήψεως καὶ αὐτοῦ τοῦ σεβασμίου καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος, ὅπερ καὶ λέγειν ἀθέμιτον, ἐντεῦθεν ἀποστερεῖν (τοῦτο γὰρ παρά τινων πεπονθέναι μεμαθήκαμεν καὶ κώμας ὅλας ἤτοι καὶ ἀγροὺς καὶ κληρικοὺς κατὰ ταὐτὸν καὶ τοὺς ἔξω κληρικοὺς καθεστῶτας ὑπὸ τοῖς τοιούτοις ἀφορισμοῖς ἤτοι ἀναθεματισμοῖς γενομένους) τῆς τοιαύτης ἀτοπωτάτης καὶ πάσης δυσσεβείας γεμούσης καὶ εἰς ὕβριν αὐτῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὁρώσης πράξεως κατὰ πάντα τρόπον εἰργομένης καὶ μηδενὸς ἔθους κρατεῖν δυναμένου τὴν οὕτως

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ Ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

quae tam absurdam exactionem 3 inducat. Obvium enim est unumquemque potissimum sua sponte ex operis suis deo eiusque ministris conferre debere quae ipsi videbuntur, non compelli ad id et cogi fortasse etiam inopem eumque, cui fructus, ex agricultura propter casus, ut fit, non provenerunt. 4 Nam per hoc necessitatem quidem tollimus, voluntariam autem conferentium largitatem non modo non reprimimus, sed 5 etiam collaudamus. Quamobrem etiam gravissimis poenis quae a nobis sancita sunt munientes iubemus eum, qui supra relatorum aliquid violare ausus fuerit, et ex ipsa sacrosancta ecclesia quae ei commendata est eiusque rebus expelli omnesque, qui tale quid facere conentur, removeri a rebus quae competunt domibus, quarum cura eis commissa est, et ab ipsa administratione, quoniam indignos se tam hac quam ipso sacerdotio praebent. praeterea et decem librarum 6 auri poena plectantur. Quae autem a nobis per hanc sacram legem pragmaticam statuta sunt, ea valere et observari constituimus in hac tantummodo regia urbe eiusque territorio et in reliquis locis regionibusque, qui sunt sub dispositione sedis huius inclitae urbis vel beatissimorum episcoporum metropolitanorum qui ab ea ordinati sunt, ut et qui episcopi sub ipsis metropolitis episcopatum vel sacerdo-

3 ἄλογον ἀπαίτησιν εἰσάγοντος. Καὶ γάρ ἐστι πρόδηλον, ὡς προσήκει μάλιστα ἕκαστον ἐκ τῶν οἰκείων πόνων ἑκόντα τῷ θεῷ καὶ τοῖς ὑπηρετουμένοις αὐτῷ προσφέρειν, ἅπερ ἂν αὐτὸς δοκιμάσοι, οὐ μὴν συνωθεῖσθαι πρὸς τοῦτο καὶ ἀναγκάζεσθαι καὶ ἀποροῦντα ἴσως καὶ οὐδὲ τῶν ἐκ τῆς γεωργίας καρπῶν διά τινας συμβαινούσας αἰ- 4 εἰκὸς ἀφορίας ἀπολαύοντα. Διὰ γὰρ τοῦτο τὴν μὲν ἀνάγκην κω- λύομεν, τὴν δ' αὐθαίρετον γνώμην τῶν προσφερόντων οὐ μόνον οὐκ εἴργο- 5 μεν, ἀλλὰ καὶ ἀποδεχόμεθα. Διὸ καὶ μεγίστοις ἐπιτιμίοις ὀχυροῦντες τὰ παρ' ἡμῶν ὁρισθέντα παρακελευόμεθα τὸν θαρροῦντά τι παραβῆναι τῶν προ- αναφερομένων αὐτῆς τε τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, ἣν ἐγκεχείρισται, καὶ τῶν αὐτῆς πραγμάτων ἐξωθεῖσθαι, καὶ πάντα δὲ τοιοῦτόν τι πράττειν ἐπιχει- ροῦντα τῶν πραγμάτων ἀποκινεῖσθαι τῶν διαφερόντων τοῖς οἰκείοις, ὧν τὴν φροντίδα ἐμπεπίστευται, καὶ αὐτῆς δὲ τῆς διοικήσεως, ἐπείπερ ἀνάξιον ἑαυ- τὸν ταύτης καὶ αὐτῆς τῆς ἱερωσύνης δείκνυσι. πρὸς τούτοις δὲ καὶ χρυσίου λιτρῶν δέκα προστίμῳ σωφρονιζέσθω.

6 Τὰ δὲ παρ' ἡμῶν διὰ τοῦδε τοῦ θείου πραγματικοῦ νόμου τυπωθέντα κρατεῖν καὶ παραφυλάττεσθαι θεσπίζο- μεν κατὰ ταύτην μέντοι μόνην τὴν βασιλίδα πόλιν καὶ τὴν αὐτῆς ἐνορίαν καὶ τοὺς λοιποὺς τόπους καὶ κλίματα ὑπὸ τὴν χειροτονίαν τοῦ θρόνου τῆσδε τῆς ἐνδόξου πόλεως καὶ τῶν ὑπ' αὐ- τοῦ χειροτονουμένων θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν ἐπισκόπων, ὥστε καὶ αὐ- τοὺς τοὺς ὑπὸ τῶν αὐτῶν μητροπολι- τῶν ἐπισκόπους τὴν ἐπισκοπὴν ἣτις ἱερωσύνην καὶ τοὺς τὰς λοιπὰς τά- μνημονευθείσας ἡγεμονίας τε καὶ φρον-

tium vel reliquas praefecturas administrationesque commemoratas meruerunt, isdem formis subiciantur easque observent.

39(1)Sancimus,ne quis duobus monasteriis praesit, sed ut ea sint quidem sub religiosissimo episcopo eius territorii in quo sita sunt, unumquodque vero proprium habeat antistitem, quo de institutione et factis antistitis respondeat episcopus, de monachis antistes: eoque modo bona disciplina servabitur nec quicquam deinceps turbulenter vel per superbiam potissimum ab iis fiet qui hunc sanctum ordinem amplexi sunt: quae nunc et in posterum perpetuo observari oportet.

40 (41) *Imp. Iustinus A. Archelao pp.* Repetita promulgatione non solum iudices quorumlibet tribunalium, verum etiam defensores ecclesiarum huius almae urbis, quos turpissimum insinuandi ultimas deficientium voluntates genus irrepserat, praemonendos censemus, ne rem attingant, quae nemini prorsus omnium secundum constitutionum praecepta quam census magistro competit. absurdum etenim clericis est, immo etiam opprobrium, si peritos se velint disceptationum esse forensium: feriendis temeratoribus huius sanctionis poena quinquaginta librarum auri. *D. XIII k. Dec. Constantinopoli Iustino A. II et Opilione conss.* *[a. 524]*

τίδας παραλαμβάνοντας τοῖς αὐτοῖς ὑ- πάγεσθαι τύποις καὶ τούτους παραφυ- λάττειν.

39 (40) (1) Θεσπίζομεν μηδένα δύο ἡγεῖσθαι μοναστηρίων, ἀλλὰ εἶναι μὲν ταῦτα ὑπὸ τὸν τῆς ἐνορίας, καθ' ἣν διάγουσι, θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον, ἕκαστον δὲ ἡγούμενον ἔχειν ἕνα, ἐφ' ᾧ τε τῇ μὲν τοῦ ἡγουμένου καταστά- σει καὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ γινομένοις ἐγ- κινδυνεύειν τὸν ἐπίσκοπον, τῇ δὲ τῶν μοναχῶν τὸν ἡγούμενον· καὶ κατὰ τοῦ- τον τὸν τρόπον πᾶσαν εὐταξίαν φυ- λάττεσθαι καὶ μηδένα τοῦ λοιποῦ κατὰ σύγχυσιν ἢ ἐπήρειαν μάλιστα παρὰ τῶν τὸ εὐαγὲς τοῦτο σχῆμα περιβεβλη- μένων γίνεσθαι· ἅπερ χρὴ νῦν τε καὶ εἰς τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον διηνεκῶς παραφυλάττεσθαι.

40 (41) *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστῖνος αὔγουστος πρὸς Ἀρχέλαον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐπανειλημμένῃ δημο- σιεύσει οὐ μόνον τοὺς δικαστὰς οἱων- δήποτε δικαστηρίων, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκκλησιεκδίκους τῆς ἐνδόξου ταύτης πόλεως, παρ' οἷς ὑπεισέδυσε τὸ αἰ- σχρότατον εἶδος τοῦ καταχωρίζειν τὰς τελευταίας τῶν τελευτώντων βουλή- σεις, κρίνομεν ὅτι δέον ἕνα ὑπομνήσω- μεν, ὅπως μὴ ἐπιχειρῶσι πρᾶγμα, ὅπερ κατὰ τὰ προστάγματα πασῶν τῶν διατάξεων οὐδενὶ [ἄλλῳ] οὐδαμῶς ἁρ- μόζει εἰ μὴ τῷ ἄρχοντι τῆς ἀπογρα- φῆς. Διότι παράλογόν ἐστι τοῖς κληρι- κοῖς, καὶ μάλιστα ἐπονείδιστον, ἐὰν βούλωνται ἕνα εἰδήμονες ὦσι τῶν δικαστικῶν διαγνώσεων : τῶν παρα- βατῶν ταύτης τῆς διατάξεως κολασθη- σομένων ποινῇ πεντήκοντα λιτρῶν χρυ- σίου.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Δε-

(1) Τίθενται ὡς εὕρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

41(1) *Imp. Iustinianus A. Atarbio pp.* Omnem semper curam gerentes sacrosanctarum ecclesiarum in honorem gloriamque sanctae intemeratae et consubstantialis trinitatis, per quam et nosmet ipsos et communem rem publicam salvos fore confidimus, sequentes etiam doctrinam sanctorum apostolorum eam, secundum quam ab omni vitio vacuos sacerdotes ordinari oportet, quibus id potissimum iniunctum est, ut precibus suis benevolentiam dei clementis rebus communibus concilient, praesenti lege sancimus, ut, quotienscumque in qualibet civitate sedem sacerdotalem vacare contigerit, ab iis qui in ea civitate habitant decretum fiat de tribus personis, de quarum recta fide vita honesta reliquisque virtutibus constet, ut ex his qui magis idoneus sit ad episcopatum pro-
1 moveatur. Si enim sancti et gloriosi apostoli, qui sacerdotium a domino Christo deo nostro acceperunt et omnibus virtutibus terram impleverunt eiusque doctrinam cunctis tradiderunt, ne vitae quidem ipsi in hoc mundo pro salute nostra pepercerunt, quomodo iustum non erit eos, qui in eorum locum succedunt et sacrosanctarum ecclesiarum sacerdotes instituuntur, purum propositum habere et pecuniam contemnere omnemque vitam suam ad

κεμβρίου 524 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστίνου καὶ τῆς τοῦ Ὀπιλίωνος.

41(42) (1) *Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Α. Ἀταρβίῳ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.* Πᾶσαν ἀεὶ ποιούμενοι πρόνοιαν τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν εἰς τιμήν τε καὶ δόξαν τῆς ἁγίας ἀχράντου καὶ ὁμοουσίου τριάδος, δι' ἧς σώζεσθαι ἡμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὴν κοινὴν πολιτείαν πεπιστεύκαμεν, ἀκολουθοῦντες δὲ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἁγίων ἀποστόλων περὶ τοῦ ἀνεπιλήπτους ὀφείλειν χειροτονεῖσθαι τοὺς ἱερέας, οἵτινες μάλιστα διὰ τῶν οἰκείων εὐχῶν τὴν εὐμένειαν τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ τοῖς κοινοῖς περιποιεῖν ἐτάχθησαν πράγμασι, διὰ τοῦ παρόντος νόμου θεσπίζομεν, ὁσάκις ἂν ἐν οἱαδήποτε πόλει ἱερατικὸν θρόνον σχολάσαι συμβαίη, ψήφισμα γίνεσθαι παρὰ τῶν οἰκούντων τὴν αὐτὴν πόλιν ἐπὶ τρισὶ τοῖς ἐπὶ ὀρθῇ πίστει καὶ βίου σεμνότητι καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς μεμαρτυρημένοις, ὥστε ἐκ τούτων τὸν ἐπιτηδειότερον εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προ-

1 χειρίζεσθαι. Εἰ γὰρ οἱ ἅγιοι καὶ ἔνδοξοι ἀπόστολοι οἱ τὴν ἱερωσύνην παρὰ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν δεξάμενοι καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν τὴν γῆν πληρώσαντες καὶ τὴν αὐτοῦ διδασκαλίαν ἅπασι παραδεδωκότες οὐδὲ αὐτῆς τῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ζωῆς αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ἐφείσαντο, πῶς οὐ δίκαιόν ἐστι τοὺς ὑπεισιόντας εἰς τὴν αὐτῶν τάξιν καὶ ἐγκαθισταμένους τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν ἱερέας καθαρὰν κεκτῆσθαι προαίρεσιν καὶ τῶν μὲν χρημάτων ὑπερφρονεῖν, πᾶσαν δὲ τὴν ἑαυτῶν ζωὴν εἰς τὸν φιλάνθρωπον ἀνατείνειν

(1) Τιθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

deum clementem applicare ?
2 Itaque tales convenit sacerdotes eligi et ordinari, qui neque liberos neque nepotes habeant, quoniam vitae cottidianae curis occupatus, quas liberi potissimum parentibus afferunt, non potest studium omne cogitationemque in divino cultu rebusque ecclesia-
3 sticis collocare. Nam cum quidam propter spem quam in deo habent et ut animae eorum salvae fiant ad sacrosanctas ecclesias accedant iisque ipsis facultates suas offerant et reliquant, ut in ptochos et pauperes aliosque pios usus expendantur, absurdum est episcopos haec in proprium lucrum vertere vel in liberos suos
4 cognatosque expendere. Episcopum enim oportet non impeditum carnalium liberorum affectione omnium fidelium patrem esse spiritualem. quamobrem eum qui liberos vel nepotes habet, episcopum or-
5 dinari vetamus Episcopis autem qui nunc sunt quive erunt facultatem omnino adimimus testandi vel donandi vel per aliam quam machinationem alienandi quid de rebus suis, quas, postquam episcopi facti sunt, sive ex testamentis sive ex donationibus aliove quo modo adquisierint, nisi ea sola, quae ante episcopatum ex qualibet causa tenuerunt quaeve postea a parentibus patruis avunculis fratribus ad eos pervenerunt vel pervenerint.
6 Omnia vero, quae post or-

2(1) θεόν; Ὥστε προσήκει τοιούτους ἐπιλέγεσθαι καὶ χειροτονεῖσθαι ἱερέας, οἷς οὐκ ἔστιν οὔτε τέκνα οὔτε ἔγγονοι, ἐπειδὴ οὐχ οἷόν τέ ἐστι τὸν περὶ τὰς βιωτικὰς ἠσχολημένον φροντίδας, ἃς οἱ παῖδες μάλιστα τοῖς γονεῦσι παρέχουσι, τὴν πᾶσαν σπουδήν τε καὶ εὔνοιαν περὶ τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔχειν πράγματα.

3 Τινῶν γὰρ διὰ τὴν εἰς θεὸν ἐλπίδα καὶ διὰ τὸ τὰς ἑαυτῶν περισῶσαι ψυχὰς προστρεχόντων ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς ταύταις προσφερόντων καὶ καταλιμπανόντων ἐπὶ τῷ εἰς πτωχοὺς καὶ πένητας καὶ ἑτέρας εὐσεβεῖς ταύτας δαπανᾶσθαι χρείας, ἄτοπόν ἐστι τοὺς ἐπισκόπους εἰς οἰκεῖον ταῦτα ἀποφέρεσθαι κέρδος ἢ περὶ ἴδια τέκνα καὶ συγγενεῖς κατα-

4 ναλίσκειν. Χρὴ γὰρ καὶ τὸν ἐπίσκοπον μὴ ἐμποδιζόμενον προσπαθείᾳ σαρκικῶν τέκνων πάντων τῶν πιστῶν πνευματικὸν εἶναι πατέρα. διὰ ταῦτα τοίνυν ἀπαγορεύομεν τὸν ἔχοντα τέκνα ἢ ἐγγόνους χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον.

5) Τοὺς δὲ νῦν ὄντας ἐπισκόπους ἢ μέλλοντας γίνεσθαι θεσπίζομεν μηδαμῶς ἔχειν ἐξουσίαν διατίθεσθαι ἢ δωρεῖσθαι ἢ καθ' ἑτέραν οἱανδήποτε περίνοιαν ἐκποιεῖν τι τῆς ἑαυτῶν περιουσίας, ἣν μετὰ τὸ γενέσθαι ἐπίσκοποι ἐκτήσαντο ἢ ἀπὸ διαθηκῶν ἢ ἀπὸ δωρεῶν ἢ καθ' ἕτερον οἱονδήποτε τρόπον, πλὴν εἰ μὴ μόνα, ἃ πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας ἔσχον ἢ μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν ἀπὸ γονέων καὶ θείων καὶ ἀδελφῶν εἰς αὐτοὺς περιῆλθεν ἢ

6 καὶ περιελεύσεται. Πάντα δέ, ὅσα

dinationem ex quavis causa, prout dictum est, non a memoratis personis ad eos perveniunt, ad sacrosanctam ecclesiam cuius episcopi sunt pertinere et ab ea vindicari iubemus, neque ulla alia persona quicquam ex his in proprium 7 lucrum auferre poterit. Quis enim dubitet, quin qui his facultates suas reliquerint vel relinquant aliove quo modo ad eos transtulerint vel transferant, ad ipsum sacerdotium respexerint idque fecerint confisi eos non solum quae ab ipsis relicta sunt pie erogaturos, sed etiam proprias facul- 8 tates his addituros esse? Ab hac autem generali lege nostra eas res solas excipimus, quae Epiphanius sanctissimus huius felicissimae urbis archiepiscopus et patriarcha ad hunc usque diem adquisiit: in iis enim, quae ab hoc tempore ei adquirentur, valere quae a nobis constituta sunt eaque ad sanctissimam magnam ecclesiam 9 pertinere sancimus. Post mortem vero religiosissimorum episcoporum pro tempore oeconomi debent rationes exigere rerum ab iis relictarum, quae ex hac lege nostra ad sacrosanctam magnam eccle- 10 siam pertinere debent. Ipsos etiam oeconomos cum iudicio ac consideratione creari iubemus scientes omnimodo singulis annis rationes administrationis suae sanctissimo episcopo reddere et, si quo damno res ecclesiasticas affecisse vel

μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας, καθὰ εἴρηται, χωρὶς τῶν εἰρημένων προσώπων εἰς αὐτοὺς περιῆλθε, τῇ παρ' αὐτῶν ἐπισκοπουμένῃ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ διαφέρειν κελεύομεν καὶ ἐκδικεῖσθαι παρ' αὐτῆς, οὐδενὸς ἑτέρου προσώπου δυναμένου ἐκ τούτου

7 [3] εἰς οἰκεῖον ἀπενεγκεῖν κέρδος. Τίς γὰρ ἂν ἀμφισβητήσειεν, ὡς οἱ τούτοις τὰς ἰδίας οὐσίας καταλείψαντες ἢ καὶ καταλιμπάνοντες ἢ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον παραπέμψαντες ἢ παραπέμποντες οὐκ ἀφεωράκασιν εἰς τὴν αὐτὴν ἱερωσύνην καὶ πιστεύσαντες, ὡς οὐ μόνον τὰ παρ' αὐτῶν καταλειφθέντα εὐσεβῶς δαπανήσουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας αὐτῶν οὐσίας τούτοις προσθή- 8([4]) σουσι, τοῦτο ποιοῦσι; Τῆς δὲ γενικῆς ἡμῶν ταύτης νομοθεσίας μόνα ἐξαιροῦμεν τὰ περιγινόμενα οἱασδήποτε πράγματα Ἐπιφανίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως καὶ πατριάρχῃ μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας· ἐπὶ γὰρ τοῖς ἀπὸ τοῦ παρόντος μέλλουσιν αὐτῷ προσγίνεσθαι κρατεῖν τὰ παρ' ἡμῶν διατυπωθέντα καὶ τῇ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ

9 προσήκειν ταῦτα θεσπίζομεν. Μετὰ δὲ τὴν τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τελευτὴν τοὺς κατὰ καιρὸν οἰκονόμους λόγους ἀπαιτεῖσθαι τῶν παρ' αὐτῶν καταλελειμμένων πραγμάτων καὶ τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ προσήκειν ἐκ ταύτης ἡμῶν τῆς νομοθεσίας ὀφειλόντων. 10([5]) Καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς οἰκονόμους κατὰ κρίσιν καὶ δοκιμασίαν γίνεσθαι κελεύομεν, εἰδότας ὡς παντὶ τρόπῳ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν λόγους ὑφέξουσι τῷ ἁγιωτάτῳ ἐπισκόπῳ τῆς οἰκείας διοικήσεως καὶ πᾶν, ὅπερ ἂν φανεῖεν τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα καταβλάψαντες ἢ κέρδος οἰκεῖον ποιησάμενοι,

in lucrum proprium quid vertisse visi fuerint, hoc rebus ecclesiasticis restituere debere. ac si ipsi quidem superstites eiusmodi rationes subierint, tunc quae dicta sunt fient: sin autem defuncti fuerint, antequam rationes reddiderint, tunc heredes eorum eiusmodi quaestioni subiciantur atque ad restitutionem eorum compellantur quaecumque capropter de- 11 bere eos constiterit. Etiam de iis aliquid definiendum esse credidimus, qui curam venerabilium xenonum nosocomiorum ptochiorum orphanotrophiorum brephotrophiorum susceperunt vel suscipient. quibus et ipsis omnem licentiam adimimus ea quae sibi adquisierint, postquam memoratas curas susceperint, sive testamento sive alio quo modo vel machinatione in alios transferre, praeterquam si quid antea habuerint vel postea a parentibus patruis avunculis fratribus ad eos quid per- 12 venerit. Quaecumque vero ad supra dictas venerabiles domus pertinent quaeve ad earum antistites post eiusmodi curam susceptam pervenerunt vel pervenient, ea earundem venerabilium domorum esse ac pie in eos qui ibi degunt vel curantur erogari iubemus. 13 Manifestum enim est eum, qui xenodocho vel nosocomo vel ptochotropho vel orphanotropho quid relinquit vel donat sive in scriptis sive sine scriptura, ideo dare, ut per eum pie erogetur, quippe qui mul-

τοῦτο τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀποδώσουσι πράγμασιν· ὥστε, εἰ μὲν περιόντες τοὺς τοιούτους ὑπόσχοιεν λόγους, γίνεσθαι τὰ εἰρημένα, εἰ δὲ τελευτήσαιεν πρὶν τοὺς αὐτοὺς λόγους ὑποσχεῖν, τότε τοὺς αὐτῶν κληρονόμους ὑπαχθῆναι τῇ τοιαύτῃ ζητήσει καὶ συνελαθῆναι πρὸς ἀποκατάστασιν πάντων, ὧν ἂν

11([6] ἐντεῦθεν φανεῖεν ὀφείλοντες. Δεῖν δὲ ᾠήθημεν καὶ τὰ ἐπὶ τοῖς τὴν φροντίδα ἀναδεδεγμένοις ἢ καὶ ἀναδεξομένοις τῶν τε εὐαγῶν ξενώνων καὶ νοσοκομείων καὶ πτωχείων καὶ ὀρφανοτροφείων καὶ βρεφοτροφείων διατυπῶσαι. καὶ γὰρ αὐτοῖς πᾶσαν ἄδειαν ἀναιροῦμεν τοῦ τὰ κτηθέντα αὐτοῖς μετὰ τὸ παραλαβεῖν τὰ εἰρημένα φροντίσματα ἢ κατὰ διαθήκας ἢ καθ' ἕτερον οἱονδήποτε τρόπον ἢ περίνοιαν εἰς ἕτερα μετατιθέναι πρόσωπα, πλὴν εἰ μὴ ὅσα πρώην ἔτυχον ἔχοντες ἢ μετὰ ταῦτα ἀπὸ γονέων ἢ θείων καὶ ἀδελφῶν εἰς

12 αὐτοὺς περιῆλθε. Πάντα δέ, ὅσα τοῖς εἰρημένοις εὐαγέσιν οἴκοις προσήκει ἢ εἰς τοὺς τούτων προεστῶτας μετὰ τὸ τὴν τοιαύτην ἀναδέξασθαι φροντίδα περιῆλθεν ἢ περιελεύσεται, τοῖς αὐτοῖς εὐαγέσι διαφέρειν οἴκοις καὶ εὐσεβῶς περὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς ὄντας ἢ θεραπευομένους διοικεῖσθαι κελεύομεν.

13 Πρόδηλον γάρ ἐστιν, ὅτι ὁ καταλιμπάνων ἢ δωρούμενος ἐγγράφως ἢ ἀγράφως ξενοδόχῳ ἢ νοσοκόμῳ ἢ πτωχοτρόφῳ ἢ ὀρφανοτρόφῳ ὑπὲρ τούτου δίδωσιν, ἵνα δι' αὐτοῦ εὐσεβῶς διοικηθῇ, ὡς καὶ πολλὴν εὐσεβείας ἀφορμὴν αὐτοῦ ἔχοντος διὰ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ

tas pietatis occasiones habeat per eos qui sub ipsius cura sunt. 14 Neque iustum est hunc, quae accipit eorum nomine qui sub eius cura sunt, ea non in eos vel pro iis erogare, sed in suam personam convertere et proprium inde lucrum parare 15 dei timore posthabito. Quis enim est, qui tali cura instructus non idcirco eam se suscepisse putet, ut non solum quae extrinsecus ad se perveniunt, sed etiam omnia quae habuit 16 in eam impendat? Praeterea et hoc iubemus, ut si quid post factos ab his personis sumptus in eos quorum curam gerunt et post debitam rerum aedificiorumque curationem superesse contigerit, id ad reditus comparandos proficiat. 17 Ubique enim id enitimur, ut quae ad pios usus destinata sunt incrementum vel augmentum capiant: ita enim quisquis pro animae suae salute aliquid facere vult, promptius donabit, quando confisus fuerit ea quae offeruntur pie ad- 18 ministratum iri. Quod si quem eorum contigerit administrationem quam habuit deponere, sancimus ab eo qui ei substitutus fuerit cum domini dei timore rationes ei totius ab eo peractae administrationis reposci, quemadmodum sacra hac lege nostra continetur: sciente substituto, quod domino deo ea de re rationem reddet. 19 Vetamus praeterea, quemadmodum sacris canonibus definitum est, episcopum vel

14 φροντιζομένους. Καὶ οὐ δίκαιόν ἐστι τοῦτον, ἅπερ προφάσει τῶν ὑπ' αὐτοῦ φροντιζομένων λαμβάνει, μὴ περὶ αὐτοὺς ἢ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἀναλίσκειν, ἀλλ' εἰς ἴδιον αὐτὰ πρόσωπον ἀποφέρεσθαι καὶ οἰκεῖον ποιεῖσθαι κέρδος τοῦ φόβου τοῦ θεοῦ καταφρονή- 15 σαντα. Τίς γὰρ τὸν τὴν τοιαύτην ἔχοντα φροντίδα μὴ νομίσειε διὰ τοῦτο ταύτην ἀναδέξασθαι, ἵνα μὴ μόνον ὅσα αὐτῷ ἔξωθεν περιγίνεται, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἔτυχεν ἐσχηκὼς περὶ αὐτὴν

16([7]) δαπανήσῃ; Ἔτι καὶ τοῦτο κελεύομεν, ὅσα μετὰ τὴν δεόντως παρὰ τῶν τοιούτων προσώπων γινομένην περὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν φροντιζομένους δαπάνην καὶ ἐπιμέλειαν περί τε τὰ πράγματα καὶ τοὺς οἴκους ἐκπεριττεῦσαι συμβαίη, ταῦτα προχωρεῖν εἰς ἀγορα-

17([8]) σίαν προσόδων. Πανταχοῦ γὰρ ἡμῖν σκοπὸς εἰς ἐπίδοσιν ἤτοι αὔξησιν ἄγεσθαι τὰ εἰς εὐσεβεῖς ἀφωρισμένα χρείας πράγματα· οὕτως γὰρ ἕκαστος ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς τι πρᾶξαι βουλόμενος προθυμότερον ἐπιδώσει, ἐὰν τὰ παρ' αὐτοῦ παρεχόμενα εὐσεβῶς μέλ-

18([9]) λειν διοικεῖσθαι πιστεύσειεν. Εἰ δὲ συμβῇ τινὰ τούτων παύσασθαι τῆς φροντίδος, ἧς εἶχε, θεσπίζομεν τοῦτον εἰς τόπον αὐτοῦ καθισταμένου μετὰ τοῦ φόβου τοῦ δεσπότου θεοῦ λόγους ἀπαιτεῖσθαι πάσης τῆς παρ' αὐτοῦ γενομένης διοικήσεως, καθὰ τῇ θείᾳ ἡμῶν ταύτῃ περιέχεται νομοθεσίᾳ, εἰδότος καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν καθισταμένου, ὡς τῷ δεσπότῃ θεῷ τὸν ὑπὲρ τούτου

19 λόγον ὑφέξει. Ἔτι θεσπίζομεν, καθὰ τοῖς θείοις διώρισται κανόσι, μήτε ἐπίσκοπον μήτε χωρεπίσκοπον

chorepiscopum vel visitatorem vel presbyterum aliumve cuiuslibet dignitatis clericum per 20 largitionem creari. Neve etiam oeconomus defensor ecclesiae xenodochus nosocomus ptochotrophus orphanotrophus brephotrophus quive ptochio praeficiendus est largitionis interventu fiat, sed iudicio et inquisitione religiosissimorum eius loci episcoporum promo- 21 veatur. Quod si quis inventus fuerit sub praetextu dictarum ordinationum vel curationum quid dedisse vel accepisse, sive episcopus sit sive clericus, tam dantem quam accipientem sacerdotio et clericatu privari iubemus, praeterquam quod domini dei vindictae subiacent. 22 Sin autem per patronatum quis creatus fuerit et aliquid dedisse inventus fuerit, creatum e clero eximi iubemus. 23 Sin apparuerit oeconomum aut defensorem ecclesiae vel chorepiscopum vel circuitorem vel xenodochum vel nosocomum vel ptochotrophum vel orphanotrophum vel brephotrophum vel ptochio praepositum quid dedisse, ut talis curatio ipsi committatur, hunc quoque removeri ab ea 24 curatione iubemus Ad hoc sancimus, ut omnes clerici per singulas ecclesias constituti per se ipsos et nocturnas et matutinas et vespertinas preces cantent neve in consumendis tantummodo rebus ecclesiasticis clerici esse videantur nomen clericorum gerentes,

μήτε περιοδευτὴν μήτε πρεσβύτερον μήτε ἄλλον οἱασδήποτε ἀξίας κληρικὸν ἐπὶ δόσει χειροτονεῖσθαι. 20 Ἀλλὰ μηδὲ οἰκονόμον ἢ ἐκκλησιέκδικον ἢ ξενοδόχον ἢ νοσοκόμον ἢ πτωχοτρόφον ἢ ὀρφανοτρόφον ἢ βρεφοτρόφον ἢ τὸν ἐπὶ τῆς πτωχείας παρασχόντα τι γίνεσθαι, ἀλλὰ κατὰ κρίσιν καὶ δοκιμασίαν τῶν κατὰ τόπον θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τούτους προ-

21 βάλλεσθαι. Εἰ δέ τις εὑρεθείη προφάσει τῶν εἰρημένων χειροτονιῶν καὶ φροντισμάτων διδούς τι ἢ λαμβάνων, εἴτε ἐπίσκοπος εἴη εἴτε κληρικός, καὶ τὸν παρέχοντα καὶ τὸν λαμβάνοντα ἔξω τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῦ κλήρου γίνεσθαι κελεύομεν, μετὰ τὸ ὑπὸ τὴν κατάκρισιν αὐτοὺς εἶναι τοῦ δεσπότου

22 θεοῦ. Εἰ δέ τις διὰ προστασίας γένηται καὶ εὑρεθείη διδούς τι, τὸν γινόμενον ἔξω τοῦ κλήρου γίνεσθαι κε-

23 λεύομεν. Εἰ δὲ οἰκονόμος ἢ ἐκκλησιέκδικος ἢ χωρεπίσκοπος ἢ περιοδευτὴς ἢ ξενοδόχος ἢ νοσοκόμος ἢ πτωχοτρόφος ἢ ὀρφανοτρόφος ἢ βρεφοτρόφος ἢ ὁ καλούμενος ἐπὶ τῆς πτωχείας παρασχών τι φανείη ἐπὶ τῷ τὴν τοιαύτην ἑαυτῷ περιποιῆσαι φροντίδα, καὶ τοῦτον ἀποκινεῖσθαι τῆς τοι-

24([10])αύτης φροντίδος κελεύομεν. Ἔτι θεσπίζομεν πάντας τοὺς κληρικοὺς τοὺς ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ δι' ἑαυτῶν ψάλλειν τά τε νυκτερινὰ καὶ τὰ ὀρθρινὰ καὶ τὰ ἑσπερινά, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ δαπανᾶν τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα κληρικοὺς φαίνεσθαι, ὄνομα μὲν ἔχοντας κληρικῶν, μὴ ἐπιτελοῦντας δὲ τὸ πρᾶγμα τοῦ κληρικοῦ πρὸς τὴν λει-

ministerio tamen domini dei quod clericorum est se subtra-
25 hentes. Absurdum etenim est, cum ipsis necessitas incumbat, scriptos (vicarios?) eorum loco canere. nam si multi laici, ut animae suae consulant, ad sacrosanctas ecclesias confluentes studioso se circa psalmodiam ostendunt, quemadmodum non absurdum est clericos, qui ad hoc ordinati sunt, mu-
26 nus suum non implere? Quamobrem omnimodo clericos canere iubemus: et inquiri eos per religiosissimos pro tempore episcopos et duo archipresbyteros et quem praepositum vel exarchum vocant uniuscuiusque ecclesiae et, qui non inventi fuerint sine vitio in ministerio perseverare, eos extra
27 clerum constitui. Nam qui sacrosanctas ecclesias pro salute sua et pro publica utilitate constituerunt atque fundarunt, ideo facultates quarum ope sacri ritus fierent reliquerunt, ut clerici, qui in sacrosanctis ecclesiis ministrant, deum co-
28 lant. Permittimus autem cuilibet, qui harum quid violari noverit, id denuntiare et

29 palam facere. Quae a nobis sancita sunt, exsequi et ad effectum perduci cum dei benignitate iubemus: qui ea violare conati fuerint, primum ex domini dei iudicio periculum, deinde poenas huic legi insertas expectent. *D. k. Mart. Constantinopoli dn. Iustiniano pp A. II cons. [a. 528]*

25 τουργίαν τοῦ δεσπότου θεοῦ. Ἄτοπον γάρ ἐστιν ἀντ' αὐτῶν γραπτοὺς ἀνάγκης ἐπαγομένης αὐτοῖς ψάλλειν. εἰ γὰρ πολλοὶ τῶν λαϊκῶν διὰ τὸ τὴν οἰκείαν ὠφελῆσαι ψυχὴν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις προσεδρεύοντες σπουδαῖοι περὶ τὴν ψαλμῳδίαν δείκνυνται, πῶς οὐκ ἄτοπον τοὺς κληρικοὺς τοὺς ἐπὶ τούτῳ τεταγμένους μὴ πλη-

26 ροῦν τὸ οἰκεῖον ἐπάγγελμα ; Διὸ παντὶ τρόπῳ τοὺς κληρικοὺς ψάλλειν κελεύομεν· καὶ καταζητεῖσθαι αὐτοὺς παρὰ τῶν κατὰ καιρὸν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων καὶ δύο πρωτοπρεσβυτέρων ἑκάστης ἐκκλησίας καὶ τοῦ καλουμένου ἄρχοντος ἤτοι ἐξάρχου καὶ τοῦ ἐκδίκου ἑκάστης ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, καὶ τοὺς μὴ εὑρισκομένους ἀμέμπτως ταῖς λειτουργίαις προσκαρτεροῦντας ἔξω
27 τοῦ κλήρου καθίστασθαι. Οἱ γὰρ καταστήσαντες ἤτοι κτίσαντες τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας καὶ τῆς κοινῆς πολιτείας κατέλιπον αὐταῖς οὐσίας, δι' ὧν ὤφειλον αἱ θεῖαι λειτουργίαι γίνεσθαι, ἐφ' ᾧτε διὰ τῶν λειτουργούντων ἐν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις εὐλαβεστάτων κληρικῶν θεραπεύεσθαι τὸν δεσπότην
28 θεόν. Ἄδειαν δὲ παρέχομεν παντὶ προσώπῳ τῷ γινώσκοντι τούτων τι παραβαινόμενον τοῦτο προσαναγγέλ-
29(11) λειν καὶ φανεροῦν. Τὰ δὲ παρ' ἡμῶν θεσπισθέντα πέρατι παραδοῦναι καὶ εἰς ἔργον ἀχθῆναι μετὰ τῆς τοῦ θεοῦ εὐμενείας κελεύομεν, ὑφορωμένων τῶν παραβαίνειν ταῦτα τολμώντων πρῶτον μὲν τὸν ἐκ τῆς τοῦ δεσπότου θεοῦ κρίσεως κίνδυνον, ἔπειτα δὲ καὶ τὰς ἐγκειμένας τῇ αὐτῇ νομοθεσίᾳ ποινάς.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς

καλένδαις τοῦ Μαρτίου 528 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ.

42 (43). [1])*Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἐπιφανίῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ πατριάρχῃ.* Πᾶσαν ἀεὶ ποιούμενοι πρόνοιαν τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, δι' ὧν καὶ τὴν ἡμετέραν βασιλείαν κρατύνεσθαι καὶ τὰ κοινὰ πράγματα τῇ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ χάριτι τειχίζεσθαι πεπιστεύκαμεν, ἀλλὰ μήν καὶ τὰς ἡμῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ψυχὰς σπουδάζοντες περισώζεσθαι καὶ τούτου χάριν ἐπιμελούμενοι διὰ παντὸς τοῦ μήτε τὰ συμφέροντα ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις καθ' οἱανοῦν πόλιν οὔσαις τρόπῳ τινὶ κατολιγωρεῖσθαι μήτε τὰς ἐν αὐταῖς θείας λειτουργίας ἐκ τῆς τῶν θεοφιλεστάτων ἱερέων ἀπουσίας ἐμποδίζεσθαι ἢ μὴ προσηκόντως ἐπιμελεῖσθαι, ἀλλὰ μηδὲ τὰ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν ἐκδαπανᾶσθαι πράγματα διά τε τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ διὰ τῶν ἐνταῦθα περί τε τοὺς ἀνιόντας ἱερέας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ὄντας κληρικοὺς ἢ οἰκέτας δαπανωμένων, ὥστε πολλάκις καὶ δανείων γίνεσθαι χρείαν καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἔρχεσθαι βάρος ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας, πρὸς τὸ μηδὲ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων δεόντως προϊέναι διοίκησιν παρὰ τὸν τῆς ἀποδημίας τῶν θεοφιλεστάτων ἱερέων καιρόν, ταύταις πρὸς τὴν σὴν μακαριότητα ταῖς θείαις συλλαβαῖς

1 χρήσασθαι δεῖν ᾠήθημεν. Δι' ὧν αὐτῇ παρακελευόμεθα καταστῆσαι πᾶσι φανερὸν τοῖς κατὰ τὰς μητροπόλεις ἑκάστης ἐπαρχίας ὑπ' αὐτῇ τεταγμένοις ὁσιωτάτοις ἱερεῦσιν, ὡς οὐ προσ-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

sissimorum episcoporum, qui in reliquis provinciarum civitatibus sub metropolitis constituti sunt, proprio motu absque sacra nostra speciali iussione sacrosanctam ecclesiam quae ab ipso gubernatur relinquere atque ad hanc felicem urbem proficisci, qualiscumque res emergat, sed mittere huc unum vel duos ex pio clero sibi subiecto et nostrae pietati manifestare, qua de re supplicent, ut vel ipsi recta via vel tuae beatitudinis interventu ad nos pergant, atque ita iustum et compendiarium auxilium no-
2 strum nancisci. Quotienscumque enim quippiam eorum quae ad nos referuntur eiusmodi nobis visum fuerit, ut requirat praesentiam religiosissimorum episcoporum, tunc adesse eos iubebimus. absque tali vero sacra iussione nostra neminem venire permittimus: sciente eo qui haec transgrediatur et observationem recte pieque a nobis in sacrosanctarum ecclesiarum honorem introductam praetermittat, se haud parvam indignationem experturum atque etiam remotum iri, si metropolita sit, a beatitudine tua, sin earum civitatum, quae sub metropolitis sunt, ab ipso metropolita. pecuniariam enim poenam contra eos, qui hanc sacram dispositionem nostram violant, statuere necessarium non credidimus, ne in ipsas sacrosanctas ecclesias damnum inde redundet, quarum res ab omni imminutione

ήκει τινὰ τούτων ἢ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις τῆς ἐπαρχίας πόλεσι ταῖς ὑπὸ τῷ μητροπολίτῃ τεταγμέναις θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων κατ' οἰκείαν γνώμην δίχα θείας ἡμῶν ἰδικῆς προστάξεως ἀπολιμπάνειν μὲν τὴν παρ' αὐτοῦ διοικουμένην ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν, εἰς δὲ τὴν εὐδαίμονα ταύτην ἀνιέναι πόλιν οἱουδήποτε πράγματος ἀνακύπτοντος, ἀλλὰ πέμπειν ἐνταῦθα ἕνα ἢ δύο τοῦ ὑπ' αὐτὸν εὐαγοῦς κλήρου καὶ ποιεῖν φανερὰ τῇ ἡμετέρᾳ εὐσεβείᾳ, περὶ ὧν δέονται, ἢ δι' αὐτῶν ἐξ εὐθείας προσιόντων ἡμῖν ἢ διὰ μέσης τῆς σῆς μακαριότητος, οὕτω τε τυγχάνειν δικαίας τε καὶ συντόμου τῆς ἡμετέρας βοηθείας.

2 Εἰ γάρ τι τῶν εἰς ἡμᾶς φερομένων τοιοῦτον ἡμῖν εἶναι φανείη, ὡς δεῖσθαι τῆς αὐτῶν τῶν θεοφιλεστάτων ἱερέων παρουσίας, τηνικαῦτα παραγενέσθαι προστάξομεν αὐτούς. δίχα δὲ τοιαύτης θείας ἡμῶν κελεύσεως οὐδένα παραγίνεσθαι συγχωροῦμεν· εἰδότος τοῦ ταῦτα ὑπερβαίνοντος καὶ τὴν ὀρθῶς καὶ ὁσίως εἰσενεχθεῖσαν παρ' ἡμῶν ἐπὶ τῇ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν τιμῇ παραφυλακὴν παρεξιόντος, ὡς οὐ μικρᾶς ἀγανακτήσεως πειραθήσεται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀφορισμὸν γενήσεται, εἰ μὲν μητροπολίτης εἴη, παρὰ τῆς σῆς μακαριότητος, εἰ δὲ τῶν ὑπὸ τὸν μητροπολίτην πόλεων, δι' αὐτοῦ τοῦ μητροπολίτου. χρηματικὴν γὰρ ποινὴν ὁρίσαι κατὰ τῶν ὑπερβαινόντων τὴν θείαν ἡμῶν ταύτην διατύπωσιν οὐκ ἀναγκαῖον ᾠήθημεν, ὡς ἂν μὴ εἰς τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας ἡ ἐντεῦθεν περισταίη βλάβη, ὧν τὰ πράγματα πάσης μειώσεως ἐλεύθερα μένειν σπουδάζο-

liberas manere nobis cordi est.
3 Haec igitur tua sanctitas in notitiam uniuscuiusque sub te constitutorum religiosissimorum metropolitanorum episcoporum ferre festinet responsaque a singulis missas sive per metropolitas sive per (ipsos) reliquarum provinciae civitatum religiosissimos episcopos, quae ea de re noverint, ad nostram pietatem referre. *D. k. Mart. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. II cons. [a. 528]*

43(1) *Idem A. Menae pp.* Sacrosanctarum ecclesiarum venerabiliumque monasteriorum decori consulentes interdicimus omnibus qui in monasteriis degunt cum sanctimonialibus mulieribus conversari vel causam comminisci communicandi cum iis (iustam enim suspicionem excitat adsidue eos et quandocumque voluerint cum illis conversari), sed ita segregati sint, ut nullum inter se qualemcumque ob causam commercium sit neque ullus vel his vel illis inter se commeandi praetextus
1 excogitetur. Sed viri per se soli in singulis monasteriis commorentur separati a sanctimonialibus, quae ob quamlibet causam eis adgregatae sunt, et solae per se mulieres, non viris commixtae, ut omnis omnino suspicio indecori commercii
2 tollatur. Et si quidem virorum maior pars est, mulieres provisione religiosissimi uniuscuiusque civitatis episcopi in alium convenientem locum trans-

3 μεν. Ταῦτα τοίνυν εἰς τὴν ἑκάστου γνῶσιν τῶν ὑπ' αὐτῇ τεταγμένων θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν ἐπισκόπων ἀγαγεῖν ἡ σὴ ὁσιότης σπουδασάτω, καὶ τὰς παρ' ἑκάστου πεμπομένας ἀποκρίσεις διά τε τῶν μητροπολιτῶν καὶ δι' αὐτῶν τῶν λοιπῶν τῆς ἐπαρχίας πόλεων θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, ἃ περὶ τούτων μεμαθήκασιν, εἰς τὴν ἡμετέραν εὐσέβειαν ἀνενεγκεῖν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς καλένδαις τοῦ Μαρτίου 528 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ.

43 (44 (1)*Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Μηνᾷ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.* Τῆς τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν καὶ τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων προνοοῦντες σεμνότητος ἀπαγορεύομεν πᾶσι τοῖς οἰκοῦσι μοναστήρια συνδιαιτᾶσθαι γυναιξὶ μοναστρίαις ἢ πρόφασίν τινα ἐπινοεῖν τοῦ κοινωνίαν τινὰ πρὸς αὐτὰς ἔχειν (τοῦτο γὰρ δικαίαν ὑποψίαν εἰσάγει τοῦ συνεχῶς καὶ ἡνίκα ἂν βούλοιντο συντυγχάνειν αὐταῖς), ἀλλ' οὕτω κεχωρισμένους εἶναι, ὥστε μηδεμίαν μετουσίαν πρὸς ἀλλήλους καθ' οἱανοῦν αἰτίαν ἔχειν αὐτοὺς μηδὲ ἐξευρίσκεσθαί τινα πρόφασιν ἢ τούτοις ἢ ἐκείναις τῆς

1 μετ' ἀλλήλων διαγωγῆς. Ἀλλὰ μόνους μὲν καθ' ἑαυτοὺς ἄνδρας ἐν ἑκάστῳ μοναστηρίῳ διάγειν τῶν καθ' οἱανοῦν αἰτίαν πλησιαζουσῶν αὐτοῖς μοναστριῶν κεχωρισμένους, μόνας δὲ καθ' ἑαυτὰς γυναῖκας οὐκ ἀναμιγνυμένας ἀνδράσιν ὑπὲρ τοῦ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀσέμνου συνδιαγωγῆς παντελῶς
2 ἀναιρεθῆναι. Ἀλλ' εἰ μὲν ἄνδρες εἶεν οἱ πλείονες, προσήκει προνοίᾳ τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τὰς γυναῖκας εἰς ἕτερον ἐπιτήδειον τόπον μεθίστασθαι καὶ δοθῆ-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

ferri iisque monasterium adsignari convenit, in quo per se ipsas in posterum honeste com-
3 morari debebunt Sin autem mulierum vel maior vel idem numerus invenietur, viri transferantur, mulieres vero in mo-
4 nasterio remaneant. Res autem eius monasterii mobiles immobilesque et se moventes qui exeunt cum iis qui manent pro
5 rata parte dividant Ad necessaria autem negotia mulierum per se viventium unus senex a beatissimo civitatis episcopo designetur, ad divina vero ministeria peragenda sanctamque communionem praebendam presbyter unus et unus diaconus honestae vitae deputentur, qui ea sola quae dicta sunt facere debeant, non tamen commorari et habitare
6 ibidem. Quae si observabuntur, et ipsis qui solitarie agunt felix vita erit et communi nostrae rei publicae promptissimum clementis dei auxi-
7 lium parabitur. Haec sunt, quae in rebus communibus etiamnum recte se habere putavimus et manifestum fieri credidimus, quod haud parvam iis inde utilitatem addiderimus.
8 Diligentissima autem custodia opus est, ne ea ullo modo transgrediantur: quae fieri aliter non poterit, nisi religiosissimi singularum civitatum episcopi diligenter vitam monachorum in monasteriis, quae ipsorum curae subdita sunt, degentium custodiant et, quando eiusmodi lapsum animad-

ναι μοναστήριον αὐταῖς, ἐν ᾧ δεήσει καθ' ἑαυτὰς τοῦ λοιποῦ σεμνῶς διαιτᾶ-

3 σθαι. Εἰ δὲ πλείονες εὑρεθεῖεν αἱ γυναῖκες οὖσαι ἢ καὶ ἰσάριθμοι, τοὺς μὲν ἄνδρας μεθίστασθαι, τὰς δὲ γυναῖκας ἐν τῷ μοναστηρίῳ μένειν.
4 Ὥστε μέντοι τὰ πράγματα τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου κινητὰ καὶ ἀκίνητα καὶ αὐτοκίνητα τοὺς ἐξιόντας πρὸς τοὺς μέ-

5 νοντας κατ' ἀναλογίαν μερίζεσθαι. Ταῖς δὲ ἀναγκαίαις ἀποκρίσεσι τῶν καθ' ἑαυτὰς μοναζουσῶν γυναικῶν ἕναγέροντα παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς πόλεως ἀφορίζεσθαι, εἰς δὲ τὸ τὰς θείας ἐκτελεῖσθαι λειτουργίας καὶ τῆς ἁγίας αὐταῖς μεταδίδοσθαι κοινωνίας ἕνα πρεσβύτερον καὶ ἕνα διάκονον σεμνοῦ βίου τυγχάνοντας δίδοσθαι τοὺς μόνα τὰ εἰρημένα πράττειν ὀφείλοντας, οὐ μὴν διαιτᾶσθαι καὶ συνοικεῖν

6 αὐτοῖς. Τούτων γὰρ δὴ φυλαττομένων καὶ αὐτοῖς εὐδαίμων ὁ βίος ἔσται τοῖς μονάζειν αἱρουμένοις καὶ τὰ τῆς κοινῆς ἡμῶν πολιτείας πράγματα ἑτοιμοτάτης τεύξεται τῆς τοῦ φιλανθρώπου
7 θεοῦ βοηθείας. Ἃ μὲν οὖν ὑπὲρ τῶν κοινῶν πραγμάτων καὶ νῦν καλῶς ἔχειν ἐδοκιμάσαμεν, ταῦτά ἐστι καὶ πεποίθαμεν, ὡς οὐ μικρὰ κἀνταῦθα διαφανήσεται, προστιθεμένη τούτοις ἐκ τῆς θείας ἡμῶν ταύτης διατάξεως ὠφε-
8(1) λεια. Δεῖ δὲ παραφυλακῆς ἀκριβεστάτης εἰς τὸ κατὰ μηδένα τρόπον ὑπερβαίνεσθαι ταῦτα, ἅτις οὐκ ἄλλως ἂν γένοιτο ἢ τῶν θεοφιλεστάτων ἑκάστης πόλεως ἐπισκόπων ἐφορώντων ἐπιμελῶς τὰς τῶν μοναχῶν τῶν διαγόντων ἐν μοναστηρίοις τεταγμένοις ὑπὸ τὴν αὐτῶν φροντίδα διατριβάς, καὶ εἴ τινος αἴσθοιντο τοιούτου πταίσματος, πᾶσι τρόποις εἰργόντων τὸ παρ' αὐτῶν

verterint, omnibus modis eorum conatum reprimant ac sumpta poena de iis, qui post nostram prohibitionem adhuc perseverent, ad vitam puram ac muliebri commercio vacuam
9 eos compellant. Nam et ipsis religiosissimis episcopis, si recte in eam rem intuentur, notum est, si honesta haec devotissimorum monachorum vita custodiatur nec indecens quicquam vel inhonestum accedat, clementem deum propitium communibus nostrae rei publicae
10 rebus fore. Verum ne vel ipsi religiosissimi episcopi hoc praeceptum nostrum supervacaneum putent, scire eos volumus se, si quis eorum visus fuerit non cum omni diligentia haec investigasse vel manifestam offensionem non secundum praedictos modos emendasse, domini dei iudicio obnoxios fore et in se iam imperiali motu nostro verso circa ipsum sacerdotium periclitaturos neque alia maiore animad-
11 versione vacaturos. Tua igitur excellentia hanc sacram legem nostram palam faciat religiosissimis episcopis metropolitanis et clarissimis provinciarum praesidibus eo addito, quod et ipsi, si opus est, omne auxilium devotissimis civitatum episcopis ferre debent, ut ea prohibeantur, quae tollenda esse constituimus: ac si neglegenter eos agere invenerint, relatione sua id nobis denuntient, ut omnes cognoscant, quid ab eis observandum sit et

ἐγχειρούμενον καὶ ποιναῖς μὲν ὑπαγόντων τοὺς μετὰ τὴν ἡμετέραν ἀπαγόρευσιν ἔτι τῶν αὐτῶν ἀνεχομένους, ἀναγκαζόντων δὲ τὰς αὐτῶν διατριβὰς καθαρὰς καὶ κεχωρισμένας εἶναι γυ-

9 ναικείας συνδιαγωγῆς. Καὶ αὐτοῖς γὰρ τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις, εἰ μέλλοιεν ὀρθῶς τὰ περὶ τούτου διαλογίζεσθαι, γνώριμόν ἐστιν, ὡς ἐκ τοῦ φυλάττεσθαι τὴν σεμνὴν ταύτην τῶν εὐλαβεστάτων μοναχῶν διαγωγὴν καὶ μηδὲν ἀπρεπὲς ἢ ἄσεμνον αὐτῇ προσγίνεσθαι τὸν φιλάνθρωπον θεὸν εὐμενῆ τὰ κοινὰ πράγματα τῆς ἡμετέ-
10(2) ρας ἕξει πολιτείας. Ἀλλ' ὡς ἂν μηδὲ αὐτοὶ οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι πάρεργον ἡγήσωνται τὸ θεῖον ἡμῶν τοῦτο παράγγελμα, γινώσκειν αὐτοὺς βουλόμεθα, ὡς, εἴ τις αὐτῶν φανείη μὴ σὺν ἀκριβείᾳ πάσῃ ταῦτα διερευνώμενος ἢ διαφανὲν τὸ πταῖσμα μὴ κατὰ τοὺς εἰρημένους ἐπανορθῶν τρόπους, ἔνοχος μὲν ἔσται τῷ κρίματι τοῦ δεσπότου θεοῦ καὶ νῦν δὲ ἐπ' αὐτὸν ἥξει τὰ τῆς βασιλικῆς ἡμῶν κινήσεως καὶ περὶ αὐτὴν κινδυνεύσει τὴν ἱερωσύνην, οὐδὲ ἄλλης μείζονος ἐνδεούσης

11(3) ἀγανακτήσεως. Ἡ τοίνυν σὴ ὑπερoχὴ τὴν θείαν ἡμῶν ταύτην νομοθεσίαν φανερὰν καταστησάτω τοῖς ἐν ἑκάστῃ μητροπόλει θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις καὶ τοῖς λαμπροτάτοις ἄρχουσι τῶν ἐπαρχιῶν, προστιθέμενος τὸ καὶ αὐτούς, εἰ δεήσειε, πᾶσαν διδόναι βοήθειαν τοῖς εὐλαβεστάτοις τῶν πόλεων ἐπισκόποις, ἐφ' ᾧ ταῦτα κωλύειν, ἅπερ ἀναιρεθῆναι προσετάξαμεν, καὶ εἴ τινι ῥᾳθυμίᾳ χρωμένους αὐτοὺς εὕροιεν, φανερὰν ἡμῖν ταύτην δι' οἰκείας ποιεῖν μηνύσεως, ὡς ἂν ἅπαντες εἰδεῖεν τὰ παρ' αὐτῶν ὀφείλοντα διαφυλάττεσθαι καὶ τὴν ἐξ ἀμελείας διωρισμένην

quae neglegentiae poena sta-
12 tuta sit. Religiosissimi autem metropolitae curent etiam reliquis devotissimis civitatum episcopis eiusdem provinciae sacram nostram legem patefacere omnesque cohortari, ut metu constitutae poenae indefesso studio ea observent.
13 Ne autem plena sacrae nostrae legis observatio protrahatur neve ipsi devotissimi monachi, qui in praesenti una cum sanctimonialibus habitant, breve temporis spatium ad peragendam impositam separationem permissum sibi putent, annale id esse definimus computandum ab eo die, quo haec sacra lex nostra palam facta erit, ut si post annum elapsum communem vitam durasse apparuerit, omnimodo poenis sacrae nostrae legi insertis locus sit. *D. XV k. Febr. Decio cons. [a. 529]*

44 (1)*Idem A. Iuliano pp* Cum sacri canones neque religiosissimis presbyteris neque devotissimis diaconis vel subdiaconis post talem ordinationem nuptias contrahere permittant, sed solis devotissimis cantoribus et lectoribus id concedant, quosdam posthabitis sacris canonibus liberos procreare videmus ex mulieribus, quibus secundum sacerdotalem regu-
1 lam copulari nequeunt. Ac quoniam poena delicti non erat nisi sacerdotii amissio, nostrae vero leges sacros canones non minorem vim quam leges

12 ποινήν. Φροντίσειάν τε οἱ θεοφιλέστατοι μητροπολῖται τοῦ καὶ τοῖς ἄλλοις εὐλαβεστάτοις τῶν πόλεων ἐπισκόποις τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας ποιῆσαι φανερὸν τὸν θεῖον ἡμῶν τοῦτον νόμον καὶ παρεγγυῆσαι πᾶσιν ἀγρύπνῳ σπουδῇ ταῦτα φυλάττειν, δεδιόσι τὸ δι-

13(1)ορισθὲν ἐπιτίμιον. Ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ παρελκυσθῆναι τὴν ἀποπλήρωσιν τῆς θείας ἡμῶν ταύτης νομοθεσίας, ἀλλὰ μηδὲ αὐτοὺς τοὺς εὐλαβεστάτους μοναχοὺς τοὺς ἐπὶ τοῦ παρόντος συνδιαιτωμένους μοναστρίαις ὀλίγον νομίσαι χρόνον αὐτοῖς ἐνδεδόσθαι πρὸς τὸν ὀφείλοντα γενέσθαι χωρισμόν, ἐνιαυσιαῖον τοῦτον ὁρίζομεν, ψηφιζόμενον ἀφ' οὗπερ ἂν ἐμφανὴς ὁ θεῖος ἡμῶν οὗτος νόμος γένηται, ὥστε μετὰ τὴν τοῦ ἔτους παραδρομήν, εἰ φανείη τὰ τῆς κοινῆς διαίτης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μένοντα σχήματος, ἁρμόσαι παντὶ τρόπῳ τὰς ἐγκειμένας τῷ θείῳ ἡμῶν νόμῳ τούτῳ ποινάς. *Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.*

44 (45) (1) *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰουλιανῷ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.* Τῶν ἱερῶν κανόνων μηδὲ τοῖς θεοφιλεστάτοις πρεσβυτέροις μηδὲ τοῖς εὐλαβεστάτοις διακόνοις ἢ ὑποδιακόνοις γαμεῖν μετὰ τὴν τοιαύτην χειροτονίαν ἐφιέντων, ἀλλὰ μόνοις τοῖς εὐλαβεστάτοις ψάλταις τε καὶ ἀναγνώσταις τούτων συγχωρούντων ὁρῶμεν τινὰς περιφρονοῦντας μὲν τῶν ἱερῶν κανόνων, παιδοποιουμένους δὲ ἔκ τινων γυναικῶν, αἷς ἁρμοσθῆναι κατὰ τὸν ἱερατικὸν θεσμὸν οὐ δύνανται.
1 Ἐπειδὴ τοίνυν ἡ ποινὴ τοῦ πράγματος ἐν μόνῃ τῇ τῆς ἱερωσύνης ἦν ἐκπτώσει, τοὺς δὲ θείους κανόνας οὐκ ἔλαττον τὸν νόμον ἰσχύειν καὶ οἱ ἡμέτεροι βούλονται νόμοι, θεσπίζομεν κρα-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

habere volunt, sancimus quod ad illos attinet valere quae sacris canonibus visa sunt, perinde ac si et civilibus legibus scripta essent, eosque omnes tam sacerdotio quam sacro ministerio et ipsa dignitate quam
2 tenent privari. Quemadmodum enim sacris canonibus ea interdicuntur, ita et secundum nostras leges rem inhiberi et praeter memoratam eiectionis poenam nec legitimos esse qui ex tam absurdo amplexu nati sunt vel nascentur, sed contaminentur ignominia, quae eiusmodi procreationes comita-
3 tur. Tales enim eos esse volumus, quales ex incestis vel nefariis nuptiis procreatos leges definiunt, ut ne naturales quidem vel spurii intellegantur, sed omnino interdicti ac parentum successione indigni neque donationem ab isdem accipere possint neque ipsi neque matres eorum ne per interpositas quidem personas, sed ut omnes liberalitates a patribus in eos collatae perveniant ad sacrosanctam ecclesiam, ad quam pertinent qui talia commi-
4 serunt. Quod enim sacri canones prohibent, id etiam nos legibus nostris vetamus.
5 Quod si quae simulata cautio sub specie mutui vel aliorum contractuum fiat, quae obliget eum qui talis stupri particeps fuit, et hanc inutilem esse volumus et eiusmodi dationem non ad personam quae scriptura continetur, sed ad sa-

τεῖν μὲν ἐπ' αὐτοῖς τὰ τοῖς ἱεροῖς δοκοῦντα κανόσι,ὡς ἂν εἰ καὶ τοῖςπολιτικοῖς ἐνεγέγραπτο νόμοις,καὶ πάντας αὐτοὺς τῆς τε ἱερωσύνης τῆς τε θείας λειτουργίας τῆς τε ἀξίας αὐτῆς ἣν ἔχουσι

2 γυμνοῦσθαι.Καθάπερ γὰρ τοῖς εὐαγέσι κανόσιν ἀπηγόρευται τὰ τοιαῦτα, οὕτω καὶ κατὰ τοὺς ἡμετέρους νόμους τὸ πρᾶγμα κεκωλῦσθαι καὶ πρὸς τῇ εἰρημένῃ τῆς ἐκπτώσεως ποινῇ μηδὲ εἶναι γνησίους τοὺς ἐκ τῆς τοιαύτης ἀτόπου συνδιαφθορᾶς τεχθέντας ἢ τικτομένους, ἀλλὰ τῆς ἐκ τῶν τοιούτων

3 σπερμάτων μετέχειν αἰσχύνης. Τοιούτους γὰρ αὐτοὺς τίθεμεν, ὁποίους οἱ νόμοι τοὺς ἐξ ἰγκέστων ἢ νεφαρίων τεχθέντας γάμων διορίζουσιν, ὥστε μηδὲ φυσικοὺς ἢ νόθους νοεῖσθαι, ἀλλὰ πανταχόθεν ἀπηγορευμένους καὶ διαδοχῆς γονέων ἀναξίους, οὐδὲ δωρεὰν λαμβάνειν παρ' αὐτῶν δυναμένους οὔτε αὐτοὺς οὔτε τὰς τούτων μητέρας οὔτε διὰ παρενθέτων προσώπων, ἀλλὰ πασῶν τῶν εἰς αὐτοὺς γινομένων παρὰ τῶν πατέρων φιλοτιμιῶν ὑπὸ τὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν, ἐξ ἧς εἰσὶν οἱ τοῦτο

4 ἁμαρτάνοντες, ἐρχομένων. Ὅπερ γὰρ οἱ ἱεροὶ κανόνες κωλύουσι, τοῦτο καὶ ἡμεῖς διὰ τῶν ἡμετέρων εἴργομεν
5 νόμων. Εἰ δὲ καὶ ἐσχηματισμένη τις γένοιτο δῆθεν ἐνοχὴ ἐν προσποιήσει δανειακῶν ἢ ἄλλων συμβολαίων ὑπεύθυνον ποιοῦσα δῆθεν τὸν τῆς τοιαύτης φθορᾶς μετασχόντα καὶ ταύτην ἀνίσχυρον εἶναι βουλόμεθα καὶ τὴν τῶν τοιούτων δόσιν οὐκ εἰς τὸ πρόσωπον, εἰς ὅπερ ἐκτέθηται τὰ τῆς συγ-

crosanctam ecclesiam pervenire. *O XV. k.Nov. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv.cc. Couss. [530]*

45(1)*Idem A. Iuliano pp.* Sancimus, si quis moriens piam dispositionem faciat vel institutionis modo vel per legatum vel per fideicommissum vel per mortis causa donationem vel per quemlibet alium legitimum modum, sive pro tempore episcopo curam iniunxerit, quo ea quae disposuerit impleantur, sive de hoc tacuerit, sive e contrario eum prohibuerit, necesse esse heredibus facere et implere omnimodo quae ordinata sunt: quod si sponte non faciunt, tum religiosissimi locorum episcopi de iis anquirant atque eos conveniant, ut omnia secundum defuncti vo-
1 luntatem impleantur. Ac si quidem ecclesiam aedificari defunctus iussit, infra triennium omnino eam extruendam curent, sin xenonem, infra unum annum eum facere cogantur, cum hoc tempus ad defunctorum voluntatem implendam sufficiat: possunt enim et domum conduci ibique aegroti deponi possunt, dum xenonis extru-
1a ctio perficiatur. Si quid vero semel dare in pias causas iussi sunt, statim id facere cogantur, id est postquam testamentum apertum est hereditatemque vel legatum ii quibus ea relicta sunt adquisierunt.

γραφῆς, ἀλλ' εἰς τὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν ἔρχεσθαι.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 540 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

45 (46)(1) *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰουλιανῷ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.* Θεσπίζομεν, εἴ τις τελευτῶν εὐσεβῆ ποιοῖτο διατύπωσιν ἢ κατὰ ἐνστάσεως τρόπον ἢ κατὰ ληγάτον ἢ κατὰ fideicommisson ἢ κατὰ mortis causa δωρεὰν ἢ καθ' ἕτερον, οἱονδήποτε νόμιμον, εἴτε ἐπισκήψειε τῷ κατὰ καιρὸν ἐπισκόπῳ πρόνοιαν τίθεσθαι τοῦ πληρωθῆναι τὰ παρ' αὐτοῦ βεβουλευμένα, εἴτε καὶ σιγήσειε τοῦτο, εἴτε καὶ τοὐναντίον ἀπαγορεύσειεν, ἀνάγκην ἔχειν τοὺς κληρονόμους τὸ ἐπιταχθὲν ποιεῖν καὶ πληροῦν ἐκ τρόπου παντός. εἰ δὲ τοῦτο ἑκόντες μὴ ποιήσαιεν, τηνικαῦτα τοὺς κατὰ τόπον θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους περιεργάζεσθαι ταῦτα καὶ ἀπαιτεῖν αὐτοὺς πάντα πληροῦν κατὰ τὴν βου-
1 λὴν τοῦ τελευτήσαντος. Ἀλλ' εἰ μὲν οἰκοδομὴν ἐκκλησίας ἐπιτάξειεν ὁ διαθέμενος, εἴσω τριετίας πάντως παρασκευάζειν αὐτὴν πληροῦσθαι, εἰ δὲ ξενῶνος ποίησιν, εἴσω ἑνὸς ἐνιαυτοῦ μόνον τοῦτο ποιεῖν ἀναγκάζεσθαι, ὡς ἱκανοῦ τοῦ χρόνου τούτου καθεστῶτος πληρῶσαι τὰ βεβουλευμένα τοῖς τετελευτηκόσι· δυνατὸν δὲ καὶ οἶκον μισθώσασθαι καὶ τοὺς ἀῤῥώστους ἐγκατακλῖναι, ἄχρις οὗ τὰ τῆς οἰκοδομίας

1a τοῦ ξενῶνος περαιωθείη. Εἰ δέ τινα δοῦναι πρὸς ἅπαξ εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας προσταχθεῖεν, παραχρῆμα καταναγκάζειν αὐτοὺς τοῦτο ποιεῖν, τουτέστι μετὰ τὴν τῆς διαθήκης ἐμφάνισιν καὶ τὸ καταδέξασθαι τὸν κληρον ἢ τὸ πρεσβεῖον τοὺς τούτοις τετιμημέ-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ Ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

1b. Quod si memoratum tempus praeteriit neque ecclesia vel xenon aedificatum est neque xenodochi officio fungitur, cui hoc commissum est, tum episcopi ipsi exigant, quae in eam rem relicta sunt et ad id competenter expetuntur, et procurent aedificationem sacrosanctarum ecclesiarum et xenonum vel gerontocomiorum vel orphanotrophiorum institutionem vel ptochotrophiorum vel nosocomiorum extructionem vel captivorum redemptionem vel alium quemcumque pium actum qui defuncto placuerit, ac praeficiant eorum administrationi xenodochos vel orphanotrophos vel brephotrophos vel gerontocomos vel denique piarum causarum administratores curatoresque, ut ex supra dicti temporis lapsu memorataque contumacia qui id non fecerint non amplius se memoratae rerum administrationi immiscere vel religiosissimos episcopos ab earum administratione ex-
2 cludere possint. Viri autem clarissimi provinciarum praesides necessitatem heredibus iniungant omnimodo haec im-
2a plendi. Sane enim iam veteribus legibus definitum est cogendos esse ad defunctorum voluntatem implendam eos, quibus quae illi reliquerunt te-
3 nere permissum est. Verum si quos specialiter defuncti rebus praeposuerunt, velut xenodochos ptochotrophos nosocomos brephotrophos orphano-

1b νους. Εἰ δὲ παρέλθοι ὁ εἰρημένος χρόνος καὶ μήτε ἡ ἐκκλησία ἢ ὁ ξενὼν οἰκοδομηθείη μήτε ξενοδοχοίη ὁ τοῦτο ἐπιτεταγμένος, τηνικαῦτα αὐτοὺς τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ἀπαιτεῖν τὰ ὑπὲρ τούτου καταλελειμμένα καὶ εἰς τοῦτο προσηκόντως ἐπιζητούμενα, καὶ ποιεῖσθαι καὶ τὰς οἰκοδομίας τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν καὶ τὴν τῶν ξενώνων ἢ γεροντοκομείων ἢ ὀρφανοτροφείων κατασκευὴν ἢ πτωχοτροφείων ἢ νοσοκομείων ποίησιν ἤτοι τῶν αἰχμαλώτων ἀγορασίαν ἢ ἑτέραν οἱανδήποτε πρᾶξιν εὐσεβῆ τῷ τελευτήσαντι δόξασαν, προβάλλεσθαι δὲ τοὺς ταῦτα διοικήσοντας ξενοδόχους ἢ ὀρφανοτρόφους ἢ βρεφοτρόφους ἢ γεροντοκόμους ἢ ἁπλῶς τῶν εὐσεβῶν πράξεων διοικητάς τε καὶ ἐπιμελητάς, οὐκέτι δυναμένων μετὰ τὴν τοῦ εἰρημένου χρόνου διαδρομὴν καὶ τὴν εἰρημένην ἀγνωμοσύνην τῶν τοῦτο μὴ ποιησάντων ἐμβάλλειν ἑαυτοὺς εἰς τὴν τῶν εἰρημένων πραγμάτων διοίκησιν ἢ τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ἀφιστᾶν τῆς αὐτῶν

2 διοικήσεως. Τῶν λαμπροτάτων ἀρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν ἀνάγκην ἐπιτιθέντων τοῖς κληρονόμοις ἐκ τρόπου

2α παντὸς ταῦτα πληροῦν. Καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῖς παλαιοῖς διηγόρευται νόμοις ἀνάγκην ἐπιτιθέναι πληροῦν τὰς τῶν τελευτώντων βουλὰς τοὺς ἔχειν ἐφιεμένους, ἅπερ ἐκεῖνοι κατέλιπον.
3 Τοὺς δὲ θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους, εἰ μέν τινας ῥητῶς οἱ τελευτῶντες ἐπιστήσαιεν τοῖς πράγμασιν, οἷον ξενοδόχους ἢ πτωχοτρόφους ἢ νοσοκόμους ἢ βρεφοτρόφους ἢ ὀρφανο-

trophos gerontocomos paramonarios oeconomos vel denique piarum causarum administratores, illos administrationem habere sinant neque ipsi administrent, sed eorum administrationem inspiciant et, si recte se habet, collaudent, si quid praetermittitur, emendent, si vero pessime geritur, illos expellant aliosque instituant, qui magni dei timorem in mente habeant et terribilem magni aeternique iudicii diem, cuius respectu omnia eos intento in deum animo facere oportet.

3a Sin autem defuncti nullos specialiter administrationi praeposuerunt, sed heredum arbitrio totum permiserunt, ii autem id praetermittant, tum religiosissimi episcopi et administrent et ptochotrophos vel nosocomos vel xenodochos vel orphanotrophos vel brephotrophos vel gerontocomos vel oeconomos vel paramonarios vel administratores praeponant, qui et ipsi magni dei verecundiam habeant, ut omni modo, omni ratione, omni subsidio quae pie instituta sunt ad effectum per-

4 ducantur. Pro omni autem tempore, quo scripti heredes quae iussi sunt facere supersederint, fructus et reditus atque omne legitimum augmentum inde a morte testatoris ab iis exigi iubemus, ut mora non incipiat ex litis contestatione vel interpellatione, sed, quasi lege ipsa quae dicitur mora interveniat, ita fructuum aliorumque id genus accessio lo-

τρόφους ἢ γεροντοκόμους ἢ παραμοναρίους ἢ οἰκονόμους ἢ ἁπλῶς τῶν εὐσεβῶν πράξεων διοικητάς, ἐκείνους μὲν ἐὰν ἔχεσθαι τῆς διοικήσεως, αὐτοὺς δὲ μὴ διοικεῖν μέν, τὴν δὲ διοίκησιν αὐτῶν ἐποπτεύειν καὶ ὀρθῶς μὲν ἔχουσαν ἐπαινεῖν, κατά τι δὲ παραβαινομένην ἐπανορθοῦν, κακίστης δὲ τῆς διοικήσεως γινομένης καὶ ἀπελαύνειν ἐκείνους καὶ ἑτέρους ἐγκαθιστᾶν ἐννοοῦντας τὸ τοῦ μεγάλου θεοῦ δέος, καὶ τὴν φοβερὰν τῆς μεγάλης καὶ ἀτελευτήτου κρίσεως ἡμέραν, πρὸς ἣν αὐτοὺς ἀποβλέποντας προσήκει πάντα πράττειν μετὰ τῆς πρὸς θεὸν συντεταμένης

3α γνώμης. Εἰ δὲ μὴ ῥητῶς τινας οἱ τελευτῶντες ἐπιστήσαιεν ταῖς διοικήσεσιν, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν κληρονόμων ἐξουσίᾳ τὸ πᾶν ἀπόθοιντο, οἱ δὲ ῥαθυμήσαιεν, τηνικαῦτα αὐτοὺς τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους καὶ διοικεῖν καὶ προβάλλεσθαι πτωχοτρόφους ἢ νοσοκόμους ἢ ξενοδόχους ἢ ὀρφανοτρόφους ἢ βρεφοτρόφους ἢ γεροντοκόμους ἢ οἰκονόμους ἢ παραμοναρίους ἢ διοικητάς, κἀνταῦθα τὸ πρὸς τὸν μέγαν θεὸν κατὰ νοῦν ἔχοντας σέβας, ὥστε ἐκ τρόπου παντὸς καὶ ἐκ πάσης ὁδοῦ καὶ ἐκ πάσης μηχανῆς εἰς ἔργον ἄγεσθαι τὰ εὐσεβῶς διατεταγμένα.

4 Ὑπὲρ δὲ τοῦ χρόνου παντός, ὃν ἂν ὑπέρθοιντο πρᾶξαι τὰ διατυπωθέντα οἱ γεγραμμένοι κληρονόμοι, ἀπαιτεῖσθαι αὐτοὺς καὶ καρποὺς καὶ προσόδους καὶ πᾶσαν νόμιμον ἐπαύξησιν ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς τοῦ διαθεμένου τελευτῆς θεσπίζομεν, οὐ σκοπουμένης τῆς moras ἀπὸ προκατάρξεως ἢ αἰτιάσεως, ἀλλ' αὐτῷ τῷ νόμῳ δοκούσης γίνεσθαι τῆς καλουμένης moras χώραν λαμβανούσης τῆς τῶν καρπῶν καὶ τῶν

5 cum habeat. Idemque valeat, si non ab herede, sed a fideicommissario vel legatario eiusmodi pium legatum relictum fuerit iique quod sibi relictum est adquisierint: nam et hoc casu liceat religiosissimis episcopis convenire eos qui ita honorati sunt, ut iussa exse-

6 quantur. Quod si religiosissimi locorum episcopi id facere neglegunt, corrupti fortasse a scriptis heredibus vel legatariis fideicommissariisve, tam provinciae metropolitano vel archiepiscopo eius dioecesis, cui hoc compertum est, anquirere et efficere, ut pium opus vel pia donatio omnimodo impleatur, quam cui voluerit civium id facere licebit. cum enim pietatis ratio communis sit, commune etiam studium esse debet, ut ea impleantur. quilibet igitur ex hac nostra lege condicticiam ex lege actionem instituere et agere poterit, ut quae relicta sunt im-

6a pleantur. Sciat autem religiosissimus episcopus qui ea in re neglegens fuerit, se et caeli poenas et imperatoriam indignationem propter talem neglegentiam experturum.

7 Quo autem maiore metu territi heredes defunctorum vel omnino ii quibus talia opera bona imposita sunt ea facere non differant, etiam hoc sancimus. ut si ita onerati interpellati a religiosissimis episcopis adhuc differant, ut vel apud praesides agi debeat, iam non solum in simplum quod reli-

5 τοιούτων προσθήκης. Αὐτοῦ τούτου κρατοῦντος, εἰ καὶ μὴ παρὰ κληρονόμου, ἀλλὰ παρὰ fideicommissariu ἢ ληγαταρίου καταλειφθείη τὸ τοιοῦτο εὐσεβὲς πρεσβεῖον καὶ τοῦτο καταδέξηται ὁ τῷ πρεσβείῳ τετιμημένος· καὶ τηνικαῦτα δὲ ἄδειαν εἶναι τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις ἀπαιτεῖν τοὺς τοιούτοις τισὶ τετιμημένους πρᾶξαι τὰ

6 διαταχθέντα. Εἰ δὲ ῥαθυμήσαιεν οἱ κατὰ τόπον θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι τοῦτο πρᾶξαι, ἴσως ἐκθεραπευθέντες παρὰ τῶν γεγραμμένων κληρονόμων ἢ legatariῶν ἢ fideicommissariῶν, ἄδεια ἔσται καὶ τῷ μητροπολίτῃ τῆς ἐπαρχίας ἢ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς ἐκεῖσε διοικήσεως ταῦτα μανθάνοντι ἀναζητεῖν καὶ καταναγκάζειν τὸ εὐσεβὲς ἔργον ἢ τὴν εὐσεβῆ φιλοτιμίαν ἐκ τρόπου πληροῦσθαι παντὸς καὶ παντὶ τῷ βουλομένῳ τῶν πολιτῶν τοῦτο πράττειν· κοινοῦ γὰρ ὄντος τοῦ τῆς εὐσεβείας λόγου κοινὰς προσήκει καὶ τὰς σπουδὰς τῆς τούτου καθεστάναι πληρώσεως· ἔχοντος παντὸς ἄδειαν ἐκ τοῦδε ἡμῶν τοῦ νόμου κινεῖν τὸν ex lege condicticion καὶ ἀπαιτεῖν τὰ

6α καταλελειμμένα πληροῦσθαι. Εἰδότος τοῦ ῥαθυμοῦντος τούτων θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου, ὡς καὶ αὐτὸς πρὸς ταῖς ἐξ οὐρανοῦ ποιναῖς καὶ βασιλικῆς κινήσεως ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἀμελείας

7 πειραθείη. Ὅπως δ' ἂν ἔτι μείζονι φόβῳ κατασχεθέντες οἱ κληρονόμοι τῶν τελευτώντων ἢ οἱ ταῖς τοιαύταις ὅλως ἀγαθαῖς πράξεσι βεβαρημένοι μὴ τὴν τούτων ποίησιν διαναβάλλοιντο, καὶ τοῦτο θεσπίζομεν, ὥστε, εἰ ἐνοχληθέντες παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων οἱ τούτοις τετιμημένοι εἶτα διαναβάλλοιντο, ὡς καὶ τῆς τῶν ἀρχόντων εἰσπράξεως δεηθῆναι, τηνι-

ctum est,sed in duplum omnino

7a conveniantur. Si enim in veteri iure quidam casus erant, in quibus ex infitiatione lis in duplum crescebat, quare non et in hoc casu eos qui non sponte faciant, sed et tempus terant et postea admoniti a religiosissimis episcopis deinde ne his quidem statim oboediant, sed ad praesidalem usque exactionem veniant, dupli exactio-
8 ne castigari convenit? Quod si defuncti heredes suos cum morientur quid fieri iusserint, non dum vivunt, et hoc observetur neque in medio tempore heredes quicquam eorum facere cogantur, quae post mortem eorum testator fieri voluit, mortis vero tempore necesse eis sit omnimodo ea implere. dilatione autem ab illius heredibus facta ea fieri debent quae supra definivimus.
9 Si vero annua quae dicuntur legata relicta vel donata fuerint clero forte vel monasteriis vel ascetriis vel diaconissis vel ptochiis vel xenonibus vel nosocomiis vel brephotrophiis vel sacrosanctarum ecclesiarum pauperibus vel denique quibuslibet piis corporibus vel plane collegiis non prohibitis, ii autem, qui certo tempore inveniuntur, velint auro semel pro eo actu accepto transigere, non liceat hoc facere neque, si factum sit, valeat. verum etiam amissionem pecuniae qui haec redemit vel transegit patiatur.

καῦτα μὴ μόνον αὐτοὺς ἁπλοῦν τὸ καταλελειμμένον εἰσπράττεσθαι, ἀλλὰ
7α πάντως διπλάσιον. Εἰ γὰρ ἐν τοῖς παλαιοῖς ἦν τινα θέματα, ἐφ' ὧν ἐξ ἀρνήσεως διπλάσια τὰ τῆς καταδίκης ἠπείγετο, πῶς οὐ κἀνταῦθα τοὺς μηδὲ ἑκόντας ποιήσαντας, ἀλλὰ καὶ χρόνον ἀναμείναντας καὶ ὕστερον ὀχληθέντας παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων εἶτα μηδὲ τούτοις εὐθὺς εἴξαντας, δεηθέντας δὲ καὶ ἀρχικῆς ὀχλήσεως, τῇ τοῦ διπλασίονος ἀπαιτήσει προσήκει

8 σωφρονίζεσθαι ; Εἰ δὲ οἱ τελευτῶντες τοὺς ἑαυτῶν κληρονόμους βουληθεῖεν, ἡνίκα μέλλοιεν τελευτᾶν, πρᾶξίν τινα πληροῦν εὐσεβῆ, ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ αὐτῶν ζωῇ, καὶ τοῦτο φυλάττεσθαι καὶ μὴ ἐν μέσῳ τοὺς κληρονόμους ἀναγκάζεσθαι πράττειν τι, ὧν ὁ διαθέμενος μετὰ τὴν αὐτῶν τελευτὴν ἠβουλήθη γενέσθαι, τελευτῶντας δὲ αὐτοὺς ἀνάγκην ἔχειν ἐκ τρόπου παντὸς ταῦτα πληροῦν· ἀναβολῆς δέ τινος παρὰ τῶν ἐκείνου κληρονόμων γενομένης ἀνάγκη ταῦτα γίνεσθαι,
9 ἅπερ ἔμπροσθεν διετυπώσαμεν. Εἰ δέ τινα τῶν καλουμένων ἀνναλίων πρεσβείων καταλειφθείη ἢ δωρηθείη κλήρῳ τυχὸν ἢ μοναστηρίοις ἢ ἀσκητρίαις ἢ διακονίσσαις ἢ πτωχείοις ἢ ξενῶσιν ἢ νοσοκομείοις ἢ βρεφοτροφείοις ἢ τοῖς τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν πτωχοῖς ἢ ἁπλῶς συστήμασί τισιν εὐαγέσιν ἢ ὅλως οὐκ ἀπηγορευμένοις τῶν ἐκ πλήθους ἠθροισμένων, βουληθεῖεν δὲ κατά τινα καιρὸν οἱ τηνικαῦτα εὑρισκόμενοι χρυσίον ὑπὲρ τῆς τοιαύτης πράξεως λαβόντες διαλύεσθαι, μὴ ἐξέστω τοῦτο ποιεῖν μηδὲ τὸ γινόμενον κύριον εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἔκπτωσιν τῶν χρημάτων ὁ ταῦτα ὠνησάμενος ἢ διαλυσάμενος ὑπομενέτω.

10 Alioquin eveniat necesse est, ut, qui certo tempore in eo corpore sunt, pecuniis abundent, qui vero postea accedunt, iis quae relicta sunt in totum careant, neque ipsum annuorum nomen neque perpetua defuncti memoria servetur, cuius gratia hoc annuum reliquit, sed extinctis iis quae relicta sunt statim oblitteretur.
11 Quare perpetuo eos talibus dationibus obligatos manere iubemus, ut etsi alienatio facta sit, et haec irrita sit et pro tempore antistitibus venerabilium domorum liceat agere easque exigere neque ulla temporalis praescriptio eis obstet, cum talis actio unoquoque anno
12 nascatur. Hypothecae autem pro eiusmodi legatis defuncti res subiectae sint, ut ex his rebus piis actibus satis fieri liceat non tantum pro iis quae relicta sunt, sed etiam pro fructibus et reditibus eorum omnique legitimo augmento : nec temporalis praescriptio, secundum quod dictum est, detentoribus competere potest, quantumcumque tempus quis nume-
13 ret. Praeterquam si inter eum cui annuum legatum impositum est eumque qui secundum sacratissimos canones nostrasquo leges tali exactioni praepositus est pactum factum sit, ut pro annuo legato detur reditus uber nec multis oneribus publicis gravatus, qui et accessionem habeat non minorem omnino quarta meri reditus parte, vel si quid amplius

10 Ἐπείτοιγε ἀνάγκη τοῖς μὲν ἔν τινι μέρει τοῦ χρόνου γενομένοις εἶναι χρημάτων ἀφθονίαν, τοῖς δέ γε ἐπιγενομένοις παντελῆ τῶν καταλελειμμένων στέρησιν, οὐ φυλαχθήσεται δὲ οὐδὲ αὐτὸ τὸ τῶν ἀνναλίων ὄνομα οὐδὲ ἡ διηνεκὴς τοῦ τελευτήσαντος μνήμη, δι' ἣν καὶ τὸ ἀννάλιον τοῦτο καταλέλοιπεν, ἀλλ' εὐθὺς ἀποσβεσθήσεται τῇ τῶν καταλελειμμένων συναπολλύμενον

11 ἐκποιήσει. Μένειν τοίνυν διηνεκῶς αὐτοὺς ἐνεχομένους ταῖς τοιαύταις δόσεσι θεσπίζομεν, ὥστε καὶ εἴ τις γένοιτο ἐκποίησις, καὶ ταύτην ἄκυρον εἶναι καὶ τοὺς ὁτεδήποτε προστησομένους τῶν εὐαγῶν οἴκων ἄδειαν ἔχειν κινεῖν καὶ ἀπαιτεῖν αὐτά, οὐδεμιᾶς χρόνου παραγραφῆς ἀντικειμένης αὐτοῖς διὰ τὸ καθ' ἕκαστον ἔτος τὴν
12 τοιαύτην τίκτεσθαι ἀγωγήν. Ἀλλ' ὑποθήκην εἶναι τὰ τοῦ καταλείψαντος πράγματα τοῖς τοιούτοις πρεσβείοις, ὥστε ἄδειαν ἔχειν ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὸ ἱκανὸν ταῖς εὐαγέσι πράξεσι περιγίνεσθαι οὐ μόνον ἐπὶ τοῖς καταλελειμμένοις, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ καρποῖς αὐτῶν καὶ προσόδοις καὶ πάσῃ νομίμῳ ἐπαυξήσει· χρονίας, καθὰ προείρηται, οὐδὲ τοῖς κατέχουσι παραγραφῆς ἁρμόζειν δυναμένης, ὁπόσον ἂν τις ἀριθ-

13 μήσειε χρόνον. Πλὴν εἰ μὴ μετὰξὺ τοῦ τε τῷ ἀνναλίῳ πρεσβείῳ βεβαρημένου τοῦ τε κατὰ τοὺς ἱερατικοὺς κανόνας καὶ τοὺς ἡμετέρους νόμους προεστῶτος τῆς τοιαύτης ἀπαιτήσεως γένοιτο σύμφωνον βουλόμενον πρόσοδον ἀντὶ τοῦ ἀνναλίου πρεσβείου δοθῆναι παρὰ τούτου τοῦ βεβαρημένου εὐθαλῆ καὶ δημοσίοις πολλοῖς οὐχ ὑποκειμένην, ἀλλὰ καὶ προσθήκην ἔχουσαν πάντως μὲν οὐκ ἐλάττονα τοῦ τετάρτου μέρους τῆς καθαρᾶς προσόδου,

14 inter eos convenerit. Nam si tale pactum in scriptis fit et talis reditus traditus ac pacti transactionisque instrumento comprehensus idque gestorum confectione palam factum est, annui legati exactionem contra eum qui eo oneratus est cessare iubemus, ipsum autem reditum in legati locum succedere perpetuo ad id destinatum neque a quoquam ulla alienandi ratione alienari posse. 15 Sin autem nihil tale subsequitur, perpetuo secundum quod supra a nobis dictum est annuorum legatorum dationi eos, qui talibus onerati sunt, obnoxios esse decernimus, ut nomen et memoria defuncti annuique legati in ipsis operibus perpetuo conservetur. *D. XV k Nov. Constantinopoli Lampadio et Oreste conss.* *[a 530]*

46([1] *Idem A. Iuliano pp.*Sacris legibus nostris et hanc addendam esse nobis visum est, quae ex virtute, non ex temporis ordine pias praefecturas concedit, ut in venerabilibus monasteriis vel asceteriis nequaquam defuncto abbate vel abbatissa sequens vel secunda succedant (conscii enim sumus naturam neque omnes pariter bonos neque omnes aequaliter malos facere) sed quem et vita integra et honesti mores et adsidua devotio [commendent] et totum reliquorum monachorum

ἐπείτοιγε ὁπόσον ἂν μεταξὺ αὐτῶν ἐπὶ 14 τὸ πλέον δόξειεν. Εἰ μὲν γάρ τι τοιοῦτο ἔγγραφον γένηται σύμφωνον καὶ δοθεῖη ἡ τοιαύτη πρόσοδος καὶ ἀναληφθείη ἐγγράφοις συνθήκαις καὶ διαλύσεσι καὶ τοῦτο ἐμφανὲς ἐπὶ πράξεως ὑπομνημάτων κατασταίη, ἀργεῖν τὴν ἀπαίτησιν τοῦ ἀνναλίου ληγάτου κατὰ τοῦ ταύτῃ βεβαρημένου θεσπίζομεν, αὐτὴν δὲ τὴν πρόσοδον ἀντὶ τοῦ πρεσβείου καθεστάναι διηνεκῶς εἰς τοῦτο ἀφωρισμένην καὶ ἐκποιεῖσθαι παρ' οὐδενὸς καθ' οἱονδήποτε ἐκποιή-

15 σεως σχῆμα δυναμένην. Οὐδενὸς δὲ τοιούτου παρακολουθοῦντος ὑποκεῖσθαι διηνεκῶς κατὰ τὸ ἔμπροσθεν παρ' ἡμῶν εἰρημένον τῇ δόσει τῶν ἀνναλίων πρεσβείων τοῖς τοιούτοις βεβαρημένους θεσπίζομεν, ὥστε τὸ ὄνομα καὶ τὴν μνήμην τοῦ τελευτήσαντος τοῦ τε ἀνναλίου πρεσβείου ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων διηνεκῶς διασώζεσθαι.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λομπαδίου καὶ Ὀρέστου.

46 (47)([1]) *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰουλιανῷ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.* Τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν νόμοις οἰόμεθα χρῆναι καὶ τοῦτον προσθεῖναι τὸν ἐξ ἀρετῆς, ἀλλ' οὐκ ἐκ χρόνων τὰς εὐαγεῖς ἡγεμονίας παρέχοντα, ὥστε ἐπὶ τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων ἢ ἀσκητηρίων μὴ πάντως τελευτῶντος τοῦ ἡγουμένου ἢ τῆς ἡγουμένης τὸν ἐφεξῆς ἢ τὴν δευτέραν γενέσθαι (σύνισμεν γὰρ τῇ φύσει οὔτε πάντας ὁμοίως ἀγαθοὺς οὔτε πάντας ἐν ἴσῳ ποιούσῃ κακούς), ἀλλ' ὃν ἂν ὅ τε ἀγαθὸς βίος καὶ σεμνὸς τρόπος καὶ ἡ περὶ τὴν ἄσκησιν συντονία καὶ τὸ κοινὸν τῶν λοιπῶν μοναχῶν πλήρωμα ἢ τὸ πλεῖστον αὐτῶν ἐπιτήδειον πρὸς

([1]) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

corpus vel maior eorum pars ad hoc idoneum putaverit et propositis sanctis evangeliis elegerit, eum ad praefecturam 1 vocari. Si ergo proximus a defuncto idoneus et dignus est, qui monachos regat, ille reliquis praeferatur, si qui eum sequitur, similiter in eum praefecturae suffragium dirigatur. 2 Si vero nemo eorum dignus videtur, tum qui ex cunctis idoneus erit, cuiuscumque gradus sit, antistes creetur, cuius videlicet et vita honesta sit et honestus status quique sibi commissos servare possit: nam convenit omnem principatum omnemque hominum gubernationem non ex tempore vel sorte vel fortuitis momentis, sed ex electione praestantiaque prodire omniumque testimonium corpori ordinem con- 3 stituere. Ea autem communicentur cum religiosissimo episcopo, ut cum de electo certior factus sit eamque rem recte se habere arbitretur, eligentibus adsentiatur eumque in

4 locum abbatis inducat. Quorum electio examinanda est pro tempore patriarchae et religiosissimis locorum episcopis, qui et ipsi sub iudicio domini dei sunt et futuram condemnationem verentur, num minus per electionem quam ad humanam quandam affectionem respicientes suffragium tulerint: ipsis etenim tam in hac vita quam in futura poena ex deo aderit, cum eorum negle-

τοῦτο νομίσειε καὶ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων προκειμένων ἕλοιτο, ἐπὶ τὴν ἡγε-

1 μονίαν καλεῖσθαι. Ὥστε, εἰ μὲν ὁ πρῶτος μετὰ τὸν τελευτήσαντα χρηστὸς εἴη καὶ μοναχῶν ἄρχειν ἄξιος, ἐκεῖνον τῶν ἄλλων προκρίνεσθαι· εἰ δὲ ὁ μετ' ἐκεῖνον, ὁμοίως ἐπ' αὐτὸν φέρε-

2 σθαι τὴν τοῦ ἡγουμένου ψῆφον. Εἰ δὲ οὐδεὶς τούτων ἄξιος φαίνοιτο, τηνικαῦτα τὸν ἐκ πάντων ἐπιτήδειον, οἱουδήποτε ἂν εἴη βαθμοῦ, προχειρίζεσθαι ἡγούμενον, βίου τε ὄντα σεμνοῦ καὶ πολιτείας σεμνῆς καὶ περισώζειν τοὺς πιστευθέντας αὐτῷ δυνάμενον· πρόσηκον ὂν πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἀνθρώπων ἐπιστασίαν οὐκ ἐκ χρόνων οὐδὲ ἐκ κλήρων οὐδὲ ἐκ τυχηρῶν περιστάσεων, ἀλλ' ἐξ ἐπιλογῆς καὶ ἐκ τοῦ καλλίονος γίνεσθαι καὶ τὴν παρὰ πάντων μαρτυρίαν

3 εἶναι τῷ τάγματι τάξιν. Γνώριμα δὲ ταῦτα γίνεσθαι τῷ κατὰ τόπον θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ, ὥστε αὐτὸν μανθάνοντα τὸν ἐπιλεχθέντα καὶ ὀρθῶς ἔχειν τοῦτο δοκιμάζοντα σύμψηφόν τε γίνεσθαι τοῖς ἐπιλεξαμένοις καὶ προάγειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν τοῦ ἡγουμένου τάξιν.

4 Δοκιμάζειν δὲ δεῖ τὴν αὐτῶν ἐπιλογὴν τὸν κατὰ καιρὸν πατριάρχην καὶ τοὺς κατὰ τόπον θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους, ἔχοντας καὶ αὐτοὺς τὸ κρίμα τοῦ δεσπότου θεοῦ καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν εὐλαβουμένους, εἰ μὴ κατ' ἐπιλογήν, ἀλλὰ πρός τι πάθος ἀποβλέψαντες ἀνθρώπινον τὴν προβολὴν ποιήσονται ἐχόντων αὐτῶν καὶ ἐν τούτῳ τῷ βίῳ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τὴν ἐκ τοῦ θεοῦ ποινήν, οἷα τῆς αὐτῶν ἀμελείας πολλαῖς ψυχαῖς ἁμαρτημά-

gentia multis animis peccandi
5 causa fuerit. Quae omnia
valeant etiam in devotissimis
mulieribus et virginibus quae
piis ascetriis vel monasteriis
6 praeponuntur. Reliqui vero
sacri ordines dei ministrorum,
secundum gradus suos promoveantur neque quicquam in iis
praesenti lege nostra innovatur.
D. XV k. Dec. Consiantinopoli
Lampadio et Oreste conss. [a.530]

47 (1)*Idem A. Iohanni pp.* Sancimus, ut nemo episcopus ordinetur, nisi qui et alias idoneus ac bonus sit neque uxori
cohabitet neque liberorum pater sit, sed pro uxore amplectatur sacrosanctam ecclesiam,
liberorum autem loco totum
Christianum orthodoxumque
populum habeat, sciens ita ab
initio de successione religiosissimorum episcoporum nos constituisse eoque consilio legem
omissam esse, et qui ea praetermittant vel praetermiserint
omni episcopatu indignos esse.
1 Qui etenim post hanc constitutionem nostram contra eius
vim aliquos episcopos creare
vel fieri conabuntur, neque
episcopi erunt neque in sacris
manebunt, sed iis eiecti aliis
locum facient ordinatione diligenti et deo per omnia grata
substituendis. *D. IIII k. Aug.*
Constantinopoli post cons. Lampadii et Orestis. *[a 531]*

5(2) των αἰτίας παρεχομένης. Τούτων πάντων καὶ ἐπὶ τῶν εὐλαβεστάτων γυναικῶν ἢ παρθένων τῶν ἡγουμένων εὐαγῶν ἀσκητηρίων ἤτοι μοναστηρίων 6(3)κρατούντων. Τῆς λοιπῆς ἱερατικῆς τάξεως ἁπάσης τῆς τοῦ θεοῦ λειτουργίας κατὰ τοὺς ἑαυτῆς βαθμοὺς προϊούσης καὶ οὐδὲν ἐκ τοῦ παρόντος ἡμῶν καινιζομένης νόμου.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

47 (48)(1)*Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰωάννῃ ἐπάρχῳ πραιτωρίων* Θεσπίζομεν μηδένα εἰς ἐπισκοπὴν προχειρίζεσθαι, πλὴν εἰ μὴ τά τε ἄλλα χρηστὸς καὶ ἀγαθὸς εἴη καὶ μήτε γυναικὶ συνοικοίη μήτε παίδων εἴη πατήρ, ἀλλ' ἀντὶ μὲν γυναικὸς προσκαρτεροίη τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ, ἀντὶ δὲ παίδων ἅπαντα τὸν Χριστιανικὸν καὶ ὀρθόδοξον ἔχοι λαόν, γινώσκων οὕτως ἐξ ἀρχῆς τὰ περὶ τῆς διαδοχῆς τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἡμᾶς διατυπῶσαι καὶ μετὰ ταύτης τῆς ἐννοίας προελθεῖν τὸν νόμον, καὶ τοὺς παρὰ ταὐτά τι πράττοντας ἢ πράξαντας ἁπάσης ἐπισκο-

1 πῆς ἀναξίους εἶναι. Οἱ γὰρ μετὰ ταύτην ἡμῶν τὴν διάταξιν ποιῆσαί τινας ἐπισκόπους παρὰ τὴν ταύτης δύναμιν ἢ γενέσθαι θαρρήσαντες οὔτε ἐν ἐπισκόποις ἔσονται οὔτε μενοῦσιν ἐπὶ τῶν ἱερῶν, ἀλλ' ἐξελαθέντες αὐτῶν ἑτέροις δώσουσι χώραν χειροτονίας ἀκριβοῦς τε καὶ τῷ θεῷ διὰ πάντων ἀρεσκούσης.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τετάρτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν τοῦ Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

(1) T θενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

48 (49) *Idem A. Iohanni pp.*
Si quis ad declinandam legem
Falcidiam, cum desiderat totam
suam substantiam pro redemptione captivorum relinquere,
eos ipsos captivos scripserit
heredes, ne videatur quasi incertis personis heredibus institutis iudicium suum oppugnandum reliquisse, sancimus
huius talem institutionem pietatis intuitu valere et non esse
1 respuendam. Sed et si pauperes quidam scripserit heredes et non inveniatur certum
ptochium vel certae ecclesiae
pauperes, de quibus testator
cogitaverit, sed sic incerto vocabulo pauperes fuerint heredes instituti, simili modo et
huiusmodi institutionem valere
2 decernimus. Et si quidem
captivos scripserit heredes, civitatis, in qua testator larem
fovere ac degere noscitur, episcopus et oeconomus hereditatem suscipiant et omnimodo in
redemptione captivorum procedat hereditas sive per annuos reditus sive per venditionem mobilium seu se moventium rerum: nullo penitus ex
hoc lucro vel oeconomo vel
episcopo vel sacrosanctae ecclesiae relinquendo.si enim propter hoc a speciali herede recessum est, ut non Falcidiae
ratio inducatur, quomodo ferendum est hoc, quod in sacro
venit, per Falcidiam vel aliam
3 occasionem minui? Ubi autem indiscrete pauperes scripti sunt heredes, ibi xenonem
eius civitatis omnimodo here-

48 (49) *Ὁ αὐτὸς αὐτοκράτωρ πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον τῆς αὐλῆς.* Ἐάν τις πρὸς τὸ ὑπεκφυγεῖν τὸν Φαλκίδειον νόμον, ἐν ᾧ ἐπιθυμεῖ ἵνα πᾶσαν τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν ὑπὲρ ἀπολυτρώσεως αἰχμαλώτων καταλίπῃ, αὐτοὺς τούτους τοὺς αἰχμαλώτους ἐγγράψῃ, ὅπως μὴ φαίνηται ὅτι, ὡσεὶ ἀδήλων προσώπων κληρονόμων ἐγκατασταθέντων, προσβλητέαν κατέλιπε τὴν ἑαυτοῦ βούλησιν, θεσπίζομεν ἵνα ἡ τοιαύτη ἐγκατάστασις τούτου εὐσεβείας τῷ λόγῳ ἰσχύῃ καὶ μὴ
1 ᾖ ἀποπτυστέα (ἀποβλητέα). Ἀλλὰ καὶ ἂν πένητας ἐγγράψῃ τις κληρονόμους καὶ μὴ εὑρίσκηται δῆλον πτωχεῖον ἢ δήλης ἐκκλησίας πένητες, περὶ ὧν ὁ διαθέτης διενοήθη, ἀλλ' οὕτως ἀορίστῳ ῥήματι πένητες ἤθελον ἐγκατασταθῇ κληρονόμοι, ὁμοίῳ τρόπῳ ψηφιζόμεθα ἵνα καὶ ἡ τοιαύτη ἐγκατάστασις ἰσχύῃ.

2 Καὶ ἂν τις αἰχμαλώτους ἐγγράψῃ κληρονόμους, ὁ ἐπίσκοπος καὶ ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως, ἐν ᾗ ὁ διαθέτης γινώσκεται τὴν ἑστίαν θάλπων καὶ διάγων, τὴν κληρονομίαν ὑποδεχέσθωσαν καὶ παντὶ τρόπῳ ἐν τῇ ἀπολυτρώσει τῶν αἰχμαλώτων προβαινέτω ἡ κληρονόμια, εἴτε διὰ τῶν ἐνιαυσίων προσόδων, εἴτε διὰ τῆς πωλήσεως τῶν κινητῶν ἢ τῶν αὐτοκινήτων πραγμάτων· οὐδενὸς παντελῶς ἐκ τούτου κέρδους καταλειπομένου ἢ τῷ οἰκονόμῳ ἢ τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ. Διότι, ἐὰν διὰ τοῦτο ἀπέστη ἀπὸ τοῦ εἰδικοῦ κληρονόμου, ἵνα μὴ εἰσαχθῇ ὁ τοῦ Φαλκιδείου λόγος, τίνι τρόπῳ ἐστὶν ἀνεκτὸν τοῦτο, ὅπερ ἐν τῷ ἱερῷ ἔρχεται, διὰ τοῦ Φαλκιδείου

3 ἢ ἄλλης ἀφορμῆς νὰ μειοῦται; Ἔνθα ὅμως ἀδιακρίτως πένητες ἐγράφησαν κληρονόμοι, ἐν τούτῳ [θεσπίζομεν] ἵνα ὁ ξενὼν ταύτης τῆς πόλεως παντὶ

ditatem nancisci et per xenodochum in aegrotantes fieri patrimonii distributionem, secundum quod in captivis constituimus: vel per redituum annalium erogationem vel per venditionem rerum mobilium vel se moventium, ut ex his res immobiles comparentur et annuus victus aegrotantibus accedat. quis enim pauperior est hominibus, qui et inopia tenti sunt et in xenonem repositi et suis corporibus laborantes necessarium victum sibi non pos-
4 sunt adferre? Licentia omnimodo danda et in priore et in secunda specie et actionem movere et debita exigere, ut in captivos vel in aegrotantes consumantur. si enim heredum eis et ius et nomen dedimus, sine Falcidiae tamen legis emolumento, necesse est eos et debita exigere et creditoribus

5 respondere. Sin autem ampliores in civitate xenones vel ptochia sint, ne incerta videatur pecuniarum datio, tunc ei xenoni vel ptochio, qui pauperior esse dignoscitur, easdem res vel pecunias adsignari: hoc videlicet discutiendo a viro reverentissimo locorum antistite et sub eo constitutis clericis.
6 Sin autem nullus xenon in civitate inveniatur, tunc secundum de captivis sanctionem pro tempore oeconomus sacrosanctae ecclesiae vel episcopus hereditatem accipiat et sine Falcidiae ratione paupe-

τρόπῳ τὴν κληρονομίαν λαμβάνῃ καὶ διὰ τοῦ ξενοδόχου πρὸς τοὺς πάσχοντας γίγνηται τῆς περιουσίας ἡ διανομή, καθ' ἅπερ ἐπὶ τῶν αἰχμαλώτων διετάξαμεν: ἢ διὰ τῆς ἀναλώσεως τῶν ἐνιαυσίων προσόδων ἢ διὰ τῆς πράσεως τῶν κινητῶν πραγμάτων ἢ τῶν αὐτοκινήτων, ἵνα ἐκ τούτων πράγματα ἀκίνητα ἀγοράζωνται καὶ ἐτησία διατροφὴ τοῖς πάσχουσι προσχωρῇ. Διότι τίς ἐστι πενέστερος ἀνθρώπων, οἵτινες καὶ ἐνδείᾳ κατέχονται καὶ ἐν ξενῶνι κατακείμενοι καὶ τοῖς ἰδίοις σώμασι κάμνοντες [πάσχοντες] οὐ δύνανται ἵνα τὴν ἀναγκαίαν προσφέρω-
4 σιν ἑαυτοῖς τροφήν; Ἀδείας παντὶ τρόπῳ διδομένης καὶ ἐν τῷ πρώτῳ καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ θέματι ἵνα καὶ ἀγωγὴν κινῶσι καὶ τὰ ὀφειλόμενα ἀπαιτῶσιν, ὅπως [ταῦτα] εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἢ εἰς τοὺς πάσχοντας ἀναλίσκωνται. Διότι, ἐὰν δίδωμεν αὐτοῖς τῶν κληρονόμων καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὄνομα χωρὶς ὅμως τοῦ ὠφελήματος τοῦ Φαλκιδείου νόμου, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἵνα αὐτοὶ καὶ τὰ ὀφειλόμενα ἀπαιτῶσι καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποκρίνωνται [ὑπό-
5 κεινται]. Ἐὰν δὲ πλείονες ἐν τῇ πόλει ὑπάρχωσι ξενῶνες ἢ πτωχεῖα, ἵνα μὴ φαίνηται ἄδηλος τῶν χρημάτων ἡ δόσις, τότε [θεσπίζομεν] ἵνα ταῦτα τὰ πράγματα ἢ τὰ χρήματα προσκυρῶνται τούτῳ τῷ ξενῶνι ἢ τῷ πτωχείῳ, ὅπερ πενέστερον γινώσκεται ὅτι ἐστί· τούτου δηλονότι κρινομένου ὑπὸ τοῦ σεβασμιωτάτου τῶν τόπων ἱεράρχου καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν τελούντων
6 κληρικῶν. Ἐὰν ὅμως μηδεὶς ξενὼν ἐν τῇ πόλει εὑρεθῇ, τότε κατὰ τὴν περὶ αἰχμαλώτων διάταξιν ὁ κατὰ καιρὸν οἰκονόμος τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ἢ ὁ ἐπίσκοπος τὴν κληρονομίαν λαμβανέτω καὶ χωρὶς τοῦ φαλκιδείου λόγου ταῦτα τὰ χρήματα διανεμέσθω-

ribus, qui in civitate sunt vel penitus mendicantes vel alia sustentatione egentes, eaedem pecuniae distribuantur.
7 Haec tamen omnia locum habere sancimus, quando non certi xenonis vel certi ptochii vel certae ecclesiae nominatio a testatore subsecuta est, sed incertus est eius sensus. sin autem in personam certam vel in certam venerabilem domum respexit, ei tantummodo hereditatem vel legatum competere sancimus, nulla Falcidia nec in
8 hac parte intercedente In omnibus autem huiusmodi casibus caelestes iracundias sacrosanctarum rerum administratores expectent, si qualecumque lucrum ex huiusmodi gubernationibus sibi adquisierint vel si hoc committi ab alio senserint et non gravissima poena et interminatione quod perperam factum est studeant corrigere. *D. X k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.* *[a. 531]*

49 (50) *Idem A Iohanni pp.* Cum lege Leoniana viris reverentissimis episcopis et presbyteris et diaconis peculium habere quasi castrense concessum est, eo addito, ut in ipso testari possint, dubitabatur, si huiusmodi testamenta debent de inofficiosi querella expugnari, cum de omnibus personis, quae huiusmodi peculia meruerunt, eadem fuerat quae-

1 stio exorta. Sancimus itaque viris reverentissimis epi-

σαν τοῖς πένησιν, οἵτινες ἐν τῇ πόλει εἰσὶν ἢ παντελῶς ἐπαιτοῦντες ἢ ἄλλης

7 δεόμενοι συντηρήσεως. Ταῦτα ὅμως πάντα θεσπίζομεν ἵνα χώραν ἔχωσιν, ὁπότε οὐχὶ ῥητοῦ ξενῶνος ἢ ῥητοῦ πτωχείου ἢ ῥητῆς ἐκκλησίας ὀνομασία ὑπὸ τοῦ διαθέτου ἐγένετο, ἀλλ' ἀόριστός ἐστιν ἡ διάνοια αὐτοῦ. Ἐὰν ὅμως ἀπέβλεψεν εἰς πρόσωπον ῥητόν, θεσπίζομεν ἵνα αὐτῷ μόνον ἁρμόζῃ ἡ κληρονομία ἢ ἡ κληροδοσία, οὐδενὸς οὐδ' ἐνταῦθα φαλκιδείου παρεμβαίνοντος.

8 Ἐν πᾶσι δὲ τοῖς τοιούτοις θέμασι τῶν ἁγίων πραγμάτων οἱ διοικηταὶ τὴν θείαν ὀργὴν ἀναμενέτωσαν, ἐὰν οἱονδήποτε κέρδος προσπορίσωσιν ἑαυτοῖς ἐκ τῶν τοιούτων διοικήσεων ἢ ἐὰν ἐννοήσωσιν ὅτι τοῦτο ὑπ' ἄλλου ἐπράχθη καὶ μὴ σπουδάσωσιν ἵνα διὰ βαρυτάτης ποινῆς καὶ ἀπειλῆς ἐπανορθώσωσιν ὅπερ ἀθεμίτως ἐγένετο.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου

49 50) *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐπειδὴ διὰ τοῦ Λεοντείου νόμου συγκεχώρηται τοῖς σεβασμιωτάτοις ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις ἵνα ἔχωσι χρημάτιον οἱονεὶ στρατιωτικόν, τούτου προστεθέντος, ὅπως ἐν τούτῳ δύνανται νὰ διαθέτωσιν, ἀμφεβάλλετο, ἂν αἱ τοιαῦται διαθῆκαι δέον νὰ προσβάλλωνται τῇ περὶ ἀστόργου μέμψει, ἐπειδὴ περὶ πάντων τῶν προσώπων, ἅτινα τοιούτων χρηματίων ἠξιώθησαν, ἡ αὐτὴ ζήτησις [τὸ αὐτὸ ζήτημα] εἰ-
1 χεν ἀναφυῆ. Θεσπίζομεν λοιπὸν ἵνα τοῖς σεβασμιωτάτοις ἐπισκόποις καὶ

scopis et presbyteris et diaconis, qui tale peculium (id est quasi castrense) possident, super his tantummodo rebus, quae quasi castrensis peculii sunt, non solum ultima condere secundum leges tamen elogia licere, quod ex Leoniana constitutione descendit, sed etiam eorum ultimas voluntates, super his tantummodo habitas, de inofficiosi querellae minime subiacere. *D. k. Sept. Constantinopoli post cons. Lanpadii et Orestae [a. 531]*

50 (51) *Idem A. Iohanni pp.* Si quis in conscribendo instrumento sese confessus fuerit non usurum fori praescriptione propter sacerdotii praerogativam, sancimus non licere ei adversus sua pacta venire et contrahentes decipere, cum regula est iuris antiqui omnes licentiam habere his quae pro se introducta sunt renuntiare.

1 Quam generalem legem in omnibus casibus obtinere sancimus, qui necdum per iudicialem sententiam vel amicalem conventionem sopiti sunt. *D. k. Sept. Constantinopoli post cons. Lampadii et Orestae vv. cc. [a. 531]*

51 (52) *Idem A. Iohanni pp.* Generaliter sancimus omnes viros reverentissimos episcopos nec non presbyteros seu diaconos et subdiaconos et praecipue monachos, licet non sint clerici, immunitatem ipso

πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις, οἵτινες κέκτηνται τοιοῦτον χρημάτιον (τουτέστιν οἱονεὶ στρατιωτικόν), περὶ τούτων μόνον τῶν πραγμάτων, ἅτινα τοῦ οἱονεὶ στρατιωτικοῦ χρηματίου εἰσί, συγχωρῆται ἵνα μὴ μόνον τὰς τελευταίας ποιῶνται κατὰ τοὺς νόμους ὅμως βουλήσεις, ὅπερ ἐκ τῆς Λεοντείου διατάξεως ἀπορρέει, ἀλλὰ καὶ ἵνα αἱ τελευταῖαι αὐτῶν βουλήσεις, αἱ περὶ τούτων μόνον γιγνόμεναι, μηδαμῶς ὑπόκηνται τῇ περὶ ἀστόργου μέμψει.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς καλένδαις τοῦ Σεπτεμβρίου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

50 (51) *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις ἐν τῷ συγγραφομένῳ ἐγγράφῳ ὁμολόγησεν ὅτι οὐ χρήσεται τῇ τοῦ φόρου [ἀναρμοδιότητος] παραγραφῇ τῇ ἕνεκεν τῆς προνομίας τῆς ἱερατικῆς τάξεως, θεσπίζομεν ἵνα μὴ συγχωρῆται αὐτῷ ὅπως ἐναντιῶται πρὸς τὰ ἴδια αὐτοῦ σύμφωνα καὶ ἐξαπατᾷ τοὺς συναλλαττομένους, ἐπειδὴ κανών ἐστι τοῦ ἀρχαιοτέρου δικαίου ἵνα πάντες ἔχωσιν ἐξουσίαν τοῦ παραιτεῖσθαι ταῦτα, ἅτινα ὑπὲρ αὐτῶν εἰσηγμένα εἰσίν. Θεσπίζομεν δὲ ἵνα ὁ γενικὸς οὗτος νόμος ἐν πᾶσι κρατῇ τοῖς θέμασιν, ἅτινα οὐκέτι διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ φιλικῆς συμφωνίας κατηνάσθησαν [ἐλύθησαν].

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς καλένδαις τοῦ Σεπτεμβρίου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν τοῦ Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

51 (52) *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Γενικῶς θεσπίζομεν ἵνα πάντες οἱ σεβασμιώτατοι ἐπίσκοποι, πρὸς δὲ οἱ πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι καὶ ὑποδιάκονοι καὶ ἰδίᾳ οἱ μοναχοί, κἂν μὴ ὦσι κληρικοί, αὐτῷ δικαίῳ πάντες ἀτέλειαν ἔχωσιν ἀπὸ

iure omnes habere tutelae sive testamentariae sive legitimae sive dativae: et non solum tutelae esse eos expertes, sed etiam curae, non solum pupillorum et adultorum, sed et furiosi et muti et surdi et aliarum personarum, quibus tutores vel curatores a veteribus 1 legibus dantur. Eos tamen clericos et monachos huiusmodi habere beneficium sancimus, qui ad sacrosanctas ecclesias vel monasteria permanent, non devagantes neque circa divina ministeria desides, cum propter hoc ipsum beneficium eis indulgemus, ut aliis omnibus derelictis dei omnipotentis inhaereant ministeriis. 2 Et hoc non solum in vetere Roma vel in hac regia civitate, sed in omni terra, ubicumque Christianorum nomen colitur, obtinere sancimus. *D. k. Nov. post cons. Lampadii et Orestis vv. cc. [a. 531]*

52 (1)*Idem A. Iohanni pp* Sancimus, ut nullus omnino curialis vel cohortalis in posterum episcopus vel presbyter fiat: qui antea tali sacerdotio digni habiti sunt, hac lege non tanguntur, posthac autem nemo omnino qui memoratae condicionis est ad praedicta sacerdotia accedat, praesertim si iam ministravit vel forte cohortalinis iussionibus oboedi- 1 vit. Neque enim iustum esset eum, qui violentis exactio-

(1) Τίθενται ὡς εὕρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

τῆς ἐπιτροπείας εἴτε τῆς ἐκ διαθήκης εἴτε τῆς νομίμου εἴτε τῆς δοτῆς: καὶ ἵνα μὴ μόνον ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας ὦσιν οὗτοι ἀπηλλαγμένοι, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς κηδεμονίας, οὐ μόνον τῶν ἀνήβων καὶ ἐφήβων, ἀλλὰ καὶ τοῦ μαινομένου καὶ τοῦ κωφαλάλου καὶ τῶν ἄλλων προσώπων, οἷς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων νόμων ἐπίτροποι ἢ κηδεμόνες 1 δίδονται. Ἐκεῖνοι ὅμως οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ μοναχοὶ θεσπίζομεν ἵνα ἔχωσι τὸ τοιοῦτον εὐεργέτημα, οἵτινες εἰς τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας ἢ τὰ μοναστήρια διαμένουσιν, οὐχὶ δὲ οἱ περιπλανώμενοι οὐδὲ οἱ περὶ τὰς θείας λειτουργίας ἀμελεῖς, ἐπειδὴ διὰ τοῦτο παρέχομεν αὐτοῖς τὸ προνόμιον τοῦτο, ἵνα, ἐγκαταλειπομένων πάντων τῶν ἄλλων, ταῖς ὑπηρεσίαις τοῦ παντοδυ-

2 νάμου θεοῦ προσπηγνύωνται. Καὶ τοῦτο θεσπίζομεν ἵνα κρατῇ οὐ μόνον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥώμῃ ἢ ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει, ἀλλ' ἐν πάσῃ τῇ γῇ, ὁπουδήποτε τὸ τῶν χριστιανῶν ὄνομα λατρεύεται.

Ἐδόθη ταῖς καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

52(53) (1)*Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰωάννῃ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.* Θεσπίζομεν μηδένα παντελῶς μήτε βουλευτὴν μήτε ταξεώτην ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον τοῦ λοιποῦ γίνεσθαι, οὐδὲν ἐφαπτομένου τοῦδε τοῦ νόμου τῶν τοιαύτης ἱερωσύνης πρότερον ἠξιωμένων, τοῦ λοιποῦ δὲ μηδένα παντελῶς ἐκ τῆς εἰρημένης ὄντα τύχης εἰς τὰς ῥηθείσας ἱερατείας ἀναβαίνειν, καὶ μάλιστα εἰ καὶ ἤδη λειτουργήσας ἢ τοῖς ταξεωτικοῖς ὑπη-

1 ρετήσας ἔτυχεν ἐπιτάγμασι. Τὸν γὰρ ἐντεθραμμένον εἰσπράξεσι σφο-

nibus et peccatis quae his videlicet admiscentur, innutritus est, modo cohortalem vel curialem esse et omnium acerbissima facere, mox sacerdotem creari humanitatis et innocentiae praecepta docentem ac suadentem: nisi forte ab infantia necdum pubertatem egressus inter monachos receptus sit et in eo statu permanserit: tunc enim ei permittimus, ut et presbyter fiat et ad episcopatum perveniat: qui videlicet, quoad id fiet et clericatu dignum se praestabit, in sacerdotio perseverare poterit et a muneribus vacabit, ut tamen quartam substantiae partem curiae et fisco offerat secundum constitutionem, quam nuper de quarta dedimus, vel fisco solo, si forte cohortalis 2 condicionis fuerit. Quod si et inter devotissimos archimandritas recipitur et inter eos remanet, etiam sic sortis vacationem ei praestamus, dummodo et ipse quartam substantiae suae partem secundum quod diximus offerat: aliter enim neque illum ordinari neque ordinantem tale quid fa- 3 cere permittimus. Quae excellentia tua sciat ab omnibus religiosissimis episcopis observanda esse poenam circa sacerdotium ipsum expectaturis, si quid tale faciant, ordinatum praeterea neque sacerdotio frui, tametsi antea quemlibet clericatus gradum tenuerit, sed inter laicos numerari et munera subire, quibus antea

δραῖς καὶ τοῖς διὰ τοῦτο ὡς εἰκὸς ἐπισυμβαίνουσιν ἁμαρτήμασιν οὐκ ἂν εἴη δίκαιον ἄρτι μὲν εἶναι ταξεώτην ἢ βουλευτὴν καὶ πράττειν τὰ πάντων πικρότατα, εὐθὺς δὲ ἱερέα χειροτονεῖσθαι περὶ φιλανθρωπίας τε καὶ ἀκτημοσύνης νουθετοῦντα καὶ ὑφηγούμενον δόγματα· πλὴν εἰ μὴ ἐκ νηπίας ἡλικίας καὶ οὕπω τὴν ἔφηβον ἐκβάσης ἔτυχε τοῖς εὐλαβεστάτοις μοναχοῖς ἐγκαταλελεγμένος καὶ διαμείνας ἐπὶ τούτου τοῦ σχήματος· τηνικαῦτα γὰρ ἐφίεμεν αὐτῷ καὶ πρεσβυτέρῳ γενέσθαι καὶ εἰς ἐπισκοπὴν ἐλθεῖν, πρόδηλον ὄν, ὡς, ἡνίκα τοιοῦτόν τι γένηται καὶ ἄξιος τῆς ἱερατείας φανῇ, τηνικαῦτα ἄδειαν ἕξει μένειν ἐπὶ τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῦ λειτουργεῖν ἀπηλλάχθαι, τὴν τετάρτην μέντοι μοῖραν τῆς αὐτοῦ περιουσίας ἁπάσης παρέχων τοῖς βουλευταῖς καὶ τῷ δημοσίῳ κατὰ τὸν ἔναγχος ἐπὶ τοῖς τεταρτημορίοις τεθέντα παρ' ἡμῶν νόμον, ἢ μόνῳ τῷ δημοσίῳ, εἴγε ταξεω- 2 τικῆς τύχης ἐτύγχανεν ὤν. Εἰ δὲ καὶ ἐν τοῖς εὐλαβεστάτοις ἀρχιμανδρίταις ταχθείη καὶ διαμείνειεν ἐν αὐτοῖς, καὶ οὕτως αὐτῷ δίδομεν τὴν τῆς τύχης ἀτέλειαν, τὴν τετάρτην κἀνταῦθα μοῖραν τῆς αὐτοῦ περιουσίας, καθάπερ εἰπόντες ἔφθημεν, παρεχομένῳ· ἄλλως δὲ οὔτε ἐκείνῳ χειροτονεῖσθαι συγχωροῦμεν οὔτε τῷ χειροτονοῦντι τοιοῦτόν

3 τι πράττειν ἐφίεμεν. Γινωσκούσης τῆς σῆς ὑπεροχῆς, ὡς ταῦτα παραφυλακτέον ἅπασι τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις ποινὴν ὑφορωμένοις περὶ αὐτὴν τὴν ἱερωσύνην, εἴ τι τοιοῦτο πράξαιεν, πρὸς τὸ μηδὲ τὸν χειροτονούμενον τῆς ἱερωσύνης ἀπολαύειν, κἂν εἰ πρότερον οἱονδήποτε βαθμὸν ἱερατείας ἐπεῖχεν, ἀλλ' ἐν ἰδιώταις τετάχθαι καὶ τὰς λειτουργίας ἐκτελεῖν, αἷς ὑπέκειτο πρό-

4 subiacebat. Quae omnia in futurum tempus valere volumus, quia nunc primum a nobis inventa sunt, neque omnino haec lex, ut diximus, eos tangat, qui semel sacerdotium meruerunt, sed liceat eis per substitutos munera subire secundum Theodosii et Valentiniani divae memoriae constitutionem 5 ad Thomam rescriptam. Praeterea et illud iustum esse et obtinere et in usu esse iubemus, quod ab initio positum et observatum iam nescimus quantum neglegitur. meminimus enim incidisse in Arcadii et Honorii divae memoriae constitutionem, quae clericos, si ordinem suum deserant et ad quamlibet armatam militiam nomina dent vel etiam depositi a religiosissimis episcopis militare ausi sint, militia quam nacti sunt exui vult et civitatum curiis tradi, ut deinceps rei publicae ministerium faciant cum se domini dei servitio per mili- 6 tiae genus abdicaverint. Quae valere ex hac nostra lege sancimus iubentes eos continuo ac statim illius civitatis ex qua oriundi sunt curiales fieri, nisi ea civitas curialibus valde abundet, quo casu vicinae vel etiam remotiori usque in proximam provinciam addicantur, ubi potissimum curialium pe- 7 nuria est. Quod si videlicet latitant, licentiam damus curialibus confestim res quae eis competunt ingredi eaque tenere et satis sibi inde secun- 8 dum legem facere. Haec igi-

4 τερον. Ἅπερ ἅπαντα κρατεῖν εἰς τὸν ἐφεξῆς βουλόμεθα χρόνον, ἐπειδὴ τοίνυν πρῶτον ὑφ' ἡμῶν ἐξεύρηται, οὐ προσαπτομένου παντελῶς τοῦδε τοῦ νόμου, καθάπερ εἰπόντες ἔφθημεν, τῶν ἅπαξ τοιαύτης ἱερωσύνης ἀξιωθέντων, ἀλλ' ἐξουσίαν ἐχόντων αὐτῶν δι' ὑποκαταστάτων λειτουργεῖν κατὰ τὴν Θεοδοσίου καὶ Οὐαλεντιανοῦ τῶν τῆς εὐσεβοῦς λήξεως διάταξιν τὴν πρὸς Θω- 5 μᾶν ἀντιγεγραμμένην. Πρὸς τούτοις κἀκεῖνο δίκαιον εἶναι καὶ κρατεῖν καὶ πολιτεύεσθαι θεσπίζομεν, ὅπερ τεθὲν ἐξ ἀρχῆς καὶ πολιτευσάμενον οὐκ ἴσμεν ὅπως παρῶπται. μεμνήμεθα γὰρ Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου τῶν τῆς εὐσεβοῦς λήξεως ἐντυχόντες διατάξει βουλομένῃ τοὺς κληρικούς, εἴπερ ἀμελήσαντες τύχοιεν τῆς ἑαυτῶν τάξεως καὶ εἰς οἱανδήποτε ἔνοπλον στρατείαν παραγγείλαιεν ἢ καὶ καθῃρημένοι παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων στρατεύεσθαι τολμήσαιεν, ἐκβάλλεσθαι μὲν αὐτοὺς τῆς στρατείας ἧς ἔτυχον, παραδίδοσθαι δὲ ταῖς τῶν πόλεων βουλαῖς, ὑπουργήσοντας τὸ λοιπὸν τῷ δημοσίῳ, ἐπειδὴ καὶ τῇ τοῦ δεσπότου θεοῦ λατρείᾳ κατὰ τὸν τῆς στρατείας τρόπον 6 ἔτυχον ἀπειπόντες. Ἅπερ κρατεῖν ἐκ τοῦδε ἡμῶν θεσπίζομεν τοῦ νόμου, κελεύοντες αὐτοὺς εὐθὺς καὶ παραχρῆμα τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐξ ἧς εἰσί, γίνεσθαι βουλευτάς, εἰ μὴ σφόδρα εὐπορίαν ἔχοι βουλευτῶν ἡ πόλις, ἐπείταιγε τῆς γείτονος ἢ καὶ πορρωτέρω μέχρι μιᾶς ἐπαρχίας ἑτέρας, ἔνθα μάλιστα βουλευτῶν καθέστηκεν ἀπορία.

7 Εἰ δὲ ἀφανεῖς, ὡς εἰκός, γένοιντο, ἄδειαν δίδομεν τοῖς βουλευταῖς εὐθὺς ἐπιβαίνειν τῶν προσηκόντων αὐτοῖς πραγμάτων καὶ ταῦτα κατέχειν καὶ τὸ ἱκανὸν ἑαυτοῖς κατὰ τὸν νόμον ἐντεῦ- 8 θεν ποιεῖν. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοῖς

tur in devotissimis clericis cuiuscumque gradus in perpetuum obtinere iubemus, quin etiam in his valere volumus qui iam offenderunt, quoniam 9 antiqua sunt. Cum autem quandam constitutionem invenerimus, quae de monachis agens eos monasteria relinquere et in urbibus vagari vetat, quam tamen nonnulli ad certum tempus datam esse suspicantur, inde occasionem sumentes perfectius hoc et in omne tempus reformandum credidimus. nulli igitur devotissimorum monachorum in futurum liceat tale quid facere et monachicum habitum relinquere, induere autem qualemqualem militiam vel cingulum vel dignitatem vel in iudiciis versari et dei ministerio humanas occupationes praeferre vel cognoscere. 10 Qui tale quid faciet, tradetur curiae eius civitatis, ex qua oriundus est, vel alius secundum quod supra diximus, ut si quidem locuples est, etiam pecuniaria munera sustineat, praeterea corporalia: ut et in hoc casu liceat curiis secundum quod supra diximus, si latent, res aggredi et sibi secun-

11 dum legem satisfacere. In omnibus autem casibus, in quibus ex eiusmodi causis curias capere quid iubemus, dimidiam eius partem curiales non in auro accipere volumus, sed in rebus soli, sive eae subsunt sive comparandae sunt secundum legem antea a nobis pro-

εὐλαβεστάτοις κληρικοῖς οἱουδήποτε βαθμοῦ κρατεῖν εἰς τὸ διηνεκὲς θεσπίζόμεν καὶ ἐπὶ τοῖς ἤδη πεπλημμελημένοις κρατεῖν τὸν νόμον βουλόμεναι,

9 διότι καὶ πρότεραν ἦν. Ἐπειδὴ δὲ καί τινα διάταξιν εὕρομεν περὶ μοναχῶν διαλεγομένην καὶ βουλομένην αὐτοὺς μὴ καταλιμπάνειν τὰ οἰκεῖα μοναστήρια μηδὲ θορυβεῖν τὰς πόλεις, ἣν καὶ πρός τινα νομοθετῆσθαι καιρόν τινες ὑποπτεύουσι, δεῖν ᾠήθημεν ἀφορμὴν ἐντεῦθεν λαβόντες τελειότερόν τε καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον καὶ τοῦτο ἐπανορθῶσαι· ὥστε μηδενὶ τοῦ λοιποῦ τῶν εὐλαβεστάτων μοναχῶν ἄδειαν εἶναι τοῦ τοιοῦτό τι πράττειν καὶ καταλιμπάνειν μὲν τὸ μοναχικὸν σχῆμα, περιβάλλεσθαι δὲ τὴν οἱανοῦν στρατείαν ἢ ζώνην ἢ ἀξίαν ἢ τὸν ἐν δικαστηρίοις μεταδιώκειν βίον καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θεραπείας τὰς ἀνθρωπίνας ἀσχο-

10 λίας ἀνθαιρεῖσθαι ἢ γινώσκειν. Ὡς καὶ ὁ τοιοῦτό τι πράττων ἐπιδοθήσεται τῇ βουλῇ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐξ ἧς ἐστίν, ἢ ἑτέρας, καθὰ πρότερον εἰπόντες ἔφθημεν, εἰ μὲν χρημάτων εὐπορίᾳ, καὶ χρηματικὰς ὑποστησόμενος λειτουργίας, ἐπείτοιγε τὰς εἰς σῶμα φερούσας· κἀνταῦθα ἀδείας οὔσης ταῖς βουλαῖς, καθάπερ εἰπόντες ἔφθημεν, εἰ ἀφανεῖς γένοιντο, ἐπιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων καὶ τὸ ἱκανὸν ἑαυταῖς κατὰ

11 τὸν νόμον ποιεῖν. Ἐν ἅπασι δὲ τοῖς θέμασιν, ἐφ' ὧν λαμβάνειν ἀπὸ τῶν τοιούτων αἰτιῶν τὰ βουλευτήριά τε προστάττομεν, βουλόμεθα τὴν μὲν ἡμίσειαν τούτων μοῖραν τοὺς βουλευτὰς κομίζεσθαι μὴ ἐν χρυσίῳ, ἀλλ' ἐν ἀκινήτῳ κτήσει ἢ οὔσῃ ἢ ὠνουμένῃ κατὰ τὸν ἔμπροσθεν φοιτήσαντα παρ' ἡμῶν νόμον, τὴν δὲ ἡμίσειαν τῇ γενικῇ τρα-

positam, alteram dimidiam communi excellentiae tuae mensae inferre, ut et sedes tua diligenter provideat, ne quid eiusmodi lateat, sed simulac fiat, competentem medelam ei adhibeat. nisi iam ipsi sponte militiam vel quem alium tenent statum reliquerint et ad monachicam vitam rursus strenue ac vere reversi fuerint et impiure id egerint, ut devotissimis clericis adscriberentur. quod si intra anni spatium fecerint, ex quo praesens lex nostra lata est, poenam eis remittimus, sufficere iis emendationem rati, quam ex vitae suae

12 ratione habent. Haec autem in futurum tempus obtinere volumus neque illos poena supra dicta eximentes, qui inde a nostro principatu monachi constituti tale quid fecerunt. anterius enim tempus tam humanitatis gratia quam temporis

13 ratione erubescentes absolvimus, quoniam antea non perspicue constitutum erat Praeterea et hoc constituimus, ut sive pater sive mater sive quis alius in defectum liberorum viris quibusdam vel mulieribus restitutionem vel substitutionem iniunxerit, ii autem ob vitam religiosam matrimonium contrahere noluerint, tales restitutiones vel substitutiones rescindantur liceatque iis quemadmodum voluerint, pie tamen, quae inde iis obveniunt consecrare et vel dum vivunt erogare vel post mortem de iis disponere: sicut etiam si sub

πέζῃ τῆς σῆς ὑπεροχῆς εἰσφέρεσθαι, ὥστε καὶ τὸν σὸν θρόνον προνοεῖν ἀγρύπνως μηδὲν τοιοῦτο διαλαθεῖν, ἀλλ' ἅμα τῷ γίνεσθαί τι τὴν προσήκουσαν ὑπὲρ τούτου ποιεῖσθαι θεραπείαν, πλὴν εἰ μὴ νῦν γοῦν ἑκόντες οἱ τοιοῦτοι ἀπόθοιντο μὲν τὴν στρατείαν ἢ ἁπλῶς ὅπερ ἔχουσι σχῆμα, εἰς δὲ τὸν μοναχικὸν αὖθις ἀκριβῶς τε καὶ ἀληθῶς ἐπανέλθοιεν βίον καὶ τοῖς εὐλαβεστάτοις κληρικοῖς ἐγγραφῆναι σπεύσαιεν. εἰ γὰρ τοῦτο πράξαιεν εἴσω ἐνιαυτοῦ ἑνός, ἀφ' οὗπερ ὁ παρὼν θεῖος ἡμῶν γέγονε νόμος, ἀφίεμεν αὐτοῖς τὴν ποινήν, ἀρκεῖν αὐτοῖς τὸν ἐκ τῆς ἀσκήσεως ἡγούμενοι σωφρονισμόν.

12 Ταῦτα δὲ κρατεῖν εἰς τὸν ἐφεξῆς βουλόμεθα χρόνον, οὐδὲ ἐκείνους ἔξω τῆς εἰρημένης καταλιμπάνοντες ποινῆς, ὅσοι ἀπὸ τῆς ἡμῶν βασιλείας καί τοι μοναχοὶ καθεστῶτες τοιοῦτό τι πεπράχασι. τὸ γὰρ ἔμπροσθεν ἅμα μὲν διὰ φιλανθρωπίαν, ἅμα δὲ τὸν χρόνον ἐρυθριῶντες ἀφίεμεν, ἐπεὶ μηδὲ σαφῶς νενομοθετημένον ἔμπροσθεν ἦν.

13 (2) Ἔτι τοῦτο θεσπίζομεν, εἴτε πατὴρ εἴτε μήτηρ εἴτε ἕτερός τις ἐξ ἀπαιδίας ἀποκατάστασιν ἢ ὑποκατάστασιν ἐπαγάγοι τισὶν εἴτε ἄρρεσιν εἴτε θηλείαις, οἱ δὲ πρὸς γάμον ἐλθεῖν διὰ τὸν τῆς ἀσκήσεως οὐχ ἕλοιντο τρόπον, περιαιρεῖσθαι τὰς τοιαύτας ἀποκαταστάσεις ἢ ὑποκαταστάσεις καὶ ἔχειν αὐτοὺς ἐξουσίαν εἰς ὃν βούλονται τρόπον, εὐσεβῆ μέντοι, τὰ ἐντεῦθεν ἀφιεροῦν καὶ ἢ δαπανᾶν περιόντας ἢ καταλιμπάνειν τελευτῶντας· ὥσπερ εἰ καὶ ὑπὸ αἵρεσιν παιδοποιίας αὐτοῖς τι καταλειφθείη, δεῖ καὶ τοῦτο αὐτὸ ἔχειν αὐτοὺς παιδοποιεῖν οὐκ ἀναγκαζομένους.

condicione liberorum procreandorum iis quid relictum fuerit, et hoc eos habere oportet, liberorum procreatione minime 14 iis incumbente. Eandem legem extendimus etiam in mulieres virginitatem professas et devotissimos clericos quibus matrimoniis omnino interdictum est et deo hanc gratiam nostris temporibus dignam re- 15 ferimus. Praeterea sancimus, sive vir solitariam vitam eligere velit sive mulier viro relicto ad exercitationem monachicam venerit, ne hoc ipsis poenae causa sit, sed propria omnimodo recipiant, ut mulieri dotem suam, coniugi ante nuptias donationem recipere liceat, lucrum autem ex his non. quasi repudium intercesserit vindicetur vel remaneat apud eum qui non renuntiaverit, sed ex pacto quod in mortis casum initum est, quasi is qui a convictu recedat in matrimonio mortuus esse videtur, quoniam cohabitanti plane inutilis est: et acceptis iis, quae dotalibus instrumentis continentur de eo quod in casum mortis debeatur reliqua remittat ei qui religiosam vitam elegit: ne tamen mulier audeat ante annum elapsum ad aliud matrimonium spectare propter generationis incertum: sed si tale quid futurum sit, repudium quod 'bona gratia' dicunt mittatur ab eo qui religiosam vitam non elegerit, et sic faciat quod velit, lucris secundum praedictum modum ad eum devolutis. eo

14 Τὴν αὐτὴν δὲ νομοθεσίαν καὶ ἐπὶ γυναιξὶ παρθενευούσαις καὶ ἐπὶ τοῖς γαμεῖν ὅλως κεκωλυμένοις εὐλαβεστάτοις κληρικοῖς ἐπεκτείνομεν καὶ ἀνατίθεμεν καὶ ταύτην τὴν χάριν θεῷ τῶν

15 (3) ἡμετέρων χρόνων ἀξίαν. Ἔτι θεσπίζομεν, εἴτε ἀνὴρ ἐπὶ μονήρη βίον ἐλθεῖν βουληθείη εἴτε γυνὴ τὸν ἄνδρα καταλιποῦσα πρὸς ἄσκησιν ἔλθοι, μὴ τοῦτο αὐτοῖς ζημίας παρέχειν πρόφασιν, ἀλλὰ τὰ μὲν οἰκεῖα πάντως λαμβάνειν, ὥστε τῇ γυναικὶ τὴν προῖκα εἶναι λαβεῖν τὴν αὐτῆς καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν τῷ συνοικήσαντι, τὸ δὲ ἐκ τούτου κέρδος μὴ κατὰ τὴν ἐκ ρεπουδίου διάζευξιν ἐκδικεῖν ἢ μένειν παρὰ τῷ μὴ ἀποταξαμένῳ, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐκ θανάτου σύμφωνον, οἷα δοκοῦντος τοῦ ἀφισταμένου τὸ τῆς μετὰ τῶν ἄλλων διαίτης ἀναχωρεῖν τόγε ἐπὶ τῷ συνοικεσίῳ τεθνάναι, διὰ τὸ τῷ συνοικήσαντι παντελῶς ἄχρηστον εἶναι· καὶ ὅπερ ἂν ἡ τῶν προικῴων συμβολαίων δείξειεν δύναμις ἐκ τῶν ἀπὸ τελευτῆς συμφώνων ὀφειλόμενον, τοῦτο αὐτὸ τὸν λαβόντα τοῦ λοιποῦ παραχωρεῖν τῷ τὴν ἄσκησιν ἑλομένῳ· ὥστε μέντοι μὴ θαρρεῖν τὴν γυναῖκα πρὶν ἐνιαυτὸν διελθεῖν εἰς ἕτερον ἰδεῖν συνοικέσιον διὰ τὴν τῆς γονῆς ἀδηλίαν· ἀλλ' εἴ τι μέλλοι γίνεσθαι τοιοῦτο, τηνικαῦτα στέλλεσθαι διαίσιον κατὰ τοῦτο δὴ τὸ καλούμενον bona gratia παρὰ τοῦ μὴ τὴν ἄσκησιν ἑλομένου προσώπου, οὕτως τε πράττειν ἃ βούλεται, τῶν κερδῶν κατὰ τὸν ἔμπροσθεν εἰρημένον τρόπον προσγινομένων αὐτῷ· δηλαδὴ τοῦ κερδαινομένου ἐκ τῆς τοιαύτης

videlicet, quod ex huiusmodi causis lucratur, omnimodo, et si vel uxor vel vir in priore matrimonio perseveret, liberis communibus ex hoc matrimonio progenitis, si qui fuerint, conservando. *D. V. k. Dec. Constantinopoli post cons. Lampadii et Orestis.* [a. 531]

53 (54) *Idem A. Hermogeni magistro officiorum.* Raptores virginum vel viduarum vel diaconissarum, quae deo fuerint dedicatae, pessima criminum peccantes capitis supplicio plectendos fuisse decernimus, quod non solum ad iniuriam hominum, sed ad ipsius omnipotentis dei inreverentiam committi- 1 tur. Qui itaque huiusmodi crimen commiserint et qui eis auxilium tempore invasionis praebuerint, ubi inventi fuerint in ipsa rapina et adhuc flagrante crimine comprehensi a parentibus sanctimonialium virginum vel viduarum vel diaconissarum aut earum consanguineis vel tutoribus seu curatoribus, convicti interficiantur. 2 Sin autem post commissum tam detestabile crimen aut potentatu raptor se defendere aut fuga evadere potuerit, in hac quidem regia urbe tam viri excelsi praefecti praetorio quam vir gloriosissimus praefectus urbis, in provinciis autem tam viri eminentissimi praefecti praetorio per Illyricum quam magistri militum per diversas nostri orbis regiones nec non viri spectabiles praefectus Aegypti et vicarii et proconsules

αἰτίας ἐκ τρόπου παντός, εἰ καὶ ἐπὶ τῶν προτέρων γάμων ἢ ἡ γυνὴ ἢ ὁ ἀνὴρ μείνοιεν, τοῖς κοινοῖς παισὶ τοῖς ἐκ τούτου τοῦ γάμου γενομένοις, εἴ τινα εἴη, φυλαττομένου.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ πέμπτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου

53 (54) Ὁ αὐτὸς Αὐγουστος πρὸς Ἑρμογένη ἄρχοντα τῶν ὀφφικίων. Οἱ ἅρπαγες τῶν παρθένων ἢ τῶν χηρῶν ἢ τῶν διακονισσῶν, αἵτινες τῷ θεῷ ἤθελον εἶναι ἀφιερωμέναι, οἱ τὰ χείριστα τῶν ἐγκλημάτων ἁμαρτάνοντες, ψηφιζόμεθα ἵνα διὰ κεφαλικῆς ποινῆς κολάζωνται, διότι οὐ μόνον πρὸς ὕβριν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀσέβειαν αὐτοῦ τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ 1 ἐγκλήματοῦσιν. Ὅσοι λοιπὸν τοιοῦτον ἔγκλημα διαπράξωσι καὶ ὅσοι βοήθειαν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐπιδρομῆς παράσχωσιν αὐτοῖς, ὅπου ἤθελον εὑρεθῇ ἐν αὐτῇ τῇ ἁρπαγῇ καὶ τῷ ἔτι αὐτοφώρῳ ἐγκλήματι ἤθελον συλληφθῇ ὑπὸ τῶν γονέων τῶν ἁγίων παρθένων ἢ τῶν χηρῶν ἢ τῶν διακονισσῶν ἢ τῶν συγγενῶν αὐτῶν ἢ τῶν ἐπιτρόπων ἢ τῶν κηδεμόνων, ἐλεγχόμενοι

2 φονευέσθωσαν. Ἐὰν δὲ μετὰ τὸ τελεσθὲν οὕτω ἀπαίσιον ἔγκλημα ὁ ἅρπαξ δυνηθῇ ἵνα ἢ διὰ δυναστείας ἑαυτὸν ὑπερασπίσῃ ἢ διὰ φυγῆς δραπετεύσῃ, ἐν ταύτῃ μὲν τῇ βασιλίδι πόλει τοῦτο μὲν οἱ ὑψηλότατοι ἔπαρχοι πραιτωρίων, τοῦτο δὲ ὁ ἐνδοξότατος ἔπαρχος τῆς πόλεως, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις τοῦτο μὲν οἱ ἐξοχώτατοι ἔπαρχοι πραιτωρίων ἐν Ἰλλυρίᾳ, τοῦτο δὲ οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ ἀνὰ τὰς διαφόρους τοῦ ἡμετέρου κράτους χώρας, προσέτι δὲ καὶ οἱ διάσημοι ἄνδρες ἔπαρχος τῆς Αἰγύπτου καὶ οἱ τοποτη-

et nihilo minus viri spectabiles duces et viri clarissimi rectores provinciarum nec non alii cuiuslibet ordinis iudices, qui in locis inventi fuerint, simile studium cum magna sollicitudine adhibeant, ut eos possint comprehendere et comprehensos in tali crimine post legitimas et iuri cognitas probationes sine fori praescriptione durissimis poenis adficiant et mortis condemnent supplicio. 3 Bona autem eorum, si hoc commissum fuerit vel in sanctimonialem virginem,quae in asceterio vel monasterio degit, sive eadem virgo diaconissa constituta sit sive non,eidem monasterio vel asceterio. ubi consecrata est, addicentur, ut ex his rebus et ipsa solacium habeat, dum vivit,sufficiens et res omnes sacrosanctum asceterium seu monasterium pleno habeat do- 4 minio. Sin autem diaconissa cuiuscumque ecclesiae sit, in nullo autem manasterio vel asceterio constituta est. sed per se degit, raptoris eius substantia ecclesiae, cuius diaconissa est, adsignetur, ut ex his facultatibus ipsa quidem usum fructum, dum superest, ab eadem ecclesia consequatur, ecclesia vero omnem proprietatem et plenam possessionem earundem rerum nostro habeat beneficio: nemine vel iudice vel alia quacumque persona 5 hoc audente contemnere. Poenas autem. quas praediximus, id est mortis et bonorum amissionis, constituimus non tan-

ρηται καὶ οἱ ἀνθύπατοι καὶ οὐδὲν ἧττον οἱ διάσημοι ἡγεμόνες καὶ οἱ ἐπιφανέστατοι διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ οἱ ἄλλοι οἱασδήποτε τάξεως ἄρχοντες, οἵτινες ἐν τοῖς τόποις ἤθελον εὑρεθῇ, ὁμοίαν σπουδὴν σὺν μεγάλῃ μερίμνῃ παρεχέτωσαν, ἵνα δύνανται ὅπως συλλαμβάνωσιν αὐτοὺς καὶ συλληφθέντας ἐν τοιούτῳ ἐγκλήματι μετὰ τὰς νομίμους καὶ τὰς δικαίῳ ἐγνωσμένας ἀποδείξεις χωρὶς φόρου παραγραφῆς διὰ σκληροτάτων περιάπτωσι ποινῶν καὶ τοῦ θανάτου τῇ τιμωρίᾳ κατα- 3 δικάζωσιν. Τὰ δὲ πράγματα αὐτῶν, ἐὰν τοῦτο διαπραχθῇ ἢ εἰς ἁγίαν παρθένον, ἥτις ἐν ἀσκητηρίῳ ἢ μοναστηρίῳ διάγει, εἴτε ἡ παρθένος αὕτη διακόνισσα ἤθελεν εἶναι εἴτε οὔ, εἰς τοῦτο τὸ μοναστήριον ἢ τὸ ἀσκητήριον, ᾧ ἀφιερωμένη ἐστί, προσκυρούσθωσαν, ἵνα ἐκ τῶν πραγμάτων τούτων καὶ αὕτη ἐπαρκῆ ἔχῃ παραμυθίαν, ἐφ' ὅσον ζῇ, καὶ τὸ ἅγιον ἀσκητήριον ἢ μοναστήριον ἐν πλήρει ἔχῃ δεσποτείᾳ πάντα

4 τὰ πράγματα. Ἐὰν δὲ διακόνισσα οἱασδήποτε ἐκκλησίας ἤθελεν εἶναι, παρ' οὐδενὶ ὅμως ἀσκητηρίῳ ἢ μοναστηρίῳ ὑπάγεται, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὴν βιοῖ, τοῦ ἅρπαγος αὐτῆς ἡ ὑπόστασις προσκυρούσθω τῇ ἐκκλησίᾳ, ἧς ἐστι διακόνισσα, ἵνα ἐκ τῆς οὐσίας ταύτης αὕτη μέν, ἐφ' ὅσον περίεστι, ἀπὸ ταύτης τῆς ἐκκλησίας λαμβάνῃ τὴν ἐπικαρπίαν, ἡ δὲ ἐκκλησία ἐκ τῆς ἡμετέρας εὐεργεσίας ἔχῃ πᾶσαν τὴν δεσποτείαν καὶ πλήρη τὴν νομὴν τῶν αὐτῶν πραγμάτων· οὐδενὸς ἢ ἄρχοντος [δικαστοῦ] ἢ ἄλλου οἱουδήποτε προσώπου τολμῶντος τοῦτο καταφρονεῖν. 5 Τὰς δὲ ποινάς, ἃς προειρήκαμεν, τουτέστι τοῦ θανάτου καὶ τῆς τῶν πραγμάτων ἀπωλείας [δημεύσεως], καθίσταμεν οὐ μόνον ἐνάντίον τῶν ἁρπά-

tum adversus raptores, sed etiam contra eos, qui hos comitati in ipsa invasione et rapina fuerint. ceteros autem omnes, qui conscii et ministri huiusmodi criminis reperti et convicti fuerint. vel eos susceperint vel quamcumque opem eis intulerint, sive masculi sive feminae sunt, cuiuscumque condicionis vel gradus vel dignitatis, poenae tantummodo capitali subicimus, ut huic poenae omnes subiaceant, sive volentibus sive nolentibus sanctimonialibus virginibus seu aliis supra dictis mulieribus tale facinus fuerit perpetratum. *D. XV k. Dec. Constantinopoli dn Iustiniano pp. A. III cons.* [a. 533]

54 (56) *Idem A. Iohanni pp*

Deo nobis auxilium praebente omnia, quae pro honore sanctae catholicae ecclesiae ad dei placitum fieri properamus, legibus constituere et operibus

1 adimplere desideramus. Et iam quidem multa cum eius auxilio statuimus, quae ecclesiasticae doctrinae statui conveniunt, in praesenti autem hoc pia deliberatione duximus corrigendum, quod hactenus con- 2 tra dei timorem fiebat. Cognitum etenim nobis est, quod si quis sponsus vel sponsa post datas aut acceptas arras voluisset se divino deputare servitio et a saeculari conversatione recedere ac sanctimonialem vitam vivere atque in dei timore permanere, compelle-

γων, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον ἐκείνων, οἵτινες ἤθελον παρακολουθήσῃ αὐτοὺς ἐν αὐτῇ τῇ ἐπιδρομῇ καὶ τῇ ἁρπαγῇ, τοὺς δὲ λοιποὺς πάντας, οἵτινες συνειδότες καὶ βοηθοὶ τοῦ τοιούτου ἐγκλήματος ἤθελον εὑρεθῇ καὶ ἐλεγχθῇ ἢ αὐτοὺς ἤθελον ὑποδεχθῇ ἢ οἱανδήποτε βοήθειαν ἤθελον ἐπαγάγῃ αὐτοῖς, εἴτε ἄρρενες εἴτε θήλειαί εἰσιν, οἱασδήποτε τύχης ἢ βαθμοῦ ἢ ἀξιώματος, τῇ ποινῇ μόνον τῇ κεφαλικῇ ὑποβάλλομεν, ἵνα ταύτῃ τῇ ποινῇ πάντες ὑπόκεινται, εἴτε ἑκουσῶν εἴτε ἀκουσῶν τῶν ἁγίων παρθένων ἢ τῶν ἄλλων ἀνωτέρω εἰρημένων γυναικῶν τοιοῦτον κακούργημα ἤθελεν ἐπιτελεσθῇ.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δε κάτῃ πέμπτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 533 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ ἐσαεὶ Αὐγούστου.

54 (56) *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.*

Τοῦ θεοῦ βοήθειαν παρέχοντες ἡμῖν ἐπιθυμοῦμεν ἵνα διὰ νόμων καθορίζωμεν καὶ δι' ἔργων ἐκπληρῶμεν πάντα, ὅσα ὑπὲρ τῆς τιμῆς τῆς ἁγίας καθολικῆς ἐκκλησίας σπουδάζομεν ἵνα κατὰ τὴν ἀρέ- 1 σκειαν τοῦ θεοῦ γίγνωνται. Καὶ ἤδη μὲν πολλὰ ἐθεσπίσαμεν σὺν τῇ βοηθείᾳ αὐτοῦ,ἅτινα τῇ ἐκκλησιαστικῇ διδασκαλίᾳ προσήκει ἵνα θεσπίζωνται,ἐν τῷ παρόντι δὲ εὐσεβεῖ σκέψει ἐθεωρήσαμεν ὅτι ἔδει ἵνα ἐπανορθώσωμεν τοῦτο, ὅπερ ἕως τοῦ νῦν ἐναντίον τοῦ φόβου 2 τοῦ θεοῦ ἐγίγνετο. Γνωστὸν λοιπὸν ἡμῖν ἐστιν ὅτι, ἐάν τις μνηστὴρ ἢ μνηστὴ μετὰ τοὺς δοθέντας ἢ ληφθέντας ἀρραβῶνας ἐβούλετο ἵνα ἀφιερώσῃ ἑαυτὸν τῇ θείᾳ λατρείᾳ καὶ ὑπαναχωρήσῃ ἀπὸ τῆς ἐγκοσμίου ἀναστροφῆς καὶ ἅγιον βίον διαβιώσῃ καὶ ἐν τῷ τοῦ θεοῦ φόβῳ διαμείνῃ, ἠναγκάζετο ὁ μὲν ἀνὴρ ν' ἀποβάλλῃ ταῦτα, ἅτινα ἀρ-

batur vir quidem ea quae arrarum nomine dederat amittere, sponsa vero duplum id quod acceperat reddere. quod nostrae mansuetudini satis religioni esse contrarium visum
3 est.Unde per praesentem legem in perpetuum valituram iubemus, ut, si quis sponsus vel sponsa desideraverit saeculi istius vitam contemnens in sanctimonialium conversatione vivere, sponsus quidem omnia, quae arrarum nomine futuri causa coniugii dedisset, sine ulla imminutione recipiat,sponsa autem non duplum, sicut hactenus, sed hoc tantum sponso restituat, quod arrarum acceperat nomine, et nihil amplius reddere compellatur, nisi quod
4 probata fuerit accepisse.Nam et maritis et uxoribus qui saeculo renuntiant iam anteriore lege a nobis provisum est, ut, sive maritus sive uxor religionis causa a coniugio recesserit et solitariam vitam elegerit, unusquisque eorum res suas recipiat,quas vel pro dote vel ante nuptias donatione praestiterat, et hoc tantummodo lucri nomine consequatur ab eo qui solitariam vitam elegerit, quod debuit legitime vel ex pacto per casum mortis
5 (1) exigere. Hoc etiam cognitum nobis correctione nostra dignum esse iudicamus, ut, si quis in parentium potestate constitutus vel constituta vel forsitan huiusmodi iure absolutus vel absoluta elegerit se vel monasterio vel clero sociaραβώνων ὀνόματι εἶχε δώσῃ, ἡ δὲ μνηστὴ ἵνα διπλάσιον ἀποδίδῃ τοῦτο, ὅπερ εἶχε λάβῃ, τοῦθ' ὅπερ τῇ ἡμετέρᾳ ἡμερότητι ἐφάνη ὅτι πάνυ ὑπεναντίον τῇ

3 θρησκείᾳ ἐστί. Διὰ τοῦ παρόντος λοιπὸν νόμου,ἐσαεὶ ἰσχύσοντος, κελεύομεν ὅπως, ἐάν τις μνηστὴρ ἢ μνηστὴ ἐπιθυμήσῃ ἵνα καταφρονῶν τοῦ ἐγκοσμίου τούτου βίου διαβιώσῃ ἐν τῇ τῶν ἁγίων ἀναστροφῇ, ὁ μὲν μνηστὴρ δίχα τινὸς μειώσεως ἀναλαμβάνῃ πάντα, ἅτινα ἀρραβώνων ὀνόματι εἶχε δώσῃ τῶν μελλόντων γάμων ἕνεκεν, ἡ δὲ μνηστὴ οὐχὶ τὸ διπλάσιον, ὥσπερ ἄχρι τοῦ νῦν, ἀλλὰ τοῦτο μόνον τῷ μνηστῆρι ἀποκαθιστάνῃ, ὅπερ ἀρραβώνων ὀνόματι εἶχε λάβῃ καὶ μηδὲν πλέον ἀναγκάζηται ἵν' ἀποδίδῳ, εἰμὴ ὅ,τι ἤθελεν ἀποδειχθῇ ὅτι
4 εἶχε λάβῃ. Διότι καὶ περὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ περὶ τῶν γυναικῶν, οἵτινες τὸν κόσμον παραιτοῦνται, ἤδη διὰ προγενεστέρου νόμου πρόνοια ἐλήφθη ὑφ' ἡμῶν, ἵνα, εἴτε ὁ ἀνὴρ εἴτε ἡ γυνὴ τῆς θρησκείας ἕνεκεν ἀπὸ τοῦ γάμου ὑπαναχωρήσῃ καὶ τὸν μονήρη ἐπιλέξηται βίον, ἕκαστος αὐτῶν ἀναλαμβάνῃ τὰ ἴδια πράγματα,ἅτινα εἴτε προικὸς εἴτε προγάμου δωρεᾶς ἕνεκεν εἶχε παράσχῃ, καὶ ἵνα παρ' ἐκείνου, ὅστις τὸν μονήρη ἐπελέξατο βίον,τοῦτο μόνον κέρδους ὀνόματι λαμβάνῃ, ὅπερ νομίμως ἢ ἀπὸ συμφώνου ὤφειλεν ἀπαιτεῖν διὰ τὴν περίπτωσιν τοῦ θανάτου.
5(1)Καὶ τοῦτο γνωσθὲν ὑφ'ἡμῶν τῆς ἡμετέρας ἐπανορθώσεως κρίνομεν ὅτιἐστὶν ἄξιον, ἵνα,ἐάν τις,ἐν τῇ τῶν γονέων ἐξουσίᾳ ὑπάρχων ἢ ὑπάρχουσα ἢ τυχὸν τοῦ τοιούτου δικαίου ἀπαλλαγεὶς ἢ ἀπαλλαγεῖσα, ἐπιλέξηται ἵνα μοναστηρίῳ ἢ τῷ κλήρῳ ἑαυτὸν καταλέξῃ καὶ βουληθῇ ἵνα τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τοῦ

re et reliquum vitae suae tempus sanctimonialiter degere voluerit, non liceat parentibus vel easdem personas quocumque modo abstrahere vel propter hanc tantummodo causam quasi ingratum a sua hereditate vel successione repellere, sed necesse sit eis omnimodo, cum ultimam voluntatem suam sive per scripturam sive alio legitimo modo conficiant, quartam quidem portionem secundum leges nostras eis relinquere ; sin autem amplius voluerit largiri, hoc eius volun-
6 tati concedimus. Sin vero ultimam voluntatem parentes neque testamento neque alio ultimo elogio declarasse monstrati fuerint, omnem parentium substantiam heredes, quibus ab intestato competit, secundum leges nostras sibi defendant: nullo eis impedimento ex sanctimoniali conversatione generando, sive soli sive cum aliis ad successionem vocan-
7 (2) tur. Huius perpetuae nostrae legis beneficia eos volumus obtinere, qui in monasterio vel clericatu perseveráverint. nam si qui eorum, de quibus praesentem legem posuimus, sanctimonialem vitam elegerint, ad saecularem autem conversationem remeaverint, iubemus omnes eorum res ad iura eius ecclesiae vel monasterii a quo recesserint perti-
8 (3) nere. His ita dispositis repetita lege iubemus, ut nullus Iudaeus vel paganus vel haereticus servos Christianos haβίου αὐτοῦ ὁσίως διαγάγῃ, [ἵνα] μὴ ἐπιτρέπηται εἰς τοὺς γονεῖς ὅπως ἢ ταὐτα τὰ πρόσωπα οἱῳδήποτε τρόπῳ ἀφέλκωσιν [ἀποσπῶσιν] ἢ διὰ ταύτην μόνον τὴν αἰτίαν ὡσεὶ ἀχάριστον ἐκβάλωσιν ἀπὸ τῆς ἰδίας κληρονομίας ἢ διαδοχῆς, ἀλλ'ἵνα ἀναγκαῖον ᾖ αὐτοῖς ὅπως παντὶ τρόπῳ,ὁπόταν τὴν ὑστάτην αὐτῶν βούλησιν ποιῶσιν εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἄλλῳ νομίμῳ τρόπῳ, τὴν τετάρτην τοὐλάχιστον μοῖραν καταλιμπάνωσιν αὐτοῖς συνῳδὰ τοῖς ἡμετέροις νόμοις : ἐὰν δὲ βουληθῇ ἵνα πλεῖον δωρήσηται, τοῦτο τῇ βουλήσει αὐτοῦ συγχωροῦμεν.

6 Ἐὰν ὅμως οἱ γονεῖς μήτε διὰ διαθήκης μήτε δι' ἄλλης ὑστάτης γνώμης ἤθελον δεικνύεσθαι ἐκδηλώσαντες τὴν τελευταίαν βούλησιν, ἅπασαν τῶν γονέων τὴν ὑπόστασιν ἐκδικείτωσαν ἑαυτοῖς κατὰ τοὺς νόμους τοὺς ἡμετέρους οἱ κληρονόμοι [ἐκεῖνοι], οἷς ἐξ ἀδιαθέτου ἁρμόζει: οὐδενὸς κωλύματος τικτομένου αὐτοῖς ἐκ τῆς ὁσίας ἀναστροφῆς, εἴτε μόνοι εἴτε μετ' ἄλλων

7 (2) καλοῦνται εἰς τὴν διαδοχήν. Τούτου δὲ τοῦ διηνεκοῦς ἡμῶν νόμου τὰ εὐεργετήματα βουλόμεθα ἵνα ἐκεῖνοι κατέχωσιν, οἵτινες ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἢ τῷ κλήρῳ ἤθελον παραμείνῃ. Διότι, ἐάν τινες αὐτῶν, περὶ ὧν τὸν παρόντα νόμον τεθείκαμεν, τὸν ὅσιον ἐπιλέξωνται βίον, εἰς τὴν ἐγκόσμιον ὅμως ἐπανέλθωσιν ἀναστροφήν,κελεύομεν ἵνα πάντα τὰ πράγματα αὐτῶν ἀνήκωσιν εἰς τὰ δίκαια τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης ἢ τοῦ μοναστηρίου, ἀφ' οὗ ὑπανεχώρησάν.
8 (3) Τούτων οὕτω διατυπωθέντων ἐπανειλημμένῳ νόμῳ κελεύομεν ἵνα μηδεὶς Ἰουδαῖος εἰδωλολάτρης ἢ αἱρετικὸς δούλους ἔχῃ χριστιανούς. Ἐὰν

beat. quod si inventi in tali reatu fuerint, sancimus servos modis omnibus liberos esse secundum anteriorem nostrarum 9 legum tenorem. In praesenti autem hoc amplius decernimus ut, si quis de praedictis Iudaeis vel paganis vel haereticis habuerit servos nondum catholicae fidei sanctissimis mysteriis imbutos, et praedicti servi desideraverint ad orthodoxam fidem venire, postquam catholicae ecclesiae sociati fuerint, in libertatem modis omnibus ex praesenti lege eripiantur: et eos tam iudices provinciarum quam sacrosanctae ecclesiae defensores nec non beatissimi episcopi defendant, nihil pro eorum pretio penitus acci-

10 pientibus dominis. Quod si forte posthac etiam ipsi domini eorum ad orthodoxam fidem conversi fuerint, non liceat eis ad servitutem reducere illos, qui eos ad fidem orthodoxam praecesserunt: sed si quis talia usurpaverit, poenis gravissimis 11 subiacebit. Haec igitur omnia, quae pietatis intuitu nostra sanxit aeternitas, omnes iudices et religiosissimi antistites sive Africanae dioeceseos, in qua maxime huiusmodi vitia frequentari cognovimus, sive aliarum provinciarum naviter et studiosissime observare procurent. nam contemptores non solum pecuniaria multa, sed et capitis supplicio ferientur.

δὲ ἐν τοιούτῳ ἐγκλήματι εὑρεθῶσι, θεσπίζομεν ἵνα οἱ δοῦλοι πᾶσι τρόποις ὦσιν ἐλεύθεροι κατὰ τὴν προτέραν τῶν

9 ἡμετέρων νόμων δύναμιν. Ἐν τῷ παρόντι δὲ καὶ τοῦτο ἐπὶ πλέον ψηφιζόμεθα, ἵνα, ἐάν τις τῶν προειρημένων Ἰουδαίων ἢ εἰδωλολατρῶν ἢ αἱρετικῶν ἔχῃ δούλους οὔπω μυηθέντας εἰς τὰ ἁγιώτατα μυστήρια τῆς καθολικῆς πίστεως, καὶ οἱ προειρημένοι δοῦλοι ἐπιθυμήσωσιν ἵνα εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἔλθωσιν, ἀφ' οὗ ἤθελον καταλεχθῇ ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, [ἵνα] πᾶσι τρόποις ἐκ τοῦ παρόντος νόμου εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἀφαρπάζωνται: καὶ τούτους ἐκδικείτωσαν (ὑπερασπιζέτωσαν) τοῦτο μὲν οἱ ἄρχοντες τῶν ἐπαρχιῶν, τοῦτο δὲ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας οἱ ἔκδικοι, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οἱ μακαριώτατοι ἐπίσκοποι, οὐδὲν ἀπολύτως ἕνεκεν τιμήματος αὐτῶν λαμβανόντων

10 τῶν δεσποτῶν. Ἐὰν δὲ τυχὸν ἐφεξῆς καὶ αὐτοὶ οἱ δεσπόται αὐτῶν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἀναστραφῶσι, μὴ ἐξέστω αὐτοῖς ἵνα εἰς τὴν δουλείαν ἐπανάγωσιν ἐκείνους, οἵτινες προηγήθησαν αὐτῶν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν: ἀλλ' ἐάν τις τοιαῦτα ἰδιοποιηθῇ, βα-

11 ρυτάταις ποιναῖς ὑποκύψει. Ταῦτα λοιπὸν πάντα, ἅτινα εὐσεβείας τῷ λόγῳ ἡ ἡμετέρα ἀϊδιότης ἐθέσπισε, σπουδαζέτωσαν ἵνα δραστηρίως καὶ ἐπιμελέστατα παραφυλάττωσι πάντες οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ θεοφιλέστατοι ἱεράρχαι εἴτε τῆς ἀφρικανικῆς διοικήσεως, ἐν ᾗ μάλιστα ἔγνωμεν ὅτι συχνά εἰσι τὰ τοιαῦτα πάθη, εἴτε τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν. Διότι οἱ παραβάται οὐ μόνον χρηματικῷ προστίμῳ, ἀλλὰ καὶ κεφαλικῇ ποινῇ κολασθήσονται.

55 (57) (1 *Idem A. Iohanni pp* Praesens lex ad memoriam alius a nobis scriptae legis revocandam fertur, quam denuo confirmandam credidimus cum meliore adiectione poenam contra contemptores augendo, non quo poenarum augmentis delectemur (nihil enim nobis tam gratum est quam humanitas), sed ut metu poenae eos qui ad peccandum procliviores sunt a 1 transgrediendo arceamus. Scimus igitur legem nos scripsisse, qua oeconomi et antistites xenonum vel nosocomiorum vel ptochiorum vel monasteriorum sive virorum sive mulierum vel aliorum eiusmodi corporum, quorum mentionem facit anterior constitutio, vetiti sunt perpetuo eis relicta, quae annua leges vocant, ex pacto pro certa auri summa vendere vel aliter quovis modo alienare et posteros eorum solacio privare: et convenientes rationes legi addidimus, quod post tale factum non servatur annui appellatio, si non per singulos annos datur, sed semel datum

2 deinde penitus perit. Quam legem denuo cum quadam adiectione renovantes sancimus, ut, si quis devotissimorum oeconomorum vel xenodochorum vel nosocomorum vel ptochotrophorum vel gerontocomorum vel brephotrophorum vel orphanotrophorum vel archimandritarum reliquorumque, qui anteriore sacra constitutione

55(57)(1 *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰωάννῃ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.* Ὁ παρὼν νόμος εἰς ἕτερου νόμου γεγραμμένου παρ' ἡμῶν ἀναφέρεται μνήμην, ὃν δὴ καὶ αὖθις ἐπικυρῶσαι μετά τινος καλλίονος ᾠήθημεν χρῆναι προσθήκης, μείζονα ποινὴν κατὰ τῶν πλημμελούντων ἐκφέροντες, οὐχ ὅτι ταῖς αὐξήσεσι χαίρομεν τῶν ποινῶν (οὐδὲν γὰρ ἡμῖν οὕτως ὡς φιλανθρωπία καταθύμιον), ἀλλ' ἵνα τῷ δέει τῆς τιμωρίας τοὺς ἁμαρτάνειν προῃρημένους τοῦ πλημ-

1 μελεῖν εἴρξωμεν. Ἴσμεν τοίνυν γράψαντες νόμον λέγοντα μηδεμίαν εἶναι παρρησίαν τοῖς τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν οἰκονόμοις ἢ τοῖς προεστῶσι ξενώνων ἢ νοσοκομείων ἢ πτωχείων ἢ μοναστηρίων εἴτε ἀνδρῶν εἴτε γυναικῶν ἢ τῶν ἄλλως τῶν τοιούτων συστημάτων, ὧν ἡ προλαβοῦσα διάταξις μέμνηται, τὰ διηνεκῶς αὐτοῖς καταλελειμμένα, ἅπερ ἀννάλια καλοῦσιν οἱ νόμοι, κατά τι σύμφωνον ἢ χρυσίου διαπιπράσκειν ῥητοῦ ἢ ἐκποιεῖν ἄλλως καθ' οἱονδήποτε τρόπον καὶ τοῖς ἐφεξῆς ἀναιρεῖν τὴν ἐντεῦθεν παραψυχήν. καὶ τοὺς πρέποντας τῷ νόμῳ προστεθείκαμεν λογισμούς, ὡς οὐκέτι διὰ ταύτην τὴν ἐγχείρησιν οὐδὲ τῆς προσηγορίας τοῦ ἀνναλίου σωζομένης, εἰ μὴ μέλλοι διδόσθαι κατ' ἔτος, ἀλλὰ πρὸς ἅπαξ καταβληθὲν εἶτα τελείως ἐξαπό-

2 λοιτο. Τοῦτον αὖθις μετά τινος προσθήκης ἀνανεούμενοι τὸν νόμον θεσπίζομεν, εἴ τις ἢ τῶν εὐλαβεστάτων οἰκονόμων ἢ ξενοδόχων ἢ νοσοκόμων ἢ πτωχοτρόφων ἢ γεροντοκόμων ἢ βρεφοτρόφων ἢ ὀρφανοτρόφων ἢ ἀρχιμανδριτῶν ἢ τῶν ἄλλων τῶν περιεχομένων τῇ προτέρᾳ ἡμῶν θείᾳ διατάξει προσώπων τὸ διηνεκῶς καταλειφθὲν τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις, ὧν προΐστανται, εἴτε ἐν χρυσίῳ εἴτε ἐν ἄλλοις πράγ-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

nostra continentur, id, quod perpetuo venerabilibus domibus quas regunt relictum est, sive in aurum sive in alias res mutare conatus fuerit, ut non videatur perpetuum esse, sed transactionibus vel venditionibus vel aliis machinationibus contra vim sacrae legis iam a nobis adversus talia conamina emissae efficere temptaverit, ut perpetuum esse desinat, nullam omnino licentiam id faciendi habeat, sed, licet fecerit, factum irritum sit liceatque ei, qui post illum eandem curam suscipiet, vel si, ut fit, etiam hic neglexerit, omnibus deinceps statim id quod gestum est revocare et sic ad irritum deducere, quasi neque ab initio intervenerit, ut etiam medii temporis fructus et usurae et omnis utilitas venerabili domo plene inferantur, et quae medio tempore patrata sunt 3 omnimodo cessent. Unicuique enim homini unus vitae cursus a creatore datus est, cuius finis omnino mors est: venerabilibus autem domibus earumque congregationibus, quae immortales sub deo custodiuntur, non convenit finem imponere ne in possessionibus quidem, sed quoad durant venerabiles domus (durant autem in perpetuum et usque ad ipsum saeculorum finem, donec Christianorum nomen apud homines est et veneratur), iustum est durare etiam perpetuo relictas erogationes vel reditus immortales, ut semper inserviant

μασι πειραθείη μεθιστᾶν εἰς τὸ μὴ δοκεῖν εἶναι διηνεκές, ἀλλ' ἐπὶ διαλύσεσιν ἢ πράσεσιν ἤ τισιν ἄλλαις μηχαναῖς τοῦ διηνεκὲς αὐτὸ μένειν παῦσαι πειραθείη παρὰ τὴν δύναμιν τοῦ παρ' ἡμῶν ἤδη φοιτήσαντος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις θείου νόμου, μηδεμίαν ἔχειν παντελῶς ἄδειαν τοῦτο ποιεῖν, ἀλλά, κἂν εἰ πράξειε, ἄκυρον εἶναι τὸ γενόμενον καὶ ἄδειαν εἶναι τῷ μετ' αὐτὸν τῆς αὐτῆς ἀντιληψομένῳ φροντίδος ἢ καὶ τούτου ῥαθυμήσαντος, ὡς εἰκός, τοὺς ἐφεξῆς ἅπαντας εὐθὺς ἀνακαλεῖσθαι τὸ γενόμενον καὶ οὕτως ἄκυρον ἀποφαίνειν, ὡς ἂν εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἔτυχε προελθόν, ὥστε καὶ τοὺς ἐν μέσῳ καρποὺς καὶ τόκους καὶ πᾶσαν ὠφέλειαν ἐπὶ τὸν εὐαγῆ φέρεσθαι πάντως οἶκον, τῶν ἐν μέσῳ τολμηθέντων κατὰ πάντα

3 τρόπον ἀργούντων. Ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἑκάστῳ δρόμος εἷς ἐστι τοῦ βίου παρὰ τοῦ δημιουργοῦ δεδομένος, οὗ τέλος ἐστὶ πάντως ὁ θάνατος· τοῖς δὲ εὐαγέσιν οἴκοις καὶ ταῖς αὐτῶν συστάσεσιν ἀτελευτήτοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ φυλαττομένοις οὐκ ἔνεστιν οὐδὲ κατὰ τὰς κτήσεις ἐπάγεσθαί τι πέρας, ἀλλ' ἕως ἂν διαμένωσιν οἱ εὐαγεῖς οἶκοι (μένουσι δὲ ἄχρι παντὸς καὶ μέχρι γε αὐτοῦ τοῦ τῶν αἰώνων τέλους, ἕως οὗ τὸ Χριστιανῶν ὄνομα παρ' ἀνθρώποις ἔστι τε καὶ προσκυνεῖται), δικαίως μένειν καὶ τὰς διηνεκῶς καταλιμπανομένας χορηγίας ἢ προσόδους ἀθανάτους ἀεὶ ταῖς εὐσεβέσι πράξεσι ταῖς μηδεπώ-

piis actibus numquam cessatu-
4 ris. Qui autem eiusmodi quid deliquerit et pro auro vel alium in modum rem alienare conatus fuerit, damnum secundum ea quae antea dicta sunt domibus, adversus quas hoc perpetraverit, nullum afferet, sed illae et aurum vel rem quam acceperint lucrabuntur neque eo minus quod relictum erat exigent sine ulla imminutione, is autem qui id fecerit heredesque eius vel successores et res ipsius tenebuntur ei quocum contraxerit, et cum persona sua suisque facultatibus eum indemnem praestet, ut adversus venerabilem domum, quam frustra damno affecit, nullam datorum restitutionem vel eius quod gestum sit approbationem speret, quod vero ad eum cum quo contraxit attinet, huic omnino liceat secundum leges adversus eum heredesque et res eius agere et quod dedit si possit exigere, quo isti, si minus devotione erga deum, saltem periculo propriae substantiae heredumque suorum tardiores fiant in talibus contractibus incundis, quos constat eos ad bonum nullum facere, sed aut pecuniis corrupti aut affectui alicui cedentes.
5 Quae omnia per hanc sacram legem prohibentes et ipsam sacris legibus nostris inseri iubentes domino universorum deo et salvatori nostro Iesu Christo eam offerimus etiam hoc ei pulchrum dignumque sacrificium facientes. *D.*

4 ποτε παυομέναις ὑπηρετουμένας. Τὸν δὲ τοιοῦτό τι πλημμελήσαντα καὶ ἀποδόσθαι τὸ πρᾶγμα χρυσίου ἢ κατ' ἄλλην τινὰ πρόφασιν θαρρήσαντα βλάβην μὲν μηδεμίαν ἐπάγειν κατὰ τὸ ἔμπροσθεν εἰρημένον τοῖς καθ' ὧν ταῦτα ἔπραξαν οἴκοις, ἀλλ' ἐκείνους μὲν καὶ τὸ χρυσίον ἢ τὸ πρᾶγμα κερδαίνειν, ὅπερ εἰλήφασι, καὶ οὐδὲν ἧττον τὸ καταλελειμμένον ἀπαιτεῖν δίχα τῆς οἰασοῦν ἐλαττώσεως, αὐτὸν δὲ τὸν τοῦτο πράξαντα κληρονόμους τε αὐτοῦ καὶ διαδόχους καὶ τὰ τούτου πράγματα ἐνέχεσθαι τῷ πρὸς αὐτὸν συναλλάξαντι καὶ περιποιεῖν αὐτῷ τόγε ἐπὶ τῷ οἰκείῳ προσώπῳ καὶ τοῖς πράγμασι τοῖς ἑαυτοῦ πρὸς τὸν συμβαλόντα τὸ ἀζήμιον, ὅπως ἂν πρὸς μὲν τὸν εὐαγέστατον οἶκον, ὅνπερ οὐ δέον κατέβλαψε, μηδεμίαν ἐλπίζοι τῶν δεδομένων ἀνάληψιν ἢ τοῦ γεγονότος σύστασιν, ὅσον δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν συμβαλόντα πᾶσαν ἔχοι παρὰ τῶν νόμων ἄδειαν χωρεῖν ἐπ' αὐτὸν καὶ κληρονόμους αὐτοῦ καὶ τὰ αὐτοῦ πράγματα καὶ τὸ δεδομένον, εἰ ἰσχύσειεν, εἰσπράττειν, ἵνα, εἰ μὴ τῇ πρὸς θεὸν εὐλαβείᾳ, τῷ δέει γοῦν τῆς ἰδίας αὐτῶν περιουσίας καὶ τῶν οἰκείων κληρονόμων ὀκνηρότερροι γίνοιντο πρὸς τὰς τοιαύτας συνθήκας, ἃς ὡμολογημένως ἐπ' οὐδενὶ χρηστῷ πράττουσιν, ἀλλ' ἢ χρήμασι διαφθαρέντες ἢ παθῶν τινων ἐλάττους γεγο-
5 νότες. Ἅπερ ἅπαντα διὰ τοῦδε τοῦ θείου νόμου κωλύοντες καὶ τοῦτον τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν ἐγγραφῆναι νόμοις θεσπίζοντες ἀνατίθεμεν αὐτὸν τῷ δεσπότῃ τῶν ὅλων θεῷ καὶ σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, καλήν τινα καὶ πρέπουσαν αὐτῷ θυσίαν καὶ ταύτην προσάγοντες.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ προτεραίᾳ τῶν εἰδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου δὶς ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Κυ-

prid. id. Sept. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. IIII et Paulino vc. conss. *[a. 534]*

IIII.

De episcopali audientia et de diversis capitulis, quae ad ius curamque et reverentiam pontificalem pertinent.

1. *Impp. Valentinianus et Valens AA. ad Iulianum comitem Orientis.* Negotiatores, si qui ad domum nostram pertinent, ne commodum mercandi videantur excedere, Christianos, quibus verus cultus est, adiuvare pauperes et positos in necessitate provideant. *D. XV k. Mai. Constantinopoli divo Ioviano et Varroniano conss.* *[a. 364]*

2 *Idem AA. ad Claudium pu.* Si clericus ante definitivam sententiam frustratoriae dilationis causa ad appellationis auxilium convolaverit, multam quinquaginta librarum argenti, quam contra huiusmodi appellatores sanctio generalis imponit, cogatur expendere. hoc autem non fisco nostro volumus accedere, sed pauperibus fideliter erogari. *D. VIII id. Iul. Valentiniano np. et Victore conss.* *[a. 369]*

3. *Impppp. Gratianus Valentinianus Theodosius et Arcadius AAAA. Neoterio pp.* Nemo deinceps tardiores fortassis adfatus nostrae perennitatis expectet: exsequantur iudices, quod indulgere consuevimus. ubi primum dies paschalis extiterit, nullum teneat carcer inclusum, omnium vincula sol-

4

Περὶ τῆς ἐπισκοπικῆς δικαιοδοσίας καὶ περὶ διαφόρων κεφαλαίων, ἅτινα εἰς τὸ δίκαιον καὶ τὴν φροντίδα καὶ τὴν εὐλάβειαν τὴν ἐπισκοπικὴν ἀνήκουσιν.

1 *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανὸς καὶ Οὐάλενς Αὔγουστοι πρὸς Ἰουλιανὸν κόμητα τῆς Ἀνατολῆς.* Οἱ ἔμποροι, ἐάν τινες εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον ἀνήκωσιν, ἵνα μὴ φαίνωνται ὑπερβάλλοντες τὸ τῆς ἐμπορίας κέρδος, προνοείτωσαν ἵνα βοηθῶσι τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ἐν ἀνάγκῃ διατελοῦντας χριστιανούς, παρ' οἷς ἡ ἀληθὴς ἐστι λατρεία.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαΐου 364 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ θείου Ἰοβιανοῦ καὶ τῆς τοῦ Βαρρονιανοῦ.

2 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Κλαύδιον ἔπαρχον τῆς πόλεως.* Ἐὰν κληρικὸς πρὸ τῆς ὁριστικῆς ἀποφάσεως χάριν ματαίας ἀναβολῆς προσφύγῃ εἰς τὸ τῆς ἐκκλήτου βοήθημα, ἐξαναγκαζέσθω ἵνα ἀποτίνῃ πρόστιμον πεντήκοντα λιτρῶν ἀργύρου, ὅπερ γενικὸς νόμος ἐπιβάλλει κατὰ τῶν τοιούτων ἐκκαλούντων. Τοῦτο δὲ βουλόμεθα ἵνα οὐχὶ τῷ ἡμετέρῳ φίσκῳ προσχωρῇ, ἀλλ' ἵνα πιστῶς ὑπὲρ τῶν πενήτων ἀναλίσκηται.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν εἰδῶν τοῦ Ἰουλίου 369 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ καὶ τοῦ Βίκτωρος.

3 *Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανός, Θεοδόσιος καὶ Ἀρκάδιος Αὔγουστοι πρὸς Νεωτέριον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Μηδεὶς ἐφεξῆς ἀναμενέτω αὐστηροτέρας [βαρυτέρας] τυχὸν ἀποφάνσεις τῆς ἡμετέρας ἀϊδιότητος: ἐκτελείτωσαν οἱ ἄρχοντες (ἐκεῖνο), ὅπερ εἰώθαμεν ἵνα ἀπονέμωμεν. Ἔνθα πρῶτον ἡμέρα τοῦ Πάσχα ἤθελεν εἶναι, μηδένα εἱρκτὴ κρατείτω κεκλεισμένον, λυέσθωσαν δὲ πάντων τὰ δεσμά.

1 vantur. Sed ab his secernimus eos, quibus contaminari potius gaudia laetitiamque communem, si dimittantur, animad-
2 vertimus. Quis enim sacrilego diebus sanctis indulgeat? quis adultero vel stupri vel incesti reo tempore castitatis ignoscat? quis non raptorem virginis in summa quiete et gaudio communi persequatur
3 instantius? Nullam accipiat requiem vinculorum, qui quiescere sepultos quadam sceleris immanitate non sinit: patiatur tormenta veneficus, maleficus, adulterator violatorque monetae: homicida et parricida quod fecit semper expectet: reus etiam maiestatis de domino, adversus quem talia molitus est, veniam sperare non debet.
4 His ergo tali quoque sub absolutione damnatis indultum nostrae serenitatis eo praecepti fine concludimus, ut remissionem veniae crimina nisi semel commissa non habeant, ne in eos liberalitatis Augustae referatur humanitas, qui impunitatem veteris admissi non emendationi potius quam consuetudini deputarunt. *D. V. k. Mart. Mediolani Arcadio A. et Bautone vc. conss.* *[a. 385]*

1 Ἀλλ' ἀπὸ τούτων ἐξαιροῦμεν ἐκείνους, ὑφ' ὧν παρατηροῦμεν ὅτι, ἐὰν ἀφεθῶσι, μαίνεται μᾶλλον ἡ κοινὴ

2 χαρὰ καὶ εὐφροσύνη. Διότι τίς ἐν ταῖς ἁγίαις ἡμέραις ἤθελεν ἀνεχθῇ τὸν ἱερόσυλον; τίς ἐν τῷ τῆς ἁγνείας καιρῷ ἤθελε συγχωρήσῃ τὸν ἔνοχον μοιχείας ἢ πορνείας ἢ αἱμομιξίας; τίς τὸν ἅρπαγα παρθένου ἐν τῇ ὑψίστῃ ἡσυχίᾳ καὶ τῇ κοινῇ εὐφροσύνῃ δὲν
3 ἤθελε παρευθὺς καταδιώξῃ; Μηδεμίαν ἄνεσιν τῶν δεσμῶν λαμβανέτω ὅστις τερατώδει τινὶ ἐγκλήματι οὐκ ἀφίησιν ἵνα οἱ τεθαμμένοι ἀναπαύωνται: ὑπομενέτω βασάνους ὁ φαρμακεύς, ὁ κακοῦργος, ὁ κιβδηλοποιὸς καὶ παραποιητὴς τοῦ νομίσματος: ὁ ἀνθρωποκτόνος καὶ ὁ πατροκτόνος ὅπερ ἐποίησεν ἀεὶ ἀναμενέτω: καὶ ὁ ἔνοχος δὲ καθοσιώσεως οὐκ ὀφείλει ἐλπίζειν συγγνώμην παρὰ τοῦ κυριάρχου, καθ'
4 οὗ τοιαῦτα ἐπεχείρησεν. Εἰς τούτους δ' ὅμως τοὺς καταδίκους, ὑπὸ τὴν τοιαύτην ἅμα ἐξαίρεσιν, τὴν χάριν τῆς ἡμετέρας γαληνότητος ἐν τῷδε τοῦ παραγγέλματος τῷ περιορισμῷ συγκλείομεν, ἵνα τὴν ἄφεσιν τῆς συγγνώμης μὴ ἔχωσιν εἰμὴ τὰ ἅπαξ διαπραχθέντα ἐγκλήματα, ὅπως τῆς βασιλικῆς ἐλευθεριότητος ἡ φιλανθρωπία μὴ ἀνάγηται εἰς ἐκείνους, οἵτινες οὐχὶ τῇ βελτιώσει μᾶλλον ὅσον τῇ συνηθείᾳ κατελόγισαν τοῦ παλαιοῦ ἐγκλήματος τὴν ἀτιμωρησίαν.

Ἐδόθη ἐν Μεδιολάνῳ τῇ πέμπτῃ

4 *Imppp. Theodosius Arcadius et Honorius AAA. Rufino pp.* Mimae et quae ludibrio corporis sui quaestum faciunt publice habitu earum virginum, quae deo dicatae sunt, non utantur. *D. III k. Iul. Heracleae Arcadio A. III et Honorio A. II conss* [a. 394]

5 *Impp. Arcadius et Honorius AA. Gennadio praefecto Augustali.* Archigerontes et diocetae ergasiotanorum non nisi Christiani dirigantur, quod officium tuum sollicite observet

excubiis *D. non Febr. Constantinopoli. pp. Alexandriae Eutycheo Arcadio IIII et Honorio III AA. conss.* [a. 396]

6 *Idem AA. Rufino pp.* Addictos supplicio et pro criminum immanitate damnatos nulli clericorum vel monachorum, eorum etiam, quos synoditas vocant, per vim atque usurpationem vindicare liceat ac tenere, sed reos ad locum poenae sub prosecutione pergentes nullus

1 teneat aut defendat. Sed sciat se cognitor triginta librarum auri multa, primates officii capitali esse sententia feriendos, nisi usurpatio ista

τῶν καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 385 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἀρκαδίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαύτωνος.

4 *Οἱ αὐτοκράτορες Θεοδόσιος Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος Αὔγουστοι πρὸς Ρουφῖνον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Αἱ μίμοι καὶ ὅσαι παιγνίῳ τοῦ ἑαυτῶν σώματος δημοσίᾳ χρηματίζονται, μὴ χρήσθωσαν τῇ ἀμφιέσει τῶν παρθένων ἐκείνων, αἵτινες τῷ θεῷ εἰσιν ἀφιερωμέναι.

Ἐδόθη ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ τρίτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 394 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Ἀρκαδίου Αὐγούστου καὶ τῆς δευτέρας τοῦ Ὀνωρίου Αὐγούστου.

5 *Οἱ αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος Αὔγουστοι πρὸς Γεννάδιον ἔπαρχον Αὐγουσταλίου [ἐν Αἰγύπτῳ].* Ὡς δημογέροντες καὶ ὡς διοικηταὶ τῶν ἐργατικῶν συνδέσμων χριστιανοὶ μόνον διοριζέσθωσαν. Ὅπερ ἡ σὴ ἀρχὴ ἐπιμελῶς ἐν πάσῃ μερίμνῃ τηρείτω.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς νόναις τοῦ Φεβρουαρίου 396 ἐπὶ ἐπάρχου πραιτωρίων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοῦ Εὐτυχαίου ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀρκαδίου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Ὀνωρίου Αὐγούστων.

6 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ρουφῖνον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τοὺς ποινῇ ὑποβεβλημένους καὶ ἕνεκα τερατωδῶν ἐγκλημάτων καταδεδικασμένους μηδενὶ τῶν κληρικῶν ἢ τῶν μοναχῶν, κἀκείνων ἅμα, οὓς συνοδίτας καλοῦσιν, ἐξέστω ἵνα διὰ τῆς βίας καὶ τῆς ἁρπαγῆς ἐκδικῇ καὶ κρατῇ, ἀλλὰ τοὺς ἐνόχους εἰς τὸν τόπον τῆς ποινῆς ὑπὸ ἀκολουθίαν πορευομένους μηδεὶς κρα-

1 τείτω ἢ ὑπερασπιζέτω. Ἀλλὰ γνώτω ὁ μὲν δικαστὴς ὅτι προστίμῳ τριάκοντα λιτρῶν χρυσίου, οἱ δὲ πρωτεύοντες τοῦ ὀφφικίου κεφαλικῇ ἀποφάσει κολασθήσονται, εἰ μὴ ἡ ἁρπαγὴ

aut protinus vindicetur aut, si tanta clericorum aut monachorum audacia est, ut bellum potius quam iudicium futurum esse existimetur, ad clementiam nostram commissa referantur, ut nostro arbitrio mox

2 severior ultio praecedat. Ad episcoporum sane culpam ut cetera redundabit, si quid forte in ea parte regionis, in qua ipsi populos Christianae religionis doctrinae insinuatione moderantur, ex his, quae fieri hac lege prohibuimus a monachis perpetratum esse cognove-

3 rint nec vindicaverint. Quibus in causa criminali humanitatis consideratione, si tempora suffragantur, interponendae provocationis copiam non negamus. *D. VI k. Aug. Mutino Honorio A. IIII et Eutychiano conss.* [a. 398]

7 *Idem AA. Eutychiano pp.* Si qui ex consensu apud sacrae legis antistitem litigare voluerint, non vetabuntur, sed experientur illius (in civili dumtaxat negotio) arbitri more residentis sponte iudicium, quod his obesse non poterit nec debebit, quos ad praedicti cognitoris examen conventos potius afuisse quam sponte venisse constiterit. *D. VI k. Aug. Mediolani Honorio A. IIII et Eutychiano conss.* [a. 398]

8 *Imppp. Arcadius Honorius et*

αὕτηῃ παρευθὺς ἐκδικηθῇ ἤ, ἐὰν τοσαύτη ἐστὶ τῶν κληρικῶν ἢ τῶν μοναχῶν ἡ αὐθάδεια, ὥστε νὰ φαίνηται ὅτι πόλεμος μᾶλλον ἢ δίκη γενήσεται, εἰς τὴν γαληνότητα τὴν ἡμετέραν ἀναφερέσθωσαν τὰ διαπραχθέντα, ὅπως ἀπὸ γνώμης ἡμῶν παραχρῆμα αὐστηρο-

2 τέρα προβαίνῃ τιμωρία. Εἰς πταῖσμα δὲ τῶν ἐπισκόπων ἄλλως τε καταλογισθήσεται, ἐὰν τυχὸν ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῆς χώρας, ἐν ᾧ αὐτοὶ ῥυθμίζουσι [παΰνουσι] τοὺς λαοὺς διὰ τῆς μυήσεως τῶν δογμάτων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, μάθωσιν ὅτι διεπράχθη ὑπὸ τῶν μοναχῶν τι ἐκ τούτων, ἅπερ διὰ τοῦδε τοῦ νόμου ἀπαγορεύομεν ἵνα γίνωνται καὶ μὴ ἐκδικήσωσιν [αὐτό].

3 Εἰς τούτους δὲ ἐν αἰτίᾳ ἐγκληματικῇ ἐξ ἀπόψεως πρὸς τὴν φιλανθρωπίαν, ἐὰν οἱ καιροὶ βοηθῶσιν, οὐκ ἀρνούμεθα τὴν εὐχέρειαν ἵνα ἔκκλητον ποιῶνται.

Ἐδόθη ἐν Μνιτσίῳ τῇ ἕκτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 398 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Εὐτυχιανοῦ.

7 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Εὐτυχιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τινες ἀπὸ συναινέσεως βουληθῶσιν ἵνα δικάζωνται παρὰ τῷ προέδρῳ τοῦ ἱεροῦ νόμου, οὐ κωλυθήσονται, ἀλλὰ πειράσθωσαν (ἐν ἀστικῷ μόνον πράγματι) τῆς κρίσεως ἐκείνου κατὰ τὸ ἔθος διαιτητοῦ ἑκουσίως καθεδρεύοντος [δικάζοντος]· τοῦτο ὅμως οὐ δύναται οὐδ' ὀφείλει νὰ βλάπτῃ ἐκείνους, περὶ ὧν ὡμολόγηται ὅτι κληθέντες εἰς τὴν διάγνωσιν τοῦ προρρηθέντος κριτοῦ ἀπελείφθησαν μᾶλλον ἢ ἑκουσίως προσῆλθον.

Ἐδόθη ἐν Μεδιολάνῳ τῇ ἕκτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 398 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Εὐτυχιανοῦ.

8 *Οἱ αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος Ὀνώ-*

Theodosius AAA. Theodoro pp. Episcopale iudicium sit ratum omnibus, qui se audiri a sacerdotibus elegerint, eamque illorum iudicationi adhibendam esse reverentiam, quam vestris referre necesse est potestatibus, a quibus non licet provocare. per iudicum quoque officia, ne sit cassa episcopalis cognitio, definitioni exsecutio tribuatur. *D. id. Dec. Basso et Philippo conss.* [*a.* 408]

9 *Impp. Honorius et Theodosius AA. Caeciliano pp.* Iudices dominicis diebus productos reos e custodia carcerali videant interrogent, ne bis humanitas clausis per corruptos carcerum custodes negetur: victualem substantiam non habentibus faciant ministrare libellis duobus aut tribus diurnis vel quot existimaverint commentarienses decretis, quorum sumptibus proficiant alimoniae pauperum: quos ad lavacrum sub fida cus-

1 todia duci oportet. Multa iudicibus viginti librarum auri et officiis eorum eiusdem ponderis constituta, ordinibus quoque trium librarum auri multa proposita, si saluberrima statuta contempserint. nec deerit antistitum Christianae religionis cura laudabilis, quae ad observationem constituti iudicis hanc ingerat monitionem.

ριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Θεοδόσιον ἔπαρχον πραιτωρίων. Ἡ ἐπισκοπικὴ κρίσις ἔστω τοῖς πᾶσιν ἰσχυρά, ὅσοι ἠθελον ἐκλέξῃ ἵνα ὑπὸ ἱερέων ἀκούωνται [δικάζωνται]· καὶ [δέον] ἵνα ἡ αὐτὴ εὐλάβεια παρέχηται τῇ ἀποφάσει αὐτῶν, οἵαν ἀναγκαῖόν ἐστι ν' ἀπονέμωσι ταῖς ὑμετέραις ἐξουσίαις, ἀφ' ὧν οὐκ ἔξεστιν ἵνα γίγνηται ἔκκλητος. Καὶ διὰ τῶν ὀφφικίων δὲ (τάξεων) τῶν ἀρχόντων ἀπονεμέσθω ἐκτέλεσις τῇ ἀποφάσει, ὅπως μὴ ἡ κενὴ [ἀνίσχυρος] ἡ ἐπισκοπικὴ διάγνωσις.

Ἐδόθη τοῖς εἰδοῖς τοῦ Δεκεμβρίου 408 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Βάσσου καὶ Φιλίππου.

9 *Οἱ αὐτοκράτορες Ὀνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Καικιλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Οἱ ἄρχοντες ἐν ταῖς Κυριακαῖς ἡμέραις βλεπέτωσαν καὶ ἀνακρινέτωσαν τοὺς ἐνόχους προσγομένους ἐκ τῆς φυλακῆς τοῦ δεσμωτηρίου, ἵνα μὴ εἰς τοὺς ἐγκαθείρκτους τούτους ἀποκλείηται ἡ φιλανθρωπία ὑπὸ διεφθαρμένων τῶν εἱρκτῶν φυλάκων· τὰ πρὸς τρὸς τροφὴν δὲ ἀναγκαῖα εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας μεριμνάτωσαν ἵνα παρέχωσιν, δύο ἢ τριῶν ἡμερησίων ὀβολῶν, ἢ ὅσον ἠθελον κρίνῃ οἱ ἔφοροι τῶν φυλακῶν, ἀφοριζομένων, ὧν τῇ δαπάνῃ προβαινέτωσαν τῶν πενήτων αἱ διατροφαί· οὗτοι δὲ πρέπον ἐστὶν ἵνα ὑπὸ ἀσφαλῆ φρουρὰν εἰς 1 λουτρὸν ἄγωνται. Πρόστιμον δὲ τοῖς ἄρχουσιν εἴκοσι λιτρῶν χρυσίου καὶ τοῖς ὀφφικίοις αὐτῶν τοῦ αὐτοῦ βάρους ὁρίζεται, πρὸς δὲ ταῖς τάξεσι [τοῖς ὑπηρέταις] τριῶν λιτρῶν χρυσίου πρόστιμον πρόκειται, ἐὰν τῶν ὑγιεινοτάτων θεσπισμάτων καταφρονήσωσιν. Οὐδ' ἀπολείψεται δὲ τῶν προέδρων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἡ ἐπαινετὴ φροντίς, ἥτις πρὸς παραφυλακὴν [τοῦ-

D. VIII k. Febr. Ravennae Honorio VIII et Theodosio III AA.conss. [*a.* 409]

10 *Idem AA. Caeciliano pp.* Mathematicos, si non parati sint codicibus erroris proprii sub oculis episcoporum incendio concrematis catholicae religionis cultui fidem tradere numquam ad errorem praeteritum rediturі, non solum urbe Roma, sed etiam omnibus civitatibus pelli decernimus.

1 Qui si haec non fecerint et contra clementiae nostrae salubre constitutum in civitatibus fuerint comprehensi vel secreta erroris sui et professionis insinuaverint, deportationis poenam excipiant. *D. k. Febr. Ravenna Honorio VIII et Theodosio III AA conss.* [*a.* 409]

11 *Idem AA. Theodoro pp.* Christianos proximorum locorum volumus sollicitudinem gerere, ut Romanos captivos qui reversi fuerint nemo teneat, nemo iniuriis aut damnis adficiat. *D. III id. Dec. Ravenna Honorio VIII et Theodosio III AA. conss.* [*a.* 409]

12 *Impp. Theodosius et Valentinianus AA. Florentio pp.* Si lenones patres vel domini suis filiabus vel ancillis peccandi necessitatem imposuerint, li-

δε τοῦ νόμου] ἐπιφερέτω ὑπόμνησιν παρὰ τῷ τεταγμένῳ ἄρχοντι.

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ τῇ ὀγδόῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 409 ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας τοῦ Ὁνωρίου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου.

10 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Καικιλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων* Ψηφιζόμεθα ἵνα οἱ μαθηματικοὶ μὴ μόνον ἀπὸ τῆς πόλεως Ρώμης, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων ἐξωθῶνται, ἐὰν μὴ ὦσιν ἕτοιμοι, ὅπως, τῶν βιβλίων τῆς ἰδίας πλάνης πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν ἐπισκόπων πυρὶ κατακαέντων, πίστιν ἀποδώσωσι τῇ λατρείᾳ τῆς καθολικῆς θρησκείας μηδέποτε εἰς τὴν προτέραν πλάνην 1 ἐπανελευσόμενοι. Οὗτοι δὲ ἐὰν τοῦτο μὴ ποιήσωσι καὶ ἐναντίον τῆς ὑγιοῦς διατάξεως τῆς ἡμετέρας γαληνότητος ἐν ταῖς πόλεσι συλληφθῶσι καὶ τὰ ἀπόρρητα τῆς ἰδίας πλάνης καὶ ὁμολογίας διαδίδωσι, τὴν ποινὴν τῆς ἐξορίας ὑποδεχέσθωσαν.

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ ταῖς καλένδαις τοῦ Φεβρουαρίου 409 ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας τοῦ Ὁνωρίου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.

11 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Θεόδωρον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Βουλόμεθα ἵνα οἱ χριστιανοὶ τῶν ἐγγυτάτων τόπων μέριμναν φέρωσιν ὅπως τοὺς Ρωμαίους αἰχμαλώτους, οἵτινες ἠθελον ὑποστρέψῃ, μηδεὶς κρατῇ, μηδεὶς ὕβρεσιν ἢ ζημίαις περιάπτῃ.

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ τῇ τρίτῃ τῶν εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 409 ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας τοῦ Ὁνωρίου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.

12 *Οἱ αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Φλορέντιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν πορνοβοσκοὶ πατέρες ἢ δεσπόται ἐπιβάλωσιν εἰς τὰς ἰδίας θυγατέρας ἢ εἰς

ceat filiabus vel ancillis episcoporum implorato suffragio omni miseriarum necessitate absolvi. *D. XI k. Mai. Felice et Tauro conss.* [*a.* 428]

13 *Imp. Marcianus A. Constantino pp.* Decernimus, ut, quicumque catholicarum ecclesiarum, quae sub viro religiosissimo archiepiscopo huius almae urbis sunt, reverentissimum oeconomum sive de ecclesiasticis sive de propriis et ad ipsum solum pertinentibus causis vel quemcumque alterum earundem ecclesiarum clericum aliqua voluerit lite pulsare, apud memoratum beatissimum archiepiscopum causam dicat in negotiis audiendis fidem ac sinceritatem geminam praebiturum et sacerdotis et 1 iudicis. Volentibus tamen actoribus pateat episcopale iudicium: ac nullus, qui huiuscemodi intendit in sacrosanctas ecclesias vel praedictos clericos actionem, ad religiosissimum antistitem cognitorem ducatur invitus. *D. VIII... April. Varane et Iohanne conss.* [*a.* 456]

14(1) *Imp. Leo A. ad populum.* Ne quis servum neve liberum corpus conetur ad stuprum producere aut prostituere, nec si thymelicus sit aut alias scaenicus. si mancipium prostitutum est, in libertatem evincatur a quolibet sine ullo sumptu lo-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

τὰς δούλας τὴν ἀνάγκην τοῦ ἁμαρτάνειν, ἐξέστω ταῖς θυγατράσιν ἢ ταῖς δούλαις ἵνα, ζητουμένης τῆς γνώμης [βοηθείας] τῶν ἐπισκόπων, ἀπαλλάσσωνται ἀπὸπάσης τῶν ἀθλιοτήτων ἀνάγκης.

Ἐδόθη τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαΐου ἐπὶ τῆς ὑπατείας Εὐτυχοῦς καὶ Ταύρου.

13 *Ὁ αὐτοκράτωρ Μαρκιανὸς Αὐγουστος πρὸς Κωνσταντῖνον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ψηφιζόμεθα, ἵνα, ὁστισδήποτε τῶν καθολικῶν ἐκκλησιῶν, αἵτινές εἰσιν ὑπὸ τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον τῆς ἐνδόξου ταύτης πόλεως, βουληθῇ ὅπως ἐν δίκῃ τινὶ ἐναγάγῃ τὸν σεβασμιώτατον οἰκονόμον εἴτε περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἴτε περὶ τῶν ἰδίων καὶ εἰς αὐτὸν μόνον ἀνηκουσῶν αἰτιῶν ἢ οἱονδήποτε ἄλλον κληρικὸν τῶν αὐτῶν ἐκκλησιῶν, [ἵνα] παρὰ τῷ μνημονευθέντι μακαριωτάτῳ ἐπισκόπῳ λέγῃ τὴν αἰτίαν, ὅστις ἐν τοῖς ἀκουστέοις πράγμασι τὴν πίστιν καὶ τὴν εἰλικρίνειαν διττὴν θέλει παράσχῃ, τήν τε τοῦ ἱερέως καὶ τὴν τοῦ δικαστοῦ. 1 Βουλομένων ὅμως τῶν ἐναγόντων ἀνοιγέσθω ἡ ἐπισκοπικὴ κρίσις. Καὶ μηδεὶς ὅστις τοιαύτην κινεῖ ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν ἢ τῶν προειρημένων κληρικῶν, ἀγέσθω ἄκων πρὸς κριτὴν τὸν θεοφιλέστατον ἱεράρχην.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τοῦ Ἀπριλίου 456 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Βαράνου καὶ Ἰωάννου.

14(1) *Αὐτοκράτωρ Λέων αὐτῷ δήμῳ.* Μήτε δοῦλον μήτε ἐλεύθερον σῶμα τολμάτω τις εἰς πορνείαν προάγειν ἢ προϊστάναι, μηδὲ εἰ θυμελικὸς εἴη ἢ ἄλλως σκηνικός. εἰ δὲ δοῦλον εἴη τὸ προσταχθέν, ἐκδικείσθω εἰς ἐλευθερίαν παρὰ παντὸς προσιόντος δίχα τινὸς δαπάνης τοῖς κατὰ τόπον ἄρχουσιν ἢ

corum magistratus vel religiosissimos episcopos adeunte. 1 Quorum curae erit, ne quam mulierem servam sive liberam invitam interesse mimis vel choris permittant vel cogi, ut aliud spectaculum in theatris praestent.

15 *Impp. Leo et Anthemius AA. Nicostrato pp.* Nemo vel in foro magnitudinis tuae vel in provinciali iudicio vel apud quemquam iudicem accedat ad togatorum consortium, nisi sacrosanctis catholicae religionis fuerit imbutus mysteriis. sin autem aliquid quoquo modo vel quadam machinatione factum vel attemptatum fuerit, officium quidem sublimitatis tuae centum librarum auri iacturam pro condemnatione sustineat, idem vero, quicumque ausus fuerit contra providum nostrae serenitatis decretum officium advocationis per subreptionem adripere et prohibitum patrocinium praestiterit, advocationis officio remotus stilum proscriptionis atque perpetui exilii specialiter sustinebit: scituris etiam provinciarum rectoribus, quod is, sub cuius administratione aliquid huiusmodi fuerit attemptatum, partis bonorum dimidiae proscriptionem et poenam exilii per quinquennium sustinebit. *D pridie k. April. Constantinopoli Anthemio A. II cons.* [*a.* 468]

16 *Idem AA. Erythrio pp* Si legibus prohibitae non sint spe-

1 τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις. Οἷς μελήσει τὸ μηδὲ ἄκουσαν γυναῖκα δούλην ἢ ἐλευθέραν συνεῖναι συγχωρεῖν μίμοις ἢ χοροῖς ἢ ἄλλην θέαν ἐν τοῖς θεάτροις ἐκτελεῖν ἀναγκάζεσθαι.

15 *Οἱ αὐτοκράτορες Λέων καὶ Ἀνθέμιος πρὸς Νικόστρατον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Μηδεὶς ἢ ἐν τῷ δικαστηρίῳ τοῦ σοῦ μεγέθους ἢ ἐν ἐπαρχιακῷ δικαστηρίῳ ἢ παρ' οἱῳδήποτε δικαστῇ προσχωρείτω εἰς τῶν συνηγόρων τὸ σωματεῖον, εἰ μή ἐστι μεμυημένος εἰς τὰ ἁγιώτατα μυστήρια τῆς καθολικῆς θρησκείας. Ἐὰν δέ τι καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἢ κατά τινα μηχάνευσιν ἐποιήθη ἢ ἐπεχειρήθη, τὸ μὲν ὀφφίκιον [ἡ πειθομένη τάξις] τῆς σῆς ὑπεροχῆς ἑκατὸν λιτρῶν χρυσίου ζημίαν ὡς καταδίκην ὑπομενέτω, οὗτος δέ, ὁστισδήποτε ἀπετόλμησεν ἵνα ἐναντίον τοῦ προνοητικοῦ τῆς ἡμετέρας γαληνότητος ψηφίσματος δι' ὑφαρπαγῆς ἀφαρπάσῃ τὸ τῆς συνηγορίας λειτούργημα καὶ ἀπηγορευμένην ἤθελε παράσχῃ συνηγορίαν, τοῦ τῆς συνηγορίας λειτουργήματος ἐκβαλλόμενος τὴν ποινὴν τῆς προγραφῆς [δημεύσεως] καὶ τῆς διηνεκοῦς ἐξορίας εἰδικῶς ὑποστήσεται: γινωσκέτωσαν δ' ἅμα οἱ τῶν ἐπαρχιῶν διοικηταὶ ὅτι ἐκεῖνος, ὑφ' οὗ τὴν διοίκησιν ἤθελεν ἐπιχειρηθῇ τι τοιοῦτον, τοῦ ἡμίσεος μέρους τῶν πραγμάτων τὴν προγραφὴν καὶ τὴν ποινὴν τῆς ἐξορίας ἐπὶ πενταετίαν ὑποστήσεται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ προτεραίᾳ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 468 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἀνθεμίου Αὐγούστου.

16 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἐρύθριον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν οἱ

ratae nuptiae et post arras sponsalicias sponsa coniugium sponsi propter religionis diversitatem recusaverit, si quidem probatum fuerit ante datas easdem arras sponsalicias hanc eidem mulierem vel parentes eius cognovisse, sibi debeant imputare. si vero horum ignari sponsalicias arras susceperint vel post arras datas talis causa paenitentiae intercesserit, isdem tantummodo redditis super alterius simpli poena liberi custodiantur. quod simili modo etiam de sponsis super recipiendis nec ne arris praestitis custodiri censemus. *D. k. Iul. Constantinopoli Marciano cons.* [*a.* 472]

17([1])Quando in civitate aliqua opus erit sitona, arbitratu et electione uniuscuiusque civitatis episcopi et eorum qui inter possessores primates sunt eius electio fiat, non pro arbitrio eligentium nec ex quibuslibet personis, sed ex solis officialibus eius loci, sive militent sive ordine abscesserint, per supradictas personas ad sitoniam eligendis, quoniam facilius hi utpote in publicis negotiis diu exercitati sitoniae onus expediunt. qui legem violat vel violari permittit, XXX auri librarum multam solvat

[*a* 491-505]

ἐλπιζόμενοι γάμοι μὴ ὦσιν ἀπηγορευμένοι ὑπὸ τῶν νόμων καὶ μετὰ τοὺς ἀρραβῶνας τῆς μνηστείας ἡ μνηστὴ ἕνεκεν τῆς διαφορᾶς τοῦ θρησκεύματος ἀποποιηθῇ τὸν γάμον τοῦ μνηστῆρος, εἰ μὲν ἀποδειχθῇ ὅτι πρὸ τοῦ δοθῆναι τούτους τοὺς ἀρραβῶνας τῆς μνηστείας ἡ γυνὴ ἢ οἱ γονεῖς αὐτῆς ἐγίνωσκον αὐτὸ τοῦτο, ἑαυτοὺς ὀφείλουσιν αἰτιᾶσθαι. Εἰ δ' ὅμως ἀγνοοῦντες ταῦτα ἐδέξαντο τοὺς ἀρραβῶνας τῆς μνηστείας ἢ μετὰ τὸ δοθῆναι τοὺς ἀρραβῶνας παρενεχώρησεν ἡ τοιαύτη τῆς μεταμελείας αἰτία, τούτων μόνον ἀποδιδομένων ἐλεύθεροι παραφυλαττέσθωσαν ἐπὶ τῆς τοῦ ἑτέρου ἁπλοῦ ποινῆς. Ὅπερ ὁμοίῳ τρόπῳ κρίνομεν ὅτι δέον ἵνα φυλάσσηται ἅμα ἐπὶ τῶν μνηστήρων περί τε τῶν ληπτέων οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν παρασχεθέντων ἀρραβώνων.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς καλένδαις τοῦ Ἰουλίου 472 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Μαρκιανοῦ.

17 ([1]) *[Αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος A.]*... Θεσπίζομεν σιτώνην....

Ὅταν ἔν τινι πόλει σιτώνου γένηται χρεία, κατὰ δοκιμασίαν καὶ ἐπιλογὴν καθ' ἑκάστην πόλιν ἐπισκόπου καὶ τῶν ἐν τοῖς κτήτορσι πρωτευόντων γινέσθω ἡ ἐπὶ αὐτῷ προβολή, οὐ κατὰ τὸ δοκοῦν τοῖς προβαλλομένοις οὐδὲ ἐφ' οἷς ἂν βουληθείησαν προσώποις, ἀλλὰ μόνων τῶν ἐπὶ τῆς χώρας ἐκείνης ταξεωτῶν τῶν στρατευομένων καὶ τῶν ἀποθεμένων τὴν τάξιν, διὰ τῶν εἰρημένων προσώπων πρὸς τὴν σιτωνίαν προβαλλομένων, ἐπειδὴ εὐχερέστερον οὗτοι ταῖς δημοσίαις χρείαις ἐντετριμμένοι ἐκ μακρῶν χρόνων τὸ τῆς σιτωνίας διανύουσι βάρος· ὁ δὲ παραβαίνων ἢ παραβαθῆναι συγχωρῶν τὸν νόμον λ' χρυσίου λίτρας ἐπιτίμιον καταβαλλέτω. [ἔτος 491—505)

([1]) Τίθενται ὡς εὕρηνται ἐν τῷ Ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

18([1])Milites subditi et in praesidio constituti in sedibus suis species ab agricolis civitatis eiusque regionis pro annonis suis arbitratu episcopi et praesidis accipiant vel defensoris, si praeses non est: nec cogitur collator adaerationem praestare. [*a.* 491-505]

18([1]) *[Ὁ αὐτὸς βασιλεύς]*... Θεσπίζομεν...

Οἱ ὑφεστῶτες καὶ τῇ παραφυλακῇ προσκαρτεροῦντες στρατιῶται ἐν τοῖς σεβέτοις αὐτῶν τὸ προσφερόμενον εἶδος ἐκ τῶν ἐν τῇ πόλει ἢ τῇ ἐνορίᾳ αὐτῆς γεωργουμένων δεχέσθωσαν ὑπὲρ τῶν ἀννόνων αὐτῶν δοκιμασίᾳ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἄρχοντος ἢ τοῦ ἐκδίκου ἐξ ἀπολείψεως τοῦ ἄρχοντος, καὶ οὐκ ἀναγκάζεται ὁ συντελεστὴς ἀπαργυρισμὸν διδόναι.[ἔτος 491 505].

19. *Idem A. Eustathio pp.* Iubemus eos tantummodo ad defensorum curam peragendam ordinari, qui sacrosanctis orthodoxae religionis imbuti mysteriis hoc imprimis sub gestorum testificatione, praesente quoque religiosissimo fidei orthodoxae antiste, per depositiones cum sacramenti religione celebrandas patefecerint. ita enim eos praecipimus ordinari, ut reverentissimorum episcoporum nec non clericorum et honoratorum ac possessorum et curialium decreto constituantur. *D. XIII k. Mai. Sabiniano et Theodoro conss.* [*a.* 505]

19. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Εὐστάθιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Κελεύομεν ἵνα πρὸς ἐπιτέλεσιν τῆς τοῦ ἐκδίκου φροντίδος ἐκεῖνοι μόνον τάσσωνται, οἵτινες, μεμυημένοι τοῖς μυστηρίοις τῆς ἁγιωτάτης ὀρθοδόξου θρησκείας, τοῦτο μάλιστα ἤθελον φανερὸν ποιήσῃ ἀπὸ πίστεως ὑπομνημάτων, παρόντος ἅμα τοῦ θεοφιλεστάτου τῆς ὀρθοδόξου πίστεως προέδρου, διὰ καταθέσεων σὺν τῇ τοῦ ὅρκου θρησκείᾳ τελεστέων. Διότι οὕτω παραγγέλλομεν ἵνα οὗτοι διορίζωνται, ὅπως [τουτέστιν] ἐγκαθιστῶνται ἀπὸ ψηφίσματος τῶν σεβασμιωτάτων ἐπισκόπων οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν κληρικῶν καὶ τῶν ἀξιωματούχων καὶ τῶν γαιοκτημόνων καὶ τῶν βουλευτῶν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαΐου 505 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Σαβινιανοῦ καὶ Θεοδώρου.

20 ([1]) *[Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς A.]* Οὐδεὶς στρατεύεται, εἰ μὴ ἐν ὑπομνήμασι μαρτυρηθῇ ἐπὶ τρισὶν ἐπὶ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων Χριστιανὸς ὀρθόδοξος, συνισταμένης τῆς πράξεως παρὰ τῷ ἄρχοντι,

([1]) Τίθενται ὡς εὕρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

militaturus est, duobus solidis pro iis solvendis. quod si violatum fuerit, praeses dabit L libras et officium eius XX et qui in militiam receptus est X et removetur et qui falso testati sunt corpore poenas solvunt et multae comitis periculo privatis exguntur.

21 *Idem A Menae pp.* Si praesens quidem sit, qui pecuniam numerasse vel alias res dedisse scriptus est, aliquam vero administrationem in provinciis gerat, ut difficile esse videatur denuntiationem eidem non numeratae pecuniae mittere, licentiam damus ei, qui memorata exceptione uti velit, alios iudices adire et per eos manifestare, cui exceptionem huiusmodi obicit, factam a se super non numerata pecunia

1 querellam esse. Quod si non sit alius administrator civilis vel militaris vel per aliquam causam difficile sit ei qui memoratam querellam opponit adire eum et ea quae dicta sunt facere, licentiam damus et per virum reverentissimum episcopum eandem suam exceptionem creditori manifestare et ita tempus statutum interrum-
2 pere. Quod etiam in exceptione non numeratae dotis locum habere receptum est. *D. k. Iul. Constantinopoli dn. Iustiniano A. II cons.* *[a. 528]*

ἔνθα μέλλει στρατεύεσθαι, δύο νομισμάτων ὑπὲρ αὐτῆς διδομένων. εἰ δὲ τοῦτο παραμεληθῇ, δίδωσιν ὁ ἄρχων πεντήκοντα λίτρας καὶ ἡ τάξις αὐτοῦ κ′ καὶ ὁ στρατευσάμενος ι′ καὶ ἐκβάλλεται καὶ οἱ ψευδομαρτυρήσαντες σωματικῶς τιμωροῦνται καὶ αἱ ποιναὶ τοῖς πριβάτοις εἰσάγονται κινδύνῳ τοῦ κόμητος.

21. *Ὁ αὐτὸς Αὐγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν μὲν παρών ἐστιν ὅστις γεγραμμένος ἐστὶν ὅτι χρήματα ἠρίθμησεν ἢ ἄλλα πράγματα ἔδωκε, διοίκησιν ὅμως τινὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις διευθύνει, ὥστε νὰ φαίνηται ὅτι δύσκολόν ἐστιν ὅπως πέμψῃ τις αὐτῷ τὴν μήνυσιν τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων, ἄδειαν δίδομεν ἐκείνῳ, ὅστις βούλεται ἵνα χρῆσιν ποιήσηται τῆς μνημονευθείσης ἐνστάσεως, πρὸς ἄλλους προσέρχηται δικαστὰς καὶ διὰ τούτων φανερὸν ποιῇ ἐκείνῳ, πρὸς ὃν τὴν τοιαύτην ἔνστασιν ἀντιτάσσει, ὅτι ἐγένετο ὑπ' αὐτοῦ ἡ ἕνεκα τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων μέμψις.
1 Ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχῃ ἄλλος διοικητὴς πολιτικὸς ἢ στρατιωτικὸς ἢ διά τινα αἰτίαν δύσκολον ᾖ τῷ προβάλλοντι τὴν μνημονευθεῖσαν μέμψιν ἵνα προσέλθῃ πρὸς αὐτὸν καὶ τὰ εἰρημένα ποιήσῃ, ἄδειαν δίδομεν ἵνα καὶ διὰ τοῦ σεβασμιωτάτου ἐπισκόπου ταύτην τὴν ἔνστασιν αὐτοῦ φανεροῖ τῷ πιστωτῇ καὶ οὕτω τὸν καθωρισμένον διά-
2 κόπτῃ χρόνον. Ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἐνστάσει τῆς μὴ ἀριθμηθείσης προῖκὸς δεκτόν ἐστιν ὅτι χώραν ἔχει.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῖς καλένδαις τοῦ Ἰουλίου 528 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ Αὐγούστου.

22(1) *Idem A. Menae pp.* Nemi-
nem in custodiam conici volu-
mus iniussu illustrium vel spe-
ctabilium vel clarissimorum
huius almae urbis provincia-
rumque magistratuum vel de-
1 fensorum civitatum. Eos
autem qui inclusi sunt vel in-
cludentur religiosissimi loco-
rum episcopi una cuiusque
hebdomadis die quarta vel sexta
explorent et diligenter causas
detentionis eorum inquirant et
servine an liberi sint, num
propter aes alienum an pro-
pter alias accusationes vel
ob homicidium inclusi sint.
2 Curent magistratus illustres
et spectabiles et clarissimi hu-
ius almae urbis provinciarum-
que ea in iis fieri, quae sacra
constitutio nostra ad illustres
praefectos praetorio ea de re
missa praecipit: data licentia
religiosissimis pro tempore e-
piscopis, si quid praetermitti
videant ab illustribus spectabi-
libus clarissimis pro tempore
magistratibus vel ab officiis
quae iis parent, hoc denun-
tiandi, ut congruens motus in
contemptores dirigatur. *D. XV*
k. Febr. Constantinopoli Decio cons.
[a. 529]

23(1) *Idem A. Menae pp.* Priva-
tos carceres omnimodo in ur-
bibus vel vicis constitui veta-
mus, iis videlicet qui detinen-
tur providentia religiosissimo-
rum loci episcoporum custodia

22.(1) *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Μηνᾷ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.* Οὐδένα ἐμβάλλεσθαι ἐν φυλακῇ δίχα προστάξεως τῶν κατὰ τὴν εὐδαίμονα ταύτην πόλιν ἢ ἐν ἐπαρχίᾳ ἐνδόξων ἢ περιβλέπτων ἢ λαμπροτάτων ἀρχόντων ἢ τῶν ἐν ταῖς
1 πόλεσιν ἐκδίκων βουλόμεθα. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐμβληθέντων ἢ ἐμβαλλομένων τοὺς θεοφιλεστάτους τῶν τόπων ἐπισκόπους μίαν ἑκάστης ἑβδομάδος ἡμέραν τὴν τετράδα ἢ τὴν παρασκευὴν τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς διερευνᾶσθαι καὶ σὺν ἀκριβείᾳ μανθάνειν τὰς τῆς αὐτῶν κατοχῆς αἰτίας καὶ εἴτε οἰκέται τυγχάνοιεν ὄντες εἴτε ἐλεύθεροι, εἴτε ἐπὶ χρήμασιν εἴτε ἐπὶ ἄλλοις ἐγκλήμασιν εἴτε ἐπὶ φόνοις ἐμβεβλημέ-
2 νοι. Παρασκευάζειν τοὺς ἐνδοξοτάτους καὶ περιβλέπτους καὶ λαμπροτάτους ἄρχοντας ταύτης τε τῆς εὐδαίμονος πόλεως καὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἐκεῖνα πράττειν ἐπ' αὐτοῖς, ἅπερ ἡ πρὸς τοὺς ἐνδοξοτάτους ἐπάρχους περὶ τούτου καταπεμφθεῖσα θεία ἡμῶν διαγορεύει διάταξις, ἀδείας διδομένης τοῖς κατὰ καιρὸν θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις, εἴ τινα ῥαθυμίαν ἴδοιεν γινομένην παρὰ τῶν κατὰ καιρὸν ἐνδοξοτάτων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων καὶ λαμπροτάτων ἀρχόντων ἢ παρὰ τῶν πειθομένων αὐτοῖς τάξεων, ταύτην μηνύειν, ὡς ἂν ἡ προσήκουσα κατὰ τῶν ῥαθυμούντων ἐνεχθείη κίνησις.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δικάτῃ πέμπτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

23. (1) *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Μηνᾷ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.* Ἰδιωτικὰς φυλακὰς πᾶσι τρόποις ἐν πόλεσιν ἢ ἐν κώμαις ἀπαγορεύομεν καθίστασθαι, αὐτῶν δηλαδὴ τῶν κατεχομένων προνοίᾳ τῶν κατὰ τόπον θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

liberandis. *D. XII k. Febr. Constantinopoli Decio cons. [a. 529]*

24 *Idem A Demostheni pp.* Nemini licere volumus, sive ab ingenuis genitoribus puer parvulus procreatus sive a libertina progenie sive servili condicione maculatus expositus sit, eum puerum in suum dominium vindicare sive nomine dominii sive adscripticiae sive colonariae condicionis: sed neque his, qui eos nutriendos sustulerunt, licentiam concedi penitus (cum quadam distinctione) eos tollere: sed nullo discrimine habito ii, qui ab huiusmodi hominibus educati vel nutriti vel aucti sunt, liberi et ingenui appareant et sibi adquirant et in posteritatem suam vel extraneos heredes omnia quae habuerint, quo modo voluerint, transmittant haec observantibus non solum praesidibus provinciarum, sed etiam viris religiosissimis episcopis. *D. XV k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons. [a 529]*

25 (1) *Idem A. Demostheni pp.* Etiam religiosissimis episcopis licentiam damus in ea, quae de tesseris quae vocantur vel cottis et de eorum prohibitione constituimus, inquirendi et si fiant reprimendi ac delinquentes per clarissimos provinciarum praesides et patres defensoresque civitatum ad sanitatem compellendi. *D. X k. Oct.*

(1) Τίθενται ὡς εὕρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

τῆς κατοχῆς ἀφιεμένων.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

24. *Ὁ αὐτὸς Αὐγούστου πρὸς Δημοσθένη ἔπαρχον πραιτωρίων.* Βουλόμεθα ἵνα μηδενὶ συγχωρῆται, εἴτε ἀπ' εὐγενῶν γεννητόρων παῖς μικρὸς γεννηθείς, εἴτε ἀπὸ ἀπελευθέρας γονῆς, εἴτε δουλικῇ τύχῃ ἐσπιλωμένος, ἔκθετος ἦθελεν εἶναι [εὑρεθῇ], ὅπως τοῦτον τὸν παῖδα εἰς τὴν ἰδίαν δεσποτείαν διεκδικῇ εἴτε ὀνόματι δεσποτείας εἴτε ἐναπογράφου εἴτε δουλοπαροίκου τύχης· ἀλλ' ἵνα μηδ' ἐκείνοις, οἵτινες ἐπὶ τῷ τρέφειν αὐτοὺς ἀνέλαβον, ἄδεια συγχωρῆται παντελῶς [σύν τινι διακρίσει] ὅπως ἀφαιρῶσιν αὐτούς· ἀλλ' οὐδεμιᾶς διακρίσεως γιγνομένης, οὗτοι, οἵτινες ὑπὸ τοιούτων ἀνθρώπων ἀνετράφησαν ἢ ἐτράφησαν ἢ ηὐξήθησαν, ἐλεύθεροι καὶ εὐγενεῖς ὡὰ φαίνωνται καὶ ἑαυτοῖς ὡὰ προσπορίζωσι καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν ἢ τοὺς ἐξωτικοὺς κληρονόμους πάντα, ὅσα ἤθελον ἔχει, ὅτινι τρόπῳ ἂν βουληθῶσι, ὡὰ παραπέμπωσι. Ταῦτα δὲ οὐ μόνον οἱ ἄρχοντες ὀφείλουσι παραφυλάττειν ἀλλὰ καὶ οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι.

Ἐδόθη ἐν Χαλκηδόνι τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

25(1). *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Δημοσθένει ἐπάρχῳ πραιτωρίων.* Ὅσα περὶ τῶν καλουμένων κύβων ἤτοι κόττων καὶ τῆς τούτων κωλύσεως ἡμῖν νενομοθέτηται, ταῦτα ἄδειαν δίδομεν καὶ τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις καὶ ἀνερευνᾶν καὶ γινόμενα παύειν καὶ τοὺς ἀκοσμοῦντας διὰ τῶν λαμπροτάτων ἀρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν πατέρων καὶ τῶν ἐκδίκων τῶν πόλεων ἐπὶ σωφροσύνην ἐπανάγειν.

Constantinopoli Decio cons. [a. 529]

26.(1) *Idem A.Iuliano pp.* De reditibus quae singulis annis ad civitates perveniunt ex publicis vel privatis pecuniis, quae iis ab aliquibus relinquuntur vel donantur vel alio modo dantur seu comparantur, sive ad opera sive ad rem frumentariam sive ad publicos aquae ductus sive ad balnea calefacienda sive ad portus sive ad extructionem murorum vel turrium sive ad pontium straturarumque refectionem vel denique in publicos usus erogandae. tam ex publicis quam ex privatis causis ut dictum est, sancimus, ut in unum conveniant religiosissimus episcopus et tres viri bonae existimationis et in omni re eius civitatis primarii, et tam facta singulis annis opera inspiciant quam curent, ut metiantur et ut rationes reddant qui ea administrant vel administrabunt. et sub actorum confectione manifestum fiat opera perfecta esse vel dispensas esse pecunias sitonicas et balneatorias vel quae in straturas vel aquae ductus vel reliqua eiusmodi 1 destinatae sunt. Quae omnia immutata in omne aevum manere volumus et gestorum confectione palam fieri, sitne solutus qui ea administravit, an obligatus quidem apparuerit, id autem quod debuit persolverit: et sic securitatem habere eum qui hanc curam sus-

(1) Τίθενται ὡς εὕρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

26(1). *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰουλιανῷ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.* Περὶ τῶν καθ' ἕκαστον ἔτος ταῖς πόλεσι προσιουσῶν πολιτικῶν προσόδων ἢ πόρων ἐκ δημοσίων ἢ ἐξ ἰδιωτικῶν χρημάτων παρά τινων αὐταῖς ἢ καταλιμπανομένων ἢ δωρουμένων ἢ ἄλλως ἐπινοουμένων ἢ περιποιηθησομένων, εἴτε εἰς ἔργα εἴτε εἰς σιτωνίαν εἴτε εἰς δημόσιον ὁλκὸν εἴτε εἰς ἐκκαύσεις βαλανείων εἴτε εἰς λιμένας εἴτε εἰς τειχῶν ἢ πύργων οἰκοδομὰς ἢ γεφυρῶν ἢ ὁδοστρωσιῶν ἐπανόρθωσιν ἢ ἁπλῶς εἰς τὰς τῶν πολιτικῶν χρείας προχωρούντων, εἴτε ἀπὸ δημοσίων εἴτε ἀπὸ ἰδιωτικῶν ὡς εἴρηται προφάσεων, θεσπίζομεν εἰς ταὐτὸν συνιόντας τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον τρεῖς τε τῶν εὐυπολήπτων καὶ ἐν ἅπασι προεχόντων κατὰ τὴν πόλιν ἔτους ἑκάστου ἐποπτεύειν τε τὰ γενόμενα ἔργα καὶ παρασκευάζειν μετρεῖσθαι καὶ λογοθετεῖν τοὺς ταῦτα διοικοῦντας ἢ διοικήσαντας, καὶ ἐπὶ πράξεως ὑπομνημάτων φανερὸν γίνεσθαι τὸ πεπληρῶσθαι τὰ ἔργα, ἢ δεδιοικῆσθαι τά τε σιτωνικὰ χρήματα τά τε λουτρωνικὰ ἢ περὶ ὁδοστρωσίας ἢ περὶ ὁλκοὺς ὑδάτων ἢ ἕτερα τοιαῦτά

1 τινα. Ἅπερ ἅπαντα ἀμείωτα μένειν εἰς τὸν ἅπαντα βουλόμεθα χρόνον καὶ ἐπὶ τῆς πράξεως τῶν ὑπομνημάτων δηλοῦσθαι, ὡς ἀνεύθυνός ἐστιν ὁ ταῦτα διοικήσας ἢ καὶ ὑπεύθυνος μὲν ὤφθη, τὸ δὲ ὀφειλόμενον ἀπέδωκεν· καὶ οὕτως ἔχειν ἀσφάλειαν τὸν ταύτης τετυχηκότα τῆς πράξεως. στελοῦμεν γὰρ ἡμεῖς, ἡνίκα ἂν βουληθείημεν,

cepit. nos enim, quandocumque videbitur, mittemus quem placuerit, qui rationes ab illis factas examinet et, si recte facta invenerit, sententia sua plenam securitatem ipsis heredibusque et successoribus eorum praestet, ut non amplius aliarum rationum vel inquisitionum occasio relinquatur. quae omnia praepositis sanctis evangeliis sic diligenter fiant, cum nostra inquisitio quando 2 libuerit ipsis instet. Properandum autem est religiosissimo episcopo iisque qui cum eo rationes conficiunt, ut si qua opera continuos sumptus requirant, singulis annis diligenter ex publicis fructibus et sum- 3 ptibus restaurentur. Quod si administrator rationes reddere noluerit neque a religiosissimo locorum episcopo possessoribusque ad id delectis ad rationes reddendas evocari se siverit, tum per clarissimum provinciae praesidem officiumque id subditum id facere cogatur ac sine ulla poena compellatur, ut religiosissimo episcopo et civitatum primoribus rationes submittat et quae a se deberi apparuerit id civitati 4 restituat. Licentiam autem omnem nostris praesidibus adimimus discussores vel rationales vel exaequatores in civitates ad publicas rationes inquirendas mittere: sed si tale quid praeter voluntatem nostram faciunt, tum si qui sacram formam per subreptionem sibi comparaverunt, liceat

τὸν ἡμῖν δοκοῦντα, ὃς ἐποπτεύσει τὰ παρ' αὐτῶν γενόμενα λογοθέσια καί, εἴπερ ὀρθῶς ἔχοντα εὕροι, ψῆφον ποιήσεται τὸ ἀσφαλὲς αὐτοῖς καὶ κληρονόμοις αὐτῶν καὶ διαδόχοις τελείως περιποιοῦσαν, ἐφ' ᾧ μηκέτι δευτέρων λόγων ἢ ζητήσεων ἀφορμὰς ὑπολελεῖφθαι. πάντων ἐπὶ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων οὕτως σὺν ἀκριβείᾳ πραττομένων, ὡς τῆς ἡμετέρας αὐτοῖς ἐπιστησομένης, ἡνίκα ἂν βουληθείημεν, ἐξε-

2 τάσεως. Χρὴ μέντοι σπεύδειν τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ποιουμένους τοὺς λογισμούς, ὅπως, ἂν τὰ ἔργα εἰς ἀπέραντα τῆς δαπάνης ἀφορισθῇ, καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπιμελῶς γένοιτο ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀνανεούμενα πόρων τε καὶ προσόδων. 3 Εἰ μέντοιγε μὴ βουληθείη λογισμοὺς ὑποσχεῖν ὁ ταῦτα διοικήσας μηδὲ ἀνάσχοιτο τοῦ θεοφιλεστάτου τῶν τόπων ἐπισκόπου καὶ τῶν κτητόρων τῶν πρὸς τοῦτο ἀφωρισμένων εἰς λογισμοὺς αὐτὸν καλούντων, τηνικαῦτα ἀναγκάζεσθαι τοῦτο πράττειν διὰ τοῦ λαμπροτάτου τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντος καὶ τῆς πειθομένης αὐτῷ τάξεως, ζημίας πάσης χωρὶς συνωθουμένων, ἐφ' ᾧτε πᾶσι τρόποις λογισμοὺς ὑπέχειν τῷ θεοφιλεστάτῳ τῆς πόλεως ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς πρωτεύουσι τῶν πόλεων καὶ τὸ φαινόμενον ἐποφείλεσθαι παρ' αὐ- 4 (1) τοῦ ἀποδοῦναι τῇ πόλει. Πᾶσαν δὲ ἄδειαν ἀναιροῦμεν τοῖς ἡμετέροις ἄρχουσι πέμπειν ἐν ταῖς χώραις discussoras ἢ λογοθέτας ἢ ἐξισωτὰς ἐπὶ ταῖς τῶν δημοσίων λογισμῶν ἐξετάσεσιν· ἀλλ' εἴ τι τοιοῦτο πράξαιεν παρὰ γνώμην ἡμετέραν, τηνικαῦτα, εἰ μὲν θεῖός τισι τύπος κατὰ συναρπαγὴν πορισθείη, ἄδειαν εἶναι τῷ θεοφιλεστάτῳ τῆς πόλεως ἐπισκόπῳ προσ-

religiosissimo civitatis episcopo sacram quidem formam suscipere, sed ad nos renuntiare, ut cognoscamus, utrum ex sacra nostra iussione ad praesidem data an per subreptionem facta sit, ut si quam subreptionem intercessisse appareat, quod factum sit irritum sit isque qui eam comparaverit pe- 5 riculum subeat. Sin autem decretum vel etiam commonitorium vel praeceptum alicuius ex praefectis nostris missum est et rationum inquisitio in supra dictis capitulis commissa est, omnimodo religiosissimum civitatis episcopum et primates cives ea admittere vetamus, sed liceat et provinciae praesidi et ipsis civibus possessoribus tales iussiones reicere ac ne unum quidem nummum eius rei causa praestare. quod si religiosissimus episcopus praetermittit, dominum deum infensum habebit et imperatoriam indignationem expectet quod servilem in modum et indignum libera lingua, qualis sacerdotem decet, tacuerit. 6 Sed et si quis in provincia vel magistratuum quorumlibet vel consulum promotiones vel generales formas gloriosissimorum praefectorum vel alius ex nostris magistratibus renuntiat, vel etiam constitutionum vel sacrorum commonitoriorum vel generalium litterarum vel etiam imperialium statuarum erectionis insinuationem facit, non licet ei ultra sex solidos pro unaquaque renuntiationevel

δέχεσθαι μὲν τὸν θεῖον τύπον, μηνύειν δὲ εἰς ἡμᾶς, ὅπως ἂν ἡμεῖς γνοίημεν, εἴτε κατὰ θείαν ἡμῶν πρόσταξιν πρὸς αὐτὴν τὴν ἀρχὴν γεγραμμένην εἴτε κατὰ συναρπαγὴν γέγονεν, ὥστε εἰ κατά τινα γενόμενος φανείη σύναρπαγήν, τηνικαῦτα τὸ γενόμενον ἄκυρον εἶναι κίνδυνόν τε ὑποστῆναι τὸν

5 τοῦτο πορισάμενον. Εἰ δέ τινος τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων πεμφθείη ψῆφος ἢ καὶ κομμωνιτώριον ἢ πρόσταγμά τι καὶ λογοθέσιον περὶ τούτων τῶν προειρημένων κεφαλαίων ἐπιτραπείη, παντὶ βουλόμεθα τρόπῳ τὸν θεοφιλέστατον τῆς πόλεως ἐπίσκοπον καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει πρωτεύοντας μὴ προσίεσθαι ταῦτα, ἀλλὰ ἄδειαν εἶναι καὶ τῷ τῆς ἐπαρχίας ἡγουμένῳ καὶ αὐτοῖς γε δὴ τοῖς κτήτορσι καὶ πολίταις διωθεῖσθαι τὰς τοιαύτας προστάξεις καὶ μηδὲ ὀβολὸν ἕνα ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας παρέχειν. εἰ δὲ τοῦτο ῥαθυμήσειεν ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος, ἕξει μὲν δυσμενῆ τὸν δεσπότην θεὸν καὶ βασιλικὴν ἀγανάκτησιν ἀναμενέτω, ὅτι σιγὴν ἐσίγησεν ἀνελευθέραν τε

6(2) καὶ ἱερατικῆς παρρησίας ἀναξίαν. Ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐμφανίζει κατὰ χώραν ἢ ἀρχόντων οἱωνδήποτε ἢ ὑπάτων προαγωγὰς ἢ γενικοὺς τύπους τῶν ἐνδοξοτάτων ὑπάρχων ἢ καὶ ἑτέρου τινὸς τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων, ἢ καὶ διατάξεων ἢ θείων κομμωνιτωρίων ἢ γραμμάτων γενικῶν μέντοι ἐμφανίσεις, ποιοῖτο ἢ καὶ ἀνδριάντων βασιλικῶν καθιδρύσεις, μὴ εἶναι τούτῳ παρρησίαν περαιτέρω ἓξ νομισμάτων ἐφ' ἑκάστῃ μηνύσει ἢ ἐφ' ἑκάστῳ τύπῳ ἢ ἑκάστῃ διατάξει ἢ θείῳ κομ-

pro unaquaque forma vel unaquaque constitutione vel sacro commonitorio vel generali epistula vel statuarum erectione per singulas provincias ad quas ea attulit exigere, ut, quotcumque provinciae civitates sint, nihil eius intersit, sed sex tan-
7 tummodo solidos exigat. Quod si plus exegerit, eius quadruplum reddat, licentia episcopo quoque civitatis data id prohibendi isdemque poenis in hoc casu imminentibus, id est denarum auri librarum, tam provinciae praesidi quam officio ei subdito et religiosissimo episcopo, si his superexigere volentibus coniveant neque omnibus modis id prohibuerint.
8 Nulli autem penitus ex nostris magistratibus permittimus tales formas in provincias emittere de rivis seu cloacis purgandis vel aedificiis prope muros deiciendis vel de destructione eorum quae in porticibus facta sunt vel de iis quae produliae vocantur et ruinis sive intercolumniis evertendis vel de imaginibus vel omnino de eiusmodi inventis vel denique publicis negotiis: sed liceat religiosissimo episcopo civitatis et primariis civibus et provinciarum rectoribus et possessoribus civibusque tali forma insinuata eam non admittere, sed prohibere et repellere omnem exsecutionem omnemque exactionem ea de causa infictam: eadem poena et adversus religiosissimos episcopos imminente, si hoc non im-

μωνιτωρίῳ ἢ γράμματι γενικῷ ἢ ἀνδριάντων καθιδρύσει κομίζεσθαι καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν εἰς ἣν ταῦτα παρέλαβεν, ὥστε, ὁπόσας ἂν ἔχοι πόλεις ἡ ἐπαρχία, μηδὲν αὐτῷ διαφέρειν, ἀλλὰ τοὺς ἓξ μόνους κομίζεσθαι χρυ-

7 σοῦς. Εἰ δέ τι πλέον κομίσοιτο, τοῦτο τετραπλάσιον ἀποδοῦναι, ἄδειαν ἔχοντος καὶ τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου τοῦτο κωλύειν, κἀνταῦθα τῶν ἴσων ἐπικειμένων ποινῶν, τοῦτ' ἔστι τῶν ἀνὰ δέκα τοῦ χρυσίου λιτρῶν τῷ τε τῆς ἐπαρχίας ἡγουμένῳ τῇ τε πειθομένῃ τάξει καὶ τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ, εἴπερ ἐνδοῖεν αὐτοῖς ὑπεραπαιτεῖν βουλομένοις, ἀλλὰ μὴ πᾶσι

8 (3) τρόποις τοῦτο κωλύωσιν. Οὐδενὶ δὲ παντελῶς ἐφίεμεν τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων τοιούτους τινὰς τύπους ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκπέμπειν περὶ τῆς τῶν ὑδρορρόων ἤτοι ὑπονόμων ἀνακαθάρσεως ἢ περὶ τῆς τῶν οἰκοδομημάνων πρὸς τοῖς τείχεσι καθαιρέσεως ἢ τῶν ἐν ταῖς στοαῖς γενομένων καταλύσεως ἢ τῶν καλουμένων προδουλειῶν καὶ ἐρειπίων τόπων ἤτοι μεσοστύλων ἀνατροπῆς ἢ περὶ εἰκόνων ἢ τοιουτοτρόπων ὅλως ἐπινοιῶν ἢ πολιτικῶν ἁπλῶς ζητήσεων, ἀλλ' ἐξέστω τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει πρωτεύουσι καὶ τοῖς τῶν ἐπαρχιῶν ἡγουμένοις καὶ κτήτορσι καὶ πολίταις τοιούτου τινὸς ἐμφανισθέντος τύπου μὴ προσίεσθαι τοῦτον, ἀλλὰ κωλύειν καὶ διωθεῖσθαι πάντα ἐκβιβασμὸν καὶ πᾶσαν εἴσπραξιν ἐντεῦθεν ἐπαγομένην, τῆς αὐτῆς ἐπούσης ποινῆς καὶ κατὰ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, εἰ μὴ

9 pedierint. Religiosissimus autem episcopus et pater ceterique bonae opinionis possessores providere debent, ne quem locum publicum sive civitatis iuxta muros vel in publicis porticibus vel in plateis vel ubicumque situm a quoquam sine causa teneri sinant neve locus publicus absque sacra forma nostra cuiquam elo-
10 cetur. Idem etiam in distributionem quae dicitur aquarum ex sacra scilicet forma quibusdam competentem inquirant, ne alii plus alii minus quam

11 oportet habeant Verum neque praetextu fideiussionis subiectos nobis damno adfici patimur vel propter procuratoris constitutionem: sed si quidem immobiles res idoneas habent, qui citantur, iusiurandum solum in scriptis exponant: si minus, tum fideiussionem usque ad quantitatem dudum constitutam praebeant, sine ullo ta-
12 men incommodo. Si vero exsecutores de fideiussorum securitate vel de iuratoria cautione dubium moveant, conveniant religiosissimus episcopus et pater et defensor civitatis et iudicent, num fideiussor ad quantitatem actionis idoneus sit, quo facto exsecutori necesse sit eum fideiussorem suscipere, neque quicquam pro fideiussione aut iureiurando exi-
13 gat. Excepto eo casu, quo ex speciali nostra vel summorum magistratuum iussione iussus est personam abducere, si

9 (4) τοῦτο κωλύσαιεν. Λεῖ δὲ τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον τόν τε πατέρα τούς τε λοιποὺς ἐν ὑπολήψει κτήτορας προνοεῖν τοῦ μηδένα τόπον πολιτικὸν ἢ δημόσιον πρὸς τῷ τείχει ἢ ἐν ταῖς δημοσίαις στοαῖς ἢ πλατείαις ἢ ὁπουδήποτε κείμενον συγχωρεῖν ὑπό τινος ἀλόγως κατέχεσθαι μηδὲ ἐκδιδόναι πολιτικόν τινα τόπον χωρὶς ἡμε-

10 (5) τέρου θείου τύπου τισί. Τοὺς δὲ αὐτοὺς καὶ τὰ περὶ τῶν καλουμένων νομῶν τοῦ ὕδατος δηλαδὴ τῶν ἐκ θείου τύπου τισὶν ὑπηργμένων ἀναζητεῖν καὶ μὴ τὸν μὲν πλέον τὸν δὲ ἔλαττον τοῦ προσήκοντος ἔχειν.
11 (6) Ἀλλ' οὐδὲ προφάσει ἐγγυητικῶν ζημίαις τοὺς ἡμετέρους ὑποτελεῖς ὑποβάλλεσθαι συγχωροῦμεν ἢ ὑπὲρ στάσεως ἐντολέως· ἀλλ' εἰ μὲν ἀκίνητον ἔχοιεν οὐσίαν ἀξιόχρεων οἱ ὑπομνησθέντες, ὅρκου γραμματεῖον ἐκτίθεσθαι μόνον· εἰ δὲ οὐκ ἔχοιεν, τηνικαῦτα μὲν ἐγγύην ἄχρι τῆς ἤδη κρατούσης ποσότητος παρέχειν, χωρὶς

12 μέντοι ζημίας ἁπάσης. Εἰ δὲ ἀμφισβητοῖεν οἱ πράκτορες περὶ τῆς τῶν ἐγγυητῶν ἀξιοπιστίας ἢ τῆς διωμοσίας, καινῇ συνιόντας εἰς ταὐτὸ τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον τόν τε πατέρα τόν τε ἔκδικον τῆς πόλεως κρίνειν τὸν ἀξιόπιστον φαινόμενον ἐγγυητὴν πρὸς τὴν τῆς ἐναγωγῆς ποσότητα καὶ ἀνάγκην ἔχειν τὸν πράκτορα δέχεσθαι τοῦτον ἐγγυώμενον, μηδὲν κομιζόμενον ὑπὲρ ἐγγυητικοῦ ἢ ἐξωμο-

13 σίας. Πλὴν εἰ μὴ ἐξ ἰδικῆς ἡμῶν ἢ τινος τῶν μεγίστων ἀρχόντων προστάξεως κελευσθείη τὸ πρόσωπον ἀγαγεῖν, ἐγγυητῇ μὴ καταπιστεύσας· τη-

fideiussori fidem non habeat: tum enim licebit exsecutori fideiussorem non suscipere, sed ed hoc quidem sine ullo damno. 14 Etiam in his eaedem poenae adversus religiosissimum episcopum et clarissimum provinciae rectorem obtinent, si quid eorum violari permiserint vel violatorem non statim de- 15 nuntiaverint. Scilicet non permittant supra modum nostra constitutione definitum sportularum nomine quia exigi vel descriptionem ex quibuslibet causis in civitatibus propter necessitatem fieri, nisi tantummodo ex illis causis, velut de insinuatione promotionum et constitutionum et sacrarum vel generalium commonitoriorum vel formarum vel epistularum et de ceteris eiusmodi, de quibus antea sanximus, et quae ob propriam utilitatem vel salutem cives in opera publica forte vel in sitoniam vel in aliam ab omnibus comprobatam causam liberalitatis gratia facere velint, quae ad communem civitatis utilitatem spectant: in eos qui haec violare temptent et in religiosissimos episcopos qui id ad nos non referant ea quae iam mi- 16 nati sumus optineant. Sane religiosissimus uniuscuiusque civitatis episcopus, compertis omnibus quae a nobis definita sunt, etiam adaerationem metatorum ac prohibitionem ademptionis armorum eaquae quae sacra nostra constitutione his de rebus publicata continentur

νικαῦτα γὰρ ἄδεια ἔσται τῷ πράκτορι ἐγγυητὴν μὴ κομίζεσθαι καὶ τοῦτο μέντοι πράττειν χωρὶς ἁπάσης ζημίας.

14 Κἀνταῦθα τῶν αὐτῶν κρατούντων ἐπιτιμίων κατά τε τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου καὶ τοῦ λαμπροτάτου τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντος, εἴ τι τούτων παραβαθῆναι συγχωρήσαιεν ἢ παραβαινομένου τινὸς μὴ θᾶττον ταῦτα μη- 15 (7) νύσαιεν. Δηλαδὴ μὴ συγχωρούντων αὐτῶν μηδὲν πλέον τι τοῦ διωρισμένου μέτρου τῇ ἡμετέρᾳ διατάξει προφάσει σπορτούλων κομίζεσθαι μηδὲ διαγραφὴν ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας ἐν ταῖς πόλεσιν ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι, πλὴν ἢ μόνον ἐκείνων τῶν αἰτιῶν, ἃς περὶ τὰς ἐμφανίσεις τῶν προαγωγῶν καὶ τῶν διατάξεων καὶ θείων ἢ γενικῶν κομμωνιτωρίων ἢ τύπων ἢ γραμμάτων καὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων, περὶ ὧν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐνομοθετήσαμεν καὶ ἅπερ ἂν ὑπὲρ ἰδίας ὠφελείας καὶ σωτηρίας οἱ τῆς πόλεως βουληθεῖεν εἰς ἔργα πολιτικὰ τυχὸν ἢ εἰς σιτωνίαν ἢ εἰς ἑτέραν ἀρέσκουσαν ἅπασιν αἰτίαν κατὰ φιλοτιμίαν ποιήσασθαι, ἐξ ὧν τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ὠφεληθήσεται· φυλαττομένων κατὰ τῶν παραβαίνειν ταῦτα ἐπιχειρούντων καὶ μὴ εἰς ἡμᾶς ἀγόντων θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῶν ἤδη παρ' ἡμῶν

16 (8) ἠπειλημένων. Δεῖ δὲ τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον ἑκάστης πόλεως πάντα γινώσκοντα τὰ παρ' ἡμῶν ἐπὶ τούτοις διατεταγμένα καὶ μὴν καὶ ἀπαργυρισμοῦ μητάτων καὶ κωλύσεως ἀφοπλισμῶν καὶ τούτων, ὅσα περιέχεται τῇ θείᾳ ἡμῶν διατάξει τῇ περὶ τούτων ἐν κοινῷ γεγραμμένῃ, πέρας ἐπιτιθέναι προσῆκον.

competenti exsecutioni mandare debet. *D. VIII k. Iul. Chalcedone Lampadio et Oreste vv. cc. conss.* [a. 530]

27 *Idem A. Iuliano pp.* De creationibus curatorum, qui furiosis utriusque sexus dantur, necesse nobis visum est constituere, quemadmodum eas cele-

1 brari oportet. Et si quidem pater curatorem furioso vel furiosae in ultimo elogio heredibus institutis vel exheredatis dederit (ubi et fideiussionem cessare necesse est paterno testimonio pro satisdatione sufficiente), ipse qui datus est ad curationem perveniat, ita tamen ut in provinciis apud praesides earum, praesente eis tam viro religiosissimo locorum antistite quam tribus primatibus, actis intervenientibus, tactis sacrosanctis scripturis depromat omnia se recte cum utilitate furiosi gerere neque praetermittere, quae utilia furioso esse putaverit, neque admittere, quae non utilia esse existimaverit: et inventario cum omni subtilitate publice conscripto res suscipiat et eas secundum sui opinionem disponat sub hypotheca rerum ad eum pertinentium, ad similitudinem tutorum et adulti curatorum. 2 Sin autem testamentum quidem parens non confecerit, lex autem curatorem utpote adgnatum vocaverit vel eo cessante aut non idoneo forsitan existente ex iudiciali electione curatorem ei dare necesse fue-

Ἐδόθη ἐν Χαλκηδόνι τῇ ὀγδόῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

27 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Περὶ τῶν χειροτονιῶν τῶν κηδεμόνων, οἵτινες τοῖς μαινομένοις ἑκατέρου φύλου δίδονται, ἀναγκαῖον ἐφάνη ἡμῖν ἵνα διορισώμεθα, τίνι τρόπῳ προσήκει ἵνα 1 τελῶνται αὗται. Καὶ εἰ μὲν ὁ πατὴρ κηδεμόνα ἔδωκε τῷ μαινομένῳ ἢ τῇ μαινομένῃ ἐν τῇ τελευταίᾳ βουλήσει κληρονόμων ἐνισταμένων ἢ ἀποκληρουμένων, (ἔνθα ἀναγκαῖόν ἐστιν ἵνα καὶ ἡ ἐγγύησις ἀργῇ, τῆς πατρικῆς μαρτυρίας ἀρκούσης ὑπὲρ τῆς ἱκανοδοσίας), ὁ δεδομένος προσερχέσθω εἰς τὴν κηδεμονίαν, οὕτως ὅμως, ἵνα ἐν ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τοῖς διοικηταῖς αὐτῶν, παρισταμένου αὐτοῖς τοῦτο μὲν τοῦ θεοφιλεστάτου τῶν τόπων ἱεράρχου, τοῦτο δὲ τριῶν προϋχόντων, ὑπομνημάτων μὲν παρεμβαινόντων, θιγγανομένων δὲ τῶν ἁγίων γραφῶν, ἐπαγγέλληται ὅτι πάντα ὀρθῶς ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ μαινομένου θέλει διοικήσῃ, οὐδὲ θέλει παραλίπῃ ὅσα ἤθελε νομίσῃ ὅτι ὠφέλιμά εἰσι τῷ μαινομένῳ, οὐδὲ θέλει δεχθῇ ὅσα ἤθελεν ὑπολάβῃ ὅτι οὐκ εἰσιν ὠφέλιμα· καὶ ἀπογραφῆς συν πάσῃ λεπτολογίᾳ δημοσίως συγγραφομένης τὰ πράγματα ὑποδέχηται καὶ ταῦτα κατὰ τὴν ἰδίαν γνώμην διαθέτῃ ἐπὶ ὑποθήκῃ πραγμάτων εἰς αὐτὸν ἀνηκόντων, κατὰ μίμησιν τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῶν κηδε- 2 μόνων τοῦ ἐφήβου. Εἰ δ' ὅμως διαθήκην μὲν ὁ γονεὺς οὐκ ἐποίησεν, ὁ δὲ νόμος ὡς κηδεμόνα τὸν ἐξ ἀρρενογονίας καλεῖ ἤ, τούτου ἐλλείποντος ἢ μὴ ὄντος τυχὸν ἐπιτηδείου, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἵνα ἐκ τῆς δικαστικῆς ἐπιλογῆς δώσῃ αὐτῷ κηδεμόνα, τότε δη-

rit, tunc scilicet et in provinciis apud praesidem cuiuscumque provinciae et virum religiosissimum episcopum civitatis nec non tres primates creatio procedat, ita ut, si quidem curator substantiam idoneam possidet et sufficientem ad fidem gubernationis, et sine aliqua satisdatione nominatio eius procedat. sin autem non talis eius census inveniatur, tunc et fideiussio in quantum possibile est ab eo exploretur. 3 Creatione omnimodo sacrosanctis scripturis propositis in omni causa celebranda, ipso autem curatore, cuiuscumque substantiae vel dignitatis est, praefatum sacramentum pro utiliter rebus gerendis praestante et inventarium publice conscribente et hypotheca rerum curatoris modis omnibus adhibenda, quatenus possint undique res furiosi utiliter gubernari. *D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.* [a. 530]

28 *Idem A. Iuliano pp.* Tam dementis quam furiosi liberi cuiuscumque sexus possunt legitimas contrahere nuptias, tam dote quam ante nuptias donatione a curatore eorum praestanda: aestimatione tamen in hac quidem regia urbe excellentissimi praefecti urbis, in provinciis autem virorum clarissimorum earum praesidum vel locorum antistitum tam opinione personae quam moderatione dotis et ante nup-

λονότι καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τῷ διοικητῇ οἱασδήποτε ἐπαρχίας καὶ τῷ Θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τρισὶν ἐκ τῶν προὐχόντων ἡ χειροτονία προβαινέτω, οὕτως ἵνα, ἐὰ μὲν ὁ κηδεμὼν οὐσίαν ἐπιτηδείαν κτηται καὶ ἐπαρκῇ πρὸς τὴν πίστ τῆς διοικήσεως, καὶ δίχα τινὸς ἐκ νοδοσίας προβαίνῃ ὁ διορισμὸς αὐτοῦ. Εἰ δ' ὅμως μὴ εὑρίσκεται τοιαύτη ἀπογραφὴ [κατάστασις] αὐτοῦ. τότε καὶ ἐγγύησις ἀπαιτείσθω ἀπ' αὐτοῦ εἰς

3 ὅσον ἐστὶ δυνατόν. Τῆς χειροτονίας ἐν πάσῃ αἰτίᾳ τελουμένης παντρόπῳ τῶν ἁγίων γραφῶν προκειμένων, αὐτοῦ δὲ τοῦ κηδεμόνος, οἱασδήποτε ὑποστάσεως ἢ ἀξιώματός ἐστ τὸν προειρημένον παρέχοντος ὅρκον περὶ τοῦ ὠφελίμως διοικήσειν τὰ πράγματα καὶ ἀπογραφὴν δημοσίᾳ συγγράφοντος καὶ ὑποθήκης τῶν πραγμάτων τοῦ κηδεμόνος πᾶσι τρόποις παρεχομένης, ἵνα πάντως δύνωνται τὰ πράγματα τοῦ μαινομένου ὠφελίμως καὶ διοικῶνται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς καλένδαις τοῦ Σεπτεμβρίου : 30 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

28 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τοῦ τε ἄφρονος καὶ τοῦ μαινομένου οἱ παῖδες οἱουδήποτε φύλου δύνανται ἵνα νομίμους συνάπτωσι γάμους, τοῦτο μὲν προικὸς τοῦτο δὲ προγάμου δωρεᾶς ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος αὐτῶν παρεχομένης: δοκιμασίᾳ ὅμως ἐν ταύτῃ μὲν τῇ βασιλίδι πόλει τοῦ ἐξοχωτάτου ἐπάρχου τῆς πόλεως, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις τῶν διασημοτάτων αὐτῶν διοικητῶν ἢ τῶν κατὰ τόπους ἱεραρχῶν περὶ τῆς γνώμης τοῦ προσώπου καὶ περὶ τοῦ καθοριστέου μέτρου τῆς προικὸς

tias donationis statuenda, praesentibus tam curatoribus dementis quam furiosi nec non his, qui ex genere eorum nobiliores sunt, ita tamen, ut nulla ex hac causa oriatur vel in hac regia urbe vel in provinciis iactura substantiae furiosi vel mente capti, sed gratis omnia procedant, ne tale hominum infortunium etiam expensarum detrimento praegravetur. *D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.* [a. 530]

29(1) *Idem A. Iuliano pp.* Sancimus, ut nemo devotissimorum clericorum sive a clerico sive a quoquam laicorum qui dicuntur statim ab initio apud beatissimos singularum dioecesium patriarchas accusetur, sed primum secundum sacros canones apud episcopum civitatis, in qua clericus commoratur: quem si suspectum habet, apud metropolitanum episcopum hoc faciat: sin autem, ut fit, ne in hoc quidem adquiescit, tum ad sacrum eius provinciae concilium reum iudicandum trahat, ut tres religiosissimi episcopi, qui secundum tempus ordinationis praestant, cum metropolita conveniant et litem in pleno synodi consessu diiudicent. Ac si sententia placuerit, a negotio discedatur. 2 Sin laesum se esse putat, tum beatissimum illius dioecesis patriarcham appellet, cuius sententia omnino stetur, pe-

καὶ τῆς προγάμου δωρεᾶς, παριστα-
μένων ἅμα τῶν κηδεμόνων τοῦ ἄφρο-
νος καὶ τοῦ μαινομένου οὐ μὴν ἀλλὰ
καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἐκ τοῦ γένους αὐ-
τῶν ἐπισημότεροί εἰσιν, οὕτως ὅμως
ἵνα ἢ ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει ἢ
ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μηδεμία ἐκ ταύτης
τῆς αἰτίας ἀναφύηται ζημία τῇ περιου-
σίᾳ τοῦ μαινομένου ἢ τοῦ ἄφρονος,
ἀλλὰ δωρεὰν τὰ πάντα προβαίνωσιν,
ὅπως μὴ ἡ τοιαύτη τῶν ἀνθρώπων
δυστυχία καὶ τῶν δαπανῶν τῇ ζημίᾳ
ἐπιβαρύνηται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Ὀκτωβρίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

29(1) *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰουλιανῷ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.* Θεσπίζομεν μηδένα τῶν εὐλαβεστάτων κληρικῶν εἴτε παρά τινος συγκληρικοῦ εἴτε παρὰ τῶν καλουμένων λαϊκῶν τινος εὐθὺς καὶ ἐκ πρώτης ἐν αἰτιάσει γίνεσθαι παρὰ τοῖς μακαριωτάτοις πατριάρχαις διοικήσεως ἑκάστης, ἀλλὰ πρῶτον κατὰ τοὺς ἱεροὺς θεσμοὺς παρὰ τῷ τῆς πόλεως ἐπισκόπῳ, καθ' ἣν ὁ κληρικὸς διάγει· εἰ δὲ ὑπόπτως ἔχει πρὸς ἐκεῖνον, παρὰ τῷ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπῳ τοῦτο πράττειν· εἰ δὲ ὡς εἰκὸς οὐδὲ τὰ κατ' ἐκεῖνον αὐτὸν ἀρέσκοι, τηνικαῦτα πρὸς τὴν εὐαγῆ σύνοδον τὴν τῆς χώρας ἄγειν αὐτὸν δικασόμενον, τριῶν ἅμα τῷ μητροπολίτῃ συνιόντων θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῶν κατὰ τὴν τάξιν τῆς χειροτονίας πρωτευόντων καὶ τὴν δίκην ἐν τάξει τῆς

1 ὅλης συνόδου κατεξεταζόντων. Καὶ εἰ μὲν στερχθείη τὰ κεκριμένα, πραγ-
2 μάτων ἀπηλλάχθαι. Εἰ δὲ οἰηθείη βεβλάφθαι, τηνικαῦτα ἐπικαλεῖσθαι τὸν μακαριώτατον πατριάρχην τῆς διοικήσεως ἐκείνης, καὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

rinde atque si ab initio iudi-
3 cium susceperit. Contra tales enim episcopales sententias provocationem locum non habere a praedecessoribus nos-
4 tris constitutum est. Idem valeat et si episcopus accusatur sive a laicis qui dicuntur sive ab aliquo religiosissimorum clericorum sive ab alio

5 reverendo episcopo. Vetamus enim omnino accusationes apud beatissimos patriarchas deponi accusatosque in aliam provinciam abduci, nisi forte ideo accusatio deponatur, ut causa ad religiosissimum loci episcopum transferatur: tunc enim licebit accusationem et apud religiosissimos patriarchas deponi, litteras vero componi ad aliquem religiosissimorum loci episcoporum, ut is causam secundum modum antea a nobis definitum audiat.
6 Nec tamen ei permitti ad devotissimos clericos se conferre et immodicis sportulis quae dicuntur citatos adfligere, quemadmodum nimirum adhuc

7 peccari cognovimus. Pro singulis enim citatorum personis non supra sextum solidi partem sportularum nomine missis a religiosissimis patriarchis et metropolitis dari permittimus, vel, si episcopus accusatus est, usque ad senos solidos pro quacumque quantitate vel qualicumque causa praestari neque quid amplius.

κρινομένοις πάντως ἐμμένειν, ὡσανεὶ
ἔτυχεν ἐξ ἀρχῆς αὐτὸς ἠρημένος δι-
3 καστής. Κατὰ γὰρ δὴ τῶν τοιούτων ἐπισκοπικῶν ἀποφάσεων οὐκ εἶναι χώραν ἐκκλήτῳ τοῖς πρὸ ἡμῶν νενο-

4 μοθέτηται. Τοῦ αὐτοῦ τούτου φυλαττομένου καὶ εἴπερ ἐπίσκοπος ὁ μεμφθεὶς εἴη εἴτε παρά τινος τῶν καλουμένων λαϊκῶν εἴτε παρά τινος τῶν θεοφιλεστάτων κληρικῶν εἴτε καὶ παρ' ἑτέρου τινος θεοφιλοῦς ἐπισκόπου.
5 Τὸ γὰρ εὐθὺς τὰς αἰτιάσεις ἀποτίθεσθαι παρὰ τοῖς ἁγιωτάτοις πατριάρχαις καὶ τοὺς αἰτιωμένους εἰς ἑτέραν ἀπάγεσθαι χώραν παντελῶς ἀπαγορεύομεν, πλὴν εἰ μὴ τὴν αἰτίασίν τις ἐπὶ τούτῳ θείη, ἐφ' ᾧτε παραπεμφθῆναι τὴν ὑπόθεσιν τῷ τῆς χώρας θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ· τηνικαῦτα γὰρ ἄδεια μὲν ἔσται τὴν αἰτίασιν ἀποτίθεσθαι καὶ παρὰ τοῖς θεοφιλεστάτοις πατριάρχαις, γράμματα δὲ γίνεσθαι πρός τινα τῶν κατὰ τόπον θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, ὥστε αὐτὸν ἀκροάσασθαι τῆς ὑποθέσεως κατὰ τὸν ἔμπροσθεν ὑφ' ἡμῶν ὑπηγορευμένον τρόπον.
6(1)Οὐ μὴν τούτῳ ἄδειαν παρέχειν τοῖς εὐλαβεστάτοις κληρικοῖς κατιέναι καὶ ἀμετρίᾳ τῶν καλουμένων σπορτούλων τοὺς ὑπομιμνησκομένους ἐπιτρίβειν, ὁποῖον δή τι μέχρι νῦν ἁμαρτάνεσθαι

7 μεμαθήκαμεν. Ἐφ' ἑκάστῳ γὰρ προσώπῳ τῶν καλουμένων οὐ περαιτέρω τῆς ἕκτης τοῦ νομίσματος μοίρας κατὰ πρόφασιν σπορτούλων δίδοσθαι συγχωροῦμεν τοῖς παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων πατριαρχῶν καὶ μητροπολιτῶν στελλομένοις, ἢ εἴπερ ἐπίσκοπος εἴη ὁ μεμφθείς, ἄχρι νομισμάτων ἓξ ἐφ' ὅσῃ δήποτε ποσότητι καὶ οἱᾳδήποτε αἰτίᾳ παρέχεσθαι μόνον καὶ πλέον τούτου

8 Idem valebit in metropolitis, si qua apud eos accusatio adversus aliquem episcoporum qui sub eis sunt vel illius provinciae clericorum deponatur: nam si in civilibus causis sportularum sumptuumque modum contrahere festinavimus idque lege comprehendere cuzavimus, multo magis in ecclesiasticis accusationibus modum
9 servari sancimus. Quod si causa a religiosissimo patriarcha ad aliquem religiosissimorum metropolitarum vel alium religiosissimorum episcoporum delata sententia feratur, una autem pars in ea non adquiescat, sed appellatio interponatur, tum ad archiepiscopalem sedem appellatio dirigatur ibique secundum id quod hucus-
10 que obtinuit diiudicetur. Si quis adversus haec quid facere ausus erit, totius summae quam accepit duplum ei a quo plus exegit reddat et ecclesiasticae poenae subiciatur a sanctissimo pro tempore patriarcha vel religiosissimo metropolita e clericorum numero removen-
11 dus. Accusationes autem, si res ad ecclesiasticum statum pertinet, necessario apud solos religiosissimos episcopos vel metropolitas vel apud sanctas synodos vel religiosissimos patriarchas fieri iubemus: si vero civilis contentio est, volentibus tales quaestiones apud dictos religiosissimos episcopos proponere permittimus, invitum non cogimus, cum tribunalia civilia habeant, si

8 μηδέν. Ταὐτοῦ τούτου κρατοῦντος καὶ ἐπὶ τῶν μητροπολιτῶν, ὅταν παρ' αὐτοῖς ἀποτεθείη τις αἰτίασις κατά τινος τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἐπισκόπων ἢ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης κληρικῶν. εἰ γὰρ ἐπὶ τῶν πολιτικῶν δικῶν συστεῖλαι τὸ τῶν σπορτούλων καὶ δαπανημάτων μέτρον ἐσπεύσαμεν καὶ τοῦτο νομοθεσίᾳ παραδοῦναι συνείδομεν, πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν μέμψεων τὴν συμμετρίαν φυλάττεσθαι νομοθετοῦ-
9 μεν. Εἰ μέντοι παραπεμφθείσης τῆς ὑποθέσεως παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου πατριάρχου ἢ τινι τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν ἢ ἄλλῳ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἐνεχθείη ψῆφος καὶ μὴ στερχθείη παρὰ θατέρου μέρους ἔκκλητός τε γένηται, τηνικαῦτα ἐπὶ τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον φέρεσθαι τὴν ἔφεσιν κἀκεῖσε κατὰ τὸ μέχρι

10 (3) νῦν κρατοῦν ἐξετάζεσθαι. Εἴ δέ τις τολμήσειε παρὰ ταὐτά τι πρᾶξαι, ἀναδώσει μὲν πᾶν ὅσον εἴληφε τῷ ὑπερπραχθέντι διπλάσιον, γενήσεται δὲ καὶ ὑπὸ ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον παρὰ τοῦ κατὰ καιρὸν ἁγιωτάτου πατριάρχου ἢ τοῦ θεοφιλεστάτου μητροπολίτου, τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐκβαλ-

11 (4 λόμενος καταλόγων. Τὰς δὲ αἰτιάσεις, εἰ μὲν εἰς ἐκκλησιαστικὴν ὁρᾷη τὸ πρᾶγμα κατάστασιν, ἐξ ἀνάγκης παρὰ μόνοις γίνεσθαι τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις ἢ μητροπολίταις ἢ παρὰ ταῖς εὐαγέσι συνόδοις ἢ τοῖς θεοφιλεστάτοις πατριάρχαις κελεύομεν· εἰ δὲ πολιτικὰ τὰ τῶν ἀμφισβητήσεων εἴη, ἑκόντας αὐτοὺς τὰς τοιαύτας ζητήσεις παρὰ τοῖς εἰρημένοις θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις προτιθέναι συγχωροῦμεν, ἄκοντα δὲ οὐκ ἀναγκάζομεν, ὄντων αὐτοῖς τῶν πολιτικῶν δικαστη-

ea magis placeant, apud quae etiam de criminibus disceptari 12 licet. Quoniam vero quidam religiosissimorum patriarcharum in provinciis, in quibus agunt, etiam metropolitae locum obtinent, quidam per totam dioecesim ordinationes religiosissimorum episcoporum, qui sub ipsis sunt, vel metropolitarum vel ceterorum faciunt, de his ea sancimus, quae iam de religiosissimis metropolitis constituimus. is enim et metropolita merito nominetur, cuius dispositioni ex sacris canonibus episcopi qui sub metropoli constituti sunt subiciuntur. *D. XV k. Nov. Constantinopoli Lampadio et Oreste conss.* [a. 530]

30(1) *Idem A. Iohanni pp.* Sancimus in curationibus minorum, sive primae sive secundae aetatis sunt, vel etiam ceterorum, quibus e lege curatores dantur, si facultates minorum usque ad quingentos tantum solidos valent, non expectari creationem a provinciae rectoribus procedentem neque magnis sumptibus eam implicari rectoribus fortasse in illis civitatibus non morantibus, in quibus curationem procedere contingit, sed apud defensorem vel praefectum illius urbis, in Alexandria apud iuridicum eius, una cum eius religiosissimo episcopo vel etiam aliis publicis personis, si quas civitas habet, creationes tutorum curatorumque fieri, ut fideiussor secundum modum patrimonii ex sententia memoratarum personarum detur ceteraque omnia procedant, quae in tutorum curatorumve et fideiussorum persona fieri solent, cum personarum tantum, apud quas ea fiant, mutatio propter minorum utilitatem praesenti lege inducatur. Quae scilicet omnia sub datione duorum solidorum fiant: ideo enim potissimum haec constitutio inducta est: imminente poena, si quis plus accipere ausus est aut tutelam curatelamque ab maioris lucri spem constituere differt, ut non solum triplum totius summae quam accepit reddat, sed etiam ab administratione ipsa removeatur. Cum vero apud defensorem nominatio tutorum curatorumve fit, praesente etiam religiosissimo civitatis episcopo, gesta in ipsis sacrosanctae ecclesiae archivis deponi sancimus, ut perpetua rei memoria sit neve iis qui sub tutela curave constituti sunt securitas quam inde habent pereat. In hac autem magna urbe tutelae curatelaeque apud solum clarissimum praetorem constituantur quemadmodum iam sancitum est. *D. IIII k. Aug. Constantinopoli post cons. Lampadii et Orestis.* [a. 531]

31 *Idem A. Iohanni pp.* Sancimus, si quando afuerit is, qui res alienas vel creditori obnoxias detinet, et desiderat dominus rei vel creditor suam

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

30 (1) *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰωάννῃ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.* Θεσπίζομεν ταῖς κηδεμονίαις τῶν νέων, εἴτε τῆς πρώτης εἴτε τῆς δευτέρας εἶεν ἡλικίας, ἢ καὶ ἕτεροί τινες οἷς ὁ νόμος δίδωσι κηδεμόνας, εἴπερ ἄχρι πεντακοσίων χρυσῶν καὶ μόνον τὰ τῆς περιουσίας εἴη τῶν νέων, μὴ τὴν τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν περιμένειν χειροτονίαν μηδὲ δαπάναις μεγάλαις περιβάλλεσθαι, τῶν ἀρχόντων ἴσως οὐδὲ ἐνδημούντων ταῖς πόλεσιν ἐκείναις, ἐν αἷς προϊέναι τὴν κηδεμονίαν συμβαίνει, ἀλλὰ παρὰ τῷ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκδίκῳ ἢ στρατηγῷ, κατὰ τὴν Ἀλεξανδρέων παρὰ τῷ ταύτης iuridico, ἅμα τῷ θεοφιλεστάτῳ ταύτης ἐπισκόπῳ ἢ καὶ δημοσίοις προσώποις, εἴγε εὐπορίᾳ τούτων ἡ πόλις, γίνεσθαι τὰς χειροτονίας τῶν κηδεμόνων, ἐγγυητοῦ τε πρὸς τὸ μέτρον τῆς οὐσίας διδομένου κατὰ τὴν τῶν εἰρημένων προσώπων κρίσιν καὶ

τῶν ἄλλων ἁπάντων προϊόντων, ὁπόσα ἐπὶ τῶν κηδεμόνων ἐγγυητοῦ τε πρὸς τὸ μέτρον εἴθισται, μόνης τῆς τῶν προσώπων ἐναλλαγῆς, παρ' οἷς ταῦτα πράττεται, διὰ τὸ τῶν νέων χρήσιμον ἀπὸ τῆς παρούσης νομοθεσίας εἰσαγο-

1 μένης. Πάντων δηλονότι ἐπὶ μόνῃ δύο νομισμάτων δόσει πραττομένων, διόπερ μάλιστα ἡ τοιαύτη τέθειται διάταξις· ποινῆς ἐπικειμένης, εἴ τις πλέον λαβεῖν θαρρήσειεν ἢ ἀναβάλλοιτο καταστῆσαι τὴν κηδεμονίαν ἐλπίδι μείζονος κέρδους, καὶ οὐ μόνον τριπλάσιον ἀναδιδόντος πᾶν ὅπερ ἂν λάβοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ φροντίσματος

2 ἀποκινουμένου. Ἡνίκα δὲ ἂν παρὰ ἐκδίκῳ γίνοιντο αἱ τῶν κηδεμόνων προβολαί, παρόντος καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου τῆς πόλεως ἐπισκόπου, ἐν αὐτοῖς τοῖς τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ἀρχείοις ἀποτίθεσθαι τὰ πραττόμενα θεσπίζομεν, ὥστε εἶναι διηνεκῆ τοῦ πράγματος μνήμην καὶ μὴ παραπόλλυσθαι τοῖς τυχοῦσι τῆς κηδεμονίας

3 τὴν ἐντεῦθεν ἀσφάλειαν. Τῶν ἐπὶ τῆς μεγάλης ταύτης πόλεως κηδεμονιῶν παρὰ μόνῳ τῷ λαμπροτάτῳ πραίτωρι πραττομένων, καθάπερ ἤδη νενομοθέτηται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τετάρτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

31 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Θεσπίζομεν, ἐάν ποτε ἀπολιμπάνηται ἐκεῖνος, ὅστις κατέχει πράγματα ἀλλότρια ἢ τῷ πιστωτῇ ὑποκείμενα, καὶ ἐπιθυμῇ ὁ

intentionem proponere et non ei licentia sit absente suo adversario qui rem detinet vel infantia vel furore laborante et neminem tutorem vel curatorem habente vel in summa potestate constituto, licentia ei detur adire praesidem vel libellum ei porrigere et hoc in querimoniam deducere intra constituta tempora et interruptionem temporis facere. 1 Sin autem nullo poterit modo praesidem adire, saltem ad episcopum locorum eat et suam manifestare voluntatem scriptis deproperet. *D. Constantinopoli k. Oct. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.* [a. 531]

32 (1)*[Idem A.]* Si per tres annos emphyteuta domino emphyteusis canonem offert, dominus autem in regia urbe vel in provinciis commoratus eum accipere differt, licet emphyteutae pensionem ei offerre et fine triennii appropinquante, nisi accipere vult, obsignare id et ea de re testationem facere apud gloriosissimum praefectum urbi vel gloriosissimos praefectos praetorio vel competentem magistratum, cui praedii dominus subiectus est [vel patriarcham, si dominus potens est]: in provinciis vel apud praesidem vel praeside absente apud defensorem loci vel apud episcopum civitatis, in qua dominus fundi degit, ea de re agere, ut et unius memoratarum personarum testimonium rei gestae adhibeatur.

δεσπότης τοῦ πράγματος ἢ ὁ πιστωτὴς ἵνα τὴν ἐναγωγὴν αὐτοῦ κινήσῃ καὶ μὴ ᾖ αὐτῷ ἄδεια, ἀπολειπομένου τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ, ὅστις τὸ πρᾶγμα κατέχει, ἢ νηπιότητι ἢ μανίᾳ πάσχοντος καὶ οὐδένα ἐπίτροπον ἢ κηδεμόνα ἔχοντος ἢ ἐν ὑπάτῳ ἀξιώματι τελοῦντος, [θεσπίζομεν] ἵνα ἄδεια παρέχηται αὐτῷ ὅπως προσέρχηται πρὸς τὸν ἄρχοντα ἢ λίβελλον ἐπιδίδῃ αὐτῷ καὶ τοῦτο εἰς μέμψιν καταφέρῃ εἴσω τοῦ ὡρισμένου χρόνου καὶ διακοπὴν τοῦ | χρόνου ποιῇ. Εἰ δ' ὅμως οὐδενὶ τρόπῳ δυνηθῇ ἵνα πρὸς τὸν ἄρχοντα προσέλθῃ, πορευέσθω τοὐλάχιστον πρὸς τὸν κατὰ τόπον ἐπίσκοπον καὶ σπευδέτω ἵνα τὴν ἰδίαν βούλησιν ἐγγράφως φανεροῖ.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῖς καλένδαις τοῦ Ὀκτωβρίου 531 *μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.*

32 (1) *[Ὁ αὐτὸς βασιλεύς.]*

Ἐὰν ἐπὶ τρεῖς ἐνιαυτοὺς ὁ μὲν ἐμφυτευτὴς προσφέρῃ τῷ δεσπότῃ τὸν τῆς ἐμφυτεύσεως κανόνα, ὁ δὲ δεσπότης ἀναβάλληται δέξασθαι αὐτὸν ἢ ἐν τῇ βασιλίδι πόλει διάγων ἢ ἐν ἐπαρχίαις, ἐξεῖναι τῷ ἐμφυτευτῇ προσάγειν αὐτῷ τὸ ἐμφύτευμα καὶ μελλούσης περαιοῦσθαι τῆς τριετίας, εἰ μὴ ἀνάσχοιτο λαβεῖν, σφραγίζειν αὐτὸ καὶ ἐπιμαρτύρεσθαι περὶ τούτου ἢ τὸν ἐνδοξότατον ἔπαρχον τῆς πόλεως ἢ τοὺς ἐνδοξοτάτους ἐπάρχους τῶν ἱερῶν πραιτωρίων ἢ τὸν πρόσφορον ἄρχοντα, ᾧτινι ὑπόκειται ὁ τοῦ χωρίου δεσπότης· ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις ἢ παρὰ τῷ ἄρχοντι ἢ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ ἄρχοντος παρὰ τῷ ἐκδίκῳ τῶν τόπων ἢ παρὰ τῷ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως, καθ' ἣν ὁ δεσπότης τοῦ κτήματος διάγει, πράττειν περὶ τούτου, ὥστε καὶ τὴν ἐξ ἑνὸς τῶν εἰρημένων προσώπων προστεθῆναι τῷ πράγματι μαρτυρίαν. Καὶ εἰ μηδὲ οὕτως ἔλοιτο λαβεῖν προσαγόμενον τὸ ἐμφύτευμα ὁ δεσπότης, κερδαινέτω μὲν αὐτὸ ὁ ἐμφυτευτής, μηδεμίαν ἀγωγὴν ἔχοντος εἰς ἀπαίτησιν αὐτοῦ τοῦ δεσπότου. Μήτε δὲ ἡ ἐμφύτευσις λυέσθω παρατρεχούσης τῆς τριετίας μήτε τῶν ἐφεξῆς ἐνιαυτῶν ἀπαιτείτω τὸν εἰωθότα κανόνα ὁ δεσπότης, ἕως ἂν αὐτὸς ἄνωθεν ὀχλήσας τῷ ἐμφυτευτῇ καὶ διαμαρτυρίαν αὐτῷ στείλας ἄρξηται αἰτεῖν τὸν ἐμφυτευτικὸν κανόνα· τότε γὰρ οὐ μὴν τοῦ προλαβόντος χρόνου παντὸς ἀπαιτείτω τὸν κανόνα ὁ δεσπότης, ὡς αὐτὸς αἴτιος τοῦ μὴ λαβεῖν αὐτὸν γεγονώς, τοῦ δὲ τρέχοντος χρόνου μετὰ τὴν διαμαρτυρίαν αὐτοῦ ἀπαιτείτω τὸ ἐμφύτευμα. Ἐὰν δὲ ἐπὶ τριετίαν μετὰ τὴν διαμαρτυρίαν τοῦ δεσπότου μὴ καταβάλῃ ὁ ἐμφυτευτὴς εὐγνωμόνως τὸν κανόνα, ἀκολούθως ἐξωθείτω αὐτὸν ὁ δεσπότης τῆς ἐμφυτεύσεως κατὰ τὴν δευτέραν τούτου τοῦ τίτλου διάταξιν.

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

1 Ac si ne sic quidem dominus oblatam pensionem accipere vult, emphyteuta eam lucretur, domino nullam ad exigendam eam actionem habente. 2 Neque vero emphyteusis triennii lapsu solvatur neque solitum sequentium annorum canonem dominus exigat, dum ipse emphyteutae desuper instando et testationem ei mittendo emphyteuticum canonem petere incipiat: tum enim sane non totius elapsi temporis canonem dominus petat, cum per ipsum factum sit quominus canonem acciperet, sed temporis inde ab ipsius testatione currentis

3 pensionem petat. Si vero per triennium post domini testationem emphyteuta canonem non sponte solvit, statim dominus eum ex emphyteusi expellat secundum alteram huius tituli constitutionem.

33 (1) *Idem A. religiosissimis ubique terrarum constitutis episcopis.* Sacram constitutionem fecimus, qua cunctos vetuimus vel invitam mulierem servam sive liberam in scaenam vel orchestram trahere vel discedere volentem prohibere vel fideiussores eius, qui hac de re certum auri modum promise-
1 runt, convenire. Sed si tale quid fiat, id a clarissimis provinciarum rectoribus et a religiosissimis civitatum episco-

1 τὸν ὁμολογήσαντας ἀπαιτεῖν. Ἀλλ' εἴ τι τοιοῦτο γένοιτο, κωλύεσθαι ταῦτα παρά τε τῶν λαμπροτάτων τῶν ἐπαρχιῶν ἀρχόντων καὶ παρὰ τῶν ἐν ταῖς

33 (1) *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς τοῖς πανταχοῦ γῆς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις.* Θείαν ἐποιησάμεθα διάταξιν οὐδενὶ συγχωροῦντες οὐδὲ ἄκουσαν γυναῖκα δούλην ἢ ἐλευθέραν εἰς σκηνὴν ἢ ὀρχήστραν καθέλκειν οὐδὲ ἀπαλλαγῆναι βουλομένην κωλύειν ἢ τοὺς ἐγγυητὰς τοὺς αὐτῆς ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου χρυσίον ρη-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

pis prohibendum esse iussimus, licentiam dantes religiosissimis episcopis cum clarissimo provinciae rectore eos qui vim adhibuerint vel recedere ab eo quaestu prohibuerint etiam invitos ad se pertrahendi et substantiam quidem eorum publicandi, ipsos autem 2 e civitate expellendi. Si vero ipse provinciae rector sit is qui vim faciat vel, quominus a dicto quaestu abscedant, prohibeat, eam quae haec patitur vel fideiussorem eius etiam solos religiosissimos episcopos adire permisimus: hi se opponant magistratui neve iniuriam fieri permittant: quod si facere non valent, referant ad imperatorem, ut a nobis competens poena infligatur, fideiussoribus penitus liberandis et fideiussionibus inutilibus redditis talibus praeterea mulieribus licentiam damus sive libertinis sive ingenuis legitimum matrimonium contrahere, etiamsi summis dignitatibus praediti sint qui eas ducunt, ut non amplius opus sit imperiali rescripto, sed libero arbitrio matrimonium ineant, nuptialibus tamen instrumentis omnimodo inter eos celebrandis: eadem etiam de filiabus scaenicarum 3 statuimus. Memoratam igitur constitutionem ad publicos magistratus datam etiam in quinto libro omnium constitutionum huius codicis nostrae pietatis nomine insigniti po-
4 suimus. Quoniam autem necesse erat per praesentem le-

πόλεσι θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων διεταξάμεθα δόντες ἄδειαν τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις ἅμα τῷ λαμπροτάτῳ τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντι καὶ ἄκοντας ἄγειν πρὸς ἑαυτοὺς τοὺς βιασαμένους ἢ τοὺς ἀπαλλάττεσθαι τῆς ἐργασίας κωλύοντας καὶ δημοσίαν μὲν αὐτῶν ποιεῖν τὴν οὐσίαν, ἐκείνους δὲ τῆς πόλεως

2 ἐξελαύνειν. Εἰ δὲ ὁ τὴν ἐπαρχίαν ἰθύνων αὐτὸς ὁ βιαζόμενος εἴη ἢ τὴν ἐκ τῆς εἰρημένης ἐργασίας ἀπαλλαγὴν κωλύων, δίδομεν ἄδειαν καὶ μόνοις τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις προσιέναι τὴν ταῦτα πάσχουσαν ἢ τὸν αὐτῆς ἐγγυητήν, τοὺς δὲ ἐναντιοῦσθαι τῷ τὴν ἀρχὴν ἔχοντι καὶ μὴ συγχωρεῖν ἀδικεῖν ἤ, εἰ μὴ γένοιντο πρὸς τοῦτο ἱκανοί, μηνύειν εἰς τὴν βασιλείαν, ὥστε ἐξ ἡμῶν τὴν προσήκουσαν ἐξενεχθῆναι ποινήν, τῶν ἐγγυῶν καθάπαξ λυομένων καὶ τῶν ἐγγυητῶν ἀζημίων φυλαττομένων· ἄδειαν δίδοντες ταῖς ἀπαλλαττομένας τοιαύταις γυναιξὶν ἐλευθέραις καὶ εὐγενέσιν οὔσαις πρὸς γάμον χωρεῖν νόμιμον, κἂν εἰ τυγχάνοιεν ταῖς σεμνοτάταις ἀξίαις οἱ ταύτας λαμβάνοντες κεκοσμημένοι, μηκέτι δεομέναις βασιλικῆς ἀντιγραφῆς, ἀλλὰ κατ' ἐξουσίαν τὸν γάμον πραττούσας, γαμικῶν μέντοι συμβολαίων ἐκ τρόπου παντὸς μεταξὺ αὐτῶν γινομένων· τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τῶν θυγατέρων τῶν σκηνικῶν

3 (1) διαταξάμενοι. Τὴν μὲν οὖν εἰρημένην διάταξιν καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ τῶν πασῶν διατάξεων τούτου δὴ τοῦ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας ἐπωνύμου βιβλίου πρὸς τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς ἀν-

4 τιγεγραμμένην τεθείκαμεν. Ἐπειδὴ δὲ ἐχρῆν διὰ τῆς παρούσης νομοθεσίας

gem et vobis qui ubique terrarum estis religiosissimis episcopis ea palam fieri, ideo quae in illa pluribus verbis constituta sunt brevi comprehendentes hanc sacram constitutionem et ad vos direximus. ut sacerd talem gravitatem retinentes et continentiae studiosi haec observetis consideratione tam magni dei metus quam imperialis indignationis, si quid horum violaveritis. *D.K. Nov. Constantinopoli du Iustiniano pp A IIII et Paulino vc. conss.*

[a 534]

34 (1) *Idem A. Epiphanio sanctissimo huius almae urbis episcopo et oecumenico patriarchae.* Valde confidimus sacerdotum puritatem et bonam disciplinam affectionemque erga dominum deum et salvatorem nostrum Iesum Christum, preces denique continuo ab iis factae magnam benevolentiam rei publicae nostrae augmentumque parare. unde et barbaris imperare nobis licet dominosque fieri illorum quae antea non tenuimus. ac quanto auctoritas et decus eorum crescet, tantum etiam rei publicae nostrae incrementum accessurum speramus. nam si vitam gravem omnique vituperatione vacuam agunt et reliquum populum ad suam normam dirigunt, ut ad eorum gravitatem respiciens plurimis vitiis abstineat, palam est animos inde meliores omnibus futuros esse et nobis facile convenientem be-

καὶ ὑμῖν τοῖς πανταχοῦ γῆς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις ταῦτα ποιῆσαι φανερά, διὰ τοῦτο συνελόντες τὰ κατ' ἐκείνην ἀφηγήσει πλατυτέρᾳ νομοθετηθέντα τήνδε τὴν θείαν διάταξιν ποιούμεθα καὶ πρὸς ὑμᾶς, ὅπως τὴν ἱερατικὴν διασώζοντες σεμνότητα καὶ σωφροσύνης ἀντεχόμενοι ταῦτα φυλάττοιτε, τό τε ἐκ τοῦ μεγάλου θεοῦ δέος καὶ βασιλικὴν ἀγανάκτησιν, εἴ τι τούτων παραβαίητε, λογιζόμενοι.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ καὶ τοῦ Παυλίνου.

34 (1) Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἐπιφανίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. Σφόδρα πιστεύομεν, ὡς ἡ τῶν ἱερέων καθαρότης τε καὶ εὐκοσμία καὶ ἡ πρὸς τὸν δεσπότην θεὸν καὶ σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν συντονία καὶ αἱ παρ' αὐτῶν ἀναπεμπόμεναι διηνεκεῖς εὐχαὶ πολλὴν εὐμένειαν τῇ καθ' ἡμᾶς πολιτείᾳ καὶ αὔξησιν παρέχονται· δι' ὧν ἔστιν ἡμῖν καὶ βαρβάρων κρατεῖν καὶ γίνεσθαι κυρίοις ἐκείνων, ἃ πρόσθεν οὐκ εἴχομεν. καὶ ὅσῳπερ ἂν τὰ τῆς αὐτῶν αὔξηται σεμνότητός τε καὶ κοσμιότητος, τοσούτῳ καὶ τὴν ἡμετέραν πολιτείαν ἐπιδιδόναι πιστεύομεν. εἰ γὰρ οἱ μὲν παρέχοιντο βίον σεμνόν τε καὶ πανταχόθεν ἀνεπίληπτον, τὸν δὲ λοιπὸν ἅπαντα λαὸν νουθετοῖεν, ὥστε πρὸς τὴν αὐτῶν σεμνότητα βλέποντα τῶν πολλῶν ἁμαρτημάτων ἀπέχεσθαι, πρόδηλον, ὡς ἐντεῦθεν αἵ τε ψυχαὶ πᾶσι βελτίους ἔσονται καὶ ῥᾳδίως ἡμῖν ἐνδοθήσεται παρὰ τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ φιλαν-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ Ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

nevolentiam a magno deo et salvatore nostro Iesu Christo
1 applicatum iri. Haec igitur considerantibus nobis nuntiatum est necopinato esse devotissimorum diaconorum, quin etiam presbyterorum (nam ultra hunc gradum vel dicere erubescimus, religiosorum episcoporum videlicet , ex his ergo esse, quos non pudeat partim per se tesseras tractare et tam pudendo et laicis ipsis a nobis quam maxime interdicto ludo interesse partim eiusmodi ludum per se non facere, sed vel conversari cum ludentibus vel sedere spectatores actus inepti vel summa cum cupiditate spectare res omnium ineptissimas,convicia audire, quae in talibus oriri necesse est, et manus suas, oculos, aures adeo damnatis et prohibitis ludis polluere: alii etiam in publico vel equorum certaminibus se immiscunt vel etiam alios provocant super equorum clade victoriave, sive per se sive per alios indecenter talia ludentes, vel scaenicorum thymelicorumque ludorum spectatores fiunt vel bestiarum depugnationi in theatris intersunt non conscii, quod recens initiatos et venerandis mysteriis dignatos ipsi iubent adversantis daemonis cultui et omni pompae renuntiare, cuius non minima pars ea spectacula
2 sunt. Saepe eos ut haec observarent adhortati sumus: cum autem perpetuo nuntios ea de re ad nos adferri videamus,

1 θρωπία προσήκουσα. Ταῦτα τοίνυν ἡμῖν ἀνασκοπουμένοις προσήγγελται παραδόξως τινὰς τῶν εὐλαβεστάτων διακόνων, ἔτι γε μὴν καὶ πρεσβυτέρων (τὸ γὰρ ἔτι πορρωτέρω τούτου καὶ εἰπεῖν ἐρυθριῶμεν, φαμὲν δὴ τὸ τῶν θεοφιλῶν ἐπισκόπων), ὡς τούτων τινὲς οὐκ αἰσχύνονται οἱ μὲν αὐτόθεν κύβων ἅπτεσθαι καὶ τὴν οὕτως ἀσχήμονα καὶ αὐτοῖς τοῖς ἰδιώταις παρ' ἡμῶν κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπηγορευμένην θέαν μετιέναι, οἱ δὲ τὴν τοιαύτην παιγνίαν οὐκ αὐτουργοῦσιν, ἀλλ' ἢ κοινωνοῦσι τοῖς πράττουσιν ἢ κάθηνται θεαταὶ πράξεώς ἀτόπου, καὶ θεῶνται μὲν σὺν ἐπιθυμίᾳ πάσῃ τὰ πάντων ἀτοπώτατα, λόγων δὲ ἀκούουσι βλασφήμων, οὓς ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνάγκη γίνεσθαι, μολύνουσί τε τὰς ἑαυτῶν χεῖρας τάς τε ὁράσεις τάς τε ἀκοὰς οὕτω κατεγνωσμένοις καὶ ἀπηγορευμένοις παιγνίοις· οἱ δὲ καὶ ἀπαρακαλύπτως ἢ ταῖς τῶν ἵππων ἁμίλλαις ἢ παραβάλλουσιν ἢ καὶ προκαλοῦνταί τινας ὑπὲρ τῆς τῶν ἵππων ἥττης ἢ νίκης, ἢ δι' ἑαυτῶν ἢ διά τινων ἑτέρων οὐκ εὐσχημόνως τὰ τοιαῦτα παίζοντες, ἢ τῶν ἐν σκηνῇ καὶ θυμέλαις θεαταὶ γίνονται παιγνίων, ἢ ταῖς ἐν θεάτροις τῶν μαχομένων πρὸς τὰ θηρία μάχαις παραγίνονται καὶ οὐκ ἐννοοῦσιν, ὡς καὶ τοῖς ἄρτι μυουμένοις καὶ τῶν προσκυνητῶν ἀξιουμένοις μυστηρίων αὐτοὶ προκηρύττουσιν ἀποτάττεσθαι τῇ τοῦ ἀντικειμένου δαίμονος λατρείᾳ τε καὶ πάσῃ πομπῇ, ἧς οὐκ ἐλάχιστον μέρος τὰ τοιαῦτα καθέ-

2 στηκε. Πολλάκις μὲν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα φυλάττεσθαι προσηγορεύσαμεν· ὁρῶντες δὲ συχνὴν τὴν περὶ τούτων γινομένην ἡμῖν προσαγγελίαν εἰς ἀνάγ-

ad necessitatem adducti sumus praesentem legem aggredi propter studium pietatis et simul tam pro sacerdotio ipso quam pro communi rei publicae
3 utilitate. Atque sancimus nullum diaconum vel presbyterum et multo magis episcopum (quod etiam incredibile forte videatur, cum in eorum ordinatione preces domino Christo deo nostro offerantur, et invocatio sancti adorandique spiritus fiat et capitibus aut manibus eorum sanctissima quae apud nos sunt mysteria imponantur vel tradantur, ut sensus omnes iis puri fiant et deo consecrentur neminem ergo horum deinceps post hanc sacram legem nostram audere vel quemcumque tesserarum ludum facere vel iis qui tesseris ludunt interesse vel adsidere et delectari iisque quae aguntur consentire vel vulgaribus spectaculis interesse, de quibus supra diximus, vel eorum quid facere quae in iis facere vetiti sunt, sed omni cum his communione de cetero ab-
4 stinere. Quod enim iam praecessit, etsi inquiri debeat vel etiam apte vindicari, tamen benigne indulgemus praesentis legis observationem omnibus in futurum tempus imponentes. decet enim eos ieiuniis et vigiliis et exercitiis sacrae scripturae et precibus pro omnium salute fundendis vacare neque his relictis omni ex parte profana et prohibita attingere.
5 Idem sancimus etiam in re-

κην ἤλθομεν ἐπὶ τὸν παρόντα νόμον διὰ τὴν ὑπὲρ εὐσεβείας ἀφικέσθαι σπουδὴν καὶ ἅμα μὲν ὑπὲρ τῆς ἱερωσύνης αὐτῆς, ἅμα δὲ ὑπέρ τε τοῦ κοι-

3 νῇ τῇ πολιτείᾳ συμφέροντος. Καὶ θεσπίζομεν μηδένα μήτε διάκονον μήτε πρεσβύτερον καὶ πολλῷ μᾶλλον ἐπίσκοπον (ὅπερ καὶ ἄπιστον ἴσως ἂν δόξειεν, ὧν ἐν ταῖς χειροτονίαις εὐχαί τε εἰς τὸν δεσπότην ἀναπέμπονται Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν καὶ ἐπίκλησις τοῦ ἁγίου καὶ προσκυνητοῦ γίνεται πνεύματος καὶ ταῖς αὐτῶν κεφαλαῖς ἢ ταῖς χερσὶν ἐπιτίθεται ἢ ἐπιδίδοται τὰ ἁγιώτατα τῶν παρ' ἡμῖν μυστηρίων, ὅπως ἂν αὐτοῖς τὰ αἰσθητήρια πάντα καθαρά τε γένοιτο καὶ καθιερωθείη θεῷ) μηδένα τοίνυν τούτων τολμᾶν τοῦ λοιποῦ μετὰ τόνδε τὸν θεῖον ἡμῶν νόμον ἢ κυβεύειν τὴν οἱανοῦν τῶν κύβων παιδιὰν ἢ τοῖ: τοῦτο πράττουσι κοινωνεῖν ἢ παρακαθῆσθαι καὶ τέρπεσθαι καὶ συνδιατίθεσθαι τοῖς γινομένοις ἢ παραβάλλειν ταῖς δημώδεσι ταύταις θέαις, ἃς ἔμπροσθεν εἰπόντες ἔφθημεν, καί τι τῶν ἐπ' αὐταῖς ἀπηγορευμένων ποιεῖν, ἀλλὰ πάσης πρὸς ταῦτα μετου-

4 σίας τὸ λοιπὸν ἀπέχεσθαι. Τὸ γὰρ ἤδη προειληφός, εἰ καὶ ἀναζητεῖν ἐχρῆν ἢ καὶ μὴ μετιέναι προσηκόντως, ὅμως διὰ φιλανθρωπίαν συγχωροῦμεν, τὴν ἐκ τοῦ παρόντος νόμου παρατήρησιν ἅπασιν εἰς τὸν λοιπὸν ἐπιτιθέντες χρόνον. προσῆκον γάρ ἐστιν αὐτοῖς νηστείαις τε καὶ ἀγνείαις καὶ ταῖς ἀσκήσεσι τῶν θείων λογίων καὶ ταῖς ὑπὲρ πάντων σχολάζειν εὐχαῖς, ἀλλὰ μὴ ταῦτα καταλιμπάνοντας τῶν παντάπασι βεβήλων τε καὶ ἀπηγορευμένων ἅ-

5 πτεσθαι. Ταὐτὸ δὲ τοῦτο θεσπίζο-

liquos clericos, subdiaconos scilicet et lectores, qui et ipsi sacrae mensae et omnis circa sacrosanctas ecclesias ornatus ministri et operarii sunt et divina oracula contrectantes partim sacras nobis scripturas ex sanctis libris nostris legunt

6 partim hymnos canunt. Quod si quem in futurum eiusmodi quid fecisse apparebit idque delatum erit vel in hac felici urbe ad tuam sanctitatem vel in provinciis ad religiosissimos metropolitos sub te constitutos vel reliquos episcopos, quorum ordinatio ad beatitudinis tuae fastigium pertinet, et talis accusatio vel in diaconum vel in presbyterum vel adeo in religiosissimorum episcoporum quem dirigetur, beatitudo tua hic, in provinciis religiosissimi qui sub te sunt metropolitae eisque subditi episcopi haec cum omni diligentia secundum clericatus ordinem inquirant et perscrutentur, neque defunctoriam inquisitionem faciant, sed et testes fide dignos audiant et nihil ad eruendam veritatem praetermittant: ut enim eos a talibus retinemus, ita calumniari eos a quibusdam
7 vetamus. Et si quaestione ex omni parte divinis oraculis propositis instituta accusatio iusta esse apparebit et probabitur diaconum vel presbyterum aut aleatorem esse aut cum aleatoribus conversatum esse aut eiusmodi vanitatibus adsedisse aut memoratis spe-

μεν καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν κληρικῶν, ὑποδιακόνων τε καὶ ἀναγνωστῶν φαμεν, οἵπερ καὶ αὐτοὶ τῆς τε ἱερᾶς τραπέζης καὶ παντὸς τοῦ περὶ τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας κόσμου καθεστᾶσιν ὑπουργοί τε καὶ ὑπηρέται καὶ τὰ θεῖα μεταχειριζόμενοι λόγια τὰς ἱερὰς ἡμῖν ἐκ τῶν εὐαγῶν ἡμῶν βιβλίων οἱ μὲν ἀναγινώσκουσι γραφάς, οἱ δὲ ὑμνοῦσιν
6 (4) ᾠδάς. Εἰ δέ τις τοῦ λοιποῦ τοιοῦτό τι πράττων φανείη καὶ προσαγγελθείη τοῦτο ἢ κατὰ ταύτην τὴν εὐδαίμονα πόλιν τῇ σῇ ἁγιωσύνῃ ἢ κατὰ τὰς ἐπαρχίας τοῖς ὑπ' αὐτὴν τεταγμένοις θεοφιλεστάτοις μητροπολίταις καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις, ὧν τὴν χειροτονίαν ὁ τῆς σῆς μακαριότητος ποιεῖται θρόνος, καὶ τοιαύτη τις ἐπέλθοι μέμψις ἢ διακόνῳ ἢ πρεσβυτέρῳ καὶ πολλῷ μᾶλλόν τινι τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, τὴν σὴν ἐνταυθοῖ μακαριότητα κἂν ταῖς ἐπαρχίαις τοὺς ὑπὸ σὲ θεοφιλεστάτους μητροπολίτας καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ἐπισκόπους ταῦτα σὺν ἀκριβείᾳ πάσῃ κατὰ τὴν τῆς ἱερωσύνης τάξιν ζητεῖν καὶ ἀνερευνᾶν, μηδὲ πάρεργον ποιεῖσθαι τὴν ἐξέτασιν, ἀλλὰ καὶ μαρτύρων ἀξιοπίστων ἀκούειν καὶ διὰ πάσης ὁδοῦ χωρεῖν, ὥστε τὸ ἀληθὲς λαβεῖν. ὥσπερ γὰρ αὐτοὺς τῶν τοιούτων εἴργομεν, οὕτω καὶ συκοφαντεῖ-

7 σθαι παρά τινων κωλύομεν. Καὶ εἰ πανταχόθεν τῆς ἐξετάσεως τῶν θείων προκειμένων λογίων γινομένης ἀληθῶς ἔχειν ἡ μέμψις φανείη καὶ ἀποδειχθείη διάκονος ἢ πρεσβύτερος ἢ κυβεύων ἢ κοινωνῶν τοῖς κυβεύουσιν ἢ ταῖς τοιαύταις παρακαθήμενος ματαιότησιν ἢ ταῖς εἰρημέναις παραβάλλων θέαις, ἢ καὶ ἴσως τις τῶν θεοφιλεστά-

ctaculis interfuisse, vel fortasse etiam religiosissimorum episcoporum quis (quod plane non eventurum confidimus) tale spectaculum passus erit vel tesseris ludentibus adsidere et cum iis esse in futurum ausus erit, talis statim a beatitudine tua vel a metropolita vel religiosissimo episcopo sub quo constitutus est, si e clericis qui dicuntur est, a sacro ministerio removeatur eique canonica poena imponatur et tempus definiatur, intra quod eum conveniat ieiunia ac supplicationes subeundo magnum deum super
8 tali delicto placare. Et si quidem per definitum tempus tali poenae subiectus lacrimis paenitentia ieiunio domini dei imprecatione remissionem delicti exorare perseverabit, tum is sub quo constitutus est his diligenter compertis et cognitis communes pro eo preces fieri curet, et cum omni diligentia iniungat, ut in posterum tali sacerdotii iniuria abstineat: et si eum ad sufficientem paenitentiam venisse credet, tum sacerdotalem clementiam ei re-
9 stituat. Sin autem etiam post excommunicationem apparuerit neque vere paenituisse, immo id vilipendisse animoque manifesto a satana occupato, is sacerdos, cui subditus est, e numero clericorum eum eximat et prorsus deponat.
10 Qui non amplius ad clericorum ordinem reverti poterit, sed si quidem facultates habet, curia illius civitatis, in qua an-

των ἐπισκόπων (ὅπερ οὐδὲ ἔσεσθαι πιστεύομεν ὅλως) τοιαύτης τινὸς ἀνάσχηται θέας ἢ τοῖς κυβεύουσι προσκαθεσθῆναι καὶ συνδιατίθεσθαι τοῦ λοιποῦ θαρρήσειε, τὸν τοιοῦτον εὐθὺς ὑπὸ τῆς σῆς μακαριότητος ἢ ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου ἢ τοῦ γε θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου, ὑφ' ὃν τέτακται, εἴπερ τις τῶν εἰρημένων εἴη κληρικῶν, τῆς ἱερᾶς ἀφορίζεσθαι λειτουργίας, ἐπιτίθεσθαί τε αὐτῷ κανονικὸν ἐπιτίμιον καὶ ὁρίζεσθαι χρόνον, οὗπερ ἐντὸς προσῆκόν ἐστιν αὐτὸν νηστείαις τε καὶ ἱκεσίαις χρώμενον τὸν μέγαν ἐξιλάσκεσθαι θεὸν ὑπὲρ

8 τοῦ τοιούτου πλημμελήματος. Καὶ εἰ μὲν ἐπὶ τὸν ὁρισθέντα χρόνον ὁ τὸ τοιοῦτον ἐπιτίμιον δεχόμενος μείνειε δάκρυσί τε καὶ μετανοίᾳ καὶ νηστείᾳ καὶ τῇ πρὸς τὸν δεσπότην θεὸν εὐχῇ ἄφεσιν τοῦ πλημμελήματος ἐξαιτῶν, τηνικαῦτα τὸν ὑφ' ᾧ τέτακται ταῦτα ἀκριβῶς μανθάνοντα καὶ περιεργαζόμενον κοινὴν μὲν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιεῖν εὐχὴν γίνεσθαι, σὺν πάσῃ δὲ ἀκριβείᾳ παρεγγυᾶν αὐτῷ τοῦ λοιποῦ τῆς τοιαύτης ἱερωσύνης ὅλως ἀπέχεσθαι· καὶ εἰ νομίσειεν αὐτὸν αὐτάρκως πρὸς μετάνοιαν ἐλθεῖν, τηνικαῦτα τῆς ἱερατικῆς αὐτῷ μεταδιδότω φιλανθρωπίας.
9 Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὸν ἀφορισμὸν εὑρεθείη μήτε γνησίως τῇ μετανοίᾳ χρώμενος περιφρονῶν τε τοῦ πράγματος καὶ καθαρῶς ὑπὸ τοῦ ἀντικειμένου κατειλημμένος τὴν ψυχήν, οὗτος μὲν αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ὑφ' ᾧ τελεῖ τῶν ἱερατικῶν ἐξωθείτω καταλόγων παντάπασιν αὐ-

10 τὸν καθαιρῶν. Ὁ δὲ οὐκέτι παντελῶς ἄδειαν ἔξει πρὸς ἱερατικὴν ἐλθεῖν τάξιν. ἀλλ' εἰ μὲν ἔχοι περιουσίαν, τὸ τῆς πόλεως ἐκείνης βουλευτήριον,

tea deo ministrabat vel, si ea civitas curiam non habet, alia provinciae civitas, quae potissimum curiali indiget, eum suscipiet cum facultatibus in posterum serviturum: si facultates non habet, officialis in posterum provincialis officii fiet pro clerico et, quia dei officium deseruit, provinciae officialis erit hac sibi contumelia pro anteriore honore comparata. 11 Haec igitur omnia custodienda sancimus in hac quidem alma urbe a sanctitate tua et per singulas sacrosanctas ecclesias a defensoribus et oeconomis, quibus curae erit inquirere ea et denuntiare et convictos victu annonisque a sacrosanctis ecclesiis eis deputatis privare: in provinciis vero sub beatitudine tua constituti religiosissimi metropolitae et praeterea religiosi qui sub eis sunt episcopi eorumque defensores et oeconomi, et ipsi eundem quem antea diximus rei modum adhibeant et sacerdotalem dignitatem ex omni parte integram et reprehensione va-12 cuam tueantur. Custodient haec etiam gloriosissimi sacrorum praetoriorum nostrorum praefecti, Orientis dicimus ingentibus quae eius iurisdictioni subiectae sunt, et Illyrico Africaeque dioecesi praepositi et officia quae eis oboediunt et clarissimi provinciarum rectores et civitatum defensores, ut magistratus ipsi qui magnas administrationes gerunt indignationem nostram metuant,

καθ' ἣν ἱεράτο πρότερον, ἢ εἴπερ οὐκ ἔχοι βουλευτήριον ἡ πόλις, ἕτερον βουλευτήριον τῆς ἐπαρχίας, ὅπερ μάλιστα χρῄζει βουλευτοῦ, παραλήψεται τοῦτον τὸ λοιπὸν ἅμα τῇ περιουσίᾳ δουλεύοντα. εἰ δὲ οὐσίαν οὐκ ἔχοι, ταξεώτης τὸ λοιπὸν ἔσται τῆς ἐπιχωρίου τάξεως ἀντὶ τοῦ πρόσθεν ἱερέως καί, ἐπειδὴ τὴν τοῦ θεοῦ τάξιν ἐκλέλοιπεν, ἔσται ταξεώτης ἐπιχώριος, ταύτην ἑαυτῷ τὴν αἰσχύνην ἀντὶ τῆς ἔμπροσθεν τιμῆς

11 (5) ἐπιθείς. Ταῦτα τοίνυν ἅπαντα θεσπίζομεν ἐπὶ μὲν τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως τὴν σὴν φυλάττειν ἁγιωσύνην καὶ τοὺς καθ' ἑκάστην ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν ἐκδίκους τε καὶ οἰκονόμους, οἷς ἐπιμελὲς ἔσται τὰ τοιαῦτα καὶ ἀναζητεῖν καὶ προσαγγέλλειν καὶ τοὺς ἁλισκομένους ἀφαιρεῖσθαι τῆς διδομένης αὐτοῖς παρὰ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν σιτήσεώς τε καὶ χορηγίας· ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις οἵ τε ὑπὸ τῇ σῇ μακαριότητι τεταγμένοι θεοφιλέστατοι μητροπολῖται καὶ πρός γε οἱ ὑπ' αὐτοὺς θεοσεβεῖς ἐπίσκοποι καὶ οἱ τούτων ἐκκλησιέκδικοι καὶ οἰκονόμοι καὶ αὐτοὶ τὸν ἴσον τρόπον, καθ' ὅνπερ ἔμπροσθεν εἴπομεν, τῷ πράγματι χρώμενοι καὶ τὸ ἱερατικὸν σέβας πανταχόθεν ἀνεπίληπτόν τε καὶ ἀμώμητον φυ-12 λάττοντες. Παραφυλάξουσι δὲ ταῦτα καὶ οἱ ἐνδοξότατοι τῶν ἱερῶν ἡμῶν πραιτωρίων ὕπαρχοι, φαμὲν δὲ τοὺς τῆς Ἑῴας ἐπὶ τοῖς ὑποτεταγμένοις ἔθνεσι τῇ αὐτῶν δικαιοδοσίᾳ οἵ τε τῆς Ἰλλυρίδος οἵ τε τῆς Ἄφρων προεστῶτες διοικήσεως καὶ αἱ πειθόμεναι τάξεις αὐτοῖς καὶ οἱ λαμπρότατοι τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχοντες καὶ οἱ τῶν πόλεων ἔκδικοι, αὐτοὶ μὲν οἱ τὰς μεγάλας ἀρχὰς ἄρχοντες ἀγανάκτησιν ἡμετέραν ὑφορώμενοι, αἱ δὲ πειθόμεναι τάξεις αὐτοῖς δέκα χρυσίου λιτρῶν ἀγωνιῶσαι

officia eorum decem auri librarum poenam pertimescant, provinciales autem magistratus tam maiores quam minores et eorum officia et insuper civitatum defensores quinarum auri librarum poenam metuant, si de his certiores facti et ipsi non rettulerint ad sacerdotes, id est religiosissimos episcopos et sanctissimos metropolitas vel sanctissimos uniuscuiusque dioeceseos patriarchas, ad quam quisque terram pertinet, ut illi his cognitis secundum ea quae antea disposita sunt omnes invadant, neque, si qui talium delictorum ab iis convictus fuerit [non] resipuerit, civitatis curiae vel officio eum 13 adgregari curaverint. Etiam gloriosissimus huius almae urbis praefectus haec observabit, si in hac regia urbe nostra peccatur, una cum officio ei subiecto, ut ipse indignationem nostram vereatur, officium eius decem auri librarum poe-14 nam metuat. Verum haec legis latione confecimus, illud autem consentaneum est, iusta deo a nobis in promovenda sacerdotum adversus ipsum gra-15 vitate persoluta esse. Qui si constitutorum aliquid transgrediuntur et conivent nec vindicant, sed vituperabilem quandam gratiam faciunt, praeter poenas [quae ex nostris legibus proveniunt] caelestes quoque subibunt et sententiam divinam quae in ipso dei tribunali fiet turpem conniventiam arguens et 16 vindicans. Si vero civilium

ποινήν, ἄρχοντες δὲ ἐπιχώριοι μείζους τε καὶ ἐλάττους καὶ αἱ πειθόμεναι τάξεις αὐτοῖς καὶ πρός γε οἱ τῶν πόλεων ἔκδικοι ἀνὰ πέντε χρυσίου λιτρῶν ποινὴν εὐλαβούμενοι, εἰ ταῦτα μαθόντες μὴ προσαγγείλαιεν καὶ αὐτοὶ τοῖς ἱερεῦσι, τουτέστιν ἢ τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις ἢ τοῖς ὁσιωτάτοις μητροπολίταις ἢ τοῖς ἑκάστης διοικήσεως ἁγιωτάτοις πατριάρχαις, καθ' ἣν ἂν ἕκαστος τελοίη χώραν, ὥστε ἐκείνους ταῦτα μαθόντας κατὰ τὸ ἔμπροσθεν διωρισμένον ἅπασιν ἐπεξελθεῖν, καί, ἐπειδὰν παρ' αὐτῶν ὁ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἁλοὺς καθαιρεθείη, μὴ τῇ βουλῇ τῆς πόλεως ἢ τῇ τάξει τοῦτον παραδοθῆναι παρασκευά-

13 σαιεν. Καὶ ὁ ἐνδοξότατος ὕπαρχος τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως ταῦτα παραφυλάξει, εἴπερ ἐπὶ ταύτης ἁμαρτάνοιτο τῆς βασιλίδος ἡμῶν πόλεως, ἅμα τῇ πειθομένῃ αὐτῷ τάξει, αὐτὸς μὲν ἀγανάκτησιν ἡμετέραν ὑφορώμενος, ἡ δὲ αὐτοῦ τάξις δέκα χρυσίου λι-14 τρῶν εὐλαβουμένη ποινήν. Ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ταῦτα νομοθετικῶς πεπράχαμεν· ἐκεῖνο δὲ τῶν ἀνωμολογημένων ἐστίν, ὡς ἡμῖν μὲν ἀφωσίωται πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς εἰς αὐτὸν τῶν

15 ἱερέων σεμνότητος. Εἰ δὲ αὐτοί τι παραβαίνοιεν τῶν τεταγμένων καὶ παραπροσποιοῖντο καὶ μὴ ἐπεξίοιεν, ἀλλά τινα δῆθεν φιλανθρωπίαν οὐκ ἐπαινετὴν ἕλοιντο, πρὸς τὰς ἐξ οὐρανοῦ ποινὰς ἕξουσι καὶ τὴν ἐκεῖθεν κρίσιν, ἥτις αὐτοῖς ἐν αὐτῷ τῷ τοῦ θεοῦ παραστήσεται βήματι τὴν οὐκ εὐπρεπῆ παραπροσποίησιν ἐλέγχουσά τε καὶ μετι-

16 οῦσα. Εἰ δὲ καί τις τῶν πολιτι-

magistratum tam maiorum quam minorum vel officialium vel defensorum quis vel ea de re certior factus ea non nuntiaverit vel cum vindicare licuit, id neglexerit vel etiam rem mercede prodiderit, sciat se praeter definitas a nobis poenas etiam magni dei vindictam sibi instaturam et omnibus exsecrationibus, quae sanctis libris continentur, obnoxios se fore. 17 Ut autem haec a nobis non nisi in domini cultum sancita sunt, ita et illud adicimus, ut inquisitiones diligenter fiant, neve quis calumniator quibusdam existat et falso in eiusmodi causa accuset vel testi- 18 monium ferat. Quemadmodum enim sacerdotibus, si quid eiusmodi egerint, tales poenas imposuimus, sic et eos qui calumniari temptaverint tam caelestes quam ex legibus nostris poenas subire volumus, si denuntiatione facta insistere noluerint vel tales accusationes perferre non valeant: prosecuti undique aequitatem et iustitiam, quam in omni re et praecipue in legibus ferendis veremur. *D. prid. non. Nov. Constantinopoli Iustiniano pp. A. IIII et Paulino vc. conss.* [a. 534]

κῶν ἀρχόντων μειζόνων τε καὶ ἐλαττόνων ἢ ταξεωτῶν ἢ ἐκδίκων ἢ μαθών ταῦτα μὴ μηνύσειεν ἢ ἐπεξελθεῖν ἐξὸν ῥαθυμήσειεν ἢ καὶ τὸ πρᾶγμα μισθοῦ καταπροδοίη, ἴστω, ὡς πρὸς ταῖς ἠπειλημέναις παρ' ἡμῶν ποιναῖς ἕξει καὶ τὴν παρὰ τοῦ μεγάλου θεοῦ τιμωρίαν ἐπομένην καὶ ἔνοχος ἔσται ταῖς ἀραῖς ἁπάσαις ταῖς τοῖς ἱεροῖς περιεχομέναις

17 (7) βιβλίοις. Ὥσπερ δὲ ταῦτα ἡμῖν δι' οὐδὲν ἕτερον ἢ διὰ τὴν τοῦ δεσπότου νενομοθέτηται θεραπείαν, οὕτω κἀκεῖνο προστίθεμεν, ὥστε τὰς ἐξετάσεις σὺν ἀκριβείᾳ γίνεσθαι καὶ μηδένα συκοφάντην ἐπανίστασθαί τισι καὶ ψευδοκατηγορεῖν ἢ ψευδομαρτυρεῖν ἐν 18 τοῖς τοιούτοις. Καθάπερ γὰρ τοῖς ἱερεῦσιν, εἴ τι τοιοῦτο πράξαιεν, τηλικαύτας ἐπεθήκαμεν ποινάς, οὕτω καὶ τοῖς συκοφαντεῖν αὐτοὺς πειρωμένοις τὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἡμετέρων νόμων ποινὰς ἐπικεῖσθαι βουλόμεθα, εἰ προσαγγείλαντες εἶτα ἐπεξελθεῖν μὴ βουληθεῖεν ἢ συστῆναι ταῖς τοιαύταις κατηγορίαις οὐκ ἰσχύσαιεν· πανταχόθεν τῆς ἰσότητος καὶ δικαιοσύνης, ἣν διὰ πάσης τιμῶμεν πράξεως καὶ μάλιστα ἐν τῇ θέσει τῶν νόμων, ἀντεχόμενοι.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ προτεραίᾳ τῶν νονῶν τοῦ Νοεμβρίου 534 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐσαεὶ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Παυλίνου.

V(1).

De haereticis et Manichaeis et Samaritis.

1 *Imp. Constantinus A. ad Dracilianum.* Privilegia, quae contemplatione religionis indulta sunt, catholicae tantum legis observatoribus prodesse oportet. haereticos non solum his privilegiis alienos esse volumus, sed et diversis muneribus constringi et subici. *PP k. Sept. Gerasti Constantino A. VII et Constantio conss.* [a. 326]

2 *Imppp. Gratianus Valentinianus et Theodosius AAA. ad Hesperium pp* Omnes vetitae legibus et divinis et imperialibus constitutionibus haereses perpetuo conquiescant et nemo ulterius conetur quae reppererit profana praecepta vel docere vel discere: ne antistites eorundem audeant fidem insinuare, quam non habent, et ministros creare, quod non sunt: ne per conventiam iudicantium omniumque, quibus per constitutiones paternas super hoc cura mandata est, eiusmodi audacia neglegatur et 1 crescat. Haereticorum autem vocabulo continentur et latis adversus eos sanctionibus debent succumbere, qui vel levi argumento iudicio catholicae religionis et tramite detecti fuerint deviare. *D. III non. Aug. Mediolano. acc. XIII k. Sept. Ausonio et Olybrio conss.* [a. 379]

(1)—B. I. 1. 22 ἐπ.

5(1).

Περὶ αἱρετικῶν καὶ Μανιχαίων καὶ Σαμαρειτῶν.

1 *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς Δρακιλιανόν.* Τὰ προνόμια, ἅτινα τῆς θρησκείας τῷ λόγῳ εἰσὶν ἀπονενεμημένα, προσήκει ἵνα ὠφελῶσι μόνον τοῦ καθολικοῦ νόμου τοὺς τηρητάς· οἱ δ' αἱρετικοὶ βουλόμεθα ἵνα μὴ μόνον ὦσιν ἀλλότριοι τῶν προνομίων τούτων, ἀλλὰ καὶ ἵνα διαφόροις λειτουργίαις ἀναγκάζωνται καὶ ὑποβάλλωνται.

Ἐδόθη ἐν Γερασίῳ τῇ καλένδαις τοῦ Σεπτεμβρίου 326 ἐπὶ τῆς ἑβδόμης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Κωνσταντίου.

2 Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστο. πρὸς Ἑσπέριον ἔπαρχον πραιτωρίων Πᾶσαι αἱ αἱρέσεις αἱ ὑπὸ τῶν νόμων καὶ τῶν θείων καὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν διατάξεων ἀπαγορευόμεναι διηνεκῶς ἠρεμείτωσαν καὶ μηδεὶς ἐφεξῆς ἀποπειράσθω ἵνα ἢ διδάσκῃ ἢ μανθάνῃ ὅσα βέβηλα εὗρε παραγγέλματα: μηδὲ οἱ ἱεράρχαι αὐτῶν τολμάτωσαν ἵνα παρεισάγωσι πίστιν, ἣν οὐκ ἔχουσι, καὶ λειτουργοὺς χειροτονῶσιν, ἐπειδὴ [αὐτοὶ] οὐκ εἰσι [τοιοῦτοι]: μηδὲ κατὰ παραχώρησιν τῶν κρινόντων καὶ πάντων, οἷς διὰ τῶν πατρικῶν διατάξεων ἐντέταλται ἡ περὶ τούτου φροντίς, παραμελείσθω καὶ αὐξανέσθω ἡ τοιαύτη 1 αὐθάδεια. Τῇ προσωνυμίᾳ δὲ τῶν αἱρετικῶν περιλαμβάνονται καὶ ταῖς κατ' αὐτῶν κειμέναις διατάξεσιν ὀφείλουσι γὰ ὑπόκεινται ὅσοι ἀποκαλυφθήσονται ὅτι καὶ ἐλαφρῷ ἔτι ἐπιχειρήματι παρεκκλίνουσιν ἀπὸ τῆς κρίσεως καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς καθολικῆς θρησκείας.

Ἐδόθη ἐν Μεδιολάνῳ τῇ τρίτῃ τῶν νονῶν τοῦ Αὐγούστου. Ἐλήφθη τῇ δε-

(1)—Βάσ. I. 1. 22 ἐπ.

3 *Impp. Areadius et Honorius AA. Clearcho pu.* Cuncti haeretici procul dubio noverint omnia sibi loca adimenda esse, sive sub ecclesiarum nomine teneantur sive diaconica appellantur vel etiam decanica, sive in privatis domibus vel locis huiusmodi coetibus copiam praebere videantur: his aedibus vel locis privatis ecclesiae

1 catholicae vindicandis. Ad hoc interdicatur his omnibus ad litaniam faciendam noctu vel die profanis coire conventibus: statuta videlicet condemnatione centum librarum auri contra officium sublimitatis tuae vel praesidale quinquaginta, si quid huiusmodi fieri vel in publico vel in privatis aedibus concedatur. *D. V non. Mart. Constantinopoli Arcadio IIII et Honorio III AA. conss.* [a. 396]

4 *Idem AA. et Theodosius A-Senatori pp.* Manichaeos seu Manichaeas vel Donatistas meritissima severitate persequimuri huic itaque hominum genernihil ex moribus, nihil ex legi bus sit commune cum ceteris.

1 Ac primum quidem volumus esse publicum crimen, quia, quod in religione divina comittitur, in omnium fertur iniuriam. quos bonorum etiam publicatione persequimur: quae

κάτῃ τρίτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 379 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Αὐσωνίου καὶ Ὀλυβρίου.

3. Οἱ αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος Αὔγουστοι πρὸς Κλέαρχον ἔπαρχον τῆς πόλεως. Ἅπαντες οἱ αἱρετικοὶ ἀναμφιβόλως γινωσκέτωσαν ὅτι ἀφαιρεθήσονται ἀπ' αὐτῶν πάντες οἱ τόποι, εἴτε ὑπὸ τῷ ὀνόματι τῶν ἐκκλησιῶν κατέχονται, εἴτε διακονικὰ καλοῦνται ἢ καὶ δεκανικά, εἴτε ἐν ἰδιωτικοῖς οἴκοις ἢ τόποις φαίνονται ὅτι ταῖς τοιαύταις συνόδοις εὐχέρειαν παρέχουσι: τούτων τῶν οἴκων ἢ τῶν τόπων τῶν ἰδιωτικῶν ὑπὸ τῆς καθολικῆς

1 ἐκκλησίας διεκδικουμένων. Πρὸς τοῦτο ἀπαγορευέσθω πᾶσι τούτοις ἵνα νύκτωρ ἢ μεθ' ἡμέραν ἐν βεβήλοις συνέρχωνται συνόδους πρὸς τὸ ποιεῖν λιτὴν [λιτανείαν]: ὁριζομένης δηλονότι καταδίκης ἑκατὸν λιτρῶν χρυσίου κατὰ τῆς τάξεως τοῦ σοῦ ὕψους ἢ πεντήκοντα κατὰ τῆς τῶν διοικητῶν, ἐὰν συγχωρηθῇ ἵνα γίγνηται τοιοῦτόν τι ἢ ἐν δημοσίῳ ἢ ἐν ἰδιωτικοῖς οἴκοις.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ πέμπτῃ τῶν νονῶν τοῦ Μαρτίου 396 *ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀρκαδίου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Ὀνωρίου Αὐγούστων.*

4. Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ ὁ Θεοδόσιος Αὔγουστος πρὸς Σενατόριον ἔπαρχον πραιτωρίων. Τοὺς Μανιχαίους ἢ τὰς Μανιχαίας καὶ τοὺς Δονατιστὰς ἀξιωτάτῃ αὐστηρότητι καταδιώκομεν. Πρὸς τοῦτο λοιπὸν τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος μηδὲν ἐκ τῶν ἐθίμων, μηδὲν ἐκ τῶν νόμων ἔστω κοινὸν μετὰ τῶν λοι-

1 πῶν [ἀνθρώπων]. Καὶ πρῶτον μὲν βουλόμεθα ἵνα δημόσιον ἢ ἔγκλημα, ἐπειδὴ τὸ κατὰ τῆς θρησκείας διαπραττόμενον εἰς ὕβριν ἁπάντων φέρεται. Τούτους καὶ διὰ τῆς τῶν ὑπαρχόντων δημεύσεως καταδιώκομεν: ἄτι-

tamen cedere iubemus proximis quibusque personis, ita ut ascendentium vel descendentium vel venientium ex latere cognatorum usque ad secundum gradum velut in successionibus ordo servetur quibus ita demum ad capiendas facultates esse ius patimur, si non et ipsi pari conscientia 2 polluuntur. Ipsos quoque volumus amoveri ab omni liberalitate et successione quolibet 3 titulo veniente. Praeterea non donandi, non emendi, non vendendi, non postremo contrahendi cuiquam convicto re- 4 linquimus facultatem. In mortem quoque inquisitio tendatur. nam si in criminibus maiestatis licet memoriam accusare defuncti, non immerito et hic debet subire iudi- 5 cium. Ergo et suprema illius scriptura irrita sit, sive testamento sive codicillo sive epistula sive quolibet genere reliquerit voluntatem qui Manichaeus fuisse convincitur: hoc quoque casu eadem illa circa gradus superius comprehensos condicione servata. 6 Sed nec filios heredes existere aut adire permittimus, nisi a paterna pravitate discesserint: delicti enim veniam pae-

7 nitentibus damus. In eos etiam auctoritatis aculei dirigantur, qui eos domibus suis damnanda provisione defendent. 8 Servos insuper extra noxam esse volumus, si dominum sacrilegum evitantes ad eccle-

να ὅμως κελεύομεν ἵνα προσχωρῶσι τοῖς ἐγγυτάτοις οἱοισδήποτε προσώποις, οὕτως ἵνα, ὡς ἐν ταῖς διαδοχαῖς, φυλάσσηται ἡ τάξις τῶν ἀνιόντων ἢ κατιόντων ἢ τῶν ἐκ πλαγίου ἐρχομένων συγγενῶν ἄχρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ. Ἀνεχόμεθα δὲ ἵνα οὕτω μόνον ὑπάρχῃ παρ' αὐτοῖς δικαίωμα πρὸς τὸ λαμβάνειν τὰς περιουσίας, ἐὰν μὴ καὶ αὐτοὶ δι' ὁμοίας συνειδήσεως ῥυπαίνωνται. 2 Βουλόμεθα δ' ἅμα ἵνα οὗτοι ἐκβάλλωνται ἀπὸ πάσης ἐλευθεριότητος καὶ διαδοχῆς οἱῳδήποτε τίτλῳ ἐρχομένης. 3 Ἐκτὸς τούτου οὐδὲ τοῦ δωρεῖσθαι, οὐδὲ τοῦ ἀγοράζειν, οὐδὲ τοῦ πωλεῖν, οὐδὲ τέλος τοῦ συναλλάττεσθαι οἱῳδήποτε ἀποκαλυπτομένῳ ἐνόχῳ εὐχέρειαν 4 καταλείπομεν. Καὶ μέχρι τοῦ θανάτου ἡ ἔρευνα ἐκτεινέσθω. Διότι ἐὰν ἐν τοῖς ἐγκλήμασι τῆς καθοσιώσεως ἔξεστιν ἐγκαλεῖν τὴν μνήμην τοῦ τελευτήσαντος, οὐκ ἀναξίως καὶ ἐνταῦθα ὀφείλει ἵνα τὴν κρίσιν ὑπομένῃ. Ὅθεν 5 καὶ ἡ ὑστάτη ἐκείνου γραφὴ ἄκυρος ἔστω, εἴτε ἐν διαθήκῃ εἴτε ἐν κωδικέλλῳ εἴτε ἐν ἐπιστολῇ εἴτε οἱῳδήποτε τρόπῳ κατέλιπε τὴν βούλησιν ὁ ἐλεγχόμενος ὅτι Μανιχαῖος ὑπῆρξεν. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ θέματι παραφυλαττομένης αὐτῆς ἐκείνης τῆς αἱρέσεως περὶ τοὺς βαθμοὺς τοὺς ἀνωτέρω περιλη-

6 φθέντας. Ἀλλὰ μηδὲ συγχωροῦμεν ἵνα οἱ παῖδες ὑπάρχωσιν ἢ ὑπεισέρχωνται ὡς κληρονόμοι, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς πατρικῆς κακίας ὑπαναχωρήσωσι: διότι τοῖς μεταμελομένοις δίδομεν συγ- 7 γνώμην τοῦ ἀδικήματος. Κατ' ἐκείνων δ' ἅμα διευθυνέσθωσαν τῆς αὐθεντίας τὰ κέντρα, οἵτινες διὰ κολασίμου προνοίας ἤθελον ὑπερασπίσῃ τού- 8 τους ἐν τοῖς ἰδίοις οἴκοις. Πρὸς τούτοις δὲ βουλόμεθα ἵνα ἔξω ἁμαρτήματος ὦσιν οἱ δοῦλοι, οἵτινες, τὸν δε-

siam catholicam servitio fideliore transierint. *D. VIII k. Mart. Romae Honorio VII et Theodosio II AA. conss.* [a. 407]

5 *Imp. Theodosius A. et Valentinianus C. Florentio pp.* Ariani et Macedoniani, Pneumatomachi et Apollinariani et Novatiani sive Sabbatiani, Eunomiani, Tetraditae sive Tessarescaedecatitae, Valentiuiani, Papianistae, Montanistae seu Priscillianistae vel Phryges vel Pepuzitae, Marcianistae, Borboriani, Messaliani, Eutychitae sive Enthusiastae, Donatistae, Audiani, Hydroparastatae, Tascodrogitae, Batrachitae, Hermeieciani, Photiniani, Pauliani, Marcelliani, Ophitae, Encratitae, Apotactitae, Saccophori et, qui ad imam usque scelerum nequitiam pervenerant, Manichaei nusquam in Romano solo conveniendi orandique habeant facultatem. 1 Manichaeis etiam de civitatibus expellendis et ultimo supplicio tradendis, quoniam nihil his relinquendum loci est, in quo ipsis etiam elementis fiat iniuria, cunctisque legibus, quae contra eos ceterosque qui nostrae fidei refragantur olim latae sunt diversisque prolatae temporibus, semper viridi observantia valituris sive de donationibus in haereticorum conventicula, quae ipsi audacter ecclesias nuncupare conantur, factis sive ex ultima

σπότην τὸν ἱερόσυλον ἀποφεύγοντες, εἰς τὴν καθολικὴν θρησκείαν θεραπείᾳ πιστοτέρᾳ ἤθελον μεταστῆ.

Ἐδόθη ἐν Ῥώμῃ τῇ ὀγδόῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 407 *ἐπὶ τῆς ἑβδόμης ὑπατείας τοῦ Ὁνωρίου καὶ τῆς δευτέρας τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.*

5. Ὁ Αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος Αὔγουστος καὶ ὁ Οὐαλεντινιανὸς Καῖσαρ πρὸς Φλωρέντιον ἔπαρχον πραιτωρίων.

Οἱ Ἀρειανοὶ καὶ Μακεδονιανοί, οἱ Πνευματομάχοι καὶ Ἀπολλιναριανοὶ καὶ Νοβατιανοὶ εἴτε Σαββατιανοί, οἱ Εὐνομιανοί, οἱ Τετραδῖται, οἱ Τεσσαρεσκαιδεκατῖται, οἱ Βαλεντινιανοί, οἱ Παπιανισταί, οἱ Μοντανισταὶ ἢ Πρισολλιανισταὶ ἢ Φρύγες ἢ Πεπουζῖται, οἱ Μαρκιανισταί, οἱ Βορβοριανοί, οἱ Μεσσαλιανοί, οἱ Εὐτυχῖται ἢ Ἐνθουσιασταί, οἱ Δονατισταί, οἱ Αὐδιανοί, οἱ Ὑδροπαραστάται, οἱ Τασκοδροῦχοι, οἱ Βατραχῖται, οἱ Ἑρμεσκανοί, οἱ Φωτινιανοί, οἱ Παυλιανοί, οἱ Μαρκελλιανοὶ οἱ Ὀφῖται, οἱ Ἐγκρατῖται, οἱ Ἀποτακτῖται, οἱ Σακοφόροι καί, οἵτινες εἰς τὴν ἐσχάτην μέχρις ἐγκλημάτων ἀχρειότητα περιελήλυθασι, [τουτέστιν] οἱ Μανιχαῖοι μηδέποτε ἐχέτωσαν εὐχέρειαν ἵνα ἐν τῷ Ρωμαϊκῷ ἐδάφει συνέρχωνται καὶ προ- 1 σεύχωνται. Τῶν Μανιχαίων μάλιστα ἐκ τῶν πόλεων ἐκβαλλομένων καὶ τῇ ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ παραδιδομένων, ἐπειδὴ οὐδεὶς τόπος δέον ἵνα καταλιμπάνηται αὐτοῖς, ἐν ᾧ καὶ αὐτοῖς τοῖς στοιχείοις ὕβρις ἤθελε προσγίγνεσθαι, καὶ ἁπάντων τῶν νόμων, οἵτινες κατὰ τούτων καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι τῇ ἡμετέρᾳ ἐναντιοῦνται πίστει, εἰσηνέχθησάν ποτε καὶ ἐν διαφόροις ἐξηνέχθησαν καιροῖς, πάντοτε ἐν ἀκμαίᾳ παραφυλακῇ ἰσχυόντων εἴτε περὶ τῶν δωρεῶν τῶν γιγνομένων εἰς τὰς τῶν αἱρετικῶν συνόδους, ἃς αὐτοὶ αὐθαδῶς ἀποπειρῶνται ἵνα ἐκκλησίας ἀποκαλῶσιν, εἴτε

voluntate rebus qualitercumque relictis sive de privatis aedificiis, in quae domino permittente vel conivente convenerint, venerandae nobis catholicae vindicandis ecclesiae sive de procuratore, qui hoc nesciente domino fecerit, decem librarum auri multam vel exilium, si sit ingenuus, subituro, metallum vero post verbera, si servilis 2 condicionis sit. Ita ut nec in publico convenire loco nec aedificare sibi quasi ecclesias nec ad circumscriptionem legum quicquam meditari valeant, omni civili et militari, curiarum etiam et defensorum et iudicum sub viginti librarum auri interminatione prohibendi 3 auxilio. Illis etiam in sua omnibus manentibus firmitate, quae de militia poenisque variis de diversis sunt haereticis promulgata, ut nec speciale quidem beneficium adversus leges valeat impetratum. *D. III k. Iun. Constantinopoli Felice et Tauro conss.* [a. 428]

6 *Idem AA Leontio pu.* Damnato portentuosae superstitionis auctore Nestorio nota congrui nominis eius inuratur gregalibus, ne Christianorum appellatione abutantur: sed quemadmodum Ariani lege divae memoriae Constantini ob similitudinem impietatis Porphyriani a Porphyrio nuncupantur, sic ubique participes nefariae sectae Nestorii Simoniani vocentur, ut, cuius scelus sunt

περὶ τῶνἐκ τελευταίας βουλήσεως ὁπωσδήποτε καταλιμπανομένων πραγμάτων, εἴτε περὶ τῶν ἰδιωτικῶν οἰκημάτων, ἐν οἷς τοῦ δεσπότου ἐπιτρέποντος ἢ ἀνεχομένου ἤθελον συνέλθῃ, τῶν ὑπὸ τῆς προσκυνητῆς ἡμῖν καθολικῆς ἐκκλησίας ἐκδικουμένων, εἴτε περὶ τοῦ προκουράτωρος, ὅστις ἐποίησε τοῦτο ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότου, καὶ ὅστις ὀφείλει ἵνα δέκα μὲν λιτρῶν χρυσίου πρόστιμον ἢ ἐξορίαν ὑπομένῃ, ἐὰν εὐγενής ἐστι, μεταλλεῖον δὲ μετὰ τὴν μαστίγωσιν ἐὰν 2 δουλικῆς τύχης ἐστίν. Οὕτως ὥστε νὰ μὴ δύνωνται μηδ' ἐν δημοσίῳ τόπῳ συνέρχεσθαι μηδ' οἰκοδομεῖν ἑαυτοῖς οἱονεὶ ἐκκλησίας μηδὲ μελετᾶν τι πρὸς περιγραφὴν τῶν νόμων, πάσης πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς, τῶν βουλευτηρίων ἅμα καὶ τῶν ἐκδίκων καὶ τῶν ἀρχόντων βοηθείας ἀπαγορευομένης ἐπὶ 3 ἀπειλῇ εἴκοσι λιτρῶν χρυσίου. Κἀκείνων δὲ πάντων ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν ἰσχύι παραμενόντων, ὅσα περὶ τῆς στρατείας καὶ τῶν ποικίλων ποινῶν περὶ τῶν διαφόρων αἱρετικῶν ἐδημοσιεύθησαν, ἵνα μηδὲ εἰδικὴ κἂν εὐεργεσία ἰσχύῃ ἐναντίον τῶν νόμων ἐπιτευχθεῖσα.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τρίτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 428 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Εὐτυχοῦς καὶ Ταύρου.*

6 Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Λεόντιον ἔπαρχον τῆς πόλεως. Καταδικασθέντος τοῦ Νεστορίου, τοῦ δημιουργοῦ τῆς τερατώδους δεισιδαιμονίας, τὸ στίγμα ἀναλόγου ὀνόματος ἐγκολαφθήτω τοῖς ὀπαδοῖς αὐτοῦ, ἵνα μὴ καταχρῶνται τῇ προσωνυμίᾳ τῶν χριστιανῶν· ἀλλὰ καθ' ὃν τρόπον διὰ τοῦ νόμου τοῦ θείας μνήμης Κωνσταντίνου οἱ Ἀρειανοὶ ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τῆς ἀσεβείας Πορφυριανοὶ ἀπὸ τοῦ Πορφυρίου ἐπονομάζονται, οὕτως οἱ ἁπανταχοῦ κοινωνοὶ τῆς ἀνοσίου αἱρέσεως τοῦ

in deserendo deo imitati, eius vocabulum iure videantur esse 1 sortiti. Nec vero impios libros nefandi et sacrilegi Nestorii adversus venerabilem orthodoxorum sectam decretaque sanctissimi coetus antistitum Ephesi habiti scriptos habere aut legere aut describere quisquam audeat: quos diligenti studio requiri ac publice 2 comburi decernimus. Ita u nemo in religionis disputatione aliquam supra dicti nominis faciat mentionem aut quibusdam eorum habendi concilii gratia in aedibus aut villa aut suburbano suo aut alio quolibet loco conventiculum clam aut aperte praebeat: quos omni conventus celebrandi licentia privari statuimus: scientibus universis violatorem huius legis publicatione bonorum esse coercendum. *D III non. Aug. Constantinopoli Theodosio XV et Valentiniano IIII AA. conss.* [a. 435]

7 *Idem AA. Florentio pp.* Curiales omnium civitatum, onerosis quin etiam militiae seu diversis officiis facultatum et personalium munerum obligatos suis ordinibus, cuiuscumque sectae sint, inhaerere censemus, ne videamur hominibus exsecrandis contumelioso ambitu immunitatis beneficium praestitisse, quos volumus huius constitutionis auctoritate damnari. *D. prid. k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. XVI et Fausto conss.* [a. 438]

Νεστορίου Σιμμωνιανοὶ ἀποκαλείσθωσαν, ἵνα δικαίως φαίνωνται λαχόντες τοῦ ὀνόματος ἐκείνου, οὗ τὸ μύσος [κακούργημα] ἐμιμήθησαν ἐν τῷ ἐγκατα- 1 λιπεῖν τὸν θεόν. Μηδὲ τὰ ἀσεβῆ βιβλία τοῦ ἀνοσίου καὶ ἱεροσύλου Νεστορίου, τὰ γεγραμμένα κατὰ τῆς προσκυνητῆς τῶν ὀρθοδόξων τάξεως [αἱρέσεως] καὶ τῶν ψηφισμάτων τῆς ἁγιωτάτης τῶν ἱερέων συνόδου, τῆς ἐν Ἐφέσῳ γενομένης, ἀποτολμάτω τις νὰ ἔχῃ ἢ ἀναγινώσκῃ ἢ ἀντιγράφῃ· ταῦτα δὲ ψηφιζόμεθα ἵνα ἐπιμελεῖ ζήλῳ ἀναζητῶνται καὶ δημοσίᾳ κατα- 2 καίωνται. Οὕτως ἵνα μηδεὶς ἐν τῇ τῆς θρησκείας φιλονεικίᾳ ποιῆται μνείαν τινὰ τοῦ προειρημένου ὀνόματος ἢ τισιν αὐτῶν ἐπὶ τῷ ποιεῖν συνέδριον λάθρα ἢ φανερῶς παρέχῃ συναγωγὴν ἐν οἰκήμασιν ἢ ἐπαύλει ἢ τῷ προαστείῳ αὐτοῦ ἢ ἐν οἱῳδήποτε ἄλλῳ τόπῳ: τούτους δὲ διοριζόμεθα ἵνα στερῶνται πάσης ἀδείας τοῦ τελεῖν συνόδους: γινωσκόντων πάντων ὅτι ὁ παραβάτης τούτου τοῦ νόμου κολασθήσεται διὰ δημεύσεως τῆς περιουσίας [αὐτοῦ].

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τρίτῃ τῶν νονῶν τοῦ Αὐγούστου 435 ἐπὶ τῆς δεκάτης πέμπτης ὑπατείας τοῦ Θεοδοσίου καὶ τῆς τετάρτης τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ Αὐγούστων

7. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Φλωρέντιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Οἱ βουλευταὶ πασῶν τῶν πόλεων, οἱ ὑποκείμενοι ταῖς βαρείαις μάλιστα στρατιωτικαῖς ἢ διαφόροις ὑποχρεώσεσι τῶν οὐσιῶν καὶ προσωπικῶν λειτουργιῶν, εἰασδήποτε αἱρέσεως καὶ ἂν ὦσι, κρίνομεν ἵνα ἐν ταῖς ἰδίαις παραμένωσι τάξεσιν αὐτῶν, ὅπως μὴ φαινώμεθα ὅτι τῆς ἀτελείας τὴν εὐεργεσίαν παρέσχομεν εἰς ἀνθρώπους καταράτους ἕνεκεν τῆς ὑβριστικῆς διαστροφῆς, οἵτινες βουλό-

8 *Impp. Valentinianus et Marcianus AA. Palladio pp.* Quicumque in hac sacra urbe vel in Alexandrina civitate vel in omni Aegyptiaca dioecesi diversisque aliis provinciis Eutychetis profanam perversitatem sequuntur et ita non credunt, ut trecenti decem et octo sancti patres tradiderunt catholicam fidem in Nicaena civitate fundantes, centum quoque et quinquaginta alii venerabiles episcopi, qui in alma urbe Constantinopolitana postea convenerunt, et sicut Athanasius et Theophilus et Cyrillus sanctae recordationis episcopi Alexandrinae civitatis credebant, quos etiam Ephesina synodus (cui beatae memoriae Cyrillus praefuit, in qua Nestorii error expulsus est) in universis secuta est, quos et nuper venerabilis Chalcedonensis synodus est secuta, prioribus conciliis sacerdotum ex omni prorsus parte consentiens nihilque adimens sacrosancto symbolo neque adiciens, sed Eutychetis dogmata funesta condemnans: sciant se esse haereticos Apollinaristas: Apollinaris enim facinorosissimam sectam Eutyches et Dioscorus mente sa- 1 crilega sunt secuti. Ideoque hi omnes, qui Apollinaris vel

μεθα ἵνα τῇ αὐθεντίᾳ ταύτης τῆς διατάξεως καταδικάζωνται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ προτεραίᾳ τῶν καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 438 ἐπὶ τῆς δεκάτης ἕκτης ὑπατείας τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Φαύστου.

8. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανὸς καὶ Μαρκιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Παλλάδιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Οἱτινεσδήποτε ἐν ταύτῃ τῇ ἱερᾷ πόλει ἢ ἐν τῇ Ἀλεξανδρινῇ πολιτείᾳ ἢ ἐν πάσῃ τῇ Αἰγυπτιακῇ διοικήσει καὶ ταῖς διαφόροις ἄλλαις ἐπαρχίαις ἀκολουθοῦσι τῇ βεβήλῳ τοῦ Εὐτυχοῦς διαστροφῇ καὶ οὐ πιστεύουσιν οὕτως, ὡς οἱ τριακόσιοι δέκα καὶ ὀκτὼ ἅγιοι πατέρες παραδεδώκασι τὴν καθολικὴν πίστιν ἐν τῇ Νικαίᾳ πόλει θεμελιοῦντες, πρὸς δὲ οἱ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ἄλλοι προσκυνητοὶ ἐπίσκοποι, οἵτινες ἐν τῇ ἐνδόξῳ πόλει Κωνσταντινουπόλει ὕστερον συνῆλθον, καὶ ὥσπερ ἐπίστευον ὁ Ἀθανάσιος καὶ ὁ Θεόφιλος καὶ ὁ Κύριλλος οἱ ἁγίας μνήμης ἐπίσκοποι τῆς Ἀλεξανδρινῆς πόλεως, οὓς κατὰ πάντα ἠκολούθησε καὶ ἡ ἐν Ἐφέσῳ σύνοδος (ἧς προΐστατο ὁ μακαρίας μνήμης Κύριλλος, ἐν ᾗ ἐξεβλήθη τοῦ Νεστορίου ἡ πλάνη), οὓς καὶ ἔναγχος ἠκολούθησεν ἡ προσκυνητὴ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος, ταῖς προτέραις ἱερατικαῖς συνόδοις ἐκ παντὸς παντελῶς μέρους συναινοῦσα καὶ οὐδὲν ἀφαιροῦσα ἢ προστιθεῖσα τῷ ἁγιωτάτῳ συμβόλῳ, ἀλλὰ τοῦ Εὐτυχοῦς τὰ ὀλέθρια δόγματα καταδικάζουσα: γινωσκέτωσαν ὅτι αὐτοί εἰσιν αἱρετικοὶ Ἀπολλιναρισταί: διότι τοῦ Ἀπολλιναρίου τὴν ἀπαισιωτάτην αἵρεσιν ἱεροσύλῳ διανοίᾳ ἠκολούθησαν ὁ

1 Εὐτυχὴς καὶ ὁ Διόσκουρος. Καὶ διὰ τοῦτο πάντες ἐκεῖνοι, οἵτινες τοῦ

Eutychetis perversitatem sequuntur, illis poenis, quae divorum retro principum constitutionibus contra Apollinaristas vel serenitatis nostrae postmodum sanctione contra Eutychianistas vel hac ipsa augustissima lege contra eosdem decretae sunt, noverint se esse plectendos Ideirco Apollinaristae, hoc est Eutychianistae (quibus etsi est in appellatione diversitas, tamen in haeresis pravitate coniunctio, et dispar quidem nomen, sed idem sacrilegium) sive in hac alma urbe diversisque provinciis sive in Alexandrina civitate sive intra Aegyptiacam dioecesim sunt neque ita credunt, ut praedicti venerabiles patres credebant, neque viro reverentissimo Alexandrinae urbis antistiti Proterio fidem orthodoxam tenenti communicant, episcopos vel presbyteros aliosque clericos creare et habere prohibemus: scientibus tam his Eutychianistis vel Apollinaristis, qui ausi fuerint cuiquam episcopi vel presbyteri vel clerici nomen imponere, quam his, qui passi fuerint impositum sibi nomen sacerdotale retinere, poenam exilii cum facultatum suarum amissione se su-

3 bituros Universi praeterea Apollinaristae vel Eutychianistae non ecclesias non monasteria sibi construant, parasynaxes et conventicula tam diurna quam nocturna non contrahant neque ad domum neque ad pos-

Ἀπολλιναρίου ἢ τοῦ Εὐτυχοῦς τὴν διαστροφὴν ἀκολουθοῦσι, γνώτωσαν ὅτι κολασθήσονται διὰ τῶν ποινῶν ἐκείνων, αἵτινες διὰ τῶν διατάξεων τῶν θείων ἄνωθεν ἡγεμόνων κατὰ τῶν Ἀπολλιναριστῶν ἢ ὕστερον διὰ τῆς κυρώσεως τῆς ἡμετέρας γαληνότητος κατὰ τῶν Εὐτυχιανιστῶν ἢ δι' αὐτοῦ τοῦδε τοῦ σεβαστωτάτου νόμου κατ' αὐτῶν εἰσιν 2 ἐψηφισμέναι. Τούτου ἕνεκεν οἱ Ἀπολλιναρισταί, τουτέστιν οἱ Εὐτυχιανισταὶ (οἷς εἰ καὶ ἔστιν διαφορὰ ἐν τῇ προσηγορίᾳ, ὅμως ἐν τῇ τῆς αἱρέσεως φαυλότητι [ἔστι] σύνδεσμος, καὶ ἀνόμοιον μὲν τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὁμοία ἡ ἱεροσυλία) εἴτε ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει καὶ ταῖς διαφόροις ἐπαρχίαις εἴτε ἐν τῇ Ἀλεξανδρινῇ πόλει εἴτε εἴσω τῆς Αἰγυπτιακῆς διοικήσεώς εἰσιν καὶ οὐ πιστεύουσιν οὕτως, ὥσπερ οἱ προειρημένοι προσκυνητοὶ πατέρες ἐπίστευον, οὐδ' ἐπικοινωνοῦσι τῷ θεοφιλεστάτῳ τῆς Ἀλεξανδρινῆς πόλεως ἱεράρχῃ Πρωτερίῳ, τῷ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν κατέχοντι, ἀπαγορεύομεν ἵνα [πάντες οἱ εἰρημένοι] χειροτονῶσι καὶ ἔχωσιν ἐπισκόπους ἢ πρεσβυτέρους καὶ ἄλλους κληρικούς: γινωσκόντων τοῦτο μὲν τῶν Εὐτυχιανιστῶν ἢ Ἀπολλιναριστῶν τούτων, οἵτινες ἤθελον ἀποτολμήσῃ ἵνα ἐπιθέσωσιν εἰς οἱονδήποτε τὸ ὄνομα τοῦ ἐπισκόπου ἢ τοῦ πρεσβυτέρου ἢ τοῦ κληρικοῦ, τοῦτο δὲ ἐκείνων, οἵτινες ἤθελον ἀνεχθῇ ἵνα παρακρατήσωσι τὸ ἐπιτεθὲν αὐτοῖς ἱερατικὸν ὄνομα, ὅτι τὴν ποινὴν τῆς ἐξορίας ὑποστήσονται σὺν τῇ ἀποβολῇ τῶν ἰδίων οὐσιῶν αὐ-3 τῶν. Πρὸς τούτοις δὲ ἅπαντες οἱ Ἀπολλιναρισταὶ ἢ οἱ Εὐτυχιανισταὶ μὴ οἰκοδομείτωσαν ἑαυτοῖς μήτε ἐκκλησίας μήτε μοναστήρια, μὴ ποιείτωσαν παρασυνάξεις καὶ συναγωγὰς εἴτε ἐν ἡμέρᾳ εἴτε ἐν νυκτὶ μηδὲ εἰς οἶκον μηδὲ εἰς κτῆμα οἱονδήποτε μηδὲ εἰς μοναστή-

sessionem cuiusquam neque ad monasterium vel quemcumque alterum locum operaturi sectae funestissimae congregen-4 tur. Quod si fecerint et hoc factum fuisse domino volente constiterit, post rem in examine iudicis adprobatam domus vel possessio, in qua convenerint, fisco sine dilatione societur, monasterium vero eius civitatis orthodoxae ecclesiae, in cuius territorio est, 5 iubemus addici. Si vero ignorante domino sciente vero qui pensiones domus exigit vel conductore vel procuratore vel actore praedii parasynaxes et conventicula interdicta collegerint, conductor vel procurator sive actor vel quicumque eos in domum vel in possessionem vel in monasterium receperint ac passi fuerint illicitas parasynaxes conventusque celebrari, si vilis et abiectae condicioni sunt, fustibus publice et in poenam suam et in aliorum coerceantur exemplum, si honestae vero personae sunt, decem libras auri multae nomine fisco nostro cogantur inferre. 6 (4) Nullum praeterea Apollinaristam vel Eutychianistam ad aliquam iubemus adspirare militiam. si qui vero in quacumque militia inventi fuerint militare, soluti cingulo honestorum hominum et palatii communione priventur nec in aliqua nec in qua nati sunt civitate vel vico aut regione 7 versentur. Si qui vero in hac alma urbe nati sunt, tam

ριον ἢ οἱονδήποτε ἄλλον τόπον συναθροιζέσθωσαν λειτουργήσοντες τὰ τῆς

ἐ
4 ὀλεθριωτάτης αἱρέσεως. Ἐὰν δ τοῦτο ποιήσωσι καὶ ὁμολόγηται ὅτι τοῦτο ἐγένετο ἑκόντος τοῦ δεσπότου, ἀποδειχθέντος τοῦ πράγματος ἐν τῇ τοῦ δικαστοῦ διαγνώσει ὁ οἶκος ἢ τὸ κτῆμα, ἐν ᾧ συνῆλθον, τῷ φίσκῳ ἀνυπερθέτως προσκυρούσθω, τὸ δὲ μοναστήριον κελεύομεν ἵνα προστίθηται τῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ ταύτης τῆς πόλεως 5 ἐν ἧς τῷ ἐδάφει ἐστίν. Ἐὰν δὲ ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότου, εἰδότος ὅμως ἐκείνου, ὅστις τὰ ἐνοίκια τοῦ οἴκου ἀπαιτεῖ, ἢ τοῦ μισθωτοῦ ἢ τοῦ προκουράτορος ἢ τοῦ διοικητοῦ τοῦ κτήματος παρασυνάξεις καὶ συνόδους ἀπηγορευμένας συναθροίσωσιν, ὁ μισθωτὴς ἢ ὁ προκουράτωρ ἢ ὁ διοικητὴς ἢ οἱοσδήποτε ἤθελον δεχθῇ αὐτοὺς ἢ εἰς τὸν οἶκον ἢ εἰς τὸ κτῆμα ἢ εἰς τὸ μοναστήριον καὶ ἤθελον ἀνεχθῇ ἵνα ἀθέμιτοι παρασυνάξεις καὶ συναγωγαὶ τελῶνται, εἰ μὲν εὐτελοῦς καὶ ἀποβλήτου τύχης εἰσί, μαστιγώσεσι δημοσίᾳ κολασθήσονται καὶ πρὸς ποινὴν αὐτῶν καὶ πρὸς παράδειγμα τῶν ἄλλων, εἰ δ' ἔντιμά εἰσι πρόσωπα, δέκα λίτρας χρυσίου προστίμου ὀνόματι ἐξαναγκασθήσονται ἵνα εἰς τὸν φίσκον ἡμῶν εἰσ-6 (4) φέρωσι. Πρὸς τούτοις δὲ κελεύομεν ἵνα μηδεὶς Ἀπολλιναριστὴς ἢ Εὐτυχιανιστὴς πρός τινα στρατείαν ἀποβλέπῃ. Εἰ δέ τινες ἐν οἱᾳδήποτε στρατείᾳ εὑρηνται στρατευόμενοι, γυμνούμενοι τῆς ζώνης ἀποστερείσθωσαν τῆς κοινωνίας τῶν ἐντίμων ἀνθρώπων καὶ τοῦ παλατίου μηδ' ἔν τινι μηδ' ἐν ᾗ ἐγεννήθησαν πόλει μηδ' ἐν κώμῃ ἢ

7 κλίματι ἀναστρεφέσθωσαν. Εἰ δέ τινες ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει ἐγεν-

sacratissimo comitatu quam omni per provincias metropolitana civitate pellantur. 8 (5) Nulli insuper Eutychianistae vel Apollinaristae publice vel privatim advocandi coetus et circulos contrahendi et de errore haeretico disputandi ac perversitatem facinorosi dogmatis adserendi tribua- 9 tur facultas. Nulli etiam contra venerabilem Chalcedonensem synodum liceat aliquid vel dictare vel scribere vel edere atque emittere aut aliorum scripta super eadem re 10 proferre. Nemo huiusmodi habere libros et sacrilega scriptorum audeat monimenta servare. quod si qui in his criminibus fuerint deprehensi, perpetua deportatione damnentur. 11 Eos vero qui discendi studio audierint de infausta haeresi disputantes, decem librarum auri, quae fisco nostro inferendae sunt, iubemus subire dispendium. ultimo etiam supplicio coerceantur, qui illicita

12 docere temptaverint. Omnes vero huiuscemodi chartae ac libri,qui funestum Eutychetis, hoc est Apollinaris, fuerint dogma complexi, incendio concrementur, ut facinorosae perversitatis vestigia ipsa flammis ambusta depereant. aequum namque est, ut immanissima sacrilegia par poenae 13 magnitudo percellat. Scientibus moderatoribus provinciarum eorumque apparitioni-

νήθησαν, τοῦτο μὲν ἀπὸ τῆς ἱερωτάτης αὐλικῆς ἀκολουθίας τοῦτο δὲ ἀπὸ 8 (5) πάσης ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μητροπολιτικῆς πόλεως ἐκβαλλέσθωσαν. Μηδενὶ ἐπὶ πλέον Εὐτυχιανιστῇ ἢ Ἀπολλιναριστῇ ἀπονεμέσθω ἄδεια τοῦ δημοσίᾳ ἢ κατ' ἰδίαν προσκαλεῖν συνόδους καὶ κύκλους ποιεῖν καὶ περὶ τῆς αἱρετικῆς πλάνης διαμάχεσθαι καὶ τὴν διαφθορὰν τοῦ ἀπαισίου δόγματος ὑπο- 9 στηρίζειν [διδάσκειν]. Μηδενὶ ἅμα ἐξέστω ἵνα κατὰ τῆς προσκυνητῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἢ ὑπαγορεύῃ τι ἢ γράφῃ ἢ ἐκδίδῃ καὶ ἐκπέμπῃ ἢ ἄλλων τὰ συγγράμματα περὶ τούτου τοῦ

10 πράγματος προσφέρῃ. Μηδεὶς δ' ἀποτολμάτω ἵνα τοιαῦτα ἔχῃ βιβλία καὶ τὰ ἱερόσυλα τῶν συγγραφέων φυλάττῃ μνημεῖα. Ἐὰν δέ τινες ἐν τούτοις τοῖς ἐγκλήμασι συλληφθῶσι, διηνεκεῖ ὑπερορίᾳ καταδικασθήσονται. 11 Ἐκεῖνοι δέ, οἵτινες τοῦ μαθεῖν τῇ ἐπιθυμίᾳ ἤθελον ἀκροάζεσθαι τῶν φιλονεικούντων περὶ τῆς ἀνοσίου αἱρέσεως, κελεύομεν ἵνα ὑπομένωσι ζημίαν δέκα λιτρῶν χρυσίου, αἵτινες ὀφείλουσιν ἵνα εἰσάγωνται εἰς τὸν ἡμέτερον φίσκον. Τῇ ἐσχάτῃ δ' ἅμα τιμωρίᾳ ὑποβαλλέσθωσαν ὅσοι ἤθελον ἐπιχειρήσῃ ἵνα τὰ ἀθέμιτα διδάσκωσι. 12 Πάντες δὲ οἱ τοιοῦτοι χάρται καὶ τὰ βιβλία, ἅτινα τὸ ὀλέθριον τοῦ Εὐτυχους, τουτέστι τοῦ Ἀπολλιναρίου, δόγμα ἤθελον περιέχῃ, πυρὶ κατακαιέσθωσαν, ἵνα τῆς ἀπαισιωτάτης φαυλότητος τὰ ἴχνη αὐτὰ φλοξὶν ἐμπιπράμενα ἐξαφανίζωνται. Διότι δίκαιόν ἐστιν ἵνα τὰς μεγίστας ἱεροσυλίας ἴσον 13 ποινῆς μέγεθος πλήττῃ. Γινωσκόντων δὲ τῶν διοικητῶν τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν τάξεων [ὑπαλλήλων] αὐτῶν, τῶν ἐκδίκων ἅμα τῶν πόλεων, ὅτι, ἐὰν ταῦτα, ἅτινα τῇ εὐλαβεστάτῃ

bus, defensoribus etiam civitatum, quod, si ea, quae legis huius religiosissima sanctione custodienda decrevimus, aut neglexerint aut aliqua permiserint temeritate violari. denarum librarum auri multam fisco cogantur inferre: insuper etiam existimationis suae periculum sustinebunt. *D. k. Aug Constantinopoli Valentiniano* ⁴. *VIII et Athemio conss.* [*a.* 455]

9(¹) *Imp. Leo A.* Humanum piumque rati haereticos solitis sepulturis tradi mandamus *D. Constantinopoli id. Aug. Constantino et Rufo conss.* [*a.* 457]

10 *Idem A. Erythrio pp.* Si qui orthodoxae religionis emptione vera vel ficticia aut quocumque alio iure vel titulo praedia et possessiones resque immobiles, in quibus orthodoxae fidei ecclesiae vel oratoria constituta sunt, in haereticae sectae et contraria orthodoxae fidei sentientem quamcumque personam transferre voluerint, nullam huiusmodi vel inter vivos habitam vel secreto iudicio compositam valere volumus voluntatem, etiamsi ab orthodoxae fidei venditore vel quocumque modo alienatore commenticio sub qualibet occasione fuerit adsignata: sed irrita omnia huiusmodi documenta et tamquam penitus nec 1 scripta esse censemus. Haec enim praedia et possessiones, quae in haereticas personas

κυρώσει τοῦδε τοῦ νόμου ἐψηφισάμεθα ἵνα παραφυλάσσωνται, ἢ παραμελήσωσιν ἢ ἐπιτρέψωσιν ἵνα θρασύτητί τινι παραβαθῶσιν, ἀνὰ δέκα λιτρῶν χρυσίου πρόστιμον ἐξαναγκασθήσονται ἵνα εἰς τὸν φίσκον εἰσαγάγωσι: πρὸς τούτοις δ' ἅμα καὶ τῆς ἰδίας ὑπολήψεως τὸν κίνδυνον ὑποστήσονται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντιν υπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Αὐγούστου 455 *ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀνθεμίου*

ὑ [Αὐτοκράτωρ Λέων Α΄.]

Ἀνθρώπινον καὶ ὅσιον εἶναι λογισάμενοι τοὺς αἱρετικοὺς ἐπιτρέπομεν θάπτεσθαι ταῖς νενομισμέναις ταφαῖς.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Αὐγούστου 457 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Κωνσταντίνου καὶ Ρούφου.*

10. Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἐρύθριον ἔπαρχον πραιτωρίων Ἐάν τινε τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας δι' ἀγορασίας ἀληθοῦς ἢ εἰκονικῆς ἢ δι'οἱουδήποτε ἄλλου δικαίου ἢ τίτλου κτήματα ἢ κτήσεις καὶ πράγματα ἀκίνητα, ἐν οἷς εὔρηνται ἱδρυμέναι ἐκκλησίαι ἢ εὐκτήριοι οἶκοι τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, βουληθῶσιν ἵνα μεταφέρωσιν εἰς οἱονδήποτε πρόσωπον τῆς αἱρετικῆς τάξεως καὶ τἀναντία τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει φρονοῦν, βουλόμεθα ἵνα μηδεμία τοιαύτη βούλησις ἰσχύῃ εἴτε ἐν ζωῇ γενομένη εἴτε αἰτίᾳ θανάτου συντεθεῖσα, κἂν ἔτι ἐφ' οἱαδήποτε ἀφορμῇ ἐξενεχθῇ ὑπὸ τοῦ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως πωλητοῦ ἢ τοῦ οἱῳδήποτε ἐπινενοημένῳ τρόπῳ ἀπαλλοτριωτοῦ· ἀλλὰ κρίνομεν ἵνα πάντα τὰ τοιαῦτα ἔγγραφα ἄκυρα ὦσιν καὶ ὡσεὶ μηδαμῶς παντελῶς γεγραμ- 1 μένα. Ταῦτα δὲ τὰ κτήματα καὶ αἱ κτήσεις, ἅτινα καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἤθελον μετενεχθῇ ἢ δοθῇ εἰς αἱρετικὰ πρόσωπα, θεσπίζομεν ἵνα διεκ-

(¹) Τεθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

quocumque modo translatae fuerint vel collatae, fisci nostri viribus decernimus vindicari. 2 Sive enim apud dominos possessoresve orthodoxos ea praedia maneant seu ad fisci nostri iura pervenerint, necesse est in his ecclesias et oratoria constituta diligentius et sollicitius instaurari. nostrae enim serenitatis undique ad hunc exitum providentia ducit, ut omnipotentis dei templa, in quibus nostrae fidei instituta perdurant, cultu adsiduo per omnia seecula rediviva serventur.

3 Nec enim dubitari potest, quod si in haereticos veniant possessiones, in quibus verae fidei ecclesiae vel oratoria constituta sunt et integritas colitur, omnimodo ab his deseri atque destitui, omni cultu vacare, omnibus sacris et solitis viduari mysteriis, omni splendore privari, nullis populorum conventionibus, nullis clericorum observationibus celebrari et ex hoc sine dubio easdem ecclesias perire ruere complanari. nec enim de earum instauratione haeretici poterunt aliquando cogitare, quas penitus esse nolebant. quae omnia resecantes ad praesentem legem pervenimus [*a.* 466-472?]

11(1) Sancimus, ut qui perniciosum Manichaeorum errorem amplectuntur nullam fa-

δικῶνται τῇ ἰσχύι τοῦ ἡμετέρου φί-

2 σκου. Διότι εἴτε παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις δεσπόταις καὶ τοῖς νομεῦσι ταῦτα τὰ κτήματα παραμένουσιν εἴτε εἰς τὰ δίκαια τοῦ ἡμετέρου φίσκου περιέλθωσιν, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἵνα ἐν τάχει καὶ πάσῃ ἐπιμελείᾳ ἀποκαθιστῶνται αἱ ἐκκλησίαι καὶ οἱ εὐκτήριοι οἶκοι οἱ [πρότερον] ἐν αὐτοῖς ὑπάρχοντες. Διότι τῆς ἡμετέρας γαληνότητος ἡ πρόνοια εἰς τοῦτο πάντοθεν τὸ τέλος ἄγει, ἵνα τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ οἱ ναοί, ἐν οἷς τῆς ἡμετέρας πίστεως τὰ θεσπίσματα διατηροῦνται, ἐπιμελεῖ λατρείᾳ εἰς ἅπαντας τοὺς αἰῶνας ἀείζωοι διαφυλάσσων-

3 ται. Διότι οὐδ' ἔστι δυνατὸν ἵνα ὑπάρχῃ ἀμφιβολία τις, ὅτι, ἐὰν εἰς αἱρετικοὺς περιέλθωσιν αἱ κτήσεις, ἐν αἷς τῆς ἀληθοῦς πίστεως ἵδρυνται ἐκκλησίαι ἢ εὐκτήριοι οἶκοι καὶ ἡ ἄμωμος λατρεύεται πίστις, παντὶ τρόπῳ ἐγκαταλειφθήσονται καὶ ἐρημωθήσονται ἀπ' αὐτῶν, σχολάσουσιν ἀπὸ πάσης λατρείας, χηρεύσουσιν ἀπὸ πάντων τῶν ἱερῶν καὶ εἰθισμένων μυστηρίων, στερηθήσονται πάσης λαμπρότητος, δι' οὐδεμιᾶς δὲ τῶν λαῶν συνόδου, δι' οὐδεμιᾶς τῶν κληρικῶν ἱεροτελεστίας λειτουργηθήσονται καὶ ἐντεῦθεν ἀναμφιβόλως αἱ ἐκκλησίαι αὗται ἀπολεσθήσονται, κατακρημνισθήσονται, κατεδαφισθήσονται. Διότι οὐδὲ δύνανται οἱ αἱρετικοὶ ἵνα διανοῶνταί ποτε περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῶν, ἃς ἠρνοῦντο ὑπάρχειν. Πάντα δὲ ταῦτα ἀνατέμνοντες εἰς τὸν παρόντα κατελήξαμεν νόμον.

[ἐν ἔτει 466—472 ;]

11 (1) Θεσπίζομεν τοὺς τὴν ὀλεθρίαν τῶν Μανιχαίων αἱρουμένους πλάνην μηδεμίαν ἔχειν παρρησίαν ἢ

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

cultatem aut licentiam habeant in quolibet nostrae rei publicae loco commorari et, si quando apparuerint vel inventi fuerint, capitali poena plectantur. *D. V. id. Aug. Boethio vc. Cons.* [*a.* 487 *vel* 510]

12(1) *Impp. Iustinus et Iustinianus AA.* Haereticis ideo convenire et propriam denominationem habere permisimus, ut patientiae nostrae pudore sponte resipiscerent et ad meliora 1 revertantur. Eos autem intolerabilis audacia invasit et se legum sanctione neglecta militiis intruserunt, quarum tales homines participes fieri ipsa imperialium formarum verba 2 manifesto prohibent. Haereticos autem reliquos omnes vocamus, velut exsecrabiles Manichaeos quique his similes sunt, quippe quos ne nominari quidem hic terrarum neque omnino conspici usquam nec quicquam polluere tactu suo 3 oporteat. Sed Manichaeos quidem, quemadmodum diximus, ita et expelli oportet neque nomen eorum quemquam tolerare nec praetermittere, si eodem loco cum aliis hac impietate infectus moretur, sed etiam ultimo supplicio subici Manichaeum, ubicumque ter-4 rarum inventus fuerit. De reliquis autem haereticis, cuiuscumque erroris vel nominis sunt (haereticum enim vocamus, quicumque non est addictus catholicae ecclesiae et orthodoxae sanctaeque fidei nos-

ἄδειαν καθ' οἱονδήποτε τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτείας διάγειν τόπον· εἰ δέ ποτε φανεῖεν ἤτοι εὑρεθεῖεν, ὑπάγεσθαι κεφαλικῇ τιμωρίᾳ.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν εἰδῶν τοῦ Αὐγούστου 487 *ἢ* 510 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Βοηθίου.*

12(1) *Αὐτοκράτορες Ἰουστῖνος καὶ Ἰουστινιανὸς Α. Α.*] . . . Τοὺς αἱρετικοὺς ἡμεῖς μὲν διὰ τοῦτο καὶ συνιέναι καὶ προσηγορίαν ἔχειν ἰδίαν συνεχωρήσαμεν, ἵνα τὴν καρτερίαν ἡμῶν αἰσχυνθέντες σωφρονήσωσιν ἑκόντες καὶ πρὸς 1 τὰ καλλίω μεταβάλωσιν. Τοὺς δὲ εἰσῆλθέ τις οὐκ ἀνεκτὴ τόλμα, καὶ τῆς τῶν νόμων ἀμελήσαντας παραγγελίας στρατείαις, ὧν οὐκ ἐᾷ μετεῖναι τοῖς τοιούτοις αὐτὰ τὰ τῶν βασιλικῶν συμβόλων δηλοῖ γράμματα, παρενέ-2 βαλον αὐτούς. Αἱρετικοὺς δὲ καλοῦμεν τοὺς ἄλλους, ὡς τούς γε καταράτους Μανιχαίους καὶ τοὺς τούτοις παραπλησίους, οὐδὲ ὀνομάζεσθαι γοῦν ταύτῃ δέον οὐδὲ φαίνεσθαί που παντελῶς οὐδὲ χραίνειν ὧν ἂν ἐφάψων-

3 ται. Ἀλλὰ τοὺς μὲν Μανιχαίους, ὥσπερ εἰρήκαμεν, οὕτω καὶ ἀπελαύνεσθαι δεῖ καὶ μηδὲ τὴν προσηγορίαν αὐτῶν ὑπομένειν μηδένα μηδὲ περιορᾶν, εἴπερ ἐν τῷ αὐτῷ διάγοι τοῖς ἄλλοις ὁ τὴν ἀθεΐαν ταύτην νοσήσας ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ ταῖς εἰς ἔσχατον τιμωρίαις ὑπάγεσθαι τὸν ὁπουδὴ γῆς

4 φαινόμενον Μανιχαῖον. Ἐπὶ δὲ τοῖς ἄλλοις αἱρετικοῖς, ὁποίας ἂν ὧσί ποτε πλάνης ἢ προσηγορίας (αἱρετικὸν γὰρ πάντα καλοῦμεν, ὅστις μὴ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἁγίας ἡμῶν ὑπάρχει πίστεως, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς τὴν πολυθεΐαν πει-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

trae), quin etiam de paganis, qui plurium deorum cultum introducere temptant, et de Iudaeis et Samaritis non solum leges iam latas redintegrare in animo est et hac lege validiores reddere, sed etiam plura disponere, quibus maior securitas honor existimatio sanctae fidei nostrae participibus. 5 erit. Animadvertere autem omnes possunt, ut diximus, eos qui deum non recte venerantur etiam terrestribus bonis privari. 6 Supra dictorum igitur quemquam vel dignitatem adipisci vel cingulum aut civile aut militare nanciscl vel ad ordinem quemcumque pertinere vetamus nisi cohortalium qui dicuntur: huic enim ex origine subiectos eos teneri volumus [neque] ex mala fide sua excusationem habere, ut in eo manentes et omnia necessario implentes omneque onus quod eius militiae est subeuntes prohibeantur tam a promotione quam ab exsecutione contra orthodoxos Christianos publicorum privatorumque debitorum causa facienda: subole scilicet eorum eidem sorti subiacente et ipsis, si interim latere potuerint, in eam tra- 7 hendis. Ipsos autem haereticos neque defensoris neque patris civitatis munus suscipere permittimus, ne praetextu potestatis inde competentis reliquis Christianis et praecipue religiosissimis episcopis noceant, et iudicandi vel condemnandi potestatem sibi pa-

ρωμένοις εἰσάγειν Ἕλλησι καὶ ἔτι τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς Σαμαρείταις οὐκ ἀνακτήσασθαι μόνον τὰ τῶν ἤδη κειμένων νόμων συνείδομεν καὶ ποιῆσαι τῷ νῦν τούτῳ νόμῳ βεβαιότερα, ἀλλὰ διορίσασθαι καὶ πλείω, δι' ὧν ἀσφάλεια μὲν περιέσται μείζων καὶ κόσμος καὶ τιμὴ τοῖς τῆς εὐαγοῦς ἡμῶν με-

5 τέχουσι πίστεως. Αἰσθέσθαι δὲ ὑπάρξει πᾶσιν, ἔφαμεν, ὅτι τοῖς μὴ τὸν θεὸν ὀρθῶς προσκυνοῦσι καὶ τὰ τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν ἐπέχεται. 6 Οὐδένα τοίνυν τῶν ἤδη ῥηθέντων οὔτε μετέχειν ἀξιώματος καθάπαξ οὐδενὸς οὔτε ζώνην περιβάλλεσθαι οὔτε πολιτικὴν οὔτε στρατιωτικὴν οὔτε εἰς τάξιν τελεῖν οὐδεμίαν, πλὴν τῆς τῶν καλουμένων κοορταλίνων (ταύτῃ γὰρ ἐκ γένους ὑποκειμένους αὐτοὺς ἐνέχεσθαι βουλόμεθα, ὥστε μένοντας αὐτοὺς ἐπ' αὐτῆς καὶ πάντα πληροῦντας ἐξ ἀνάγκης καὶ πᾶν βάρος ὑπομένοντας, ὅπερ ἔστι τῆς αὐτῆς στρατείας, εἴργεσθαι τοῦτο μὲν προκοπῆς, τοῦτο δὲ τοῦ κατὰ τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἐκβιβασμοῦ δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ἕνεκεν χρεῶν) προστάττομεν. τῆς ἐξ αὐτῶν γονῆς ὑποκειμένης δηλονότι τῇ τοιαύτῃ τύχῃ, καὶ αὐτῶν μέντοι, εἰ μεταξὺ διαλαθεῖν ἠδυνήθησαν, εἰς ταύτην ἀγομένων. ἐκ τῆς κακῆς αὐτῶν

7 δόξης ἔχειν τινὰ παραίτησιν. Τοὺς δὲ αὐτοὺς αἱρετικοὺς οὔτε ἐκδίκου οὔτε πόλεως πατρὸς μετιέναι φροντίδα συγχωροῦμεν, ὥστε μὴ προφάσει τῆς ἐντεῦθεν ἀδείας ἐπηρεάζειν τοῖς τε ἄλλοις Χριστιανοῖς καὶ διαφερόντως τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις, καὶ τοῦ δικάζειν ἑαυτοῖς ἢ ψηφίζεσθαί τινα περιποιεῖν ἐξουσίαν, καθὰ καὶ τοῖς πρὸ

rent, quemadmodum et a praedecessoribus nostris constitu- 8 tum est. Quin etiam ne sapientissimis causarum patronis quidem eos adscribi permittimus, quos eo magis praeceteris divina praecepta recte intellegere decet, quo vitam in 9 litteris agunt. Si qui vero haereticorum eoque magis paganorum vel Iudaeorum vel Samaritarum et qui iis similes sunt iam quid eorum quae commemoravimus teneant et dignitatem nacti vel in matriculam causidicorum recepti vel militia cingulove quocumque potiti sunt, eos confestim eorum communione privari iube- 10 mus. Pura enim ea quae dicta sunt a talium communione reddere nunc et perpetuo volumus, non in hac gloriosa urbe solum, sed in omnibus provinciis et in omni terra. 11 Quod nequaquam novum est: sane codicillis sacris, qui plerisque militiis de cingulo tribuuntur, adicitur orthodoxum esse debere eum qui id 12 nanciscitur. Nisi et hoc nostrum esse videatur, quod a nobis confirmatum neque ut antea praetermissum est, cum a nonnullis neglegeretur et nisi in litteris non observaretur: res enim non tam eorum propriae existimantur qui primi eas invenerunt, quam eorum qui inventis optime utuntur. 13 Quod si quid contra statuta nostra committetur, eius qui prohibita nactus est non solum inutilem creationem os-

8 ἡμῶν νενομοθέτηται. Οὐ μὴν οὐδὲ τοῖς σοφωτάτοις συντετάχθαι τῶν δικῶν ῥήτορσιν αὐτοὺς ἐῶμεν, οἷς οἰκειότερόν ἐστιν ἢ κατὰ τοὺς πολλοὺς τὸ τῶν θείων δογμάτων ὀρθῶς αἰσθάνεσθαι, ὅσῳπερ καὶ τὸν βίον ἐν λόγοις 9 ἔχουσιν. Ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄντας μὲν αἱρετικοὺς καὶ ἔτι πρὸ τούτων Ἕλληνας ἢ Ἰουδαίους ἢ Σαμαρείτας καὶ τοὺς τούτοις ὁμοίους, μετασχόντας δέ τινος ἤδη τούτων ὧνπερ ἐμνήσθημεν καὶ τυχόντας ἀξιώματος ἢ τοῦ καταλόγου τῶν τὰς δίκας ἀγορευόντων ἢ στρατείαν περιβεβλημένους ἢ ζώνην ὁποιανοῦν ἐκβληθῆναι τῆς πρὸς ταῦτα μετουσίας παραχρῆμα παρα-

10 κελευόμεθα. Καθαρεύειν γὰρ τὰ ῥηθέντα πάντα τῆς τῶν τοιούτων νῦν τε καὶ διὰ παντὸς βουλόμεθα κοινωνίας, οὐκ ἐπὶ μόνης ταύτης τῆς ἐνδόξου πόλεως, ἀλλ' ἐπὶ πάσης ὅλως

11 ἐπαρχίας καὶ τόπου παντός. Ὅπερ ἐστὶν οὐ καθάπαξ καινόν· τὰ γοῦν ταῖς πλείσταις τῶν στρατειῶν θεῖα διδόμενα τῆς ζώνης σύμβολα προσκείμενον ἔχει τὸ δεῖν ὀρθόδοξον εἶναι τὸν ταύτης 12 μεταλαμβάνοντα. Πλὴν ἀλλ' ἡμέτερον ἂν εἶναι καὶ τοῦτο δοκοίη τῶν ἀνακτησαμένων αὐτὸ καὶ μὴ περιδόντων, καθάπερ ἔμπροσθεν, ἀμελούμενόν τε παρ' ἐνίων καὶ μέχρι μόνων γραμμάτων κείμενον· τὰ πράγματα γὰρ οὐχ οὕτως νομίζοιτο ἂν ἴδια τῶν τὴν ἀρχὴν εὑρόντων, ὡς τῶν τοῖς εὑρεθεῖσι χρω-

13 μένων ἄριστα. Εἰ δὲ παρὰ τὸ προστεταγμένον ὑφ' ἡμῶν ἁμαρτηθείη τι, τὸν μὲν τῶν κεκωλυμένων ἐφαψάμενον οὐκ ἀνόνητον μόνον τῆς ἐγχει-

tendimus et recipi prorsus ve
tamus, sed etiam XXX auri li
brarum poena eum coercemus
14 Quorum autem erit tales
viros publico inscribere, iis, si
certiores facti de perversa
eius fide nihilo minus eum ad
miserint neque contradixerint
neque eum reiecerint, VIII
auri librarum multam imponi-
15 mus. Sane ne magistratus
quidem impunitos dimittimus,
si, quos inter prohibitos a no
bis esse cognoverint, eos offi
ciis suis adnumerari sinant (ex
cepta videlicet cohortalium mi
litia), sed et ab iis poenam L

16 auri librarum exigimus Ex
quovis autem memoratorum
capitulorum poenam competere
contigerit, illustrissimus sacra
tissimi aerarii comes eius exa
ctionem faciet et sacris priva-
17 tis inferet. Considerantes
autem, quod Gothos saepe de
votis foederatis adscripsimus,
quibus neque indoles neque
vita praeterlapsa tales animos
imposuit, de severitate nonni
hil eis remittere decrevimus et
foederatos eos fieri honoribus
que decorari permittimus, quem
admodum nobis visum fuerit.
18 Scientes vero diversas pa
rentum non orthodoxorum opi
niones saepe discrepare, ut pa
ter aut mater liberos commu
nes ad orthodoxam fidem per
ducere velit, altera vero pars
repugnet, firmiorem et in omni
re potiorem eius sententiam
esse iubemus, qui liberos ad
orthodoxam fidem ducit : quo

ρήσεως ἀποδείκνυμεν καὶ παντελῶς
μετέχειν αὐτὸν κωλύομεν, ἀλλὰ καὶ
λ′ χρυσίου λιτρῶν ποινῇ ζημιοῦμεν.
14 Οἷς δὲ διαφέρει τὸ τοὺς τοιούτους
ἐγγράφειν τῷ δημοσίῳ καὶ ἀπογράφε-
σθαι, τούτοις, εἰ μαθόντες τὸ πεπλα-
νημένον αὐτοῦ τῆς δόξης ὅμως προσή-
καντο καὶ οὐκ ἀντεῖπον οὐδὲ ἀπήλα-
σαν, ποινὴν ἐπιτίθεμεν χρυσίου λιτρῶν

15 η′. Οὐ μὴν οὐδὲ τὰς ἀρχὰς ἀ-
θώους ἀφίεμεν, εἴπερ, οὓς ἐκ τῶν κε-
κωλυμένων ὑφ' ἡμῶν ὄντας γινώσκουσι,
τούτους ἀνάσχοιντο ταῖς οἰκείαις ἐνα-
ριθμεῖσθαι τάξεσιν (ὑπεξῃρημένης δη-
λονότι τῆς τῶν κοορταλίνων στρα-
τείας), ἀλλὰ ποινὴν καὶ παρ' αὐ-
τῶν ν′ χρυσίου λιτρῶν εἰσπράττομεν.
16 Ἐφ' ὁπόσοις δὲ ἂν τῶν εἰρημέ-
νων κεφαλαίων ἁρμόσαι συμβαίη τὴν
ποινήν, ὁ μεγαλοπρεπέστατος κόμης
τοῦ ἱερωτάτου ταμείου τὴν ἀπαίτησιν
αὐτοῖς ποιήσεται καὶ τοῖς θείοις εἰσοι-

17 σει πριβάτοις. Ἔννοιαν μέντοι
λαμβάνοντες, ὅτι Γότθους πολλάκις
τοῖς καθωσιωμένοις ἐγγράφομεν φοι-
δεράτοις, οἷς οὔτε ἡ φύσις οὔτε ὁ φθά-
σας βίος τοὺς τοιούτους ἐνέθηκε λό-
γους, συγχωρῆσαί τι τῆς ἀκριβείας αὐ-
τοῖς συνείδομεν καὶ γινομένων ἀνέχε-
σθαι φοιδεράτων καὶ τιμωμένων, ὧν

18 ἂν ἡμῖν παρασταίη τρόπον. Εἰδό-
τες δέ, ὡς διάφοροι πολλάκις τοῖς οὐκ
ὀρθοδόξοις γονεῦσιν αἱ γνῶμαι γίνον-
ται, τοῦ μὲν πατρὸς ἢ τῆς γε μητρὸς
τῇ τῶν ὀρθοδόξων πίστει προσενεγκεῖν
τοὺς κοινοὺς παῖδας βουλομένου, θα-
τέρου δὲ ἀντιτείνοντος, ἰσχυροτέραν
εἶναι καὶ τοῖς ὅλοις ἐπικρατεστέραν
τὴν γνώμην προστάττομεν τοῦ πρὸς
τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τοὺς παῖδας ἄ-

facto et ex parte parentum
iudicium obtinebit et accedet,
ut melior pars superior disce-
19 dat. Auxilium vero et illis
liberis ferentes, quos patres
sanctae fidei nostrae expertes
oderunt, quamquam peccati le
gibus interdicti eos accusare
non possint, sed quia cognito
genitorum errore sanctae fidei
nostrae adhaerent, per hanc
sacram legem pragmaticam
constituimus, ut et alimenta ta
libus pater pro modo facultа-
tum suarum praestet et quae
praeterea ad sustentationem
necessaria sunt, neque vero
quasi poenam irrogans ideo,
quod animam salvaverunt, esu
rientes et rebus ad vitam ne
cessariis carentes neglegat, ut
forsitam per inopiam, quod ne
dici quidem decet, ad anterio
rem errorem redire cogantur.
20 Sed dotem filiabus ex hac
causa detrimento affectis et
ante nuptias donationes mas
culis, quibus nihil aliud eorum
quae legibus prohibita sunt obi
cere possunt, omnimodo consti
tuant, quatenus patrimonii sui
vires admittunt, et illas mari
tis, hos uxoribus ex lege con
iungant, orthodoxis tamen ea
que re dignis personis. abomi
nandum enim et omnino im
pium est eos, qui in reliqua re
omni a liberis coluntur, ob ta
lem causam iis succensere, qua
lem imitando, non coercendo,
21 meliores fierent. Iis quae
a nobis constituta sunt provi
deant in hac quidem maxima
urbe ii qui illustres magistra-

γοντος· μεθέξει τε γὰρ ἐν μέρει τὸ γι-
νόμενον τῆς τῶν τεκόντων γνώμης καὶ
προσέσται τῷ τὰ βελτίω νενικηκέναι.
19 Βοηθοῦντες δὲ κἀκείνοις τοῖς παι-
σίν, οὓς οἱ μὴ μετέχοντες τῆς εὐαγοῦς
ἡμῶν πίστεως μισοῦσι πατέρες, ἁμάρ-
τημα μὲν οὐδὲν ἔχοντες ἐγκαλέσαι
τῶν ἐν τοῖς νόμοις κεκωλυμένων, διότι
δὲ τῆς τῶν γονέων αἰσθανόμενοι πλά-
νης, τῆς εὐαγοῦς ἡμῶν μετέχοντες
πίστεως, διὰ τοῦδε τοῦ θείου πραγ-
ματικοῦ νόμου θεσπίζομεν καὶ τροφῆς
τὸν πατέρα τοῖς τοιούτοις μεταδιδόναι
πρὸς τὸ τῆς οὐσίας τῆς ἑαυτοῦ μέτρον
καὶ τῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν ἄλλην δίαι-
ταν, ἀλλὰ μὴ καθάπερ τιμωρίαν ἀπαι-
τοῦντα, διότι τὴν ψυχὴν ἐπηνωρθώθη-
σαν, λιμώττοντας περιορᾶν καὶ τῶν εἰς
τὸν βίον ἀπορούντας, καί που δι' ἔν-
δειαν ἐπανελθεῖν ἐπὶ τὴν ἔμπροσθεν
πλάνην, ὃ μηδὲ λέγειν καλόν, ἀναγ-

20 καζομένους. Ἀλλὰ προῖκα ταῖς
διὰ τοῦτο λελυπηκυίαις θυγατράσι καὶ
τὰς πρὸ τῶν γάμων δωρεὰς τοῖς ἄρ-
ρεσιν, οἷς οὐδὲν ἕτερον ἐγκαλεῖν δύ-
νανται τῶν ἐν τοῖς νόμοις ἀπηγορευ-
μένων, ἐκ παντὸς ἐπιδιδότωσαν τρό-
που, καθάπερ ὁ τῆς οὐσίας αὐτῶν λό-
γος ἐφίησι, καὶ συνοικίζειν τὰς μὲν
ἀνδράσι, τοὺς δὲ γυναιξὶ κατὰ τὸν νό-
μον, ὀρθοδόξοις μέντοι προσώποις καὶ
τοῦ πράγματος ἀξίοις. δεινὸν γὰρ καὶ
παντελῶς ἀνόσιον τοὺς ἐν τοῖς ἄλλοις
ἅπασιν ὑπὸ τῶν παίδων θεραπευομέ-
νους ἐκ τοιαύτης χαλεπαίνειν αὐτοῖς
προφάσεως, ἣν ἀμείνους ἦσαν ζηλοῦν-

21 τες, οὐκ ἀμυνόμενοι. Προνοήσουσι δὲ τῶν προστεταγμένων τούτων
ὑφ' ἡμῶν ἐπὶ μὲν τῆς μεγίστης ταύτης
πόλεως οἱ τὰς ἐνδόξους ἔχοντες ἀρ-

tus gerunt, quatenus cuique competit, in provinciis vero earum moderatores tam maiores quam minores secundum quod 22 cuique competit. Verum etiam beatissimo archiepiscopo et patriarchae huius amplissimae urbis et piissimis episcopis reliquarum civitatum, tam iis, qui patriarchales quam qui metropolitanas vel minores sedes obtinent, curae erit, ut simul custodiant et inspiciant, num haec firmiter observentur, et ut ad nos referant, quo et maiore, si opus sit, severitate temeratores eorum quae de orthodoxa fide definita sunt persequamur [a. 527]

13(1). Orthodoxi haereticorum liberi si in eos non peccaverunt, integrum id quod eis ab intestato competit accipiunt et ultima quae adversus ea fit vo-

13(1)Οἱ ὀρθόδοξοι παῖδες τῶν αἱρετικῶν μὴ ἁμαρτήσαντες κατ' αὐτῶν ἀμείωτον λαμβάνουσι τὸ ἐξ ἀδιαθέτου αὐτοῖς ἁρμόζον· καὶ ἡ παρὰ ταῦτα γενομένη τελευταία βούλησις ἀκυροῦται, φυλαττομένων τῶν ἐλευθεριῶν, εἰ μὴ κατά τινα νόμον κωλύονται. Εἰ δέ τι πλημμελήσουσιν εἰς τοὺς γονεῖς, κατηγο-

luntas infirmatur. Quod si quid in parentes committent, accusabuntur et punientur. 2 Quartam autem eorum substantiae partem etiam qui peccaverunt contra tabulas habent. 3 Eadem et in Iudaeis et Samaritis optinent.

14 (1) Haeretici conventicula facere non possunt vel parasynaxes vel synodos vel ordinationes vel baptismata vel exarchos habere vel patrum defensorumve officia instituere vel gerere vel praedia per semet ipsos vel per interpositas personas administrare vel quic-

1

2

ροῦνται καὶ τιμωροῦνται. Ἔχουσι δὲ καὶ ἡμιαρτηκότες τὸ τέταρτον τῆς οὐσίας αὐτῶν κατὰ διαθήκας. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ Ἰουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν.

14(1)Οἱ αἱρετικοὶ συνακτήρια ποιεῖν οὐ δύνανται ἢ παρασυνάξεις ἢ συνόδους ἢ χειροτονίας ἢ βαπτίσματα ἢ ἐξάρχους ἔχειν ἢ πατριὰς ἢ ἐκδικίας ἐγχειρίζεσθαι ἢ φροντίζειν ἢ διοικεῖν χωρία δι' ἑαυτῶν ἢ διὰ παρενθέτων προσώπων ἢ τι τῶν ἀπηγορευμένων ποιεῖν· ὁ δὲ παραβαίνων ἐσχάτως κινδυνεύει.

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ Ἑλλην. καὶ **λατιν.** κειμένῳ.

quam eorum quae prohibita sunt facere. qui contra facit, in extremo periculo versatur.

15 (1) Cum ii qui in impium Manichaeorum errorem lapsi sunt non solum poenis dum vivunt digni sint, sed etiam ut post mortem ipsorum non iis quibus ipsi volunt neque quos lex ab intestato vocat bona eorum cedant, hac praesenti sacra lege pragmatica ad magnificentiam tuam utimur, qua praecipimus, ut bona eorum qui hoc morbo laborant investigentur: et si quidem liberi eorum vel descendentium eiusmodi amentiae expertes existunt, his bona quae lege eis dantur obtinere liceat: si qui vero alii defunctorum cognati vel ex ultima eorum voluntate (quod vetitum est) ad hereditatem eorum vocantur vel donationem inter vivos a tali persona acceperunt vel etiam legato ab ea honorati fuerint, bona eorum vel res donatae legataeve omnino auferantur et publicis rationibus addicantur.

16 (1) Si quis ex impia Manichaeorum superstitione ad rectam veramque fidem transit et post tantam indulgentiam nostram et multas admonitiones et tempora paenitentiae permissa in futurum deprehensus fuerit priorem errorem sequi vel conversari et commercium quoddam habere cum aliquo ex perniciosi erroris adseclis nec confestim eum vel deprehendens

15(1). . . . .Τῶν ἀτυχησάντων τὴν τῶν Μανιχαίων ἀσεβῆ πλάνην οὐ μόνον ἐφ' ὅσον περίεισι ποινῆς ἀξίων ὄντων, ἀλλὰ καὶ τοῦ μετὰ τὴν αὐτῶν τελευτὴν μὴ οἷς ἐκεῖνοι βούλονται μηδὲ οἷς ἐξ ἀδιαθέτου δίδωσιν ὁ νόμος τὴν οὐσίαν αὐτῶν δίδοσθαι, τῷ παρόντι θείῳ πραγματικῷ νόμῳ χρώμεθα πρὸς τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν, δι' οὗ προστάττομεν διερευνᾶσθαι τὰς οὐσίας τῶν ταύτῃ κατασχεθέντων τῇ νόσῳ· καὶ εἰ μὲν παῖδες αὐτῶν εἶεν ἤ τινες τῶν κατιόντων ἐλεύθεροι τῆς τοιουτοτρόπου μανίας ὑπάρχοντες, ἐᾶσαι τούτους τῆς ἐκ τοῦ νόμου δεδομένης αὐτῇ ς οὐσίας μετέχειν· εἰ δὲ ἕτεροί τινες συγγενεῖς τῶν τελευτησάντων ἢ κατὰ τελευταίαν ἐκείνων (ὅπερ ἀπηγόρευται) βούλησιν εἰς τὸν κλῆρον αὐτῶν καλοῖντο ἢ δωρεὰν παρὰ τοιούτου προσώπου περιόντος ἔτυχον κομισάμενοι ἢ καὶ ληγάτῳ δῆθεν παρ' αὐτοῦ τιμηθέντες, πάντως αὐτῶν ἀφελέσθαι τὴν οὐσίαν ἢ τὰ δεδωρημένα ἢ τὰ ληγατευθέντα πράγματα καὶ τῷ δημοσίῳ προσκυρῶσαι λόγῳ.

16 (1). . . . Εἴ τις ἐκ τῆς ἀσεβοῦς τῶν Μανιχαίων θρησκείας εἰς τὴν ὀρθὴν καὶ ἀληθινὴν πίστιν μετέλθοι καὶ μετὰ τὴν τοσαύτην ἡμῶν φιλανθρωπίαν καὶ τὰς πολλὰς προαγορεύσεις καὶ τοὺς ἐνδεδομένους ἐπὶ τῇ μεταμελείᾳ καιροὺς εὑρεθείη τοῦ λοιποῦ τὰ τῆς προτέρας πλάνης διαπραττόμενος ἢ συνδιάγων καὶ τὴν τυχοῦσαν ὁμιλίαν πρός τινα τῶν τῆς αὐτῶν ὀλεθρίας πλάνης ποιούμενος καὶ μὴ παραχρῆμα τοῦτον ἢ συσχὼν παραδῷ τοῖς

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καλατιν. κειμένῳ.

gloriosissimis sive spectabilibus sive clarissimis rectoribus tradiderit vel detulerit, extremo supplicio obnoxius erit, ut neque ad excusationem ullam refugiat neque ullis machinationibus poenas sibi impositas dif-
1 fere possit. Omni autem studio nitantur qui in dignitatibus militiis collegiis constituti sunt, ut perquirant, num quis inter ipsos ad hunc interdictum furorem pertineat, et quem invenerint eum denuntient scientes, si quando talis inter ipsos inventus fuerit poenisque subiectus et apparuerit talem illis cognitum fuisse, ne ipsos quidem competentem vindictam evasuros esse, etiamsi non in eodem cum ipso errore fuerint. eadem enim peccare videntur, qui, quem peccare videntur, qui, quem peccare cognoverunt, eum non indicant.
2 Sciant igitur omnes nullius clementiae participes fore eos, qui paenitentia quoquo modo acta rursus in sceleratis Manichaeorum blasphemiis deprehendentur, et studeant puro immutabilique animo tam dei clementiam electione meliorum quam benignitatem nostram
3 provocare. Illud quoque sancimus, ut si quis, cum libros ad Manichaeorum ex omni parte impium errorem pertinentes habeat, eos non prodat, ut comburantur et prorsus de medio tollantur, vel etiam sub quovis praetextu tales libri apud eum inventi fuerint, similiter competentem poenam

μεγαλοπρεπεστάτοις ἢ περιβλέπτοις ἢ λαμπροτάτοις ἄρχουσιν ἢ μηνύσῃ, ταῖς ἐσχάταις ἔσται τιμωρίαις ὑπεύθυνος, οὐκ ἀναχωρῶν εἴς τινα σκῆψιν οὐδὲ περινοίαις τισὶν ἀναβάλλεσθαι τὰς ἐπικειμένας αὐτῷ ποινὰς δυνάμενος.

1 Πάσῃ δὲ σπουδῇ χρησάσθωσαν οἱ ἐν ἀξίαις ἢ στρατείαις ἢ συστήμασί τισι καταλεγόμενοι διερευνήσασθαι, μή τις ἐν αὐτοῖς τῆς ἀπηγορευμένης ταύτης μανίας ἐστί, καὶ τὸν εὑρισκόμενον φανερὸν, εἰδότες ὡς, εἴποτε τοιοῦτός τις ἐν αὐτοῖς εὑρεθείη καὶ ποιναῖς ὑποβαλλόμενος κατάθοιτο, ὡς ἐγινώσκετο τοιοῦτος ὢν ἐκείνοις, οὐδὲ αὐτοὶ τὴν ἁρμοδίαν τιμωρίαν ἐκφεύξονται, εἰ καὶ μὴ τῆς αὐτῆς ἐκείνῳ πλάνης ἐτύγχανον ὄντες. τὰ αὐτὰ γὰρ ἁμαρτάνειν δοκοῦσιν οἱ γινώσκοντες μὲν τὸν ἁμαρτάνοντα, μὴ ποιοῦντες δὲ τοῦτον κατά-

2 δηλον. Γινωσκέτωσαν τοίνυν ἅπαντες, ὡς οὐδεμιᾶς τεύξονται φιλανθρωπίας οἱ μετὰ τὴν μετάνοιαν καθ' οἱονδήποτε τρόπον γινομένην πάλιν ἐν ταῖς τῶν Μανιχαίων μυσαραῖς βλασφημίαις ἁλισκόμενοι, καὶ σπουδαζέτωσαν καθαρᾷ καὶ ἀμεταβλήτῳ γνώμῃ τήν τε τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίαν ἐκ τῆς τῶν κρειττόνων ἐπιλογῆς καὶ τὴν ἡμε-
3 τέραν εὐμένειαν ἐφελκύσασθαι. Κἀκεῖνο δὲ θεσπίζομεν, εἴ τις ἔχων βιβλία τῇ πανταχόθεν ἀσεβεῖ τῶν Μανιχαίων πλάνῃ προσήκοντα μὴ ταῦτα δῆλα ποιήσειεν, ἐφ' ᾧ καταφλεχθῆναι καὶ παντελῶς ἐξ ἀνθρώπων ἀφανῆ γενέσθαι, ἢ καὶ καθ' οἱανοῦν πρόφασιν εὑρεθείη παρ' αὐτῷ τὰ τοιαῦτα βιβλία, ὁμοίως καὶ αὐτὸν ποινὴν ὑποστῆναι.

4 subeat. Illos vero potissimum ultimo supplicio dignos esse censemus, qui cum se hunc impium errorem deserere et ad salubre orthodoxorum Christianorum dogma transire simulaverint, deinde perditorum hominum conversatione delectari remque eorum fovere atque omnimodo impietates cum
5 ipsis celare videantur. Qui enim antea in impiis coetibus versati deinde venerabili Christianorum dogmate digni habiti sunt, ii tum demum securi fiunt, cum constiterit eos cum nemine illorum hominum impiorum ex tali coetu conversari vel, si cum eorum quo conversati sunt, eum statim detulisse et legitimo iudici tradidisse apparuerit (per hoc enim solum omnibus ostendunt se non ex impia quadam simulatione, sed recta intentione sanctum venerandumque dogma amplexos esse): ita ut si his neglectis deprehensi fuerint eiusmodi impios homines offendisse et operam dedisse, ut eos occultarent neque legibus traderent, indignos se omni venia inde probantes competentes iisque qui proprie impii sunt impositas poenas soluturi sint.

17(1) Samaritarum synagogae destruuntur et, si alias aedificare conabuntur, puniuntur.

1 Ex testamento autem vel ab intestato successores habere non possunt nisi orthodoxos, neque donant vel aliter alie-

4 τὴν προσήκουσαν. Ἐκείνους δὲ μάλιστα τῶν ἐσχάτων τιμωριῶν ἀξίους εἶναι κρίνομεν, ὅσοι προσποιησάμενοι τὸ ἀπολιμπάνειν τὴν ἀσεβῆ ταύτην πλάνην καὶ εἰς τὸ σωτηριῶδες τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν μετιέναι δόγμα μετὰ ταῦτα χαίροντες φαίνονται τῇ τῶν ὀλεθρίων ἀνθρώπων συνδιαγωγῇ καὶ τὰ ἐκείνων θάλποντες καὶ πάντα τρόπον αὐτοῖς τὰ ἀσεβήματα συγκρύ-
5 πτοντες. Οἱ γὰρ πάλαι μὲν ἐν τοῖς ἀσεβέσι κατατριβέντες συλλόγοις, μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ σεπτοῦ τῶν Χριστιανῶν ἀξιωθέντες δόγματος οὕτως ἂν ἐν ἀσφαλεῖ μένοιεν, εἰ μηδενὶ τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων ἐκείνων φανεῖεν κεκοινωνηκότες τῆς γοῦν τυχούσης ὁμιλίας, ἤ, εἴ τισιν αὐτῶν ὡμίλησαν, τοῦτον εὐθὺς ἐκφαίνοντες καὶ παραδιδόντες νομίμῳ δικαστῇ (διὰ τούτου γὰρ μόνου δείξουσιν ἅπασιν, ὡς οὐ κατά τινα δυσσεβῆ προσποίησιν, ἀλλ' ὀρθῇ διανοίᾳ τῷ ἁγίῳ καὶ προσκυνητῷ δόγματι προσκεχωρήκασιν)· ὡς, εἴγε τούτων ἀμελήσαντες ἐντυγχάνοντες μὲν τοιούτοις ἀσεβέσιν ἀνθρώποις ἁλοῖεν, σπουδάζοντες δὲ λανθάνειν αὐτοὺς καὶ μὴ παραδίδοσθαι τοῖς νόμοις, ἀναξίους ἑαυτοὺς πάσης συγγνώμης ἐντεῦθεν ἀποφαίνοντες τὰς προσηκούσας καὶ τοῖς πρωτοτύπως ἠσεβηκόσι δικαίως ἐπενεχθείσας ποινὰς ὑφέξουσιν.

17(1). . . . Τῆς ἁγίας . . . .
Αἱ τῶν Σαμαρειτῶν συναγωγαὶ καθαιροῦνται καί, ἐὰν ἄλλας ἐπιχειρήσωσι ποιῆσαι, τιμωροῦνται.

1 Οὐ δύνανται δὲ διαδόχους ἔχειν ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, πλὴν ὀρθοδόξων, οὐδὲ δωροῦνται ἢ ἄλλως ἐκποιοῦσι τοῖς μὴ οὖσιν ὀρθο-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

nant iis qui non orthodoxi sunt: sed fiscus ea evincit cura episcoporum et praesidum.

18(1) *Idem A.* Providentes omnibus, quae subditis nostris utilia sunt, prae omnibus ut primo et omnium maxime necessario prospicimus, ut animas eorum servemus, quod omnes orthodoxam fidem sincero animo revereantur et tam sanctam et consubstantialem trinitatem adorent et credant quam sanctam gloriosam et semper virginem dei genetricem Mariam confiteantur venerenturque
1 Cum igitur permultos in diversis haeresibus vagari inveniremus, studiose adgressi sumus eos cohortationibus deo servientibus ad meliorem opinionem perducere et sacris edictis neque non legibus opinionem, quae non recte in eorum animos incidit, emendare et veram eamque solam salutiferam Christianorum fidem promove-
2 re cognoscere vereri. Quae facta sunt et in ceteris haeresibus et praecipue in impiis Manichaeis, quorum pars Borboritae sunt, de quibus nominatim a nobis sancitum est.
3 Quae vero iam de Samaritis constituimus, ea et in Montanistas et Tascodrugos et Ophitas sancimus, id est ut neque synagogam ullam habere conentur, in qua convenientes dictis factisve impiis ridendisque intersint neque facultates suas in quemquam vel hereditatis vel fideicommissi iure in

δόξοις· ἀλλὰ ὁ φίσκος αὐτὰ ἐκδικεῖ προνοίᾳ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἀρχόντων.

18(1) *[Ὁ αὐτὸς βασιλεύς]* ... Πάντων ποιούντων πρόνοιαν τῶν συμφερόντων τοῖς ἡμετέροις ὑπηκόοις ἐκείνου μάλιστα πάντων ὡς πρώτου καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκαιοτάτου πεφροντίκαμεν τοῦ τὰς αὐτῶν σώζειν ψυχὰς διὰ τοῦ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἅπαντας καθαρᾷ διανοίᾳ πρεσβεύειν, καὶ τοῦτο μὲν τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον τριάδα προσκυνεῖν τε καὶ δοξάζειν, τοῦτο δὲ τὴν ἁγίαν ἔνδοξον καὶ ἀειπάρθενον θεοτόκον Μαρίαν ὁμολογεῖν τε καὶ σέ-

1 βεσθαι. Καὶ δὴ πλείστους εὑρόντες ἐν διαφόροις πλανωμένους αἱρέσεσι διὰ σπουδῆς ἐποιησάμεθα παραινέσεσί τε ταῖς τὸν θεὸν θεραπευούσαις ἐπὶ τὴν ἀμείνω μεταστῆσαι γνώμην αὐτοὺς καὶ θείοις ἐδίκτοις, ἔτι δὲ καὶ νόμοις ἐπανορθῶσαι τὴν οὐκ ὀρθῶς ἐμπεσοῦσαν ταῖς αὐτῶν διανοίαις προαίρεσιν, παρασκευάσαι τε τὴν ἀληθῆ καὶ μόνην σωτηριώδη τῶν Χριστιανῶν πίστιν ἐπι-

2 γνῶναί τε καὶ πρεσβεύειν. Καὶ ταῦτα γέγονεν ἐπί τε ταῖς ἄλλαις αἱρέσεσι καὶ διαφερόντως ἐπὶ τοῖς ἀνοσίοις Μανιχαίοις, ὧν εἰσι μέρος οἱ Βορβορῖται, περὶ ὧν παρ' ἡμῶν ῥητὰ δια-

3 τέτακται. Ἃ δὲ περὶ τῶν Σαμαρειτῶν ἐτύχομεν ἤδη νομοθετήσαντες κρατεῖν καὶ ἐπὶ τοῖς Μοντανισταῖς καὶ Τασκοδρούγοις καὶ Ὀφίταις θεσπίζομεν, τουτέστιν ὥστε μήτε συναγωγήν τινα τολμᾶν αὐτοὺς ἔχειν ἢ λόγων ἢ πράξεων ἀσεβῶν τε καὶ καταγελάστων οἱ συνιόντες μεθέξουσι, μήτε τὴν αὐτῶν οὐσίαν δύνασθαί τινι παραπέμπειν ἢ κατὰ κληρονομίας ἢ κατὰ

(1) Τίθενται ὡς εὕρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

testamentis vel ab intestato transmittere possint, sive cognatus sive extraneus ille sit nisi forte orthodoxam fidem amplectatur qui ad eorum successionem vocatur vel ab iis heres scriptus vel aliquo fidei-
4 commisso honoratus est. In reliquis haeresibus cunctis (haereses autem vocamus, quae aliter sentiunt et venerantur atque catholica et apostolica ecclesia et orthodoxa fides: legem olim et a nobis et a divae memoriae patre nostro latam valere volumus, in qua non solum de iis, sed etiam de Samaritis et paganis quae oportuit constituta sunt: ut tali morbo affecti neque militent neque dignitate ulla fruantur, neque etiam sub specie professoris utique alicuius disciplinae simpliciorum animas ad ipsorum errorem trahant et hoc modo ignaviores eos adversus veram puramque orthodoxorum fidem reddant: sed iis solis docere et publicam annonam accipere permisimus, qui orthodoxae fidei sunt.
5 Quod si quis, ut militiam vel advocationem vel dignitatem vel publicam curam adipiscatur, simulando veram atque orthodoxam fidem amplectatur et eiusmodi dissimulatione promotus inveniatur uxorem liberosve manifestae haeresi adhaerentes habere, neque eos ad veritatis intellectum perducat, eum prorsus advocatione vel militia vel cura publica removeri iubemus: sin

φιδικομμίσσου δίκαιον ἐν διαθήκαις ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, κἂν εἰ συγγενής, κἂν εἴ τις ἐξωτικὸς ἐκεῖνος εἴη· πλὴν εἰ μὴ τὴν ὀρθόδοξον ἀσπάζοιτο πίστιν ὁ πρὸς τὴν αὐτῶν καλούμενος διαδοχὴν ἢ παρ' αὐτῶν γραφόμενος κληρονόμος ἢ τινι φιδικομμίσσῳ
4 τιμηθείς. Ἐπὶ δὲ ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις αἱρέσεσιν (αἱρέσεις δὲ καλοῦμεν τὰς παρὰ τὴν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν φρονούσας τε καὶ θρησκευούσας) τὸν ἤδη τεθέντα νόμον παρά τε ἡμῶν καὶ τοῦ τῆς θείας λήξεως πατρὸς ἡμῶν κρατεῖν βουλόμεθα, ἐν ᾧ οὐ μόνον περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ Σαμαρειτῶν καὶ Ἑλλήνων τὰ προσήκοντα διατέτακται· ὥστε τοὺς τὰ τοιαῦτα νοσοῦντας μήτε στρατεύεσθαι μήτε τινὸς ἀξιώματος ἀπολαύειν, ἀλλὰ μηδὲ ἐν σχήματι διδασκάλου παιδείας δῆθέν τινος τὰς τῶν ἁπλουστέρων ψυχὰς εἰς τὴν ἑαυτῶν ἀνθέλκειν πλάνην καὶ κατὰ τοῦτο ποιεῖν αὐτοὺς ἀργοτέρους περὶ τὴν ἀληθῆ καὶ καθαρὰν τῶν ὀρθοδόξων πίστιν, μόνοις δὲ ἐκείνοις διδάσκειν καὶ σιτήσεως δημοσίας τυγχάνειν ἐφιέμεν τοῖς τῆς ὀρθοδόξου πί-

5 στεως οὖσιν. Εἰ δέ τις ὑπὲρ τοῦ στρατείαν ἢ συνηγορίαν ἢ ἀξίωμα ἢ δημόσιον φρόντισμα ἔχειν προσποιησάμενος τὴν ἀληθινὴν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν ἀσπάζοιτο καὶ ὑποκρίσει ταύτῃ προσελθὼν φανείη γαμετὴν ἢ παῖδας ἔχων τῆς κατεγνωσμένης ἀντιποιουμένους αἱρέσεως καὶ μὴ προσαγάγοι τούτους εἰς ἐπίγνωσιν τῶν ἀληθῶν, κελεύομεν αὐτὸν πάντως μὲν ἐκβάλλεσθαι τῆς συνηγορίας ἢ στρατείας ἢ ἀξιώματος ἢ δημοσίου φροντίσματος· εἰ δὲ λανθάνων διαμείνοι, μὴ δύνασθαί

furtim remaneat, eum nihil eorum quae ad ipsum pertinent donatione aliove quo contractu vel ultima voluntate in haereticum transferre posse : quae autem haereticis relicta sunt hereditatemque ab ipso haeretico delatam per fiscum auferendam esse, ut qui vere orthodoxi Christiani sunt vel dum vivit ab eo aliquid accipere vel mortuo heredes existere 6 possint Omnino enim in dignitatibus militiis advocationibus positis vel iis perfunctis et universis, qui utique cuiusvis publicae curae vel favoris participes fuerunt, solos orthodoxos Christianos heredes existere iubemus, sive liberi sive cognati sive extranei ab iis 7 instituti sint. Penitus etenim horum participes fieri prohibemus, videlicet quae hereditate vel donatione aliave causa haeretico deferuntur : quod si quem eiusmodi aliquid facere apparuerit, quae in hunc modum data relictave 8 sunt, fisco vindicentur. Si vero vir haereticus orthodoxae mulieri cohabitat vel e contrario mulier haeretica orthodoxum virum habet, liberos eorum omnimodo orthodoxos fieri iubemus: et si contigerit liberorum eorum alios orthodoxos fieri, alios quolibet praetextu in eadem vel etiam alia haeresi manere, orthodoxos solos heredes tam patri quam matri extare, ut qui in diversa opinione manent nullum regressum ad maternam et paternam

τι τῶν αὐτῷ προσηκόντων κατὰ δωρεὰν ἢ ἕτερον οἱονοῦν συνάλλαγμα ἐκποιεῖν εἰς αἱρετικὸν πρόσωπον ἢ τελευταίαν βούλησιν· τὰ δὲ καταλιμπανόμενα προσώποις αἱρετικοῖς καὶ τὴν αἱρετικῷ καταφερομένην ἐξ αὐτοῦ κληρονομίαν ἐκδικεῖσθαι παρὰ τοῦ δημοσίου, τῶν ὄντων ταῖς ἀληθείαις ὀρθοδόξων Χριστιανῶν δυναμένων ἢ παρὰ ζῶντος αὐτοῦ τι λαβεῖν ἢ τελευτῶντος

6 κληρονομεῖν. Καθόλου γὰρ τοὺς ἐν ἀξίαις ἢ στρατείαις ἢ συνηγορίαις γινομένους ἢ καὶ πληροῦντας καὶ πάντας τοὺς ὅλως μετασχόντας οἱασδήποτε δημοσίας φιλοτιμίας ἢ συγκροτήσεως κελεύομεν παρὰ μόνων ὀρθοδόξων Χριστιανῶν κληρονομεῖσθαι ἢ παίδων ἢ συγγενῶν ἢ ἐξωτικῶν παρ'

7 αὐτῶν καλουμένων. Καὶ γὰρ κωλύομεν παντελῶς τούτων μετέχειν, φαμὲν δὴ τῶν παρὰ κληρονομίας ἢ δωρεᾶς ἢ ἑτέρας αἰτίας καταφερομένων εἰς αἱρετικὸν πρόσωπον. εἰ δὲ φανείη τις τοιοῦτόν τι πράττων, τὰ κατὰ τοῦτον διδόμενα ἢ καταλιμπανόμενα τὸν

8 τρόπον ἐκδικεῖσθαι τῷ δημοσίῳ. Εἰ δέ τις ἀνὴρ αἱρετικὸς ὀρθοδόξῳ γυναικὶ συνοικοίη ἢ τοὐναντίον αἱρετικὴ γυνὴ ὀρθόδοξον ἄνδρα ἔχοι, τὰ τούτων τέκνα πᾶσι τρόποις ὀρθόδοξα γίνεσθαι προστάττομεν· καὶ εἰ συμβαίη τινὰς μὲν τῶν αὐτῶν παίδων ὀρθοδόξους γενέσθαι, τινὰς δὲ καθ' οἱανοῦν πρόφασιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἢ καὶ ἑτέρας αἱρέσεως μεῖναι, μόνους τοὺς ὀρθοδόξους κληρονόμους εἶναι τοῦ πατρός τε καὶ τῆς μητρός, τῶν μεινάντων ἑτεροδόξων οὐδεμίαν πάροδον πρὸς τὴν μητρῴαν καὶ πατρῴαν κληρονομίαν ἐ-

9 hereditatem habeant. Sin liberi omnes eorum, qui ita cohabitant, in eodem errore manent, tum hi ab utriusque parentis hereditate removeantur : si quis vero cognatus ita cohabitantium cuiuscumque gradus orthodoxae fidei est, hic ad utriusque hereditatem vocetur: sin nullus cognatus orthodoxus Christianus existit, sacratissimum aerarium eorum facultates recipiat: illustrissimus pro tempore comes sacrarum privatarum nostrarum et schola ei subdita cum omni diligentia in ea quae a nobis constituta sunt inquirant et vindicent eorum bona, quae ex violatione supra dictorum com-10 petent. Plane si eorum quis, qui a nobis prohibiti sunt, id est paganorum vel Manichaeorum vel Samaritarum vel his affinium haereticorum, militiam forte vel dignitatem vel advocationem vel quamvis curam publicam petat vel docere vel publicam annonam accipere vel denique prohibitorum quid facere conetur nec ab omni officio hic vel in provinciis tam militari quam civili, ad quod ea pertinent, denuntiatus fuerit, ipse qui deliquit, postquam deprehensus est, poenis supra a nobis propositis subicietur, qui vero non denuntiaverunt, sive in officiis sunt sive in aliis ordinibus militant, ad quos haec pertinent, viginti auri librarum poenam pro unaquaque persona deponent, et similiter unumquem-

9 χόντων. Εἰ δὲ καὶ πάντες οἱ τῶν οὕτω συνοικούντων ἀλλήλοις παῖδες ἐπὶ τῆς αὐτῆς μείνοιεν πλάνης, τότε τούτους μὲν καὶ ἐκβάλλεσθαι τῆς ἀμφοτέρων γονέων κληρονομίας· εἰ δέ τις φανείη συγγενὴς καθ' οἱονδήποτε βαθμὸν τῶν οὕτω συνοικούντων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τοῦτον εἰς τὸν ἀμφοτέρων κλῆρον καλεῖσθαι· μηδενὸς δὲ ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ συγγενοῦς φαινομένου τὸ ἱερώτατον ἡμῶν ταμεῖον τὰς ἐκείνων λαβεῖν οὐσίας· τοῦ κατὰ καιρὸν μεγαλοπρεπεστάτου κόμητος τῶν θείων ἡμῶν πριβάτων καὶ τῆς ὑπηρετουμένης αὐτῷ σχολῆς διὰ πάσης ἐπιμελείας τὰ παρ' ἡμῶν διατυπωθέντα διερευνωμένων καὶ τὰς ἐκ τοῦ παραβαθῆναί τι τῶν προειρημένων ἁρμόττειν μελλούσας τούτων

10 οὐσίας ἐκδικούντων. Εἰ δέ τις τῶν παρ' ἡμῶν κεκωλυμένων, τουτέστιν Ἑλλήνων ἢ Μανιχαίων ἢ Σαμαρειτῶν ἢ τῶν τούτοις παραπλησίων αἱρετικῶν, ὅλως ἢ στρατείᾳ τυχὸν ἢ ἀξίᾳ ἢ συνηγορίᾳ ἢ οἱῳδήποτε δημοσίῳ φροντίσματι παραγγείλειεν ἢ παιδεύειν θαρρήσειεν ἢ δημοσίαν κομίζεσθαι σίτησιν ἢ τι πράττειν ὅλως τῶν ἀπηγορευμένων, μὴ γένοιτο δὲ κατάδηλος παρὰ πάσης τάξεως ἐνταῦθά τε καὶ κατὰ χώραν στρατιωτικῆς τε καὶ πολιτικῆς, ᾗ ταῦτα διαφέρει. αὐτὸς μὲν ὁ πλημμελήσας, ἐπειδὰν φωραθῇ, ταῖς ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημέναις ὑποπεσεῖται ποιναῖς· οἱ δὲ ταῦτα μὴ προσαγγείλαντες, εἴτε ἐν τάξεσιν εἶεν εἴτε ἐν ἄλλαις ὑπηρετοῖντο ἀρχαῖς, εἰς ἃς ταῦτα ἀναφέρεται, εἴκοσι χρυσίου λιτρῶν καταθήσουσι ποινὴν ἐφ' ἑκάστῳ προσώπῳ, καὶ πάσῃ δὲ ὁμοίως ἀρχῇ στρατιωτικῇ τε καὶ πολιτικῇ ἐνταῦθά τε καὶ κατὰ χώραν τριάκοντα λιτρῶν

que ordinem militarem et civilem hic et in provinciis triginta librarum auri multa se-
11 quetur. Sed et si institerit poenamque exegerit seque haud neglegentem eorum quae constituta sunt praestiterit, omiserit autem poenam, quae pro unaquaque persona vel causa competit, hanc iubemus illustrissimum comitem sacri patrimonii exigere et suscipere et sacris privatis inferre scientem, nisi et ipse per subiectam sibi sacratorum palatinorum scholam et schola ipsa omni ratione talia investigarit sontesque convenerit, ipsum quidem quinquaginta auri librarum poenam soluturum, subiectam autem ipsi scholam, praeterquam quod corporalis poena in scholam competit, multam impositam in suum periculum tracturam, si constitutis a nobis operam non dederit.
12 Eandem curam habeant et religiosissimi singularum civitatum episcopi, qui in singulis civitatibus semper quae adversus sacram hanc legem nostram a quocumque attemptantur inquirant, eaque clarissimo provinciae rectori manifesta faciant, ut ille quae a nobis pie iussa sunt ad effectum perducat: ut si religiosissimi episcopi videant provinciae moderatorem rem neglegere, hoc nobis ipsis palam fieri conveniat, ut neglegentes isdem poenis subiciamus, quibus subici supra dictorum temeratores san-
13 ximus. Sciant etiam reli-

11 χρυσίου ἔπεσθαι πρόστιμον. Εἰ δὲ καὶ ὑπεξέλθοι καὶ εἰςπράξειε τὴν ποινὴν καὶ δείξειεν ἑαυτὴν οὐκ ἀμελοῦσαν τῶν νομοθετηθέντων, ποινῆς δὲ ἐφ' οἱουδήποτε προσώπου ἢ θέματος ἁρμοττούσης, θεσπίζομεν ταύτην τὸν μεγαλοπρεπέστατον κόμητα τοῦ ἱερωτάτου ταμείου εἰσπράττειν τε καὶ ὑποδέχεσθαι καὶ τοῖς θείοις εἰσκομίζειν πριβάτοις γινώσκοντα ὡς, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς διὰ τῆς ὑπηρετουμένης αὐτῷ τῶν καθοσιωμένων παλατίνων σχολῆς καὶ αὐτὴ δὲ ἡ σχολὴ κατὰ πάντα τρόπον τὰ τοιαῦτα ἀνιχνεύσειε καὶ τοὺς ὑπευθύνους εἰσπράξειεν, αὐτὸς μὲν πεντήκοντα χρυσίου λιτρῶν ποινὴν καταθήσει, ἡ δὲ πειθομένη αὐτῷ σχολὴ τὸ ἐπενηνεγμένον πρόστιμον πρὸς τῷ κατὰ τῆς σχολῆς καὶ τὴν εἰς σῶμα ποινὴν ἁρμόττειν, εἰ μὴ τῶν παρ' ἡμῶν νενομοθετημένων ἀντιλάβοιτο, πρὸς τὸν

12 ἑαυτοῖς ἀποβλέπουσα κίνδυνον. Τὴν δὲ αὐτὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν καὶ τοὺς ἑκάστης πόλεως θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους διερευνωμένους ἀεὶ τὰ καθ' ἑκάστην πόλιν ὑπεναντίον τῆς θείας ἡμῶν ταύτης νομοθεσίας παρ' οὑτινοσοῦν ἐγχειρούμενα καὶ ταῦτα φανερὰ τῷ λαμπροτάτῳ τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντι καθιστᾶν, ὡς ἂν ἐκεῖνος ἔργῳ παραδοίη τὰ παρ' ἡμῶν εὐσεβῶς προστεταγμένα· ὡς εἴγε θεάσοιντο οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι τὸν τῆς ἐπαρχίας ἡγούμενον ῥᾳθύμως τῷ πράγματι χρώμενον, προσήκει τοῦτο φανερὸν ἡμῖν αὐτοῖς ποιεῖν, ἵνα τοὺς ῥᾳθυμήσαντας τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμίοις ὑποβάλλωμεν, οἷς ὑπαχθῆναι τοὺς ἁμαρτάνοντάς τι
13 τῶν προειρημένων ἐθεσπίσαμεν. Εἰ-

giosissimi locorum episcopi, si horum quid neglegant, se ad dominum deum eiusque iudicium aeternum venturos, convicta autem ipsorum neglegentia et de ipso sacerdotio periclitaturos.
19 *Idem A. Demostheni pp.* Cognovimus multos esse orthodoxos liberos, quibus nec pater nec mater orthodoxae sunt religionis. et ideo sancimus, non tantum in casu, ubi alter orthodoxae religionis est, sed etiam in his casibus, in quibus uterque parens alienae sectae sit, id est pater et mater, ii tantummodo liberi ad eorum successionem sive ex testamento sive ab intestato vocentur et donationes seu alias liberalitates ab his accipere possint, qui orthodoxorum venerabili nomine sunt decorati: ceteris liberis eorum, qui non dei omnipotentis amorem, sed paternam vel maternam impiam adfectionem secuti sunt, ab omni beneficio repellendis.
1 Liberis autem orthodoxis non existentibus ad agnationem vel cognationem eorum, orthodoxas tamen, easdem res vel

2 successiones pervenire. Quod si nec agnatio nec cognatio recta inveniatur, tunc easdem res fisci nostri viribus vindi-
3 (1) cari. Sed ne videamur morientibus quidem genitoribus liberis providere, viventibus autem nullam inferre providentiam, quod etiam ex facto nobis cognitum est, necessi-

δότων καὶ τῶν κατὰ τόπον θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, ὡς εἴ τινος τούτων ἀμελήσειαν, ἥξουσι μὲν πρὸς τὸν δεσπότην θεὸν καὶ τὴν αἰώνιον αὐτοῦ κρίσιν, διελεγχομένης δὲ τῆς αὐτῶν ῥᾳθυμίας καὶ περὶ αὐτῆς κινδυνεύσουσι τῆς ἱερωσύνης.

19 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Δημοσθένην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἔγνωμεν ὅτι πολλοὶ ὑπάρχουσιν ὀρθόδοξοι παῖδες, ὧν οὐδ' ὁ πατὴρ οὐδ' ἡ μήτηρ τῇ ὀρθοδόξῳ ἀνήκουσι θρησκείᾳ. Καὶ διὰ τοῦτο θεσπίζομεν ἵνα μὴ μόνον ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν ὁ ἕτερος τῆς ὀρθοδόξου ἐστὶ θρησκείας, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς περιπτώσεσιν ἐκείναις, καθ' ἃς ἑκάτερος γονεὺς ἀλλοτρίας ἐστὶν αἱρέσεως, τουτέστιν ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ, ἐκεῖνοι μόνον οἱ παῖδες καλῶνται εἰς τὴν διαδοχὴν αὐτῶν εἴτε ἐκ διαθήκης εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου καὶ δύνωνται ἵνα δέχωνται παρ' αὐτῶν δωρεὰς ἢ ἄλλας ἐλευθεριότητας, ὅσοι κεκοσμημένοι εἰσὶ τῷ προσκυνητῷ τῶν ὀρθοδόξων ὀνόματι, οἱ δὲ λοιποὶ παῖδες αὐτῶν, ὅσοι ἠκολούθησαν οὐχὶ τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ τὴν ἀγάπην, ἀλλὰ τὴν πατρικὴν ἢ μητρικὴν ἀσεβῆ διάθεσιν, ἀπὸ παντος εὐεργετήματος ἐκ-
1 βληθήσονται. Παίδων ὅμως ὀρθοδόξων μὴ ὑπαρχόντων, ἵνα τὰ αὐτὰ πράγματα ἢ αἱ διαδοχαὶ περιέρχωνται εἰς τοὺς ἐξ ἀρρενογονίας ἢ ἐξ αἵματος συγγενεῖς, τοὺς [ὄντας] ὅμως
2 ὀρθοδόξους. Ἐὰν δὲ μήτε ἀρρενογονία μήτε ἐξ αἵματος συγγένεια νόμιμος εὑρηται, τότε ἵνα τὰ αὐτὰ πράγματα ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου φίσκου διεκ-
3 (1) δικῶνται. Ἀλλ' ἵνα μὴ φαινώμεθα ὅτι θνησκόντων μὲν τῶν γονέων προνοοῦμεν περὶ τῶν παίδων, ζώντων ὅμως αὐτῶν οὐδεμίαν ἐπαγόμεθα πρόνοιαν, ὅπερ μάλιστα ἐκ γεγονότος ἡμῖν γνωστὸν ἐγένετο, ἐπιβάλλομεν τοῖς

tatem imponimus talibus genitoribus orthodoxos liberos secundum sui patrimonii quantitatem alere et omnia eis praestare, quae ad quotidianam vitae conversationem sufficiant: sed et dotes pro filiabus vel neptibus dare et ante nuptias donationes pro filiis vel nepotibus perscribere, in omni casu secundum vires patrimonii huiusmodi liberalitatibus aestimandis, ne propter divini amoris electionem paterna vel materna fuerint liberi provisione 4 defraudati. Omnibus videlicet, quae nostrae constitutiones de poenis paganorum et Manichaeorum et Borboritarum et Samaritarum et Montanistarum et Tascodrogorum et Ophitarum ceterorumque haereticorum causa constituerunt, ex hac nostra lege confirmandis et in perpetuum valituris.

[a. 529]

20(1) *Idem A.*..... comiti rerum privatarum. Comperimus impios haereticos etiam post leges nostras et nostrum in eos motum adhuc audere convenire et quosdam sui furoris praepositos et exarchos creare et baptismata facere et privilegiis quibusdam uti velle, ut intra sacra saepta taberna sua habeant, quibus solos orthodoxae fidei studiones uti con- 1 venit. Propterea igitur sanimus, ut magnificentia tua nunc quoque eos prohibeat, ne in ullo omnino loco, imprimis autem in hac alma urbe con-

τοιούτοις γονεῦσι τὴν ἀνάγκην ἵνα τοὺς ὀρθοδόξους παῖδας ἀποτρέφωσι κατὰ τὸ ποσὸν τῆς περιουσίας αὐτῶν καὶ παρέχωσιν αὐτοῖς πανθ' ὅσα ἀρκοῦσιν εἰς συντήρησιν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου· ἀλλὰ καὶ ἵνα προῖκας ὑπὲρ τῶν θυγατέρων ἢ τῶν ἐγγονῶν δίδωσι καὶ προγάμους δωρεὰς ὑπὲρ τῶν υἱῶν ἢ ἐγγόνων ὁρίζωσιν, ἐν πάσῃ περιπτώσει τῶν τοιούτων ἐλευθεριοτήτων ἀποτιμωμένων κατὰ τὰς δυνάμεις τῆς περιουσίας, ἵνα μὴ οἱ παῖδες ἕνεκα τῆς ἐπιλογῆς τῆς τοῦ θεοῦ ἀγάπης ἀποστερῶνται τῆς πατρικῆς ἢ μητρι-

4 κῆς προνοίας. Δῆλον δ' ὅτι ἐπικυροῦνται ἐκ τούτου τοῦ νόμου καὶ ἐσαεὶ θέλουσιν ἰσχύῃ πανθ' ὅσα ἐθέσπισαν αἱ ἡμέτεραι διατάξεις περὶ ποινῶν τῶν εἰδωλολατρῶν καὶ τῶν Μανιχαίων καὶ τῶν Βορβοριτῶν καὶ τῶν Σαμαρειτῶν καὶ τῶν Μοντανιστῶν καὶ τῶν Τασκοδρούγων καὶ τῶν Ὀφιτῶν καὶ τῶν ἄλλων αἱρετικῶν ἕνεκα.

[Ἐν ἔτει 529]

20(1) *[Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς. . . . κόμητι τῶν πριβάτων].* Ἔγνωμεν τοὺς ἀνοσίους αἱρετικοὺς καὶ μετὰ τοὺς ἡμετέρους νόμους καὶ τὴν γενομένην ἐπ' αὐτοῖς κίνησιν ἔτι τολμᾶν καὶ ἀθροίζεσθαι καὶ προβάλλεσθαί τινας τῆς ἑαυτῶν μανίας ἡγουμένους τε τούτους καὶ ἐξάρχους καλεῖν καὶ βαπτίσματα ποιεῖν καὶ βούλεσθαι χρῆσθαι προνομίοις τισίν, ἡνίκα τῶν ἁγίων περιβόλων καθέστηκεν αὐτῶν τὰ ἐργαστήρια, οἷς μόνους τοὺς τὴν ὀρθὴν τιμῶν- 1 τας πίστιν χρήσασθαι προσήκει. Διὰ τοῦτο τοίνυν θεσπίζομεν τὴν σὴν ὑπεροχὴν καὶ νῦν αὐτοῖς ἀπειπεῖν, μάλιστα μὲν μηδὲ ἐν ἄλλῳ τινὶ τόπῳ, διαφερόντως δὲ ἐπὶ τῆς εὐδαίμονος ταύ-

(1) Τ.θενται ὡς εὕρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

venticula vel baptismata celebrent neve nomine vel rebus sanctae communionic abutantur, quae eorum tantum propria sunt qui rectam fidem venerantur et venerabile Christianorum nomen ut decet co- 2 lunt Sed neque eos, qui intra sancta saepta tabernas habent, quibusdam privilegiis tabernarum ratione uti permittimus haud ignaros, si post hanc sacram sanctionem nostram adhuc prohibitorum quid attingere visi fuerint vel in hac regia urbe aut in reliquis locis audere vel conventicula vel baptismata celebrare vel nefandam communionem sibi dare vel interdictorum quid facere competentes poenas se subituros easque, quas legum violatores et vim earum non observantes sustinere necesse est: scientibus iis, qui domos suas ad conventicula facienda iis praebent, se eam poenam subituros, quam anteriores sacrae 3 leges pronuntiant. Et haec quidem generaliter de omnibus haereticis: specialiter autem contra impios Montanistas constituimus, ut nulli ex patriarchis eorum quos dicunt vel sociis vel episcopis vel presbyteris vel diaconis vel reliquis clericis, si quidem omnino his nominibus eos appellari decet, in hac alma urbe commorari permittatur, sed omnes expellantur. ne simpliciorum quidam absurdis eorum fabulis auditis impias eorum doctrinas secuti animas suas

της πολεως, μηδέ τινας συνάξεις μηδὲ βαπτίσματα ποιεῖν μηδὲ τολμᾶν τοῦ τῆς προσκυνητῆς κοινωνίας ὀνόματος ἢ πράγματος ἅπτεσθαι, ἅπερ μόνων καθέστηκεν ἴδια τῶν τὴν ὀρθὴν πρεσβευόντων δόξαν καὶ τὸ προσκυνητὸν τῶν Χριστιανῶν ὄνομα προσηκόντως 2 θεραπευόντων. Ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἔχοντας ἐργαστήρια ἔσω τῶν ἁγίων περιβόλων χρῆσθαί τισι προνομίοις προφάσει τῶν ἐργαστηρίων συγχωροῦμεν, γινώσκοντας, ὡς, εἰ καὶ μετὰ τοῦτο τὸ θεῖον ἡμῶν κήρυγμα φανεῖεν οἱουδήποτε τῶν ἀπηγορευμένων ἁπτόμενοι, ἢ ἐν τῇ βασιλίδι ταύτῃ πόλει ἢ ἐν ἑτέραις χώραις ἢ παρασυνάξεις ἢ βαπτίσματα τολμῶντες ποιεῖν ἢ τὴν ἄρρητον αὐτοῖς διδόναι κοινωνίαν ἢ τι τῶν κεκωλυμένων ποιοῦντες, ὑπαχθήσονται ποιναῖς προσηκούσαις καὶ ἃς ὑπομένειν ἀνάγκη τοὺς ἐναντιουμένους τοῖς νόμοις καὶ τὴν αὐτῶν μὴ φυλάττοντας δύναμιν· εἰδότων τῶν τοὺς ἑαυτῶν οἴκους εἰς τὸ παρασυνάξεις ποιεῖν παρεχόντων αὐτοῖς, ὡς ταύτην ὑφέξουσι τὴν ποινήν, ἣν αἱ προλαβοῦσαι

3 θεῖαι λέγουσι διατάξεις. Καὶ ταῦτα μὲν κοινῇ περὶ πάντων τῶν αἱρετικῶν. ἰδικῶς δὲ ἐπὶ τοῖς ἀνοσίοις Μοντανισταῖς θεσπίζομεν, ὥστε μηδένα συγχωρεῖσθαι τῶν καλουμένων αὐτῶν πατριαρχῶν καὶ κοινωνῶν ἢ ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων ἢ ἄλλων κληρικῶν, εἴπερ ὅλως αὐτοὺς τοῖς ὀνόμασι τούτοις καλεῖν προσήκει, κατὰ ταύτην διατρίβειν τὴν εὐδαίμονα πόλιν, ἀλλὰ πάντας ἐξελαύνεσθαι, ὅπως ἂν μὴ τῶν ἀτόπων αὐτῶν μύθων τινὲς τῶν ἁπλουστέρων κατακούσαντες καὶ ἀκολουθοῦντες ταῖς ἀσεβέσιν αὐτῶν διδασκαλίαις τὰς ἑαυτῶν διαφθείροιεν

4 perdant. Verum nec intra sacra saepta utique negotiari eos permittimus, ne sancta orthodoxae fidei mysteria profanis istis atque omni puro sanctoque sonu indignis evul-
5 gentur. Prohiberi autem sancimus etiam impias eorum commessationes et impia damnataque convivia, in quibus congregati simpliciorum mentes captare temptant. prorsus enim prohiberi oportet, quominus ii, qui ab ipsis ad rectam fidem transierunt, denuo impie conversentur cum iis, qui eodem morbo adfecti sunt, et fortasse ex hac consuetudine et vivendi ratione rursus ad pristinum errorem rever-
6 tantur. Prohibemus autem eos mancipia mercari, ne ea fidei suae sociis tradendo efficiant, ut ad ipsorum perversi-

7 tatem perducantur. Similiter prohibemus, quominus Montanistarum superstitionis sectatoribus nomine axiomaticorum quae dicuntur stips praebeatur iis, quibus a maximis iudicibus et sacrosancta magna ecclesia nomine urguentis egestatis aliquid praeberi solet, quam non conveniat sectatoribus memoratae superstitionis nihil sani neque recti habentis sed ab omnibus merito exosae atque damnatae praebere : ita ut, si quis iis sine ratione auxilium praestet, et hunc decem librarum auri poena plecti
8 iubeamus Haec igitur omnia custodiri volumus a magnifi-

4 ψυχάς. Ἀλλ' οὐδὲ εἴσω τῶν εὐαγῶν ὅρων πραγματεύεσθαι ὅλως συγχωροῦμεν, ὥστε μὴ τὰ εὐαγῆ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως μυστήρια γίνεσθαι αὐτοῖς ἔκπυστα βεβήλοις τε οὖσι καὶ καθαρᾶς πάσης εὐαγοῦς ἀκοῆς ἀνα-
5 ξίοις. Κωλύεσθαι δὲ θεσπίζομεν αὐτῶν καὶ τὰ ἀσελγῆ συσσίτια καὶ τὰ ἀσεβῆ καὶ κατεγνωσμένα συμπόσια, ἐν οἷς συνιόντες τὰς τῶν ἁπλουστέρων θηρεύειν πειρῶνται ψυχάς. δεῖ γὰρ καθάπαξ κεκωλῦσθαι τούτους τοὺς ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὀρθὴν μεταστάντας πίστιν αὖθις ἀσεβῶς διαιτᾶσθαι τοῖς τὰ αὐτὰ νοσοῦσιν καὶ ἴσως ἐκ τῆς συνδιαγωγῆς καὶ διαίτης πάλιν ἐπὶ τὴν προτέ-

6 ραν ἐπανιέναι κακοδαιμονίαν. Κωλύομεν δὲ αὐτοὺς καὶ ἀνδράποδα ἐμπορεύεσθαι, μήποτε ταῦτα τοῖς συνθρησκευταῖς ἀποδόμενοι παρασκευάσαιεν αὐτὰ τῆς ἑαυτῶν κακοδοξίας γε-
7 νέσθαι. Ὁμοίως δὲ κωλύομεν τοῖς ἐκ τῆς τῶν αὐτῶν Μοντανιστῶν οὔσι θρησκείας δίδοσθαί τινα παραψυχὴν κατὰ πρόφασιν τῶν καλουμένων ἀξιωματικῶν, οἷς ἐκ τῶν μεγίστων δικαστηρίων καὶ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας εἴωθέ τι χορηγεῖσθαι προφάσει τῆς συνεχούσης αὐτοὺς πενίας, ἣν οὐκ ἂν εἴη προσῆκον τοῖς ἐκ τῆς εἰρημένης χορηγεῖσθαι θρησκείας, ὑγιὲς μὲν ἢ μέτριον οὐδ' ὁτιοῦν ἐχούσης, παρὰ πάντων δὲ δικαίως μισουμένης τε καὶ κατεγνωσμένης· ὥστε καὶ εἴ τις αὐτοῖς ἄλογον νέμει προστασίαν, καὶ τοῦτον σωφρονίζεσθαι δέκα χρυσίου
8 λιτρῶν ποινῇ θεσπίζομεν. Ταῦτα τοίνυν ἅπαντα παραφυλάττεσθαι βουλόμεθα παρά τε τῆς σῆς ὑπεροχῆς καὶ τῶν τὰς ἀρχὰς τῶν ἐθνῶν ἐχόντων,

centia tua et populorum rectoribus, eadem poena imminente et officio tibi subiecto et provincialibus officiis, si haec non observabunt: neque minus indignatione etiam iis instante, qui quandocumque magistratum gerent, cui nunc magnificentia tua praefecta est, si constitutorum quid vel ipsi violent vel violari permittant: praesidibus etiam provinciarum, si in hoc committant, similiter decem auri librarum multa plectendis. *D. Constantinopoli X k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc. conss.* [*a.* 530]

21. *Idem . Iohanni pp.* Quoniam multi iudices in dirimendis tipigiis nos interpellaverunt, indigentes nostro oraculo, ut eis reseretur, quid de testibus haereticis statuendum sit, utrumne accipiantur eorum testimonia an respuantur, sancimus contra orthodoxos quidem litigantes nemini haeretico vel etiam his qui Iudaicam superstitionem colunt esse in testimonia communionem, sive utraque pars orthodoxa sit sive altera. Inter se autem haereticis vel Iudaeis, ubi litigandum existimaverint, concedimus foedus permixtum et dignos litigatoribus etiam testes introduci, exceptis scilicet his, quos vel Manichaeus furor (cuius partem et Borboritas esse manifestissimum est) vel pagana superstitio detinet, Samaritis nihilo minus et qui illis non absimiles sunt, id est Montanistis et Tascodrogis et

τὴν αὐτὴν ποινὴν ὑφορωμένης καὶ τῆς πειθομένης σοι τάξεως καὶ τῶν ἐπιχωρίων τάξεων, εἰ μὴ ταῦτα φυλάξαιεν· ἐπικειμένης οὐδὲν ἧττον ἀγανακτήσεως καὶ τοῖς ἀεὶ τὴν ἀρχὴν ἕξουσιν, ἧς νῦν ἡ σὴ προέστηκεν ὑπεροχή, εἴ τι τῶν θεσπισθέντων ἢ αὐτοὶ παραβαῖεν ἢ παραβαθῆναι συγχωρήσαιεν, καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐθνῶν, εἰ τούτου ῥαθυμήσαιεν, ὁμοίως δέκα χρυσίου λιτρῶν σωφρονιζομένων ποινῇ.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τῶν καλανδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

21 *Ὁ αὐτὸς ὕγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐπειδὴ πολλοὶ δικασταὶ ἐν τῇ διαλύσει τῶν δικῶν ἠρώτησαν ἡμᾶς δεόμενοι τῆς ἡμετέρας γνώμης, ἵνα δηλωθῇ αὐτοῖς, τί ἐστιν ὁριστέον περὶ τῶν αἱρετικῶν μαρτύρων, πότερον θέλουσιν εἶναι δεκταὶ ἢ ἀποπτύεσθαι αἱ μαρτυρίαι αὐτῶν, θεσπίζομεν ἵνα ἐναντίον τῶν ὁμοδόξων μὲν διαδίκων μηδενὶ αἱρετικῷ ἢ καὶ ἐκείνοις, οἵτινες τὴν Ἰουδαϊκὴν δεισιδαιμονίαν λατρεύουσιν, ὑπάρχῃ κοινωνία πρὸς τὰς μαρτυρίας, εἴτε ἑκάτερον μέρος ὀρθόδοξόν ἐστιν εἴτε τὸ ἕτερον [μόνον].
1 Μεταξὺ ὅμως τῶν αἱρετικῶν ἢ τῶν Ἰουδαίων, ἔνθα ἤθελον κρίνῃ ὅτι ὀφείλουσι δικάζεσθαι, συγχωροῦμεν μικτὸν νόμον καὶ ἅμα ἵνα προσάγωνται μάρτυρες ἄξιοι τῶν διαδίκων, ἐξαιρουμένων δηλονότι ἐκείνων, οὓς ἢ ἡ Μανιχαία μανία (ἧς προδηλότατόν ἐστιν ὅτι μέρος ἀποτελοῦσι καὶ οἱ Βορβορῖται) ἢ ἡ εἰδωλολατρικὴ διακατέχει δεισιδαιμονία, οὐδὲν ἧττον δὲ καὶ τῶν Σαμαρειτῶν καὶ ἐκείνων, οἵτινες οὐκ εἰσὶν ἀνόμοιοι αὐτῶν, τουτέστι τῶν Μοντανιστῶν καὶ τῶν Τασκοδρούγων καὶ

Ophitis, quibus pro reatus similitudine omnis legitimus ac 2 tus interdictus est. Sed et his quidem, id est Manichaeis et Borboritis et paganis nec non Samaritis et Montanistis et Tascodrogis et Ophitis, omne testimonium sicut et alias legitimas conversationes sancimus esse interdictum: aliis vero haereticis tantummodo iudicialia testimonia contra orthodoxos, secundum quod constitutum est, volumus esse inhibita. 3 Ceterum testamentaria testimonia eorum et quae in ultimis elogiis vel in contractibus consistunt, propter utilitatem necessarii usus sine ulla distinctione permittimus, ne probationum facultas augustetur. *D. V k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.* [a. 531]

22. *Idem A. Iohanni pp* Divinam nostram sanctionem, per quam iussimus neminem errore constrictum haereticorum hereditatem vel legatum sive fideicommissum accipere, etiam in ultimis militum voluntatibus locum habere praecipimus, sive communi iure sive militari testentur. *D. k. Sept. post. consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.* [a. 531]

τῶν Ὀφιτῶν, οἷς διὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ ἐγκλήματος ἀπηγορευμένη ἐστὶ 2 πᾶσα νόμιμος πρᾶξις. Ἀλλὰ καὶ τούτοις μάλιστα, τουτέστι τοῖς Μανιχαίοις καὶ Βορβορίταις καὶ Εἰδωλολάτραις, πρὸς δὲ καὶ τοῖς Σαμαρείταις καὶ Μοντανισταῖς καὶ Τασκοδρούγοις καὶ Ὀφίταις, θεσπίζομεν ἵνα ἀπαγορεύηται πᾶσα μαρτυρία ὡς καὶ αἱ ἄλλαι νόμιμοι πράξεις· τοῖς δὲ ἄλλοις αἱρετικοῖς μόνον αἱ δικαστικαὶ μαρτυρίαι ἐναντίον τῶν ὀρθοδόξων βουλόμεθα ἵνα ὦσιν ἀπηγορευμέναι, καθάπερ ἐθεσπίσθη.

3 Κατὰ δὲ τἆλλα ἐπιτρέπομεν ἄνευ οὐδεμιᾶς διακρίσεως τὰς ἐν διαθήκῃ μαρτυρίας αὐτῶν καὶ ὅσαι ἐν ταῖς τελευταίαις βουλήσεσιν ἢ ταῖς συμβάσεσι συνίστανται διὰ τὸ ὠφέλιμον τῆς ἀναγκαίας χρήσεως, ἵνα μὴ δυσχεραίνηται ἡ εὐχέρεια τῶν ἀποδείξεων.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ πέμπτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Αὐγούστου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

2. Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων. Παραγγέλλομεν ἵνα ἡ θεία ἡμῶν διάταξις, δι' ἧς ἐκελεύσαμεν ὅπως μηδεὶς ἐμπλακεὶς τῇ πλάνῃ τῶν κληρικῶν λαμβάνῃ κληρονομίαν ἢ κληροδοσίαν εἴτε καταπίστευσιν, χώραν ἔχῃ καὶ ἐπὶ τῶν τελευταίων βουλήσεων τῶν στρατιωτικῶν, εἴτε κατὰ τὸ κοινὸν εἴτε κατὰ τὸ στρατιωτικὸν δίκαιον διατίθενται.

Ἐδόθη ταῖς Καλάνδαις τοῦ Σεπτεμβρίου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

VI.

6.

Ne sanctum baptisma iteretur.

Ἵνα μὴ ἐπαναλαμβάνηται τὸ ἅγιον βάπτισμα

1 *Imppp. Valens Gratianus et Valentinianus AAA. ad Florianum vicarium Asiae.* Antistitem, qui sanctitatem baptismatis illicita usurpatione geminaverit, sacerdotio indignum esse censemus: eorum enim condemnamus errorem, qui apostolorum praecepta calcantes Christiani nominis sacramenta sortitos alio rursus baptismate non purificant, sed incestant, lavacri nomine polluentes. *D. XVI k. Nov. Constantinopoli Gratiano A. IIII et Merobaude conss.* [a. 377]

1. *Οἱ Αὐτοκράτορες Οὐάλης, Γρατιανὸς καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Φλωριανὸν τοποτηρητὴν τῆς Ἀσίας.* Κρίνομεν ἵνα ἀνάξιος ᾖ τῆς ἱερωσύνης ὁ ἀρχιερεύς, ὅστις ἀθεμίτῳ ἰδιοποιήσει ἠθέλεν ἐπαναλάβῃ τὸ ἅγιον βάπτισμα. Διότι καταδικάζομεν τὴν πλάνην ἐκείνων, οἵτινες καταπατοῦντες τὰ παραγγέλματα τῶν ἀποστόλων, τοὺς λαχόντας τῶν μυστηρίων τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος δι' ἄλλου πάλιν βαπτίσματος οὐδαμῶς καθαρίζουσιν, ἀλλὰ μιαίνουσι λουτροῦ ὀνόματι μολύνοντες.

2 *Imppp. Honorius et Theodosius AA. Anthemio pp* Si quis rebaptizare quempiam de mysteriis catholicae sectae fuerit detectus, una cum eo qui piaculare crimen commisit (si tamen criminis per aetatem capax sit, cui persuasum sit) ultimo supplicio percellatur. *D. XII k. April. Constantinopoli Lucio cons.* [a. 413]

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Ἀπριλίου 413 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Λουκίου.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Ὀνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Ἀνθέμιον ἔπαρχον Πραιτωρίων.* Ἐάν τις ἀνακαλυφθῇ ὅτι ἀναβαπτίζει οἱονδήποτε διὰ τῶν μυστηρίων τῆς καθολικῆς τάξεως [πίστεως], τῇ ἐσχάτῃ ποινῇ πληγήσεται ὁμοῦ μετὰ τοῦ διαπράξαντος τὸ ἀνόσιον ἔγκλημα (ἐὰν ὅμως ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας ἐστὶν ἱκανὸς ἐγκλήματος ὁ καταπεισθείς).

3 *Impp. Theodosius et Valentianus AA. Florentio pp.* Nulli haereticorum danda est licentia vel ingenuos vel servos proprios, qui orthodoxorum sunt initiati mysteriis, ad suum rursus baptisma deducendi, nec

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Ἀπριλίου 413 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Λουκίου.

3. *Οἱ Αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Φλωρέντιον ἔπαρχον Πραιτωρίων.* Οὐδενὶ τῶν αἱρετικῶν δοθήσεται ἄδεια ἵνα ᾖ ἐλευθέρους ἢ δούλους ἰδίους αὐτῶν, οἵτινες τοῖς τῶν ὀρθοδόξων μυστηρίοις μεμυημένοι εἰσί, ἐπανάγωσι

vero illos, quos emerint vel qualitercumque habuerint necdum suae superstitioni coniunctos, prohibendi catholicae sequi religionem ecclesiae. 1 Quod qui fecerit vel, cum sit ingenuus, in se fieri passus sit vel factum non detulerit, exilio ac decem librarum auri multa damnabitur: testamenti et donationis faciendae utri- 2 que deneganda licentia. Quae omnia ita custodiri decernimus, ut nulli iudicum liceat delatum ad se crimen minori aut nulli coercitioni mandare, nisi ipse id pati velit, quod aliis dissimulando concesserit. *D. III k. Iun. Constantinopoli Felice et Tauro conss.* [*a.* 428]

VII

De apostatis.

1. *Imp. Constantius A. ad Thalassium pp.* Si quis lege venerabili constitutus ex Christiano Iudaeus effectus sacrilegis coetibus adgregetur, cum accusatio fuerit comprobata, facultates eiusdem dominio fisci iubemus vindicari. *D. V non. Iul. Mediolano Constantio A. VIIII et Iuliano C. II conss.* [*a.* 357]

2. *Imppp. Gratianus valentinia-*

αὐθις εἰς τὸ ἴδιον αὐτῶν βάπτισμα, μηδ' ἵνα ἀπαγορεύωσιν ἐκείνοις, οὓς ἤθελον ἀγοράσῃ ἢ ὁπωσδήποτε ἀποκτήσῃ, οὕτω δὲ τῇ δεισιδαιμονίᾳ αὐτῶν ἠνωμένους, ὅπως ἀκολουθῶσι τὴν θρησκείαν 1 τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. Ἐὰν δέ τις ποιήσῃ τοῦτο ἢ ἐλεύθερος ὢν ἀνεχθῇ εἰς αὐτὸν γιγνόμενον ἢ γενόμενον μὴ καταγγείλῃ, ἐξορίᾳ καὶ προστίμῳ δέκα λιτρῶν χρυσίου καταδικασθήσεται· ἑκατέρῳ δὲ οὐ συγχωρηθήσεται ἡ 2 ἄδεια τοῦ ποιεῖσθαι διαθήκην καὶ δωρεάν. Ταῦτα δὲ πάντα θεσπίζομεν ἵνα παραφυλάσσωνται οὕτως, ἵνα μηδενὶ τῶν δικαστῶν ἐπιτρέπηται ὅπως τὸ καταγγελθὲν αὐτῷ ἔγκλημα δι' ἐλάσσονος ἢ οὐδεμιᾶς κολάζῃ ποινῆς, εἰ μὴ βούλεται καὶ αὐτὸς παθεῖν τοῦτο, ὅπερ ἄλλοις παρανόμως ὀλιγωρίᾳ συνεχώρησεν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τρίτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Ἰουνίου 428 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Εὐτυχοῦς καὶ Ταύρου.

7 (1)

Περὶ ἀποστατῶν

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνστάντιος Αὔγουστος πρὸς Θαλάσσιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις τῷ ἁγίῳ νόμῳ καθεστηκὼς ἀπὸ Χριστιανοῦ Ἰουδαῖος γενόμενος ταῖς ἱεροσύλοις συναγελάζηται συνόδοις, ὁπόταν ἀποδειχθῇ ἡ κατηγορία, κελεύομεν ἵνα ἡ περιουσία αὐτοῦ διεκδικῆται τῇ δεσποτείᾳ τοῦ φίσκου.

Ἐδόθη ἐν Μεδιολάνῳ τῇ πέμπτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Ἰουλίου 357 ἐπὶ τῆς ἑνάτης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίου Αὐγούστου καὶ τῆς δευτέρας τοῦ Καίσαρος Ἰουλιανοῦ.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐ-*

(1) Βασ. 60. 54. 22 ἐπ.

nus et Theodosius AAA. ad Hypatium pp. Si quis defunctum violatae atque desertae Christianae religionis accusat eumque in sacrilegia templorum vel in ritus ludaicos transisse contendit eaque gratia testari minime potuisse confirmat, intra quinquennium iuge, quod inofficiosis actionibus constitutum est, proprias exserat actiones futurique iudicii huiuscemodi sortiatur exordium. *D. XV k. Iun. Palavi Merobaude II et Saturnino conss.* [*a.* 383]

3. *Imppp. valentinianus Theodosius et Arcadius AAA. Flaviano pp.* Ii, qui sanctam fidem prodiderint et sanctum baptisma haeretica superstitione profanaverint, a consortio omnium segregati sint, a testimoniis alieni, testamenti, ut ante iam sanximus, non habeant factionem, nulli in hereditate succedant, a nemine scribantur he- 1 redes. Quos etiam praecepissemus procul abici ac longius amandari, nisi poenae visum fuisset esse maioris versari inter homines et hominum

2 carere suffragiis. Sed nec umquam in statum pristinum revertentur, non flagitium morum oblitterabitur paenitentia neque umbra aliqua exquisitae defensionis aut muniminis obducetur, quoniam quidem eos, qui fidem quam deo dicaverant polluerunt et prodentes divinum mysterium in profana migra-

αλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Ὑπάτιον ἔπαρχον πραιτωρίων. Ἐάν τις ἀποθανόντα κατηγορῇ ὡς παραβιάσαντα καὶ ἐγκαταλιπόντα τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ ἀξιοῖ ὅτι μετέστη εἰς ναοὺς ἱεροσύλους ἢ εἰς ἰουδαϊκὰ θέσμια καὶ ἰσχυρίζεται ὅτι τούτου ἕνεκεν οὐδαμῶς ἠδύνατο ἵνα συντάξῃ διαθήκην, εἴσω πενταετίας συναπτῆς, ἥτις ὥρισται ἐπὶ τῶν ἀστόργων ἀγωγῶν, θέλει κινήσῃ τὰς οἰκείας ἀγωγὰς αὐτοῦ καὶ θέλει ποιήσῃ ἀπαρχὴν τῆς τοιαύτης μελλούσης δίκης.

Ἐδόθη ἐν Παταβίῳ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Ἰουνίου 383 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μεροβαύδου καὶ τῆς τοῦ Σατουρνίνου.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανός, Θεοδόσιος καὶ Ἀρκάδιος Αὔγουστοι πρὸς Φλαβιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Οἱ καταπροδόντες τὴν ἁγίαν πίστιν καὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα αἱρετικῇ δεισιδαιμονίᾳ βεβηλώσαντες, ἀπὸ τῆς κοινωνίας πάντων ἀποκεχωρισμένοι ἔστωσαν, ἀπὸ μαρτυριῶν ἀλλότριοι, μὴ ἐχέτωσαν ἱκανότητα πρὸς σύνταξιν διαθήκης, ὡς ἤδη πρότερον ἐθεσπίσαμεν, μηδενὶ ἐν κληρονομίᾳ διαδεχέσθωσαν, ὑπ' 1 οὐδενὸς γραφέσθωσαν κληρονόμοι. Ἠθέλομεν μάλιστα θεσπίσῃ ὅπως οὗτοι μακρὰν ἀπορρίπτωνται καὶ μακρότερον ἀποπέμπωνται, εἰ μὴ ἐφρονοῦμεν ὅτι μείζων ἐστὶ ποινὴ τὸ ἀναστρέφεσθαι μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ στερεῖσθαι τῆς 2 τῶν ἀνθρώπων ἐπικοινωνίας. Ἀλλ' οὐδέποτε εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν ὑποστρέψουσι, τὸ αἶσχος τῶν ἠθῶν οὐκ ἐξαλειφθήσεται τῇ μεταμελείᾳ οὐδὲ καλυφθήσεται σκιᾷ τινι ἐξαιρέτου ἀπολογίας ἢ δικαιολογίας, ἐπειδὴ βεβαίως ταῦτα, ἅτινά εἰσι πλαστὰ καὶ ἐπινενοημένα, οὐ δύνανται προστατεύειν ἐκείνους, οἵτινες ἐμόλυναν τὴν πίστιν, ἣν τῷ θεῷ εἶχον ὁμολογήσῃ, καὶ προδι-

verunt, tueri ea quae sunt commenticia et concinnata non possunt. Lapsis etenim et errantibus subvenitur, perditis vero, hoc est sanctum baptisma profanantibus, nullo remedio paenitentiae, quae solet aliis criminibus adesse, succurritur. *D. [illegible] id. Mai. Concordiae Tatiano et Symmacho conss.* [a. 391]

4 *Impp. Theodosius et Valentinianus AA. Basso pp.* Apostatarum sacrilegum nomen singulorum vox continuae accusationis incesset et nullis finita temporibus huiuscemodi crimi-

1 nis arceatur indago. Quibus quamvis praeterita interdicta sufficiant, tamen etiam illud iteramus, ne, postquam a fide deviaverint, testandi aut donandi quippiam habeant facultatem. sed nec venditionis specie facere legi fraudem sinantur, totumque ab intestato Christianitatem sectantibus propinquis potissimum defera-
2 tur. In tantum autem contra huiscemodi sacrilegia perpetuari volumus actionem, ut universis ab intestato venientibus etiam post mortem peccantis absolutam vocem insimulationis congruae non negemus: nec illud patiemur obstare, si nihil in contestatione profano dicatur vivente perductum.
3 Sed ne huius interpretatio criminis latius incerto vagetur errore, eos praesentibus insectamur oraculis, qui nomi-

δόντες τὸ θεῖον μυστήριον εἰς τὰ βέ-

3 βηλα μετέστησαν. Διότι εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας καὶ πλανωμένους προσγίγνεται βοήθεια, εἰς τοὺς ἀπολωλότας ὅμως, ἤγουν τοὺς τὸ ἅγιον βάπτισμα βεβηλοῦντας, οὐδὲν βοηθεῖ μέσον μεταμελείας, ἥτις εἴωθε ἵνα βοηθῇ τοῖς ἄλλοις ἐγκλήμασιν.

Ἐδόθη ἐν Κογκορδίᾳ τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαΐου 391 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Τατιανοῦ καὶ Συμμάχου.

4. *Οἱ αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Βάσσον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τῶν ἀποστατῶν τὸ ἱερόσυλον ὄνομα ἀνειδιζέτω ἑκάστων ἡ φωνὴ τῆς ἀδιαλείπτου κατηγορίας καὶ ὑπ' οὐδενὸς χρόνου περιοριζομένη παρακωλυέσθω ἡ ἔρευνα τοῦ τοιούτου
1 ἐγκλήματος Καίτοι δ'ἀρκοῦσι τούτοις αἱ προγενέστεραι ἀπαγορεύσεις ὅμως καὶ ταύτην ἐπαναλαμβάνομεν, ἵνα μή, ἀφ' οὗ ἀπὸ τῆς πίστεως ἀπέκλιναν, ἔχωσί τινες ἱκανότητα πρὸς τὸ διατίθεσθαι ἢ δωρεῖσθαι, ἀλλ' ἵνα μηδὲ συγχωρῶνται ὅπως ποιῶσιν ἀπάτην τῷ νόμῳ προσχήματι πωλήσεως, καὶ τὸ πᾶν ἀπονεμέσθω μάλιστα ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τοὺς συγγενεῖς τοὺς ἀσπαζομένους

2 τὸν Χριστιανισμόν. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ βουλόμεθα ἵνα διηνεκῶς ἐκτείνηται ἡ ἀγωγὴ ἐναντίον τῶν τοιούτων ἱεροσυλιῶν, ὥστε πᾶσι τοῖς ἐξ ἀδιαθέτου ἐρχομένοις καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτάνοντος νὰ μὴ ἀρνώμεθα ἀπόλυτον φωνὴν ἀναλόγου κατηγορίας, οὐδὲ θέλομεν ἀνεχθῇ ἵνα ἀντίκειται τοῦτο, [ἤτοι] ἂν ζῶντος τοῦ βεβήλου μηδὲν φέρηται προκαταρχθὲν ἐν δίκῃ.
3 Ἀλλ' ἵνα μὴ ἡ ἔννοια τοῦ ἐγκλήματος τούτου ἐπὶ πλέον ἐν ἀβεβαίῳ κυμαίνηται πλάνῃ, διὰ τῶν παρόντων θεσπισμάτων ἐκείνους καταδιώκομεν,

ne Christianitatis induti sacrificia vel fecerint vel facienda mandaverint: quorum etiam post mortem comprobata perfidia hac ratione plectenda est, ut donationibus testamentisque rescissis ii, quibus hoc defert legitima successio, huiusmodi personarum hereditate potiantur. *D. VII id. April. Ravennae Theodosio A. XII et Valentiniano C. II conss.* [a. 426]

5 *Impp. Theodosius et Valentinianus AA. Florentio pp.* Eum, quicumque servum seu ingenuum, invitum vel suasione plectenda, ex cultu Christianae religionis in nefandam sectam ritumve traduxerit, cum dispendio fortunarum capite puniendum censemus. *D. prid. k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. XVI et Fausto conss.* [a. 438]

6 *Impp. Valentinianus et Marcianus AA. Palladio pp.* Eos, qui catholicarum ecclesiarum clerici vel orthodoxae fidei monachi relicto vero orthodoxae religionis cultu Apollinaris vel Eutychetis haeresin et dogmata abominanda sectati sunt, omnibus poenis, quae prioribus legibus adversus haereticos constitutae sunt, iubemus teneri et extra ipsum quoque Romani imperii solum repelli, sicut de Manichaeis praecedentium legum statuta sanxerunt. *D. k.*

οἵτινες, περιβεβλημένοι τῷ ὀνόματι τῆς Χριστιανωσύνης, θυσίας ἢ ἐποίησαν ἢ ἐνετείλαντο ἵνα γένωνται· τούτων δὲ ἡ ἀπιστία καὶ μετὰ θάνατον ἀποδεικνυομένη τούτῳ τῷ λόγῳ κολαστέα ἐστίν, ἵνα, διαρρηγνυομένων τῶν δωρεῶν καὶ τῶν διαθηκῶν, τὴν κληρονομίαν τῶν τοιούτων προσώπων καταλαμβάνωσιν ἐκεῖνοι, οἷς ἀπονέμει τοῦτο ἡ νόμιμος διαδοχή.

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 426 ἐπὶ τῆς δωδεκάτης ὑπατείας τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου καὶ τῆς δευτέρας τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ Καίσαρος.

5. *Οἱ Αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Φλωρέντιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Κρίνομεν ἵνα κεφαλικῇ ποινῇ κολάζηται σὺν τῇ ζημίᾳ τῆς περιουσίας, ὅστις δήποτε δοῦλον ἢ ἐλεύθερον ἄκοντα ἢ πειθοῖ κολασίμῳ ἤθελε μεταγάγῃ ἀπὸ τῆς λατρείας τῆς χριστιανικῆς θρησκείας εἰς ἀνόσιον αἵρεσιν ἢ θέσμια.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλανδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 438 ἐπὶ τῆς δεκάτης ἕκτης ὑπατείας τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Φαύστου.

6. *Οἱ Αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανὸς καὶ Μαρκιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Παλλάδιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐκεῖνοι, οἵτινες τῶν καθολικῶν ἐκκλησιῶν κληρικοὶ ἢ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως μοναχοὶ ἐγκαταλιπόντες τὴν ἀληθῆ λατρείαν τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας, ἠκολούθησαν τοῦ Ἀπολλιναρίου ἢ τοῦ Εὐτυχοῦς τὴν αἵρεσιν καὶ τὰ βδελυρὰ δόγματα, κελεύομεν ἵνα κατέχωνται πάσαις ταῖς ποιναῖς, αἵτινες ὑπὸ τῶν προτέρων νόμων κατὰ τῶν αἱρετικῶν ἐθεσπίσθησαν, καὶ ἵνα ἐκβάλλωνται ἅμα ἔξω αὐτοῦ τοῦ ἐδάφους τοῦ ρωμαϊκοῦ Κράτους, καθάπερ περὶ τῶν Μανιχαίων

Aug. Constantinopoli valentiniano A. VIII et Anthemio conss. [a. 455]

ἐκύρωσαν τῶν προγενεστέρων νόμων τὰ θεσπίσματα.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλάνδαις τοῦ Αὐγούστου 455 ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀνθεμίου.

VIII.

Nomini licere signum Salvatoris Christi vel in silice vel in marmore aut sculpere aut pingere

1 *Impp. Theodosius et Valentinianus AA. Eudoxio pp.* Cum sit nobis cura diligens per omnia superni numinis religionem tueri, signum salvatoris Christi nemini licere vel in solo vel in silice vel in marmoribus humi positis insculpere vel pingere, sed quodcumque reperitur tolli: gravissima poena multando eo, si quis contrarium statutis nostris temptaverit, specialiter imperamus. *D. XII k. Iun. Hierio et Ardaburio conss.* [a. 427]

8(1).

Μηδενὶ ἐξεῖναι ἵνα τὸ σημεῖον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ εἴτε ἐπὶ λίθου εἴτε ἐπὶ μαρμάρου ἢ γλύφῃ ἢ ζωγραφῇ

1. *Οἱ Αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Εὐδόξιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐπειδὴ ἡ ἐπιμελὴς μέριμνα ἡμῶν ἐστιν ἵνα κατὰ πάντα παραφυλάττωμεν τὴν θρησκείαν τοῦ ὑπάτου πνεύματος, εἰδικῶς κελεύομεν ἵνα μηδενὶ ἐπιτρέπηται ὅπως ἐγγλύφῃ ἢ ζωγραφῇ τὸ σημεῖον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ εἴτε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους εἴτε ἐπὶ λίθου εἴτε ἐπὶ μαρμάρων τῇ γῇ ἀποτεθειμένων, ἀλλ' ἵν' ἀφαιρῆται ὅ,τι δήποτε ἤθελεν εὑρεθῇ· βαρυτάτῃ ποινῇ κολαζομένου ἐκείνου, ὅστις ἤθελεν ἐπιχειρήσῃ ἀντίθετόν τι τοῖς ἡμετέροις θεσπίσμασιν.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Ἰουνίου 427 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἱερίου καὶ τοῦ Ἀρδαβουρίου.

VIIII.

De Iudaeis et Caelicolis.

1 *Imp. Antoninus A. Claudio Tryphonino.* Quod Cornelia Salvia universitati Iudaeorum, qui in Antiochensium civitate constituti sunt, legavit, peti non potest. *D. prid. k. Iul. Antonino A. IIII et Balbino conss.* [a. 213]

9(2).

Περὶ Ἰουδαίων καὶ Οὐρανολατρῶν

1. *Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Κλαύδιον Τρυφωνῖνον.* Ὅ,τι ἡ Κορνηλία Σαλβία ἐκληροδότησε τῇ κοινότητι τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ πόλει ἐγκαθεσταμένοι εἰσί, δὲν δύναται ν' ἀπαιτηθῇ.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλανδῶν τοῦ Ἰουλίου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

(1) Βασιλ. 1. 1. 11. (2) Βασιλ. 1. 1. 37 ἐπ.

2 (1) . . Potentissimus populi rector curabit, ut cultus die, quo vacare soliti estis, corporalibus muneribus non inquietemini.

3 *Imp. Constantinus A. ad Euagrium pp.* Iudaeis et maioribus eorum et patriarchis volumus intimari, quod, si quis post hanc legem aliquem, qui eorum feralem fugerit sectam et ad dei cultum respexerit, saxis aut alio furoris genere, quod nunc fieri cognovimus, ausus fuerit attemptare, mox flammis dedendus est et cum omnibus suis participibus concremandus. *D. XV k. Nov. Murgillo Constantino A. IIII et Licinio IIII conss.* [a. 315]

4 *Impp. valentinianus et Valens AA. Remigio magistro officiorum.* In synagoga Iudaicae legis velut hospitii merito inruentes iubeas emigrare: quos privatorum domus, non religionum loca habitationum meritо convenit attingere. *D. prid. non. Mai. Triveris valentiniano et valente AA. conss.* [a. 368? 370? 373?]

5 *Imppp. Gratianus valentinianus et Theodosius AAA. Hypatio*

2(1) . . . . Ὁ κράτιστος τοῦ ἔθνους ἡγούμενος ταῖς σωματικαῖς ὑπηρεσίαις τῇ τῆς θρησκείας ἡμέρᾳ καθ' ἣν ἀργεῖν εἰώθατε, μὴ ἐνοχλεῖσθαι ὑμᾶς προνοήσει.

3. *Ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Εὐάγριον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἀνωτέροις αὐτῶν καὶ τοῖς Πατριάρχαις βουλόμεθα ἵνα γνωσθῇ, ὅτι, ἐάν τις μετὰ τὸν νόμον τοῦτον ἀποτολμήσῃ ἵνα διὰ λίθων ἢ ἄλλῳ τινὶ μανίας εἴδει, ὅπως νῦν ἔγνωμεν γιγνόμενον, προσβάλῃ τινὰ, ὅστις ἀπέφυγε τὴν ὀλεθρίαν αἵρεσιν αὐτῶν καὶ εἰς τοῦ θεοῦ τὴν λατρείαν ἀπέβλεψε, παραχρῆμα εἰς τὰς φλόγας παραδοθήσεται καὶ μετὰ πάντων τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ κατακαήσεται.

Ἐδόθη ἐν Μυρίλλῳ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Νοεμβρίου 315 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τετάρτης τοῦ Λικινίου.

4. *Οἱ Αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανὸς καὶ Οὐάλης Αὔγουστοι πρὸς Ρεμίγιον ἄρχοντα τῶν Ὀφφικίων.* Τοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ νόμου ὡσανεὶ ξενίας τῷ λόγῳ εἰσορμῶντας (στρατιώτας) θέλεις κελεύῃ ἵνα μεθίστανται (ἀπέρχωνται)· οὗτοι δὲ προσήκει ἵνα τῶν ἰδιωτῶν τὰς οἰκίας, οὐχὶ δὲ τῶν θρησκειῶν τοὺς τόπους λόγῳ οἰκήσεων καταλαμβάνωσιν.

Ἐδόθη ἐν Τριουήρῳ τῇ προτεραίᾳ τῶν νονῶν τοῦ Μαΐου (368; 370; 373;) ἐπὶ τῆς ὑπατείας Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Οὐάλεντος Αὐγούστων.

5. *Οἱ Αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι*

(1) Τίθενται ὡς εὕρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

pp. Iussio, qua sibi Iudaeae legis homines blandiuntur, per quam eis curialium munerum dabatur immunitas, rescindatur. *D. XIIII k. Mai. Mediolani Merobaude II et Saturnino conss.* [a. 383]

6 *Imppp. Valentinianus Theodosius et Arcadius AAA. Cynegio pp.* Ne quis Christianam mulierem in matrimonium Iudaeus accipiat neque Iudaeae Christianus coniugium sortiatur. nam si quis aliquid huiusmodi admiserit, adulterii vicem commissi huius crimen obtinebit, libertate in accusandum publicis quoque vocibus relaxata. *D. prid. id. Mart. Thessalonica Theodosio A. II et Cynegio conss.* [a. 388]

7 *Idem AAA. Infantio comiti Orientis.* Nemo Iudaeorum morem suum in coniunctionibus retinebit nec iuxta legem suam nuptias sortiatur nec in diversa sub uno tempore coniugia conveniat. *D. III k. Ian. Constantinopoli Theodosio A. III et Abundantio conss.* [a. 393]

8 *Imppp. Gratianus Valentinianus et Theodosius AAA. Eutychiano pp.* Iudaei Romano communi iure viventes in his causis, quae tam ad superstitionem eorum quam ad forum et leges

πρὸς Ὑπάτιον ἔπαρχον πραιτωρίων. Ἀναιρείσθω ἠκέλευσις, ᾗ τινι ἀρέσκονται οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ἰουδαϊκοῦ νόμου, καὶ δι' ἧς ἐδίδετο αὐτοῖς ἀτέλεια τῶν βουλευτικῶν λειτουργιῶν.

Ἐδόθη ἐν Μεδιολάνῳ τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου 384 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μεροβαύδου καὶ τῆς τοῦ Σατουρνίνου.*

6 *Οἱ Αὐτοκράτορες ὐαλεντινιανός, Θεοδόσιος καὶ Ἀρκάδιος Αὔγουστοι πρὸς Κυνέγιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Μηδεὶς Ἰουδαῖος Χριστιανὴν γυναῖκα εἰς γάμον λαμβανέτω, μηδὲ γάμον Ἰουδαίας Χριστιανὸς συναπτέτω (λαγχανέτω). Διότι ἐάν τις διαπράξῃ τοιοῦτόν τι, τὸ ἔγκλημα αὐτοῦ θέλει ἐπέχῃ τόπον διαπραχθείσης μοιχείας, ἀφιεμένης ἅμα τῇ δημοσίᾳ κραυγῇ ἐλευθερίας εἰς τὸ κατηγορεῖν [καὶ πᾶς τις θέλει ἔχῃ ἐλευθερίαν ἵνα εἰσαγάγῃ τὴν περὶ τούτου κατηγορίαν].

Ἐδόθη ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαρτίου 388 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Κυνεγίου.*

. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἰμφάντιον κόμητα τῆς Ἀνατολῆς.* Οὐδεὶς τῶν Ἰουδαίων ἐν ταῖς συζεύξεσι θέλει τηρῇ τὸ ἔθος αὐτοῦ οὐδὲ θέλει συνάπτῃ γάμον κατὰ τὸν νόμον αὐτοῦ οὐδὲ θέλει συνέρχεσθαι εἰς διαφόρους γάμους ἐν ἑνὶ χρόνῳ.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τρίτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 93 *ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβουνδατίου.*

8 *Οἱ Αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Εὐτυχιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τὸ κοινὸν ρωμαϊκὸν δίκαιον βιοῦντες ἐν ταῖς ὑποθέσεσι ταύταις, αἵτινες ἀνήκουσι πρός

ac iura pertinent, adeant sollemni more iudicia omnesque Romanis legibus conferant et 1 excipiant actiones. Si qui vero ex his communi pactione ad similitudinem arbitrorum apud Iudaeos in civili dumtaxat negotio putaverint litigandum, sortiri eorum iudicium iure pu- 2 blico non vetentur. Eorum etiam sententias iudices exsequantur, tamquam ex sententia cognitoris arbitri fuerint attributi. *D. III non. Febr. Constantinopoli Honorio A. IIII et Eutychiano conss.* [a. 398]

9 *Impp. Arcadius et Honorius AA. ad Iudaeos.* Nemo exterus religionis Iudaeorum Iudaeis pretia statuet, cum venalia proponentur. iustum est enim sua cuique committere. itaque rectores provinciarum vobis nullum discussorem aut moderatorem esse concedent. quod si quis sumere sibi curam praeter vos proceresque vestros audeat, eum velut aliena appetentem supplicio coercere festinent. *D. III k. Mart. Constantinopoli Arcadio IIII et Honorio III AA. conss.* [a. 396]

10 *Idem AA. Eutychiano pp.* Quicumque ex Iudaeis obnoxii curiae comprobantur, curiae

τε τὴν δεισιδαιμονίαν αὐτῶν καὶ τὴν ἀγορὰν καὶ τοὺς νόμους καὶ τὰ δίκαια, ἐθίμῳ τρόπῳ προσερχέσθωσαν εἰς τὰ δικαστήρια καὶ πάντες κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς νόμους κινείτωσαν καὶ ὑποδεχέσθωσαν τὰς ἀγωγάς. Ἐὰν δέτινες αὐτῶν κοινῇ συμφωνίᾳ κρίνωσιν ὅτι καθ' ὁμοιότητα διαιτητῶν δέον ἵνα παρὰ Ἰουδαίοις ἐν ἀστικῇ μόνον διαφορᾷ δικάζωνται, τῷ δημοσίῳ δικαίῳ οὐ κωλυθήσονται ἵνα ἐκλέγωσι τὸ δικαστήριον αὐ- 2 τῶν. Καὶ τὰς ἀποφάσεις δ' αὐτῶν οἱ ἄρχοντες ἐκτελείτωσαν, ὡσεὶ ἐκ ψήφου τοῦ ἄρχοντος εἶχον ἀπονεμηθῇ οἱ διαιτηταί.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Φεβρουαρίου 348 *ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Εὐτυχιανοῦ.*

. *Οἱ Αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος Αὔγουστοι πρὸς τοὺς Ἰουδαίους.* Μηδεὶς ξένος τῆς τῶν Ἰουδαίων θρησκείας καθοριζέτω τοῖς Ἰουδαίοις τὰ τιμήματα, ὅτε ὤνια πρὸς πώλησιν προσφέρονται. Διότι δίκαιόν ἐστι τὰ ἴδια ἑκάστῳ συγχωρεῖν. Οἱ διοικηταὶ ὅθεν τῶν ἐπαρχιῶν μηδαμῶς συγχωρείτωσαν ἵνα ὑπάρχῃ ὑμῖν ἔφορος ἢ ἀγορανόμος. Διότι ἐάν τις τολμήσῃ πλὴν ὑμῶν καὶ τῶν προὐχόντων ὑμῶν ἵν' ἀναλάβῃ ἑαυτῷ τὴν φροντίδα, σπευδέτωσαν ἵνα διὰ ποινῆς κολάζωσιν αὐτὸν ὡς τῶν ἀλλοτρίων ἐφιέμενον.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τρίτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαρτίου 396 *ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀρκαδίου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Ὀνωρίου Αὐγούστων.*

10. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Εὐτυχιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὅσοι δήποτε ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἀποδειχθῶσι

mancipentur. *D. III k. Ian. Theodoro conss.* [a. 399]

11 *Impp. Honorius et Theodosius AA. Anthemio pp.* Iudaeos quodam festivitatis suae sollemni Aman ad poenae quondam recordationem incendere et sanctae crucis adsimulatam speciem in contemptu Christianae fidei sacrilega mente exurere provinciarium rectores prohibeant, ne locis suis fidei nostrae signum immisceant sed ritus suos citra contemptum Christianae legis retineant, amissuri sine dubio permissa hactenus, nisi ab illicitis temperaverint. *D. IIII k. Iun. Constantinopoli Basso et Philippo conss.* [a. 408]

12 *Idem. AA. Iovio pp.* Caelicolarum nomen inauditum quodammodo novum crimen superstitionis vindicavit. ii, nisi ad dei cultum venerationemque Christianam conversi fuerint, his legibus, quibus praecipimus haereticos adstringi, se quoque noverint attinendos. 1 Aedificia autem eorum, quae nescio cuius dogmatis novi conventus habent, ecclesiis vindicentur. certum est enim, quidquid a fide Christianorum discrepat, legi Christianae esse contrarium. *D. k. April. Ravenna Honorio VIII et Theodosio III AA. conss.* [a. 409]

τῷ βουλευτηρίῳ ὑποκείμενοι, τῷ βουλευτηρίῳ προσκυρωθήσονται.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 399 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Θεοδώρου.

11. *Οἱ Αὐτοκράτορες Ὁνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Ἀνθέμιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Οἱ διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἀπαγορευέτωσαν τοῖς Ἰουδαίοις ἵνα ἔν τινι εἰθισμένῳ τῆς ἑορτῆς αὐτῶν Ἀμὰν πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ποτὲ ποινῆς ἀνάπτωσι πυρὰς καὶ ἱεροσύλῳ διανοίᾳ καίωσι τὸ ὁμοίωμα τοῦ ἁγίου σταυροῦ πρὸς περιφρόνησιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, μηδ' ἐν τοῖς τόποις αὐτῶν ἀναμιγνύτωσαν τῆς ἡμετέρας πίστεως τὸ σημεῖον, ἀλλὰ διατηρείτωσαν τὰ νόμιμα αὑτῶν χωρὶς περιφρονήσεως τοῦ χριστιανικοῦ νόμου, καθόσον ἀναμφιβόλως στερηθήσονται τῶν ἄχρι τοῦδε ἐπιτραπέντων αὐτοῖς, ἂν μὴ ἀπέχωσιν ἀπὸ τῶν ἀθεμίτων.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τετάρτῃ τῶν Καλανδῶν τ ῦ Ἰουνίου 408 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Βάσσου καὶ Φιλίππου.

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἰόβιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τῶν οὐρανολατρῶν τὸ [ἄχρι τοῦδε] ἀνήκουστον ὄνομα νέον ἔγκλημα ὁπωσδήποτε δεισιδαιμονίας ἀντιποιεῖται. Οὗτοι γνώτωσαν ὅτι, ἂν μὴ μεταστραφῶσι πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν χριστιανικὴν εὐλάβειαν, ὑποβληθήσονται καὶ αὐτοὶ τοῖς νόμοις ἐκείνοις, οἷς ἐκελεύσαμεν ἵνα συσφίγγωνται [κολάζωνται] οἱ αἱρετικοί. Τὰ δὲ οἰκοδομήματα αὐτῶν, ἅτινα περιλαμβάνουσιν οὐκ οἶδα τίνος δόγματος νέου τὰς συνόδους, ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν διεκδικείσθωσαν. Διότι βέβαιόν ἐστιν ὅτι ἐναντίον ἐστὶ τῷ χριστιανικῷ νόμῳ πᾶν τὸ ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἀφιστάμενον.

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ τῇς Καλάνδαις τοῦ Ἀπριλίου 409 ἐπὶ τῆς ὀγδόης

13 *Idem AA. Iohanni pp.* Die sabbato ac reliquis sub tempore, quo Iudaei cultus sui reverentiam servant, neminem aut facere aliquid aut ulla ex parte conveniri debere praecipimus ita tamen. ut nec illis detur licentia eodem die Christianos orthodoxos convenire, ne Christiani forte ex interpellatione Iudaeorum ab officialibus praefatis diebus aliquam sustineant molestiam),cum fiscalibus commodis et litigiis privatorum constat reliquos dies posse sufficere. *D. VII k. Aug. Ravennae Honorio VIIII et Theodosio v. AA. conss* [a. 412]

14 *Idem AA. Philippo pp.* Nullus tamquam Iudaeus, cum sit innocens, obteratur nec expositum eum ad contumeliam religio qualiscumque perficiat: non passim eorum synagogae vel habitacula concrementur vel perperam sine ulla ratione laedantur, cum alioquin, etiam si sit aliquis sceleribus implicitus, idcirco tamen iudiciorum vigor iurisque publici tutela videtur in medio constituta, ne quisquam sibi ipse permittere 1 valeat ultionem. Sed ut hoc Iudaeorum personis volumus esse provisum, ita illud quoque monendum esse censemus, ne Iudaei forsitan insolescant elatique sui securitate quicquam

ὑπατείας τοῦ Ὁνωρίου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.

13. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων* Τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου καὶ ταῖς λοιπαῖς, ἐν ᾧ καιρῷ οἱ Ἰουδαῖοι τῆς ἰδίας λατρείας τὴν εὐλάβειαν παραφυλάττουσι, κελεύομεν ἵνα μηδεὶς ὀφείλῃ ποιεῖν τι ἢ ἐκ μηδενὸς μέρους ἐνάγεσθαι (οὕτως ὅμως ἵνα μηδ' ἐκείνοις δίδοται ἐξουσία ἵνα κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανοὺς ἐνάγωσιν, ὅπως μὴ τυχὸν οἱ Χριστιανοὶ συνεπείᾳ τῆς ὀχλήσεως τῶν Ἰουδαίων ὑπομένωσι κατὰ τὰς προειρημένας ἡμέρας ἐπάχθειάν τινα [παρακώλυσιν] ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν, ἐπειδὴ δῆλόν ἐστι ὅτι αἱ λοιπαὶ ἡμέραι δύνανται ἀρκεῖν εἰς τὰ τοῦ δημοσίου συμφέροντα καὶ εἰς τὰς δίκας τῶν ἰδιωτῶν.

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ τῇ ἑβδόμῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Αὐγούστου [1] ἐπὶ τῆς ἑνάτης ὑπατείας τοῦ Ὁνωρίου καὶ τῆς πέμπτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.

14. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Φίλιππον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Μηδεὶς ὡς Ἰουδαῖος, ἐν ᾧ [ἄλλως] ἐστιν ἀθῷος, ἐξευτελιζέσθω μηδὲ εἰς ὕβριν ποιείτω αὐτὸν ἐκτεθειμένον οἱαδήποτε θρησκεία: μηδαμοῦ δὲ καιέσθωσαν αἱ συναγωγαὶ αὐτῶν ἢ καὶ τὰ οἰκήματα, μηδὲ προπετῶς χωρὶς τινος λογισμοῦ βλαπτέσθωσαν, ἐπειδὴ ἄλλως τε, κἂν τις ἐγκλήμασί ἐστιν ἐμπεπλεγμένος, διὰ τοῦτο ὅμως φαίνεται ἐν τῷ μέσῳ ὑπάρχουσα τῶν δικαστηρίων ἡ ἰσχὺς καὶ τοῦ δημοσίου δικαίου ἡ προστασία, ἵνα μή τις δύνηται αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπιτρέ-1 πειν τὴν ἐκδίκησιν. Ἀλλ' ὡς κατὰ τοῦτο βουλόμεθα ἵνα προνοήσωμεν περὶ τῶν προσώπων τῶν Ἰουδαίων, οὕτω κρίνομεν ὅτι καὶ ἐκεῖνο δέον ἵνα νουθετήσωμεν [ὑπομνήσωμεν], ἵνα μὴ τυχὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἐκθρασύνωνται καὶ

praeceps in Christianae reverentiam cultionis admittant. *D. VIII id. Aug. Constantinopoli Honorio VIIII et Theodosio V AA. conss.* [a. 412]

15 *Idem. AA. Aureliano pp.* Si qua inter Christianos et Iudaeos sit contentio, non a senioribus Iudaeorum, sed ab ordinariis iudicibus dirimatur. *D. XIII k. Nov. Constantinopoli Honorio X. et Theodosio VI AA. conss.* [a. 415]

16 *Idem AA. Asclepiodoto pp.* Iudaei et bonorum proscriptione et perpetuo exilio damnabuntur, si nostrae fidei hominem circumcidisse eos vel circumcidendum mandasse constiterit. *D. V id. April. Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano conss.* [a. 423]

17 *Impp. Theodosius et Valentinianus AA. Iohanni comiti sacrarum largitionum.* Iudaeorum primates, qui in utriusque Palaestinae synedriis nominantur vel in aliis provinciis degunt, periculo suo anniversarium canonem de synagogis omnibus palatinis compellentibus exigant ad eam formam, quam patriarchae quondam coronarii auri nomine postulabant: et hoc, quod de occidentalibus partibus patriarchis conferri consueverat, nostris largitionibus inferatur. *D. III k. Iun. Constantinopoli Florentio et Dionysio conss.* [a. 429].

ἐπαιρόμενοι τῇ αὐτῶν ἀσφαλείᾳ ἐπιχειρῶσί τι προπετὲς πρὸς τὴν εὐλάβειαν τῆς χριστιανικῆς λατρείας.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Αὐγούστου 412 *ἐπὶ τῆς ἐνάτης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου καὶ τῆς πέμπτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.*

15. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Αὐρηλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις φιλονεικίᾳ ὑπάρχῃ μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ Ἰουδαίων, μὴ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων Ἰουδαίων, ἀλλὰ παρὰ τῶν τακτικῶν δικαστῶν διαλυέσθω.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Νοεμβρίου 415 *ἐπὶ τῆς δεκάτης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου καὶ τῆς ἕκτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.*

16. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἀσκληπιόδοτον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἰς δήμευσιν τῆς περιουσίας καὶ εἰς διηνεκῆ ἐξορίαν καταδικαζέσθωσαν, ἐὰν βεβαιωθῇ ὅτι αὐτοὶ ἄνθρωπον τῆς ἡμετέρας πίστεως περιέτεμον ἢ ἐνετείλαντο ὅπως περιτμηθῇ.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 423 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἀσκληπιοδότου καὶ τοῦ Μαριανοῦ.*

17. *Οἱ Αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Ἰωάννην κόμητα τῶν ἱερῶν Λαργιτιόνων.* Τῶν Ἰουδαίων οἱ προεστῶτες, οἵτινες διορίζονται ἐν τοῖς συνεδρίοις ἑκατέρας Παλαιστίνης ἢ διάγουσιν ἐν ἄλλαις ἐπαρχίαις, ἰδίῳ αὐτῶν κινδύνῳ, τῶν παλατίνων ἐκδιαζόντων, ἀπαιτείτωσαν παρὰ πασῶν τῶν συναγωγῶν τὸν ἐτήσιον κανόνα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐζήτουν πάλαι ποτὲ οἱ πατριάρχαι ἕνεκεν στεφανικοῦ τελέσματος· καὶ ὅπερ ἐκ τῶν δυτικῶν μερῶν εἴθιστο ἵνα ὑπὸ τῶν πατριαρχῶν εἰσφέρηται,

18 (19) *Idem AA. Florentio pp.* Hac victura in omne aevum lege sancimus neminem Iudaeum, quibus omnes administrationes et dignitates interdictae sunt, nec defensoris civitatis fungi saltem officio nec patris honorem adripere concedimus, ne adquisiti sibi officii auctoritate muniti adversus Christianos et ipsos plerumque sacrae religionis antistites velut insultantes fidei nostrae iudicandi vel pronuntiandi quamlibet ha-

1 beant potestatem. Illud etiam pari consideratione rationis arguentes praecipimus, ne qua Iudaica synagoga in novam fabricam surgat, fulciendi veteres permissa licentia, quae 2 ruinam minantur. Quisquis igitur vel infulas ceperit, quaesitis dignitatibus non potiatur, vel si ad officia vetita subrepserit, his penitus repelletur, vel si synagogan extruxerit, compendio catholicae ecclesiae noverit se laborasse: et qui ad honores et dignitates inrepserit, habeatur, ut antea, condicionis extremae, etsi honorariam illicite promeruerit dignitatem: et qui synagogae fabricam coeperit non studio reparandi, cum damno auri quinquaginta librarum fraudetur

εἰς τοὺς ἡμετέρους θησαυροὺς εἰσαγέσθω.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τρίτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Ἰουνίου 429 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Φλωρεντίου καὶ Διονυσίου.*

18 (19) *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Φλωρέντιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Διὰ τοῦ παρόντος νόμου εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα ἰσχύσοντος θεσπίζομεν ἵνα μηδεὶς Ἰουδαῖος, οἷς πᾶσαι αἱ διοικήσεις καὶ τὰ ἀξιώματα ἀπηγορευμένα εἰσί, μηδὲ τοῦ ἐκδίκου τῆς πόλεως πληροῖ κἂν τὸ λειτούργημα μηδὲ συγχωροῦμεν ἵνα ἁφαρπάζῃ τὴν τιμὴν τοῦ πατρὸς (τῆς πόλεως), ἵνα μὴ ὠχυρωμένοι τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ κτηθέντος ὑπ' αὐτῶν λειτουργήματος ἔχωσιν οἱανδήποτε ἐξουσίαν τοῦ δικάζειν ἢ ἀποφαίνεσθαι ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν καὶ αὐτῶν μάλιστα τῶν ἱεραρχῶν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ὡσανεὶ ἐπιγελῶντες τῇ 1 ἡμετέρᾳ πίστει. Κακεῖνο δὲ ὁμοίᾳ τοῦ λογισμοῦ φρονοῦντες κρίνοντες καὶ τοῦτο κελεύομεν, ἵνα μή τις συναγωγὴ Ἰουδαϊκὴ καινὴ οἰκοδομῆται, ἀδείας [ὅμως] ἐπιτρεπομένης τοῦ ὑπορθοῦν τὰς πα-

2 λαιάς, αἵτινες πτῶσιν ἀπειλοῦσιν. Ὅστις ὅθεν ἢ ἀνώτερα ἀξιώματα ἔλαβε, τῶν κτηθέντων ἀξιωμάτων μὴ ἀπολαυέτω, ἢ ἐὰν εἰς ἀπηγορευμένα ὀφφίκια ὑπεισέδυσεν, ἐκ τούτων παντελῶς ἐξωθείσθω, ἢ ἐὰν συναγωγὴν οἰκοδομήσῃ, γνώτω ὅτι πρὸς ὄφελος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εἰργάσατο· καὶ ὅστις εἰς τιμὰς καὶ ἀξιώματα ἤθελεν ἐμβάλῃ ἑαυτόν, ἔστω, ὡς καὶ πρότερον, τῆς ἐσχάτης τύχης, κἂν ἔτι τοῦ ἐντίμου ἀξιώματος ἀθεμίτως ἐγένετο ἄξιος· καὶ ὅστις ἤθελεν ἐπιχειρήσῃ οἰκοδομὴν συναγωγῆς οὐχὶ τῇ σπουδῇ ἵνα ἐπανορθώσῃ [τὴν παλαιάν], σὺν τῇ ζημίᾳ πεντήκοντα λιτρῶν χρυσίου καὶ τῆς ἐγχει-

3 ausibus suis. Cernat praeterea bona sua proscripta, mox poenae sanguinis destinandus, qui fidem alterius expugnavit perversa doctrina. *D. Prid. k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. XVII et Festo conss.* [*a.* 439]

ῥήσεως αὐτοῦ (τόλμης) διαμαρτα-
3 νέσθω. Ἐπὶ πλέον γινωσκέτω ὅτι δημευθήσεται ἡ περιουσία του, τάχιστα δὲ τῇ ποινῇ τοῦ αἵματος προορισθήσεται ὅστις τὴν πίστιν τοῦ ἄλλου διεστραμμένῃ διδασκαλίᾳ ἐξεπόρθησεν [ἀπέσπασεν].

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλανδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 434 ἐπὶ τῆς δεκάτης ἑβδόμης ὑπατείας τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Φέστου.

X (α).

Ne Christianum mancipium haereticus vel Paganus vel Iudaeus habeat vel possideat vel circumcidat.

1 *Imp. Costantius A. ad Euagrium.* Iudaeus servum Christianum nec comparare debebit nec largitatis vel alio quocumque titulo consequatur, quod si aliquis Iudaeorum mancipium vel Christianum habuerit vel sectae alterius seu nationis crediderit ex quacumque causa possidendum et id circumciderit, non solum mancipii damno multetur, verum etiam capitali sententia puniatur, ipso servo pro praemio libertate donando. *D. id. Aug. Constantinopoli Constantio II et Constante conss.* [*a.* 339]

2 (1) Paganus et Iudaeus et quisquis non est orthodoxus non potest Christianum mancipium habere, quia et id liberatur et qui id habuit privatis

10 (α).

Ἵνα αἱρετικὸς ἢ εἰδωλολάτρης ἢ Ἰουδαῖος Χριστιανὸν ἀνδράποδον μὴ κέκτηται ἢ νέμηται ἢ περιτέμνῃ(α).

1. *Ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνστάντιος Αὔγουστος πρὸς Εὐάγριον.*

Ἰουδαῖος δοῦλον χριστιανὸν οὐδ' ἀγοράζειν ὀφείλει οὐδ' ἐλευθεριότητος τίτλῳ ἢ οἱῳδήποτε ἄλλῳ κτήσεται. Ἐὰν δέ τις τῶν Ἰουδαίων ἀνδράποδον ἢ χριστιανὸν ἔχῃ ἢ ἄλλης αἱρέσεως ἢ ἔθνους ὑπολάβῃ ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας ὅτι δύναται ἵνα νέμηται καὶ αὐτὸ περιτέμῃ, οὐ μόνον τῇ ζημίᾳ τοῦ ἀνδραπόδου προστιμηθήσεται, ἀλλὰ καὶ κεφαλικῇ ἀποφάσει τιμωρηθήσεται, αὐτῷ δὲ τῷ δούλῳ ὡς ἐπάθλου τῆς ἐλευθερίας δωρουμένης.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς εἰδοῖς τοῦ Αὐγούστου 339 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίου καὶ τῆς τοῦ Κώνσταντος.

2 (1) [*Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Α*].
Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος καὶ Σαμαρείτης καὶ πᾶς μὴ ὢν ὀρθόδοξος οὐ δύναται Χριστιανὸν ἀνδράποδον ἔχειν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸ ἐλευθεροῦται καὶ ὁ κτη-

(α) Βασ. 60. 54. 31—32.

XXX libras solvit. *D. IIII k. Iul. Constantinopoli.*

XI (1).

De paganis sacrificiis et templis.

1 *Imp. Constantius A. ad Taurum pp.* Placuit omnibus locis atque urbibus universis claudi protinus templa et accessu vetito omnibus licentiam delin-

1 quendi perditis abnegari. Volumus etiam cunctos sacrificiis
2 abstinere. Quod si quis aliquid forte huiusmodi perpetraverit, gladio ultore sternatur, facultates etiam peremptifisco decernimus vindicari et similiter puniri rectores provinciarum, si facinora vindicare neglexerint. *D. k. Dec. Constantio A. VII et Constante III conss.* [*a.* 354]

2 *Imppp. Gratianus Valentinianus et Theodosius AAA. Cynegio pp.* Ne quis mortalium ita faciendi sacrificii sumat audaciam, ut inspectione iecoris extorumque praesagio vanae spem promissionis accipiat vel, quod est deterius, futura sub exsecrabili consultatione cognoscat. acerbioris etenim imminebit supplicii cruciatus eis, qui contra vetitum praesentium vel futurarum rerum explorare

(1) Βασ. 1, 1, 12. ἐπ.

11(1).

Περὶ εἰδωλολατρικῶν θυσιῶν καὶ ναῶν.

1. *Ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνστάντιος Αὔγουστος πρὸς Ταῦρον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἤρεσεν (ἡμῖν) ἵνα ἐν πᾶσι τοῖς τόποις καὶ ταῖς πόλεσιν ἁπάσαις κλεισθῶσι πάραυτα οἱ ναοὶ καί, ἀπαγορευομένης τῆς εἰσόδου εἰς πάντας τοὺς ἀπολωλότας, ἀφαιρεθῇ [ἁπάντων]
1 ἡ εὐχέρεια τοῦ ἐγκλήματεῖν. Βουλόμεθα προσέτι ἵνα πάντες ἀπέχωσιν
2 ἀπὸ θυσιῶν. Ἐὰν δέ τις ἤθελε τυχὸν ἐπιχειρήσῃ τοιοῦτόν τι, τιμωρῷ μαχαίρᾳ φονευθήσεται, καὶ ἡ περιουσία δὲ τοῦ ἀναιρεθέντος ψηφιζόμεθα ἵνα διεκδικῆται ὑπὸ τοῦ φίσκου καὶ ὁμοίως τιμωρῶνται οἱ διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ἐὰν ἀμελήσωσιν ἵνα τὰ ἐγκλήματα ἐκδικήσωσι [τιμωρήσωσιν].

Ἐξεδόθη ταῖς Καλάνδαις τοῦ Δεκεμβρίου 354 ἐπὶ τῆς ἑβδόμης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Κώνσταντος.

2. *Οἱ Αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Κυνέγιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Μηδεὶς τῶν θνητῶν λαμβανέτω τὸ θράσος τοῦ ποιεῖν θυσίαν οὕτως ἵνα διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ ἥπατος καὶ τοῦ οἰωνισμοῦ τῶν σπλάγχνων λαμβάνῃ ἐλπίδα κενῆς ἐπαγγελίας, ἥ, ὅπερ ἐστὶ χεῖρον, ἵνα διὰ καταράτου ἐρεύνης τὰ μέλλοντα διαγιγνώσκῃ. Τῆς σκληροτέρας ὅθεν τιμωρίας ἡ βάσανος ἐπικρεμάννυται κατ' ἐκείνων, οἵτινες παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν ἤθελον ἐπιχειρήσῃ

temptaverint veritatem. *D. VIII Iun. Constantinopoli Arcadio C. et Bautone conss.* [*a.* 385]

3 *Impp. Arcadius et Honorius AA. Macrobio et Procliano vicario.* Sicut sacrificia prohibemus, ita volumus publicorum operum ornamenta servari. ac ne sibi aliqua auctoritate blandiantur, qui ea conantur evertere, si quod rescriptum, si qua lex forte praetenditur: abreptae huiusmodi chartae ex eorum manibus ad nostram scientiam referantur. *D. IIII k. Febr. Ravennae Theodoro cons.* [*a.* 399]

4 *Idem AA. Apollodoro procunsuli Africae.* Ut profanos ritus iam salubri lege submovimus, ita festos conventus civium et communem omnium laetitiam non patimur submoveri. unde absque ullo sacrificio atque ulla superstitione damnabili exhiberi populo voluptates secundum veterem consuetudinem, iniri etiam festa convivia, si quando exigunt publica vota, decernimus. *D. XIII k. Sept. Patavi Theodoro cons.* [*a.* 399]

5 *Impp. Honorius et Theodosius AA. populo Carthaginiensi.* Omnia loca, quae sacris error veterum deputavit, nostrae rei

ἵνα ἐπισκοπήσωσι τὴν ἀλήθειαν τῶν παρόντων ἢ τῶν μελλόντων πραγμάτων.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 385 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἀρκαδίου . ὑγούστου καὶ τοῦ Βαύτωνος.*

3. *Οἱ Αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος Αὔγουστοι πρὸς Μακρόβιον καὶ Προκλιανὸν τοποτηρητήν.* Ὥσπερ τὰς θυσίας ἀπηγορεύσαμεν, οὕτω βουλόμεθα ἵνα διαφυλάσσωνται τὰ κοσμήματα τῶν δημοσίων ἔργων. Μηδ' ἐπερειδέσθωσαν [κολακευέσθωσαν] αὐθεντίᾳ τινὶ οἱ ἀποπειρώμενοι ὅπως ἀνατρέψωσι ταῦτα, εἴτε τις ἀντιγραφή, εἴτε τις νόμος τυχὸν προβάλλεται: ἀφαιρούμενοι δὲ οἱ τοιοῦτοι χάρται ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν ἀναφερέσθωσαν εἰς γνῶσιν ἡμῶν.

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ τῇ τετάρτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 399 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Θεοδώρου.*

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἀπολλόδωρον ἀνθύπατον τῆς Ἀφρικῆς.* Ὥσπερ τὰ βέβηλα θέσμια ἤδη διὰ τοῦ σωτηριώδους ἐξεβάλομεν νόμου, οὕτως δὲν ἀνεχόμεθα ἵνα ἐκβληθῶσιν αἱ νενομισμέναι σύνοδοι τῶν πολιτῶν καὶ ἡ κοινὴ πάντων εὐφροσύνη. Θεσπίζομεν ὅθεν ὅπως ἄνευ οὐδεμιᾶς θυσίας καὶ οὐδεμιᾶς δεισιδαιμονίας κατακρίτου παρέχωνται τῷ λαῷ αἱ τέρψεις κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν, τελῶνται δ' ἅμα τὰ καθιερωμένα συμπόσια, ἐάν ποτε ἀπαιτῶσι (τοῦτο) αἱ δημόσιαι εὐχαὶ (ἐπιθυμίαι).

Ἐδόθη ἐν Πατραβίῳ τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 399 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Θεοδώρου.*

5. *Οἱ Αὐτοκράτορες Ὀνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς τὸν Καρχηδόνιον λαόν.* Πάντες οἱ τόποι, οὓς ἡ πλάνη τῶν παλαιῶν εἰς ἱερὰ ἀφιέ-

iubemus seciari. quod autem ex eo iure ubicumque ad singulas quasque personas vel praecedentium principum largitas vel nostra maiestas voluit pervenire, id in eorum patrimoniis aeterna firmitate perduret. ea vero, quae multiplicibus constitutis ad venerabilem ecclesiam voluimus pertinere, Christiana sibi merito religio vindicabit. *D. III k. Sept. Ravennae Honorio X et Theodosio VI AA. conss.* [*a.* 415]

6 *Idem AA. Asclepiodoto pp.* Christianis, qui vel vere sunt vel esse dicuntur, specialiter demandamus, ut Iudaeis ac paganis in quiete degentibus nihilque temptantibus turbulentum legibusque contrarium non audeant manus inferre religionis auctoritate abusi. nam si contra securos fuerint violenti vel eorum bona diripuerint, non ea sola quae abstulerint, sed convicti in duplum quae rapuerint restituere compellantur. Rectores etiam provinciarum et officia et principales cognoscant se, si non ipsi talia vindicent, sed fieri a popularibus hoc permiserint, ut eos qui fecerint puniendos. *D. VI id. Iun. Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano conss.* [*a.* 423]

7 *Impp. Valentinianus et Mar-*

ρωσε, κελεύομεν ἵνα τῇ ἡμετέρᾳ περιουσίᾳ συνάπτωνται. Ὅ,τι δὲ ἐκ τούτου τοῦ δικαίου ὁπουδήποτε ἡ τῶν προγεγεστέρων ἡγεμόνων ἡ ἐλευθεριότης ἢ ἡ ἡμετέρα μεγαλειότης ἠθέλησεν ἵνα εἰς οἱαδήποτε καθ' ἕκαστον πρόσωπα περιέλθῃ, τοῦτο σταθερῶς ἐσαεὶ παραμενέτω ἐν ταῖς οὐσίαις αὐτῶν. Ἐκείνα δὲ, ἅτινα διὰ πολλαπλῶν θεσπισμάτων ἠθελήσαμεν ν' ἀνήκωσιν εἰς τὴν προσκυνητὴν ἐκκλησίαν, ἡ χριστιανικὴ θρησκεία δικαίως διεκδικείτω ὑπὲρ ἑαυτῆς.

Ἐδόθη ἐν Ραββέννῃ τῇ τρίτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 415 *ἐπὶ τῆς δεκάτης ὑπατείας τοῦ Ονωρίου καὶ τῆς ἕκτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.*

6. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἀσκληπιόδοτον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Παρὰ τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες εἴτε ἀληθῶς εἰσιν εἴτε λέγονται ὄντες, εἰδικῶς ἀξιοῦμεν ὅπως μὴ, καταχρώμενοι τῇ αὐθεντίᾳ τῆς θρησκείας, τολμῶσι ἵνα ἐπιβάλλωσι χεῖρα κατὰ Ἰουδαίων καὶ εἰδωλολατρῶν ἐν ἡσυχίᾳ βιούντων καὶ μηδὲν τὸ θορυβῶδες ἢ τοῖς νόμοις ἐναντίον ἐπιχειρούντων. Διότι, ἐὰν κατὰ τῶν ἡσυχαζόντων ὧσι βίαιοι ἢ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἀφαιρέσωσιν, ἐξαναγκασθήσονται ἵνα μὴ μόνον ταῦτα, ἅτινα ἁφήρεσαν, ἀλλ' ἐλεγχόμενοι ἵνα εἰς τὸ διπλάσιον 1 ἀποκαθιστῶσιν ὅσα ἥρπασαν. Καὶ οἱ διοικηταὶ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ αἱ τάξεις [αὐτῶν] καὶ οἱ πρωτεύοντες γινωσκέτωσαν ὅτι, ἐὰν αὐτοὶ τὰ τοιαῦτα μὴ ἐκδικήσωσι, ἀλλ' ἐπιτρέψωσι ἵνα γίνηται τοῦτο ὑπὸ τῶν χυδαίων, ὁμοίως πρὸς τοὺς πράξαντας τιμωρηθήσονται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουνίου 423 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀσκληπιοδότου καὶ Μαριανοῦ.*

7. *Οἱ Αὐτοκράτορες Οὐολεντινιανὸς*

cianus AA. Palladio pp. Nemo venerantis adorantisque animo delubra, quae olim iam clausa sunt, reseret; absit a saeculo nostro infandis exsecrandisque simulacris honorem pristinum reddi, redimiri sertis templorum impios postes, profanis aris accendi ignes, adoleri in isdem thura, victimas caedi, pateris vina libari et religionis loco existimari sacrilegium.

1 Quisquis autem contra hanc serenitatis nostrae sanctionem et contra interdicta sacratissimarum veterum constitutionum sacrificia exercere temptaverit, apud publicum iudicem reus tanti facinoris legitime accusetur et convictus proscriptionem omnium bonorum suorum et ultimum supplicium subeat. 2 Conscii etiam ac ministri sacrificiorum eandem poenam, quae in illum fuerit inrogata, sustineant, ut hac legis nostrae severitate perterriti metu poenae desinant sacrificia interdi- 3 cta celebrare. Quod si vir clarissimus recto provinciae post accusationem legitimam et post crimen in cognitione convictum tantum scelus dissimulaverit vindicare, quinquaginta libras auri ipse iudex, quinquaginta etiam officium eius confestim fisco nostro inferre cogatur. *D. prid. id. Nov. Marciano A. cons.* [a. 451]

8 *Impp. Leo et Anthemius AA.*

καὶ Μαρκιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Παλλάδιον ἔπαρχον πραιτωρίων. Μηδεὶς διαθέσει προσκυνοῦντος καὶ λατρεύοντος ἀνοιγέτω τὰ ἱερά, ἅτινα πάλαι ποτὲ ἐκλείσθησαν· ἀπέστω ἀπὸ τῆς γενεᾶς ἡμῶν τὸ ἀποδίδοσθαι τὴν προτέραν τιμὴν εἰς τὰ ἀνόσια καὶ κατάρατα εἴδωλα, τὸ στεφανοῦσθαι διὰ μελιλώτων τῶν ναῶν τὰς ἀσεβεῖς παραστάδας, τὸ πυρσοὺς ἀνάπτεσθαι ἐπὶ βεβήλων βωμῶν, τὸ καίεσθαι θυμιάματα ἐπ' αὐτῶν, τὸ σφαγιάζεσθαι θύματα, τὸ ἐκ φιαλῶν οἴνους σπένδεσθαι καὶ ἐν τόπῳ θρησκείας ἱεροσυλίαν ὑπο- 1 λαμβάνεσθαι. Ὅστις δὲ ἐναντίον τοῦ νόμου τούτου τῆς ἡμετέρας γαληνότητος καὶ ἐναντίον τῶν ἀπαγορεύσεων τῶν ἱερωτάτων ἀρχαίων διατάξεων ἤθελεν ἐπιχειρήσῃ ἵνα θυσίας ἐπιτελῇ, ὁ ἔνοχος τηλικούτου δράματος παρὰ τῷ δημοσίῳ δικαστῇ νομίμως κατηγορείσθω καὶ ἐλεγχόμενος ὑπομενέτω τὴν δήμευσιν πάσης τῆς οὐσίας αὐτοῦ καὶ

2 τὴν ἐσχάτην ποινήν. Καὶ οἱ συνειδότες δὲ καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν θυσιῶν τὴν αὐτὴν ὑπομενέτωσαν ποινήν, ἥτις κατ' αὐτοῦ εἰσήχθη, ἵνα διὰ τῆς αὐστηρότητος τοῦ νόμου τούτου, πτοούμενοι τῷ φόβῳ τῆς ποινῆς, παύσωνται νὰ 3 τελῶσιν ἀπηγορευμένας θυσίας. Ἐὰν δὲ ὁ λαμπρότατος διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας μετὰ τὴν νόμιμον κατηγορίαν καὶ μετὰ τὸ ἔγκλημα ἐν διαγνώσει ἐξελεγχθὲν ἀμελήσῃ ἵνα τηλικοῦτον κακούργημα ἐκδικήσῃ, αὐτὸς ὁ δικαστὴς πεντήκοντα λίτρας χρυσίου, πεντήκοντα δ' ἅμα ἡ τάξις αὐτοῦ ἐξαναγκαζέσθω ἵνα παραχρῆμα εἰσφέρῃ εἰς τὸν ἡμέτερον φίσκον.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Νοεμβρίου 451 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Μαρκιανοῦ Αὐγούστου.

8. *Οἱ Αὐτοκράτορες Λέων καὶ Ἀ-*

Dioscoro pp. Nemo ea, quae saepius paganae superstitionis hominibus interdicta sunt, audeat pertemptare, sciens, quod crimen publicum committit qui haec ausus fuerit perpetrare 1 In tantum autem huiusmodi facinora volumus esse resecanda, ut, etiamsi in alieno praedio vel domo aliquid tale perpetretur, scientibus videlicet dominis, praedium quidem vel domus sacratissimi viribus aerarii addicetur, domini vero pro hoc solo, quod scientes consenserint sua loca talibus contaminari sceleribus, si quidem dignitate vel militia quadam decorantur, amissione militiae vel dignitatis nec non rerum suarum proscriptione plectentur, privatae vero condicionis vel plebeii constituti post cruciatus corporis operibus metallorum perpetuo deputabuntur exilio [a. 472?]

9 (1) Magistratus nostros tam in hac regia urbe quam in provinciis cum summo studio curare iubemus, ut et per se et a religiosissimis episcopis ea de re certiores facti in omnes paganae superstitionis impietates ex lege inquirant, ne committantur et ut commissa puniantur: quod si earum coercitio provincialem potestatem excedat, ea ad nos referantur, ne in ipsos delictorum causa et inci- 1 tamentum redundet Nemini autem liceat sive in testamento sive per donationem quicquam personis vel locis ad sustentan-

θέμιος Αὔγουστοι πρὸς Διόσκουρον ἔπαρχον πραιτωρίων. Μηδεὶς τολμάτω ἵνα ἐπιχειρῇ ὅσα συχνάκις ἀπηγορεύθησαν τοῖς ἀνθρώποις τῆς εἰδωλατρικῆς δεισιδαιμονίας, γινώσκων ὅτι ἔγκλημα δημόσιον διαπράττει ὅστις ἤθελε 1 τολμήσῃ ἵνα ταῦτα ἐπιχειρῇ. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ βουλόμεθα ὅπως ἐκκόπτωσι τὰ τοιαῦτα δράματα (ἔργα), ἵνα, κἂν ἐν ἀλλοτρίῳ ἀγρῷ ἢ οἴκῳ ἤθελεν ἁμαρτηθῇ τοιοῦτόν τι, γινωσκόντων τουτέστι τῶν δεσποτῶν, τὸ μὲν κτῆμα ἢ ὁ οἶκος προσκυρῶται τῷ ἱερωτάτῳ ταμείῳ, οἱ δὲ δεσπόται διὰ τοῦτο μόνον, ὅτι γινώσκοντες συνήνεσαν ὅπως οἱ τόποι αὐτῶν τοιούτοις κακουργήμασι μολυνθῶσιν, εἰ μὲν ἀξιώματί τινι ἢ στρατείᾳ κοσμῶνται, κολασθήσονται τῇ ἀπωλείᾳ τῆς στρατείας ἢ τοῦ ἀξιώματος, πρὸς δὲ καὶ τῇ δημεύσει τῶν ἑαυτῶν πραγμάτων, ἰδιωτικῆς δὲ τύχης ἢ πληθεῖοι ὑπάρχοντες μετὰ τὰς βασάνους τοῦ σώματος τοῖς ἔργοις τῶν μεταλλείων διηνεκεῖ ἐξορίᾳ ἀφορισθήσονται (παραδοθήσονται). [*ἐν ἔτει* 472].

9(1)... Προστάττομεν τοὺς ἡμετέρους ἄρχοντας τούς τε κατὰ τὴν βασιλίδα πόλιν ταύτην καὶ κατὰ τὰς ἐπαρχίας διὰ πάσης χωρεῖν προθυμίας οἰκοθέν τε καὶ παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τὰ τοιαῦτα διδάσκομένους πάντα τὰ τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας ἀσεβήματα νομίμως ἀναζητεῖν, ὡς ἂν μήτε γένοιτο καὶ γενόμενα τιμωροῖτο· εἰ δὲ ὑπερβαίνει τὰς ἐπιχωρίους ἀρχὰς ἡ τούτων ἐπανόρθωσις, εἰς ἡμᾶς ταῦτα φέρεσθαι, ὥστε μὴ ἐπ' αὐτοὺς τὴν τῶν ἁμαρτημάτων αἰτίαν καὶ κίνησιν ἐλ- 1 θεῖν. Μηδενὶ δὲ ἐξέστω μήτε ἐν διαθήκῃ μήτε κατὰ δωρεὰν καταλιμπάνειν ἢ διδόναι τι προσώποις ἢ τόποις ἐπὶ συστάσει τῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ δυσ-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

dam paganorum impietatem relinquere, etsi hoc specialiter voluntatis vel testamenti vel donationis verbis non contineatur, sed alio modo pro vero a iudicantibus deprehendi possit. 2 Quae autem ita relicta vel donata sunt, illis personis vel locis quibus data vel relicta sunt auferantur et competant civitatibus, in quibus tales personae habitant vel sub quibus tales loci siti sunt, ut ad instar redituum publicorum erogentur. 3 Poenis omnibus, quae ab anterioribus imperatoribus adversus paganum errorem vel in favorem orthodoxae fidei introductae sunt, validis et firmis in perpetuum futuris et per praesentem piam legislationem custoditis.

10 (1)Quoniam nonnulli inventi sunt, qui impiorum ac sceleratorum paganorum errore imbuti ea faciunt, quae clementem deum ad iustam iram movent, ne ea quidem quae ad hos pertinent inordinata relinquere passi sumus, sed scientes eos deserta veri et solius dei adoratione simulacris insano errore sacrificia obtulisse et sollemnitates omni impietate refertos celebrasse, e s quidem, qui iam, postquam sancto baptismate digni habiti sunt, haec commiserint, congruae delictis quorum convicti sunt animadversioni, et hoc quidem benignius subiecimus: in futurum autem per praesentem legem omnibus edicimus eos, qui Christiani facti

σεβείας,, εἰ καὶ μὴ τοῦτο ἰδικῶς τοῖς τῆς βουλήσεως ἢ διαθήκης ἢ δωρεᾶς περιέχοιτο ῥήμασιν, ἄλλως δὲ σὺν ἀληθείᾳ καταληφθῆναι παρὰ τῶν δικαζόν-

2 των δύναται. Τὰ δὲ οὕτω καταλιμπανόμενα ἢ δωρούμενα ἀφαιρείσθω μὲν ἐκείνων τῶν προσώπων ἢ τόπων, οἷς δέδοται ἢ καταλέλειπται, προσκυροῦσθω δὲ ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς τὰ τοιαῦτα πρόσωπα οἰκεῖ ἢ καὶ ὑφ' ἃς οἱ τοιοῦτοι διάκεινται τόποι, ὥστε καθ' ὁμοιότητα τῶν πολιτικῶν δαπανᾶσθαι προ-
3 σόδων. Πάντων τῶν ἐπιτιμίων, ὅσα παρὰ τῶν προβεβασιλευκότων κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἠπείληται πλάνης ἢ ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως εἰσενήνεκται, κυρίων καὶ βεβαίων διηνεκῶς ὄντων τε καὶ διὰ τῆς παρούσης εὐσεβοῦς νομοθεσίας φυλαττομένων.

10(1)... Ἐπειδή τινες εὑρηνται τῇ τῷ τῶν ἀνοσίων καὶ μυσαρῶν Ἑλλήνων κατεχόμενοι πλάνῃ κἀκεῖνα πράττοντες, ἅπερ εἰς δικαίαν ὀργὴν κινεῖ τὸν φιλάνθρωπον θεόν, οὐδὲ τὰ περὶ τούτων ἀδιόρθωτα καταλιπεῖν ὑπέστημεν, ἀλλὰ γνόντες, ὡς τὴν τοῦ ἀληθινοῦ καὶ μόνου θεοῦ καταλιμπάνοντες προσκύνησιν εἰδώλοις ἀλογίστῳ πλάνῃ θυσίας προσέφερον καὶ πάσης ἀνοσιότητος μεστὰς ἑορτὰς ἐπετέλουν, τοὺς μὲν ἤδη ταῦτα ἡμαρτηκότας μετὰ τὸ ἀξιωθῆναι τοῦ ἁγίου βαπτίσματος πρὸς τὰ ἐλεγχθέντα αὐτῶν ἁμαρτήματα ἐκδικήσει τῇ προσηκούσῃ, καὶ ταῦτα φιλανθρωπότερον, ὑπεβάλομεν. τοῦ δὲ λοιποῦ διὰ τοῦ παρόντος νόμου προαγορεύομεν ἅπασιν, ὡς οἱ μὲν γενόμενοι Χριστιανοὶ καὶ τοῦ ἁγίου καὶ σωτηριώδους ἀξιούμενοι καθ' οἱονδήποτε χρόνον βαπτίσματος, εἰ φανεῖεν ἔτι τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐμμένοντες πλάνῃ, τιμωρί-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

et sancto salutarique baptismate quoquo tempore digni habiti sunt, si adhuc in paganorum errore eos remansisse apparuerit, ultimo supplicio su-
1 biectum iri Qui vero nondum venerando baptismate dignati sunt, eos manifestare se oportet, sive in hac regia urbe sive in provinciis commorentur, et sacrosanctas ecclesias cum uxoribus liberisque et omni domo sub ipsis constituto adire et veram Christianorum fidem doceri, ita vero edoctos priori errore prorsus abiecto salubre baptisma accipere, vel scire, si ea parvi aestiment, se omnium quae ad rem publicam nostram pertinent expertes fore neque eis permitti, ut ullius rei mobilis vel immobilis domini fiant, sed omni re exutos in penuria relinquendos fore, praeterquam quod et competentibus poenis
2 subicientur. Prohibemus autem, quominus ab iis qui paganorum insania laborant ulla doctrina doceatur, ne hac ratione simulent se eos qui miserabiliter eos frequentant instruere, re vera autem animas discipulorum corrumpant: sed nec ullam annonam a fisco accipiant, cum ne ex sacris quidem litteris vel pragmaticis formis ad eiusmodi aliquid sibi vin-
3 dicandum admittantur. Sive enim hic aliquis sive in provinciis talis esse probatus fuerit neque ad socrosanctas ecclesias nostras cum suis, ut

αις ἐσχάταις ὑποβληθήσονται. Ὅσοι δὲ μήπω τοῦ προσκυνητοῦ βαπτίσματος ἠξιώθησαν, τούτους προσήκει καταδήλους ἑαυτοὺς ποιεῖν, ἢ κατὰ τὴν βασιλεύουσαν ταύτην πόλιν ἢ ἐν ἐπαρχίαις διάγοντας, καὶ προσιέναι ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις ἅμα γαμεταῖς καὶ παισὶ καὶ παντὶ τῷ κατ' αὐτοὺς οἴκῳ καὶ διδάσκεσθαι τὴν ἀληθινὴν τῶν Χριστιανῶν πίστιν, οὕτω δὲ ἐκδιδαχθέντας καὶ καθαρῶς ἀποβλόντας τὴν προτέραν πλάνην ἀξιοῦσθαι τοῦ σωτηρώδους βαπτίσματος, ἢ τούτων ὀλιγωροῦντας εἰδέναι, ὡς οὔτε μεθέξουσί τινος τῶν τῆς ἡμετέρας πολιτείας οὔτε οὐσίας κινητῆς ἢ ἀκινήτου κύριοι εἶναι συγχωρηθήσονται, ἀλλὰ παντὸς ἀφαιρεθέντες πράγματος ἐν ἐνδείᾳ καταλειφθήσονται πρὸς τῷ καὶ ταῖς ἁρμοδίαις

2 ὑποβληθῆναι ποιναῖς. Πᾶν δὲ μάθημα παρὰ τῶν νοσούντων τὴν τῶν ἀνοσίων Ἑλλήνων μανίαν διδάσκεσθαι κωλύομεν, ὥστε μὴ κατὰ τοῦτο προσποιεῖσθαι αὐτοὺς παιδεύειν τοὺς εἰς αὐτοὺς ἀθλίως φοιτῶντας, ταῖς δὲ ἀληθείαις τὰς τῶν δῆθεν παιδευομένων διαφθείρειν ψυχάς· ἀλλὰ μηδὲ ἐκ τοῦ δημοσίου σιτήσεως ἀπολαύειν αὐτούς, οὐκ ἔχοντας παρρησίαν οὐδὲ ἐκ θείων γραμμάτων ἢ πραγματικῶν τύπων τοιούτου τινὸς ἄδειαν αὐτοῖς ἐκδικεῖν.
3 Εἴτε γὰρ ἐνταῦθά τις εἴτε κατὰ χώραν φανείη τοιοῦτος ὢν καὶ μὴ προσδραμὼν ταῖς ἁγιωτάταις ἡμῶν ἐκκλησίαις μετὰ τῶν οἰκείων, ὡς εἴρηται, παίδων καὶ γαμετῶν, ταῖς προδήλου-

dictum est, liberis et uxore festinet, supra memoratis poenis subiacebit et substantias eorum fiscus vindicabit, ipsi autem in exilium mittentur. 4 Si quis autem in re publica nostra se occultans sacrificia vel etiam simulacrorum cultum celebrasse deprehendetur, is ultimis suppliciis percelletur, quae Manichaei et, quod idem est, Borboritae merito subeunt: nam et hos similes illis 5 esse iudicamus. Illud quoque sancimus,ut liberi eorum teneraeaetatis statim et sine dilationesalubre baptisma accipiant, illi vero, qui primam aetatem iam excesserunt, sacrosanctas ecclesias frequentent et in sacris scripturis instituantur et sic sincerae paenitentiae se dedant et pristino errore reiecto venerabile baptisma accipiant: hoc enim modo firmiter veram orthodoxorum fidem suscipiant neque rursus in pristinum er-

6 rorem recident. Qui vero ideo militiae dignitatis bonorumve retinendorum gratia ipsi quidem simulate ad salubre baptisma accesserunt vel accesserint, uxores autem vel liberos vel reliquos qui in eorum domo sunt, in paganorum errore reliquerint, eos bonis exui et nostrae rei publicae plane expertes esse iubemus neque non quibus digni sunt poenis subici, cum manifestam sit eos non sincera fide sanctum baptisma accepisse. 7 Haec igitur adversus scele-

μέναις ὑποπεσεῖται ποιναῖς καὶ τὰς μὲν αὐτῶν οὐσίας ἐκδικήσει τὸ δημόσιον,

4 αὐτοὶ δὲ ἐξορίᾳ παραδοθήσονται. Εἴ τέ τις ἐμφωλεύων τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ θυσίας ἢ καὶ εἰδωλολατρίας ἁμαρτάνων ἁλῷ, οὗτος ταῖς ἐσχάταις ὑπαχθήσεται τιμωρίαις, ἃς οἱ Μανιχαῖοι, ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν ἐστί, καὶ Βορβορῖται δικαίως ὑφίστανται· καὶ γὰρ καὶ τούτους ὁμοίους ἐκείνοις εἶναι κρίνομεν. 5 Κἀκεῖνο δὲ νομοθετοῦμεν, ὥστε τὰ τούτων τέκνα μικρᾶς ἡλικίας ὄντα παραχρῆμα καὶ δίχα τινὸς ἀναβολῆς τυγχάνειν τοῦ σωτηριώδους βαπτίσματος, ὡς τῶν ἤδη τὴν ἡλικίαν προβεβηκότων δεομένων τοῦ προσεδρεύειν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις κατὰ τοὺς θείους κανόνας καὶ τὰς θείας ἐκδιδάσκεσθαι γραφάς, οὕτω τε γνησίας ἀντιλαμβάνεσθαι μετανοίας καὶ τὴν παλαιὰν ἀποσεισαμένους πλάνην τοῦ προσκυνητοῦ τυγχάνειν βαπτίσματος· τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον βεβαίως ἂν δέξαιντο καὶ διαφυλάξαιεν τὴν ἀληθινὴν τῶν ὀρθοδόξων πίστιν καὶ οὐ πάλιν ἐπὶ τὴν 6 παλαιὰν μεταβάλοιεν πλάνην. Ὅσοι δὲ ἂν προφάσει τοῦ στρατείαν ἢ ἀξίωμα ἢ οὐσίαν ἔχειν αὐτοὶ μὲν ἐσχηματισμένως προσῆλθον ἢ προσέλθοιεν τῷ σωτηριώδει βαπτίσματι, τὰς δὲ αὐτῶν γαμετὰς ἢ τοὺς παῖδας ἢ τοὺς ἄλλους τοὺς κατὰ τὸν αὐτῶν ὄντας οἶκον ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς καταταλείψαιεν πλάνης, τούτους προστάττομεν δημεύεσθαί τε καὶ καθάπαξ μὴ μετέχειν τῆς ἡμετέρας πολιτείας, ἀλλὰ καὶ τιμωρίαις ὑποβάλλεσθαι ταῖς αὐτῶν ἀξίαις, ὡς αὐτόθεν ὄντας φανεροὺς μὴ καθαρᾷ πίστει τοῦ ἁγίου τυχεῖν βαπτίσματος. 7 Ταῦτα τοίνυν ἐπὶ τοῖς ἁλιτηρίοις Ἕλλησί τε καὶ Μανιχαίοις, ὧν Μανι-

ratos paganos et Manichaeos, quorum Manichaeorum partem et Borboritas esse ostensum est, sancimus.

XII(1).

De his qui ad ecclesias confugiunt vel ibi exclamant.

1 *Impp. Arcadius et Honorius AA. Archelao praefecto Augustali.* Iudaei, qui reatu aliquo vel debitis fatigati simulant se Christianae legi velle coniungi, ut ad ecclesias confugientes evitare possint crimina vel pondera debitorum, arceantur nec ante suscipiantur, quam debita universa reddiderint vel fuerint innocentia demonstrata purgati. *D. XV. k. Iul. Constantinopoli Caesario et Attico conss.* [a. 397]

2 *Impp. Honorius et Theodosius AA. Iovio pp.* Fideli ac devota praeceptione sancimus nemini licere ad sacrosanctas ecclesias confugientes abducere: sub hac videlicet definitione, ut, si quisquam contra hanc legem venire temptaverit, sciat se ad maiestatis crimen esse retinendum. *D. k. April. Ravennae Honorio VIII et Theodosio III AA. cons.* [a. 409]

3(2) *Impp. Theodosius et Aalentinianus AA. Antiocho magnificentissimo praefecto et consuli.* Pa-

(1) Βασιλ. 1, 1, 48. 5, 1, 11 ἐπ.
(2) Τίθενται ὡς εὕρηνται ἐν τῷ ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.

χαίων μέρος εἶναι καὶ Βορβορίτας δεδήλωται, νομοθετοῦμεν.

12 (1)

Περὶ τῶν εἰς τὰς ἐκκλησίας προσφευγόντων ἢ αὐτόθι ἀναβοώντων

1 *Οἱ Αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος Αὔγουστοι πρὸς Ἀρχέλαον ἔπαρχον τῆς Αἰγύπτου.* Οἱ Ἰουδαῖοι, οἵτινες ἐγκλήματί τινι ἢ χρέεσι κατεχόμενοι προσποιοῦνται ὅτι θέλουσιν ἵνα τῷ Χριστιανικῷ νόμῳ συναρμοσθῶσιν, ὅπως προσφεύγοντες εἰς τὰς ἐκκλησίας δυνηθῶσιν ἵνα ἐκφύγωσι τὰ ἐγκλήματα ἢ τῶν χρεῶν τὰ βάρη, κωλυέσθωσαν καὶ μὴ πρότερον γιγνέσθωσαν δεκτοί, ἐὰν μὴ τὰ χρέη πάντα ἀποδώσωσι ἢ ἀποκαθαρθῶσιν ἀποδειχθείσης τῆς ἀθῳότητος.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλανδῶν τοῦ Ἰουλίου 397 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Καισαρίου καὶ Ἀττικοῦ.

2. *Οἱ Αὐτοκράτορες Ὀνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Ἰόβιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Πιστῷ καὶ εὐλαβεῖ νόμῳ θεσπίζομεν ἵνα μηδενὶ συγχωρῆται ὅπως ἀποδιώκῃ τοὺς εἰς τὰς ἁγίας ἐκκλησίας προσφεύγοντας· ὑπὸ τοῦτον τουτέστι τὸν ὁρισμόν, ἵνα, ἐάν τις ἐπιχειρήσῃ νὰ ἐναντιωθῇ κατὰ τούτου τοῦ νόμου, γινώσκῃ ὅτι ὑποβληθήσεται εἰς ἔγκλημα καθοσιώσεως.

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἀπριλίου 409 ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων

3 (2) Αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Α Α. Ἀντιόχῳ μεγαλοπρεπεστάτῳ ἐπάρχῳ καὶ ὑπάτῳ. Ἀνεψ-

teant magni dei templa timentibus: non enim sacra altaria sola et oratorium templi, quod quadripertito parietum saeptu cinctum est, ad tuitionem confugientium sancimus esse proposita, sed et si quid ultra hoc extat usque ad extremas fores ecclesiae, confugientibus aram salutis esse praecipimus, ut quod inter templum, quod praedicto modo circumsaepiri iussimus, et primas fores ecclesiae post loca publica interiaceat, sive in domibus sive in hortulis sive in atriis sive in balneis sive in porticibus consistat, ingressos confugas (interioris) templi vice tueatur: neu quisquam his sacrilegas manus immittat, ne qui hoc ausus sit, cum se ipsum in discrimine videat, et ipse ad expetendam opem confugiat. 1 Hanc autem spatii latitudinem ideo indulsimus, ne cui confugarum in dei templo vel in sacris altaribus manere vel vesci vel dormire vel pernoctare liceat: clericis religionis gratia hoc vetantibus, confugis pietatis causa id servantibus. 1a Arma quoque in ferro vel in quavis teli specie confugas minime tenere vel adferre in ecclesias praecipimus: quae ut reliqua non modo a sacris templis et altaribus, sed etiam a domibus cellulis hortulis balneis atriis porticibus prohibe-
2 mus. Proinde ii, qui sine armis ad sacram dei domum et sacrum altare usquam gentium sive in hac urbe confugiunt, quominus dormiant in

χθωσαν τοῖς δεδιόσιν οἱ ναοὶ τοῦ μεγάλου θεοῦ· οὐ γὰρ μόνα τὰ θεῖα θυσιαστήρια καὶ τὸ εὐκτήριον τοῦ ναοῦ τὸ τετραγώνων τοίχων περιβολῇ τειχιζόμενον εἰς ἀσφάλειαν συντελεῖν τῶν προσφευγόντων θεσπίζομεν, ἀλλ' εἴ τι καὶ περαιτέρω τούτου τυγχάνει ἄχρι τῶν τελευταίων θυρῶν τῆς ἐκκλησίας, ἐλέου βωμὸν τοῖς προσφυγοῦσιν εἶναι προστάττομεν, ὥστε μεταξὺ τοῦ ναοῦ, ὃν τῷ προειρημένῳ τρόπῳ περιπεφράχθαι διεγράψαμεν, καὶ τῶν πρώτων μετὰ τοὺς δημοσίους τόπους τῆς ἐκκλησίας θυρῶν τὰ παρεγκείμενα, εἴτε ἐν οἰκίαις ἢ κήποις ἢ αὐλαῖς ἢ λουτροῖς ἢ ἐν στοαῖς τυγχάνει, τοὺς εἰσδύντας πρόσφυγας καθ' ὁμοιότητα τοῦ ναοῦ φυλάττειν· καὶ μηδένα τούτοις ἱεροσύλους ἐπιβάλλειν χεῖρας, ἵνα μὴ ὁ τοῦτο τολμῶν ἐν συμφοραῖς ἑαυτὸν ἰδὼν καὶ αὐτὸς ἐξαιτῶν βοήθειαν κατα-

1 φύγῃ. Τοῦτο δὲ τῶν διαστημάτων πλάτος διὰ τοῦτο συνεχωρήσαμεν, ἵνα μή τινι τῶν προσφευγόντων ἐν τῷ τοῦ θεοῦ ναῷ ἢ ἐν τοῖς ἁγίοις θυσιαστηρίοις μένειν ἢ ἐσθίειν ἢ καθεύδειν ἢ παννυχίζειν ἐξῇ, τῶν μὲν κληρικῶν τῆς θρησκείας χάριν τοῦτο κωλυόντων, τῶν προσφύγων δὲ τῆς εὐσεβείας ἕνεκα 1α φυλαττόντων. Ὅπλα δὲ ἢ ἐν σιδήρῳ ἢ ἐν ἑτέρῳ εἴδει ἀμυντηρίου τοὺς προσφεύγοντας οὐδαμῶς ἔχειν ἢ ἐπιφέρεσθαι ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας προστάττομεν, οὐ μόνον ἐκ τῶν θείων ναῶν καὶ θυσιαστηρίων, ὡς τὰ λοιπά, ταῦτα κωλύοντες, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκημάτων καὶ διαιτῶν καὶ κήπων καὶ λουτρῶν καὶ
2 αὐλῶν καὶ στοῶν. Τοὺς τοίνυν δίχα ὅπλων τῷ ἁγίῳ οἴκῳ τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ἐν οἱῳδήποτε ἔθνει ἢ κατὰ ταύτην τὴν πόλιν προσφεύγοντας ὑπνοῦν ἐν τῷ ναῷ ἤτοι τῷ

templo vel altari vel cibum capiant, absque ulla iniuria prohiberi convenit a clericis qui spatia in ecclesiasticis saeptis eorum tuitioni et securitati definita demonstrent ac doceant capitalem poenam in eos propositam esse, qui temere locis illis appropinquent. quibus si confuga non obtemperat, humanitati religio praeferenda est et a sacris ad praefatos locos
3 temeritas removenda. Eos vero, qui cum armis sacras ecclesias occupant, ne hoc faciant, praemonemus. quod si in quovis ecclesiae loco sive infra templum sive circa templum sive etiam extra hoc sint, statim eos, ut arma deponant, auctoritate episcopi a solis clericis severius conveniri praecipimus, data eis fiducia et iuramento, quod religione magis quam armorum praesidio mu-
4 niantur. Sin autem ecclesiastica voce moniti post tot tantasque denuntiationes arma non deponant, placata religione et a nostra serenitate et ab episcopis excusatione deo reddita armatis intromissis abstrahentur et omnibus casibus

5 subdantur Sed neque absque sententia vel iussione episcopi et nostra iudicumque qui in hac urbe vel ubicumque sunt armatum ab ecclesiis oportet abstrahi, ne, si multis passim talis licentia adversus miseros detur, confusio ac perturbatio ea ex re oriatur. *D. X k. April. Constantinopoli Basso et Antiocho conss.* *[a. 431]*

θυσιαστηρίῳ καὶ τροφῆς μεταλαμβάνειν παρὰ τῶν κληρικῶν προσήκει κωλύεσθαι ἐκτός τινος ὕβρεως, δεικνύντων τὰ διαστήματα ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς περιβόλοις διὰ τὴν τῶν προσφύγων ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν ἀφορισθέντα καὶ διδασκόντων τιμωρίαν κεφαλικὴν κατὰ τῶν προπετῶς ἐπιόντων αὐτοῖς ὡρίσθαι, οἷς ὁ πρόσφυξ εἰ μὴ πείθει, τότε προτιμάσθω τῆς φιλανθρωπίας ἡ θρησκεία καὶ ἐκ τῶν θείων εἰς τοὺς προλεχθέντας τόπους χωριζέσθω ἡ θρασύ-
3 της. Τοὺς δὲ μετὰ ὅπλων τὰς ἁγίας ἐκκλησίας καταλαμβάνοντας προηγουμένως μὲν μὴ ποιεῖν τοῦτο ὑπομιμνήσκομεν· ἐὰν δὲ ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ τῆς ἐκκλησίας ἢ ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἢ περὶ τὸν ναὸν ἢ καὶ ἐκτὸς τούτου τυγχάνωσιν, παραχρῆμα τὰ ὅπλα αὐθεντίᾳ τοῦ ἐπισκόπου παρὰ μόνων τῶν κληρικῶν αὐστηρότερον ἀναγκαζομένους ἀποτίθεσθαι προστάττομεν, διδομένης αὐτοῖς ἐλπίδος καὶ ὅρκου, ὡς τῇ θρησκείᾳ μᾶλλον ἢ τῇ τῶν ὅπλων ἐπικουρίᾳ ὀχυ-

4 ρωθήσονται. Ἐὰν δὲ τῇ ἐκκλησιαστικῇ φωνῇ ὑπομνησθέντες μετὰ τοσαύτας καὶ τηλικαύτας παραγγελίας τὰ ὅπλα μὴ ἀποθῶνται, ἐξευμενισθείσης τῆς θρησκείας παρά τε τῆς ἡμετέρας γαληνότητος καὶ τῶν ἐπισκόπων τῷ θεῷ τῆς ἀπολογίας δοθείσης, ἐνόπλων εἰσπεμφθέντων ἀποσπασθήσονται καὶ πάσαις ταῖς συμφοραῖς ὑποβληθήσονται. Οὐ μὴν δίχα γνώμης ἢ
5 κελεύσεως τοῦ ἐπισκόπου καὶ ἡμῶν τῶν τε δικαστῶν τῶν κατὰ τὴν δεῖνα πόλιν καὶ ὁπουδήποτε τυγχανόντων τὸν ὡπλισμένον ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν χρὴ παραδίδοσθαι, ἵνα μή, πολλοῖς κατὰ τῶν ἀθλίων τοιαύτης ἀδιαφόρως ἐξουσίας δοθείσης, σύγχυσίς τις ἐκ τούτου γίνεσθαι μέλλῃ καὶ ταραχή.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τῶν Κολενδῶν τοῦ Ἀπριλίου

4 *Idem .A.a Hierio pp.* Si servus cuiusquam ecclesiam altariave armatus nullis hoc suspicantibus inopinatus inruerit, exinde protinus abstrahatur vel certe continuo domino vel oi, unde cum tam furiosa formido proripuit, indicetur eique mox abstrahendi copia non nege-
1 tur. Sed si armorum fiducia resistendi animos insania impellente conceperit, abripiendi extrahendique eum domino, quibus potest id efficere viribus, concedatur. quod si illum etiam confici in concertatione pugnaque contigerit, nulla erit eius noxa nec conflandae criminationis relinquetur occasio, si is, qui ex statu servili in hostilis et homicidae condicionem transiliit, occisus sit. *D. γ. k. April. Constantinopoli Valerio et Aetio conss.* *[a. 432]*

5 *Imp. Marcianus A. ad populum.* Denuntiamus vobis omnibus, ut in sacrosanctis ecclesiis et in aliis quidem venerabilibus locis, in quibus cum pace et quiete vota competit celebrari, abstineatis omni seditione. nemo conclamationibus utatur, nemo moveat tumultum aut impetum committat vel conventicula collecta multitudine in qualibet parte civitatis vel vici vel cuiuscumque loci colligere aut celebrare conetur.

431 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Βάσσου καὶ Ἀντιόχου.*

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἱέριον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν δοῦλος οἱουδήποτε ἀπροσδόκητος ἤθελεν εἰσβάλῃ ἔνοπλος εἰς ἐκκλησίαν καὶ βωμούς, οὐδενὸς τοῦτο ὑποπτεύοντος, ἐκεῖθεν πάραυτα ἐκβαλλέσθω ἢ παρευθὺς μηνυέσθω τῷ δεσπότῃ ἢ ἐκείνῳ, ὅθεν ἀφήρπασεν αὐτὸν τοσοῦτον μανιώδης φόβος, καὶ τούτῳ ἄδεια συγχωρείσθω ἵνα
1 παραχρῆμα ἀπάγῃ [αὐτόν]. Ἀλλ' ἐὰν ἡ πεποίθησις τῶν ὅπλων ἐμβάλῃ [εἰς αὐτὸν] τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθίστασθαι τῆς μανίας ἐξωθούσης, συγχωρείσθω τῷ κυρίῳ ἵν' ἀποσπᾷ καὶ ἀφέλκῃ αὐτὸν δι' ὧν δυνάμεων δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ τοῦτο. Ἐὰν δὲ συμβῇ μάλιστα ἵνα φονευθῇ ἐκεῖνος ἐν τῇ συμπλοκῇ καὶ τῇ μάχῃ, οὐδεμία ἔσται βλάβη αὐτοῦ οὐδὲ καταλειφθήσεται ἀφορμὴ πρὸς παρασκευὴν κατηγορίας, ἂν ἐφονεύθη ἐκεῖνος, ὅστις ἐκ τῆς δουλικῆς καταστάσεως μετεπήδησεν εἰς τὴν τύχην τοῦ πολεμίου καὶ τοῦ φονέως.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 432 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Βαλερίου καὶ Ἀετίου.

5. *Ὁ Αὐτοκράτωρ Μαρκιανὸς Αὔγουστος πρὸς τὸν λαόν.* Παραγγέλλομεν ὑμῖν πᾶσιν ἵνα ἐν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις καὶ τοῖς ἄλλοις σεβασμίοις τόποις, ἐν οἷς ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ προσήκει ἵνα τελῶνται αἱ εὐχαί, ἀπέχητε ἀπὸ πάσης ταραχῆς [στάσεως]. Μηδεὶς χρήσθω βοαῖς, μηδεὶς κινείτω θόρυβον ἢ ἔφοδον ἐπιχειρείτω ἢ ἀποπειράσθω ἵνα ἀθροιζομένου τοῦ πλήθους συναθροίζῃ ἢ τελῇ συνόδους ἐν οἱῳδήποτε μέρει τῆς πόλεως ἢ τῆς κώμης ἢ οἱουδήποτε τόπου. Διότι, ἐάν τις ὑπολάβῃ ὅτι διε-

nam si quis aliquid contra leges a quibusdam sibi existimet perpetrari, liceat ei adire iudicem et legitimum postulare praesidium. sciant sane omnes, quod, si quis contra huius edicti normam aut agere aliquid aut seditionem movere temptaverit, ultimo supplicio subiacebit. *D. id III Iul. Constantinopoli Marciano A. cons.* *[a 451]*

6 *Imp. Leo A. Erythrio pp.* Praesenti lege decernimus per omnia loca valitura (excepta hac urbe regia, in qua nos divinitate propitia degentes, quotiens usus exegerit, invocati singulis causis atque personis praesentanea constituta praestamus) nullos penitus cuiuscumque condicionis de sacrosanctis ecclesiis orthodoxae fidei expelli aut tradi vel protrahi confugas nec pro his venerabiles episcopos aut religiosos oeconomos exigi, quae debeantur ab eis: qui hoc moliri aut facere aut nuda saltim cogitatione atque tractatu ausi fuerint temptare, capitali et ultima supplicii animadversione plectendi sunt. ex his ergo locis eorumque finibus, quos anteriorum legum praescripta sanxerunt, nullos expelli aut eici aliquando patimur nec in ipsis ecclesiis reverendis ita quemquam detineri atque constringi, ut ei aliquid aut victualium rerum aut vestis negetur aut
1 requies. Sed si quidem ipsi refugae apparent publice et se

πράχθῃ ἑαυτῷ τι ἐναντίον τῶν νόμων ὑφ' οἱωνδήποτε, ἐξέστω αὐτῷ ἵνα προσέρχηται πρὸς τὸν δικαστὴν καὶ ζητῇ τὴν νόμιμον προστασίαν. Γνώτωσαν δ' ἅμα πάντες ὅτι, ἐάν τις πειραθῇ ἵνα πράξῃ τι ἐναντίον τῆς διατάξεως τοῦ θεσπίσματος τούτου ἢ στάσιν κινήσῃ, τῇ ἐσχάτῃ ποινῇ ὑποκύψει.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουλίου 451 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Μαρκιανοῦ Αὐγούστου.

6. *Ὁ Αὐτοκράτωρ Λέων Αὔγουστος πρὸς Ἐρύθριον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ψηφιζόμεθα διὰ τοῦ παρόντος νόμου, ἰσχύσοντος ἐν πᾶσι τοῖς τόποις (ἐξαιρέσει τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως, ἐν ᾗ ἡμεῖς εὐμενεῖ τῇ θεότητι διαβιοῦντες, ὁσάκις ἡ ἀνάγκη ἤθελεν ἀπαιτήσῃ, προσκαλούμενοι ταῖς καθ' ἕκαστον αἰτίαις καὶ προσώποις ἄμεσα παρέχομεν θεσπίσματα) ἵνα μηδεὶς παντελῶς πρόσφυξ οἱασδήποτε τύχης ἐκ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐκβάλληται ἢ παραδίδηται ἢ προέλκηται, μηδ' ἀπαιτῶνται οἱ σεβάσμιοι ἐπίσκοποι καὶ οἱ εὐσεβεῖς οἰκονόμοι ἕνεκα τούτων, ἅτινα ὑπ' αὐτοῦ ἤθελον χρεωστεῖσθαι· ὅσοι δὲ ἀποτολμήσωσιν ἵνα μηχανευθῶσιν ἢ πράξωσι τοῦτο ἢ καὶ ἁπλῇ σκέψει καὶ σχεδίῳ ἀποπειραθῶσι, τῇ κεφαλικῇ καὶ ἐσχάτῃ τῆς ποινῆς τιμωρίᾳ κολασθήσονται. Ἐξ ἐκείνων ὅθεν τῶν τόπων καὶ τῶν ὁρίων αὐτῶν, ἅπερ τῶν προτέρων νόμων τὰ θεσπίσματα ἐκύρωσαν, μηδεὶς ἀνεχόμεθα ἵνα ἐξωθῆται ἢ ἐκβάληταί ποτε μηδ' ἵνα ἐν ταῖς προσκυνηταῖς ταύταις ἐκκλησίαις οὕτω κατέχηται καὶ συσφίγγηταί τις ἵνα κωλύηται αὐτῷ τι ἢ τῶν τροφίμων πραγμάτων ἢ τῶν ἐνδυμάτων ἢ ἡ ἀνά-
1 παυσις. Ἀλλ' ἐὰν μὲν αὐτοὶ οἱ πρόσφυγες δημοσίως ἐμφανίζωνται καὶ

in sacris locis offerunt quaerentibus conveniendos, ipsi servata locis reverentia, iudicum quibus subiacent sententiis moneantur, responsum daturi, quale sibi quisque per-

2 spexerit convenire. Quod si in finibus ecclesiasticis latitant, religiosus oeconomus seu defensor ecclesiae vel certe, quem his negotiis commodioorem auctoritas episcopalis elegerit, reconditam latentemque personam decenter sine ullo 3 incommodo monitus, intra fines ecclesiae si invenitur, praesentet. Cum autem monitus fuerit in publico privatove contractu actione civili, in eius sit arbitrio sive per se seu, si magis elegerit, instructo sollemniter procuratore directo in eius iudicis, cuius pulsatur sententiis, examine respon-

4 dere. Sed si hoc facere detractat aut differt, iudiciorum legumque solitus ordo servetur. itaque si res immobiles possidet, post edictorum sollemnia sententia iudicantis usque ad modum debiti bonorum eius sive praediorum traditio 5 seu venditio celebretur. Quod si res mobiles habet easque extra terminos occultat ecclesiae, sententia iudicantis et exsecutoris sollicitudine perquisitae, quocumque occultantur, erutae pro aequitatis tramite modoque debiti publicis rationibus

6 privatisque proficiant. Sane

ἐν τοῖς ἱεροῖς τόποις πρὸς τοὺς ζητοῦντας προσφέρωσιν ἑαυτοὺς πρὸς τὸ ἐναχθῆναι, αὐτοί, τῆς εὐλαβείας τοῖς τόποις φυλαττομένης, τῶν δικαστῶν οἷς ὑπόκεινται ταῖς ἀποφάσεσιν ὑπομιμνησκέσθωσαν, ἵνα δίδωσιν οἵαν ἕκαστος ἤθελε νομίσῃ ἑαυτῷ συμφέρου-2 σαν ἀπόκρισιν. Ἐὰν δὲ ἐν ἐκκλησιαστικοῖς ὁρίοις ἀποκρύπτωνται, ὁ θεοφιλέστατος οἰκονόμος ἢ ὁ ἔκδικος τῆς ἐκκλησίας ἢ καὶ ἐκεῖνος, ὃν ἁρμοδιώτερον τοῖς πράγμασιν τούτοις ἤθελεν ἐκλέξῃ ἡ ἐπισκοπικὴ αὐθεντία, κοσμίως ἄνευ οὐδεμιᾶς ζημίας ὑπομιμνησκόμενος παρουσιαζέτω τὸ ἀποκείμενον καὶ κρυπτόμενον πρόσωπον, ἐὰν ἔνδον τῶν

3 ὁρίων τῆς ἐκκλησίας εὑρίσκηται. Ὁπότε δὲ ὁ (πρόσφυξ) ἤθελε ἐνάγεσθαι διὰ πολιτικῆς ἀγωγῆς ἐν δημοσίῳ ἢ ἰδιωτικῷ συναλλάγματι, τῇ δοκιμασίᾳ αὐτοῦ ἔσται ἵνα εἴτε δι'ἑαυτοῦ, εἴτε, ἂν ἤθελε προτιμήσῃ, διοριζομένου κατὰ τὰ εἰθισμένα ἐντολέως, εὐθέως ἀποκρίνηται ἐν τῇ διαγνώσει ἐκείνου τοῦ δι-4 καστοῦ, οὗ ταῖς ἀποφάσεσιν ὑπόκειται. Ἀλλ' ἐὰν ἀρνῆται ἢ ἀναβάλλῃ ἵνα πράξῃ τοῦτο, ἡ συνήθης τάξις τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν νόμων φυλαττέσθω. Ὅθεν ἐὰν πράγματα ἀκίνητα κατέχῃ, μετὰ τῶν νόμων τὰ νενομισμένα τῇ ἀποφάσει τ ῦ κρίνοντος τελείσθω παράδοσις ἢ πώλησις τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἢ τῶν κτημάτων κατὰ τὸ μέ-5 τρον τοῦ χρεωστουμένου. Ἐὰν δὲ πράγματα κινητὰ ἔχῃ καὶ ταῦτα κρύπτῃ ἔξω τῶν ὁρίων τῆς ἐκκλησίας, τῇ ἀποφάσει τοῦ δικάζοντος καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐκβιβαστοῦ ἀναζητούμενα, ὁπουδήποτε ἂν κρύπτωνται, ἀποκαλυπτόμενα θέλουσιν ἀποκαθίστασθαι τοῖς δημοσίοις καὶ ἰδιωτικοῖς λόγοις κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς ἰσότητος καὶ τὸ μέτρον 6 τοῦ χρεωστουμένου. Ἐὰν δ' εὑρί-

si intra fines habentur ecclesiae vel apud quemlibet ex clericis absconditae sive depositae fuisse firmantur, studio et providentia viri reverentissimi oeconomi sive defensoris ecclesiae diligentia inquisitae quolibet modo ad sacrosanctam ecclesiam pervenientes proferantur, ut pari aequitatis ordine ex isdem bonis fisco vel rei publicae sive creditoribus et quibuscumque iustis petitoribus 7 ad modum debiti consulatur. Sicubi depositae vel commendatae dicuntur, inquirendi tantam volumus esse cautelam, ut, si sola suspicatione apud aliquem adserantur adsconditae, de sua etiam conscientia satisfacere auctoritate venerabilis

8 antistitis iubeatur. Adicientes, quod ea, quae de principalibus personis decrevimus, etiam in fideiussorum sive mandatorum seu rerum ad eos pertinentium vel familiarium et sociorum vel participum et omnino in isdem causis obnoxiorum personis praecipimus observari, scilicet si ipsos quoque secum confugae intra ecclesiarum terminos habere voluerint, ut ex eorum quoque bonis publica debita privataque solvantur et per eos rerum ubicumque depositae sunt procedat inquisitio. et haec quidem de ingenuis liberisque perso-9(5)nis. Sane si servus aut colonus vel adscripticius, familiaris sive libertus et huiusmodi aliqua persona domestica vel

σκωνται ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐκκλησίας ἢ βεβαιωθῇ ὅτι εἰσὶ κεκρυμμένα εἴτε κατατεθειμένα παρ' οἱῳδήποτε ἐκ τῶν κληρικῶν, τῇ σπουδῇ καὶ προνοίᾳ τοῦ θεοφιλεστάτου οἰκονόμου εἴτε τοῦ ἐκδίκου τῆς ἐκκλησίας ἐπιμελῶς ἀναζητούμενα, ὁπωσδήποτε δὲ περιελθόντα τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ, προσφερέσθωσαν ἵνα κατὰ τὴν ἴσην τάξιν τῆς ἐπιεικείας ἐκ τῶν πραγμάτων τούτων παραμυθία γίγνηται κατὰ τὸ μέτρον τοῦ χρεωστουμένου τῷ δημοσίῳ ἢ τῇ πολιτείᾳ εἴτε τοῖς πιστωταῖς καὶ 7 οἱοισδήποτε δικαίοις ἀπαιτηταῖς. Ἐὰν δέ που ἐναποτεθειμένα ἢ ἐμπεπιστευμένα λέγωνται, τοσαύτη βουλόμεθα ἵνα ὑπάρχῃ ἡ ἀσφάλεια τῆς ἀναζητήσεως, ἵνα, ἐὰν καθ' ἁπλῆν ὑπόνοιαν φέρωνται κεκρυμμένα παρά τινι, αὐτος τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ σεβασμίου ἱεράρχου κελεύηται ὅπως καὶ διὰ τῆς ἑαυτοῦ συνειδήσεως τὸ ἱκανὸν ποιῇ. Προσ-8 τιθέντες δ'ὅτι ὅσα περὶ τῶν πρωτοτύπων προσώπων ἐψηφισάμεθα παραγγέλλομεν ἵνα παραφυλάσσωνται καὶ ἐν τοῖς προσώποις τῶν ἐγγυητῶν, εἴτε τῶν ἐντολέων, εἴτε τῶν πραγμάτων τῶν εἰς αὐτοὺς ἀνηκόντων ἢ τῶν οἰκείων καὶ τῶν κοινωνῶν καὶ τῶν μετεχόντων καὶ ὅλως τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς αἰτίαις ἐνεχομένων, ἐὰν δηλονότι καὶ τούτους οἱ πρόσφυγες ἤθελον ἵνα ἔχωσι μεθ' ἑαυτῶν ἐντὸς τῶν ὅρων τῶν ἐκκλησιῶν ἵνα καὶ ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῶν καταβάλλωνται τὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ χρέη καὶ δι' αὐτῶν προβαίνῃ ἡ ἀναζήτησις τῶν πραγμάτων ὁπου-

9 (5) δήποτε εἰσὶ κατατεθειμένα. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν εὐγενῶν καὶ ἐλευθέρων προσώπων. Ἐὰν δὲ δοῦλος ἢ γεωργός ἢ ἐναπόγραφος, οἰκέτης ἢ

condicioni subdita conquassatis rebus certis atque subtractis aut se ipsum furatus ad sacrosancta se contulerit loca, statim a religiosis oeconomis sive defensoribus, ubi primum hoc scire potuerint, per eos videlicet ad quos pertinent, ipsis praesentibus pro ecclesiastica disciplina et qualitate commissi aut ultione competenti aut intercessione humanissima procedente, remissione veniae et sacramenti interveniente securi ad locum statumque proprium revertantur, rebus, quas secum habuerint, reformandis. diutius enim eos intra ecclesiam non convenit commorari, ne patronis seu dominis per ipsorum absentiam obsequia iusta denegentur et ipsi per incommodum ecclesiae egentium et pauperum alantur ex-

10 (6) pensis. Inter haec autem, quae sedulo ad religiosi oeconomi sive defensoris ecclesiae sollicitudinem curamque respiciunt, erit etiam illud observandum. ut singulorum intra ecclesias confugientium personas causasque incessanter conquirant, denique iudices vel eos, ad quos causae et personae pertinent, instantius instruant, ut aequitatis convenientiam diligentius exsequantur. *D. prid. k. Mart. Constantinopoli Leone* III *cons.*

[*a.* 466

ἀπελεύθερος καὶ τοιούτου εἴδους πρόσωπόν τι οἰκεῖον ἢ τύχῃ ὑποκείμενον, διαφθείρας ἢ ὑπεξελὼν πράγματά τινα ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀποδράσας [ἑαυτὸν ὑποκλέψας] ἐν ἁγίοις προσφύγῃ τόποις, παρευθὺς παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων οἰκονόμων εἴτε τῶν ἐκδίκων, ἅμα τὸ πρῶτον δυνηθῶσι νὰ μάθωσι τοῦτο, δι' ἐκείνων δηλονότι, πρὸς οὓς ἀνήκουσιν, αὐτῶν παρισταμένων κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διαδικασίαν (τάξιν) καὶ κατὰ τὸ ποιὸν τοῦ διαπραχθέντος ἐγκλήματος εἴτε ἐκδικήσεως ἁρμοδίας, εἴτε μεσιτείας φιλανθρωποτάτης προχωρούσης, παρεμβαινούσης δὲ δόσεως συγγνώμης καὶ ὅρκου. ἀσφαλεῖς ὑποστρεφέτωσαν εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον καὶ τὴν κατάστασιν, ἀποκαθισταμένων τῶν πραγμάτων, ἅτινα μεθ' ἑαυτῶν ἤθελον ἔχῃ. Διότι οὐχ ἁρμόζει ἵνα διατρίβωσιν οὗτοι πλειότερον χρόνον ἔνδον τῆς ἐκκλησίας, ἵνα μὴ τοῖς πάτρωσιν ἢ τοῖς δεσπόταις ἕνεκεν τῆς ἀπουσίας αὐτῶν ἀπαρνηθῶσιν [ἀφαιρεθῶσιν] αἱ δίκαιαι ὑπηρεσίαι καὶ ἵνα μὴ αὐτοὶ εἰς βάρος τῆς ἐκκλησίας διατρέφωνται τοῖς τῶν ἐνδεῶν καὶ πτωχῶν ἀναλώ-

10 (6) μασιν. Μεταξὺ δὲ τούτων, ἅτινα ἐπιμελῶς ἀνήκουσιν εἰς τὴν μέριμναν καὶ φροντίδα τοῦ θεοφιλεστάτου οἰκονόμου εἴτε τοῦ ἐκδίκου τῆς ἐκκλησίας, καὶ τοῦτο ἔσται παραφυλακτέον ὅπως ἑκάστων τῶν ἔνδον τῶν ἐκκλησιῶν προσφευγόντων τὰ πρόσωπα καὶ τὰς αἰτίας ἀνυπερθέτως ἐκζητῶσι καὶ τέλος διδάσκωσι (πληροφορῶσι) παρευθὺς τοὺς δικαστὰς καὶ τοὺς εἰς οὓς ἀνήκουσιν αἱ ὑποθέσεις καὶ τὰ πρόσωπα, ἵνα ἐπιμελέστερον ἐκτελῶσιν (οὗτοι, οἱ δικασταὶ κλπ.) τὸ προσῆκον τῇ εὐθύτητι.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 466 *ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Λέοντος Αὐγούστου.*

7(1). Qui actionem aut controversiam adversus aliquem habet, in ecclesiis strepitum non faciat vel ipse vel per alium, sed adeat rectores. si vero imperatore in criminibus opus habet, per archiepiscopum eum doceat. qui contra facit, punitur.

8(1). Quotiens ex more magnis diebus festis sacrosanctam magnam ecclesiam vel etiam reliquas ecclesias ingredimur, gloriosissimo quaestori nostro mandamus, ut postulationes supplicantium et accipiat et nos 1 deferat. Qui autem tumultu clamoribusque festis diebus in magna ecclesia vel etiam in reliquis ecclesiis utitur, confestim causa cadet, etiamsi iure munitus videatur eicietur autem a praefecto et poenis subde-2 tur. Qui vero potentem personam timet, per archiepiscopum vel ecclesiarum defensores nos adeat.

XIII(2)

De his qui in ecclesiis manumittuntur

1. *Imp. Constantinus A. ad Protogenem episcopum.* Iam dudum placuit, ut in ecclesia catholica libertatem domini suis famulis praestare possint, si sub adspectu plebis adsistentibus Christianorum antistitibus id faciant, ut propter facti memoriam vice actorum interponatur qualiscumque scriptura,

7(1) Ὁ ἔχων ἀγωγὴν ἢ πρᾶγμα πρός τινα μὴ θορυβείτω τὰς ἐκκλησίας δι' ἑαυτοῦ ἢ δι' ἑτέρου, ἀλλὰ προσίτω τοῖς ἄρχουσιν. εἰ δὲ τοῦ βασιλέως ἐπὶ ἁμαρτήμασι χρήζει, διὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτὸν διδασκέτω. ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν σωφρονίζεται.

8(1) Ὅσάκις ἐξ ἔθους κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἢ καὶ ἐν ἄλλαις ἐκκλησίαις προΐεμεν, ἐπιτρέπομεν τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἡμῶν κοιαίστωρι τὰς αἰτήσεις τῶν δεο-

1 μένων δέχεσθαί τε καὶ εἰς ἡμᾶς φέ-

ρειν. Ὁ δὲ ταραχαῖς ἢ ἐκβοήσεσι χρώμενος κατὰ τὸν τῶν ἑορτῶν καιρὸν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἢ καὶ ἐν ἄλλαις ἐκκλησίαις, ἐκπεσεῖται μὲν εὐθέως τοῦ πράγματος, κἂν εὔλογον ἔχειν τι δόξειεν, ἐκβληθήσεται δὲ παρὰ τοῦ ἐπάρχου καὶ τιμωρίαις ὑποβληθήσε-

2 ται. Δυνατὸν δὲ πρόσωπον δεδιὼς διὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῖν προσίτω ἢ τῶν ἐκκλησιεκδίκων.

13 (2)

Περὶ τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐλευθερουμένων

1. *Ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς Πρωτογενῆ ἐπίσκοπον.* Πάλαι ποτὲ ἤρεσεν ἵνα ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ δύνανται οἱ δεσπόται παρέχειν ἐλευθερίαν τοῖς δούλοις αὐτῶν, ἐὰν πράττωσι τοῦτο ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ λαοῦ παρισταμένων τῶν ἐπισκόπων τῶν χριστιανῶν, ἵνα διὰ τὴν μνήμην τοῦ πράγματος ἀντὶ ὑπομνημάτων παρεντίθηται (συντάσσηται) οἱα-

(1) Τίθενται ὡς εὑρηνται ἐν τῷ Ἑλλην. καὶ λατιν. κειμένῳ.
(2) Βασ. 48. 14.

14 (1).

Ἐὰν ἄρα ὁ δοῦλος ἐξ οἰκείας πράξεως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐνέχηται.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Σεβῆρος Αὔγουστος πρὸς Ἰοβιανόν.* Κἂν μάλιστα μετὰ τοῦ ὑπὸ αἵρεσιν ἐλευθερωθησομένου συνηλλάγης, ὀφείλεις ὅμως γινώσκειν ὅτι ἐκ τῶν προγεγενημένων οὐκ ἔχεις ἀγωγὴν κατ' αὐτοῦ μετὰ τὴν πλήρωσιν τῆς αἱρέσεως τῆς ἐλευθερίας.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 196 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Δέξτρου καὶ τῆς τοῦ Ἱρίσκου.*

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Βαίτικον.* Τοῖς σοῖς πιστωταῖς, οἵτινες ἐν τῇ δουλείᾳ χρήματά σοι ἐδάνεισαν, οὐδεμία κατὰ σοῦ ἀγωγὴ ἁρμόζει, μάλιστα δὲ ὁπότε θεματίζεις ὅτι τὸ χρημάτιον οὐκ ἐκληροδοτήθη σοι.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 215 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Λαίτου καὶ τοῦ Κερεάλου.*

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Αὐρήλιον Ἡρώδην.* Τῶν ἐπαγγελθέντων σοι ὑπὸ τοῦ δούλου σου χρημάτων, ἵνα αὐτὸν ἐλευθερώσῃς, εἰ, μεθ' ὃ ἠλευθέρωσας, μὴ ἐπηρώτησας αὐτόν, κατ' αὐτοῦ ἀπαίτησιν(2) διὰ τῆς ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος ἀγωγῆς ἔχεις.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Σεπτεμβρίου 222 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου.*

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἱερωνα.* Εἰ καὶ ἐν τῷ τῆς δουλείας καιρῷ ἡ λεγομένη ὅτι τῆς σῆς μητρὸς τὰ χρήματα ἔκλεψε διὰ τὸ τοιοῦτο ἔγκλημα ἐνάγεσθαι οὐκ ἠδύνατο, εἰς τὴν ἐλευθερίαν ὅμως προαχθεῖσα τῇ τῆς κλοπῆς ἀγωγῇ κατέχεται, (διότι τῇ κεφαλῇ ἀκολουθεῖ τὸ πταῖσμα).

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Σεπτεμβρίου 238 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πίου καὶ Ποντιανοῦ.*

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Χρήστον.* Ἐάν, ὡς προβάλλεις, πρὶν ἢ ἐλευθερωθῇς παρὰ τῆς δεσποίνης, τοὺς ἀγροὺς αὐτῆς ἐγεώργησας, καὶ μετὰ ταῦτα ἀφαιρεθέντος [ἀπὸ σοῦ] τοῦ χρηματίου τῇ ἐλευθερίᾳ ἐδωρήθης [σοι ἐδωρήθη ἡ ἐλευθερία], διὰ τὰ λοιπὰ ἐάν τινα πρότερον συνήφθησαν [συνεφωνήθησαν], τὰ πράγματα τῆς σῆς οὐσίας, ἅπερ ὕστερον ἰδίοις καμάτοις ἐκτήσω, ὀχλεῖσθαι οὐδαμῶς δύνανται.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 243 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀρριανοῦ καὶ Πάπου.*

6. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Φηλικιανόν.* Εἴτε δοῦλός εἰσιν ἐκεῖνοι, ὧν ἐν ταῖς δεήσεσι μνείαν ἐποιήσω, οἵκοι ἐνάγαγε αὐτούς, ἐπειδὴ μεταξὺ δεσποτῶν καὶ δούλων δικαστήριον συστῆναι οὐ δύναται: εἴτε μετὰ τὸ ἁμάρτημα ἠλευθερώθησαν, ἐκ τῶν προλαβόντων μετὰ τὴν δόσιν τῆς ἐλευθερίας οὐδεὶς τοῦ δικαίου λόγος συνέχεται ἵνα ἐκ τῶν ποτὲ δεσποτῶν οὐτα 1 ἐνάγωνται. Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν τι ἀθεμίτως διέπραξαν, τοῦτο παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας δεῖξον ληψόμενος κατὰ τὸ δίκαιον ἀπόφασιν.

Ἐδόθη ἐν Βυζαντίῳ τῇ δευτέρᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.*

(1) Βασ. 24. 5.—(2) Οὐδεμίαν: κατὰ τὰ Βασιλικά.

15(1).

Πότε τὸ δημόσιον ἢ ὁ ἰδιώτης τοῦ ἑαυτοῦ ὀφειλέτου τοὺς ὀφειλέτας ἀπαιτεῖν δύναται.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Βαλεριανόν.* Ἕνεκεν χρέους τοῦ ἀνήβου τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐπιτρόπου, ὅστις οὐδὲν ἐκ τῆς περιουσίας ἐκείνου [τοῦ ἀνήβου] κατέχει, εἰς ἐνέχυρον λαμβάνεσθαι οὐ χρή.

Ἐδόθη τῇ ἐνδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 197 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαταράνου καὶ Ρουφίνου.*

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Μάρκον.* Ἐὰν ἐν τῇ τοῦ δεδικασμένου αἰτίᾳ τοῦ Οὐάλεντος, ὃν καταδεδικασμένον σοι εἶναι θεματίζεις, οὐδέν ἐστιν, ὅπερ δίχα ζητήσεως [ἀμάχως] ἐν θέσει ἐνεχύρου ληφθῆναι καὶ πωληθῆναι δύναται, οἱ ὀφειλέται αὐτοῦ ἐναγόμενοι εἰς καταβολὴν ἐξαναγκάζονται τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Ἀπριλίου 205 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γέτα.*

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Πριμιανόν.* Εἰ τὸ χρέος μὴ ἀρνοῦνται ἐκεῖνοι, οὓς ἐνέχους τοῖς ὀφειλέταις τοῦ δημοσίου εἶναι θεματίζεις, δύναται δοκεῖν ὅτι οὐκ ἔστιν ἄδικον ὅπερ ἐπιζητεῖς, ἵνα εἰς καταβολὴν τῷ καθήκοντι τοῦ ἐπιτρόπου ἐξαναγκασθῶσιν. Διότι, ἐὰν ζήτησίς τις [ἀμφισβήτησις] ἀναφέρηται, καὶ αὐτὸς κατανοεῖς ὅτι τοῦτο συγχωρεῖσθαι οὐ προσήκει.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 240 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Σαβίνου καὶ τῆς τοῦ Βενούστου.*

4. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ζώσιμον.* Βεβαιοτάτου δικαίου ἐστὶν ὅτι οὐχὶ πρότερον προσήκει ἵνα ἐπεκτείνηται ἡ τοῦ δημοσίου ἀγωγὴ εἰς ἐκείνους, οἵτινες τοῖς ὀφειλέταις τοῦ ἡμετέρου δημοσίου εἰσὶν ὑποκείμενοι, εἰμὴ δειχθῇ ὅτι οὖκ εἰσι φερέγγυοι οἱ πρωτότυποι ὀφειλέται.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

5. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Νανιδίαν.* Ἀντὶ καταβολῆς ἀπαιτήσεως δοθείσης οὐκ ἄλλως εἰμὴ ἐνταλθεισῶν [ἐκχωρηθεισῶν] τῶν ἀγωγῶν ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἑαυτοῦ ὀφειλέτου κατὰ τῶν τούτου ὀφειλετῶν ὁ πιστωτὴς κινεῖν δύναται. Ἰδίῳ ὅμως ὀνόματι ὠφελίμῳ ἀγωγῇ ὀρθῶς χρήσεται.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰανουαρίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

16(1).

Περὶ ἀγωγῶν κληρονομιαίων.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἑρμήρωτον.* Τὰ χρήματα, ἅπερ σοι ὑπὸ τῆς μητρὸς ὀφειλόμενα εἶναι λέγεις, παρὰ τῶν κληρονόμων αὐτῆς, τῶν [καὶ] σῶν συγκληρονόμων, κατὰ τὸ ἁρμόζον σοι μέρος ἀπαιτεῖν ὀφείλεις. Ἀλλὰ καὶ τὰ πράγματα, εἴ τινά σοι διὰ τὸ αὐτὸ χρέος ὑποκείμενά εἰσιν, ἐπιδιώκειν οὐ κωλυθήσῃ.

Ἐδόθη τῇ ἐνδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 241 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπα-*

(1) Βασ. 24, 6, 68 ἐπ.— (2) Βασ. 24, 7.

τείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Πομπηϊανοῦ.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Λέκιος Αὔγουστος πρὸς Τηλεμάχιον.* Κατὰ τὰ κληρονομιαῖα μέρη τοὺς κληρονόμους τὰ κληρονομιαῖα βάρη ἐπιγιγνώσκειν καὶ ἐν τοῖς τοῦ δημοσίου λόγοις [καὶ ἐν ταῖς νομικαῖς σχέσεσι τοῦ δημοσίου= εἰ τὸ δημόσιόν ἐστι κληρονόμιος] ἤρεσεν, εἰμὴ παρεμπίπτει ἐνέχυρον ἢ ὑποθήκη : διότι τότε ὁ νομεὺς τοῦ ὑποκειμένου πράγματος ὀφείλει ἐνάγεσθαι.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 249 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Αἰμιλιανοῦ καὶ τοῦ Ἀκουϊλίνου.*

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μάξιμον.* Τὸν κληρονόμον τοῦ ποτὲ ἀνδρός σου ἐπὶ τῷ ἀποδοθῆναί σοι τὴν προῖκα ἐνάγαγε : διότι προσωπικὴν ἀγωγὴν κατὰ τῶν κληρονομιαίων ὀφειλετῶν ἀπονεμηθῆναί σοι μάτην αἰτεῖς.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.*

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Κρῖσπον* Τὰ μάλιστα προφανές ἐστιν ὅτι τῷ προσχήματι τῆς ἡλικίας τοῦ ἀνήβου κληρονομιαίου χρεώστου οὐ δύναται ἀναβληθῆναι τῶν πιστωτῶν ἡ ἀπαίτησις [εἴσπραξις]. Ὁπότε ὅθεν σαυτὸν ἐπίτροπον προβάλλεις, ὀφείλεις ἵνα προσπαθήσῃς τίνι τρόπῳ παρὰ τῶν ἀνήβων τὸ ἱκανὸν γενήσεται τοῖς πιστωταῖς.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.*

5. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἰούλιον.* Ἵνα τὸ χρέος πρότερον [πρὸ τῆς ὑπεισελεύσεως] ἐκ τῆς κληρονομίας σοι καταβληθῇ καὶ κελεύσωμεν ἵνα ἐρευνηθῇ τότε [μετὰ τὴν καταβολὴν τοῦ χρέους], ἐὰν προσήκῃ εἰς σὲ [ἡ κληρονομία], πρωθύστερος [ἀντίστροφος] αἰτησίς ἐστιν. Διότι, ὁπότε ἂν ἀποδειχθῇ ὅτι σοι προσεπορίσθη τοῦ πενθεροῦ ἡ διαδοχή, οὐκ ἀμφιβάλλεται ὅτι διὰ τῆς συγχύσεως ἀποσβέννυται ἡ τοῦ χρέους ἀπαίτησις.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ προτεραίᾳ τῶν Νωνῶν τοῦ Μαρτίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

6. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Δόμνον.* Ἐὰν ἡ ἔφηβος, ἧς τὴν ἐπιμέλειαν ἔχεις, κατὰ τὸ τρίτον τῷ ἑαυτῆς πατραδέλφῳ, περὶ οὗ θεματίζεις ὅτι καὶ τὴν ἐπιτροπείαν αὐτῆς διῴκησε, κληρονόμος γέγονε, καὶ μὴ ἀπηγορεύθη αὕτη [ἐκ τῆς διαθήκης] ἀπαιτεῖν τι παρ' αὐτοῦ, τὸ χρέος παρὰ τῶν κληρονόμων κατὰ τὸ δίμοιρον ἀπαιτεῖν οὐ κωλυθήσεται, ἐπειδὴ πέραν τῆς μερίδος ἐκείνης, καθ' ἣν διεδέξατο, οὐ συγχυσθήσεται ἡ ἀπαίτησις. Διότι ἐναντίον [πρὸς βλάβην] τῆς σῆς ἐφήβου ζητεῖς ἀνασχισθῆναι τὴν διαθήκην, ἐὰν δὴ οἱ συγκληρονόμοι αὐτῆς ὑπεισερχόμενοι τὴν κληρονομίαν καὶ ἑαυτοὺς ἐνόχους ποιῶσι, καὶ, ἐὰν μὴ ὄντες εὔποροι ἀποδειχθῶσι, ζητούμενος ὁ χωρισμὸς οὐδεμίαν βλάβην γενέσθαι αὐτῇ ἀνεχθήσεται.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Δεκεμβρίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

7. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀπόλαυστον.* Προσήκει ἵνα οἱ κληρονομιαῖοι πιστωταὶ κατὰ τῶν κληροδόχων μὴ ἔχωσι προσωπικὴν ἀγωγήν, διότι μάλιστα προφανέστατα ὁ νόμος τῶν δώδεκα πινάκων [τῆς δωδεκαδέλτου] τοὺς κληρονόμους ποιεῖ ὑποκειμένους τούτῳ τῷ πράγματι.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

17(1).

Ἐκ τῶν ἀδικημάτων τῶν τελευτηδάντων κατὰ πόσον οἱ κληρονόμοι ἐνάγονται [ἐνέχονται].

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Μακεδόνα.* Μετὰ τῆς δίκης τὴν προκατάρξιν τελευτήσαντος ἐκείνου, ὅστις βίαν ἐποίησεν ἢ διασεισμὸν ἐπήνεγκεν ἢ τι ἥμαρτεν, ἀπολυτοτάτου [προφανεστάτου] δικαίου ἐστὶν ὅτι οἱ διάδοχοι αὐτοῦ εἰς ὁλόκληρον, ἄλλως δὲ κατὰ τὸ περιελθὸν αὐτοῖς ἐνάγονται, ἵνα μὴ ἐξ ἀλλοτρίου ἐγκλήματος πλουτῶσιν.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

18(2).

Περὶ χρημάτων ἀντιφωνηθέντων.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Φήλικα.* Ἐὰν ὑπὲρ ἀλλοτρίου χρέους σὺ καταβαλεῖν ἀντεφώνησας, ἡ περὶ τῶν ἀντιφωνηθέντων χρημάτων ἀγωγὴ οὐ μόνον κατὰ σοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν σῶν κληρονόμων ἐνεκῶς ἁρμόζει.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τῆς περὶ ἀναδοχῆς χρέους ἀγωγῆς [τῆς εἰδικῆς κατ' ἀργυροπρατῶν] ἀργούσης, ἥτις ἐπισήμοις ῥήμασι συντιθεμένη εἰς ἀχρηστίαν περιέπεσεν [ὑπεχώρησεν ἐν ἀσυνήθει ἴχνει], ἀναγκαῖον ἔδοξεν ἡμῖν ἵνα μᾶλλον τὴν φύσιν τῶν ἀντιφωνουμένων χρημάτων εὐ-
1 ῥύνωμεν. Ὁπότε οὖν ἡ προειρημένη ἀγωγή, τοὐτέστιν ἡ τῶν ἀντιφωνουμένων χρημάτων, ἐν τούτοις μόνον ὑπὸ τῶν παλαιῶν περιεκλείσθη, ἵνα ἀπαιτῇ πράγματα τὰ σταθμώμενα, ἀριθμούμενα, μετρούμενα, ἐπὶ τῶν ἄλλων ὅμως πραγμάτων οὐδεμίαν εἶχε κοινωνίαν καὶ οὐδ' ἦν μακροχρόνιος ἐν πᾶσι τοῖς θέμασιν, ἀλλ' ἔν τισιν εἴδεσιν ἐνιαυσίῳ διαστήματι συνεκλείετο, καὶ ἀμφεβάλλετο, ἐὰν ὑπὲρ χρέους ὑπὸ αἵρεσιν ἢ ὑπὸ προθεσμίαν ὑπάρχοντός ἐστι δυνατὸν γίγνεσθαι ταύτην καὶ ἐὰν καθαρῶς συναφθεῖσα χρημάτων ἀντιφώνησις ἴσχυεν, διὰ τούτου τοῦ σαφεστάτου [φανερωτάτου] νόμου ὁρίζομεν, ἵνα συγχωρῆται πᾶσιν ἀντιφωνεῖν μὴ μόνον πράγματα σταθμώμενα, ἀριθμούμενα, μετρούμενα, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ἄλλα εἴτε κινητὰ εἴτε ἀκίνητα εἴτε αὐτοκίνητα εἴτε ἔγγραφα εἴτε οἱαδήποτε ἄλλα πράγματα, ἅπερ εἰς ἐπερώτησιν δύνανται οἱ ἄνθρωποι καταφέρειν· καὶ μηδ' ἔστω ἐν οἱῳδήποτε θέματι ἐνιαυσία, ἀλλὰ [εἴτε ὑπὲρ ἑαυτοῦ τις ἀντιφωνεῖ εἴτε ὑπὲρ ἄλλου] ἔστω καὶ αὕτη ἐν τοιούτῳ ζωῆς μέτρῳ, ἐν ᾧ εἰσι πᾶσαι αἱ προσωπικαὶ ἀγωγαί, τοὐτέστιν ἐν τῷ ὁρίῳ τῶν τριάκοντα ἐνιαυτῶν : καὶ ἐξέστω ὑπὲρ χρέους καθαροῦ ἢ ὑπὸ προθεσμίαν ἢ ὑπὸ αἵρεσιν ἀντιφωνεῖσθαι: καὶ μὴ ἀνόμοιον παντελῶς τῇ ἐπερωτήσει ἐχέτω ἀξίαν, τῶν φυσικῶν ὅμως αὐτοῖς προνομίων οὐδαμῶς ἀποστερουμένη· ἀλλὰ καὶ τοῖς κληρονόμοις καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων ἁρμοζέτω, ἵνα μηδὲ τοῦ στηρίγματος τῆς περὶ ἀναδοχῆς χρέους ἀγωγῆς μηδὲ ἄλλου [στηρίγματος] ἔχῃ χρείαν ἡ πολιτεία ἐν τοῖς

(1) Βασ. 24, 7, 8.—(2) Βασ. 26, 3.

τοι οὐτοις θέμασιν, ἀλλ' ἔστω ἡ περὶ τῶν ἀντιφωνηθέντων χρημάτων ἀγωγὴ διὰ τῆς ἡμετέρας διατάξεως ἑαυτῇ κατὰ πάντα ἐπαρκοῦσα, οὕτως ὅμως, ἵνα τοῦτο [τὸ ἰδιάζον] πρόσκηται αὐτῇ, ἵνα ὑπὲρ χρέους γίγνηται ἡ ἀντιφώνησις [διότι κατὰ τὴν ἀρχαίαν περὶ ἀναδοχῆς χρέους ἀγωγὴν ἀπῃτεῖτο καὶ εἴ τι μὴ ἦν ὀφειλόμενον], ἐπειδὴ τὰ μάλιστα παράλογόν ἐστι καὶ τοῖς τε ἡμετέροις χρόνοις καὶ τοῖς δικαίοις νόμοις ὑπεναντίον τὸ ἐπιτρέπειν ὅπως διὰ τῆς περὶ ἀναδοχῆς χρέους ἀγωγῆς πράγματα ἀχρεώστητα ἐπιδιώκωνται [ἐπιζητῶνται] καὶ ἔπειτα πολλὰς προβάλλωμεν [εἰσάγωμεν] ἀπαιτήσεις, αἵτινες καὶ τὰ χρήματα τὰ μὴ χρεωστούμενα καὶ τὰς ἐπαγγελίας [περὶ μὴ χρεωστουμένων] ἀνατρέπεσθαι καὶ ἀπο- 1α καθίστασθαι ὁρίζουσιν. Ἵνα ὅθεν μὴ κατερυθριᾷ ἐξ αἰσχύνης τοιαύτη τῶν νόμων ἔρις [ἀντίθεσις], τοῦτο μόνον ἀντιφωνείσθω, ὅπερ ὀφειλόμενόν ἐστι, καὶ πανθ' ὅσα περὶ τῆς ἐξ ἀναδοχῆς χρέους ἀγωγῆς ἐν τοῖς διαφόροις βιβλίοις τῶν νομοθετῶν κεῖνται, καταργηθήτωσαν καὶ ἔστω ἡ τῶν χρημάτων ἀντιφώνησις πάντα τὰ θέματα περιλαμβάνουσα, ἅτινα καὶ δι' ἐπερωτήσεως δύνανται ἐξελίττεσθαι [συνά- 16 πτεσθαι]. Καὶ μηδένα συγκινείτω ὅτι ὑπὸ τῷ ὀνόματι τῶν χρημάτων καὶ πάντα τὰ πράγματα ἀπαιτεῖσθαι ὁρίζομεν, διότι καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις τῶν νομικῶν βιβλίοις, εἰ καὶ ἀντιφώνησις χρημάτων προσωνομάζετο, ὅμως οὐ μόνον χρήματα διὰ ταύτης ἀπῃτοῦντο, ἀλλὰ πάντα τὰ πράγματα, ἅτινα σταθμῶνται, ἀριθμοῦνται, μετροῦνται. 1γ Ἀλλὰ καὶ δυνατόν ἐστιν ἵνα πάντα τὰ πράγματα εἰς χρήματα μεταστραφῶσιν. Διότι, ἐὰν ὡρισμένος οἶκος ἢ ὡρισμένος ἀγρὸς ἢ ὡρισμένος ἄνθρωπος ἢ ἄλλο πρᾶγμα ῥητῶς ἐκφρασθὲν ἐν τοῖς ἀντιφωνητέοις πράγμασι τίθη- ται, κατὰ τί διαφέρει ἀπὸ τοῦ ὀνόμα- 1δ τος αὐτῶν τῶν χρημάτων; Ἀλλ' ἵνα ἱκανοποιηθῇ καὶ ἡ λεπτολογία ἐ- κείνων, οἵτινες οὐχὶ τὴν ἔννοιαν, ἀλλὰ τὰς κενὰς τῶν ὀνομάτων λέξεις συλ- λαμβάνειν ἐπιθυμοῦσιν, οὕτω πάντα τὰ πράγματα ἐρχέσθωσαν εἰς τὴν ἀντι- φώνησιν, ὡσεὶ αὐτὰ τὰ χρήματα ἦσαν ἀντιπεφωνημένα, ἐπειδὴ καὶ οἱ πα- λαιοὶ τῇ τῶν χρημάτων προσωνυμία πάντα τὰ πράγματα σημαίνεσθαι ὁρί- ζουσι καὶ ἡ τοιαύτη λέξις καὶ ἐν τοῖς τῶν νομικῶν συγγραφέων βιβλίοις καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ ἀρχαίᾳ νομικῇ ἐπιστήμῃ 2 προδηλότατα εὕρηται. Ἐκείνων δηλονότι, ὅσα οἱ ἀργυροπράται ἢ οἱ ἄλ- λοι ἔμποροι δίχα ὑπεκφυγῶν [προφυ- λάξεων] ἀντεφώνησαν, ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐ- τῶν κατὰ τὸ ἔθος τὸ ἄχρι τοῦδε κρα- τοῦν παραμενόντων.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἀναγ- καῖόν ἐστιν ἵνα ἡ τοῦ θείου Ἀδριανοῦ ἐπιστολή, ἥτις περὶ τῆς διαιρέσεως τοῦ κινδύνου μεταξὺ τῶν ἐντολέων καὶ τῶν ἐγγυητῶν ὁμιλεῖ, χώραν ἔχῃ καὶ ἐπ' ἐκείνων, οἵτινες χρήματα ὑπὲρ ἄλλου συνάμα [ὁμοῦ] ἀντιφωνοῦσι· διότι τῇ ἐπιεικείας ὁ λόγος τὰ διάφορα εἴδη τῆς ἀγωγῆς ἀποκλείειν οὐδενὶ τρόπῳ ὀ- φείλει.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τα[ι]ς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

19(1).

Περὶ ἀποδείξεων.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Φαουστῖνον.* Ὥσπερ ὁ δανειστὴς, ὅστις τὰ χρήματα ἀπαιτεῖ, ἀποδεῖξαι τὴν ἀρίθμησιν ἐξαναγκάζεται, οὕτω τἀνάπαλιν ὁ ὀφειλέτης, ὅστις καταβολὴν ἰσχυρίζεται, τούτου τοῦ πράγματος τὴν ἀπόδειξιν παρέχειν ὀφείλει.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 196 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Δέξτρου καὶ τοῦ Πρίσκου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Αὐλουζανόν.* Τὰ κτήματα, ἅπερ εἰς σὲ ἀνήκειν λέγεις, τῷ ἔθει τῶν δικαστηρίων [κατὰ τὴν συνήθη διαδικασίαν] ἐπιδίωξον. Διότι οὐδὲ τῷ νεμομένῳ ἐπίκειται ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀποδεῖξαι ταῦτα εἰς αὐτὸν ἀνήκειν, ἐπειδὴ, σοῦ ἐν τῇ ἀποδείξει ἀπολειπομένου, ἡ δεσποτεία παρ' αὐτῷ παραμενεῖ.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 215 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαίτου καὶ Κερεάλου.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Λέαιναν καὶ Λοῦπον.* Ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ συναδέλφου [συστρατηγοῦ] τοῦ ὑμετέρου πάππου ἐνάγεσθαι οὐκ ὀφείλετε, ἐὰν τοῦτον τὸν συνάδελφον ἐν τῷ καιρῷ τῆς καταθέσεως τῆς ἀρχῆς εὔπορον εἶναι ἀποδείξητε.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 231 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πομπηϊανοῦ καὶ Πελίγνου.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἄβιτον.* Τῆς κυριότητος [τοῦ πράγματος] ἡ δεσποτεία οὐ μόνον τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγορασίας, ἀλλ' ἐξ οἱωνδήποτε ἄλλων νομίμων ἀποδείξεων ἀποδείκνυται.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 222 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου.

5. *Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος καὶ ὁ Φίλιππος Καῖσαρ πρὸς Σερτώριον.* Τὰ οἰκεῖα [οἰκιακὰ] συμβόλαια ἢ ἡ ἰδιωτικὴ μαρτυρία ἢ ὑποσημείωσις, εἰ μὴ καὶ ἄλλοις ὑποστηρίγμασι βοηθοῦνται, εἰς ἀπόδειξιν μόνα οὐκ ἀρκοῦσιν.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 245 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Φιλίππου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Τιτιανοῦ.

6. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος καὶ ὁ Καῖσαρ πρὸς Ρωμύλον.* Οἱ λόγοι τοῦ τελευτήσαντος, οἵτινες ἐν τῇ περιουσίᾳ αὐτοῦ εὑρηνται, πολλάκις ἀντιγέγραπται ὅτι μόνοι οὐ δύνανται ἀρκεῖν εἰς ἀπόδειξιν τῆς ὀφειλομένης αὐτῷ ποσό- 1 τητος. Τοῦ αὐτοῦ δὲ δικαίου ἐστὶ καὶ ἐὰν ἐν τῇ ὑστάτῃ βουλήσει ὁ τελευτήσας ῥητὴν χρημάτων ποσότητα ἢ καὶ ῥητὰ πράγματα ὀφείλεσθαι αὐτῷ δηλώσῃ.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Μαΐου 245 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Φιλίππου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Τιτιανοῦ.

7. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γαλλιηνὸς Αὔγουστος πρὸς Σαβῖνον.* Ὑπόδειγμα ὀλέθριόν ἐστιν ἵνα ἐκείνῃ τῇ γραφῇ παρέχηται πίστις, ἐν ᾗ ἕκαστος ἑαυτῷ δι' ἰδίας ὑποσημειώσεως χρεώστην καθίστησιν. Δέον ὅθεν ἵνα μήτε τὸ δημόσιον μήτε οἱοσδήποτε ἄλλος ἐκ τῶν ἰδίων ὑποσημειώσεων δύνηται παρέχειν τοῦ χρέους ἀπόδειξιν.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Νονῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 262 ἐπὶ τῆς πέμπτης ὑπατείας τοῦ Γαλλιηνοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Φαυστίνου.

(1) Βασ. 22, 1, 35 ἐπ.

8. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Πουβλίκιον καὶ Ὀπτᾶτον.* Μάτην εὐλαβεῖσθε [φοβεῖσθε] μὴ ἀπὸ τοῦ ἐναγομένου ἀπόδειξις ἀπαιτηθῇ.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 289 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Βάσσου καὶ Κουϊντιανοῦ.

9. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μαρκιανήν.* Ὁπότε σαυτὴν ἐλάσσονα τῶν εἴκοσι καὶ πέντε ἐνιαυτῶν εἶναι θεματίζεις, προσελθεῖν παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας ὀφείλεις καὶ περὶ τῆς ἡλικίας ἀποδεικνύειν.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἀπριλίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

10. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἰσίδωρον.* Οὐδὲ ἡ σὴ γέννησις, εἰ καὶ εὐγενῆ σαυτὸν ἀποδεικνύειν δύνασαι, οὐδ' αἱ τιμαί,ἐν αἷς σαυτὸν λειτουργήσαντα μνημονεύεις, ἐπιτηδείαν [ἐπαρκῆ] ἀπόδειξιν περὶ τῆς εὐγενείας τῆς σῆς θυγατρὸς περιέχουσιν, ἐπειδὴ οὐδὲν κωλύει καὶ σὲ εὐγενῆ καὶ ταύτην δούλην εἶναι.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀντωνίαν.* Εἰ πέποιθας ὅτι δύναται ὑπὸ σοῦ ἀποδειχθῆναι ὅτι ὁ ὑπὸ τῆς σῆς πατραδέλφης γραφεὶς κληρονόμος εἴτε ἕνεκεν ἐλαττώματος τῆς διαθήκης εἴτε ἕνεκεν οἱουδήποτε ἄλλου λόγου οὐ δύναται καταλαβεῖν τὴν κληρονομίαν, περὶ ταύτης τῆς κληρονομίας παρὰ τῷ διοικητῇ τῆς ἐπαρχίας κινεῖν δύνασαι.

Ἐδόθη ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Χρονίαν.* Ἐπειδὴ τὰ πράγματα οὐκ ἐν τοῖς συμβολαίοις πράττονται, ἀλλ' ἐν τούτοις τοῦ πραχθέντος πράγματος ἡ μαρτυρία εἰσφέρεται, γενέσθαι τὴν ἀγορασίαν καὶ εἰς σχολάζουσαν νομὴν εἰσαχθῆναι τὸν σὸν πατέρα καὶ τὸ τίμημα ἀριθμῆσαι οἵαις δύνασαι τῷ δικαίῳ ἐγνωσμέναις ἀποδείξεσι διδάσκειν ὀφείλεις.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

13. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἰουστῖνον.* Οὐ δι' ἐπιστολῶν ὁ δεσμὸς τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας, ἀλλὰ διὰ τῆς γεννήσεως ἢ τῇ διατυπώσει τῆς υἱοθεσίας συνάπτεται, οὐδ' ὁ ἐναντίον ἀπόντος διαιρετέας τῆς κληρονομίας χάριν ὥσπερ κατ' ἀδελφοῦ ὑπὲρ δούλης ζητηθεὶς δικαστὴς τῆς οὐσίας τὴν ἀλήθειαν ἀνατρέπει. 1 Εἴτε ὅθεν ὥσπερ πρὸς ἀδελφήν, ἣν πέποιθας ὅτι δύνασαι δούλην ἀποδεῖξαι ,ἐπιστολὴν ἔπεμψας, εἴτε ἀποδειχθῇ ζητηθεὶς δικαστὴς περὶ διανομῆς κλήρου ὡσεὶ ὑπὲρ συγκληρονόμου, ἡ τῆς ἀδελφότητος ζήτησις διὰ τούτων ἀρθῆναι οὐκ ἠδυνήθη.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Δεκεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

14. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μουκιανόν.* Οὐχὶ ψιλαῖς διαβεβαιώσεσιν οὐδ' ἐψευσμένῃ ἀπογραφῇ [δηλώσει], κἂν ἑκάτεροι συναινῶσιν, ἀλλ' ἐν νομίμῳ γάμῳ συλλαμβανόμενα ἢ ἐπισήμῳ υἱοθεσίᾳ τὰ τέκνα κατὰ τὸ πολιτικὸν δίκαιον τῷ πατρὶ [ἴδια] καθίστανται. Εἰ ὅθεν πέποιθας ὅτι οὗτος, καθ' οὗ ἐδεήθης, ἀλλότριός ἐστιν, διὰ σοῦ ἢ διὰ τοῦ πληρεξουσίου τὴν διαβεβαίωσιν αὐτοῦ πλαστὴν ἀποκάλυψον.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Δεκεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

15. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀντωνῖνον.* Ἡ βία ἐκείνου, ὅστις ἑαυτὸν δεσπότην ἀξιοῖ, πρὸς τὸ ἐπιτιθέναι τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως τῷ δούλῳ οὐδαμῶς συμβάλλεται. Ὁπότε οὖν ἀπόδρασαί σε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Σεβήρου ὁμολογεῖς, διαβεβαιοῦσαι ὅμως ὅτι ὑπ' ἐκείνου οὐχὶ νομίμῳ ἀρχῇ [λόγῳ], ἀλλὰ διὰ βίας κατεσχέθης, ἐρευνηθέντος πρότερον, ἂν ἐν τῇ νομῇ τῆς ἐλευθερίας δίχα δόλου κακοῦ ἔμελλες ὑπάρχειν, καὶ τότε ἐκ τοῦ τοιούτου ἀποτελέσματος δειχθήσεται τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως τίς ὀφείλει ὑπεισελθεῖν.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

16. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Φίλιππον καὶ Σεβαστιανήν.* Εἴτε νέμεσθε τὰ κτήματα, ἅτινα ἀπὸ τοῦ κοινοῦ πατρὸς ἑαυτοῖς οἱ χειράφετοι ἀδελφοὶ δωρηθέντα ἀξιοῦντες διεκδικοῦσιν, αὐτοῖς ἐπίκειται ἡ ἀνάγκη τῆς τοῦ πραχθέντος ἀποδείξεως, εἴτε αὐτῶν ταῦτα τὰ κτήματα, ὡσεὶ ὑπὸ τοῦ ὑμετέρου πατρὸς αὐτοῖς δωρηθέντα, κρατούντων, ὑμεῖς κληρονόμοι ὑπάρχοντες τοῦ πατρὸς ἐνάγετε [ἀπαιτεῖτε], ὅπως' τὴν ὑμετέραν ἐναγωγὴν μὴ συνεστηκέναι ἀποκαλύψωσι,πόθεν δεσπόται ἐγένοντο,ζητήσεως ἀνακυπτούσης ἐξαναγκάζονται διδάσκειν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

17. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Παυλίναν.* Τὴν σὴν μητέρα λαβοῦσαν τὴν ἐλευθερίαν καὶ σὲ ὕστερον γεννηθεῖσαν δειχθῆναι προσήκει, ἵνα εὐγενὴς ἀποδειχθῆναι δυνηθῇς. Διότι τοῦτο, ὅτι τοῖς σοῖς ἀδελφοῖς οὐδεμία κινεῖται ζήτησις,πρὸς σὴν ὑπεράσπισιν κατ' οὐδὲν συμβάλλεσθαι δύναται.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

18. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Βιολεντίλλαν.* Ὁπότε ἐν ταῖς σαῖς δεήσεσι σημαίνεις ὅτι ἀγνοούσης σοῦ ἐκεῖνος, οὗ ἐμνημόνευσας, ἐποίησεν ἵνα τὸ κτῆμα περιληφθῇ [ἐνταγῇ] ἐν τοῖς συμβολαίοις ὡσεὶ ὑπὸ σοῦ δωρηθὲν αὐτῷ, εἰ ἀληθῆ εἰσιν ὅσα ἐνέθηκας, οὐδ' εἰς ὄνομα γενομένης δωρεᾶς ὁ ἀγρὸς οὗτος περιέρχεται. 1 Ὅθεν προσέλευσιν δεξαμένου τοῦ ἁρμοδίου δικαστοῦ ἀποδεικνύειν σε χρὴ ὅτι παρὰ τὴν σὴν βούλησιν τοῦτον τὸν ἀγρὸν ἐν τῷ ἐγγράφῳ ἑαυτῷ προγραφῆναι [προσκυρωθῆναι] ὁ σὸς ἀντίδικος εἰργάσατο, ἵνα κατὰ τὴν δύναμιν τῆς ἡμετέρας ἀντιγραφῆς δυνηθῇς λαβεῖν ἀπόφασιν.

Ἐδόθη ἐν Βυζαντίῳ τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

19. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μένανδρον.* Τὴν ἀναβλητικὴν ἔνστασιν ἀντιτάσσεσθαι μὲν ἐν ἀρχῇ, ἀποδεικνύεσθαι ὅμως χρή, μεθ' ὃ ἐνάγων ἀποδείξῃ ὅπερ διαβεβαιοῦται.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

20. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Φρονίμην.* Ἐὰν ἀπὸ τῆς νομῆς τῆς δουλείας, τῶν ἐγγράφων τῆς ἀγορασίας ὑφαιρεθέντων, εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἀναφωνῇ ἡ Εὐτυχία, ἐπειδὴ τῷ ἐνάγοντι τῆς ἀποδείξεως τὸ βάρος ἐπίκειται, τῆς ἐναγωγῆς αὐτῆς ἀπολειπομένης [μὴ οὔσης βασίμου] τούτοις βοηθεῖσθαι οὐ δύναται.Διότι, ἂν εἰς τὴν δουλείαν ἀπαιτῆται, πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀγορασίας οὐκ ἔστι χρεία ἄλλων τεκμηρίων, ἀλλ' ἀρκεῖ ἀποδεῖ-

ξαι τὴν τῶν συμβολαίων κλοπήν.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ τετάρτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

21. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Κρῖσπον.* Οἱ ἀλλότρια συμβόλαια κλέπτοντες εἰς ἀπόδειξιν τῆς δεσποτείας χρήσασθαι τούτοις οὐδαμῶς δύνανται, ἐπειδὴ μάλιστα ἡ ἀνάγνωσις αὐτῶν οὐχὶ τῷ ἀναγινώσκοντι, ἀλλ' ἐκείνῳ,ὃν ἡ ὑφὴ τῆς γραφῆς σημαίνει, βοηθεῖ. Ἐπειδὴ ὅθεν οὐδὲ τὰ λοιπὰ τῶν ἀποδείξεων τεκμήρια ἀποδοκιμάζονται, τῷ προσήκοντι δικαίῳ τὴν δεσποτείαν τῶν κτημάτων, ἅτινα εἰς ζήτησιν καταφέρονται [ἔρχονται], εἰς σὲ ἀνήκειν ἀπόδειξον. Διότι ὁ διεκδικῶν πρᾶγμα ἀπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ ἅτε διαβεβαιούμενος ὅτι νομίσματα ἴδια ἑαυτοῦ ἠριθμήθησαν [κατὰ τὴν ἀγορασίαν ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ] οὐ προσήκει ἵνα περὶ τὴν ἀπόδειξιν μοχθῇ, ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον γεγονός, κἂν ἀποδειχθῇ, τῇ ἐναγωγῇ [αὐτοῦ] οὐδὲν παρέχει ὑποστήριγμα.

Ἐδόθη ἐν Σιγγιδούνῳ τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

22, *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀγαθοκλέα.* Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς δουλείας τοῦ Γλύκωνος οὐκ ἀρκεῖ ὅτι ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ὁ ἀδελφὸς δουλικὰς ἐποιήσαντο ὑπηρεσίας, διότι οὐδὲ τῶν εὐγενῶν ἡ συγκατάβασις [ἡ εἰς τὴν δουλείαν κατάπτωσις] βλάπτει τοὺς δεσμῷ συνδεδεμένους [τοὺς συγγενεῖς], οὐδ' ἐκ τῶν παρὰ τῆς αὐτῆς μητρὸς γεννηθέντων δούλων ὁ εἷς κωλύεται τὴν ἐλευθερίαν κτήσασθαι.

Ἐδόθη τῇ ἐνάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

23. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μενέλαον.* Ὁ ἐνάγων, ὅπερ διϊσχυρίζεται ὁμολογῶν ὅτι οὐ δύναται ἀποδεῖξαι, οὐχ ὑποχρεοῖ τὸν ἐναγόμενον τῇ ἀνάγκῃ τοῦ δεῖξαι τὸ ἀντίθετον, ἐπειδὴ ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων οὐδεμία ἐστὶν ἀπόδειξις τοῦ ἀρνουμένου γεγονός τι.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ νῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

24. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐάλης, Γρατιανὸς καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Ἀντώνιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Κελεύομεν ἵνα ἐφεξῆς πάντες,ὅσοι ὑπόπτους [ἀθεμίτους] γραφὰς σοφίζονται, ὁπόταν τι ἐν δικαστηρίῳ προενέγκωσιν, εἰμὴ αὐτοὶ ἐποικοδομήσωσι τὴν ἀλήθειαν, [κελεύομεν ἵνα] ὀφείλωσι κατέχησθαι ὡς ὑπεύθυνοι ἀθεμίτου [ἀνοσίου] γραφῆς καὶ ὥσπερ πλαστογράφοι.

Ἐδόθη ἐν Τρηονήρῳ τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 378 ἐπὶ τῆς ἕκτης ὑπατείας τοῦ Οὐάλεντος καὶ τῆς δευτέρας τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ Αὐγούστων.

25. *Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Φλῶρον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Γινωσκέτωσαν πάντες οἱ κατήγοροι ὅτι ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα καταφέρειν ὀφείλουσιν εἰς δημοσίαν ἐξέτασιν, ὅπερ ὠχυρωμένον ἔσται μάρτυσιν ἐπιτηδείοις ἢ ἐξηρτυμένον [ἐφωδιασμένον] φανερωτάτοις ἐγγράφοις ἢ τεκμηρίοις πρὸς ἀπόδειξιν ἀναμφιβόλοις καὶ τοῦ φωτὸς λαμπροτέροις εὔλυτον.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 382 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀντωνίου καὶ Συαγρίου.

20(1).

περὶ μαρτύρων.

1. Κατὰ ἐγγράφου μαρτυρίας ἄγραφος μαρτυρία οὐ προσφέρεται.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Κάρπον.* Ἐὰν ζήτησίς σοι [ἀμφισβήτησις] περὶ εὐγενείας γένηται, ἀσφάλισαι τὴν δίκην ἐγγράφοις καὶ ἐλέγχοις, οἷς νομίζεις: διότι μόνοι οἱ μάρτυρες εἰς ἀπόδειξιν τῆς εὐγενείας οὐκ ἀρκοῦσιν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι πρὸς Ῥόζαν.* Καὶ τῷ πολιτικῷ δικαίῳ τῆς οἰκειακῆς μαρτυρίας ἡ πίστις ἀποδοκιμάζεται.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 225 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Βαλεριανοῦ καὶ τῆς δευτέρας τοῦ Γαλλιηνοῦ Αὐγούστων.

4. *Οἱ αὐτοκράτορες Κᾶρος, Καρῖνος καὶ Νουμεριανὸς Αὔγουστοι πρὸς Αὐρήλιον.* Μόνη ἑνὸς ἀνθρώπου μαρτυρία προσφερομένη καὶ μὴ ἄλλοις νομίμοις βοηθήμασι τῆς αἰτίας ἀποδεικνυομένης βέβαιόν ἐστιν ὅτι οὐδεμιᾶς ἐστι ῥοπῆς [οὐδὲν ἔχει ἀποτέλεσμα].

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 284 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Καρίνου καὶ τῆς τοῦ Νουμεριανοῦ.

5. *Αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Κάνδιδον.* Ἐκείνους τοὺς μάρτυρας πρὸς τὸ βοηθεῖσθαι τὴν ἀλήθειαν προσάγεσθαι χρή, οἵτινες πάσης χάριτος καὶ δυναστείας δύνανται προτιθέναι [προτιμᾶν] τὴν πίστιν τὴν ὀφειλομένην τῇ δικαστικῇ εὐλαβείᾳ.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 286 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Ἀκουϊλίνου.

6. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Τέρτυλλον.* Γονεῖς καὶ παῖδες ἐναντίον ἀλλήλων οὐδὲ βουλόμενοι εἰς μαρτυρίαν εἰσὶ προσδεκτέοι.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ τετάρτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

7. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Διογένην καὶ Ἰγγένουον.* Τὰ μάλιστα βαρύ ἐστιν ὅπερ αἰτεῖσθε, ἵνα ἐκβιασθῇ τὸ ἀντίδικον μέρος εἰς παράστασιν ἐκείνων [τῶν μαρτύρων], δι' ὧν γίγνεται αὐτῷ τὸ πρᾶγμα. Νοεῖτε ὅθεν ὅτι τῇ ὑμετέρᾳ ἐναγωγῇ τὰς οἰκείας ὀφείλετε προσφέρειν ἀποδείξεις, οὐχὶ δ' ἵνα ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων προσαχθῶσιν [αὗται] καθ' ἑαυτῶν.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

8. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Δερούλωνα.* Οὐκ ἀμφιβάλλεται ὅτι οἱ δοῦλοι ὑπὲρ τοῦ δεσπότου [οὐ δύνανται ἐρωτᾶσθαι], ὃν τρόπον κατ' αὐτοῦ ἐρωτᾶσθαι οὐ δύνανται,ὑπὲρ οἰκείας ὅμως πράξεως [ἑαυτῶν] δύνανται ἐρωτᾶσθαι.

Ἐδόθη ἐν Ῥηγινασσίῳ ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

9. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἄρχοντα.* Πάλαι ἤδη προσετάξαμεν ἵνα τῇ τοῦ ὅρκου θρησκείᾳ οἱ μάρτυρες, πρὶν ἢ παράσχωσι τὴν μαρτυρίαν, δεσμεύωνται, καὶ ἵνα τοῖς ἐντιμοτέροις μάρτυσι

(1) Βασ. 21, 1, 25 ἐπ.

μᾶλλον πίστις παρέχηται, ὁμοίῳ δὲ τρόπῳ ἐθεσπίσαμεν καὶ ἵνα ἑνὸς τὴν μαρτυρίαν μηδεὶς τῶν δικαστῶν ἐν οἱᾳδήποτε δίκῃ εὐχερῶς ἀνέχηται προσδεκτὴν γίγνεσθαι. Καὶ νῦν φανερῶς θεσπίζομεν ἵνα ἑνὸς μάρτυρος ἡ ἀπάντησις μηδόλως ἀκούηται, κἂν ἔτι τοῦ περιλάμπρου βουλευτηρίου τῇ τιμῇ λαμπρύνηται [κἂν ἔτι συγκλητικὸς ᾖ].

Ἐδόθη ἐν Ναϊσσίῳ τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 334 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ὀπτάτου καὶ Παυλίνου.*

10. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐάλενς, Γρατιανὸς καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Γράκχον ἔπαρχον τῆς πόλεως.* Τὰ δίκαια ἀπὸ πάντων ἀφεῖλον τὴν εὐχέρειαν τοῦ λέγειν μαρτυρίας ἐν οἰκείῳ πράγματι [τοῦ μαρτυρεῖν].

Ἀνεγνώσθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Δεκεμβρίου 376 *ἐπὶ τῆς πέμπτης ὑπατείας τοῦ Οὐάλεντος καὶ τῆς τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ Αὐγούστων.*

11. *Οἱ αὐτοκράτορες Ὁνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Καικίλιον ἔπαρχον πραιτωρίων* Ἐπειδὴ ἐλεύθεροι μάρτυρες εἰς τὰς δίκας ζητοῦνται τὰς ἀλλοτρίας, ἐὰν κοινωνοὶ καὶ μέτοχοι τοῦ ἐγκλήματος μὴ λέγωνται, ἀλλὰ πίστις ἐξ αὐτῶν τῆς εἰδήσεως ἀπαιτῆται, ἐν τῇ παραγωγῇ τῶν ἀναγκαίων προσώπων, τοὐτέστι τῶν μαρτύρων, τοιαύτη ὀφείλει εἶναι ἡ τοῦ δικάζοντος ἀσφάλεια [φροντίς], ἵνα τούτοις ἐλευσομένοις εἰς τὸ δικαστήριον διὰ τοῦ κατηγόρου ἢ ὑπ' ἐκείνων, δι' οὓς ἐζητήθησαν, τὰ προσήκοντα δαπα-
1 νήματα δοθῆναι προστάξῃ. Τὸ αὐτὸ δὲ δίκαιόν ἐστιν καὶ ἐὰν ἐν χρηματικῇ δίκῃ μάρτυρες παρ' ἑκατέρου μέρους προσακτέοι εἰσίν.

Ἐτόθη ἐν Ραβέννῃ τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 409 *ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας τοῦ Ὁνωρίου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.*

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι.* Τῶν ἀπελευθέρων ἐναντίον τῶν πατρώνων τὰς ἀθεμίτους καὶ ἀναισχύντους φωνὰς ποινῆς ἐπιβολῇ ἀποκλείομεν καὶ οὕτως, ἵνα μὴ μόνον ἑκουσίως προσελθεῖν μὴ τολμῶσιν, ἀλλὰ μηδὲ προσκαλούμενοι κἂν εἰς τὸ δικαστήριον ἐλθεῖν ἐξαναγκάζωνται.

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ τῇ τετάρτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Αὐγούστου 423 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μαρινιανοῦ καὶ Ἀσκληπιοδότου.*(1)

13. Ὁ τὰ ψευδῆ μαρτυρήσας πρότερον μὲν ἐπιορκεῖ, δεύτερον δὲ καὶ ὡς πλαστογράφος ἐνάγεται καὶ ἐν αὐτῷ δὲ τῷ καιρῷ τῆς μαρτυρίας ὑπονοηθεὶς ψεύδεσθαι βασάνοις ὑπόκειται.
4 Εἰ δὲ βουληθείη ὁ ἐκ τῆς ψευδοῦς μαρτυρίας καταδικασθεὶς πολιτικῶς κινῆσαι κατὰ τοῦ ψευδομαρτυρήσαντος, λήψεται παρ' αὐτοῦ πᾶσαν ἣν ὑπέστη ζημίαν πρὸς τῷ καὶ τὴν ἀπὸ τῶν νόμων ὡρισμένην τιμωρίαν ὑφίστασθαι.
2 Εἰ δὲ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πρωτοτύπῳ δίκῃ ψευσάμενος ἐλεγχθείη, ἔργον ἔστω τοῦ δικάζοντος ἢ εἰς πᾶσαν τὴν ἐπιφερομένην ἐκείνῳ, καθ' οὗ ἐμαρτύρησε, δίκην καταδικάζειν αὐτὸν ἢ εἰς ἔλαττον καὶ τιμωρίαις ὑποβάλλειν αὐτόν· φυλαττομένων πάντων τῶν ἤδη νενομοθετημένων περὶ τῶν τὰ ψευδῆ μαρτυρούντων.

14. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων Αὔγουστος πρὸς Ἀρκάδιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Θεσπίζομεν ἵνα μηδεὶς παντελῶς, ὁπότε ἅπαξ παρ' οἱῳδήποτε δικαστῇ, εἰ καὶ μὴ παρὰ τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ, χάριν τοῦ μαρτυρῆσαι προσέλθῃ, μὴ δύνηται προτάσσειν τὴν ἔνοπλον τυχὸν στρατείαν ἢ οἱανδήποτε ἄλλην φόρου παραγραφὴν ἐπὶ τῷ ὑπεκφυγεῖν τὴν τοῦ δικαστοῦ ἀγανάκτησιν, ἣν ἤθελε προκαλέσῃ [ἐκκεντρίσῃ] ἢ τῆς μαρτυρίας τῶν ρημάτων ἡ ἀναισχυντία ἢ

(1) Τίθενται ὡς ἐν τῷ κειμένῳ.

τοῦ πράγματος ἡ ποιότης, ἀλλ' ἵνα πάντες, ὅσοι ἐν πολιτικῇ δηλονότι δίκῃ ἤθελον παρέχῃ τὴν ἑαυτῶν μαρτυρίαν, ἀποχωριζομένου [ἀπ' αὐτῶν] καὶ ὡσεὶ πρὸ τοῦ δικαστηρίου ἐν τῷ μεταξὺ [προσωρινῶς] ἀποβαλλομένου τοῦ προνομίου τῆς τοῦ φόρου ἐνστάσεως, ἀποστερούμενοι τῆς τοιαύτης βοηθείας οὕτω εἰς τοῦ δικάζοντος εἰσέρχωνται τὸ ἄδυτον, ὥστε, ὅ,τι δήποτε προσκρούσῃ τοῖς ὠσὶν αὐτοῦ, νὰ μὴ ἀμφιβάλλωσιν ὅτι φοβερὸν ἔσται αὐτοῖς: διδομένης ἁπαξάπασι τοῖς δικασταῖς τῆς ἐξουσίας ἵνα δίχα τινὸς κωλύματος παραγραφῆς [ἐνστάσεως], (ὥσπερ πολλάκις εἴρηται), τοὺς μάρτυρας, ὧν τὰς φωνὰς ἂν ἀντιληφθῶσι μὴ στερεῖσθαι ψεύδους ἢ ἀπάτης, κατὰ τὴν ποιότητα δηλονότι τοῦ ἀδικήματος τιμωρῶσιν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 486 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Λογγίνου.*

15 (1). Ἡ διάταξις ἀκολούθως τῇ πρὸ αὐτῆς ἐπιτρέπει τοῖς διαιτηταῖς ἐξουσίαν ἔχειν τοὺς τὰ ψευδῆ μαρτυροῦντας ὑποβάλλειν σωφρονισμῷ τῷ δέοντι. Ἐὰν ἰδιωτικὴν μὲν ὑποχραφόμενοι τύχην, δύνανται βασανισθῆναι, ἤ, ἐὰν συνίδωσιν αὐστηροτέρας τὸ πρᾶγμα δεῖσθαι κολάσεως, καὶ διὰ τοῦ πραίτωρος τοῦ δήμου τούτους ἐπιστρέφειν. Εἰ δὲ ζώνην τυχὸν εἴη ὁ μάρτυς περιβεβλημένος καὶ μὴ δύναται παρὰ τοῦ διαιτητοῦ σωφρονίζεσθαι, τότε γίνεσθαι μὲν ἀναφορὰν πρὸς τὸν ἄρχοντα τὸν πέμψαντα αὐτῷ τὴν ὑπόθεσιν τὰ περὶ τοῦ πράγματος μηνύουσαν, καὶ ἡ τοιαύτη ἀναφορὰ ἀζημίως ἐμφανιζέσθω παρὰ τῷ ἄρχοντι, καὶ λοιπὸν ὁ ἄρχων δεχόμενος τὴν περὶ τῶν μαρτύρων ἀναφοράν, εἰ μὲν τύροι τὸ πρᾶγμα τελείως κεκριμένον ἐν τῆς τῶν μαρτύρων, τὰ περὶ αὐτῶν τῶν μαρτύρων ἐξετάσας παρέχει τὴν αὐτοτελῆ ψῆφον· ἐὰν δὲ συνίδῃ καὶ μετὰ τὴν μαρτύρων ἐξέτασιν δεόμενον τὸ πρᾶγμα ζητήσεώς τινος, τηνικαῦτα πάλιν παραπεμπέτω τὰ λοιπὰ τοῦ
3 πράγματος πρὸς τὸν διαιτητήν. Ὀφείλει δὲ οὕτω τὰς μαρτυρίας κρίνειν, ὡς εἴρηται ἐν τῇ πρὸ ταύτης διατάξει, τουτέστιν ἵνα μηδεμίαν φόρου παραγραφὴν δύνωνται προβάλλεσθαι πρὸς ἀποφυγὴν τῆς κατ' αὐτῶν ἀγανακτήσεως, ὡς ἅπαξ ἑκουσίως ἑλόμενοι μαρ-
4 τυρῆσαι. Ἐὰν δέ τις τὸν ἴδιον ἀντίδικον περὶ συγγενείας ἀπαιτήσῃ συστάσεις, λέγων αὐτὸν μὴ εἶναι συγγενῆ, καὶ ἐλεγχθείη ψευδόμενος, ταύτην ἀπολαμβανέτω τὴν τιμωρίαν, ἵνα, κἂν ταῖς ἀληθείαις ἐστὶ συγγενής, ἀπολέσει τὰ ἐξ ἀδιαθέτου δίκαια τὰ πρὸς ἐκεῖνον, ὃν ἀπῄτησε τὰς περὶ τῆς συγ-
5 γενείας ἀποδείξεις. Μᾶλλον δὲ ἐπειδὴ τοῦτο τὸ προνόμιον εὐκαταφρόνητον ἦν, ἑκάστου λέγοντος, ὅτι, κἂν μὴ δουλαγωγήσω, οὐ πάντως ἐγὼ μέλλω κληρονομεῖν αὐτόν, ἴσως γὰρ ἐπὶ διαθήκῃ τελευτᾷ, κελεύει ἡ διάταξις τὸν ἀπαιτοῦντα γένους σύστασιν τέως πρὸ πάντων ὀμνύναι, ὡς νομίζων μὴ εἶναι συγγενῆ τὸν διάδικον τοῦτο λέγει· καὶ εἰ μὲν ἐπομόσεται, δύναται κληρονομῆσαι, λοιπὸν δὲ μετὰ τὸν τούτου ὅρκον ὀφείλει ὁ τὰς συστάσεις ἀπαιτούμενος ταύτας παρασχεῖν.
6 Χρεία δὲ ἐν τῇ ἀποδείξει μαρτύρων πέντε, ἐὰν μὴ ὦσι δικαιώματα πρὸς σύστασιν ἐπιτήδεια· εἰ δὲ εἰσὶ δικαιώματα, ἀρκούμεθα τρισὶ μάρτυσιν· εἰ δὲ τὸ δικαίωμα τοιοῦτόν ἐστι, ὥστε ἀντὶ πάντων ἀρκεῖν (ἴσως γὰρ ὑπόμνημα δημόσιον ἦν), τότε οὐδὲ δεό-
7 μεθα μαρτύρων. Ἐπιφέρει δὲ καὶ ἕτερον κεφάλαιον ἡ διάταξις τοιοῦτον· ἐάν τις ἐν ὑπομνήμασι καὶ ἐν συμβολαίῳ προσμαρτυρήσῃ, ἀνάγκην ἐχέτω

(1) Τίθενται ὡς ἐν τῷ κειμένῳ.=Βασ. 21, 1, 39.

πᾶσι τρόποις καὶ δίκης ἐπὶ τῷ πράγματι κινουμένης μαρτυρῆσαι, κἂν ἕτερον φόρον ἐπιγράφηται εἰ γὰρ μὴ τοῦτο εἴπωμεν, βλάπτεται ὁ δεηθεὶς τῆς αὐτοῦ μαρτυρίας.

16.(1) Ἡ διάταξις κελεύει μὴ μόνον ἐν ταῖς ἐγκληματικαῖς δίκαις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς χρηματικαῖς ἕκαστον ἀναγκάζεσθαι μαρτυρεῖν μεθ' ὅρκου δόσεως, ἅπερ ἐπίσταται, ἢ ὀμνύειν, ὡς οὐκ ἐπίσταται, ὑπεξῃρημένων τῶν προσώπων τῶν ἀπὸ νόμου κωλυομένων μαρτυρεῖν καὶ τῶν ἰλλουστρίων καὶ τῶν ὑπερβεβηκότων αὐτούς, εἰ μὴ θεῖος γέ-
1 νηται τύπος. Καὶ εἰ μὲν ἐνδημοῦσιν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, δι' οἰκείας φωνῆς μαρτυρεῖν, εἰ δὲ ἀπολιμπάνονται, στέλλεσθαι τοὺς τῶν μερῶν ἐντολέας, ἐφ' ᾧ καταθέσθαι, ἅπερ ἐπίστανται, ἢ ἀπομόσασθαι, ἅπερ ἀγνοοῦσι· δηλονότι καὶ ἐπὶ τῆς ἐν ὑπομνήμασι μαρτυρίας τῶν αὐτῶν προσώπων ὑπεξῃ-
2 ρημένων. Πάσας δὲ τὰς ἐπὶ τούτοις διαλαλιὰς καὶ τὰς παραγωγὰς ἀζημίους εἶναι τοῖς μάρτυσιν. [*ἐν ἔτει* 527;]

17. *Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις μάρτυσιν ἐχρήσατο καὶ οἱ αὐτοὶ μάρτυρες κατ' αὐτοῦ ἐν ἄλλῃ δίκῃ προσάγωνται, οὐκ ἔξεσται αὐτῷ τὰ πρόσωπα τούτων ἐξαιρεῖν, εἰ μὴ δείξῃ ἔχθρας μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἐκείνων ὕστερον ἀναφυῆναι, ἐξ ὧν τοὺς μάρτυρας ἐκβάλλεσθαι οἱ νόμοι παραγγέλλουσι: μὴ ἀφαιρουμένης δηλονότι ἀπ' αὐτοῦ τῆς ἀδείας ἵνα ἐξ αὐτῶν τῶν καταθέσεων τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν ἐλέγχῃ. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν καθαραῖς ἀποδείξεσι δόσει ἢ ὑποσχέσει χρημάτων αὐτοὺς διαφθαρῆναι δείξῃ, καὶ ταύτην τὴν δικαιολογίαν ἀκεραίαν αὐτῷ φυλάττεσθαι προστάττομεν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουνίου 528 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ Αὐγούστου.*

18. *Ὁ Αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τῶν μαρτύρων τὴν εὐχέρειαν, δι' ὧν πολλὰ τῆς ἀληθείᾳ ὑπεναντία κατορθοῦνται, ἐφ' ὅσον δυνατὸν ἐστίν, ἀποτέμνοντες προ-λέγομενπᾶσιν, ὅσοι ἐγγράφως τὰ ὑπ' αὐτῶν ὀφειλόμενα ὡμολόγησαν, ὅτι οὐκ εὐχερῶς ἀκουσθήσονται, ἐὰν λέγωσιν ὅτι παντὸς τοῦ χρέους ἢ καὶ μέρους τὴν καταβολὴν ἀγράφως ἐποίησαν καὶ βούλωνται εὐτελεῖς καὶ τυχὸν ἐξηγορασμένους μάρτυρας περὶ τῆς τοιαύτης καταβολῆς προσάγειν, εἰ μὴ πέντε μάρτυρες ἀξιόπιστοι καὶ ὑψίστης καὶ ἀκεραίας ὑπολήψεως παρόντες ἦσαν τῇ καταβολῇ συντελουμένῃ καὶ οὗτοι σὺν τῇ τοῦ ὅρκου θρησκείᾳ καταθέσωσιν ὅτι ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτῶν κατεβλήθη τὸ χρέος, ἵνα, γινώσκοντες πάντες ὅτι οὕτω ταῦτα ὡρίσθησαν, μὴ ἄλλως τὸ χρέος ἢ μέρος αὐτοῦ καταβάλλωσιν, εἰ μὴ ἢ ἀσφάλειαν ἐγγράφως λήψονται ἢ τηρήσουσι τὴν προειρημένην τῶν μαρτύρων ἀπόδειξιν: Ἐκείνων δῆλον ὅτι, οἵτινες ἤδη ἐγγράφως τὸ χρέος ἢ μέρος αὐτοῦ κατέβαλον, τῆς παρούσης διατάξεως δικαίως ὑπεξαιρουμένων Εἰ δ' ἐγένετο μὲν ἡ [τοιαύτη] ἀσφάλεια, τυχηρᾷ ὅμως περιστάσει ἢ ἐμπρησμοῦ ἢ ναυαγίου ἢ ἄλλου δυστυχήματος ἀνετράπη [ἀπωλέσθη], τότε ἐξέστω τούτοις οἵτινες τοῦτο ὑπέστησαν, τὴν αἰτίαν τῆς ἀπωλείας ἀποδεικνύουσι καὶ τὴν τοῦ χρέους καταβολὴν διὰ μαρτύρων ἀποδεικνύειν καὶ τὴν ζημίαν ἐκ τῆς ἀπωλείας τῶν ἐγγράφων ἀποφεύγειν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουνίου 528 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ Αὐγούστου.*

(1) Τίθενται ὡς ἐν τῷ κειμένῳ.=Βασ. 21, 1, 39.

19. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν ποτε ἄκοντας μάρτυρας ἐν χρηματικαῖς δίκαις ἐκ τοῦ ἡμετέρου νόμου τις ἑλκύειν βούληται, εἰ μὲν [οὗτοι] ἑκουσίως ἐγγύησιν τοῦ ἑαυτῶν προσώπου [τῆς ἑαυτῶν παραστάσεως] δίχα ζημίας παρασχεῖν βούλονται, τοῦτο γίγνεσθαι, εἰδὲ μὴ βούλονται, μὴ ἐν φυλακῇ δεσμωτηρίου ἐμβάλλεσθαι, ἀλλὰ ὅρκῳ τούτους ὑποβάλλεσθαι [εἰς τὴν ἐξέτασιν προσελ-
1 θεῖν] κρίνομεν. Διότι, ἐὰν ὑπὲρ ὁλοκλήρου τῆς δίκης τοῦ ἀγῶνος τῷ ὅρκῳ πιστευτέον εἶναι τῶν μαρτύρων ἐνόμισαν οἱ τούτους προσαγαγόντες, πολλῷ μᾶλλον [διὰ] τὴν παρουσίαν αὐτῶν τοῖς μάρτυσι τῷ ὅρκῳ τούτων πι-
2 στεύειν ὀφείλουσιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ προσήκει ἵνα μηδαμῶς οἱ μάρτυρες ἐν ταῖς τοιαύταις περιστάσεσι παρεκτείνωνται καὶ ὑπὲρ ἀλλοτρίων συμφερόντων ἰδίαις ἐντυγχάνωσι δυσχερείαις, ὁρίζομεν ἵνα μὴ πλέον οἱ μάρτυρες παραφυλάττειν τοὺς δικαστὰς ἐξαναγκάζωνται, ἀφ' ἧς ὑπεμνήσθησαν [προσεκλήθησαν], εἰ μὴ μόνον πεντεκαίδεκα ἡμέρας, ὧν εἴσω οἱ δικασταὶ προνοείτωσαν, ἵνα τὴν διάγνωσιν ὑποδέξωνται, ἐν ᾗ οἱ μάρτυρες ἀναγκαῖοι ἐφάνησαν, ὅπως παντὶ τρόπῳ ἄδεια αὐτοῖς συγχωρῆται καὶ τοῦ ἑτέρου μέρους ἀπολειπομένου καὶ μηδαμῶς αὐτοὺς παραφυλάττειν βουλομένου, ἐὰν διὰ τῶν ἐκβιβαστῶν ὑπομνησθέντες ἐλθεῖν ἀρνηθῶσι, τοὺς μάρτυρας δέχεσθαι καὶ τοῦ ἑτέρου μέρους παρόντος, ὅπερ αὐτοὺς προσήγαγε, τὰς μαρτυρίας αὐτῶν λαμβά-
3 νειν. Τούτων δὲ τῶν ἡμερῶν διαρρεουσῶν ἐξέστω τοῖς μάρτυσιν ἀποχωρεῖν ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ οὐδεμίαν ἔχοντος ἐξουσίαν αὐτοὺς, ἐὰν ἀπολιμπάνωνται, τὸ δεύτερον ἑλκύειν: αὐτὸν δὲ τὸν δικαστήν, ἐὰν ἐξ αὐτοῦ προῆλθεν ἵνα μὴ παρασχεθῇ ἡ μαρτυρία, τῷ βλαβέντι μέρει πᾶσαν ζημίαν ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας ἐπενεχθεῖσαν ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ οὐσίας ἐπανορθοῦν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 530 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.*

20. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁπότε παρ' αἱρετῷ δικαστῇ μάρτυρες προσήγοντο, ἀμφίβολον ἦν, πότερον ὤφειλε ταῖς αὐτῶν καταθέσεσιν ἐν τῷ δικαστηρίῳ ὁ διάδικος χρήσασθαι, ἢ ἄρα οὐκ ἦν ἀκουστέος. Θεσπίζομεν ἵνα, εἰ μέν τι ἐν τοῖς συνυποσχετικοῖς περὶ τῆς τοιαύτης αἰτίας ὥρισται, τοῦτο παραφυλάσσηται: εἰ δ' ὅμως μηδὲν συνεφωνήθη, ἐν ταῖς τοιαύταις περιπτώσεσιν, ἐὰν μὲν ἐπιζῶσιν οἱ μάρτυρες, ἵνα ἄδειαν ἔχῃ ἐκεῖνος, καθ' οὗ αἱ καταθέσεις αὐτῶν προσάγονται, ἂν ταύτας ἀποκρούσῃ, τοῦ ἐπιτρέπειν τοὺς μάρτυρας πάλιν προσάγεσθαι καὶ μὴ ἀντιτάσσεσθαι αὐτοῖς, ὅτι ἤδη τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν ἔδωκαν, ἤ, ἐὰν τοῦτο ἐπιτρέπειν μηδαμῶς βούληται, τὰς καταθέσεις αὐτῶν ὡσεὶ γενομένας λαμβάνειν παραφυλαττομένου κατ' αὐτῶν παντὸς νομίμου δικαίου, ὅπερ προσήκει αὐτῷ. Εἰ δὲ πάντες ἀπὸ τοῦδε τοῦ φωτὸς ἀφῃρέθησαν [ἐτελεύτησαν], τότε ἀνάγκην αὐτῷ ἐπιβάλλεσθαι ἵνα τῆς πίστεως τῆς γραφῆς ἀποδεικνυομένης, ἐν ᾗ αἱ καταθέσεις αὐτῶν ἀναφέρονται, ὡσεὶ γενομένας ταύτας δέχηται· εἰ δ' ὅμως τὰ πράγματα ἀνάμικτά εἰσι, καί τινες μὲν ἐξ αὐτῶν τεθνεῶτες, ἄλλοι δὲ ζῶντες, τότε ἐν μὲν τῇ τῶν ἐπιζώντων μαρτυρίᾳ ταύτην τὴν ἐπιλογὴν παραφυλάττεσθαι τῷ διαδίκῳ, καθ' οὗ προβάλλονται αἱ μαρτυρίαι, ἐπὶ δὲ τῶν προσώπων τῶν τεθνεώτων τὰς καταθέ-

σεις αὐτῶν μὴ εἶναι ἀποπτυστέας [ἀποβλητέας] : παντός, καθ' ἅπερ ἤδη προειρήκαμεν, νομίμου δικαίου ἐναντίον αὐτῶν καὶ τῶν μαρτύρων ἀκεραίου παραφυλασσομένου, ὅπερ προσήκει τῷ καθ' οὗ προβάλλονται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 530 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὁρέστου.*

21 (1).

Περὶ πίστεως ἐγγράφων καὶ ἀπωλείας αὐτῶν καὶ ἀνταποχῶν ποιητέων καὶ περὶ ἐκείνων, ἅτινα δίχα γραφῆς γίγνεσθαι δύνανται.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Σεπτιμίαν Μαρκίαν.* Τοὺς σοὺς χρεώστας οἱοισδήποτε λόγοις χρεωστεῖν σοι χρήματα ἐὰν ἀποδείξῃς, εἰς καταβολὴν ἐξαναγκάσει προσέλευσιν δεξάμενος ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας : οὐδ' ἀντικείσεταί σοι ἡ τῶν συμβολαίων ἀπώλεια, ἐὰν μόνον φανεραῖς ἀποδείξεσι τούτους χρεώστας εἶναι ἀποδειχθῇς.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 213 *ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.*

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανόν.* Ἐὰν χρῆσιν ποιήσῃς ἐγγράφου, περὶ οὗ ἄλλος κατηγορηθεὶς ἐπὶ πλαστογραφίᾳ ἠττήθη [κατεδικάσθη], καὶ ἕτοιμος ἦς, ἐὰν οὕτω δόξῃ [ἐκείνῳ], παρ' οὗ τὰ χρήματα αἰτεῖς, τοῦ αὐτοῦ ἐγκλήματος σαυτὸν ἔνοχον ποιῆσαι καὶ τὴν κρίσιν τοῦ κινδύνου τῆς τοῦ Κορνηλίου νόμου ποινῆς ὑπεισελθεῖν, οὐκ ἀντικείσεταί ἡ ἀπόφασις, καθ' ἣς οὐδὲ ἐκεῖνος, καθ' οὗ ἐξεδόθη, ἐξεκάλεσεν, οὐδὲ σύ, ὅστις τότε τῷ ἐγκλήματι οὐχ ὑπέκεισο, ἐξεκαλεῖν ὤφειλες.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου 223 *καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.*

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Αἰλιανόν.* Ἐὰν ὁ σὸς ἀντίδικος ἐν ὑπομνήμασι τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας, ὁπότε ἡ πίστις τοῦ ἐγγράφου, ὅπερ προσῆγεν, εἰς ἀμφίβολον ἐκαλεῖτο [ἀμφεβάλλετο], μὴ χρησόμενον αὐτὸν [τούτῳ τῷ ἐγγράφῳ] ἐμαρτύρατο, εὐλαβεῖσθαι οὐκ ὀφείλεις μὴ ἐκ ταύτης τῆς γραφῆς, ἣν μὴ εἶναι ἀληθῆ καὶ τῇ ὁμολογίᾳ ἐκείνου ἐβεβαιώθη, τὸ πρᾶγμα αὖθις ἀναζητηθῆ.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Μαΐου 226 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Μαρκέλλου.*

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Μαρκιανόν.* Τῶν καταβληθέντων τῷ ταμίᾳ [τοῦ δημοσίου] χρημάτων, ἐὰν ἕνεκεν τῆς αἰτίας τῶν ἀπολεσθέντων ἐγγράφων ἀποδείξεως ἀπορῇς, ἡ ἐξέτασις τῶν δημοσίων λόγων τὴν πίστιν ἀποδείξει.

Ἐδόθη τῇ δευτέρᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 239 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβιόλα.*

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Αὐρήλιον Πρῖσκον καὶ Μάρκον στρατιώτην.* Ὥσπερ ἄδικόν ἐστι τῶν ἐγγράφων τῇ βίᾳ τοῦ πυρὸς ἐξαλειφθέντων [ἐξαφανισθέντων] τοὺς χρεώστας τῶν χρεωστουμένων ποσοτήτων ἀρνεῖσθαι τὴν καταβολήν, οὕτως οὐχὶ παραχρῆμα εὐχερῶς δεῖ πιστεύειν τοῖς μεμφομένοις τὸ συμβὰν [τοῖς ἐνάγουσιν ἕνεκεν τοιούτου δυστυχήματος]. Νοεῖν ὄθεν ὀφείλετε ὅτι μὴ ὑπαρχόντων τῶν ἐγγράφων καὶ δι' ἄλλων ἐλέγχων [ἀποδείξεων] ἀποδεικνύετε ὅτι πρόσεστι πίστις ταῖς δεήσεσιν ὑμῶν.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 240 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Σαβίνου καὶ τῆς τοῦ Βενούστου.*

6. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Ἀουσκίδιον.* Βεβαίου δικαίου ἐστὶν ὅτι πολεσθείσης τῆς γενεθλιακῆς ἀπογραφῆς [τοῦ βιβλίου τῆς γεννήσεως] οὐκ ἐβλάβη ἡ σὴ κατάστασις.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 286 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Ἀκουϊλίνου.*

7. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ζηνίμαν.* Ἐάν, πληρωθείσης τῆς εἰθισμένης στρατείας ἐντίμως τοῦ ὅρκου [αὐτῆς] ἀπελύθης, κἂν τὰ περὶ τοῦ τοιούτου πράγματος ἔγγραφα, ὡς λέγεις, γενόμενα ἀπωλέσθησαν, ὅμως, ἐὰν ἄλλαις ἀναμφιβόλοις ἀποδείξεσιν ἢ ἐκ προσώπων ἢ ἐκ τῆς τῶν ἐγγράφων ἀδιαφθόρου [καθαρᾶς] πίστεως ἀποδειχθῆναι δύνηται, τὰ τῶν ἀρχαίων στρατιωτῶν [βετεράνων] προνόμια καὶ σὲ καταλαβεῖν δύνασθαι ἀμφίβολον οὐκ ἔστιν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 286 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Ἀκουϊλίνου.*

8. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἀλεξάνδραν.* Εἰ ὁμολογῆται ὅτι ἡ κυριότης τοῦ κτήματος, περὶ οὗ [δίκη] κινεῖται, παρ' ὑμῖν ἐστι, προνοήσει ὁ δικαστὴς ἵνα ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἐπικαρπωτοῦ μηδὲν πρόκριμα τῷ δεσπότῃ παρασχεθῇ ἕνεκεν τῆς ἀπωλείας τῶν ἐγγράφων.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 287 *ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ τῆς τοῦ Μαξιμιανοῦ Αὐγούστων.*

9. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀριστοκλείτην.* Καὶ ἐγγράφων μὴ παρεμβαινόντων ἡ ἅπαξ ὀρθῶς γενομένη διαίρεσις μὴ ἐχέσθω ἄκυρος.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.*

10. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Βικτωρῖνον.* Ὁπότε καὶ ἐγγράφων μὴ παρεμβαινόντων ἡ γενομένη πρᾶσις ἔγκυρος παραμένει, συνεπῶς ἀπολεσθέντων καὶ τῶν γενομένων [ἐγγράφων] μὴ αἱρεσθαι τὴν οὐσίαν τῆς ἀληθείας ἤρεσεν.

Ἐδόθη ἐν Ῥηγινασσίῳ τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 244 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Θεαγένην.* Χειραφεσίας γενομένης, κἂν ἡ τῶν ὑπομνημάτων δύναμις μὴ ὑπάρχῃ, ἐὰν ὅμως ἄλλαις ἀναμφιβόλοις ἀποδείξεσιν ἢ ἐκ προσώπων ἢ ἐκ τῆς τῶν ἐγγράφων ἀδιαφθόρου [καθαρᾶς] πίστεως ἀποδειχθῆναι δύναται ὅτι ἐγένετο ἡ χειραφεσία, τῇ τῶν ὑπομνημάτων φθορᾷ [ἀπωλείᾳ] ἡ ἀλήθεια ἀνατρέπεσθαι οὐκ εἴθισται.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Νοεμβρίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Διονυσίαν.* Εἰς τὴν σχολαίαν εἰσενεχθεὶς νομὴν τοῦ κτήματος δωρεᾶς ἕνεκεν, οὐχὶ ἔλασσον διὰ τοῦτο ταύτην κατέχειν δύνασαι, διότι προβάλλεται [περὶ] τούτου τοῦ πράγματος ἔγγραφον παραλειφθῆναι

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Δεκεμβρίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

13. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καί-*

(1) Βασ. 22, 1, 60 ἐπ.

σαρες πρὸς Λεόντιον. Παρ' ἐκείνοις, οἵτινες τὸ πραχθὲν πρᾶγμα ἠγνόησαν, ἡ περὶ τῶν ἀπολεσθέντων ἐγγράφων γενομένη διαμαρτυρία κατ' οὐδὲν πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας ὠφελεῖν δύναται.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων. 294

14. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σεβῆρον κόμητα τῶν Ἰσπανιῶν.* Γραφαὶ διάφοροι καὶ τὴν πίστιν ἀλλήλων ἀναιροῦσαι παρ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ μέρους προσαγόμεναι οὐδὲν κύρους ἔχειν δύνανται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τετάρτῃ τῶν Νοεμβρίων τοῦ Μαΐου ἐπὶ τῆς ὑπατείας Δαλματίου καὶ Ζηνοφίλου. 333

15. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς τὸν Λαόν.* Ἐν ταῖς ἐκγυμναστέαις δίκαις τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσι τοῦτο μὲν ἡ πίστις τῶν ἐγγράφων τοῦτο δ' αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων.

Ἐδόθη ἐν Ῥώμῃ τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου ἐπὶ τῆς ὑπατείας Γαλλικανοῦ καὶ Βάσσου. 317

16(1). Ἐὰν ἐναγόμενός τις ἀρνήσηται χεῖρα ἰδίαν προφερομένην ἐν γραμματείῳ ἢ ἐν πυκτῇ ἢ ἐν ἑτέρῳ χάρτῃ, εἰ μὲν ἀπὸ συγκρίσεως ἐλεγχθείη, τουτέστιν αὐτοῦ ἑτέρας προσφερομένης χειρὸς καὶ ἀντεξεταζομένης πρὸς τὴν ἐν τῷ γραμματείῳ κειμένην, διδόναι αὐτὸν λόγῳ προστίμου τῷ ἐνάγοντι ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ψεύδους κδ' νο- 1 μίσματα. Ἐὰν δὲ ἡ συμβολαιογράφος παρενεχθῇ, παρ' ᾧ τὸ συμβόλαιον ἐγράφη, ἢ καὶ ἕτεροί τινες μαρτυροῦντες τῇ ἀληθείᾳ, τότε αὐτὸν πρὸς τῷ ἐπιτιμίῳ τῶν κδ' νομισμάτων οὐδὲ παρρησίαν δύνασθαι ἔχειν πρὸς τὸ ἀντιτίθεναι τὴν τῆς ἀναργυρίας παραγραφήν, λέγοντα ὅτι, κἂν τὸ συμβόλαιον ἐγένετο, οὐκ ἐδόθησαν τὰ ἐν αὐτῷ γεγραμμένα, ἀλλὰ πάντως καταδικάζεσθαι, κἂν εἰ μηδὲν αὐτῷ ταῖς ἀληθεί- 2 αις κατεβλήθη. Ταῦτα μέν, ἐὰν ἐνάγηταί τις ἐξ οἰκείου συναλλάγματος· εἰ δὲ ἐπίτροπός ἐστιν ἢ κουράτωρ ἑνὸς τῶν κουρατορευομένων προσώπων, ἄρρην εἴτε θήλεια κατὰ τὰς διατάξεις ἐπιτροπεύουσα τῶν ἰδίων παίδων, καὶ χεῖρα ἰδίαν προφερομένην ἐν τῷ συναλλάγματι τῶν ἐπιτροπευομένων ἢ κουρατορευομένων ἀρνήσεται, τηνικαῦτα, εἰ μὲν ἀπὸ μόνης συγκρίσεως ἐλεγχθείησαν ψευδόμενοι, παρέχειν αὐτοὺς τὰ κδ' νομίσματα· εἰ δὲ ἐκ παραγωγῆς συμβολαιογράφου ἢ μαρτύρων, τὴν μὲν τῆς ἀναργυρίας παραγραφὴν μὴ ἀναιρεῖσθαι τοῖς ἐπιτροπευομένοις ἢ κουρατορευομένοις προσώποις (οὐδὲν γὰρ ἥμαρτον ἐκεῖνοι), αὐτοὺς δὲ τοὺς ἐπιτρόπους ἢ κουράτορας ἑτέρους κδ' χρυσοῦς λόγῳ προστίμου διδόναι τῷ ἐνάγοντι, ἐχόντων τῶν ἐπιτροπευομένων καὶ κουρατορευομένων σωζομένην αὐτοῖς τὴν τῆς ἀναργυρίας παραγραφήν· οὐδὲ γὰρ δίκαιόν ἐστιν αὐτοὺς ἐξ ἀλλοτρίων ἁμαρτημάτων ζημιοῦσθαι. 3 Ταῦτα περὶ τῶν ἐναγομένων εἰποῦσα ἡ διάταξις ἔρχεται καὶ εἰς τὸ τῶν ἐναγόντων πρόσωπον κελεύουσα, ἵνα, ἐὰν ὁ ἐνάγων χεῖρα ἰδίαν ἀρνήσηται κειμένην ἐν χάρτῃ κατ' αὐτοῦ προφερομένῳ (τυχὸν ἐν ἀπολεπτικῇ ὁμολογίᾳ), καὶ αὐτὸς ὁμοίως, εἰ μὲν ἐκ μόνης συγκρίσεως ἐλεγχθείη, παράσχῃ τὰ κδ' νομίσματα, εἰ δὲ ἐκ παραγωγῆς συμβολαιογράφου ἢ μαρτύρων, τηνικαῦτα πᾶσι τρόποις ὑπολογίζεσθαι αὐτὸν τὰ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀποδείξει περιεχόμενα, κἂν μὴ ταῖς ἀληθείαις κατεβλήθησαν ἐπὶ αὐτοῦ. Ταῦτα, ἐὰν οἰκείῳ ὀνόματι ἐνάγηται· ἐὰν δὲ ἐπίτροπός ἐστιν ἢ κουράτωρ, δίδωσι μὲν διπλάσιον τὸ ἐπιτίμιον τῶν κδ' νομισμάτων, ὁ δὲ ἐπιτροπευόμενος ἢ κουρατορευόμενος δύναται ἀντιτίθεναι τῇ ἀποδείξει τὴν ἀναργυρίαν.

(1) Τίθενται ὡς ἐν τῷ κειμένῳ.= Βασιλ. 21, 1, 75.

17. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν.* Τὰ συναλλάγματα τῶν πράσεων ἢ τῶν ἐναλλαγῶν ἢ τῶν δωρεῶν, ἃς καταχωρίζεσθαι [ἐμφανίζεσθαι] οὐκ ἐστιν ἀναγκαῖον, πρὸς δὲ τῆς δόσεως ἀρραβώνων ἢ ἄλλης οἱασδήποτε αἰτίας, ἐκεῖνα ὅμως, ἅπερ ἐγγράφως γενέσθαι ἤρεσε, πρὸς δὲ τῶν διαλύσεων [συμβιβασμῶν], ἃς ἐν ἐγγράφῳ περιληφθῆναι συνεφωνήθη, μὴ ἄλλως δύναμιν ἔχειν θεσπίζομεν, εἰ μὴ τὰ ἔγγραφα εἰς τὸ καθαρὸν ἐνεχθῶσι καὶ ταῖς ὑπογραφαῖς τῶν μερῶν ἐπικυρωθῶσι καί, ἐὰν ὑπὸ συμβολαιογράφου συντάσσωνται, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τελειωθῶσι καὶ ἔπειτα ὑπὸ τῶν μερῶν ἀποτελεσθῶσιν, ἵνα μηδενὶ συγχωρῆται, πρὶν ἢ ταῦτα οὕτω χωρήσωσιν, ἵνα ἢ ἀπὸ σχεδίου γεγραμμένου, κἂν τὰ γράμματα τοῦ ἑνὸς μέρους ἢ ἀμφοτέρων ἔχῃ, ἢ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ καθαροῦ, ὅπερ οὕπω συνεπληρώθη καὶ συνετελέσθη, δικαίωμά τι ἑαυτῷ ἐκ τούτου τοῦ συναλλάγματος ἢ τῆς διαλύσεως διεκδικῇ· μέχρι τοσούτου δὲ ἵνα μηδ' ἐκεῖνο ἐν ταῖς τοιαύταις πράσεσι ἐπιτρέπηται λέγειν. ὅτι ὁριοθέντος τοῦ τιμήματος ἀνάγκη τῷ πωλητῇ ἐπιβάλλεται ἢ τὸ συνάλλαγμα τῆς πράσεως τελειο ν ἢ ὅπερ τῷ ἀγοραστῇ διαφέρει αὐτῷ καταβάλλειν. 18 Ταῦτα δὲ τοῦτο μὲν ἐπὶ τῶν ἐφεξῆς ποιητέων ἐγγράφων, τοῦτο δ' ἐπ' ἐκείνων, ἅτινα ἤδη γραφέντα οὕπω ὅμως ἀπετελέσθησαν, χώραν ἔχειν προστάττομεν, εἰ μὴ ἤδη ἐπὶ τούτων διάλυσις [συμβιβασμὸς] ἢ δεδικασμένον ὑπάρχει, ἅπερ ἀνατρέπεσθαι οὐ δύνανται : ἐξαιρουμένων τῶν τῆς ἀγορασίας μόνον ἐγγράφων τῶν ἤδη ἐν σχεδίῳ ἢ ἐν τῷ καθαρῷ γεγραμμένων [συντεταγμένων], εἰς ἃ τὴν παροῦσαν διάταξιν οὐκ ἐπεκτείνομεν, ἀλλὰ τὰ πρότερα δίκαια ἐπὶ τούτων κρατεῖν 2 συγχωροῦμεν. Κἀκεῖνο δὲ προστιθέντες ἵνα ἐφεξῆς, ἐάν τινες ἀρραβῶνες ἕνεκεν τελεστέας ἀγορασίας οἱουδήποτε πράγματος ἐδόθησαν εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως, κἂν μὴ εἰδικῶς προσετέθη, τί περὶ τῶν τοιούτων ἀρραβώνων μὴ προβαίνοντος τοῦ συναλλάγματος γενέσθαι δέον, ὅμως καὶ ὅστις πωλῆσαι ὑπέσχετο, τὴν πώλησιν ἀποποιούμενος εἰς τὸ διπλάσιον τούτους ἀποδιδόναι ἐξαναγκάζηται, καὶ ὅστις ἀγοράσαι συνεφώνησεν, ἀπὸ τῆς ἀγορασίας ὑπαναχωρῶν ἵνα τῶν ὑπ' αὐτοῦ δοθέντων ἀρραβώνων ἐκπίπτῃ, ἀναζητήσεως αὐτῶν ἀπαρνουμένης [μὴ ἐπιτρεπομένης].

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουνίου ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ Αὐγούστου. 528

18. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Οἱ δικασταὶ εἴτε ἐν ταύτῃ τῇ περικλύτῳ πόλει εἴτε ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκεῖνα, ἅπερ ὡρίσαμεν (ἵνα δύνωνται, ἐὰν τοῦτο συνίδωσιν, ἕνεκεν τῶν ἐν ἄλλοις τόποις διατριβόντων μαρτύρων τοὺς διαδίκους ἢ τοὺς πληρεξουσίους αὐτῶν αὐτόσε πέμπειν, ἵνα τῶν καταθέσεων ἐπὶ παρουσίᾳ ἑκατέρου μέρους γενομένων τὸ πρᾶγμα εἰς αὐτοὺς ἐπαναφέρηται), βουλόμεθα ἵνα παραφυλάττωσι καὶ ἐπὶ ἐκείνων, οἵτινες τοῖς προσαχθεῖσιν ἐγγράφοις πίστιν παρέχειν ἀπαιτοῦνται,

ὥστε, ἐὰν αἰτήσωνται ἵνα ἐπιτραπῇ αὐτοῖς ἐν ἄλλοις τόποις τοῦτο ποιεῖν καὶ εὕρῃ ὁ δικαστὴς αὐτὸ νομίμως ζητεῖσθαι, ὁμοία νὰ ἐκφέρηται ἀπόφασις, ἵνα, ἀφ' οὗ ἐν τοῖς ἁρμοδίοις τόποις ἡ πίστις τῷ ἐγγράφῳ παρεσχέθη ἢ μὴ παρεσχέθη, ἐπαναφέρηται τὸ πρᾶγμα [ἡ ὑπόθεσις] εἰς τὸν πρότερον δικαστήν.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 524 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

19. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Δημοσθένην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Πολλοὶ ἀποχῶν ἢ περὶ προσόδων ἢ περὶ τόκων λαμβανομένων, ἐάνποτε περὶ τούτων ἀμφιβολία ἀναφυῇ, ἀρνούμενοι ἔχειν ταύτας ποιοῦσι τὸ δίκαιον τῶν ἐναγόντων σαλεύεσθαι, ἐπειδὴ γεωργοὶ πρὸς τὸν δεσπότην ἐρίζοντες καὶ ἑαυτοῖς ἄδικον τυχὸν ἐλευθερίαν διεκδικοῦντες ἢ ὀφειλέται τοῖς δανεισταῖς αὐτῶν τὴν πρόσκαιρον παραγραφὴν ἀντιτάσσειν ἐπιθυμοῦντες εἰς ταύτας τὰς ἀρνήσεις καταφεύγουσιν. Τοῦτο ἀποτέμνοντες κελεύομεν ἵνα ἐν ταῖς εἰρημέναις περιπτώσεσιν ἢ ἄλλαις ὁμοίαις ἰδιωτικαῖς [ὑποθέσεσιν], ἐὰν βουληθῇ ἐκεῖνος, ὅστις τὴν ἀποχὴν ὑπέγραψεν, ἢ ἀντίτυπον σὺν τῇ ὑπογραφῇ ἐκείνου, ὅστις τὴν ἀποχὴν ἐδέξατο, ἀπ' αὐτοῦ λαμβάνειν ἢ ἀνταποχὴν δέξασθαι, πᾶσα αὐτῷ ἐξουσία συγχωρῆται τοῦτο ποιεῖν: τῆς ἀνάγκης ἐπιβαλλομένης τῷ λήπτῃ τῆς ἀποχῆς ἀνταποχὴν ἀποδιδόναι, οὕτως ὅμως, ἵνα, ἐὰν ὁ ὑπογράψας τὴν ἀποχὴν τοῦτο ποιῆσαι ἀμελήσῃ ἢ μὴ μεριμνήσῃ, μηδεμία προσγίγνηται αὐτῷ βλάβῃ ἐκ τούτου, ὅτι ἀνταποχὴν οὐκ ἔλαβεν, ἐπειδὴ τοῦτο, ὅπερ ὑπέρ τινων εἰσενήνεκται, ἐκ τοῦ λόγου τῆς ἐπιεικείας οὐδαμῶς προσήκει ζημίαν αὐτοῖς ἐπιφέρειν.

Ἐδόθη ἐν Χαλκηδόνι τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

20. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Δῆλόν ἐστιν ὅτι τὸ ποιεῖσθαι συμπαραβολὰς γραμμάτων ἐκ χειρογράφων ἢ ἄλλων ἐγγράφων, ἅτινα οὐκ εἰσι δημοσίως συντεταγμένα, ἀρκούντως καὶ περισσῶς ἀφορμὴν τοῦ ἐγκλήματος τῆς πλαστογραφίας δίδωσι καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ ἐν τοῖς συναλλάγμασιν. Τούτου ἕνεκεν θεσπίζομεν ἵνα μὴ ἐπιτρέπηται συμπαραβολὴ γραμμάτων ἐκ χειρογράφων γίγνεσθαι, εἰμὴ τριῶν μαρτύρων ἔχουσι τὰς ὑπογραφὰς καὶ πρότερον τοῖς γράμμασιν αὐτῶν πίστις ἐπιβληθῇ ἢ ἐξ αὐτῶν τοῦτο κατατιθεμένων [εἴτε ἁπάντων εἴτε πάντως δύο ἐξ αὐτῶν] εἴτε τῆς συμπαραβολῆς τῶν γραμμάτων τῶν μαρτύρων προηγουμένης, καὶ τότε ἐκ τοῦ τοιούτου ἤδη ἀποδεδειγμένου χάρτου ἡ συμπαραβολὴ γενέσθω. Διότι ἄλλως συμπαραβολὴν γίγνεσθαι οὐδένα συγχωροῦμεν τρόπῳ, κἂν τις καθ' ἑαυτοῦ τοῦ ἰδίου χάρτην συντεταγμένον προσάγῃ, ἀλλὰ μόνον ἢ ἐκ δικαστικῶν ἢ δημοσίων ἐγγράφων ἢ ἐκ τοιούτων χειρογράφων, ἅπερ ἀπηριθμήσαμεν τῆς συμπαραβολῆς ὀφειλούσης σταθμᾶσθαι. Πᾶσας δὲ τὰς συμπαραβολὰς μὴ ἄλλως γίγνεσθαι συγχωροῦμεν, εἰμὴ ὅρκου πρότερον παρεχομένου ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες τὰς συμπαραβολὰς ποιοῦσιν, ἐπιβεβαιωθῇ ὅτι οὐδὲ κέρδους ἕνεκεν οὐδ' ὑπὸ ἔχθρας ἢ χάριτος δεσποζόμενοι ποιοῦσι τὴν τοιαύτην συμπαραβολήν. Καὶ τοῦτο παραφυλάττεσθαι τοῦτο μὲν ἐν πᾶσι τοῖς ἡμετέροις ἱεροῖς γραφείοις τοῦτο δὲ καὶ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ πάσης τῆς ἐξοχωτάτης ἐπαρχίας πρὸς δὲ καὶ τῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς καὶ παρὰ πᾶσι δὲ τοῖς λοιποῖς δικαστηρίοις, ἅτινα ἐν τῷ ἡμετέρῳ

κύκλῳ ὑπάρχουσι, πάντων τούτων ἐφεξῆς ὀφειλόντων παραφυλάττεσθαι. Διότι τὰς συμπαραβολὰς τὰς ἤδη πρότερον γεγεννημένας ἀνατραπῆναι ἔξω κινδύνου οὐδαμῶς ἐστιν [ἐστὶν ἐπικίνδυνον].

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 530 ἐπὶ τῆς ὑποτείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

21. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁπότε τις ἔγγραφον προσήγαγεν ἢ ἄλλον χάρτην καὶ αὐτῷ πίστιν ἐπέθηκεν, ἔπειτα δὲ τὸ πρόσωπον, καθ' οὗ ὁ χάρτης οὗτος ἢ τὸ ἔγγραφον προσήχθη, πειραθῇ ὅπως ἀπελέγξῃ τοῦτο ὡσεὶ πλαστὸν ὑπάρχον, ἵνα μὴ ἐπὶ πλέον ἀμφιβάλληται, πότερον δέον ἵνα τῷ προσαγαγόντι ἐπίκειται ἡ ἀνάγκη ὅπως τὸ δεύτερον προσαγάγῃ αὐτό, ἢ ἀρκεῖ τούτῳ ἡ πρότερον ἤδη ἀποδειχθεῖσα πίστις, θεσπίζομεν, ἐὰν τοιοῦτό τι συμβῇ, ἵνα ἐκεῖνος, ὅστις ζητεῖ τὸ ἔγγραφον τοῦτο πάλιν προσάγεσθαι, πρότερον ὅρκον παρέχῃ, ὅτι προῆλθεν εἰς τὴν τοιαύτην αἴτησιν ὑπολαμβάνων αὐτὸν δύνασθαι πλαστὸν ἀπελέγχειν τὸ προσαχθέν. Τί δὲ [συμβήσεται] ἐάν, ἐν ᾧ ἐγίνωσκεν ἀπολεσθῆναι τὸν χάρτην ἢ τυχὸν ἐμπρησθῆναι ἢ ἄλλῳ τρόπῳ φθαρῆναι, προσποιούμενος τοῦτον ἀναζητεῖσθαι καὶ εἰς τὴν δυσκολίαν τῆς προσαγωγῆς ἀποσκοπῶν τὴν τοιαύτην ποιεῖ αἴτησιν; Καὶ ἐφ' οὗ τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἢ τοῦ ζητοῦντος ὁμοθῇ καὶ τῆς κατηγορίας τὸ ἔγγραφον παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ κατατεθῇ, [θεσπίζομεν] τότε τὴν ἀνάγκην ἐπιβάλλεσθαι ἐκείνῳ, ὅστις προσήγαγε τὸν περὶ οὗ ἡ ζήτησις χάρτην, ἵνα καὶ αὖθις αὐτὸν παρὰ τῷ δικαστῇ τοῦ ἐγκλήματος προσαγάγῃ, ὅπως δύνηται παρὰ τούτῳ τὸ ἔγκλημα τῆς πλαστογραφίας ἐρευνηθῆναι. Ἐὰν ὅμως λέγῃ μὴ εἶναι αὐτῷ δυνατὸν τοῦτον ἐπιδεικνύειν, διότι διὰ τυχηρῶν περιστάσεων ἀφῃρέθη ἀπ' αὐτοῦ ἡ τοιαύτη εὐχέρεια, τότε ὑπομενέτω ὅρκον, ὅτι οὐδ' ἔχει τὸν χάρτην τοῦτον οὐδ' ἄλλῳ αὐτὸν ἔδωκεν οὐδὲ παρ' ἄλλῳ τῇ βουλήσει αὐτοῦ ὑπάρχει οὐδὲ δόλῳ κακῷ ἐποίησεν ἵνα μὴ ἐμφανίζηται οὗτος, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ ὁ χάρτης οὗτος ὅλως παντὸς δόλου ἀπωλέσθη καὶ ἡ προσαγωγὴ αὐτοῦ αὐτῷ ἀδύνατός ἐστιν: καὶ ἐὰν τὸν τοιοῦτον ὅρκον ὑποστῇ, ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἀνάγκης τοῦτον ἀπαλλάττεσθαι. Ἐὰν δὲ τὸν προειρημένον ὅρκον ὑποστῆναι μηδαμῶς βούληται, τότε ὡσανεὶ πλαστὸς ὁ χάρτης μηδεμίαν ἐχέτω ἰσχὺν κατ' ἐκείνου, καθ' οὗ προσήχθη, ἀλλ' ἔστω παντελῶς ἀργός: διότι οὐδὲ βουλόμεθα περαιτέρω τὴν ποινὴν ἐπεκτείνεσθαι κατ' ἐκείνων, οἵτινες οὐκ ὤμοσαν, ἐπειδὴ τυχόν τινες λεπτῇ εὐλαβείᾳ κατεχόμενοι οὐδὲ τὸν ἀληθῆ ὅρκον παρέχειν ἀνέχονται. Ταύτην ὅμως τὴν ἄδειαν παρέχομεν αὐτῷ, ἐφ' ὅσον ἡ δίκη παρὰ τῷ δικαστῇ ἀνακινεῖται. Διότι, ἐὰν ἤδη πληρέστατον τέλος ἔλαβε καὶ οὔτε δι' ἐφέσεως ἀνηρτήθη οὔτε διὰ τῆς εἰθισμένης παρελκύσεως [ἀναβολῆς;] εἰσέτι ἡ δίκη ζῇ ἐλπίζεται, τότε πάνυ σκληρόν ἐστιν τῇ τοιαύτῃ μέμψει [αἰτιάσει] χαρίζεσθαι, ὅπως μὴ εἰς τὸ ἄπειρον παρελκύωνται αἱ δίκαι καὶ αἱ ἤδη κατευνασθεῖσαι [περατωθεῖσαι] ὑποθέσεις διὰ τῆς τοιαύτης ὁδοῦ αὖθις ἀναπετεννύωνται καί τι ἀντίθετον τῇ προθέσει [τῷ σκοπῷ] ἡμῶν ἐπισυμβαίνῃ.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

22. [*Ὁ αὐτὸς βασιλεύς.*]

Ἐάν τις ἀπαιτούμενος ἐν δικαστηρίῳ παραγαγεῖν δικαίωμα οὐ καθ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καθ' ἑτέρου τινός, συμβαλλόμενον δὲ ἑτέρῳ τινί, παραιτεῖται τοῦτο προαγαγεῖν ὡς ἐκ τούτου βλάβην εὐλαβούμενος, ὁ δὲ ἀπαιτῶν τὸν χάρτην προενεχθῆναι λέγει μηδὲν αὐτὸν ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἢ χρήματα εἰληφέναι παρὰ τῶν μελλόντων ἐλέγχεσθαι ὑπὸ τοῦ προφερομένου δικαιώματος ἢ ἑτέραν τινὰ προβάλλεσθαι πρόφασιν, ἑαυτὸν δὲ μεγάλα βλάπτεσθαι μὴ προφερομένου τοῦ χάρτου, βούλεται μὲν ἡ διάταξις τὸν ἔχοντα τὸ δικαίωμα προφέρειν αὐτό, εἰ μηδὲν ἐκ τῆς προκομιδῆς αὐτοῦ μέλλει καταβλάπτεσθαι· εἰ δὲ τῇ ἀληθείᾳ βλάβην αὐτῷ ποιεῖ προφερόμενον τὸ δικαίωμα, μὴ ἀναγκάζεσθαι αὐτὸν προκομίζειν αὐτό, ἐπειδὴ συμφέρει αὐτῷ μᾶλλον κρύπτειν ἢ δη-
1 μοσιεύειν αὐτό. Εἰ δὲ ὁ τοῦ συμβολαίου δεόμενος διαβεβαιοῦται μηδὲν αὐτὸν ἀδικεῖσθαι, ὅρκον διδότω μόνον, ὡς νομίζων βλάβην περὶ τὴν ἰδίαν οὐσίαν ὑπομένειν ἐκ τῆς τοῦ συμβολαίου προκομιδῆς διὰ τοῦτο παραιτεῖται προ-
2 κομίσαι. Ἵνα δὲ μὴ αὐτὸ τοῦτο τὸ μὴ κερδάναι τὰ ἐπαγγελθέντα αὐτῷ πρὸς τὸ μὴ κομίσαι τὸν χάρτην βλάβην οἰκείαν νομίζῃ, περιεργότερον παρεχέτω τὸν ὅρκον, λέγων, ὅτι οὐ διὰ τὸ λαβεῖν χρήματα ἢ ἕτερόν τι διὰ τὸ μὴ προκομίσαι τὸν χάρτην ἢ διὰ τὸ ἔχειν ἐπαγγελίαν δόσεως οὔτε διὰ φόβον ἐκείνου, καθ' οὗ ζητεῖται τὸ δικαίωμα, οὔτε διὰ φιλίαν αὐτοῦ παραιτεῖται τὴν τοῦ χάρτου προκομιδήν, ἀλλ' ὡς ἐξ ὀρθοῦ περὶ τὴν ἰδίαν οὐσίαν μεγάλα βλαπτόμενος. Ὥσπερ γὰρ ὁ νομιζόμενος εἰδέναι τὸ ἀληθὲς περί τινος ὑποθέσεως ἀναγκάζεται καὶ ἄκων πρὸς μαρτυρίαν, καὶ οὐδὲ εἰ ἐπαγγελίαν ἔχει χρημάτων ὑπὲρ τοῦ μὴ μαρτυρῆσαι οὐδὲ εἰ κατὰ φίλων ἔρχεται μαρτυρῆσαι, παραιτεῖται τὴν μαρτυρίαν, οὕτως οὐδὲ τὰ συμβόλαια ἀπαιτούμενος προενεγκεῖν οὔτε διὰ τὸ εἰληφέναι τι ἢ ἐλπίζειν λαμβάνειν οὔτε διὰ φιλίαν τῶν μελλόντων ἐκ τοῦ συμβολαίου βλάπτεσθαι δύναται τὴν προκομιδὴν αὐτοῦ
4 παραιτεῖσθαι. Ἀλλ' εἰ μέν τις ἐπομόσεται μὴ ἔχειν τὸ ζητούμενον δικαίωμα, μηδὲ ὅλως ἀναγκάζεσθαι προφέρειν ὅπερ μὴ ἔχει· εἰ δὲ οὐκ ἀνέχεται τὸν τοιοῦτον ὅρκον ὑποσχεῖν, πάντως ἀναγκαζέσθω προφέρειν τὸ ἐπιζητούμενον δικαίωμα· εἰ δὲ ἑαυτὸν ἀποκρύφει ὡς μήτε ὀμόσαι μήτε προαγαγεῖν τὸ δικαίωμα, πᾶσαν τὴν ἐκ τούτου συμβησομένην ζημίαν τῷ δεομένῳ τοῦ δικαιώματος οἰκοθεν καταβαλλέτω.
5 Τῶν αὐτῶν κρατούντων καὶ εἰς τὰ ἀργυροπρακτικὰ βρέβια ἢ τὰ παρ' ἑτέρων τινῶν συνταττόμενα, ἅπερ τις ἐπιζητεῖ προκομισθῆναι οὐ κατὰ τῶν τὰς πυκτὰς ταύτας συντεθεικότων, ἀλλὰ
6 καθ' ἑτέρων τινῶν. Ταῦτα δὲ τότε κρατεῖν ἡ διάταξις βούλεται, ὅτε ἐπὶ τῆς αὐτῆς πόλεως διάγουσιν ὁ θέλων προκομισθῆναι τὸ δικαίωμα ἢ τὰς πυκτὰς καὶ ὁ τοῦτο λεγόμενος ἔχειν καὶ ὁ δικάζων τῇ ὑποθέσει· οὐδὲ γὰρ ἀναγκάζεσθαι δεῖ τὸν ἔχοντα δικαιώματα εἰς ἑτέραν χώραν ἐκπέμπειν αὐτὰ ἢ κινδυνεύειν ἐπ' αὐτοῖς διὰ τὴν ἑτέρου
7 χρείαν. Εἰ μέντοι καὶ ἐν ἑτέρᾳ χώρᾳ κείμενα τὰ δικαιώματα ἐπιζητεῖ προκομισθῆναί τις παρὰ τῷ ἐκδίκῳ τῶν τόπων καὶ ἐν ὑπομνήμασιν ἐμφανισθῆναι πρὸς τὸ λαβεῖν τὴν ἐπὶ τούτων πρᾶξιν καὶ χρήσασθαι αὐτῇ ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἐν ᾧ δικάζεται, τότε οὐδέν ἐστι βαρὺ τὸ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, ἐν ᾗ ὑπάρχει τὰ

(1) Τίθενται ὡς ἐν τῷ κειμένῳ. = Βασ. 22, 1, 80.

δικαιώματα, προσάγεσθαι αὐτὰ καὶ ἐμ-
8 φανίζεσθαι. Ἐκεῖνοι δὲ ἀναγκαζέσθωσαν προφέρειν πυκτὰς ἢ δικαιώματα οἱ καὶ μαρτυρεῖν κατά τινων ἀναγκαζόμενοι· καθ' ὧν γὰρ προσώπων ἄκων τις οὐ μαρτυρεῖ, κατὰ τούτων οὔτε προκομίζειν πυκτὰς ἢ δικαιώματα ἢ ἕτερόν τι ἀναγκάζεται τοιοῦ-
9 τον. Πρόδηλοι δέ εἰσιν ἐκ τῶν νόμων οἱ μὴ ἀναγκαζόμενοι κατά τινων μαρτυρεῖν ἄκοντες καὶ ἐκεῖνοι, καθ' ὧν οὐκ ἀναγκάζονταί τινες μαρτυρεῖν.
10 Οὐδενὶ δὲ ἔξεστιν ἄλλως ἀναγκάζειν προφέρεσθαι δικαιώματα εἰ μὴ ἐν αὐτῷ τῷ δικαστηρίῳ, παρ' ᾧ κινεῖται ἡ ὑπόθεσις, καὶ τότε δὲ ἀναλώμασι τοῦ ζητοῦντος γίνεσθαι τὴν προκομιδὴν τῆς
11 πυκτῆς ἢ τῶν δικαιωμάτων. Χρὴ δὲ γίνεσθαι τὴν ἐμφάνειαν αὐτῶν πρὸς ἅπαξ μόνον· εἰ δὲ ἅπαξ προκομισθέντος τοῦ συμβολαίου ἐπιζητεῖ καὶ δεύτερον γενέσθαι τὴν προκομιδὴν αὐτοῦ τούτου δεόμενος, εἰ εὔλογον φανείη τῷ δικαστῇ τὸ καὶ δεύτερον προενεχθῆναι τὸν χάρτην, ὁ δὲ προκομίσας αὐτὸν ἤδη παραιτεῖται ἀπαρνούμενος τὴν δευτέραν προκομιδὴν λέγων ἀπολωλεκέναι τὸν χάρτην ἢ ἄλλως πως μὴ ἔχειν εὐχέρειαν τῆς τούτου προκομιδῆς, ὅρκῳ μόνῳ τοῦτο αὐτὸ πιστούσθω καὶ μηκέτι ἀναγκαζέσθω προφέ-
12 ρειν αὐτόν. Τούτων κρατούντων οὐ μόνον ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ τῇ πολιτείᾳ.

(1) Βασ. 22, 1, 18 ἐπ.

22 (1).

Μᾶλλον ἰσχύειν τὸ πραττόμενον ἢ τὸ κατὰ προσποίησιν συλλαμβανόμενον.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι πρὸς Ρουφῖνον.* Ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῦ πράγματος ἡ ἀλήθεια μᾶλλον ἤπερ ἡ γραφὴ σκοπεῖσθαι ὀφείλει.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 259 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Αἰμιλιανοῦ καὶ Βάσσου.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ Καίσαρες πρὸς Σωτῆρα.* Τὰ κατὰ προσποίησιν πραχθέντα, ὥσπερ οὐχὶ αὐτὸς ἀλλ' ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἠγόρασε, τῆς ἀληθείας τὴν οὐσίαν μεταβάλλειν οὐ δύνανται. Ἡ ζήτησις ὅθεν τοῦ γεγονότος διὰ τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας ἐξετασθήσεται.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

3. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μαρίνον.* Ἀγορασίας ἐνεχύρου ἕνεκεν γενομένης οὐχὶ τὸ γραφέν, ἀλλὰ τὸ πραχθὲν σκοπεῖται.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ ταῖς Καλένδαις τοῦ Μαΐου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Δέκιον* Ἐάν τις τὸ ὑπ' αὐτοῦ πραχθὲν ἐποίησεν ἵνα γραφῇ ὅτι ἄλλος ἔπραξε, μᾶλλον τὸ πραχθὲν ἢ τὸ γραφὲν ἰσχύει.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

5. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καί-*

σαρες πρὸς Βίκτωρα. Ἐὰν τὸ πλαστὸν ἔγγραφον τῆς ἀγορασίας, τὸ ὑπὸ σοῦ ὑπογραφέν, ὡσανεὶ μισθώσεως, ἦν γίγνεσθαι ἐνετείλασο, σοῦ μὴ ἀναγνόντος, ἀλλὰ πίστιν ἔχοντος, κατέπεισέ [τις] ὑπογράφειν, ἀναμφιβολόν ἐστιν ὅτι οὐδέτερον συνάλλαγμα συνέστηκεν, ἅτε ἐν ἑκατέρῳ τῆς συναινέσεως τοῦ ἑτέρου ἀπολειπομένης.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

23(1).

Περὶ χρησιδανείου.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σισώλαν.* Ἐκεῖνα μέν, ἅτινα μείζονι βίᾳ ἀφαιροῦνται, πρὸς ζημίαν ἐκείνων, οἷς τὰ πράγματα κιχρῶνται [χρησιδανείζονται], καταλογίζεσθαι οὐκ εἰώθασιν. Ἀλλ' ὁπότε ἐκεῖνος, ὅστις παρὰ σοῦ χρησιδανεισθῆναι ἑαυτῷ βοῦν ἐζήτει, τῇ ἀπόψει τῆς τῶν πολεμίων ἐπιδρομῆς τὸν κίνδυνον τῆς ἀπωλείας καὶ τὴν τύχην τῆς μελλούσης ζημίας εἰς ἑαυτὸν ἀναδέξασθαι προβάλλεται, ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας, ἐὰν ἀποδείξῃς αὐτὸν τὸ ἀζήμιόν σοι ἐπαγγείλασθαι, τὸ συναρέσαν τῆς συμφωνίας πληρῶσαι αὐτὸν ἐξαναγκάσει.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 290 ἢ 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐλουζανόν.* Ἐπειδὴ τοῦτον, ὅστις προσκαίρου ὑπηρεσίας ἕνεκεν δούλην ὑπεδέξατο, πρὸς ἀποκατάστασιν αὐτῆς ἡ καλὴ πίστις συνελαύνει, συνεπές ἐστιν ἵνα ὁ σὸς πενθερὸς, τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας προσέλευσιν δεξαμένου, ἀποδείξῃ τούτου τοῦ πράγματος ἕνεκα τὴν δούλην παραδοῦναι, ὅπως τὴν ἀναληφθεῖσαν πίστιν ἐκεῖνος, καθ' οὗ τὴν δέησιν ὑποβάλλεις, ἐξαναγκασθῇ ἐπιγνῶναι.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Νώνων τοῦ Νοεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

3. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σωτῆρον.* Περὶ ἀποδόσεως τῶν πραγμάτων, ἅπερ εἶχες δῶσῃ [τινι] ἐπὶ τῷ ἐνεχυριάσαι ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀφ' οὗ τὸ χρέος ἀποσβεσθῇ, τὴν ἐκ τοῦ χρησιδανείου [περὶ τοῦ χρησθέντος] ἀγωγὴν καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ ἐκγυμνάζειν δύνασαι.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Φαυστῖναν.* Προσχήματι χρέους [ἀνταπαιτήσεως] ἡ ἀπόδοσις τοῦ χρησιδανεισθέντος οὐχὶ δοκίμως ἀποκρούεται [οὐκ ὑπερτίθεται νομίμως ἡ τοῦ χρησθέντος ἀπόδοσις].

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν Καισάρων.

24 (2).

Περὶ τῆς ἐκ τοῦ ἐνεχύρου ἀγωγῆς.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Μητρόδωρον.* Οἱ ἐκ τοῦ ἐνεχύρου ληφθέντες καρποὶ ψηφίζονται εἰς τὸ χρέος καὶ, ἐὰν ἱκανοὶ γένωνται πρὸς τὸ ὅλον χρέος, λύεται ἡ ἀγωγὴ καὶ ἀποδίδοται τὸ ἐνέχυρον. Εἰ δὲ καὶ πλείονές

(1) Βασ. 13, 1, 24 ἐπ.— (2) Βασ. 25, 1, 43 ἐπ.

εἰσιν οἱ καρποὶ ἀποδίδονται οἷς περιττεύοντες (1).

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ὀκτωβρίου 207 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἄσπρου καὶ Μαξίμου

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Δημήτριον.* Ὅ,τι ἐκ τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς δούλης ἢ ἐκ τῶν ἐνοικίων τοῦ οἴκου, ἅπερ ἐνεχύρῳ διακρατούμενα λέγεις, συνελέγη, τὴν τοῦ χρέους ποσότητα ἀνακουφίσει [μειώσει].

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ὀκτωβρίου 222 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου καὶ τῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Βίκτωρα.* Ὁ δανειστής, ὅστις τὸ κτῆμα τὸ εἰς ἑαυτὸν ἐνεχύρῳ ὑποκείμενον διεκράτησε, τοὺς καρποὺς, οὓς ἔλαβεν ἢ λαβεῖν ὤφειλεν, εἰς λόγον κουφίσεως τοῦ χρέους καταλογίζειν ἀνάγκην ἔχει καί, ἐὰν τὸν ἀγρὸν χείρονα κατέστησε, καὶ τούτου ἕνεκεν τῇ ἐκ τοῦ ἐνεχύρου ἀγωγῇ ἐνέχεται.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 222 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου καὶ τῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἑρμαῖον καὶ Μαξιμίλλαν.* Τὸ σύνηθες σύμφωνον, ὅπερ προσεβάλετε, ἵνα, ἐὰν εἴσω ὡρισμένου χρόνου τὰ χρήματα μὴ καταβληθῶσι, τὰ κτήματα τὰ ἐνεχύρῳ ἢ ὑποθήκῃ δεδομένα πωλεῖν ἐπιτρέπηται, οὐκ ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ ὀφειλέτου τὴν κατὰ τοῦ δανειστοῦ ἐκ τοῦ ἐνεχύρου ἀγωγήν.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Διοσκουρίδην.* Ἐὰν ὁ δανειστὴς ἄνευ παίσματος ἰδίου τὸν ἄργυρον τὸν εἰς ἐνέχυρον δεδομένον ἀπώλεσεν, ἀποκαθιστᾷ τοῦτον οὐκ ἐξαναγκάζεται: ἀλλ' ἐὰν παίσματος ἕνοχος ἐλέγχηται ἢ μὴ ἀποδεικνύῃ φανεροῖς λόγοις [ἀποδείξειν] ὅτι ἀπώλεσεν, εἰς ὅσον τὸν χρεώστην διαφέρει καταδικάζεσθαι ὀφείλει.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

6. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Τροφίμην.* Ὅσα τυχηραῖς περιπτώσεσιν ἐπισυμβαίνουσιν, ἐν ᾧ προοφθῆναι οὐκ ἠδύνατο. ἐν οἷς καὶ ἡ τῶν λῃστῶν εἰσβολή ἐστιν, οὐδενὶ καλῆς πίστεως δικαστηρίῳ [ἀγωγῇ] παρέχονται: καὶ διὰ τοῦτο ὁ δανειστὴς τὰ ἐνέχυρα, ἅτινα ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἀπωλέσθησαν, παρασχεῖν οὐκ ἐξαναγκάζεται οὐδ' ἀπὸ τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ χρέους ἐκβάλλεται, εἰμὴ μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων συνεφωνήθη ἵνα ἡ τῶν ἐνεχύρων ἀπώλεια ἀπαλλάσσῃ τὸν ὀφειλέτην.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἀπριλίου 225 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Φούσκου καὶ Δέξτρου.

7. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανόν.* Ὁ δανειστὴς, ὅστις ἀγροὺς καὶ οἴκους εἰς ἐνέχυρον ἢ ὑποθήκην ἔλαβε, τὴν ζημίαν ἀπὸ τῆς τῶν δένδρων ἐκκοπῆς καὶ τῆς τῶν οἰκημάτων καταστροφῆς, τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην, εἰς λόγον καταφέρειν ἐξαναγκάζεται, καί, ἐὰν δόλῳ ἢ πταίσματι τὸ ὑποκείμενον πρᾶγμα χεῖρον κατέστησε, καὶ τούτου ἕνεκεν τῇ περὶ τοῦ ἐνεχύρου ἀγωγῇ κατασχεθήσεται, ἵνα τοιοῦτον ἀποκαταστήσῃ, οἷον ἦν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐνεχυράσεως. Ὁ δανειστὴς ὅμως τὰς ἀναγκαίας δαπάνας, ἃς περὶ τὰ ἐνεχυρασμένα πράγματα ἐποίησεν, ἀπαιτεῖν οὐ κωλύεται.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Κα-

(1) Τίθενται ὡς ἐν τῷ κειμένῳ.=Βασ. 25, 1, 43.

λενδῶν τοῦ Αὐγούστου 241 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Πομπηϊανοῦ.

8. Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος καὶ ὁ Φίλιππος Καῖσαρ πρὸς Σατουρνῖνον. Ἐὰν μηδὲν πταῖσμα ἡ ἀμέλεια τῷ δανειστῇ καταλογισθῆναι δύναται, τῶν ἀπολεσθέντων ἐνεχύρων ἡ ζημία εἰς κίνδυνον αὐτοῦ οὐδαμῶς ἀνήκει. Ἐὰν ὅμως προσποιητὴς οὖσης τῆς ἀπωλείας καὶ νῦν τὰ ἐνέχυρα ταῦτα, ὡς διαβεβαιοῦσαι, παρὰ τοῦ ἀντιδίκου μέρους διακατέχωνται, κατ' αὐτοῦ κινεῖν δύνασαι.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 246 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πραιζέντου καὶ Ἀλβίνου

9. Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Γεώργιον. Τὸ ἐνέχυρον ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ ὀφειλέτου παραμένειν καὶ διὰ τοῦτο αὐτῷ ἀπόλλυσθαι [κινδυνεύειν] ἀμφίβολον οὐκ ἐστιν. Ὁπότε λοιπὸν διαβεβαιοῦσαι ἐν ταῖς ἀποθήκαις τὰ ἐνέχυρα ἀποτεθέντα, συνεπές ἐστι κατὰ τὸ διηνεκὲς δίκαιον, τῶν ἐνεχύρων τῷ ὀφειλέτῃ ἀπολλυμένων, ἐὰν ὅμως ἐν ἀποθήκαις, αἷς καὶ ἄλλοι εἰώθασι δημοσίᾳ χρῆσθαι, τὰ πράγματα ἀποτεθειμένα ὦσιν, ἵνα τὴν προσωπικὴν ἀγωγὴν χάριν ἀναζητήσεως τοῦ χρέους ἀκεραίαν σὺ ἔχῃς.

Ἐδόθη ἐν Μεδιολάνῳ τῇ ἕκτῃ τῶν Νοεμβρίων τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

10. Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀπολλοδώραν. Οὔτε οἱ δανεισταὶ οὔτε οἱ τούτοις διαδεξάμενοι κατὰ τῶν ὀφειλετῶν, τὰ εἰς ἐνέχυρόν ποτε δεσμευθέντα πράγματα ἀπαιτούντων, ἀποδοθείσης νομίμως τῆς ὀφειλομένης ποσότητος ἤ, τούτων μὴ ἀποδεχομένων [ταύτην], προσφερομένης καὶ σφραγιζομένης καὶ κατατιθεμένης, τῇ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ ὀχυ-
1 ροῦσθαι δύνανται. Νοεῖς ὅθεν ὅτι ἐὰν τὴν καταγωγὴν τοῦ πράγματος ἀποδεικνύειν δύνησαι, τοῦ ἀντιδίκου κατέχοντος διεκδικεῖν τὴν δεσποτείαν
2 ὀφείλεις. Ἵνα δὲ ὁ δανειστὴς τῇ τοῦ ἐνεχύρου δικαιολογίᾳ ἑαυτὸν προστατεύειν δυνηθῇ, στρέφεται αὐτῷ ἡ ἀνάγκη τῆς τοῦ χρέους ἀποδείξεως ἢ ἐὰν σὺ κατέχῃς, διὰ τῆς τοῦ ἐνεχύρου διεκδικήσεως [ἐκ μέρους τοῦ δανειστοῦ] αὐτὸ τοῦτο εἰσάγεται καὶ σοὶ οὐκ ἔσται δυσχερὴς ἢ διὰ τῆς καταβολῆς ἢ διὰ τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς εἰθισμένης καταθέσεως [τοῦ χρέους] τοῦ ἐνεχύρου ἡ ἀπαλλαγή.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

11. Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀμμιανόν. Τὰ ἐνεχύρου ἕνεκεν ὑποκείμενα πράγματα καταβληθέντος τοῦ χρέους ἀποκαθίστασθαι ὀφείλειν τῆς περὶ ἐνεχύρου ἀγωγῆς ἡ φύσις δηλοῖ. Τούτῳ δὲ τῷ δικαίῳ, ἐὰν τίτλῳ ἐνέχυρου ἀνδράποδα ὑπεχρέωσας, διὰ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς χρῆσθαι δύνασαι, οὐδὲ ὁ δανειστὴς δίχα συμφωνίας ἢ κελεύσεως τοῦ ἄρχοντος ἕνεκεν τοῦ χρέους τὰ πράγματα τοῦ ὀφειλέτου κατ' οἰκείαν κρίσιν ἀφαιρεῖν δύναται.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

12. Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἑραΐσκον. Τῶν καρπῶν, οὓς ὁ δανειστὴς ἐκ τῶν ἐνεχυρασμένων πραγμάτων ἔλαβεν, ὑπολογιζομένων καὶ τοῦ ὑπολοίπου χρέους καταβαλλομένου, ἢ ἐὰν ἐξ αἰτίας τοῦ δανειστοῦ προῆλθεν ἵνα μὴ καταβληθῇ, οὐδενὶ διαστήματι χρόνου προστατεύεται [ὁ δανειστής], ἵνα μὴ ἀποκατασταθῇ τῷ ὀφειλέτῃ τὰ ἐνέχυρα, ἅτινα

ἐν ταύτῃ τῇ αἰτίᾳ παραμένουσιν.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

25 (1).

Περὶ τῆς ἀγωγῆς κατὰ τοῦ προστήσαντος τὸν πλοίαρχον ἢ τὸν πράκτορα.

1. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Ἑρμέτιον. Ὁ σὸς οἰκέτης δάνεια χρήματα λαμβάνων τότε μόνον σε τῇ κατὰ τοῦ προστήσαντος ἀγωγῇ ἔνοχον ἐποίησεν, ἐάν, ὁπότε αὐτὸν πρὸς διεξαγωγὴν ὑπηρεσίας ἢ πραγματείας τινὸς προέστησας, ἀποδειχθῇ ὅτι ἐπετράπη αὐτῷ ὑπὸ σοῦ ἵνα καὶ τοῦτο ποιῇ [τὸ δανείζεσθαι]. Διότι, ἐὰν ἡ ἀγωγὴ αὕτη χώραν μὴ ἔχῃ, ἄν τι εἰς τὸ σὸν πρᾶγμα ἀναλωθὲν ἀποδειχθῇ, τῇ ἀγωγῇ τῇ περὶ τοῦτο τὸ πρᾶγμα προκειμένῃ [τῇ περὶ τῶν ἀναλωθέντων ἐν τῷ πράγματι] ἐξαναγκάζεσαι καταβαλεῖν.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 212 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν δύο Ἀσπρων.

2. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Κάλλιστον. Ἐκ τῶν συναλλαγμάτων τῶν δούλων κἂν μάλιστα [τῇ] ἐκ τοῦ χρηματίου [ἀγωγῇ] μόνον οἱ δεσπόται κατέχωνται, περὶ ἐκείνου ὅμως, ὅπερ εἰς πρᾶγμα αὐτῶν ἠναλώθη ἢ συνηλλάγη [συνεφωνήθη] μετὰ τοῦ πράκτορος ἐκ τῆς αἰτίας, ἧ προεβλήθη [οὗτος], εἰς ὁλόκληρον ἐνάγεσθαι δύνασθαι ἀμφίβολον οὐκ ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 222 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου.

(1) Βασ. 18, 1, 21 ἐπ.

3. Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μαρκίαν. Ἡ κατὰ τοῦ προστήσαντος ἀγωγὴ ἁρμόττει σοι κατ' ἐκείνου, ὑφ' οὗ δοῦλον τῇ τραπέζῃ προβληθέντα λέγεις, ἐὰν χάριν τούτου τοῦ πράγματος [ὑποθέσεως], ὅπερ δι' αὐτοῦ διεξήγετο, κατατεθέντα χρήματα καὶ μὴ ἀπεδοθέντα δύνηται ἀποδειχθῆναι.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Μαΐου 230 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀγρικόλα καὶ Κλήμεντος.

4. Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀντιγόνην. Καὶ ἐὰν παρὰ γυναικὸς πλοίαρχος προεβλήθη, ἐκ τῶν συναλλαγμάτων αὐτοῦ κατέχεται αὕτη τῇ κατὰ τοῦ προστήσαντος τὸν πλοίαρχον ἀγωγῇ καθ' ὁμοίωσιν τῆς κατὰ τοῦ προστήσαντος τὸν πράκτορα.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

5. Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Γάϊον. Ἐὰν δάνεια χρήματα λαμβάνειν τῷ Δημητριανῷ ὁ Δομιτιανὸς ἐνετείλατο καὶ τοῦτο δύνασθαι ἀποδεῖξαι πέποιθας, κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς κατὰ τοῦ προστήσαντος τὸν πράκτορα ἀγωγῆς τοῦτον τὸν Δομιτιανὸν παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ δύνασαι ἐνάγειν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν Καισάρων.

6. Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ὀνησίμαν. Ὅστις ἀκολουθήσας τοῦ δεσπότου τῇ βουλήσει μετὰ τοῦ δούλου αὐτοῦ συνάλλαγμα συνῆψε, κατὰ μίμησιν τῆς κατὰ τοῦ προστήσαντος ἀγωγῆς ὀρθῶς εἰς ὁλόκληρον τὸν δεσπότην ἐνάγει.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν Κα-

λενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

26 (1).

Ὁποῖον πρᾶγμα μετὰ τοῦ ἐν ἀλλοτρίᾳ ἐξουσίᾳ τελοῦντος πραχθῆναι λέγεται, ἢ περὶ τῆς ἐκ τοῦ χρηματίου ἀγωγῆς ἢ τῆς κατὰ κέλευσιν ἢ τῆς περὶ τῶν εἰς πρᾶγμα δαπανηθέντων.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Ἀέλιον.* Ὁπότε ὑπεξούσιος ἐπίτροπος ἢ κηδεμών δίδοται, ὁ πατὴρ τῇ περὶ ἐπιτροπῆς ἢ τῇ περὶ διοικήσεως ἀλλοτρίων πραγμάτων ἀγωγῇ περὶ τοῦ χρηματίου καὶ περὶ τῶν εἰς τὸ πρᾶγμα [αὐτοῦ] δαπανηθέντων ὀφείλει ἐνάγεσθαι. Εἰ δὲ τῇ βουλήσει αὐτοῦ ὁ υἱὸς βουλευτὴς ἐξελέγη καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἐπίτροπος διωρίσθη, ὁ πατὴρ εἰς ὁλόκληρον τὸ ἱκανὸν ποιεῖν ἐξαναγκάζεται, ἐπειδὴ τοῦτο τὸ βάρος [ἡ ἐπιτροπεία] κατὰ μίμησιν τῶν λοιπῶν πολιτικῶν λειτουργιῶν εἰσαχθὲν νοεῖται.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Νοεμβρίου 196 ἐπὶ τῆς δευτερας ὑπατείας τοῦ Δέξτρου καὶ τῆς τοῦ Πρίσκου.

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἄννιον.* Ἕνεκεν τοῦ πράγματος ἐκείνου, ὅπερ μετὰ ὑπεξουσίου συνήλλακται εἴτε τῇ βουλήσει αὐτοῦ εἴτε τῇ ἐκείνου, ἐν οὗ τῇ ἐξουσίᾳ διετέλεσεν, εἴτε εἰς τὸ χρημάτιον αὐτοῦ, εἴτε εἰς πρᾶγμα τοῦ πατρὸς τὰ χρήματα ταῦτα ἐδαπανήθησαν, καὶ ἂν τῆς πατρῴας κληρονομίας ἀπέσχεν, ἀγωγὴν εἰμὶ εἰς ὅσον δύναται ποιῆσαι [εἰς ὅσον εὐπορεῖ] μὴ δίδοσθαι τοῦ διηνεκοῦς διατάγματος τῇ ἑρμηνείᾳ δεδήλωται.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 196 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Δέξτρου καὶ τοῦ Πρίσκου.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Ἀρτέμονα.* Κἂν μὴ ἐντελλομένης μηδ' ὑπογραφούσης μηδὲ κελευούσης τῆς δεσποίνης δάνεια χρήματα τῷ δούλῳ τῆς Πρίσκας ἔδωκας, ὅμως ἐὰν ἡ ποσότης αὕτη εἰς πρᾶγμα τῆς δεσποίνης αὐτοῦ δικαίοις δαπανήμασιν ἠναλώθη, τῇ περὶ τῶν δαπανηθέντων ἀγωγῇ παρὰ τῷ δικαστῇ αὐτῆς αὐτὴν ἐνάγαγε, ληψόμενος κατὰ τοῦ δικαίου τὸν τύπον ὅπερ ὀφειλόμενόν σοι δειχθῇ.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 215 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Λαίτου καὶ τῆς τοῦ Κερεάλου.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Λεόντιον.* Ἐὰν ἐκ συναλλάγματος τοῦ πατρὸς κελεύσει αὐτοῦ χρήματα ἔλαβες καὶ σαυτὸν ἀπὸ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἀπέχῃς, μάτην φοβεῖσαι μὴ ὑπὸ τῶν δανειστῶν αὐτοῦ ἐναχθῇς.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 216 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Σαβίνου καὶ Ἀνουλλίνου.

5. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ἀσκληπιάδην* Οὐδὲν πρᾶγμα κωλύει τοὺς ὑπεξουσίους, ἐὰν ὑπὲρ ἄλλων μείζονες τῶν εἴκοσι πέντε ἐνιαυτῶν [ὄντες] ἠγγυήσαντο, τῇ ἀγωγῇ τῇ κατ' αὐτῶν ἁρμοζούσῃ κατέχεσθαι. Ἀλλ' ἐὰν μόνον ἐκ τοῦ χρηματίου δίκη κατὰ σοῦ κινῆται, τῶν δικαιολογιῶν, αἵτινές σοι ἁρμόζουσι, χρῆσιν ποίησον.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

6. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ*

(1) Βασ. 22, 1. 35 ἐπ.

εὐγενὴς Καῖσαρ πρὸς Ματρώναν. Ἐὰν ὁ σὸς δοῦλος εἶχα τῆς σῆς ἀδείας ληφθέντων δανείων χρημάτων ἀντὶ τόκων τὴν τῆς οἰκήσεως ἐξουσίαν παρεχώρησεν, οὐδενὶ δικαίῳ ὁ σὸς ἀντίδικος τὴν οἴκησιν ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας ἑαυτῷ διεκδικεῖ, ἐπειδὴ τοῦ δούλου ἡ πρᾶξις ἐνοχόν σε οὐκ ἐποίησε: καὶ εἰσβάλλουσα εἰς τὸ σὸν πρᾶγμα κατὰ τῆς βίας ἐκείνου τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ ἁρμοδίου δικαστοῦ προστατευθήσῃ.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 259 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Αἰμιλιανοῦ καὶ Βάσσου.

7. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Κρέσσεντα.* Ἐκείνῳ, ὅστις δούλῳ ἀλλοτρίῳ δίδωσι δάνεια χρήματα, ἐφ' ὅσον ἐπιζῇ ὁ δοῦλος, πρὸς δὲ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ εἴσω ἔτους, τὴν ἐκ τοῦ χρηματίου κατὰ τοῦ δεσπότου ἁρμόζειν ἀγωγὴν ἤ, ἐὰν εἰς πρᾶγμα τοῦ δεσπότου ἡ ποσότης αὕτη ἠναλώθη, καὶ μετὰ τὸ ἔτος χωρεῖν τὴν προαιτωρίαν οὐκ ἔστιν ἀμφιβόλου δικαίου. Τούτου ἕνεκεν εἰ μὲν εἰς πρᾶγμα τοῦ δεσπότου ἠναλώθησαν τὰ χρήματα, τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ ἐνάγειν δύνασαι περὶ τούτου τοῦ ποσοῦ, ὅπερ εἰς τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ προσεχώρησεν. Εἰ δὲ τοῦτο ἀποδειχθῆναι μὴ δύνατα, συνεπές ἐστιν ἵνα ἐπιζῶντος μὲν τοῦ δούλου τὸν δεσπότην τῇ περὶ τοῦ χρηματίου ἀγωγῇ ἐνάγῃς, ἤ, ἐὰν ἤδη ὁ δοῦλος ἀφῃρέθη ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἢ ἐπωλήθη ἢ ἀπηλευθερώθη καὶ ἔτος μὴ παρέδραμεν, ἵνα τῇ ποτὲ περὶ τοῦ χρηματίου ἀγωγῇ 3(1) κατ' αὐτοῦ κινεῖν δύνησαι. Ἄλλως δὲ ἐὰν μετὰ ἐλευθέρου τὸ πρᾶγμα διοικοῦντος ἐκείνου, οὗ ἐν ταῖς δεήσεσιν ἐμνημόνευσας, συνάλλαγμα ἐποίησας καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐξέλεξας, χαθορᾷς κατὰ τοῦ δεσπότου οὐδεμίαν σε ἔχειν ἀγωγήν, εἰ μὴ ἢ εἰς τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ προσεχώρησαν τὰ χρήματα ἢ τοῦτο τὸ συνάλλαγμα ἐνέκρινεν.

Ἐδόθη ἐν Βυζαντίῳ ταῖς Νόναις τοῦ Ἀπριλίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

8 (9). *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἰσίδωρον.* Ἐὰν ἐξ ἄλλου συναλλάγματος, οὐχὶ δ' ἐξ ἀθεμίτου δόσεως δανείου, ὀφειλέτης ἐγένου ἢ διότι τὸν σὸν πατέρα ἐν πίστει ἀνεδέξω [ὑπὲρ τοῦ σοῦ πατρὸς ἠγγυήθης], τοῦτο μὲν ἐν τοῦ πατρὸς τελῶν τῇ ἐξουσίᾳ νομίμως κατέχεσαι τοῦτο δὲ καὶ θανάτῳ τοῦ γεννήτορος αὐτεξούσιος γενόμενος: καὶ εἰ μὲν τοῦ πατρὸς κληρονόμος γέγονας, εἰς ὁλόκληρον, ἄλλως δὲ εἰς ὅσον ποιεῖν δύνασαι κατὰ τὸν τοῦ διατάγματος τύπον. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν χειραφεσίᾳ αὐτεξούσιος ἐγένου, ὀφείλεις νοεῖν ὁμοίως σε δύνασθαι ἐνάγεσθαι.

Ἐδόθη ἐν Βυζαντίῳ τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

9 (8). *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Διογένιον.* Ἐὰν ἐντολεὺς ὑπὲρ τοῦ σοῦ υἱοῦ ἐγένου ἢ κατὰ σὴν κέλευσιν μετ' ἐκείνου, ὃν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τότε ἔσχες, συνάλλαγμα συνήφθη, νοεῖς ὅτι δέον ἵνα τῷ τε κεφαλαίῳ καὶ τοῖς τόκοις πειθαρχήσῃς, ἐὰν τούτοις πᾶσιν ἔνοχον σαυτὸν ἐποίησας, ἵνα τὰ πράγματα, ἅτινα δικαίῳ ἐνεχύρου διακατέχονται, ἀπαλλαγῆναι δυνηθῶσιν. Εἰ δὲ ἐγγυητὴς τῶν δανεισθέντων χρημάτων [δι' ἐπερωτήσεως] παρενέβης, ἀναμφισβητήτου δικαίου ἐστὶ κατέχεσθαί σε ἐκ ταύτης τῆς ἐνοχῆς.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

10. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καί-*

σαρες πρὸς Ἀφροδίσιον. Ἐὰν τὴν ἐλευθέραν τοῦ χρηματίου διοίκησιν ἔχοντες ἵππους μετὰ τῆς γονῆς ἐκ τοῦ χρηματίου οἱ δοῦλοι ἐπώλησαν, τοῦ ἀποδοκιμάσαι τὸ συνάλλαγμα ὁ δεσπό-1 της οὐδεμίαν ἔχει ἐξουσίαν. Ἐὰν δὲ μὴ ἔχοντες τὴν ἐλευθέραν τοῦ χρηματίου διοίκησιν πρᾶγμα τοῦ δεσπότου αὐτοῦ ἀγνοοῦντος ἐπώλησαν, οὐδὲ τὴν δεσποτείαν, ἣν οὐκ ἔχουσιν, εἰς ἄλλον μεταφέρειν δύνανται οὐδὲ δικαίαν ἀρχὴν νομῆς προσφέρουσι [ποιοῦσι] τοῖς γινώσκουσι τὴν δουλικὴν κατάστασιν αὐτῶν: πρόδηλον ὅθεν ἐστὶν ὅτι τοὺς τοιούτους νομεῖς δικαίως οὐ δύναται ὠφελεῖν οὐδ' ἡ τοῦ χρόνου παραγραφὴ καὶ διὰ τοῦτο οἱ πράγματα κινητὰ ἀγοράζοντες καὶ τῇ τῆς κλοπῆς ἀγωγῇ κατέχονται.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ πέμπτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἄτταλον.* Τῷ μετὰ δούλης συναλλασσομένῳ, περὶ ἧς βέβαιόν ἐστι νομίμως μὴ ἔνοχον καθίστασθαι, κατὰ τοῦ δεσπότου εἰς ὅσον πλουσιώτερον τὸ χρημάτιον αὐτῆς ἐγένετο ταύτης ἐπιζώσης καὶ μετὰ τὸν θάνατον [αὐτῆς] εἴσω ὠφελίμου ἐνιαυτοῦ δοτέαν εἶναι ἀγωγὴν οὐκ ἀμφιβάλλεται.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Βίκτωρα.* Ἐκ τοῦ διηνεκοῦς διατάγματος δηλοῦται ὅτι ὁ δεσπότης διὰ τοῦ δούλου ἔνοχος καθίστασθαι οὐ δύναται καὶ ὅτι μόνον ἡ περὶ τοῦ χρηματίου ἀγωγὴ [ἀφαιρουμένου δηλονότι ἐκείνου, ὅπερ φυσικῶς ὁ δοῦλος τῷ δεσπότῃ ὀφείλει], τοῖς δανεισταῖς αὐτοῦ δίδοται ἤ, ἂν τι εἰς τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ ἀναλωθὲν ἀποδειχθῇ, ἡ περὶ τοῦ δαπανηθέντος πράγματος ἀγωγή.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

13. *Οἱ αὐτοκράτορες Ὀνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τοὺς δεσπότας οὕτω συσφίγγεσθαι φανερόν ἐστι τῇ πραιτωρίᾳ ἀγωγῇ, ἥτις καλεῖται κατὰ κέλευσιν, ἐὰν ὡρισμένα χρήματα ἐνετείλαντο ἀριθμηθῆναι τῷ δούλῳ ἢ τῷ 1 διοικητῇ. Ὅθεν εἰς τὸ διηνεκὲς δι' αὐτοκρατορικοῦ νόμου θεσπίζομεν, ἵνα, ὅστις δούλῳ, γεωργῷ, μισθωτῇ, πληρεξουσίῳ ἢ διοικητῇ [φροντιστῇ] κτήματος δάνεια χρήματα δίδωσι, γινώσκῃ ὅτι οἱ δεσπόται τῶν κτημάτων, ἢ οἱ καλλιεργηταὶ τῶν γαιῶν ἔνοχοι 2 λέγεσθαι οὐ δύνανται. Οὐδὲ τὰ φιλικὰ γράμματα, δι ὧν οἱ ἄνθρωποι συνήθως συνιστῶσιν ἀπόντα, μέχρι τούτου ἐκτείνειν προσήκει, ἵνα χρήματα, ἅπερ οὐκ εἶχε ζητηθῇ, δαπανῆσαι ὑπὲρ τῶν κτημάτων προσποιῆται, ἐπειδή, εἰ μὴ εἰδικῶς ἵνα χρήματα παράσχῃ ὑπὸ τοῦ δεσπότου ἐζητήθη, αὐτὸς ὁ δεσπό-3 της κατέχεσθαι οὐ δύναται. Τῇ δανειστείσῃ δὲ ποσότητι ζημιοῦσθαι βουλόμεθα τοὺς δανειστάς, ἐὰν τοῖς τοιούτοις προσώποις μὴ κελεύοντος τοῦ δεσπότου μηδ' ἐγγυητῶν εἰδικῶς λαμβανομέ-4 νων χρήματα ἐδανείσθησαν. Ἀλλὰ τῷ δανειστῇ ἄδειαν δίδομεν ἵνα, ἐὰν ἐλεύθερος ἀπὸ τῶν λόγων, οὓς διῴκει, εὑρεθῇ ὁ διοικητής, ὁ δοῦλος ἢ ὁ πληρεξούσιος τῶν κτημάτων, ὠφέλιμος ἀγωγὴ διανοίγηται ἐκ τοῦ χρηματίου.

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ τῇ πέμπτῃ τῶν εἰδῶν τοῦ Ἰουλίου 422 *ἐπὶ τῆς δεκάτης τρίτης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου καὶ τῆς δεκάτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου.*

27 (1)

Παρὰ τίνων προσώπων ἡμῖν προσποριζεται.

1 *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Μάρκελ-λον.* Ἐξαιρουμένης τῆς αἰτίας τῆς νομῆς δι' ἐλευθέρου προσώπου, ὅπερ τῷ παρόντι καιρῷ ἄλλου οὐκ ἐστιν ὑποκείμενον, οὐδὲν προσποριζεσθαι δύνασθαι ἀναμφιβόλου δικαίου ἐστίν. Ἐὰν λοιπὸν ὁ πληρεξούσιος οὐχὶ ἑαυτῷ, ἀλλ' ἐκείνῳ, οὗ τὰ πράγματα διῴκει, τοῦ ἀποκαταστάθεντος αὖθις [ἀνανεωθέντος αὖθις] πράγματος τὴν διεκδίκησιν συνεφώνησε καὶ τούτῳ τῷ συμφώνῳ καὶ ἐπερώτησις παρηκολούθησε [προσετέθη], οὐδεμία τῷ δεσπότῃ ἐνοχὴ προσεπορίσθη. Τὰ δὲ τοῖς δούλοις ὅμως παραδοθέντα πράγματα τοῖς δεσπόταις προσποριζονται.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουλίου 290 *ἐπὶ τῆς τετάρτης καὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.*

2 (3). *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν δύο ἢ πλείονες κοινὸν δοῦλον ἔχωσι καὶ ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν ἐκέλευσεν ἵνα ὀνόματι αὐτοῦ ὁ δοῦλος ἀπό τινος ἐπερωτήσῃ δέκα π. χ. χρυσοῦς ἢ ἄλλο πρᾶγμα, αὐτὸς ὅμως ὁ δοῦλος οὐχὶ ὀνόματι ἐκείνου, ὅστις ἐκέλευσεν, ἀλλά τινος ἐκ τῶν δεσποτῶν αὐτοῦ μνείαν ἐποιήσατο καὶ ὀνόματι ἐκείνου ἐπηρώτησε, μεταξὺ τῆς ἀρχαίας σοφίας ἠρωτᾶτο τίνι προσπορίζεται ἡ ἀγωγὴ καὶ τὸ κέρδος, ὅπερ προσγίγνεται ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας, πότερον ἐκείνῳ, ὅστις ἐκέλευσεν, ἢ ἐκείνῳ, οὗτινος μνείαν ἐποιήσατο ὁ δοῦλος ἢ [καὶ] ἀμφοτέροις. Καὶ ἐπειδὴ ἐκ παντὸς μέρους μεγάλη μερὶς τῶν συγγραφέων πολλὴν ἐπέχυσε συζήτησιν, ἡμῖν ἀληθέστερα ἐκείνων ἡ γνώμη φαίνεται, οἵτινες τῷ κελεύσαντι δεσπότῃ μεταφέρουσι τὴν ἐπερώτησιν καὶ αὐτῷ μόνον προσπορίζεσθαι εἶπον, ἢ ἡ τῶν ἄλλων, οἵτινες εἰς ἄλλας γνώμας ἀνάγονται. Διότι οὐδὲ τῇ πονηρίᾳ τῶν δούλων χαρίζεσθαι προσήκει, ἵνα συγχωρῆται αὐτοῖς, καταφρονουμένης τῆς τοῦ δεσπότου κελεύσεως, κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ποιεῖν τὴν ἐπερώτησιν καὶ εἰς ἄλλον δεσπότην, ὅστις τυχὸν αὐτὸν διέφθειρεν, τὸ ἀλλότριον κέρδος μεταφέρειν: διότι οὐδ' ἀνεκτόν ἐστιν, ἐὰν δοῦλος ἀσεβὴς τῷ μὲν δεσπότῃ τῷ κελεύσαντι μὴ πειθαρχητέον ὑπολάβῃ, ἄλλῳ δέ, ὅστις τυχὸν ἀγνοεῖ καὶ οὐ γινώσκει, αἰφνιδίαν περιποιεῖ παραμυθίαν [ἀνέλπιστον ὠφέ-1 λειαν]. Διότι ὅπερ συχνάκις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐλέγετο, τὴν κέλευσιν τοῦ δεσπότου μὴ εἶναι ἀνόμοιον τῇ ὀνομασίᾳ, τότε ὀφείλει κρατεῖν, ὅτε ὁ δοῦλος ὁ κελευσθεὶς ὑπό τινος ἐκ τῶν δεσποτῶν ἐπερώτησιν ποιήσασθαι ἐπηρώτησε δίχα ὀνόματος: διότι τότε ἐκείνῳ μόνῳ προσπορίζει, ὅστις ἐκέλευσεν: ἐὰν ὅμως ἐκφράσῃ [δηλώσῃ] ἄλλον δεσπότην, ἐκείνῳ μόνῳ ἀναγκαῖόν ἐστιν τὴν προσπόρισιν συντελεῖσθαι: διότι πολλῷ μᾶλλον χρὴ ἰσχύειν τὴν μνείαν τοῦ ὀνόματος τοῦ δεσπότου ἢ τὴν κέλευσιν τοῦ κυρίου.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 530 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.*

3(2). *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁπότε δι' ἐλευθέρου προσώπου, ἐὰν χρήματα ὀνόματι ἄλλου ἠριθμήθησαν, προσποριζεται ἐκείνῳ, οὗ ὀνόματι τὰ χρήματα ἐδανείσθησαν, διὰ τῆς τοιαύτης ἀριθμήσεως ἡ ἀπαίτησις, οὐχὶ δ' ἡ ὑποθήκη ἢ τὸ ἐνέχυρον, ἅτινα τῷ προκουράτορι ἐδόθησαν ἢ ὑπετέθησαν,

(1) Βασ. 16, 9, 13 ἐπ.

τοῖς δεσπόταις τοῦ συναλλάγματος προσπορίζεται, τὴν τοιαύτην διαφορὰν ἐκβάλλοντες θεσπίζομεν καὶ τὴν ἀπαίτησιν καὶ τὴν ὑποθηκικὴν ἀγωγὴν ἢ τὸ ἐνέχυρον αὐτῷ δικαίῳ καὶ δίχα τινὸς ἐκχωρήσεως εἰς τὸν δεσπότην τοῦ συναλλάγματος περιέρχεσθαι. 1 Διότι ἐὰν τῷ προκουράτωρι ἡ ἀνάγκη ἐκ τῶν νόμων ἐπιβέβληται τῷ δεσπότῃ τοῦ συναλλάγματος ἐκχωρεῖν τὴν ἀγωγήν, διὰ τί μὴ ἀπ' ἀρχῆς, καθ' ὃν τρόπον ἐν τῇ προσωπικῇ ἀγωγῇ ἡ ἐκχώρησις περιττὴ ἐφαίνετο, μὴ καὶ ἐν ταῖς ὑποθήκαις καὶ τοῖς ἐνεχύροις ὁμοίῳ τρόπῳ ὁ δεσπότης τοῦ συναλλάγματος ἔχῃ τὴν ὑποθηκικὴν ἀγωγὴν ἢ τοῦ ἐνεχύρου τὸν δεσμὸν ἢ τὴν παρακατάσχεσιν ἑαυτῷ προσπορισθεῖσαν ;

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 530 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.*

28 (1).

Εἰς τὸ Μακεδονιάνειον συγκλητικὸν δόγμα.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Περτίναξ Αὔγουστος πρὸς Ἀτίλιον.* Ἐὰν υἱός, ἐν ᾧ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ πατρὸς ἦν, δάνεια χρήματα παρὰ σοῦ ἔλαβεν, ὁπότε ἑαυτὸν αὐτεξούσιον ἔλεγε, καὶ δύνησαι ἀποδεῖξαι ὅτι δικαίῳ λόγῳ τῇ διαβεβαιώσει αὐτοῦ ἐπίστευσας, ἡ ἔνστασις αὐτῷ ἀπαρνηθήσεται [οὐ δοθήσεται].

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 193 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Φάλκωνος καὶ Κλάρου.*

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Σοφίαν.* Ὁ Ζηνόδωρος, ὁπότε αὐτεξούσιος εἶναι δημοσίᾳ ἐφαίνετο, ἢ τῇ βουλήσει τοῦ πατρὸς συνηλλάγη ἢ χρήματα ἔλαβεν εἰς [διὰ] τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, ὅπερ τοῦ βάρεσι τοῦ πατρὸς ἐπέκειτο, ἢ αὐτεξούσιος γενόμενος ἀνανεώσεως γενομένης τὴν ἰδίαν πίστιν ἔνοχον ἐποίησεν ἢ ἄλλως ἐπέγνω τὸ χρέος, λόγος ἐστι [λογικόν ἐστιν] ἵνα μὴ ὑπάρχῃ χώρα τῷ δόγματι τοῦ ἐνδοξοτάτου σώματος [τῆς συγκλήτου].

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 198 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Σατουρνίνου καὶ Γάλλου.*

3. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Μακρῖνον.* Ἐὰν ὑπεξούσιος ἀγοράσας τῷ πωλητῇ ἐπερωτῶντι τὸ τίμημα σὺν τῇ τῶν τόκων προσθήκῃ ἐπαγγέλληται, οὐδενὶ ἀμφίβολόν ἐστιν οὐκ εἶναι χώραν τῷ συγκλητικῷ δόγματι, δι' οὗ τὸ δανείζειν τοῖς ὑπεξουσίοις ἀπηγορευμένον ἐστί : διότι ἡ κατεγωγὴ μᾶλλον τῆς ἐνοχῆς ἢ ὁ τίτλος τῆς ἀγωγῆς σκοπητέος ἐστίν.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Μαρτίου 198 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Σατουρνίνου καὶ Γάλλου.*

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Κυρίλλαν.* Ἐὰν ἐπιτρέποντος τοῦ πατρὸς δάνεια χρήματα τῷ ὑπεξουσίῳ υἱῷ ἔδωκας, τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος ἡ δύναμις οὐ παρεμβαίνει, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀπαίτησις τοῦ ἐνεχύρου, ὅπερ ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ πατρὸς ἦν, οὐκ ἀρνηθήσεται, καὶ μάλιστα ὁπότε τούτῳ ὁ υἱὸς κληρονόμος αὐτοῦ ἐγένετο, μόνον ἂν μηδεὶς ἄλλος ἀναφανῇ ἐπικρατέστερος δικαίῳ συμφωνίας τῷ λόγῳ τοῦ χρόνου καὶ τῆς τάξεως.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 201 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Φαβιανοῦ καὶ Μουκιανοῦ.*

5 *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος πρὸς*

(1) Βασ. 18, 4, 21 ἐπ.

Σκωτιμίαν Μόῦσαν. Τοῦ Μακεδονιανείου συγκλητικοῦ δόγματος ἡ αὐθεντία τὴν ἀπαίτησιν τῶν χρημάτων ἐκείνων οὐ κωλύει, ἅτινα τῷ ὑπεξουσίῳ υἱῷ σπουδασμάτων ἢ πρεσβείας ἕνεκεν ἀλλοθιδιατρίβοντι εἰς ἀναγκαίας δαπάνας, ἃς ἡ τοῦ πατρὸς εὐσέβεια οὐκ ἂν παρῃτήσατο [οὐκ ἂν ἀπέκρουε], ἐδανείσθησαν. Ἀλλ' ἐκ τοῦ συναλλάγματος τοῦ υἱοῦ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ ἐκ τοῦ χρηματίου ἀγωγὴ κατὰ τοῦ πατρὸς ἁρμόζειν οὕτω μόνον δύναται, ἐὰν ὠφελίμου ἐνιαυτοῦ διάστημα τὴν ἀπαίτησιν μὴ κωλύῃ. 2 Ἐὰν ὅμως κατὰ κέλευσιν τοῦ πατρὸς δοθὲν τὸ δάνειον ἀποδειχθῇ, μηδ' εἰς τίνας χρείας ἠναλώθησαν τὰ χρήματα ἐρευνᾶσθαι ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ ἀνενεκὴς κατὰ τοῦ πατρὸς θανόντος τοῦ υἱοῦ ἡ ἀγωγή ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 230 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀγρικόλα καὶ Κλήμεντος.*

6 *Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος καὶ ὁ Φίλιππος Καῖσαρ πρὸς Θεόπομπον.* Ἐὰν ὁ σὸς υἱὸς ἐν τῇ σῇ τελῶν ἐξουσίᾳ ἐναντίον τοῦ Μακεδονιανείου συγκλητικοῦ δόγματος δάνεια ἔλαβε χρήματα, ἡ ἐκ τοῦ χρηματίου ἀγωγὴ κατὰ σοῦ τούτου ἕνεκεν ἰσχυρῶς [ἀποτελεσματικῶς] ἀπευθυνθῆναι οὐδέποτε δύναται. Ἡ δὲ τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος βοήθεια, εἰ καὶ τοῦ ὑπεξουσίου υἱοῦ ἐμνημόνευσεν, εἰς τοὺς ἐγγόνους καὶ τοὺς ἀπεγγόνους ἐπεκτείνεται.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Μαρτίου 245 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Φιλίππου Αὐγούστου καὶ τοῦ Τιτιανοῦ.*

7 *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν ὁ ὑπεξούσιος υἱὸς δίχα τῆς τοῦ πατρὸς κελεύσεως ἢ τῆς ἐντολῆς ἢ τῆς βουλήσεως χρήματα δανεισθέντα ἔλαβεν, εἶτα ὅμως ὁ πατὴρ ἐνέκρινε τὸ συνάλλαγμα, τῶν ἀρχαίων τὴν ἀμφιβολίαν ἀποτέμνοντες θεσπίζομεν ἵνα, ὃν τρόπον, εἰ ἀπ' ἀρχῆς τῇ βουλήσει τοῦ πατρὸς ἢ τῇ ἐντολῇ ὁ ὑπεξούσιος τὰ δανεισθέντα χρήματα εἰλήφει, ἐγκύρως ἔνοχος καθίστατο, οὕτω καὶ ἂν ὕστερον ὁ πατὴρ ἐνέκρινε τὸ συνάλλαγμα, [ἵνα] ἰσχυρὸν ᾖ τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα, ἐπειδὴ τὴν πατρικὴν προσεπιμαρτυρίαν[δήλωσιν]ἀποπτύειν[ἀπορρίπτειν] πάνυ ἄδικόν ἐστιν. Διότι ἀναγκαῖόν ἐστι τὴν τοῦ πατρὸς ἔγκρισιν τῆς κυρίας τοῦ πατρὸς ἐντολῆς ἢ συναινέσεως μὴ εἶναι ἀνόμοιον, ἐπειδὴ τῷ νεαρῷ νόμῳ ἡμῶν (1) καὶ γενικῶς πᾶσα ἔγκρισις τοὔμπαλιν ἕλκεται καὶ ἐπικυρεῖ ἀπ' ἀρχῆς τὰ γενόμενα. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἰδιωτῶν ἀνθρώπων θεσπιστέα εἰσίν. Ἐὰν ὅμως στρατιώτης ὑπεξούσιος δάνεια χρήματα ἔλαβεν, εἴτε δίχα ἐντολῆς ἢ τῇ συναινέσει ἢ τῇ βουλήσει ἢ τῇ ἐγκρίσει τοῦ πατρός, ἔγκυρον ὑπάρχειν χρὴ τὸ συνάλλαγμα, οὐδεμιᾶς διακρίσεως εἰσαγομένης διὰ τίνα αἰτίαν ἐδανείσθησαν τὰ χρήματα ἢ ποῦ ἠναλώθησαν. Διότι ἐν πλείστοις τοῦ δικαίου κεφαλαίοις οἱ ὑπεξούσιοι στρατιῶται οὐκ ἀνόμοιοι φαίνονται τοῖς αὐτεξουσίοις ἀνθρώποις, καὶ κατὰ πρόληψιν πᾶς στρατιώτης οὐ πιστεύεται εἰς ἄλλο τι χρήματα λαμβάνειν καὶ δαπανᾶν εἰ μὴ εἰς στρατιωτικὰ πράγματα [αἰτίας].

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 530 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.*

(1) Κῶδ. 5, 16, 25.

29 (1)

Εἰς τὸ Βελλειάνειον συγκλητικὸν δόγμα.

1 *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Λουκίλλαν.* Ταῖς γυναιξίν, αἵτινες ἀλλοτρίαν ὑποχρέωσιν ἀναδέχονται ἢ μεταφέρουσιν εἰς ἑαυτάς, ἐὰν οἱ συναλλάσσοντες μὴ ἀγνοῶσι τοῦτο, προσγίγνεται βοήθεια τῷ δόγματι. Ἀλλ' ἐὰν ὑπὲρ ἄλλων, ὁπότε ἐνεχόμεναι οὐκ ἦσαν, χρήματα καταβάλλωσιν, ἀργούσης τῆς ἀναδοχῆς οὐδεμία ἐστὶν ἀναζήτησις.

Ἐδόθη ἐν Καρβιτίῳ ταῖς Νόναις τοῦ Δεκεμβρίου 212 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν δύο Ἀσπρων.

2 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Νεπωτιανήν.* Ματαίως τῇ ἐνστάσει τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος, ὅπερ περὶ τῶν ἀναδοχῶν τῶν γυναικῶν ἐγένετο, χρήσασθαι ἐπειράθης, ἐπειδὴ πρωτοτύπως [σὺ] αὐτὴ ὀφειλέτης ἐγένου. Διότι τοῦ συγκλητικοῦ τούτου δόγματος ἡ ἔνστασις τότε τῇ γυναικὶ δίδοται, ὁπότε πρωτοτύπως αὐτὴ μὲν οὐδὲν ὀφείλει, ἀλλ' ὑπὲρ ἄλλου ὀφειλέτου παρὰ τῷ δανειστῇ αὐτοῦ παρενέβη: ἐὰν ὅμως ὑπὲρ τοῦ ἑαυτῶν δανειστοῦ ἄλλοις ἐνόχους ἑαυτὰς ἐποίησαν ἢ ἀπ' αὐτοῦ ἑαυτὰς ἢ τὸν ὀφειλέτην αὐτῶν ἐκταχθῆναι ἠνέσχοντο, τοῦ τοιούτου δόγματος τὴν βοήθειαν οὐκ ἔχουσιν.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Αὐγούστου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

3 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Σερβᾶτον.* Ἐάν, ὁπότε σὺ αὐτὸς δάνεια χρήματα ἐλάμβανες, ἡ σὴ μήτηρ παρενέβαλε τὴν ἑαυτῆς πίστιν ἐναντίον τοῦ δόγματος τῆς ἐνδοξοτάτης τάξεως [συγκλήτου], τῇ ἐνστάσει προστατεύεσθαι δύναται.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Αὐγούστου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

4 *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ἀλεξάνδρειαν.* Τὸ συγκλητικὸν δόγμα χώραν ἔχει, εἴτε ταῖς τὴν ἐνοχήν, ἥτις ἐν ἄλλου προσώπῳ συνέστηκεν, ἡ γυνὴ εἰς ἑαυτὴν μετήνεγκεν ἢ μετέλαχεν, εἴτε, ὁπότε ἄλλος χρήματα ἐλάμβανεν, αὐτὴ κατέστησεν ἑαυτὴν ἀπ' ἀρχῆς ἔνοχον, ὅπερ καὶ ἐν ταῖς τῶν πραγμάτων τούτων ὑπὲρ ἄλλων ἐνοχαῖς δεκτὸν ἐγένετο. 1 Ἀλλ' ἐὰν τὰ σὰ κτήματα, μείζων τῶν εἴκοσι πέντε ἐνιαυτῶν οὖσα, ἐπώλησας καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς χρήματα κατέβαλες, ἐκλείπει ἡ βοήθεια τοῦ δόγματος.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

5 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ποπλίαν.* Ἐὰν δίχα τῆς σῆς βουλήσεως πράγματα σὰ ὑπὸ τοῦ σοῦ ἀνδρὸς ἐνεχύρῳ ἐδόθησαν, οὐ κατέχονται. Ἐὰν δὲ συνήνεσας τῇ ἐνεχυράσει [ἐνοχῇ] εἰδυίας τῆς δανειστρίας, τῇ βοηθείᾳ τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος χρήσασθαι οὐ δύνασαι. Ἐὰν δὲ ἀνοχὴν [ὑπομονήν] παρέσχες, ἵνα ὡσανεὶ ἴδια ἑαυτοῦ πράγματα ἐνεχυράσῃ ὁ ἀνήρ, ἀπατήσαι ἠθέλησας τὴν τὰ δάνεια χρήματα διδοῦσαν καὶ διὰ τοῦτο οὐ προσγίγνεταί σοι βοήθεια τῷ δόγματι, δι' οὗ τὴ ἀδυναμίᾳ οὐχὶ δὲ τῇ πανουργίᾳ τῶν γυναικῶν πρόνοια ἐγένετο.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν

(1) Βασ. 20, 7, 65 ἐπ.

Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

6 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Τορκουᾶτον.* Ἐὰν ἡ μήτηρ, ὁπότε τῶν ἑαυτῆς τέκνων διώκει τὴν περιουσίαν, τοῖς ἐπιτρόποις αὐτῶν ἀσφάλειαν ὑπέσχετο καὶ ἐγγυητὴν παρέσχεν ἢ ἐνέχυρα ἔδωκεν, ἐπειδὴ ὁπωσδήποτε ἰδίαν ὑπόθεσιν διοικῆσαι φαίνεται, τῇ τοῦ δόγματος βοηθείᾳ οὐδὲ αὐτὴ οὐδὲ ὁ ἐγγυητὴς ὁ ὑπ' αὐτῆς παρασχεθεὶς οὐδὲ τὰ ἐνεχυρασθέντα πράγματα αὐ- 1 τῆς βοηθοῦνται. Ἐὰν ὅμως, τοῦ ἐπιτρόπου βουλομένου παραιτηθῆναι, αὐτὴ παρενέβαλεν ἑαυτὴν τὸ ἀζήμιον αὐτῷ ὑπισχνουμένη, τῇ βοηθείᾳ τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος χρήσασθαι οὐ- 2 δαμῶς κωλύεται. Ἐὰν δ' ἐπιτρόπους ᾐτήσατο καὶ ἑκουσίως τὸν κίνδυνον ἀνεδέξατο, τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ δικαίου προστατεύεται ὅπως μὴ ἐνέχηται.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 228 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μοδέστου καὶ Πρόβου.

7 *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Βιβιανόν.* Ἐὰν γινώσκων ὁ δανειστὴς παρὰ τοῦ ἀνδρὸς δι' ἴδιον αὐτοῦ χρέος ἀργὸν τῆς γυναικός, εἰ καὶ ταύτης συναινούσης, εἰς ἐνέχυρον ἔλαβεν, ἕνεκεν τῆς τοῦ δόγματος βοηθείας πιπράσκων αὐτὸν τὴν δεσποτείαν τῇ γυναικὶ ἀφελεῖν οὐκ ἠδυνήθη, οὐδ' ἔστι σοι ἀναγκαῖον παρεχομένου τοῦ τιμήματος τῷ ἀγοραστῇ διεκδικεῖν, ἐὰν τῇ μητρὶ κληρονόμος ἐγένου.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 238 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πίου καὶ Ποντιανοῦ.

8 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Τρύφωνα.* Ἐὰν πατρῴαν ἐνοχὴν οὐ μόνον οἱ τοῦ ἄρρενος γένους, ἀλλὰ καὶ αἱ χειράφετοι θυγατέρες εἰς ἑαυτὰς ἀνεδέξαντο, κἂν μάλιστα αἱ θυγατέρες τῶν ἀνδρῴων ἐνοχῶν ἐξαιρῶνται ἕνεκεν τῆς ἐνστάσεως, ἥτις ἀπὸ τοῦ Βελλειανείου συγκλητικοῦ δόγματος ἀπορρέει, τοὺς υἱοὺς ὅμως εἰς ὅπερ ἑαυτοὺς ἐνόχους ἐποίησαν κατέχεσθαι καί, ὑφαιρουμένου τοῦ προσώπου τῶν θυγατέρων, τὸν πατέρα εἰς τοῦτο ἐνάγεσθαι δύνασθαι, ἐν ᾧ ἐνακτέος ἦν, εἰ αἱ θυγατέρες μὴ παρενέβαλλον, ἀμφίβολον 1 οὐκ ἔστιν. Τὰ ἐνέχυρα ὅμως τοῦ πατρός, κἂν ἔτι διὰ τὴν ὑστέραν [τὴν τῶν θυγατέρων] ἐνοχὴν ἐλήφθησαν, ἀναμφιβόλως κατέχονται: ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἐν τῇ προτέρᾳ ἦσαν, ἐφ' ὅσον εἰς τὸν πατέρα διὰ τῆς ἀποκαταστατικῆς ἀγωγῆς ἐπανακάμπτει [ἡ ἐνοχὴ τῶν θυγατέρων], ἐπὶ τοσοῦτον κατασχεθήσονται.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Ὀκτωβρίου 238 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πίου καὶ Ποντιανοῦ.

9 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Πρόκουλον.* Κἂν μάλιστα ὑπὲρ ἄλλου καταβάλλειν δύναται ἡ γυνή, ὅμως ἂν προϋπαρχούσης ἐνοχῆς, ἣν τὸ συγκλητικὸν δόγμα περὶ τῶν ἀναδοχῶν ἐρρῶσθαι οὐκ ἐπιτρέπει, καταβολὴν ἐποιήσατο τούτου τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος τῷ εὐεργετήματι ὀχυροῦσθαι ἑαυτὴν ἀγνοοῦσα, χώραν ἔχει ἡ ἀναζήτησις.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Ἰουλίου 239 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβιόλα.

10 *Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος καὶ ὁ Φίλιππος Καῖσαρ πρὸς Τρύφαιναν.* Ἐὰν ὁ σὸς ἀντίδικος οὐχὶ μετὰ τοῦ σοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ μετὰ σοῦ συνάλλαγμα ἐποίησε, τὰς λοιπάδας τῆς μισθώσεως [καθυστερήματα], ἅτινα λέγεις συναφθέντα [συνομολογηθέντα], τῷ προσχήματι τῶν τοιούτων ἐνοχῶν οὐ δύνασαι ἀποκρούειν. Ἀληθῶς ὅμως ἐάν, ὁπότε τοὺς ἀγροὺς τού-

τους οὐχί σοι, ἀλλὰ τῷ σῷ ἀνδρὶ ἐξεμίσθωσε, τῷ σῷ προσώπῳ ὡς φερεγγύῳ ἠκολούθησε, τῷ εὐεργετήματι τῆς ἐνδοξοτάτης τάξεως, ὅπερ ἐγένετο περὶ τῶν ἀναδοχῶν τῶν γυναικῶν, σαυτὴν προστατεύειν δύνασαι.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 244 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Περεγρίνου καὶ Αἰμιλιανοῦ.

11. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Θεοδώραν.* Καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου τὸ δίκαιον τῶν ὑποθηκῶν ἢ ἐνεχύρων τῷ ἀνδρὶ παραχωρηθῆναι [ἀφεθῆναι] δύνασθαι φανερωτάτου δικαίου ἐστίν.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 244 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Περεγρίνου καὶ Αἰμιλιανοῦ.

12. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι πρὸς Σεπιδούκαν.* Ἐὰν προικίσαι τὴν θυγατέρα βουλομένη τῷ γαμβρῷ ὑπέθου τὰ σὰ πράγματα, ψευδῶς ὑπολαμβάνεις ἀνήκειν εἰς σὲ τὸ εὐεργέτημα τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος: διότι ταύτην τὴν αἰτίαν ἀπὸ τούτου τοῦ εὐεργετήματος ἐκβλητέαν εἶναι οἱ σοφοὶ ἄνδρες ἐνόμισαν.

Ἐδόθη τῇ ἑνάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 258 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Γούσκου καὶ Βάσσου.

13. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Κονδιανήν.* Ἐὰν ἔντοκον δάνειον ἐγγὺς τῆς πίστεως τοῦ ἀληθοῦς ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ἐδόθη σοι, εἴτε ὁλόκληρος ἡ ποσότης τοῦ δανείου εἴτε μέρος αὐτῆς εἰς χρείαν τοῦ ἀνδρὸς προσχωρῆσαι προβάλλεται, τῷ ψηφίσματι τῶν πατέρων οὐ βοηθηθήσῃ, εἰ καὶ ὁ δανειστὴς τὴν αἰτίαν τοῦ συναλλάγματος οὐκ ἠγνόησεν.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 290 ἐπὶ τῆς τετάρτης καὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

14. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Βασίλισσαν.* Τὴν γυναῖκα ἐναντίον τῆς τοῦ Βελλειανείου συγκλητικοῦ δόγματος αὐθεντίας καὶ τῇ αὐτῇ ἐνστάσει τὸν ἐγγυητὴν αὐτῆς χρῆσθαι δύνασθαι τοῦ δικαίου ἡ αὐθεντία ἐπιδοκιμάζει. Ὅθεν ἐὰν ἡ σὴ μήτηρ μὴ ἐγένετο κληρονόμος τῷ ποτε ἀνδρὶ αὐτῆς, ἀρκούντως τῇ θεραπείᾳ τῆς προσηκούσης [νομίμου] ἐνστάσεως πεφρουρημένη ἐστίν.

Ἐδόθη ἐν Βυζαντίῳ τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων

15. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀγριππῖνον.* Ἐὰν ἡ γαμετὴ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός, ἐναντίον τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος μέλλουσα παρεμβῆναι, ᾐτήσατό σε τίτλῳ ἐντολῆς ὑπὲρ αὐτῆς τὴν σὴν πίστιν δεσμεῦσαι, ἀπ' ἀρχῆς τοῦ συναλλάγματος διὰ τοῦ βοηθήματος τῆς ἐνστάσεως τῇ σῇ ἐνοχῇ συνῆπται ἀσφάλεια, ἢ ὑπερασπίζειν σαυτὸν ἐναγόμενος δύνασαι.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

16. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ρουφῖνον.* Ἐὰν ἡ γυνὴ ἀλλοτρίαν ἀνεδέξατο ἐνοχήν, ἐπειδὴ αὐτῇ διὰ τῆς τοῦ Βελλειανείου δόγματος ἐνστάσεως βοήθεια παρέχεται, τῷ δανειστῇ ἐναντίον τῶν προτέρων ὀφειλετῶν ἡ ἀποκαταστατικὴ ἀγωγὴ δίδοται.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

17. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀλέξανδρον.* Ἐάν, ὁπότε ὁ ὑμέτερος πατὴρ παρὰ τοῦ Καλλιστράτου δάνεια ἔλαβε χρήματα, τὸ δὲ

ἐγγραφον γέγραπται, ὡσανεὶ ταῦτα ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἔλαβεν, οὐδ' εἰς τῆς ἐνστάσεως τὴν συζήτησιν, τὴν ἐκ τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος ἀπορρέουσαν, προσφυγεῖν ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἐπειδὴ ταύτην [τὴν σύζυγον] προστατεύει τῆς ἀληθείας ἡ οὐσία, ὑπάρχουσα κρείσσων τῶν κατὰ προσποίησιν πραχθέντων.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαρτίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

18 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ζωτικόν.* Ταῖς γυναιξί, ταῖς ἀλλοτρίας νέας ἢ παλαιὰς ὑποχρεώσεις κατά τινα τρόπον ἀναδεχομέναις, βοήθεια προσγίγνεται, εἰ μὴ ὁ δανειστὴς κατά τινα τρόπον ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐξηπατήθη: Διότι τότε τῇ τοῦ δόλου ἀντενστάσει τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος τὴν ἔνστασιν ἐκβάλλεσθαι τεθέσπισται.

Ἐδόθη ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Νοεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

19 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Φαυστῖναν.* Ἐπειδὴ καὶ εἰς ἐκείνας τὰς ἐνοχάς, αἵτινες ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γυναικὸς πανουργίᾳ τοῦ δανειστοῦ ἔλαβον τὴν ἀρχήν, τὸ ψήφισμα τῶν πατέρων, ὅπερ περὶ τῆς ἀναδοχῆς τῶν γυναικῶν ἐγένετο, ἀνήκειν τῷ διηνεκεῖ διατάγματι δηλοῦται, ἐὰν ὅμως ὁ δανειστής, ὅστις συναλλάττεσθαι μετ' ἄλλου προεῖθετο, ἐπελέξατο τὸ πρόσωπον τῆς γυναικός, τῇ ἐνστάσει κατὰ τῶν ἀπαιτούντων, καθ' ἅπερ διαβεβαιοῦσαι, ὑπερασπισθῆναι δύνασαι.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ ἑνάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

20 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Θεοδοτιανόν.* Καὶ τοὺς κληρονόμους τῆς γυναικὸς κατὰ τῶν δανειστῶν τῇ αὐτῇ ἐνστάσει, ἥτις ἐκ τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος εἰσενήνεκται, χρῆσθαι δύνασθαι ἀμφίβολον οὐκ ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ ἑνάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν Καισάρων.

21 *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος Αὔγουστος πρὸς Κέλερα ἄρχοντα τῶν τάξεων.* Κελεύομεν ἐξεῖναι ταῖς γυναιξὶ καὶ ὑπὲρ ἑνὸς συναλλάγματος ἢ ὡρισμένων συναλλαγμάτων, εἴτε ὑπὲρ ἑνὸς ἢ ὡρισμένων προσώπων εἴτε πραγμάτων, ἵνα τῷ δικαίῳ τῶν ὑποθηκῶν τῷ αὐταῖς ἁρμόττοντι δι' οἰκείας συναινέσεως ἀποτάσσωνται, καὶ ὅπερ οὕτως ἐπράχθη, ταύτῃ τῇ αὐθεντίᾳ ἡμῶν ἰσχυρὸν καὶ ἀκέραιον παραφυλάττεσθαι: Οὕτως ὅμως, ἵνα, ἐὰν γενικῶς τῇ τοιαύτῃ παραιτήσει ὑπὲρ ἑνός, ὡς εἴρηται, συναλλάγματος ἢ ὡρισμένων συναλλαγμάτων ἢ πρὸς ἓν ἢ ὡρισμένα πράγματα ἢ πρόσωπα τὴν οἰκείαν συναίνεσιν παρέχουσαι ἐχρήσαντο ἢ χρήσονται, αὕτη ἡ παραίτησις εἰς ἐκεῖνα τὰ συναλλάγματα καὶ ἐκεῖνα τὰ πράγματα ἢ τὰ πρόσωπα, εἰς ἃ παρέσχον ἢ ἤθελον παράσχῃ τὴν οἰκείαν συναίνεσιν, περιορίζηται, καὶ μηδὲ παρέχηται ἄδεια τοῖς ἀξιοῦσι ταύτην ἀντιτάσσειν εἰς οἱαδήποτε ἄλλα συναλλάγματα, οἷς οὐδαμῶς αἱ γυναῖκες συνήνεσαν ἢ ἤθελον συναινέσῃ: τούτων δῆλον ὅτι πάντων, ἅτινα ἐν τῷ παρόντι διὰ τοῦδε τοῦ σοφωτάτου νόμου θεσπίζομεν, χώραν ὀφειλόντων ἔχειν εἰς τὰ παρελῆλυθότα οὐδὲν ἧττον συναλλάγματα ὑπὲρ συμβολαίων [ὑποθέσεων] καὶ διαφορῶν οὕπω συμβιβασμοῖς ἢ ὁριστικαῖς ἀποφάσεσιν ἢ ἄλλῳ νομίμῳ τρόπῳ κατευνασθεισῶν.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἀπρι-

λίου 517 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀναστασίου καὶ Ἀγαπητοῦ.*

22. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν γυνὴ τελείας ἡλικίας μετὰ τὴν ἀναδοχὴν ἢ χειρόγραφον χρεωστικὸν ὑπογράψῃ ἢ ἐνέχυρον ἢ ἐγγυητὴν παράσχῃ, θεσπίζομεν, τῆς ἀρχαίας τῶν νόμων ποικιλίας ἀργούσης, ἵνα, εἰ μὲν εἴσω διετοῦς συνεχῶς χρόνου μετὰ τὸ πρότερον χρεωστικὸν χειρόγραφον ἀριθμητέου, ὑπὲρ τῆς αὐτῆς αἰτίας ποιήσῃ τὸ χρεωστικὸν χειρόγραφον ἢ τὸ ἐνέχυρον ἢ τὸν ἐγγυητὴν δώσει, μηδὲν ἑαυτὴν βλάπτῃ, ὅτι εἰσέτι συνεπείᾳ τῆς κουφότητος αὐτῆς 1 εἰς δευτέραν ζημίαν ἐνέπεσεν. Εἰδ' ὅμως μετὰ τὴν διετίαν ταῦτα ποιήσει, ἑαυτὴν αἰτιάσθω, ἐάν, ὅπερ πολλάκις σκέψασθαι ἠδύνατο καὶ ἀποφυγεῖν, μὴ ἐποίησεν, ἀλλ' ἑκουσίως ἐπεκύρωσεν: διότι φαίνεται ἐκ τοῦ τοιούτου τοῦ χρόνου μήκους οὐχὶ ὑπὲρ ἀλλοτρίας ἐνοχῆς ἑαυτὴν δεσμεῦσαι, ἀλλ' ὑπὲρ οἰκείας αὐτῇ αἰτίας τι πρᾶξαι, καὶ τοῦτο μὲν ἐκ τοῦ δευτέρου χρεωστικοῦ ἐγγράφου ἔνοχον ἑαυτὴν καθιστάναι, εἰς ὅσον τοῦτο ἐποίησε, τοῦτο δὲ τὸ ἐνέχυρον ἢ τὸν ἐγγυητὴν ὠφελίμως διδόναι.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὁρέστου.

23. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τῆς ἀρχαίας δικαιοδοσίας [δικαίου] τὰ δίκτυα καὶ τοὺς δυσχερεστάτους δεσμοὺς διαλύοντες καὶ τὰς περιττὰς διακρίσεις ἐξορίσαι ἐπιθυμοῦντες θεσπίζομεν τὴν γυναῖκα, ἐὰν παρεμβάλῃ ἑαυτήν, εἴτε ἀπ' ἀρχῆς εἴτε ὕστερόν τι λαμβάνουσα, ὅπως ἑαυτὴν παρενθέσῃ, παντὶ τρόπῳ ἐνέχεσθαι καὶ μὴ δύνασθαι χρήσασθαι τῇ τοῦ Βελλειανείου δόγματος βοηθείᾳ, εἴτε ἀγράφως εἴτε ἐγγράφως ἑαυτὴν παρενέθηκεν. 1 Ἀλλ' εἰ μὲν ἐν αὐτῷ τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀναδοχῆς εἶπεν ἑαυτήν τι εἰληφέναι καὶ οὕτω πρὸς τὴν ἀναδοχὴν περιελθεῖν καὶ τὸ ἔγγραφον τοῦτο δημοσίᾳ συντεταγμένον τυγχάνει καὶ ὑπὸ τριῶν μαρτύρων ἐσφραγισμένον, παντὶ τρόπῳ εἶναι πιστευτέον ὅτι αὕτη τὰ χρήματα ἢ τὰ πράγματα ἔλαβε καὶ μὴ εἶναι αὐτῇ προσφυγὴν εἰς τὸ τοῦ Βελ- 1α λειανείου δόγματος βοήθημα. Εἰ δὲ ἀγράφως παρενέβη ἢ δι' ἐγγράφου οὐχ οὕτως συντεταγμένου, τότε, ἐὰν δύνηται ὁ ἐπερωτήσας ἀποδεῖξαι ὅτι ἔλαβεν αὕτη τὰ χρήματα ἢ τὰ πράγματα καὶ οὕτως ὑπεισῆλθε τὴν ἐνοχήν, ἐκβάλλεσθαι αὐτὴν ἀπὸ τῆς τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος βοηθείας. 16 Εἰδ' ὅμως μηδαμῶς τοῦτο ὑπ' αὐτοῦ ἀποδειχθῇ, τότε τῇ γυναικὶ περισώζεσθαι τὸ βοήθημα καὶ τὴν ἀρχαίαν ἀγωγὴν κατ' ἐκείνου παραφυλάττεσθαι, ὑπὲρ οὗ ἡ γυνὴ ἀνεδέξατο, ἢ αὐτῇ 1γ(1) ἀγωγὴν παρασκευάζεσθαι. Ἀλλ' ἐὰν γυναικὶ μὴ οὔσῃ φερεγγύῳ ἔδωκέ τις χρήματα ἢ πράγματα, ἵνα ὑπὲρ αὐτοῦ ἔνοχον ἑαυτὴν ποιήσῃ, τῇ μὲν γυναικί, ἥτις ἀληθῶς ταῦτα ἔλαβε, μηδεμία διανοιγέσθω πρόσοδος πρὸς τὴν τοῦ δόγματος αὐθεντίαν, τῷ δανειστῇ ὅμως ἐξέστω κατ' αὐτῆς ἔρχεσθαι καὶ ὅπερ δύναται ἀπ' αὐτῆς ἀπαιτεῖν καὶ διὰ τὸ λοιπὸν τοῦ παλαιοῦ χρεώστου ἐπιλαμβάνεσθαι, εἴτε ἐν μέρει, ἐάν τι παρὰ τῆς γυναικὸς δύνηται λαβεῖν, εἴτε καθ' ὅλου, ἐὰν αὕτη παντελῶς 2 πενίᾳ κατατρύχηται. Ἵνα δὲ μὴ αἱ γυναῖκες ἐπιπολαίως ἑαυτὰς ὑπὲρ ἄλλων παρεμβάλλωσι, θεσπίζομεν μὴ ἄλλως αὐτὰς ἐν τοιούτῳ συναλλάγματι δύνασθαι ἑαυτὰς ἐνόχους ὑπὲρ ἄλλων ποιεῖν, εἰμὴ δι' ἐγγράφου δημοσίᾳ συντεταγμένου καὶ ὑπὸ τριῶν μαρτύρων ἐσφραγισμένου λαμβάνωσιν οἱ ἄνθρωποι παρὰ τῆς γυναικὸς τὴν ὑπὲρ ἄλλων ὁμολογίαν: διότι τότε μόνον ταύτας ἐνόχους καθίστασθαι καὶ οὕτω τὰ πάντα μεθοδεύεσθαι, ὅσα περὶ τῶν ἀναδοχῶν τῶν γυναικῶν ἢ τοῖς παλαιοῖς νόμοις διηγόρευται ἢ ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐθεντίας εἰσενήνεκται. 3 Ἐὰν δὲ δίχα τῆς τοιαύτης παραφυλακῆς αἱ γυναῖκες ἀνεδέξαντο παρεμβαίνουσαι ἀντὶ οὐδενὸς ἐχέσθω ἡ τοιαύτη γραφὴ ἢ ἡ ἄγραφος ἐνοχὴ ὥσπερ οὐδὲ συνταχθεῖσα οὐδὲ παντελῶς γραφεῖσα, μηδὲ ἐκζητείσθω τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος ἡ βοήθεια, ἀλλ' ἔστω ἐλευθέρα καὶ ἀπολελυμένη, ὡσανεὶ οὐδενὸς παντελῶς ἐν ταύτῃ τῇ αἰτίᾳ ἐπακολουθήσαντος.

[*ἐν ἔτει 530*]

24. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τῶν παλαιῶν τὴν ἀμφιβολίαν ἀποτέμνοντες θεσπίζομεν ἵνα, ἐάν τις, ἐπὶ τῷ ἐπιθεῖναι ἀπελευθέρωσιν τῷ ἑαυτοῦ δούλῳ, γυναῖκα ἔλαβεν ἔνοχον ἑαυτὴν ποιοῦσαν ὑπὲρ ὡρισμένης ποσότητος, ἐὰν τὸν δοῦλον εἰς ἐλευθερίαν προήγαγεν, εἴτε πρωτοτύπως ἔνοχον ἑαυτὴν ἡ γυνὴ κατέστησεν εἴτε ὑπὲρ τοῦ δούλου τοῦτο ἐποίησεν, [θεσπίζομεν ἵνα] κατέχηται αὕτη, ὀρθῶς πάντως τὸ Βελλειάνειον συγκλητικὸν δόγμα σιγᾶν ἐπιτάσσον- 1 τες. Διότι πάνυ τραχύ ἐστι καὶ τῷ λόγῳ τῆς εὐσεβείας ὑπεναντίον τὸν δεσπότην τοῦ δούλου, ὅστις ἐπίστευσε τῇ γυναικὶ εἴτε μόνῃ εἴτε μετὰ τὴν τοῦ δούλου ὑπόσχεσιν, καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῷ δούλῳ ἐπιθεῖναι καὶ τὸν οἰκέτην αὐτοῦ ἀποβάλλειν καὶ ἐκεῖνα μηδαμῶς λαμβάνειν, οἷς πεποιθὼς προῆλθεν εἰς τὴν τοιαύτην ἐλευθεριότητα.

(1) Βασ. 23, 1, 16 ἐπ.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Αὐγούστου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὁρέστου.

25. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς τὸν λαὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἅπαντας τοὺς ἐπαρχεώτας.* Γενικῶς θεσπίζομεν ἵνα, ἐάν τις μείζων τῶν πέντε καὶ εἴκοσιν ἐνιαυτῶν εἴτε ἄρρην εἴτε θήλεια πρεῖκα ἢ ἐπηγγείλατο ἢ ἠγυήθη ὑπὲρ οἱασδήποτε γυναικός, μεθ' ἧς ὁ γάμος θεμιτός ἐστι, παντὶ τρόπῳ ἐξαναγκάζηται τὴν ἑαυτοῦ ὁμολογίαν 1 πληροῦν. Διότι οὐδ' ἀνεκτόν ἐστιν ἵνα ὡσανεὶ τυχηρᾶς περιστάσεως παρεμβαινούσης ἡ γυνὴ γίγνηται ἄπροικος καὶ οὕτω τυχὸν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐκβάλληται καὶ διαλύηται ὁ γάμος. Διότι, ἐπειδὴ γινώσκομεν εὐνοίᾳ τῶν προικῶν καὶ τοὺς ἀρχαίους νομοθέτας τὴν αὐστηρότητα τοῦ νόμου συχνάκις καταπραΰναι, ἀξίως καὶ ἡμεῖς εἰς ταύ- 2 την τὴν διάταξιν προήλθομεν. Διότι, ἐὰν αὐθορμήτῳ βουλήσει ἀρχῆθεν τὴν ἑαυτοῦ ἐλευθεριότητα ἐπέδειξεν, ἀνάγκη ἐστὶ τοῦτον ἢ ταύτην ταῖς ἑαυτῶν ὑποσχέσεσι τὸ ἱκανὸν ποιεῖν ἵνα, ὅπερ ἀπ' ἀρχῆς ἑκουσίως ἐγράφη ἢ εἰς ἐπαγγελίαν κατηνέχθη, τοῦτο καὶ παρὰ μὴ βουλομένων μετὰ ταῦτα πληρῶται, πάσης αὐθεντίας τοῦ Βελλειανείου δόγματος ἐν ταύτῃ τῇ αἰτίᾳ ἀργούσης.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὁρέστου.

30 (1).

Περὶ μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων [περὶ τῆς ἐνστάσεως τῆς ἀναργυρίας].

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος κα*

Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Ἴλαρον. Ἐὰν τὰ χρήματά σοι μὴ ἀριθμηθῆναι καὶ διὰ τοῦτο ματαίως τὸ χρεωστικὸν ἔγγραφον ἐκδοθῆναι διαβεβαιοῦσαι καὶ ἐνέχυρον δοθὲν ἀποδείξῃς, δύνασαι κινεῖν τῇ ἐμπραγμάτῳ ἀγωγῇ· διότι ὁ σκοπὸς τοῦ δοῦναι ἐνέχυρον ἕνεκεν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων [τοῦ δοθέντος ἐνεχύρου καὶ τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων] οὐκ ἰσχύσει ἄλλως εἰμὴ ἂν περὶ τῆς πίστεως τοῦ χρέους ἀποδειχθῇ. Καὶ ἕνεκεν τοῦ αὐτοῦ λόγου ἡ ἀλήθεια παραφυλαχθήσεται. ἐὰν σοῦ νεμομένου τὸ ἐνέχυρον ὁ σὸς ἀντίδικος ἐνάγειν ἐπιχειρήσῃ.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Σεπτεμβρίου 197 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λατεράνου καὶ Ρουφίνου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Ματούριον.* Ἐλάττονα χρήματά σε λαβεῖν καὶ περὶ πλειόνων χειρογραφῆσαι ἐὰν παρ' ἐκείνῳ, ὅστις περὶ τούτου τοῦ πράγματος διαγνώσεται, ἀποδειχθῇ, μηδὲν περαιτέρω ὧν ἔλαβες κελεύσει σε ἀποκαταστῆσαι σὺν τοῖς τόκοις τοῖς εἰς ἐπερώτησιν κατενεχθεῖσιν.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἀπριλίου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Δημητρίαν* Ἐὰν ἐκ τοῦ σοῦ χρεωστικοῦ χειρογράφου, εἰ καὶ ὑποθήκης δοθείσης, ἐνάγεσθαι ἤρξω, ἀντιτασσομένης ἐνστάσεως ἢ τοῦ δόλου ἢ τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων, ἐξαναγκάζεται ὁ ἐνάγων ἀποδεικνύειν ἀριθμηθῆναί σοι τὰ χρήματα· οὗ μὴ πληρωθέντος ἀπόλυσις ἐπακολουθήσει.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 215 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαίτου καὶ Κερεάλου.

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Βάσσον.* Ὁπότε τὴν πίστιν τοῦ γραμματείου ἐπιγινώσκων καὶ καταβολὴν μέρους τοῦ χρέους ἢ τῶν τόκων ἐποίησας, νοεῖς τὴν περὶ τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων μέμψιν λίαν ὀψέ σε προβάλλειν.

5. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Αὐγουστιανόν.* Κατὰ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ ἀντιδίκου ἐάν τι δίκαιον ἔχῃς, χρήσασθαι αὐτῷ δύνασαι. Οὐκ ὀφείλεις ὅμως ἀγνοεῖν τὴν τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων ἔνστασιν ἐκεῖ χώραν ἔχειν, ἔνθα ὡσανεὶ δανεισθέντα χρήματα ἀπαιτοῦνται, ὁπότε ὅμως ἐκ προηγουμένης αἰτίας χρέους εἰς τὸ χειρόγραφον [γραμματεῖον] ἡ ποσότης καταφέρεται, οὐκ ἀνερευνᾶσθαι ἄν, ὅτε ἐχειρογραφεῖτο, ἠριθμήθησαν, ἀλλ' ἂν δικαία αἰτία τοῦ χρέους προηγήσατο.

6. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουστῖνον.* Ματαίως φρονεῖς ὅτι τῇ ἐνστάσει τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων ὠχύρωσαι, ὁπότε, ὡς ὁμολογεῖς, εἰς τὴν θέσιν ἐκείνου, ὅστις ὑπόχρεως [ἐνεχόμενος] ἦν, ὑποκατέστησας σαυτὸν ὀφειλέτην. *Ἐξεδόθη*

7. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰούλιανὸν καὶ Ἀμμωνιανόν.* Ἐὰν ὡσανεὶ ληψόμενοι δάνεια χρήματα τῷ ἀντιδίκῳ ἐχειρογραφήσατε, ἅπερ οὐκ ἠριθμήθησαν, διὰ τῆς ἀπαιτήσεως τὴν ἐνοχὴν ἀναζητῆσαι [ἀνατρέψαι], κἂν ὁ ἐνάγων μὴ ἀπαιτῇ, ἢ τῇ ἐνστάσει τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων κατὰ τοῦ ἐνάγοντος χρήσασθαι δύνασθε.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Νοεμβρίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τοῦ Αἰλιανοῦ.

8. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ματέρνον.* Ἐὰν εἴσω τοῦ ὑπὸ τῶν νόμων ὡρισμένου χρόνου ὁ ἐκδοὺς γραμματεῖον οὐδεμιᾷ μέμψει χρησάμενος ἐτελεύτησε, τὸν ὑπόλοιπον χρόνον ἕξει

ὁ κληρονόμος αὐτοῦ κατά τε τοῦ δανειστοῦ καὶ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ.

1. Εἰδ' ὅμως ἐμέμψατο, ἡ ἔνστασις τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων τῷ κληρονόμῳ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων 2 διηνεκῶς ἁρμόττει. Ἐὰν δὲ παρῆλθεν ὁ νόμιμος χρόνος οὐδαμῶς εἰς μέμψιν κατενεχθέντος τοῦ δανειστοῦ, παντὶ τρόπῳ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, κἂν ἄνηβος ᾖ, τὸ χρέος καταβαλεῖν ἐξαναγκασθήσεται.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 228 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μοδέστου καὶ Πρόβου.

9. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ζωΐλον* Ἐπειδὴ βέβαιόν ἐστιν ὅτι πέραν ἐκείνου, ὅπερ πράγματι ἔλαβε, οὐδεὶς δύναται ἔνοχος γενέσθαι καὶ ἐπερωτήσεως παρεντεθείσης τὰ συναρέσαντα ὁ δανειστὴς μὴ ἔδωκε, προσήκει δίδοσθαι τὴν ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος ἔνστασιν· εἰ δὲ μήπω ὁ χρόνος, οὗ εἴσω τοῦδε τοῦ πράγματος ἡ μέμψις καταφέρεσθαι ὀφείλει, παρέδραμεν, ἢ εἴσω τούτου διὰ διαμαρτυρίας τῷ δικαίῳ ἐπειθαρχήθη, οὐδὲν περαιτέρω τούτου, ὅπερ ἔλαβες κεφαλαίου ὀνόματι, ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας ἀποτιθῆναι παρὰ σοῦ ἀνέξεται.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 293 (;) ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν...

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μουκαζανόν.* Ἡ διαβεβαίωσις τοῦ ἀξιοῦντος καταβληθὲν τὸ χρέος τῷ μήκει τοῦ χρόνου οὐκ ἀποκλείεται. Οὐδ' ἀντιτάσσεται αὐτῷ, ὅτι ἡ τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων ἔνστασις ἐν ῥητῇ ἡμέρᾳ μὴ κατενεχθείσης μέμψεως πρότερον ἐκλείπει, ἐπειδὴ μεταξὺ ἐκείνου, ὅστις διαβεβαιῶν γεγονός τι ὑπεισέρχεται τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως, καὶ τοῦ ἀρνουμένου τὴν ἀρίθμησιν, οὕτινος φυσικῷ τῷ λόγῳ οὐδεμία ἐστὶν ἀπόδειξις, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸν ἐνάγοντα τούτου τοῦ πράγματος τὴν ἀνάγκην μεταφέροντος μεγάλη ἐστὶ διαφορά.

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Εὐτυχιανόν.* Ἐὰν συμβιβασμοῦ ἕνεκεν δοῦναι τῷ Παλλαδίῳ χρήματα ἐπερωτῶντι ὑπέσχεσο, τῇ ἐνστάσει τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων ὑπερασπισθῆναι οὐ δύνασαι.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου.

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σεβεριανόν.* Τοῦτο μὲν τῷ ἐντολεῖ τοῦτο δὲ τῷ ἐγγυητῇ ἡ τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων ἔνστασις κατὰ μίμησιν τοῦ πρωτοτύπου ὀφειλέτου ἁρμόζει.

13. *Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστῖνος Αὔγουστος τῷ Θεοδότῳ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως.* Γενικῶς θεσπίζομεν ἵνα, ἐάν τι ἐγγράφως ἠσφαλίσθη ὑπὲρ οἱωνδήποτε χρημάτων ἐκ προηγουμένης αἰτίας ἀπορρεόντων καὶ ταύτην τὴν αἰτίαν εἰδικῶς ὁ ὑποσχόμενος ἐξήνεγκεν, μὴ ὑπάρχῃ ἤδη ἄδεια αὐτῷ τῆς αἰτίας τὰς ἀποδείξεις παρὰ τοῦ ἐπερωτήσαντος ἀπαιτεῖν, ἐπειδὴ προσήκει ἐφησυχάζειν ταῖς ἑαυτοῦ [ὁμολογίαις], εἰ μὴ τυχὸν αὐτὸς ἐξ ἀντιθέτου διὰ φανερωτάτων τῶν πραγμάτων ἐλέγχων, ἐγγράφως προβαλλομένων, τὴν συνείδησιν τοῦ δικαστοῦ δύνηται πεῖσαι ὅτι καθ' οἱονδήποτε ἄλλον τρόπον καὶ οὐχὶ καθ' ὃν τὸ γραμματεῖον διαλαμβάνει τὸ πρᾶγμα συνετελέσθη. Διότι τὰ μάλιστα ἀνάξιον εἶναι φρονοῦμεν, ἵνα ὅπερ τις τῇ ἰδίᾳ φωνῇ σαφῶς ὡμολόγησε, τοῦτο ἐν τῇ αὐτῇ περιστάσει ἀκυροῖ [προσβάλλῃ] καὶ τῇ ἰδίᾳ μαρτυρίᾳ ἑαυτοῦ ἀντιτάσσηται [ἐναντιῶται].

14. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς*

Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων. Ἐν τοῖς συναλλάγμασιν, ἐν οἷς χρήματα ἢ ἄλλα πράγματα ἀριθμηθῆναι ἢ δοθῆναι γράφονται, οὐχὶ εἴσω πενταετίας, ἥτις πρότερον τεθε σπισμένη ἦν, τὴν τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων ἔνστασιν ἀντιτάσσειν δυνήσεται, ὅστις λαβεῖν τὰ χρήματα ἢ τἄλλα πράγματα γέγραπται ἢ ὁ διάδοχος αὐτοῦ, ἀλλ' εἴσω μόνης διετίας συναπτῆς, ἵνα ταύτης διαρρευσάσης μηδενὶ τρόπῳ ἡ μέμψις τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων εἰσάγεσθαι δύνηται : ἐκείνων δῆλον ὅτι, αἵτινες ἕνεκεν αἰτιῶν τινων εἰδικῶς τοῖς νόμοις ἐκπεφρασμένων καὶ διαρρευσάσης τῆς πενταετίας ἐν τοῖς παρεληλυθόσι χρόνοις ἐβοηθοῦντο, καὶ ἐφεξῆς, εἰ καὶ διετία ἀντὶ τῆς πενταετίας καθώρισται, τοῦ αὐτοῦ βοηθήματος ὀφειλόντων ἀπο-
1 λαύειν. Ἀλλ' ἐπειδὴ κατ' ἀσφαλειῶν καὶ ἐγγράφων παρακατατεθέντων πραγμάτων ἢ χρημάτων τὴν τοιαύτην ἔνστασιν ἀντιτάσσειν οἱ διάδικοι πειρῶνται, δίκαιον εἶναι θεωροῦμεν ἵνα τὴν τοιαύτην ἐξουσίαν ἔν τισι μὲν θέμασι παντελῶς ἀποτάμωμεν, ἐν ἄλλοις δ' ἐν βραχεῖ χρόνῳ περικλείσωμεν. Καὶ διὰ τοῦτο θεσπίζομεν τῷ ἐγγράφῳ μὲν παρακαταθήκης ῥητῶν πραγμάτων ἢ ῥητῶν χρημάτων καὶ ταῖς ἀσφαλείαις [ὁμολογίαις] τῶν δημοσίων λειτουργιῶν [ἐξουσιῶν], εἴτε εἰς ὁλόκληρον εἴτε κατὰ μέρος καταβληθέντα συγγράφονται, πρὸς δὲ καὶ ταῖς ἀσφαλείαις ἐκείναις, αἵτινες μετὰ τὴν σύνταξιν τῶν προικῴων συμβολαίων περὶ τῆς καταβληθείσης προικὸς κατὰ μέρος ἢ εἰς ὁλόκληρον ἐκδίδονται, μηδεμίαν ἔνστασιν τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων παντελῶς ἀντιτάσσεσθαι.
2 Ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἀσφαλειῶν [ὁμολογιῶν], αἵτινες περὶ ἰδιωτικῶν χρεῶν παρὰ τοῦ δανειστοῦ συγγράφονται μέρος τοῦ χρέους ὀνόματι κεφαλαίου ἢ τόκων καταβληθῆναι δηλοῦσαι, ἢ παραμένοντος εἰσέτι παρὰ τῷ δανειστῇ τοῦ δανειακοῦ γραμματείου, ὁλοκλήρου ὅμως τοῦ χρέους τὴν καταβολὴν γενέσθαι ἀποδεικνύουσαι, ἢ καὶ γενήσεσθαι τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ δανειακοῦ ἐγγράφου ἐπαγγελλόμεναι, ἢ ἐὰν χάριτί τινι οἱουδήποτε ἄλλου συναλλάγματος, ἐν ᾧ γέγραπται ἡ ἀριθμησις χρημάτων ἢ ἡ δόσις ὡρισμένων κατ' εἶδος πραγμάτων, ἀσφάλεια ὁμοίως ἐδόθη ἀποτιθῆναι τὰ χρήματα ἢ τὰ ἄλλα πράγματα ἢ μέρος αὐτῶν σημαίνουσα, εἴσω τριάκοντα μόνον ἡμερῶν, μετὰ τῆς τοιαύτης ἀσφαλείας τὴν ἔκδοσιν ἀριθμητέων, τὴν ἔνστασιν τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων δύνασθαι ἀντιτάσσεσθαι, ἵνα, ἐὰν αὐται παρέδραμον, ἡ ἀσφάλεια [ὁμολογία] αὕτη ὑπὸ τῶν δικαζόντων πᾶσι τρόποις προσδεκτὴ γίγνηται, μηδὲ ἐπιτρέπηται ἐκείνῳ, ὅστις τὴν ὁμολογίαν ἐξέδωκε, μετὰ τὴν πάροδον τῶν μνημονευθεισῶν ἡμερῶν μὴ καταβληθῆναι αὐτῷ ἢ τὰ χρήματα ἢ τὰ ἄλλα πράγματα λέγειν.
3 Ἐκείνου δῆλον ὅτι παραφυλακτέον, ἵνα ἐν οἷς οὐκ ἐπιτρέπεται τὴν ἔνστασιν τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων ἀντιτάσσειν ἢ ἀπ' ἀρχῆς ἢ μετὰ τὴν διαρροὴν τοῦ ὡρισμένου χρόνου, ἐν τούτοις μηδ' ὅρκον ἐπιφέρεσθαι συγχωρῆται.
4 Ἐν παντὶ δὲ χρόνῳ, ὥστις ὥρισται τῇ μνησθείσῃ ἐνστάσει, ἔξεσται ἐκείνῳ, ᾧ ἡ τοιαύτη ἔνστασις ἁρμόζει, ἵνα ἢ παραγγελίαις ἐγγράφως πεμπομέναις τὴν μέμψιν περὶ τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων ἐκδηλοῖ πρὸς ἐκείνον, ὅστις ἀριθμῆσαι ταῦτα ἢ τὰ ἄλλα πράγματα δοῦναι ἐν τῷ ἐγγράφῳ γέγραπται, ἢ, ἐὰν συμβῇ ἀπολιμπάνεσθαι αὐτὸν ἐκ τῶν τόπων τούτων, ἐν οἷς τὸ συνάλλαγμα γέγονεν, ἐν ταύτῃ μὲν τῇ ἐνδόξῳ πόλει παρ' οἱῳδήποτε τακτικῷ

δικαστῇ, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τοῖς λαμπροτάτοις διοικηταῖς αὐτῶν ἢ τοῖς ἐκδίκοις τῶν τόπων, ἵνα ἐκδηλοῖ τὴν μέμψιν ταύτην καὶ οὕτω διηνεκῆ αὐτῷ τὴν ἔνστασιν καθιστάνῃ. Ἀλλ' ἡ μὲν παρών ἐστιν ὅστις χρήματα ἀριθμῆσαι ἢ ἄλλα πράγματα δοῦναι γέγραπται. διοίκησιν ὅμως τινὰ ἢ ἐν αὐτῇ τῇ ἐνδόξῳ πόλει ἢ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις διευθύνει, ἵνα δυσχερὲς εἶναι φαίνηται τὴν παραγγελίαν αὐτῷ πέμπειν, ἄδειαν δίδομεν ἐκείνῳ, ὅστις τῇ μνησθείσῃ ἐνστάσει χρήσασθαι βούλεται, πρὸς ἄλλους ἄρχοντας προσέρχεσθαι ἢ ἐν ταύτῃ τῇ ἐνδόξῳ πόλει ἢ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ δι' αὐτῶν ἐκδηλοῦν ἐκείνῳ, ᾧτινι τὴν τοιαύτην ἔνστασιν ἀντιτάσσει. ὅτι ἐγένετο ὑπ' αὐτοῦ ἡ περὶ τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων μέμψις. Ἐὰν δ' ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἢ μὴ ὑπάρχῃ ἄλλος διοικητὴς πολιτικὸς ἢ στρατιωτικός, ἢ δι' αἰτίαν τινὰ δυσχερὲς ἢ ἐκείνῳ, ὅστις τὴν μνησθεῖσαν μέμψιν ἀντιτάσσει, προσέρχεσθαι παρ' αὐτῷ καὶ τὰ εἰρημένα ποιεῖν, ἄδειαν δίδομεν αὐτῷ ἵνα διὰ τοῦ σεβασμιωτάτου ἐπισκόπου ταύτην αὐτοῦ τὴν ἔνστασιν τῷ δανειστῇ ἐκδηλοῖ καὶ οὕτω τὸν ὁρισθέντα χρόνον διακόπτῃ. Ταῦτα δὲ καὶ ἐν τῇ ἐνστάσει τῆς μὴ ἀριθμησίας προικὸς χώραν ἔχειν βέβαιόν ἐστιν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουλίου 528 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ αὐτοῦ Αὐγούστου.

15. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τινι δοκῇ δύνηται ἡ τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων ἔνστασις, καὶ αὐτοῦ ἀμελοῦντος χρήσασθαι τῷ τοιούτῳ βοηθήματι, ἢ παρόντος [αὐτοῦ] ἢ ἀπόντος οἱ δανεισταὶ αὐτοῦ δυνήσονται (εἴτε αὐτοὶ ἐνάγονται, ἅτε δὴ διακατέχοντες τὰ πράγματα αὐτοῦ, ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες ἀπαιτοῦσι τὰ χρέη ἐκείνου, ᾧ ἀρμόττει ἡ τοιαύτη ἔνστασις ἢ προικὸς ἢ ἄλλης αἰτίας ἕνεκεν, εἴτε ἐναντίον ἄλλων νεμομένων κινοῦσιν αὐτοὶ ἀγωγήν τινα) δυνήσονται ἐν τῇ διαγνώσει [ἐξετάσει] τῆς ὑποθέσεως τοῖς ἀντιδίκοις αὐτῶν ταύτην τὴν τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων ἔνστασιν ἀντιτιθέναι οὐδὲ κωλυθήσονται ἐκ τούτου, ὅτι ὁ πρωτότυπος ὀφειλέτης ταύτῃ οὐδέποτε ἐχρήσατο· οὕτως ὅμως ἵνα μηδὲ τῷ πρωτοτύπῳ ὀφειλέτῃ μηδὲ τῷ ἐγγυητῇ αὐτοῦ πρόκριμά τι τίκτηται, ἐὰν ἐκεῖνος, ὅστις ταύτην τὴν ἔνστασιν ἀντέταξεν, ἡττήθη, ἀλλ' ἵνα δύνωνται ἐκεῖνοι ὕστερον, ἐὰν ἐναχθῶσιν, εἴσω δηλονότι τῶν ὡρισμένων χρόνων, ταύτῃ τῇ ἐνστάσει ἑαυτοὺς προστατεύειν. [*ἐν ἔτει* 520-529]

16. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἀναμφιβόλου δικαίου ἐστὶ τὴν τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων ἔνστασιν χώραν ἔχειν καὶ ἐν τοιαύταις ἀπαιτήσεσιν ἢ δανειακοῖς ἢ ἄλλοις γραμματείοις, ἅπερ καὶ τὴν τοῦ ὅρκου μνείαν περιέχουσιν. Διότι τίς διαφορὰ ὑπάρχει ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐνστάσει, εἴτε ὅρκος ἐτέθη εἴτε οὔ, τοῦτο μὲν ἐν τοῖς δανειακοῖς γραμματείοις τοῦτο δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐγγράφοις, ἅτινα τὴν τοιαύτην ἔνστασιν δέχονται ;

[*Ἐν ἔτει* 531-532]

31(1).

Περὶ συμψηφισμῶν [ἀντελλόγων].

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Διανέσην.* Καὶ ἡ σύγκλητος ἔκρινε καὶ πολλάκις ἀντιγέ-

(1) Βασ. 24. 10, 25 ἐπ.

γραπται ὅτι ἐν τῇ τοῦ δημοσίου αἰτίᾳ τότε μόνον χώρα τῷ συμψηφισμῷ ἐστιν, ἐὰν ἡ αὐτὴ στατίων [ταμεῖον], ἡ καὶ ἀπαιτοῦσα, ὀφείλῃ τι. Τοῦτο δὲ τὸ δίκαιον ἕνεκεν τῆς συγχύσεως τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν ἀπαρεγκλίτως παραφυλακτέον ἐστίν. Εἰδ' ὅμως τί σοι ἐκ ταύτης τῆς στατίωνος, ἧς μνείαν ἐποιήσω, ὀφείλεσθαι ἀποδειχθῇ, ὡς τάχιστα λήψῃ [τοῦτο].

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Κλαύδιον καὶ Ἀσκληπιάδην.* Τὸ ἐξ αἰτίας μὲν δεδικασμένου καταβληθὲν ἀναζητηθῆναι οὐ δύναται, διὰ τοῦτο δὲ οὐδὲ συμψηφισμὸς αὐτοῦ δύναται δεκτὸς γενέσθαι. Ἐκεῖνον ὅμως, ὅστις ἐκ τοῦ δεδικασμένου ἐνάγεται, συμψηφισμὸν τῶν κεχρεωστημένων αὐτῷ χρημάτων ἐξαιτήσασθαι δύνασθαι οὐδενὶ ἀμφίβολόν ἐστιν.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ἀέτριον Καπίτωνα.* Εἰς ἐκεῖνα, ἅτινα τῇ πολιτείᾳ σὲ ὀφείλειν ὁμολογεῖς, συμψηφίζεσθαι ταῦτα, ἅτινα ὑπ' αὐτῆς σοι ὀφείλονται, ἐκεῖνος, οὗ περὶ τούτου τοῦ πράγματος ἡ διάγνωσίς ἐστι, κελεύσει, ἐὰν μὴ ἧς χρεώστης τῆς πόλεως μήτε ἀπὸ τοῦ βιβλίου τῶν ὀφειλημάτων [ἐκ τοῦ καλενδαρίου] μήτε ἐκ τελῶν μήτε ἐκ χρημάτων σίτου ἢ ἐλαίου δημοσίου μήτε φόρων μήτε διατροφῶν μήτε ἐκείνης [τῆς ποσότητος], ἥτις τοῖς ὡρισμένοις δαπανήμασιν ὑπηρετεῖ, μήτε καταπιστεύματος.

Ἐδόθη τοῖς Καλένδαις τοῦ Ὀκτωβρίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Φλάβιον καὶ Λουκιανόν.* Ἐὰν ὡμολόγηται χρήματα ἀμοιβαίως ὀφείλεσθαι, αὐτοδικαίως ἀντὶ καταβολῆς τὸν συμψηφισμὸν ἔχεσθαι χρὴ ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ, ἐξ οὗ παρ' ἑκατέρου μέρους ὀφείλεται [τι], ἐφ' ὅσον τοὐτέστι συντρέχουσιν αἱ ποσότητες, κἀκείνου δὲ μόνου, ὅπερ πλέον παρὰ τῷ ἑτέρῳ ἐστὶν τόκοι ὀφείλονται, ἐὰν μόνον ἡ ἀπαίτησις αὐτῶν ὑφίσταται [ἰσχυρά].

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 229 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Αἰωνος.

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ὀνωράταν.* Καὶ ἂν καταπίστευμα ὁμολογῆται ὀφειλόμενόν σοι ἐκ τῆς περιουσίας ἐκείνου, ᾧτινι λέγεις σὺ ἐλάσσονα ὀφείλειν ποσότητα, ἡ τοῦ συμψηφισμοῦ ἐπιείκεια τῶν τόκων ἀποκλείει τὸν συνυπολογισμόν, ἡ ἀπαίτησις δ' ἐκείνου, ὅπερ ἐπὶ πλέον ὀφείλεσθαί σοι ἀποδείξῃς, μόνη καταλείπεται.

Ἐδόθη [ἐν ἔτει 229]

6. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Πολυδεύκην.* Οὐδὲ τὸ ἔγγραφον, ᾧ διηγόρευται ληφθέντα ὅσα ἀρνεῖσαι παραδοθέντα, ἔνοχόν σε ποιῆσαι ἐναντίον τῆς πίστεως τῆς ἀληθείας ἠδυνήθη καὶ τοῦ συμψηφισμοῦ τὴν ἐπιείκειαν δικαίως ἀπαιτεῖς. Διότι καταβληθῆναι ὅπερ ὀφείλειν σε ὡμολόγηται οὐκ ἔστι δίκαιον πρὶν ἢ τῇ ἀμοιβαίᾳ ἀπαιτήσει τὸ ἱκανὸν γένηται, τοσούτῳ μᾶλλον, διό-ι ἐκεῖνα σε ἀπαιτεῖν λέγεις, ἅτινα ὑπὸ τῆς γυναικὸς διαζυγίου ἕνεκεν ἀποσυληθέντα μέμφεσαι.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 229 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Αἰωνος.

7. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Φλάβιον Αὐσώνιον.* Ἐὰν ἀπὸ πωλήσεως τὸ τίμημα τῷ πωλητῇ ὀφείληται, τοῦ συμψηφισμοῦ ὁ λόγος ἀντιτάσσεται. Διότι ἐναντίον τοῦ δημοσίου μόνον οἱ ἀγορασταὶ τῇ ἀπαιτήσει τοῦ τιμήμα-

τος συμψηφισμὸν ἀντιτάσσειν κωλύονται.

8. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Αὐρήλιον Ἐμέριτον στρατιώτην.* Ἐὰν ἕνεκεν τῶν καρπῶν, τῶν ἀπὸ τοῦ σοῦ κτήματος ληφθέντων, ὁ τῆς πατρυιᾶς ὀφειλέτης σοι καθέστηκεν, ὁπότε ἐκεῖνο, ὅπερ ὑπὸ τῆς σῆς μητρὸς [αὐτῷ] ἐκληροδοτήθη, ἀπὸ σοῦ ἀπαιτεῖν ἤρξατο, παρ' ἐκείνῳ, ὅστις περὶ τούτου τοῦ πράγματος μέλλει διακάζειν, ἀμοιβαδὸν τῆς ὀφειλομένης[σοι] ποσότητος συμψηφισμὸν δικαίως ἀντιτάξεις.

9. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Λικιναν Εὐκτημόνιδα* Ἐκείνου, ὅπερ οὐκ ὀφείλεται τῷ ἐναγομένῳ, ἀλλ' ἄλλῳ, συμψηφισμὸς γενέσθαι οὐ δύναται.

Ἐξεδόθη τοῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἰανουαρίου.

10. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἰούλιον Νίκανδρον.* Ἐπειδὴ ἐλεύθερον ἀγρὸν πωληθέντα [σοι] θεματίζεις, εἶτα ὅμως, ὡσανεὶ προλαμβανούσης τὴν πρᾶσιν ἐνοχῆς τινος [ὡσανεὶ ὑπαρχούσης πρὸ τῆς πράσεως ἐνεχυράσεώς τινος], ὡρισμένον τι κατέβαλες, ἐὰν τὸ ἐποφειλόμενον ἀπὸ σοῦ παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας ἀπαιτῆται, τὸν συμψηφισμὸν ἐκείνου, ὅπερ ἀχρεωστήτως κατέβαλες, δύνασαι ἀντιτάσσειν.

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Κλαύδιον Ἰούλιον καὶ Παῦλον* Ἐὰν ἐπιτρόπους τοῖς ἀνήβοις τοῦ καθήκοντος τῆς [στρατιωτικῆς] ἀρχῆς ἐπείγοντος ὠνομάσατε καὶ ὑπὲρ τούτων ἕνεκεν τοῦ βάρους τοῦ πριμιπίλου χρήματα κατεβάλετε, δεισιδαίμονα φέρετε μέριμναν [παραλόγως φοβεῖσθε], μὴ ὑπ' αὐτῶν ἐναγόμενοι ταῦτα αὐτοῖς καταλογίζειν μὴ δυνηθῆτε ἢ μή τι πλέον παρ' ὑμῶν ἀπαιτηθῇ, ἐὰν τοσοῦτον, ὅσον αὐτοῖς οἱ ἐπίτροποι ὤφειλον ἢ [καὶ] ὀνόματι αὐτῶν μείζονα ποσότητα ὑμᾶς δοῦναι ἀποδειχθῇ.

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Λούκιον Κορνηλιανόν.* Γενομένου συμψηφισμοῦ τοῦ ἀντοφειλομένου, ἐάν τι πλέον ὀφείλῃς, καταβάλλων ἦ, τοῦ δανειστοῦ μὴ βουλομένου λαβεῖν, προσφέρων καὶ ἐσφραγισμένον κατατιθέμενος περὶ τῶν ἐνεχύρων κινεῖν δύνασαι.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

13. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Βάσσον.* Ἐὰν τῷ Μουκιανῷ [ἀπαιτητῇ τῶν δημοσίων] ὡς μέλλοντι συμψηφίζειν σοι [τὸ ἴδιον αὐτοῦ χρέος] εἰς τὸ χρέος ἐκεῖνο, ὅπερ νομίμων δημοσίων τελεσμάτων ἕνεκεν ὤφειλες, ἔγραψας μηδέν σε ὕστερον ἀπαιτήσειν, καταβληθέντων [ἀποδοθέντων ὑπὸ σοῦ] ὅσα ἐν τῷ συμψηφισμῷ κατηνέχθησαν, οὐχὶ ἡ τοῦ ἀχρεωστήτως καταβληθέντος ἀναζήτησις ἀλλ' ἡ τοῦ προτέρου χρέους ἁρμόζει ἀπαίτησις.

14. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Συμψηφισμοὺς ἐκ πασῶν τῶν ἀγωγῶν αὐτοδικαίως γίγνεσθαι θεσπίζομεν, οὐδεμιᾶς διακρίσεως τῶν ἐμπραγμάτων ἢ προσωπικῶν ἀγωγῶν πρὸς 1 ἀλλήλας παραφυλασσομένης. Οὕτως ὅμως κελεύομεν ἀντιτάσσεσθαι τοὺς συμψηφισμούς, ἐὰν ἡ αἰτία [διαφορά], ἐξ ἧς συμψηφίζεται, ἐκκαθαρισμένη ᾖ καὶ μὴ πολλοῖς ἐλιγμοῖς ἐμπεπλεγμένη, ἀλλὰ δύνηται τῷ δικαστῇ εὐχερῆ τὴν ἑαυτῆς διέξοδον παρέχειν. Διότι πάνυ ἄθλιόν ἐστι μετὰ πολλοὺς τυχὸν καὶ ποικίλους ἀγῶνας, ὁπότε τὸ πρᾶγμα ἤδη ἀνεγνωρισμένον τυγχάνει,

τότε ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους, ὅπερ ἤδη σχεδὸν ἐξεληλεγμένον ἐστίν, ἀντιτάσσεσθαι συμψηφισμὸν πρὸς τὸ καθωρισμένον ἤδη καὶ ἀναμφίβολον χρέος καὶ διὰ μελλητικῶν [ἐπιβραδυντικῶν] ἐλιγμῶν τὴν ἐλπίδα τῆς καταδίκης ἀποκλείεσθαι. Τοῦτο οὖν οἱ δικασταὶ τηρεῖτωσαν καὶ μὴ ἔστωσαν εὔκολοι εἰς τοὺς προσδεκτέους συμψηφισμοὺς μηδὲ μαλακῷ πνεύματι τούτους ἀποδεχέσθωσαν, ἀλλὰ τῷ αὐστηρῷ δικαίῳ χρώμενοι, ἐὰν εὕρωσιν αὐτοὺς μείζονα καὶ εὐρυτέραν ἀπαιτεῖν ἔρευναν, τούτους μὲν ἐν ἄλλῳ δικαστηρίῳ ἐπιφυλατέττωσαν [παραπεμπέτωσαν], τὴν δὲ προτέραν δίκην, τὴν ἤδη σχεδὸν διεξηγμένην [ἐκκαθαρισμένην], τελικῇ ἀποφάσει διαρρυθμιζέτωσαν: ἐξαιρουμένης τῆς ἐκ τῆς παρακαταθήκης ἀγωγῆς κατὰ τὴν ἡμετέραν διάταξιν, ἐν ᾗ μηδὲ τῷ συμψηφισμῷ χώραν εἶναι ὡρίσα-
2 μεν. Τοῖς νομὴν δ' ἀλλοτρίαν προπετῶς [παρανόμως] κατέχουσι συμψηφισμὸς οὐ δίδοται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

32 (1).

Περὶ τόκων.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἵππος Αὔγουστος πρὸς Αὐρήλιον ἀνάκλητον.* Ἐὰν ἐρωτήσεως προηγουμένης ἐπαγγελία τόκων ὀρθῶς γενομένη ἀποδειχθῇ, κἂν ἐν ἐγγράφῳ μὴ συγγέγραπται, ὅμως κατὰ τὸ ἄριστον δίκαιον [νομιμώτατα] ἐποφείλονται.

Ἄνευ ἡμέρας καὶ ὑπάτων.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Λούκιον.* Τόκους ὁ ἀγοραστής, ᾧ ἡ νομὴ τοῦ πράγματος παραδέδοται, ἐὰν μὴ προσήνεγκε τῷ πωλητῇ τὸ τίμημα, κἂν μάλιστα τὰ χρήματα ἐσφραγισμένα ἐν παρακαταθήκης αἰτίᾳ ἔσχε, τῆς ἐπιεικείας τῷ λόγῳ παρέχειν ἐξαναγκάζεται.

3. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἰουλιανὸν Σέρπιον.* Κἂν τὰ μάλιστα τόκοι τῶν δανείων χρημάτων ἴσχα τοῦ δεσμοῦ τῆς ἐπερωτήσεως ἀπαιτεῖσθαι μὴ δύνανται, ὅμως ἀπὸ τῆς τοῦ συμφώνου συναινέσεως καταβληθέντες οὐδὲ ὡς ἀχρεώστητοι ἀναζητοῦνται οὐδὲ εἰς τὸ κεφάλαιον καταλογιστέοι εἰσίν.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 200 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Σεβήρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βικτωρίνου.

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἀπρωνίαν Ὀνωράταν.* Διὰ τῆς τοῦ ἐνεχύρου παρακατασχέσεως τοὺς τόκους παραφυλάττεσθαι δύνασθαι, περὶ ὧν τῆς παροχῆς συνεφωνήθη, εἰ καὶ ἐπερώτησις μὴ παρενετέθη, δικαίως ἐθεσπίσθη καὶ λόγον ἔχει, ἐπειδὴ τὰ ἐνέχυρα διὰ τοῦ ὅρου τοῦ συμφώνου καὶ
1 τοῖς τόκοις δεδεσμευμένα εἰσίν. Ἀλλὰ διότι ἐν τῇ αἰτίᾳ, περὶ ἧς κινεῖς, ὁ λόγος οὗτος ἀργεῖ, εἰ τῷ μὲν καιρῷ τοῦ συναλλάγματος περὶ ἀπαιτήσεως ἐλασσόνων τόκων συνεφωνήθη, ὕστερον δέ, ὁπότε ὁ ὀφειλέτης ὑπέσχετο αὖθις μείζονας παρέξειν, οὐ δύναται δοκεῖν ἔγκυρος ἡ παρακράτησις τοῦ ἐνεχύρου, ὁπότε τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καθ' ὃν τὰ ἔγγραφα ἐξεδίδοντο, οὐ συνεφωνήθη ἵνα τὸ ἐνέχυρον καὶ πρὸς ταύτην τὴν προσθήκην κατέχηται.

5. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Οὐλτούμιον Σαβῖνον καὶ ἄλλους.* Κατὰ τοῦ δανειστοῦ τόκους μείζονας ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀπαιτοῦντος, ἐὰν ἀποδειχθῇ ἐπί τινα ἔτη ἐλάσσονας ὕστερον λα-

(1) Βασ. 23, 3, 50 ἐπ.

βών, ὠφέλιμός ἐστιν ἡ τοῦ συμφώνου ἔνστασις. Κατὰ ταῦτα ἀσφαλίσασθαι τὴν αἰτίαν δύνασθε καὶ κατὰ τῶν ἐκδίκων τῆς πόλεως μείζονας ἀπαιτούντων ἐκ τοῦ χειρογράφου, ἐὰν ἀποδείξητε πάντοτε πεντασυγγικίους τὴν πρὸς πατρὸς θείαν τῶν ὑμετέρων ἀνήβων, ἥτις μείζονας ἐχειρογράφησε, καταβαλεῖν.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Ἰουλίου 205 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γέτα.

6. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Ἀντίγονον στρατιώτην.* Ἐὰν τῇ δανειστρίᾳ, ἥτις ἐξ αἰτίας ἐνεχύρου ὑποκείμενον ἑαυτῇ πρᾶγμα κατέχει, τὰ ὀφειλόμενα χρήματα σὺν τοῖς τόκοις παρόντων μαρτύρων προσήνεγκες καὶ ταύτης μὴ δεχομένης [λαβεῖν] ἐσφραγισμένα ταῦτα κατέθηκας, τόκους ἐξ οὗ χρόνου προσήνεγκες παρασχεῖν οὐκ ἐξαναγκάζεσαι. Ἀπούσης ὅμως τῆς δανειστρίας περὶ τούτου τὸν ἄρχοντα ὀχλεῖν ὤφειλες.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 212 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν δύο Ἀσπρων.

7. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Δομίτιον Ἀριστᾶον.* Ὁ δανειστὴς τοῖς ἐγγράφοις αὐτοῦ ἀποδεικνύειν ὀφείλει ἅπερ ἐπιζητεῖ καὶ τόκους αὐτὸν ἐπερωτηθῆναι, ἐὰν δύνηται. Διότι οὐδ' ἄν ποτε ἀπὸ συναινέσεως παρεσχέθησαν, ἐνοχὴν συνιστῶσιν.

Ἐδόθη ἐν Ῥώμῃ τῇ τετάρτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 215 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαίτου καὶ Κερεάλου.

8. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Κλαύδιον Δορυφόρον.* Κἂν μάλιστα ἡ Βάσσα, ὁπότε δάνεια χρήματα ἐλάμβανεν, ἐλάσσονας τόκους τῷ Μηνοφάνῃ ἐπηγγείλατο καί, εἰ μὴ εἴσω ῥητοῦ χρόνου τούτους κατέβαλε, μείζονας (θεμιτοὺς ὅμως) ὑπέσχετο, ἐὰν μετὰ τὸν καθωρισμένον τῷ γραμματίῳ χρόνον ὁ δανειστὴς αὐτοὺς ἔλαβε μηδὲ μείζονας δοθῆναι ἑαυτῷ ἀπῄτησε καὶ ἀποδειχθῆναι δύναται διὰ τοῦτο μὴ ὑπαναχωρῆσαι τοῦτον ἀπὸ τῆς τῶν ἐλαττόνων παροχῆς, ἐκείνους τοὺς τόκους ὑπολογίζεσθαι χρή, ἐν ὧν τῇ ἀπαιτήσει [εἰσπράξει] ὁ δανειστὴς ἐνέμεινεν.

9. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Κάνιον Πρόβον.* Ἐὰν μὴ προῆλθεν ἀπὸ σοῦ ἵνα μὴ εἴσω τῶν ὡρισμένων καιρῶν τὰ χρήματα τῶν ἐλασσόνων τόκων καταβάλῃς, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἐπιτρόπων τῶν τέκνων τοῦ δανειστοῦ, οἵτινες οὐκ ἠβουλήθησαν λαβεῖν αὐτά, καὶ τοῦτο παρὰ τῷ δοθέντι δικαστῇ ἀποδείξῃς, οὐκ ἀπαιτοῦνται οἱ μείζονες τόκοι τοῦ χρόνου ἐκείνου, ἐν ᾧ φανήσεται μὴ προελθεῖν ἀπὸ σοῦ [τὸ μὴ καταβαλεῖν αὐτούς]. Ἐὰν δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον παρακατέθηκας, ἀφ' ἧς τοῦτο γενόμενον ἀποδειχθῇ, ἐπὶ τόκοις οὐκ ἐναχθήσῃ.

10. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Κράτον καὶ Δονᾶτον στρατιώτην.* Οἱ κατὰ καιροὺς καταβληθέντες τόκοι οὐκ ὠφελοῦσιν εἰς τὸν τοῦ διπλασίου ὑπολογισμόν. Διότι τότε ἐπέκεινα τοῦ ποσοῦ τοῦ κεφαλαίου τόκοι οὐκ ἀπαιτοῦνται, ὁσάκις ἐν τῷ καιρῷ τῆς καταβολῆς τὸ ποσὸν τῶν τόκων ὑπερβαίνει τὸν ὑπολογισμὸν τοῦτον.

11 [12] *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Αὐρήλιον Τύραννον.* Τοῦ δανεισθέντος σίτου ἢ τῆς κριθῆς ἡ προσαύξησις [τόκος] καὶ ἀπὸ ψιλοῦ συμφώνου παρασχετέα ἐστίν.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Μαΐου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

12 (11). *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ποπίλιον.* Ἐκ τοῦ κτήματος τοῦ ἐνεχύρῳ ὑποκειμένου ὁ δανειστὴς μετὰ τὴν νομίμως [προσηκόντως] γενομένην αὐτῷ προσφορὰν τῶν χρημάτων, ἅπερ οὐκ ἐδέξατο, ἐὰν καρπὸν ἔλαβε, κου-

φίζεσθαι τοῦ κεφαλαίου τὸ χρέος βέβαιόν ἐστιν.

13. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Εὐσταθίαν καὶ ἄλλους.* Ἐν τοῖς καλῆς πίστεως δικαστηρίοις [δίκαις], οἷόν ἐστι καὶ τὸ τῶν διοικηθέντων πραγμάτων, τόκους ὑπολογίζεσθαι βέβαιόν ἐστιν. Ἀλλ' ἐὰν ἐπεραιώθη τὸ δικαστήριον δι' ἀποφάσεως, κἂν μάλιστα ἐλάσσονος καταδίκη ἐγένετο μὴ προστεθέντων τῶν τόκων, μηδ' ἔκκλητος ἐπηκολούθησε, τὰ περαιωθέντα ἀνατρεπτέα οὐκ εἰσίν· οὐδὲ τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ὅστις μετὰ τὸ δεδικασμένον διέρρευσε, τόκοι οὐδενὶ δικαίῳ ἀπαιτοῦνται, εἰμὴ ἀπὸ αἰτίας τοῦ δεδικασμένου.

14. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Αὐρήλιον Ἀρκασιάνην.* Ἐὰν ὑπὸ ταύτην τὴν συμφωνίαν ἡ σὴ σύζυγος δάνεια χρήματα ἔδωκεν, ἵνα ἀντὶ τόκων οἴκησιν ἔχῃ, καὶ τῷ συμφώνῳ οὕτως, ὡς συνωμολογήθη, ἐχρήσατο, οὐχὶ ὅμως καὶ ἐκμισθοῦσα τὸν οἶκον ἐνοίκιον ἔλαβεν, οὐδαμῶς προσήκει ἀνακινεῖσθαι ζήτημα [τοιοῦτον], ὡσεὶ πλέον ὁ οἶκος ἂν ἀπέφερεν, εἰ ἐξεμισθοῦτο, ἢ ὅσον τῶν νομίμων τόκων ὁ λόγος ἀποτελεῖ. Διότι, εἰ καὶ μείζονι ἀντιτίμῳ ἠδύνατο συνάπτεσθαι μίσθωσις, διὰ τοῦτο ὅμως οὐ δοκεῖ ἀθέμιτος τόκος συνομολογηθῆναι, ἀλλ' εὐτελέστερον ἐκμισθωθεῖσα ἡ οἴκησις.

Ἐδόθη τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 234 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μαξίμου καὶ Οὐρβανοῦ.

15. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Κλαύδιον Πορτόριον.* Ὁπότε θεματίζεις τὴν σὴν σύζυγον ὑπὸ ταύτην τὴν αἵρεσιν χιλίων χρυσῶν τὸν ἀριθμὸν ποσότητα λαβεῖν, ἵνα, ἂν εἴσω ρητῆς ἡμέρας μὴ ποιήσῃ τὸ ἱκανὸν τῷ χρέει, σὺν τῇ ποινῇ τοῦ τετραπλασίου ἀποδῷ ὅπερ ἔλαβε, τοῦ δικαίου ὁ τύπος οὐκ ἀνέχεται τὸν ὅρον τοῦ τοιούτου συναλλάγματος ἐπέκεινα τοῦ ὁρίου [ποινῆς] τῶν νομίμων τόκων δύνασθαι προβαίνειν.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Μαΐου 242 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀττικοῦ καὶ Πρατεξτάτου.

16. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Φλάβιον Σουλπίκιον.* Ὁπότε οὐχὶ σῖτον, ἀλλὰ χρήματα εἰς δάνειον ἐντοκόν σε λαβεῖν θεματίζεις, ἵνα ὡρισμένοι μοδιοι σίτου παρασχεθῶσι, καί, εἰ μὴ τὸ μέτρον τοῦτο κατὰ τὴν ἡμέραν [προθεσμίαν] αὐτοῦ προσενεχθῇ, τῶν μέτρων ταῖς προσθήκαις ἐπὶ καταδολιεύσει τῶν νομίμων τόκων βεβαρῆσθαί σε ἀξιοῖς, δύνασαι ἐναντίον τῆς ἀνηθίκου ἀπαιτήσεως χρήσασθαι τῇ προσηκούσῃ δικαιολογίᾳ.

Ἐξεδόθη.

17. *Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος καὶ ὁ Φίλιππος Καῖσαρ πρὸς Αὐρήλιον Εὔξεινον.* Ἐὰν τούτῳ τῷ ὅρῳ τὸ κτῆμα ἡ σὴ μήτηρ παρὰ τῷσῷ δανειστῇ ὑπέθετο, ἵνα τοὺς καρποὺς ἀντὶ τῶν τόκων λαμβάνῃ, τῷ προσχήματι τοῦ ληφθέντος μείζονος κέρδους ἕνεκεν τῆς ἀδήλου τῶν καρπῶν ἐκβάσεως ἀνατρέπεσθαι τὰ συναρέσαντα οὐ δύνανται.

18. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καῖσαρες πρὸς Αὐρήλιον Κάστορα.* Τοὺς ἀχρεωστήτους τόκους, κἂν πρὸ τοῦ κεφαλαίου μὴ κατεβλήθησαν καὶ διὰ τοῦτο μειῶσαι αὐτὸ οὐκ ἠδυνήθησαν, εἰ καὶ μετὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ κεφαλαίου τῷ δανειστῇ ἐδόθησαν, ἐκβαλλομένης τῆς ποικιλίας τοῦ δικαίου ἀναζητεῖσθαι δύνασθε διασταθμηθέντος τοῦ λόγου κεκύρωται.

19. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καῖσαρες πρὸς Αὐρηλίαν Εἰρηναίαν.* Τὸ δανείῳ ληφθὲν κεφάλαιον σὺν τοῖς θεμιτοῖς τόκοις τῷ δανειστῇ μετὰ διαμαρ-

τυρίαν πρόσφερε καί, εἰ μὴ δέξεται, ἐσφραγισμένον κατάθες ἐν δημοσίῳ [τόπῳ], ἵνα ὁ ροῦς τῶν νομίμων τόκων ἀνασταλῇ. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ περιστάσει δημόσιον νοεῖσθαι χρὴ ἢ τοὺς ἁγιωτάτους [εὐκτηρίους] οἴκους ἢ ἔνθα ὁ ἁρμόδιος δικαστής, ὁ περὶ τούτου τοῦ πράγματος προσέλευσιν δεχόμενος, κατετεθῆναι ταῦτα ὁρίσῃ. Οὗ ἐπακολουθοῦντος καὶ τοῦ κινδύνου ἀπαλλαγήσεται ὁ ὀφειλέτης καὶ τὸ δίκαιον τῶν ἐνεχύρων αἴρεται, ἐπειδὴ καὶ ἡ Σερβιανὴ ἀγωγὴ φανερῶς δηλοῖ τοῦ ἐνεχύρου ἀναστέλλεσθαι τὴν ἐπιδίωξιν ἢ καταβληθέντων τῶν χρημάτων ἢ ἂν ἐξ αἰτίας τοῦ δανειστοῦ προῆλθεν, ἵνα μὴ καταβληθῶσιν. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν διαποντίων φυλάττεσθαι χρή. Τῷ δανειστῇ δῆλον ὅτι ἀγωγῆς ὠφελίμου πρὸς ἀπόληψιν αὐτῶν οὐχὶ κατὰ τοῦ ὀφειλέτου, πλὴν εἰ τυχὸν ἀνέλαβε ταῦτα ἀλλ' ἢ κατὰ τοῦ θεματοφύλακος ἢ κατ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἁρμοζούσης.

20. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καῖσαρες πρὸς Αἴλιον Νικοπολίτην.* Ταῖς θείαις διατάξεσιν, αἵτινες ὑπὲρ τὸ ρητὸν μέτρον τόκους τῶν ἐντόκων χρημάτων ἀπαιτεῖσθαι κωλύουσι, καὶ τοῖς ἐντολεῦσιν ἢ τοῖς ἐγγυηταῖς βοήθεια προσεγένετο· ταύταις ὥσπερ ἐντολεὺς ἢ ἐγγυητὴς ἐναγόμενος χρήσασθαι δύνασαι.

Ἐδόθη τῇ . . .

21. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καῖσαρες πρὸς Χρησίμονα.* Ἐὰν δοθέντος ἐνεχύρου συνεφωνήθη τόκους παρασχεθῆναι καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα, γενομένης τῆς ἀριθμήσεως, ὕστερον ἢ πρότερον, διὰ ποῖον χρέος τὴν καταβολὴν ἐποιήσω, μὴ ἐφανέρωσας, ἔσχεν ὁ δανειστὴς εἰς τόκους σοι καταλογιστέας τῆς καταβληθείσης ποσότητος εὐχέρειαν.

22. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καῖσαρες πρὸς Καμίνιον Καρῖνον.* Ἐνεχύρων μὲν παρεντιθεμένων οἱ τόκοι, οἵτινες δίχα ἐπερωτήσεως οὐκ ἠδύναντο ἀπαιτεῖσθαι, ἀπὸ συμφώνου κατέχεσθαι δύνανται. Οὕτως οὖν ἔχοντος τοῦ δικαίου [τοῦ νομίμου], ὁπότε θεματίζεις ὅτι, οὐδενὸς τοιούτου συμφώνου παρεντεθέντος, συνεφωνήθη μόνον ρητῆς ποσότητος ποινὴν παρασχεθῆναι, οὐδ' ἀπαιτεῖσθαι οὐδὲ παρακρατεῖσθαί τι πλέον καὶ πρὸς τοῦ ἐνεχύρου τὴν λύσιν συνωθεῖσθαί σε τῇ τάξει τοῦ δικαίου νοεῖς.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἰουλίου ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν . . .

23. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καῖσαρες πρὸς Ἰάσωνα.* Ἐλαίου ἢ καρπῶν οἱωνδήποτε εἰς δάνειον δοθέντων ὁ τοῦ ἀδήλου τιμήματος λόγος τὰς προσθήκας τῶν τόκων ταύτης τῆς ὕλης ἔπεισε δεκτὰς εἶναι.

Ἐδόθη ἐν Βιμινατίῳ τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

24. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καῖσαρες πρὸς Κουλκίαν.* Ἐὰν ἡ σὴ μήτηρ μείζων τοῖς ἔτεσιν [ἐνήλικος] ὑπάρχουσα τὰ πράγματα τὰ εἰς σὲ ἀνήκοντα διῴκησεν, ἐπειδὴ πᾶσαν ἐπιμέλειαν ὀφείλει παρασχεῖν, τόκους τῶν σῶν χρημάτων, ἅπερ διοικῆσαι ἀποδειχθήσεται, παρασχεῖν ἐξαναγκάζεσθαι δύναται.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν Καισάρων.

25. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς τὸν λαόν.* Ὑπὲρ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ ἐσθῆτος γενομένου χειρογράφου θεμιτοὺς καταβάλλεσθαι ἢ ἐπαγγέλλεσθαι τόκους ἐκελεύσαμεν.

26. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς*

Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων. Ἐκεῖνοι, οἵτινες τῆς πρωτοτύπου ἀγωγῆς διὰ τῆς ἐνστάσεως τῶν τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν, εἴτε προσωπικῆς εἴτε ὑποθηκικῆς, ἐξέπεσον, οὐ δύνανται περὶ τόκων ἢ καρπῶν τοῦ παρελθόντος χρόνου κινεῖν ζήτησίν τινα λέγοντες ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων βούλεσθαι αὐτοὺς κατὰβληθῆναι αὐτοῖς, οἵτινες οὐχὶ εἰς τοὺς τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα παρεληλυθότας ἐνιαυτοὺς ἀνατρέχουσι, καὶ ἰσχυριζόμενοι καθ' ἕκαστον ἔτος τὴν ἀγωγὴν αὐτῶν γεννᾶσθαι : διότι τῆς πρωτοτύπου ἀγωγῆς μὴ ὑφισταμένης, τὰ μάλα περιττόν ἐστιν περὶ τόκων ἢ καρπῶν εἰσέτι τὸν δικαστὴν διαγιγνώσκειν: 1 Περὶ δὲ τῆς τῶν τόκων ποσότητος καὶ γενικὴν διάταξιν ποιήσασθαι ἀναγκαῖον εἶναι ἡγησάμεθα, τὸ ἀρχαῖον σκληρὸν καὶ βαρύτατον ἄχθος αὐτῶν εἰς 2 μετριότητα κατάγοντες. Καὶ διὰ τοῦτο κελεύομεν τοῖς μὲν ἐκλαμπροτάτοις [ἰλλουστρίοις] προσώποις εἴτε τοῖς τούτων προηγουμένοις [ἀνωτέροις] μηδαμῶς ἐξεῖναι πέραν τοῦ τρίτου μέρους τῆς ἑκατοστῆς τόκων ἐν οἱῳδήποτε συναλλάγματι εὐτελεῖ ἢ μεγίστῳ ἐπερωτᾶν : ἐκείνους δὲ, οἵτινες ἐργαστηρίων προΐστανται ἢ θεμιτήν τινα ἐμπορίαν ἐνασκοῦσιν, ἄχρι διμοιρίας τῆς ἑκατοστῆς τὴν ἑαυτῶν ἐπερώτησιν μετριάζειν : ἐν δὲ τοῖς διαποντίοις συναλλάγμασιν ἢ τοῖς δανείοις εἰδῶν [ὡρισμένων κατ' εἶδος πραγμάτων] ἄχρις ἑκατοστῆς μόνον ἐξεῖναι ἐπερωτᾶν καὶ μὴ ὑπερεκβαίνειν ταύτην, εἰ καὶ τοῖς ἀρχαίοις νόμοις τοῦτο ἦν συγκεχωρημένον : τοὺς δὲ λοιποὺς πάντας ἀνθρώπους ἡμίσειαν μόνον τῆς ἑκατοστῆς τόκων δύνασθαι ἐπερωτᾶν καὶ ταύτην τὴν ποσότητα τῶν τόκων καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι θέμασιν οὐδενὶ τρόπῳ εὑρύνεσθαι, ἐν οἷς δίχα ἐπερωτήσεως τόκοι ἀπαιτεῖσθαι εἰώθασιν. 3 Μηδ' ἐξέστω τῷ δικαστῇ τὸ μνησθὲν ἐπαυξάνειν ὅριον ἐξ ἀφορμῆς συν- 4 ηθείας ἐν τῷ τόπῳ κρατούσης. Εἰ δέ τις τι ἐναντίον τοῦ μέτρου τῆς διατάξεως ταύτης ποιήσει, μηδεμίαν παντελῶς περὶ τοῦ ὑπερβάλλοντος ἐχέτω ἀγωγήν, ἀλλὰ καὶ ἂν ἔλαβεν, εἰς τὸ κεφάλαιον καταλογίζειν τοῦτο ἐξαναγκασθήσεται, ἀπαγορευομένης τοῖς δανεισταῖς τῆς ἐξουσίας ἵνα ἐκ τῶν εἰς δάνειον διδομένων χρημάτων ἀφαιρῶσιν ἢ παρακρατῶσί τι ἕνεκεν κερατίων ἢ συνηθειῶν [δώρων] ἢ οἱασδήποτε ἄλλης αἰτίας. Διότι, ἐὰν τοιοῦτόν τι πραχθῇ, τὸ κύριον χρέος ἀπ' ἀρχῆς κατὰ τὴν ποσότητα ταύτην μειωθήσεται, ἵνα τοῦτο μὲν αὐτὸ τὸ μειωτέον μέρος, τοῦτο δὲ οἱ τόκοι αὐτοῦ, ἀπαιτεῖσθαι κωλύων- 5 ται. Καὶ τὰς μηχανεύσεις δὲ τῶν δανειστῶν, οἵτινες ἐκ τοῦδε τοῦ νόμου κωλυόμενοι μείζονας τόκους ἐπερωτᾶν ἄλλους διαμέσους ὑποβάλλουσιν [προβάλλουσιν ἄλλα διάμεσα πρόσωπα], οἷς τοῦτο οὐχ οὕτως ἀπηγόρευται, ἀποτέμνοντες κελεύομεν ἵνα, εἴ τι τοιοῦτον ἐπιχειρηθῇ, οὕτως ὑπολογίζωνται οἱ τόκοι, ὡς ἀναγκαῖον ἦν, ἐὰν αὐτός, ὅστις τὸν ἄλλον παρενέβαλεν, ἦν ὁ ἐπερωτήσας : ἐν ᾧ θέματι καὶ ὅρκου ἐπαγωγὴν χώραν ἔχειν θεσπίζομεν.

Ἐξεδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Δεκεμβρίου 528 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ Αὐγούστου.

27. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Περὶ τῶν τόκων, ὧν ἤδη τὸ μέτρον καθωρίσαμεν, τὴν φαύλην [διάστροφον] ἐνίων ἑρμηνείαν παντελῶς ἐκβάλλοντες κελεύομεν καὶ ἐκείνους, οἵτινες πρὸ τῆς διατάξεως ταύτης μείζονας τῶν ὁρισθέντων τόκων ἐπηρώτησαν, πρὸς τὸ μέτρον τὸ ὑπὸ τῆς διατάξεως ταύτης θεσπισθὲν ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς τὰς ἑαυτῶν μετριάζειν ἀγωγάς, ἐκείνου δηλονότι τοῦ χρόνου, ὅστις πρὸ τοῦ νόμου τούτου διέρρευσε, κατὰ τὴν δύναμιν τῆς ἐπερωτήσεως τόκους δυναμέ- 1 νους ἀπαιτεῖν. Ἐπὶ πλέον δὲ τὸν ροῦν τῶν τόκων περαιτέρω τοῦ διπλασίου προβαίνειν οὐδαμῶς συγχωροῦμεν, οὐδ' ἂν ἐνέχυρά τινα ὑπὲρ τοῦ χρέους τῷ δανειστῇ ἐδόθησαν, ὧν ἕνεκεν ἀρχαῖοί τινες νόμοι ἐπέτρεπον τόκους ἀπαιτεῖσθαι καὶ πέραν τοῦ διπλασίου. 2 Τοῦτο δὲ καὶ ἐν τοῖς καλῆς πίστεως δικαστηρίοις καὶ ἐν πᾶσι τοῖς λοιποῖς, ἐν οἷς τόκοι ἀπαιτοῦνται, παραφυλάττεσθαι κρίνομεν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἀπριλίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

28. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Δημοσθένην ἔπαρχον πραιτωρίων* Ἵνα μηδενὶ τρόπῳ τόκοι τόκων ἀπὸ τῶν ὀφειλετῶν ἀπαιτῶνται, καὶ τοῖς ἀρχαίοις μὲν νόμοις τεθεσπισμένον ἦν, ἀλλ' οὐχὶ τελειότατα ἠσφαλισμένον. Διότι ἂν τοὺς τόκους εἰς κεφάλαιον ἀνάγειν ἦν συγκεχωρημένον καὶ τῆς ὅλης ποσότητος τόκους ἐπερωτᾶν, ποία διαφορὰ ἦν τοῖς ὀφειλέταις, οἵτινες τῇ ἀληθείᾳ τόκους τόκων ἀπῃτοῦντο ; Τοῦτο βεβαίως ἦν οὐχὶ πράγματι, ἀλλὰ 1 ῥήμασι μόνον νόμους τιθέναι. Τούτου ἕνεκεν διὰ τοῦ φανερωτάτου τοῦδε νόμου ὁρίζομεν μηδενὶ τρόπῳ ἐξεῖναί τινι τόκους τοῦ παρελθόντος ἢ τοῦ μέλλοντος χρόνου εἰς κεφάλαιον ἀνάγειν καὶ τούτων πάλιν τόκους ἐπερωτᾶν, ἀλλὰ, ἐὰν τοῦτο ἐπακολουθήσῃ, τοὺς μὲν τόκους πάντοτε τόκους παραμένειν καὶ μηδὲν ἐπαύξημα ἄλλων τόκων αἰσθάνεσθαι, τῷ δὲ ἀρχαίῳ κεφαλαίῳ μόνον τὸ τῶν τόκων ἐπαύξημα προσ-

χωρεῖν.

Ἐδόθη ἐν Χαλκηδόνι ταῖς Καλένδαις τοῦ Ὀκτωβρίου 524 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Λεκίου.

33 (1).

Περὶ ναυτικοῦ δανείου. [Περὶ δανεισμάτων διαποντίων].

1 (2). . . . . .

2(1). *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Σκριβώνιον Ὀνωρᾶτον.* Τὰ διαπόντια χρήματα, ἅτινα κινδύνῳ τοῦ πιστωτοῦ δίδονται, ἐπὶ τοσοῦτον εἶναι ἀπηλλαγμένα ἀπὸ τῆς παραφυλακῆς [περιορισμοῦ] τῶν κοινῶν τόκων, μέχρις οὗ ἡ ναῦς ἐν τῷ λιμένι προσορμισθῇ, δῆλόν ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαρτίου 286 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Ἀκουϊλίνου.

3(2). *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Αὐρηλίαν Κοσμιανήν.* Ὁπότε λέγεις ὅτι χρήματα ἔδωκας ὑπὸ τοῦτον τὸν ὅρον, ἵνα ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει σοι ἀποδοθῶσι, καὶ οὐχ ὁμολογεῖς ὅτι ὁ ἄδηλος κίνδυνος, ὃν εἴθισται φοβεῖσθαι ἐκ τοῦ πλωϊσμοῦ τῆς θαλάσσης, ἀνῆκεν εἰς σέ, οὐκ ἐστιν ἀμφίβολον τῆς δανεισθείσης ποσότητος ἐπέκεινα τοῦ θεμιτοῦ τόκους σὲ ἀπαιτεῖν οὐ δύνασθαι.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαρτίου 286 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Ἀκουϊλίνου.

4(3). *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Αὐρηλίαν Ἰουλιανήν.* Ὁπότε θεματίζεις ὅτι ναυτικὸν δάνειον ἔδωκας ὑπὸ τοῦτον τὸν ὅρον, ἵνα μετὰ τὸν πλοῦν, ὃν εἰς Ἀφρικὴν διευθύνεσθαι ὁ ὀφει-

(1) Βασ. 53, 5.—Πρβλ. Πανδ. 22, 2.—(2) Ἑλληνικὴ διατάξις ἀπολεσθεῖσα.

λέτης διεβεβαίου, εἰς τῶν Σαλωνιτῶν τὸν λιμένα τῆς νηὸς κατενεχθείσης, τὰ δάνεια χρήματά σοι ἀποδοθῶσιν, οὕτως ὥστε μόνον τοῦ πλοῦ, ὅστις εἰς τὴν Ἀφρικὴν προωρίζετο, τὸν κίνδυνον ἀνεδέξω, καὶ ἐκ πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου, ἅτε οὐδὲ τοῦ τόκου κἂν τοῦ πλοῦ τηρηθέντος, ἀθεμίτων δ' ἐμπορευμάτων ἀγορασθέντων, ὅσα ἡ ναῦς περιεῖχε τὸ δημόσιον κατέσχε: τὴν τῶν ἀπολεσθέντων ἐμπορευμάτων ζημίαν, ἥτις βεβαιοῦται ὅτι συνέβη οὐχὶ ἐκ τοῦ κινδύνου τῆς θαλασσίας καταιγίδος, ἀλλ' ἐκ τῆς προφανοῦς φιλαργυρίας καὶ τῆς ἀναρμόστου πρὸς πολίτην θρασύτητος τοῦ ὀφειλέτου, προσκυρωθῆναί σοι τοῦ δημοσίου δικαίου ὁ λόγος οὐκ ἐπιτρέπει.

5(4). *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἰούλιον Ἰουλιανὸν Εὐχάριστον.* Τῶν διαποντίων μὲν χρημάτων, ἅτινα κινδύνῳ τοῦ δανειστοῦ εἰς δάνειον δίδονται, τὰ τυχηρά, πρὶν ἢ εἰς τὸν ὡρισμένον τόπον ἡ ναῦς καταπλεύσῃ, εἰς τὸν ὀφειλέτην οὐκ ἀνήκουσιν, δίχα δὲ τῆς τοιαύτης συμφωνίας ἀληθῶς τοῦ ἀτυχήματος τοῦ ναυαγίου οὐκ ἀπαλλαγήσεται.

Ἐδόθη ἐν Ρητιαρίᾳ ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ὀκτωβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

34(1)

Περὶ [τῆς ἀγωγῆς ἐκ] τῆς παρακαταθήκης.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Μέστριον στρατιώτην.* Ἐὰν τῇ ἐπιδρομῇ τῶν λῃστῶν ἢ ἄλλῃ τυχηρᾷ περιστάσει τὰ κοσμήματα τὰ παρακατατεθέντα παρὰ τῷ φονευθέντι ἀπωλέσθησαν, ἡ ζημία οὐ προσήκει εἰς τὸν κληρονόμον ἐκείνου, ὅστις τὴν παρακαταθήκην ἔλαβεν, ὅστις [λαβὼν] δόλον μόνον καὶ μεγάλην ἀμέλειαν ὤφειλε παρασχεῖν, εἰμὴ ἄλλο [τι] εἰδικῶς συνεφωνήθη. Ἐὰν δὲ τῷ προσχήματι τῆς διαπραχθείσης λῃστείας ἢ ἄλλης τυχηρᾶς περιστάσεως τὰ πράγματα, ἅτινα ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ κληρονόμου εἰσὶν ἢ ἅτινα δόλῳ ἐπαύσατο νέμεσθαι, μὴ ἀποκαθιστῶνται, τοῦτο μὲν ἡ ἐκ τῆς παρακαταθήκης ἀγωγή, τοῦτο δὲ ἡ παραστατικὴ ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ πράγματος διεκδίκησις ἁρμόζει.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουλίου 234 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Οὐρβανοῦ.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Κελσῖνον στρατιώτην.* Τόκοι ἐν τῇ τῆς περὶ παραθήκης ἀγωγῇ ὥσπερ ἐν τοῖς λοιποῖς καλῆς πίστεως δικαστηρίοις ἀπὸ ὑπερθέσεως εἰώθασιν ἔρχεσθαι [τρέχειν].

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πίου καὶ Ποντιανοῦ

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Αὐστρώνιον στρατιώτην.* Εἰ τῇ περὶ παραθήκης ἀγωγῇ κινεῖς, οὐχὶ ἀδίκως καὶ τόκους σοι ἀποκατασταθῆναι ἀπαιτήσεις, ἐπειδὴ ὀφείλει χάριτάς σοι γινώσκειν [εὐγνωμονεῖν σοι], ὅτι τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ οὐ ποιεῖς αὐτὸν ἔνοχον, ἐὰν βεβαίως ὅστις τὸ παρακατατεθὲν πρᾶγμα ἄκοντος τοῦ δεσπότου γινώσκων καὶ εἰδὼς εἰς ἰδίας αὐτοῦ χρείας ἠνάλωσε, καὶ τῷ τῆς κλοπῆς ἀδικήματι ὑπεισέρχηται.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἰουλίου 239 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τοῦ Ἀβιόλα

(1) Βασ. 13, 2, 35 ἐπ.—Πρβλ. Πανδ. 16, 3.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Τιμοκράτη στρατιώτην.* Ἐὰν τοῖς παρακατατεθεῖσιν ἀργυρίοις ἐκεῖνος, ὅστις ταῦτα ἔλαβεν, ἐχρήσατο, οὐκ ἐστιν ἀμφίβολον ὅτι καὶ τόκους ὀφείλει παρασχεῖν. Ἀλλ' ἐάν, ὁπότε τῇ περὶ παραθήκης ἀγωγῇ ἐκινήθης, μόνον τοῦ κεφαλαίου καταδίκη ἐγένετο, οὐ δύνασαι περαιτέρω διὰ τοὺς τόκους κινεῖν: διότι οὐκ εἰσὶ δύο ἀγωγαί, ἄλλη μὲν τοῦ κεφαλαίου, ἄλλη δὲ τῶν τόκων, ἀλλὰ μία, ἐξ ἧς τῆς καταδίκης γενομένης ἡ δευτερουμένη ἀγωγὴ τῇ τοῦ δεδικασμένου ἐνστάσει ἐκβάλλεται.

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι καὶ ὁ Βαλεριανὸς Καῖσαρ πρὸς Κλαύδιον.* Διὰ τὰ συμβόλαια, ἅτινά σε παρακαταθεῖναι ἅμα τῷ σῷ ἀντιδίκῳ λέγεις, ἵνα τῶν ὑπολοίπων χρημάτων, ἅπερ ἐκ τῆς μισθώσεως ὠφείλοντο, καταβαλλομένων ἀναλάβῃς ταῦτα, εἰ τὸ συναρέσαν ἐπλήρωσας, τὸν μεσεγγυητὴν δύνασαι ἐναγαγεῖν. Κἂν μάλιστα δὲ ταῦτα μὴ ἀποδοθῶσί σοι, ὅμως κατ' ἐκείνου, παρ' οὗ τὸν ἀγρὸν ἐμισθώσω, ἐὰν πᾶν ὅ,τι ἐκ τούτου τοῦ συναλλάγματος ὠφείλετο ἀπέδωκας, αὐταῖς ταῖς καταβολαῖς ἠσφαλισμένος εἶ

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἰουλίου 259 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Αἰμιλιανοῦ καὶ Βάσσου

6. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀντώνιον Ἀλέξανδρον καὶ Οὐλπιανὸν Ἀντίπατρον.* Ἐκεῖνος, παρ' ᾧ λέγεις ὅτι ἑκάτερα τὰ μέρη παρέδωκαν [συνέστησαν] τὰς διαλύσεις [τοὺς συμβιβασμοὺς] ἢ τὰ ἄλλα ἔγγραφα, τὸν ὅρον, ὑφ' ὃν ταῦτα ἐδέξατο, παραφυλάττειν ἀνάγκην ἔχει.

[ἐν ἔτει 293]

7. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀντίοχον Ἀττικὸν Καλπουρνιανὸν Δημοκράτην.* Ἡ σὴ αἰτήσις [ἐπιθυμία] μετὰ τῶν λόγων τοῦ δικαίου οὐ συνάδει. Διότι ἂν τὴν φύλαξιν τῶν χρημάτων ἀνεδέξω, ἅπερ ἄλλοις ὑπὸ σοῦ δοθέντα ἐλέγχει τὸ ἔγγραφον, δι' οὗ ὁμολογεῖς ταῦτά σοι ἀποδοθῆναι γεγραμμένων [εἶναι] τὴν προσήκουσαν καταβολὴν αὐτῶν ἀναισχύντως ἀρνεῖσαι.

8. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Ἀλέξανδρον.* Εἰ ἐκεῖνος, ὅστις τὰ παρατεθέντα ὑπὸ σοῦ χρήματα ἔλαβε, ταῦτα ἰδίῳ ὀνόματι ἢ οἱουδήποτε ἄλλου εἰς δάνειον ἔδωκεν, τοῦτο μὲν αὐτόν, πρὸς τὸ πληρῶσαι τὴν ἀναληφθεῖσαν πίστιν, τοῦτο δὲ τοὺς διαδόχους αὐτοῦ κατέχεσθαί σοι βεβαιότατόν ἐστιν. Κατ' ἐκείνου ὅμως, ὅστις ἔλαβεν, οὐδεμία προσήκει σοι ἀγωγή, εἰμὴ σώζονται τὰ νομίσματα: διότι τότε κατὰ τοῦ νεμομένου χρήσασθαι τῇ διεκδικήσει δύνασαι.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

9. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Μηνόφιλον καὶ ἄλλους.* Ὁπότε ἡ κληρονομία τὸ πρόσωπον δεσποίνης φέρει [παριστᾷ τὸ πρόσωπον τοῦ διαθέτου], τὰ ὑπὸ τοῦ κληρονομιαίου δούλου, πρὶν ἢ τῷ ὑμετέρῳ πατρὶ διαδέξασθε, πρὸς φύλαξιν παραδοθέντα πράγματα κατὰ τὴν καλὴν πίστιν ἀπὸ τῶν διαδόχων ἐκείνου, ὅστις ἐδέξατο [ταῦτα], παρὰ τῷ διοικητῇ τῆς ἐπαρχίας ἀπαιτεῖν δύνασθε.

Ἐξεδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Νοεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

10. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σεπτιμίαν Κουαδρατίλλαν.* Ὅστις τὴν παρακαταθήκην οὐκ ἀποκαθίστησιν, ἰδίῳ ὀνόματι ἐναγόμενος

καὶ καταδικαζόμενος εἰς τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῆς σὺν τῷ κινδύνῳ τῆς ἀτιμίας συνωθεῖται

Ὑπεγράφη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ πρωτευούσῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

11. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Δημοσθένη ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις ἢ χρήματα ἢ πράγματά τινα ἔλαβε διὰ τίτλου παρακαταθήκης, ταῦτα βουλομένῳ ἐκείνῳ, ὅστις παρακατέθηκεν, ἀποδιδόναι παραχρῆμα πᾶσι τρόποις ἐξαναγκασθήσεται καὶ οὐδένα συμψηφισμὸν ἢ ἀφαίρεσιν ἢ δόλου ἔνστασιν προβαλλέτω, ὡσανεὶ καὶ αὐτὸς κατὰ τοῦ παρακαταθέντος προσωπικάς τινας ἀγωγὰς ἢ ἐμπραγμάτους ἢ ὑποθηκικὰς ἀξιῶν, ἐπειδὴ οὐχὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ ὅρῳ τὴν παρακαταθήκην ἔλαβεν, ἵνα ἡ μὴ συγχωρουμένη αὐτῷ παρακράτησις τίκτηται, καὶ τὸ συνάλλαγμα, ὅπερ ἀπὸ καλῆς πίστεως ἀναφύεται, εἰς ἀπιστίαν 1 διασύρηται (ἔλκηται). Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐξ ἑκατέρου μέρους τι παρακατετέθη, μηδ' ἐν τούτῳ τῷ θέματι τοῦ συμψηφισμοῦ τὸ ἐμπόδιον ἀνακυπτέτω, ἀλλὰ τὰ μὲν παρακατατεθέντα πράγματα ἢ χρήματα παρ ἑκατέρου μέρους ὡς τάχιστα δίχα τινὸς κωλύματος ἀποκαθιστάσθωσαν, ἐκείνῳ δηλονότι πρῶτον, ὅστις πρῶτος τοῦτο ἠβουλήθη, καὶ ὕστερον αἱ νόμιμοι ἀγωγαὶ ἀκέραιαι αὐτῷ παραφυλαττέσθωσαν. 2 Τοῦτο δὲ κρατεῖν, ὥσπερ ἤδη εἴρηται, χρὴ καὶ ἂν ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους συνετελέσθη παρακατάθεσις ἐκ τοῦ ἑτέρου δὲ συμψηφισμὸς ἀντιτάσσηται, ἵνα ἀκεραίου παραφυλαττομένου παντὸς νομίμου λόγου τὰ παρακατατεθέντα πράγματα ἢ χρήματα ἐν πρώτῃ ὄψει 3 ἀποκαθιστῶνται. Εἰ δ' ἔγγραφος διαμαρτυρία οὐχὶ κατὰ δόλον ἢ ἀπάτην ἐκείνῳ, ὅστις τὴν παρακαταθήκην ἔλαβεν, ὑπ' ἄλλου διεπέμφθη, ἵνα μηδαμῶς τὴν παρακαταθήκην ἀποκαταστήσῃ, καὶ τοῦτο δι' ὅρκου ἐπιβεβαιώσῃ, ἐξέστω ἐκείνῳ, ὅστις παρακατέθηκεν, ἵνα, παρεχομένης ἐπαρκοῦς ἀσφαλείας περὶ τῆς ὑπερασπίσεως, ὡς τάχιστα ἀναλαμβάνῃ τὰ κατατεθέντα πράγματα.

Ἀπηγγελθη ἐν τῷ ἑβδόμῳ μιλιαρίῳ ἐν τῷ νέῳ συνεδρίῳ τῶν Ἰουστινιανείων ἀνακτόρων τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Νοεμβρίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

12. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τὴν περιττὴν τῶν παλαιῶν διάκρισιν ἐκ τοῦ μέσου αἴροντες, εἴ τις ῥητὸν σταθμὸν [βάρος] χρυσοῦ σκευαστοῦ ἢ ἐν βώλοις [ὄγκῳ] ὄντος παρέθετο καὶ πολλοὺς ἔγραψε κληρονόμους καὶ εἰς ἐκ τούτων τὴν ἀνήκουσαν [ἀναλογοῦσαν] αὐτῷ μερίδα παρὰ τοῦ θεματοφύλακος ἔλαβεν, ὁ δ' ἕτερος ὑπερέθετο [ἀνέβαλεν] ἢ ἄλλως ἐκ τυχηρᾶς περιστάσεως ἐμποδισθεὶς τοῦτο ποιῆσαι οὐκ ἠδυνήθη. καὶ μετὰ ταῦτα ὁ θεματοφύλαξ εἰς ἐναντίαν ἐνέπεσε τύχην ἢ ἄνευ δόλου τὴν παρακαταθήκην ἀπώλεσε, θεσπίζομεν μὴ εἶναι τῷ συγκληρονόμῳ αὐτοῦ ἄδειαν [ἐξουσίαν] ἵνα ἔλθῃ κατὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ συγκληρονόμου καὶ ἐκ τοῦ μέρους τούτου ἀποσπάσῃ, ὅπερ αὐτὸς ἐκ τοῦ ἰδίου μέρους ἀπαιτῆσαι οὐδαμῶς ἠδυνήθη, ὡσανεὶ ἐκείνου, ὅπερ ὁ συγκληρονόμος ἔλαβε, κοινοῦ ὑπάρχοντος, ἐπειδὴ ἔνθα ῥητὰ χρήματα παρακατατεθέντα ἦσαν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ εἰς ἐκ τῶν κληρονόμων ἔλαβε, παρ' οὐδενὶ ἀμφεβάλλετο καλῶς αὐτὸν εἰληφέναι τὸ ἴδιον μέρος καὶ οὐκ ὀφείλειν τὸ ἕτερον μέρος καθάψεσθαι [αὐτοῦ]. Διότι οὐδεκεῖ ἡμῖν εἶναι ἄνθρωπος ἔνοχος οὔτε ἐν βώλῳ οὔτε ἐν εἴδει οὔτε ἐν χρήμασιν ἀριθμηθεῖσιν, ὅστις τὸ ἴδιον μέ-

ρος ἐδέξατο, ἵνα μὴ ἡ ἐπιμέλεια [ἡ σπουδὴ] τὰς ποινὰς τῆς ῥαθυμίας [ἀμελείας] καταβάλῃ. Διότι ἂν καὶ ὁ ἄλλος κληρονόμος τοὺς ἐπιτηδείους καιροὺς ὃν τρόπον καὶ ὁ συγκληρονόμος αὐτοῦ ἐφύλασσε, καὶ τὸ ἴδιον ἑκάτερος ἀνελάμβανε καὶ ταῖς ἐπακολουθούσαις ἀμφισβητήσεσιν οὐδαμῶς χώρα κατελιμπάνετο.

[*ἐν ἔτει* 531-532]

35(1)

Περὶ [τῆς ἀγωγῆς ἐξ] ἐντολῆς.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Λεωνίδαν.* Κατ' ἐκείνου, οὗτινος τὰ πράγματα διῳκήθησαν, περὶ τῶν χρημάτων, ἅπερ ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας ἢ παρ' ἄλλων δάνεια λαβὼν ἐδαπάνησας, τῇ περὶ ἐντολῆς ἀγωγῇ ὑπέρ τε τοῦ κεφαλαίου καὶ τῶν τόκων κινεῖν δύνασαι· περὶ δὲ τοῦ δόματος [μισθοῦ], ὅπερ ἐπηγγείλατο, ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας διάγνωσις παρασχεθήσεται.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Στάτιον Μαρκελλῖνον.* Ὁπότε θεματίζεις ὅτι ὁ σὸς πατὴρ ἐξ αἰτίας ἐγγυήσεως χρήματα κατέβαλεν, ἔχεις τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγήν, δι' ἧς οὐ μόνον τὰ χρήματα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐνέχυρα τὰ εἰς τὴν ἐνοχὴν ταύτην κατενεχθέντα δύνασαι ἀπαιτεῖν.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Γερμανόν.* Ἐὰν ὁ σὸς πατήρ σοι αὐτεξουσίῳ ὑπάρχοντι τὴν ἀγωγὴν κατὰ τῶν ὀφειλετῶν αὐτοῦ ἐνετείλατο, ἠδύνατο οὗτος παρὼν ἐναντίον αὐτῶν ἀκεραίου ὄντος τοῦ πράγματος [πρὸ προκατάρξεως] κινεῖν. Ἐὰν δέ τι ὑπ' αὐτοῦ παρὰ τῷ δικαστῇ ἐπράχθη, ἀνατραπῆναι οὐδεὶς λόγος ἀνέχεται.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 216 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Σαβίνου καὶ τῆς τοῦ Ἀνουλλίνου.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Αὐρήλιον Βουλνερᾶτον.* Εἰ καὶ ἐναντίαν ἀπόφασιν ἀπεκόμισαν [ἐκεῖνοι], οἵτινές σε πρὸς τὸ ἐγκυμνάσαι τὰς αἰτίας τῆς ἐκκλήτου πληρεξούσιον κατέστησαν, ἐὰν ὅμως μηδὲν ἐγένετο σῷ πταίσματι, τὰ δαπανήματα, ἅπερ ἐν τῇ δίκῃ δοκίμῳ λόγῳ [καλῇ τῇ πίστει] ἐποίησας, τῇ ἀντιθέτῳ περὶ ἐντολῆς ἀγωγῇ ἀπαιτεῖν δύνασαι.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰανουαρίου.

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανόν* Ἐὰν ὁ ἀνὴρ τῆς σῆς ἀδελφῆς τυγχάνων πληρεξούσιός σου ἀπαιτῆσαι τὴν τῆς κληρονομίας διακατοχὴν μὴ ἠβουλήθη, κατ' αὐτοῦ ὀφείλεις ἵνα στραφῇς. Ταύτην δὲ τὴν μέμψιν [ἀγωγὴν] οὕτω μετ' ἀποτελέσματος [ἰσχυράν] ἔχεις, ἐὰν ἐντείλασθαί σε, ἵνα ἀπαιτηθῇ ἡ διακατοχή, καὶ αὐτὸν ἀμελῆσαι ἀπελέγξῃς [ἀποδείξῃς].

6. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Αἴλιον Σωσίβιον στρατιώτην.* Ἐὰν ὁ ἐγγυητὴς ὑπὲρ τοῦ πρωτοτύπου ἀνεχομένου τὴν πίστιν αὐτοῦ ἐδέσμευσε, μετὰ τὴν καταβολὴν τῶν χρημάτων ἢ τὴν γενομένην καταδίκην τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν κατ' αὐτοῦ ἐκγυμνάζειν δύνασαι.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 238 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πίου καὶ Ποντιανοῦ.

7. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Αὐρηλιανὸν στρατιώτην.* Ἐὰν τοῖς γράμμασιν ἐκείνου ἐπόμενος, ὅστις διοικητὴς τῶν χρημάτων ἦν, ἐκείνῳ, ὅστις

(1) Βασ. 14, 1, 63.—Πρβλ Πανδ. 17, 1. Εἰσηγ. 3. 26.

σοι τὰ γράμματα παρέδωκε, χρήματα ἐνεπίστευσας [ἐδάνεισας], τοῦτο μὲν κατ' ἐκείνου, ὅστις παρὰ σοῦ τὰ δάνεια [χρήματα] ἔλαβε, τοῦτο δὲ κατ' ἐκείνου, οὗτινος τῇ ἐντολῇ ἠκολούθησας, ἡ περὶ ἐντολῆς ἀγωγή σοι ἁρμόζει.

8. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι καὶ Βαλεριανὸς ὁ Εὐγενὴς Καῖσαρ πρὸς Αὐρήλιον Λούκιον.* Ἐάν σοι ὁ τῶν ἀνήβων πατήρ, ἵνα χρήματα εἰς [διὰ] πρᾶγμα αὐτοῦ τοῖς δούλοις αὐτοῦ δανείσῃς, ἐνετείλατο καὶ τούτου ἕνεκεν, αὐτοῦ ἐπίσης παραγγέλλοντος, ἐνέχυρα ὑπετέθησαν, καὶ διὰ τῆς περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆς τοὺς ἀνήβους μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ἐνάγειν καὶ ἀπαιτεῖν τὸ τῆς ἐνοχῆς τῶν ἐνεχύρων δίκαιον δυνήσῃ, ἐὰν μέλλῃσις περὶ τὴν καταβολὴν χωρήσῃ.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 259 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Αἰμιλιανοῦ καὶ Βάσσου

9. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Μάρκελλον.* Ὁπότε ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου [προκουράτωρος] τὴν σὴν αἰτίαν βλαβῆναι λέγεις, ἡ περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴ κατ' αὐτοῦ σοι ἁρμόττει.

10. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Πάπιον.* Ἐὰν ὑπὲρ ἐκείνης, καθ' ἧς δέησιν ἀπευθύνεις, [ὡς] ἐγγυητὴς ἢ ἐντολεὺς παρενέβης, καὶ [ἐὰν] μηδὲ κατεδικάσθης μηδὲ δύνασαι ἀποδεῖξαι ὅτι αὕτη ἤρξατο διασπαθῶσα μετὰ ταῦτα τὴν περιουσίαν αὐτῆς, ὥστε δικαίαν [εὔλογον] αἰτίαν φόβου νὰ παρέχῃ, μηδ' ὅτι ἀπ' ἀρχῆς οὕτω σὺ τὴν ἐνοχὴν ἀνεδέξω, ἵνα δύνασαι αὐτὴν καὶ πρὸ τῆς καταβολῆς ἐνάγειν, οὐδενὶ τοῦ δικαίου λόγῳ, πρὶν ἢ τὸ ἱκανὸν τῷ πιστωτῇ ὑπὲρ αὐτῆς ποιήσῃς, ταύτην εἰς καταβολὴν συνωθεῖσθαι βέβαιόν ἐστι. Πρὸς δὲ φανερόν ἐστι τὸν ἐγγυητὴν ἢ τὸν ἐντολέα [διοικητὴν], τὸν ἐνστάσει ὠχυρωμένον καὶ ἀδικίᾳ τοῦ δικαστοῦ [παρανόμως] καταδικασθέντα καὶ τῇ ἐκκλήτῳ παρὰ τὴν καλὴν πίστιν οὐδαμῶς χρησάμενον, οὐ δύνασθαι τῇ περὶ ἐντολῆς ἀγωγῇ ἐνάγειν.

[*ἐν ἔτει* 293]

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Γάϊον.* Ὁ πληρεξούσιος [ἐπίτροπος, προκουράτωρ, ἐντολοδόχος] οὐ μόνον ὑπὲρ ἐκείνων, ἅπερ διῴκησεν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἐκείνων, ἅπερ ἵνα διοικήσῃ ἀνεδέξατο, καὶ τοῦτο μὲν διὰ τὰ ἀπαιτηθέντα [εἰσπραχθέντα] ἐκ τῆς ἐντολῆς χρήματα, τοῦτο δὲ τὰ οὐκ ἀπαιτηθέντα, τοῦτο μὲν δόλον, τοῦτο δὲ ἀμέλειαν, λόγου τῶν δαπανημάτων καλῇ τῇ πίστει γινομένου [λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν δαπανημάτων αὐτοῦ συνῳδὰ τῇ καλῇ πίστει], παρέχειν ἀναγκάζεται.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ. . .τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Φίρμον.* Ὁπότε διαβεβαιοῦσαι ὅτι τῆς ἐνταλθείσης ὑποθέσεως τὸ συνάλλαγμα ῥητὸν ὅρον προσέλαβε, τοῦτον ἀκέραιον κατὰ τὴν καλὴν πίστιν τηρεῖσθαι προσήκει. Ὅθεν ἐὰν παρὰ τὴν δύναμιν τῆς ἐντολῆς ὁ σὸς ἐπίτροπος ἀγρὸν ἀνήκοντά σοι ἐπώλησε καὶ τὴν πώλησιν μετὰ ταῦτα μὴ ἐνέκρινας, τὴν δεσποτείαν σε ἀφελεῖν οὐκ ἠδυνήθη.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

13. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ζήσιμον.* Ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου [διοικητοῦ] δόλον καὶ πᾶσαν ἀμέλειαν, οὐχ ὅμως καὶ τὸ ἀπροσδόκητον

τὸν συμβεβηκὸς [τὰ τυχηρὰ] παρασχετέα εἶναι τῇ τοῦ δικαίου αὐθεντίᾳ φανερῶς δηλοῦται.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ ταῖς Καλένδαις τοῦ Φεβρουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

14. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἑρμιανόν.* Ἐὰν τοὺς κατ' ἐντολὴν τοῦ Τρύφωνος καὶ τοῦ Φήλικος ἀγορασθέντας διὰ σῶν χρημάτων ἵππους ἢ ἀντὶ καταβολῆς ὑπὸ τοῦ οἰκείου [σου] ὀφειλέτου παραδοθέντας σοι τῷ ἐνὶ ἐκ τούτων τῇ βουλήσει ἑκατέρου ἔδωκας, ἡ καλὴ πίστις συνωθεῖ αὐτούς, ἐναγομένους τῷ περὶ ἐντολῆς δικαστηρίῳ [ἀγωγῇ], εἰς τὸ πειθαρχῆσαι τοῖς συναρέσασιν.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

15. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Πρεκάριον Ἀθηναῖον.* Ἡ ἐντολὴ ἀκεραίου ὄντος τοῦ πράγματος [μὴ ἀρξαμένης τῆς ἐκτελέσεως] τοῦ δεσπότου [τοῦ ἐντειλαμένου] τῇ τελευτῇ σβέννυται.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

16. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Οὐζάνδον.* Πρὸς ἀγορὰν ἐμπορευμάτων δοθέντων χρημάτων, ὅστις τὴν ἐντολὴν ἀνεδέξατο, ῥηχθείσης [φθαρείσης] τῆς πίστεως εἰς ὅσον διαφέρει τῷ ἐντειλαμένῳ κατέχεται.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 294(;)

17. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Γοργόνιον.* Δόμα ἀδήλου ἐπαγγελίας οὐ δύναται ἀπαιτεῖσθαι.

[*ἐν ἔτει* 294;]

18. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Τυυσκιανόν.* Μετὰ τὴν καταβολὴν τὴν ὑφ' ἑαυτοῦ γενομένην [τῷ δανειστῇ], ὅστις δοθῆναι δάνειον ἐνετείλατο, ἀπ' ἐκείνου, ὑπὲρ οὗ παρενέβη, ἢ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, ὅπερ καταβέβληται καὶ σὺν τόκοις μετὰ ὑπέρθεσιν ὀρθῶς ἀποδοθῆναι ζητεῖ.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 294(;) ἐπὶ τῆς ὑπατείας. . . .

19. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Εὐγένιον.* Τοῦ τιμήματος τῶν πωληθέντων [ὑπὸ σοῦ] πραγμάτων, ἅπερ [συνεπείᾳ] προηγηθείσης ἐντολῆς πρὸς πώλησιν εἰλήφεις, πέραν τοῦ θεμιτοῦ τόκους ἐξ ἐπερωτήσεως ἢ ὑπερθέσεως παρέχειν, κἂν ἔτι ἀποδειχθῇ ὅτι ἐνέχυρα ἐδόθησαν, ἐξαναγκάζεσθαι οὐ δύνασαι.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 294(;) ἐπὶ τῆς ὑπατείας. . . .

20. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Ἐπάγαθον.* Εἰ παρὰ τὸ θεμιτὸν τῆς δίκης τὸ ἀβέβαιον [ἀποτέλεσμα] ἐξηγόρασας, τῆς ἀπηγορευμένης συμφωνίας σοι τὴν πίστιν πληρωθῆναι μάτην ἀπαιτεῖς. Εἰ ὅμως ἄμισθον [δωρεὰν] ἐντολὴν ἀνεδέξω, κατὰ τὴν καλὴν πίστιν τὰς δαπάνας ὀρθῶς ζητεῖς.

21. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς Βολουσιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐν τῷ ἐνταλθέντι πράγματι οὐχὶ τῶν χρημάτων μόνον, περὶ ὧν βεβαιότατόν ἐστι τὸ περὶ ἐντολῆς δικαστήριον [ἀγωγή], ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπολήψεως κίνδυνός ἐστιν. Διότι τοῦ μὲν ἰδίου πράγματος εἷς ἕκαστος ἰθυντὴς καὶ διαιτητὴς [ὢν] οὐχὶ μὲν πάντα τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα ἀπὸ οἰκείας προαιρέσεως ποιεῖ· αἱ ἀλλότριαι ὅμως ὑποθέσεις καθήκοντι ἀκριβεῖ [ὀφφικίῳ σπουδαίῳ] διοικοῦνται καὶ

οὐδὲν ἐν τῇ τούτων διοικήσει παρημελημένον καὶ ἐπικεκλιμένον παίσματος [εὐθύνης] ἀπήλλακται.

[*ἐν ἔτει* 313—315;]

22. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος Αὐγούστος πρὸς Εὐστάθιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Διὰ διαφόρων ὀχλήσεων πρὸς ἡμᾶς γενομένων εὕρομεν ὅτι τινὲς τοῖς ἀλλοτρίοις πράγμασι καὶ τύχαις [περιουσίαις] ἐπιχαίνοντες ἐκχωρήσεις τῶν ἄλλοις προσηκουσῶν ἀγωγῶν εἰς ἑαυτοὺς ἐκτίθεσθαι σπουδάζουσι καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ πολλὰ πρόσωπα περιβάλλουσι ταῖς τῶν δικῶν ὀχλήσεσιν, ὁπότε φανερόν ἐστιν ὅτι ὑπὲρ ἀναμφιβόλων ἐνοχῶν ἐκεῖνοι μᾶλλον, οἷς πρότερον ἥρμοττον, τὰ ἴδια διεκδικοῦσιν ἤπερ εἰς ἄλλους ταῦτα 1 μεταφέρειν βούλονται. Διὰ τούτου ὅθεν τοῦ νόμου κελεύομεν ἐφεξῆς τὴν τοιαύτην ἐπιχείρησιν διακωλύεσθαι διότι οὐδ' ἐστὶν ἀμφίβολον ἀγοραστὰς τῶν ἀλλοτρίων δικῶν δοκεῖν τούτους εἶναι, οἵτινες τοιαύτας ἐκχωρήσεις, εἰς ἑαυτοὺς συντελεῖσθαι ἐπιθυμοῦσιν), οὕτως ὅμως ἵνα, ἐάν τις δοθέντων χρημάτων τοιαύτην ὑπεισῆλθεν ἐκχώρησιν, μέχρις αὐτῆς μόνον τῆς ποσότητος τῶν καταβληθέντων χρημάτων καὶ τῶν τόκων αὐτῆς τὰς ἀγωγὰς ἐκγυμνάζειν ἐπιτρέπηται, κἂν ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἐκχωρήσεως τὸ τῆς πράσεως ὄνομα 2 ἐντέτακται Ὑπεξῃρημένων δῆλον ὅτι τῶν ἐκχωρήσεων, αἵτινες συμβαίνει ἵνα γίγνωνται μεταξὺ συγκληρονόμων περὶ κληρονομιαίων ἀγωγῶν, καὶ ἐκείνων, ἃς ἢ ὁ δανειστὴς ἢ ὁ διακατέχων πράγματά τινα ὑπὲρ τοῦ χρέους ἢ τῶν παρ' αὐτῷ ὑπαρχόντων πραγμάτων ἀσφαλείας καὶ ὀχυρώσεως χάριν ἔλαβεν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκείνων, ἃς τινας εἰς κληροδόχους ἢ καταπιστευματοδόχους, οἷς χρέος ἢ ἀγωγαὶ ἢ ἄλλα πράγματα κατελείφθησαν, ὑπὲρ τούτων γενέσθαι ἀνάγκη ἐστί διότι οὐδενὸς τοιούτου λογισμοῦ ἐπισυμβαίνοντος ἐργολάβος [ἐξαγοραστὴς], ὥσπερ ἀνωτέρω πεφανέρωται, μᾶλλον ὑπάρχει, ὅστις χρημάτων παρασχεθέντων τὰς ἀλλοτρίας ὑπεισέρχεται 3 ἀγωγάς. Εἰ δ' ὅμως κατὰ δωρεὰν ἐκχώρησις ἐγένετο, γνώτωσαν πάντες τῷ τοιούτῳ νόμῳ χώραν οὐκ εἶναι, ἀλλὰ τὰ ἀρχαῖα δίκαια εἶναι παραφυλακτέα, ἵνα αἱ ἐκχωρήσεις, τοῦτο μὲν περὶ τῶν ἐξῃρημένων καὶ εἰδικῶς ἀπαριθμουμένων, τοῦτο δὲ περὶ τῶν ἄλλων αἰτιῶν γενόμεναι ἢ γενησόμεναι κατὰ τῶν ἀγωγῶν, αἵτινες ἐξεχωρήθησαν ἢ ἐκχωρηθείησαν, τὴν δύναμιν δίχα τινὸς μειώσεως ἰσχύωσιν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 506 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀρεοβίνδου καὶ Μεσσαλᾶ.

23. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὑπὸ τοῦ Ἀναστασίου, τοῦ θείας μνήμης ἡγεμόνος, δικαιοτάτη συγγέγραπται διάταξις φιλανθρωπίας τε καὶ καλοθελείας πλήρης, ἵνα μή τις ἀλλότριον ὑπεισέρχηται χρέος ἐκχωρήσεως εἰς αὐτὸν γενομένης καὶ πλέον ἀπαιτῇ [λαμβάνῃ] παρὰ τοῦ ὀφειλέτου ἐκείνων, ἅπερ παρέσχε τῷ τῆς ἐκχωρήσεως αὐθέντῃ [δημιουργῷ], ὑπεξῃρημένων τινῶν θεμάτων, ἅτινα εἰδικῶς ἐν ἐκείνῃ τῇ διατάξει περιέχονται. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι, οἵτινες περὶ τὰς δίκας διατρίβουσι ταύτην τὴν εὐσεβῆ διάταξιν ἐν τῇ φύσει αὐτῆς παραμένειν οὐ συνεχώρησαν, εὑρίσκοντες μηχανήν, ἵνα μέρος μὲν τοῦ χρέους τίτλῳ πράσεως μεταφέρωσιν οἱ δανεισταὶ εἰς ἄλλον, τὸ δὲ λοιπὸν μέρος διὰ κεχρωματισμένης [εἰκονικῆς] ἐκχωρῶσι δωρεᾶς, γενικῶς τῇ Ἀναστασιανῇ διατάξει βοηθοῦντες θεσπίζομεν μηδενὶ ἐξεῖναι ἵνα μέρος μὲν τοῦ χρέους ἐκ-

χωρῇ χρημάτων ληφθέντων καὶ πράσεως τῶν ἀγωγῶν γιγνομένης, μέρος δὲ τίτλῳ δωρεᾶς δοκῇ μεταφέρειν, ἀλλ' ἐὰν βουληθῇ, ἵνα καθαρῶς ὁλόκληρον τὸ χρέος δωρῆται καὶ κατὰ δωρεὰν μεταφέρῃ τὰς ἀγωγάς, μὴ κρυφίως μηδὲ διὰ λαθραίων τεχνῶν χρήματα ὑποδέχηται, δημοσίᾳ δ' εἰκονικὴν δωρεὰν συντελῇ, ἀλλὰ πάντως καθαρὰν καὶ μὴ προσπεπεσιγμένην ποιῇ δωρεάν: διότι ταῖς τοιαύταις ἐκχω- 1 ρήσεσιν οὐκ ἐναντιούμεθα. Εἰ δέ τις κρυφίως [λαθραίως] ἐπιχειρεῖ ἄλλο τι πράττειν καὶ ἐν μέρει μὲν χρήματα ἔλαβε καὶ τὰς ἀγωγὰς κατὰ μέρος ἐπώλησε, μέρος δὲ δωρεῖσθαι προσποιεῖται ἢ πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις τὴν ἀγορασίαν τῆς ἀγωγῆς ὑπεισέρχεται, ἢ τυχὸν εἰς ἄλλον διὰ παρενθέτου προσώπου (ἐπειδὴ καὶ τοῦτο συχνάκις ἁμαρτηθῆναι μεμαθήκαμεν), τὴν τοιαύτην μηχανὴν παντελῶς ἀναιροῦμεν ἵνα μηδὲν πλέον λαμβάνῃ ἢ ὅσον αὐτὸς τῷ ἀληθεῖ συναλλάγματι αὐτῷ τῷ πράγματι [ἐν αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ] κατέβαλεν: ἀλλὰ πᾶν ὅ,τι περιττόν ἐστι καὶ κατ' ἐσχηματισμένην δωρεὰν μετηνέχθη, ἄχρηστον [ἀνωφελὲς] εἶναι ἐξ ἑκατέρου μέρους θεσπίζομεν, ἵνα μηδὲ ἐκείνῳ, ὅστις ἐκχωρεῖ τὰς ἀγωγὰς, μηδὲ ἐκείνῳ, ὅστις ταύτας ὑποδέξασθαι ἐσπούδασε, κέρδος τι ἢ προσγίγνηται ἢ παραμένῃ· μηδὲ ὑπάρχῃ τις ἀγωγὴ ἑκατέρῳ αὐτῶν ἐναντίον τοῦ ὀφειλέτου ἢ τῶν πραγμάτων, τῶν 2 εἰς αὐτὸν ἀνηκόντων. Ἀλλὰ καὶ εἴ τις δωρεὰν μὲν παντὸς τοῦ χρέους ποιεῖν προσεποιήθη, ἵνα φαίνηται εἶναι ὁλόκληρος δωρεὰ [ὅτι τὸ πᾶν ἐστι δωρεὰ], ἔλαβεν ὅμως τι κρυφίως, καὶ ἐν τούτῳ τῷ θέματι ἐκεῖνο μόνον ἀπαιτήσεως λαγχάνειν [θέλει ἀπαιτεῖσθαι], ἅπερ δοθῆναι ἀποδειχθήσεται, καὶ ἂν τοῦτο καταβληθῇ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου, μηδεμία κατ' αὐτοῦ ἢ τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἐκ τῆς προσπεποιημένης δω- 3 ρεᾶς ἀναφυέσθω ἐνόχλησις. Καὶ δίκαιον μὲν ἦν τὴν τοιαύτην θεραπείαν τοῖς χρεώσταις ἀπὸ τῶν τοῦ Ἀναστασίου χρόνων ἀπονεμηθῆναι, ἐξ ὧν καὶ ὁ νόμος εἰσηνέχθη, ὃν οἱ ἄνθρωποι παρανόμως κατασπαρακτέον εἶναι ὑπέλαβον Ἀλλ' ἵνα μὴ δόξωμεν ἐν τῇ τοιαύτῃ τῶν ἡμετέρων χρόνων καλοθελείᾳ τί ποτε σφοδρότερον [τραχύτερον] προσδέχεσθαι, ἐν τοῖς μέλλουσι μετὰ τὸν παρόντα νόμον θέμασι ταῦτα παραφυλάττεσθαι θεσπίζομεν, ἵνα πᾶν, ὅπερ παρὰ τὸν τοῦ Ἀναστασίου νόμον ἐπενοήθη, τοῦτο τοῦ λοιποῦ τῆς ἡμετέρας ἀπολαύῃ θεραπείας.

[*ἐν ἔτει* 531-532]

24. [*Ὁ αὐτὸς βασιλεύς*].

Ἡ παροῦσα διάταξις μέμνηται μὲν τῆς Ἀναστασίου τοῦ θείας λήξεως διατάξεως τῆς γενομένης περὶ τῶν ἐκχωρήσεων, ἥτις βούλεται τὸν χρήματα δεδωκότα καὶ ἀγωγὰς ἐκχωρηθῆναι μηδὲν πλέον ἀπαιτεῖν ἐκ τῶν ἐκχωρηθεισῶν ἀγωγῶν, εἰ μὴ μόνον ἅπερ δέδωκεν ὑπὲρ αὐτῶν· εὑροῦσα δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ διατάξει πρόσωπά τινα ὑπεξῃρημένα κελεύει καὶ ἐπὶ τούτων τῶν προσώπων τὸ αὐτὸ νόμιμον κρατεῖν καὶ μηκέτι φυλάττεσθαι τὴν ἐν ἐκείνῃ τῇ διατάξει γενομένην ὑπεξαίρεσιν, ἀλλὰ τὸν δεδωκότα χρήματα μόνον αὐτὰ λαμβάνειν μετὰ τῶν τόκων καὶ πλέον οὐδέν· εἰ δὲ δωρεά τις καθαρὰ γένοιτο ἀγωγῶν, τὴν ἐπὶ ταῖς δωρεαῖς ἐκχώρησιν ἰσχύειν βούλεται, εἰ μὴ ἄρα κατὰ περιγραφὴν ἐγένετο.

[*ἐν ἔτει* 531-534]

36(1)

Ἐὰν δοῦλος ἑαυτὸν ἀγορασθῆναι ἐντείληται

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρηλίαν Διονυσίαν.* Ἐὰν ἐξωτικῷ τινι δοῦλος ἑαυτὸν ἐνετείλατο ἀγοράσαι, κἂν τὰ μάλιστα μηδ' ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ δούλου (ἐπειδὴ τοῦτο ἐλεύθερος ἐντείλασθαι οὐ δύναται) μηδ' ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ δεσπότου (ἐπειδὴ ὁ ἐντελλόμενος ἵνα πρᾶγμα ἀπ' αὐτοῦ ἀγορασθῇ, ἀχρήστως ἐντέλλεται) συνίστασθαι ἐπιστεύετο ἀγωγή, ὅμως τῷ καλλίστῳ λογισμῷ, ἐπειδὴ τοῦτο οὐ πράττεται, ἵνα ἐξ αὐτῆς τῆς ἐντολῆς, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐντολὴν ἐξ ἄλλου συναλλάγματος γεννᾶται ἀγωγή, τῷ δεσπότῃ προσπορίζεσθαι ἤρεσεν ἐνοχὴν 1 [ἀγωγήν]. Ἂν ὅθεν τοῦ δεσπότου ἀγνοοῦντος ἀγορασθῆναι σαυτὸν ἐνετείλω καὶ τὰ νομίσματα τὰ ἐκ τοῦ χρηματίου σοῦ χορηγούσης κατεβλήθησαν τῷ ἀγοραστῇ οὐδαμῶς ἐλευθερία διὰ τοῦ τοιούτου πράγματος ἠδυνήθη ἁρμόζειν. Ἀλλ' οὐδέ, ἐὰν παρεδόθης καὶ μὴ ἠλευθερώθης, ἤρεσεν ὅπως συγχωρηθῇ αὐτῷ [τῷ δεσπότῃ] ἵνα καὶ τῇ ἐκ τῆς ἐντολῆς περὶ τῆς δούλης καὶ τῇ ἐκ τῆς ἀγορασίας περὶ τοῦ ἀπαιτῆσαι τὸ τίμημα αὐτῆς ὑπεναντίας ἐκ-2 γυμνάζῃ ἀγωγάς. Δῆλα δὴ ἐν τῇ κρίσει ἐκείνου καταλέλειπται, πότερον τὸ ἀνδράποδον ἢ τὸ τίμημα ἀπαιτῆσαι βούλεται, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ χρηματίου, ὅπερ αὐτοῦ ἦν, ἡ καταβολὴ συντελεσθεῖσα τοῦ τῆς ἐνοχῆς δεσμοῦ οὐκ ἠδυνήθη ἐλευθερῶσαι τὸν ἀγοραστήν.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τοῖς Καλένδαις τοῦ Ὀκτωβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

37(2)

Περὶ [τῆς ἀγωγῆς ἐκ] τῆς ἑταιρείας.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον.* Τοῦ μὲν ἑνὸς χρήματα συνεισφέροντος, τοῦ δ' ἑτέρου σπουδὴν [ἐργασίαν] ἐκράτησε μᾶλλον κοινωνίαν [ἑταιρείαν] δύνασθαι συστῆναι

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νοννῶν τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Παννώνιον.* Ὁπότε θεματίζεις ὅτι σὺ τὸ κτῆμα ἐν συνημμένῃ δεσποτείᾳ μετὰ τοῦ σοῦ πατραδέλφου ἠγόρασας καὶ ὅτι εἰς τὴν νομὴν σύ τε καὶ αὐτὸς εἰσηνέχθητε, ὁ τοῦ δικαίου λογισμὸς ποιεῖ, ἵνα ἡ τοῦ ἀγροῦ δεσποτεία εἰς ἑκάτερον ἀνήκῃ. Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ τὸ τίμημα ὑπὸ σοῦ μόνου ἀριθμηθῆναι καὶ ταῖς εἰθισμέναις δαπάναις [ἀννόναις, καταβολαῖς ὑπὲρ τοῦ κτήματος] τοῦ κοινωνοῦ ἀμελοῦντος τὸ ἱκανὸν [ὑπὸ σοῦ] γενέσθαι λέγεις, τῷ ἐκ τῆς κοινωνίας δικαστηρίῳ [ἀγωγῇ] ἀπαιτήσεις, ὅπερ τούτου ἕνεκεν ἐδέησε παρασχεθῆναι [ὑπὸ σοῦ].

3. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Βικτωρῖνον στρατιώτην.* Ἐπειδὴ ἐν τοῖς τῆς ἑταιρείας συναλλάγμασιν ἐπικρατεῖ ἡ πίστις καὶ προσήκει ἵνα κατὰ τοὺς λόγους τῆς ἐπιεικείας [δικαιοσύνης] καὶ τὰ κέρδη ἐξ ἴσης μεταξὺ τῶν ἑταίρων μερίζωνται, ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας, ἐὰν τὸν σὸν πατέρα ἀνεύρῃ τῆς τῶν ἀλῶν ἑ-

(1) Βασ. 14, 1, 87.—(2) Βασ. 12, 1, 83 ἐπ. Πρβλ. Πανδ. 17, 2 Εἰσηγ. 3, 25.

ταιρείας συμμετασχεῖν καὶ μὴ ληφθείσης [ὑπ'αὐτοῦ] τῆς τοῦ κοινοῦ κέρδους μερίδος ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀναρπαγῆναι [τελευτῆσαι], τὸ κέρδος τῆς ἑταιρείας, ὅπερ ὀφείλεσθαι κατὰ τὴν πίστιν τοῦ ἀληθοῦς ἀποδειχθήσεται, ἀποκατασταθῆναί σοι κελεύσει.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου . . . . ἐπὶ τῆς ὑπατείας.

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Κέλερα.* Ἐὰν κοινωνίας δικαίῳ ἢ τῇ διαλύσει [τῷ συμβιβασμῷ] ἐπερωτήσεως ὑποβληθείσης πάντων τῶν πραγμάτων κατ' ἴσα μέρη μεταξὺ σοῦ καὶ τῆς Φαβίας διαίρεσιν ὀρθῶς γενέσθαι συνήρεσεν, ἐπὶ τῷ μὴ παραφυλαχθῆναι ταῦτα ἰσχυρὰ [εἰς τὸ μὴ λυθῆναι ταύτην], οὐδὲν ἐνδιαφέρει, πότερον διαθέμενος ὁ ἐνεχόμενος ἢ ἀδιάθετος ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀνηρπάγη [ἐτελεύτησεν].

5. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Θεόδωρον.* Ἐπὶ τοσοῦτον ἡ κοινωνία διαρκεῖ, ἐφ' ὅσον ἡ συναίνεσις τῶν μερῶν ἀκέραιος διαμένει. Ὅθεν ἐὰν ᾖδη σοι ἡ περὶ τῆς ἑταιρείας ἐγεννήθη ἀγωγή, ταύτην εἰσάγειν παρ' ἐκείνῳ, οὗτινός ἐστιν ἡ περὶ τούτου τοῦ πράγματος διάγνωσις, οὐ κωλυθήσῃ.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

6. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Περὶ τῆς ἑταιρείας [κοινωνίας] παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἀμφίβολόν ἐστιν, ἂν ὑπὸ αἵρεσιν συνάπτεσθαι δύναται, ὥσπερ «ἐὰν ἐκεῖνος ὕπατος γένηται» ἑταιρείαν συναφθῆναι. Ἀλλ' ἵνα μὴ ὁμοίῳ τρόπῳ παρὰ τοῖς ἐπιγιγνομένοις, ὥσπερ παρὰ τῇ ἀρχαιότητι, ἡ τοιαύτη αἰτία ἀνακινῆται, θεσπίζομεν ἵνα ἡ ἑταιρεία δύνηται συνάπτεσθαι μὴ μόνον καθαρῶς, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ αἵρεσιν : διότι αἱ βουλήσεις τῶν νομίμως συναλλαττομένων παντὶ τρόπῳ διατηρητέαι εἰσίν.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ.

[ἐν ἔτει 531]

7. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Θεσπίζομεν τῆς τῶν παλαιῶν ἀμφιβολίας ἐκβαλλομένης ἵνα ἐξουσίαν ἔχῃ τοῦ μαινομένου ὁ κηδεμὼν διαλύειν, ἂν βούλεται, τὴν ἑταιρείαν [κοινωνίαν] τοῦ μαινομένου, καὶ ὅπως ἐπιτρέπηται τοῖς κοινωνοῖς ἀπαγορεύειν αὐτῷ. Καὶ ὃν τρόπον ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις συναλλάγμασι νόμιμον αὐθεντίαν [ἐξουσίαν] ἐδώκαμεν αὐτῷ, οὕτω καὶ ἐν τούτῳ τῷ μέρει αὐτὸν ἐπιτρέπομεν προσηκόντως περὶ τῶν συμφερόντων τοῦ μαινομένου προνοεῖν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ . . . . 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

38(1)

Περὶ συνομολογήσεως ἀγοραδίας.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Αὐρήλιον Παῦλον.* Αἱ πράσεις, κἂν ἔτι ἐν ἄλλῳ τόπῳ ἢ ἐν ᾧ τὰ κτήματα ὑπάρχουσι, γίγνωνται, οὐχὶ διὰ τοῦτο ἄκυροι [διαρρηκται] εἶναι πιστεύονται.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Αὐρήλιον Ἄβιτον.* Τὴν ἀγορασίαν καὶ τὴν

(1) Βασ. 19, 5, 11 ἐπ.—Πρβλ. Πανδ. 18, 1.—Εἰσηγ. 3, 23.

πρᾶσιν συναίνεσιν ἀπαιτεῖν καὶ οὐδεμίαν τοῦ μαινομένου εἶναι συναίνεσιν φανερόν ἐστιν. Ἐν τῷ τῶν διαλειμμάτων δὲ καιρῷ τοὺς μαινομένους, τοὺς μείζονας τῶν εἴκοσι καὶ πέντε ἐνιαυτῶν, πράσεις καὶ οἱαδήποτε ἄλλα συναλλάγματα δύνασθαι ποιεῖν οὐκ ἀμφιβάλλεται.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαΐου 286 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Ἀκουϊλίνου.

3. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Βαλερίαν Βιάκραν.* Ἐὰν δωρεᾶς ἕνεκεν πράσεως προσπεποιημένον [εἰκονικὸν] συνάλλαγμά ἐστιν, ἡ ἀγορασία ἀπολείπεται τῆς οὐσίας αὐτῆς. Ἐν τούτοις, ἐὰν εἰς τὴν νομὴν τοῦ πράγματος προσχήματι πράσεως δωρεᾶς ἕνεκεν, ἵνα σε ἀποθρέψῃ, εἰσήγαγες [τινα], ὥσπερ ἡ δωρεὰ ἡ τελεία εὐχερῶς ἀνατρέπεσθαι οὐ δύναται, οὕτω τῷ ὅρῳ, ὃν τοῖς σοῖς πράγμασι δωρουμένη εἴρηκας, πειθαρχεῖν προσήκει.

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Λουπιανόν.* Ὁπότε τὰ πράγματα τά σοι δωρηθέντα θεματίζεις ὅτι ἐπωλήθησαν [σοι] ὑπὸ τοῦ κληρονόμου τῆς δωρητρίας, νοεῖν ὤφειλες ὅτι οὐκ ἠδύνατο διπλασιασθῆναί σοι ὁ τῆς νομῆς τίτλος, ἀλλ' ὅτι ἐκ τῆς δωρεᾶς καὶ παραδόσεως γενόμενος κύριος μάτην ἠγόρασας, ἐπειδὴ τοῦ ἰδίου πράγματος ἀγορασία οὐ δύναται συνίστασθαι, καὶ τότε μόνον σε ὠφέλησεν, ἐὰν ἐκ τῆς δωρεᾶς σὲ οὐ γενέσθαι δεσπότην ἀποδειχθῇ. Ἀληθῶς ἐπειδὴ λέγεις πάντα τὰ πράγματά σοι ὑπ' αὐτῆς δωρηθέντα καὶ παραδοθέντα, ἡ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ γενομένη πρᾶσις τῶν μητρῴων πραγμάτων, καὶ τελείας οὔσης τῆς δωρεᾶς, ἐπιφέρειν δυνήσεται δικαιολογίαν [ὑπεράσπισιν] εἰς τοῦτο, ἵνα μηδὲ κατὰ μίμησιν τῆς ἀστόργου διαθήκης δύνηται ταῦτα ἀνακαλεῖν.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

5. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Οὐμβίγαν Γρατίαν.* Ὁπότε αὐτὸς ὁ ἐπίτροπος οὐδὲν ἐκ τῶν πραγμάτων τοῦ ἀνήβου, ἅτινα πιπράσκεσθαι δύνανται, ἀγοράζειν δημοσίᾳ καὶ καλῇ τῇ πίστει κωλύεται, πολλῷ μᾶλλον ἡ γυνὴ αὐτοῦ τοῦτο ποιεῖν δύναται.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

6. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Λουκρέτιον.* Ἐὰν ὁ Γαουδέντιος εἰς τὴν σὴν μητέρα τίτλῳ πωλήσεως δίχα τινὸς ἀπάτης τὴν δεσποτείαν τοῦ ἀνδραπόδου μετήνεγκεν, οὐ διὰ τοῦτο, ὅτι ὕστερον μεταξὺ αὐτῶν γάμος καὶ διαζύγιον λέγονται ἐπακολουθήσαντα, ἐκ τοῦ δικαίου αὐτῆς ἀφῃρέθη τι: τοῦτο δὲ διεκδικεῖν οὐδαμῶς κωλύεσαι, τῇ σῇ μητρὶ διαδέξασθαι ἀποδεικνύων.

7. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Ἰσίωνα.* Ἐὰν τὴν δούλην τὴν ἐξ ἀγορασίας ἑαυτῇ προσπορισθεῖσαν ἡ σὴ μήτηρ διὰ δωρεᾶς παρὰ τοῦ δευτέρου συζύγου ὕστερον προσεποιήθη αὐτὴ λαβεῖν, τοῦ ψευδοῦς τίτλου τὸ πλάσμα οὐκ ἠδυνήθη διπλασιάσαι αὐτῇ ἢ ἀφελεῖν τὴν δεσποτείαν.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ ταῖς Νόναις τοῦ Μαρτίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

8. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἡρώδην καὶ Διογένη.* Ἐὰν μὴ δωρεᾶς ἕνεκεν, ἀλλ' ἀληθῶς τὰς ἀμπέλους ἐπώλησας καὶ οὐκ ἠριθμήθη [σοι] τὸ τίμημα, ἡ περὶ τοῦ τιμήματος ἀγωγή, οὐχὶ δ' ἡ ἀναζήτησις

ἐκείνων, ἅπερ ἔδωκας, προσήκει σοι.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

9. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σεβῆρον στρατιώτην.* Ἡ τῆς ἀγορασίας πίστις καὶ τῆς πράσεως δίχα ποσότητος οὐδεμία ἐστί. Τοῦ συμφωνηθέντος ὅμως τιμήματος οὐκ ἀριθμηθέντος, ἀλλὰ μόνον τῆς νομῆς παραδοθείσης τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα οὐκ ἔχεται ἄκυρον, οὐδὲ διὰ τοῦτο ὁ ἀγοράσας ἧττον ὀρθῶς νέμεται, ὅτι ἀπαρνεῖται τὴν καταβολὴν τῆς ποσότητος, ἣν δοθῆναι συνεφώνησεν. Ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς ἕνεκεν γενομένης τῆς πράσεως τοῦ κτήματος, ἐὰν παράδοσις ἐπακολουθήσῃ, ἀγωγῆς περὶ τοῦ τιμήματος οὐδεμιᾶς ἁρμοττούσης τελειοῦται [περαιοῦται] ἡ δωρεά.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

10. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιαν Γορδιανήν.* Ἐὰν ἡ σὴ μήτηρ ὡσανεὶ ἐκ τῶν πραγμάτων τοῦ πατρὸς τὸ ἴδιον αὐτῆς κτῆμα ἠγόρασεν, ἐπειδὴ τοῦ ἰδίου πράγματος οὐ συνίσταται ἀγορασία καὶ ταύτην προσπεποιημένην [εἰκονικὴν] θεματίζεις, ἡ τοιαύτη συμφωνία μεταβαλεῖν τὴν οὐσίαν τῆς ἀληθείας καὶ βλάψαι αὐτὴν οὐκ ἠδυνήθη.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Πατέρνον.* Ἡ αἴτησις τοῦ ἐπιζητοῦντος ἄκοντά [τινα] ἀγοράζειν ἢ πωλεῖν αἰτίαν δικαίαν οὐ περιέχει.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Πακιανόν.* Οὐ διὰ τοῦτο ἧττον τελεία ἐστὶν ἡ ἀγορασία, ὅτι ὁ ἀγοραστὴς ἐγγυητὴν οὐκ ἔλαβεν ἢ τὸ ἔγγραφον τῆς προσεπιμαρτυρίας περὶ τῆς σχολαίας νομῆς παρελείφθη: διότι κατὰ τὴν συναίνεσιν τοῦ πράτου εἰσελθὼν εἰς τὴν νομὴν 1 ὀρθῶς νέμεται. Τὸ τίμημα ὅμως, ἐὰν τούτου ἕνεκεν τὸ ἱκανὸν γενέσθαι μὴ ἀποδειχθῇ, ἀπαιτεῖσθαι δύναται: διότι, κἂν παραχρῆμα γενομένη, ἡ τῆς μεταμελείας διαμαρτυρία τὰ συναινέσει περαιωθέντα οὐκ ἀνατρέπει.

13. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Δέκιον Λολλιανόν.* Εἰς τοῦ πωλοῦντος ἢ τοῦ ἀγοράζοντος τὴν βούλησιν ἀναφερομένης τῆς αἱρέσεως τοῦ ἀγοράζειν, ἐπειδὴ οὐ δεσμεύει κατ' ἀνάγκην τοὺς συναλλασσομένους, ἡ ἐνοχὴ ἄκυρός ἐστιν. Διὰ τοῦτο ὁ δεσπότης ἄκων ἐκ τῆς τοιαύτης συμφωνίας τὸ οἰκεῖον πρᾶγμα ἢ οἱοσδήποτε ἄλλος πωλῆσαι οὐκ ἐξαναγκάζεται.

14. *Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Φλαβιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων ἐν Ἰλλυρίᾳ.* Πάλαι ἤδη τοῖς συγγενέσι καὶ τοῖς συζύγοις συγκεχωρημένον ἦν, ἵνα τοὺς ἐξωτικοὺς ἀπὸ τῆς ἀγορασίας ἐκβάλλωσι μηδὲ οἱ ἄνθρωποι κατ' οἰκείαν κρίσιν τὰ πράσιμα [πράγματα] πωλῶσιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ βαρεῖα φαίνεται ἡ ἀδικία αὕτη, ἥτις κενῇ τιμιότητος χροιᾷ περικαλύπτεται, ἵνα οἱ ἄνθρωποι περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων ποιεῖν τι ἐξαναγκάζωνται ἄκοντες, τοῦ ἀνωτέρου νόμου ἀναιρουμένου εἰς ἕκαστος κατ' οἰκείαν κρίσιν ζητεῖν ἢ ἐπιδοκιμάζειν δυνήσεται τὸν ἀγοραστήν, εἰμὴ νόμος εἰδικῶς πρόσωπά τινα τοῦτο ποιεῖν ἀπηγόρευσεν.

Ἐδόθη ἐν Βικεντίᾳ τῇ ἕκτῃ τῶν

Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 391 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Τατιανοῦ καὶ Συμμάχου.*

15. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Περὶ τῶν πωλητέων πραγμάτων, ἐάν τις οὕτω τὸ πρᾶγμα ἠγόρασεν, ἵνα τὸ πραῖγμα ᾖ πεπραμένον ἀν0' ὅσου ὁ Τίτιος ἀποτιμήσῃ, μεγάλη ἀνέκυψεν ἀμφιβολία τοῖς πολλοῖς τῆς ἀρχαίας [νομικῆς] ἐπιστήμης ἐργάταις. 1 Ταύτην δ' ἀποτέμνοντες θεσπίζομεν ἵνα, ὁπόταν τοιαύτη περὶ πωλήσεως συμφωνία χωρῇ ἀνθ' ὅσου ἐκεῖνος ἀποτιμήσῃ, ὑπὸ ταύτην τὴν αἵρεσιν συνιστᾶται ἡ πώλησις, ἵνα, εἰ μὲν οὗτος, ὅστις ὠνομάσθη, ὁρίσῃ τὸ τίμημα, παντὶ τρόπῳ κατὰ τὴν ἀποτίμησιν αὐτοῦ καὶ τὰ τιμήματα καταβάλλωνται καὶ ἡ πώλησις εἰς ἀποτέλεσμα περιέρχηται, εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως συντελεῖται τὸ συνάλλαγμα, δῆλον ὅτι ἐὰν τὸ τοιοῦτον σύμφωνον, ὁπότε ἐγγράφως συνταχθείη, κατὰ τὸν τοῦ ἡμετέρου νόμου ὁρισμὸν(1) κατὰ πάντα 2 πληρωθῇ καὶ ἀπολυθῇ. Εἰδ' ὅμως ἐκεῖνος ἢ ἀρνηθῇ ἢ μὴ δυνηθῇ ὁρίσαι τὸ τίμημα, τότε ἵνα ἀντὶ οὐδενὸς [ἀνυπόστατος] ὑπάρχῃ ἡ πώλησις, ὡσανεὶ οὐδενὸς τιμήματος ὁρισθέντος· οὐδεμιᾶς εἰκασίας, πολλῷ δὲ μᾶλλον μαντεύσεως ἐφεξῆς παραφυλασσομένης, πότερον εἰς ὡρισμένον πρόσωπον ἢ εἰς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς κρίσιν ἀφορῶντες οἱ συναλλασσόμενοι εἰς ταῦτα τὰ σύμφωνα προῆλθον, ἐπειδὴ τοῦτο παντελῶς ἀδύνατον εἶναι πιστεύοντες διὰ ταύτης ἐκβάλλομεν τῆς διατάξεως. 3 Τοῦτο δὲ καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ μισθώσει χώραν ἔχειν θεσπίζομεν.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Αὐγούστου 530 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.*

39(2)

Περὶ κληρονομίας ἢ ἀγωγῆς πραθείσης.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Γεμῖνιον.* Τὸ ἀλλότριον χρέος, τῆς κληρονομίας ὀνόματι τοῦ δημοσίου πραθείσης, εἰς βάρος τοῦ ἀγοραστοῦ τῶν πραγμάτων ἀνήκειν καὶ οὐδὲ τὸ δημόσιον τοῖς κληρονομιαίοις δανεισταῖς ἀποκρίνεσθαι βέβαιον καὶ ἀπόλυτόν ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Νοεμβρίου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Τίτιον Φλωριανόν.* Ὁ τοῦ δικαίου λόγος ἀπαιτεῖ, ἵνα τοῖς κληρονομιαίοις δανεισταῖς καὶ κληροδόχοις ἢ καταπιστευματοδόχοις ἐνάγειν σε βουλομένοις σὺ ἀποκρίνησαι [εὐθύνησαι] καὶ κατ' ἐκείνου, ᾧ ἐπώλησας τὴν κληρονομίαν, σὺ κινῇς κατὰ τὴν τάξιν αὐτοῦ. Διότι ἵνα σοι ἱκανοδοσία δοθῇ, βραδέως ἐπιζητεῖς, ἀφ' οὗ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὁπότε ἐπωλεῖτο ἡ κληρονομία, τοῦτο οὐ περιελήφθη [συνεφωνήθη]. Διότι, κἂν μάλιστα ὑπὸ τοῦτον τὸν ὅρον ἠγόρασεν, ἵνα τοῖς κληρονομιαίοις δανεισταῖς τὸ ἱκανὸν ποιήσῃ, ἄκων οὐ δύναται ἐξαναγκασθῆναι ἵνα ὑποδέξηται τὰς κληρονομιαίας ἀγωγάς.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Κουϊντιανὸν καὶ Τιμόθεον.* Ἡ τῆς ἀπαιτήσεως πρᾶσις καὶ ἀγνοοῦντος ἢ ἄκοντος ἐκείνου, καθ' οὗ ἐκχωροῦνται αἱ ἀγωγαί, εἴθισται συνάπτεσθαι.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 223 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.*

(1) Κώδ. 4, 21, 17.—(2) Βασ. 19, 4, 25 ἐπ.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Αὐρήλιον Διογένη στρατιώτην.* Ὅστις οὕτω βέβαιος περὶ τῆς ποσότητος τῆς κληρονομίας, πεῖθοντος τοῦ ἀγοραστοῦ ὡσανεὶ εὐτελοῦς ποσότητος οὔσης, ἐπώλησε ταύτην, τῷ καλῆς πίστεως δικαστηρίῳ [τῇ ἐκ τῆς ἀγορασίας ἀγωγῇ] ἐναγόμενος, ἵνα τὰ πράγματα παραδώσῃ ἢ τὰς ἀγωγὰς ἐκχωρήσῃ, οὐκ ἐξαναγκάζεται, καὶ τῷ δικαίῳ αὐτοῦ ἔχει τὴν ἐπιδίωξιν αὐτῶν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 223 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.*

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Νοναρίαν Ὀνήσιμον.* Ὁ ἀγοραστὴς τῆς κληρονομίας ἐκχωρηθεισῶν τῶν ἀγωγῶν ἐκείνῳ τῷ δικαίῳ χρήσασθαι ὀφείλει, ᾧ ἐκεῖνος, οὗ τὸ πρόσωπον παρίστᾳ, κἂν μάλιστα καὶ ὠφελίμους ἀγωγὰς κατὰ τῶν κληρονομιαίων ὀφειλετῶν τῷ ἀγοραστῇ ἀπονέμεσθαι ἤρεσεν.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Μαρτίου 224 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.*

6. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Πομπώνιον στρατιώτην.* Ὅστις κληρονομίαν σοι ἐπώλησε, πρὶν ἢ τὰ κληρονομιαῖα πράγματα παραδῷ, δεσπότης αὐτῶν διέμεινε, καὶ διὰ τοῦτο πωλῶν ταῦτα εἰς ἄλλους τὴν δεσποτείαν μετενεγκεῖν ἠδυνήθη. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν πίστιν τοῦ συναλλάγματος ἔρρηξε, τῇ ἐκ τῆς ἀγορασίας ἀγωγῇ ἐναγόμενος ὅτι σοι διαφέρει παρέχειν ἐξαναγκάζεται.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 230 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀγρικόλα καὶ Κλήμεντος.*

7. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Μανασέαν.* Ἀφ' οὗ καὶ τοῦτο δεκτὸν ἐγένετο, ἵνα καὶ τὰ γραμματεῖα τῶν ὀφειλετῶν διδῶνται εἰς ἐνέχυρον, τακτικὸν ἐφάνη ἵνα μετὰ τὴν τῆς ἀπαιτήσεως πώλησιν ὠφέλιμοι τῷ ἀγοραστῇ οὕτως (ὡς ἐγνωματεύθη) ἢ καὶ αὐτῷ τῷ δανειστῇ αὐτοῦντι διδῶνται ἀγωγαί.

8. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Βιγιλιανόν.* Ἐκ τῆς ἀγορασίας τῆς ἀπαιτήσεως ἡ δεσποτεία τῶν ὑποτεθέντων πραγμάτων εἰς τὸν ἀγοραστὴν οὐ μεταβαίνει, ἀλλ' ἢ [ὡς] ἐν πράγματι ἰδίῳ φροντιστῇ γενομένῳ ἢ ὠφέλιμος συνῳδὰ πρὸς ἐκεῖνα, ἅτινα πρότερον ἐθεσπίσθησαν, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ δανειστοῦ ἀπαίτησις ἀπονέμεται.

Τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ

9. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Βεβαίου καὶ ἀναμφιβόλου δικαίου ἐστὶν ὅτι καθ' ὁμοίωσιν ἐκείνου, ὅστις προσωπικὴν ἐξηγόρασεν ἀγωγὴν καὶ ὠφελίμως κινεῖν ταύτην ἰδίῳ ὀνόματι συγχωρεῖται, καὶ ἐκεῖνος, ὅστις ἐμπράγματον ἀγωγὴν ἠγόρασε, τῇ αὐτῇ δύναται χρῆσθαι ἐξουσίᾳ. Διότι, ὁπότε τὸ τῆς ἀγωγῆς ὄνομα γενικόν ἐστι πασῶν εἴτε τῶν ἐμπραγμάτων εἴτε τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς παλαιοῖς νομοθέταις τοῦτο τὸ ὄνομα ἐν πᾶσι σαφῶς κρατεῖ [ἀναπετάννυται], οὐδέν ἐστι τοιοῦτον, ὅπερ διάκρισιν ἐν ταῖς τοιαύταις ὠφελίμοις ἀγωγαῖς δύναται εἰσάγειν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 351 *μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.*

40(1)

Τίνα πράγματα οὐ δύνανται πιπράσκεσθαι καὶ τίνες πιπράσκειν ἢ ἀγοράζειν ἀπαγορεύονται.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντιανός, Θεοδόσιος καὶ Ἀρκάδιος Αὔγουστοι πρὸς Φαῦστον κόμητα τῶν ἰδικῶν [ἱερῶν] θησαυρῶν.* Οὐδεὶς ἰδιώτης δυνήσεται ἐξουσίαν ἔχειν τοῦ βάπτειν καὶ πωλεῖν πορφύραν εἴτε ἐν μετάξῃ εἴτε ἐν ἐρίῳ, ἥτις *βλάττα* ἢ *ὀξυβλάττα* καὶ *ὑακινθίνη* λέγεται. Ἐὰν δέ τις μαλλὸν τῆς ἄνω ρηθείσης πορφύρας πωλήσῃ, τῶν οὐσιῶν αὐτοῦ καὶ τῆς κεφαλῆς κίνδυνον ὑποστήσεται.

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Καριοβούδην δοῦκα τῆς Μεσοποταμίας.* Τοῦ ἀγοράζειν μέταξαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων τὴν εὐχέρειαν πᾶσιν, ὥσπερ ἤδη προστέτακται, πλὴν τοῦ κόμητος τῶν συναλλαγῶν καὶ νῦν ἔτι κελεύομεν ἀφαιρεῖσθαι.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος Αὔγουστοι πρὸς τὴν σύγκλητον καὶ τὸν λαόν.* Ἐπειδὴ ἐνίοτε ἐν διαφόροις παραλίοις πωλεῖσθαι τοῦ δημοσίου κανόνος σῖτοι λέγονται, οἵ τε πωλοῦντες καὶ ἀγοράζοντες γνώτωσαν ὅτι ὑποβληθήσονται εἰς τὴν κεφαλικὴν ποινὴν καὶ ὅτι αἱ πρὸς δημοσίαν ἀπάτην συναφθεῖσαι συναλλαγαὶ καταδικάζονται.

Ἐξεδόθη τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 397 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Καισαρίου καὶ Ἀττικοῦ.

4. *Οἱ αὐτοκράτορες Ὀνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Φαυστῖνον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἵνα μὴ ὁ σῖτος, ὅστις τῷ πιστοτάτῳ στρατῷ πέμπεται, εἰς λείαν καὶ κέρδος μεταστρέφηται, διὰ τούτου τοῦ νόμου θεσπίζομεν ἵνα, οἱοιδήποτε τυχὸν τοῦτον ἐμπορεύσονται, τιμιώτερα μὲν ὄντες πρόσωπα τὴν ποινὴν τῆς δημεύσεως, ταπεινότερα δὲ καὶ εὐτελέστερα τῇ κεφαλικῇ ποινῇ ὑποβάλλωνται.

[*ἐν ἔτει 410 ἢ 413 ;*]

41 (2).

Τίνα πράγματα ἐξάγεσθαι οὐκ ὀφείλουσιν.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανὸς, Οὐάλης καὶ Γρατιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Θεόδοτον στρατηγόν.* Μηδεμίαν τις ἐχέτω ἄδειαν τοῦ μεταφέρειν εἰς τὸ βαρβαρικὸν οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ γάρον μηδὲ τοῦ γεύεσθαι ἕνεκεν μηδὲ ἐπὶ τῇ χρήσει τοῦ ἐμπορίου.

[*ἐν ἔτει 370-375*]

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Μαρκιανὸς Αὔγουστος πρὸς Κωνσταντῖνον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Μηδεὶς εἰς τοὺς ἀλογενεῖς βαρβάρους οἱουδήποτε φύλου τοὺς εἰς ταύτην τὴν ἱερωτάτην πόλιν προφάσει πρεσβείας ἢ οἱῳδήποτε ἄλλῳ προσχήματι ἐρχομένους ἢ ἐν ταῖς διαφόροις ἄλλαις πόλεσιν ἢ τόποις τολμάτω θώρακας καὶ ἀσπίδας καὶ τόξα βέλη καὶ σπάθας καὶ μαχαίρας ἢ οἱουδήποτε ἄλλου εἴδους ὅπλα πωλεῖν, μηδὲν ἀπολύτως τούτοις ὅπλον, μηδεὶς παντελῶς σίδηρος ἢ εἰργασμένος ἤδη ἢ ἔτι ἀνέργαστος ὑπό τινος πωλείσθω. Διότι ὀλέθριον τῷ ρωμαϊκῷ κράτει καὶ τῇ προδοσίᾳ ἐγγύτατόν ἐστι τοὺς βαρβάρους, οὓς ἐνδεεῖς εἶναι συμφέρει, δι' ὅπλων αὐτοὺς ἐφοδιάζειν, ἵνα ἰσχυρό-
1 τεροι ἀποκαθιστῶνται. Ἐὰν δέ τις γένος τι ὅπλων εἰς τοὺς ἀλλογενεῖς βαρβάρους οἱωνδήποτε ἐθνῶν παρὰ τῆς

(1) Βασ. 19, 1, 80 ἐπ.—(2) Βασ. 19, 1, 93. 84.

ἡμετέρας εὐσεβείας τὰ παραγγέλματα ὁπουδήποτε πωλήσῃ, ἅπαντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ δημεύεσθαι παραχρῆμα καὶ τῷ δημοσίῳ προσκυροῦσθαι, αὐτὸν δὲ καὶ τὴν κεφαλικὴν ποινὴν ὑπομένειν ψηφιζόμεθα.

[*ἐν ἔτει 455-457*]

42 (1).

Περὶ εὐνούχων.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς Οὐρσῖνον δοῦκα τῆς Μεσοποταμίας.* Ἐάν τις μετὰ τοῦτον τὸν νόμον ἐν τῷ ρωμαϊκῷ κράτει [κύκλῳ] εὐνούχους ποιῇ, τῇ κεφαλῇ τιμωρείσθω : τοῦ τοιούτου δὲ ἀνδραπόδου οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ μέρους, ἔνθα τοῦτο διαπραχθείη εἰδότος τοῦ δεσπότου καὶ προσποιουμένου [ἀποκρύπτοντος τοῦτο], ὀφείλοντος δημεύεσθαι.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Λέων Αὔγουστος πρὸς Βιβιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τοῦ ρωμαϊκοῦ γένους ἀνθρώπους εἴτε ἐν τῷ βαρβαρικῷ εἴτε ἐν τῷ ρωμαϊκῷ ἐδάφει εὐνουχισθέντας μηδαμῶς οἱῳδήποτε τρόπῳ εἰς τὴν δεσποτείαν οἱουδήποτε μεταφέρεσθαι κελεύομεν: Βαρυτάτης ποινῆς δριστέας κατ' ἐκείνων, οἵτινες τοῦτο διαμαρτάνειν τολμήσουσι, τοῦ συμβολαιογράφου δηλονότι, ὅστις τοιαύτης ἀγορασίας ἢ οἱασδήποτε ἄλλης ἀπαλλοτριώσεως ἔγγραφα συντάξει, καὶ ἐκείνου, ὅστις τὴν ὀγδόην ἢ τι [ἄλλο] φόρου ἕνεκεν ὑπὲρ αὐτῶν δέξεται, τῇ αὐτῇ ποινῇ ὀφεί-
1 λοντος ὑποβάλλεσθαι. Τοῦ βαρβαρικοῦ ὅμως γένους εὐνούχους ἔξω τῶν τόπων τῶν τῷ ἡμετέρῳ κράτει ὑποκειμένων γενομένοις πᾶσι τοῖς ἐμπόροις καὶ οἱοισδήποτε ἄλλοις τοῦ ἀγοράζειν ἐν ταῖς συναλλαγαῖς καὶ πωλεῖν ὅποι ἂν βούλωνται ἀπονέμομεν ἐξουσίαν.

[*ἐν ἔτει 457-465*].

43(2)

Περὶ τῶν πατέρων, οἵτινες τοὺς υἱοὺς ἐπώλησαν.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρηλίαν Παπιανήν.* Τοὺς παῖδας ὑπὸ τῶν γονέων οὐδὲ πωλήσεως οὐδὲ δωρεᾶς τίτλῳ οὐδ' ἐνεχύρου δικαίῳ ἢ οἱῳδήποτε ἄλλῳ τρόπῳ οὐδ' ἐπὶ τῇ προφάσει ἀγνοίας τοῦ λαμβάνοντος εἰς ἄλλον μεταφέρεσθαι δύνασθαι προφανοῦς δικαίου ἐστίν.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς τοὺς ἐπαρχεώτας αὐτοῦ.* Ἐάν τις διὰ τὴν πολλὴν πενίαν καὶ ἔνδειαν τῆς τροφῆς ἕνεκεν υἱὸν ἢ θυγατέρα αἱμάσσοντας [ἔτι ἐκ τῆς μητρικῆς κοιλίας] πωλήσῃ, τῆς πράσεως ἐν ταύτῃ μόνον τῇ περιπτώσει ἰσχυούσης ὁ ἀγοραστὴς τοῦ διατηρῆσαι τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ [αὐτὸν δοῦλον] ἕξει
1 ἐξουσίαν. Ἐξέστω ὅμως ἐκείνῳ, ὅστις ἐπώλησεν ἢ ὅστις ἀπηλλοτριώθη ἢ οἱῳδήποτε ἄλλῳ εἰς τὴν ἰδίαν εὐγένειαν αὐτὸν ἐπαναζητεῖν, μόνον ἂν ἢ τὸ τίμημα προσφέρῃ ὅσον δύναται ἰσχύειν [ὁ πραθείς], ἢ ἀνδράποδον ὑπὲρ τούτου παράσχῃ.

Ἐδόθη ἐν Σερδίκῃ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 329 ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τετάρτης τοῦ Κωνσταντίνου Καίσαρος.

(1) Βασ. 19, 1, 85.—(2) Βασ. 19, 1, 86, 87.

44(1)

Περὶ ἀνατροπῆς [διαρρηξεως] τῆς πράσεως.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Αὐρήλιον Μάρωνα στρατιώτην.* Ἐὰν ὁ σὸς πατὴρ βίᾳ ἐξαναγκασθεὶς τὸν οἶκον ἐπώλησεν, ἔγκυρον οὐ θεωρηθήσεται ὅπερ οὐχὶ καλῇ πίστει ἐπράχθη: διότι ἡ κακῇ τῇ πίστει ἀγορασία ἄκυρός ἐστιν. Προσέλευσιν ὅθεν δεξάμενος σῷ ὀνόματι ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας τὴν ἑαυτοῦ αὐθεντίαν παρενθήσει, μάλιστα ὁπότε σαυτὸν ἕτοιμον θεματίζεις [προβάλλεις] ἵνα ἐκεῖνο, ὅπερ τιμήματος ἕνεκεν κατεβλήθη, τῷ ἀγοραστῇ ἀναδῷς.

Ἐδόθη τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 222 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀντωνίνου καὶ Ἀλεξάνδρου.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Αὐρήλιον Λοῦπον.* Πρᾶγμα μείζονος τιμήματος ἐὰν σὺ ἢ ὁ σὸς πατὴρ ἀντὶ ἐλάσσονος τιμήματος ἐπώλησε, φιλάνθρωπόν ἐστιν ἵνα ἢ τὸ τίμημα ἀποκαθιστῶντος σοῦ τοῖς ἀγορασταῖς ἀναλάβῃς τὸν πραθέντα ἀγρὸν παρεμβαινούσης τῆς αὐθεντίας τοῦ δικαστοῦ, ἤ, ἂν ὁ ἀγοραστὴς ἐπιλέξηται, ὅπερ ἐλλείπει ἐκ τοῦ δικαίου τιμήματος ἀναλάβῃς. Ἔλασσον δὲ τίμημα εἶναι δοκεῖ, ἐὰν μηδὲ τὸ ἥμισυ μέρος τοῦ ἀληθοῦς τιμήματος κατεβλήθη.

Ἐξεδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 285 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Διοκλητιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀριστοβούλου

3. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Τιτίαν καὶ Μαρκιανήν.* Ἀπὸ τοῦ συναλλάγματος τῆς πράσεως καὶ ἀγορασίας νομίμως συντελεσθέντος ἄκοντος τοῦ ἑτέρου ἐν οὐδενὶ χρόνῳ ὑπαναχωρεῖν [τὸν ἕτερον] ἡ καλὴ πίστις ἀνέχεται, οὐδ' ἐξ ἡμετέρας κἂν ἀντιγραφῆς. Τῷδε δὲ τῷ δικαίῳ τὸν ἡμέτερον φίσκον χρῆσθαι πολλάκις τεθέσπισται.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σεμπρώνιον Εὐδόξιον.* Πρὸς διάρρηξιν τῆς πράσεως καὶ ἀπόδειξιν τῆς κακῆς πίστεως τοῦτο μόνον οὐκ ἀρκεῖ, ὅτι μνημονεύεις ὅτι ἀγρὸς ἀντὶ μεγάλου τιμήματος ἀγορασθεὶς ἀντὶ ἐλάσσονος ἐπωλήθη.

Ἐδόθη ἐν Βυζαντίῳ ταῖς Νόναις τοῦ Ἀπριλίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Αὐγούστου.

5. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Κλαύδιον Ῥοῦφον.* Ἐὰν ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας προσέλευσιν δεξάμενος ἀντιληφθῇ σε δόλῳ τοῦ ἀντιδίκου ἀπατηθέντα τὴν πρᾶσιν τοῦ κτήματος ποιῆσαι, γινώσκων ἀντίθετον εἶναι τὸν δόλον τῇ καλῇ πίστει, ἥτις τὰ μάλιστα ἐν τοῖς τοιούτοις ἀπαιτεῖται συναλλάγμασι, ἀνάτραπῆναι τὴν πρᾶσιν κελεύσει. Ἐὰν δὲ συννόμως ἐτελέσθη ἡ πρᾶσις ὑπὸ μείζονος τῶν εἴκοσι πέντε ἐνιαυτῶν, νοεῖν ὀφείλεις τὴν ἀμοιβαίᾳ συναινέσει τελεσθεῖσαν πρᾶσιν διαλυθῆναι οὐ δύνασθαι.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

6. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Νοβίζιον Γαϊνὸν παλαίμαχον.* Οὐκ ἐστι δεδοκιμασμένη ἡ αἰτία, δι' ἣν ἐπιζητεῖς ἀνατραπῆναι τὴν ἀμοιβαίᾳ συναινέσει γενομένην πρᾶσιν. Διότι, κἂν μάλιστα διπλοῦν προσφέρῃς τίμημα τῷ ἀγοραστῇ, ὅμως ἄκων εἰς τὸ ἀνατρέψαι τὴν πρᾶσιν συνωθεῖσθαι οὐκ ὀφείλει. [*ἐν ἔτει 293*].

(1) Βασ. 19. 10. 65 ἐπ.

7. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μουκάτραυλον στρατιώτην.* Ἐγκύρους παραμένειν πάντοτε τὰς νομίμως συντελεσθείσας πράσεις καὶ ὑμῖν ἐνδιαφέρει. Διότι, ἐὰν προσφερομένου τοῦ τιμήματος ἀνατρέπειν τὴν πρᾶσιν εὐχερῶς [ραδίως] ἐπιτρέπηται, συμβήσεται ἵνα, κἂν τι ὑμεῖς παρὰ τοῦ φίσκου ἡμῶν ἢ παρ' ἰδιώτου ἠγοράσατε, τῷ αὐτῷ ἐνάγησθε νόμῳ, ὃν ὑμῖν ἀπονεμηθῆναι αἰτεῖσθε.

[*ἐν ἔτει 293*]

8. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρηλίαν Εὐοδίαν.* Ἐὰν τῇ σῇ βουλήσει τὸν σὸν ἀγρὸν ὁ σὸς υἱὸς ἐπώλησε, δόλος ἀπὸ τῆς πονηρίας καὶ τῶν ἐπιβουλῶν τῶν ἀγοραστῶν ἐλέγχεσθαι ὀφείλει ἢ φόβος θανάτου ἢ βάσανος τοῦ σώματος ἐπικείμενος ἀποκαλύπτεσθαι, ἵνα μὴ ἔχηται ἔγκυρος ἡ πρᾶσις. Διότι τοῦτο μόνον, ὅτι ἀναφέρεις [σημαίνεις] τὸν ἀγρὸν κατά τι ἐλάσσονος τιμήματος πωληθέντα, πρὸς ἀνατροπὴν τῆς ἀγορασίας ἀνίσχυρόν ἐστιν. Ἐπειδὴ δηλονότι, ἂν τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀγορασίας καὶ πράσεως ἐσκόπεις τὴν οὐσίαν καὶ ὅτι ὁ ἀγοραστὴς ἀντὶ εὐτελεστέρου ἀγοράζειν, ὁ δὲ πωλητὴς ἀντὶ τιμιωτέρου πωλεῖν πόθον φέροντες εἰς τοῦτο προσέρχονται τὸ συνάλλαγμα καὶ μόλις μετὰ πολλὰς φιλονικίας βαθμηδὸν δὲ τοῦ πράτου ἐξ ἐκείνου, ὅπερ ἠτήσατο, ἀφαιροῦντος, τοῦ δὲ ἀγοραστοῦ εἰς ἐκεῖνο, ὅπερ προσήνεγκε, προστιθέντος, εἰς ὡρισμένον συμφωνοῦσι τίμημα, ἀληθῶς ἤθελες κατανοήσῃ ὅτι οὔτε ἡ καλὴ πίστις, ἥτις τῆς ἀγορασίας καὶ πράσεως τὴν συμφωνίαν προστατεύει, ἀνέχεται οὔτε ἄλλος τις λόγος συγχωρεῖ ἀνατρέπεσθαι διὰ τοῦτο τὸ συναινέσει περαιωθὲν συνάλλαγμα ἢ παραχρῆμα ἢ μετὰ τὴν συζήτησιν περὶ τῆς τοῦ τιμήματος ποσότητος: εἰμὴ ἔλασσον τοῦ ἡμίσεος τοῦ δικαίου τιμήματος, ὅπερ ἦν ἐν τῷ τῆς πράσεως χρόνῳ, ἐδόθη, τῆς παρασχεθείσης ἤδη τῷ ἀγοραστῇ ἐπιλογῆς ὀφειλούσης παραφυλάττεσθαι.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Δεκεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

9. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Δομίτιον Κιβαλένσην.* Τοῦ τιμήματος ἕνεκεν οὐκ ἀριθμηθέντων χρημάτων, ἀλλ' ὑπὲρ τούτου κτηνῶν ἀντὶ καταβολῆς [τῷ πράτῃ] συναινοῦντι δοθέντων, τὸ συνάλλαγμα οὐ καθίσταται ἄκυρον.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

10. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αἰμίλιον Σεβῆρον.* Ὁ δόλος τοῦ ἀγοραστοῦ ἀπὸ τῆς τοῦ πράγματος ποιότητος, οὐχὶ δὲ ἀπὸ τῆς τοῦ τιμήματος ποσότητος ἐκτιμᾶται [κρίνεται] Ἂν δ' ἀποδειχθῇ τοῦτον [τὸν δόλον] παρεντεθῆναι, οὐχὶ κατ' ἐκείνου, εἰς ὃν ὁ ἀγοραστὴς μετήνεγκε τὴν δεσποτείαν, ἡ τοῦ πράγματος διεκδίκησις τῷ πωλητῇ, ἀλλὰ κατ' ἐκείνου, μεθ' οὗ συνηλλάξατο, ἡ εἰς ἀκέραιον ἀποκατάστασις ἁρμόζει.

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρηλίαν Μάγναν.* Ὁ πράτης τὴν πρᾶξιν τοῦ ἀγοραστοῦ, ἥτις διέλαθεν αὐτὸν ἐν τῷ τοῦ συναλλάγματος χρόνῳ, ὕστερον ἐλέγχων [ἀνακαλύπτων], οὐχὶ δ' ὅστις ἐγίνωσκεν, ἐν ᾧ χρόνῳ τοῦτο ἐπράττετο, καὶ συνήνεσε, περὶ δόλου μέμψασθαι δύναται. Ὅθεν, ὁπότε τὸν σὸν πατέρα ὁμολογεῖς συναινέσαι ἵνα ἐν τῷ συμβολαίῳ περιληφθῇ μεῖζον τίμημα ἢ ὅσον συνεπεφώνητο εἶναι τοῦ πράγματος, ὅπερ ἐπωλεῖτο, διὰ τοῦτο μόνον περὶ περιγραφῆς μάτην μέμφεται.

2 Ἐὰν δ' ὅμως τὸ συναρέσαν τίμημα μὴ ἀποδειχθῇ καταβληθὲν ἢ εἰς ποσότητα χρέους κατὰ πλάνην γενομένου ἀντιλογισθῆναι [συμψηφισθῆναι] διηγόρευται, τοῦτο ἀποδοθῆναι ὀρθῶς ζητεῖται.

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀντίοχον.* Οὐχὶ διὰ τοῦτο ἧττον ἡ πρᾶσις τοῦ ἀγροῦ ἰσχυρὰ παραμένειν ὀφείλει, διότι ἰσχυρίζεσαι τοῦτον πωλῆσαί σε, ἅτε τῶν πρὸς τὸ [δημόσιον] λειτούργημα δαπανημάτων ἐπειγόντων, οὐχὶ δ' ἀντὶ εὐτελεστέρου τιμήματος ἢ τοῦ χρέους ἐπείγοντος. Ἀπὸ ἀθεμίτων ὅθεν αἰτήσεων ἀπέχων καὶ τὸ τίμημα, εἰ μὴ ἀκέραιον κατεβλήθη, ἀπαιτῶν ποιήσεις φρονιμώτερον.

13. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Κοίσορες πρὸς Αὐρήλιον Νίκον Δεκαρίαν.* Ἐὰν μείζων τῶν εἴκοσι καὶ πέντε ἐνιαυτῶν ἀγρὸν ἐπώλησας, διὰ τοῦτο μόνον, ὅτι ὁ σὸς πενθερὸς διεμήνυσε [παρήγγειλε] τῷ ἀγοράζοντι ἵνα μὴ ἀγοράσῃ, τὴν ἀγορασίαν ὑπὸ σοῦ ἀνατραπῆναι ἡ καλὴ πίστις οὐκ ἀνέχεται.

14. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Κοίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Βασιλείδην στρατιώτην.* Ὑπὸ τοῦτον τὸν ὅρον πωληθέντων τῶν κτημάτων, ἵνα ὅπερ τῇ πολιτείᾳ ὠφείλετο ὁ ἀγοραστὴς ἀποκαταστήσῃ, ὁ πωλητής, συντελεσθείσης [μὴ]ὑπ'αὐτοῦ τῆς καταβολῆς [πρὸς τὴν πολιτείαν], δύναται κινεῖν εἰς ὅσον διαφέρει αὐτῷ, οὐχὶ δ' ἐκ τούτου, ὅτι ὁ ἀγοραστὴς οὐκ ἐποίησε τὸ ἱκανὸν τῇ συμφωνίᾳ, τὸ συνάλλαγμα ἄκυρον καθίσταται.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

15. *Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Ὑπάτιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὅστις μείζων τῇ ἡλικίᾳ [ἐνήλικος] κτήματα καὶ μακρὰν κείμενα ἐπώλησεν, ἕνεκεν τοῦ μικρῷ εὐτελεστέρου τιμήματος οὐδαμῶς λήψεται εὐχέρειαν ἀναζητήσεως τοῦ πραθέντος πράγματος. Μηδὲ κεναῖς διατρίβειν ἀντιρρήσεσι συγχωρείσθω, [ὡς] ἵνα αἰτιᾶται ἀγνώστους ἑαυτῷ τὰς τῶν τόπων δυνάμεις, ὅστις τοῦ οἰκείου πράγματος γινώσκειν τὰς δυνάμεις καὶ τὴν ἀξίαν καὶ τὰς ὠφελείας [προσόδους] ὤφειλεν.

Ἐδόθη ἐν Μεδιολάνῳ τῇ ἕκτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Μαΐου 383 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μεροβάνδου καὶ τῆς τοῦ Σατουρνίνου.

16. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεντινιανός, Θεοδόσιος καὶ Ἀρκάδιος Αὔγουστοι πρὸς Μαγνίλλον τοποτηρητὴν τῆς Ἀφρικῆς.* Ἐάν τινας τῷ ὄγκῳ τῶν χρεῶν καταπιεζομένους ἡ ἀνάγκη τοῦ δημοσίου λόγου συνελαύνῃ τὰς οἰκείας πωλῆσαι οὐσίας, ἡ τοῦ πράγματος ποιότης καὶ ἡ τῶν προσόδων ποσότης δοκιμαζέσθω καὶ μὴ προσχήματι τῆς δημοσίας πωλήσεως [πλειστηριασμοῦ] χώρα ταῖς περιγραφαῖς καταλιμπανέσθω καί(1), τῶν κτημάτων ἀντὶ εὐτελεστέρου [τιμήματος] διαπραθέντων, [μὴ] πλέον ὁ ὑπερθεματιστὴς κατὰ χάριν ἢ ὅσον ὁ ὀφειλέτης ἐκ τοῦ τιμήματος 1 ἀπολαβέτω [κερδαινέτω]. Ἐκεῖνοι τέλος ἐπὶ διηνεκεῖ τίτλῳ ἀγορασίας τοῦ τῆς δεσποτείας δικαίου ἀπολαυέτωσαν, οἵτινες τοσοῦτον ἀριθμήσουσι τῷ φίσκῳ, ὅσον ἀπαιτήσει τῶν ἰδιωτῶν ἡ ὠφέλεια [συμφέρον] Διότι ἀδικώτατόν ἐστιν ἵνα, τῶν ἀλλοτρίων ἀγαθῶν ὑπὸ χαριστικὸν πλειστηριασμὸν πωλουμένων, ἐλάχιστόν τι προσχωρῇ τῷ δημοσίῳ ὀνόματι [τῇ δημοσίᾳ περιουσίᾳ], ὁπότε τὸ πᾶν ἀπόλλυται τῷ ὀφειλέτῃ.

Ἐδόθη ἐν Ἀκουϊλείᾳ τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου, ἐλήφθη δ' ἐν Ἀδρουμετίῳ ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἰανουαρίου 392 μετὰ τὴν ὑπατείαν Τατιανοῦ καὶ Συμμάχου.

17. *Οἱ αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος Αὔγουστοι πρὸς Μεσσαλᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐκεῖνοι, οἵτινες τὰς ἐπιβεβλημένας λειτουργίας τῶν πόλεων φυγῇ ἐγκαταλείπουσι καὶ συναπτέα λάθρα ὑπολαμβάνουσιν εἶναι τὰ συναλλάγματα, νοείτωσαν ὅτι κατ' οὐδὲν μέλλουσιν ὠφελεῖν αὐτοὺς τὰ ἐφευρήματα ταῦτα καὶ ὅτι ὁ συνειδὼς τὴν φυγὴν ἀγοραστὴς ὀφείλει προστιμᾶσθαι τῷ τιμήματι, ὅπερ ἔδωκεν.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 399 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Θεοδώρου.

18. *Οἱ αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος, Ὀνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Νεστόριον κόμητα τῶν ἰδικῶν θησαυρῶν.* Οἱ αὐλικοὶ [παλατῖνοι] γνώτωσαν οὐ συγχωρεῖσθαι αὐτοῖς ἄδειαν τοῦ ἀγοράζειν ἐσθῆτας καὶ ἄργυρον ἢ ἀνδράποδα, ἐάν ποτε ἐκ τῆς ἡμετέρας ἰδικῆς περιουσίας συμβῇ ταῦτα πιπράσκεσθαι : ποινῆς κατ' αὐτῶν ἀπωλείας τοῦ τιμήματος ἐκγυμναζομένης.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 402 ἢ 406 ἐπὶ Ἀρκαδίου . . .

(1) Κατ' ἄλλην γραφὴν ἀντὶ et τίθεται ut= ἵνα, τῶν κτημάτων ἀντὶ ἐλάττονος διαπραθέντων, πλέον ἀπολάβῃ ὁ ἀπαιτητὴς κατὰ χάριν ἢ ὅσον ὁ ὀφειλέτης ἐκ τοῦ τιμήματος.

45 (1).

Πότε ἔξεστιν ἀπὸ τῆς ἀγορασίας ὑπαναχωρεῖν.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Λικίνιον Ρουφῖνον.* Ἀκεραίου μὲν ὄντος τοῦ πράγματος ἀπὸ τῆς ἀγορασίας καὶ πράσεως συναινέσει ἑκατέρου μέρους δυνατὸν ἐστιν ὑπαναχωρεῖν [τινα] : διότι ὅπερ συναινέσει συνήφθη ἀντιθέτου βουλήσεως τῇ βοηθείᾳ διαλύεται Τοὐναντίον δὲ μετὰ τὴν παρεντεθεῖσαν [γενομένην] παράδοσιν ἡ ψιλὴ βούλησις οὐ διαλύει τὴν ἀγορασίαν, εἰμὴ καὶ πρᾶξις ὁμοία τῇ προτέρᾳ τοὔμπαλιν φέρουσα τὴν πρᾶσιν παρεγχωρήσει.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσορες πρὸς Αὐρήλιον Φήλικα.* Τὴν συντελεσθεῖσαν ἀγορασίαν καὶ πρᾶσιν, ἀκεραίου ὄντος τοῦ πράγματος [ἐφ'ὅσον δὲν ἐξετελέσθη], μόνον ἀπὸ συμφώνου καὶ συναινέσεως δύνασθαι διαλύεσθαι 1 ὡμολόγηται. Ὅθεν εἰ μὲν ἀρραβῶνος ἕνεκεν χρυσίον ἐδόθη, δύνασαι τοῦτο μόνον κατὰ τὴν πίστιν τοῦ συμ-2 φώνου ἀναλαμβάνειν. Εἰ δὲ μέρος τοῦ τιμήματος κατέβαλες, εἰς ἐκεῖνα, ἅπερ τὸν πωλητὴν προσήκει ἐκ τῆς πωλήσεως παρέχειν, μᾶλλον ἀγωγὴν ἔχεις ἢ εἰς τὴν τοῦ τιμήματος ποσότητα, ἣν σε δοῦναι δηλοῖς.

Ἐδόθη ἐν Βυζαντίῳ τοῖς Νόναις τοῦ Ἀπριλίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

46 (2).

Ἐὰν ἕνεκεν δημοσίων τελεσμάτων [φόρων] ἡ πρᾶσις συντελεσθῇ.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Γεμίνιον Ματέρνον.* Πώλησιν ἕνεκεν καθυστερήσεως φόρων γενομένην ἀνακαλεῖσθαι οὐ χρὴ οὐδὲ τοῦ προτέρου δεσπότου τὸ τίμημα προσφέροντος οὐδὲ τοῦ δανειστοῦ αὐτοῦ δι-

(1) Βασ. 19, 5, 22, 23.—(2) Βασ. 19, 13.

καίῳ ὑποθήκης ἢ ἐνεχύρου. Διότι κρείσσων ἐστὶν ἡ τῶν φόρων αἰτία, οἷς κατὰ πρώτην τάξιν [κατὰ πρῶτον] ὑποκείμενά εἰσι τὰ ἅπαντα τοῦ ἀμελοῦντος [πᾶσα ἡ περιουσία τοῦ καθυστεροῦντος τοὺς φόρους ὀφειλέτου].

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Ἀτινίαν Πλωτιανήν.* Ἐὰν ἐγκαταλελειμμένα κτήματα ἕνεκεν παραμελήσεως τῶν εἰσφορῶν ἢ καθυστερημάτων τῶν φόρων ἀπὸ ἀδείας τοῦ ἄρχοντος ὑπ' ἐκείνων, οἷς ὁ κίνδυνος [ἡ εὐθύνη] τῆς τῶν φόρων εἰσπράξεως ἐπίκειται, εἰλικρινεῖ πίστει πωληθέντα ἀντὶ δικαίου τιμήματος ἐπισήμως [κατὰ τοὺς τύπους] ἠγόρασας, ἡ πώλησις ἡ ἕνεκεν τῶν εἰθισμένων τελεσμάτων κατ' ἀνάγκην γενομένη διασπᾶσθαι οὐκ ὀφείλει. 1 Εἰ δ' ὅμως ἡ πώλησις ἐγένετο οὐδεμιᾶς νομίμου τοῦ ἄρχοντος αὐθεντίας προηγηθείσης, ταύτην ἔγκυρον ἔχεσθαι τὰ δίκαια οὐ συγχωροῦσι καὶ τοῦτο, ὅπερ ματαίως ἐπράχθη, ἀνακαλεῖσθαι προσήκει, οὕτως ἵνα περὶ τοῦ ἀζημίου τῶν φόρων πᾶσι τρόποις πρόνοια γί-2 γνηται. Ταῦτα δὲ πάντα συζητεῖσθαι προσήκει παρόντος ἐκείνου, ὃν ἀγοραστὴν γεγονέναι προβάλλεις.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς Ἰγνάτιον Φαουστῖνον ἄρχοντα τῆς Βαιτικῆς.* Ἐάν τις ἀγρὸν ἢ ἀνδράποδα ἢ ἄλλο πρᾶγμα ἕνεκεν καθυστερήσεως τῶν φόρων ἢ καὶ ἕνεκεν χρέους ἐσθήτων χρυσοῦ ἢ ἀργύρου, ἅπερ τῇ ἐτησίᾳ εἰσπράξει καταβάλλονται, κατασχεθέντα ἐναχθέντος τοῦ ὀφειλέτου καὶ παρὰ τῷ ἄρχοντι ὀχλήσεως συντελεσθείσης, ὁπότε ἡ καταβολὴ καθυστέρησεν [ἐάν τις] ἀγοράσῃ ἐν πλειστηριασμῷ πωλούμενα, διηνεκὲς λήψεται τὸ τῆς ἀγορασίας κῦρος. Εἰ δὲ τυχὸν πρόσωπον ἐλάσσονος [ἡλικίας] παρεμβεβλημένον ἐστίν, ἀναγκαῖον ἔσται παρίστασθαι τῇ πράσει τὸ τῆς νομίμου ὑπερασπίσεως πρόσωπον [τὸ πρόσωπον, ὅπερ νομίμως ἐκπροσωπεῖ τὸν ἀνήλικον] καὶ οὐδὲν διαφέρει πότερον τὸ καθῆκον τοῦ ἐπιτρόπου τῆς πολιτείας ἢ καὶ τυχὸν τὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς ἐπαρχίας ἐξήγγειλεν ἐκεῖνο, ὅπερ ὀφειλόμενον ἦν.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 337 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Φιλικιανοῦ καὶ Τιτιανοῦ.

47 (1).

Δίχα ἀπογραφῆς ἢ τῶν καθυστερουμένων φόρων ἀγρὸν ὠνεῖσθαι οὐ δύνασθαι.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Καπίτωνα.* Ἀπὸ μὲν τῆς συμβάσεως, ᾗ συμφωνήσασκν τὴν σὴν μητρυιὰν μετὰ τοῦ σοῦ πατρὸς λέγεις, ὁπότε τὸν ἀγρὸν ἐν προικὶ ἐδίδου, ἵνα τοὺς φόρους αὕτη ἐπιγιγνώσκῃ, ἀγωγή σοι κατ' αὐτῆς ἁρμόττειν οὐ δύναται, καὶ ἂν ἀποδειχθῇ τὸ σύμφωνον εἰς ἐπερώτησιν κατενεχθέν. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὁ ἀγρὸς διατιμηθεὶς οὕτως, ὡς μέρος τοῦ ἐγγράφου δηλοῖ, εἰς προῖκα ἐπεδόθη, οὐ προσήκει ἐκ τῆς ἀγορασίας ἀγωγὴ ἐπὶ τῷ ἐμμεῖναι τοῖς συναρέσασιν.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Δεκεμβρίου 229 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ αὐτοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς δευτέρας τοῦ Δίωνος.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς Ἀντώνιον Μαρκελλῖνον ἄρχοντα.* Τὰς τῶν σιτωνιῶν προσόδους διερευνῶντες ἔγνωμεν ταύτην εἶναι αἰτίαν τὰ μάλιστα τῶν καθυστερημάτων, ὅτι τινὲς ἐπωφελούμενοί τινων τὰς στιγμιαίας ἀνάγκας ὑπὸ τόνδε τὸν ὅρον τοὺς ἀγροὺς ἀγοράζουσιν, ἵνα μηδὲ τὰ καθυστερήματα αὐτῶν τῷ δημοσίῳ εἰσαγάγωσι [καταβάλωσι] καὶ 1 ἀτελεῖς αὐτοὺς νέμωνται. Καὶ διὰ τοῦτο ἤρεσεν ἵνα, ἐάν τινα βεβαιωθῇ τοιοῦτον ἐσχηκέναι συνάλλαγμα καὶ ὑπὸ τοῦτον τὸν ὅρον κτῆμα ἠγορακέναι, τοῦτο μὲν ὑπὲρ ὁλοκλήρων τῶν ἀπογραφῶν τοῦ ἀγορασθέντος ἀγροῦ, τοῦτο δὲ ὑπὲρ συμπάντων τῶν καθυστερημάτων τοῦ αὐτοῦ κτήματος ἔνοχος κατέχηται, ἐπειδὴ ἀναγκαῖόν ἐστιν ὅπως ὁ ἀγοράζων ἐπιγιγνώσκῃ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ ἀγοραζομένου πράγματος, μηδὲ συγχωρῆταί τινι πρᾶγμα δίχα ἀπογραφῆς ἀγοράζειν ἢ πωλεῖν.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουλίου 319 ἐπὶ τῆς πέμπτης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Λικινίου Καίσαρος.

3. *Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς Αὔγουστος πρὸς Σεκοῦνδον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Πάντες ὑπὲρ τῶν ἀγρῶν, οὓς νέμονται, ἐπιγιγνωσκέτωσαν τὰ δημόσια τελέσματα. μηδὲ συμφωνίαις ἐναντίαις βοηθείσθωσαν, ἐὰν ὁ πωλητὴς ἢ ὁ δωρητὴς παρ' ἑαυτῷ τὸ τῆς συνεισφορᾶς βάρος ἀθεμίτῳ συμφωνίᾳ βουληθῇ παρακατασχεῖν, κἂν ἔτι μήπω μετηνέχθη ἡ τῆς ἀπογραφῆς ὁμολογία, ἀλλὰ παρὰ τῷ προτέρῳ τοῦ ἀγροῦ δεσπότῃ τυχὸν παραμένῃ, παραπροσποιουμένων ἐκείνων [τῶν συναλλαξαμένων τὴν πρᾶσιν ἀποκρυπτόντων], ἵνα οἱ μὴ νεμόμενοι ἀντὶ τῶν νεμομένων ἀπαιτῶνται.

Ἐδόθη ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 363 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἰουλιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Σαλλουστίου.

48 (1).

Περὶ κινδύνου καὶ ὠφελείας τοῦ πραθέντος πράγματος.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ἰουλίαν Σεκουνδίναν.* Μετὰ τὴν τελεσθεῖσαν πρᾶσιν πᾶν κέρδος καὶ [πᾶσα] ζημία, ἥτις τῷ πραθέντι πράγματι ἐπισυμβαίνει, εἰς τὸν ἀγοραστὴν ἀνήκει. Διότι ὁ πράτης ἐκ τούτων μόνον τῶν αἰτιῶν κατὰ τὴν τάξιν αὐτοῦ [ἐν τῷ χρόνῳ αὐτοῦ] κατέχεται, αἵτινες ἐκ τοῦ προηγουμένου χρόνου αἰτίαν ἐκνικήσεως παρασκευάζουσι καὶ οὕτως, ἐὰν ἀνεκοινώθη αὐτῷ [παρηγγέλθη αὐτῷ ἡ ἐκνίκησις], ἵνα παραστῇ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς δίκης, καὶ μὴ ἀπόντος τοῦ ἀγοραστοῦ ἀπηγγέλθη ἀπόφασις κατ' αὐτοῦ.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Σεπτεμβρίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Γαργίλιον Ἰουλιανόν.* Ὁπότε συνωμολόγηται ἵνα οἱ καθ' ἕκαστον ἀμφορεῖς οἴνου ἐπὶ δήλῳ τιμήματι πωληθῶσι, πρὶν ἢ παραδοθῶσι, καὶ ἀτελοῦς οὔσης τότε τῆς πράσεως ὁ κίνδυνος τοῦ ἀλλοιωθέντος οἴνου οὐκ ἦν τοῦ ἀγοραστοῦ, ὅστις ὑπέρθεσιν περὶ τὴν τέλεσιν 1 τῆς μετρήσεως οὐ παρενέβαλεν. Ὁπότε ὅμως ὁλόκληρον [τὸν οἶνον], ὅστις ἐν ταῖς ἀποθήκαις ἦν, ὕστερον πωληθῆναι δίχα μετρήσεως καὶ τὰς κλεῖδας τοῖς ἀγορασταῖς παραδοθείσας προβάλλεις, τελειωθείσης τῆς πράσεως ἢ-

(1) Βασ. 19, 14.

(1) Βασ. 19, 6.

τις τοῦ οἴνου ἀλλοιωθέντος ζημία ἐπισυμβαίνει εἰς τὸν ἀγοραστὴν ἀνή-
2 κει. Ταῦτα δὲ πάντα χώραν ἔχουσιν οὐ μόνον ἐὰν οἶνος, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἔλαιον ἢ σῖτος ἢ τούτοις ὅμοια πωληθῶσι καὶ ταῦτα ἢ χείρονα ἢ παντελῶς ἐφθαρμένα γένωνται.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Δάφνην.* Τὸν δόλον τοῦ πράτου τὸν καλῆς πίστεως ἀγοραστὴν οὐ βλάπτειν βεβαίου δικαίου ἐστίν.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Σίλβεστρον στρατιώτην.* Ὁπότε μεταξὺ τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ τοῦ πράτου συναλλάγματος ἀγράφως συναφθέντος περὶ τοῦ τιμήματος συμπεφώνηται καὶ ὑπέρθεσις τοῦ πωλητοῦ ἐν τῇ παραδόσει οὐ παρενέβη, οὐκ ἀμφιβάλλεται ὅτι τὸ πραθὲν πρᾶγμα εἰς κίνδυνον τοῦ ἀγοραστοῦ ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 239 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβιόλα.

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Αὐρήλιον Λεόντιον.* Ὁπότε τὸ πραθὲν εἶδος τῇ τοῦ πυρὸς βίᾳ καταναλωθὲν λέγεις, ἐὰν τὴν πρᾶσιν οὐδεμία αἵρεσις ἀνήρτα, τοῦ ἀπολεσθέντος [καταστραφέντος] πράγματος ὁ κίνδυνός σε οὐ συσφίγγει [οὐχ ὑποχρεοῖ].

Ἐδόθη ἐν Ἀτουβίνῳ τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Νοεμβρίου 285 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Διοκλητιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀριστοβούλου.

6. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Κύριλλον.* Τὸ τοῦ θανάτου συμβεβηκὸς τῆς πραθείσης δούλης καὶ πρὸ τῆς παραδόσεως, τῆς δίχα ὑπερθέσεως τοῦ πράτου ἀναβληθείσης, οὐχὶ εἰς τὸν πράτην, ἀλλ' εἰς τὸν ἀγοραστὴν ἀνήκει, καὶ, ταύτης οὐχὶ ἐκ προγεγονότος [παρυφεστηκότος, ἀρχαιοτέρου] πάθους ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀναρπαγείσης [τελευτησάσης], τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος ὁ ἀγοραστὴς οὐκ ὀρθῶς ἀποποιεῖται.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

49 (1).

Περὶ ἀγωγῶν τοῦ ἀγορασθέντος καὶ πραθέντος.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Αἰλιανήν.* Κατ' ἐκείνου, πρὸς ὃν ἀγρὸν ἐπώλησας, τῷ τοῦ πραθέντος δικαστηρίῳ παράστα [κίνησον τὴν ἐκ τοῦ πραθέντος ἀγωγήν]· διότι οὐδ' ἁρμόττει σοι ἡ διεκδικητικὴ ἀγωγὴ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, ὅστις προσωπικῶς ἔστι σοι ἐνεχόμενος.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουνίου 215 τοῦ Λαίτου τὸ δεύτερον ὑπατεύοντος καὶ τοῦ Κερεάλου.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι καὶ ὁ Βαλεριανὸς Καῖσαρ πρὸς Φλάβιον Δομιτιανόν.* Τὴν ἐκ τοῦ πραθέντος ἀγωγὴν πρὸς ἀπόληψιν τοῦ ὑπολοίπου τιμήματος κινεῖν κατὰ τοῦ ἀντιδίκου σου δυνήσῃ. 1 Οὐδὲ διότι ἀντελλογίσθη [συνεψηφίσθη] τοῦτο, ὡσανεὶ καὶ σὺ ἐξ ἀντιθέτου ὤφειλες, δυνήσεται ἀντικεῖσθαί σοι τοῦτο, ἐὰν ἐν τῷ καλῆς πίστεως συναλλάγματι, ἐν ᾧ καὶ οἱ μείζους τῶν εἴκοσι πέντε ἐνιαυτῶν ἀπὸ καθήκοντος τοῦ δικαστοῦ ἐν ἐκείνοις, ἅτινα δόλῳ διεπράχθησαν, βοηθοῦνται, ἀποδείξῃς ὅτι δικαίᾳ πλάνῃ οὐ ἀχθεὶς ἢ ἀπάτῃ τοῦ ἀντιδίκου ἀλωθεὶς ὡσεὶ ὀφειλόμενον συνωμολόγησας, ὅπερ τῇ ἀλη-
3 θείᾳ οὐκ ὤφειλετο. Καὶ τοὺς συνειλεγμένους πρὸ τῆς συναφθείσης πράσεως καρποὺς, οὓς, ἐν ᾧ τῇ πράσει οὐ προσηύξανον, τὸν αὐτὸν ἀγοραστὴν καταλαβεῖν θεματίζεις, τῷ αὐτῷ δικαστηρίῳ [ἀγωγῇ] ἀναζητήσεις.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Μαρτίου 259 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Αἰμιλιανοῦ καὶ Βάσσου.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Σεραπόδωρον.* Ἐκ τοῦ περὶ ἀρραβώνων συμφώνου προσωπικὴ μόνον τοῖς συναλλάσσουσιν ἀγωγὴ παρασκευάζεται.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουλίου 290 ἐπὶ τῆς τετάρτης καὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

6. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Νεράτιον.* Τοῦ πραθέντος ἡ ἀγωγή, εἰ μή τι ἄλλο ἀρχῆθεν συνεφωνήθη, οὐχ ἁρμόττει ῥᾳδίως πρὸς ἀνατροπὴν τῆς συντελεσθείσης πράσεως, ἀλλὰ πρὸς ἀπαίτησιν τοῦ τιμήματος.

Ἐδόθη ἐν Βυζαντίῳ ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἀπριλίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

7. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Διόδωρον.* Ἐὰν δούλους ἐπώλησας καὶ τὸ τίμημα ἐκ τοῦ χρηματίου αὐτῶν, ὅπερ εἰς σὲ ἀνῆκεν, ἀγνοῶν πόθεν κατεβάλλετο ἔλαβες, συνεπές ἐστιν ἀκεραίαν σε τοῦ τιμήματος τὴν ἀγωγὴν ἔχειν, ἐπειδὴ ἴδια τοῦ πράτου νομίσματα καταβαλλόμενα οὐ παρέχουσι τῷ ἀγοραστῇ ἀπαλλαγήν.

Ἐδόθη ἐν Μελανθιάδι τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

8. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Εὐσέβιον.* Ἐὰν ὁ σὸς πατὴρ ἐπώλησε τὸ ἑαυτοῦ μέρος καὶ μὴ εἰσήγαγεν εἰς τὴν σχολαίαν νομὴν τοῦ κτήματος, ἅπαν τὸ δίκαιον παρ' ἑαυτῷ τοῦτον παρακατασχεῖν βέβαιόν ἐστιν. Διότι οὐδὲ ὡσεὶ παραδόσεως γενομένης καταβληθεὶς ὁ φόρος, ἐὰν εἰκονικὴ πρᾶξις παρενεχώρησε, τὴν ἀλή-
1 θειαν μεταβαλεῖν ἠδυνήθη. Διὰ τοῦτο προσέλευσιν δεξάμενος ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας, ἂν εὑρῇ [ἀντιληφθῇ] ὅτι εἰς τὴν σχολαίαν νομὴν οὔτε ὁ σὸς πατὴρ οὔτε οἱ διάδοχοι αὐτοῦ τὸν ἀγοραστὴν ἢ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ τοὺς ἐν οἱαδήποτε τάξει γενομένους εἰσήγαγον, οὐ διστάσει ἀποφήνασθαι ὅτι οὐδὲν μετηνέχθη. Καὶ ἂν σὲ ἐκ τῆς ἀγορασίας ἐπὶ τῷ εἰσαγαγεῖν [τὸν ἀγοραστὴν] εἰς τὴν σχολαίαν νομὴν ἴδῃ ἐνάγεσθαι, ἐκτιμήσει [ἐξετάσει] ἂν τὸ τίμημα καταβέβληται καὶ ἂν ἀνεύρῃ ὅτι τῷ τιμήματι οὐκ ἐγένετο τὸ ἱκανόν, τοῦτο ἀποκατασταθῆναί σοι προνοήσει.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

9. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρηλίαν Ζωΐαν Ἀντίπατραν.* Ἐὰν ἐλάσσων ὑπὸ τοῦ πράτου εἴτε εἰδότος εἴτε ἀγνοοῦντος ἐλέγετο ἡ συντέλεια [τὸ βάρος τῶν φόρων] τοῦ πραθέντος κτήματος καὶ μείζων εὑρέθη, ἐπὶ τοσοῦτον ἐνάγεται, εἰς ὅσον, ἂν ἐγίνωσκεν ὁ ἀγοραστὴς ἀρ-

(1) Βασ. 19, 8, 56 ἐπ.

χῆθεν, ἔλασσον θὰ ἔδιδε τίμημα. Ἐὰν ὅμως τὸ τοιοῦτον βάρος καὶ ἄχθος τῆς λειτουργίας ἐγίνωσκεν, οὐδεμίαν κατὰ τοῦ πράτου ἔχει ἀγωγήν.

Ἐδόθη ἐν Φιλιππουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

10. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Τίτιον Ἄτταλον.* Ὁπότε τὸν πωλητὴν τοῦ κρέατος, τῆς πίστεως τῆς συμφωνίας ρηχθείσης, ἐν τῷ συναρέσαντι χρόνῳ τοῦτο μὴ παραδοῦναι θεματίζεις, διὰ τῆς ἐκ τοῦ ἀγορασθέντος ἀγωγῆς αὐτὸν εἰς ὅσον διέφερέ σοι τότε σοι παρασχεθῆναι παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας ἐνάγειν δύνασαι.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Φλαβίαν Εὐκαρπίαν.* Ἐὰν τὴν δούλην τὴν σοὶ ἐξ αἰτίας πράσεως παραδοθεῖσαν ὁ πράτης ἠλευθέρωσεν, οὐκ ἠδυνήθη παρασχεῖν ἐλευθερίαν [αὐτῇ] ἀλλοτρία γενομένῃ. Εἰ δὲ μετὰ τὴν πρᾶσιν πρὸ τῆς παραδόσεως ἠλευθέρωσε, πλήρει δικαίῳ δεσπότης ὑπάρχων πολίτιδα ρωμαίαν ποιῆσαι [αὐτὴν] οὐκ ἐκωλύετο : προσωπικῆς ἁρμοττούσης σοι ἀγωγῆς ἐναντίον τοῦ πωλητοῦ διὰ τὴν ρηχθεῖσαν πίστιν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τκῦ Ἰανουαρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἅγιν Κρισπῖνον.* Ὥσπερ ὁ κίνδυνος τοῦ ἀλλοιωθέντος οἴνου, ὅστις δῆλος [ὡρισμένος] ἦν ἠγορασμένος, εἰς τὸν ἀγοραστήν, οὕτω καὶ ἡ ὠφέλεια τοῦ αὐξηθέντος τιμήματος ἀνήκει. Ὡς δὲ τοῦτο ἀληθές ἐστιν, οὕτω καὶ δήλης [ὡρισμένης] ποιότητος καὶ μέτρου πωληθέντος οἴνου προσήκει παραφυλακτέαν εἶναι τὴν πίστιν τοῖς συναρέσασι : τούτου δὲ μὴ ἀποκαθισταμένου οὐχὶ περὶ τῆς τοῦ τιμήματος ποσότητος, ἀλλ' εἰς ὅσον διέφερεν ἡ ἐκ τῆς ἀγορασίας ἁρμόζει ἀγωγή.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ προτεραίᾳ τῶν Νονῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

13. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Φλάβιον Ἀλέξανδρον.* Τοὺς καρποὺς μετὰ τὸ συντελεσθὲν νομίμως συνάλλαγμα τοῦ ἀγοραστοῦ σκοπεῖν τὸ πρόσωπον προσήκει, εἰς ὃν καὶ τῶν συντελειῶν τὸ βάρος ἀνήκει καὶ ὁ πράτης τὸ τίμημα μόνον καί, ἐὰν ὑπέρθεσιν παρεγχωρῆσαι ἀποδειχθῇ, τοὺς τόκους ἀπὸ τοῦ καθήκοντος τοῦ δικαστοῦ ἀπαιτεῖν δύναται.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

14. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Ρούσωνα.* Ὁ ἀγοραστὴς τῶν δούλων ὀρθῶς περὶ τῆς παραδόσεως αὐτῶν καὶ περὶ τῆς φυγῆς αὐτῶν ὥσπερ καὶ περὶ τῆς ὑγείας καὶ πλάνητας μὴ εἶναι καὶ πταίσματος [νόξας] ἀπηλλαγμένους ἐπαγγελθῆναι αὐτῷ ὀρθῶς ἀπαιτεῖ.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

15. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Ἀντωνῖνον Αἰλιανόν.* Πέραν τοῦ μέτρου τοῦ πωληθέντος σίτου, δίχα συμφώνου [καὶ] ἐν τῇ καταβολῇ ὑπερθέσεως οὐ γενομένης, οὐδὲν ὁ ἀγοραστὴς ἀπαιτεῖν δύναται.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου

294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

16. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Κύριλλον.* Μετὰ τὴν τελειωθεῖσαν πρᾶσιν τὰς γονὰς μὲν τῶν κτηνῶν τῷ ἀγοραστῇ, τῷ δὲ πράτῃ τὰ δαπανήματα, εἴ τινα καλῇ τῇ πίστει ἐποίησεν, ἀποκαθίστασθαι ὀφείλειν γνωστότατόν ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

17. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἑρμιανὸν καὶ Ἑρμιππον.* Ἐκβληθέντας ὑμᾶς ἐκ τοῦ ἀγροῦ κατὰ βίαν ὑπὸ τοῦ Νέρωνος, ὃν ἔχειν δίκαιον ἐν αὐτῷ ἀρνεῖσθε, ὁμολογοῦντες ἀποδεικνύετε οὐδεμίαν ὑμῖν ἁρμόττειν ἀγωγὴν κατ' ἐκείνου, ἐξ οὗ τῆς πράσεως τὸν ἀγρὸν νέμεσθε. Κατανοεῖτε ὅθεν κινητέον εἶναι κατὰ μίμησιν τοῦ παραγγέλματος ἢ τῆς συγχωρηθείσης [ἐπιτραπείσης] ἀγωγῆς.

50(1)

Ἐάν τις ἑτέρῳ ἢ ἑαυτῷ ἑτέρου ὀνόματι ἢ ἀλλοτρίοις χρήμασιν ἀγοράσῃ.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Μερκάτορα Σεκοῦνδον.* Ἐὰν χρήμασι τοῦ πατρὸς ἀγρὸς καὶ ἀνδράποδα ἠγοράσθησαν, ὅμως ἐπειδὴ τὰς ἀγορασίας τῆς σῆς μητρὸς ὀνόματι γενέσθαι θεματίζεις, ἀγνοεῖν οὐκ ὀφείλεις τῇ παραδόσει τὴν σὴν μητέρα δέσποιναν γεγονέναι. Ἐν τούτοις ἐὰν χρημάτων ἀπαίτησιν ἁρμόζειν διὰ τὴν ἀρίθμησιν τοῦ τιμήματος ὑπολαμβάνῃς, πολιτικῶς κινήθητι [ἐνάγαγε].

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Σεπτιμίαν* Ἐὰν χειραφετηθεῖσιν ὑμῖν τοὺς ἀγρούς, οὓς ὀνόματι ὑμετέρῳ, ὁπότε ἐν τῇ ἐξουσίᾳ διετελεῖτε, ὁ πατὴρ ἠγόρασε, παρέδωκεν ἢ ἐν τῇ νομῇ αὐτῶν τῇ βουλήσει τοῦ πατρὸς ἐγένεσθε, τὴν δεσποτείαν ἐκτήσασθε.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 222 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου καὶ τοῦ Αὐγούστου.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Φάβιον Πατέρνον.* Τὰ ἀνδράποδα, ὧν ἐμνημόνευσας, ἐάν, ὡς θεματίζεις, τῷ σῷ ὀνόματι ὥσπερ καὶ τοῦ σοῦ ἀδελφοῦ, ᾧτινι διεδέξω, ἀγορασθέντα ὑμῖν παρεδόθησαν, κἂν ἐν τῷ τῆς ἀγορασίας συμβολαίῳ περιέχεται ὅτι ἡ σὴ μήτηρ ἠρίθμησε τὰ χρήματα, ἐπιδιώκειν ταῦτα κατὰ τὸ ἔθος τῶν δικαστηρίων οὐ κωλύεσαι.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 228 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μοδέστου καὶ Πρόβου.

4. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι καὶ ὁ Βαλεριανὸς Καῖσαρ πρὸς Αὐρήλιον Κύριλλον.* Κἂν μάλιστα ἐν τῷ τῆς ἀγορασίας ἐγγράφῳ τὸ τῆς πενθερᾶς ὄνομα ἐνέγραψας, ὅμως ἂν τὴν νομὴν κατέχῃς, δεσπότης ἐγένου. Διὰ τοῦτο δὲ τὸ πρᾶγμα ματαίως ὀρρωδεῖς τὴν συκοφαντίαν τῆς γυναικός, κἂν μάλιστα αὕτη τοῦ συναλλάγματος τὰ ἔγγραφα ἔχῃ.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Μαΐου.

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Βέρον.* Ὁπότε λέγεις ὅτι, ἰδίοις σου χρήμασιν ἀγοράζων τὸ κτῆμα, τῆς ποτε γυ-

(1) Βασ. 19, 15.

ναικός σου τὸ ὄνομα μόνον προέθηκας καὶ ὅτι αὕτη ἐξ ἀφορμῆς τῶν τῇ παραφυλακῇ αὐτῆς ἐμπιστευθέντων ἐγγράφων ἐναντίον τῆς καλῆς πίστεως τὴν κυριότητα τούτου τοῦ ἀγροῦ ἰδιοποιήθη, ὁ διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας, κατὰ τὴν πεῖραν αὐτοῦ διαγινώσκων ὅτι ἡ δωρεά, ἡ ὑπὸ τῆς μὴ δεσποίνης γυναικός σου πρὸς τὴν θυγατέρα αὐτῆς γενομένη, οὐδὲν πρόκριμα [βλάβην] τῇ σῇ δεσποτείᾳ ἐπήνεγκε, σοὶ ἀποδεικνύοντι ἀλήθειαν ταῖς σαῖς δεήσεσιν ἐνυπάρχειν μεριμνήσει ἀποκαταστῆσαι τὸ αὐτὸ κτῆμα γιγνομένης ἅμα καὶ τῆς τῶν καρπῶν ἀποτιμήσεως.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 290 ἐπὶ τῆς τετάρτης καὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

6 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Διονύσιον.* Πολὺ διαφέρει, πότερον τῆς σῆς γυναικὸς ἀγοραζούσης τὰ χρήματα ἠρίθμησας καὶ αὐτῇ ἡ νομὴ παρεδόθη, ἢ τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀγορασίας ὑπὸ σοῦ ὀνόματι σῷ γενομένου μόνον τῆς γυ
1 ναικὸς τὸ ὄνομα ὕστερον ἐν τοῖς συμβολαίοις γραφῆναι ἐποίησας. Διότι, εἰ μὲν ἡ σὴ γυνὴ ὀνόματι ἑαυτῆς ἠγόρασε καὶ αὐτῇ παρεδόθησαν τὰ πράγματα καὶ οὐδέ τι ἐκ τούτων εἰς σὲ προσεχώρησεν, οὐκ ἔχεις ἀγωγὴν εἰμὴ περὶ τοῦ τιμήματος κατ' αὐτῆς, εἰς ὅσον σὺ πενέστερος καὶ ἐκείνη
2 πλουσιωτέρα ἐγένετο. Εἰ δὲ ἠγόρασας μὲν σὺ καὶ σοὶ παρεδόθη ἡ νομή, τὸ ὄνομα δὲ μόνον τῆς ποτε γυναικός σου ἐν τῷ συμβολαίῳ γέγραπται, τὸ πραχθὲν πρᾶγμα κρεῖσσον ἢ ἡ γραφὴ
3 ἔχεται. Εἰ δ' ὅμως ἀπ' ἀρχῆς ὑπόθεσιν τῆς γυναικὸς διοικῶν ἠγόρασας ὀνόματι αὐτῆς, τὴν ἐκ τῆς ἀγορασίας ἀγωγὴν οὐδ' ἐκείνῃ οὐδὲ σοὶ προσεκτήσω, καθ' ὅσον σοὶ μὲν οὐ βούλεσαι, ἐκείνῃ δὲ οὐ δύνασαι· οὐ ἕνεκεν ἐν τῷ τῆς δεσποτείας ζητήματι ἐκεῖνος κρείσσων ἔχεται, ᾧ ἡ νομὴ παρεδόθη.

Ἐδόθη ἐν Βιμινατίῳ τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

7. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Γερόντιον.* Ὁπότε δι' ἐκείνων, οἵτινες τὰ σὰ πράγματα διῴκουν, ὕλην ἐλαίου σε ἀγοράσαι καὶ τοῦ συναλλάγματος τὴν πίστιν, ληφθέντος τοῦ τιμήματος, διαρρῆξαι τὸν πράτην θεματίζεις, εἰ μὲν ἐκ τῆς ἀγορασίας τούτων, οἵτινες τῷ σῷ δικαίῳ ὑποκείμενοι ἦσαν, συναλλασσομένων σοι προσεπορίσθη ἀγωγή, διὰ σοῦ ἢ δι' ἐκείνου, ᾧ τινι ἐνετείλω, εἰ δὲ ὅμως αὐτεξούσιοι ὑπάρχοντες κατὰ τὴν σὴν ἐντολὴν τοῦτο τὸ συνάλλαγμα ἐποίησαν καὶ ἑαυτοῖς τὴν τῆς ἀγορασίας προσεπόρισαν ἀγωγήν, διὰ τούτων ἢ δι' ἐκείνων, οἷς οὗτοι ἔδωκαν ἐντολήν, πρόσελθε παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ, ὅστις κατὰ τὴν καλὴν πίστιν, ἥτις ἐν τοῖς τοιούτοις συναλλάγμασι παραφυλάττεσθαι εἴθισται, τὸ ἱκανὸν γενέσθαι προνοήσει.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

8. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μαξίμην Βαλεντίνην.* Ὅστις ἀλλοτρίοις χρήμασιν ἀγοράζει οὐχὶ ἐκείνῳ, οὗτινος τὰ νομίσματα ἦσαν, ἀλλ' ἑαυτῷ τοῦτο μὲν τὴν ἐκ τῆς ἀγορασίας ἀγωγὴν τοῦτο δὲ τὴν δεσποτείαν, ἐὰν ὅμως αὐτῷ παρεδόθη ἡ νομή, προσποριζει. Ὁπότε οὖν ἰσχυρίζεσαι ὅτι ἐξ ἐπικοίνων πραγμάτων [ἐπικοίνου περιουσίας] ὁ σὸς ἐξάδελφος ἠγόρασέ τινα [πράγματα], περὶ τῶν σῶν χρημάτων τοῦτον ἐνάγων ποιῇ-

σεις φρονιμώτερον· διότι ἐμπράγματος ἀπαίτησις περὶ τῶν πραγμάτων τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀγορασθέντων οὐ προσήκει σοι κατ' αὐτοῦ.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ προτεραίᾳ τῶν Νονῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

9. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἐμίνιον Ρουφινιανόν.* Οὐδὲν κωλύει ἄλλου τὰ χρήματα ἀριθμοῦντος εἰς ἄλλον ἢ ἑκατέρου συναλλασσομένου τῇ συναινέσει ἢ ἄρα τοῦ πράτου μόνον βουλομένου τὴν δεσποτείαν μεταφέρεσθαι : καὶ τούτου φανερῶς τεθεσπισμένου, ἵνα μεταξὺ ἀπόντων διὰ μέσου προσώπου ἢ δι' ἀγγέλου ἢ δι' ἐπιστολῆς τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα συντελεῖσθαι δύνηται.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ πέμπτῃ τῶν Νονῶν . . . . 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

51 (1).

Περὶ ἀλλοτρίων πραγμάτων μὴ ἐκποιητέων καὶ περὶ ἀπηγορευμένης τῶν πραγμάτων ἐκποιήσεως ἢ ὑποθήκης.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Κατττιανὸν στρατιώτην.* Ἐὰν παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ Ἰουλιανὸς οὐδενὶ δικαίῳ ὀχυρούμενος τοὺς σοὺς δούλους εἰς εἰδότας [τοῦτο] ἐπώλησε, κελεύσει τοὺς ἀγοραστὰς τούτους σοι ἀποκαταστῆσαι. Ἐὰν δὲ ἠγνόησαν καὶ αὐτῶν ἐγένοντο, τὸ τίμημα αὐτῶν σοι καταβαλεῖν τὸν Ἰουλιανὸν κελεύσει.

Ἐδόθη τῇ ἑνάτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουλίου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Γρατίαν Αἰλίαν.* Τοῦ ἀνδρὸς πωλοῦντος πρᾶγμα τοῦ σοῦ δικαίου, ἂν συναίνεσιν μὴ παρέσχες, κἂν ἔτι τῇ σῇ σφραγῖδι τὸ τῆς πωλήσεως ἔγγραφον ἀπάτῃ κατασχεθεῖσα ἐσφράγισας, ἐν τούτοις τὸ τοιοῦτον ἐπινόημα τῷ ἀγοραστῇ μὴ ἐπακολουθησάσης χρησικτησίας ἢ τῇ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ μὴ ὀχυρωθέντι οὐδεμίαν παρασχεῖν δύναται ἀσφάλειαν.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Βαλεριανόν.* Τῷ τῇ πωλητρίᾳ διαδεχομένῳ κατὰ τὸ κληρονομικὸν δίκαιον τὴν ὀρθῶς συντελεσθεῖσαν πρᾶσιν ἀνατρέπειν καὶ τὴν δεσποτείαν ἀνακαλεῖν οὐκ ἔξεστιν. Ἀλλὰ καὶ ἂν ταύτην ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ προσώπου διεκδικῇ, ἢ τῇ ἐνστάσει τοῦ κακοῦ δόλου, ἂν ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπιλέξῃς, σαυτὸν προστατεύειν ἢ ἐκνικηθέντος τοῦ πράγματος, κἂν τῇ ὑποδειχθείσῃ δικαιολογίᾳ μὴ ἠβουλήθης χρήσασθαι, εἰς ὅσον διαφέρει σοι δυνήσῃ ἐνάγειν.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Δομίτιον Ἀφόβιον.* Τὰ ἀνδράποδα τοῦ πατρός, ὅστις ἀγρὸν παρὰ τοῦ Φιλίππου ἐμισθώσατο, προσποριθείσης σοι τῆς διαδοχῆς [κληρονομίας], τῷ δεσπότῃ ἀγροῦ ὑπὲρ τῶν χρεῶν ἀντὶ καταβολῆς ἡ σὴ μήτηρ διδοῦσα οὐδέν σοι ἀφελεῖν ἠδυνήθη. Καὶ διὰ τοῦτο ἐὰν σὺ μείζων τῶν εἴκοσι πέντε ἐνιαυτῶν γενόμενος τὸ ὑπ' αὐτῆς διοικηθὲν πρᾶγμα μὴ ἐνέκρινας, προσφερομένου τοῦ χρέους, εἰ μὴ ταῦτα ὁ ἐκμισθωτὴς δικαίῳ ἐνεχύρου

(1) Βασ. 19, 8, 71 ἐπ.

αὐτῷ ὑποτεθέντα ἐπώλησεν, ἀπαιτεῖν δυνήσῃ.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

5. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Αἴγυπτον.* Ἐὰν τὸν σὸν ἀγρὸν ὁ πατὴρ μετὰ τὴν χειραφεσίαν σοῦ μὴ συναινοῦντος ἐπώλησε καὶ αὐτῷ μὴ διεδέξω οὐδ' ὁ νεμόμενος τῇ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ ὠχύρωται, τοῦτόν σοι ἐνάγοντι ὁ τῆς ἐπαρχίας διοικητὴς ἀποδοθῆναί σοι συντελέσει.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μ. . . 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

6. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Ῥοῦφον.* Οὐδεὶς τὰ πράγματα τὰ εἰς σὲ ἀνήκοντα μὴ ὑποκείμενα δὲ ἑαυτῷ οὐδ' ἀπὸ λειτουργήματος τὴν τοῦ πωλῆσαι ἐξουσίαν ἔχων πιπράσκων τί ποτέ σε βλάπτειν ἠδυνήθη.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου.

7. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Θεσπίζομεν, εἴτε ὁ νόμος τὴν ἀπαλλοτρίωσιν διακωλύει εἴτε ὁ διαθέτης τοῦτο ἐποίησεν εἴτε σύμφωνον τῶν συναλλαξαμένων τοῦτο παρεδέξατο, μὴ μόνον τὴν τῆς δεσποτείας ἀπαλλοτρίωσιν ἢ τῶν ἀνδραπόδων τὴν ἐλευθέρωσιν εἶναι ἀπαγορευτέαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς ἐπικαρπίας δόσιν ἢ τὴν ὑποθήκην ἢ τοῦ ἐνεχύρου τὸν δεσμὸν παντελῶς ἀπαγορεύεσθαι: ὁμοίῳ δὲ τρόπῳ καὶ δουλείας μηδαμῶς ἐπιτίθεσθαι μηδὲ τὸ τῆς ἐμφυτεύσεως συνάλλαγμα, εἰ μὴ ἐν τούτοις μόνον τοῖς θέμασιν, ἐν αἷς τῶν διατάξεων ἡ αὐθεντία ἢ τοῦ διαθέτου ἡ βούλησις ἢ τῶν συμφώνων ἡ δύναμις, ἥτις τὴν ἀπαλλοτρίωσιν ἀπηγόρευσε, τί τοιοῦτον γίγνεσθαι ἐπέτρεψεν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου.

52 (2).

Περὶ τῆς τῶν κοινῶν πραγμάτων ἐκποιήσεως.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἀπολλόδωρον ἀνάκλητον.* Εἰ οὐδεμία χρησικτησίας προνομία ἢ μακρᾶς σιγῆς παραγραφὴ τὸν ἀγοραστὴν τοῦ κτήματος, ὅπερ ὑπὸ τῶν συγκληρονόμων τοῦ σοῦ πατραδέλφου πωληθὲν ἀναφέρεις, κατὰ τὸν μέρος ὠχύρωσεν, ἢ ἐπὶ τῷ πράγματι ἀγωγὴ ἀκήρατος διαμένει: εἰ δὲ τὸ ὑπάρχον [τὸ ἰσχῦον] δίκαιον ἀσφάλειαν τῷ ἀγοραστῇ παρέσχεν, ἔσται σοι ἡ κρίσις ἐλευθέρα τοῦ ἐνάγειν ἐκείνους, οἵτινες ὡς πρὸς τὴν μερίδα [σου] πάνυ ἀθέμιτον πρᾶσιν ἐτέλεσαν.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἐρεννιανὸν στρατιώτην.* Πολὺ διαφέρει, πότερον οἱ σοὶ συγκληρονόμοι τὸ ἐπίκοινον κτῆμα ἐπώλησαν, ἢ τὸ δημόσιον [ὁ φίσκος], ἐπειδὴ μέρους δεσπότης ἦν, τὸ ὅλον κατὰ τὸ οἰκεῖον προνόμιον ἐπώλησεν. Διότι, εἰ μὲν ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἐγένετο ἡ πώλησις, οὐδενός ἐστι λόγου ἵνα διαρρηχθῇ ἡ πίστις αὐτῆς. Εἰ δ' ὅμως οἱ συγκληρονόμοι τὸ ὅλον ἐπώλησαν, κἂν ὁ ἀγοραστὴς ὑπὸ τούτων ἐκταχθεὶς μέρος τοῦ τιμήματος τῷ δημοσίῳ κατέβαλε καὶ τὸ ἄλλο εἰς γραμματεῖον κατήνεγκεν, ὅμως τῇ σῇ μερίδι ἡ πρᾶσις αὕτη οὐ δύναται ἀντικεῖσθαι.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Εὐσέβιον.* Ψευδῶς συνεβουλεύθη σοι [οὐκ ὀρθῶς φρονεῖς] τοῦ ἐπικοίνου πράγματος τὸ ἐξ ἀδιαιρέτου μέρος, πρὶν ἢ τὸ διαιροῦν τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον ἀπαγγελθῇ, μόνον τῷ κοινωνῷ οὐχὶ δὲ καὶ ἐξωτικῷ δύνασθαι πιπράσκεσθαι.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Φεβρουαρίου . . . ἐπὶ τῆς ὑπατείας. . .

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Οὐλπιανὸν στρατιώτην.* Τὴν μὲν σὴν μερίδα [σοῦ] στρατευομένου ἐκποιεῖν ὁ σὸς ἀδελφὸς οὐκ ἠδυνήθη. Οὐδὲ προσήκει ὅμως τῇ στρατιωτικῇ βαρύτητι ἀπαιτεῖν [σε] ἵνα καταβαλλομένου τοῦ τιμήματός σοι ἀποκατασταθῇ τὸ μέρος αὐτοῦ [τοῦ ἀδελφοῦ].

Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ὀλυμπιανόν. Ἐὰν μείζων τῶν εἴκοσι πέντε ἐγιαυτῶν ὥσπερ ἴδια ἀγνοῶν ἐπίκοινα μετὰ τῶν σῶν ἀδελφῶν κτήματα ἐπώλησας, κἂν μηδὲν ἔγγραφον παρενέβη μηδέ τι εἰδικῶς συνεφωνήθη, τοῦ ἀλλοτρίου μέρους ἐνικήσεως ἐπακολουθησάσης εἰς ὅσον διέφερε τὸν ἀγοραστὴν ὀφείλεις καταβάλλειν.

53 (1).

Τοῖς πρᾶγμα ἀλλότριον διοικοῦσιν μὴ ἀπαγορεύεσθαι τῆς τῶν ἰδίων πραγμάτων ἀπαλλοτριώσεως.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Πουβλικίαν Καπριόλαν.* Οὐκ ἔστιν ἀπηγορευμένον τοῖς ἐπιτρόποις ἢ κηδεμόσι, κἂν ἔτι ἐκ τούτου τίτλῳ δεδικασμένου ὀφειλέται ὑπάρχωσι, σὺν τῇ αἰτίᾳ [προσαυξήμασιν] αὐτῶν τὰ ἴδια πράγματα ἐκποιεῖν. Ἠδύνατο ὅθεν ὁ σὸς κηδεμὼν τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ σὺν τῷ βάρει αὐτοῦ ὑποθέσθαι τῷ ἡμετέρῳ δημοσίῳ: διότι καὶ ἰδιώτῃ ἠδύνατο ἂν [τοῦτο ποιῆσαι].

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Ἰουνίου 205 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀντωνίνου καὶ Γέτα.

54 (2).

Περὶ τῶν συμφώνων τῶν μεταξὺ ἀγοραστοῦ καὶ πράτου συντιθεμένων

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Κλαυδίαν Διοτίμην.* Εἰ τούτῳ τῷ ὅρῳ κτῆμα ἐπώλησας, ἵνα, εἰ μὴ εἴσω δήλου χρόνου τὸ τίμημα καταβληθῇ, ἡ ἀγοράστρια τῶν ἀρραβώνων ἐκπίπτῃ καὶ ἡ δεσποτεία εἰς σὲ ἀνήκῃ, ἡ πίστις τοῦ συναλλάγματος παραφυλακτέα ἐστίν.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν..... 216 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Σαβίνου καὶ τῆς τοῦ Ἀκυϊλλίνου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Χαρίσιον στρατιώτην.* Εἰ τὸν ἀγρὸν οἱ σοὶ γονεῖς τούτῳ τῷ ὅρῳ ἐπώλησαν, ἵνα, εἴτε αὐτοὶ εἴτε οἱ κληρονόμοι αὐτῶν τῷ ἀγοραστῇ τὸ τίμημα ὁποτεδήποτε ἢ εἴσω δήλων χρόνων προσφέρωσιν, ἀποκαθιστῶνται, καὶ σοῦ ἑτοίμου ὄντος τὸ ἱκανὸν ποιεῖν τῇ εἰρημένῃ αἱρέσει [εἰ] ὁ κληρονόμος τοῦ ἀγοραστοῦ μὴ πειθαρχεῖ, ὅπως ἡ πίστις τοῦ συναλλάγματος παραφυλαχθῇ, ἡ ἀγωγὴ ἐκ τῶν προγεγραμμένων ῥημάτων. ἢ ἐκ τοῦ πραθέντος δοθήσεταί σοι, λαμβανομένων ὑπ' ὄψει ἐκείνων, ἅπερ μετὰ τὴν προσενεχθεῖσαν ἐκ τοῦ συμφώνου ποσότητα ἐκ τούτου τοῦ ἀγροῦ εἰς τὸν ἀντίδικον περιῆλθον.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Σεπτεμβρίου 222 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουσιος πρὸς Φή-*

(1) Βασ. 19, 8, 76 ἐπ.

(1) Βασ. 19, 16. — (2) Βασ. 19, 1, 88 ἐπ.

λικα στρατιώτην. Ὅστις τούτῳ τῷ ὄρῳ κτῆμα ἐπώλησεν, ἵνα, εἰ μὴ τὸ ὑπόλοιπον τίμημα εἴσω δήλου χρόνου ἀποκατασταθῇ, εἰς ἑαυτὸν ἐπαναστρέφηται, εἰ μὴ παρακλητικὴν παρέδωκε νομήν, τὴν τοῦ πράγματος διεκδίκησιν οὐκ ἔχει, ἀλλ' ἀγωγὴν ἐκ τοῦ πραθέντος.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν εἰδῶν τοῦ Ἰουλίου.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Κλαύδιον Ἰουλιανὸν καὶ Ἡροκουλιανόν.* Τῆς καταπιστευθείσης πωλήσεως τὸν ὅρον ἐκγυμνάζειν οὐ δύναται ὅστις μετὰ τὴν ὁρισθεῖσαν πρὸς καταβολὴν τοῦ τιμήματος ἡμέραν οὐχὶ τὴν τοῦ πράγματος διεκδίκησιν ἐπιλέξασθαι, ἀλλὰ τῇ ἀπαιτήσει τῶν τόκων τοῦ τιμήματος ἀκολουθεῖν προὐτίμησεν.

5. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Αὐρήλιον Λογγῖνον ἀνάκλητον.* Ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πωλήσεως εἰ συνεφώνησας ἵνα ἐκεῖνος, πρὸς ὃν ἐπώλησας τὸ κτῆμα, τοῦ τιμήματος τοῦ βραδύτερον καταβαλλομένου τόκους σοι ἀποτίνῃ, οὐχὶ ἀδίκως φρονεῖς καὶ τούτους προσέλευσιν δεξαμένου τοῦ ἄρχοντός σοι ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ παρέχεσθαι ὀφείλειν. Διότι εἰ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ συναλλάγματος μὴ συνεφώνησας, ἂν ἤρξω κινεῖν, ἀπὸ ὑπερθέσεως μόνον τόκους τοῦτο μὲν παρ' αὐτοῦ τοῦ ὀφειλέτου, τοῦτο δὲ παρ' ἐκείνου, ὅστις εἰς πᾶσαν τὴν αἰτίαν τοῦ ἀγορασθέντος τὴν ἑαυτοῦ πίστιν ἐδέσμευσε, νομίμως ἀπαιτήσεις.

6. *Οἱ αὐτοκράτορες Κᾶρος, Καρῖνος καὶ Νουμεριανὸς Αὔγουστοι πρὸς Ὀλύβριον Ρωμῆλον.* Ὁπότε μνημονεύεις ὅτι τὸν σὸν ἀγρὸν ληφθέντος ὑπ' ὄψει ὡρισμένου πράγματος μεταξὺ ὑμῶν ἐπὶ εὐτελεῖ τιμήματι εἰς ἄλλον μετήνεγκες, δυνήσεται τοῦτο τὸ πρᾶγμά σοι μὴ εἶναι πρὸς περιγραφήν, ὁπόταν, μὴ ἐκπληρωθείσης τῆς τοῦ ἐπαγγελθέντος πίστεως, τῆς σῆς δεσποτείας τὸ δίκαιον εἰς τὴν ἑαυτοῦ αἰτίαν ἐπαναστρέφεσθαι προσήκῃ. Καὶ διὰ τοῦτο προσέλευσιν δεξάμενος ὁ ἄρμόδιος δικαστὴς τὸν ἀγρὸν, οὗτινος μνείαν ποιεῖσαι, ἀποκατασταθῆναί σοι μετὰ τῶν ἑαυτοῦ καρπῶν δίχα τινὸς ἐμπαιγμοῦ [ὑπεκφυγῆς] τῇ αὐθεντίᾳ αὐτοῦ συντελέσει, μάλιστα δὲ ὁπότε τὸ ἀντίθετον μέρος, λαβὸν τὰ νομίσματα αὐτοῦ, οὐδεμίαν δύναται δοκεῖν πάσχειν ἀδικίαν.

7. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καῖσαρες πρὸς Φαβιανὸν Μοῦσκον.* Ἐὰν παρὰ σοῦ ἠγόρασεν ἐκεῖνος, οὗ ἐμνημόνευσας, καὶ συνεφωνήθη, ἵνα, εἰ εἴσω δήλου χρόνου καταβληθῇ ἡ δοθεῖσα ποσότης, ἀναγόραστον ᾖ τὸ πρᾶγμα, συγχωρηθῆναι [ἀφεθῆναι] ταύτην τὴν συμφωνίαν ἀπὸ ἡμετέρας ἀντιγραφῆς οὐχὶ νομίμως αἰτεῖσαι. Ἀλλ' ἐὰν ἀποκρύπτῃ ἑαυτόν, ἵνα τῷ δικαίῳ τῆς δεσποτείας τοῦτο τὸ πρᾶγμα παρακατάσχῃ, τῇ τῆς παραγγελίας καὶ σφραγίσεως καὶ καταθέσεως θεραπείᾳ κατὰ τῆς ἀπάτης δύνασαι περὶ τοῦ σοῦ δικαίου προνοήσασθαι.

8. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐξάνωνα.* Τὴν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ συναλλάγματος μεταξὺ ἀγοραστοῦ καὶ πράτου γενομένην συμφωνίαν ἀκεραίαν παραφυλάττεσθαι, ἐὰν ἀπὸ ταύτης διὰ μεταγενεστέρου συμφώνου μὴ γένηται ὑπαναχώρησις, βέβαιόν ἐστιν.

9. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις οὕτω συμφωνῇ ἐν τῷ τῆς πωλήσεως ἢ ἀπαλλοτριώσεως συναλλάγματι, ἵνα τῷ νέῳ δεσπότῃ μηδενὶ τρόπῳ συγχωρῆται ἐν τῷ πραθέντι τόπῳ ἢ κατ' ἄλλον τρόπον ἑαυτῷ συγκεχωρημένον μνημεῖον ἀνεγείρειν ἢ

κατ' ἄλλον τρόπον τοῦ ἀνθρωπίνου δικαίου [αὐτὸν] ἐξαιρεῖν, θεσπίζομεν, καίτοι τοῦτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀμφεβάλλετο, ἵνα τὸ τοιοῦτο σύμφωνον ἐκ τοῦ ἡμετέρου νόμου θάλπηται καὶ ἀκέραιον παραμένῃ. Διότι ἴσως πολὺ διέφερεν αὐτῷ ἵνα μὴ προστεθῇ αὐτῷ γείτων, ὃν οὐ μόνον οὐκ ἐβούλετο, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ οὗ εἰδικῶς ἀπηγόρευται. Διότι ὁπότε ὁ πωλητὴς ἢ ὁ ἄλλος ἐκποιῶν οὐκ ἄλλῳ ὅρῳ τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον μεταφέρειν ἠνέσχετο εἰμὴ τῇ τοιαύτῃ πεποιθὼς συμφωνίᾳ, πῶς ἐστιν ἀνεκτὸν βλάβην τινὰ ὑπομένειν αὐτὸν ἐκ διαφόρου ἑρμηνείας;

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

55 (1).

Ἐὰν δοῦλος ἐξακτέος [πρὸς ἐξαγωγὴν] πωλῆται

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Πετρωνίαν Φλοβίλλαν.* Τὰ κατὰ τὸν ὅρον τῆς πωλήσεως ἐξαγόμενα ἀνδράποδα ὑπὸ τὴν συμφωνίαν [ἐπαγγελίαν] τῆς τῆς χειρὸς ἐπιθέσεως [τοῦ ἐπιβαλεῖν χεῖρα τὸν πράτην, ἂν ἐπανέλθωσιν], τὴν ἐλευθερίαν παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ ἢ τοῦ διαδεξαμένου εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, πρὶν ἢ ἡ πίστις ρηχθῇ, λαμβάνειν δύνανται. Ταῦτα ὅμως ὑπὸ τοῦ δημοσίου μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν διεκδικοῦνται καὶ εἰς διηνεκῆ δουλείαν κατὰ τοῦτον τὸν νόμον πωλοῦνται, ὁπότε ἐν ἐκείναις ταῖς πόλεσιν ἀναστρέφονται, ἃς οἱ συναλλασσόμενοι ἐξήρεσαν. 2. Πρὸ δὲ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἐπιτιθέναι χεῖρα ἡ ἐξουσία οὐκ ἀπαγορεύεται [τῷ πράτῃ] καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀπαιτοῦνται εἰς τὸ δημόσιον [εἰς λογαριασμὸν τοῦ δημοσίου].

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 200 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Σεβήρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βικτωρίνου.

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Σέζον Νέδομον.* Εἰ, ἵνα χειρὸς ἐπιβολὴν ἔχῃς, ἠσφαλίσω σαυτὸν [συνεφώνησας], τῷ σῷ δικαίῳ χρήσασθαι δύνασαι. Εἰ δὲ τοῦτο παρέλιπες καὶ ποινὴν ἐπηρώτησας, ὁ μὲν ἄνθρωπος τῷ δημοσίῳ περιῆλθε, σὺ δὲ τὴν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴν ἔλαβες. Ἐν πᾶσιν ὅμως ζητεῖται, ἂν τῇ βουλήσει τοῦ δεσπότου εἰς τὸν ἀπηγορευμένον τόπον ἦλθεν [ὁ δοῦλος].

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 200 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Σεβήρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βικτωρίνου.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Νόβιον ἀπελεύθερον.* Ἡ δούλη, ἥτις ἐξακτέα [πρὸς ἐξαγωγὴν] ἐπωλήθη καὶ οὐκ ἐξήχθη, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ, τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει διατρίβοντος, ἠγοράσθη καὶ ἀπηλευθερώθη, ἐναντίον τοῦ ὅρου τῆς πωλήσεως ἐλευθέρα γενέσθαι οὐκ ἠδυνήθη: καὶ διὰ τοῦτο προσέλευσιν δεξάμενος ὑπὸ σοῦ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος τὰ κἀθήκοντα αὐτοῦ ἐπιτελέσει.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαρτίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Αὐρήλιον Παπίαν.* Ἐκπλήσσομαι, διότι διαβεβαιοῖς ὅτι ὑπὸ τῶν σῶν δούλων ἐπωλήθης σὺ ὁ δεσπότης αὐτῶν ὑπὸ τοῦτον τὸν ὅρον, ἵνα μὴ ἐν τῇ πατρίδι διατρίβῃς, καὶ λέγεις ὅτι ἀπηλευθερώ-

(1) Βασ. 19.—Πρβλ. Πανδ. 18.

θης ὑπ' ἐκείνου, πρὸς ὃν ὁ πρῶτος ἀ-
1 γοραστὴς ἐπεπράκει σε. Διὰ τοῦτο ὁ ἁρμόδιος δικαστὴς κατ' ἐκείνου, ὃν παρόντα εἶναι λέγεις, τὴν ἑαυτοῦ διάγνωσιν παρέξει καί, ἂν ἡ ἀλήθεια τῇ κατηγορίᾳ πρόσεστι, τὸ κατάρατον [ἀνόσιον] ἔγκλημα εἰς παράδειγμα κεφαλικῇ ποινῇ διεκδικήσει. 2 Ἀλλὰ μέχρις ὅτου ἀποδείξῃς ὅσα προβάλλεις [προτείνεις], ἡ σὴ κατάστασις δοκεῖ εἶναι ὁποία ἐν σοὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν εὑρηται [καταλαμβάνεται].

Ἐδόθη τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Σεξτιανὸν Σεραπίωνα.* Ὅστις ἐπὶ τῷ ἐξαχθῆναι ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πόλεως ὑπὸ τοῦ δεσπότου πωλεῖται, οὐδὲ ἐν τῇ πόλει Ῥώμῃ διατρίβειν ὀφείλει : ὅστις δ' ἐκ ρητῆς ἐπαρχίας [ἔδει ἵνα ἐξαχθῇ], οὐδ' ἐν τῇ Ἰταλίᾳ. Ἐὰν ὅθεν ἐναντίον τοῦ τεθέντος ὅρου γενόμενόν [τι] ἀποδεικνύειν δύνασαι, ποίησαι χρῆσιν τοῦ δικαίου, ὅπερ διὰ τοῦτό σοι ἁρμόττει

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 225 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Φούσκου καὶ τῆς τοῦ Δέξτρου.

56 (1).

Ἐὰν ἀνδράποδον οὕτω πραθῇ, ὅπως μὴ προσθῇ [ἐκπορνευθῇ].

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Σωκράτη.* Ὁ ἔπαρχος τῆς πόλεως ἡμέτερος φίλος ἐκείνην, ἥτις οὕτως ἐπωλήθη, ἵνα, εἰ προσταθῇ [ἐκπορνευθῇ], ἐξουσία τοῦ ἀποσπᾶν [αὐτὴν] ὑπάρχῃ παρ' ἐκείνῳ, ᾧ κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ θείου Ἀδριανοῦ τοῦτο προσήκει, τοῦ ἀπάγειν ποιήσει εὐχέρειαν : εἰ δὲ παρατηρήσει ὅτι οὗτος ἠνέσχετο ἐναντίον τοῦ ὅρου, ὃν αὐτὸς ἐξήγγειλεν, ἵνα ἐν αἰσχρῷ χρηματισμῷ [πορνείᾳ] ἡ γυνὴ ἔχηται, τῆς ἐλευθερίας ἁρμοττούσης κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ αὐτοῦ ἡγεμόνος, προσαχθῆναι ταύτην παρὰ τῷ πραίτωρι, οὗτινος περὶ αἰτίας ἐλευθερίας ἡ δικαιοδοσία ἐστίν, ἵνα ἡ δίκη διαρρυθμισθῇ [συζητηθῇ], κελεύσει. Διότι οὐδ' αἴρεται [παραμελεῖται] ἡ δύναμις τοῦ ὅρου, ὃν ἅπαξ συνωμολόγησε [περιέλαβε], διότι ἡ δεσποτεία [τοῦ ἀνδραπόδου] διὰ πλειόνων προσώπων ἀγοραστῶν εἰς τὸν Πρίμον, ὅστις προέστησεν [ἐξεπόρνευσεν αὐτήν], δίχα ὅρου ὁμοίου περιῆλθεν.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Σεβῆρον.* Τὴν γυναῖκα, ἣν οὕτω πράθῆναι θεματίζεις, ὅπως μὴ προσταθῇ [ἐκπορνευθῇ] ἤ, ἂν προσταθῇ, ἵνα ἐλευθέρα ᾖ, διὰ τῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς προσάγεσθαι παρὰ τῷ δικαστηρίῳ χρὴ ἵνα, ἂν ἀμφισβήτησις ἐπιφέρηται τῷ συμφώνῳ (ὅπερ ὅμως ἂν ἀληθές ἐστιν ἡ ἐλευθερία τῇ γυναικὶ τῆς αἱρέσεως ἐξιούσης προσήκει), συζητῆται ἡ δίκη παρ' ἐκείνῳ, ᾧ τινι ἀνήκει ἡ διάγνωσις περὶ τοῦδε τοῦ πράγματος. Ὁ ὅρος δ' οὗτος, κἂν μὴ περιελήφθη [ἐνεγράφη] ἐν τοῖς τῆς πράσεως συμβολαίοις, κἂν μάλιστα ἐπιστολῇ ἢ ἀγράφως γενόμενος δείκνυται, κρατεῖ.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Δεκεμβρίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τοῦ Αἰλιανοῦ.

(1) Βασ. 19, 17.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Αὐρήλιον Αἴλιον.* Ἐκείνην, ἥτις οὕτως ἐπωλήθη, ἵνα μὴ τῷ σώματι χρηματισμὸν ποιῆται, μηδ' ἐν πανδοχείῳ προσήκει προφάσει ὑπηρεσίας προβάλλεσθαι, ἵνα μὴ περιγραφῇ τῷ εἰρημένῳ ὅρῳ γίγνηται.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἰανουαρίου 225 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Φούσκου καὶ τῆς τοῦ Δέξτρου.

57 (1).

Ἐὰν ἀνδράποδον οὕτω πραθῇ, ὅπως ἐλευθερωθῇ ἢ τοὐναντίον.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Πατρικένσην.* Ἐὰν ὁ Πατρόκλιος, ἀφ' οὗ σε τῇ Ἑρμίᾳ δωρεᾶς ἕνεκεν ἔδωκε ὅρου τεθέντος, ἵνα, ἂν ἐπὶ πέντε καὶ δέκα συνεχῆ ἔτη ὑπηρέτεις, εἰς ἐλευθερίαν προάγησαι οὕτως, ἵνα πολίτης Ρωμαῖος ὑπάρχῃς, παραδραμόντος τοῦ χρόνου, ἂν μόνον ὁ Πατρόκλιος μὴ ἐγένετο ἐναντίας βουλήσεως [μὴ ἔσχεν ἀντίθετον βούλησιν] ἢ ἂν ἤδη ἐτελεύτησεν, εἰς τὴν ἐλευθερίαν περιῆλθες, ἐπειδὴ ἤρεσε μὴ μόνον πρὸς τοὺς πιπρασκομένους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς δωρουμένους, τοῦτον τὸν ὅρον, ἵνα ἀπελευθερῶνται, προσήκειν, οὐδ' ἠδύνατό σε, ἅπαξ μετενεχθείσης τῆς δεσποτείας εἰς τὴν Ἑρμίαν, ὕστερον ἄλλῳ ὁ Πατρόκλιος πωλεῖν : καὶ διὰ τοῦτο οὐχὶ περὶ παρασχετέας σοι ἐ λευθερίας, ἣν ἐκ τῆς διατάξεως ἤδη ἐκέκτησο, δικάζεσθαι ὤφειλες, ἀλλὰ τὴν ἐλευθερίαν, ἣν εἰλήφεις, διεκδικεῖν [ὑπερασπίζειν].

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Νοεμβρίου 222 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Εὐτυχιανόν.* Ἐὰν τούτῳ τῷ ὅρῳ ὁ Χρήστης τὸν δοῦλον, ἀλλὰ καὶ φυσικὸν υἱὸν [αὐτοῦ] ἐπώλησεν, ὅπως ὁ ἀγοραστὴς ἐλευθερώσῃ αὐτόν, κἂν μάλιστα μὴ ἠλευθερώθη, ἐκ τῆς διατάξεως τῶν θείων Μάρκου καὶ Κομμόδου πρὸς τὸν Αὐφίδιον Βικτωρῖνον ἐλεύθερός ἐστιν.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Δεκεμβρίου 222 ἐπὶ τῆς ὑποτείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Φουλκίνιον Μάξιμον.* Ἐὰν ἡ Ἰοῦστα τῷ Σατουρνίνῳ παιδίσκην ὀνόματι Φίρμαν ἄγουσαν τότε τὸ ἕβδομον ἔτος ὑπὸ τόνδε τὸν ὅρον ἐπώλησεν, ἵνα, ὁπότε ἔξει εἴκοσι καὶ πέντε ἐνιαυτούς, ἐλευθέρα γένηται, κἂν μάλιστα τὸ γεγονὸς τῆς ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ παρασχετέας ἐλευθερίας ἐν τῷ συμφώνῳ μὴ ἐντέτακται, ἀλλ' ἵνα ἐλευθέρα ὑπάρχῃ ἐρρήθη, ὅμως τῇ διατάξει τῶν θείων Μάρκου καὶ Κομμόδου χώρα ἐστί. 1 Καὶ διὰ τοῦτο, συμπληρωθέντος τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους, ἡ Φίρμα ἐλευθέρα ἐγένετο, οὐδ' ἀντίκειται αὐτῇ, ὅτι τῷ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει ἠλευθερώθη, ἥτις ἤδη ἀπὸ τῆς διατάξεως ἐλευθέρα ἦν : καὶ ἐκεῖνος, ὃν μετὰ τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος ἀπὸ σοῦ συλληφθέντα ἔτεκεν, εὐγενής ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Κορνηλίαν Ἰουκούνδαν.* Ἐὰν ἐκεῖνος, ὅστις τίμημα ὑπὲρ σοῦ εἰλήφει, ἵνα ἐν τῷ ὁρισθέντι χρόνῳ δωρήσηταί σοι τὴν ἐλευθερίαν, ὑπέρθεσιν

(1) Βασ. 19, 7.—Πρβλ. 18. 7.

τῇ ἐπαγγελθείσῃ ἐλευθερίᾳ παρέσχε, ἐξ ἐκείνου [τοῦ χρόνου] σε ἐλευθέραν γεγονέναι φανερόν ἐστιν, ἐξ οὗ, ἐν ᾧ ἠδύνατο δοθῆναι ἡ ἐλευθερία, οὐ παρεσχέθη. Καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἀπὸ σοῦ τεχθέντας εὐγενεῖς δοκεῖν γεννηθέντας οὐκ ἐστιν ἀβεβαίας γνώμης.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 240 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Σαβίνου καὶ Βενούστου.

5. *Ὁ αὐτὸς Αὐγουστος πρὸς Αὐρήλιον Μαρῖνον.* Ἐκεῖνα δὴ τὰ ἀνδράποδα, ὧν ἡ πρᾶσις τόνδε τὸν ὅρον προσέλαβεν, ἵνα μὴ εἰς ἐλευθερίαν περιαχθῶσιν, κἂν ἐλευθερωθῶσι, κτήσασθαι ἐλευθερίαν οὐ δύνανται Διότι οὐδ' ἡ αἵρεσις, ἥτις τῷ προσώπῳ ἐκείνου συνημμένη ἐστί, μεταβληθῆναι δύναται διὰ πράξεως ἐκείνου, ὅστις ὑπὸ 1 τοῦτον τὸν ὅρον ἠγόρασεν. Οὐδ' ὅμως, εἴ τις ἀπαίτησις ποινῆς προσετέθη τῇ αἱρέσει μὴ παραφυλαττομένῃ, δικαίαν τοῦ ἀπαιτεῖν ἀπένειμεν 2 αἰτίαν Τίνι λοιπὸν λόγῳ δυνήσεταί σε καλεῖν εἰς τὸ καθῆκον τοῦ ἐπιτρόπου [ἐκεῖνος], ὅστις τοῦτον τὸν ὅρον τῇ πράσει ἔδωκε, νοεῖσθαι οὐ δύναται, ἐπειδὴ οὐδ' ἐν τοῖς τῶν ἰδιωτῶν συναλλάγμασιν ὁ φίσκος παρεντίθεσθαι ἑαυτὸν ὀφείλει καὶ τὰ γράμματα πρός σε πεμφθέντα τοῦ προσώπου πρᾶξιν, εἰ μὴ σὺ αὐτὸς ἀπελευθερώσεις, οὐ περιέχουσιν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 240 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Σαβίνου καὶ Βενούστου.

6. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἑλβιδίαν Ρουφίναν.* Ἐὰν τὴν παιδίσκην ὑπὸ τοῦτον τὸν ὅρον ἐπώλησας, ἵνα ἐλευθερωθῇ καί, ἂν μὴ ἐλευθερωθῇ, ἑκατὸν χρυσῖ παρασχεθῶσι, μὴ παραφυλαττομένης τῆς πίστεως οὐδὲν ἧττον ταύτην ἁρπαγῆναι ἐκ τοῦ στίγματος [ἴχνους] τῆς δουλείας εἰς τὴν ἐλευθερίαν, ἥτις παρασχεθῆναι ἠδυνήθη, ὁμολόγηται, οὐδὲ τὰ χρήματα ὡσανεὶ ρηχθείσης τῆς ἀναληφθείσης πίστεως ὀρθῶς ἀπαιτοῦνται, ἐπειδὴ οὐ μεταβαλλομένης τῆς τοῦ πράτου βουλήσεως τῷ καλλίστῳ λόγῳ ἤρεσεν ἵνα τῇ δυνάμει τῆς αἱρέσεως ὕστερον ἐκπροσωπῆται [νόμῳ] ἡ τοῦ ἀπελευθεροῦντος πρᾶξις.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

58 (1).

Περὶ τῶν ἀγορανομικῶν ἀγωγῶν.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Δεκέντιον Βερομίλιον.* Ἐάν τις οὐχὶ ἁπλῶς, ἀλλ' ἀπὸ γνώμης [σκοποῦ] ἀπάτης δοῦλόν σοι ἀγνοοῦντι φυγάδα ἢ κατ' ἄλλον τρόπον ἐλαττωματικὸν ἐπώλησε καὶ οὗτος ὁ φυγὰς ἀπέστιν, οὐ μόνον εἰς τὸ τίμημα τοῦ δούλου τὸν πράτην ἐνάγεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν ζημίαν, ἥτις διὰ αὐτοῦ προσεγένετό σοι, ὁ ἁρμόδιος δικαστής, ὥσπερ ἤδη πάλαι ἤρεσε, παρασχεθῆναι κελεύσει.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 214 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μεσσαλᾶ καὶ Σαβίνου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Πετίλιον Μάξιμον.* Ὁπότε θεματίζεις ὅτι ὁ δοῦλος, ὃν πρότερον ἠγόρασας, μετὰ χρόνον ἔτους ἔφυγεν, τίνι λόγῳ ζητεῖς ἵνα τούτου ἕνεκεν στραφῇς [ἐναγάγῃς] κατὰ τοῦ πωλητοῦ αὐτοῦ, οὐ δύναμαι κατανοεῖν·

(1) Βασ. 19, 10, 60 ἐπ.—Πρβλ. Πανδ. 21, 1.

διότι τὴν ἀναστρέφουσαν τὸ πραθὲν ἀγωγὴν ἐν ἓξ μηνῶν χρόνοις ἢ τὴν ἐλαττοῦσαν τὸ τίμημα ἐνιαυτῷ συγκλείεσθαι φανερού δικαίου ἐστίν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 239 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβιόλα.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Αὐρήλιον Μουκιανόν.* Ἐὰν παρὰ τῷ προτέρῳ κυρίῳ πεφευγέναι τὸ ἀνδράποδον μὴ ἀποδειχθῇ, ἡ φυγή, ἡ μετὰ τὴν πρᾶσιν παρεμβαίνουσα, εἰς ζημίαν 1 τοῦ ἀγοραστοῦ ἀνήκει. Εἰ δ' ὁ πράτης ἀλογίστως [κούφως] ἐπηγγείλατο καὶ εἰς τὸ μέλλον μὴ γενήσεσθαι ἐλαττωματικὸν τὸν δοῦλον, κἂν μάλιστα τοῦτο ἀδύνατον εἶναι δοκῇ, κατὰ τὴν πίστιν ὅμως τοῦ προηγηθέντος ἢ τοῦ παραχρῆμα ἐπακολουθήσαντος συμφώνου κινεῖν δύνασθαι οὐκ ἀμφιβάλλεται: διότι τὰ ὕστερα συμβεβηκότα οὐχὶ τοῦ πωλητοῦ, ἀλλὰ τοῦ ἀ-2 γοραστοῦ τὸν κίνδυνον δρῶσιν. Ἐπειδὴ ὅμως τὸν δοῦλον, ὃν ἠγόρασας, εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἐπώλησεν, ἐπανελθεῖν ἰσχυρίζεσαι, ὁ ἁρμόδιος δικαστής, διερευνηθέντων [σκοπηθέντων] τῶν πάντων κατὰ τοῦ ἐξετασθέντος πράγματος τὴν ποιότητα ἐκφέρειν μεριμνήσει ἀπόφασιν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 286 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Ἀκουϊλίνου.

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι.* Ἐάν τις κτῆμα ὑπὸ τοῦτον τὸν ὅρον ἠγόρασεν, ἵνα, εἰ ἀπαρέσκει, ἀναγόραστον ᾖ, ὥσπερ ὑπὸ αἵρεσιν πραθὲν διαλύεσθαι καὶ τὴν περὶ ἀναστροφῆς τοῦ πραθέντος [ἀγωγὴν] κατὰ τοῦ πράτου ἁρμόζειν φανερόν ἐστιν. Τὸ αὐτὸ παραφυλαχθήσεται καὶ ἂν δηλητηριώδης [λοιμώδης] ἀγρός, τοὐτέστιν δηλητηριώδεις ἢ θανατηφόρους βοτάνας ἔχων, ἀγνοοῦντος τοῦ ἀγοραστοῦ ἐπωλήθη: διότι καὶ ἐν τούτῳ τῷ θέματι διὰ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς καὶ αὐτὸν ἀναστρεπτέον εἶναι.

. . . . *ταῖς Καλένδαις τοῦ Μαρτίου.*

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Νεβρίδιον ἔπαρχον τῆς πόλεως.* Γενομένου ἅπαξ καλῆς πίστεως συναλλάγματος καὶ τοῦ ἀνδραπόδου ληφθέντος καὶ τοῦ τιμήματος καταβληθέντος οὕτω μόνον τοῦ ἀναζητεῖν τὸ τίμημα ἐξουσία ἐστὶν ἐπιδαψιλευτέα ἐκείνῳ, ὅστις τὸ ἀνδράποδον ἠγόρασεν, ἐὰν ἐκεῖνο, ὅπερ εἶπε πεφευγός, δύναται παραστῆσαι [ἀποδοῦναι]. Διότι τοῦτο οὐ μόνον ἐπὶ τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπαρχιακῶν δούλων ὑπὸ τοῦ δικαίου τεθεσπισμένον ἐστίν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 386 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου καὶ Εὐοδίου.

59(1).

Περὶ μονοπωλίων καὶ περὶ συνελεύσεως ἐμπόρων ἀθεμίτου ἢ τεχνιτῶν, ἐργολάβων οὐ μὴν καὶ περὶ βαλανέων ἀπηγορευμένων καὶ ἀθεμίτων συμφωνιῶν.

1. [*Αὐτοκράτωρ Λέων Α.*](2) . . .

. . . . . .

πωλίοις ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ ἢ πόλει οὖσιν μηδεμιᾶς ὕλης ἢ πράγματος κεχρήσθω, μηδ' ἂν θεῖον πορίσηται τύπον, ὑπεξηρημένων τῶν ἁλῶν· μήτε δεήσεις ὑπαγορευέτω ἢ ἐπιδοῦναι τολ-

(1) Βασ. 19, 18—(2) Τίθενται ὡς ἐν τῷ κειμένῳ

μάτω. Ὅπως γὰρ πανταχόθεν βέβαια μένοι τὰ καλῶς οὕτως καὶ εὐσεβῶς βεβουλευμένα καὶ νομοθετηθέντα, οὐδὲ τὸν κατὰ καιρὸν μεγαλοπρεπέστατον κυαίστορα ἢ τοὺς ἄλλους ἐνδοξοτάτους ἄρχοντας τοῦ θείου παλατίου ἢ τοὺς περιβλέπτους ἀντιγραφέας ἢ τὸν περίβλεπτον σεκουνδοκήριον ἢ τερτιοκήριον τῶν λαμπροτάτων τριβούνων ἢ τοὺς κατὰ καιρὸν περιβλέπτους ρεφερενδαρίους ἀπειράτους βασιλικῆς κινήσεως καταλείψομεν, εἰ τοῦ λοιποῦ τοιαύτας τινὰς προσδέξωνται δεήσεις ἢ τοιούτῳ τινὶ σπουδὴν συνεισενέγκοιεν ἢ ὑπαγορεύοντες ἢ ὑποσημαινόμενοι ἢ σουγγεστίοσιν κεχρημένοι ἢ ἄλλην τινὰ ροπὴν ἢ χρείαν συνεισφέροντες. Οἱ δὲ τούτοις προσεδρεύοντες, εἴτε μεμοριάλιοι εἴτε παλατῖνοι εἴτε ἄλλης στρατείας εἶεν, οἱῳδήποτε τρόπῳ τοιοῦτο γράφοντες ἢ διδάσκοντες ἢ ἄλλως γίνεσθαι σπουδάζοντες ἀφαίρεσιν ζώνης καὶ οὐσίας δυστυχήσουσιν. Ταῦτα τοίνυν εἰδὼς ἕκαστος τῶν ὑπηκόων ἐκ ταύτης ἡμῶν τῆς νομοθεσίας τὴν παρρησίαν ἔχων ἐπ' ἀδείας κεχρήσθω τοῖς περὶ τούτων συναλλάγμασιν, ὧν οὐκέτι κώλυσίς ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 473 ἐπὶ τῆς πέμπτης ὑπατείας τοῦ Λέοντος Αὐγούστου.

2 (1). *Ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων Αὔγουστος πρὸς Κωνσταντῖναν ἔπαρχον τῆς πόλεως.* Κελεύομεν, ἵνα μή τις οἱασδήποτε ἐσθῆτος ἢ ἰχθύος ἢ κτενῶν τυχὸν ἢ ἐχίνου ἢ οἱουδήποτε ἄλλου εἰς τροφὴν ἢ εἰς οἱανδήποτε χρῆσιν ἀνήκοντος εἴδους ἢ οἱασδήποτε ὕλης ἐξ ἰδίας αὐτοῦ αὐθεντίας ἢ θείας [αὐτοκρατορικῆς] ἤδη ἐκδοθείσης ἢ ἐφεξῆς ἐκδοθησομένης ἀντιγραφῆς ἢ πραγματικοῦ τύπου ἢ θείας τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας ὑποσημειώσεως, μονοπώλιον τολμᾷ ἐνασκεῖν, μηδ' ἵνα τις, ἀθεμίτων γιγνομένων συνελεύσεων, συνομνύῃ ἢ συμφωνῇ ἵνα τὰ εἴδη διαφόρων σωματείων τῆς ἐμπορίας οὐχὶ ἐλάττονος, ἢ ὅσον πρὸς ἀλλήλους ὥρισαν, πιπράσκωνται. Καὶ οἱ τῶν οἰκοδομῶν δὲ τεχνῖται ἢ ἐργολάβοι καὶ τῶν διαφόρων ἄλλων ἔργων οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ βαλανεῖς παντελῶς κωλυέσθωσαν σύμφωνα μεταξὺ ἀλλήλων διατίθεσθαι, ἵνα μή τις ὅπερ ἄλλῳ ἐπετράπη ἔργον πληροῖ καὶ τὴν εἰς ἄλλον τεθεῖσαν φραντίδα ἄλλος παρεμβαίνων ἀναλαμβάνῃ: διδομένης ἐξουσίας ἑνὶ ἑκάστῳ τὸ παρ' ἄλλου καταρχθὲν καὶ ἐγκαταλειφθὲν ἔργον δι' ἄλλου δίχα τινὸς φόβου ζημίας ἐκπληροῦν καὶ παντὶ [διδομένης ἐξουσίας] τὰς τοιαύτας πράξεις [δράματα] καταμηνύειν δίχα δέους τινὸς καὶ δίχα δικαστικῶν δαπανημάτων. Εἰ δέ τις μονοπώλιον ἀποτολμήσει ἐνασκεῖν, τῆς οἰκείας οὐσίας ἀπογυμνούμενος [δημευόμενος] εἰς διηνεκῆ ἐξορίαν καταδικασθήσεται. Καὶ τῶν λοιπῶν δὲ ἐπαγγελμάτων τοὺς προέχοντας [πρώτους], ἂν ἐφεξῆς ἢ περὶ τοῦ καθορισμοῦ τῶν τιμῶν τῶν πραγμάτων ἢ περὶ οἱωνδήποτε ἀθεμίτων συμφώνων ἀποτολμήσωσι συνερχόμενοι τοιούτοις ἑαυτοὺς συμφώνοις δεσμεύειν, πεντήκοντα λιτρῶν χρυσίου τῇ καταβολῇ κολάζεσθαι [πλήττεσθαι] ψηφιζόμεθα: τῆς τάξεως δὲ τῆς σῆς ἕδρας τεσσαράκοντα λιτρῶν χρυσίου τῇ καταδίκῃ ὀφειλούσης προστιμᾶσθαι, ἐὰν ἐν τοῖς κεκωλυμένοις μονοπωλίοις καὶ ταῖς ἀπηγορευμέναις τῶν σωματείων συμφωνίαις τὰς ἐπιτευχθείσας τυχόν, ἂν τοῦτο συμβῇ, τῆς ἡμετέρας σωτηριωδεστέρας διατάξεως καταδίκας δωροδοκίᾳ ἐνίοτε ἢ παραπροσποιήσει ἢ οἱῳδήποτε ἐλαττώματι μηδαμῶς ἐκτελέσει [ἡ τάξις τῆς σῆς ἕδρας].

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 483 μετὰ τὴν ὑπατείαν τοῦ Τροκόνδα.

60(1)

Περὶ ἀγορῶν.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανὸς καὶ Οὐάλης Αὔγουστοι πρὸς Πρόβον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὅσοι τοῦ ἐνασκεῖν ἐμπορικὰς πανηγύρεις ἢ ἀγορὰς τῆς ἀδείας ἢ χάριτι τῶν παλαιῶν ἢ τῇ ἡμετέρᾳ αὐθεντίᾳ ἠξιώθησαν, οὕτω τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀντιγραφῆς ἀπολαυέτωσαν, ἵνα μηδένα ἐκ τῶν ἐμπόρων, ἐν ταῖς πανηγύρεσι καὶ ταῖς ἀγοραῖς ἕνεκα τῶν πραγματειῶν ἐνάγωσιν, ἢ ἐν τοῖς ὠνίοις ἢ τῇ προσκαίρῳ τῶν τόπων προσόδῳ καὶ ὠφελείᾳ αὐτογνωμόνως [ἰδιωτικῇ ἀπαιτήσει] φόρους εἰσπράττωσιν ἢ τῇ προφάσει ἰδιωτικοῦ χρέους δύνωνται ἐπιφέρειν ἐνόχλησίν τινα τοῖς αὐτόθι συρρέουσιν.

61(2)

Περὶ τελῶν καὶ προστίμων [δημεύσεων ἕνεκεν παραβάσεως τῶν τελῶν].

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Βικτωρῖνον.* Ἐὰν νομίμως ἠλευθερώθης πρὶν ἢ κινηθῇ τὸ ζήτημα τοῦ προστίμου, τὴν σὴν κατάστασιν τοῦ τέλους ἕνεκεν διασπασθῆναι [προσβληθῆναι] οὐκ ἔστι δίκαιον.

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἰούνιον.* Οὐδὲ τὸ πρόστιμον, ὅπερ πρὸ πενταετίας λέγεται γενόμενον, εἰ μὴ προκατελήφθη ἡ δίκη, διεκδικεῖσθαι δύναται, οὐδ' ὑπὲρ τοῦ πράγματος, ὅπερ εἰς τὴν τοῦ προστίμου αἰτίαν ἐνέπεσε, εἰ μὴ ὑπάρχει αὐτὸ μηδὲ δόλῳ ἀποκρύπτεται, τὸ τίμημα ἀπαιτεῖσθαι δύναται.

3. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἰγγένουον στρατιώτην.* Περὶ πάντων τῶν στρατιωτῶν ἡμῶν προϋνοήσαμεν, ἵνα μὴ ἕνεκα παραλειφθεισῶν δηλώσεων τῇ τοῦ προστίμου ποινῇ κατέχωνται. Ἀποτεθέντος ὅθεν τούτου τοῦ φόβου, ἐάν τινα τέλη ὀφείλειν σε δειχθῇ, κατάβαλε.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς Ἰούνιον Ροῦφον.* Παρ' ἐκείνῳ τὰ τέλη παραμένειν προσήκει, ὅστις ὑπέρτερος ἐν τῇ δημοπρασίᾳ ὑπάρξει, οὕτως ἵνα μὴ ἐν ὁρίῳ ἐλάσσονι τῆς τριετίας ἡ μίσθωσις περικλείηται καὶ μηδενὶ τρόπῳ διακόπτηται ὁ πρὸς ἀπαίτησιν [εἴσπραξιν] τῶν τελῶν καθωρισμένος χρόνος. Διαδραμόντος δὲ τοῦ χρόνου τούτου τὰ τῶν δημοπρασιῶν δίκαια καὶ τῶν ἐκμισθώσεων ἀνανεοῦσθαι προσήκει καὶ ὁμοίῳ τρόπῳ ἄλλοις κατακυροῦσθαι.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουλίου 321 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Κρίσπου Καίσαρος καὶ τῆς δευτέρας τοῦ Κωνσταντίνου Καίσαρος.

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μένανδρον.* Πάντες οἱ ἐπαρχεῶται ὑπὲρ τῶν πραγμάτων ἐκείνων, ἅπερ πρὸς ἰδίαν αὐτῶν χρῆσιν ἢ διὰ τὸν φίσκον ἢ χάριν τῆς γεωργίας ἐπανακομίζουσιν, μηδὲν τέλος παρὰ τῶν εἰσπρακτόρων τῶν σταθμῶν ἀπαιτείσθωσαν. Ἐκεῖνα ὅμως ὅσα ἔξω τῶν εἰρημένων αἰτιῶν ἢ ἕνεκα τῆς ἐμπορίας κομίζονται, τῇ εἰθισμένῃ παροχῇ [φορολογίᾳ] ὑποβάλλομεν: κεφαλικῆς ποινῆς ἐπικειμένης τοῖς εἰσπράκτορσι τῶν σταθμῶν καὶ τοῖς τῶν πόλεων στρατιώταις.

(1) Πρβλ. Πανδ. 50. 11. — (2) Βασ. 56. 4.

καὶ τοῖς λοιποῖς προσώποις, ὧν τῇ φιλαργυρίᾳ τοῦτο ἐπιχειρηθῆναι βεβαιοῦται.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουλίου 321 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Κρίσπου καὶ τῆς δευτέρας τοῦ Κωνσταντίνου.

6. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανὸς καὶ Οὐάλης Αὔγουστοι πρὸς Φλωρέντιον κόμητα τῶν ἰδικῶν θησαυρῶν.* Πάντων τῶν πραγμάτων καὶ τῶν προσώπων, ἅτινα ἰδιωτικὸν διάγουσι βίον, ἐν ταῖς δημοσίαις λειτουργίαις ἴσῃ ὀφείλει εἶναι ἡ ἄποψις. Τοῦτο διὰ τοῦτο λέγομεν, ἐπειδή τινες τῶν ἰδιωτῶν ἐκδοθείσας εὐνοίᾳ προβάλλουσι διατάξεις, αἷς τὰ τέλη καὶ τὰ λοιπὰ τοιαῦτα, ἅτινα εἰσάγεσθαι εἰς τὸ δημόσιον ἔθος ἐστίν, ἑαυτοῖς ἀξιοῦσι συγχωρηθῆναι. 2 Ἐάν τις λοιπὸν τῶν ἰδιωτῶν ἐπὶ τοιαύτης ἀντιγραφῆς ἐρείδηται, ἄκυρος [ἀνηρημένη] αὕτη ἔστω. Διότι τῶν τελῶν ἡ λειτουργία οὐκ ἐστι σμικρά, ἥτις ὀφείλει ὑπὸ πάντων, οἵτινες τῆς ἐμπορίας ἢ τῆς μετακομιδῆς τῶν ἐμπορευμάτων ἔχουσι τὴν μέριμναν, ἴσῳ λόγῳ ἀποτίνεσθαι: ἐξαιρουμένων τῶν ναυκλήρων, ὁπότε ἑαυτοῖς πρᾶγμα δοικεῖν ἀποδειχθήσονται.

Ἐδόθη ἐν Μεδιολάνῳ τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 365 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Οὐάλεντος.

7. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανός, Οὐάλης καὶ Γρατιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Ἀρχέλαον κόμητα τῆς Ἀνατολῆς.* Ἐκ τῆς τῶν τελῶν [φόρων] καταβολῆς μηδενὸς παντελῶς [προσώπου] ὀνόματι μειούσθω τι, ἀλλὰ τὴν ὀγδόην τὴν κατὰ τὸ εἰθισμένον τεθεσπισμένην πᾶν τῶν ἀνθρώπων γένος, ὅπερ ταῖς συναλλαγαῖς βούλεται ἐνδιαφέρεσθαι, ἀποτινέτω. οὐδεμιᾶς ἐν τούτῳ τῶν στρατιωτικῶν προσώπων ἐξαιρέσεως ὀφειλούσης γίγνεσθαι

Ἐδόθη ἐν Βηρυττῷ τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 366 μετὰ τὴν ὑπατείαν τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Οὐάλεντος Αὐγούστων.

8. *Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Παλλάδιον κόμητα τῶν ἰδικῶν θησαυρῶν.* Παρὰ τῶν πρεσβευτῶν τῶν πιστῶν [ὑποτελῶν] ἐθνῶν ἐξ ἐκείνων μόνον τῶν εἰδῶν, ἅτινα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῶν μερῶν, ὅθεν ἔρχονται, ἐνταῦθα κομίζουσιν. οἱ τῆς ὀγδόης εἰσπράκτορες φόρον λαμβανέτωσαν: ὅσα ὅμως ἐκ τοῦ ρωμαϊκοῦ ἐδάφους, ἅτινα ὅμως εἰσὶ νόμῳ συγκεχωρημένα, εἰς τὰ ἴδια [μέρη] μεταφέρουσι, ταῦτα ἐχέτωσαν ἀπὸ τῆς τῶν φόρων καταβολῆς ἀτελῆ καὶ ἐλεύθερα.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ προτεραίᾳ τῶν Νονῶν τοῦ Ἰουλίου 381, ληφθεῖσα τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου ἐπὶ τῆς ὑπατείας Συαγρίου καὶ Εὐχερίου.

9. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Παλλάδιον κόμητα τῶν ἰδικῶν θησαυρῶν.* Τὴν ἰδιοποίησιν πάσης ἐξουσίας ἐκβάλλομεν περὶ τὸν φόρον τοῦ ἀλαβαρχείου (1) τὸν ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Αὐγουσταμνίκαν τεθεσπισμένον, καὶ μηδὲν ἕνεκεν τῆς μεταφορᾶς τῶν ζῴων, ἥτις δίχα τῆς εἰθισμένης παροχῆς [φόρου] οὐκ ἐστιν ἐπιτρεπτέα, προπετῶς διὰ τῆς αὐθαιρεσίας διεκδικεῖσθαι συγχωροῦμεν.

10. *Οἱ αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος Αὔγουστοι πρὸς Ἀνθέμιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τοὺς φόρους, οἱουσδήποτε οἱαιδήποτε πόλεις ἑαυταῖς καὶ ταῖς βουλαῖς αὐτῶν πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ᾐτήσαντο, εἴτε μέλλουσιν οὗτοι ὠφελεῖν τὰς λειτουργίας τῶν βουλευτικῶν τάξεων εἴτε οἱαισδήποτε ἄλλαις τῶν πόλεων τούτων χρήσεσιν ἀφορίζονται, σταθεροὺς αὐτοῖς καὶ εἰς τὸ ἔχειν διηνεκεῖς παραμένειν προστάττομεν καὶ μηδεμίαν ἀντίθετον τῶν δεομένων [παραπονουμένων] ἕνεκεν τούτων ἐνόχλησιν φοβεῖσθαι.

(1) Alabachia = φόρος ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ὑπάρχων.

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Λαμπάδιον ἔπαρχον προιτωρίων.* Ἐάν τις δίχα τοῦ προσώπου τῶν ἀναδόχων [ἐργολάβων], τουτέστι τῶν ἐκμισθωτῶν τῶν ἁλῶν, ἅλατα ἀγοράσῃ ἢ πωλεῖν ἐπιχειρήσῃ, εἴτε τῇ ἰδίᾳ αὐθαδείᾳ εἴτε διατάγματι ἡμῶν ὀχυρούμενος, αὐτὰ τὰ ἅλατα ὁμοῦ μετὰ τοῦ τιμήματος αὐτῶν τοῖς ἀναδόχοις προσκυρούσθωσαν.

12. *Οἱ αὐτοκράτορες Ὀνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Γαΐσωνα κόμητα τῶν ἰδικῶν θησαυρῶν* Ὅ,τι δήποτε ἐναντίον τῶν φόρων τῶν τοῦ δημοσίου θησαυροῦ τίτλων εἴτε ἱεροῖς [αὐτοκρατορικοῖς] τύποις εἴτε ἐπισημειώσεσιν ἐξενεχθῇ, ἀποτελέσματος καὶ ἰσχύος στερεῖσθαι θεσπίζομεν.

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ τῇ ἐννάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 408—412.

13. *Οἱ αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Φλαβιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐξαιρουμένων τῶν φόρων ἐκείνων, οἵτινες εἰς τὴν ἡμετέραν ἱερὰν περιουσίαν ἐν οἱῳδήποτε καιρῷ περιῆλθον, οἱ λοιποὶ τῆς πολιτείας, τῶν πόλεων καὶ τῶν τάξεων [δημοτικῶν συμβουλίων] ταῖς ὡρισμέναις δαπάναις, αἵτινες ὑπὲρ τῶν δημοσίων ἀναγκῶν ὑποφέρειν [βάρη] οὐ παύονται, ἐπιφυλαττέσθωσαν, ἐν ᾧ δύο μέρη εἰς τὸ ἡμέτερον ταμεῖον εἰσάγεσθαι πρότερα διάταξις ὥρισε· καὶ τὸ τρίτον δὲ τοῦτο [μέρος] κελεύομεν μέχρι τοσούτου ἐν τῇ διαθέσει τῶν πόλεων καὶ τῶν πολιτῶν ὑπάρχῃ, ἵνα τὴν περὶ τοῦ ἰδίου αὐτῶν συμφέροντος μέριμναν μὴ ἐν ἀλλοτρίᾳ μᾶλλον ἢ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν κρίσει γι- γνώσκωσιν ὑπάρχουσαν. Τῆς ἀφορισθείσης ὅθεν μερίδος ἡ κοινωνία [ἀπόλαυσις] μέχρι τοσούτου τῷ δικαίῳ [εἰς τὴν διάθεσιν] τῶν τάξεων καὶ τῶν πόλεων ὑποκειμένη παραμενέτω, ἵνα γινώσκωσιν ὅτι καὶ τῆς ἐκμισθώσεως ἡ ἄδεια ἀπονέμεται αὐταῖς, εἰς ὅσον αὐταῖς ἐνδιαφέρει.

62 (1).

Φόρους νέους εἰσάγεσθαι οὐ δύνασθαι

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Γάβιον Βικτωρῖνον.* Εἰκῇ μὲν οὐκ ἐστ ν ἐπιτρεπτέα νέων φόρων ἀπαίτησις: ἀλλ' εἰ μέχρι τοσούτου ἐνδεής ἐστιν ἡ σὴ πατρίς, ὥστε δέον βοηθηθῆναι δι' ἐκτάκτου βοηθείας, ἀνάφερε παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας ὅσα ἐν τῇ δεήσει περιέλαβες: οὗτος δέ, τοῦ πράγματος ἐπιμελῶς σκοπουμένου, τὴν κοινὴν ὠφέλειαν ὑπ ὄψει ἔχων, γράψει ἡμῖν ὅσα ἂν ἀντιληφθῇ, καὶ ἂν προσήκει ληφθῆναι ὑπ' ὄψει τὸν λόγον ὑμῶν καὶ μέχρι πόσου, ἐκτιμήσομεν.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου.

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Βεντίλιον Καλλιστιανόν.* Φόροι νέοι οὐδ' ἀπὸ ψηφίσματος τῶν πόλεων εἰσάγεσθαι [τίθεσθαι] δύνανται.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ*

(1) Βασ. 56, 4.

Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι πρὸς Αὐρήλιον Τοῦσκον καὶ ἄλλους. Οὐκ εἴωθε νέους φόρους μὴ ἐρωτηθέντων τῶν ἡγεμόνων εἰσάγεσθαι. Ὅθεν καὶ ἀπαιτεῖσθαί τι, ὅπερ ἀθεμίτως ζητεῖται, ὁ ἁρμόδιος δικαστὴς ἀπαγορεύσει καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ εἰσπραχθὲν φαίνεται, ἂν ἐναντίον τοῦ λόγου τοῦ δικαίου ἀπεσπάσθη, ἀποκατασταθῆναι κελεύσει.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς Φήλικα ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἂν τῶν ἡμετέρων ἐπαρχεωτῶν μεμψιμοιρία [παράπονον] περὶ τῆς ἁπλησταίας τῶν μισθωτῶν [τῶν φόρων] ὑπάρξῃ καὶ ἀποδειχθῇ πέραν τῆς παλαιᾶς συνηθείας καὶ τῶν ὅρων τῆς ἡμετέρας κελεύσεώς τι αὐτοὺς περισσῶς εἰσπράξαι, οἱ ἔνοχοι τοῦ τηλικούτου ἐγκλήματος διηνεκεῖ ἐξορίᾳ κολασθήσονται. Ὑπὸ ταῖς ὄψεσι δὲ σοῦ ἢ ἐκείνων, οἵτινες τῇ σῇ βαρύτητι διαδέχονται, ἡ τοῦ ὑπερθεματισμοῦ φροντὶς παραφυλαττέσθω.

63 (1).

Περὶ συναλλαγῶν καὶ ἐμπόρων.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανὸς καὶ Οὐάλης Αὔγουστοι πρὸς Ἰουλιανὸν κόμητα τῆς Ἀνατολῆς.* Οἱ ἔμποροι, ἐάν τινες εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον ἀνήκωσι, πρὸς δὲ καὶ τῶν ἰσχυρῶν οἱ ἄνθρωποι τὴν ὀφειλομένην τῶν φόρων ἀνάγκην, ὡς ἡ ἐντιμότης ἀπαιτεῖ, ἐπιγιγνώσκειν νουθετείσθωσαν, ἵνα διὰ πάντων, οἵτινες κέρδη ἐκ τῆς ἐμπορίας ἐπιδιώκουσιν, αἰσθητὰ γίγνωνται τῆς ἐπιγνωστέας ἀφοσιώσεως τὰ ἀποτελέσματα [ἵνα πάντες φέρωσι τὰ βάρη τῆς ἐπιγνωστέας ἀφοσιώσεως].

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 364 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ θείου Ἰωβιανοῦ καὶ Βορρωνιανοῦ.

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ ὁ Γρατιανὸς Αὔγουστος πρὸς Τατιανὸν κόμητα τῶν ἰδικῶν [ἱερῶν] θησαυρῶν.* Μὴ μόνον χρυσὸς τοῖς βαρβάροις μηδαμῶς παρεχέσθω, ἀλλὰ καὶ ἂν παρ' αὐτοῖς εὑρεθῇ, διὰ λεπτῆς ἀφαιρείσθω πονηρίας. Ἐὰν δὲ τοῦ λοιποῦ χρυσὸς ὑπὲρ ἀνδραπόδων ἢ οἱωνδήποτε εἰδῶν εἰς τὸ βαρβαρικὸν [ἐξωτερικὸν] μετενεχθῇ ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, μὴ πλέον ζημίαις [χρηματικαῖς], ἀλλὰ τιμωρίαις ὑποβαλλέσθωσαν, καὶ ἂν τοῦτο ὁ δικαστὴς ἀνακαλυφθὲν μὴ τιμωρῇ, καλύπτειν ὡς συνίστωρ [συνένοχος] τὰ ἐγκληματικὰ σπουδάζει.

[*ἐν ἔτει* 374 ;]

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Ὀνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Θεόδωρον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τοὺς εὐγενεστέρους [ἐπισήμους] τῇ γεννήσει καὶ τῷ τῶν τιμῶν φωτὶ προλάμποντας καὶ ἐν οὐσίᾳ πλουσιωτέρους τὴν ἐλευθερίαν ταῖς πόλεσιν ἐμπορίαν ἐνασκεῖν ἀπαγορεύομεν, ἵνα μεταξὺ τοῦ πληθείου καὶ τοῦ ἐμπόρου [τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐμπόρων] εὐχερεστέρα ᾖ τοῦ ἀγοράζειν καὶ πωλεῖν ἡ συναλλαγή.

Ἐδόθη

[*ἐν ἔτει* 408 ἢ 409].

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἀνθέμιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τοὺς ἐμπόρους, τούς τε τῷ ἡμετέρῳ κράτει καὶ τῷ βασιλεῖ τῶν Περσῶν ὑποκειμένους, πέραν τῶν μερῶν ἐκείνων, ἐν οἷς ἐν τῷ τῆς εἰρήνης καιρῷ μετὰ τοῦ μνησθέντος ἔθνους ἡμῖν συνωμολόγηται, ἀγορὰς ἐνασκεῖν οὐδαμῶς προσήκει, ἵνα μὴ τοῦ ἀλλοτρίου βασιλείου, ὅπερ οὐκ ἐστι πρέπον, ἐξερευνῶσι τὰ

(1) Βασ. 56, 1, 20 ἐπ.

1 μυστικά. Μηδεὶς ὅθεν ἐφεξῆς τῷ ἡμετέρῳ ὑποκείμενος κράτει πέραν τῆς Νεσίβιδος, τῆς Καλλινίκου καὶ τῆς Ἀρταξάτας ἕνεκεν τοῦ ἀγοράζειν ἢ πωλεῖν εἴδη πορεύεσθαι τολμάτω μηδὲ ἐκτὸς τῶν μνησθεισῶν πόλεων μετὰ Πέρσου ἐμπορεύματα ὁπολαμβανέτω ἀνταλλακτέα: γινώσκοντος ἑκατέρου, ὅστις συναλλάσσεται, ὅτι καὶ αἱ πραγματεῖαι, αἵτινες ἔξω τῶν μερῶν τούτων ἐπωλήθησαν ἢ ἠγοράσθησαν, τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ ταμείῳ ὀφείλουσι διεκδικεῖσθαι καὶ ὅτι ἐκτὸς τῆς ἀπωλείας αὐτῶν καὶ τοῦ τιμήματος, ὅπερ ἠριθμήθη ἢ ἀντηλλάγη, εἰς διηνεκῆ ποινὴν 2 ἐξορίας ὑποβλητέοι ἐστίν. Οὐκ ἀπολειψομένης ἐναντίον τῶν ἀρχόντων [δικαστῶν] καὶ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν διὰ τὰ καθ' ἕκαστον συναλλάγματα, ἅτινα ἔξω τῶν μνησθέντων τόπων διαπραγματευθείησαν, τριάκοντα λιτρῶν χρυσίου καταδίκης, [ἅμα δὲ κατ' ἐκείνων] δι' ὧν τῆς περιφερείας εἰς τὰ ἀπηγορευμένα μέρη ἐμπορίας χάριν Ρωμαῖος ἢ Πέρσης πορευθήσεται. 3 Ἐξαιρουμένων δηλονότι ἐκείνων, οἵτινες, τῶν Περσῶν πρεσβευτῶν τῶν ἐν οἱῳδήποτε καιρῷ πρὸς τὴν ἡμετέραν γαληνότητα πεμπομένων τῇ πορείᾳ ἀκολουθοῦντες, ἐμπορεύματα νομίσουσιν ἀνταλλακτέα, οἷς τῆς φιλανθρωπίας καὶ πρεσβείας τῷ λόγῳ καὶ πέραν τῶν καθορισθέντων μερῶν τὴν τοῦ ἐμπορεύεσθαι εὐχέρειαν οὐκ ἀρνούμεθα, εἰμὴ ἐπὶ τῷ προσχήματι τῆς πρεσβείας ἐπὶ μακρότερον χρόνον ἐν οἱαδήποτε ἐπαρχίᾳ παραμένοντες [διατρίβοντες] οὐδὲ τοῦ πρεσβευτοῦ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὰ ἴδια συνοδεύωσιν. Διότι τούτους τῇ ἐμπορίᾳ ἐπιμένοντας οὐχὶ ἀδίκως ὁμοῦ μετ' ἐκείνων, μεθ' ὧν συνηλλάγησαν, ὅτε παρέμειναν [ἔν τινι τόπῳ], ἡ ποινὴ ταύτης τῆς διατάξεως καταδιώξει.

[*ἐν ἔτει* 408 ἢ 409;].

5. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἀέτιον ἔπαρχον τῆς πόλεως.* Ἐκλειπούσης πάσης σπουδαρχίας, πάσης παραλυσίας τῶν πεντακοσίων ἑξήκοντα τριῶν μελῶν τοῦ σωματείου ὁ ἀριθμὸς παραμενέτω καὶ μηδενὶ τούτων τοῦ προστιθέναι ἢ μεταβάλλειν ἢ εἰς τόπον τοῦ τελευτήσαντος ἀντικαθιστᾷν διανοιγέσθω εὐχέρεια, οὕτως ἵνα τῇ κρίσει τῆς σῆς ἕδρας ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτῶν τῶν τοῦ σωματείου μελῶν εἰς τὸν τόπον ἐκείνων, οὓς ἀνθρώπινοι περιστάσεις ἀφεῖλον, ἐκ τοῦ αὐτοῦ σωματείου, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι ἦσαν, ὑποκαθιστῶνται: μηδενὶ δ' ἄλλῳ τῶν τοῦ σωματείου πλὴν τοῦ προειρημένου ἀριθμοῦ κατὰ ὑφηλὴν χάριν ἀτελείας συγχωρουμένης.

Ἐδόθη ἐν Εὐδοξιοπόλει τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 409 ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.

6. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Μάξιμῖνον κόμητα τῶν ἰδικῶν θησαυρῶν.* Ἐάν τινες τὰς ἐνδεδειγμένας ὀνομαστὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων νόμων πόλεις ὑπερεκβαίνοντες αὐτοὶ ἢ ἀλλοδαποὺς ἐμπόρους ἄνευ τοῦ κόμητος τὴν συναλλαγὴν δεχόμενοι συλληφθῶσιν, οὐδὲ τὴν δήμευσιν τῶν ἀγαθῶν οὐδὲ τὴν ποινὴν τῆς διηνεκοῦς ἐξορίας ἐφεξῆς 1 διαφεύξονται. Πάντες ὅθεν ἐξ ἴσου, εἴτε ἰδιῶται εἴτε οἱουδήποτε ἀξιώματος εἴτε ἐν τῇ στρατείᾳ ὑπάρχοντες, γνώτωσαν ὅτι ἢ ἀπὸ τῆς τοιαύτης θρασύτητος ἑαυτοὺς ὀφείλουσι παντελῶς ἀπέχειν ἢ τὰς ἄνω εἰρημένας τιμωρίας ὀφείλουσιν ὑπεισελθεῖν.

64(1)

Περὶ πραγμάτων ἀνταλλαγῆς καὶ τῆς τῶν προγεγραμμένων συμφώνων (ρημάτων) ἀγωγῆς.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Θρασέαν στρατιώτην.* Ἐάν, ὅτε ὁ σὸς πατράδελφος πράσιμον [πρὸς πώλησιν] τὸ κτῆμα εἶχεν, ὁ σὸς πατὴρ τιμήματος ὀνόματι, εἰ καὶ μὴ ὁρισθείσης τῆς ποσότητος, ἄλλο κτῆμα ἔδωκε, καὶ τοῦτο, ὅπερ ἠγόρασεν, οὐχὶ ἀδικίᾳ τοῦ δικαστοῦ οὐδὲ πταίσματι τοῦ σοῦ πατρὸς ἐξενικήθη, κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς ἐκ τῆς ἀγορασίας ἀγωγῆς οὐκ ἀναξίως [ἀδίκως] ὅ,τι σοι διαφέρει, ἂν ὑπεισῆλθες εἰς τὰ τοῦ πατρὸς δίκαια, λαβεῖν ἐπιζητεῖς. Ἀλλὰ διότι ἐὰν, ὁπότε πράσιμον τὸ κτῆμα οὐκ ἦν, ἀνταλλαγὴ ἐγένετο καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου παρεσχέθη, ἐξενικήθη, τὸ δοθὲν (ἂν τοῦτο ἐπιλέξῃ [σύ]) μετὰ λόγου ἀποκατασταθῆναι [σοι] ἀπαιτήσεις.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Νοεμβρίου 238 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πίου καὶ Ποντιανοῦ.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Πριμιτίβαν.* Τὴν ἀνταλλαγὴν αὐτῷ τῷ πράγματι ὡσανεὶ καλῆς πίστεως ὑπάρχουσαν, ὥσπερ μνημονεύεις, τόπον ἀγορασίας ἐπέχειν οὐκ ἀγνώστου δικαίου ἐστίν.

3. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Βάρκιον Λεόντιον.* Ἀπὸ τοῦ συμφώνου τῆς ἀνταλλαγῆς οὐδενὸς πράγματος ἐπακολουθήσαντος ὡμολόγηται οὐδενὶ ἀγωγὴν ἁρμόττειν, εἰ μὴ ἐπερώτησις ὑποβληθεῖσα ἐκ τῆς τῶν ῥημάτων ἐνοχῆς προσεπόρισε τοῖς μέρεσιν ἀγωγήν.

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Λεόντιον* Ὁπότε ταῖς σαῖς δεήσεσιν ἐξήνεγκες μεταξὺ σοῦ καὶ ἄλλου σύμφωνον ἀνταλλαγῆς παρεγχωρῆσαι καὶ αὐτὸν τὸν ἀγρὸν τὸν ὑπὸ σοῦ δοθέντα πωλῆσαι, κατὰ μὲν τοῦ ἀγοραστοῦ σε οὐδεμίαν ἔχειν ἀγωγὴν νοεῖς, ἐπειδὴ παρ' ἐκείνου ἔλαβε τὴν δεσποτείαν, ᾧ οὐκ ἀρνεῖσαι σε τίτλῳ 1 ἀνταλλαγῆς παραδοῦναι. Κατὰ τὴν πίστιν ὅμως τοῦ συμφώνου, ἂν ἐπερώτησις ἐπηκολούθησεν, τοὺς διαδόχους ἐκείνου, μεθ' οὗ τὸ συνάλλαγμα ἔσχες, ἐνάγειν οὐ κωλύεσαι: εἰ δὲ ὅμως οὐδεμία ἐπερώτησις παρενετέθη, τῇ τῶν προγεγραμμένων ῥημάτων ἀγωγῇ, ἵνα ᾖ ἡ πίστις τοῦ συμφώνου παραφυλαχθῇ σοι ἤ, ὅπερ τοῦ λαβεῖν ἕνεκα τὸν ἄλλον ἀγρὸν ἔδωκας, τῆς αἰτίας μὴ παρακολουθησάσης ἀποκατασταθῇ.

5. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Θεοδολανήν.* Ἐπειδὴ ἰσχυρίζεσαι τὸν σὸν πατέρα ἐκείνῳ, καθ' οὗ τὰς δεήσεις ἐκχέεις, ὑπὸ τοῦτον τὸν ὅρον δοῦναι τὸν ἀγρόν, ἵνα ἐξ ἀντιθέτου [εἰς ἀνταλλαγὴν] ῥητὸν οἶκον λάβῃ, προσέλευσιν δεξάμενος ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας τοῖς συναρέσασι τοῦτον πειθαρχεῖν ἤ, ἂν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ὁ ἀγρὸς ἐδάθη, παρακαλουθεῖσαν μὴ νοήσῃ, τῷ λόγῳ τοῦ ὅρου τὸ δοθὲν ἀποκαταστῆσαι, ὥσπερ αἰτεῖς, κελεύσει.

6. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Πρωτογένη.* Πραγμάτων ὑπὸ ῥητὸν ὅρον δοθέντων, εἰ μὴ πειθαρχοῦσιν εἰς τοῦτον, τὴν περὶ τῶν προγεγραμμένων συμφώνων ἀφανῆ πολιτικὴν ἀγωγὴν δοτέαν τοῦ δικαίου ἡ αὐθεντία δείκνυσιν.

7. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Τιμόθεον.* Ἀγορασίαν ἐν πράγμασι [διὰ πραγμάτων] γίγνεσθαι οὐ δύνασθαι πάλαι ἤδη ἤρεσεν. Ὁπότε οὖν ῥητοὺς μοδίους σίτου τῷ Καλλιμάχῳ καὶ τῷ Ἀκαμάτῳ σε δοῦναι, ἵνα σοι παραστήσωσι [παραδῶσιν] ἐλαίου ὡρισμένον βάρος, διαβεβαιοῦσαι, ἐὰν μὴ παράσχωσι πίστιν εἰς τὰ δίχα τοῦ τύπου τῆς ἐπερωτήσεως συναρέσαντα, ὅσον ἔδωκας, τῆς αἰτίας μὴ ἐπακολουθησάσης ἀναζητεῖν [ἀναλαβεῖν τῷ τῆς ἀπαιτήσεως λόγῳ] κατὰ τὴν σὴν ἐπιθυμίαν δύνασαι.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

8. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Παυλίναν.* Ὑπὸ τοῦτον τὸν ὅρον πραγμάτων δωρηθέντων τῷ Καννίδῳ, ἵνα καθ' ἕκαστον μῆνα ἢ ἔτος σοι παρέχῃ ὅπερ συνεφωνήθη, ἐπειδὴ ἡ τοιαύτη συμφωνία οὐχὶ τοῦ ψιλοῦ συμφώνου τῷ ὀνόματι κρίνεται, ἀλλ' ἐκ τῶν οἰκείων πραγμάτων τοῦ ῥηθέντος ὅρου, τῇ οὐσίᾳ ὀχυροῦται, ἐπὶ τῷ πληρῶσαι τὸ συναρέσαν, ὥσπερ ἀπαιτεῖς, ἡ περὶ τῶν προγεγραμμένων συμφώνων ἁρμόττει σοι ἀγωγή.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ ταῖς Νώναις τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

65 [1]

Περὶ ἐκμισθωθέντος καὶ μισθωθέντος

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Ἰούλιον Ἀγριππῖνον.* Ὁ δεσπότης τῶν ἀποθηκῶν [ὡρείων] τὸν κίνδυνον τῆς μείζονος βίας ἢ τὴν διορυγὴν τῶν ληστῶν τῷ μισθωτῇ παρέχειν οὐκ ἐξαναγκάζεται. Τούτων δὲ ἀπολειπομένων [μὴ συμβαινόντων], εἴ τι ἔξωθεν ἐκ τῶν ἀποτεθέντων πραγμάτων ἀβλαβῶν [μενουσῶν] τῶν ἀποθηκῶν ἀπολεσθῇ, ἡ ζημία τῶν ἀποτεθέντων πραγμάτων ἀναπληρωθῆναι ὀφείλει.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Νονῶν τοῦ Ἰανουαρίου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἐπίδιον Ἐπίκτητον.* Κατ' ἐκείνων, παρ'ὧν ἀνοικοδομητέα τὰ οἰκήματα ἐμισθώσω, τῇ ἐκ τοῦ μισθωθέντος ἀγωγῇ ἐνιστάμενος [κινῶν] διὰ τούτου τοῦ δικαστηρίου, ὅπερ ἐστὶ καλῆς πίστεως, τὸ χρέος μετὰ τῶν εἰωθότων τόκων ἀναλήψῃ.

Ἐδόθη ἐν Ῥώμῃ ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουλίου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

3 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Φλάβιον Καλλίμορφον.* Ἐκ τῆς οἰκίας, ἣν σε μεμισθωμένην ἔχειν λέγεις, ἂν τὸ μίσθωμα τῷ δεσπότῃ τοῦ οἰκοδομήματος καταβάλῃς, ἄκοντά σε ἐκβάλλεσθαι οὐ προσήκει, εἰ μὴ ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ χρείαις ὁ δεσπότης ἀναγκαῖον εἶναι αὐτὸν ἀποδείξει ἢ ἐπισκευάσαι τὸν οἶκον βούλεται ἢ σὺ κακῶς ἐν τῷ ἐκμισθωθέντι πράγματι ἀνεστράφης.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 214 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μεσσαλᾶ καὶ Σαβίνου.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ἄρριον Σαβῖνον.* Καὶ τῇ τοῦ θείου Πίου καὶ Ἀντωνίου ἐπιστολῇ ῥητῇ ἔστιν ἡ διάταξις, ἵνα οἱ δεσπόται τῶν διαρρηχθεισῶν ἀποθηκῶν τοῖς τοιαύτας μέμψεις εἰσάγουσι τοὺς φύλακας παριστάναι ἀναγκάζωνται μηδὲ περαιτέρω ὧσιν ὑποκείμενοι τῷ κινδύ-1 νῳ. Τοῦτο δὲ καὶ ὑμεῖς προσέλευσιν δεξαμένου τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας κατορθώσετε. Οὗτος δέ, ἂν μείζονα κολασμὸν [τιμωρίαν] ἀπαιτεῖν τὸ πρᾶγμα εὕρῃ, εἰς τὸν Δομίτιον Οὐλ-

(1) Βασ. 20, 3.—Πρβλ. Πανδ. 19, 4, 5.

(1) Βασ. 20, 1, 63, ἐπ.—Πρβλ. Πανδ. 19, 2 Εἰσηγ. 3, 25.

πιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων καὶ ἐμὸν συγγενῆ τοὺς ἐνόχους παραπέμπειν 2 μεριμνήσει. Ἀλλ' ὅσοι δεσπόται ἐπηγγείλαντο ὀνομαστὶ [εἰδικῶς] καὶ τὴν τῶν ἀποθηκῶν φυλακήν, τὴν πίστιν παριστάναι [παρέχειν] ὀφείλουσιν.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Δεκεμβρίου 222 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου.

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Αὐρήλιον Πετρώνιον.* Βεβαίου δικαίου ἐστὶν ἐκεῖνα, ὅσα τῇ βουλήσει τῶν δεσποτῶν οἱ μισθωτοὶ εἰς τὸν μισθωθέντα ἀγρὸν εἰσήγαγον, δικαίῳ ἐνεχύρου τοῖς τῶν κτημάτων δεσπόταις κατέχεσθαι. Ὁπότε ὅμως οἶκος ἐκμισθοῦται, ἐν τοῖς εἰσαχθεῖσιν ἢ εἰσκομισθεῖσι πράγμασιν οὐκ ἔστιν ἀναγκαία ἡ γνῶσις τοῦ δεσπότου, διότι καὶ ταῦτα δικαίῳ ἐνεχύρου κατέχονται.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Μαρτίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

6. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Λουκίλλιον Βικτωρῖνον* Οὐδεὶς κωλύεται τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἐμισθώσατο πρὸς κάρπωσιν, ἄλλῳ ὑπεκμισθοῦν, εἰ μή τι ἄλλο συνεφωνήθη.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

7. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Σεπτίμιον Τερεντιανὸν στρατιώτην.* Ἐάν, ὁπότε ὁ Ἑρμῆς τὸν φόρον τῆς ὀγδόης ἐπὶ πενταετίαν ἐμισθώσατο, τὴν σὴν πίστιν ἐδέσμευσας [ἔνοχον ἐποίησας] καὶ εἶτα τοῦ διαστήματος ἐκείνου τοῦ χρόνου πληρωθέντος, ὁπότε ὁ αὐτὸς Ἑρμῆς ἐν τῇ μισθώσει, ὡς ἐπιτήδειος [φερέγγυος] διετηρεῖτο, [ἐὰν] μὴ συνῆγες, ἀλλὰ τὸ γραμματεῖόν σοι ἀποδοθῆναι ἀπῄτησας, οὐκ ὀφείλειν σε τῷ κινδύνῳ τοῦ μεταγενεστέρου χρόνου συσφίγγεσθαι ὁ ἁρμόδιος δικαστὴς οὐκ ἀγνοήσει.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 227 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀλβίνου καὶ Μαξίμου.

8. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Σαβινιανὸν Ὑγῖνον.* Εἰ καὶ ἐπὶ ὡρισμέναις ἐτησίαις ποσότησι τὸν ἀγρὸν ἐμίσθωσω, ἂν ὅμως μὴ ἐξεφράσθη [ἐξεδηλώθη, ἐμνημονεύθη] ἐν τῇ μισθώσει ἡ τὸ ἔθος τοῦ κλίματος [τῆς χώρας] ἀπαιτεῖ, ἵνα, ἂν τῇ ἐπελεύσει [τῷ ὀλέθρῳ] καταιγίδος ἢ ἄλλῳ τινὶ τοῦ οὐρανοῦ ἁμαρτήματι [δυσμενείᾳ] ζημίαι ἐπισυμβῶσιν, εἰς σὸν βάρος ἀνήκωσιν, καὶ [ἂν] ὅσαι συνέβησαν ἀφορίαι τῇ ἀφθονίᾳ [εὐφορίᾳ] τῶν ἄλλων ἐτῶν ἀναλογιζόμεναι μὴ ἀποδειχθῶσι, τὸν σὸν λόγον κατὰ τὴν καλὴν πίστιν ἔχεσθαι [κριθῆναι] ὀρθῶς ἀπαιτήσεις, καὶ τούτῳ τῷ τύπῳ [δικαίῳ] ὁ ἐκ τῆς ἐκκλήτου διαγνωσόμενος [δικαστὴς] ἀκολουθήσει.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Αὐγούστου 231 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πομπηϊανοῦ καὶ Πελίγνου.

9. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Αὐρήλιον Φοῦσκον στρατιώτην.* Τῷ μὲν ἀγοραστῇ τοῦ ἀγροῦ οὐκ ἔστιν ἀνάγκη ἐμμένειν [ἐν τῷ ἀγρῷ] τὸν μισθωτὴν [ἐᾶν ἐν τῷ ἀγρῷ τὸν μισθωτήν], ᾧ ὁ πρότερος δεσπότης ἐμίσθωσεν, εἰμὴ ὑπὸ τοῦτον τὸν ὅρον ἠγόρασεν. Πλὴν ἂν ἀποδειχθῇ συμφώνῳ τινὶ συναινέσαι ἵνα ἐν τῇ αὐτῇ μισθώσει παραμένῃ [ὁ μισθωτής], κἂν μάλιστα ἀγράφως, διὰ τῆς καλῆς πίστεως ἀγωγῆς τῷ συναρέσαντι πειθαρχεῖν ἐξαναγκάζεται.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 234 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μυξίμου καὶ τῆς τοῦ Οὐρβανοῦ.

10. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Πομπώνιον Σαβῖνον.* Τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας ἀγνοεῖς ἐν ταῖς μισθώσεσιν οὐ διαδέχεσθαι τοὺς κληρονόμους τοῦ μισθωσαμένου ὑπολαμβάνων, ἐπειδὴ, εἴτε διηνεκής ἐστιν ἡ μίσθωσις, καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους παραπέμπεται, εἴτε πρόσκαιρος, εἴσω τῶν χρόνων τῆς μισθώσεως καὶ τῷ κληρονόμῳ τὸ τοῦ συναλλάγματος βάρος ἐπίκειται.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 239 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Γορδιανοῦ καὶ Ἀβιόλα.

11. *Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος πρὸς Αὐρήλιον Θεόδωρον.* Πολλάκις ἀντιγέγραπται ὅτι ἄκοντες οἱ μισθωταὶ ἢ οἱ κληρονόμοι αὐτῶν μετὰ τὸ πληρωθῆναι τοὺς χρόνους τῆς μισθώσεως οὐ δύνανται κατέχεσθαι.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Αὐγούστου 244 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Περεγρίνου καὶ Αἰμιλιανοῦ.

12. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος καὶ ὁ Φίλιππος Καῖσαρ πρὸς Αὐρήλιον Νίκαν.* Ἡ ζημία, ἣν τῇ ἐπιδρομῇ τῶν λῃστῶν ἐν τοῖς ἐκμισθωθεῖσι κτήμασι τῷ σῷ πράγματι ἐπενεχθῆναι θεματίζεις, ὑπὸ τῆς δεσποίνης τῶν κτημάτων τούτων, ἣν οὐδενὸς ἐγκλήματος ἔνοχόν σε ποιεῖν λέγεις, ἐπανορθωθῆναι οὐδενὶ λογισμῷ ἐπιζητεῖς.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 245 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Φιλίππου Αὐγούστου καὶ τοῦ Τιτιανοῦ.

13. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι καὶ ὁ Βαλεριανὸς Καῖσαρ πρὸς Αὐρήλιον Ἡρακλείδην.* Εἰ διηρημένη ἡ μίσθωσις ἦν καὶ ἐπὶ ἑκάστοις κατὰ μέρη γενομένη, ἀλλοτρίῳ ὀνόματι ἐνάγεσθαι ὑμᾶς οὐ προσήκει. Ἂν δὲ πάντες οἱ μισθωσάμενοι εἰς ὁλόκληρόν εἰσιν ἔνοχοι τῷ μισθώσαντι, τὸ ἁρμόττον αὐτῷ δίκαιον τοῦ ἐνάγειν ὃν βούλεται οὐκ ὀφείλει ἀφαιρεῖσθαι. Ἔχετε δὲ ὑμεῖς ἐξουσίαν τοῦ προσενεγκεῖν τῷ μισθώσαντι τὸ χρέος καὶ τοῦ αἰτήσασθαι ἵνα μετενεχθῶσιν εἰς ὑμᾶς ἐκεῖνα, ἅπερ διὰ ταύτην τὴν μίσθωσιν ὑπετέθησαν ὑπ' ἐκείνων, ὧν ὀνόματι ἐνοχλεῖσθε [ἐπιβαρύνεσθε, ἐνάγεσθε].

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαρτίου 259 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Αἰμιλιανοῦ καὶ Βάσσου.

14. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Ἰούλιον.* Ἐὰν ἐκεῖνοι, οἵτινες παρ' ὑμῶν ἀνέλαβον ἵνα τὸν πρὸς τροφὴν [τῶν στρατιωτῶν] σῖτον καὶ κριθὴν εἰσαγάγωσι, ληφθέντων τῶν χρημάτων τὴν πίστιν διεψεύσαντο [παρέδησαν], ἐκ τῆς ἐκμισθώσεως ἐνάγειν κατ' αὐτῶν δύνασθε.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 259 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Αἰμιλιανοῦ καὶ Βάσσου.

15. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρηλίαν Εὐφροσύνην.* Εἰ ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ ὑπὸ τοῦ ἐκμισθωτοῦ ἐξεβλήθης, ἐνάγειν ἐκ τῆς μισθώσεως δύνασαι καὶ τὴν ποινήν, ἣν παρασχεθῆναι ρηχθείσης τῆς πίστεως τῆς συμβάσεως ἤρεσεν, ἀπαιτεῖν καὶ παρακρατεῖν δύνασαι.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Αὐγούστου 259 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Αἰμιλιανοῦ καὶ Βάσσου.

16. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Τιμόθεον.* Τὸν ὅρον μὲν τῆς μισθώσεως παραφυλάττεσθαι χρὴ μηδὲ μισθωμάτων ὀνόματι πλέον ἢ ὅσον συνεφωνήθη ἀπαιτεῖσθαι. Εἰ δ' ὅμως ὁ χρόνος, ἐν ᾧ [ἐφ' ὃν] μεμισθωμένος ὁ ἀγρὸς ἦν, παρέδραμε καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἐκμισθώσει διέμεινεν ὁ μισθωτής, σιωπηρᾷ συναινέσει τὴν αὐτὴν ἐκμίσθωσιν ὁμοῦ σὺν τῷ δεσμῷ τοῦ ἐνεχύρου ἀνανεοῦν δοκεῖ.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 260 ἐπὶ τῆς δευτέρας

ὑπατείας τοῦ Σακουλαρίου καὶ τῆς τοῦ Δονάτου.

17. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Ὀστίλιον Ἑκτάριον.* Ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας ἐκεῖνα, ἅτινα ἐκ τῆς μισθώσεως ὀφείλονται, καταβληθῆναι δίχα ὑπερθέσεως μεριμνήσει, οὐκ ἀγνοῶν τὴν ἐκ τοῦ ἐκμισθωθέντος καὶ μισθωθέντος ἀγωγήν, ἐπειδὴ καλῆς πίστεώς ἐστι, μετὰ τὴν ὑπέρθεσιν τόκους νομίμους προσδέχεσθαι.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 290 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας Διοκλητιανοῦ καὶ τῆς τρίτης τοῦ Μαξιμιανοῦ Αὐγούστων.

18. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἄννιον Οὐρσῖνον.* Ἐξαιρουμένου τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ τῷ ἀδηφάγῳ τῶν ἀκρίδων ὀλέθρῳ τὸ τῆς ἀφορίας ἐλάττωμα συνέβη, τοῦ ἑπομένου χρόνου τοὺς καρπούς, οὓς σοι κατὰ τὴν παρελθοῦσαν συνήθειαν χρεωστεῖσθαι ἀποδειχθῇ, ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας ἀποδοθῆναί σοι κελεύσει.

Ἐδόθη τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 290 ἐπὶ τῆς τετάρτης καὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

19. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Κύσαρες πρὸς Ἰούλιον Βαλεντῖνον.* Περὶ τὰς ἐκμισθώσεις καὶ τὰς μισθώσεις τὰ μέγιστα ἡ πίστις τοῦ συναλλάγματος παραφυλακτέα ἐστίν, εἰ μηδὲν εἰδικῶς ἐκφωνηθῇ ἐναντίον τῆς συνηθείας τοῦ κλίματος [τῆς χώρας]. Εἰ δὲ ἄλλοι συνεχώρησαν τὰ μισθώματα παρὰ τὸν ὅρον τοῦ συναλλάγματος καὶ τοῦ κλίματος τὴν συνήθειαν, τοῦτο ἄλλοις οὐ δυνήσεται πρόκριμα ἐπιφέρειν.

Ἐδόθη ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

20. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Καρποφόρον.* Ὅστις τὸ ἴδιον πρᾶγμα ἐμισθώσατο ἀλλότριον ὑπολαμβάνων, τὴν δεσποτείαν οὐ μεταφέρει, ἀλλ' ἀνίσχυρον [ἄνευ ἀποτελέσματος] συνάλλαγμα μισθώσεως ποιεῖ.

Ἐδόθη ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

21. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀντωνίαν.* Εἰ τοὺς καρποὺς τοῦ ἔτους ἐξεμίσθωσας ἀντὶ ὡρισμένου βάρους ἐλαίου, ἀπὸ τοῦ γενομένου καλῆς πίστεως συναλλάγματος διὰ τοῦτο μόνον, ὅτι ἄλλος μεῖζον προσήνεγκε βάρος, ὑπαναχωρεῖν οὐ προσήκει.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

22. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Παπινιανόν.* Ἐὰν ἐκεῖνοι, καθ' ὧν δέησιν ἀπευθύνεις, γενομένης ἐκμισθώσεως ῥητοῦ χρόνου τὰς ἰδίας σοι ἐμίσθωσαν ὑπηρεσίας, ἐφ' ὅσον ἡ καλὴ πίστις ἀνέχεται, διαγινωσκομένης τῆς αἰτίας ὁ ἁρμόδιος δικαστὴς παραφυλαχθῆναι τὴν συμφωνίαν κελεύσει.

[*ἐν ἔτει* 293].

23. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Ἱρίσκον.* Πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἰδίου πράγματος ἡ δικαιολογίαν [ὑπεράσπισιν] οὐκ ἀρκεῖ ἡ γενομένη ἐκμίσθωσις πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις ὕστερον περὶ τῆς δεσποτείας ἤρξατο φιλονικεῖν, ἐπειδὴ ἡ ἄγνοια περὶ τῆς ἰδίας δεσποτείας καὶ τοῦ πλανωμένου οὐδεμίαν ἔχει συναίνεσιν· ἀλλ' ἐκ τῆς ἐκβάσεως, ἂν ἡττηθῇ, τὸ τῆς ἐκμισθώσεως συνάλλαγμα μὴ συνεστηκέναι μᾶλλον δηλοῦται. Διότι οὐδεὶς ἑαυτῷ νομίμως νομὴν ἀλλάττειν δύναται.. [*ἐν ἔτει* 293].

24. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Ἀντωνῖνον.* Τὸ συνάλλαγμα τῆς ἐκμισθώσεως καὶ μισθώσεως καὶ ἐγγράφων μὴ παρεμβαινόντων ἔγκυρον ἐχέσθω· κατὰ τοῦτο τοὺς κληρονόμους τοῦ μισθωτοῦ, κἂν μὴ παρενέβησαν ἔγγραφα, οὐχὶ δὲ τὴν σύζυγον ἐνάγειν ὀφείλεις. Πλὴν περὶ τοῦ ὑστέρου χρόνου, ἐν ᾧ μισθώτριαν ταύτην θεματίζεις γεγονέναι, παρεῖναι πίστιν ταῖς σαῖς δεήσεσιν ἀποδεικνύων ἀκέραια τὰ μισθώματα παρ' αὐτῆς ἀπαίτησον.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

25. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ αἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Ἐπάγαθον.* Ἐάν τις μισθώσεως τίτλῳ ἀγρὸν ἢ οἱονδήποτε ἄλλο πρᾶγμα ἔλαβε, τὴν νομὴν ὀφείλει πρότερον ὑποκαταστῆσαι καὶ τότε περὶ τῆς κυριότητος δικάσασθαι.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

26. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Ὀπιλίωνα καὶ Ἑρμεῖον.* Ἐὰν τῆς μισθώσεως τὴν πίστιν ἐπληρώσατε, τὸ ἕνεκεν τούτου τοῦ πράγματος γενόμενον ἔγγραφον ἠδράνησεν [ἄχρηστον κατέστη]. Εἰ δ' ὅμως ὑμέτερόν τι [πρᾶγμα] ἐν τῷ ἀγρῷ ἦν ἢ βία διηρπάγη, ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας κελεύσει τοῦτο ὑμῖν ἀποκατασταθῆναι.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

27. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μαξιμιανὸν Ἀγοπόδην.* Ἐὰν ὁ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ σοι ἐπερωτῶντι ὑπέσχετο δοῦναι ὅσα ὑπὲρ τῶν μισθωτῶν τοῦ μισθωθέντος κτήματος προκατέβαλες, ὁ ἁρμόδιος δικαστὴς κελεύσει ἀποδοθῆναί σοι. Διότι ἂν ἡ συμφωνία ἐν τῷ τοῦ συναρέσαντος ὁρίῳ ἔμεινεν [ἔστη], ἀπὸ ψιλοῦ συμφώνου νοεῖς ἀγωγὴν κατὰ τὸ ὑμέτερον δίκαιον τίκτεσθαι οὐ δυνηθῆναι.

[*ἐν ἔτει* 294]

28. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Τουσκιανὸν Νέωνα.* Ἐν τῷ δικαστηρίῳ τοῦ ἐκμισθωθέντος καὶ μισθωθέντος δόλον καὶ παραφυλακήν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ τυχηρά, οἷς οὐ δυνατὸν ἀντιστῆναι, καταφέρεσθαι ὡμολόγηται.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

29. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον Ἰουλιανόν.* Ὁπότε τὸν μισθωσάμενον τὰ οἰκοδομήματα, ἅπερ ἀκέραια παρέλαβεν, καταστρέψαι θεματίζεις, ταῦτα καὶ τοὺς κληρονόμους ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας ἀνανεῶσαι κελεύσει, τῶν οἰκοδομημάτων μεταξὺ ὑμῶν γενομένου λόγου.

30. *Οἱ αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Φλωρέντιον, ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁ βουλευτὴς [δημοτικὸς ἄρχων] μηδ' ἐπίτροπος [διοικητὴς] μηδὲ μισθωτὴς τῶν ἀλλοτρίων πραγμάτων μηδ' ἐγγυητὴς ἢ ἐντολεὺς τοῦ μισθωτοῦ ὑπαρχέτω. Ἄλλως δὲ μηδεμίαν ἐνοχὴν οὐδὲ τῷ ἐκμισθωτῇ οὐδὲ τῷ μισθωτῇ ἐκ τοῦ τοιούτου συναλλάγματος ἁρμόζειν θεσπίζομεν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 439 ἐπὶ τῆς δεκάτης ἑβδόμης ὑπατείας τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Φέστου.

31. *Ὁ αὐτοκράτωρ Λέων Αὔγουστος πρὸς Ἄσπαρον στρατηγόν.* Τοὺς ἡμετέρους στρατιώτας τῶν ἀλ-

λοτρίων πραγμάτων μισθωτὰς ἢ ἐπιτρόπους [διοικητὰς] ἢ ἐγγυητάς ἢ ἐντολεῖς τῶν μισθωτῶν γίγνεσθαι ἀπαγορεύομεν, ἵνα μή, παραλειπομένης τῆς τῶν ὅπλων χρήσεως [παραμελουμένης τῆς τῶν ὅπλων ἀσκήσεως] εἰς τὸ γεωργικὸν ἔργον ἐπιδιδῶνται [τρέπωνται] καὶ [μὴ] τῇ τῆς στρατιωτικῆς ζώνης ἐπιβολῇ [προλήψει] βαρεῖς τοῖς γείτοσιν ὑπάρχωσιν. Τοῖς ὅπλοις δὲ, μὴ ἰδιωτικοῖς πράγμασιν ἀσχολείσθωσαν, ἵνα τοῖς σώμασι [κόρτεσι] καὶ ταῖς σημαίαις αὐτῶν ἀδιαλείπτως ἐγκείμενοι τὴν πολιτείαν, ὑφ' ἧς ἀποτρέφονται, ἀπὸ πάσης τῶν πολέμων ἀνάγκης ὑπερασπίζωσιν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ προτεραίᾳ τῶν Νωνῶν τοῦ Ἰουλίου 458 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Λέοντος Αὐγούστου.*

32. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων Αὔγουστος πρὸς Ἀδαμάντιον, ἔπαρχον τῆς πόλεως.* Μηδενὶ ἐξέστω, ὅστις οἰκόν τινα ἀλλότριον ἢ τόπον ἢ ἐργαστήριον ὀνόματι μισθώσεως ἔλαβεν, ἑτέρῳ, ὅστις μετ' αὐτὸν τῇ βουλήσει τοῦ δεσπότου πρὸς τὴν αὐτὴν προσῆλθε μίσθωσιν, δίκην ἐπιφέρειν, ὡσανεὶ [οὗτος ὁ δεύτερος μισθωτὴς] πρᾶγμα ἀθέμιτον ἢ τῷ κινοῦντι ἐπιζήμιον ἐπεχείρησεν, ἀλλὰ ὑπάρχειν ἐξουσίαν τοῖς δεσπόταις τοὺς οἴκους αὐτῶν ἢ τὰ ἐργαστήρια ἢ τοὺς τόπους εἰς ὅνπερ ἂν βούλονται ἐκμισθοῦν, οὐχ ἧττον δὲ καὶ τῶν [ὕστερον] μισθωσαμένων ἀπὸ πάσης ἕνεκεν τούτου ἐνοχλήσεως ἐλευθέρων παραφυλασσομένων : εἰ μὴ τυχὸν σύμφωνα ἐγγράφως εἰδικῶς συναφθέντα μετὰ τῶν δεσποτῶν ἢ μετὰ τῶν ὕστερον μισθωσαμένων, τοῖς νόμοις ἦγουν ἐγνωσμένα [ἀνεγνωρισμένα], ταῖς τοῦ 1 ἐνάγοντος αἰτήσεσι βοηθοῦσιν. Εἰ δέ τις τὴν τοιαύτην ἔριδα, τὴν ὑπὸ τῶν ἱερῶν διατάξεων ἀπαγορευομένην, νομίσει ἀνακινητέαν, εἰ μέν ἐστιν ἰδιώτης, σφοδρῶς πληττόμενος τὴν τῆς ἐξορίας ὑπεισίτω ποινήν, εἰ δὲ στρατεύεται, δέκα λιτρῶν χρυσίου τῇ ζημίᾳ κολαζέσθω.

33. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Σεβαστιανόν, ἔπαρχον πραιτωρίων.* Οἱ μισθωταὶ τῶν ἀλλοτρίων πραγμάτων ἢ ἄλλην οἱουδήποτε πράγματος νομὴν παρακλήσει κατέχοντες ἢ οἱ κληρονόμοι αὐτῶν, ἐὰν μὴ ταύτην τοῖς δεσπόταις ἀναλαβεῖν βουλομένοις ἀποκαταστήσωσιν, ἀλλὰ τὴν δίκην ἄχρι τῆς ὁριστικῆς ἀποφάσεως ἀναμείνωσιν, οὐ μόνον τὸ ἐκμισθωθὲν πρᾶγμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποτίμησιν αὐτοῦ τῷ νικῶντι μέρει καθ' ὁμοίωσιν τοῦ ἐπιδρομέως ἀλλοτρίας νομῆς παρέχειν ἐξαναγκασθήσονται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 484 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Θεοδωρίχου.*

34. [1]. Ἑκατέρῳ ἡ διάταξις ἐπιτρέπει τὴν τῇ μισθώσαντι καὶ τῷ μισθωσαμένῳ ἐξεῖναι ἐντὸς ἐνιαυτοῦ λύειν τὴν μίσθωσιν καὶ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις, καὶ μὴ διδόναι πρόστιμον ὡς ἐκ παραβάσιας, εἰ μὴ ἄρα ἐν ἀρχῇ τοῦ συναλλάγματος ἀπετάξαντο εἰδικῶς τῷ τοιούτῳ συμφώνῳ ἢ ἀγράφως ἀπεῖπον. [2]

35. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς τὴν Σύγκλητον* Εἰ καὶ πρόδηλόν ἐστιν ὅτι οἱ ἄχρι τοῦ νῦν ἡγεμόνες πολλὰ ἐθέσπισαν περὶ τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες ἀλλότρια κτήματα ἢ οἴκους τίτλῳ μισθώσεως πρὸς διοίκησιν [ἐπιμέλειαν] ἀναλαμβάνουσιν, ὅμως, ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα οὕτω καταπεφρόνηται, ἵνα μηδὲ τῆς ἐκ τῆς ἱερωτάτης διατάξεως ἀπειλῆς οἱ στρατιῶται μνήμονες [ὄντες], εἰς τοιαύτας ρυπαρὰς τολμῶσι προέρχεσθαι λειτουργίας [ὑπηρεσίας] καὶ καταλιμπανομένων τῶν δημοσίων σπουδῶν καὶ τῶν νικηφόρων σημαιῶν εἰς μισθώσεις ἀλλοτρίων κτημάτων μεταπηδᾷν, καὶ τῶν ὅπλων τὴν ἀγριότητα μὴ κατὰ τῶν πολεμίων ἐπιδεικνύναι, ἀλλὰ κατὰ τῶν γειτόνων καὶ ἴσως καὶ αὐτῶν τῶν ἀθλίων ἐπιμόρτων γεωργῶν, οὓς πρὸς θεραπείαν [ἐπὶ τῷ ἐπιμεληθῆναι αὐτῶν] ἀνεδέξαντο, μεταστρέφειν, ἀναγκαῖον ὑπελάβομεν ἵνα εἰς ταύτην τὴν ἱερωτάτην προέλθωμεν διάταξιν, βαθύτερον καὶ πληρέστερον τὴν τοιαύτην αἰτίαν διορ-1 θοῦντες. Κελεύομεν ὅθεν ἵνα πάντες παντελῶς, οἵτινες ὑπὸ τὰ ὅπλα στρατεύονται, εἴτε μείζονες εἴτε ἐλάσσονες (στρατιώτας δὲ ἀποκαλοῦμεν ἐκείνους, οἵτινες τοῦτο μὲν ὑπὸ τοῖς ἐξόχοις στρατηγοῖς ὑπομένειν γινώσκονται τὴν στρατείαν, τοῦτο δὲ ἐν ταῖς ἕνδεκα πιστοτάταις σχολαῖς κατατεταγμένοι εἰσίν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκείνους, οἵτινες ὑπὸ διαφόρους ὑπαξιωματικοὺς [ὀπτίονας] τῷ τῶν φοιδεράτων ὀνόματι κεκοσμημένοι εἰσὶ) ἐφεξῆς τοὐλάχιστον ἀπὸ πάσης μισθώσεως ἀλλοτρίων πραγμάτων ἀπέχωσιν ὀφείλοντες γινώσκειν ὅτι ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ συναλλάγματος ἀπαρχῆς δίχα τινὸς πράξεως [φάκτου] ἢ τινος ἀποφάσεως ἐκπεσοῦνται τῆς στρατείας καὶ οὐκ ἔσται αὐτοῖς ἐπάνοδος εἰς τὸν πρότερον βαθμὸν οὐδ' ἀπὸ αὐτοκρατορικοῦ εὐεργετήματος οὐδ' ἀπὸ συναινέσεως ἢ ἀδείας τοῦ ἄρχοντος, ὑφ' ὃν ἐκληρώθησαν ἵνα τὴν στρατείαν ὑπομένωσιν : ἵνα μή, ἐν ᾧ ἀλλότρια πράγματα τίτλῳ μισθώσεως ὑπ' αὐτῶν διοικητέα εἶναι ὑπολαμβάνουσι, τὰς στρατείας [τοὺς βαθμοὺς] καὶ τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν ἀποβάλλωσιν, ἀπὸ στρατιωτῶν κωμῆται [χωρικοί], ἀπὸ κεκοσμημένων [διακεκριμένων] ἄτιμοι καθιστάμενοι : καὶ ὅπερ μετὰ τὴν τοιαύτην μίσθωσιν, ἣν παντελῶς ἀπηγορεύσαμεν, παρὰ τοῦ δημοσίου [ταμείου] ἔλαβον, καὶ τοῦτο δίχα τινὸς ὑπερθέσεως ἢ ἀναβολῆς ἀποδοῦ-2 ναι ἐξαναγκασθήσονται. Ὀφειλόντων δὲ γινώσκειν καὶ ἐκείνων, οἵτινες τὰς οὐσίας αὐτῶν μετὰ τὸν νόμον τοῦτον αὐτοῖς εἰς μίσθωσιν ἐπιτρέψωσι διὰ τοῦ τοιούτου ἐπιχειρήματος αὐτῶν τοῦ ἡμετέρου νόμου παραβιαζομένου, ὅτι οὐδεμία αὐτοῖς ἀπαίτησις κατ' αὐτῶν συγχωρηθήσεται, ἵνα, ὅστις τοῦ ἀλλοτρίου πλεονέκτης ὑπάρχων, στρατιώτην ἐπίτροπον [φροντιστὴν] ἐξέλεξε, καὶ 3 τῶν ἰδίων ἐκπίπτῃ προσόδων. Ἔστω δὲ πᾶσιν ἀναπεπταμένη τοσαύτη ἡ εὐχέρεια τῆς παρὰ τοῖς ἁρμοδίοις δικασταῖς κατηγορίας, ἵνα, ὅστις ἐν τῇ αἰτίᾳ ταύτῃ καταδότης ὑπάρχει, ἐπαινετέος μᾶλλον ἢ ψεκτέος θεωρῆται· τῆς ποινῆς, ἣν κατὰ τῶν στρατιωτῶν, τῶν περιφρονούντων τὰ ἡμέτερα παραγγέλματα, καὶ κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἐπέτρεψαν αὐτοῖς τὴν μίσθωσιν τῶν εἰς αὐτοὺς ἀνηκόντων πραγμάτων ὡρίσαμεν, ἐν ταῖς μελλούσαις αἰτίαις κρατούσης.

(1) Ἴσον Βασ. 20, 1, 95.—(2) Ὡς ἔχουσιν ἐν τῷ κειμένῳ.

66 (1).

Περὶ ἐμφυτευτικοῦ δικαίου.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων Αὔγουστος πρὸς Σεβαστιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* [Κελεύομεν] τὸ ἐμφυτευτικὸν δίκαιον μηδὲ τῆς μισθώσεως μηδὲ τῆς ἀπαλλοτριώσεως τοῖς τίτλοις εἶναι προσαρμοστέον [καταλεκτέον], ἀλλὰ τοῦτο

(1) Βασ. 20, 2.

τρίτον δίκαιον ἔστω τεθεσπισμένον, ἀπὸ ἑκατέρου τῶν μνηοθέντων συναλλαγμάτων τῆς κοινωνίας ἢ ὁμοιότητος κεχωρισμένον, σύλληψιν δὲ καὶ ὁρισμὸν ἔχειν ἴδιον καὶ νόμιμον εἶναι καὶ ἔγκυρον τὸ συνάλλαγμα, ἐν ᾧ πανθ' ὅσα μεταξὺ ἑκατέρου τῶν συναλλασσομένων μερῶν διὰ συμφωνιῶν ἐγγράφως γιγνομένων συναρέσωσι περὶ πάντων ἢ καὶ τῶν τυχηρῶν περιστάσεων, ἰσχυρὰ καὶ ἀδιάρρηκτα διηνεκεῖ σταθερότητι πᾶσι τρόποις ὀφείλουσι φυλάττεσθαι: οὕτως ἵνα, ἂν ἐν τοσούτῳ ἐκεῖνα, ἅτινα ἐκ τυχηρῶν περιστάσεων ὥσπερ συμβαίνουσιν, ἐν τῇ τῶν συμφώνων εἰ συνομολογίᾳ μὴ περιελήφθησαν, εἰ μὲν τηλικαύτη ἀνέκυψεν [ἐπῆλθε] συμφορά, ἥτις παντελῶς καὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ὅπερ εἰς ἐμφύτευσιν ἐδόθη, ἐπιφέρει τὴν καταστροφήν, [ἵνα] τοῦτο οὐχὶ τῷ ἐμφυτευτῇ, ᾧ τινι οὐδὲν ὑπόλοιπον ἔμεινεν, ἀλλὰ τῷ τοῦ πράγματος δεσπότῃ, ὅστις, ὅπερ ἐκ τῆς εἱμαρμένης [ἐκ τοῦ μοιραίου] ἐνέσκηπτε, καὶ οὐδενὸς παρεμβαίνοντος συναλλάγματος ὑποφέρειν ἔμελλε, καταλογίζηται: εἰ δ' ὅμως μερική τις ἢ ἄλλη ἐλαφρὰ ζημία ἐπισυμβῇ, ἐξ ἧς οὐχὶ αὐτὴ τοῦ πράγματος παντελῶς βλάπτεται ἡ οὐσία [ὑπόστασις], τοῦτο ὁ ἐμφυτευτὴς μὴ ὀφείλῃ ἀμφιβάλλειν ὅτι αὐτῷ ἐστι καταλογιστέον.

[*ἐν ἔτει* 476—484].

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Δημοσθένην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐν τοῖς ἐμφυτευτικοῖς συναλλάγμασι θεσπίζομεν, εἰ μὲν καὶ ἄλλαι συμφωνίαι ἐν τοῖς ἐμφυτευτικοῖς συμβολαίοις συνεγράφησαν, ταύτας καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις κεφαλαίοις παραφυλάττεσθαι καὶ περὶ τῆς ἀποβολῆς ἐκείνου, ὅστις ἐμφύτευσιν ἔλαβεν, ἂν τὸ εἰθισμένον τέλεσμα [ἐμφυτευτικὸν κανόνα] ἢ τὰς τῶν δημοσίων λειτουργιῶν [φόρων] ἀποχὰς [ἐξ-1 φλήσεις] μὴ παράσχῃ. Εἰ δ' ὅμως οὐδὲν περὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου συνεφωνήθη, ἀλλὰ δι' ὅλης τῆς τριετίας οὐδὲ χρήματα κατέβαλεν οὐδὲ τὰς τῶν φόρων ἀποχὰς τῷ δεσπότῃ ἀπέδωκεν, αὐτῷ βουλομένῳ [θεσπίζομεν] ἐξεῖναι αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐμφυτευτικῶν κτημάτων ἐκβάλλειν: οὐδεμιᾶς αὐτῷ [τῷ δεσπότῃ] ἀξιώσεως [δικαιολογίας] ὀνόματι βελτιώσεως ἢ ἐκείνων, ἅπερ ἐμπονήματα λέγονται, ἢ ποινῆς ὀφειλούσης ἀντιτάσσεσθαι, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ αὐτοῦ, ἂν ὁ δεσπότης βουληθῇ, ὀφείλοντος ἐκβάλλεσθαι οὐδὲ προβάλλοντος ὅτι οὐκ ὠχλήθη ἕνεκεν τῆς αἰτίας ταύτης, ἐπειδὴ οὐδένα προσήκει τὴν ἐναγωγὴν ἢ τὴν ὑπόμνησιν ἀναμένειν, ἀλλ' ἑκουσίως ἀφ' ἑαυτοῦ προσφέρειν καὶ τὸ χρέος αὐθορμήτῳ βουλήσει καταβάλλειν, καθάπερ καὶ διὰ προγενεστέρου νόμου τῆς ἡμετέρας αὐθεντίας 2 γενικῶς διηγόρευται (1). Ἵνα μὴ ὅμως ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης γεννᾶται [φύηται] τοῖς δεσπόταις ἐξουσία τοὺς ἐμφυτευτὰς αὐτῶν ἐκβάλλειν καὶ τὴν πρόσοδον μηδαμῶς βούλεσθαι δέξασθαι, ἵνα ἐκ τῆς τοιαύτης μηχανεύσεως διαρρεούσης τῆς τριετίας ἐκπίπτῃ τοῦ δικαίου αὐτοῦ ὁ ἐμφυτευσάμενος, ἄδειαν τούτῳ συγχωροῦμεν, διαμαρτυρίας προπεμφθείσης προσφέρειν τὰ χρήματα καὶ τούτων σφραγιζομένων καὶ κατὰ τὸν νόμον κατατιθεμένων μηδαμῶς τὸν τῆς ἀποβολῆς φοβεῖσθαι κίνδυνον.

Ἐδόθη ἐν Χαλκηδόνι τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 529 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.*

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁπότε

(1) Κώδ. 8, 37, 12.

ἀμφεβάλλετο, πότερον ὁ ἐμφυτευτὴς ὀφείλει σὺν τοῦ δεσπότου τῇ βουλήσει τὰς βελτιώσεις αὐτοῦ, αἵτινες δι' ἑλληνικῆς λέξεως ἐμπονήματα λέγονται, ἐκποιεῖν ἢ τὸ ἐμφυτευτικὸν δίκαιον εἰς ἄλλον μεταφέρειν, ἢ ἂν [ὀφείλει] αὐτοῦ ἀναμένειν τὴν συναίνεσιν, θεσπίζομεν, εἰ μὲν τὸ ἐμφυτευτικὸν συμβόλαιον περὶ τούτου τοῦ θέματος συμφωνίας περιέχει, ταύτας παραφυλάττεσθαι: εἰδ' ὅμως οὐδενὶ τρόπῳ ἐτέθη τοιαύτη συμφωνία ἢ τυχὸν τὸ τῆς ἐμφυτεύσεως ἔγγραφον ἀπωλέσθη, μηδαμῶς ἐξεῖναι τῷ ἐμφυτευτῇ ἵνα δίχα τῆς τοῦ δεσπότου συναινέσεως πωλῇ εἰς ἄλλους τὰς βελτιώσεις αὐτοῦ ἢ τὸ ἐμφυ-1 τευτικὸν δίκαιον μεταφέρῃ. Ἀλλ' ἵνα μή, λαμβανομένης τῆς περιστάσεως ταύτης [τὴν εὐκαιρίαν ταύτην ἐπωφελούμενοι] οἱ δεσπόται μηδαμῶς συγχωρῶσιν ὅπως οἱ ἐμφυτευταὶ αὐτῶν λαμβάνωσι τὰ τῶν βελτιώσεων τιμήματα, ἅπερ ἤθελον εὕρῃ, ἀλλ' ἐμπαίζωσιν αὐτοὺς καὶ ἐκ τούτου τὸ ὄφελος τοῦ ἐμφυτευτοῦ ἀπολλύηται, προστάττομεν διαμαρτυρίαν τῷ δεσπότῃ διαπέμπεσθαι καὶ προλέγειν ὁπόσον τίμημα παρ' ἄλλου τῇ ἀληθείᾳ λαμβάνει. 2 Καὶ εἰ μὲν ὁ δεσπότης τοῦτο δοῦναι βουληθῇ καὶ τοσαύτην παρέχειν ποσότητα, ὅσην αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ ὁ ἐμφυτευτὴς παρ' ἄλλου λαβεῖν δύναται, αὐτὸν τὸν δεσπότην παντὶ τρόπῳ 3 ταῦτα ἀγοράζειν Εἰδ' ὅμως δύο μηνῶν διάστημα διηνύθη καὶ ὁ δεσπότης μὴ βουληθῇ τοῦτο ποιῆσαι, ἄδεια δοθήσεται τῷ ἐμφυτευτῇ, ὅποι ἂν βουληθῇ, καὶ δίχα τῆς τοῦ δεσπότου συναινέσεως τὰς βελτιώσεις αὐτοῦ πωλεῖν, εἰς ἐκεῖνα ὅμως τὰ πρόσωπα, ἅπερ οὐκ εἰώθασιν ἐν τοῖς ἐμφυτευτικοῖς συναλλάγμασιν ἀπαγορεύεσθαι εἰς τοιαύτην προέρχεσθαι ἀγορασίαν: ἀνάγκην δ' ἔχειν τοὺς δεσπότας, ἂν ἄλλοις ἡ βελτίωσις κατὰ τὸν προρρηθέντα τρόπον ἐπωλήθη, δέχεσθαι τὸν ἐμφυτευτὴν ἢ, ἂν ὁ ἐμφυτευτὴς βουληθῇ τὸ ἐμφυτευτικὸν δίκαιον μεταθεῖναι εἰς πρόσωπα μὴ ἀπηγορευμένα, ἀλλ' ἐπιτετραμμένα καὶ ἐπιτήδεια εἰς τὸ καταβάλλειν τὸν ἐμφυτευτικὸν κανόνα, [τοὺς δεσπότας] μὴ ἀντιλέγειν, ἀλλὰ τὸν νέον ἐμφυτευτὴν εἰς τὴν νομὴν εἰσδέχεσθαι, οὐχὶ διὰ μισθωτοῦ ἢ δι' ἐπιτρόπου [ἐντολοδόχου], ἀλλ' αὐτοὺς τοὺς δεσπότας δι' ἑαυτῶν ἢ δι' ἐπιστολῶν αὐτῶν ἢ, ἂν τοῦτο μὴ δύνωνται ἢ μὴ βούλωνται, διὰ καταθέσεως τελεστέας ἐν ταύτῃ μὲν τῇ πόλει παρὰ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἄρχοντι τῶν κήνσων ἢ παρόντων συμβολαιογράφων [ταβουλαρίων] ἐπιμαρτυρίας, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τοῖς ἄρχουσιν ἢ τοῖς ἐκδί-4 κοις. Καὶ ἵνα μὴ φιλαργυρίᾳ πειραζόμενοι οἱ δεσπόται μέγα ποσὸν [ὄγκον] χρημάτων διὰ τοῦτο ἀπαιτῶσι, τοῦθ' ὅπερ ἄχρι τοῦ παρόντος χρόνου διαπράττεσθαι ἔγνωμεν, μὴ πλέον ἐξέστω αὐτοῖς ὑπὲρ τῆς ὑπογραφῆς καὶ καταθέσεως εἰ μὴ τὴν πεντηκοστὴν μοῖραν τοῦ τιμήματος ἢ τῆς διατιμήσεως τοῦ τόπου, ὅστις εἰς ἄλλον μετα-5 φέρεται, λαμβάνειν. Εἰδ' ὅμως τὸν νέον ἐμφυτευτὴν ἢ τὸν τῆς βελτιώσεως ἀγοραστὴν εἰσδέξασθαι μηδαμῶς ὁ δεσπότης βούλεται καὶ ἐπιμαρτυρίας γενομένης εἴσω δύο μηνῶν τοῦτο ποιῆσαι ὑπερτίθεται, ἐξεῖναι τῷ ἐμφυτευτῇ ἵνα καὶ μὴ συναινούντων τῶν δεσποτῶν εἰς ἄλλους τὸ δίκαιον αὐτοῦ καὶ 6 τὰ ἐμπονήματα μεταφέρῃ. Ἂν δ' ὅμως ἄλλως προσενεχθῇ [ἀναστραφῇ] ἢ ὡς ἡ ἡμετέρα ὥρισε διάταξις, τοῦ ἐμφυτευτικοῦ δικαίου ἐκπιπτέτω.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὁρέστου.

4. *[Ὁ αὐτὸς βασιλεύς]* (1).

Ἐὰν ἐπὶ τρεῖς ἐνιαυτοὺς ὁ μὲν ἐμφυτευτὴς προσφέρῃ τῷ δεσπότῃ τὸν τῆς ἐμφυτεύσεως κανόνα, ὁ δὲ δεσπότης ἀναβάλληται δέξασθαι αὐτὸν ἢ ἐν τῇ βασιλίδι πόλει διάγων ἢ ἐν ἐπαρχίαις, ἐξεῖναι τῷ ἐμφυτευτῇ προσάγειν αὐτῷ τὸ ἐμφύτευμα καὶ μελλούσης περαιοῦσθαι τῆς τριετίας, εἰ μὴ ἀνάσχοιτο λαβεῖν, σφραγίζειν αὐτὸ καὶ ἐπιμαρτύρεσθαι περὶ τούτου ἢ τὸν ἐνδοξότατον ἔπαρχον τῆς πόλεως ἢ τοὺς ἐνδοξοτάτους ἐπάρχους τῶν ἱερῶν πραιτωρίων ἢ τὸν πρόσφορον ἄρχοντα, ᾧ τινι ὑπόκειται ὁ τοῦ χωρίου δεσπότης· ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις ἢ παρὰ τῷ ἄρχοντι ἢ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ ἄρχοντος παρὰ τῷ ἐκδίκῳ τῶν τόπων ἢ παρὰ τῷ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως, καθ' ἣν ὁ δεσπότης τοῦ κτήματος διάγει, πράττειν περὶ τούτου, ὥστε καὶ τὴν ἐξ ἑνὸς τῶν εἰρημένων προσώπων προστεθῆναι τῷ πράγματι μαρτυρίαν. Καὶ εἰ μηδὲ οὕτως ἔλοιτο λαβεῖν προσαγόμενον τὸ ἐμφύτευμα ὁ δεσπότης, κερδαινέτω μὲν αὐτὸ ὁ ἐμφυτευτής, μηδεμίαν ἀγωγὴν ἔχοντος εἰς ἀπαίτησιν αὐτοῦ τοῦ δεσπότου. Μήτε δὲ ἡ ἐμφύτευσις λυέσθω παρατρεχούσης τῆς τριετίας μήτε τῶν ἐφεξῆς ἐνιαυτῶν ἀπαιτείτω τὸν εἰωθότα κανόνα ὁ δεσπότης, ἕως ἂν αὐτὸς ἄνωθεν ὀχλήσας τῷ ἐμφυτευτῇ καὶ διαμαρτυρίαν αὐτῷ στείλας ἄρξηται αἰτεῖν τὸν ἐμφυτευτικὸν κανόνα· τότε γὰρ οὐ μὴν τοῦ προλαβόντος χρόνου παντὸς ἀπαιτείτω τὸν κανόνα ὁ δεσπότης, ὡς αὐτὸς αἴτιος τοῦ μὴ λαβεῖν αὐτὸν γεγονώς, τοῦ δὲ τρέχοντος χρόνου μετὰ τὴν διαμαρτυρίαν αὐτοῦ ἀπαιτείτω τὸ ἐμφύτευμα. Ἐὰν δὲ ἐπὶ τριετίαν μετὰ τὴν διαμαρτυρίαν τοῦ δεσπότου μὴ καταβάλῃ ὁ ἐμφυτευτὴς εὐγνωμόνως τὸν κανόνα, ἀκολούθως ἐξωθείτω αὐτὸν ὁ δεσπότης τῆς ἐμφυτεύσεως κατὰ τὴν δευτέραν τούτου τοῦ τίτλου διάταξιν.

[*Ἐν ἔτει* 531—534]

(1) Τιθενται ὡς ἐν τῷ κειμένῳ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

1 [1]

Περὶ μνηστείας καὶ ἀρραβώνων μνηστείας καὶ προξενητικῶν.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Βιάνορα.* Ἢ ἄλλῳ μνηστευθεῖσα ἀπαγορεῦσαι τὴν κατάστασιν [ταύτην=τὴν μνηστείαν] καὶ ἄλλῳ γαμηθῆναι οὐ κωλύεται.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος καὶ ὁ Κωνστάντιος Καῖσαρ πρὸς Πακατιανὸν, ἔπαρχον τῆς πόλεως.* Εἰ ἐκεῖνος, ὅστις κόρην ἐμνηστεύσατο, ἐν τῇ αὐτῇ διάγων ἐπαρχίᾳ εἴσω διετίας ὑπερτίθεται τὸν γάμον τελέσαι, καὶ παραδραμόντος τούτου τοῦ χρονικοῦ ὁρίου ἡ κόρη εἶτα περιῆλθεν εἰς σύνδεσμον ἄλλου, μηδεμία βλάβη ἔστω αὐτῇ, ἥτις τὸν γάμον ἐπισπεύδουσα [ἐπιταχύνουσα] τοὺς πόθους αὐτῆς ἐπὶ μακρότερον χρόνον ἐμπαίζεσθαι οὐκ ἠνέσχετο.

Ἐδόθη ἐν Μαρκιανουπόλει τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 332 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πακατιανοῦ καὶ Ἱλαριανοῦ.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Εὐτρόπιον, ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἀρραβώνων μνηστείας ἕνεκα δοθέντων, ἂν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ μνηστὴρ ἢ ἡ μνηστὴ τελευτήσῃ, ὅσα ἐδόθησαν κελεύομεν ἀποκαθίστασθαι, εἰμὴ τὴν αἰτίαν, ὅπως μὴ τελεσθῶσιν οἱ γάμοι, τὸ τελευτῆσαν ἤδη πρόσωπον παρέσχεν.

Ἐδόθη ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 380 ἐπὶ τῆς πέμπτης ὑπατείας τοῦ Γρατιανοῦ καὶ τῆς τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.

4. *Οἱ αὐτοκράτορες Ὀνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Μαρινιανόν, ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἂν ὁ πατὴρ σύμφωνον περὶ τῶν γάμων τῆς θυγατρὸς συνῆψε καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ μοίρᾳ ἀναλωθεὶς [τελευτήσας] μὴ δυνηθῇ περιελθεῖν εἰς τοὺς πόθους [γάμους], τοῦτο μεταξὺ τῶν μεμνηστευμένων ἰσχυρὸν καὶ ἔγκυρον παραμενέτω, ὅπερ ἀποδειχθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀποφασισθὲν [ὁρισθέν], καὶ μηδὲν κῦρος συγχωρείσθω ἔχειν ὅπερ μετά τινος ἀντιπροσώπου [ὑπερασπιστοῦ], εἰς ὃν τὰ τῶν ἀνηλίκων ὑπάγονται συμφέροντα, δειχθήσεται συμβιβασμῷ γενόμενον. 1 Διότι τὰ μάλιστα ἀνεπιεικὲς [ἄδικόν] ἐστιν ἵνα ἐναντίον τῆς πατρικῆς βουλήσεως τοῦ ἐξηγορασμένου τυχὸν ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος προσγίγνηται δεκτὴ ἡ κρίσις, ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ αὐτῆς τῆς γυναικὸς ἡ γνώμη ἐναντίον τῶν ἰδίων αὐτῆς συμφερόντων εὕρηται ἐργαζομένη [ἀντιτιθεμένη πρὸς τὰ ἴδια αὐτῆς συμφέροντα].

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ τῇ τετάρτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Νοεμβρίου 422 ἐπὶ τῆς δεκάτης τρίτης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου καὶ τῆς δεκάτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.

(1) Βασ. 28, 1, 15 ἐπ.—Πρβλ. Πανδ., 23, 1.

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Λέων καὶ Ἀνθέμιος Αὔγουστοι πρὸς Ἐρύθριον, ἔπαρχον πραιτωρίων.* Γυνὴ αὐτεξούσιος οὖσα ἔνεκεν τῶν τῆς μνηστείας ἀρραβώνων ἄχρι τοῦ διπλασίου κατεχέσθω [ἐνεχέσθω], τοὐτέστι εἰς ἐκεῖνο, ὅπερ ἔλαβε, καὶ ἄλλο τοσοῦτον καὶ οὐ πλεῖον, ἐὰν μετὰ συμπληρωθέντα τὸν εἰκοστὸν πέμπτον ἐνιαυτὸν ἢ μετὰ τὴν ληφθεῖσαν συγγνώμην ἡλικίας, τὴν καὶ παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστηρίῳ ἐπιδοκιμασθεῖσαν, τοὺς τοιούτους ἀρραβῶνας ἔλαβεν : εἰς τὸ ἁπλοῦν ὅμως, τοὐτέστιν μόνον ὅ,τι ἔλαβεν, ἂν ἐλάσσονός ἐστιν ἡλικίας, εἴτε παρθένος εἴτε χήρα ἐστίν, εἴτε δι' ἑαυτῆς εἴτε τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τοῦ κηδεμόνος ἢ ἄλλου προσώπου τούτους τοὺς ἀρραβῶνας ἔ-1 λαβεν. Τὸν δὲ πατέρα ἢ τὴν μητέρα, νομίμου δηλονότι ἡλικίας ὑπάρχοντας, εἴτε ὁμοῦ εἴτε κεχωρισμένως ἀρραβῶνας ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ἐδέξαντο, πρὸς δὲ τὸν πάππον ἢ τὸν προπάππον ὑπὲρ τῆς ἐγγόνης ἢ ἀπεγγόνης, εἰς τὸ διπλάσιον μόνον προσήκει κα-2 τέχεσθαι Ταῦτα δὲ παραφυλάττεσθαι κρίνομεν, ἂν μὴ διὰ τὸ πρόσωπον ἢ τὴν κατάστασιν [τὴν αἵρεσιν] ἢ ἄλλην αἰτίαν τοῖς νόμοις ἢ ταῖς γενικαῖς διατάξεσιν ἀπαγορευομένην ὁ μέλλων γάμος συστῆναι κωλύηται : διότι τότε, ὡσανεὶ οὐδενὸς γενομένου, παραγγέλλομεν ἵνα συνεπὲς ᾖ ἀποδίδοσθαι μόνον τοὺς αὐτοὺς ἀρραβῶνας ἅτε δίχα 3 αἰτίας παρασχεθέντας. Καὶ τοῦτο δὲ τούτοις προστίθεμεν, ἵνα προσέτι, ἐὰν τοῖς νόμοις μὴ κωλύωνται οἱ ἐλπιζόμενοι γάμοι, μετὰ τοὺς τῆς μνηστείας ὅμως ἀρραβῶνας ἡ μνηστὴ τὸν μετὰ τοῦ μνηστῆρος δεσμὸν [συνάφειαν] διὰ τὴν αἰσχρὰν ἢ ἀναίσχυντον [ἄσωτον] ἀναστροφὴν ἢ διὰ διαφορὰν θρησκείας ἢ δόγματος ἀποποιηθῇ, ἢ διὰ τοῦτο, ὅτι ὡσεὶ ἀνὴρ συνάφειαν, ἐξ ἧς ἐλπὶς γονῆς τίκτεται, ποιεῖν οὐ δύναται ἢ δι' ἄλλην εὔλογον παραιτήσεως [ἀποποιήσεως] αἰτίαν, **εἰ μὴ** ἀποδειχθῇ ὅτι πρὸ τῆς δόσεως τῶν **ἐπὶ** μνήστροις ἀρραβώνων τούτων ἡ γυνὴ ἢ οἱ γονεῖς αὐτῆς αὐτὸ τοῦτο ἐγίνωσκον, ἑαυτοὺς ὀφείλωσιν αἰτιᾶσθαι. 4 Εἰ δ' ὅμως ἀγνοοῦντες ταῦτα τοὺς ἐπὶ μνήστροις ἀρραβῶνας ἐδέξαντο ἢ μετὰ τοὺς δοθέντας ἀρραβῶνας εὔλογός τις αἰτία μεταμελείας παρεντεθῇ, αὐτῶν μόνον ἀποδιδομένων τῆς τοῦ ἑτέρου ἁπλοῦ ποινῆς ἐλεύθεροι παρα-5 φυλαττέσθωσαν. Ταῦτα δὲ πάντα ὁμοίῳ τρόπῳ καὶ ἐπὶ τῶν μνηστήρων ἕνεκεν τῶν ἀναληπτέων οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν μὴ παρασχεθέντων ἀρραβώνων παραφυλάττεσθαι κρίνομεν : τῆς τοῦ τετραπλοῦ δηλονότι ποινῆς, ἥτις ὑπὸ τῶν προγενεστέρων νόμων ὥριστο, ἐν ᾗ καὶ τῶν ἀρραβώνων ἡ ποσότης κατελογίζετο, ἀργούσης, εἰ μὴ εἰδικῶς ἄλλο τι ἀπὸ κοινῆς συναινέσεως μεταξὺ τῶν συναλλαττομένων περὶ τοῦ αὐτοῦ τοῦ τετραπλοῦ λόγου ὁ συνήρεσεν. Ἔξω δὲ τοῦ ὁρισμοῦ [τῆς διατάξεως] τούτου τοῦ νόμου ἂν ἀσφάλεια τὴν ποινὴν τῆς ἐπερωτήσεως περιέχουσα παρενετέθη, ἐξ ἑκατέρου μέρους οὐδεμίαν ἰσχὺν ἕξει, διότι ἐν τοῖς συναπτέοις γάμοις ἐλευθέρα ἐξουσία εἶναι ὀφείλει.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουλίου 472 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Μαρκιανοῦ.*

6. [1] Ἡ διάταξις βούλεται τὸν προξενοῦντα γάμον μάλιστα μὲν μηδὲν λαμβάνειν· εἰ δὲ ὅλως ἀνέχεται λαβεῖν, εἰ μὲν μηδὲν συνεφώνησε περὶ τούτου, μηδὲν ὅλως λαμβάνειν· εἰ δὲ

(1) Τίθενται ὡς ἐν τῷ κειμένῳ=Βασ. 54, 15, 4.

συνεφώνησε, μὴ ὑπὲρ τὴν εἰκοστὴν μοῖραν τῆς προικὸς καὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἐπιζητεῖν, ἐὰν ἡ προῖξ ἄχρι διακοσίων λιτρῶν ἐστι χρυσίου· ἔλαττον δὲ εἰ βούλεται λαβεῖν, ἐπι-1 τρέπει αὐτῷ. Εἰ δὲ καὶ ὁσησδήποτε ποσότητός ἐστιν ἡ προῖξ, περαιτέρω τῶν δέκα λιτρῶν τοῦ χρυσίου οὐκ ἐπιτρέπει τῷ προξενητῇ λαμβάνειν, οὐδὲ εἰ τελεία ἐστὶν ἡ προῖξ ἢ ἡ πρὸ γά-2 μου δωρεά Εἰ δὲ παρὰ ταῦτά τις συμφωνήσει, μὴ ἀπαιτεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ καταβληθὲν ἀναδιδόσθω, εἴτε χρήματα ἔλαβεν εἴτε πράγματα ἢ ἀνεδόθη αὐτῷ ὁμολογία χρέους ἢ ὅλως ἔλαβέ τι κινητὸν ἢ ἀκίνητον ἢ αὐτοκίνητον, κινουμένων τῶν ἀγωγῶν οὐ μόνον κατὰ τοῦ λαβόντος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν αὐτοῦ κληρονόμων, καὶ οὐ μόνον παρὰ τοῦ δεδωκότος, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν αὐτοῦ κληρονόμων· ὡρισμένου δέκα χρυσίου λιτρῶν ἐπιτιμίου τοῖς παρὰ ταῦτα πράττειν ἐπιχειροῦσιν.

2 [1]

Εἰ ὁ διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας ἢ οἱ εἰς αὐτὸν ὑπαγόμενοι μνῆστρα ἔδωκαν.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Εὐτρόπιον, ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις ἐν τῇ δημοσίᾳ ἀρχῇ τεταγμένος καὶ τῷ ἀξιώματι [τῇ τιμῇ] τῶν διοικητέων ἐπαρχιῶν, ὅστις τοῖς γονεῦσιν ἢ τοῖς ἐπιτρόποις ἢ τοῖς κηδεμόσιν ἢ καὶ αὐταῖς ταῖς γάμον μελλούσαις συνάπτειν δύναται εἶναι φοβερὸς, ἀρραβῶνας μνηστείας δώσῃ, κελεύομεν ἵνα ἐφεξῆς εἴτε οἱ γονεῖς εἴτε αὐταὶ μεταβάλλουσι βούλησιν, μὴ μόνον τῶν τοῦ δικαίου δεσμῶν ἀπαλλάσσωνται καὶ τῆς ὡρισμένης ποινῆς ἀπηλλαγμένοι ὦσιν, ἀλλ' ἵνα προσέτι τὰ δοθέντα ἐνέχυρα [ἀρραβῶνας] εἰς κέρδος ἔχωσιν, ἐὰν ταῦτα μὴ ὑπο-1 λαμβάνωσιν εἶναι ἀποδοτέα. Τοῦτο δὲ βουλόμεθα οὕτως εὐρέως ἐπεκτείνεσθαι, ἵνα μὴ μόνον περὶ τοὺς διοικοῦντας, ἀλλὰ καὶ περὶ τοὺς τῶν διοικούντων υἱούς, ἐγγόνους, συγγενεῖς, συγκαθέδρους (τοὐτέστι συμβούλους) καὶ ὑπηρέτας [δομεστίκους] χώραν ἔχῃ, οἷς ὅμως ὁ διοικητὴς ἀρωγὴν [σπου-2 δὴν] παρέσχεν. Τελειοῦσθαι ὅμως ὕστερον τὸν γάμον τοῦτον οὐκ ἀπαγορεύομεν, ὅστις κατὰ τὸν τῆς ἀρχῆς χρόνον ἕνεκεν τῶν προσώπων **ἐκείνων**, περὶ ὧν διελάβομεν, δι' ἀρραβώνων ἦν δεδεσμευμένος, ἂν ἡ τῶν μνηστῶν [γυναικῶν] συναίνεσις προσχωρῇ.

Ἐδόθη ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 380 *ἐπὶ τῆς πέμπτης ὑπατείας τοῦ Γρατιανοῦ καὶ τῆς τοῦ Θεοδοσίου.*

3 [2]

Περὶ δωρεῶν πρὸ γάμου ἢ διὰ γάμον καὶ δώρων μνηστείας.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Μητρόδωρον.* Πολὺ διαφέρει, ἂν ἐκεῖνα, ἅπερ δωρεῖται ὁ μέλλων σύζυγος, παρέδωκε τῇ γυναικὶ καὶ εἶτα εἰς προῖκα ἔλαβεν, ἢ ἂν ἐπὶ σκοπῷ δωρήσασθαι τὴν προῖκα ἐπηύξησεν, ἵνα φαίνηται λαβὼν ὅπερ οὐκ ἔλαβεν. Διότι ἐν μὲν τῷ πρώτῳ θέματι ἡ δωρεὰ οὐ κωλύεται καὶ τὰ πράγματα, ἅπερ ἐν ταύτῃ τῇ αἰτίᾳ εἰσί, προικὸς κατασταθέντα τῷ τῆς προικὸς δικαστηρίῳ ἀπαιτεῖσθαι δύναν-

(1) Βασ. 28, 1, 20.—(2) Βασ. 28. 3.

ται, ἐν δὲ τῷ ὑστέρῳ ὅμως [θέματι] οὐδὲν τῇ δωρεᾷ ἐγένετο καί, ὅπερ εἰς προῖκα οὐκ ἐδόθη, οὐ δύναται ἀναζητεῖσθαι.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ἄτταλον.* Εἰ παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας ἀποδείξεις ὅτι, ἵνα τὴν Εὔκλειαν σύζυγον ἀγάγῃσαι, δῶρα τοῖς γονεῦσιν αὐτῆς ἔδωκας, ἂν ἡ Εὔκλεια μὴ γαμηθῇ σοι, [ὁ ἄρχων] ἀποκατασταθῆναί σοι ὅπερ ἔδωκας κελεύσει.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μάρκελλον.* Τῆς ἐπαγγελίας ἀπὸ τοῦ ποτὲ ἀδελφοῦ σου μνήστρων [ἑαυτοῦ] ἕνεκα γενομένης, καὶ ἂν εἰς ἐπερώτησιν κατενεχθεῖσα οὐκ ἦν παρασχετέα διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ἐν τῇ προικὶ ἡ σύζυγος ἠπάτησε τὸν ἄνδρα, ἔνστασιν κατὰ τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῆς ὀρθῶς ἀντιτάξεις.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Μάρκον.* Ὅπερ τῇ μνηστῇ τῷδε τῷ ὄρῳ δωρεῖται, ἵνα τότε τὴν δεσποτείαν αὐτοῦ κτήσηται, ὁπόταν γάμοι ἐπακολουθήσωσι, δίχα ἀποτελέσματός ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 239 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβιόλα.*

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι πρὸς Θεοδώραν.* Ἐκεῖνα, ἅτινά σοι ὡς μνηστῇ δοῦναι ἐπηγγείλατο ἐκεῖνος ὅστις πλαστῇ ἀγαμίᾳ, ἐν ᾗ ἄλλην οἰκοδέσποιναν ἐν τῷ οἴκῳ καταλέλοιπεν, εἰς γάμον ἀνέπεισέ σε [παρώτρυνέ σε], ἀπαιτεῖν μετ' ἀποτελέσματος οὐ δύναται, ὁπότε συζύγου ἐν τῷ οἴκῳ κειμένης μνηστὴ σὺ οὐκ ἐγένου.

Ἐδόθη ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαΐου 258 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Γούσκου καὶ Βάσσου.*

6. *Ὁ αὐτοκράτωρ Αὐρηλιανὸς Αὔγουστος πρὸς Δονάταν.* Ὁπότε πρός σε ἁπλῆν δωρεὰν λέγεις γενέσθαι τῇ ἡμέρᾳ τῶν γάμων καὶ ἐν ἀμφιβόλῳ δύναται ἐλθεῖν, πότερον ὑπὸ τοῦ μνηστῆρος ἢ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐδωρήθη, οὕτω διακριτέον ἐστίν, ἵνα, εἰ μὲν ἐν τῷ σῷ οἴκῳ τὸ δῶρον ἐλήφθη, πρὸ γάμου δωρεὰ δοκῇ γενέσθαι, ὅπερ δὲ παρ' ἑαυτῷ ἔδωκεν ὁ μνηστήρ, ἀναλαμβάνεσθαι [ἀνέλκεσθαι] δύνηται: διότι σύζυγος ἐγένου.

7. *Οἱ αὐτοκράτορες Κᾶρος, Καρῖνος καὶ Νουμεριανὸς Αὔγουστοι πρὸς Ἰουγκιανήν.* Ἐάν, ὁπότε πρὸ τοῦ γάμου δῶρα ἐδίδοντο, οὕτω συνωμολόγηται καὶ τοιαύτη συγγέγραπται συμφωνία, ἵνα, ἐάν τις τύχῃ ὑπάρξῃ παρὰ τὴν βούλησιν αὐτοῦ καὶ τὸν γάμον διαλύσῃ, τότε τὰ δοθέντα παρ' ἐκείνῳ, ὅστις ἔδωκεν, ἢ τῷ κληρονόμῳ αὐτοῦ παραμένωσι, δύναται ὅστις ἐκείνου τὴν κληρονομίαν ἔλαβε, μεθ' οὗ συμφωνήσασα ἡ κόρη τὰ δῶρα ἐδέξατο ὑπὸ τὸν ἄνω ρηθέντα ὅρον, ταῦτα νομίμως ἀπαιτεῖν.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἀπριλίου.

8. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Εὐφρόσυνον.* Ἂν πρὸ τοῦ γάμου μείζων τῶν εἴκοσι καὶ πέντε ἐνιαυτῶν ὑπάρχων τῇ ἑαυτοῦ μνηστῇ, εἰ καὶ πρὸ τῆς μνηστείας, ἀγρὸν ἐδωρήσατο καὶ αὐτὴν εἰς τὴν σχολαίαν εἰσήγαγε νομήν, δῆλου καὶ προφανοῦς δικαίου ἐστὶν ὅτι ὕστερον οὐδενὶ τίτλῳ ἐπιζῶν ἢ διὰ διαθήκης αὐτὸν καταλείπων ἀπαλλοτριῶσαι ἠδύνατο.

Ἐδόθη ἐν Τιράλλῳ ταῖς Καλένδαις τοῦ Μαΐου 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.*

9. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἰουλιανόν.* Ὁπότε σε τῇ μνηστῇ τοῦ σοῦ υἱοῦ τινα δωρήσασθαι ὁμολογεῖς, τὴν [παραδόσει] συντελεσθεῖσαν δωρεὰν ἀνατρέπεσθαι οὐδ' ἀκὸ ἡμετέρας προσήκει ἀντιγραφῆς, ἣν ἡ σὴ βούλησις καὶ τοῦ δικαίου ἡ αὐθεντία ἔγκυρον κατέστησεν.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.*

10. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Διονύσιον.* Ἐὰν ὁ τῆς σῆς θυγατρὸς μνηστὴρ ἀνδράποδον αὐτῇ ἐδωρήσατο καὶ σὺ ὑποζύγια πρὸς αὐτὸν τῷ τῆς ἐλευθεριότητος λόγῳ συνεισήνεγκες [ἀντεδωρήσω] καὶ τῶν γάμων μὴ ἐπακολουθησάντων παρὰ τὸν τοῦ δικαίου λογισμὸν ὅπερ ἔδωκεν ἀφεῖλεν, οὐχὶ τῶν ἀμοιβαδὸν δοθέντων ἀποκατάστασις, ἀλλ' ἐκείνου, ὅπερ ἀθεμίτως ἥρπασεν, ἀναζήτησις ἁρμόζει.

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Νέαν.* Ἐάν σοι ἴδια πράγματα ἐλευθεριότητος ἕνεκα ὁ σὸς μνηστὴρ παρέδωκε, διὰ τοῦτο, ὅτι ὑπὸ τῶν πολεμίων εἶτα ἐφονεύθη, ἄκυρος ἡ δωρεὰ γίγνεσθαι οὐ δύναται.

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Τιμόκλειαν καὶ Κλεοτίμην.* Ἐὰν ἡ μήτηρ ὑμῶν τῷ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς μνηστῆρι ἢ ἀνδρὶ κτήματα δίχα τινὸς ὅρου τοῦ ἐπαναλαβεῖν [αὐτὰ] ἐδωρήσατο καὶ τοῦτον εἰς τὴν σχολαίαν εἰσήγαγε νομήν, τοῦ γάμου διαζυγίῳ διαλυθέντος ἡ τελεία δωρεὰ οὐκ ἀνατρέπεται.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

13. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀλέξανδρον.* Περὶ τῶν πραγμάτων τῶν εἰς τὴν μνηστὴν δωρεᾶς ἕνεκεν ἐνεχθέντων οἱ γενόμενοι δανεισταὶ τοῦ ἀνδρός, εἰ μὴ πρότερον ὑποτεθέντα αὐτοῖς ἀποδείξουσι, ταύτην ἐνάγειν οὐδαμῶς δύνανται.

14. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρηλίαν.* Ἐὰν συναινούσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ ὁ μνηστὴρ τῆς σῆς θυγατρὸς ἀνδράποδα ἐδωρήσατο καὶ τούτων ληφθέντων εἰς προῖκα μὴ διατετιμημένων [ἀδιατιμήτων] ἐν τῷ γάμῳ μετὰ ταῦτα ἐτελεύτησεν [αὐτός], ἡ μήτηρ ἡ καὶ κληρονόμος αὐτοῦ τὸ τίμημα προσφέρουσα τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν ἀναισχύντως ἀποποιεῖται.

15. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς Μάξιμον, ἔπαρχον τῆς πόλεως.* Ἐπειδὴ ἡ τῶν παλαιῶν γνώμη ἀπήρεσκεν, ἥτις τὰς πρὸς τὴν μνηστὴν δωρεάς καὶ τῶν γάμων μὴ παρακολουθησάντων ἐψηφίσατο ἐρρῶσθαι, ἐκεῖνα, ἅπερ ψυχῇ φιλοτιμίας [τοῦ δωρήσασθαι] μεταξὺ μνηστήρων καὶ μνηστῶν νομίμως ἐπιτελοῦνται, κατευθύνεσθαι εἰς τοιαύτας αἱρέσεις κελεύομεν, ἵνα, εἴτε ἀγχιστείας συναπτέας ἕνεκα εἴτε οὐχ οὕτως, ἢ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ πατρὸς διάγοντες ἢ κατά τινα τρόπον αὐτεξούσιοι ὑπάρχοντες ὡς τοῦ μέλλοντος γάμου ἕνεκα τί ποτε ἑαυτοῖς αὐτοὶ ἢ τῇ συναινέσει τῶν γονέων ἀμοιβαδὸν φιλοτιμήσονται [δωρήσονται], εἰ μὲν ὁ μνηστὴρ ἢ ὁ πατὴρ τούτου κληρώσασθαι [λαβεῖν] οὐκ ἠβουλήθη τὴν γαμετήν, [κελεύομεν ἵνα] τὸ ὑπ' αὐτοῦ δωρηθὲν μηδ' ἀναλαμβάνηται παραδοθὲν καί, εἴ τι παρὰ τῷ δωρητῇ ἀπέμεινεν, πρὸς τὴν μνηστὴν καὶ τοὺς κληρονόμους αὐτῆς ἀναιρουμένων τῶν περιόδων [περιελιγμῶν, ὑπεκφυγῶν] 1 μεταφέρηται. Εἰ δὲ ἡ μνηστὴ ἢ ἐκεῖνος, ἐν οὗ τῇ ἐξουσίᾳ διατελεῖ, παρέσχε τὴν αἰτίαν τοῦ μὴ γενέσθαι τὸν γάμον, τότε τῷ μνηστῆρι καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ δίχα τινὸς ἀπομειώσεως δι' ἀπαιτήσεως ἢ δι' ὠφελίμου ἐμπραγ- 2 μάτου ἀγωγῆς ἀναδοθήσονται Ταῦ-

τα δ' ὁμοίως φυλάττεσθαι χρή, καὶ ἂν ἐκ μέρους τῆς μνηστῆς εἰς τὸν μνηστῆρα δωρεὰ ἐγένετο.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 319 ἐπὶ τῆς πέμπτης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Λικινίου Καίσαρος.

16. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Τιβεριανόν, τοποτηρητὴν τῶν Ἰσπανιῶν.* Ἐὰν ὑπὸ τοῦ μνηστῆρος πραγμάτων τῇ μνηστῇ δωρηθέντων φιλήματος παρεμπεσόντος πρὸ τοῦ γάμου τοῦτον ἢ ἐκείνην θανεῖν συνέβη, τὸ μὲν ἥμισυ μέρος τῶν δωρηθέντων πραγμάτων εἰς τὸν ἐπιζῶντα ἀνήκειν κελεύομεν, τὸ δ' [ἕτερον] ἥμισυ εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ τελευτήσαντος ἢ τῆς τελευτησάσης, οἱουδήποτε βαθμοῦ κἂν ὦσι καὶ οἱῳδήποτε δικαίῳ κἂν διαδέξωνται, ἵνα ἡ δωρεὰ συνεστηκέναι κατὰ τὸ ἥμισυ μέρος καὶ διαλύεσθαι κατὰ τὸ ἥμισυ μέρος δοκῇ· φιλήματος ὅμως μὴ παρεμπεσόντος εἴτε ὁ μνηστὴρ εἴτε ἡ μνηστὴ τελευτήσῃ, [κελεύομεν] ὁλόκληρον ἐξασθενεῖν τὴν δωρεάν, καὶ τῷ δωρητῇ μνηστῆρι ἢ τοῖς κληρονόμοις 1 αὐτοῦ ἀποκαθιστᾶσθαι. Εἰ δὲ ἡ μνηστὴ παρεμπεσόντος ἢ μὴ παρεμπεσόντος φιλήματος τίτλῳ δωρεᾶς (ὅπερ σπανίως συμβαίνει) τι τῷ μνηστῆρι ἐπεδαψιλεύσατο καὶ πρὸ τοῦ γάμου τοῦτον ἢ ἐκείνην θανεῖν συμβῇ, πάσης τῆς δωρεᾶς ἐξασθενούσης πρὸς τὴν δωρήτριαν μνηστὴν ἢ τοὺς κληρονόμους αὐτῆς τῶν δωρηθέντων πραγμάτων ἡ δεσποτεία μεταφερέσθω.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἰουλίου 336 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Νεπωτιανοῦ καὶ Φακούνδου.

17. *Οἱ Αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Ἱέριον ἔπαρχον πρριτωρίων.* Ταῖς ἐλάττοσι τῇ ἡλικίᾳ γυναιξὶ καὶ τῆς τῶν ὑπομνημάτων πίστεως ἐν τῇ γενομένῃ πρὸς αὐτὰς προγάμῳ δωρεᾷ παραλειφθείσης, ἐὰν ὦσιν ἐγκαταλελειμμέναι ἀπὸ τῆς τοῦ πατρὸς βοηθείας, δικαίως παρέχεται πρόνοια, ἵνα ἔγκυρος ᾖ [διατηρῆται] ἡ δωρεά.

Ἐγένετο ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 428 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ταύρου καὶ Φίλικος.

18. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων Αὔγουστος πρὸς Σεβαστιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν τέκνων ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τεχθέντων ὁ πατὴρ εἰς δεύτερον μεταστῇ γάμον ἢ μὴ μεταστῇ, μηδὲν παντελῶς τοῖς ἀπὸ τῆς προτέρας συναφείας παισὶν ἐκ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς, ἣν αὐτὸς ἢ ἄλλος ὑπὲρ αὐτοῦ τῇ ποτὲ συζύγῳ αὐτοῦ μητρὶ δὲ τῶν κοινῶν τέκνων ἐδωρήσατο, διαφυλάξαι ἐξαναγκαζέσθω, ἐπειδὴ καὶ ἡ μήτηρ τοῖς παισὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ προτέρου γάμου ὑπάρχουσι μετὰ τὸν δεύτερον γάμον καὶ πολλῷ μᾶλλον, εἰ μὴ μετ' ἄλλου ἀνδρὸς προσηρμόσθη, οὐδὲν τοῖς παισὶ τούτοις ἐκ τῆς προικός, ἣν τῷ πατρὶ αὐτῶν αὐτὴ ἢ ἄλλος ὑπὲρ αὐτῆς προσήνεγκε, διαφυλάττειν ἐξαναγκάζεται.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Μαΐου 479 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ζήνωνος Αὐγούστου.

19. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστῖνος Αὔγουστος πρὸς Ἀρχέλαον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν συνεστῶτος τοῦ γάμου γνώμην [ἀπόφασιν] περὶ ἐπαυξήσεώς τῆς προικὸς συνέλαβεν ἢ ἡ γυνὴ τυχὸν ἢ οἱοσδήποτε ἄλλος ὀνόματι αὐτῆς [ἕνεκεν αὐτῆς], οὐδὲν ἧττον καὶ τῷ ἀνδρὶ ἐξέστω ἢ οἱῳδήποτε ἄλλῳ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς διὰ τοσαύτης προσθήκης τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν μείζονα ποιῆσαι, δι' ὅσης ἐπαυξάνεται ὁ τῆς προικὸς τίτλος, μηδὲ ἀντικείσθω πρὸς

τὰς τοιαύτας μεγαλοδωρίας τὸ ἀπηγορευμένας εἶναι τὰς δωρεὰς ἐν τῷ τοῦ γάμου χρόνῳ· διότι χαρίζεσθαι [ἐνδιδόναι] χρὴ τῇ κοινῇ τῶν μερῶν συναινέσει, ὅπως μή, ὁπότε οὐκ ἐπιτρέπεται ἡ ἐξουσία τοῦ ἐπαυξάνειν τὴν δωρεάν, καὶ τῆς προικὸς νωθροτέρα [δυσχερεστέρα] καθιστῆται ἡ ἐπαύξη-1 σις. Τὸ αὐτὸ δὲ συγχωρεῖσθαι παραγγέλλομεν καὶ ἐν ἐκείνοις τοῖς γάμοις, ἐν οἷς ἐνίοτε συμβαίνει μηδεμίαν μὲν πρὸ γάμου δωρεὰν ὑπάρχειν, μόνην δὲ προῖκα τὴν γυναῖκα τῷ ἀνδρὶ προσενεγκεῖν, ἵνα καὶ τότε τῆς γυναικὸς τὴν προῖκα ἐπαυξανούσης συγχωρῆται καὶ τῷ ἀνδρὶ δωρεὰν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα τῆς αὐτῆς ποσότητος ποιεῖσθαι, ὅσον ἡ ἐπαυξηθεῖσα προῖξ περιέχειν διαγιγνώσκεται· συμφώνων δηλονότι περὶ ἀποδόσεως ἢ παρακρατήσεως τῆς ἐπαυξηθείσης προικὸς ἢ δωρεᾶς, ἐφ' ὅσον τὰ μέρη συναινέσωσι, κατὰ τὸν ἤδη τεθεσπισμένον τρόπον συναπτομένων ἢ προστιθεμένων τοῖς παλαιοῖς συμφώνοις, ἅτινα ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ γάμου περὶ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς καὶ περὶ τῆς συστάσεως κυρίως 2 τῆς προικὸς συνήφθησαν. Πρὸς δὲ τὰ τῶν ὑποθηκῶν δίκαια, ἅπερ ἐν τῇ ἐπαυξανομένῃ [ἐπαυξητέᾳ] προικὶ ἢ δωρεᾷ εἴρηται, ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ λήψονται τὴν ἀρχήν, ἐξ οὗ αἱ ὑποθῆκαι αὗται συνήφθησαν, καὶ οὐκ εἰς τῆς προτέρας προικὸς ἢ πρὸ γάμου δωρεᾶς τοὺς χρόνους ἀναχθήσονται. 3 Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐξ ἀντιθέτου ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ εἰς μείωσιν τῆς προικὸς καὶ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς συναινέσωσιν, ἐξεῖναι αὐτοῖς καθ' ὁμοίωσιν [ἀναλόγως] τῆς μειώσεως, ἥτις ἐν τῇ πραικὶ γίγνεται, καὶ τὴν πρὸ γάμου μειοῦν δωρεάν, ὅπως τὰ σύμφωνα τὰ περὶ ἀμφοτέρων τῶν μειώσεων συναπτέα [συναφθέντα] ἰσχυρὰ καὶ νόμιμα εἶναι νοῶνται· ἐξαιρουμένων δηλονότι τῶν θεμάτων ἐκείνων, ἐν οἷς ἢ ὁ ἀνὴρ ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τέκνα ἔχων εἰς δεύτερον μεταστήσεται γάμον, ἢ ἡ γυνὴ ὁμοίως ἐκ τοῦ προτέρου γάμου, τέκνων αὐτῇ ὑπαρχόντων, μετὰ δευτέρου ἀνδρὸς ἑαυτὴν συνδέσει. Διότι ἐν τούτῳ τῷ δευτέρῳ γάμῳ ἢ ἀπὸ μέρους τοῦ ἀνδρὸς ἢ ἀπὸ μέρους τῆς γυναικὸς ἢ ἀφ' ἑκατέρου μέρους, ἂν καὶ τοῦτο συμβῇ, ἀπηγορευμένην εἶναι τὴν μείωσιν τῆς προικὸς ἢ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς, ἵνα μή τι ἐναντίον τῶν τέκνων τοῦ προτέρου γάμου μηχανεύεσθαι δοκῇ, κρίνομεν.

[*Ἐν ἔτει 527*].

20. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐπειδὴ πολλαὶ ἡμῖν ἐνοχλήσεις [αἰτιάσεις] ἐγένοντο κατὰ τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἐπὶ τῷ ἀπατῆσαι τὰς ἑαυτῶν γαμετὰς ἐποιοῦντο δωρεάς, ἃς πρὸ γάμου ἡ ἀρχαιότης ἀπεκάλεσεν, καταχωρίζειν ὅμως ταύτας ὑπομνημάτων παρεμβαινόντων ἀνέβαλλον, ὅπως ἀτέλεστοι [δίχα ἀποτελέσματος] παραμείνωσι καὶ αὐτοὶ μὲν τὰς τῆς προικὸς ὠφελείας κερδαίνωσιν, αἱ γαμεταὶ ὅμως δίχα γαμικῆς θεραπείας [βοηθείας] καταλιμπάνωνται, θεσπίζομεν τοῦ ὀνόματος πρότερον βελτιουμένου οὕτω τὸ πρᾶγμα διορθοῦσθαι καὶ μὴ πρὸ γάμου δωρεὰν ταύτην ἀποκαλεῖσθαι, ἀλλὰ 1 διὰ γάμον δωρεάν. Διότι ἵνα τί προῖκα μὲν καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ δοῦναι συγχωρῆται, δωρεὰν δὲ τῷ ἀνδρὶ εἰμὴ πρὸ τοῦ γάμου ποιήσασθαι οὐκ ἐπιτρέπεται; Καὶ ποία τούτου τοῦ πράγματος διαφορὰ λογικὴ δύναται εὑρεθῆναι, ὁπότε κάλλιον ἦν ταῖς γυναιξὶ διὰ τὴν τοῦ φύλου κουφότητα [μᾶλλον] ἢ τοῖς ἀνδρά-2 σιν βοήθειαν γίγνεσθαι; Διότι; ὥσπερ ἡ προῖξ διὰ τοῦ γάμου γίγνεται

καὶ δίχα γάμου μὲν οὐδεμία προῖξ νοεῖται, δίχα προικὸς ὅμως γάμος δύναται τελεῖσθαι, οὕτω καὶ ἐν ταῖς δωρεαῖς, ἃς οἱ ἄνδρες ποιοῦνται ἢ ἄλλοι ὑπὲρ αὐτῶν, ὀφείλει εἶναι ἐλευθέρα [ἀναπεπταμένη] ἡ ἐξουσία καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου τοιαύτην δωρεὰν ποιεῖσθαι, ἥτις ὡσανεὶ ἀντίφερνα δύναται νοεῖσθαι καὶ οὐχὶ ἁπλῆ δωρεά. Διότι διὰ τοῦτο καὶ οἱ τοῦ ἀρχαίου δικαίου συνθέται[νομοθέται] μεταξὺ τῶν δωρεῶν καὶ τὰς προῖκας
3 καταριθμοῦσιν. Ἐὰν λοιπὸν καὶ ὀνόματι καὶ οὐσίᾳ οὐδὲν διαφέρῃ ἀπὸ τῆς προικὸς ἡ πρὸ γάμου δωρεά, ἵνα τί καὶ αὕτη καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου οὐ δοθήσεται
4 [διατί καὶ αὕτη νὰ μὴ δίδηται]; Θεσπίζομεν ὅθεν πάντας ἄδειαν [ἐξουσίαν] ἔχειν εἴτε πρὶν ἢ γάμον συνάψωσιν εἴτε ὕστερον δωρεὰς ταῖς γυναιξὶ διδόναι ἕνεκεν τῆς τῆς προικὸς δόσεως, ἵνα μὴ ἁπλαῖ δωρεαὶ νοῶνται, ἀλλὰ διὰ τὴν προῖκα καὶ διὰ τὸν γάμον γιγνόμεναι. Διότι αἱ ἁπλαῖ δωρεαὶ οὐχὶ ἕνεκεν τοῦ γάμου γίγνονται, ἀλλὰ ἕνεκεν τοῦ γάμου εἰσὶν ἀπηγορευμέναι : καὶ ἕνεκεν ἄλλων αἰτιῶν καὶ φιληδονίας ἴσως ἢ ἐνδείας τοῦ ἑνὸς μέρους, οὐχὶ δ' ἕνεκεν τῆς τοῦ γάμου στοργῆς ἐπιτελοῦν-
5 ται. Ἐὰν λοιπὸν προικὸς μὲν ἤδη παρασχεθείσης ὁ ἀνὴρ οὐδαμῶς δὲ πρὸ τοῦ γάμου γενομένης δωρεᾶς βούληται δωρήσασθαι πράγματα τῇ γυναικί, οὕτως ὅμως, ἵνα τὴν τῆς προικὸς ποσότητα μὴ ὑπερβαίνωσι, καὶ αὐτὸ τοῦτο σημάνῃ, ὅτι οὐχὶ ἁπλῆν ποιεῖται δωρεάν, ἀλλ' ἕνεκεν τῆς ἤδη συγγεγραμμένης προικὸς καὶ αὐτὸς εἰς τὴν δωρεὰν προῆλθεν, ἔξεσται αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν καὶ ὑποβαλλέσθω τοῖς προικῴοις συμφώνοις ἡ τοιαύτη δωρεά. Καὶ εἰ μὲν τοῦτο εἰδικῶς ἐξεδηλώθη [ἐξεφράσθη], τὰ συνομολογηθέντα σύμφωνα
6 παραφυλάττεσθαι χρή. Εἰ δ' ὅμως δωρεὰ μὲν τοιαύτη ἐγένετο, ἐν τούτοις ὅμως, ἅτε τοῦ προικῴου συμβολαίου προηγουμένου, οὐδὲν σύμφωνον τῇ τοιαύτῃ μετὰ τοῦ γάμου δωρεᾷ καταχωρίζεται, ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος δόξει ὅτι τοῦτο συνεφωνήθη, καὶ κατὰ τὰς προικῴας συμφωνίας νοηθήσονται καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ δωρεᾷ τὰ σύμφωνα συνομολογηθῆναι, ἵνα ἴσοις βήμασιν ἑκατέρα βαδίζῃ ἥ τε προῖξ καὶ ἡ δω-
7 ρεά. Οὕτως ὅμως ἵνα ἡ Λεόντειος διάταξις [1], ἥτις περὶ τῆς ἐξισώσεως [ἰσότητος] τῶν συμφωνιῶν ὁμιλεῖ οὐχὶ ἐν τῷ ποσῷ, ἀλλ' ἐν ταῖς μερίσιν, παραμένῃ ἐν τούτοις τοῖς θέμασιν ἄθικτος, καὶ μὴ μόνον αὕτη ἀκεραία παραφυλάσσηται, ἀλλὰ καὶ ἡ ἡμετέρα [2], ἣν περὶ τῆς ἑρμηνείας αὐτῆς ἐποιησάμεθα τὴν ἀμφιβολίαν αὐτῆς αἴροντες : καθ' ὅσον ἀνίσων συμφωνιῶν γενομένων τὸ μεῖζον τοῦ κέρδους μέρος εἰς τὸ
8 ἔλασσον ὀφείλειν καταφέρεσθαι κρίνομεν, ἵνα τούτῳ τῷ τρόπῳ ἑκάτερος τὸ ἔλασσον ἀποκερδαίνῃ μέρος. Καὶ ὁμοίῳ τρόπῳ εἰ ἐγένετο μὲν τοιαύτη δωρεά, ἥτις πρότερον μὲν πρὸ γάμου ἐκαλεῖτο, νῦν δὲ διὰ γάμον, οὐ κατεχωρίσθη [ἐνεφανίσθη] ὅμως πρὸ τοῦ γάμου ὑπομνημάτων παρεμβαινόντων, ἔξεσται καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ταύτην καταχωρίζειν, οὐδενὸς παντελῶς κωλύματος ἐκ τῆς τοῦ γάμου παρεμβάσεως γιγνομένου : διότι ἂν γίγνεσθαι ταύτας μετὰ τὸν γάμον συγχωρῆται, πολλῷ μᾶλλον καταχωρίζε-
9 σθαι [ἐμφανίζεσθαι]. Καὶ ὁμοίῳ τρόπῳ ἡ διάταξις ἐκείνη [3], ἣν περὶ αὐξήσεως τῶν τε προικῶν καὶ τῶν προγάμων δωρεῶν ἐποιησάμεθα, ἄθικτος καὶ ἀκεραία παραφυλαχθήσεται : πάν-

(1) N. 4 Κωδ. 5. 14—(2) N. 10 Κωδ. 5. 14—(3) N. 19 τοῦ παρόντος τίτλου.

των δῆλον ὅσα περὶ τῶν ἁπλῶν δωρεῶν μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνεστῶτος τοῦ γάμου ἢ ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἢ ὑφ' ἡμῶν τεθέσπισται, ἐν τῷ ἑαυτῶν κράτει ὀφειλόντων παραμένειν.

[*Ἐν ἔτει* 531—532]

4 (1).

περὶ γάμων.

1 *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Πυτίτον.* Ὅτε περὶ τοῦ γάμου τῆς κόρης συζητεῖται [ἀμφιβάλλεται] καὶ μεταξὺ τοῦ ἐπιτρόπου καὶ τῆς μητρὸς καὶ τῶν συγγενῶν περὶ τοῦ ἐκλεκτέου μέλλοντος συζύγου οὐ συμφωνεῖται, ἡ κρίσις τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας ἀναγκαία ἐστίν.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Μαΐου 199 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀνουλλίνου καὶ Φρόντωνος.*

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Τροφίμην.* Ἐὰν τοῖς γάμοις συνήνεσεν ὁ σὸς πατήρ, οὐδὲν ἐναντιωθήσεται, ὅτι ἐν τῷ συμβολαίῳ τῷ εἰς τὸν γάμον ἀναφερομένῳ οὐχ ὑπέγραψεν.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Βαλερίαν.* Τὸν ἀπελεύθερον, ὅστις τὴν πατρώνισσαν ἢ τοῦ πάτρωνος τὴν θυγατέρα ἢ τὴν σύζυγον ἢ τὴν ἐγγόνην ἢ τὴν ἀπεγγόνην γαμετὴν ἀγαγέσθαι ἀπετόλμησε, παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ κατηγορεῖν δυνήσῃ, ἐκδώσοντι ἀπόφασιν συνάδουσαν τοῖς ἤθεσι τῶν ἡμῶν χρόνων, οἵτινες τὰς τοιαύτας ἑνώσεις μυσαρὰς εἶναι δικαίως ἐνόμισαν.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Νοεμβρίου 196 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Δέξτρου καὶ τοῦ Πρίσκου.*

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Περπέτουον.* Οἱ παῖδες τὰς παλλακὰς τῶν ἑαυτῶν γονέων γαμετὰς λαμβάνειν οὐ δύνανται, ἐπειδὴ ἥκιστα θρησκευτικὸν καὶ ἐπαινετὸν [δόκιμον] πρᾶγμα ποιεῖν δοκοῦσιν. Ὅσοι δὲ ἐναντίον τούτου ποιήσουσιν, ἔγκλημα πορνείας διαπράττουσιν.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 228 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μοδέστου καὶ Πρόβου.*

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μαξίμην.* Ἐάν, ὡς θεματίζεις, ὁ πατὴρ τοῦ ποτὲ ἀνδρός σου, οὗτινος ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ἦν, γνωσθέντων τῶν γάμων ὑμῶν μὴ ἀντεῖπεν, εὐλαβεῖσθαι [φοβεῖσθαι] οὐκ ὀφείλεις μὴ τὸν ἔγγονον τὸν ἴδιον οὐκ ἐπιγνῷ.

6. *Ὁ αὐτοκράτωρ Βαλεριανὸς Αὔγουστος πρὸς Βαλερίαν.* Εἰ καὶ παρὰ τὰ ἐπιστέλματα τῶν ἡγεμόνων συνήφθη ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ συναινούσης τῆς γυναικὸς γάμος, μετὰ τὴν κατάθεσιν ὅμως τῆς ἀρχῆς ἐὰν ἐν τῇ αὐτῇ βουλήσει διέμενεν, νόμιμοι γάμοι ἀποκαθίστανται : καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ὕστερον συλληφθέντας καὶ γεννηθέντας παῖδας ἐκ νομίμου γάμου νομίμους εἶναι ἡ ἀπόφανσις (1) [γνωμάτευσις] τοῦ σοφωτάτου Παύλου δηλοῖ.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 236 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τοῦ Ἀβιόλα.*

7. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἄπρον.* Ἐάν, ὡς θεματίζεις, μετὰ τὴν μέμψιν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τὴν ὑπὸ τῆς θυγατρὸς πρὸς σὲ κατενεχθεῖσαν διελύθη ὁ γάμος καὶ σοῦ μὴ συναινοῦντος ἐπανῆλθεν [αὕτη] πρὸς αὐτὸν [τὸν ἄνδρα], οὐκ ἔστι νόμιμος ἡ ἕνωσις ἀπολειπομένης τῆς τοῦ πατρὸς βουλήσεως, ἐν οὗ τῇ ἐξουσίᾳ ἐστίν : καὶ διὰ

(1) Βασ. 28,4,25 ἐπ.Πρβλ. Πανδ. 23, 2. Εἰσ. 1.10.—(2) Νόμ. 65 § 1 Πανδ. 23.2.

τοῦτο οὐ μεταμελομένης τῆς θυγατρὸς τὴν τῆς προικὸς ἀπαίτησιν [ἀπόδοσιν] ἀναζητεῖν οὐ κωλύεσαι.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβριου 240 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Σαβίνου καὶ Βενούστου.

8 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ρωμᾶνον.* Ἐν τοῖς συναπτέοις γάμοις οὐδὲ τοῦ κηδεμόνος, ὅστις μόνην τῆς περιουσίας διατηρεῖ [ἔχει] τὴν διοίκησιν, οὐδὲ τῶν συγγενῶν ἢ ἀγχιστέων οὐδεμία αὐθεντία δύναται παρεμβαίνειν, ἀλλὰ σκοπητέα ἐστὶν ἡ βούλησις ἐκείνης [ἐκείνου], περὶ οὗ τῆς ἑνώσεως πρόκειται.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 241 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Πομπηϊανοῦ.

9. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ηρόβος Αὔγουστος πρὸς Φορτουνᾶτον.* Ἐὰν τῶν γειτόνων ἢ ἄλλων γινωσκόντων γαμετὴν ἐπὶ τῷ γεννῆσαι τέκνα ἐν τῷ οἴκῳ ἔσχες καὶ ἐκ τούτου τοῦ γάμου θυγάτηρ συνελήφθη, κἂν μάλιστα οὐδὲ γαμικὰ ἔγγραφα οὐδὲ τὰ πρὸς τὴν τεχθεῖσαν κόρην προσήκοντα ἐγένοντο, διὰ τοῦτο οὐχ ἧττον ἡ ἀλήθεια τοῦ γάμου ἢ τῆς συλληφθείσης θυγατρὸς τὴν ἰσχὺν αὐτῆς ἔχει.

10. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Παυλῖναν.* Ὁπότε λέγεις ὅτι σὺ οὐχὶ ἀπὸ πατρὸς συγκλητικοῦ γεννηθεῖσα τὸ τῆς ἐκλάμπρου [εὐγενοῦς] γυναικὸς ὄνομα ἐκτήσω ἕνεκεν τοῦ μετὰ συγκλητικοῦ συναφθέντος γάμου, ἡ ἐκλαμπρότης [ἡ εὐγένεια], ἥτις ἀπὸ εὐεργετήματος τοῦ ἀνδρός σοι παρεσχέθη, ἂν ὕστερον δευτέρας τάξεως ἄνδρα ἔλαβες ἐπαναχθεῖσα εἰς τοῦ προτέρου βαθμοῦ τὴν κατάστασιν, κατετέθη [ἀπωλέσθη].

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἀλέξανδρον.* Ἐὰν ἄκουσα κατακρατῆται ἡ σὴ γαμετὴ ὑπὸ τῶν ἑαυτῆς γονέων, ὀχλούμενος [ζητούμενος] ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας, ὁ ἡμέτερος φίλος, παραγομένης τῆς γυναικὸς τῇ βουλήσει αὐτῆς ἀκολουθῶν τὴν σὴν ἐπιθυμίαν θεραπεύσει.

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Σαβῖνον.* Μηδὲ τὸν ὑπεξούσιον υἱὸν ἄκοντα εἰς τὸ ἀγαγέσθαι γυναῖκα ἐξαναγκάζεσθαι τῶν νόμων ἡ ἐπιστήμη ἐπιτρέπει. Λοιπόν, ὥσπερ ἐπιζητεῖς, τηρουμένων τῶν τοῦ δικαίου παραγγελμάτων οὐ κωλύεσαι συνάπτειν τῷ σῷ δεσμῷ ὁποίαν ἂν βούλεσαι, οὕτως ὅμως ἵνα κατὰ τοὺς συναπτέους γάμους τοῦ σοῦ πατρὸς ἡ συναίνεσις προσχωρῇ.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Δεκεμβρίου 285 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Διοκλητιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀριστοβούλου.

13 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ὀνήσιμον.* Οὐδὲ χωρὶς γάμων γενόμενα τὰ τοῦ γάμου συμβόλαιά εἰσιν ἐπαρκῆ πρὸς ἀπόδειξιν τὸ ἐναντίον ἐχούσης τῆς ἀληθείας, οὐδὲ μὴ παρεντεθέντων συμβολαίων ὁ νομίμως συναφθεὶς γάμος ἄκυρός ἐστιν, ἐπειδὴ καὶ παραλειφθείσης τῆς γραφῆς τὰ λοιπὰ τῶν γάμων σημεῖα οὐκ εἰσιν ἄκυρα.

14. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Τίτιον.* Οὐδ' ἀπ' ἀρχῆς γάμον συνάπτειν οὐδὲ τὸν διαλυθέντα ἀνακαινίζειν δύναταί τις ἐξαναγκασθῆναι. Νοεῖς ὅθεν τὴν ἐλευθέραν ἐξουσίαν τοῦ συνάπτειν καὶ διαλύειν τὸν γάμον μεταφέρεσθαι εἰς τὴν ἀνάγκην οὐ χρῆναι.

16. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Τίτιανόν.* Γαμετὴν τὴν ἑαυτοῦ ἀπελευθέραν τῷ ἀπελευθεροῦντι, εἰ μή ἐστιν ἐκ τῶν προσώπων

ἐκείνων, ἅπερ εἰδικῶς ἀπαγορεύονται, ἀγαγέσθαι οὐκ ἔστιν ἀπηγορευμένον, καὶ ἐκ τοῦδε τοῦ γάμου νομίμους τῷ πατρὶ παῖδας γεννᾶσθαι βεβαιότατόν ἐστιν.

16. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ρόδωνα.* Ὁ πατὴρ, ὅστις τὴν κόρην ἐξέθετο, ὀφείλει, ἐὰν σὺ δαπανήμασι καὶ καμάτῳ σῷ αὐξηθεῖσαν ἐπιθυμῇς διὰ γάμου συνδεθῆναι ταύτην μετὰ τοῦ [σοῦ] υἱοῦ, συναινεῖν τῇ σῇ εὐχῇ. Εἰ δὲ οὗτος ἐναντιοῦται [ἀντιλέγῃ], τῇ τῶν τροφείων καταβολῇ ἐν τούτῳ μόνον τῷ θέματι πειθαρχεῖν ὀφείλει.

17. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες.* Μηδενὶ ἐξέστω συνάπτειν γάμον μετὰ τῆς θυγατρός, ἐγγόνης, ἀπεγγόνης, ὁμοίως δὲ μετὰ τῆς μητρός, μάμμης, προμάμμης καὶ ἐκ πλαγίου μετὰ τῆς πατραδέλφης ἢ μητραδέλφης, μετὰ τῆς ἀδελφῆς, τῆς θυγατρὸς τῆς ἀδελφῆς καὶ τῆς ἀπὸ ταύτης ἐγγόνης [τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ], πρὸς δὲ μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῆς ἀπὸ ταύτης ἐγγόνης [τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ], ὁμοίως δ' ἐκ τῶν ἀγχιστέων μετὰ τῆς προγόνης, τῆς μητρυιᾶς, τῆς νύμφης, τῆς πενθερᾶς καὶ τῶν λοιπῶν, αἵτινες ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου δικαίου ἀπαγορεύονται· ἀπὸ τούτων πάντας βουλόμεθα ἀπέχειν.

Ἐδόθη ἐν Δαμασκῷ ταῖς Καλένδαις τοῦ Μαΐου 295 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Τούσκου καὶ Ἀνουλλίνου.

18. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανός, Οὐάλης καὶ Γρατιανὸς Αὔγουστοι πρὸς τὴν Σύγκλητον.* Χῆραι, εἴσω τοῦ πέμπτου καὶ εἰκοστοῦ ἔτους διάγουσαι, κἂν ἔτι τῆς τῆς χειραφεσίας ἐλευθερίας ἀπολαύωσιν, ὅμως εἰς δευτέρους γάμους δίχα τῆς τοῦ πατρὸς συναι-
1 νέσεως μὴ συνερχέσθωσαν. Εἰ δὲ κατὰ τὴν τοῦ γάμου ἐπιλογὴν ἡ βούλησις τῆς γυναικὸς ἀντιτίθεται τῇ γνώμῃ τῶν συγγενῶν, ἀρέσκει τὰ μάλιστα, ὥσπερ ἐν ταῖς τῶν παρθένων ἑνώσεσιν τεθέσπισται, γιγνομένης ἐξετάσεως καὶ τὴν αὐθεντίαν τῆς δικαστικῆς διαγνώσεως προστίθεσθαι, ἵνα, ἐὰν ἴσοι ὦσι τῷ γένει καὶ τοῖς ἤθεσιν οἱ ἀπαιτηταί, ἐκεῖνος κρείσσων [βελτίων] κρίνηται, ὃν περὶ ἑαυτῆς προνοοῦσα ἡ γυνὴ ἂν 2 ἐγκρίνῃ. Ἀλλ' ἵνα μὴ τυχὸν ἐκεῖνοι, οἵτινες τῷ ἐγγυτάτῳ βαθμῷ εἰς τὰς τῶν χηρῶν κληρονομίας καλοῦνται, καὶ τοὺς ἐντίμους γάμους παρακωλύωσιν, ἐὰν τοιούτου πράγματος ὑπόνοια προβῇ, ἐκείνων βουλόμεθα τὴν αὐθεντίαν καὶ τὴν κρίσιν διαδέχεσθαι, εἰς οὓς, κἂν ὀλεθρία μοῖρα παρεμπέσῃ, ὅμως τὸ τῆς κληρονομίας ὄφελος περιελθεῖν οὐ δύναται.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 371 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Γρατιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Πρόβου.

19. *Οἱ αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος Αὔγουστοι πρὸς Εὐτυχιανόν, ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τελουμένων μεταξὺ ἀνεψιῶν [τέκνων τῶν ἀδελφῶν] γάμων ἄδεια διὰ τοῦ σωτηριώδους τούτου νόμου ἀπενεμήθη, ἵνα ἀνακαλουμένης τῆς τοῦ προτέρου δικαίου αὐθεντίας καὶ κατασβεννυμένης τῆς τῶν συνοφαντιῶν θαλπωρῆς ὁ γάμος μεταξὺ τῶν ἀνεψιῶν ἔχηται νόμιμος, εἴτε ἐκ δύο ἀδελφῶν εἴτε ἐκ δύο ἀδελφῶν, εἴτε ἐξ ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς ἐγεννήθησαν, καὶ οἱ ἀπὸ τούτου τοῦ γάμου παραγόμενοι [τικτόμενοι] νόμιμοι καὶ τοῖς ἑαυτῶν γονεῦσι διάδοχοι ἐχέσθωσαν.

Ἐδόθη ἐν Νικαίᾳ τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουνίου 405 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Στιλίχωνος καὶ τῆς τοῦ Ἀνθεμίου.

20. *Οἱ αὐτοκράτορες Ὀνώριος*

καὶ Θεδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Θεόδωρον ἔπαρχον πραιτωρίων Ἐν τῇ ἑνώσει [γάμῳ] τῶν θυγατέρων, τῶν ἐν σοῖς ἱεροῖς διατελουσῶν [τῶν ὑπεξουσίων], τοῦ πατρὸς ἀναμενέσθω ἡ κρίσις· εἰ δ' αὐτεξουσία ἐστὶν ἡ κόρη εἴσω τοῦ πέμπτου καὶ εἰκοστοῦ ἔτους διατελοῦσα, καὶ αὐτὴς ἐπιζητείσθω ἡ προαίρεσις. Ἐὰν δὲ τῆς τοῦ πατρὸς βοηθείας ἔρημος, τῆς μητρὸς καὶ τῶν συγγενῶν καὶ αὐτῆς ἅμα τῆς ἐφήβου [ἡλικιωμένης] 1 ζητείσθω ἡ κρίσις. Εἰ δ' ὅμως ἑκατέρου τῶν γονέων ὀρφανὴ ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος τὴν προστασίαν ὑπάρχει καὶ μεταξὺ τῶν ἐντίμων συναπαιτητῶν (χρηστῶν μνηστήρων] περὶ τοῦ γάμου φύεται τυχὸν ἔρις, καθ' ὅσον ἀμφισβητεῖται τίνι μάλιστα ἡ κόρη ζευκτέα ἐστίν, ἐὰν ἡ κόρη τῇ τῆς αἰδοῦς θεραπείᾳ μὴ βούληται ἐκδηλῶσαι τὴν ἰδίαν θέλησιν, τῶν συγγενῶν παρόντων τῷ ἄρχοντι ἐπιτρεπέσθω κρίνειν τίνι μᾶλλον ἡ ἔφηβος συζευχθήσεται.

[*ἐν ἔτει* 408-409].

21. *Οἱ αὐτοκράτορες Θευδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Βάσσον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἀπὸ τοῦ κοινοῦ στρατιώτου μέχρι τοῦ προσώπου τοῦ δορυφόρου [σωματοφύλακος] ἐξουσίαν ἐλευθέραν ἐπιτρέπομεν καὶ δίχα τινὸς τῶν γάμων διατυπώσεως μετ' εὐγενῶν μόνον γυναικῶν γάμον συνάπτειν.

[*ἐν ἔτει* 426].

22. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἱέριον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν τῶν πρὸ γάμου δωρεῶν ἢ τῆς προικὸς τὰ ἔγγραφα ἀπολείπωνται, καὶ ἡ πομπὴ δὲ καὶ ἡ ἄλλη τοῦ γάμου ἐπισημότης παραλειφθῇ, μηδεὶς ὑπολαμβανέτω διὰ τοῦτο ἐλλείπειν τὸ κῦρος ἀπὸ τοῦ τοιούτου γάμου, τοῦ νομίμως ἄλλως συναφθέντος ἢ ἀπὸ τῶν ἐκ τούτου τικτομένων παίδων τὰ δίκαια δύνασθαι τῶν νομίμων ἀφαιρεῖσθαι, [ἅτε] μεταξὺ ἴσων τῇ τιμῇ προσώπων οὐδενὸς νόμου κωλύοντος τὴν συγκλήρωσιν [τὸν σύνδεσμον], ἥτις αὐτῶν τῇ συναινέσει καὶ τῶν φίλων τῇ πίστει βεβαιοῦται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 428 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Φήλικος καὶ Ταύρου.

23. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστῖνος Αὔγουστος πρὸς Δημοσθένη ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τῆς αὐτοκρατορικῆς εὐμενείας ἴδιον τοῦτο εἶναι κρίνοντες, ἵνα ἐν παντὶ καιρῷ τῶν ὑπηκόων τὰ συμφέροντα τοῦτο μὲν ἐρευνᾶν τοῦτο δὲ θεραπεύειν αὐτὰ σπουδάζωμεν, καὶ τὰ τῶν γυναικῶν ὀλισθήματα, δι' ὧν ἀναξίαν τιμῆς ἀναστροφὴν [βίον] τῇ κουφότητι τοῦ φύλου ἐπελέξαντο, σὺν τῷ προσήκοντι μετριασμῷ κουφιστέα εἶναι κρίνομεν καὶ μηδαμῶς αὐταῖς τὴν ἐλπίδα βελτίονος τύχης ἀφαιρεῖν, ἵνα εἰς ταύτην ἀποσκοποῦσαι τὴν ἀπερίσκεπτον καὶ ἥκιστα ἔντιμον ἐπιλογὴν εὐχερέστερον καταλιμπάνωσι. Διότι οὕτω πιστεύομεν, ὅσον ἐστὶν ἐφικτὸν τῇ φύσει ἡμῶν, ἀπομιμεῖσθαι τοῦ θεοῦ τὴν εὐμένειαν καὶ τὴν πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος ὑπερβάλλουσαν πραότητα [αὐτοῦ], ὅστις τοῖς καθ' ἡμέραν τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτήμασι πάντοτε συγγιγνώσκων καταξιοῖ καὶ τὴν ἡμετέραν μεταμέλειαν προσδέχεσθαι καὶ εἰς βελτίονα ἐπανάγειν κατάστασιν: εἰ δὲ τοῦτο πρὸς τοὺς τῷ ἡμετέρῳ κράτει ὑποκειμένους καὶ ἡμεῖς ποιεῖν ἀναβάλλομεν, οὐδεμιᾶς συγγνώμης ἄξιοι 1 εἶναι δόξομεν. Ὅθεν, ἐπειδὴ ἄδικόν ἐστι τοὺς μὲν δούλους τῇ ἐλευθερίᾳ δωρηθέντας δύνασθαι θείᾳ χάριτι ἀποκαθίστασθαι ταῖς ἑαυτῶν γεννήσεσι καὶ μετὰ τὸ τοιοῦτον αὐτοκρατορικὸν εὐεργέτημα οὕτω διάγειν, ὡσανεὶ μηδέποτε ἐδούλευσαν, ἀλλ' εὐγενεῖς ἐγεν-

νήθησαν, τὰς δὲ γυναῖκας, αἵτινες σκηνικοῖς μὲν ἀγῶσιν ἑαυτὰς ἀνέμιξαν, εἶτα ὅμως καταφρονηθείσης τῆς κακῆς καταστάσεως εἰς βελτίονα μετέστησαν γνώμην καὶ τὸ ἄτιμον ἐπάγγελμα ἀπέφυγον, μηδεμίαν ἐλπίδα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἔχειν εὐεργετήματος, ὅπερ αὐτὰς εἰς ἐκείνην τὴν κατάστασιν ἔμελλεν ἐπανάγειν, ἐν ᾗ, εἰ μηδὲν ἡμάρτητο, παραμένειν ἠδύναντο: διὰ τῆς παρούσης γαληνοτάτης διατάξεως τὸ ἡγεμονικὸν εὐεργέτημα δωρούμεθα ταύταις ὑπὸ τόνδε τὸν ὅρον, ἵνα, ἂν ἐγκαταλειφθείσης τῆς κοινῆς καὶ ἀτίμου ἀναστροφῆς ἁρμοδιώτερον βίον ἀσπάσωνται καὶ τῇ τιμῇ ἑαυτὰς παραδῶσιν, ἐξῇ αὐταῖς ἱκετεύειν τὴν ἡμετέραν αὐθεντίαν, ἵνα θείων γραμμάτων δίχα δισταγμοῦ ἀξιωθῶσιν ἐπιτρεπόντων εἰς νόμιμον ταύτας ἔρχεσθαι 1 γάμον. Ἐκείνων, οἵτινες μετὰ τούτων μέλλουσι συζεύγνυσθαι, οὐδενὶ φόβῳ κατεχομένων, μὴ [τυχὸν] τοῖς δόγμασι τῶν προτέρων νόμων ἄκυρος εἶναι δοκῇ ὁ τοιοῦτος γάμος, ἀλλὰ οὕτωσι ἔγκυρον παραμένειν τὸν τοιοῦτον γάμον πεποιθότων, ὡσεὶ ἐλάμβανον ταύτας γαμετὰς οὐδενὸς ἀτίμου βίου προηγηθέντος, εἴτε ἀξίωμα κέκτηνται [οὗτοι] εἴτε κατ' ἄλλον τρόπον κωλύονται τὰς σκηνικὰς [ἢ ὁποιουδ] εἰς γάμον λαμβάνειν, ἀρκεῖ μόνον ἵνα πάντως διὰ προικῴων συμβολαίων, οὐχὶ δ' ἀγράφως ὁ τοιοῦ- 16 τος ἀποδεικνύηται σύνδεσμος. Διότι πάσης κηλῖδος παντελῶς ἀφαιρουμένης καὶ ὡσανεὶ ταῖς ἑαυτῶν γεννήσεσιν ἀποδιδομένων τῶν τοιούτων γυναικῶν, μηδὲ τὴν ἄτιμον προσηγορίαν αὐταῖς ἐπικεῖσθαι ἐφεξῆς βουλόμεθα, μηδ' ἔχειν ταύτας διαφοράν τινα ἀπ' ἐκείνων, αἵτινες οὐδὲν παρόμοιον ἥμαρτον. 2 Ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἀπὸ τοῦ τοιούτου γάμου γεννηθησομένους οἰκείους καὶ νομίμους τῷ πατρὶ εἶναι, εἰ καὶ ἄλλους ἐκ προτέρου γάμου νομίμους ἔχει, ἵνα τὴν οὐσίαν αὐτοῦ καὶ ἐξ ἀδιαθέτου καὶ ἐκ διαθήκης δύνωνται καὶ αὐτοὶ λαμβάνειν δίχα τινὸς κω- 3 λύματος. Ἀλλὰ καὶ ἂν αἱ τοιαῦται γυναῖκες μετὰ τὴν θείαν ἀντιγραφὴν τὴν πρὸς τὰς δεήσεις αὐτῶν δοθεῖσαν εἰς γάμον ἐλθεῖν ἀναβάλλωσιν, σῴαν αὐταῖς οὐδὲν ἧττον τὴν ὑπόληψιν παραφυλάττεσθαι παραγγέλλομεν κατά τε πάντα τἄλλα καὶ κατὰ τὴν παραπομπὴν οἷς ἂν βούλωνται τῆς περιουσίας αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν κτῆσιν [ἀποδοχὴν] τῆς προσηκούσης αὐταῖς κατὰ τοὺς νόμους κληρονομίας, τῆς ὑπ' ἄλλων καταλιμπανομένης ἢ ἐξ 4 ἀδιαθέτου ἐπαγομένης. Πρὸς τὰς γυναῖκας δέ, τὰς ἀξιουμένας εὐεργετήματος ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, βουλόμεθα ὁμοίας εἶναι καὶ ἐκείνας; αἵτινες ἀξιώματός τινος, εἰ καὶ τῷ γαληνοτάτῳ ἡγεμόνι οὐχ ἱκέτευσαν, αὐθορμήτῳ ὅμως δωρεᾷ πρὸ τοῦ γάμου ἠξιώθησαν, ἐξ οὗ ἀξιώματος καὶ πᾶσαν ἄλλην κηλῖδα, ἧς ἕνεκεν ἀπαγορεύονται νομίμως συνάπτεσθαι μεθ' ὡρισμένων ἀνδρῶν, ἀναιρεῖσθαι [ἐξαλείφεσθαι] παν- 5 τελῶς χρή. Τούτοις δὲ ἐκεῖνο προστίθεμεν, ἵνα καὶ αἱ θυγατέρες τῶν τοιούτων γυναικῶν, εἰ μὲν μετὰ τὴν ἀποκάθαρσιν τοῦ προτέρου βίου τῆς μητρὸς αὐτῶν ἐγεννήθησαν, μὴ δοκῶσι σκηνικῶν εἶναι θυγατέρες μηδ' ὑποκεῖσθαι τοῖς νόμοις, οἵτινες ἀπηγόρευσαν τῇ θυγατρὶ τῆς σκηνικῆς ὡρισμένους ἄνδρας εἰς γάμον λαμβάνειν. 5α Εἰ δ' ὅμως πρότερον ἐγεννήθησαν, ἐξέστω [αὐταῖς] δεήσεις προσφερούσαις τῷ ἐσαεὶ ἀηττήτῳ ἡγεμόνι θείας δίχα τινὸς κωλύματος ἀξιοῦσθαι ἀντιγραφῆς, δι' ἧς ἐπιτραπήσεται αὐταῖς οὕτω γαμεῖσθαι, ὡς ἂν μὴ ὦσι σκηνικῆς μητρὸς θυγατέρες, μηδὲ κωλυέσθωσαν πλέον συζεύγνυσθαι μετ' ἐκείνων, οἷς ἕνεκεν

τοῦ ἀξιώματος ἢ ἄλλης αἰτίας ἀπαγορεύεται λαμβάνειν συζύγους τὰς θυγατέρας σκηνικῆς, ἵνα ὅμως πάντως καὶ μεταξὺ αὐτῶν προικῷα συντάσσων-
6 ται συμβόλαια. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀπὸ σκηνικῆς μητρὸς γεννηθεῖσα, ἥτις μέχρι τοῦ θανάτου αὐτῆς ἐν τῷ αὐτῷ ἐνέμεινεν ἐπαγγέλματι, μετὰ τὴν τελευτὴν ταύτης δεήσεις τῇ αὐτοκρατορικῇ γαληνότητι προσενέγκῃ καὶ τῆς θείας χάριτος ἀξιωθῇ, τῆς δωρουμένης αὐτῇ ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοῦ μητρικοῦ αἴσχους [ὕβρεως] καὶ ἄδειαν τοῦ γαμεῖσθαι, καὶ ταύτην δύνασθαι δίχα φόβου τῶν προτέρων νόμων ἐν γάμῳ συζεύγνυσθαι μετ' ἐκείνων, οἵτινες πάλαι ἤδη σκηνικῆς τὴν κόρην γαμετὴν λαμβάνειν ἀπηγορεύοντο.
7 Μάλιστα δὲ κἀκεῖνο ἐκβλητέον [καταργητέον] εἶναι ἐκρίναμεν, ὅπερ καὶ ἐν τοῖς προτέροις νόμοις, καίτοι σκοτεινότερον, τεθέσπισται, ἵνα οἱ γάμοι μεταξὺ ἀνίσων τῇ τιμῇ συναπτόμενοι μὴ ἰσχύωσι μὲν ἄλλως, εἰ μὴ προικῷα συμβόλαια συνετάχθησαν, τούτων δὲ παρεμβαινόντων παντὶ τρόπῳ ἔγκυροι ὦσι δίχα τινὸς διακρίσεως τῶν προσώπων, ἂν μόνον ἐλεύθεραι ὦσι καὶ εὐγενεῖς αἱ γυναῖκες, καὶ μηδεμία ἐμφιλοχωρῇ [ὑπεισέρχηται] ὑποψία περὶ ἀνοσίων ἢ αἱμομικτικῶν ἑνώσεων.
7α Διότι τὰς ἀνοσίους καὶ αἱμομικτικὰς συναφείας πᾶσι τρόποις ἀποτέμνομεν, ὥσπερ κἀκείνας, αἵτινες τῇ τῶν προτέρων νόμων διατάξει εἰδικῶς εἰσιν ἀπηγορευμέναι, ἐξαιρουμένων δηλονότι ἐκείνων, οἷς διὰ τοῦ παρόντος νόμου ἐπετρέψαμεν καὶ τῷ δικαίῳ τοῦ νομίμου γάμου ὀχυροῦσθαι παρηγγεί-
8 λαμεν. Τούτων ὅθεν διὰ τοῦδε τοῦ γενικοῦ νόμου θεσπισθέντων καὶ ἐφεξῆς παραφυλακτέων, καὶ τὰς παραλελη-θυίας [τὰς ἤδη συναφθείσας] τοιαύτας ἑνώσεις τὰς ἀπὸ τοῦ ἀμέσως [κάτωθι] σημειουμένου χρόνου γενομένας κατὰ τὴν προειρημένην διάταξιν κρίνεσθαι παραγγέλλομεν, ἵνα, εἴ τις τοιαύτην γαμετὴν ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἡμετέρας βασιλείας, ὥσπερ εἴρηται, ἤδη ἔλαβε καὶ παῖδας ἀπ' αὐτῆς ἐγέννησε, γνησίους [δικαίους] τούτους καὶ νομίμους καὶ τοῦτο μὲν ἐξ ἀδιαθέτου τοῦτο δὲ ἐκ διαθήκης ὁ πατὴρ διαδόχους ἔχῃ, καὶ νομίμου ἐφεξῆς οὐδὲν ἧττον τῆς γαμετῆς ταύτης παραμενούσης καὶ οἱ μέλλοντες γεννηθῆναι παῖδες νόμιμοι ὦσιν.

[ἐν ἔτει 520-523]

24. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὐγουστος πρὸς τὴν Σύγκλητον.* Θεσπίζομεν, εἴ τις γάμων ἐποιήσατο μνείαν ἐν οἱῳδήποτε συμφώνῳ, ὅπερ εἰς τὸ δοῦναι ἢ ποιεῖν ἢ μὴ δοῦναι ἢ μὴ ποιεῖν συνίσταται [συλλαμβάνεται], καὶ εἴτε τῶν γάμων τὸν χρόνον εἴπῃ εἴτε τοὺς γάμους [ἐν γένει] ὀνομάσῃ, μὴ ἄλλως νοεῖσθαι εἶναι τὴν αἵρεσιν πληρωτέαν ἢ ἀπομειωτέαν, εἰ μὴ αὐτὴ τῶν γάμων χωρήσῃ ἡ τελετή, καὶ μὴ εἶναι τὸν χρόνον σκοπητέον, ἐν ᾧ τῶν γάμων ἡ ἡλικία ἤτοι ἢ ταῖς θηλείαις μετὰ τὸ δωδέκατον ἔτος προσχωρῇ ἢ τοῖς ἄρρεσι μετὰ τὸ δέκατον τέταρτον, ἀλλὰ [τὸν χρόνον], ἀφ' ὅτου τῇ ἀληθείᾳ προέβησαν αἱ τῶν γάμων εὐχαί. Διότι οὕτω καὶ τοῦ ἀρχαίου δικαίου ἡ ἔρις τμηθήσεται καὶ οἱ ἄπειροι τῶν βιβλίων τόμοι εἰς μέτριον περιελεύσονται ἀριθμόν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

25. *Ὁ αὐτὸς Αὐγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἂν τοῦ μαινομένου γονέως οἱ παῖδες, ἐν οὗ τῇ ἐξουσίᾳ διατελοῦσι, γάμους δύνανται συνάπτειν, παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἀ-
1 νεκινεῖτο [ἠμφισβητεῖτο]. Καὶ τὴν

μὲν θυγατέρα τοῦ μαινομένου ἀνδρὶ βασιλίδι πόλει ἢ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ζημία τῇ περιουσίᾳ τοῦ μαινομένου ἢ τοῦ ἄφρονος, ἀλλὰ δωρεὰν τὰ πάντα προβαίνωσιν, ἵνα μὴ ἡ τοιαύτη τῶν ἀνθρώπων ἀτυχία καὶ τῇ τῶν δαπανημάτων προσθήκῃ βαρυνθῇ.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Ὀκτωβρίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

26. *Ὁ αὐτὸς Αὐγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις τὴν ἰδίαν τρόφιμον [ἀλούμναν] τῇ ἐλευθερίᾳ δωρήσηται καὶ ἐν τῷ γάμῳ αὐτοῦ συνήρμοσεν, ἀμφεβάλλετο παρὰ τοῖς παλαιοῖς, πότερον οἱ τοιοῦτοι γάμοι νόμιμοι εἶναι δοκοῦσιν ἢ οὔ.
1 Ἡμεῖς ὅθεν τὴν παλαιὰν τέμνοντες ἀμφιβολίαν μὴ εἶναι ἀπηγορευμένον τὸν γάμον κρίνομεν. Διότι, ἂν ἀπὸ διαθέσεως πάντες εἰσάγωνται οἱ γάμοι καὶ μηδὲν τὸ ἀσεβὲς μηδὲ τοῖς νόμοις ἀντικείμενον ἐν τῇ τοιαύτῃ συζεύξει σκοπῶμεν, ἵνα τί τοὺς προειρημένους γάμους παρακωλυτέους νομίσωμεν; Διότι οὐδ' ἄνθρωπος τοσοῦτον ἀσεβὴς εὑρεθήσεται, ἵνα, ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἐν τάξει θυγατρὸς ἔσχε, ταύτην ὕστερον ἐν τῷ ἑαυτοῦ γάμῳ προσαρμόσῃ, ἀλλὰ δέον πιστεύειν ἐκείνῳ, ὅστις ταύτην ἀπ' ἀρχῆς οὐχὶ ὡς θυγατέρα ἀνέθρεψε καὶ τῇ ἐλευθερίᾳ ἐδωρήσατο [ἐτίμησε] καὶ ἀξίαν εἶναι ὕστερον τοῦ ἑαυτοῦ
2 ὑπέλαβε γάμου. Ἐκείνου δηλονότι τοῦ προσώπου πάντως εἰς γάμους ἐλθεῖν ἀπαγορευομένου, ὅπερ τις, εἴτε τρόφιμός ἐστιν εἴτε οὔ, ἀπὸ τοῦ ἁγιωτάτου ἀνεδέξατο βαπτίσματος, διότι οὐδὲν ἄλλο οὕτωσὶν ἐπιφέρειν δύναται τὴν πατρικὴν στοργὴν καὶ τὴν δικαίαν τῶν γάμων ἀπαγόρευσιν, ὅσον ὁ τοιοῦτος δεσμός, δι' οὗ τοῦ θεοῦ μεσάζοντος αἱ ψυχαὶ αὐτῶν συνεζεύχθησαν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Ὀκτωβρίου 530 ἐπὶ

τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

27. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Θεσπίζομεν γάμους, οἵτινες μεταξὺ ἀρρένων καὶ θηλειῶν γυναικῶν μειζόνων ἢ ἐλαττόνων τῶν ἑξήκοντα ἢ πεντήκοντα ἐτῶν τῷ Ἰουλίῳ καὶ Παπίῳ νόμῳ ἀπηγορευμένοι εἰσί, τοὺς ἀνθρώπους βουλομένους συνάπτειν καὶ ἐξ οὐδενὸς τρόπου ἢ ἐξ οὐδενὸς μέρους τοὺς τοιούτους γάμους κωλύεσθαι.

[Ἐν ἔτει 531 ἢ 532].

28. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις ἀπελευθέραν γαμετὴν ἔχῃ, εἶτα δὲ μεταξὺ τῶν συγκλητικῶν ἐγγραφῇ τῷ ἀξιώματι λαμπρυνόμενος, ἂν λύηται ὁ γάμος, παρὰ τῷ Οὐλπιανῷ συνεζητεῖτο, ἐπειδὴ ὁ Πάπιος νόμος μεταξὺ συγκλητικῶν καὶ ἀπελευθέρων γάμους 1 συνίστασθαι οὐκ ἀνέχεται. Ἡμεῖς ὅθεν τοῦ θεοῦ τῇ κρίσει ἀκολουθοῦντες οὐκ ἀνεχόμεθα ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ συνοικεσίῳ τὴν τοῦ ἀνδρὸς εὐτυχίαν τῇ γυναικὶ γίγνεσθαι δυστυχίαν, ἵνα ἐφ' ὅσον ὁ ἀνὴρ εἰς ὕψος αἴρηται, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ καταπίπτῃ [μειῶται], ἢ πολλῷ μᾶλλον παντελῶς ἀπολλύηται |καταστρέφηται]. 2 Ἀπομακρυνθήτω ὅθεν ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου χρόνου ἡ τοιαύτη τραχύτης καὶ ἰσχυρὸς |ἀσφαλὴς] παραμενέτω ὁ γάμος καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ συναξαυνέσθω καὶ αἰσθανέσθω τὴν αἴγλην[λάμψιν]αὐτοῦ καὶ σταθερὸς μενέτω ὁγάμος, ἐκ τοῦ τοιούτου συμβεβηκότος οὐδαμῶς 3 μειούμενος. Ὁμοίῳ δὲ τρόπῳ ἂν ἰδιώτου ἀνθρώπου θυγάτηρ εἰς ἀπελευθέρου προέλθῃ γάμιον καὶ εἶτα ὁ πατὴρ τῆς γυναικὸς εἰς τοῦ συγκλητικοῦ τὸ ἀξίωμα ὑψώθη, σιγάτω τοῦ Παπίου νόμου ἡ σκληροτάτη διάταξις καὶ μηδὲ διὰ τούτου τοῦ τρόπου διαλυέσθω ὁ γάμος, ὁ μεταξὺ θυγατρὸς τοῦ [ὕστερον] γενομένου συγκλητικοῦ καὶ τοῦ ἀπελευθέρου, ἵνα μὴ ἡ τοῦ πενθεροῦ εὐδαιμονία δίχα γαμβροῦ εὑρίσκηται. 4 Διότι κάλλιόν ἐστιν τὴν τοῦ Παπίου νόμου αὐστηρότητα ἐν ἑκατέρῳ θέματι συγκολάζειν ἢ ταύτῃ ἀκολουθοῦντας τοὺς τῶν ἀνθρώπων γάμους διασκορπίζειν οὐχὶ ἐξ ἐλαττώματος τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ἐξ εὐδαίμονος τοῦ ἑτέρου μέρους τύχης: διότι ὁπότε ἐκ μιᾶς ῥίζης τὸ ἐλάττωμα γεννᾶται, συνεπές ἐστιν ἵνα δι' ἑνὸς νόμου αἴρηται

[Ἐν ἔτει 531 ἢ 532]

29. [*Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς*]... *Πάσης*... [Μ]ηδεὶς τὴν μὴ βουλομένην ἑλκέτω εἰς σκηνὴν μηδὲ τὴν ἑκουσίως κατελθοῦσαν κωλυέτω ὕστερον βουλομένην ἡσυχάσαι μηδὲ προτροπὴν διδότω καὶ λαμβανέτω αὐτῶν ἐγγύας περὶ τοῦ μηκέτι ἀφίστασθαι τῆς σκη- 1 νῆς. Πᾶς οὖν ἐν οἱᾳδήποτε τάξει ὢν βίου ἢ οἱανδήποτε ἀρχὴν ἄρχων εἰ τοῦτο ποιήσειεν, ἐξέστω τῇ γυναικὶ καὶ τῷ ἄρχοντι προσιέναι, εἰ μὴ αὐτός ἐστιν ὁ βιαζόμενος, καὶ τῷ ἐπισκόπῳ, ἵνα ἐκεῖνοι ἀποστήσωσι τὸν τὴν γυναῖκα βιαζόμενον, εἰδότα ὡς, ἐὰν ἀντιστῇ, τῆς πόλεως ἐκβάλλεται καὶ δημεύεται. ταῦτα μέν, εἴ τις ἑλκύσειέ 2 τινα πρὸς τὴν σκηνήν. Εἰ δὲ τὴν ἑκουσίως κατελθοῦσαν κωλύει πάλιν ἀποστῆναι, καὶ ἡ τῶν ἐγγυῶν δόσις λυέσθω καί, εἴ τι ἀπῃτήθησαν δοῦναι οἱ ἐγγυηταί, διπλᾶ λαμβανέτωσαν. 3 Ὁμοίως δέ, [εἰ] καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες ἀπῃτήθησάν τι παρασχεῖν, εἰς διπλάσιον ἀπολαμβανέτωσαν, τοῦ ἄρχοντος καὶ τοῦ ἐπισκόπου ταῦτα ἐκβι- 4 βαζόντων. Καὶ αὐτὸ τὴν ἀρχὴν μηδὲ ἐγγύας ἐξέστω ἀπαιτεῖσθαι τὰς εἰς σκηνὴν κατελθούσας περὶ τοῦ μη- 5 κέτι ἀφίστασθαι. Ἐξουσίαν ἔχοντος τοῦ ἐπισκόπου, ἐὰν ὁ τῆς ἐπαρχίας

ἄρχων ἐστὶν ὁ βιαζόμενος, ἐναντιοῦσθαι αὐτῷ καὶ ἀζημίους φυλάττειν τοὺς ἐγγυητάς· εἰ δὲ μὴ ἐνδίδωσιν ὁ ἄρχων, ἐξέστω τῷ ἐπισκόπῳ μηνύειν, ὥστε τὸν ἄρχοντα ἀποστῆναι τῆς ἀρχῆς καὶ δημευθῆναι καὶ διηνεκῶς ἐ- 6 ξορισθῆναι. Ἐξουσίας οὔσης ταῖς τοιαύταις γυναιξὶ καὶ προσομιλεῖν γάμοις καὶ ἄνευ θείας ἀντιγραφῆς. 7 Ἀλλὰ [ταύτην τὴν] διάταξιν κρατεῖν τοῖς ἰδίοις χρόνοις, κωλ[υομένων] πάντων τῶν ἐξ ἀρχῆς κωλυομένων γάμ[ων], πλὴν τούτου τοῦ νῦν ἐπινοηθέντος τοῦ ποτε μὲν δεομένου θείας 8 ἀντιγραφῆς, νῦν δὲ οὐκέτι. Ταῦτα πάντα νομοθετήσασα ἡ διάταξις ἐπιφέρει τότε κρατεῖν, ἡνίκα μείνωσι σωφρονοῦσαι· εἰ γὰρ μετὰ τὸ γῆμαι πάλιν βουληθῶσι γενέσθαι σκηνικαί, οὐ μόνον τῆς εὐγενείας ἧς εἶχον ἐκπίπτουσιν, ἀλλ' οὐδὲ μετέχουσιν οὐδεμιᾶς βοηθείας οὔτε ἐκ ταύτης οὔτε ἐκ τῆς Ἰουστίνου τοῦ τῆς θείας λήξεως διατάξεως· ὑπόκεινται γὰρ στούπρου ἐγκλήματι.

5 [1].

Περὶ αἱμομικτικῶν καὶ ἀχρήστων γάμων.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ἀμφιγένη.* Ἡ ἀπελευθέρα ἡ οὖσα καὶ σὴ γαμετή, ἂν ἀπὸ σοῦ ἄκοντος ἀπέστη, ἐπιγαμίαν μετ' ἄλλων οὐκ ἔχει [γάμον μετ' ἄλλου οὐ συνάπτει], ἐὰν μόνον βούλῃ γαμετὴν ταύτην ἔχειν.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Σεβαστιανόν.* Οὐδένα, ὅστις ὑπὸ τὴν πολιτείαν ἐστὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ ὀνόματος, διττὰς γαμετὰς ἔχειν δύνασθαι φανερόν ἐστιν, ἐπειδὴ καὶ ἐν τῷ τοῦ πραίτωρος διατάγματι οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες τῇ ἀτιμίᾳ ἐστιγματισμένοι εἰσίν. Ὅπερ πρᾶγμα ὁ ἁρμόδιος δικαστὴς ἀτιμώρητον εἶναι οὐκ ἀνέξεται.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 285 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Διοκλητιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀριστοβούλου.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνστάντιος Αὔγουστος πρὸς Πάτροκλον.* Μετὰ τῶν δουλίδων οὐ δύναται γενέσθαι γάμος: διότι ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμβιώσεως 1 [συναφείας] δοῦλοι γεννῶνται. Καὶ διὰ τοῦτο παραγγέλλομεν, ἵνα μὴ οἱ βουλευταὶ εἰς τοὺς κόλπους τῶν ἰσχυροτάτων οἴκων τῆς πρὸς τὰς δούλας [σαρκικῆς] ἐπιθυμίας ὁδηγούσης [αὐτοὺς] καταφεύ[γωσι. Διότι ἂν βουλευτὴς λάθρα τῶν διοικητῶν καὶ τῶν ἐπιτρόπων ἀγνοούντων ἀλλοτρίᾳ δούλῃ συνεζεύχθη, καὶ τὴν γυναῖκα εἰς τὸ μέταλλον ἐλαύνεσθαι δι' ἀποφάσεως τοῦ ἄρχοντος κελεύομεν καὶ αὐτὸν τὸν βουλευτὴν εἰς νῆσον [τινὰ] ἐξορίζεσθαι, πάντως δὲ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ τῇ πόλει, ἧς βουλευτὴς ἦν, ὀφειλόντων προσκυροῦσθαι. ἂν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ἦν ἀπηλλαγμένος καὶ μηδένας ἔχῃ παῖδας ἢ γονεῖς ἢ καὶ συγγενεῖς, οἵτινες κατὰ τὴν τῶν νόμων τάξιν καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. 2 Ἐὰν δὲ οἱ ἐπίτροποι ἢ οἱ ἔκδικοι τοῦ τόπου, ἐν ᾧ τὸ ἀνοσιούργημα διεπράχθη, συνειδότες ἦσαν ἢ γνωσθὲν τὸ κακούργημα μὴ ἠβουλήθησαν ἀνακοινῶσαι τοῦτο, εἰς τὸ μέταλλον αὐτοὺς προσήκει περιπλέκεσθαι [καταδι- 3 κάζεσθαι]. Ἐὰν δὲ ὁ δεσπότης ἐπέτρεψε τοῦτο γενέσθαι ἢ ὕστερον γνωσθὲν ἀπέκρυψεν, εἰ μὲν ἐν τῷ ἀγρῷ τοῦτο ἐγένετο, ὁ ἀγρὸς μετὰ τῶν ἀνδραπόδων καὶ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν

(1) Βασ. 28, 5, 35 ἐπ,

λοιπῶν πραγμάτων, ἅτινα πρὸς τὴν ἀγροτικὴν καλλιέργειαν κατέχονται, τῇ τοῦ φίσκου δυνάμει διεκδικεῖσθω, εἰ δ' ἐν τῇ πόλει ἐγένετο τοῦτο, τὸ ἥμισυ πάντων τῶν ἀγαθῶν μέρος παραγγέλλομεν δημεύεσθαι τὴν ποινὴν ἐπαυξάνοντες, ἐπειδὴ εἴσω τῶν τῆς οἰκίας τοίχων τὸ ἔγκλημα διεπράχθη, ὅπερ μόλις γνωσθὲν οὐκ ἠβουλήθη δημοσιεῦσαι [γνωστοποιῆσαι].

Ἐδόθη ἐν Ἀκουληίᾳ ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουλίου 319 ἐπὶ τῆς πέμπτης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Αἰκινίου Καίσαρος.

4. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανός, Θεοδόσιος καὶ Ἀρκάδιος Αὔγουστοι πρὸς Ἀνδρόμαχον κόμητα τῶν δικῶν θησαυρῶν.* Ὅστις παρὰ τὰ τῶν νόμων παραγγέλματα ἢ παρὰ τὰ ἐπιστέλματα καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἡγεμόνων γάμους τυχὸν συνῆψεν, οὐδὲν ἐκ τοῦ γάμου τούτου, εἴτε πρὸ τῶν γάμων ἐδωρήθη εἴτε ἔπειτα καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἐδόθη, λήψεται, καὶ ἅπαν τοῦτο, ὅπερ ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου ἐλευθεριότητος εἰς τὸν ἕτερον προσεχώρησε, θεσπίζομεν ἵνα ὥσπερ ἀπὸ ἀναξίου ἢ ἀναξίας ἀφαιρούμενον τῷ φίσκῳ διεκδικῆται. Ἐξαιρουμένων τῶν τε θηλειῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἢ ἐκ δεινοτάτης πλάνης, οὐχὶ δ' ἐπιτετηδευμένης ἢ προσπεποιημένης, οὐδ' ἐκ ποταπῆς αἰτίας ἠπατήθησαν ἢ τῷ τῆς ἡλικίας ὀλισθήματι [ἀπερισκεψίᾳ] ἐσφάλησαν. Τούτους ὅμως οὕτω μόνον ἤρεσεν ἐξαιρεῖσθαι τῶν τοῦ ἡμετέρου νόμου δεσμῶν [βρόχων], ἂν ἢ τῆς πλάνης διαγνωσθείσης, ἢ ἅμα εἰς τὰ νόμιμα φθάσωσιν ἔτη, τὴν τοιαύτην ἕνωσιν χωρὶς ἀναβολῆς τινος διαλύσωσιν.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου.

5. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Κυνήγιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τοῦ ἀδελφοῦ τὴν γαμετὴν [γυναῖκα] ἄγεσθαι ἢ δυσὶν ἀδελφαῖς συνάπτεσθαι παντελῶς τὴν ἄδειαν ἐκβάλλομεν, οὐδὲ διαλυομένου ὁπωσδήποτε τοῦ [προτέρου] γάμου.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Δεκεμβρίου 393 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβουδαντίου.

6. *Οἱ αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος Αὔγουστοι πρὸς Εὐτυχιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις ἑαυτὸν αἱμομικτικῆς καὶ ἀπηγορευμένης συναφείας τοῖς γάμοις ἐμίανε, τὴν μὲν οἰκείαν, ἐφ' ὅσον ζῇ, κατεχέτω περιουσίαν, ἀλλὰ μηδὲ γαμετὴν μηδὲ παῖδας ἀπὸ ταύτης παραχθέντας ἔχειν πιστευέσθω. Μηδὲν δὲ παντελῶς τοῖς εἰρημένοις μηδὲ διὰ παρενθέτου προσώπου ἢ δωρείσθω ἐπιζῶν ἢ τελευτῶν καταλιμπανέτω. Ἡ δὲ προίξ, ἐάν τις τυχὸν ἐπισήμως ἢ ἐδόθη ἢ ἐπηγγέλθη, κατὰ τὸ ἀρχαῖον δίκαιον εἰς ὄφελος τοῦ ἡμετέρου φίσκου προσχωρείτω. Διὰ δὲ τῆς διαθήκης αὐτοῦ τοῖς ἐξωτικοῖς μηδὲν καταλιμπανέτω, ἀλλ' εἴτε ἐκ διαθήκης εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὸ δίκαιον αὐτῷ διαδεχέσθωσαν, ἐάν τινες τυχὸν ἀπὸ δικαίου καὶ νομίμου γάμου γεγεννημένοι ὦσαν, τουτέστιν ἐκ μὲν τῶν κατιόντων ὁ υἱός, ἡ θυγάτηρ, ὁ ἔγγονος, ἡ ἐγγόνη, ὁ ἀπέγγονος, ἡ ἀπεγγόνη, ἐκ δὲ τῶν ἀνιόντων ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, ὁ πάππος, ἡ μάμμη, ἐκ πλαγίου δὲ ὁ ἀδελφός, ἡ ἀδελφή, ὁ πατράδελφος, ἡ πατραδέλφη. Πρὸς δὲ τὸ διατίθεσθαι οὕτω μόνον ἐχέτω ἐξουσίαν, ἵνα ἐκείνοις μόνον τοῖς προσώποις κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαίου καὶ τῶν νόμων καταλιμπάνῃ ὅ,τι ἂν βούλεται, ἅπερ διὰ τοῦ περιεχομένου τῆς [παρούσης] αὐτοκρατορικῆς διατάξεως διαδέχεσθαι ἐνετειλάμεθα: οὕτως ὅμως ἵνα ἀπὸ τῆς κληρονομίας τοῦ τελευτήσαντος παντελῶς ἀπείργηται, ἐάν τις ἐκ τούτων, ὧν ἐμνημονεύσαμεν, κατὰ τὴν σύναψιν τῶν αἱμομικτικῶν γάμων συμβουλὴν παρασχεῖν ἀποδειχθῇ, ὀφείλοντος εἰς τὸν τόπον τούτου διαδέχεσθαι ἐκείνου, ὅστις μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦτον ἐγγύτατος εὑρηται. Καὶ ταῦτα δέ, ἅπερ περὶ τῶν ἀνδρῶν διηγορεύσαμεν, καὶ περὶ τῶν θηλειῶν, αἵτινες τῶν προειρημένων [ἀνδρῶν] τοῖς συνοικεσίοις ἑαυτὰς κατερρύπαναν, παραφυλαττέσθωσαν. Μὴ ὑπαρχόντων δὲ τῶν μνημονευθέντων προσώπων τῷ φίσκῳ χώρα ἀναπεταννύσθω [πρὸς τὴν κληρονομίαν].

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 396 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀρκαδίου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Ὀνωρίου Αὐγούστων.

7. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανὸς καὶ Μαρκιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Παλλάδιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ταπεινὴν καὶ ποταπὴν γυναῖκα οὐδαμῶς ἐκείνην κρίνομεν νοεῖσθαι, ἥτις, εἰ καὶ πτωχή, ἀπὸ εὐγενῶν ὅμως ἐγεννήθη γονέων. Ἐξεῖναι ὅθεν ὁρίζομεν τοῖς συγκλητικοῖς καὶ τοῖς κατέχουσιν οἱαδήποτε λαμπρότατα [ἐπισημότατα] ἀξιώματα ἵνα τὰς ἐξ εὐγενῶν γεγεννημένας, εἰ καὶ πτωχάς, εἰς γάμον ἑαυτοῖς λαμβάνωσι, καὶ μηδεμίαν μεταξὺ τῶν εὐγενῶν ἐκ τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐδαιμονεστέρας [ἀγαθωτέρας] τύχης εἶναι διάκρισιν. Ταπεινὰ δὲ καὶ ποταπὰ πρόσωπα ταύτας μόνον τὰς γυναῖκας εἶναι κρίνομεν: τὴν δούλην, τῆς δούλης τὴν θυγατέρα, τὴν ἀπελευθέραν, τῆς ἀπελευθέρας τὴν θυγατέρα, τὴν σκηνικὴν ἢ τῆς σκηνικῆς τὴν θυγατέρα, τὴν κάπηλον ἢ τοῦ καπήλου ἢ τοῦ μαστρωποῦ ἢ τοῦ μονομάχου τὴν θυγατέρα, ἢ ἐκείνην, ἥτις τῇ ἐμπορίᾳ δημοσίως προέστη: καὶ διὰ τοῦτο ἀπηγορεύσαμεν τοῖς συγκλητικοῖς τοὺς τοιούτους γάμους [μετὰ] τῶν γυναικῶν τούτων, ἃς νῦν ἀπηριθμήσαμεν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ πρωτεραίᾳ τῶν Νονῶν τοῦ Ἀπριλίου 454 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀετίου καὶ Στουδίου.

8. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων Αὔγουστος πρὸς Ἐπίνικον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Εἰ καί τινες τῶν Αἰγυπτίων τῶν τελευτησάντων ἀδελφῶν ἑαυτοῖς τὰς συζύγους ἐν γάμῳ συνέζευξαν διὰ τοῦτο ὅτι μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνων παραμεῖναι παρθένοι ἐλέγοντο, κρίνοντες δηλονότι, τοῦθ' ὅπερ ἤρεσε νομοθέταις τισίν, ὅτι, ὁπότε τῷ σώματι οὐ συνῆλθον, γάμοι πράγματι οὐ φαίνονται συναφθέντες, καὶ τοιαῦται ἑνώσεις τοῦ τότε καιροῦ τελεσθεῖσαι ἔγκυροί εἰσιν, ὅμως τῷ παρόντι νόμῳ θεσπίζομεν, ἐὰν τοιοῦτοί τινες συνήφθησαν γάμοι, καὶ τοὺς τούτους συνάψαντας καὶ τοὺς ἐκ τούτων γεννηθέντας τῇ τῶν ἀρχαίων νόμων δυνάμει ὑποκεῖσθαι, μηδὲ κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Αἰγυπτίων, περὶ ὧν ἀνωτέρω εἴρηται, τούτους δοκεῖν γενέσθαι ἐγκύρους ἢ εἶναι κυρωτέους.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Σεπτεμβρίου 475 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λέοντος τοῦ νεωτέρου.

9. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Σεβαστιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἀπὸ τῶν αἱμομικτικῶν γάμων πάντες, οἵτινες τῷ ἡμετέρῳ διοικοῦνται κράτει, γνώτωσαν ὀφείλειν ἀπέχειν. Διότι καὶ τὰς ἀντιγραφὰς πάσας ἢ τοὺς πραγματικοὺς τύπους ἢ τὰς διατάξεις τὰς ἀσεβεῖς, αἵτινες οἱοισδήποτε προσώποις ἐν τῷ τῆς τυραννίδος καιρῷ ἐπέτρεψαν τῇ ἀνοσίῳ συμβιώσει [συναφείᾳ] τὸ τοῦ γάμου ὄνομα ἐπιτιθέναι, ἵνα τοῦ ἀδελφοῦ τὴν κόρην ἢ τῆς ἀ-

δελφῆς καὶ ἐκείνην, ἥτις μετὰ τοῦ ποτε ἀδελφοῦ ἐν γαμικῷ δικαίῳ συνῴκησεν, ὡς νόμιμον γαμετὴν ἐν αἰσχροτάτῃ κοινωνίᾳ ἐπιτρέπηται ἀσπάζεσθαι, ἢ ἵνα ἄλλα τοιαῦτα διαμαρτάνωνται, ἰσχύος στερεῖσθαι ψηφιζόμεθα, ἵνα μὴ τῇ ἐνόχῳ προσποιήσει ἡ ἀνόσιος [φρικώδης] ἀκολασία ἐνισχύηται.

[*Ἐν ἔτει* 476—484].

6 (1).

Περὶ γάμου ἀπαγορευομένου μεταξὺ τῆς ἀνήβου ἀνηλίκου [ὀρφανῆς] καὶ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τοῦ κηδεμόνος καὶ τῶν παίδων αὐτῶν.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Μάριον.* Τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος τὴν αὐθεντίαν, δι' οὗ μεταξὺ τῆς ἀνήβου [ἀνηλίκου] καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἐπιτρόπου ὁ γάμος ὠφελιμώτατα [ὀρθότατα] κεκώλυται, καταστρατηγεῖσθαι τῇ ἀγροικίᾳ καὶ ἀπειρίᾳ τοῖς προσχήμασιν οὐ προσήκει.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 215 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Λαίτου καὶ τῆς τοῦ Κερεάλου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Βύρριον.* Ἡ μήτηρ τῆς ἀνηλίκου μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου τῆς θυγατρὸς αὐτῆς ἢ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἐπιτρόπου γάμους συνάπτειν οὐ κωλύεται.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Νοεμβρίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ρογατιανόν.* Ὁπότε θεματίζεις ὅτι ἐκείνη, ἣν τῷ σῷ γάμῳ συνδεθεῖσαν ἀναφέρεις, μετὰ παῖδας τεχθέντας κηδεμόν [αὐτῇ] ἐδόθη ὁ σὸς πατήρ, περὶ οὗ ἀμφισβητεῖς [ἰσχυρίζεσαι] ὅτι οὐδέ σε ἐν τῇ ἐξουσίᾳ [αὐτοῦ] ἔσχεν: ἐπειδὴ ὁ προσηκόντως [νομίμως] συναφθεὶς γάμος ἐκ μεταγενεστέρου γεγονότος βλάπτεσθαι οὐκ ἠδύνατο, τῇ δικαίᾳ [τῇ ὀρθῇ] ἑρμηνείᾳ φοβεῖσθαι οὐκ ὀφείλεις, μὴ οἱ παῖδες, οὓς ἔχεις, οὐκ ἀπὸ νομίμου γάμου τεχθέντες φανῶσιν. Ἵνα ὅμως πᾶς δισταγμὸς [λεπτολογία] ἀρθῇ, ἐπιμεῖναι ὁ σὸς πατὴρ ὀφείλει πρὸς δὲ καὶ ἡ σὴ γαμετή, ὅπως ἄλλος εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ δοθῇ [κηδεμών]· διότι ἔξει [αὕτη] ἐξουσίαν τοῦ ἀπαιτεῖν λόγον τῶν διοικηθέντων πραγμάτων [αὐτῆς] παρ' ἐκείνου, ὅστις ὑποκατασταθήσεται.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος πρὸς Ὑγείαν.* Τὸν ἀπελεύθερον, ὅστις τῷ φυσικῷ αὐτοῦ υἱῷ, ὃν ἐν τῇ δουλείᾳ ἐγέννησεν ὕστερον δὲ χειραφετηθέντι τὴν ἰδίαν ἀνήλικον [τὴν ἐπιτροπευομένην] τὴν καὶ θυγατέρα τοῦ πάτρωνος αὐτοῦ ἐν γάμῳ συνήρμοσεν, εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ὑψηλοτάτης συγκλήτου, ἥτις τοὺς τοιούτους γάμους ἀπαγορευτέους ἐνόμισεν, ὑπάγεσθαι [τὸν τοιοῦτον ἀπελεύθερον] οὐ προσήκει ἀμφιβάλλεσθαι.

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Φίλιππος Αὔγουστος καὶ ὁ Φίλιππος Καῖσαρ πρὸς Ἀπουλήϊον.* Τὸν κηδεμόνα τῷ ἑαυτοῦ ἀφήλικι τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ θυγατέρα γάμῳ προσαρμόττειν οὐ δύνασθαι οὐκ ὀρθῶς συνεβουλεύθη σοι [σφαλερῶς φρονεῖς].

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 245 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Φιλίππου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Τιτιανοῦ.

6. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι πρὸς Λούκιον.* Ἐὰν τοῦ σοῦ πατρὸς τὴν ἀνήλικον

(1) Βασ. 28, 5, 36 ἐπ.

[ἐπιτροπευομένην] οὔπω δοθέντων τῶν τῆς ἐπιτροπείας λόγων ἢ δοθέντων μέν, οὔπω παραδραμόντος ὅμως τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους πρὸς δὲ οὐδὲ τοῦ ὠφελίμου ἔτους γαμετὴν ἔλαβες, οὐδὲ γάμον μετ' αὐτῆς σχεῖν οὐδὲ τέκνον ἐκ τῆς τοιαύτης ἑνώσεως γεννῆσαι δοκεῖν δύνασαι. Ἂν ὅμως τοῦτο ὁ πατὴρ τῆς κόρης, ὁπότε ἐτελεύτα, ἀπήτησε [τὸν γάμον], καὶ οἱ γάμοι προσηκόντως συναφθέντες καὶ ὁ υἱὸς νομίμως τεχθεὶς δοκεῖ.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Μαΐου 260 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Σαικουλαρίου καὶ τῆς τοῦ Δονάτου.

7. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Παρηγόριον.* Ἐὰν ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεμὼν τήν ποτε ἄνηβον [ἀνήλικον] ἢ τὴν ἀφήλικα αὐτοῦ ἑαυτῷ ἢ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, οὐδενὸς ληφθέντος [αἰτηθέντος] θείου εὐεργετήματος, ἐν γάμῳ προσήρμοσε, μένει ἡ ἀτιμία κατ' αὐτοῦ ὥσπερ κατὰ [ἀνθρώπου] συνομολογήσαντος περὶ τῆς ἐπιτροπείας, ἐπειδὴ τῇ τοιαύτῃ ἑνώσει τὴν ἀπάτην τῆς διοικήσεως καλύπτειν ἐσπούδασε, καὶ ἡ δοθεῖσα προῖξ δι' ἀπαιτήσεως [τῷ τῆς ἀπαιτήσεως λόγῳ] ἀναζητεῖσθαι [ἀναλαμβάνεσθαι] δύναται.

8. *Οἱ αὐτοκράτορες Λέων καὶ Ἀνθέμιος Αὔγουστοι πρὸς Ἐρύθριον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις, τὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος ὄνομα σφετερισθείς, τοὐτέστιν ὡς ἐπίτροπος ἢ ὡς κηδεμὼν ἢ καὶ διοικητὴς πραγμάτων [ἀλλοτρίων] τὰ πράγματα τῆς ἀνήβου [ἀνηλίκου] διῴκησε καὶ ταύτην ἑαυτῷ ἢ τῷ υἱῷ αὐτοῦ συνέζευξε, τοὺς τοιούτους γάμους ὑφίστασθαι [ἐγκύρους] καὶ μὴ κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἐπιτρόπων ἀκυροῦσθαι, ἵνα μὴ ἐκ τῆς τοιαύτης λεπτολόγου ἢ πονηρᾶς συζητήσεως οἱ γάμοι ἢ ἡ γονὴ ἡ ἐκ τούτων παραχθεῖσα ἢ ἡ προῖξ ἡ ἕνεκεν τούτων δοθεῖσα ἢ ἐπαγγελθεῖσα βλάβην τινὰ ἢ συκοφαντίαν ὑπομένωσιν.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουλίου 469 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Μαρκιανοῦ.

7 (1).

Ἐὰν ὁ περιβεβλημένος [πράττων] ἀρχὴν οἱανδήποτε ἢ οἱ εἰς αὐτὸν ἀνήκοντες [οἱ ὑφιστάμενοι αὐτοῦ] ἐπιχειρήσωσιν ἀποβλέπειν εἰς γάμους μετὰ τῶν ὑποκειμένων τῇ δικαιοδοσίᾳ αὐτῶν[γυναικῶν].

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Νεκτάριον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις συνήθη [τακτικὴν] ἢ οἱανδήποτε περιβεβλημένος [πράττων] ἀρχὴν περὶ τοὺς συναπτέους γάμους ἀκόντων αὐτῶν ἢ τῶν γονέων, εἴτε ἄνηβοι [ἀνήλικοι ὑπὸ ἐπιμέλειαν] εἴτε παρὰ τοῖς πατράσι παρθένοι εἴτε χῆραι ἔσονται, εἴτε καὶ χῆραι αὐτεξούσιαι, τέλος οἱασδήποτε τύχης, τῇ ἀφορμῇ τῆς ἀρχῆς ἀποχρήσηται καὶ τὴν ἀπειλητικὴν σπουδὴν αὐτοῦ ἀκόντων ἐκείνων, ὧν ἡ χρησιμότης πράττεται [περὶ ὧν τῆς ὠφελείας πρόκειται], ἐπάγειν ἢ ἐπαγαγεῖν ἐλέγχηται, τοῦτον, εἰ καὶ τοὺς ἀπηγορευμένους γάμους μὴ ἀπετέλεσεν, ὅμως διὰ τὸ τοιοῦτον ἐγχείρημα προστίμῳ λιτρῶν χρυσοῦ δέκα ἔνοχον ὁρίζομεν καί, ὅταν τῆς τιμῆς [τῆς ἀρχῆς] ἀπέλθῃ, τὸ διανυθὲν ἀξίωμα [τὰ μετὰ τοῦτου συνδεόμενα προνόμια] σφετερίζεσθαι ἀπαγορεύομεν, ἐπὶ τοιαύτῃ δηλαδὴ ποινῇ, ἵνα, ἂν περὶ τὴν τιμὴν ἐκεί-

(1) Βασ. 28, 5, 39.

νην, ἢ κακῶς ἐχρήσατο, διεκδικητέαν κατὰ τὰ ὑφ' ἡμῶν ὁρισθέντα πειθαρχῆσαι μὴ βουληθῇ, τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην, ἐν ᾗ ἑαυτὸν κατεχρήσατο, οἰκεῖν ἐπὶ συναπτὴν διετίαν μὴ συγχωρῆται. 1 Κἀκείνου δῆλα δὴ προστιθεμένου, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ εἰσέτι ὑπάρχοντος [αὐτοῦ] ἐξῇ τῷ προσώπῳ, ὅπερ διὰ τῆς τοιαύτης κολακείας [παρανόμου προσπαθείας] περιδραμεῖν ἐπειράθη, παραχρῆμα διαμαρτυρίας προτιθεμένης μετὰ τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ τῶν ἰδίων οἴκου τὴν δικαιοδοσίαν ἐκείνου ἐκκλίνειν, σπουδασόντων, τοῦτο τῶν ἑκάστης πόλεως ἐκδίκων καὶ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ 2 ἄρχοντος τούτου. Καὶ εἰ μὲν ἡ φαυλότης αὕτη συνήθους ἐστὶν ἄρχοντος, ὁ πᾶς τοῦ οἴκου αὐτοῦ λόγος καὶ πᾶσαι ἡ αἱ ἀστικαὶ ἢ αἱ ἐγκληματικαὶ ὑποθέσεις, ἐφ' ὅσον οὗτος [ὁ ἄρχων] ἐν τῇ διοικήσει ἔσται, τῷ τοποτηρητῇ [στρατιωτικῷ ἄρχοντι] ἀρ- 3 μοζέτωσαν. Εἰ δ' ὅμως ὁ τοποτηρητὴς [ὁ στρατιωτικὸς ἄρχων] ἢ ὅμοιός τις τῇ βίᾳ τῆς ἀρχῆς χρῆται ἐν τῷ συναπτέῳ τοιούτῳ γάμῳ, ἀμοιβαδὸν ὁ συνήθης ἄρχων παρεμβαίνων 4 ἔστω. Εἰ δὲ ἔσονται ἑκάτεροι ὕποπτοι, εἰς τὴν περίλαμπρον ἐπαρχίαν εἰδικῶς ἢ τῶν τοιούτων οἴκων, ἐφ' ὅσον οὗτος [ὁ ἄρχων] διοικεῖ, ἡ προστασία ἀνηκέτω.

Ἐδόθη ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 380 ἐπὶ τῆς πέμπτης ὑπατείας τοῦ Γρατιανοῦ καὶ τῆς τοῦ Θεοδοσίου.

8 (1).

Ἐὰν γάμοι ἐξ ἀντιγραφῆς ἀπαιτῶνται.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Ὀνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Θεόδωρον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τινὲς τοῦ ἀρχαίου δικαίου τῆς τάξεως παραλειπομένης τῇ προσερπύσει δεήσεων γάμους, ὧν οὐκ εἶναι ἀξίους ἑαυτοὺς γινώσκουσιν, παρ' ἡμῶν ὑπολαμβάνουσι δέον ἀπαιτεῖν, πολλάκις ἔχειν τῆς κόρης τὴν συναίνεσιν πλαστῶς παριστῶντες. Τούτου ἕνεκεν τὸ τοιοῦτον εἶδος τῶν μνηστειῶν τοῦ παρόντος νόμου τῷ 1 ὁρισμῷ ἀπαγορεύομεν. Ἐάν τις λοιπὸν ἐναντίον τούτου τοῦ ὁρισμοῦ τῇ τῶν δεήσεων ὑφαρπαγῇ γάμων ἠξιώθη, τὴν δήμευσιν τῆς περιουσίας καὶ τὴν τῆς ἐξορίας ποινὴν ὑποστήσεσθαι αὐτὸν μὴ ἀμφιβαλλέτω καὶ ἀπολλυμένου τοῦ τοῦ γάμου δικαίου, οὕτινος ἀπηγορευμένῳ σφετερισμῷ ἔτυχε, τοὺς παῖδας τοὺς ἀπὸ τῆς ἑνώσεως ταύτης τεχθέντας νομίμους οὐχ ἕξειν καὶ οὐδὲ τῇ ἀπονομῇ τῆς ζητηθείσης συγχωρήσεως ἢ ἐπισημειώσεως [τοῦ αὐτοκράτορος] ἰσχυροῦ συγγνώμης ἀποτελέσματος ἀξιωθῆναι : ἐξαιρουμένων ἐκείνων, οἵτινες τῶν γονέων τὴν ὑπόσχεσιν περὶ τῶν γάμων τῶν θυγατέρων πληροῦσθαι ἐπιθυμοῦσιν ἢ τὰ τῆς μνηστείας δῶρα, τοὐτέστι τὰ ἀρραβώνων ἕνεκα δοθέντα, ἀποδοθῆναι αὐτοῖς κατὰ τὴν διάταξιν τῶν νόμων σὺν τῇ ὡρισμένῃ ποινῇ ἀπαιτοῦσιν.

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ ταῖς Καλένδαις τοῦ Φεβρουαρίου 404 ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων Αὔγουστος πρὸς Βασίλειον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τὸ ἀνοσιώτατον κακούργημα τῶν γάμων τῆς θυγατρὸς ἀδελφοῦ ἢ ἀδελφῆς, ὅπερ διὰ τῶν ἁγιωτάτων διατάξεων τῇ ἀπειλῇ βαρυτάτης ποινῆς κατεδικάσθη, τὸ δεύτερον τῆς παρούσης θείας διατάξεως τῇ δυνάμει πᾶσι τρό- 1 ποις ἀπαγορεύομεν. Τοῦ δέεσθαι δ' ἅμα ἐφεξῆς περὶ τοιαύτης συναφείας, πολλῷ μᾶλλον μολυσμοῦ, ἅπασι τὴν ἄδειαν ἀρνούμεθα, ἵνα εἰς ἕκαστος γινώσκῃ ὅτι καὶ ἡ παραχώρησις τοῦ πράγματος, οὗ ἀπηρνημένη ἐστὶν ἡ αἴτησις, οὐδ' ἂν κατὰ συναρπαγὴν μετὰ τήνδε τὴν ἡμέραν ἔτυχεν [αὐτῆς], ὠφελήσει αὐτὸν [οὐκ ὠφελήσει αὐτόν].

(1) Κώδ. Βσα. 28, 5, 10.

9

Περὶ δευτέρων γάμων.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Εὐτρόπιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις γυνὴ οὐδέποτε τοῦ πένθους τὴν εὐλάβειαν τῷ προτέρῳ ἀνδρὶ ἕνεκα τῆς τῶν [δευτέρων] γάμων σπουδῆς παρέσχε, κατὰ τὸ γνωστότατον μὲν 1 δίκαιον ἔστω ἄτιμος. Πλὴν δὲ τούτου τῷ δευτέρῳ ἀνδρὶ πέραν τοῦ τρίτου τῆς περιουσίας εἰς προῖκα μὴ διδότω μηδὲ διὰ διαθήκης αὐτῷ πλέον τοῦ τρίτου μέρους καταλιμπανέτω. 2 Πλὴν τούτου πασῶν τῶν κληρονομιῶν, κληροδοσιῶν, καταπιστεύσεων τῶν τῇ ὑστάτῃ βουλήσει καταλειπομένων, [καὶ] τῶν αἰτίᾳ θανάτου δωρεῶν ἄμοιρος [ἀμέτοχος] ἔστω. Διότι ταῦτα ὑπὸ τῶν κληρονόμων ἢ συγκληρονόμων ἢ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου διαδεχομένων διεκδικεῖσθαι κελεύομεν, ἵνα μὴ ἐν ἐκείνοις, δι' ὧν βελτίωσιν τῶν ἠθῶν εἰσηγάγομεν, φαινώμεθα ὅτι τὸν φίσκον 3 ὑπ' ὄψει ἔχομεν. Πρὸς δὲ κἀκείνων ἀποβαλλομένων, ἅτινα ὁ πρότερος ἀνὴρ ὑστάτῃ βουλήσει κατέλιπεν αὐτῇ, εἰ καὶ ταῦτα, ἅτινα τῇ γυναικὶ ὑπὸ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς καταλείπονται καὶ ἕνεκεν τοῦ ἀώρου [προώρου] γάμου σχολάζοντα ἤρξαντο εἶναι, πρῶτον μὲν ὑπὸ τῶν δέκα προσώπων, τῶν ἐν τῷ διατάγματι τοῦ πραίτωρος ἀπαριθμουμένων, τοὐτέστι τῶν ἀνιόντων, κατιόντων καὶ ἐκ πλαγίου ἄχρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ, φυλαττομένων δηλαδὴ τῶν βαθμῶν, εἶτα δὲ ὑπὸ τοῦ δημοσίου καταλαμβάνεσθαι κελεύο- 4 μεν. Καὶ τὴν γυναῖκα δὲ ταύτην τὴν ἄτιμον καταστᾶσαν κληρονομίας ἐξ ἀδιαθέτου, ἢ νομίμους ἢ πραιτωρίας [ἢ κατὰ τὸ πολιτικὸν ἢ κατὰ τὸ πραιτώριον δίκαιον], οὐχὶ πέραν τοῦ τρίτου βαθμοῦ συγχωροῦμεν διεκδικεῖν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 380 ἐπὶ τῆς πέμπτης ὑπατείας τοῦ Γρατιανοῦ καὶ τῆς τοῦ Θεοδοσίου.

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Εὐτρόπιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐάν τις ἐκ τῶν γυναικῶν ἀπολεσθέντος [τελευτήσαντος] τοῦ ἀνδρὸς εἴσω τοῦ ἐνιαυσίου διαστήματος ἑτέρῳ ἔσπευσε γαμηθῆναι (διότι μικρὸν χρόνου μετὰ τοὺς δέκα μῆνας φυλακτέον προστίθεμεν, εἰ καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐλάχιστον κρίνομεν), τοῖς ἐπονειδίστοις στίγμασιν ἐγκολαπτομένη τοῦ τιμιωτέρου καὶ εὐγενοῦς προσώπου καὶ τοῦ διακόσμου καὶ τοῦ δικαίου στερείσθω καὶ πάνθ', ὅσα ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ προτέρου ἀνδρὸς ἢ δικαίῳ μνήστρων ἢ τῇ κρίσει [βουλήσει] τοῦ τελευτήσαντος συζύγου εἰλήφει, ἀποβαλλέτω.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 381 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Εὐχερίου καὶ Συαγρίου.

3. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Φλῶρον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Αἱ γυναῖκες, αἵτινες τεχθέντων ἐκ τοῦ προτέρου γάμου παίδων εἰς δευτέρους μετὰ τὸν καθωρισμένον τῷ πένθει χρόνον μετέστησαν γάμους, ὅ,τι δήποτε ἐκ τῆς περιουσίας τῶν προτέρων ἀνδρῶν δικαίῳ μνήστρων, ὁ,τιδήποτε καὶ τῇ τῶν γάμων τελέσει ἔλαβον, ἢ ὁ,τιδήποτε διὰ δωρεῶν αἰτίᾳ θανάτου γενομένων ἢ δικαίῳ ἀμέσῳ διαθήκης ἢ καταπιστεύματος ἢ κληροδοτήματος τίτλῳ ἢ οἱασδήποτε μεγαλοπρεποῦς ἐλευθεριότητος δώρῳ ἐκ τῆς περιουσίας, ὡς εἴρηται, τῶν προτέρων ἀνδρῶν ἐκτήσαντο, τοῦτο ἅπαν,οὕτως ὡς ἔλαβον,ἀκέραιον εἰς τοὺς παῖδας, οὓς ἐκ τοῦ προτέρου ἔσχον γάμου παραπεμπέτωσαν ἢ εἰς οἱονδήποτε ἐκ τῶν παίδων (ἀλλὰ μόνον ἐξ ἐκείνων, οὓς τῆς τοιαύτης διαδοχῆς ἀξιωτάτους κρίνομεν), ὑπὲρ οὗ ἕνεκα τῶν προτερημάτων [αὐτοῦ] τῆς ἑαυτῆς ἐλευθεριότητος τὴν κρίσιν ἐνόμισε κα-
1 τευθυντέαν. Πρὸς δὲ μηδὲ αἱ αὐταὶ γυναῖκες ὁ,τιδήποτε ἐκ τῶν αὐτῶν οὐσιῶν τοῦ ἀπαλλοτριοῦν εἰς οἱονδήποτε ἐξωτικὸν πρόσωπον ἢ εἰς τὴν διαδοχὴν [τοὺς διαδόχους], τὴν ἐκ τῆς συνάψεως τοῦ ἑτέρου [δευτέρου] γάμου κτηθεῖσαν, ὑπολαμβανέτωσαν καὶ ἐχέτωσαν ἐξουσίαν : τῆς τοῦ νέμεσθαι μόνον καὶ καρποῦσθαι ἐφ' ὅρου ζωῆς, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς τοῦ ἀπαλλοτριοῦν ἐξουσίας συγχωρουμένης. Διότι ἐάν τι ἐκ τῶν πραγμάτων τούτων εἰς οἱονδήποτε ἄλλον ὑπ' αὐτῆς μετενεχθῇ, ἐκ τῆς μητρικῆς ἀποκατασταθήσεται περιουσίας, ἵνα ἀκέραια εἰς οὓς ὡρίσαμεν παῖδας τὰ ὑπάρχοντα καὶ ἄφθαρτα [ἀδιάφθορα]
1α περιέλθωσιν. Καὶ ἐκεῖνο δὲ προστίθεμεν τῷ νόμῳ, ἵνα, ἐάν τις ἐκ τῶν παίδων τούτων, οὓς ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τεχθῆναι ἀποδειχθήσεται, τυχὸν τελευτήσῃ, τῆς μητρὸς ἤδη ἐκ τῶν δευτέρων γάμων μιανθείσης, ἄλλων δ' ἅμα ἐκ τοῦ αὐτοῦ γάμου γεννηθέντων παίδων ἐπιζώντων, ἐκεῖνο, ὅπερ διὰ τῆς διαδοχῆς ταύτης ἐξ ἀδιαθέτου ἢ ἐκ διαθήκης τῶν κατιόντων αὐτῆς ἡ μήτηρ φανήσεται λαβοῦσα, ἐφ' ὅρου ζωῆς κατὰ τὴν ἀναλογοῦσαν ὑπὲρ αὐτῆς μερίδα μόνης τῆς νομῆς ἐπαγομένης, τὸ πᾶν τούτοις τοῖς ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τεχθεῖσι παισίν,οἵτινες ἐπιζῶσι, καταλιμπανέτω, μηδὲ περὶ τῆς τοιαύτης περιουσίας τοῦ διατιθέναι πρὸς οἱονδήποτε ἄλλο ἐξωτικὸν πρόσωπον ἢ τοῦ ἀπαλλοτριοῦν ὁ,τιδή-
2 ποτε ἐχέτω ἐξουσίαν. Εἰ δὲ οὐδεμίαν ἐκ τοῦ προτέρου γάμου ἔχει διαδοχὴν ἢ ὁ γεννηθεὶς ἢ οἱ γεννηθέντες ἐτελεύτησαν, πᾶν, ὅπερ καθ'οἱονδήποτε τρόπον ἔλαβε, κατὰ κυριότητα πλήρους δικαίου κρατείτω καὶ ἐκ τούτων τοῦ λαγχάνειν τὴν δεσποτείαν καὶ διατιθέναι πρὸς ὃν ἂν βούληται ἐλευθέραν ἐχέτω ἐξουσίαν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 382 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀντωνίου καὶ Συαγρίου.

4. *Οἱ αὐτοκράτορες Ὀνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Μαρινιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁπότε ἄλλαις διατάξεσιν ἐκελεύσαμεν τὰ μητρῷα πράγματα ἀκέραια εἰς τοὺς παῖδας περιέρχεσθαι, ὅπερ ὅμως ἡ γυνὴ ἐξ ἐλευθεριότητος τοῦ ἀνδρὸς ἔλαβεν, οἳ ἐκ τούτου μόνον τοῦ γάμου τεχθέντες παῖδες ἑαυτοῖς εἰδικὸν ὡσεὶ πατρῷον
1 γνώτωσαν ὀφείλειν διεκδικεῖν. Ὅθεν ἐὰν ἔχουσα παῖδας εἰς δευτέρους γάμους τυχὸν μετεπήδησεν, τὴν τῆς μνηστείας ἐλευθεριότητα, ἣν ὁ δεύτερος ἀνὴρ εἰσήνεγκε πρὸς τὴν γαμετήν, μόνον οἱ παῖδες οἱ ἐκ τοῦ δευτέρου γάμου τεχθέντες εἰς ὁλόκληρον νεμέσθωσαν, μηδ' ὠφελείτω τοὺς παῖδας,

τοὺς ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς τεχθέντας, [τὸ] ὅτι ἡ γυνὴ εἰς τρίτους οὐ με-
2 τέστη γάμους. Εἰ δὲ ὁ ὕστερος [δεύτερος] ἀνὴρ δίχα παίδων ἐκ τούτου τοῦ γάμου τεχθέντων ἐτελεύτησεν, ὅ,τι δήποτε παρ' αὐτοῦ ἐκ τῆς τῶν μνήστρων ἐλευθεριότητος ἡ γαμετὴ ἔλαβε, τοῦτο ἑαυτῇ καὶ τῷ ἑαυτῆς δικαίῳ γινωσκέτω εἶναι προσαρμοστέον, κἂν ἔτι ἐκ προτέρου γάμου ὁ δωρητὴς παῖδας καταλελοιπέναι δείκνυται.
3 Εἰς τὰς μητρῴας δ' ἐρχόμενοι ἢ τὰς ἐκ τούτου ἢ ἐξ οἱουδήποτε ἄλλου τίτλου περιουσίας πάντες οἱ ἐπιγενόμενοι [κατιόντες], οἱ ἐξ οἱουδήποτε ἀνδρὸς συλληφθέντες, κατὰ τὴν ὀφειλομένην [ἀναλογοῦσαν] αὐτοῖς μερίδα, ὡς ὑπὸ τῆς μητρὸς ἢ δι' αὐθορμήτου ἐλευθεριότητος ἢ διὰ διαθήκης αὐτῆς
4 ἀφέθη, νεμέσθωσαν. Διότι ἡμεῖς τούτῳ τῷ νόμῳ τοῦτο μάλιστα παραφυλακτέον εἶναι ἐψηφισάμεθα, ἵνα οἱ ἐξ οἱουδήποτε γάμου τεχθέντες παῖδες τὰς τῶν πατέρων αὐτῶν μνηστηρίους παρακρατῶσιν οὐσίας.

Ἐδόθη ἐν Ῥαβέννῃ τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Νοεμβρίου 422 ἐπὶ τῆς δεκάτης τρίτης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου καὶ τῆς δεκάτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Φλωρέντιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Γενικῶς κρίνομεν ἵνα, ἐν οἱῳδήποτε θέματι αἱ διατάξεις αἱ πρὸ τοῦ νόμου τούτου ἐθέσπισαν τὴν γυναῖκα τοῖς κοινοῖς παισὶ θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ γάμου διαλυθέντος παραφυλάττειν ὅσα ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν περιῆλθον, [ἵνα] ἐν τοῖς αὐτοῖς θέμασι καὶ ὁ ἀνὴρ λυθέντος τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικὸς παραφυλάττῃ τοῖς κοινοῖς παισὶν ὅσα εἰς αὐτὸν περιῆλθον ἐκ τῆς περιουσίας τῆς γυναικός, οὐδ' ἐνδιαφέρει, ἐὰν ἄλλος ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς δωρεὰν πρὸ γάμου ἢ ὑπὲρ τῆς γυναικὸς προῖκα προσενεκτέαν ἐνόμισεν.
1 Ταῦτα παραφυλάττεσθαι παραγέλλομεν, εἰ καὶ τὰ πράγματα τὰ πρὸ γάμου δωρηθέντα, ὡς εἴθισται γίγνεσθαι, εἰς προῖκα ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐ-
2 πανάγονται. Τὴν δεσποτείαν δὲ τῶν πραγμάτων, ἅτινα τοῖς παισὶν ἢ τούτου τοῦ νόμου ἢ τῶν προγενεστέρων διατάξεων τῇ αὐθεντίᾳ παραφυλάσσονται, εἰς τοὺς παῖδας ἀνήκειν ψηφιζόμεθα. Τελευτήσαντος ὅθεν ἐκείνου, ὅστις ταῦτα τοῖς παισὶ διεφύλαττεν, ὑπάρχοντα μὲν [σωζόμενα] παρὰ παντὸς νομέως οἱ παῖδες διεκδικήσουσιν, ἀναλωθέντα δὲ ἀπὸ τῶν κληρονόμων ἐκείνου ἀπαιτήσουσιν, ὅστις ταῦτα πα-
3 ραφυλάττειν ὤφειλεν. Τοῦ ἀπαλλοτριοῦν δὲ ἢ τοῦ ὑποτιθέναι ἰδίῳ ὀνόματι τὰ πράγματα ταῦτα, ἅτινα τοῖς παισὶ παραφυλάττεσθαι παρηγγέλθησαν, ἐκείνοις, οἵτινες διαφυλάττειν ὀφείλουσιν,ἀφῄρηται ἡ ἐλευθερία[ἄδεια].
4 Τὰς τῶν παίδων ὅμως ὑποθέσεις τῷ πατρὶ ὠφελίμως διοικεῖν συγχωροῦμεν.
5 Τοῦ διαιρεῖν δ' ἅμα τὰ πράγματα μεταξὺ αὐτῶν τούτων τῶν παίδων τοῖς γονεῦσι κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῶν ἢ τοῦ ἐπιλέξασθαι ὃν ἂν βούλωνται τὴν ἄ-
6 [1] δειαν οὐκ ἀρνούμεθα. Ἐν ἐκείνοις ὅμως τοῖς θέμασιν, ἐν οἷς τὰ πράγματα ὡς πατρικὰ ἡ μήτηρ τοῖς κοινοῖς παισὶ παραφυλάσσειν προσετάχθη, τοὐτέστιν ἔνθα, θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ γάμου λυθέντος, ἡ γυνὴ εἰς ἄλλους προῆλθε γάμους, ἢ ἔνθα ὡς μητρικὰ τὸν πατέρα τοῖς κοινοῖς παισὶ παραφυλάττειν ἐκρίναμεν, τοὐτέστιν ἔνθα, θανάτῳ τῆς γυναικὸς λυθέντος τοῦ γάμου, ὁ ἀνὴρ εἰς ἄλλους προῆλθε γάμους, ἂν τὴν κληρονομίαν τοῦ γονέως ἐκείνου, ὅστις πρότερος ἀπέθανε, μὴ ὑπεισέλθωσιν οἱ παῖδες, ἔξεσται αὐτοῖς,

ὡσανεὶ ἐκείνου μόνου τὰ πράγματα ἦσαν, ὅστις ὕστερος θνήσκει, ταῦτα ἑαυτοῖς διεκδικεῖν, δῆλα δὴ ἐὰν ἐκείνου, ὅστις ὕστερος ἀποθνήσκει, τὴν κληρονομίαν νομίσωσιν ὑπεισελευστέαν, ἵνα μὴ ὅπερ εὐνοίᾳ τῶν παίδων εἰσήχθη, ἔν τισι θέμασι πρὸς βλάβην αὐτῶν δο-
7 [2] κῇ ἐφευρεθέν. Κἀκεῖνο δὲ φιλανθρώποις αἰσθήμασιν ἐν τούτῳ τῷ νόμῳ περιληπτέον ὑπελάβομεν, ἵνα καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ θέματι, ἐν ᾧ κερδαίνει ἢ ἡ γυνὴ τὰ πράγματα, ἅτινα εἰς ταύτην ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς περιέρχονται, ἢ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνα, ἅτινα ἐκ τῆς περιουσίας τῆς γυναικὸς εἰς αὐτὸν μεταβαίνουσι (τοὐτέστιν ἔνθα ὁ πρῶτος γάμος λύεται τῷ θανάτῳ τοῦ ἑτέρου, οὐδ' ὁ ἐπιζῶν εἰς δευτέρους γάμους ἔρχεται), ἐὰν τὰ πράγματα ἢ ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γαμετὴ (τοὐτέστιν ὅστις ἐπιζῶν ἐστι) μὴ ἠνάλωσεν ἢ μὴ ἀπηλλοτρίωσεν (ὅπερ αὐτοῖς εἰς δευτέρους γάμους οὐκ ἐρχομένοις ὡσανεὶ τῶν πραγμάτων δεσπόταις συγκεχωρημένον εἶναι οὐκ ἔστιν ἀμφίβολον), [ἵνα] ἐξῇ τοῖς παισὶ τὰ πράγματα τὰ ἀπὸ τοῦ πατρὸς μὲν προερχόμενα ὡς πατρικὰ τὰ δὲ ἀπὸ τῆς μητρὸς ὡς μητρικὰ λαμβάνειν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 439 ἐπὶ τῆς δεκάτης ἑβδόμης ὑπατείας τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Φέστου.

6. *Οἱ αὐτοκράτορες Λέων καὶ Ἀνθέμιος Αὔγουστοι πρὸς Ἐρυθρὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Διὰ τούτου τοῦ Ἐδικτείου νόμου, τοῦ ἐσαεὶ ἰσχύοντος, θεσπίζομεν, ἵνα, ἐὰν ἐκ τοῦ προτέρου γάμου γεννηθέντων παίδων ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ εἰς δευτέρους ἢ τρίτους ἢ περαιτέρω ἐπαναλαμβανομένου γάμου πόθους μεταστῇ, μὴ ᾖ αὐτῷ συγκεχωρημένον τῇ μητρυιᾷ ἢ τῷ πατρυιῷ διὰ διαθήκης ἢ ἀγράφως εἴτε διὰ κω-
δικέλλων, ἢ κληρονομίας δικαίῳ εἴτε τίτλῳ κληροδοσίας ἢ καταπιστεύσεως πλεῖον καταλιμπάνειν, μηδὲ προικὸς ἢ πρὸ γάμου δωρεᾶς ὀνόματι ἢ αἰτίᾳ θανάτου γιγνομένης δωρεᾶς παρέχειν μηδὲ διὰ δωρεῶν μεταξὺ ζώντων ἐγγράφως γιγνομένων (αἴτινες, εἰ καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου τῷ πολιτικῷ δικαίῳ ἀπηγορευμέναι εἰσί, τῷ θανάτῳ ὅμως τοῦ δωρητοῦ ἐξ ὡρισμένων αἰτιῶν κυροῦσθαι εἴθισται), [πλεῖον] ἢ ὅσον τῷ υἱῷ ἢ τῇ θυγατρί, ἂν εἷς ἢ μία ὑ-
1 πάρχῃ. Ἐὰν δὲ πλείονες ὦσι παῖδες, ἑκάστων ὅμως ἴσα μέρη ἐχόντων, οὐδαμῶς ἔξεσται εἰς τὸν πατρυιὸν ἢ τὴν μητρυιὰν αὐτῶν μεταφέρεσθαι πλέον ἢ ὅσον εἰς ἕκαστον αὐτῶν περι-
2 ἦλθεν. Ἐὰν δ' ὅμως οὐχὶ κατ' ἴσα μέρη εἰς τοὺς παῖδας τούτους αἱ μνημονευθεῖσαι περιουσίαι μεταβαίνωσι, κατὰ τότε οὐκ ἔξεσται πλέον τῇ μητρυιᾷ ἢ τῷ πατρυιῷ αὐτῶν τὸν διατιθέμενον καταλιμπάνειν ἢ δωρεῖσθαι ἢ τίτλῳ προικὸς ἢ πρὸ γάμου δωρεᾶς τίτλῳ περιποιεῖν [πλεῖον], ἢ ὅσον ὁ υἱὸς ἢ ἡ θυγάτηρ ἔχει, πρὸς ὃν [πρὸς ἣν] ἡ ἐλάσσων μερὶς ἀπὸ τῆς τελευταίας βουλήσεως κατελείφθη ἢ ἐδόθη ἢ ἐδωρήθη, οὕτως ὅμως ἵνα τὸ τέταρτον μέρος, ὅπερ τοῖς παισὶ τούτοις ὀφείλεται ἐκ τῶν νόμων, μηδενὶ τρόπῳ μειῶται εἰμὴ ἐξ ἐκείνων τῶν αἰτιῶν, αἵτινες τὰς περὶ ἀστόργου [διαθήκης] ἀποκλείουσι μέμ-
3 ψεις. Ἣν παραφυλακὴν καὶ ἐπὶ τῶν προσώπων τοῦ πάππου καὶ τῆς μάμμης, τοῦ προπάππου καὶ τῆς προμάμμης, τῶν ἐγγόνων ἢ τῶν ἐγγονῶν, πρὸς δὲ τῶν προεγγόνων ἢ τῶν προεγγονῶν, εἴτε ἐν τῇ ἐξουσίᾳ εἴτε χειραφετηθέντες καὶ χειραφετηθεῖσαί εἰσι, τῶν ἀπὸ τῆς πατρικῆς ἢ τῆς μητρικῆς γραμμῆς ἐρχομένων, τηρεῖσθαι κρίνομεν. Ἐὰν ὅμως πλέον τοῦ ὁρισθέντος τι τῇ μητρυιᾷ ἢ τῷ πατρυιῷ κα-

τελείφθη ἢ ἐδωρήθη ἢ ἐδόθη, τοῦτο, ὅπερ πλέον κατελείφθη ἢ ἐδωρήθη ἢ ἐδόθη, ὡσανεὶ μὴ γραφὲν μηδὲ καταλειφθὲν ἢ δωρηθὲν ἢ δοθὲν εἰς τὰ τῶν παίδων πρόσωπα ἐπάγεσθαι καὶ μεταξὺ τούτων διανέμεσθαι κελεύομεν : πάσης περιγραφῆς [τούτου τοῦ νόμου], ἐάν τις διὰ παρενθέτου προσώπου ἢ καθ' οἱονδήποτε ἄλλον τρόπον ἐπενοή-
4 (1) θη, ἀργούσης. Τούτοις δὲ κἀκεῖνο προστιθέμεθα, ἵνα ἡ γυνὴ ἐν τοῖς θέμασιν ἐκείνοις, ἐν οἷς τὰς πρὸ γάμου δωρεάς, πρὸς δὲ καὶ τὰ λοιπὰ πράγματα τὰ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν περιελθόντα κατὰ τῶν προτέρων νόμων τοὺς ὁρισμοὺς τοῖς κοινοῖς παισὶν ὡς πατρικὰ παραφυλάσσειν ἐξαναγκάζεται (τοὐτέστιν ὁπότε, θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ γάμου λυθέντος εἰς ἄλλους ἦλθε γάμους), [ἵνα] τῶν ἀκινήτων πραγμάτων καὶ τῶν ἀνδραπόδων καὶ τῶν πολιτικῶν ἄρτων τῆς ἐπικαρπίας μόνον ἐν τοῖς τῆς ζωῆς αὐτῆς χρόνοις ἀπολαύῃ, τῆς ἀπαλλοτριώσεως αὐτῶν παντελῶς ἀπαγορευομένης.
5 Τῶν δὲ κινητῶν πραγμάτων, ἐπὶ δικαίοις τιμήμασι τῆς ἀποτιμήσεως γιγνομένης δι' ἐκείνων, οὓς ἑκάτερον μέρος ἂν ἐπιλέξηται, τῶν διαιτητῶν ὀφειλόντων κρίνειν παρεντιθεμένου ὅρκου, ὁμοίῳ τρόπῳ τὴν ἐπικαρπίαν ἕξει, ἐὰν ἐπαρκῇ ἐγγύησιν παράσχῃ, ὅτι τὰ πράγματα ταῦτα τὰ κινητὰ ἢ τὸ τίμημα αὐτῶν τοῖς υἱοῖς ἢ θυγατράσι τοῖς ἐκ τοῦ γάμου γεννηθεῖσιν ἢ μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν τοῖς ἐγγόνοις καὶ ταῖς ἐγγόναις τοῖς ἐκ τῶν παίδων τούτων γεννηθεῖσιν, εἴτε πάντων εἴτε ἑνὸς ἢ μιᾶς ἐπιζῶντος τελευτῆσαι συμβῇ, [ὅτι] κατὰ τὸ τῶν νόμων μέτρον ἀποκαταστήσει : Ἢ ἂν τυχὸν ἐγγυήσεις ἐπαρκεῖς παρέχειν ἀναβάλῃ ἢ μὴ δύνηται, τὰ προειρημένα κινητὰ πράγματα οὕπω τῇ μητρὶ ὑπὸ τῶν παίδων παρα-
δοθέντα παρ' αὐτοῖς τούτοις ὀφείλουσι παραμένειν: καταβληθέντα ὅμως τῇ μητρὶ ταύτῃ ἢ ὑπὸ ταύτης διακατεχόμενα ἀποκατασταθήσονται τοῖς παισίν, ἐὰν ὅμως ὑπὸ τούτων ἐπαρκὴς ἐγγύησις τῇ μητρὶ προσενεχθῇ, δι' ἧς δέον ἀσφαλίσασθαι, ὅτι αὐτῇ ἐπιζώσῃ ὑπὲρ τῆς ἐπικαρπίας τῶν κινητῶν τούτων πραγμάτων ἢ τοῦ τιμήματος, ἐν ᾧ διετιμήθησαν, τόκων ἕνεκα τὸ τρίτον τῆς ἑκατοστῆς καθ' ἑκάστους ἐτησίους χρόνους παρέχειν οὐχ ὑπερθήσονται, οὕτως ἵνα ἐν τῇ αὐτῇ ἐγγυήσει καὶ τοῦτο διασφαλίζηται, ὅτι ὑπὸ τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων καὶ τῶν ἐκ τούτων γεννηθέντων παίδων, ἂν συμβῇ πάντας τούτους τελευτῆσαι πρὸ τῆς μητρὸς ταύτης, πάντα τὰ προειρημένα κινητὰ πράγματα κατὰ τὴν τῶν νόμων διαρρύθμισιν τῇ μητρί, ἵνα εἰς αὐτὴν τὸ πένθιμον ἐπανέρχηται κέρδος, ἀποκαταστα-
7 θήσονται. Οὕτω δ' ἔσται ἐπιτεταραμμένον ἑκατέρῳ μέρει, ὅπερ τὴν ἐγγύησιν παρέσχεν, ἂν ἑαυτῷ συμφέρον εἶναι εὕρῃ, τοῖς κινητοῖς τούτοις πράγμασι χρῆσθαι καὶ καρπίζεσθαι καὶ ταῦτα εἰς δάνειον διδόναι ἢ ἐνεχυριάζειν ἢ πωλεῖν ὅπως ἐκ τούτων μάλιστα οἱ παῖδες κτώμενοι [ὠφελούμενοι] δύνωνται τῇ μητρικῇ στοργῇ δίχα ζημίας ἑαυτῶν ὑ-
8 πηρετεῖν. Ἐὰν δ' ὅμως ἑκάτερον μέρος τὴν προειρημένην ἐγγύησιν παραλείπῃ ἢ τυχὸν προσφέρειν μὴ δύνηται, ταῦτα τὰ πράγματα παρὰ τῇ γυναικὶ ἐφ' ὅρου ζωῆς αὐτῆς ὀφείλουσι
9 [2] παραμένειν. Πασῶν δῆλον ὅτι τῶν οὐσιῶν τούτων τῶν ἀνδρῶν, ὡς καὶ ἐκείνων, ἃς ἔχει ἢ ἕξει [αὕτη], ὥσπερ ἂν δικαίῳ ἐνεχύρου ἢ ὑποθήκης ὑποτεθειμέναι ὦσιν, ἕνεκα ταύτης τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς ἢ τῶν ἄλλων πραγμάτων τῶν εἰς αὐτὴν ἐκ τῆς τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας περιερχομένων ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθ' ἣν τὰ πράγ-

ματα ταῦτα εἰς αὐτὴν περιῆλθον, τοῖς παισὶν ὑποκειμένων, ἵνα, ἐάν τις, παραδοθέντων τῇ μητρὶ τῶν πραγμάτων ἢ ὑπὸ ταύτης διακατεχομένων (ἂν οὕτω συμβῇ) συνάλλαγμά τι μετὰ τῆς γυναικὸς ταύτης συνήψεν, ἤτις ἐπανειλημμένοις [δευτέροις] γάμοις ἑαυτὴν συνέζευξεν, ἐν τῇ διεκδικήσει τούτων τῶν ὑποτεθειμένων πραγμάτων ὕστερος ἔχηται, τῶν παίδων. οἵτινες ἐκ τοῦ γάμου τούτου ἐγεννήθησαν, καὶ τῶν ἐγγόνων ἢ τῶν ἐγγονῶν, οἵτινες ἐκ τούτων τῶν παίδων ἐτέχθησαν, ἀναμφιβόλως προτασσομένων [προτιμωμέ-10 νων]. Ἂν δὲ τῆς τῶν ἰδίων παίδων στοργῆς φυλαττομένης ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ εἰς ἄλλους γάμους μεταστῆναι μὴ βουληθῇ, οὐδὲ ὁ ἀνὴρ τούτοις, ἅτινα ἐκ τῆς περιουσίας τῆς γυναικὸς εἰς αὐτὸν μεταβαίνουσιν, οὐδὲ ἡ γυνὴ τοῖς πράγμασι, ἅτινα ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν περιῆλθον, κατ' οἰκείαν κρίσιν χρῆσθαι ἢ ταῦτα πωλεῖν ἢ οἱῳδήποτε δικαίῳ ἢ τρόπῳ ταῦτα ἀπαλλοτριοῦν ἢ ἐνεχύρου δικαίῳ ἢ ὑποθήκης (ἂν βουληθῶσιν) ὑποτιθέναι, ὡσεὶ δεσπόται αὐτῶν, κωλυθήσονται. 11 Ὑπάρχοντα [σωζόμενα] ὅμως τὰ προειρημένα πράγματα, εἰ μὴ ἀπηλλοτριώθησαν ἢ κατηναλώθησαν ἢ ὑπετέθησαν, ἔξεσται τοῖς παισὶ διεκδικεῖν, κἂν μὴ ὑπεισέρχωνται τὴν κληρονομίαν τῶν γονέων.

Ἐδόθη τῇ δευτέρᾳ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 472 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Μαρκιανοῦ.

7. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων Αὔγουστος πρὸς Σεβαστιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐν οἷς θέμασιν ὁ μὲν πατὴρ τὴν προῖκα, ἡ δὲ μήτηρ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν ἢ τὰ ἄλλα πράγματα, τὰ εἰς αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους περιελθόντα, τοῖς παισὶν ἑκατέρου γένους διαφυλάττειν προσετάχθησαν, ἂν τινα ἐκ τῶν υἱῶν ἢ τῶν θυγατέρων πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός τελευτῆσαι συμβῇ εἴτε πρὸ τῶν δευτέρων γάμων εἴτε ὕστερον, καταλιμπανομένων [ὑπ' αὐτοῦ] υἱοῦ ἢ θυγατρὸς ἢ ἐγγόνης ἢ ἐγγόνου ἢ πλειόνων, τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἔτι ζῶντος ἢ τῆς μητρὸς ἐπιζώσης, τὴν μερίδα, ἥτις τῷ τελευτήσαντι υἱῷ ἢ τῇ θυγατρὶ ὠφείλετο ἢ τὸ ἐκ ταύτης κέρδος μὴ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἢ τὰς ἀδελφὰς τοῦ θανόντος, ἀλλ' εἰς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἢ τὰς θυγατέρας ἢ τοὺς ἐγγόνους ἑκατέρου γένους ἢ τοὺς ἀπεγγόνους τῶν πάππων ἢ καὶ τῶν προπάππων ἐπιζώντων περιέρχεσθαι ψηφιζόμεθα: μὴ ἀφαιρουμένης δῆλον ὅτι τῆς ἀδείας τοῦ ἐπιλέξασθαι οὓς ἂν βούλωνται ἐκ τῶν ἐπιζώντων παίδων.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Μαρτίου 478 ἐπὶ τῆς πέμπτης ὑπατείας τοῦ Ἴλλου.

8. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Εἴ τις τῶν τοῦ προτέρου γάμου παίδων πρὸ τοῦ δευτέρου γάμου τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς ἐτελεύτησε παίδων ὑπ' αὐτοῦ ἢ ἐγγόνων ἢ ἀπεγγόνων καταλιμπανομένων, τὸ μέρος αὐτοῦ οὐχὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς, ἤ, ἂν μηδεὶς ἄλλος ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ ὑπάρχῃ, εἰς τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ περιέρχεσθαι, ἀλλ' εἰς τοὺς παῖδας ἢ τοὺς ἐγγόνους ἢ τοὺς ἀπεγγόνους τοῦ θανόντος τούτου προσώπου θεσπίζομεν, ἵνα, εἴτε εἷς εἴτε πλείονές εἰσιν, τοῦτο μόνον τὸ μέρος διεκδικεῖν δύνωνται, ὅπερ τῷ τελευτήσαντι προσ-1 ήκει. Κἀκεῖνο δὲ ῥητῇ διατάξει ὁρίσαι κρίνομεν, ἵνα, ἐάν τις ἢ ἐάν τις [θηλ.] ἐκ τινος γάμου παίδων γεγεννημένων μηδαμῶς εἰς δευτέρους γάμους ἔλθῃ, ἵνα τούτῳ τῷ τρόπῳ συγχωρῆται μὲν τῷ γεννήτορι τὰ πράγματα τὰ ἐκ τοῦ προτέρου γάμου ἑαυτῷ

προσπορισθέντα, καθ' ὃν ἂν βούληται τρόπον, ἀπαλλοτριοῦν ἢ διοικεῖν, ἂν δ' ὅμως τινὰ τούτων μηδαμῶς ἀπηλλοτριώθησαν, δύνωνται οἱ παῖδες καὶ μὴ ὑπεισερχόμενοι τὴν πατρικὴν ἢ μητρικὴν κληρονομίαν ταῦτα διεκδικεῖν, [2] βέβαιον δ' εἶναι θεσπίζομεν ὅτι κἀκείνη ἐφεξῆς δόξει τῶν πραγμάτων τούτων γενέσθαι ἀπαλλοτρίωσις, ἤτις ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ γεννήτορος ἢ εἰδικῶς καταλιμπάνοντος ἢ γενικῶς κληρονόμων ἐγκαθιστῶντος ἐγένετο. 2 [3]. Τοιαύτην δ' ἐξουσίαν τοῖς παισίν, ἵνα καὶ μὴ ὑπεισερχόμενοι τὴν πατρικὴν ἢ τὴν μητρικὴν κληρονομίαν τὰ κέρδη διεκδικῶσιν, ἅπερ ὁ γονεὺς αὐτῶν ἐκ τοῦ γάμου, ὃν δευτέρῳ παστῷ οὐ μετέβαλεν, ἑαυτῷ προσπορισθέντα οὐκ ἀπηλλοτρίωσεν, οὐδενὶ τρόπῳ συγχωροῦμεν αὐτοῖς, ἂν τὴν πατρικὴν ἢ μητρικὴν κληρονομίαν ἐξ ἀδιαθέτου κατὰ μέρος (ἐὰν τυχὸν καὶ ἄλλοι παῖδες ἐκ τοῦ προτέρου γάμου ὑπάρχωσι τῷ θνήσκοντι γονεῖ) ἑαυτοῖς 3 [4] ἐκτήσαντο. Καὶ κατ' ἐκεῖνο δὲ τὴν ἀρχαίαν διάταξιν συμπληροῦντες παραγγέλλομεν ἵνα κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς μητρός, ἧς τὰ πράγματα μετὰ τοὺς δευτέρους γάμους τοῖς ἐκ τοῦ προτέρου γάμου γεγεννημένοις παισὶν ὑποτεθειμένα εἰσὶ πρὸς τὸ διαφυλαχθῆναι αὐτοῖς τὰ κέρδη, ἅτινα ἐκ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν περιῆλθον, καὶ τοῦ πατρὸς ἡ περιουσία, ἣν ἔχει ἢ ἔξει, τοῖς ἐκ τοῦ προτέρου γάμου γεγεννημένοις παισὶ μετὰ τοὺς δευτέρους γάμους αὐτοῦ ἡ ὑποτεθειμένη ἐπὶ τῷ διαφυλαχθῆναι ἐκεῖνα, ἅπερ ἐκ 4 [5] τῆς μητρὸς αὐτῶν ἐκέρδανεν. Καὶ τοῦ πατρὸς δ' ἐκείνου, ὅστις ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ τοιοῦτον παῖδα ἢ παῖδας ἔχων αὐτοῖς τὴν μητρικὴν περιουσίαν ἢ τὴν ἐκ τῆς μητρικῆς γραμμῆς εἰς αὐτοὺς περιελθοῦσαν παραφυλάττειν ἐξαναγκάζεται, ψηφιζόμεθα ἵνα τούτοις τοῖς παισὶν ἡ περιουσία [αὐτοῦ] ὑποτεθειμένη ἢ ἐπὶ τῷ διαφυλαχθῆναι ταῦτα τὰ μητρικὰ πράγματα: οὕτως ὅμως, ἵνα τῇ ἀφορμῇ τῶν τοιούτων ὑποθηκῶν μηδὲ τοῦ πατρὸς μηδὲ τῆς μητρὸς τὴν διοίκησιν οἱ παῖδες δύνωνται διερευνᾶν ἢ τινα αὐτοῖς κινεῖν περὶ τούτου ζήτησιν, ἐπειδὴ προφανοῦς δικαίου ἐστὶν ὅτι, κἂν ἀπηλλοτριώθησαν τὰ πράγματα αὐτῶν [τῶν γονέων], ἅτινα ἔξω τῶν μνημονευθέντων κερδῶν ἢ μητρικῶν πραγμάτων εἰσί, τὸ τῆς ὑποθήκης δίκαιον ἀκέραιον τούτοις τοῖς παισὶ παραμένει.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 528 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ Αὐγούστου.

9. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐπειδὴ οἱ προγενέστεροι νόμοι πάντα, ὅσα παίδων ἐκ τοῦ προτέρου γάμου γεγεννημένων ἡ μὲν γυνὴ τῷ δευτέρῳ ἀνδρί, ὁ δὲ ἀνὴρ τῇ δευτέρᾳ γαμετῇ προικὸς ἢ πρὸ γάμου δωρεᾶς ὀνόματι ἢ καθ' οἱονδήποτε ἄλλον τρόπον ἔδωκεν ἢ κατέλιπε πλείονα ἐκείνων, ἅπερ τῷ ἑνὶ υἱῷ ἢ τῇ μιᾷ θυγατρὶ τοῖς ἐκ τοῦ προτέρου γάμου γεγεννημένοις ὀστέα ἢ καταλειπτέα εἰσίν, ἀνακαλούμενα εἰς μόνους τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τοῦ προτέρου γάμου γεννηθέντας περιέρχεσθαι ὥρισαν καὶ οὐδεμία ἐν τούτῳ τῷ μέρει ἐγένετο μνεία περὶ τῶν ἐκ τοῦ δευτέρου γάμου γεννηθέντων παίδων, καὶ τοῦτο διορθοῦντες πανθ' ὅσα κατὰ τὸν μνησθέντα τρόπον ἀνακαλοῦνται, μὴ μόνον εἰς τοὺς τοῦ προτέρου γάμου παῖδας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐκ τῶν δευτέρων γάμων γεννηθέντας ἀνήκειν καὶ κατὰ κεφαλὰς μεταξὺ πάντων διανέμεσθαι θεσπίζομεν. 1 Πρὸς τούτοις δὲ τὰ κέρδη, ἅτινα τῷ ἀνδρὶ ἢ τῇ γαμετῇ ἐκ τῆς προικὸς

ἢ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς ἐξ ἀφορμῆς διαζυγίου προσχωροῦσιν, ἀδιακρίτως μετὰ τοὺς δευτέρους αὐτῶν γάμους τοῖς ἐκ τοῦ προτέρου γάμου γεγεννημένοις παισὶ καθ' ὁμοίωσιν τοῦ θανάτῳ διαλυομένου γάμου παραφυλάττεσθαι καὶ μὴ ἐφεξῆς τοῦ διαζυγίου τὴν αἰτίαν ἀνερευνᾶσθαι ἢ ἄλλην ἐν τούτῳ τῷ πράγματι ἐξέτασιν γίγνεσθαι [θεσπίζομεν].

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἀπριλίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

10. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Δημοσθένη ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐπειδὴ φανερώτατα τοῖς νόμοις διαγορεύεται τοὺς ἀχαρίστους παῖδας ἀπὸ τῆς τῶν προγόνων [ἀνιόντων] αὐτῶν κληρονομίας ἀξίως εἶναι ἐκβλητέους, ἐὰν αὐτὸ τοῦτο ἐν ταῖς τελευταίαις βουλήσεσιν αὐτῶν ἐνέγραψαν καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἀποκαλυφθῇ [ἀποδειχθῇ], ἐναντιοῦσθαι δικεῖ τῷ τοιούτῳ νόμῳ ἡ θεία διάταξις Λέοντος τοῦ περικλύτου μνήμης, ἣν περὶ τῶν ἐκ τοῦ προτέρου γάμου γεν- 1 νηθέντων παίδων συνέγραψεν. Διότι, ὁπότε ἀνάγκη ἐστὶ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, οἵτινες εἰς δευτέρους μετέστησαν γάμους, τοσοῦτον παρέχειν δι' οἱανδήποτε αἰτίαν τῷ δευτέρῳ ἀνδρὶ ἢ τῇ μητρυιᾷ, ὅσον κατέλιπε τῷ υἱῷ ἢ τῇ θυγατρί, τοῖς ἐκ τῶν προτέρων γάμων γεγεννημένοις, ὅστις τὴν ἐλαχίστην μοῖραν μέλλει λαμβάνειν, μεγίστη ἀδικία ἐκ τοῦ νόμου τούτου κατὰ τῶν 2 γεννητόρων ἐπετελεῖτο. Διότι οἱ παῖδες γινώσκοντες ὅτι παντὶ τρόπῳ τι ἑαυτοῖς παρὰ τῶν ἑαυτῶν γεννητόρων καὶ μὴ βουλομένων καταλειπτέον ἐστὶ καὶ δὴ τοσοῦτον, ὅσον ὁ δεύτερος ἀνὴρ ἢ ἡ μητρυιὰ λήψεται, μετὰ πάσης αὐθαδείας καὶ ἀκολασίας ὕβρεσι τοὺς ἑαυ- 3 τῶν γεννήτορας περιέβαλλον. Οὗ ἕνεκεν θεσπίζομεν τοὺς ἀχαρίστους τῇ ἀληθείᾳ παῖδας μηδὲ τοῦτο τὸ εὑρεγέτημα, ὅπερ ἡ θεία διάταξις τοῦ σεπτῆς μνήμης Λέοντος παρέσχεν αὐτοῖς, ἐφεξῆς δύνασθαι ἑαυτοῖς διεκδικεῖν, ἀλλ' ὡσανεὶ ἀχαρίστους ἀπὸ παντὸς τοιού- 4 του κέρδους ἐκβάλλεσθαι. Ἢν παραφυλακὴν καὶ ἐπὶ τῶν προσώπων τοῦ πάππου καὶ τῆς μάμμης, τοῦ προπάππου καὶ τῆς προμάμμης, τῶν ἐγγόνων ἢ τῶν ἐγγονῶν, ὁμοίως δὲ τῶν προεγγόνων ἢ τῶν προεγγονῶν, εἴτε ἐν τῇ ἐξουσίᾳ εἰσὶν εἴτε χειραφετηθέντες καὶ χειραφετηθεῖσαι, τοῖς ἐκ τῆς πατρικῆς ἢ τῆς μητρικῆς γραμμῆς ἐρχομένοις, 5 τηρεῖσθαι κρίνομεν. Ἀλλὰ ὃν τρόπον περὶ τῶν γεννητόρων προϋνοήσαμεν, οὕτω καὶ τοὺς ἀθώους ἐπιγόνους [κατιόντας] οὐδεμιᾷ περιβάλλεσθαι ὕβρει ἀνεχόμεθα, ἵνα μὴ οἱ γεννήτορες, οἵτινες εἰς δευτέρους γάμους ἑαυτοὺς παρέδωκαν, ἄλογον μῖσος πρὸς τοὺς προτέρους παῖδας τυχὸν ἔχοντες δίχα δικαίου λόγου ἀχαρίστους αὐτοὺς ἀποκαλεῖν συγχωρῶνται. Διότι ἐκείνους τοὺς παῖδας τοῦ τοιούτου εὐεργετήματος ἀποστερεῖσθαι βουλόμεθα, οἵτινες αὐτῷ τῷ πράγματι [τῇ ἀληθείᾳ] ἀχάριστοι πρὸς τοὺς προγόνους [ἀνιόντας] αὐτῶν ὑπὸ τῶν κληρονόμων τῶν γεννητόρων καθαραῖς καὶ ἀναμφιβόλοις ἀποδείξεσιν ἐλεγχθῶσιν ἐκ τῶν τοιούτων αἰτιῶν, αἵτινες πρόσθεν ὑπὸ τῶν προτέρων ἀπηρίθμηνται νόμων.

Ἐδόθη ἐν Χαλκηδόνι τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

11-18(1) . . . . . .

(1) Ὅρα Νεαρὰ 2 κεφ. 1. 2 πρ.—Νεαρὰ 22 κεφ. 45 § 1.—Νεαρὰ 68..

10

Ἐὰν τὸ δεύτερον γαμηθῇ ἡ γυνή, ἢ ὁ ἀνὴρ τὴν ἐπικαρπίαν κατέλιπεν.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανός, Θεοδόσιος καὶ Ἀρκάδιος Αὔγουστοι πρὸς Τατιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν τὴν ἐπικαρπίαν ὁ ἀνὴρ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων τελευτῶν τῇ γαμετῇ κατέλιπε καὶ αὕτη εἰς δεύτερον γάμον καὶ συγκλήρωσιν συνῆλθε, τὴν ἐπικαρπίαν, ἣν ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς ἐκτήσατο, ἀποβαλλέτω καὶ ταύτην τοῖς παισίν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐγαμήθη, τα- 1 χέως ἀποκαθιστάτω. Ἐὰν δὲ τοὺς ἐκ τοῦ πρώτου γάμου παῖδας κατέχῃ εἰσέτι ἡ ἀδυναμία τῆς νηπιότητος καὶ μὴ φρουρῇ τοῦ ἐπιτρόπου ἡ βοήθεια καὶ ἕνεκα τῆς τοιαύτης περιστάσεως ἡ μήτηρ τὰ καταλελειμμένα ἰδιοποιηθῇ, τὰ πάντα, ὁπότε νομίμως ἀπαιτηθήσονται, μετὰ τῶν προσηκόντων καρπῶν εἰς τὸ καθαρὸν τοῦ λόγου κατα- 2 φερομένου ἀποκαταστήσει. Ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἐπικαρπίας, ἣν ὁ ἀνὴρ τὴν ὑστάτην συνιστῶν [συντάσσων] βούλησιν περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων τῇ γαμετῇ κατέλιπε. Περὶ τῆς ἐπικαρπίας δ̔μως τῶν πρὸ γάμου δωρηθέντων πραγμάτων ἐκεῖνα παραφυλάττεσθαι, ὅσα αἱ προγενέστεραι διατάξεις καθώρισαν, θεσπίζομεν.

Ἐδόθη τοῖς Εἰδοῖς τοῦ Μαρτίου 392 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἀρκαδίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ρουφίνου.

(1) Βασ. 29, 1, 81 επ.

11 (2).

Περὶ ὑποσχέσεως προικὸς ἢ ψιλῆς ἐπαγγελίας.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Κλαύδιον.* Μάτην ὑπονοεῖς ἀγωγὴν σοι ἁρμόζειν, ὡς ὅτι ἐπηγγέλθη σοι ἡ προῖξ καὶ οὐ παρεσχέθη, ὁπότε οὐδὲ εἰδός τι οὐδὲ ποσότης ἐπηγγέλθη [ὡμολογήθη], ἀλλὰ τοσοῦτον μόνον ἐν τῷ γαμικῷ συμβολαίῳ προσεγράφη, ὅτι ἡ γαμουμένη προῖκα δοῦναι ἐπηγγείλατο.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Αὐγούστου 231 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πομπηϊανοῦ καὶ Πελίγνου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἡρόδοτον.* Ἐὰν ὑπὲρ τῆς ὑποσχεθείσης προικὸς τόκους διδόναι ὁ σὸς πενθερὸς ἐπηρωτήθη, ἐκεῖνο, ὅπερ ὀφείλεσθαί σοι ἀποδείξεις, ὁ ἁρμόδιος δικαστὴς καταβληθῆναί σοι προστάξει.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 238 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πίου καὶ Πορτιανοῦ.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Κλαύδιον.* Ἐάν, ὁπότε ἐκείνη, ἥτις σοι διὰ γάμου συνεζεύχθη, ἐγαμεῖτο, ἐκεῖνος, οὗ ἐμνημόνευσας, προῖκά σοι μὴ προστεθείσης τῆς ποσότητος, ἀλλ' ὁτιδήποτε ἂν κρίνῃ [δοκιμάσῃ] ὑπὲρ αὐτῆς δώσειν αὐτὸν προσηκόντως ὑπέσχετο καὶ τῆς παρεντεθείσης ἐπερωτήσεως τὴν πίστιν μὴ παριστᾷ [φυλάττῃ], χρώμενος ταῖς προσηκούσαις ἀγωγαῖς εἰς τὸ τοῦ ἐπαγγελθέντος ὄφελος κατὰ τὸ δίκαιον τῶν δικαστηρίων περιελεύσῃ : διότι φαίνεται ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς κρίσις τῇ ἐπερωτήσει περιληφθεῖσα [ἐντεθεῖσα].

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰα-

νουαρίου 240 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Σαβίνου καὶ Βενούστου.*

4. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ῥοῦφον.* Ἐὰν τῇ βουλήσει τοῦ προικίζοντος ἐν τῷ προικῴῳ συμβολαίῳ πλείονά σοι παραδοθέντα ἔγραψας ἢ ὅσα εἴληφας, νοεῖς σύμφωνον [ὑπὲρ σοῦ] ἐπακολουθῆσαι περὶ τοῦ ἀπαιτῆσαι ἐκεῖνα, ἅπερ ἐλλείπουσιν.

Ἐδόθη ταῖς Νώναις τοῦ Ἀπριλίου 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.*

5. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Δασουμιανήν.* Ἐὰν ὑπὲρ σοῦ ὁ πατὴρ τῷ σῷ ἀνδρὶ ἐπερωτῶντι ὑπέσχετο προῖκα, οὐχὶ σοί, ἀλλὰ τῷ ἀνδρὶ κατὰ τῶν διαδόχων τοῦ πενθεροῦ ἁρμόζει ἡ ἀγωγή.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.*

6. *Οἱ αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Ἱέριον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Πρὸς τὴν ἀπαίτησιν τῆς προικός, ἣν ἅπαξ παρασχεθῆναι ἤρεσε, οἱαδήποτε ἀρκεῖν ῥήματα θεσπίζομεν, εἴτε ἐγγράφως γεγόνασιν εἴτε μή, κἂν ἐπερώτησις ἐν τῇ ἐπαγγελίᾳ τῶν προικῴων πραγμάτων μηδαμῶς παρηκολούθησεν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 428 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Φήλικος καὶ Ταύρου.*

7. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν ὁ πατὴρ προῖκα ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ἁπλῶς ἔδωκεν ἢ ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ πρὸ γάμου δωρεὰν ἐποίησεν, ἔχῃ ὅμως τὸ τέκνον ἢ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ διατελοῦν ἢ τυχὸν χειράφετον πράγματα μητρικὰ ἢ ἐξ ἄλλου τρόπου τοιαῦτα, ἅτινα διαφεύγουσι τὴν κτῆσιν [τοῦ πατρός], ὧν μόνη ἡ ἐπικαρπία παρὰ τῷ πατρὶ παραμένει, ἡ οἱῳδήποτε τρόπῳ ἠδύνατο [τὸ τέκνον] ἀγωγάς τινας ἐναντίον τοῦ πατρὸς ἔχειν, ἀμφεβάλλετο παρὰ τοῖς παλαιοῖς, πότερον δοκεῖ ὁ πατὴρ ἐξ αὐτοῦ τοῦ χρέους ποιήσασθαι τὴν ὑπόσχεσιν ἢ τὴν δόσιν τῆς προικὸς ἢ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς, ἵνα ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ τοιούτου ἐλευθερώσῃ δεσμοῦ, ἢ τὸ χρέος μὲν παραμένει ἐν τῇ φύσει αὐτοῦ, ἡ πατρικὴ δ' ἐλευθεριότης τὴν προῖκα ἢ τὴν πρόγαμον δωρεὰν διδόναι ὑπηγόρευσεν. Καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀμφιβολίᾳ τὸ πλεῖστον τῶν νομοθετῶν [νομικῶν] διῃρέθη, καὶ ἄλλης ἐπαυξήσεως τῷ τοιούτῳ ζητήματι προστεθείσης, ἂν τυχὸν εἶπεν ἐν τῷ προικῴῳ συμβολαίῳ ἐκ τῶν πατρικῶν πραγμάτων καὶ τῶν μητρικῶν τὴν προῖκα ἢ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν διδόναι πότερον κατὰ τὸ ἥμισυ μέρος δοκεῖ ἡ δόσις ἢ ἡ ὑπόσχεσις γενέσθαι, ἢ κατὰ τὸ ἀνάλογον μέρος ἑκατέρας περιουσίας. Ἑκατέραν ὄθεν ἀμφιβολίαν εἰς ὡρισμένον τέρμα ὑποβάλλοντες [παραδιδόντες] θεσπίζομεν, εἰ μὲν μηδὲν προσθετέον ἔκρινεν, ἀλλ' ἁπλῶς προῖκα ἢ πρὸ γάμου δωρεὰν ἔδωκεν ἢ ὑπέσχετο, ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἐλευθεριότητος τοῦτο ποιῆσαι νοεῖσθαι, τοῦ χρέους ἐν τῇ μορφῇ αὐτοῦ παραμένοντος. Διότι οὐδ' οἱ νόμοι ἀγνωστοί εἰσιν, δι' ὧν διηγόρευται ὅτι πάντως πατρικὸν ἔτι καθῆκον προῖκας ἢ πρὸ γάμου δωρεὰς ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ διδόναι ἀπογονῆς. Καὶ ἡ τοιαύτη οὖν ἐλευθεριότης παραμενέτω ἀληθὴς καὶ ἀμετάκλητος καὶ καθαρῷ ὀνόματι ἐλευθεριότης, καὶ τὸ χρέος δὲ τῇ ἑαυτοῦ ἀκολουθείτω τύχῃ. Ἔνθα ὅμως ἐκ τῶν πραγμάτων τῶν τε ἰδίων καὶ τῶν μητρικῶν ἢ τῶν ἄλλων, ἅτινα αὐ προσπορίζονται ἢ ἐκ τῶν ἑαυτοῦ χρεῶν εἶπεν ὅτι ἐποιήσατο τὰς τοιαύτας ἐλευθεριότητας, τότε εἰ μὲν παντελῶς ἀπορία κατέχεται, ἐξ ἐκείνων δοκεῖν τῶν πραγμάτων τὴν προῖκα ἢ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν δοθῆναι, ἅτινα εἰς τοὺς υἱοὺς ἢ τὰς θυγατέρας ἀνήκουσιν. Εἰ δ' ὅμως καὶ αὐτὸς περιουσίαν ἐπαρκῆ κατέχει, καὶ ἐν τούτῳ τῷ θέματι ἐκ τῆς ἑαυτοῦ περιουσίας τὴν προῖκα ἢ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν δοῦναι νοείσθω. Διότι ἠδύνατο κατὰ τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις προῖκα ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ἢ πρὸ γάμου δωρεὰν ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ διδόναι καὶ συναινεῖν τοῖς παισὶν αὐτοῦ, ὁπόταν βούλωνται μέρος ἢ τυχὸν τὴν ὅλην περιουσίαν αὐτῶν, ἣν ἔχουσι, τῇ πατρικῇ ἐλευθεριότητι ὑπὲρ τῆς προικὸς ἢ τῆς προγάμου δωρεᾶς προστιθέναι, ἵνα τῇ ἀληθείᾳ καταφαίνηται τί αὐτὸς βούλεται διδόναι καὶ τί ἐκ τῆς τῶν τέκνων οὐσίας ἐξέρχεται, ἵνα μή, ἐν ᾧ ἐκκεχυμένῳ λόγῳ ἐπιδείκνυται [ἀλαζονεύεται], εἰς ἄμεσον κίνδυνον ἑαυτοῦ περιπίπτῃ.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 531 *μετὰ τὴν ὑπατείαν τοῦ Λαμπαδίου καὶ τοῦ Ὀρέστου.*

12(1)

Περὶ τοῦ δικαίου τῶν προικῶν.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Νικηφόρον.* Ἐκνικηθέντος τοῦ πράγματος, ὅπερ εἰς προῖκα ἐδόθη, ἂν ἐπαγγελίᾳ ἢ ὑπόσχεσις παρενετέθη, ὁ γαμβρὸς κατὰ τοῦ πενθεροῦ ἢ τῆς γυναικὸς ἢ τῶν κληρονόμων αὐτῶν τῇ ἀπαιτήσει ἢ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως κινεῖν δύναται.

Ἂν ὅμως οὐδεμία ἐπαγγελία ἢ ὑπόσχεσις παρενεχώρησε, μετὰ τὴν ἐκνίκησιν αὐτοῦ, εἰ μὲν τὸ πρᾶγμα διατετιμημένον ἦν, ἡ ἐκ τῆς ἀγορασίας ἁρμόζει ἀγωγή. Εἰ δὲ τοῦτο οὐκ ἐγένετο, ἂν μὲν καλῇ τῇ πίστει τὸ πρᾶγμα τοῦτο εἰς προῖκα ἐδόθη, οὐδεμία τῷ ἀνδρὶ ἁρμόζει ἀγωγή: δόλου ὅμως τοῦ διδόντος παρεντεθέντος ἡ περὶ τοῦ δόλου ἀγωγὴ χώραν ἕξει κατ' αὐτοῦ, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς γυναικὸς ὁ δόλος παρενετέθη: διότι τότε, ἵνα μὴ ἡ ἀτιμωτικὴ ἀγώγη κατ' αὐτῆς δίδηται, ἡ ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος ἀγωγὴ ἁρμόζει.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Αὐγούστου 201 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μουκιανοῦ καὶ Φαβιανοῦ.*

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Ἀλκιβιάδην.* Εἰ ἐπερώτησις περὶ τοῦ ἀποκαταστατέου μέρους τῆς δοθείσης προικὸς ὑποβέβληται καὶ ἡ αἵρεσις αὐτῆς ἐξῆλθεν, ἔχει ἐκ ταύτης ἀγωγὴν [ἐκεῖνος], εἰς οὗ τὸ πρόσωπον ὠφελίμως συνετέθη καὶ συνήφθη [αὕτη]. Κατὰ τοῦτο, ἐὰν ἡ Πόλλα ἡ σὴ ἀδελφὴ περὶ τοῦ ἀποκαταστατέου ἑαυτῇ μέρους τῆς προικὸς ἔχῃ ἀγωγὴν ἐκ τούτου, ὅτι ἡ ὑμετέρα μήτηρ ψυχῇ τοῦ δωρήσασθαι ἠνέσχετο ἵνα τὸ ἥμισυ τῆς προικὸς μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρὸς ἡ θυγάτηρ ἐπερωτήσῃ, φοβεῖσθαι οὐκ ὀφείλει τὴν τοῦ δόλου ἔνστασιν, ὅτι τῇ ἑαυτῆς μητρί, ἥτις τὸ σύμφωνον παρενέβαλε, κληρονόμος ἐξ ἐλάσσονος τοῦ ἡμίσεος μέρους ἐγένετο, εἰ μὴ φανερῶς ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ μήτηρ αὐτῆς ἐνήλλαξε τὴν περὶ τοῦ συμφώνου τῆς προικὸς βούλησιν καὶ ἠβουλήθη ἀρκεσθῆναι τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα τοῖς ὑπὲρ τοῦ μέρους τῆς κληρονομίας ἀφαιρεθεῖσι καὶ ὅτι ἠβουλήθη τὸν ἄνδρα αὐτῆς τῆς ἀπαιτήσεως ἐλευθερωθῆναι.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 213 *ἐπὶ τῆς τετάρτης*

(1) Βασ. 29, 1, 88 ἐπ.

ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Εὔφημον.* Καίτοι ἡ τῆς προικὸς ἀπαίτησις τελευτώσης ἐν γάμῳ τῆς θυγατρὸς ἠδύνατο εἰς τὸν πατέρα ἁρμόττειν, τοῖς προικιμαίοις ὅμως δούλοις ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς διαθήκης εὐθεῖαν καὶ καταπιστευματικὴν τὴν ἐλευθερίαν νομίμως ἔδωκε καὶ παρασχεθεῖσα ἀνακαλεῖσθαι οὐκ ὤφειλεν, ἐπειδὴ καὶ μεταξὺ ζώντων τοῦ ἀπελευθεροῦν τὰ προικιμαῖα ἀνδράποδα συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐλευθέραν ὁ ἀνὴρ ἔχει ἐξουσίαν.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 222 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀντωνίνου καὶ Ἀλεξάνδρου.*

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Οὐάλεντα.* Οὐδενὶ νόμῳ ἀπηγορευμένον ἐστὶ τὴν πᾶσαν περιουσίαν εἰς προῖκα τῷ ἀνδρὶ τὴν γυναῖκα διδόναι.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουλίου 223 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.*

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Στατίαν.* Ὁσάκις πράγματα διατετιμημένα εἰς προῖκα δίδοται, ὁ ἀνὴρ τὴν δεσποτείαν κτώμενος ποσότητος ὡσανεὶ τιμήματος χρεώστης γίγνεται. Ἂν ὅθεν μὴ συνεφωνήθη, ἵνα λυθέντος τοῦ γάμου τὰ πράγματα ἀποκατασταθῶσι καὶ νομίμως [κατὰ τὸ δίκαιον] διετιμήθησαν, παρακαθέξει ταῦτα, ἂν τὰ χρήματά σοι προσφέρῃ.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 226 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Μαρκιανοῦ.*

6. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Σουλπίκιον.* Ἡ σὴ μάμμη τὴν περὶ ἐκείνων, ἅπερ ὑπὲρ τῆς σῆς θυγατρὸς εἰς προῖκα ἔδωκε, εἰ καὶ ῥημάτων ἐνοχὴ οὐ παρενέβη, ἀγωγὴν ἀπὸ τῆς πίστεως τῆς συμφωνίας εἰς σέ, εἰ κληρονόμος γέγονας, παραπέμπειν ἠδύνατο. Διότι οὐδ' ἐστὶν ἡ αὐτὴ αἰτία τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς συμφωνούντων, ἐπειδὴ τῆς μὲν μητρὸς τὸ σύμφωνον τὴν τῶν προγεγραμμένων συμφώνων [ῥημάτων] ἀγωγὴν παράγει, τὴν δὲ τοῦ πατρὸς ἀγωγήν, τὴν ἕνεκα τῆς πατρικῆς (profecticiae) προικὸς ἁρμόττουσαν, ἁπλῇ συμφωνίᾳ οὐδαμῶς πιστεύεται ἐναλλάσσειν.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 236 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Μαξιμίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀφρικανοῦ.*

7. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Μᾶρκον.* Ὁπότε ὑπὸ τοῦ σοῦ πενθεροῦ ὑπὲρ τῆς γαμετῆς προῖξ σοι ἐδίδοτο, ἐὰν αὕτη μὴ κατηνέχθη εἰς ἐπερώτησιν ἐν τῷ τῆς δόσεως χρόνῳ, ἀλλ' ὕστερον, ὁ σὸς πενθερὸς μετὰ σοῦ συμφωνῶν, εἰ τοῦτο μὴ ἀπὸ τῆς βουλήσεως τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ἐποίησε, τὴν αἵρεσιν αὐτῆς καταβλάπτειν οὐκ ἠδυνήθη. Διότι ὁτεδήποτε μόνη περὶ τῆς προικὸς κινοῦσα, τοῦτο τὸ σύμφωνον μὴ ὀφείλειν εἰς ζημίαν αὐτῆς δρᾶν [ἰσχύειν], ἐκ τοῦ νόμου δικαιολογεῖται [προστατεύεται].

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ὀκτωβρίου 238 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πίου καὶ Ποντιανοῦ.*

8. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἀγριππίναν* Εἰ καὶ μὴ τὴν προῖκα ἀποδοθῆναι αὐτῇ ἡ μήτηρ, ἀλλὰ ἐκεῖνα, ἅτινα εἰς προῖκα ἐδόθησαν, ἵνα ταύτῃ [τῇ μητρὶ] ἀκολουθῶσιν ἢ εἰς αὐτὴν ἀνήκωσιν ἐν γάμῳ τελευτώσης τῆς θυγατρός, ἐπηρώτησεν, ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ τῆς θυγατρὸς τελευτώσης κρίνομεν ὅτι δικαιότατόν ἐστιν ἵνα ἡ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴ δοκῇ προσπορισθεῖσα [κτηθεῖσα]. Τούτῳ δὲ συνεπές ἐστιν ἵνα καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ προσθήκης ἕνεκεν εἰς προῖκα ἐδόθη, τῇ αὐτῇ ἀγωγῇ ἀναζητῆται.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Φεβρουαρίου 240 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Σαβίνου καὶ Βενούστου.*

9. *Ὁ αὐτοκράτωρ Δέκιος Αὔγουστος καὶ ὁ Δέκιος Καῖσαρ πρὸς Οὐρβικανήν.* Τῆς σῆς προικὸς κρείσσονα τὴν αἰτίαν μᾶλλον εἶναι ὁμολογῆται ἢ τὴν τῆς πόλεως, ἢ ὕστερον ὁ αὐτὸς ἀνὴρ ἔνοχος ἐγένετο.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουνίου 250 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου Αὐγούστου καὶ τοῦ Γράτου.*

10. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Ἰγγένουον.* Ὁπότε προῖκα σαυτὸν διατετιμημένην λαβεῖν ὁμολογεῖς, δῆλόν ἐστι κατὰ τὸ κοινὸν δίκαιον ὅτι διὰ τοῦ συμφώνου, ὅπερ τῇ προικὶ ἐνετέθη, συναλλάγματος ἀποτελεσθέντος ἡ ἐκ τῆς ἀγορασίας ἐστὶν ἀγωγή. Διότι τίς ἀμφιβάλλει τὴν ἀποτίμησιν ὑπὸ σοῦ τῇ γυναικὶ ὀφείλεσθαι, ὁπότε κινδύνῳ σῷ τὰ πράγματα χείρονα γίγνονται ἢ τὰ ἐπαυξήματα τῷ σῷ κέρδει ἀναλαμβάνονται ;

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 286 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Ἀκουϊλίνου.*

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σεβῆραν.* Περὶ ἐκείνων, ἅπερ εἰς προῖκα δοθέντα καὶ ἀπραγέντα μνημονεύεις, οὐδεμία ἐστὶν ἀμφιβολία ὅτι τοῦ σοῦ ἀνδρός ἐστιν ἡ ἀγωγὴ [τῷ σῷ ἀνδρὶ ἀνήκει ἡ ἀγωγή].

Ἐδόθη ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.*

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ρουφῖναν.* Ἀπὸ χρημάτων προικιμαίων ἀγρὸς ὑπὸ τοῦ σοῦ ἀνδρὸς ἀγορασθεὶς οὐ σοὶ προσπορίζεται, ὁπότε οὐδὲ ἀνὴρ τῇ γυναικὶ τὴν ἐκ τῆς ἀγορασίας ἀγωγὴν δύναται προσπορίσαι καὶ μόνον ἡ τῆς προικὸς ἀγωγὴ ἁρμόζει σοι. Ὅθεν προσέλευσιν δεχόμενος ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας, εἰ μήπω εὕρῃ σε διαλυσαμένην [συμβιβασθεῖσαν], ἀλλ' ἀπὸ τῆς μείζονος προικὸς τὸ μέρος λαβοῦσαν, τὸ ὑπόλοιπον ἀποκατασταθῆναι προνοήσει.

Ἐδόθη ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.*

13. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Κάτουλαν.* Ἐὰν ὑπὸ τῆς μητρὸς ὑμῶν ἐπιζώσης τί ποτε εἰς ὑμᾶς ἀνῆκον εἰς προῖκα εἰδότι τῷ πατρωῷ ὑμῶν ἐδόθη, νοεῖς ὅτι ἡ δόσις οὐδεμίαν ἰσχὺν δικαίου [νόμιμον] ἔχει, εἰ μηδ' ἐπαγγελία μηδὲ ἐπερώτησις παρενετέθη.

Ἐδόθη ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.*

14. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Βασίλισσαν.* Ἡ μήτηρ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς προῖκα διδόναι οὐκ ἀναγκάζεται εἰμὴ ἀπὸ μεγάλης καὶ δεδοκιμασμένης ἢ νόμῳ εἰδικῶς εἰρημένης αἰτίας : ὁ δὲ πατὴρ ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς γαμετῆς αὐτοῦ ἀκούσης [αὐτῆς] οὐδεμίαν τοῦ διδόναι ἔχει ἐξουσίαν.

Ἐδόθη ἐν Φιλιππουπόλει τῇ τετάρτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Νοεμβρίου 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.*

15. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Οὐλπιανήν.* Ὁπότε καὶ δίχα τῆς τῶν συμβολαίων πίστεως τῷ ἄλλοθεν ἀποδεικνύοντι δοθεῖσαν τὴν προῖκα μετὰ τὸ διαζύγιον τῆς ποτε γαμετῆς κατὰ τὴν καλὴν πίστιν ἀποκαθίστασθαι ὀφείλειν ὁμολόγηται, καὶ ἀπολεσθέντων τῶν συμβολαίων ἀναμφιβόλως τὰ λοιπὰ τῶν ἀποδείξεων τεκμήρια τὰ ὑπὸ τοῦ δικαίου παραγόμενα

[ἀναγνωριζόμενα] οὐ θεωρηθήσονται ἄκυρα.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

16. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αἰμιλιανόν.* Πρὸ τῆς διαιρέσεως ἡ σὴ ἀδελφὴ ἀδιαθέτῳ τῷ πατρὶ καὶ αὐτὴ διαδεχομένη τὴν ἐξ ἀδιαιρέτου μερίδα τοῦ ἐπικοίνου ἀγροῦ εἰς προῖκα διδόναι οὐ κωλύεται.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ ταῖς Νόναις τοῦ Ἰουλίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

17. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σαβινιανόν.* Τὰ πράγματα, ὧν τῆς ἐπικαρπίας ἑαυτῇ ὑφαιρουμένης [παρακατασχεθείσης] ἡ πενθερὰ εἰς προῖκα ἔδωκεν, πωλοῦσα ἀφελεῖν σοι οὐδὲν δύναται.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τοῖς Νόνοις τοῦ Ἰουλίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

18. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μηνήστρατον.* Ἐὰν ἡ σὴ πενθερὰ ὑπεξῃρημένης τῆς ἐπικαρπίας ἀγρὸν τῇ σῇ γαμετῇ ἐδωρήσατο καὶ σοὶ εἰς προῖκα ἡ μὲν γαμετὴ τὴν δεσποτείαν, ἡ δὲ πενθερὰ τὴν ἐπικαρπίαν ἔδωκε, τῆς σῆς γαμετῆς ἐν γάμῳ τελευτησάσης [τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐξαιρεθείσης] τὸν ἀγρὸν παρά σοι μεῖναι κατὰ τὴν τοῦ συμφωνηθέντος μεταξὺ ὑμῶν πίστιν οὐκ ἀμφιβάλλεται. Διότι ἐὰν ὡς ληψομένη ρητόν τι ἐνιαυσιαῖον τῇ ἑαυτῆς θυγατρὶ τὴν ἐπικαρπίαν ἐμίσθωσε, τελευτησάσης τῆς μισθωσαμένης ἡ ἐπικαρπία σβεσθῆναι οὐδαμῶς ἠδύνατο.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

19. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀχιλλέα.* Ὁπότε τὸν πατέρα ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς προῖκά σοι δι-δόντα, ἐὰν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐν τῷ γάμῳ διατελοῦσα τελευτήσῃ αὕτη [ἡ ὑπὲρ ἧς ἡ προῖξ θυγάτηρ], τὸ ἥμισυ τῆς προικὸς τῇ Ἀμμίᾳ ἀποδοθῆναι συμφωνήσαντα θεματίζεις, ὕστερον ὅμως διαθήκης γενομένης μετ' ἄλλων καὶ τὴν Ἀμμίαν κληρονόμον γράψαι καὶ ὁρίσαι βούλεσθαι μηδὲν τὴν Ἀμμίαν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀπαιτῆσαι, εἰ μὲν τοῦτο [τὸ ἥμισυ] ἑαυτῇ ἀποδοθῆναι κατὰ τὴν τοῦ συμφωνηθέντος πίστιν ἐπερωτῆσαι τὴν Ἀμμίαν μὴ ἀποδειχθῇ, ἐκ τοῦ ἀλλοτρίου συμφώνου οὐδεμία παντελῶς 1 ἁρμόττει αὐτῇ ἀγωγή. Εἰ δ' ὅμως ἐκ τῆς τῶν ῥημάτων συνθέσεως [ἐπερωτήσεως] ἑαυτῇ προσεπόρισεν ἐνοχὴν καὶ περὶ σοῦ τὸν διαθέτην προνοῆσαι ἀποδειχθῇ, ἐναντίον ταύτης ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως μετὰ τὴν ἔξοδον τῆς αἱρέσεως ἀπαιτούσης, ἐφ' ὅσον ἔλαβεν ἀπὸ τῆς τοῦ τελευτήσαντος βουλήσεως ὅσα ἐπηρώτησε, τῇ ἐνστάσει (παραφυλασσομένου τοῦ Φαλκιδίου) χρήσασθαι δύνασαι.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

20. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Τιβέριον.* Ὑπὲρ τῶν βαρῶν τοῦ γάμου εἰς κέρδος τοῦ ἀνδρὸς τοὺς καρποὺς πάσης τῆς προικὸς εἶναι, οὓς αὐτὸς ἔλαβεν, ἢ, ἐὰν τῇ γυναικὶ λαβεῖν δωρεᾶς ἕνεκεν ἐπέτρεψεν, εἰς ὅσον πλουσιωτέρα γέγονε, δύνασθαι κινεῖν αὐτὸν φανερωτάτου δικαίου ἐστίν.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 294 ἐπὶ τῆς ὑποτείας τῶν Καισάρων.

21. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Γεμίνιον.* Ἐὰν μεταξὺ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γαμετῆς σύμφωνον παρενετέθη, ἵνα, ἂν ὁ γάμος εἴσω πενταετοῦς τυχὸν χρόνου καθ' οἱονδήποτε τρόπον λυθῇ, τὰ διατιμηθέντα πράγματα τὰ εἰς προῖκα ἐπιδοθέντα ἐφ' οἷς τιμήμασι διετιμήθησαν ἀποδοθῶσι, φανερόν ἐστιν οὐχὶ τὰ τιμήματα τῶν πραγμάτων δίδοσθαι, ἀλλ' αὐτὰ τὰ πράγματα ὀφείλειν ἀποκαθίστασθαι, ἐπειδὴ ἐν τῷ συμφώνῳ τῶν ἀποδοτέων πραγμάτων διὰ τοῦτο τῶν τιμημάτων τὸ ὄνομα δοκεῖ προστεθὲν [ἐπισυναφθέν], ἵνα μή, ἂν πρᾶγμά τι ἀπομειωθῇ ἢ ἀπολεσθῇ, ἐπὶ ἄλλῳ τιμήματι ζητῆται ἢ ἐφ' ᾧ διετιμήθη.

Ἐδόθη ἐν Ἀγριππίνῃ ταῖς Νόναις τοῦ Αὐγούστου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

22. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Πολυβιανήν.* Τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ὁ πατὴρ εἰς προῖκα τῷ γαμβρῷ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ἔδωκε καὶ οὐκ ἐπανέλαβεν, οὐ δύναται ἀπαλλοτριοῦν [ἐκποιεῖν].

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν Καισάρων.

23. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Διογένη.* Ἐὰν τὸ κτῆμα ἡ σὴ γυνὴ τὸ προικιμαῖον πέπρακε, πότερον ἑκουσίως ἢ ἀκουσίως τὸ συνάλλαγμα ἔσχεν, οὐδὲν διαφέρει [οὐδεμία διαφορά], ἐπειδὴ τοῦ κτηθέντος σοι πράγματος τὴν δεσποτείαν ἀφελέσθαι [σοι] μὴ βουλομένῳ οὐδαμῶς ἠδυνήθη.

Ἐδόθη ἐν Βιμινατίῳ τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

24. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον καὶ Λυσίμαχον.* Ἐὰν προῖκα τῷ ἀνδρὶ τῆς ὑμετέρας ἀπελευθέρας ἐπιδεδώκατε καὶ μὴ ταύτην ἀποδοθῆναι διαλυομένου τοῦ γάμου ὑμῖν ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐν συμφώνῳ ἢ ἐν ἐπερωτήσει προὐνοήσατε, ταύτην παρ' αἰτίαν [ἐξ αἰτίας] τῆς γυναικὸς διαλυομένου τοῦ γάμου παρὰ τῷ ἀνδρὶ μεμενηκέναι ὁμολόγηται, εἰ καὶ ταύτην ἀχάριστον πρὸς ὑμᾶς γεγονέναι ἀπεδείξατε.

Ἐδόθη ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

25. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Εὐτυχιανόν.* Ἐὰν γυνὴ τὴν προῖκα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀποδοθῆναι ἐπερωτήσῃ, ἵνα περὶ αὐτῆς διαθέσθαι δυνηθῇ, ὁπότε [ἐπειδὴ] ἡ τῆς συντάξεως [ποιήσεως] τῆς διαθήκης ἐνθύμησις [σκέψις] τὸν προλαμβάνοντα τοῦ θανάτου καιρὸν σημαίνει καὶ οὐχ αἵρεσιν, ἀλλ' αἰτίαν περιέχει, καὶ ἀδιαθέτου τῆς γυναικὸς τελευτώσης τὴν ἐπερώτησιν καταπράττεσθαι ποιήσει [συντελέσει ἵνα ἡ ἐπερώτησις τοὺς κληνόμους ὠφελήσῃ παραπεμπομένης εἰς αὐτοὺς τῆς τῆς προικὸς ἀπαιτήσεως].

Ἐδόθη ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Νοεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

26. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Δημοσθένη.* Ἐὰν τῷ γαμβρῷ προῖκα δοὺς ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ὁ κοινὸς πατὴρ ταύτην ἀποδοθῆναι σοι ἐξωτικῷ ὑπάρχοντι [αὐτεξουσίῳ ὄντι] ἐπηρώτησεν, οὐδ' ἑαυτῷ ἀργούσης τῆς βουλήσεως [μὴ ἔχοντος τοιοῦτον σκοπὸν] οὐδέ σοι τοῦ δικαίου ἀπαγορεύοντος προσπορίσαι ἠδυνήθη ἀγωγήν.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν Καισάρων.

27. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Πομπήϊον.* Εἰ καὶ ἡ προῖξ νομίμως παρὰ τῷ ἀνδρὶ παρέμεινεν, ὑπὲρ τῶν κληρονομιαίων ὅμως πραγμάτων οἱ κληρονόμοι, οὐχὶ δ' ὁ ποτὲ ἀνὴρ ταῖς εἰθισμέναις καταβολαῖς (φόροις) πειθαρχεῖν ὀφείλουσιν.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ ἕκτῃ τῶν

Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

28. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων Αὔγουστος πρὸς Αἰλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Γυνὴ ἐν ἐλάσσονι ἡλικίᾳ ὑπάρχουσα προῖκα τῷ ἀνδρὶ συναινοῦντος τοῦ γενικοῦ ἢ εἰδικοῦ κηδεμόνος ὀρθῶς [νομίμως] διδόναι καὶ ἀπαιτεῖσθαι δύναται, εἰ καὶ οὗτος ἐν τῷ τῆς χειροτονίας (1) χρόνῳ ἐγγυητὴν λέγεται παρασχεῖν εἰς ἐλάσσονα ποσότητα ἢ
1 ὅσον ἡ προίξ ἐστιν. Αὐτὸ δὲ τοῦτο παραφυλάσσεται, καὶ ἂν ὁ ἐλάσσων [ὁ ἀφῆλιξ] πρὸ γάμου δωρεὰν συναινοῦντος, ὡς εἴρηται, τοῦ κηδεμόνος ἐποίησεν.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰανουαρίου 480 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Βασιλείου.

29. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἔνθα ἔτι τοῦ γάμου συνεστῶτος ὁ ἀνὴρ εἰς ἀπορίαν περιέστη καὶ ἡ γυνὴ περὶ ἑαυτῆς προνοεῖν βούλεται καὶ τὰ πράγματα τὰ ἑαυτῇ ὑποτεθειμένα ὑπὲρ τῆς προικὸς καὶ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς καὶ τῶνἑκτὸς τῆς προικὸς ὑπόντων πραγμάτων [=τῶν ἐξωπροίκων] διακρατῆσαι, οὐ μόνον αὐτῇ τὰ τοῦ ἀνδρὸς πράγματα διακρατούσῃ καὶ ἕνεκεν τούτων εἰς τὸ δικαστήριον καλουμένῃ τὸ τῆς ἐνστάσεως βοήθημα ἐπὶ τῷ ἐκβληθῆναι ἀπὸ τῆς ὑποθήκης τὸν δεύτερον δανειστὴν παρέχομεν, ἀλλὰ καὶ ἂν αὐτὴ κατὰ τῶν διακατόχων τῶν πραγμάτων τῶν εἰς τὸν ἴδιον ἄνδρα ἀνηκόντων περὶ τῶν αὐτῶν ὑποθηκῶν ἀγωγήν τινα κατὰ τὴν τῶν νόμων διάστιξιν κινῇ, μὴ ἀντικεῖσθαι αὐτῇ τὸν γάμον τὸν ἔτι συνεστῶτα θεσπίζομεν, ἀλλ' οὕτως αὐτὴν δύνασθαι τὰ αὐτὰ πράγματα διεκδικεῖν ἢ ἀπὸ τῶν μεταγενεστέρων δανειστῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἄλλων, οἵτινες μὴ κρείσσονα δίκαια κατὰ τοὺς νόμους ἔχειν γινώσκονται, ὡς [θὰ] ἠδύνατο, εἰ ὁ γάμος τοιούτῳ τρόπῳ διελύετο [ἦν διαλελυμένος], ᾧ τινι τῆς προικὸς καὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἡ ἀπαίτησις αὐτῇ ἁρμόζειν ἠδύνατο: οὕτως ὅμως ἵνα ἡ αὐτὴ γυνὴ μηδεμίαν ἔχῃ ἐξουσίαν τοῦ ἐκποιεῖν τὰ πράγματα ταῦτα ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῦ γάμου μεταξὺ αὐτῶν συνεστῶτος, ἀλλ' ἵνα τοῖς καρποῖς αὐτῶν πρὸς συντήρησιν ἑαυτῆς τε καὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῶν τέκνων, εἴ τινα
1 ἔχουσι, χρῆται. Τῶν δανειστῶν δῆλα δὴ τοῦ ἀνδρὸς κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ, ἐάν τινα ὕστερον τυχὸν ἐπικτήσηται, ἀκέραια τὰ δίκαια αὐτῶν ἐχόντων: αὐτῶν δὲ μάλιστα τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς μετὰ τοῦ γάμου τὴν διάλυσιν ἕνεκεν τῆς προικὸς καὶ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς κατὰ τῶν προικῴων συμβολαίων τὴν δύναμιν ἀκεραίου τοῦ ἰδίου ἑαυτῶν δικαίου ὀφειλόντων ἀπολαύειν.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 528 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ Αὐγούστου.

30. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Δημοσθένη ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐν τοῖς προικιμαίοις πράγμασιν εἴτε κινητοῖς εἴτε ἀκινήτοις εἴτε αὐτοκινήτοις, ἐὰν ὅμως σώζωνται (2), εἴτε διατετιμημένα εἴτε ἀδιατίμητά εἰσι, τὴν γυναῖκα ἐν τῇ διεκδικήσει αὐτῶν πᾶσαν ἔχειν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου προνομίαν [προτίμησιν] καὶ οὐδένα τῶν δανειστῶν τοῦ ἀνδρός, οἵτινες προγενέ-

(1) Creationis=χειροτονίας. Οὕτω καὶ κατὰ τὰ Βασιλικὰ Βιβλ. 29, 1, 115. Ἀλλὰ κατὰ τὴν γερμανικὴν μετάφρασιν Creationis=τῆς συστάσεως τῆς προικός.

(2) Si tamen extant=σωζόμενα, ἐὰν ὅμως σώζωνται. Κατὰ τὰ Βασ. Βιβλ. 29, 1 117. Ἐὰν μόνον ὑπάρχωσιν εἰσέτι ἐν τῇ φύσει, κατὰ τὴν γερμανικὴν μετάφρασιν.

στεροί εἰσιν, ἑαυτῷ βελτίονα αἰτίαν ἐν τούτοις διὰ τῆς ὑποθήκης διεκδικεῖν, ἐπειδὴ τὰ αὐτὰ πράγματα καὶ ἀπ' ἀρχῆς τῆς γυναικὸς ἦσαν καὶ φυσικῶς ἐν τῇ αὐτῆς ἔμειναν δεσποτείᾳ. Οὐδὲ γάρ, ὅτι ἐκ τῆς τῶν νόμων λεπτότητος [ἀκριβείας] μεταφορὰ τούτων ἐπὶ τὴν τοῦ ἀνδρὸς οὐσίαν δοκεῖ γεγονέναι, διὰ τοῦτο ἡ τοῦ πράγματος ἀλήθεια ἐξήλειπται ἢ συγκέχυται. Βουλόμεθα οὖν ταύτην [τὴν γυναῖκα] τὴν ἐκδικητικὴν ἀγωγὴν ὡσεὶ ἐν τοῖς τοιουτοτρόποις πράγμασιν ἰδίοις ἔχειν καὶ τὴν ὑποθηκαρίαν πάντων προγενεστέραν κεκτῆσθαι, ἵνα, εἴτε ἐκ τοῦ φυσικοῦ δικαίου τῆς αὐτῆς γυναικὸς τὰ πράγματα εἶναι νοηθῶσιν εἴτε κατὰ τὴν τῶν νόμων λεπτότητα εἰς τὴν τοῦ ἀνδρὸς περιουσίαν διεληλυθέναι, δι' ἑκατέρας ὁδοῦ εἴτε τῆς ἐκδικητικῆς εἴτε τῆς ὑποθηκαρίας πληρέστατα γένηται
2 πρόνοια περὶ αὐτῆς. Πᾶσα δὲ χρόνου παραγραφὴ (1), εἴτε διὰ τῆς χρηματικτησίας εἰσενηνεγμένη εἴτε διὰ τῆς τῶν δέκα ἢ εἴκοσιν ἐτῶν διαδρομῆς εἴτε διὰ τῆς τῶν τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐτῶν παρελεύσεως [πέρατος] εἴτε ἐξ οἱουδήποτε ἄλλου χρόνου μείζονος ἢ ἐλάσσονος εἰσηγμένη, αὐτὴ ταῖς γυναιξὶν ἀπ' ἐκείνου [τοῦ καιροῦ] ἀνταχθήσεται, ἐξ οὗ δυνήσονται τὰς ἀγωγὰς κινεῖν, τουτέστιν εὐπόρων μὲν τῶν ἀνδρῶν ὄντων ἐκ τῆς τοῦ γάμου λύσεως, ἀπόρων δ' [αὐτῶν] ὄντων, ἐξ οὗ [χρόνου] αὐτὴ ἡ ἀτυχία ἐπενεχθεῖσα αὐτοῖς φανερωθῇ, ἐπειδὴ ἤδη διὰ νόμου ἡμῶν (2) φιλανθρωπίας ἕνεκεν ὡρίσθη ὅτι καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου δύνανται αἱ γυναῖκες τὰς ἑαυτῶν ὑποθήκας ἐκγυμνάζειν κατὰ τῆς περιουσίας τῶν οὐ πάνυ εὐπορούντων ἀνδρῶν: τῆς τοῦ πλαστοῦ διαζυγίου προσποιήσεως [προσχήματος] ἐν τῇ τοιαύτῃ αἰτίᾳ, ἣν ὁ ἡμέτερος περιέβαλε νόμος, ἄρδην ἀναιρουμένης.

Ἀνεγνώσθη ἑπτάκις ἐν τῷ νέῳ συνεδρίῳ τῶν Ἰουστινιανείων ἀνακτόρων. Ἐδόθη δὲ τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

31. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁπότε τινὲς προῖκας ὑπὲρ τῶν γυναικῶν ἐδίδοσαν εἴτε μητέρες εἴτε ἄλλοι συγγενεῖς ἢ ἐξωτικοί, ὀρθῶς μὲν [νομίμως] ταύτας οἱ ἄνδρες δίχα τῆς τῶν ὑπομνημάτων παραφυλακῆς ἐλάμβανον: ὁπότε ὅμως ἡ γυνὴ ἐπηρώτα τὴν ἀπόδοσιν [πρὸς ἑαυτὴν] ἐν ὡρισμένῃ περιπτώσει καὶ ἡ τοιαύτη τυχηρὰ περίπτωσις ἐπήρχετο, ἡ γυνὴ αὐτὴ ἄτε δὴ οὐ γενομένης ὑπ' αὐτῶν δωρεᾶς διὰ τοῦτο, ὅτι τὰ ὑπομνήματα [ἔγγραφα] ἔλειπον, ἀνάγκην εἶχεν τὰς ἀγωγὰς τῆς τοιαύτης περιπτώσεως εἰς ἐκεῖνον, ὅστις τὴν προῖκα ἔδωκεν, δι' ἐκχωρήσεως μεταφέρειν ἢ αὐτὰ τὰ πράγματα ἀποδιδόναι: καὶ οὕτω τυχὸν μετὰ μακρὰν διαδρομὴν πολυετοῦς γάμου καὶ μετὰ γέννησιν ἴσως παίδων εὑρίσκετο
1 ἄπροικος ἡ ἀτυχὴς γυνή. Θεσπίζομεν ὅθεν ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις θέμασι μηδενὸς ὑπομνήματος τὸ πρᾶγμα χρήζειν, ἀλλὰ ἐκ παντὸς προσώπου ἐγκύρους εἶναι τὰς τοιαύτας δωρεὰς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὴν τὴν ἑαυτῆς προῖκα ἔχειν, ὁπόταν ἡ τυχηρὰ περίπτωσις αὐτῇ τοῦτο τὸ κέρδος περιποιήσῃ, καὶ σταθερῶς τοῦτο παρ' αὐτῇ παραμένειν, εἰμὴ αὐτός, ὅστις ἀπ' ἀρχῆς τὴν προῖκα ἐπέδωκεν, ἑαυτῷ δίδοσθαι τὴν τοιαύτην περίπτωσιν [τῆς ἀποδόσεως] ἐπηρώτησε: διότι τότε, ὁπότε οὐδ' ἀπ' ἀρχῆς ὑπόνοιά τις τέκνων συντρέχει,

(1) Omnis autem temporalis exceptio=Πᾶσα δὲ χρόνου παραγραφὴ κατὰ τὰ Βασ βιβλ. 29, 1, 117.—Πᾶσα δὲ ἀπὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου ἀπορρέουσα ἔνστασις κατὰ τὴν γερμανικὴν μετάφρασιν. (2) Νόμος 29 τοῦ παρόντος τίτλου.

ἀλλ' ἑαυτῷ τὸ πᾶν πρᾶγμα [ἀποδοθῆναι] ἐκεῖνος, ὅστις τὴν προῖκα ἐπέδωκε, συνωμολόγησεν,τοιαύτη τις ζήτη-
2 σις χώραν ἔχειν οὐ δύναται. Ἀλλ' ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις θέμασιν, ἐν οἷς αὐτὸς οὐκ ἐπηρώτησε, τῆς ἑαυτῆς ὀλίψεως ἡ γυνὴ ταύτην τὴν ἰδίαν ἐχέτω παραμυθίαν διὰ τῆς περὶ τῆς προικὸς
3 (1) ἀγωγῆς. Καὶ ὁμοίῳ τρόπῳ, ἐάν τις τῶν ἐξωτικῶν (τοὐτέστιν ὅστις ἐκεῖνον, ὑπὲρ οὗ δίδωσιν, οὐκ ἔχει ἐν τῇ ἐξουσίᾳ) ὑπὲρ ἄλλου πρὸ γάμου δωρεὰν τῇ μελλούσῃ γαμεῖσθαι γυναικὶ ἔδωκε καὶ τὰ ἀναγκαῖα ὑπομνήματα ἐποίησεν,ὁπόταν ὑπερβαίνῃ τὸ νόμιμον ποσὸν ἡ δωρεά, ἢ [ὁπόταν] μὴ ᾖ ἀφῃλιξ ἡ μέλλουσα γαμεῖσθαι οἰκοδέσποινα, μὴ μόνον [ὡς] πρὸς ταύτην, πρὸς ἣν δίδοται ἡ πρὸ γάμου δωρεά, τὰ ὑπομνήματα τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐχέτωσαν ἰσχύν, ἀλλὰ καὶ [ὡς] πρὸς ἐκεῖνον, ὑπὲρ οὗ ἔδωκεν, ἵνα, ἐὰν κέρδος τι αὐτῷ ἐκ τῶν προικῴων συμφώνων προσηύξησε, μὴ προσχωρῇ τοῦτο τῷ δωρητῇ, ἀλλ' ἵνα εἰς ἴδιον ὄφελος τὸ κέρδος τοῦτο ὁ ἀνὴρ στρέφῃ καὶ σταθερὸν καὶ ἀμετάκλητον ἔχῃ, εἰ μὴ ὁ δωρητὴς καὶ ἐνταῦθα ἑαυτῷ ἀποδοθῆναι τὴν τοιαύτην περίπτωσιν ἐπηρώτησεν, ἵνα μὴ καὶ ἐν τῷ προειρημένῳ θέματι ὅμοιον τῷ προτέρῳ ἐλάττωμα ἀναφύη-
4 ται. Εἰ δ' ὅμως ἐλάσσων ἐστὶν ἡ ποσότης ἢ τὸ πρᾶγμα οὕτως ἐγένετο, ἵνα τῶν ὑπομνημάτων ἐκ παντὸς μέρους μηδεμία ᾖ ὠφέλεια, καὶ τότε ἡ δωρεὰ πρὸς ἑκάτερον πρόσωπον ἰσχυέτω καὶ ὁ ἀνὴρ τὴν περίπτωσιν ἀποκερδαινέτω, εἰμὴ καὶ ἐνταῦθα ὁ δωρητὴς ἐπηρώτησε ταύτην [τὴν περίπτω-
5 (2) σιν τῆς ἀποδόσεως]. Πρὸς τούτοις θεσπίζομεν, εἴ τις εἰς προῖκα ἢ κτήματα ἢ ῥητὴν πρόσοδον ἢ οἶκον ἢ ἄρτους πολιτικοὺς ὡμολόγησεν ἢ ἐπηγγείλατο, ἐὰν ἐκ τοῦ καιροῦ τοῦ γάμου διετία παρῆλθε, παραχρῆμα τῶν προσόδων ἢ τῶν ἐνοικίων οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ πολιτικοῦ ἄρτου τὸ κέρδος αὐτὸν παρέχειν, εἰ καὶ μηδέπω τὰ πρωτότυπα [κύρια] πράγματα παρεδόθησαν : καὶ ἂν πᾶσα ἡ προῖξ ἐν χρυσῷ ἐστιν, ὁμοίως μετὰ τὴν διετίαν τόκους ἄχρι τοῦ τρίτου μέρους τῆς ἑκατοστῆς
6 παρέχεσθαι. Εἰ δὲ ἄλλα πράγματα πλὴν ἀκινήτων ἢ χρυσοῦ εἰσὶν ἐν προικί, εἴτε ἐν ἀργύρῳ εἴτε ἐν γυναικείοις κοσμήμασιν εἴτε ἐν ἐσθῆτι εἴτε ἐν ἄλλοις οἱοισδήποτε, εἰ μὲν διατετιμημένα εἰσί, [θεσπίζομεν] ὁμοίῳ τρόπῳ μετὰ τὴν διετίαν καὶ τούτων τόκους ἀπὸ τῆς τρίτης ἑκατοστῆς τρέχειν : τῆς διατιμήσεως αὐτῶν, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο σαφέστερον φανερῶσαι χρή, ἐκείνης νοουμένης, ἥτις ὑπὲρ ἑκάστου εἴδους ἐγένετο εἴτε ὑπὲρ ἑκάστου γένους τῶν προικιμαίων εἰδῶν, τοὐτέστιν ὑπὲρ ἀργύρου ἢ ὑπὲρ κοσμημάτων ἢ ὑπὲρ ἐσθῆτος καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν καὶ μὴ ὀφείλειν ἀναμεῖναι μετὰ τὰς καθ'ἕκαστον διατιμήσεις μίαν ὁμάδα πάσης τῆς ψήφου, ὅπερ πάνυ λεπτὸν καὶ διὰ τὴν ἄγαν λεπτότητα ὀλέθριόν ἐστιν.
7 Ἐὰν δὲ μηδαμῶς τὰ κινητὰ πράγματα διετιμήθησαν, ἐκεῖνα μετὰ τὴν διετίαν παραφυλάττεσθαι, ἅπερ οἱ νόμοι μετὰ τὴν κάταρξιν τῆς δίκης περὶ
8 πάντων τῶν τοιούτων πραγμάτων ὁρίζουσιν. Εἰ δὲ τὰ πράγματα μεμιγμένα εἰσί,καὶ ἐν μέρει μὲν ἐν χρυσῷ,ἐν μέρει δ' ἐν ἄλλοις πράγμασι κινητοῖς ἢ ἀκινήτοις, κατὰ τὴν ἤδη γενομένην διάκρισιν [διαίρεσιν, προαίρεσιν] τὰ πάντα προβαίνειν. Ἐξουσίας μηδαμῶς ἀρνουμένης τῷ ἀνδρί, ὁπόταν βουληθῇ, τὴν προῖκα ἀπαιτῆσαι, ἵνα μὴ ἐκεῖνος, ὅστις χρεωστεῖ, νομίσῃ ἐξουσίαν εἶναι ἑαυτῷ τὰς προσόδους ἢ τὰ ἐνοίκια ἢ τοὺς τόκους ἢ τὰς ἄλλας προσαυξήσεις καταβάλλοντι τὴν τῆς προικὸς κατα-

βολὴν ὑπερτίθεσθαι : ἀλλ' εἴτε πρὸ τῆς διετίας εἴτε ὕστερον βουληθῇ τὸ μέρος τοῦ ἀνδρὸς τὴν προῖκα ἀπαιτῆσαι, δυνάσθω καὶ κατὰ τοὺς νόμους ταύτην ἀπαιτεῖν.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 530 μετὰ τὴν ὑπατείαν τοῦ Λαμπαδίου καὶ τοῦ Ὁρέστου.

13 (1)

Περὶ τῆς περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς [rei uxoriae] ἀγωγῆς(2) εἰς τὴν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴν μεταχεομένης [συγχωνευομένης]καὶ περὶ τῆς φύσεως τῆς ταῖς προιξὶ παρεχομένης.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς τὸν λαὸν τῆς πόλεως Κωνσταντινουπόλεως καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐπαρχεώτας.* Πρᾶγμα ἐν τῷ παρόντι οὐκ ἐλάχιστον διεξερχόμεθα, ἀλλ' ἐν παντὶ σχεδὸν τῷ σώματι τοῦ δικαίου ἐκκεχυμένον, τὸ μὲν περὶ τῆς περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς [rei uxoriae] ἀγωγῆς, τὸ δὲ καὶ περὶ τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως, τὰς κοινωνίας αὐτῶν καὶ τὰς διαφορὰς ἀναιροῦντες καὶ εἰς μίαν ὁδὸν τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῆς ὅλον τὸ τῆς ἀναλήψεως τῆς προικὸς [rei uxoriae] δίκαιον, ὅπερ ἄξιον εἶναι ἰσχύειν κρίνομεν, συγ-
1 κλείοντες. Τῆς περὶ ἀναλήψεως ὀθεν τῆς προικὸς ἀγωγῆς [rei uxoriae] ἀναιρουμένης, θεσπίζομεν πάσας τὰς προῖκας διὰ τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῆς ἀπαιτεῖσθαι, εἴτε γέγραπται ἐπερώτησις εἴτε μή, ἵνα νοῆται αὐτῷ τῷ πράγματι ἐπακολουθήσασα ἡ ἐπερώτησις. Καὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ, κἂν ἀχρήστως [ἀκύρως] γέγονεν ἡ ἐπερώτησις : διότι βοηθεῖσθαι μᾶλλον αὐτὴν ἢ ἀφανίζεσθαι προσήκει. Διότι ἐάν, ὅτε μία ἐν τῷ ἐγγράφῳ ἐπερώτησις ἰσχυρὰ εὕρηται, καὶ ταῖς ἄλλαις ἀχρήστοις τὴν ἰδίαν γινώσκεται παρέχειν ἰσχύν, ἵνα τί μὴ ἐκ τοῦ ἡμετέρου νόμου ταῖς τοιαύταις ἐπερωτήσεσι δύναμις προστίθηται νόμιμος ; Διότι ἀκόλουθόν ἐστιν ἡμῖν, οἵτινες θεσπίζομεν, ἵνα καὶ ὅπου ὑποβεβλημένη ἐπερώτησις οὐκ ἐστιν,νοῆται αὕτη προσληφθεῖσα, πολλῷ μᾶλλον προσέτι,εἰ καὶ ἄχρηστός ἐστιν, ἰσχυρὰν
16 ταύτην γίνεσθαι. Καὶ ἵνα πληρέστερον ταῖς προιξὶ βοήθεια γένηται, ὃν τρόπον ἐν τῇ διοικήσει τῶν ὀρφανικῶν πραγμάτων καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις τοῦ δικαίου μέλεσι σιωπηρὰς ὑποθήκας ἐνυπάρχειν δεχόμεθα, οὕτω καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀγωγῇ δίδομεν ἐξ ἑκατέρου μέρους ὑποθήκην, εἴτε ἐκ τοῦ μέρους τοῦ ἀνδρὸς περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς προικὸς εἴτε ἐκ τοῦ μέρους τῆς γυναικὸς ὑπὲρ αὐτῆς τῆς δοτέας προικὸς ἢ τῶν προικιμαίων πραγμάτων ἐκνικωμένων, εἴτε αὐτὰ τὰ πρωτότυπα [κύρια] πρόσωπα τὰς προῖκας ἔδωκαν ἢ ἐπηγγέλθησαν [ὑπέσχοντο] ἢ ἐδέξαντο, εἴτε ἄλλα ὑπὲρ αὐτῶν πρόσωπα, καὶ ἡ προῖξ εἴτε πατρικὴ εἴτε ἀπροσπόριστός ἐστι κατὰ τὴν τοῦ πα-
1γ λαιοῦ δικαίου ὀνομασίαν. Διότι οὕτω καὶ ἡ ἀπειρία τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ ἀγροικία οὐδὲν αὐτοῖς δύναται παρασχεῖν πρόκριμα, ὁπότε ἡμεῖς ἐκείνοις καὶ ἀγνοοῦσι καὶ μὴ ἐπισταμένοις ἐν τούτῳ τῷ θέματι τὴν ἡμετέραν εἰσηγάγομεν πρόνοιαν. Εἰ γὰρ καὶ αἱ ἐπερωτήσεις καὶ αἱ ὑποθῆκαι ἐνυπάρχειν ταῖς προιξὶ νοοῦνται καὶ αἱ ἄχρηστοι ἐπερωτήσεις διορθοῦνται, οὕτω τοῦ

(1) Βασ. 29, 1, 119.—(2) Actio rei uxoriae=ἡ περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγὴ κατὰ τὸν ἐν Βασιλ. αὐτόθι ὅρον.

λοιποῦ ἡ αἰτία εὑρεθήσεται ἰσχυρὰ καὶ τελεία, ὡσανεὶ πάντων τῶν προικιμαίων συμβολαίων ἐκ τῶν ἐμπειροτάτων τοῦ 1δ νόμου [ἀνδρῶν] γιγνομένων. Καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ ἡμᾶς ταῦτα θεσπίζειν ἐν ἐκείναις μόνον ταῖς προιξίν, ὅσαι ἐγγράφοις ἐλήφθησαν : διότι οὐδὲν κωλύει, κἂν ἀγράφως ἡ προὶξ ᾖ δίδοται ἢ ἐπαγγέλλεται ἢ λαμβάνεται, ὁμοίῳ τρόπῳ νοεῖσθαι γενομένην τὴν ἐπερώτησιν καὶ τὴν ὑποθήκην ἐξ ἑκατέρου μέρους, ὡσεὶ ἐγέγραπτο. Καὶ ἡ μὲν φύσις τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῆς αὕτη νοηθήσεται, τῆς περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγῆς [re uxo-
2 ria] ἐφεξῆς ἀργούσης. Ἀλλὰ εἰ καὶ οὐκ ἀγνοοῦμεν τὴν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴν τῷ αὐστηρῷ δικαίῳ ὠχυρῶσθαι καὶ οὐκ ἀπὸ τῆς καλῆς πίστεως ἀπορρέειν, ὅμως, ἐπειδὴ νέαν φύσιν ἡ περὶ τῆς προικὸς ἐπερώτησις ἑαυτῇ προσλαμβάνει, προστεθήσεται αὐτῇ ἀπὸ τῆς φύσεως τῆς περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγῆς [rei uxoriae] καὶ τῆς καλῆς πίστεως τὸ 2α εὐεργέτημα. Καὶ πάντα μὲν τὰ ἀποτελέσματα, ἅπερ ἡ προὶξ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἔχει, παραμενέτω κατὰ τὴν φύσιν αὐτῆς ἐκγυμνάζουσα : εἰ δ' ὅμως τι κάλλιστον ἐκ τῆς περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς [rei uxoriae] ἀγωγῆς εὑρίσκομεν, τοῦτο ἐν τῷ παρόντι εἰδικῶς αὐτῇ [τῇ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως] προστίθεμεν, ἵνα καὶ νέα ᾖ αὕτη ἡ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγή, ἣν συνεθέσαμεν,καὶ οὐ μόνον ἰδία, ἀλλὰ καὶ τῷ τῆς ἀρχαίας ἀγωγῆς
3 κάλλει διακεκοσμημένη. Πρῶτον οὖν τί ἐστι φυσικὸν τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῆς ἐκτεθήτω, καὶ οὕτω, εἴ τι προσεπῆλθεν ἐκ τῆς περὶ τῆς περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγῆς [rei 3α uxoriae], προστεθήτω. Ἰστέον ὅθεν ὅτι τὸ τοῦ πραίτωρος διάταγμα, ὅπερ περὶ τοῦ ἑτέρου [de alter utro] εἰσήχθη, ἐν τῇ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῇ ἀργεῖ, ἵνα ἡ γαμετὴ καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς καταλειφθέντα λαμβάνῃ καὶ τὴν προῖκα ἀνακτᾶται, εἰ μὴ εἰδικῶς ἀντὶ τῆς προικὸς ὁ ἀνὴρ κατέλιπεν αὐτῇ ταῦτα, ἐπειδὴ φανερώτατόν ἐστι τὸν διαθέτην, ὅστις τοῦτο οὐ προσέθηκε,βουληθῆναι ταύτην ἑκά-
4 τερον [ἀμφότερα] λαμβάνειν. Μενέτω δὲ ἀκέραιον [ἀδιάφθορον] τὸ δίκαιον τῆς εἰς τοὺς κληρονόμους παραπομπῆς τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῆς καὶ δίχα ὑπερθέσεως [ἐκ μέρους τοῦ ἀνδρὸς περὶ τὴν τῆς προικὸς
5 ἀπόδοσιν]. Σιγάτω δ' ἐν ταύτῃ ἡ τῶν παρακατασχέσεων φλυαρία. Διότι τίς ἐστι χρεία εἰσαγαγεῖν τὴν ἕνεκεν τῶν ἠθῶν παρακατάσχεσιν, ἄλλου βοηθήματος ἐκ τῶν διατάξεων εἰσαχθέντος;
5α Ἢ ἐκ τίνος αἰτίας ἡ ἕνεκεν τῶν δωρηθέντων πραγμάτων παρακατάσχεσις εἰσαχθήσεται,ὁπότε ὑπάρχει τῷ δωρητῇ ἐξουσία ἵνα διὰ τῆς εὐθείας ἐκδικητικῆς ἀγωγῆς ἢ διὰ τῆς ὠφελίμου ἢ διὰ τῆς ἀπαιτήσεως ἐπικουρήσῃ [θεραπεύσῃ] τῷ ἑαυτοῦ δικαίῳ ;
5δ Ἀλλ' οὐδ' ἕνεκα τῶν ἀφαιρεθέντων [κλαπέντων] πραγμάτων ἐστὶν ἀναγκαία ἡ παρακατάσχεσις, διότι πᾶσι τοῖς ἀνδράσιν ἀναπετάννυται τὸ τῶν ἀφαιρεθέντων πραγμάτων δικα-
5γ στήριον. Ἀργείτω δὲ καὶ ἡ διὰ τοὺς παῖδας παρακατάσχεσις, διότι αὐτὸ τὸ φυσικὸν κέντρον [αἴσθημα] τοὺς γονεῖς εἰς τὴν τῶν ἑαυτῶν παίδων
5δ ἀνατροφὴν προτρέπει. [Σκοποῦμεν δὲ διὰ τῆς καταργήσεως τῶν παρακατασχέσεων ἵνα τοῦτο προλάβωμεν] (1) Ὅπως μὴ οἱ ἄνδρες ποικίλον γέ-

(1) Προσθήκη ἐκ τῆς γερμαν. μεταφράσεως.

νος πταίσματος κατὰ τῶν γυναικῶν ἐπινοῶσιν, ἵνα δύνωνται τῇ τοιαύτῃ παρακατασχέσει κατ' αὐτῶν χρῆσθαι, ἐπειδὴ ἤδη καὶ διὰ τῶν αὐτοκρατορικῶν διατάξεων τεθέσπισται, ἂν πταίσματι τῆς γυναικὸς λυθῇ ὁ γάμος, τί
5ε δέον γίγνεσθαι. Ἀλλ' οὐδ' ἕνεκεν τῶν δαπανῶν τῶν εἰς τὰ πράγματα τῆς προικὸς γενομένων ἡ παρακατάσχεσις πάνυ εἶναι προσήκουσα δοκεῖ ἡμῖν. Διότι, ὁπότε αἱ μὲν ἀναγκαῖαι δαπάναι τὰς τῆς προικὸς μειοῦσι ποσότητας, αἱ δ' ἐπωφελεῖς δαπάναι οὐκ ἄλλως ἐν τῇ περὶ τῆς προικὸς ἀγωγῇ παρεκρατοῦντο εἰ μὴ ἀπὸ τῆς βουλήσεως τῆς γυναικὸς [εἰ μὴ ἀπὸ γνώμης τῆς γυναικὸς γενόμεναι], οὐκ ἄπεστι τοῦ πράγματος ἵνα, εἰ μὲν ἡ βούλησις τῆς γυναικὸς παρεμβαίνει [παρεντίθεται], ἐκ τῆς ἐντολῆς ἀγωγὴ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐθεντίας τῷ ἀνδρὶ κατὰ τῆς συζύγου παρασχεθῇ, ὅπως δυνηθῇ διὰ ταύτης τὸ ὠφελίμως δαπανηθὲν παραφυλαχθῆναι : ἢ ἂν μὴ παρεμβαίνῃ ἡ τῆς γυναικὸς βούλησις, ὠφελίμως ὅμως τὸ πρᾶγμα διῳκήθη [ἐπράχθη], ἡ τῶν διοικηθέντων πραγμάτων ἀγωγὴ κατ'
5ς αὐτῆς ἀρκεῖ. Εἰ δὲ πολυτελεῖς [πρὸς τέρψιν] εἰσιν, εἰ καὶ τῇ βουλήσει αὐτῆς δαπανηθεῖσαι, ἡ ἀφαίρεσις τοῦ ἔργου, ὅπερ ἐποίησεν, δίχα βλάβης ὅμως τῆς προτέρας ὄψεως, τῷ ἀνδρὶ καταλειφθήσεται, ἵνα πασῶν τῶν παρακατασχέσεων εὔλυτος [εὐχερὴς] ᾖ ἡ ζήτησις καὶ ἡ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴ ἀξίως κατὰ τὴν φύσιν αὐτῆς μηδεμίαν δέχηται παρακατάσχεσιν.
6 Κἀκείνου δ' ἀναμφιβόλως ἐν τῇ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῇ παραφυλαττομένου, ἵνα, ἂν ἡ γυνὴ τελευτήσῃ συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἡ προὶξ μὴ εἰς
6α κέρδος τοῦ ἀνδρὸς προσχωρῇ εἰ μὴ ἔκ τινων συμφώνων, ἀλλ' ἵνα εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς γυναικὸς ἡ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴ κατὰ τὴν φύσιν αὐτῆς παραπέμπηται, εἴτε ἐξεφωνήθη [ἡ ἐπερώτησις] εἴτε ἐκ τούτου τοῦ νό-
7 μου ἐνυπάρχειν νοεῖται. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ τῆς προικὸς ἀπαιτήσει [ἐπὶ ἀποδόσει αὐτῆς] ἡ μὲν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴ φυσικῶς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς προικὸς ἀπὸ μέρους τοῦ ἀνδρὸς τῇ γαμετῇ παραχρῆμα καὶ εἰς ὁλόκληρον γίγνεσθαι ἐκέλευεν, ἡ δὲ περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς [rei uxoriae] ἀγωγὴ ἐπὶ τῶν σταθμωμένων, ἀριθμουμένων ἢ μετρουμένων εἰς προθεσμίαν ἐνιαυσίαν, διετῆ, τριετῆ τὴν ἀπαίτησιν ἐπηγγέλλετο, καὶ οὐχὶ εἰς ὁλόκληρον, ἀλλ' ὅσον ὁ ἀνὴρ ποιῆσαι δύναται, εἰ μὴ δόλῳ κακῷ τὴν ἑαυτοῦ ἐμείωσε περιουσίαν, ἐν τούτῳ τῷ μέρει νέαν [τραχεῖαν] μορφὴν τῇ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως δίδομεν ἀγωγῇ, ἵνα, ἂν ὁ γάμος διαλυθῇ οὐδενὸς ὑπάρχοντος συμφώνου, εἰς τοσοῦτον μόνον ὁ ἀνὴρ καταδικάζηται, εἰς ὅσον ποιεῖν δύναται, ἐπειδὴ τοῦτο δικαιότατόν ἐστι καὶ τῷ ἀνδρικῷ σεβασμῷ ἐποφειλόμενον, εἰ μὴ δόλῳ κακῷ ἀνεστράφη : ἀσφαλείας δῆλα δὴ ὑπ' αὐτοῦ ἐκτιθεμένης [παρεχομένης], ὅτι, ἂν εἰς βελτίονα τύχην περιέλθῃ, καὶ ὅπερ ἔλασσον κατέβαλε, τοῦτο ἀποκαθιστάναι σπουδάσει.
7α Ἡ δὲ τῆς προικὸς ἀπαίτησις τελεσθήσεται οὐχὶ εἰς προθεσμίαν ἐνιαυσίαν, διετῆ, τριετῆ, ἀλλὰ πάντως εἴσω ἔτους ἐπὶ τῶν κινητῶν πραγμάτων ἢ τῶν αὐτοκινήτων ἢ τῶν ἀσωμάτων : τῶν λοιπῶν δῆλα δὴ πραγμάτων, ἅτινα τῷ ἐδάφει συνέχονται, παραχρῆμα ἀποκαταστατέων, τοῦθ' ὅπερ κοινὸν ἑκατέ-
7β ρας ἦν ἀγωγῆς. Ἐὰν δ' ὅμως ὑπερτίθηται τὰ κινητὰ πράγματα ἢ τὰ αὐτοκίνητα ἢ τὰ ἀσώματα μετὰ τὸν ἐνιαύσιον χρόνον ἀποκαθιστᾷν ἢ τὰ λοιπὰ πράγματα εὐθὺς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, πρὸς δὲ καὶ τοὺς τόκους

τῆς διατιμήσεως πάντων τῶν πραγμάτων, ἅτινα ἔξω τῶν ἀκινήτων εἰσίν, ἄχρι τρίτου μέρους τῆς ἑκατοστῆς ἀπὸ τῆς καλῆς πίστεως εἰσακτέους ὁ ἀνὴρ παρεχέτω : τῶν καρπῶν δηλονότι τῶν ἀκινήτων πραγμάτων πρὸς τὸ μέρος τῆς γυναικὸς ἐκ τοῦ χρόνου τῆς τοῦ γάμου διαλύσεως παρασχετέων, ὁμοίῳ δὲ τρόπῳ τῶν ἐνοικίων ἢ τῶν ναύλων τῶν νεῶν εἴτε τῶν ὑποζυγίων ἢ τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν δούλων ἢ τοῦ κέρδους τῶν πολιτικῶν ἄρτων καὶ τῶν ἄλλων, ἅπερ τούτοις ὅμοιά εἰσι, πρὸς τὸ μέρος τῆς γυναικὸς ἀποκαταστατέων. 8 Καὶ ἐν τῷ ἑπομένῳ οὖν κεφαλαίῳ χρησάσθω τῇ ἑαυτῆς φύσει ἡ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγή, ἵνα, ἂν ἡ γυνὴ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς κληρονόμος ἐγκατασταθῇ καὶ ὁ τοῦ Φαλκιδίου νόμου λόγος ἀνακύψῃ,καὶ τὸ τῆς προικὸς χρέος συγχωρῆται αὐτῇ, ὥσπερ καὶ τὰ λοιπὰ χρέη ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, ὑφαιρεῖν καὶ οὕτω τὸ τέταρτον μέρος 9 καταφέρειν. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴ ἐν τούτοις τοῖς θέμασιν, ἅτινα ἀπηριθμήσαμεν, ἰδίαν ἔχει τὴν φύσιν, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐν τῇ ἑπομένῃ ἐρεύνῃ ἐκεῖνα ἐκτιθέναι, ἅτινα ἢ κοινά εἰσιν ἑκατέρας ἀγωγῆς, ἅπερ εἰς μόνην τὴν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴν συναχθῆναι χρή, ἢ ἴδια μὲν τῆς περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγῆς [rei uxoriae], ἐκεῖθεν δὲ [ἐξ αὐτῆς δὲ] τῇ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀ- 9α γωγῇ παρασχετέα. Ὅθεν οἱ τοκετοὶ τῶν προικιμαίων δουλίδων, τοὐτέστιν ὅσαι διατετιμημέναι οὐκ εἰσι, καὶ ὅσα οἱ προικιμαῖοι δοῦλοι ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας εἰμὴ ἐκ πράγματος τοῦ ἀνδρὸς ἢ ἢ ἀπὸ ἐργασιῶν ἑαυτῶν προσεκτήσαντο, πρὸς τὴν γυναῖκα ἀνήκειν ἑκατέρα 9β ἀγωγὴ ὁμοίως ἠβουλήθη. Αἱ δὲ γοναὶ τῶν ἀλόγων [ὑποζυγίων] καὶ πάνθ' ὅσα καρπῶν ὀνόματι περιέχονται εἰς κέρδος τοῦ ἀνδρὸς ἀνηκέτωσαν κατὰ τὸν τοῦ γάμου χρόνον, εἴτε διατετιμημένα εἴτε ἀδιατίμητά εἰσιν. 9γ Ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐσχάτου ἔτους, ἐν ᾧ ὁ γάμος διαλύεται, τοὺς καρποὺς κατὰ τὴν ἀναλογοῦσαν τοῦ χρόνου μοῖραν ὀφείλειν ἑκατέρῳ μέρει ἀφορίζεσθαι, κοινὸν ἑκατέρας ἀγωγῆς ἐστιν, ἐν τοῖς ἀδιατιμήτοις δηλονότι πράγμασιν. Διότι τῶν διατετιμημένων πραγμάτων ὁ ἀνὴρ ὡσανεὶ ἀγοραστὴς καὶ τὸ κέρδος αἰσθανέσθω [ἐχέτω] καὶ τὴν ζημίαν ὑπεισερχέσθω καὶ τὸν κίνδυνον ἀ- 10 ναμενέτω. Ἀσφαλείας δηλονότι τῆς διεκδικήσεως [ἀποζημιώσεως ὑπερασπίσεως τῶν συγκληρονόμων] ἐν τῷ θέματι, ἐν ᾧ τὴν προῖκα τῆς ἑαυτοῦ γαμετῆς ἢ νύμφης ἐν τῷ διαιροῦντι τὸν κλῆρον δικαστηρίῳ ὡς ἐξαίρετον ὁ υἱὸς τοῦ τελευτήσαντος ἀφαιρεῖ, κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῆς τοῖς συγκληρονόμοις αὐ- 11 τοῦ παρασχετέας. Σκοπήσωμεν τοίνυν, ἐκ ποίας προσθήκης αὐτῇ ἐκ τῆς περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγῆς [rei uxoriae] προσχωρούσης τυπῶσαι πρέπον ἐστὶ τὴν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγήν. Καὶ ἐπειδὴ δικαίου φανεροῦ καὶ ἀναμφιβόλου ἐστίν, ἐὰν ὁ γονεύς ὁ διὰ τοῦ ἄρρενος γένους ἀνιὼν προικὸς ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ἢ τῆς ἐγγόνης παρασχεθείσης χειραφετήσῃ ταύτην ἢ αὐτὸς τελευτήσῃ, διὰ τῆς περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγῆς [rei uxoriae] τὴν προῖκα παντὶ τρόπῳ εἰς τὴν γυναῖκα ἀνήκειν, κἂν ἀπόκληρος γένηται (ὅπερ οὐκ ἦν ἐν τῇ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῇ : διότι ἐκεῖ ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἀγωγαί εἰς πάντας τοὺς κληρονόμους διῃρεῖτο ἡ ἀγωγή', δικαιότατον ἔδοξεν ἡμῖν καὶ ἐν τῇ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῇ τὴν γυναῖκα τὴν προῖκα αὐτῆς ὡς ἐξαίρετον λαμβάνειν, κἂν χειράφετος ἢ ἀπόκληρος ἢ μετ' ἄλλων κληρονόμων γε- 12 γραμμένη. Τούτου δ' ὑφ' ἡμῶν προσδεχθέντος [προσταχθέντος] καὶ ἄλλα πολλὰ θέματα φανερὰν λαμβάνουσιν ἔκβασιν, ὁπότε ἡ προῖξ δύναται καὶ τὴν περὶ ἀστόργου [διαθήκης] ἀγωγὴν ἀποκλεῖσαι, μάλιστα δ' ἐὰν ἀρκῇ εἰς τὸ τέταρτον, καὶ εἰς συνεισφορὰν ἐνεχθῆναι, ἂν ἀδιάθετος ὁ δεσπότης τῆς οἰκογενείας ἐτελεύτησε,καὶ διαθήκης γενομένης,ὁπόταν τοῦτο ὁ διαθέτης εἶπεν. Ἅτινα πάντα ἡ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴ ἀπὸ τῆς περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγῆς [rei uxoriae] προσ- 13 λαμβάνει. Προστίθεται δ' αὐτῇ καὶ ἄλλο θέμα ἀπὸ τῆς περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγῆς. Διότι, εἴ ποτε ἐξωτικὸς προῖκα ἐδίδου οὐδεμιᾶς ἐπερωτήσεως ἢ συμφώνου περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως [ἀποδόσεως] αὐτῆς εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ γενομένου, οἱοσδήποτε οὗτος ἦν, ἡ γυνὴ εἶχε τὴν περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγὴν [rei uxoriae] : ὅπερ πρότερον ἐν τῇ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῇ οὐκ ἦν. Ἐπερωτήσεως ὅμως ἢ συμφώνου παρεντεθέντος ὁ ἐπερωτήσας ἢ ἐκεῖνος, ὅστις συνεφώνει, εἶχεν ἢ τὴν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴν ἢ τὴν τῶν προγεγραμμένων συμφώνων πολιτικὴν ἀ- 13α γωγήν. Ἐν τῷ παρόντι ὅμως οὐχ οὕτως εἶναι βουλόμεθα, ἀλλ' ἐὰν μὴ εἰδικῶς ὁ ἐξωτικὸς διδοὺς τὴν προῖκα εἰς τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον τὴν προῖκα ἐπηρώτησεν ἢ σύμφωνον ἐποίησε, τότε προληφθήσεται ἡ γυνὴ αὐτὴ τὴν ἐπερώτησιν ποιήσασθαι, ἵνα αὐτῇ ἡ προῖξ ἐκ τοῦ τοιούτου θέματος 13β προσχωρήσῃ. Διότι οὐδ' ἐν τούτῳ τῷ θέματι βουλόμεθα δοκεῖν τὸν ἐξωτικὸν σιωπηρὰν ἐπερώτησιν ποιήσα σθαι, ἵνα μὴ ὅπερ ὑπὲρ τῶν γυναικῶν εἰσηγάγομεν, τοῦτο κατὰ τῶν γυναικῶν στραφῇ. Πολλῷ δὲ μᾶλλον ἐν ταῖς

τοιαύταις προιξίν, αἵτινες ὑπὸ τῶν ἐξωτικῶν δίδονται ἢ ἐπαγγέλλονται, αὐτὴ ἡ γυνὴ δόξει ποιήσασθαι σιωπηρὰν ἐπερώτησιν, εἰ μὴ ῥητῶς ὁ ἐξωτικὸς ἑαυτῷ τὴν προῖκα ἀποδοθῆναι συνεφώνησεν ἢ ἐπηρώτησεν, ἐπειδὴ ὁ ἐξωτικὸς μὴ ἐπερωτῶν δοκεῖ δωρήσασθαι μᾶλλον τῇ γυναικὶ ἢ δίκαιόν τι 13γ ἑαυτῷ φυλάξαι. Ἐξωτικὸν δὲ νοοῦμεν πάντα πλὴν τοῦ γονέως, τοῦ διὰ τοῦ ἄρρενος γένους ἀνιόντος καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τὸ προικιζόμενον πρόσωπον ἔχοντος : διότι τῷ ἄρρενι ἀνιόντι δωρούμεθα τὴν σιωπηρὰν ἐκ τῆς ἐπε- 14 ρωτήσεως ἀγωγήν. Καὶ τοῦτο δ' ἐκ τῆς περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγῆς ὁμοίῳ τρόπῳ τῇ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῇ παρασχετέον ἐστίν. Διότι, εἴ ποτε μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἡ προῖξ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀπῃτεῖτο, εἰ μὲν περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἦν ἡ ἀγωγή, οὐκ ἠδύνατο μόνος ὁ πατὴρ χωρὶς τῆς συναινέσεως τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ κινεῖν : καὶ εἰ μηδέπω τῆς ἀγωγῆς κινηθείσης ἀπὸ τοῦδε τοῦ φωτὸς ἀνηρπάγη [ἐτελεύτησε] καὶ εἰ ἡ δίκη προκαταρχθεῖσα ἦν, εἰς τὴν θυγατέρα ὥσπερ ἰδία περιουσία ἡ προῖξ 14α ἐπανέστρεφεν. Ὅπερ οὐκ ἦν ἐν τῇ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῇ : διότι ἐκεῖνος καὶ μόνος τὴν ἀπαίτησιν εἶχε τῆς συναινέσεως τῆς θυγατρὸς οὐκ ἀναμενομένης καί, εἰ ἐτελεύτα, εἰς τοὺς ἑαυτοῦ κληρονόμους παρέπεμπεν.Ἀλλὰ τὸ δίκαιον τῆς περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγῆς [rei uxoriae] καὶ εἰς τὴν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴν μετενεγκεῖν πάνυ φιλάνθρωπον, πάνυ εὐσεβές, πάνυ λυσιτελὲς τοῖς γάμοις 15 ἐστίν. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἰούλιος νόμος τοῦ προικιμαίου Ἰταλικοῦ ἀγροῦ τὴν ἀπαλλοτρίωσιν ἀπηγόρευε γίγνεσθαι ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς μὴ συναινούσης τῆς γυναικός, τὴν δ' ὑποθήκην [αὐτοῦ]

μηδ' ἂν συνήνει ἡ γυνή, ἠρωτήθημεν εἰ δέον τὴν τοιαύτην διάταξιν οὐ περὶ τῶν Ἰταλικῶν μόνον ἀγρῶν,ἀλλὰ ὑπὲρ 15α πάντων χώραν ἔχειν. Ἀρέσκει οὖν ἡμῖν ταύτην τὴν παραφυλακὴν οὐ μόνον ἐπὶ τῶν Ἰταλικῶν ἀγρῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπαρχιακῶν ἐπεκτείνεσθαι. Ὁπότε ὅμως ὑποθήκην καὶ ἐκ τούτου τοῦ νόμου ἐδωρησάμεθα, ἐπαρκῆ ἔχει θεραπείαν [βοήθημα] ἡ γυνή. καὶ ἂν ὁ ἀνὴρ τὸν ἀγρὸν ἀπαλλοτριώσαι βού- 156 ληθῇ. Ἀλλ' ἵνα μὴ ἀπὸ τῆς συναινέσεως τῆς γυναικὸς αἱ ὑποθῆκαι αὐτῆς μειῶνται, ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ταῖς γυναιξὶ βοηθεῖν, τούτου μόνον προστιθεμένου, ἵνα τὸν προικιμαῖον ἀγρὸν μὴ μόνον ὑποθήκης τίτλῳ διδόναι μηδὲ συναινούσης τῆς γυναικὸς ὁ ἀνὴρ δύνηται, ἀλλὰ μηδ' ἐκποιεῖν, ὅπως μὴ τῇ τῆς ἰδίας φύσεως κουφότητι εἰς αἰφνιδίαν κατε- 15γ νεχθῇ [περιστῇ] ἀπορίαν. Διότι, εἰ καὶ ὁ Ἀναστασιανὸς νόμος (1) περὶ τῶν συναινουσῶν γυναικῶν ἢ τῶν τοῦ ἰδίου δικαίου παραιτουμένων ὁμιλεῖ, ὅμως τοῦτον νοεῖσθαι χρὴ ἐπὶ τῶν τοῦ ἀνδρὸς πραγμάτων ἤτοι τῆς προικὸς μέν, διατετιμημένων ὅμως, ἐφ' ὧν ἥ τε δεσποτεία καὶ ὁ κίνδυνος τοῦ ἀνδρός ἐστιν· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀδιατιμήτου ἀγροῦ, ὅστις καὶ προικιμαῖος κυρίως καλεῖται, παραμενέτω τὸ δίκαιον ἄθικτον, ἀπὸ μὲν τοῦ Ἰουλίου νόμου ἀτελές, ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ὅμως αὐθεντίας πλῆρες καὶ ἀνὰ πάσας τὰς χώρας ἐκκεχυμένον καὶ οὐ μόνον ἐν ταῖς Ἰταλικαῖς καὶ μόνῃ τῇ ὑποθήκῃ συγκεκλεισμένον. 16 Κἀκεῖνο δὲ γενικῶς τῇ παρούσῃ προστιθέναι διατάξει ἀναγκαῖον εἶναι ὑπελάβομεν, ἵνα, εἴ τινα σύμφωνα παρενέβησαν ἢ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς προικὸς ἢ περὶ τοῦ χρόνου ἢ περὶ τῶν τόκων ἢ περὶ ἄλλης οἱασδήποτε αἰτίας, ἅτινα οὐδ' ἐναντίον τῶν νόμων οὐδ' ἐναντίον τῶν διατάξεών εἰσι, ταῦτα 16α παραφυλάσσωνται. Εἰ δ' ὅμως διαζυγίῳ ὁ γάμος διελύθη, πάντα τὰ δίκαια, ἅπερ ἐκ τοῦ Θεοδοσίου (2) ἢ τοῦ ἡμετέρου (3) νόμου ἀπορρέουσιν, ἀνακρωτηρίαστα φυλαττέσθωσαν. 16β Ὁμοίῳ δὲ τρόπῳ ἐκεῖνα, ὅσα τῷ Ἀναστασιανῷ νόμῳ (4) περὶ ἐκείνων, αἵτινες ἀγαθῇ αἰτίᾳ χωρίζονται,ἀπηρίθμηται, βέβαια καὶ ἀμείωτα παραμενέ- 16γ τωσαν. Καὶ γενικῶς ὅ,τι δήποτε ταῖς θειοτάταις διατάξεσι ἢ τοῖς βιβλίοις τῶν σοφῶν διηγόρευται, ὅπερ μὴ ἐναντίον εὑρίσκεται τούτῳ τῷ νόμῳ, καὶ τοῦτο ἐν τῇ ἰδίᾳ μενέτω ἰσχύϊ καὶ τῇ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῇ προστιθέσθω, εἰ καὶ ἐν τῇ περὶ ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγῇ [re uxoria] διε- 16δ πραγματεύθη. Ταῦτα δὲ πάντα ἐν ἐκείναις μόνον ταῖς προιξὶ χώραν ἔχειν κρίνομεν, αἵτινες μετὰ τοῦτον τὸν νόμον ἐδόθησαν ἢ ἐπηγγέλθησαν ἢ καὶ ἀγράφως ἐλήφθησαν [συνήφθησαν]: διότι τὰ ἤδη συντεταγμένα ἔγγραφα τῶν ἑαυτῶν δυνάμεων [κύρους] στερεῖσθαι οὐκ ἀνεχόμεθα, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀναμένειν ἔκβασιν.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

14 (5).

Περὶ συμφώνων συνομολογουμένων περί τε τῆς προικὸς καὶ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς καὶ περὶ παραφέρνων.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Νίκαν.* Τὸν

(1) Κῶδ. 4. 29 21—(2) Κῶδ. 5. 17. 8—(3) Κῶδ. 5, 17. 10—(4) Κῶδ. 5. 17. 9.—(5) Βασ. 29, 5, 31 ἐπ.—Πρβλ. Πανδ. 23, 4.

ὅρον, ὃν εἶπας ὅτε τὴν προῖκα ὑπὲρ τῆς ἀναθρεπτῆς [ἀλούμνας] ἐδίδους, φυλάττεσθαι χρή, οὐδ' ὀφείλει ἀντικεῖσθαί σοι ἐκεῖνο, ὅπερ εἴωθε λέγεσθαι ὅτι ἀπὸ συμφώνου ἀγωγὴ οὐ τίκτεται: διότι τότε λέγομεν τοῦτο, ὁπότε τὸ σύμφωνον γυμνόν ἐστιν: ἄλλως τε, ὁπότε χρήματα δίδοται καὶ συμφωνεῖταί τι περὶ τῆς τούτων ἀναδόσεως, ὠφέλιμός [χρήσιμος] ἐστιν ἡ ἀπαίτησις [ὁ κονδικτίκιος].

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 206 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀλβίνου καὶ Αἱμιλιανοῦ.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Θεοδότην.* Οἱ καρποὶ τῶν κτημάτων τῶν εἰς προῖκα ἐπιδοθέντων εἰ κατὰ σύμφωνον εἰς δαπάνας σοῦ καὶ τῶν σῶν ἐχρησίμευσαν, ἀμφιβάλλειν οὐκ ὀφείλεις ὅτι ἀναζητεῖσθαι οὐ δύνανται.

Ἐδόθη τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βιβίνου

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Τορκουάτην.* Κἂν μάλιστα ὁ σὸς πατήρ, ὁπότε πρὸς γάμον προσήρμοττέ σε, συνεφώνησεν, ἵνα, ἐὰν ὁ σὸς ἀνὴρ περιόντων παίδων κοινῶν ἐν τῷ γάμῳ τελευτήσῃ, μέρος τῆς προικὸς ἕνεκεν τῶν παίδων παρακαταχεθῇ, ἡ τοιαύτη ὅμως συμφωνία, ἵνα μὴ τὴν ἀγωγὴν περὶ ὁλοκλήρου τῆς προικὸς ἔχῃς, κατορθῶσαι οὐ δύναται.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 239 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβιόλα.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἄγαθον.* Τὸ προικῷον σύμφωνον, ᾧτινι τὴν μητέρα συμφωνῆσαι μετὰ τοῦ σοῦ πατρὸς θεματίζεις, ἵνα, ἂν ἐν τῷ γάμῳ τελευτήσῃ, σοί τε καὶ τοῖς σοῖς ἀδελφοῖς ἡ προῖξ ἀποκατασταθῇ, ἐὰν ἐπερώτησις ἐκ τοῦ ὑμετέρου προσώπου, ὁπότε ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ πατρὸς οὐχ ὑπήρχετε, νόμιμος μὴ παρενέβη, τελευτησάσης ταύτης ἐν τῷ γάμῳ [τὸ προικῷον τοῦτο σύμφωνον] οὐκ ἠδυνήθη ἀγωγὴν ὑμῖν προσπορῖσαι. Ἀλλ' ἐὰν τῆς τῶν ῥημάτων ἐνοχῆς προσηκόντως παρεμβαινούσης τὴν τῆς προικὸς ἀπαίτησιν ἔχειν ἠδυνήθητε, μάλιστα δ' ἂν οὐκ εἴχεσο [οὐ διετέλεις ὑπὸ] τοῦ δεσμοῦ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, τὴν ἀπαίτησιν ἐπιδιώκειν οὐ κωλύεσαι.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουνίου 240 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Σοβίνου καὶ Βερούστου.

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Κλαύδιον.* Ἡ κληρονομία τοῖς ἐξωτικοῖς ἐν διαθήκῃ δίδοται. Ἐπειδὴ οὖν διαβεβαιοῦσαι ὅτι ἐν τῷ προικιμαίῳ συμβολαίῳ σύμφωνον παρενετέθη ἐν τάξει διαθήκης, ἵνα μετὰ τὸν θάνατον τῆς γυναικὸς τὰ πράγματα αὐτῆς εἰς σὲ ἀνήκωσιν, ἅπερ προικὸς τίτλῳ σοι οὐκ ἐνέχονται,νοεῖς σαυτὸν οὐδεμιᾷ ἀγωγῇ δύνασθαι ἐνάγειν τοὺς κληρονόμους ἢ τοὺς διαδόχους αὐτῆς, ἵνα σοι ἀποκατασταθῶσιν [ἐκεῖνα], ἅπερ οὐδενὶ τρόπῳ ὀφείλονταί [σοι].

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Φεβρουαρίου 290 ἐπὶ τῆς τετάρτης καὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

6. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ῥοῦφον.* Εἰ συνέδοξεν, ἵνα ἐν τῷ γάμῳ τῆς γυναικὸς τελευτησάσης ἡ προῖξ παρὰ τῷ ἀνδρὶ παραμείνῃ, τῆς πατρικῆς προικὸς τὴν ἀνάληψιν τὸ τοιοῦτον σύμφωνον κωλύειν φανεροῦ δικαίου ἐστίν, ἐπειδὴ χείρονα τὴν αἰτίαν τῆς προικός, ἐν ᾧ θέματι τῷ πατρὶ μόνῳ ἡ ἐπανάληψις ἁρμόζει, διὰ συμφώνου δύνασθαι γίγνεσθαι τῇ

αὐθεντίᾳ τοῦ δικαίου πολλάκις εἴρηται.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Νοννῶν τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

6. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Φίλητον.* Ὁ πατήρ, τὴν δοθεῖσαν τῷ γαμβρῷ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς προῖκα ταύτης πρότερον ἐν τῷ γάμῳ τελευτησάσης τοῖς ἐγγόνοις συμφωνήσας ἀποκατασταθῆναι, εἰ καὶ τούτοις ἀγωγὴν προσπορῖσαι οὐκ ἠδυνήθη, ὅμως ὠφέλιμος αὐτοῖς ἀπὸ τῆς ἐπιεικείας παρασχεθήσεται ἀγωγή.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

7. *Οἱ αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Χορσμίδην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τούτῳ τῷ νόμῳ ψηφιζόμεθα, ἵνα ὁ ἀνὴρ ἐν τούτοις τοῖς πράγμασιν, ἅτινα ἔξω τῆς προικὸς ἡ γυνὴ ἔχει, ἅπερ οἱ Ἕλληνες παράφερνα λέγουσι, μηδεμίαν τῆς γυναικὸς κωλυούσης ἔχῃ κοινωνίαν μηδέ τινα αὐτῇ ἀνάγκην ἐπιβάλλῃ. Διότι, κἂν τὰ μάλιστα καλὸν ἦν τὴν γυναῖκα, ἥτις ἑαυτὴν τῷ ἀνδρὶ ἐνεπίστευσε, καὶ τὰ πράγματα ἀνέχεσθαι τῇ αὐτοῦ κρίσει διοικεῖσθαι, ὅμως, ἐπειδὴ τοὺς νομοθέτας προσήκει τῆς ἐπιεικείας [δικαιοσύνης] εἶναι σπουδαστάς, οὐδενὶ τρόπῳ, ὡς εἴρηται, τῆς γυναικὸς κωλυούσης τὸν ἄνδρα ἐν τοῖς παραφέρνοις ἑαυτὸν βουλόμεθα ἀναμιγνύναι.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 450 μετὰ τὴν ὑπατείαν τοῦ Πρωτογένους καὶ Ἀστερίου.

9. *Οἱ αὐτοκράτορες Λέων καὶ Ἀνθέμιος Αὔγουστοι πρὸς Νικόστρατον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐκ τοῦ θανάτου οἱουδήποτε προσώπου εἴτε τοῦ ἀνδρὸς εἴτε τῆς γυναικὸς τὸ αὐτὸ μέρος, οὐχὶ δὲ [τὴν αὐτὴν] χρημάτων ποσότητα τοῦτο μὲν τὸν ἄνδρα ἐκ τῆς προικὸς τοῦτο δὲ τὴν γυναῖκα ἐκ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς ἀποκερδαίνειν ψηφιζόμεθα. Ὥσπερ ἂν ὁ ἀνὴρ χιλίων χρυσῶν πρὸ γάμου δωρεὰν συνέστησεν, ἔξεστι τῇ γυναικὶ καὶ ἐλάσσονος καὶ μείζονος ποσότητος προῖκα προσφέρειν καὶ τῷ ἀνδρὶ ὁμοίως πρὸ γάμου δωρεάν: τοῦτο ὅμως παραφυλακτέον ἐστίν, ἵνα ὁπόσον μέρος ἡ γυνὴ ἐπερωτᾷ εἰς κέρδος ἑαυτῇ χωρεῖν ἐκ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς, ἂν συμβῇ πρότερον τὸν ἄνδρα τελευτῆσαι, τοσοῦτο καὶ ὁ ἀνὴρ ἐκ τῆς προικὸς μέρος, οὐχὶ δὲ χρημάτων ποσότητα, ἑαυτῷ ἐπερωτᾷ, ἂν συνεστῶτος τοῦ γάμου προτέρα ἡ γυνὴ εἰς τὸ πεπρωμένον ὑποκύψῃ. Καὶ ἂν σύμφωνον ἐναντίον τῆς ἀπαγορεύσεως ἐπακολουθήσῃ, παραγγέλλομεν ἀνίσχυρον καὶ ἄκυρον τοῦτο εἶναι, ἵνα μηδεμία ἐξ αὐτοῦ ἀπαίτησις προβαίνειν δύνηται. Ταῦτα δὲ παραφυλάττεσθαι κρίνομεν, εἴτε ὁ πατὴρ ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ, εἴτε ἡ μήτηρ εἴτε αὐτὸς ὁ μέλλων λαμβάνειν γαμετὴν αὐτεξούσιος ὑπάρχων εἴτέ οἱοσδήποτε ἄλλος ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸ γάμου δωρεὰν τῇ μελλούσῃ γαμηθῆναι δέδωκεν. Ὁμοίῳ δ' ἐπίσης τρόπῳ, εἴτε ὁ πατὴρ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς εἴτε ἡ μήτηρ εἴτε αὐτὴ ὑπὲρ ἑαυτῆς, αὐτεξουσία δῆλα δὴ ὑπάρχουσα, εἴτε οἱοσδήποτε ἄλλος ὑπὲρ αὐτῆς τῷ μέλλοντι λαβεῖν [αὐτὴν] γαμετὴν προῖκα ἔδωκεν ἢ ὑπέσχετο, ἐπειδὴ καὶ ἄλλου ὑπὲρ αὐτῆς προσφέροντος προῖκα αὐτὴ ταύτην ὑπὲρ ἑαυτῆς δοκεῖ προσφέρειν. Τοῦτο δὲ μέχρι τοσούτου ἀληθές ἐστιν, ἵνα καὶ αὐτὴ τὴν ὑπ' ἄλλου ὑπὲρ αὐτῆς προσενεχθεῖσαν προῖκα εἰς ἴδιον αὐτῆς κέρδος ἀναζητῇ, εἰ μὴ ἄρα ὁ ταύτην προσενεγκὼν παρευθὺς (τουτέστιν ἐν τῷ τῆς προσφορᾶς ἢ ὑποσχέσεως χρόνῳ) ἐπηρώτησεν ἢ

συνεφώνησεν ἵνα ἑαυτῷ ἡ προειρημένη προῖξ ἀποδοθῇ.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Κολενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 468 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἀνθεμίου Αὐγούστου.

10. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τοῦ νόμου τοῦ Λέοντος τοῦ θείας μνήμης τὰ σύμφωνα τῶν κερδῶν τῆς προικὸς καὶ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς ἴσα εἶναι θεσπίζοντος καὶ μὴ προστιθέντος τί δέον γίγνεσθαι, ἂν τοῦτο μὴ παρεφυλάχθη, ἡμεῖς τὰ πάντα σαφῆ εἶναι πεθοῦντες παραγέλλομεν ἵνα ἀνίσων τούτων γενομένων τὸ μεῖζον τοῦ κέρδους μέρος εἰς τὸ ἔλασσον καταφέρηται, ὅπως τούτῳ τῷ τρόπῳ ἑκάτερος τὸ ἔλασσον ἀποκερδαίνῃ μέρος.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

11. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν ἡ γυνὴ τῷ ἑαυτῆς ἀνδρὶ ἀπαιτήσεις (τουτέστι δανειακὰ γραμματεῖα), ἅπερ ἔξω τῆς προικός εἰσιν, ἔδωκεν ἵνα ἐν τάξει παραφέρνων παρὰ τῷ ἀνδρὶ παραμένωσι, καὶ τοῦτο ἐν τῷ προικῴῳ συμβολαίῳ προσεγράφη, πότερον ἔχει τινὰς ἐκ τούτων ἀγωγὰς ὁ ἀνὴρ εἴτε εὐθείας εἴτε ὠφελίμους, ἢ παρὰ τῇ γαμετῇ πᾶσαι παραμένουσι, καὶ πρὸς ποῖον τέλος [ἀποτέλεσμα] δοτέαι εἰσὶ τῷ ἀνδρὶ αἱ ἀγωγαί, συνεζητεῖτο. Θεσπίζομεν ὅθεν, εἴ τι τοιοῦτον συμβῇ, τὰς μὲν ἀγωγὰς παντὶ τρόπῳ παρὰ τῇ γαμετῇ μένειν, ἐξουσίαν ὅμως τῷ ἀνδρὶ δίδοσθαι ἵνα τὰς ἀγωγὰς ταύτας κινῇ παρὰ τοῖς ἁρμοδίοις δικασταῖς οὐδεμιᾶς ἐγκρίσεως ἀπ' αὐτοῦ ἀπαιτητέας, καὶ τοὺς μὲν τόκους αὐτῶν πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὴν γαμετὴν δαπανᾷ, τὰ τοῦ κεφαλαίου ὅμως χρήματα, ἅπερ εἰσέπραξε, τῇ γυναικὶ παραφυλάττῃ ἢ διαθέτῃ [διανέμῃ] εἰς ἃς αἰτίας αὐτῇ βούληθῇ. Καὶ εἰ μὲν ἐν τῷ προικῴῳ συμβολαίῳ ὑποθῆκαι ὑπὲρ τούτων ὀνομαστὶ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐγράφησαν, ταύταις τὴν γυναῖκα πρὸς ἀσφάλειαν ἑαυτῆς ἀρκεῖσθαι. Εἰ δ' ὅμως μηδαμῶς τοῦτο γεγραμμένον εὑρηται, ἀπὸ τοῦ παρόντος νόμου ἡμῶν ἐχέτω ὑποθήκην κατὰ τῶν τοῦ ἀνδρὸς πραγμάτων, ἀφ' ὅτου τὰ χρήματα οὗτος εἰσέπραξεν. Διότι πρότερον μὲν ἐχέτω αὐτὴ ἡ γυνὴ ἐξουσίαν, ἐὰν βούληται, εἴτε διὰ τοῦ ἀνδρὸς εἴτε δι' ἄλλων προσώπων ταύτας κινεῖν τὰς ἀγωγὰς καὶ τὰ ἑαυτῆς χρήματα εἰσπράττειν καὶ αὐτὰ τὰ γραμματεῖα ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀναλαμβάνειν, τῆς προσηκούσης ἀσφαλείας [ἐξοφλήσεως] αὐτῷ ποιητέας. Ἐφ' ὅσον ὅμως παρὰ τῷ ἀνδρὶ παραμένουσι τὰ γραμματεῖα ταῦτα, καὶ ὅλον καὶ ἐπιμέλειαν ὁ ἀνὴρ περὶ ταῦτα παρασχεῖν ὀφείλει, ὁποίαν περὶ τὰ ἑαυτοῦ πράγματα ἔχειν εὑρίσκεται, ἵνα μὴ ἐκ τῆς πονηρίας ἢ τῆς ἀμελείας αὐτοῦ προσχωρήσῃ ζημία τις τῇ γυναικί. Ἂν δὲ τοῦτο συμβῇ, αὐτὸς ταύτην ἐκ τῶν ἰδίων ἀνορθῶσαι ἐξαναγκασθήσεται.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

15 (1).

Περὶ προικὸς ὁμολογηθείσης καὶ μὴ ἀριθμηθείσης.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Διονυσίαν.*

(1) Βασ. 29, 5, 41 ἐπ.

Τὴν προῖκα ἡ ἀρίθμησις, οὐχὶ δ' ἡ γραφὴ τοῦ προικῴου συμβολαίου ποιεῖ· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀγνοεῖς ὅτι οὕτω μόνον εἰς τὴν ἀπαίτησιν τῆς προικὸς δύνασαι σὺ προσδεκτὴ εἶναι, ἐὰν τὴν προῖκα ὑπὸ σοῦ αὐτῷ τῷ πράγματι [ἐν αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ] δοθεῖσαν ἀποδείξῃς.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 204 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Χίλωνος καὶ Λίβωνος.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ἱσπινιανήν.* Ὅπερ ἐκ τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας ὁ ἀνὴρ συνισταμένου τοῦ γάμου ψυχῇ τοῦ δωρήσασθαι εἰς τὴν προῖκα προσέγραψεν, ἐὰν τὴν αὐτὴν δωρεὰν νομίμως συστᾶσαν μὴ ἀνεκάλεσεν [ἐκεῖνος], ὅστις τὴν ἐπαύξησιν ταύτην τῇ προικὶ ἔδωκε, καὶ διαρκοῦντος τοῦ γάμου ἐτελεύτησεν, ἀπὸ τῶν κληρονόμων τοῦ ἀνδρός, ἐφ' ὅσον ὠχύρωται ἡ παρεντεθεῖσα [ὑπάρχουσα] ἐλευθεριότης, ἀπαιτεῖσθαι δύναται [ὑπὸ τῆς γυναικός].

Ἐδόθη ταῖς Νώναις τοῦ Δεκεμβρίου 229 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Αἴωνος.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐν ταῖς προιξίν, ἃς δοθῆναι ἐν τοῖς προικῴοις συμβολαίοις ἐγγράφεσθαι ἔθος ἐστίν, ἐν ᾧ εἰσέτι οὐδεμία δόσις, ἀλλ' ὑπόσχεσις μόνον ἐπηκολούθησεν, ἔξεστι τὴν τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων ἔνστασιν ἀντιτάσσειν οὐ μόνον τῷ ἀνδρὶ κατὰ τῆς γαμετῆς ἢ τῶν κληρονόμων αὐτῆς θανάτῳ τῆς γυναικὸς ἢ διαζυγίῳ διαλυομένου τοῦ γάμου, ἀλλὰ καὶ τοῖς κληρονόμοις τοῦ ἀνδρός, οὗ τῷ θανάτῳ διαλέλυται ὁ γάμος, πρὸς δὲ τῷ πενθερῷ ἢ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ, ἐὰν ἐν τοῖς προικῴοις γέγραπται συμβολαίοις σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ λαβεῖν τὴν προῖκα, καὶ παντὶ προσώπῳ, ὅπερ λαβεῖν τὴν προῖκα ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς συγγράφεται, καὶ τοῖς αὐτοῦ ὁμοίως κληρονόμοις, οὕτως ὅμως ἵνα εἴσω ἔτους μόνον συναπτοῦ ὑπολογιστέου ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρὸς ἢ τῆς γυναικὸς ἢ τῆς τοῦ ρεπουδίου [διαζυγίου] ἀποστολῆς ἡ ἐξουσία αὕτη δίδηται.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουνίου 528 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ Αὐγούστου.

16(1)

Περὶ δωρεῶν μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γαμετῆς καὶ ὑπὸ τῶν γονέων πρὸς τοὺς παῖδας γινομένων καὶ περὶ ἐγκρίσεως

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Τρύφαιναν.* Τὰ πράγματα τοῦ ποτε ἀνδρός σου ὁ φίσκος [τὸ δημόσιον] ἐὰν οὐδενὸς ὑπάρχοντος αὐτῷ [τῷ ἀνδρὶ] κληρονόμου ὡς σχολάζοντα κατέλαβεν, αἱ ὑπ' αὐτοῦ γενόμεναι δωρεαί, εἰ μέχρι πέρατος τῆς ζωῆς ἐν ταύτῃ τῇ βουλήσει ἐνέμειναν, ἀνακαλεῖσθαι οὐ δύνανται.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 212 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν δύο Ἄσπρων.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μάρκον στρατιώτην.* Ἐὰν τὴν δούλην διὰ σῶν νομισμάτων ἀγορασθῆναι παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας ἀποδείξῃς καὶ δωρεᾶς ἕνεκεν τῆς σῆς οἰκονόμου [παλλακῆς] τῷ ὀνόματι τὸ ἔγγραφον τῆς ἀγορασίας συγγραφῆναι, κελεύσει ταύτην ἀποκατασταθῆναί σοι. Διότι, εἰ

(1) Βασ. 30, 1, 64 ἐπ.—Πρβλ. Πανδ. 24, 1.

καὶ ἀργοῦντος τοῦ δικαίου τοῦ γάμου, δωρεὰ ἠδύνατο συντελεσθῆναι, τοὺς ἐμοὺς στρατιώτας ὅμως ὑπὸ τῶν ἑαυτῶν οἰκονόμων [παλλακῶν] τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ πλασταῖς κολακείαις ἀπογυμνοῦσθαι οὐ βούλομαι.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἐπίκητον.* Ἡ δωρεὰ τῶν ἀνδραπόδων καὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων, ἅπερ σοι ὑπὸ τῆς σῆς γαμετῆς δωρηθέντα λέγεις, εἰ μόνον τῆς ἑαυτῆς ἐξουσίας, ὁπότε ἐδωρεῖτο, ἦν ἢ τῇ τοῦ πατρὸς βουλήσει τοῦτο ἐποίησε καὶ ἐν τῇ αὐτῇ βουλήσει τῆς δωρεᾶς ἄχρι τῆς ὑστάτης τοῦ βίου ἡμέρας ἐνέμεινεν, ἀπὸ τῆς ἐμῆς καὶ τῆς τοῦ θείου Σεβήρου πατρὸς ἐμοῦ διατάξεως ἐβεβαιώθη. [Ἐὰν δὲ μετὰ τὸν θάνατον τῆς θυγατρὸς ἐγένετο ἡ δωρεὰ ὑπὸ τοῦ ποτε πενθεροῦ σου, καὶ μεταξὺ ζώντων αὕτη συντελεσθῆναι ἠδύνατο.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Νοῶν τοῦ Μαρτίου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Κλαυδιανόν.* Οὐδὲ μεταξὺ τῶν προσώπων ἐκείνων, ὧν τῷ δικαίῳ ὑποκείμενοί εἰσιν ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γαμετὴ καὶ ὅσοι ἐν τῇ τούτων [τῶν συζύγων] εἰσὶν ἐξουσίᾳ, δωρεαὶ κατὰ τὸ πολιτικὸν δίκαιον γίγνεσθαι δύνανται.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου.

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Κουϊντίλλαν.* Ἐάν, ὡς θεματίζεις, ὁ σὸς πατήρ, ἐν οὗ τῇ ἐξουσίᾳ γέγονας, τῷ σῷ ἀνδρὶ γαμβρῷ δ' αὐτοῦ τὸ τοῦ ὀφειλέτου ἔγγραφον δωρεᾶς ἕνεκα δέδωκε καὶ οὗτος διαρκοῦντος τοῦ γάμου ἐτελεύτησε καὶ ὕστερον ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς διεζεύχθης, τὸ πραχθὲν οὐκ ἔρρωται.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Φεβρουαρίου 227 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀλβίνου καὶ Μαξίμου.

6. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Νεωτιανόν.* Κἂν τῆς σῆς γαμετῆς τῷ ὀνόματι τὰ πράγματα, ἅτινα τοῦ σοῦ δικαίου ἦσαν, παρακατετέθησαν, ἡ τῆς κυριότητος αἰτία τούτῳ τῷ λόγῳ μεταβληθῆναι οὐκ ἠδυνήθη, κἂν δωρήσασθαί σε τῇ γαμετῇ τὰ σὰ πράγματα ἐκ τούτου τις ὑπολάβῃ, ἐπειδὴ ἡ ἐν τῷ γάμῳ γενομένη δωρεὰ πρότερον τελευτώσης ἐκείνης, ἥτις τὴν ἐλευθεριότητα ἐδέξατο, ἄκυρός ἐστιν. Οὐδ' ἄγνωστόν ἐστιν ὅτι, ὁπότε ἀποδειχθῆναι οὐ δύνατα, πόθεν ἡ γαμετὴ ἐν τῷ τοῦ γάμου καιρῷ τιμίως ἐκτήσατο, ἐκ τῶν τοῦ ἀνδρὸς πραγμάτων αὐτὴν ἐσχηκέναι οἱ ἀρχαῖοι τοῦ δικαίου συγγραφεῖς ἀξίως ἐπίστευον.

Ἐδόθη ταῖς Νώναις τοῦ Δεκεμβρίου 224 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Αἴωνος.

7. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Θεοδότην.* Ἐὰν ἀπὸ τῆς βουλήσεως τοῦ σοῦ πατρὸς τῷ υἱῷ τοῦ ἐπιτρόπου ἐγαμήθης, ἡ πρὸς τὸν ἄνδρα γενομένη [ὑπὸ σοῦ] δωρεὰ αὐτῷ δικαίῳ ἄκυρός ἐστιν. Ἀλλ' ἐὰν ὁ γάμος νομίμως οὐκ ἴσχυσεν, εἰ καὶ αὐτῷ δικαίῳ ἡ δωρεὰ ἐκράτησεν, ἐπειδὴ ὅμως ἀνάξιον ἦν τὸ πρόσωπον ἐκείνου, ὅστις οὐδὲ ἀνὴρ δύναται λέγεσθαι, ὠφέλιμοι ἀγωγαὶ ἐπὶ τῷ ἀνακληθῆναι ταῦτα σοι ἁρμόζουσιν.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ὀκτωβρίου 232 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λούπου καὶ Μαξίμου.

8. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Λέοντα.* Ἐὰν τοὺς καρποὺς τῶν κτημάτων τούτων, ἅπερ εἰς προῖκα λαβεῖν σε λέγεις, ἐν τῷ τοῦ γάμου καιρῷ τὴν

σὴν γαμετὴν συλλέξαι ἠνέσχεσο καὶ αὐτοὺς ἡ σὴ γαμετὴ κατηνάλωσεν, ἀποκατασταθῆναί σοι μετὰ τὸ διαζύγιον χρῆναι οὐδενὶ λογισμῷ ἀξιοῖς. Εἰ δ' ὅμως ἐκ τούτων πλουσιωτέρα γέγονεν, ἐπὶ τοσοῦτον δύναται ἐναχθῆναι.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 233 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μαξίμου καὶ Πατέρνου.*

9. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ὠριγένην.* Εἰ καὶ ἐκ τῶν σῶν χρημάτων ἀνδράποδα τῇ σῇ γαμετῇ ἠγοράσθησαν, ὅμως, ἐὰν αὐτῇ παρεδόθησαν, ἡ τούτων δεσποτεία οὐχὶ πρός σε, ἀλλὰ πρὸς αὐτὴν ἀνήκει, τὴν τῶν χρημάτων δὲ μόνον ἀναζήτησιν ἔχεις, εἴτε ὑπόθεσιν αὐτῆς διοικῶν τὴν ἀρίθμησιν ἐποίησας εἴτε πρὸς ταύτην δωρεὰν ποιούμενος τὴν τοῦ τιμήματος ποσότητα ἐπεδαψιλεύσω : ὅθεν ἢ εἰς ὁλόκληρον ἢ ἐφ'ὅσον πλουσιωτέρα γέγονε δύνασαι τῇ προσηκούσῃ ἀγωγῇ κινεῖν κατ' αὐτῆς.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ὀκτωβρίου 238 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πίου καὶ Ποντιανοῦ.*

10. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Βεριανόν.* Ἐὰν ὁ ποτὲ ἀνὴρ τῆς σῆς γαμετῆς,ὁπότε αὐτεξούσιος ἦν,εἰς ταύτην κτήματα ἢ ἄλλα [πράγματα] τίτλῳ δωρεᾶς εἰσήνεγκε [παρέσχε] καὶ ἐν ταύτῃ τῇ βουλήσει ἄχρι τοῦ ἑαυτοῦ θανάτου διέμεινεν, ἀπὸ τῆς τοῦ θείου Σεβήρου ἐπιστολῆς ἐβεβαιώθη ἡ δωρεά : καὶ ἂν ταῦτα τὰ πράγματα ὁ πατὴρ τοῦ τελευτήσαντος παρανόμως ἀφεῖλε, διὰ τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας ἐξαναγκασθήσεται ταῦτα ἀποκαταστῆσαι. Διότι οὐδὲ, ὡσεὶ τοῖς κακουργήμασιν αὐτῆς ὁ ἀνὴρ ἐτελεύτησεν, ἔγκλημα κινῶν ἐπὶ τῷ προσχήματι τῆς κατηγορίας τὰ δωρηθέντα ἀφαιρεῖν ὤφειλεν, ἐπειδὴ ἡ τῆς ἐλευθεριότητος αἰτία κεχωρισμένη ἐστὶν ἀπὸ τοῦ ἐγκλήματος.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 234 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβιόλα.*

11. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μάξιμον.* Ὥσπερ ἀργεῖ ἡ τῆς ποσότητος ἀπαίτησις, ἣν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας ὁ ἀνὴρ τῇ γαμετῇ καθ' ἕκαστον μῆνα ἢ καθ' ἕκαστον ἔτος χάριν τῆς ἰδίας αὐτῆς χρήσεως ὑπισχνεῖται, οὕτω δῆλόν ἐστιν ὅτι τοῦ ἀπὸ ταύτης τῆς αἰτίας καταβληθέντος καὶ δαπανηθέντος νομίσματος [χρήματος] ἀναζήτησις οὐ δίδοται.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 241 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Πομπηϊανοῦ.*

12. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Σεκουνδίναν.* Ἐὰν ὁ σὸς ἀνὴρ δανειστῶν λαχὼν μετὰ τὴν γενομένην πρὸς σὲ δωρεὰν τὸν ἀγρόν, ὃν ἀπὸ τῆς δωρεᾶς τῷ σῷ δικαίῳ διεκδικεῖς, αὐτοῖς εἰδικῶς ὑπέθετο, νοεῖν ὀφείλεις ὅτι ἡ ὑποθήκευσις αὕτη ῥήγνυσι τὸ τῆς σῆς δικαιολογίας [ἀξιώσεως] κῦρος, ἐπειδὴ πρόδηλόν ἐστιν οὐ μόνον ἀπὸ τῆς τοιαύτης ὑποθηκεύσεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ δωρεᾶς ἢ πράσεως ἢ οἱῳδήποτε ἄλλῳ τρόπῳ τῶν πραγμάτων ἀπαλλοτριουμένων ἀνακληθῆναι ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς τὴν πρὸς τὴν γυναῖκα γενομένην δωρεάν.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 243 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἀρριανοῦ καὶ τοῦ Πάπου.*

13. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Ρουφῖναν.* Εἰ μὲν πρὸ τῆς δωρεᾶς τοῦ κτήματος τῆς πρός σε νομίμως, ὡς λέγεις, ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς συσταθείσης [γενομένης] τὸ κτῆμα ὑπ' αὐτοῦ τῷ δανειστῇ ἦν ὑποτεθειμένον, ἀμφίβολον οὐκ ἐστιν ὅτι ἀπαλλοτρίωσις αὐτοῦ ἐγένετο ἐπιφυλαττομένου τοῦ τοῦ χρέους δι-

καίου [τοῦ δανειστοῦ] (ἐὰν ὅμως ὁ τοῦ δικαίου λόγος τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ μὴ 1 ἀποκλείῃ). Εἰ δ' ὅμως τῆς δωρεᾶς νομίμως τελεσθείσης διὰ τοῦτο, ὅτι ἢ πρὸ τοῦ γάμου ἐγένετο ἢ ἐν ταῖς περιπτώσεσιν ἐκείναις, καθ' ἃς καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου δύναται δωρεὰ προβαίνειν, ἐπηκολούθησεν ἡ ὑποθήκευσις, τὴν τοῦ ἀνδρὸς πρᾶξιν, ὃν τελευτῆσαι ἐμνημόνευσας, τὸ σὸν δίκαιον βλάπτειν οὐ δύνασθαι βέβαιόν ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 286 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Ἀκυυλίνου.*

14. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ὀκταβιανήν.* Ἐκ τῶν ῥημάτων, ἅτινα ἐν ταῖς ὑστάταις βουλήσεσιν [κρίσεσι] ἐντίθενται, εἰ καὶ πρὸς καταπίστευσιν ἢ κληροδοσίαν ὠφέλιμά εἰσιν, οὐ πάντως κληροδοσίας ἢ καταπιστεύσεως ἀπαίτησις δίδοται, ἀλλ' οὕτω μόνον, ἂν τῇ τοῦ καταλιμπάνειν σπουδῇ [τῇ προθέσει τοῦ ἐκ τελευταίας βουλήσεως παρασχεῖν] τὰ τοιαῦτα προσεγράφησαν ῥήματα. Δῆλον ὅθεν ἐστὶ σε βουλήσεως, οὐχὶ δὲ δικαίου ζήτημα ἐν ταῖς 1 σαῖς δεήσεσι περιλαβεῖν. Ἐπειδὴ οὖν ἀναγνωσθείσης [ὑφ' ἡμῶν] τῆς διαθήκης παρατηροῦμεν τὸν σὸν ἄνδρα ἐκ τῆς προηγουμένης δωρεᾶς τὴν δεσποτείαν σοι διαφυλάξαι καὶ περὶ τῆς σῆς ἀσφαλείας πρὸς τὸ καταλαβεῖν τὴν κυριότητα μεριμνῆσαι, ἡ τῶν ἐντεθέντων ῥημάτων σύλληψις οὐχὶ καταπίστευμα καταλειφθὲν δείκνυσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος αὐθεντίας τὴν ἐλευθεριότητα τοῦ σοῦ ἀνδρός, περὶ ἧς τῆς παραφυλακῆς καὶ θνήσκων προὐνόησεν, ἐφ' ὅσον ἠδύνατο βεβαιῶσαι τὴν δεσποτείαν, ἵνα ἐν τῷ τοῦ θανάτου χρόνῳ προσκυρωθῇ σοι.

Ἐξεδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 290 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.*

15. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἰουστινιανὸν καὶ ἄλλους.* Ἐὰν οὐχὶ ἀληθὲς συνάλλαγμα ὁ ὑμέτερος πατὴρ συνῆψεν [ἔπραξεν], ἀλλὰ τῷ προσχήτατι τῆς πράσεως δωρεὰν τοῦ κτήματος πρὸς τὴν μητέρα ὑμῶν εἰσήνεγκεν [ἐποίησεν],καὶ [ἐὰν]μὴ ἐκ τῶν πραγμάτων, ἅπερ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πατρὸς ὑμῶν παραμεῖναι ἐφαίνοντο,διὰ τὸ πριμίπιλον τῇ τοῦ δημοσίου ἀποζημιώσει τὸ ἱκανὸν γενέσθαι ἠδυνήθη, εἰ καὶ δύναται ἀποδεχθῆναι ὅτι αὐτὸς ἐν ταύτῃ τῇ τοῦ δωρήσασθαι βουλήσει ἐνέμεινεν, ἐκ τοῦ κτήματος τούτου δεῖ εἰσενεγκεῖν πρὸς ἀποπλήρωσιν τῶν χρημάτων, ἅπερ ἐκ τῶν πραγμάτων τῶν ὑπ' αὐτοῦ καταλειφθέντων συναχθῆναι 1 οὐκ ἠδυνήθησαν. Εἰ δὲ τὸν τῆς ἐλευθεριότητος ῥοῦν μεταβληθείσης τῆς βουλήσεως ὁ σὸς πατὴρ διέκοψεν, ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ τὴν δεσποτείαν παραμεῖναι οὐδεμία ἀμφιβολία ἐστίν.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 291 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Τιβεριανοῦ καὶ Δίωνος.*

16. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Θεόδωρον.* Ἐὰν οἱ σοὶ χειράφετοι υἱοὶ τῆς μητρὸς τὴν κληρονομίαν ἑαυτοῖς προσεκτήσαντο, ἀπόδειξον παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας οὐχὶ ψυχῇ τοῦ δωρήσασθαί σε ὀνόματι τῆς σῆς γαμετῆς τὰ κτήματα ἀγοράσαι, ἀλλὰ τοῦ ὀνόματος μόνον αὐτῆς τῷ τίτλῳ χρησάμενον διὰ τῆς νομῆς τῶν πραγμάτων τῶν ὑπὸ τῶν πωλητῶν σοι παραδοθέντων δεσπότην γεγονέναι, ἵνα συλλαμβανομένης [ἀποκαλυπτομένης] τῆς τῶν σῶν υἱῶν ἀδικίας τὸ τῆς κυριότητος δίκαιον ἀμείωτον [ἀβλαβὲς] παραμείνῃ. Διότι ἐὰν τῇ τοῦ δωρήσασθαι προθέσει τοῦτό σε ποιῆσαι ἀποδειχθῇ, ἡ τῶν χρημάτων ἀπαίτησίς σοι ἁρμόζει.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ

Μαρτίου 291 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Τιβεριανοῦ καὶ Δίωνος.*

17. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Κοπιτωλίναν.* Περὶ ἐκείνων, ὅσα ἔξω τῆς προικὸς [ἐξώπροικα] εἰς τὸν οἶκον [ὑπὸ σοῦ] εἰσενεχθέντα ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς δαπανηθέντα μνημονεύεις, εἰ μὲν σοῦ δωρουμένης ἠναλώθησαν, νοεῖς κατὰ τῶν κληρονόμων ἀγωγὴν οὐκ ἔχειν εἰμὴ εἰς ὅσον πλουσιώτερος γέγονεν : εἰ δ' ὅμως παρὰ τὴν σὴν βούλησιν, τὰ πάντα σοι ἀποκαταστα-θῆναι δέον.

Ἐδόθη ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.*

18 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ματέρναν.* Ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γαμετὴν δωρεᾶς εἰσενεχθείσης ἐν τῷ τοῦ γάμου καιρῷ οὐδ' ἀπ' ἀρχῆς ἡ δεσποτεία μετενεχθῆναι δύναται οὐδὲ ὕστερον δύναται κυροῦσθαι [ῥώννυσθαι], ἂν διαζύγιον παρενεχώρησεν ἢ πρότερον τὸ πρόσωπον, ὅπερ τὴν ἐλευθεριότητα ἔλαβεν, ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀνηρπάγη ἢ ὑπὸ ἐκείνου, ὅστις ἐδωρήσατο, ἀνεκλήθη [ἡ δωρεά].

Ἐδόθη ἐν Σερδίκῃ τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.*

19. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Διονυσίαν.* Ἐὰν συνεστῶτος τοῦ γάμου σοι ἡ μήτηρ οἶκον παρέδωκε, τοῦτον ἐν τοῖς σοῖς πράγμασιν [ἴδιον σοῦ] ἐποίησεν.

Ἐδόθη ἐν Φιλιππουπόλει ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἰουλίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

20. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Κλαύδιον.* Ὁ δανειστὴς τοῦ χρέους καταβληθέντος [αὐτῷ] ἐκ τοῦ ἐλευθερωθέντος ἐνεχύρου οὐδὲν εἰς τὴν γαμετὴν τοῦ ποτε χρεώστου μετενεγκεῖν ἠδυνήθη. Ἀλλ' οὐδὲ ἡ συναίνεσις τοῦ ὀφειλέτου τούτου δι' ἐκείνου, ὅστις δανειστὴς ἐγένετο προσχωροῦσα τῇ εἰκονικῇ γενομένῃ πράσει εἰς τὸ μετενεγκεῖν τὴν δεσποτείαν ὠφελεῖν κατά τι ἠδυνήθη· ἐπειδὴ τοῦτο μὲν ὅσα κατὰ προσποίησιν πράττονται, τοῦτο δὲ ὅσα πρὸς τὴν γαμετὴν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς δωρεᾶς ἕνεκα ἐν τῷ τοῦ γάμου καιρῷ προσχωροῦσιν, ἕνεκεν τῆς τοῦ πολιτικοῦ δικαίου ἀπαγορεύσεως (ὁπότε θεματίζεις τὴν γαμετὴν ἐπιζῶντος τοῦ ἀνδρὸς τελευτῆσαι) ὡς ἀγέννητα [ἀτέλεστα] ἔχονται.

Ἐδόθη ἐν Βιμινατίῳ τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Αὐγούστου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

21. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Κακαλίαν.* Ἐὰν ἰδίων [ὡς πρωτοφειλέτιδος σοῦ] συναφθέντων συναλλαγμάτων ἅπερ εἰλήφεις δάνεια χρήματα ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς δωρεᾶς ἕνεκα ἐδαπάνησας, ἐπειδὴ οὐδὲ εἰς τὸ ἀξίωμα [πρὸς κτῆσιν ἀξιώματος] ἐχρησίμευσαν οὐδὲ πλουσιώτερος γέγονε, νοεῖς οὐδεμίαν σοι κατ' αὐτοῦ ἁρμόζειν ἀγωγήν.

Ἐδόθη ἐν Βιμινατίῳ τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Αὐγούστου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

22. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀρσινόην.* Ὁ ἀνὴρ ἀπελευθερώσεως ἕνεκα τὸν δοῦλον τῇ γυναικὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου δωρεῖσθαι δύναται.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ ταῖς Καλένδαις τοῦ Αὐγούστου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

23. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Καικιλιανήν.* Ἐάν σε εἰς τὴν σχολαίαν νομὴν τοῦ κτήματος ἡ σὴ πενθερὰ τίτλῳ δωρεᾶς πρὸ τοῦ γάμου ἢ ὕστερον εἰσήγαγε, πρὸς τὸ διαρρηχθῆναι τὴν δωρεὰν ἡ μεταμέλεια

κατ' οὐδὲν ὠφελεῖ.

Ἐδόθη ἐν Βριντισίῳ ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

24. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς Πετρώνιον Προβιανόν.* Τὰ τῆς γαμετῆς πράγματα, ἅπερ ἢ κληρονομίᾳ οἱᾳδήποτε ἢ ἀγορασίᾳ ἢ καὶ ἐλευθεριότητι τοῦ ἀνδρὸς πρὸς ταύτην πρὸ τοῦ κατηγορηθῆναι αὐτὸν νομίμως περιῆλθον, καταδικασθέντος καὶ τῇ ποινῇ τοῦ θανάτου ὑποβληθέντος τοῦ ἀνδρὸς ἢ εἰς δουλικὴν κατενεχθέντος κατάστασιν ἀπὸ τοῦ τῆς ποινῆς εἴδους, ἀκέραια [ἀμείωτα] εἶναι παραγγέλλω καὶ μὴ τῷ τοῦ ἀλλοτρίου ἐγκλήματος ἀτυχήματι συσφίγγεσθαι τὴν γαμετήν, διότι τῇ ὅλῃ τῶν νόμων καταστάσει εὐσεβές ἐστι [τοῖς ὑφεστῶσι νόμοις τελείως συνᾴδει] ἵνα καρπίζηται αὕτη τοῖς πατρῴοις καὶ μητρῴοις καὶ τοῖς ἰδίοις [πράγμασιν]. 1 Καὶ ἡ τοῦ ἀνδρὸς δωρεὰ ἡ πρὸ τοῦ χρόνου τοῦ ἐγκλήματος καὶ τῆς κατηγορίας εἰς τὴν γαμετὴν εἰσενεχθεῖσα, ἐπειδὴ προσεχώρησε τῷ τῆς ἀγνείας βραβείῳ [ἐπειδή ἐστιν ἐπανόρθωσις διὰ τὴν θυσιασθεῖσαν ἁγνείαν], παραφυλακτέα ἐστίν, ὡσανεὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἡ φύσις οὐχὶ δὲ ἡ ποινὴ 2 ἀφεῖλεν. Εἰ δ' ὅμως ἀπὸ ὕδατος καὶ πυρὸς ἀπαγορευθῇ αὐτῷ [κοινωνεῖν] ἢ ἡ ἐξορία καταγνωσθῇ, μὴ ὅμως ἐπακολουθήσῃ θάνατος ἀπὸ τῆς ποινῆς, αἱ δωρεαὶ αἱ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γαμετὴν εἰσενεχθεῖσαι ἐνηρτημέναι εἰσέτι μενέτωσαν, ἐπειδὴ οὐδ' ὁ γάμος ταῖς τοιαύταις διαλύεται περιστάσεσιν, οὕτως ἵνα, ἂν ἄχρι τοῦ χρόνου τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς ὁ ἀνὴρ ταύτας μὴ ἀνακαλέσῃ, ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ βεβαιῶνται [κυρῶνται] : τοῦ ἡμετέρου φίσκου πρὸς ταῦτα τὰ πράγματα οὐδεμίαν ἐφεξῆς κοινωνίαν ὀφείλοντος ἔχειν.

Ἐδόθη ἐν Σερδίκῃ τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 321 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Κρίσπου καὶ τῆς δευτέρας τοῦ Κωνσταντίνου Καισάρων.*

25. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τὰς δωρεάς, ἅσπερ οἱ γονεῖς πρὸς τοὺς παῖδας οἱουδήποτε γένους ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ὑπάρχοντας εἰσφέρουσι [ποιοῦνται] ἢ ἡ γαμετὴ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἢ ὁ ἀνὴρ πρὸς τὴν γαμετὴν αὐτοῦ ἢ ὁ ἕτερος τούτων πρὸς ἄλλο πρόσωπον, ᾧ συνεστῶτος τοῦ γάμου δωρεῖσθαι οὐκ ἔξεστιν, ἢ αὐτὰ τὰ ἄλλα πρόσωπα πρὸς ταύτην, πρὸς ἣν δωρεῖσθαι οὐκ ἠδύναντο, οὕτως ἰσχυρὰς εἶναι διὰ τῆς σιγῆς τοῦ δωρητοῦ ἢ τῆς δωρητρίας θεσπίζομεν, ἐὰν ἄχρι τῆς νομίμου ποσότητος [ἐξικνῶνται] ἢ ταύτην ὑπερβαίνουσαι ἐν τοῖς ὑπομνήμασι κατεχωρίσθησαν. Διότι τὴν μείζονος ποσότητος δωρεὰν μὴ καταχωρισθεῖσαν οὐδὲ διὰ τῆς σιγῆς τοῦ δωρητοῦ 1 ἐπικυροῦσθαι συγχωροῦμεν. Ἐὰν ὅμως εἰδικῶς ταύτας ἐν τῇ ὑστάτῃ βουλήσει ὁ δωρητὴς ἢ ἡ δωρήτρια ἐπεκύρωσε, χωρίς τινος διακρίσεως ἔγκυροι θεωρηθήσονται, οὕτως ὅμως ἵνα, εἰ μὲν ἐπέκεινα τῆς νόμῳ ὡρισμένης ποσότητος ἐκτεθειμέναι [συνεσταμέναι] οὐδαμῶς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι κατεχωρίσθησαν, ἡ εἰδικὴ αὐτῶν ἐπικύρωσις ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου ἰσχὺν ἔχῃ, ἐξ οὗ αἱ δωρεαὶ αὗται ἐπεκυρώθησαν. 2 Εἰ δ' ὅμως ἢ οὐκ ἐστι μείζων ἡ δωρεὰ ἢ, ἐν ᾧ μείζων ἦν, ἐν τοῖς ὑπομνήμασι κατεχωρίσθη, τότε καὶ ἡ σιγὴ τοῦ δωρητοῦ ἢ τῆς δωρητρίας καὶ ἡ εἰδικὴ ἐπικύρωσις εἰς ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἀναχθήσεται, καθ' ὃν ἡ δωρεὰ συγγέγραπται : ὥσπερ καὶ τὰς ἄλλας ἐγκρίσεις τῶν συμβολαίων εἰς ἐκείνους ἀνάγεσθαι [ἀνέλκεσθαι] τοὺς

χρόνους χρή, ἐν οἷς συνήφθησαν : οὐδὲ τοῦ λοιποῦ τὴν λεπτὴν διάκρισιν γεγονότος ἢ δικαίου ἐπάγεσθαι δύνασθαι.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 528 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ Αὐγούστου.

26. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τὰς δωρεάς, ἃς ὁ θεῖος αὐτοκράτωρ πρὸς τὴν εὐσεβεστάτην βασίλισσαν τὴν ἑαυτοῦ σύνευνον ἢ ἐκείνη πρὸς τὸν γαληνότατον ἄνδρα εἰσήνεγκεν [ἐποίησε], παραχρῆμα ἰσχύειν θεσπίζομεν καὶ πληρέστατον ἔχειν κῦρος, ἅτε δὴ τῶν αὐτοκρατορικῶν συναλλαγμάτων νόμου τάξιν ἐπεχόντων καὶ οὐδαμῶς βοηθείας τινὸς ἔξωθεν δεομένων.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

27. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν ὁ εἷς ἐκ τούτων, οἵτινες διὰ γάμου ἦσαν συνεζευγμένοι, πρὸς τὸν ἄλλον δωρεᾶς γενομένης ὑπὸ τῶν πολεμίων συνελήφθη καὶ εἰς τὴν δουλείαν κατηνέχθη καὶ ὕστερον αὐτόθι θανάτῳ ἀπώλετο, ἠρωτᾶτο, ἂν ἡ τοιαύτη ἐλευθεριότης, ἣν πρότερον ἐποίησεν, ἐκ τούτου ἐρρῶσθαι δοκεῖ ἢ ἀτονεῖν [σαλεύεσθαι] : καὶ πάλιν [ἠρωτᾶτο] ἂν ὁ μὲν δωρητὴς ἐτελεύτησεν ἐν τῇ ρωμαϊκῇ ὑπάρχων πολιτείᾳ, ἐν τῷ τοῦ θανάτου ὅμως αὐτοῦ χρόνῳ ὁ τὴν δωρεὰν λαβὼν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ διῆγε καὶ ὕστερον ὑπέστρεψεν, ἂν δοκῇ καὶ 1 τότε ἡ δωρεὰ ἔγκυρος εἶναι. Ἐπειδὴ οὖν ἐν ἑκατέρᾳ περιπτώσει προσήκει δι' αὐτοκρατορικῆς θεραπείας τὴν αἰτίαν [τὸ πρᾶγμα] τμηθῆναι, ἐπειδὴ οὐδὲν ἄλλο προσιδιάζει τοσοῦτον τῇ αὐτοκρατορικῇ μεγαλειότητι ὅσον ἡ φιλανθρωπία, δι' ἧς μόνης τοῦ Θεοῦ τηρεῖται ἡ ἀπομίμησις, ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσι τὴν δωρεὰν ἔγκυρον εἶναι κρίνομεν.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Δεκεμβρίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὁρέστου.

17 (1).

Περὶ ἀποστασίων [διαζυγίων] καὶ ἀναιρέσεως [καταργήσεως] τοῦ περὶ τῶν ἠθῶν δικαστηρίου.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ἀβιτιανήν.* Ὁ γάμος τῇ ἐξορίᾳ [τῷ περιορισμῷ] ἢ τῇ ὕδατος καὶ πυρὸς ἀπαγορεύσει οὐ λύεται, ἐὰν ἡ τύχη, εἰς ἣν ὁ ἀνὴρ ἐνέπεσε, μὴ ἐναλλάσσῃ [μεταβάλλῃ] τὴν τῆς γυναικὸς διάθεσιν. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ τῆς προικὸς ἀγωγὴ αὐτῷ τῷ δικαίῳ [νόμῳ] οὐχ ἁρμόζει, ἀλλ' ἄπροικον εἶναι ταύτην, ἣς ἐπαινετή ἐστιν ἡ πρόθεσις, οὐδὲ ὁ τῆς ἐπιεικείας λογισμὸς οὐδὲ τὰ ὑποδείγματα ἐπιτρέπουσιν.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Νοεμβρίου 229 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Αἴωνος.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γάλλιηνὸς Αὔγουστοι καὶ ὁ Βολεριανὸς Καῖσαρ πρὸς Παυλίναν.* Ἐλεύθερόν ἐστι τῇ σῇ θυγατρί, ἐὰν τὸν ἑαυτῆς μνηστῆρα μετὰ τρεῖς ἐνιαυτοὺς ἀποδημίας ὀφείλειν ἀναμένειν ἑαυτῇ περαιτέρω μὴ νομίζῃ, ἵνα, ἐγκαταλειπομένης τῆς ἐλπίδος τῆς τοιαύτης ἑνώσεως, γάμον ποιήσῃ, ὅπως τὸν ἁρμόδιον τοῦ γαμεῖσθαι καιρὸν μὴ ἀπολέσῃ, ἐπειδὴ ἠδύνατο ἀποστάσιον πέμπειν, ἐὰν παρόντος αὐτοῦ τὴν γνώμην

(1) Βασ. 28, 7.—Πρβλ. Πανδ. 24, 2.

ἀλλάσσειν ἠβουλήθη [αὕτη].

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 259 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Αἰμιλιανοῦ καὶ Βάσσου.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Τύλλιον.* Ἀμφίβολον οὐκ ἐστιν ὅτι πάντα παντελῶς [τὰ πράγματα], ἅτινα μετὰ σκέψεως ὀρθῶς [συνῳδὰ τοῖς νόμοις] πράττονται, νομίμως καὶ δικαίως ἰσχύος καὶ κύρους ἀπολαύουσιν [ἰσχυρὰ καὶ ἔγκυρα παραμένειν ὀφείλουσιν]. Τούτου ἕνεκα, ἐὰν σὺ προῖκα ὑπὲρ τῆς γυναικὸς ἔδωκας καὶ ἀπὸ τοῦ θανάτου ταύτης τὴν ἀνάληψιν ἐπηρώτησας, ἐπὶ τῷ περιγραφῆναι ὅμως σε εἰκονικοῦ ἀποστασίου ὁ γάμος ἐπὶ πλεῖον χρόνον διελύθη, τὰ προικιμαῖα πράγματα, ἅπερ πρὸ τοῦ γάμου προσήνεγκες, ὁ τῆς ἐπαρχίας ἄρχων ἀναλαμβάνειν σε οὐ διστάσει. Διότι δέδαιόν ἐστι σπουδάσειν τὸν διοικητὴν τῆς ἐπαρχίας, ἵνα ὅσα παρὰ τὸ δίκαιον [δίκαιον] ἐπράχθησαν τὸν τῆς πονηρίας καρπὸν λαμβάνειν μὴ δύνωνται, ἐπειδὴ ἡμῖν τὰ τοιαῦτα μηχανεύματα ἀπαρέσκουσιν. Διότι τὰ εἰκονικὰ ἀποστάσια (τοὐτέστι ρεπούδια) κύρια εἶναι, εἴτε ἀπὸ γάμου προσπαιοῦνται αὐτοὺς παραιτήσασθαι εἴτε ἀπὸ μνηστείας, καὶ τοῖς ἀρχαίοις τοῦ δικαίου συγγραφεῦσιν ἤρεσεν.

Ἐδόθη ἐν Τιβεριάδι τῇ δευτέρᾳ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 290 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Πείσωνα.* Τῆς θυγατρὸς τὸ διαζύγιον ἐν τῇ τῆς μητρὸς ἐξουσίᾳ οὐκ ἔστιν.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

5. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σκυρίωνα.* Τοῦ διαφωνοῦντος πατρὸς τὴν βούλησιν, ὅστις ἐν ἀρχῇ συνήνεσε τῷ γάμῳ, μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ὁμονοούσης τῆς γαμετῆς τῆς καὶ ὑπεξουσίας θυγατρὸς μὴ εἶναι ἰσχυρὰν [τὴν βούλησιν] ὁ θεῖος Μάρκος, ὁ πατὴρ ἡμῶν, εὐλαβέστατος δ' αὐτοκράτωρ ἐθέσπισεν, εἰμὴ μεγάλης καὶ εὐλόγου αἰτίας παρεμβαινούσης τοῦτο ὁ 1 πατὴρ ἐποίησεν. Ἄκουσαν δὲ ταύτην πρὸς τὸν ἄνδρα ἐπανελθεῖν οὐδεμία τοῦ δικαίου ὥρισε διάταξις. Τῆς δὲ χειραφέτου θυγατρὸς ὁ πατὴρ τὸ διαζύγιον ἐν τῇ κρίσει αὐτοῦ οὐκ ἔχει.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

6. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Φοῖβον.* Εἰ καὶ τοῦ ἀποστασίου τὸ ἔγγραφον οὐ παρεδόθη ἢ ἐγνώσθη τῷ ἀνδρί, λύεται ὁ γάμος.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ ἑνάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

7. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς Δαλμάτιον.* Ἡ γαμετή, ἥτις ἐπὶ τὴν στρατείαν τοῦ ἀνδρὸς πορευθέντος μετὰ τὴν παρέμβασιν [παρέλευσιν] τεσσάρων ἐτῶν οὐδὲν περὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ ἠδυνήθη ἔχειν ἔνδειγμα καὶ διὰ τοῦτο περὶ γάμων ἄλλου ἐβουλεύθη, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἐγαμήθη, πρὶν ἢ δι' ἐγγράφου τὸν ἀρχηγὸν [ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ὁποίου διετέλει ὁ ἀνὴρ] περὶ ταύτης τῆς ἐπιθυμίας αὐτῆς ὑπέμνησεν, οὐ δοκεῖ γάμους λαθραίους συνάπτειν οὐδὲ τὴν τῆς προικὸς ἀπώλειαν ὑπομένειν οὐδὲ τῇ κεφαλικῇ ὑποκεῖσθαι ποινῇ [αὐτή], ἥτις μετὰ τοσούτῳ μεγάλου χρόνου τὴν παραδρομὴν [συνέχειαν] οὐχὶ προπετῶς οὐδὲ λάθρα, ἀλλὰ δημοσίᾳ τῆς διαμαρτυρίας κατατεθείσης γαμηθῆναι 1 βεβαιοῦται. Καὶ διὰ τοῦτο παραφυλακτέον ἐστίν, ἵνα, εἰ μοιχείας ὑπόνοια

οὐδεμία ἐστὶν οὐδὲ λαθραία ἕνωσις ἀποκαλύπτεται, μηδένα κίνδυνον ἀπὸ ἐκείνων, ὧν τῷ συνδέσμῳ ἦσαν συνεζευγμέναι, εὐλαβῶνται, ἐπειδὴ [τότε μόνον], ἂν ἡ τῆς ἀνδρικῆς κοίτης συνείδησις λάθρα παρεβιάσθη, ὁ τῆς εὐπρεπείας λόγος τὴν προσήκουσαν [ἀνάλογον] ἀπαιτεῖ ποινήν.

Ἐδόθη ἐν Ναΐσσῳ . . . . . 337 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Φηλικιανοῦ καὶ Τιτιανοῦ.

8. *Οἱ αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Χορμίσδαν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἀπὸ συναινέσεως θεμιτοὺς γάμους δύνασθαι συνάπτεσθαι, τοὺς δὲ συναφθέντας μὴ ἄλλως εἰμὴ ἀποστασίου πεμπομένου διαλύεσθαι προστάττομεν. Διότι τὴν τοῦ γάμου λύσιν δυσχερεστέραν ὀφείλειν εἶναι ἡ εὔνοια ἐπιτάσσει τῶν παί-
1 δων. Τὰς δὲ τοῦ ἀποστασίου αἰτίας τῷδε τῷ σωτηριωδεστάτῳ νόμῳ σαφέστερον ὁρίζομεν. Διότι, ὥσπερ δίχα δικαίας [νομίμου] αἰτίας διαλύεσθαι τοὺς γάμους δικαίῳ [νομίμῳ] περιορισμῷ ἀπαγορεύομεν, οὕτω τὸν ὑπὸ ἐναντίας [δυσμενοῦς] ἀνάγκης καταπιεζόμενον ἢ τὴν καταπιεζομένην, εἰ καὶ ἀπαισίῳ, ὅμως ἀναγκαίῳ βοηθήματι ἐπιθυμιού-
2 μεν ἐλευθεροῦσθαι. Ἐὰν λοιπόν τις τὸν ἄνδρα αὐτῆς μοιχὸν ἢ φονέα ἢ φαρμακέα [μαγγανεύοντα] ἢ τυχὸν ἐναντίον τοῦ ἡμετέρου κράτους ἐπιχειροῦντά τι ἢ τῷ τῆς παραποιήσεως ἐγκλήματι καταδικασθέντα εὕρῃ, ἐὰν τῶν τύμβων διαρρήκτην [τυμβωρύχον], ἐὰν ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἴκων συλῶντά τι [ἱερόσυλον], ἐὰν λῃστὴν ἢ τῶν λῃστῶν ὑποδοχέα [τοὺς λῃστὰς ὑποθάλποντα] ἢ ἀπελάτην [ζωοκλέπτην] ἢ ἀνδραποδιστὴν ἢ πρὸς καταφρόνησιν αὐτῆς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, ταύτης θεωμένης, μετ' αἰσχρῶν γυναικῶν (ὅπερ τὰ μέγιστα μάλιστα τὰς σώφρονας ἐξαγριαί-
νει) συνάφειαν ποιούμενον [συμμιγνύμενον], ἐὰν τῇ ζωῇ αὐτῆς δηλητηρίῳ ἢ μαχαίρᾳ ἢ ἄλλῳ ὁμοίῳ τρόπῳ ἐπιβουλεύοντα, ἐὰν ἑαυτὴν μάστιξιν, αἰτίνες ἀπὸ τῶν εὐγενῶν ἀλλότριαί εἰσιν, πλήττοντα αὐτὸν ἀποδείξῃ, τότε τῷ τοῦ ἀποστασίου βοηθήματι χρήσασθαι τὴν ἀναγκαίαν αὐτῇ ἐπιτρέπομεν ἐλευθερίαν καὶ τὰς τοῦ διαζυγίου αἰτίας
3 κατὰ τοὺς νόμους ἀποδεικνύειν. Καὶ ὁ ἀνὴρ δὲ ὁμοίῳ περιορισμῷ συγκλεισθήσεται οὐδὲ ἔξεσται αὐτῷ δίχα τῶν σαφέστερον καθορισθεισῶν αἰτιῶν τὴν ἰδίαν ἀποπέμπειν σύνευνον, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τρόπῳ ἐκβαλλέτω [αὐτὴν] εἰμὴ μοιχαλίδα, εἰμὴ φαρμακεύτριαν (μαγγανεύουσαν) ἢ φονέα ἢ ἀνδραποδίστριαν ἢ τυμβωρύχον [τῶν τύμβων διορύκτριαν] ἢ ἐκ τῶν ἱερῶν οἴκων τι συλῶσαν ἢ τοὺς λῃστὰς ὑποθάλπουσαν [περὶ τοὺς λῃστὰς σπουδάζουσαν] ἢ ξένων ἀνδρῶν, αὐτοῦ ἀγνοοῦντος ἢ μὴ βουλομένου, τὰ συμπόσια ἐπιζητοῦσαν [ἐπιθυμοῦσαν] ἢ αὐτοῦ ἄκοντος δίχα εὐλόγου καὶ δεδοκιμασμένης αἰτίας ἔξω τοῦ οἴκου δῆλα δὴ διανυκτερεύουσαν, εἰμὴ ἱπποδρομικοῖς ἢ θεατρικοῖς ἀγῶσιν ἢ τοῖς τῶν μονομαχιῶν θεάμασιν ἐν αὐτοῖς τοῖς μέρεσιν, ἐν οἷς ταῦτα εἴθισται τελεῖσθαι, αὐτοῦ ἀπαγορεύοντος ἡδομένην, εἰμὴ αὐτῷ δηλητηρίῳ ἢ μαχαίρᾳ ἢ ἄλλῳ ὁμοίῳ τρόπῳ ἐπιβουλεύουσαν ἢ καὶ τοῖς ἐναντίον τοῦ ἡμετέρου κράτους τι μηχανωμένοις συνειδυῖαν, ἢ τῷ τῆς παραποιήσεως ἐγκλήματι ἀναμιγνυομένην εὕρῃ, ἢ χεῖρας αὐθάδεις ἑαυτῷ ἀποδείξῃ ἐπάγουσαν : διότι τότε τὴν ἀναγκαίαν αὐτῷ τοῦ διαζευγνύεσθαι ἐπιτρέπομεν ἐξουσίαν καὶ τὰς τοῦ διαζυγίου αἰτίας κατὰ
4 τοὺς νόμους ἀποδεικνύειν. Ταῦτα δ' εἰ μὴ ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ παραφυλάξουσι, τῇ τιμωρῷ τοῦ προνοητικωτάτου νόμου ποινῇ κολασθήσονται. Διότι ἡ

γυνή, ἐάν, καταφρονουμένου τοῦ νόμου ἀποστάσιον πέμπειν ἐπιχειρήσῃ, τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν ἀποβαλλέτω καὶ μηδ' εἴσω πενταετίας τὴν τοῦ γαμεῖσθαι αὖθις ἐχέτω ἐξουσίαν : διότι δίκαιόν ἐστιν αὐτὴν ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ στερεῖσθαι τῆς γαμικῆς κοινωνίας, ἧς ἑαυτὴν ἀπ-
4α έδειξεν ἀναξίαν. Εἰ δὲ παρὰ ταῦτα ἐγαμήθη, ἔσται αὐτὴ μὲν ἄτιμος, γάμιον δ' ἐκεῖνον ἀποκαλεῖσθαι οὐ βουλόμεθα : ἐπὶ πλέον δὲ καὶ τοῦ ἐλέγχειν αὐτὸν τοῦτον [τοῦ προσβάλλειν τὸν γάμον] τῷ βουλομένῳ συγχωροῦμεν
4β ἐλευθερίαν. Εἰ δ' ὅμως αἰτίαν τινὰ ἀποδείξῃ βάσιμον, τότε αὐτὴν καὶ τὴν προῖκα ἀναλαμβάνειν καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν εἰς κέρδος ἔχειν ἢ τοῖς νόμοις διεκδικεῖν κρίνομεν καὶ τὴν τοῦ γαμεῖσθαι ἐξουσίαν μετὰ ἔτος ἐπιτρέπομεν αὐτῇ, ἵνα μή τις περὶ τῆς γονῆς
5 ἀμφιβάλλῃ. Πρὸς δὲ τὸν ἄνδρα, ἐὰν τὴν γυναῖκα τὰ ἀπηγορευμένα ἐλέγξῃ [ἀποδείξῃ] ἐπιχειροῦσαν, τήν τε προῖκα καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν ἑαυτῷ ἔχειν ἢ διεκδικεῖν καὶ γαμετὴν, ἐὰν βούληται, παραχρῆμα ἄγεσθαι τούτῳ τῷ δικαίῳ ὁρισμῷ θεσπίζομεν. Εἰ δ' ὅμως ἄλλως τῇ ἑαυτοῦ γαμετῇ ἀπαγορεῦσαι βουληθῇ, τὴν προῖκα ἀποδιδότω καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν ἀποβαλ-
6 λέτω. Τῶν δούλων δηλονότι ἢ τῶν δουλίδων τῶν ἐφήβων, ἂν τὸ ἔγκλημα τῆς μοιχείας ἢ τὸ τῆς καθοσιώσεως εἰσάγεται, πρὸς διάγνωσιν τῆς τοῦ ἀποστασίου αἰτίας τοῦ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός, ἵνα ἡ ἀλήθεια ἢ εὐχερέστερον ἀποσπασθῇ ἢ καθαρώτερον ἀποκαλυφθῇ, ἐὰν ὅμως ἄλλα ἔγγραφα ἐλλείπωσιν, εἰς ἐξετάσεις ὀφειλόντων ὑποβάλλεσθαι. Καὶ ἕνεκεν δὲ τῶν ἐγκαλουμένων πληγῶν, ὥσπερ εἴρηται, τῶν ὑπὸ τοῦ ἑτέρου ἐπιφερομένων τὰς αὐτὰς ἀποδείξεις (ἐπειδὴ οὐχὶ εὐχερῶς τὰ ἐν τῷ οἴκῳ πραττόμενα διὰ ξένων δυνήσονται ὁμολογηθῆναι) βουλόμεθα
7 παραφυλάττεσθαι. Εἰ δὲ υἱοῦ ἢ υἱῶν, θυγατρὸς ἢ θυγατέρων ὑπαρχόντων ἀποστάσιον ἐπέμφθη, πᾶν ὁ,τιδήποτε ἀπὸ τοῦ γάμου ἀπεκερδήθη, τῷ υἱῷ ἢ τοῖς υἱοῖς, τῇ θυγατρὶ ἢ ταῖς θυγατράσι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ λαμ-
βάνοντος παραφυλάττεσθαι, τουτέστιν, εἰ μὲν ὁ πατὴρ προπετῶς τὸ ἀποστάσιον ἔπεμψε, τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν ὑπὸ τῆς μητρὸς διαφυλάττεσθαι, εἰ δὲ ἡ μήτηρ, αὐτὴν τὴν προῖκα αὐτῷ ἢ αὐτοῖς, τῷ υἱῷ ἢ τῇ θυγατρὶ τοῦ πατρὸς θνήσκοντος ἀφίεσθαι κρίνομεν: τῷ πατρὶ δηλονότι ἢ τῇ μητρὶ ἐν τῷ γράφειν τοὺς παῖδας κληρονόμους, τὸν ἕνα ἢ τὴν μίαν ἢ πάντας ἐὰν γράφειν ἢ τῷ ἑνὶ ἐκ τούτων δωρεῖσθαι βούληται, 7α ἐπιλογῆς παραφυλαττομένης. Οὐδεμίαν δὲ τοῦ ἐκποιεῖν ἢ ὑποτιθέναι τὰ μνημονευθέντα πράγματα ἐπιτρέπομεν ἐξουσίαν : ἀλλ' ἐὰν ἐλλείπῃ τι ἐκ τούτων τῶν πραγμάτων, ἀπὸ τῶν κληρονόμων ἢ τῶν διακατόχων αὐτῶν, ἐὰν ὅμως οὐχὶ τούτους [τοὺς παῖδας] κληρονόμους ἐνέγραψεν ἢ οἱ γραφέντες παῖδες μὴ ὑπεισέλθωσιν, παραγγέλλομεν ἀναπληροῦσθαι, ἵνα καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ αἱ ἀπερίσκεπτοι ψυχαὶ ἀπὸ τῆς τοῦ ἀποστασίου ἀποστολῆς διὰ τῆς ζη-
8 μίας ἀφέλκωνται. Τὰς δὲ συμφωνίας, ἐάν τινες ἐναντίον τῶν παρόντων δογμάτων τῆς ἡμετέρας μεγαλειότητος ἐπιχειρηθῶσιν, ἅτε δὴ τῶν νόμων ὑπεναντίας οὐδὲν ἔχειν βουλόμεθα κῦρος.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 449 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Πρωτογένους καὶ τοῦ Ἀστερίου.

9. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος Αὔγουστος πρὸς Θεόδωρον.* Ἐὰν συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀπὸ κοινῆς συναινέσεως τοῦ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς ἀποστάσιον ἐπέμφθη, ἐν ᾧ οὐδεμία αἰ-

τία περιέχεται, ἥτις ἐν τῇ σοφωτάτῃ διατάξει τῶν θείας μνήμης Θεοδοσίου καὶ Οὐαλεντινιανοῦ περιείληπται, ἔξεσται τῇ γυναικὶ μὴ πενταετίαν ἀναμένειν, ἀλλὰ μετὰ ἔτος εἰς δευτέρους γάμους σπεύδειν [προβαίνειν].

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 497 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἀναστασίου Αὐγούστου.

10. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐν ταῖς αἰτίαις ταῖς ἤδη πρότερον εἰδικῶς καθωρισμέναις, ἐξ ὧν ὀρθῶς [νομίμως] πέμπονται ἀποστάσια, ταύτην προστίθεμεν, ἵνα, ἂν ὁ ἀνὴρ τῇ γαμετῇ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ γάμου ἄχρι δύο συναπτῶν ἐτῶν ὑπολογιστέων συνιέναι μηδαμῶς ἕνεκεν φυσικῆς ἀδυναμίας ἱκανὸς ὑπάρχῃ, δύνηται ἡ γυνὴ ἢ οἱ γονεῖς αὐτῆς δίχα κινδύνου ἀπωλείας τῆς προικὸς ἀποστάσιον τῷ ἀνδρὶ πέμπειν, οὕτως ὅμως ἵνα ἡ πρὸ γάμου δωρεὰ τῷ ἀνδρὶ παραφυλάσσηται.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 528 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ Αὐγούστου.

11. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἑρμογένην ἄρχοντα τῶν τάξεων.* Κελεύομεν ἵνα, ὅστις δήποτε γυναῖκα σὺν τῇ βουλήσει τῶν γονέων ἤ, ἂν γονεῖς μὴ ἔχῃ, τῇ βουλήσει αὐτῆς ἀπὸ γαμικῆς προαιρέσεως εἰς γάμον ἔλαβε, κἂν προικῷα συμβόλαια μὴ παρενετέθησαν μηδὲ προὶξ ἐδόθη, ὡσανεὶ σὺν προικῴοις συμβολαίοις ὁ τοιοῦτος γάμος προέβη, ἔγκυρος ἡ ἕνωσις αὐτῶν ἔχηται: διότι οὐχὶ ταῖς προιξίν, ἀλλὰ τῇ 1 προαιρέσει οἱ γάμοι συνάπτονται Εἰ δέ τις ἐκείνην, ἣν δίχα προικὸς γαμετὴν ἔλαβεν, ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ γάμου ἀποβάλλειν [ἀποπέμπειν] βουληθῇ, οὐκ ἄλλως ἔξεστιν αὐτῷ ποιεῖν τοῦτο, εἰ μὴ τοιοῦτον πταῖσμα παρενέβη, ὅπερ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων νόμων καταδικάζεται. Εἰ δ' ὅμως δίχα πταίσματος ταύτην ἀπέπεμψεν ἢ αὐτὸς τοιοῦτον πταῖσμα κατὰ τῆς ἀθώας γυναικὸς διέπραξεν, ἐξαναγκασθήσεται αὐτῇ τὸ τέταρτον μέρος τῆς οἰκείας [αὐτοῦ] οὐσίας κατὰ τὴν ἀνάλογον μερίδα καταβάλλειν, ἵνα, εἰ μὲν τετρακοσίων λιτρῶν χρυσίου ἢ καὶ πλέον ὁ ἀνὴρ περιουσίαν ἔχει, ἑκατὸν λίτρας χρυσίου τῇ γυναικὶ παράσχῃ καὶ μηδὲν πλέον, κἂν ὁσηνδήποτε περιουσίαν κέκτηται: εἰ δ' ὅμως ἔλασσον τῶν τετρακοσίων λιτρῶν χρυσίου τυχὸν ἡ περιουσία αὐτοῦ ἦν, τότε τὸ τέταρτον μέρος, ὑπολογισμοῦ γιγνομένου τῆς καθαρᾶς περιουσίας αὐτοῦ μέχρι τῆς ἐλαχίστης ποσότητος, [ἵνα] τῇ γυναικὶ δίδηται. 1β Τοῦ αὐτοῦ τρόπου [μέτρου] παραφυλαττομένου καὶ ἐπὶ τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἄπροικοι ὑπάρχουσαι δίχα πταίσματος τοῦ ἀνδρὸς ταῖς διατάξεσιν ἐγνωσμένου τούτους ἀπέπεμψαν ἢ αὐταὶ πταῖσμα τῷ ἀθῴῳ ἀνδρὶ παρέσχον, ἵνα ἐξ ἑκατέρου μέρους ἴσῃ πλάστιγγι καὶ ἡ ἐπιείκεια καὶ ἡ ποινὴ παραφυ- 1γ λάσσηται. Τούτου δὲ τοῦ κέρδους τοῦ τετάρτου μέρους τέκνων μὲν οὐχ ὑπόντων αὐτοῖς τῷ ἀνδρὶ καὶ τῇ γυναικὶ προσήκοντος καὶ ὑπὸ τούτων ᾧ ἂν βούλωνται τρόπῳ διατιθεμένου, τέκνων ὅμως καὶ ἐφεξῆς προσώπων [ἀπωτέρω κατιόντων] ἐκ τούτου τοῦ γάμου παρεμβαινόντων τούτοις [τοῦ τετάρτου] παραφυλασσομένου καθ' ὁμοίωσιν τῆς προικὸς καὶ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς κατὰ πάντα, ἅτινα περὶ 2 τούτων ὡρισμένᾳ εἰσίν. Μεταξὺ δὲ τῶν πταισμάτων τῆς γαμετῆς τῶν ὑπὸ τῶν διατάξεων ἀπαριθμουμένων καὶ ταῦτα προστίθεμεν, ἐὰν τυχὸν ἡ γαμετὴ τῇ αὐτῆς ἐνεργείᾳ ἢ ἐξ ἐπίτηδες ἄμβλωσιν ἐποίησεν, ἢ οὕτως ἀσελγής

ἐστιν, ἵνα κοινὸν λουτρὸν μετ' ἀνδρῶν ἡδονῆς ἕνεκα ἔχειν τολμᾷ, ἤ, ἐν ᾧ ἔστιν ἐν γάμῳ, ἄλλον ἄνδρα γίγνεσθαι 2α αὐτῇ ἐπειράθη. Διότι καὶ ἐν ταύταις ταῖς αἰτίαις χώραν ἔχειν τὰς διατάξεις θεσπίζομεν, αἵτινες περὶ τοῦ πταίσματος τοῦ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς γαμετῆς ὁμιλοῦσιν, ἵνα, ὃν τρόπον ἡ προὶξ καὶ ἡ διὰ γάμους δωρεὰ ἀπόλλυται, οὕτω καὶ αἱ ἄπροικοι γυναῖκες κατὰ τὸ τέταρτον μέρος, ὅπερ καὶ τοῖς ἀνδράσι καὶ ταῖς γυναιξὶν ἐκ τούτου τοῦ νόμου ἀφωρίσαμεν, τῆς ἀπωλείας 2β τὸν κίνδυνον ὑπομένωσιν. Τοῦ δὲ περὶ τῶν ἠθῶν δικαστηρίου, ὅπερ πρότερον μὲν ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἔκειτο νόμοις, οὐκ ἦν ὅμως ἐν χρήσει [συχνῇ], παντελῶς ἀναιρουμένου: πασῶν οὖν τῶν αἰτιῶν διερευνηθεισῶν καὶ διαγνωσθεισῶν, ἃς ἡ ἀρχαιότης εἰσῆγεν, οὐδὲν ἰσχυρὸν πλὴν ἐκείνων, ἃς αἱ πρότεραι διατάξεις καὶ ὁ παρὼν εἰσήγαγε νόμος, εὑρίσκομεν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 533 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ Αὐγούστου.

12 (²). *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰωάννῃ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.* Ζητήσεως εἰς ἡμᾶς ἐλθούσης τοιαύτης τινὸς ἐκ τῆς Κωνσταντινίσων πόλεως, ἥπερ μία τῶν ἐπὶ τῆς Ὀσροηνῆς πόλεών ἐστι, ἔγνωμεν, ὡς παῖδές τινες πονηροὶ τοῖς ἑαυτῶν ἐπιβουλεύοντες πατράσιν παρὰ τὴν τῶν πατέρων γνώμην διέλυσαν τὰ πρὸς τὰς γαμετὰς συνοικέσια ταῖς γαμεταῖς συνεργασάμενοι . . || αὐταῖς την.. τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς |ε]ἴσπρα[ξ]ι[ν] * || ἐντεῦθεν . . . . . || *οντας προῖκας ἢ πρὸ γάμ[ο]υ δωρεὰς ἢ καὶ ὑποδεξα[μένους ὑποβάλ] || λοντες τοιαύταις ἀπαιτήσεσίν του || *** ἀπόρους τελευτᾷν παν . . . || ***η*α**** δι' αἰσχύνην κατ . . || . . . . αἱ γαμεταὶ . . . . || ἄποροι . . . . . || . . . . . || . . . . . || . . . . . θ[εσπ]ίζομεν . . || . . . . . || . . . . . || . . . . . εἴτε ἄρρενες ε[ἴ]τε || θήλειαι, διαλ[ύε]ιν τὰ πρὸς τοὺς [ὁμοζύγ]ους κατα[στάντα] συ[νοι || κέ[σια] εἰς βλάβην καὶ ζημίαν τῶν || [τὰς προῖ]κ[α]ς [ἢ τὰς] πρ[ὸ] γάμου δωρεὰς ἐπιδεδωκότων ἢ ὑποδεξαμένων γονέων ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν· καὶ ὥσπερ ὁ γάμος οὐκ ἂν ** || ***** εἰ μὴ συναινέσει τῶν ἐχόντων [τοὺς] παῖδας ὑπε[ξ]ουσίους, [οὗ || τως οὐδὲ λύειν τοὺς γάμους παρὰ γνώμην] τῶν γονέων . . || . . . . κἂν εἴ τι τοιοῦτο παρὰ τῶν παίδων [με]λετηθείη, μηδεμίαν εἶναι κατὰ τῶν γονέων εἴσπραξιν προικὸς ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς, κἂν εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ταύτας ἐπιδεδωκότες ἢ ὑποδεξάμενοι, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν τὸν τοῦτο πεπραχότα φέρεσθαι καὶ τὸν ἐντεῦθεν κίνδυνον· ταύτην γὰρ τῆς κακουργίας ἐπιτίθεμεν τὴν ποινὴν τοῖς οὕτως ἀσεβῶς τοῖς πράγμασι χρωμένοις, ὡς καὶ ἑαυτοῖς αἰσχύνην καὶ τοῖς γεγεννηκόσιν τὴν ἐντεῦθεν ἐνάγειν ἀπορίαν. καὶ γὰρ ἀνοήτων [οἰ]όμεθα κατάξιον τοῖς μὲν πατράσιν ἀπηγορεῦσθαι, καθάπερ Μάρκῳ τῷ φιλοσοφωτάτῳ τῶν αὐτοκρατόρων ἐδόκει, δίχα τῆς τῶν παίδων συναινέσεως διαλύειν τὸν γάμον μεγάλης ἐκτὸς καὶ ἀπαραιτήτου προφάσεως, τοῖς δὲ παισὶν ἴσως καὶ νέοις οὖσιν καὶ οὐδὲ τὸ συμφέρον ἐπισταμένοις ἢ καὶ ἐξεπίτηδες, καθάπερ εἰπόντες ἔφθημεν, κακουργοῦσιν δοθῆναι παρρησίαν ἑαυτοὺς μὲν αἰσχύνειν, ζημιοῦν δὲ τοὺς γεγεννηκότας.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Αὐγούστου 534 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἰουστι-

(1) Τίθενται ὡς ἐν τῷ κειμένῳ.

νιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Παυλίνου.

18 (1)

Διαλυομένου τοῦ γάμου ἡ προῖξ τίνι τρόπῳ ἀπαιτεῖται.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Γέμιναν.* Ἀμφίβολον οὐκ ἐστιν ὅτι μετὰ τὴν διατίμησιν τῆς προικὸς συμφωνίας ἢ ἐπερωτήσεως παρεντεθείσης, ἵνα αὐτὰ τὰ πράγματα, ἂν διαλυθέντος τοῦ γάμου σώζωνται, τῇ γαμετῇ ἀποκαθιστῶνται, τὰς δουλίδας σὺν τῷ τοκετῷ τῷ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως δικαστηρίῳ ἀποκαθίστασθαι χρή.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 197 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λατεράνου καὶ Ρουφίνου.*

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἀκουϊλίαν.* Κατὰ τὸν λογισμὸν τοῦ δικαίου φρονεῖς ἀποκαθίστασθαί σοι ὀφείλειν τὴν προῖκα ὑπὸ τοῦ δημοσίου, ὅπερ τὴν οὐσίαν τοῦ καταδικασθέντος πατρός σου ἔλαβεν. Διότι, εἰ καὶ τῷ ποτὲ ἀνδρί σου ὁ σὸς πατὴρ κληρονόμος ἐγένετο, ὅμως τὸ σὸν δίκαιον ἀναιρεῖν τοῦτο οὐ δύναται, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ χωρὶς τῆς σῆς βουλήσεως οὐδ' ἀπαιτεῖν οὐδὲ λαμβάνειν τὴν προῖκα ἠδύνατο.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Νονῶν τοῦ Ἀπριλίου 207 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἄσπρου καὶ Μαξίμου.*

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Ὁστιλίαν.* Ἐὰν ἀγνοοῦσα τὴν κατάστασιν τοῦ Ἔρωτος καὶ ἐλεύθερον ἔλαβες αὐτὸν σύζυγον καὶ προῖκα ἔδωκας καὶ οὗτος ὕστερον δοῦλος ἐκρίθη, τὴν προῖκα ἀπὸ τοῦ χρηματίου λήψῃ καὶ εἴ τι ἐπὶ πλέον φανῇ, τοῦτον χρεωστεῖν σοι. Οἱ σοὶ δὲ παῖδες, ὡς ἀπὸ ἐλευθέρας γεννηθέντες ἀδήλου ὅμως πατρός, νόθοι [γαστρὸς] εὐγενεῖς νοοῦνται [θεωροῦνται].

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 215 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Λαίτου καὶ τοῦ Κερεάλου.*

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἀπολλώνιον.* Ἡ προῖξ ἡ ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐκπορευομένη, ἐὰν ἐν τῷ γάμῳ τελευτήσῃ ἡ ὑπεξουσία γυνή, πρὸς τὸν πατέρα ἐπανέρχεσθαι ὀφείλει.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 225 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Φούσκου καὶ τῆς τοῦ Δέξτρου.*

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι καὶ ὁ Βαλεριανὸς Καῖσαρ πρὸς Ταῦρον.* Ἐὰν μὲν ζῇ παρὰ τοῖς πολεμίοις ἡ σὴ γαμετή, οὕπω ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς ὡσανεὶ κληρονόμος τὴν προῖκα ἀπαιτεῖν δύναται. Ἐὰν ὅμως ἐτελεύτησε καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτῆς δύνηται διεκδικεῖν, καὶ τῆς προικὸς ἡ ἀπαίτησις αὐτῷ νομίμως ἁρμόζει, ὁπότε εἰς ἐπερώτησιν κατηνέχθη.

Ἐδόθη τῇ δευτέρᾳ τῶν Νονῶν τοῦ Μαΐου 259 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Αἰμιλιανοῦ καὶ Βάσσου.*

6. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Ἀλεξάνδρειαν καὶ Νέρωνα.* Ἐὰν περιγραφείσης τῆς μητρὸς ὑμῶν εὐτελεστέρῳ τιμήματι τὰ προικῷα πράγματα διετιμήθησαν, κοινῶς ἐστι γνωστὸν τί περὶ τοῦ ἐλαττώματος τῶν τοιούτων συναλλαγμάτων ὥρισται. Ὅθεν ἐὰν τοῖς δολεροῖς τεχνάσμασι τοῦ ἀνδρὸς ἀπατηθεῖσαν τὴν ὑμετέραν μητέρα ἀνίσῳ περιγραφῆναι διατιμήσει παρὰ τῷ ἄρχοντι

(1) Βασ. 28, 8, 65 ἐπ. — Πρβλ. Παυλ. 24. 3.

τῆς ἐπαρχίας φαναρᾶς ἀποδείξεσι δείξητε, ὁπότε νεμομένοις ὑμῖν πρὸς τὸ διακρατῆσαι τὰ κτήματα καὶ τῆς τοῦ κακοῦ δόλου ἐνστάσεως ἡ δύναμις ἐβοήθει, γνώσεται κατὰ πόσον τὴν εὐσυνειδησίαν τῆς ἑαυτοῦ κρίσεως διαρ-2 ρυθμίζειν ὀφείλει. Εἰ δ' ὅμως καὶ ὁ ἀνὴρ ἑαυτὸν τῇ διατιμήσει ἐπιβεβαρημένον ἀξιοῖ, τῆς ἀληθείας ἐξεταζομένης οὐχὶ πλέον τοῦ δικαίου τιμήματος ἀποκαταστῆσαι ἐξαναγκασθήσεται. 3 Ταῦτα δὲ τότε χώραν ἔχουσιν, ὁπότε τὰ πράγματα ἐν τῇ φύσει εἰσίν· ἐὰν ὅμως ἀπώλοντο, τὸ τίμημα, ὅπερ ἐν τῷ προικῴῳ συμβολαίῳ ἐνδέδεικται [ἔγκειται], τοῦτο σκοπηθήσεται.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 290 *ἢ* 293 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.*

7. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἐρώτιον.* Ἀπὸ τῆς θυγατρὸς τὰ χρήματα ἀφαιρεῖν, ἣν ἔχεις ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, οὐδαμῶς κωλύεσαι. Ἀλλ' ἐὰν ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα ἔδωκας, ταύτην συνεστῶτος μὲν τοῦ γάμου οὐδὲ συναινούσης κἂν αὐτῆς, λυθέντος δὲ τοῦ γάμου ἀκούσης [αὐτῆς] ἀναζητεῖν οὐ δύνασαι.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

8. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σαλλουστίαν.* Ὁ ἀνήρ, εἰ καὶ μετὰ τὸ διαζύγιον ἐφ' ὅσον ποιεῖν δύναται καταδικαστέος ἐστίν, ὕστερον εὔπορος γενόμενος, ὅστις τὸ ὅλον οὐκ ἀπεδεδώκει, οὐχὶ δοκίμως [=οὐχὶ νομίμως] ἀποποιεῖται τὴν ὑπόλοιπον καταβολήν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ εἰς ὁλόκληρον εἶναι ἐνακτέους οὐκ ἀμφιβάλλεται, δεισιδαίμονα [ἀβάσιμον] φέρεις φροντίδα μὴ οὐ δύνασαι κινεῖν κατ' αὐτῶν εὐπόρων καθεστώτων [γιγνομένων].

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

9. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μαρκίδην.* Τῇ περὶ προικὸς ἀγωγῇ τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀνδρὸς περὶ ἐκείνου, ὅπερ αὐτῷ προικὸς ἕνεκεν εἶχε δοθῇ, ἐνάγειν ὀφείλεις. Διότι τοῦ εἰσβαίνειν εἰς τὴν νομὴν τῶν προικῴων πραγμάτων, τῶν κληρονόμων τοῦ ἀνδρὸς μὴ συναινούντων, δίχα τῆς αὐθεντίας τοῦ ἁρμοδίου δικαστοῦ οὐδεμίαν ἔχεις ἐξουσίαν.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

10. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἐπίγονον.* Ἐὰν τῷ πενθερῷ τῆς σῆς θυγατρὸς τὴν προῖκα ἔδωκας, εἰ καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ ἐγκείμενος ἐξουσίᾳ ὁ σὸς γαμβρὸς ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ἀνηρπάγη πραγμάτων [ἐτελεύτησεν], ὅμως οὐχὶ τῇ περὶ τοῦ χρηματίου ἀγωγῇ, ἀλλ' εἰς ὁλόκληρον ὑπὸ σοῦ συναινούσης τῆς θυγατρὸς ἐναγόμενον αὐτὸν τὸ ἱκανὸν ποιεῖν χρή.

Ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Νοεμβρίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

11. *Οἱ αὐτοκράτορες Ὁνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Μαρινιανόν.* Ἐὰν συνεστῶτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ τῇ ὀλεθρίᾳ μοίρᾳ ἐφθάρη [ἐτελεύτησεν], ἡ προῖξ, ἥτις δεδομένη λέγεται ἢ ὑπεσχημένη ἐκ τῆς τῆς γαμετῆς αὐτοῦ περιουσίας, εἰς αὐτὴν ἐπαναστρεφέτω, καὶ μηδὲν ἑαυτῷ ὁ τοῦ τελευτήσαντος κληρονόμος ἀποτολμάτω διεκδικεῖν ἐκ τούτου, ὅπερ εἰς τὴν γυναῖκα ἐπανατρέχειν ἐποίησεν ἡ τοῦ ἀνδρὸς τελευτή.

Ἐδόθη ἐν Ραβέννῃ τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Νοεμβρίου 422 *ἐπὶ τῆς δεκάτης τρίτης ὑπατείας τοῦ Ὁνωρ ου*

καὶ τῆς δεκάτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.

19 (1)

Ἐὰν ἡ προῖξ συνισταμένου τοῦ γάμου καταβληθῇ [ἀποδοθῇ].

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Ὁνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Μαρινιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν συνισταμένου τοῦ γάμου ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς τῇ γαμετῇ ἡ προῖξ χωρὶς ἐννόμου αἰτίας ἀπεδόθη, ὅπερ κατὰ τοὺς νόμους ἑστᾶναι οὐ δύναται, ἐπειδὴ δωρεᾶς μίμησιν θεωρεῖται λαμβάνειν, τῆς αὐτῆς γαμετῆς τελευτησάσης ὑπὸ τῶν αὐτῆς κληρονόμων μετὰ τῶν καρπῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀποδοθείσης προικὸς τῷ ἀνδρὶ ἀποκαθιστάσθω, οὕτως ἵνα ἡ δεσποτεία αὐτῆς παίδων ἐξ αὐτῆς συλληφθέντων ἐκποιεῖσθαι παρὰ τοὺς νόμους ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς μὴ δύνηται.

Ἐδόθη ἐν Ῥαβέννῃ τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Νοεμβρίου 422 ἐπὶ τῆς δεκάτης τρίτης ὑπατείας τοῦ Ὁνωρίου καὶ τῆς δεκάτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.

20 (2)

Ἵνα μὴ ἐγγυηταὶ ἢ ἐντολεῖς [μανδάτωρες] τῶν προικῶν διδῶνται.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Κυνέγιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Εἴτε ἀπὸ τοῦ δικαίου εἴτε ἀπὸ τῆς συνηθείας ὁ νόμος ἀπορρέει, ἵνα ὁ ἀνὴρ τῇ γαμετῇ ἐγγυητὴν ἐπὶ τῷ φυλάξαι τὴν προῖκα παρέχῃ, τοῦτον κελεύομεν καταργηθῆναι [τὸν νόμον].

Ἐδόθη τῇ ἑνάτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Δεκεμβρίου 381 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Εὐχερίου καὶ Συαγρίου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Γενικῷ ὁρισμῷ τὴν προτέραν διάταξιν εὑρύνοντες θεσπίζομεν μηδεμίαν ἀπαιτεῖσθαι ἱκανοδοσίαν ἢ ἐντολὴν ὑπὲρ τῆς προικὸς ἢ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἢ ἀπὸ τοῦ μέρους αὐτοῦ ἢ ἀπὸ πάντων, οἵτινες τὴν προῖκα λαμβάνουσιν. Διότι, ἐὰν ἡ γυνὴ ἑαυτήν τε καὶ τὴν προῖκα αὐτῆς τῷ τοῦ ἀνδρὸς μέρει ἐμπιστευτέαν ἔκρινεν, ἵνα τί ἐγγυητὴς ἢ ἄλλος τις ἀνάδοχος [παρεμβαίνων] ἀπαιτῆται ὅπως αἰτία δυσπιστίας ἐν τῷ γάμῳ αὐτῶν γεννηθῇ;

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὁρέστου.

21 (3)

Περὶ πραγμάτων ἀφαιρεθέντων [κλαπέντων μεταξὺ συζύγων].

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Πολυδεύκην.* Τὴν τοῦ συμψηφισμοῦ ἐπιείκειαν δικαίως ἀπαιτεῖς. Διότι ἐπιεικές ἐστι μὴ πρότερον καταβληθῆναι ὅπερ ἀποδειχθήσεται ὀφείλειν σε, πρὶν ἢ τὸ ἀνάλογον γένηται τῇ ἀμοιβαίᾳ ἀπαιτήσει [τῇ ἀνταπαιτήσει], τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ ταῦτα λέγεις ἐπιδιώκειν [ἀπαιτεῖν], ἅπερ διαζυγίου ἕνεκα ἀποσυληθέντα [ἀφαιρεθέντα] μέμφεσαι. Ὁπότε οὖν παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ τῇ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἐνάγεσαι, παρ' αὐτῷ ἀπόδειξον τοῦ σοῦ δικαίου πράγματα ἀφαιρεθῆναι.

Ἐξεδόθη τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 229 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Δίωνος.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σερένον.* Τοῦ διαζυγίου ἕνεκεν πραγμάτων τῆς γαμετῆς ἀφαιρεθέντων ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἢ ὑπὸ τῆς γαμετῆς [πραγμάτων] τοῦ ἀνδρὸς κατὰ τὸ διηνεκὲς διάταγμα ἡ τῶν ἀφαιρεθέντων πραγμάτων ἀγωγὴ ἐπιτρέπεται. Διότι τοῦ γάμου συνισταμένου οὐδετέρῳ αὐτῶν οὐδὲ ποινικὴ οὐδὲ ἀτιμωτικὴ ἀγωγὴ ἀρμόζει, ἀλλὰ ἡ περὶ τῆς ζημίας ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος δίδοται ἀγωγή.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 290 ἢ 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

3. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Κουαρτίωνα.* Περὶ τῶν πραγμάτων, ἅπερ διαζυγίου ἕνεκα τήν ποτε γαμετήν σου ἀφελεῖν θεματίζεις, τῇ περὶ τῶν ἀφαιρεθέντων πραγμάτων ἀγωγῇ ἐναντίον τῶν κληρονόμων αὐτῆς οὐχὶ εἰς ὁλόκληρον, ἀλλ' εἰς ὅσον εἰς αὐτοὺς περιῆλθεν, εἰ δὲ τὰ πράγματα σώζονται, τῇ τῆς δεσποτείας διεκδικήσει χρήσασθαι οὐ κωλύεσαι.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Δεκεμβρίου 290 ἢ 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

22 (1)

Ἵνα μὴ ὑπὲρ τῆς προικὸς πράγματα τοῦ ἀνδρὸς τῇ γυναικὶ προσκυρῶνται.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀπολλιναρίαν.* Ἵνα τῇ γαμετῇ ὑπὲρ τῆς προικὸς προσκυρῶνται πράγματα τοῦ ποτε ἀνδρὸς ὑπὸ τοῦ δικαίου ἀπηγορευμένον ἐστίν. Ἐὰν δ' ὅμως οὐδενὸς καταλειφθέντος κληρονόμου ἄπορος ἐτελεύτησε, κατὰ τοῦ δικαίου τὸν τύπον, ἐφ' ὅσον τῆς κληρονομίας τὸ μέτρον ἀνέχεται, περὶ τοῦ σοῦ ἀζημίου προνοεῖν οὐ κωλύεσαι.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Δεκεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

23 (2)

Περὶ ἀγροῦ προικιμαίου.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Δίδαν.* Ἐὰν διατετιμημένα κτήματα εἰς προῖκα ἐδόθησαν καὶ συνεφωνήθη, ἵνα ἡ ἐπιλογὴ τῇ γυναικὶ παραφυλαχθῇ, οὐδὲν ἧττον ὁ Ἰούλιος νόμος χώραν ἔχει. Ἔστι δ' ἀπαλλοτρίωσις πᾶσα πρᾶξις, δι' ἧς ἡ δεσποτεία μεταφέρεται.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Δομιτιανόν.* Ἄνδρες, οἵτινες ἀγρὸν ἐπίκοινον μετ' ἄλλου εἰς προῖκα ἀδιατίμητον ἔλαβον, εἰς τὸ διαιροῦν τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον προσκαλέσασθαι οὐ δύνανται, εἰ καὶ αὐτοὶ δύνανται προσκληθῆναι.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 241 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Πομπηιανοῦ.

24

Διαζυγίου γενομένου παρὰ τίνι οἱ παῖδες διατρίβειν ἢ ἀνατρέφεσθαι ὀφείλουσιν.

Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καί-

(1) Βασ. 28, 9, 1 — (2) Βασ. 28, 9 2. 3 — (3) Βασ. 28, 11, 31 ἐπ.

(1) Βασ. 28, 11, 34 — (2) Βασ. 29, 6, 19, 20.

σαρες πρὸς Σελεστῖναν. Εἰ καὶ οὐδὲ ἡμετέρᾳ οὐδὲ τῶν θείων προγόνων ἡμῶν οὐδεμιᾷ διατάξει διαγορεύεται, ἵνα κατὰ τὸ φῦλον τῶν παίδων μεταξὺ τῶν γονέων διαίρεσις τελῆται, ὁ ἁρμόδιος ὅμως δικαστὴς ἐκτιμήσει, πότερον παρὰ τῷ πατρὶ ἢ παρὰ τῇ μητρὶ τοῦ γάμου χωριζομένου οἱ παῖδες διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ὀφείλουσιν.

Ἐδόθη ἐν Βεροίᾳ τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

25 (1)

Περὶ διαθρεπτέων [διατροφῆς] παίδων καὶ γονέων.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἱῖος πρὸς Βάσσον.* Ταῖς χρείαις τῶν γονέων τοὺς παῖδας βοηθεῖν δίκαιόν ἐστιν.

Ἄνευ ἡμέρας καὶ ὑπάτου.

2. *Οἱ θεῖοι ἀδελφοὶ πρὸς Κέλερα.* Ὁ ἁρμόδιος δικαστὴς ὑπὸ τοῦ παιδὸς σὲ τρέφεσθαι κελεύσει, εἰ ἐν ταύτῃ τῇ εὐπορίᾳ ἐστίν, ἵνα σοι τροφεῖα [τὴν διατροφὴν] παρέχειν δύνηται.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἀπριλίου 161 ἐπὶ τῆς τρίτης καὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

3. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ταταγήν.* Ἐὰν παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ ἐκεῖνον, ὃν ἐκ τοῦ Κλαυδίου τεκεῖν σε λέγεις, υἱὸν αὐτοῦ εἶναι ἀποδείξῃς, τροφεῖα αὐτῷ κατὰ τὸ τῆς περιουσίας [τοῦ πατρὸς] μέτρον παρασχεθῆναι κελεύσει. Ὁ αὐτὸς δέ, ἂν παρ' αὐτῷ [τῷ πατρὶ] ἀνατρέφεσθαι ὀφείλει, ἐκτιμήσει.

Ἐδόθη ἐν Ῥώμῃ τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 162 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ρουστίκου καὶ Ἀκουϊλίου.

4. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Σαβῖνον.* Ἐὰν τοῦ σοῦ πατρὸς τῷ ὀφειλομένῳ καθήκοντι ἄξιος ἐγένου [ἐὰν πρὸς τὸν σὸν πατέρα τὸ ὀφειλόμενον καθῆκον ἐπέδειξας], τὴν πατρικὴν εὐσέβειαν [στοργὴν] οὐκ ἀρνήσεταί σοι. Εἰ δ' ἑκουσίως μὴ ποιήσῃ [τοῦτο], ὁ ἁρμόδιος δικαστὴς προσέλευσιν ὑποδεχόμενος τροφεῖα κατὰ τὸ μέτρον τῆς οὐσίας παρασχεθῆναί σοι κελεύσει. Εἰ δ' ὅμως πατέρα [εἶναι] ἑαυτὸν ἀρνηθῇ, τὸ ζήτημα τοῦτο ἐν τοῖς πρώτοις ὁ αὐτὸς δικαστὴς ἐξετάσει.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Φεβρουαρίου 197 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λατεράνου καὶ Ρουφίνου.

26 (2)

Περὶ παλλακῶν.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς τὸν λαόν.* Μηδενὶ ἄδεια συγχωρείσθω τοῦ γάμου συνισταμένου παλλακὴν παρ' ἑαυτῷ ἔχειν.

Ἐδόθη ἐν Καισαρείᾳ τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 326 ἐπὶ τῆς ἑβδόμης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Καίσαρος.

27

Περὶ τῶν φυσικῶν παίδων καὶ μητέρων αὐτῶν καὶ ἐκ τίνων αἰτιῶν νόμιμοι καθίστανται.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς Γρηγόριον.* Τοὺς συγκλητικοὺς ἢ τοὺς διασημοτάτους [τελειοτάτους], ἢ οὓς ἐν ταῖς πόλεσιν τὸ τῆς διανδρίας ἀξίωμα ἢ τῆς ἱερωσύνης, τουτέστι τῆς Φοινικαρχίας ἢ Συριαρχίας (1) τὰ κοσμήματα περικοσμοῦσιν, ἀρέσκει τὸν σπίλον ὑπομένειν τῆς ἀτιμίας καὶ ἀλλοτρίους ἀπὸ τῶν ρωμαϊκῶν νόμων γίγνεσθαι, ἐὰν τοὺς ἀπὸ δούλης ἢ θυγατρὸς δούλης ἢ ἀπελευθέρας ἢ θυγατρὸς ἀπελευθέρας ἢ σκηνικῆς ἢ θυγατρὸς σκηνικῆς ἢ ἀπὸ τῆς καπήλου ἢ ἀπὸ θυγατρὸς τῆς καπήλου, ἢ ποταπῆς ἢ ἀποβλήτου, ἢ θυγατρὸς μαστρωποῦ ἢ μονομάχου ἢ ἥτις ταῖς δημοσίαις προέστη ἐμπορίαις [ἐπορνεύθη δημοσίᾳ] συλληφθέντας παῖδας ἐν τάξει νομίμων ἔχειν βουληθῶσιν ἢ κατ' οἰκείαν κρίσιν ἢ ἀπὸ προνομίου ἀντιγραφῆς ἡμετέρας: οὕτως ἵνα, ὅ,τι δήποτε τοῖς τοιούτοις παισὶν ὁ πατὴρ ἐδωρήσατο, εἴτε αὐτοὺς νομίμους εἴτε φυσικοὺς εἶπεν [ὠνόμασεν] ὁλόκληρον ἀφαιρούμενον [ἀπ' αὐτῶν] τῇ νομίμῳ γονῇ ἀποδιδῶται ἢ τῷ ἀδελφῷ ἢ τῇ ἀδελφῇ ἢ τῷ πατρὶ 1 ἢ τῇ μητρί. Ἀλλὰ καὶ τῇ τοιαύτῃ γαμετῇ ὅ,τι δήποτε καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἐδόθη ἢ δι' ἀγορασίας περιεποιήθη, καὶ τοῦτο ἀφαιρούμενον ἀποδίδοσθαι παραγγέλλομεν: κἀκείνας δέ, ὧν τοῖς φαρμάκοις φθείρονται αἱ ψυχαὶ τῶν ἀπολωλότων, εἴ τι προσπορισθῇ ἢ ἐμπιστευθὲν [αὐταῖς] λέγεται, ὅπερ ἐκείνοις ἀποδοτέον ἐστίν, οἷς ἐκελεύσαμεν ἢ τῷ ἡμετέρῳ φίσκῳ, βα-2 σάνοις ὑποκεῖσθαι κελεύομεν. Εἴτε ὅθεν δ.' ἐκείνου ἐδωρήθη [τι], ὅστις πατὴρ λέγεται, ἢ δι' ἄλλου εἴτε διὰ παρενθέτου προσώπου, εἴτε ὑπ' αὐτοῦ ἠγοράσθη ἢ ὑπ' ἄλλου, εἴτε ὀνόματι αὐτῶν [τῶν φυσικῶν τέκνων] ἐπρομηθεύθη, παραχρῆμα ἀφαιρούμενον ἀποδιδόσθω οἷς ἐκελεύσαμεν, ἤ, εἰ μὴ ὑπάρχουσι, διεκδικείσθω ὑπὸ τῶν τοῦ 3 φίσκου δυνάμεων. Εἰ δὲ ὑπάρχουσι καὶ παρόντες κινεῖν μὴ βούλωνται ἅτε συμφώνῳ ἢ ὅρκῳ ἀποκλειόμενοι, τὸ πᾶν χωρὶς ἀναβολῆς ὁ φίσκος κυριευέτω [καταλαμβανέτω]. Σιγώντων δὲ τούτων καὶ παραπροσποιουμένων πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς τοῦ δημοσίου διεκδικήσεως δύο μηνῶν χρόνοι ὁριζέσθωσαν, ὧν εἴσω εἰ μὴ ἀφέλωνται ἢ ἐπὶ τῷ ἀφελεῖν τὸν διοικητὴν τῆς ἐπαρχίας [μὴ] ὀχλήσωσιν, ὅ,τι δήποτε τοῖς τοιούτοις παισὶν ἢ γαμεταῖς ἢ ρυπαρὰ ἐλευθεριότης περιεποίησεν ὁ φίσκος ἡμῶν κυριευέτω, τὰ δωρηθέντα ἢ ἐμπιστευθέντα πράγματα ἐπὶ τῇ τοῦ τετραπλασίου ποινῇ αὐστηρᾷ ἐρεύνῃ ἀναζητῶν.

Ἀνεγνώσθη ἐν Καρχηδόνι τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 336 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Νεπωτιανοῦ καὶ Φακούνδου.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος Αὔγουστοι πρὸς Ἀνθέμιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Μητρὸς ἢ νομίμων τέκνων ἢ ἐγγόνων ἢ ἀπεγγόνων οἱουδήποτε φύλου, ἑνὸς ἢ πλειόνων, ὑπόντων ἐκ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων [περιουσίας] μίαν μόνην οὐγκίαν ὁ πατὴρ τοῖς φυσικοῖς υἱοῖς ἢ θυγατράσιν καὶ τῇ γεννητρίᾳ [μητρὶ] αὐτῶν ᾖ, ἐὰν μόνη ἐστὶν ἡ παλλακή, ἡμιούγγιον ἐξουσίαν ἐχέτω δωρεῖσθαι ἢ καταλιμπάνειν, ὅ,τι δήποτε δὲ πέραν τοῦ συγκεχωρημένου μέτρου κατελείφθη, τοῖς νομίμοις παισὶν ἢ τῇ μητρὶ ἢ τοῖς λοιποῖς διαδόχοις [κληρονόμοις] κατὰ τὸ δίκαιον [νομίμως] ἀποδοθήσεται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Νοεμβρίου 405 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Στιλίχωνος καὶ τῆς τοῦ Ἀνθεμίου.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Ἀπολ-

(1) Βασ. 31, 6, 10 ἐπ.—(2) Πρβλ. Παυλ. 25. 7.

(1) Τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιερέως ἐν Φοινίκῃ καὶ Συρίᾳ.

λώνιον ἔπαρχον πραιτωρίων. Ἐάν τις εἴτε ἐλεύθερος αὐτὸς ἢ τοῦ βουλευτηρίου τοῖς δεσμοῖς ἐστιν ὑποκείμενος, καὶ τοῦ ἐπιδιδόναι τοὺς φυσικοὺς παῖδας ἢ πάντας ἢ οὓς ἢ ὅν ἂν βουληθῇ, τῷ τῆς πόλεως αὐτοῦ, ὅθεν αὐτὸς ὥρμηται, καὶ τοῦ γράφειν [αὐτοὺς] κληρονόμους εἰς ὁλόκληρον ἐλευθέραν αὐτῷ συγχωροῦ-1 μεν ἐξουσίαν. Εἰ δέ τινι οὐχὶ ἀπὸ πόλεως, ἀλλ' ἀπὸ κώμης ἢ χωρίου οἱουδήποτε ὁρμωμένῳ παῖδες φυσικοὶ ἐγένοντο [συνέβησαν], καὶ τούτους βούληται ὑπὸ τὸν προρρηθέντα ὁρισμὸν τῇ τοῦ βουλευτηρίου λαμπηδόνι τιμῆσαι καὶ τῇ τῆς κληρονομίας δυνάμει βοηθεῖν, τῆς ἑαυτοῦ πόλεως προσγραπτέοι εἰσὶ τῇ τάξει [τῇ βουλῇ], ὑφ' ἣν ἡ κώμη 2 ἐκείνη ἢ τὸ χωρίον ὑπάγεται. Εἰ δὲ κέκτηται τὴν ἑτέραν τῶν βασιλίδων πόλεων πατρίδα, ἔστω αὐτῷ ἐλεύθερον τὴν κτηθεῖσαν ἐκ τῆς ἀνίσου ἑνώσεως γονὴν τοῖς οἱασδηποτε πόλεως βουλευταῖς [τοῖς δεκάρχοις] κατατάσσειν [ἀναμιγνύειν], ἐὰν μόνον ἡ πόλις, ἥτις ἐκλέγεται, τῆς ὅλης ἐπαρχίας κρατῇ τὴν ἡγεμονείαν. Διότι ἀνάξιόν ἐστιν, ἵνα, ὅστις τῆς ἱερωτάτης πόλεως τῇ αἴγλῃ ἐγκαυχᾶται, τοὺς φυσικοὺς αὐτοῦ [παῖδας] μὴ λαμπρύνῃ τῇ τάξει [τῇ βουλῇ] τῆς ἐκλάμπρου 3 πόλεως. Ταῦτα δὲ εἴτε ὕστατα [ἐν τελευταίᾳ βουλήσει] ὁρίσῃ εἴτε δωρεὰν οἱασδήποτε ποσότητος πρὸς τοὺς φυσικοὺς παῖδας ὁ πατὴρ ποιήσῃ: καὶ ὅπερ περὶ τῆς ὑπεισελευστέας βουλευτικῆς τύχηςεἴτε διὰδιαθήκης εἴτε ἀπὸ πίστεως ὑπομνημάτων ὁρίσῃ, οὕτως ἔγκυρον εἶναι καὶ σταθερῶς βουλόμεθα παραφυλάττεσθαι, ἵνα, εἴτε ἀπέχοντες ἀπὸ τῶν κληρονομιῶν εἴτε παραιτούμενοι τὰς δωρεὰς οἱ φυσικοὶ παῖδες τὴν βουλευτικὴν τύχην βούλονται ἀποφεύγειν καὶ ὕστερον τῆς πατρῴας οὐσίας ἢ εἰς ὁλόκληρον ἢ ἐκ μέρους ἀνεφάνησαν νομεῖς, εἰ καὶ ταύτην ἐξεποίησαν, παντὶ τρόπῳ εἰς τὴν τύχην, ἐν ᾗ ὁ πατὴρ αὐτοὺς τῆς περιουσίας αὐξηθείσης εἶναι ᾑβουλήθη, καὶ ἄκοντες ἐξαναγκάζωνται προσχωρεῖν. 4 Καὶ ἐὰν θυγατέρα φυσικὴν ἢ θυγατέρας ἔσχε καὶ ταύτην ἢ ταύτας βουλευτῇ ἢ βουλευταῖς τῆς πόλεως, ἐξ ἧς ὥρμηται ἢ ὑφ' ἣν ἡ κώμη ἢ τὸ χωρίον, ὅθεν ὁρμᾶται, τελεῖ, ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἥτις τὴν ἡγεμονείαν τῆς ὅλης ἐπαρχίας κρατεῖ, διὰ γάμου προσήρμοσεν, αὐτὰ ταῦτα καὶ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῆς ἢ αὐτῶν [τῶν θυγατέρων] κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρρένων κρατήσουσιν. Διότι τί διαφέρει πότερον ἂν δι' υἱῶν ἢ διὰ γαμβρῶν περὶ τῶν ὠφελειῶν τῶν πόλεων πρόνοια γίγνεται καὶ πότερον ἂν νέους ὁ νόμος ποιεῖ βουλευτὰς, ἢ θάλπει [εὐνοεῖ] οὓς εὑρίσκει ;

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 443 μετὰ τὴν ὑπατείαν Εὐδοξίου καὶ Διοσκούρου.

4. *Οἱ αὐτοκράτορες Λέων καὶ Ἀνθέμιος Αὔγουστοι πρὸς Ἁρμόδιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐπειδὴ τὰς ἐπιθυμίας τῶν θνησκόντων ἀπὸ τῆς ἐν ζωῇ κρίσεως [αὐτῶν] οὐχὶ δίχα δικαίου λόγου περισυλλέγομεν, καὶ ἐκεῖνος, ὅστις φυσικὸν υἱὸν ἔχων τῶν νόμων προτρεπόντων αὐθορμήτως καθ' ὁμοίωσιν τοῦ νομίμου υἱοῦ τοῖς δημοτικοῖς λειτουργήμασι ᾑβουλήθη κατατάσσειν αὐτὸν καὶ πρόκριτον τῇ πατρίδι δωρεῖσθαι, ἐξεδήλωσε καὶ γνωστὸν ἀναμφιβόλως ἐποίησε τῇ φανερωτάτῃ ὁμολογίᾳ ὅτι ἕνεκεν τῆς ἐποφειλομένης διαθέσεως ἁπάσης τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας ἐξελέξατο αὐτὸν κληρονόμον, ἐπειδὴ φανερῶς τοῖς τοιούτοις προσώποις μέχρι τοσούτου διὰ τῆς θειοτάτης διατάξεως (1) βοήθεια ἐγένετο, ἵνα μηδὲ τοῦ παραιτεῖσθαι ἢ ἐκποιεῖν ἢ ἀποποιεῖσθαι τὰς πατρικὰς κληρονομίας ἢ δωρεὰς ἐπὶ καταδολιεύσει τοῦ βουλευτηρίου συγχωρῆται ἄδεια, ἀλλὰ τῶν λειτουργημάτων τῆς πατρίδος ἀναλαμβανομένων τὰς [πατρικὰς] περιουσίας ὑπεισέρχεσθαι ἐξαναγκάζωνται, οὐδεμίαν ἐξ ἀντιθέτου φωνὴν τῶν συκοφαντούντων [τῶν τοῦ δικαίου σοφιστῶν] παντελῶς ἀνεχόμεθα προσδεκτὴν εἶναι, ἀλλὰ τὸν Φιλόκαλον τοῦτον καὶ [ὡς] κληρονόμον ἐξ ἀδιαθέτου ἁπάσης τῆς πατρῴας οὐσίας καὶ ὡς πρόκριτον τοῦ τῆς Βυστρίνης πόλεως βουλευτηρίου τὰ συνημμένα ᾗ συναπτέα ἑαυτῷ λειτουργήματα ὑπεισέρχεσθαι καὶ τοὺς ἀπὸ τούτου γεγεννημένους ἢ γεννηθησομένους παῖδας ὁμοίως τῇ πατρικῇ τύχῃ ὑποκεῖσθαι 1 παραγγέλλομεν. Καὶ τὸν τοιοῦτον τύπον [διάταξιν] ἐν πᾶσι τοῖς θέμασιν, ἅτινα ἐν οἱασδήποτε πόλεως τάξει καὶ βουλῇ συμβήσονται, ἐφεξῆς ψηφιζόμεθα παραφυλάττεσθαι.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰανουαρίου 470 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰορδάνου καὶ Σεβήρου.

5. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων Αὔγουστος πρὸς Σεβαστιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τοῦ θείου Κωνσταντίνου, ὅστις τῇ σεβασμίᾳ τῶν χριστιανῶν πίστει τὸ ρωμαϊκὸν ὠχύρωσε κράτος, περὶ τῶν εὐγενῶν παλλακῶν, τῶν εἰς γαμετὰς ληφθῆναι δυναμένων, πρὸς δὲ καὶ τῶν τέκνων τῶν ἐκ τούτων ἢ πρὸ τοῦ γάμου ἢ ὕστερον γεννηθέντων τῶν ὀφειλόντων οἰκείων καὶ νομίμων θεωρεῖσθαι, τὴν θειοτάτην διάταξιν μεταρρυθμίζοντες κελεύομεν ἐκείνους, οἵτινες πρὸ τοῦδε τοῦ νόμου (γάμου οὐδενὸς παρεμβάντος) τὴν τῶν εὐγενῶν γυναικῶν ἐπιλεξάμενοι παλλακείαν τέκνα οἱουδήποτε φύλου ἐγέννησαν, οἷς οὐδεμία δηλαδὴ γαμετή ἐστιν, οὐδεμία δ' ἐκ νομίμου γάμου νόμιμος γονὴ συνελήφθη, ἐὰν βουληθῶσι γαμετὰς ἄγεσθαι ταύτας, αἵτινες πρότερον ἦσαν παλλακαί, τοῦτο μὲν νόμιμον γάμον μετὰ τῶν τοιούτων εὐγενῶν γυναικῶν, ὡς εἴρηται, δύνασθαι συνάπτειν, τοῦτο δὲ τοὺς ἑκατέρου φύλου παῖδας τοὺς ἐκ τῆς προτέρας τῶν γυναικῶν τούτων συναφείας γεννηθέντας, εὐθὺς ὡς γάμοι μετὰ τῶν μητέρων αὐτῶν τελεσθῶσιν, οἰκείους τῷ πατρὶ καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ γίγνεσθαι καὶ σὺν ἐκείνοις, οἵτινες ὕστερον ἐκ τοῦ γάμου τούτου συλληφθήσονται, ἢ μόνους, ἂν μηδεὶς ἄλλο ἔπειτα γεννηθῇ, τοῦτο μὲν ἐκ διαθήκης βουλομένων τῶν πατέρων μάλιστα δ' ἐξ ἀκεραίου διαδέχεσθαι, τοῦτο δ' ἐξ ἀδιαθέτου ἀπαιτεῖν τὴν πατρῴαν κληρονομίαν : τῶν δὲ συμφώνων, ἅπερ ἐν τῷ τοῦ γάμου καιρῷ περὶ τῶν προικῴων ἢ τῶν τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς πραγμάτων ἐπηκολούθησαν, καὶ εἰς αὐτῶν τὰ πρόσωπα ἀνηκόντων, ἵνα ὁμοῦ μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν τῶν ὕστερον ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων τυχὸν γεννηθέντων, ἢ μόνοι, ἂν μηδεὶς ἄλλος ἐγεννήθη, τῆς προικὸς καὶ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς κατὰ τὴν δύναμιν τῶν νόμων πρὸς δὲ καὶ τῶν συμφώνων τὰ ὠφελήματα λαμβά-1 νωσιν. Ἐκεῖνοι, ὅμως οἵτινες ἐν τῷ χρόνῳ τῆςδε τῆς θειοτάτης κελεύσεως οὕπω γονῆς τινος ἀπὸ τῆς κοινωνίας τῶν εὐγενῶν παλλακῶν ἠξιώθησαν, οὐδαμῶς τοῦ εὐεργετήματος τοῦ νόμου τούτου ἀπολαύσουσιν, ἐπειδὴ ἔξεσται τὰς γυναῖκας ταύτας ἑαυτοῖς πρότερον τῷ τοῦ γάμου δικαίῳ συζεύξασθαι, μὴ ὑπόντων παίδων νομίμων ἢ γαμετῶν καὶ παῖδας νομίμους, ἅτε δὴ γάμων προβαινόντων, γεννῆσαι, οὐδ' ὀφείλουσι σφόδρα μεγάλα ἀπαιτεῖν ἵνα γνήσιοι καὶ νόμιμοι ὕστερον δοκῶ-

(1) Κεφ. 3 § 4 παρόντος τίτλου.

σιν [ἐκεῖνοι], οὓς ἐξ εὐγενοῦς παλλακῆς ὑπερτιθεμένου μετὰ τὸν νόμον τοῦτον τοῦ γάμου γεννηθῆναι ἠβουλήθησαν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 477 μετὰ τὴν ὑπατείαν τοῦ Ἀρμάτου.

6. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος Αὔγουστος πρὸς Σέργιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Κελεύομεν ἐκείνους, παρ' οἷς νομίμων παίδων οὐχ ὑπόντων ἐν τῷ παρόντι γυναῖκές τινες ἐν τάξει γαμετῆς ἔχονται, τοὺς ἐκ τούτων ἑαυτοῖς γεννηθέντας ἢ γεννηθησομένους οἰκείους καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτῶν νομίμους ἔχειν καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας πρὸς αὐτοὺς ἢ δι' ὑστάτων βουλήσεων ἢ διὰ δωρεῶν ἢ ἄλλων τῷ νόμῳ ἐγνωσμένων τίτλων, ἐὰν βούλωνται, μεταφέρειν, πρὸς δὲ καὶ ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν ὀφείλειν καλεῖσθαι [τοὺς παῖδας], μηδέ τινα περὶ τούτων ζητήσεως ἢ ἔριδος ἐκγυμνασθέντα ὑφ' οἱανδήποτε πονηρὰν καὶ λεπτολόγον ἀπὸ τῶν νόμων ἢ τῶν διατάξεων ἀφορμὴν ἢ τοῖς ἐξ ἀρρενογονίας ἢ τοῖς ἐξ αἵματος συγγενέσι τοῦ γεννήτορος αὐτῶν ἢ οἱοιςδήποτε ἄλλοις ὑπολείπεσθαι ἄδειαν ἐφεξῆς: οὐδὲν ἧττον, ὅστις τοιαύτην γυναῖκα ἐν τάξει γαμετῆς προικῴων γενομένων συμβολαίων ἔσχεν, ὑπὲρ τῆς γονῆς αὐτοῦ ὅμοιον καὶ τὸν αὐτὸν τύπον παραφυλάττεσθαι [κελεύομεν], ἵνα μὴ ἀφαιρῆται ἀπ' αὐτοῦ ἡ ἐξουσία καθ' οἱονδήποτε τρόπον διὰ τῶν ἰδίων παίδων ἑαυτῷ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ κτᾶ-
1 σθαι. Πρὸς τούτοις δὲ τοὺς υἱοὺς ἢ τὰς θυγατέρας τοὺς ἤδη διὰ θείων ἀντιγραφῶν ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτῶν εἰς εἰσποίησιν ληφθέντας ἢ ληφθείσας ἀπολαύειν τοῦ εὐεργετήματος καὶ βοηθήματος τοῦδε τοῦ προνοητικωτάτου νόμου ἡμῶν κρίνομεν.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἀπριλίου 517 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀναστασίου καὶ Αὐγούστου.

7. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστῖνος Αὔγουστος πρὸς Μαρῖνον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τὸν νόμον τοῦ Ἀναστασίου τοῦ θείας μνήμης, ὅστις περὶ τῶν φυσικῶν παίδων ἐξεδόθη, ἐν τούτοις ἰσχύειν μόνον τοῖς θέμασι συγχωροῦμεν, ἄτινα ἄχρι τοῦ νῦν ἐπηκολούθησαν κατὰ τὸ περιεχόμενον τοῦ νόμου τούτου ἐν τοῖς τότε συνισταμένοις γάμοις ἢ τοῖς ἔπειτα συναφθεῖσιν, οὕτως ὅμως ἵνα μὴ πιστεύηται βοήθειαν παρασχεῖν τοῖς ἄλλοθεν γεννηθεῖσιν εἰμὴ τῆς οὐκ ἀπὸ ἀνοσίου οὐδ' αἱμομικτικῆς συναφείας[=τοιούτοις μόνον παισίν, οἵτινες οὐκ ἐγεννήθησαν ἀπὸ ἀνοσίου ἢ αἱμομικτικῆς συναφείας]. 1 Ἐπὶ πλέον δὲ τοῖς φυσικοῖς υἱοῖς ἢ θυγατράσι τοῖς ἐξ οἱασδήποτε γυναικὸς ἐπιθυμίας ἐκ τῆς οὐχὶ αἱμομικτικῆς οὐδ' ἀνοσίου γεννηθεῖσιν καὶ εἰς τὰ πατρῷα ἱερὰ δι' εἰσποιήσεως ἢ δι' υἱοθεσίας ληφθεῖσιν ἐκ τῶν θείων κελεύσεων, εἴτε πρὶν ἢ ὁ νόμος οὗτος παρεισδύσῃ εἴτε μετὰ τὸν νόμιον τοῦτον ἄχρι τῆς παρούσης ἡμέρας, οὐχὶ δίχα λόγου ἡγησάμεθα ἐπικουρητέον, ἵνα ἡ υἱοθεσία ἢ ἡ εἰσποίησις ἰσχυρὰ παραμένῃ ἐξ οὐδεμιᾶς ἀπολύτως ζητήσεως ἀποδοκιμαστέα [προσβλητέα], ὡσανεὶ νόμῳ τινὶ ἀπηγόρευται· ἐκεῖνο, οὗ ἔτυχον, ἐπειδή, καὶ ἂν τις πρότερον τοιαύτη ἀνεφύετο ἀμφιβολία, συγχωρητέα [ἐκβλητέα] ἦν συγκινοῦντος τοῦ ἐλέους, οὕτινος ἀνάξιοι οὐκ εἰσιν ὅσοι ἐξ ἀλλοτρίου πάσχουσιν ἁμαρτήματος. 2 Ἔστωσαν οὖν μετὰ τὴν ἐκποίησιν ἢ τὴν υἱοθεσίαν ταύτην οἰκεῖοι καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῶν πατέρων καὶ κληρονομίας τοῦτο μὲν ἐκ διαθήκης τοῦτο δ' ἐξ ἀδιαθέτου λαμβανέτωσαν· ὥσπερ ἐν τοῖς υἱοθετηθεῖσιν ἢ καὶ ἐν τοῖς

3 εἰσποιηθεῖσιν τεθέσπισται. Ἐφεξῆς ὅμως γνώτωσαν πάντες νομίμοις γάμοις νομίμους αὐτοῖς ἀπογόνους προσκτήσεσθαι, ὡσεὶ μὴ ἦν ἐκδεδομένη ἡ προειρημένη διάταξις. Διότι καὶ τὰς ἀνόμους τῶν ἡδονῶν ἐπιθυμίας οὐδεμία τοῦ λοιποῦ συγγνώμη προστατεύσει, οὐδὲν βοήθημα καινὸν ὑποστηρίξει πλὴν τοῦ ὁρισμοῦ τῶν προτέρων διατάξεων, οὐδ' ὁ πρότερον ἐκδοθεὶς νόμος, ὃν ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας ἀποτιμηθῆναι εὐσεβὴς ὑπηγόρευσε λόγος, οὐδὲ τῶν εἰσποιήσεων ἢ τῶν υἱοθεσιῶν ἡ πρόφασις, αἵτινες ἐφεξῆς οὐδαμῶς ἀνεκταί εἰσιν οὐδ' αἱ πονηρίαι αἱ εἴτε διὰ θείων γραμμάτων ἐπιτευκτέαι εἴτε δι' οἱωνδήποτε ἀθεμίτων μηχανεύσεων ἐπιζητητέαι, ἐπειδὴ τὰ μάλιστα ἀνάξιον, τὰ μάλιστα ἀσεβές ἐστιν ἐν τῷ αἴσχει προστασίαν ζητεῖν, ἵνα καὶ τῇ ἀσελγείᾳ δουλεύειν συγχωρῆται καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρός, ὅπερ αὐτοῖς ἀπηρνήθη [οὐκ ἐπετράπη], τοῦτο ἄλλῳ νόμου σχήματι καταλαμβάνωσιν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Νοεμβρίου 519 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἰουστίνου Αὐγούστου καὶ τοῦ Εὐθερίκου.

8. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τῆς φιλανθρωπίας ἕνεκα τοῖς φυσικοῖς πατράσι τοῦτο χαριζόμεθα [ἀπονέμομεν], ἵνα συγχωρῆται αὐτοῖς, οὐδεμιᾶς νομίμου γονῆς ἢ μητρὸς ὑπούσης, τὸν φυσικὸν ἢ τοὺς φυσικοὺς παῖδας καὶ τὴν μητέρα αὐτῶν μὴ μόνον ἀπὸ τριῶν οὐγκιῶν, ὅπερ οἱ προγενέστεροι νόμοι ἐπέτρεπον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ διπλασίου μέρους, τοὐτέστιν ἓξ οὐγκιῶν, κληρονόμους γράφειν, ἵνα, εἰ καὶ ἐξ ἀδιαθέτου οὐδεμίαν κοινωνίαν πρὸς τὴν τοῦ φυσικοῦ πατρὸς διαδοχὴν εἶχον, ἀπὸ τῆς ὑστάτης ὅμως βουλήσεως αὐτοῦ ἐπιτρέπηται αὐτοῖς μέχρι τῶν εἰρημένων ἓξ οὐγκιῶν (ἂν τοῦτο δῆλα δὴ ὁ φυσικὸς πατὴρ βουληθῇ) τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ λαμβάνειν, οὕτως ὅμως, ἵνα τὴν μνησθεῖσαν τῶν ἓξ οὐγκιῶν ποσότητα ἐπὶ πάντων τῶν φυσικῶν παίδων καὶ τῆς μητρὸς αὐτῶν μηδαμῶς ὁ διαθέτης ὑπερβαίνῃ. 1 Ταύτην δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κληροδοτημάτων καὶ τῶν καταπιστευμάτων τῶν αὐτοῖς καταλειπτέων καὶ ἐπὶ τῶν προικῶν καὶ τῶν δωρεῶν τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν πρὸ γάμου μέχρι τῆς ἀποτιμήσεως τῶν ἓξ οὐγκιῶν τὴν ἐξουσίαν ἐλευθέραν ὁμοίως τοῖς φυσι-
2 κοῖς αὐτῶν πατράσι δίδομεν. Ταῦτα δ' ἐν ταῖς μελλούσαις μόνον διαθήκαις ἢ τελευταίαις βουλήσεσιν ἢ προιξὶν ἢ δωρεαῖς χώραν ἔξουσιν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰανουαρίου 528 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ Αὐγούστου.

9. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τῆς πολιτείας εἶναι ὄφελος ὀρθῶς κρίνοντες ἵνα σαφέσι καὶ πάσης ἀμφιβολίας ἀπηλλαγμένοις νόμοις χρῶνται οἱ τῷ ἡμετέρῳ ὑποκείμενοι κράτει, εἰς τὸν παρόντα προήλθομεν νόμον, δι' οὗ, πάσης ἀμφιβολίας ἀποτεμνομένης, ἥτις ἄχρι τοῦ νῦν ἐκράτει, φανερώτατον ποιοῦμεν, ἵνα, ὁσάκις φυσικοὶ υἱοὶ τῇ βουλευτικῇ τύχῃ τῆς πατρίδος τοῦ ἑαυτῶν γεννήτορος ἀφορίζωνται, ἢ ζῶντος ἔτι τοῦ πατρὸς ἢ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ κατὰ τὴν διάταξιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ συνταχθείσης διαθήκης, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ νόμιμα δίκαια ἐν τῇ πατρῴᾳ διαδοχῇ προσκτῶνται (ὅπερ νομίμως γίγνεσθαι οὐκ ἐστιν ἀμφίβολον), εἰ καὶ περιλάμπρου ἀξιώματος, ἐξ οὗ ἡ τῆς βουλευτικῆς τύχης ἀπαλλαγὴ ἁρμόττειν οὐ δύναται, οἱ φυσι-

καὶ υἱοὶ πρότερον ἠξιώθησαν, [φανερώτατον ποιοῦμεν] ἵνα μὴ συγχωρῆται αὐτοῖς ἐναντίον τῆς περιουσίας τῶν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ φυσικοῦ πατρὸς κατιόντων ἢ ἀνιόντων ἢ τῶν ἐκ πλαγίου τῷ αὐτῷ πατρὶ συνδεομένων διὰ τοῦ δικαίου τῆς ἐξ αἵματος ἢ τῆς ἐξ ἀρρενογονίας συγγενείας, εἰ καὶ αὐτοὶ νόμιμοι διάδοχοι τῷ αὐτῷ φυσικῷ πατρὶ διὰ τῆς μνησθείσης τύχης καθίστανται, δίκαιόν τι 1 ἑαυτοῖς διεκδικεῖν. Ὅπερ καὶ ἐπ' ἐκείνων χώραν ἔξει, οἵτινες ἤδη ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ πατρὸς τῇ βουλευτικῇ τύχῃ ἐπιδοθέντες ἔτι ἐπιζῶντές εἰσι, τῷ αὐτῷ δῆλα δὴ τρόπῳ οὐδ' ἐκείνων ἐναντίον τῆς περιουσίας τοῦ αὐτοῦ φυσικοῦ υἱοῦ ἢ τῶν ἀπὸ τούτου κατιόντων ἢ ἀνιόντων ἢ ἐκ πλαγίου συγγενῶν δίκαιόν τι 2 ἑαυτοῖς διεκδικεῖν δυναμένων. Ἀλλ' εἰ μὲν ὁ φυσικὸς οὗτος υἱὸς εἴτε ἀφοῦ ἐγένετο νόμιμος διάδοχος τῷ πατρὶ εἴτε ἐν τῷ προηγουμένῳ χρόνῳ υἱοὺς ἀπὸ νομίμου γάμου ἢ ἄλλους κατιόντας παῖδας ἔχει, τούτους πᾶσι τρόποις εἰς τὴν διαδοχὴν αὐτοῦ δίχα διαθήκης τελευτῶντος καλεῖσθαι μηδὲ τῷ βουλευτηρίῳ χώραν εἶναι, πλὴν ἐὰν τὸ τέταρτον μέρος τῆς οὐσίας αὐτοῦ τῷ αὐτῷ ὀφείληται βουλευτηρίῳ διὰ τοῦτο, ὅτι οὐδεὶς τυχὸν τῶν ἀπὸ τοῦ τελευτήσαντος παίδων τὰ βουλευτικὰ λειτουργήματα ἐπιτελεῖν ἀναγκάζεται: ἐκείνου δηλονότι παραφυλαττομένου, ἵνα οὗτοι, οὓς οὗτος ὁ φυσικὸς υἱός, ἐπεὶ τῇ βουλευτικῇ τύχῃ ἐπεδόθη, ἐγέννησε, βουλευταὶ ἀναμφιβόλως ὦσι καὶ τὰ βουλευτικὰ ἐπιτελεῖν 3 (1) λειτουργήματα συνωθῶνται. Εἰ δ' ὅμως δίχα παίδων οἱουδήποτε βαθμοῦ ἀδιάθετος ἐτελεύτησεν, εἰ μὲν τῆς μητρὸς ἐπιζώσης, τὸ τρίτον μὲν μέρος τῆς οὐσίας αὐτοῦ τὴν μητέρα ἔχειν, τὰ δὲ δύο ἄλλα μέρη τὸ βουλευτήριον, εἰς 4 ὃ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπεδόθη. Εἰ δ' ὅμως ἡ μὲν μήτηρ τοῦ τελευτήσαντος μὴ περιλείπηται, ἄλλοι δὲ ἐξ αἵματος συγγενεῖς ἀπὸ τῆς μητρικῆς γραμμῆς κατιόντες ἢ ἀνιόντες ἢ ἐκ πλαγίου ἐρχόμενοι εἰς τὴν διαδοχὴν αὐτοῦ καλοῦνται, τότε ἐκεῖνα μὲν, ἅτινα ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ πατρὸς εἰς αὐτὸν περιῆλθον, τῷ αὐτῷ βουλευτηρίῳ ἀνήκειν· εἰ δέ τι τῷ υἱῷ τῷ ὕστερον νομίμῳ διαδόχῳ γενομένῳ ἢ ἀπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἢ ἄλλοθεν καθ' οἱονδήποτε νόμιμον τρόπον προσεπορίσθη, τοῦτο εἰς τοὺς ἐγγυτάτους μητρικοὺς συγγενεῖς 5 αὐτοῦ περιέρχεσθαι. Ἐκείνου δῆλα δὴ παραφυλαττομένου, ἵνα, εἴτε τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐπιζώσης εἴτε ταύτης πρὸ τοῦ υἱοῦ θανούσης τις ἐκ τοῦ γένους αὐτῆς τοῦ αὐτοῦ βουλευτηρίου τὴν τύχην ὑπεισελθεῖν ἕτοιμός ἐστι, συγχωρῆται αὐτῷ προσφέροντι ἑαυτὸν τῷ αὐτῷ βουλευτηρίῳ τὰ ἀγαθὰ τοῦ τελευτήσαντος, ἅτινα ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς εἰς αὐτὸν περιῆλθον, λαμβάνειν καὶ ἐπιτελεῖν τὰ βουλευτικὰ λειτουργήματα, τούτου δ' ἐπισυμβαίνοντος ἡ τοῦ τελευτήσαντος μήτηρ, ἐὰν εἰσέτι ἐπιζῇ, μὴ μόνον τὸ τρίτον μέρος ἐκείνων, ἅτινα ἐκτὸς τῆς πατρικῆς οὐσίας ὁ υἱὸς αὐτῆς ἄλλοθεν ἐκτήσατο, ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἢ μόνη αὐτὴ ἢ μετὰ τῶν συγκληρονόμων αὐ- 6 (2) τῆς λήψεται. Ταῦτα δέ, ἅτινα περὶ τῆς διαδοχῆς τοῦ φυσικοῦ υἱοῦ τοῦ μετὰ τὴν βουλευτικὴν κατάστασιν τελευτῶντος ἐθεσπίσαμεν, οὐ μόνον ἐπὶ τούτων χώραν ἔχειν ὀφείλουσιν, οἵτινες ὕστερον ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ πατρὸς αὐτῶν τῷ βουλευτηρίῳ ἐπιδοθήσονται, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἐκείνων, οἵτινες ἤδη ἐπεδόθησαν, ἐὰν ὅμως εἰσέτι ἐπιζῶσιν. 7 Διότι ἐὰν ἐτελεύτησαν πρὸ τοῦ παρόντος νόμου, οὐδαμῶς εἰς τὴν διαδοχὴν αὐτῶν τὸν νόμον ἡμῶν τοῦτον

8 (3) ἐπεκτείνομεν. Καὶ ἐπειδὴ παντὶ τρόπῳ ὑποθάλπειν δέον τὰ τῶν πόλεων βουλευτήρια, κἀκεῖνο προσθετέον ἐν τούτῳ τῷ μέρει κρίνομεν, ἵνα συγχωρῆται τοῖς πατράσι τοὺς φυσικοὺς παῖδας τῷ βουλευτηρίῳ τῆς ἑαυτῶν πατρίδος ἐπιδιδόναι οὐ μόνον οὐδεμιᾶς αὐτοῖς νομίμου γονῆς ὑπαρχούσης, ἀλλὰ κἂν υἱοὺς ἢ ἄλλους παῖδας ἐκ νομίμων γάμων γεννηθέντας ἔχωσι, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ καὶ τοὺς φυσικοὺς υἱοὺς νομίμους διαδόχους ἑαυτοῖς καθιστάναι, οὕτως ὅμως, ἵνα μηδαμῶς τοῖς αὐτοῖς πατράσι συγχωρῆται διὰ δωρεᾶς ἢ δι' ὑστάτης βουλήσεως πλεῖον τῷ αὐτῷ φυσικῷ υἱῷ διδόναι ἢ καταλιμπάνειν ἢ ὅσον ἑνὶ υἱῷ ἀπὸ νομίμου γάμου γεννηθέντι ἔδωκεν ἢ κατέλιπε, πρὸς ὃν ἡ ἐλαχίστη μερὶς ἐδόθη ἢ κατελείφθη.

Ἐδόθη τοῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουνίου 528 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ Αὐγούστου.

10. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Δημοσθένη ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁπότε τις ἀπὸ γυναικὸς ἐλευθέρας καὶ ἧς ὁ γάμος τοῖς νόμοις οὐκ ἀπαγορεύεται καὶ ἧς ἀπήλαυε τῆς συνηθείας παῖδας ἔσχε, προικῴων ἐγγράφων οὐ συντεθέντων, ὕστερον ὅμως ἀπὸ τῆς αὐτῆς διαθέσεως [κινούμενος] καὶ εἰς γαμικὰ προῆλθε συμβόλαια καὶ ἄλλους ἔπειτα ἐκ τοῦ γάμου τούτου παῖδας ἐγέννησεν, οἱ μεταγενέστεροι, οἵτινες μετὰ τὴν προῖκα ἐτέχθησαν, ἑαυτοῖς τὴν ὅλην πατρῴαν οὐσίαν διεκδικεῖν μὴ τολμάτωσαν ὡσεὶ νόμιμοι καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ γενόμενοι, τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, οἵτινες πρὸ τῆς προικὸς ἐγεννήθησαν, ἀπὸ τῆς πατρῴας κληρονομίας ἐκβάλλοντες, τὴν τοιαύτην ἀνεπιείκειαν [ἀνισότητα] οὐκ εἶναι ἀνεκτέαν 1 κρίνομεν. Διότι, ὁπότε ἡ στοργὴ τῆς προτέρας γονῆς καὶ εἰς τὸ ἐπιτελεσθῆναι τὰ προικῷα συμβόλαια καὶ εἰς τὸ τεχθῆναι τὴν ὑστέραν τῶν τέκνων γενεὰν παρέσχεν ἀφορμήν, πῶς οὐκ ἐστιν ἀδικώτατον αὐτὴν τὴν ῥίζαν τῆς δευτέρας γενεᾶς ὡσεὶ μὴ γνησίαν ἀποκλείειν, ὁπότε χάριτας ἔχειν τοῖς ἑαυτῶν ἀδελφοῖς οἱ μεταγενέστεροι ὀφείλουσιν, ὧν τῇ εὐεργεσίᾳ αὐτοὶ εἰσι νόμιμοι υἱοὶ καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὴν τάξιν λαβόντες. Διότι οὐδὲ πιθανόν 2 ἐστιν ἐκεῖνον, ὅστις ὕστερον ἢ δωρεὰν ἢ προῖκα συνέγραψεν, τὴν ἀπ' ἀρχῆς τοιαύτην διάθεσιν πρὸς τὴν γυναῖκα οὐκ ἐσχηκέναι, ἥτις ταύτην ἀξίαν εἶναι τοῦ τῆς γαμετῆς ὀνόματος ἐποίει. 3 Οὗ ἕνεκεν θεσπίζομεν ἐν τοῖς τοιούτοις θέμασι πάντας τοὺς παῖδας, εἴτε πρὸ τῶν προικῴων συμβολαίων ἐτέχθησαν εἴτε ὕστερον, μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πλάστιγγι σταθμᾶσθαι [κρίνεσθαι] καὶ πάντας οἰκείους καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῖς γεννήτορσιν αὐτῶν ὑπάρχειν, ἵνα μηδ' ὁ πρότερος μηδ' ὁ ὕστερος ἐν διακρίσει τινὶ ἔχηται, ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀπὸ τῶν αὐτῶν γονέων ἐγεννήθησαν, καὶ ὁμοίας ἀπολαύωσι τύχης.

Ἐδόθη ἐν Χαλκηδόνι τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

11. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Νεωστὶ νόμον συνεγράψαμεν, δι' οὗ ἐκελεύσαμεν, ἐάν τις γυναῖκα ἐν τῇ αὐτοῦ παλλακείᾳ προσήρμοσεν οὐκ ἀρχῆθεν γαμικῇ προαιρέσει, ταύτην ὅμως, μεθ' ἧς ἠδύνατο ἔχειν γάμον, καὶ ἐκ ταύτης παῖδας ἐγέννησεν, ὕστερον ὅμως τῆς διαθέσεως προβαινούσης καὶ γαμικὰ συμβόλαια μετ' αὐτῆς ἐποίησε καὶ υἱοὺς ἢ θυγατέρας ἔσχε, μὴ μόνον τοὺς δευτέρους παῖδας, οἵτινες μετὰ τὴν προῖκα ἐτέχθησαν, νομίμους καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ εἶναι τοῖς πατράσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προγενεστέρους, οἵτινες καὶ

τοῖς ὕστερον γεννηθεῖσι τὴν ἀφορμὴν 1 τοῦ νομίμου ὀνόματος παρέσχον. Ὃν νόμον τινὲς ὑπέλαβον οὕτως ἑρμηνεύεσθαι, ἵνα, εἴτε μὴ ἐγεννήθησαν μετὰ τὴν συγγραφὴν τῆς προικὸς παῖδες εἴτε καὶ ἀπὸ τοῦδε τοῦ φωτὸς ἀφῃρέθησαν, οἱ προγενέστεροι παῖδες μὴ ἔχωνται νόμιμοι, εἰμὴ ἐν ἑκατέρῳ χρόνῳ ζῶντες καὶ περιλειπόμενοι οἱ παῖδες 2 εὑρίσκωνται. Τούτων τὴν περιττὴν λεπτολογίαν παντελῶς ἀποκωλυτέαν κρίνομεν. Διότι ἀρκέσει ὅτι [τινὲς] τοιαύτην διάθεσιν ἔσχον ἵνα μετὰ τὴν γέννησιν παίδων καὶ προικῷα ποιήσωνται συμβόλαια καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς 3 παρακτέας γονῆς ἔχωσιν. Διότι, εἰ καὶ τοῦτο τὸ ἐλπιζόμενον εἰς ἀποτέλεσμα οὐκ ἦλθε, οὐδὲν τοὺς προτέρους παῖδας ἡ τυχηρὰ περίπτωσις καταβλάπτειν συγχωρηθήσεται : καὶ πολλῷ μᾶλλον, ἐάν τις γυναῖκα, ἣν ἐν τῇ παλλακείᾳ ἑαυτοῦ εἶχεν, ἔγκυον κατέστησεν, ὕστερον δὲ ἐγκύου ἔτι οὔσης τῆς γυναικὸς προικῷα ἐποίησε συμβόλαια καὶ παῖς ἢ κόρη ἐγεννήθη, νόμιμος γονὴ τῷ πατρὶ γεννηθήσεται καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ καταστήσεται καὶ κληρονόμος ἔσται αὐτῷ τελευτῶντι εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου εἴτε ἐκ διαθήκης. Διότι πάνυ παράλογόν ἐστιν, ἂν τὰ τέκνα τὰ μετὰ τὴν προῖκα γεννηθέντα καὶ τοῖς προτέροις παισὶ βοήθειαν παρέχωσιν, αὐτὸν τὸν παῖδα ἢ τὴν κόρην ἑαυτοὺς 4 ὠφελεῖν μὴ δύνασθαι. Καὶ γενικῶς ὁρίζομεν καί, ὅπερ ἐπὶ τῶν τοιούτων θεμάτων ἐποίκιλλε, δήλῳ συγκλείομεν ὁρισμῷ, ἵνα πάντοτε ἐν ταῖς τοιαύταις ζητήσεσιν, ἐν αἷς περὶ τῆς καταστάσεως τῶν παίδων ἐστὶν ἀμφιβολία, οὐχ ὁ τῆς συλλήψεως, ἀλλ' ὁ τοῦ τοκετοῦ χρόνος σκοπῆται : καὶ τοῦτο εὐνοίᾳ τῶν παίδων ποιοῦμεν. Καὶ τῆς γεννήσεως τὸν χρόνον ὁρίζομεν εἶναι σκοπητέον ἐξαιρουμένων ἐκείνων μόνον τῶν θεμάτων, ἐν οἷς ἡ τῆς καταστάσεως τῶν νηπίων ὠφέλεια ἀπαιτεῖ τὴν σύλληψιν μᾶλλον ἐγκρίνεσθαι.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 530 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.*

12. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Πρός τινα, ὅστις νόμιμον υἱὸν εἶχεν, ἔγγονος προσεχώρησε φυσικός : Ἂν δὲ τὸ τοῦ ἐγγόνου ὄνομα τῇ τοιαύτῃ γονῇ κατὰ τοὺς νόμους παρασχετέον ἐστί, συνεζητεῖτο. Διότι ἐβούλετο τῷ τοιούτῳ φυσικῷ ἐγγόνῳ τῷ γεννηθέντι ἀπὸ τοῦ νομίμου αὐτοῦ υἱοῦ τοῦ ἤδη τετελευτηκότος τὴν ὅλην περιουσίαν αὐτοῦ καταλιμπάνειν, ὡσανεὶ τῶν θείων διατάξεων μόνον ἐπὶ τῶν φυσικῶν υἱῶν ἀπαγορευουσῶν τὴν ὅλην οὐσίαν ἢ καὶ ὅσον ἐβούλετο μέρος αὐτοῖς καταλιμπάνειν καὶ ἐν καθωρισμένῳ ὁρίῳ τὰ 1 μέρη τούτων συγκλειουσῶν. Ἡ τοιαύτη ὅμως ἀμφιβολία καὶ ἐν ἄλλῳ θέματι ἀνεκινήθη. Διότι τί [συμβήσεται], ἐὰν ἀπὸ φυσικοῦ υἱοῦ ἔγγονον ἔχῃ ὁ πάππος νόμιμον τῷ πατρὶ αὐτοῦ 2 ἢ φυσικόν ; Ἐν πάσαις ὅθεν ταῖς ἀμφιβολίαις ταύταις, ἐπειδὴ οὐδεμία νόμιμος συνέπεια ἐπὶ τῶν τοιούτων προσώπων φυλάσσεται, ἀλλὰ τῇ παρεμβάσει τῆς φυσικῆς γονῆς οὐδὲν δίκαιον νόμιμον ὑπάρχειν δύναται, ἵνα ἡ ἀνάγκη τοῦ καταλιμπάνειν τι αὐτοῖς ἐκ τῶν νόμων ἐπίκηται, ἐξέστω αὐτοῖς ὅσον ἂν βούλωνται ἐκ τῆς ἑαυτῶν περιουσίας εἰς αὐτοὺς ἀπονέμειν, οὐδεμιᾶς δῆλα δὴ νομίμου γονῆς ὑπού- 3 σης. Διότι τοῖς μὲν φυσικοῖς υἱοῖς καταλείπεσθαι αἱ διατάξεις ὅσον ἂν βουληθῶσιν [οἱ φυσικοὶ πατέρες] διὰ τοῦτο ἀπηγόρευσαν, ἐπειδὴ τὴν πατρικὴν ἀκολασίαν χαλινωτέαν ὑπέλαβον. Ἐπὶ τῶν ἐγγόνων ὅμως οὐχ ἡ αὐτὴ

παραφυλακὴ ἐν τοῖς εἰρημένοις θέμασι τηρητέα ἐστίν, ἔνθα νόμιμος γονὴ οὐδαμῶς κώλυμα ποιεῖ. Διότι ταύτης ὑπαρχούσης τῶν ἀρχαίων διατάξεων τὴν δύναμιν τὴν ἐπὶ τῶν φυσικῶν υἱῶν τεθεσπισμένην καὶ εἰς τοὺς ἐγγόνους 4 ἐπεκτείνομεν. Ἀλλὰ ταῦτα ἐπὶ ἐκείνων μόνον θεσπίζομεν, ἐν οἷς ἀπὸ τῆς βουλήσεως ἐλαττόν τι. Καθ' ὅσον δίκαια ἐξ ἀδιαθέτου πρὸς τὴν κληρονομίαν τοῦ πάππου οὐδενὶ παντελῶς 5 τούτων διανοίγομεν. Καὶ ταῦτα οὐ μόνον αὐτοῖς προσχωρεῖν κρίνομεν ἀπὸ τῆς περιουσίας τοῦ φυσικοῦ πατρικοῦ πάππου, ἀλλὰ καὶ τοῦ προπάππου ἢ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας αὐτοῦ, ἐὰν τυχὸν καὶ τὴν τοιαύτην προσωνυμίαν ἐβούλοντό [τινες] ἐπεκτείνειν εἰς τοσοῦτον ἐκφύλους ἀνθρώπους.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 531 *μετὰ τὴν ὑπατείαν τοῦ Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.*

28 (1)

Περὶ τῆς ἐκ διαθήκης ἐπιτροπείας.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Σπέρατον.* Ὃν λέγεις σοι ἐπίτροπον ἐκ διαθήκης τῆς σῆς πατρωνίσσης δοθέντα, ἐὰν τῇ διοικήσει μὴ ἀνεμίχθη, οὐδεμιᾷ ἀγωγῇ ἐνέχεταί σοι : διότι οὐδ' ἐδόθη νομίμως ἐπίτροπος. Εἰ δ' ἐκουσίως διῴκησε τὰ σὰ πράγματα, κινεῖν κατ' αὐτοῦ τῇ περὶ τῶν διοικηθέντων πραγμάτων ἀγωγῇ δύνασαι.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 207 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἄπρου καὶ Μαξίμου.*

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Σαβινιανόν.* Εἰ καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ σοῦ πατρὸς ἐν διαθήκῃ νομίμως δοθείς σοι ἐπίτροπος ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ὅτε κληρονόμος ἐγένου, ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασιν ἦν [=ἔζη], διὰ τῶν κωδικέλλων ὅμως ἄλλος ἐπίτροπος νομίμως ἐδόθη καὶ ἑκάτερος ἕνεκεν τῆς βουλήσεως τοῦ διαθέτου ἐπίτροπος ἔσται, εἰ μὴ τὸν ἐν διαθήκῃ δοθέντα ὁ πατὴρ ἄλλον ἐν κωδικέλλοις δίδοὺς ἀπεδοκίμασε : διότι τότε ὁ ὕστερος μόνος ἐπίτροπος ἔσται.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἀπριλίου 212 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν δύο Ἀσπρων.*

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Γοργίαν.* Ἐὰν ἐπίτροποι ἐν διαθήκῃ ὑμῖν ἐδόθησαν, κἂν εἰς ἐξ ὑμῶν τῇ ἑαυτοῦ ἡλικίᾳ ἐγένετο, τοὐτέστι τὴν ἄνηβον ὑπερέβη ἡλικίαν, ἡ ἐπιτροπεία ὅμως ὑμῶν εἰς αὐτὸν οὐκ ἀνήκει.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 223 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.*

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Φηλικιανόν.* Ἡ μήτηρ ἐν διαθήκῃ ἐπιτρόπους τοῖς παισὶ διδόναι οὐ δύναται, εἰ μὴ αὐτοὺς κληρονόμους ἐγκατέστησεν. Ὁπότε ὅμως αὐτοὺς κληρονόμους οὐκ ἐγκατέστησεν, εἴθισται ὁ ἀπὸ τῆς βουλήσεως τῆς τελευτησάσης δοθεὶς ἐπίτροπος ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἐπικυροῦσθαι. Οὐδενὸς ὅμως ἐκ τούτων παρεμβαίνοντος εἰ πράγματα τῶν ἀνήβων οἱ δοθέντες διῴκησαν, τῇ ὡς ἐκ τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγῇ ἐνέχονται.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 224 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.*

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ*

(1) Βασ. 37, 2, 33 ἐπ. Πρβλ. Πανδ. 26, 2.—Εἰσηγ. 1. 14

Γαλληνὸς Αὔγουστοι πρὸς Δάφνον. Ἐὰν ὁ τῶν ἀνήβων πατὴρ τὸν ἀλλότριον δοῦλον, περὶ οὗ ἐπιζητεῖς, καὶ ἐπίτροπον εἶναι ἠβουλήθη καὶ ἐλεύθερον, πρότερον ὅμως ἐπιτρόπου ἄλλου τοῖς ἀνήβοις δοθέντος, ἐξαγοράζεσθαι καὶ ἀπελευθεροῦσθαι τοῦτον παρὰ τῷ ἄρχοντι καὶ κηδεμόνα προστίθεσθαι χρή.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 260 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Σαικουλαρίου καὶ τῆς τοῦ Δονάτου.

6. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Δόμνον.* Ἐάν σοι ὁ πατὴρ τὸν μητράδελφον ἐν διαθήκῃ νομίμως ἐπίτροπον ἔδωκε καὶ οὗτος μὴ ἀπηλλάγη, τοῦτον τῇ ἐκ τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγῇ περί τε τῶν διοικηθέντων καὶ τῶν παραμεληθέντων [πραγμάτων], ἐπειδὴ διοικεῖσθαι ὤφειλον, παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ ἐνάγαγε κατὰ τὴν καλὴν πίστιν σοι τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι κελεύσοντι.

Ἐν Σιρμίῳ ταῖς Νόναις τοῦ Ἀπριλίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

7. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Τρύφαιναν.* Τῆς ἐκ τῆς ἐπιτροπείας κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου κινηθείσης [ἀγωγῆς], ὃν ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ πατρὸς (ἐὰν ἐν αὐτοῦ ἦσθα τῇ ἐξουσίᾳ) δοθέντα θεματίζεις, ὁ ἁρμόδιος δικαστής, προσέλευσιν ὑποδεχόμενος, κελεύσει ἀποδοθῆναί σοι εἴ τι ὀφείλεται. Διότι κηδεμόνα ἀχρήστως [ἀκύρως] ἐν διαθήκῃ δίδοσθαι οὐκ ἀμφιβάλλεται.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

8. *Οἱ αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Φλωρέντιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐπιτρόπους καὶ ῥήμασιν ἑλληνικοῖς ἔξεστιν ἐν ταῖς διαθήκαις καταλιμπάνειν, ἵνα οὕτω ἐπίτροποι δίδοσθαι δοκῶσιν, ὡσεὶ νομίμοις ῥήμασιν ὁ διαθέτης ἔδωκεν αὐτούς.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ πρατεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 439 ἐπὶ τῆς δεκάτης ἑβδόμης ὑπατείας τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Φέστου.

29 (1)

Περὶ ἐπικυρωτέου [βεβαιώσεως] ἐπιτρόπου.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ἱρίσκον.* Οἱ ἐν διαθήκῃ τῆς μητρὸς δοθέντες ἐπίτροποι ἀπαλλάττεσθαι ἀνάγκην οὐκ ἔχουσιν, εἰ μὴ ἀπὸ ψηφίσματος κατὰ τὴν βούλησιν τῆς τελευτησάσης, καὶ δὴ ἐρεύνης γενομένης, ἐδόθησαν.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Μαρτίου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Βαλέριον.* Οὐδὲ δι' ἐπιστολῆς οὐδὲ ἐξ ἀτελοῦς διαθήκης ἐπίτροπον νομίμως δίδοσθαι ἀναμφιβόλου δικαίου ἐστίν. Ἀλλ' ἡ τοῦ πατρὸς βούλησις ἐν τοῖς ὁριστέοις ἐπιτρόποις ἢ κηδεμόσιν ἐν τοῖς τοιούτοις θέμασιν ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ, εἰς οὗ τὸ καθῆκον τοῦτο τὸ πρᾶγμα ἀνήκει, παραφυλάττεσθαι εἴθισται. Κατὰ ταῦτα εὐλαβεῖσθαι οὐκ ὀφείλεις μὴ προχωρήσῃ ὁ χρόνος [μὴ ἐπαχθῇ σοι ἡ ἐπιτροπεία], πρὶν ἢ ἐπικυρωθῇ.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Αὐγούστου 226 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Μαρκέλλου.

(1) Βασ. 37, 3.—Πρβλ. Πανδ. 26, 3.

3 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Σωσιανόν.* Ἐάν, ὡς θεματίζεις, τῷ ἀνήβῳ, οὗ ἐμνημόνευσας, ὁ πατὴρ ἀχρήστως [ἀκύρως] διὰ τῆς διαθήκης ἐπιτρόπους ἔδωκε καί, πρὶν ἢ ἐπικυρωθῶσιν οὗτοι, ἄλλοι ὑπ' ἐκείνου, ᾧ τοῦτο ἁρμόζει, [ὑπὸ τοῦ ἁρμοδίου ἄρχοντος] ἐδόθησαν, τοῦτο μέν, ὅπερ νομίμως ἐπράχθη, ἀνακαλεῖσθαι οὐ δύναται : ἂν ὅμως οἱ τὴν κρίσιν τοῦ πατρὸς ἔχοντες κηδεμόνες τῷ αὐτῷ ἀνήβῳ ὁρισθῆναι ὀφείλουσιν, ὁ ἁρμόδιος δικαστής, προσέλευσιν ὑποδεχόμενος, σκοπουμένης τῆς ὠφελείας αὐτοῦ [ἐρευνωμένου τοῦ συμφέροντος τοῦ αὐτοῦ ἀνήβου] ἐκτιμήσει.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 228 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μοδέστου καὶ Πρόβου.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Περὶ τῶν φυσικῶν παίδων προνοοῦντες ἄδειαν δίδομεν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς πράγμασιν, ἅπερ οἱῳδήποτε τρόπῳ ἔδωκαν ἢ κατέλιπον αὐτοῖς, δῆλα δὴ εἴσω τοῦ καθωρισμένου τοῖς ἡμετέροις νόμοις μέτρου, καὶ ἐπίτροπον αὐτοῖς καταλιμπάνειν, ὅστις ὀφείλει ἐπικυροῦν ἑαυτὸν παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ καὶ οὕτω διοικεῖν τὰ τῶν ἀνήβων πράγματα.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

30 (1)

Περὶ τῆς νομίμου ἐπιτροπείας.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Φερμίναν.* Εἰς τοὺς μητραδέλφους οὐδὲ τῶν ἀρρένων αἱ ἐπιτροπεῖαι ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς δωδεκαδέλτου ἐπάγονται, ἐπειδὴ μόνον τοῖς πατραδέλφοις, εἰ μὴ ἀπηλλάγησαν, τοῦτο τὸ δίκαιον ἀπενεμήθη.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 290 ἐπὶ τῆς τετάρτης καὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀσκληπιόδοτον.* Φανερώτατόν ἐστι τοῖς ἐξ ἀρρενογονίας συγγενέσι τῶν ἀνήβων νομίμῳ δικαίῳ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐπιτροπείας ἀνήκειν, εἰ μὴ ὑπέστησαν ἐλάττωσιν καταστάσεως.

Τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Ἀπριλίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Λέων Αὔγουστος πρὸς Ἐρύθριον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τῆς διατάξεως τοῦ θείας μνήμης Κωνσταντίνου ἀναιρεθείσης ὑπὸ τοῦ Κλαυδίου νόμου, κατὰ τὴν τοῦ ἀρχαίου δικαίου αὐθεντίαν σωζομένου τοῦ τῆς ἀρρενογονίας δικαίου ὅ τε ὁμοπάτριος(τοὐτέστιν ἀδελφὸς) καὶ ὁ πατράδελφος καὶ οἱ λοιποὶ νόμιμοι εἰς τὴν τῶν ἀνήβων θηλειῶν ἐπιτροπείαν καλοῦνται.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουλίου 472 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Μαρκιανοῦ.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος Αὔγουσπος πρὸς Πολύκαρπον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁ χειράφετος ἀδελφός, ὅστις ἐν τῇ τοῦ ἀμφιθαλοῦς ἀδελφοῦ ἢ

(1) Βασ. 37, 4.—Πρβλ. Πανδ. 26, 4.—Εἰσ. 1, 15, 17, 18.

τῆς ἀδελφῆς κληρονομίᾳ πάντων τῶν κατωτέρων ἢ ἀπωτέρων βαθμῶν οὐ μόνον τῶν ἐξ αἵματος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐξ ἀρρεγονίας συγγενῶν, προηγεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν κατὰ τὴν ἡμετέραν διάταξιν ἐκελεύσθη, καὶ εἰς τὴν νόμιμον ἐπιτροπείαν τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἀδελφῶν πρὸς δὲ καὶ τῶν παίδων τῶν ἀδελφῶν, ὡσεὶ μηδαμῶς τῆς πατρικῆς ἐξουσίας διὰ τοῦ δικαίου τῆς χειραφεσίας ἀπαλλαγείς, εἰ μὴ ὠχύρωται ἄλλῃ τῷ δικαίῳ ἐγνωσμένῃ ἀπαλλαγῇ, καλεῖσθαι καὶ μὴ τῷ προσχήματι τῆς τῆς καταστάσεως ἐναλλαγῆς ἀλλότριον τοῦ τοιούτου βάρους ἑαυτὸν ἀξιοῦν θεσπίζομεν.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἀπριλίου 498 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰωάννου καὶ Παυλίνου.

5. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Δημοσθένη ἔπαρχον πραιτωρίων.* Μηδεὶς μήτε ἀδελφὸς μήτε ἄλλος νόμιμος εἰς τὴν ἐπιτροπείαν εἴτε τοῦ εὐγενοῦς εἴτε τοῦ ἀπελευθέρου καλείσθω, πρὶν ἢ τὸν πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἐνιαυτὸν τῆς ἡλικίας αὐτοῦ συμπληρώσῃ. Διότι ἐπικείσεται αὐτῷ ὁ κατὰ τὴν ἰδίαν μόνον διαχείρισιν κίνδυνος οὐδὲ ἀλλοτρίῳ βάρει ἄλλος ἐπιβαρυνθήσεται. Καθ' ὅσον οὕτω καὶ τοῖς ἀνήβοις καὶ τοῖς ἀφήλιξιν ἡ προσήκουσα διοίκησις εἰσάγεται καὶ ἡ φυσικὴ τάξις κατὰ πάντα διατηρηθήσεται. Διότι τίνι ἐστὶν ἀνεκτὸν τὸν αὐτὸν εἶναι ἐπίτροπον καὶ [ἅμα] ὑπὸ ἐπιτροπείαν ὑπάρχειν, καὶ πάλιν τὸν αὐτὸν κηδεμόνα καὶ [ἅμα] ὑπὸ κηδεμονίαν διάγειν; Αὕτη βεβαίως καὶ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν πραγμάτων 2 μιαρὰ σύγχυσίς ἐστιν. Διακρινομένων ὅθεν τῶν πάντων ἢ δοτοὶ ἢ νόμιμοι γενέσθωσαν ἐπίτροποι ἢ κηδεμόνες ἐκεῖνοι οἵτινες τοιαύτης ἡλικίας εἰσίν, ἧ ἡ τῶν ἰδίων αὐτῶν πραγμάτων διοίκησις ἀνατίθεται [ἐμπιστεύεται], καὶ ὧν τὰ πράγματα δύνανται τῷ πληρεστάτῳ δικαίῳ τῶν ὑποθηκῶν κατέχεσθαι. 3 Πάντων δέ, ὅσα περὶ τῶν διαδοχῶν τῶν τε εὐγενῶν καὶ τῶν ἀπελευθέρων τοῖς προτέροις νόμοις ὥρισται, ἐν τῇ ἑαυτῶν ἰσχύϊ ὀφειλόντων παραμένειν, οὐδὲ μείωσίν τινα ἐκ τῆς τοῦ παρόντος νόμου κυρώσεως ληψομένων, μάλιστα δ' ἐν ταῖς τῶν ἀπελευθέρων διαδοχαῖς, ἵνα μὴ δοκῶσιν ἐκ τούτου, ὅτι εἰς τὸ τῆς ἐπιτροπείας βάρος οὐκ ἔρχονται, τῆς διαδοχῆς τὸ ὄφελος ἀποβάλλειν.

Ἀνεγνώσθη ἐπτάκις ἐν τῷ νέῳ συνεδρίῳ τῶν Ἰουστινιανείων Ἀνακτόρων τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

31 (1)

Τίνες αἰτοῦνται ἐπιτρόπους ἢ κηδεμόνας.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Χρυσάνθην.* Νουθέτησον τὸν ἀφήλικα, καθ' οὗ ἐναγαγεῖν βούλῃ, ἵνα κηδεμόνας ἑαυτῷ δοθῆναι αἰτήσηται, καθ' ὧν κατὰ τὸν τοῦ δικαίου τύπον τὴν δίκην κινήσεις. Ἐὰν δ' οὗτος ἐν τῷ αἰτεῖσθαι τούτους ἀμελήσῃ, δύνασαι σὺ προσελθεῖν παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ, ἵνα περὶ τοὺς δοτέους ἐπιτρόπους τὸ καθῆκον αὐτοῦ ἐκπληρώσῃ.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Φεβρουαρίου 214 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μεσσαλᾶ καὶ Σαβίνου.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἐπαφρόδιτον.* Τοῦ σοῦ πάτρωνος οἱ παῖδες, ἐὰν ταύτης ὦσι τῆς ἡλικίας, ἵνα τὰ πράγματα αὐτῶν δι' ἐπιτρόπων ὀφείλωσι διοικεῖσθαι, μερίμνησον παρὰ τῷ πραίτωρι προσελθεῖν καὶ τὰ ὀνόματα ἐξενεγκεῖν, ἐξ ὧν ἐπίτροποι καταστα-

(1) Βασ. 37, 6.

θήσονται, ἵνα μή, ἂν ἀμελήσῃς, τῆς ἐγκαταλειφθείσης θεραπείας [τῆς παραμεληθείσης εὐσεβοῦς θεραπείας] τὸν κίνδυνον ὑποστῇς.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Ἰουλίου 214 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μεσσαλᾶ καὶ Σαβίνου.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἀταλάντην.* Εἰς τὴν θέσιν τοῦ τελευτήσαντος ἐπιτρόπου ἢ τοῦ διηνεκῶς ἐξορισθέντος ἄλλον δοθῆναι ἐπίτροπον τοῖς παισὶν ἐπιτήδειον ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας παρὰ τοῦ ἁρμοδίου δικαστοῦ ζήτησον, ὅστις κατὰ τὸ καθῆκον αὐτοῦ περὶ τῶν συμφερόντων αὐτῶν προνοήσει.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουλίου 215 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Λαίτου καὶ τῆς τοῦ Κερεάλου.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Δομνῖνον.* Ἐὰν τοῖς παισὶ τοῦ σοῦ ὀφειλέτου μὴ ὑπάρχωσι συγγενεῖς, οἵτινες τοὺς ἐπιτρόπους αἰτήσονται, δύνασαι αὐτὸς μεριμνῆσαι, ἵνα προσλάβωσι [τοιούτους], δι' ὧν νομίμως ὑπερασπισθήσονται [ἐκπροσωπηθήσονται].

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουλίου 215 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑποτείας τοῦ Λαίτου καὶ τῆς τοῦ Κερεάλου.

5. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Φουσκιανήν.* Ἡ πρὸς πατρὸς θεία ἐπιτρόπους αἰτεῖσθαι τοῖς παισὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς οὐ κωλύεται.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

6. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ὀπιλίαν.* Ἡ τῆς μητρὸς εὐσέβεια [στοργὴ] διδάσκειν σε δύναται τίνας ἐπιτρόπους τῷ σῷ τέκνῳ αἰτεῖν ὀφείλεις, ἀλλὰ καὶ παραφυλάττειν, ἵνα μὴ γένηταί τι παρὰ τὸ πρέπον ἐν τοῖς τοῦ ἀνήβου τέκνου πράγμασιν. Τοῦ αἰτεῖσθαι ὅμως τοῖς παισὶ κηδεμόνας ἡ ἀνάγκη ταῖς μητράσιν ἐπιβεβλημένη οὐκ ἐστιν, ἐπειδὴ οἱ ἔφηβοι οἱ ἐλάττονες τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους αὐτοὶ ἑαυτοῖς κηδεμόνας, ἐὰν τὸ πρᾶγμα αὐτῶν ἀπαιτῇ, αἰτεῖσθαι ὀφείλουσιν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

7. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Διονύσιον.* Νουθέτησον ταύτην, ἥτις ποτὲ σὴ ἄνηβος [ἐπιτροπευομένη σου] ἦν, ὁπότε ταύτην θεματίζεις μὴ μόνον ἐν ὥρᾳ γάμου [εἶναι], ἀλλὰ καὶ γαμηθῆναι, ἵνα ἑαυτῇ αἰτήσηται κηδεμόνα. Εἰ δ' αὕτη αἰτήσασθαι ἀμελήσει, ἵνα θᾶσσον δυνηθῇς τοὺς τῆς διοικήσεως λόγους ἀποδοῦναι, προσέλευσιν δεξαμένου ἐκείνου, οὗ ἡ περὶ τούτου τοῦ πράγματος διάγνωσίς ἐστιν, αἰτεῖν κηδεμόνα οὐ κωλύεσαι.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 239 ἐπὶ τῆς ὑποτείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τοῦ Ἀβιόλα.

8. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Μουσικόν.* Εἰ καὶ παρὰ τῶν μητέρων ἀπαιτεῖται τὸ ἐπιμελὲς καθῆκον τοῦ αἰτεῖν ἐπίτροπον, τὰ δὲ τυχηρὰ συμβεβηκότα τοῖς κωλύμασιν οὐ καταλογίζονται, καὶ θεματίζεις τὸν ἀντιπρόσωπον, ὅστις πρὸς τὸ αἰτῆσαι τῷ ἀνήβῳ ἐπίτροπον ὑπὸ τῆς μητρὸς κατεστάθη, ὑπὸ τῶν λῃστῶν ἀναιρεθῆναι, τὴν δ' αἴτησιν [ἐπιτρόπου] ἐξ ἀνάγκης ἐπιβαδύναι, τὰ μάλιστα σκληρόν ἐστιν ἀπὸ τῆς διαδοχῆς τῆς κληρονομίας τὴν

μητέρα ἐκβληθῆναι, ἧς διαβεβαιοῦσαι οὐδεμίαν ἔλλειψιν παρεντεθῆναι.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαρτίου 291 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Τιβερίανοῦ καὶ Δίωνος.

9. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀσκληπιόδοτον.* Ἐπειδὴ τῷ νομίμως ἔχοντι ἐπίτροπον ἐπίτροπος δοθῆναι οὐ δύναται, νοεῖς ὅτι ἡ μήτηρ οὐκ ἠμέλησε τοῦ τῆς εὐσεβείας [στοργῆς] καθήκοντος ἐν τῷ αἰτῆσαι ἐπίτροπον, ἀλλὰ τῷ δικαίῳ ὠχυρωμένη ἀξίως [ὀρθῶς] οὐκ ᾐτήσατο ἐπίτροπον τῷ υἱῷ αὐτῆς.

Ἐν Βυζαντίῳ τῇ τρίτῃ τῶν Νωνῶν τοῦ Ἀπριλίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

10. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Πρίσκον.* Τοῖς ἐγγόνοις τοῦ σοῦ ἀδελφοῦ, ἐὰν ἡ μήτηρ αὐτῶν περὶ τὸ αἰτῆσαι ἐπιτρόπους τὸ ὀφειλόμενον μὴ ἐκπληροῖ καθήκον, αἰτεῖν ἐπιτρόπους κατὰ τὰ νενομισμένα δύνασαι.

Ἐν Σιρμίῳ τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

11. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων Αὔγουστος πρὸς Διόσκουρον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Αἱ μητέρες καὶ τοῖς φυσικοῖς παισὶ καθ' ὁμοίωσιν ἐκείνων, οἵτινες ἐξ ἐγκύρων καὶ νομίμων γάμων ἐγεννήθησαν, τοῦ αἰτεῖσθαι ἐπιτρόπους τῇ ἀνάγκῃ ὑποκείσθωσαν, οὐδεμιᾶς ἀγνοίας τοῦ νόμου ὠφελούσης αὐτὰς πρὸς τὸ ἀποφυγεῖν τὰ τεθεσπισμένα ὑπὸ τῶν νόμων καὶ τῶν ἱερῶν διατάξεων, ἐὰν μὴ μεριμνήσωσι περὶ τῆς τῶν ἐπιτρόπων αἰτήσεως.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῖς Καλένδαις τοῦ Σεπτεμβρίου 479 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ζήνωνος Αὐγούστου.

32 (1)

Ποῦ αἰτοῦνται οἱ ἐπίτροποι ἢ κηδεμόνες.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Ἀριστοβούλην.* Οἱ ἄρχοντες ἐκείνης τῆς πόλεως, ὅθεν οἱ σοὶ παῖδες τὴν καταγωγὴν διὰ τῆς καταστάσεως τοῦ πατρὸς ἕλκουσιν ἢ ἔνθα ἐστὶν ἡ περιουσία αὐτῶν, ἐπιτρόπους ἢ κηδεμόνας αὐτοῖς ὡς τάχιστα κατὰ τὸν διηνεκῆ τύπον διδόναι μεριμνήσουσιν. Εἰ δὲ οἱ σοὶ παῖδες μηδὲ κέκτηνταί τι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἔνθα διατρίβουσι, μηδ' αὐτόθεν τὴν καταγωγὴν ἕλκουσιν, ἀποκαθιστάμενοι παρὰ τῇ πατρίδι αὐτῶν καὶ ἔνθα περιουσίαν ἔχουσι διατρίψουσι καὶ αὐτόθι νομίμους ἀντιπροσώπους [ὑπερασπιστὰς] λήψονται.

Ἐδόθη τοῖς Καλένδαις τοῦ Ὀκτωβρίου 215 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Λαίτου καὶ τῆς τοῦ Κηρεάλου.

33 (2)

Περὶ ἐπιτρόπων καὶ κηδεμόνων τῶν ἐκλάμπρων καὶ τῶν ἐπιφανεστάτων προσώπων.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανός, Θεοδόσιος καὶ Ἀρκάδιος Αὔγουστοι πρὸς Πρόκουλον ἔπαρχον τῆς πόλεως.* Τοῖς ἐκλάμπροις ὁ τῆς πόλεως ἔπαρχος προσκαλουμένων δέκα ἀνδρῶν ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῆς ὑψηλοτάτης συγκλήτου καὶ τοῦ ἐπιφανεστάτου πραίτωρος, ὅστις ταῖς ἐπιτροπικαῖς διαγνώσεσι προΐσταται, ἐπιτρόπους ἢ κηδεμόνας ἐπιτηδείους ἐξ οἱασδήποτε τάξεως ποιήσει κατασταθῆναι. Καὶ μάλιστα τοῦτο κατ' ἐλευθέραν κρίσιν καὶ ἀπηλλαγμένοι ζημίας ὁρίσουσιν οἱ 1 κρίνοντες. Καὶ ἂν ἐν τῇ διοικήσει τῶν ὀρφανικῶν περιουσιῶν ἕκαστοι τῶν ἐκλεκτέων ἴσοι εἶναι μὴ δύνωνται, προσῆκον ἔσται πλείονας καλεῖσθαι εἰς τοῦτο κατὰ τοὺς παλαιοὺς νόμους, ἵνα [ὑπὲρ ἐκείνου], ὅν τινα ἡ σύνοδος ἐκείνη ἂν κρίνῃ ἀξιώτατον περὶ τὰς διαχειριστέας ὀρφανικὰς ὑποθέσεις, μόνῃ ἡ τῆς ἐπαρχίας κρίσις κρατήσῃ, περὶ οὗ τοῦ διορισμοῦ. τῶν εἰθισμένων διατυπώσεων παραφυλασσομένων, ὕστερον διὰ τοῦ πραίτωρος παρεντεθήσεται τὸ 2 ψήφισμα. Τούτῳ τῷ τρόπῳ ὅθεν οἱ μέλλοντες παρίστασθαι τῇ συσκέψει [ταύτῃ] ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τοῦ φόβου παραμενοῦσι καὶ τοῖς ἐπιφανεστάτοις μικροῖς καὶ ἀφήλιξι δικαία [ἐπαρκὴς] προστασία περιελεύσεται ὑπὸ τὴν διάσκεψιν ταύτην τῶν συνετῶν ἀνδρῶν. 3 (1) Τοῦτο ὅμως περὶ τὰ πρόσωπα ἐκείνων θεσπίζειν ἡμᾶς φανερόν ἐστιν, οἷς οὐδὲ ἀπὸ διαθήκης ἀντιπρόσωποι οὐδὲ νόμιμοι ἡλικίας τε καὶ περιουσίας ἐν ζωῇ ὑπάρχουσιν. Διότι, ἔνθα τυχὸν τοιοῦτοι ἄνδρες προσφέρονται, εἰ μηδὲν πρὸς δικαιολογίαν [ἀπαλλαγὴν] ἐκ τῶν προνομίων αὐτῶν προσκομίσουσιν, ἵνα κατέχεσθαι δύνωνται, νομίμως 4 (2) παραγγέλλομεν. Κατὰ τἆλλα, ἅτινα ἐν ταῖς αἰτίαις τῶν ἀνηλίκων τοῖς ἀρχαίοις διηγόρευται νόμοις, παρα-5(3) μένειν ἀκέραια ψηφιζόμεθα. Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὅμως οἱ βουλευταὶ ἐν τοῖς διοριστέοις ἐπιτρόποις καὶ κηδεμόσι τῶν ἐπιφανεστάτων προσώπων παρεχέτωσαν τὴν ὀφειλομένην ἀσφάλειαν καὶ μνήμονες τοῦ ἑαυτῶν κινδύνου γινωσκέτωσαν ὅτι τῷ ἀζημίῳ τῶν ἀνηλίκων καὶ αἱ περιουσίαι αὐτῶν εἰσιν ἐφεξῆς ὑποκείμεναι.

Ἐδόθη ἐν Μεδιολάνῳ τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 389 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Τιμασίου καὶ Προμότου.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανός, Θεοδόσιος καὶ Ἀρκάδιος Αὔγουστοι πρὸς Αὐρήλιον ἔπαρχον τῆς πόλεως.* Γενικῷ νόμῳ πρόνοια ἐγένετο ἵνα οἱ ἀπησχολημένοι ταῖς βουλευτικαῖς ἀνάγκαις εἰς τῶν ἐκλάμπρων συγκλητικῶν τὴν ἐπιτροπείαν μὴ καλῶνται.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 393 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβονδαντίου.

34 (1)

Τίνες διδόναι ἐπιτρόπους ἢ κηδεμόνας καὶ τίνες δίδοσθαι δύνανται

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ἀμφίβουλον.* Ὁπότε σοι ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ διατελοῦντι, ἵνα, εἰ τὰ περὶ τῆς καταστάσεως βέβαια ἦν, δι' ἐπιτρόπων ἢ κηδεμόνων τὰ σὰ πράγματα διοικεῖσθαι ὀφείλωσι, περὶ τῆς ἐλευθερίας ἀμφισβήτησιν γίγνεσθαι θεματίζεις, οὐκ ἔδει κωλυθῆναι, ἵνα δῆλα δὴ τῆς περὶ ἐλευθερίας δίκης εἰσαχθείσης, ἐπειδὴ ἐν τῷ μεταξὺ ἀντὶ ἐλευθέρου ἔσει, κηδεμών σοι δοθῇ, δι' οὗ ἡ σὴ αἰτία ὑπερασπισθῆναι δύναται.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 222 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἀρτεμισίαν.* Ὁ ἀνήρ, εἰ καὶ τοῖς πράγμασι τῆς ἑαυτοῦ γαμετῆς, ὀφείλει στοργὴν [ἐπιμέλειαν], ὅμως κηδεμὼν αὐ-

(1) Βασ. 37, 5, 28. —Πρβλ. Πανδ. 26. 6.—(2) Βασ. 37. 5, 29.

(1) Βασ. 37, 5, 30.—Πρβλ. Πανδ. 26, 5.

τῇ χειροτονηθῆναι οὐ δύναται.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουλίου 225 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Φούσκου καὶ τῆς τοῦ Δέξτρου.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος πρὸς Ἀουλέντην.* Τὸν τοῦ φωτὸς ἐστερημένον κηδεμόνα ἔχειν οὐκ ὀρθῶς ὑπηγορεύθη σοι [φρονεῖς].

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 244 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πελεγρίνου καὶ Αἰμιλιανοῦ.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἐμέριτον στρατιώτην.* Ὁ τῆς ἐνόπλου στρατείας τοῖς λειτουργήμασιν ἀπησχολημένος οὐδ' ἂν νόμιμός ἐστιν οὐδ' ἂν ἐκ διαθήκης ἐδόθη οὐδ' ἄλλῳ τρόπῳ, κἂν βούληται, ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν γίγνεσθαι δύναται, ἀλλ' ἐὰν πλάνῃ παραχθεὶς τὰ πράγματα διῴκησε, τῇ περὶ τῶν διοικηθέντων πραγμάτων ἀγωγῇ ἐνάγεται.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 244 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πελεγρίνου καὶ Αἰμιλιανοῦ.

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αἰλιανήν.* Οὐδὲ ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος ἄλλης ἐπαρχίας οὐδὲ ὑπὸ τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων ἐπίτροπον καταγόμενον ἐξ ἄλλης πόλεως οὐδὲ τὴν κατοικίαν, ἔνθα διορίζεται, ἔχοντα, νομίμως δίδοσθαι δύνασθαι ὑπ' ἐκείνου, οὗ τῇ δικαιοδοσίᾳ οὐκ ἐστιν ὑποκείμενος, φανερωτάτου δικαίου ἐστίν: οὐδὲ ἡ μέλλησις [παραμέλησις] τοῦ οὐκ ὀρθῶς ἐπαχθέντος καθήκοντος εἰς κίνδυνον αὐτοῦ ἀνήκει [ἐπισύρει εὐθύνην αὐτοῦ].

Τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

6. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Λεόντιον.* Ἐπειδὴ λέγεις τὴν μητέρα μὴ βούλεσθαι αἰτεῖν ἐπιτρόπους τοῖς παισί, περὶ τούτου τοῦ πράγματος πρόσελθε παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας, ἐπειδή, ἐὰν ταύτην ἀμελῆσαι συνίδῃ, καὶ αὐτὸς ὡς ἀρχὴ οὐ κωλυθήσεται ἐπιτρόπους διδόναι ἢ παραγγέλλειν ὀνόματα πέμπειν, ἵνα ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ψηφίσματος ἀπονεμηθῆναι δυνηθῶσιν.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

7. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ρουῆνον.* Οὐδεμία ἐστὶ δικαίου ἀμφιβολία ὅτι ὁ ἐν τῇ δουλικῇ καταστάσει τελῶν ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος δίδεσθαι οὐ δύναται.

Ἐν Φιλιππουπόλει τῇ προτεραίᾳ τῶν Νωνῶν τοῦ Ἰουλίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

8. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Εὐέλπιστον.* Τὸν δανειστὴν τοῖς ὀφειλέταις ἐπίτροπον δοθέντα οὐ μόνον τὴν ἀπαίτησιν οὐκ ἀποβάλλειν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἑαυτῷ δύνασθαι καταβάλλειν οὐκ ἀμφιβάλλεται.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Νωνῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

9. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μαξιμιανόν.* Ἐὰν τῆς σῆς ἀδελφῆς τοῖς παισίν, ἐπιτρόπου νομίμου τοῦ πατραδέλφου ὑπάρχοντος καὶ οὐδενὶ προνομίῳ ἀπαλλαγέντος, ἐπίτροπος ἐδόθης, ἐπειδὴ τῷ ἔχοντι ἐπίτροπον ἄλλον δίδοσθαι ἀπαγορεύουσι τὰ δίκαια, οὐκ ἀμφιβάλλεται ὅτι ἡ ἀνάγκη τῆς διαχειρίσεως εἰς αὐτὸν ἀνήκει καὶ ὅτι σὺ ἐκ τῆς δόσεως οὐ κατέχεσαι.

Ἐν Σιρμίῳ τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

10. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Φλωρεντῖνον.* Τῷ κηδεμόνα

ἔχοντι οὐδὲ προστίθεσθαι εἰ μὴ διαγνωσθείσης τῆς αἰτίας οὐδ' εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ἄλλον ὑποκαθίστασθαι, μὴ πρότερον τοῦ προτέρου ἐκβληθέντος ἀμφιβόλου δικαίου οὐκ ἐστι: πρὸς δὲ βέβαιόν ἐστιν ὅτι ἀπολιμπανόμενος τῇ ζημίᾳ ἢ τις ἐν τῷ μέσῳ χρόνῳ τοῖς τοῦ ἀνήβου πράγμασι συνέβη, ὑπόκεισαι, ἐπειδὴ διοικητὴν κινδύνῳ σῷ ἐγκατεστήσαι ὤφειλες, καὶ [βέβαιόν ἐστιν] ὅτι ἡ ἀρχὴ οὐκ ἐξέλεξε νομίμως ἄλλον κατὰ τὴν σὴν ἀπουσίαν.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

11. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Καῖσαρ πρὸς Βάσσον ἔπαρχον τῆς πόλεως* Ἐν πάσαις ταῖς δίκαις ἀρέσκει μὴ πρότερον τὸν ἔφηβον νόμιμον ἔχειν πρόσωπον [μὴ δύνασθαι παρίστασθαι ἐπὶ δικαστηρίου], εἰ μὴ παρεντιθεμένου ψηφίσματος ἢ χάριν τοῦ διαχειρίζεσθαι τὴν περιουσίαν ἢ πρὸς τὴν δίκην κηδεμὼν ἐδόθη, ἵνα κατὰ τὰ προηγούμενα τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας θεσπίσματα τῆς εἰσαγομένης δίκης ἡ κινουμένη ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἔρις νομίμως περαιῶται.

Ἐδόθη ἐν Ἀκουληΐᾳ τῇ τετάρτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 319 ἐπὶ τῆς πέμπτης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Λικινίου Καίσαρος.

12. *Οἱ αὐτοκράτορες Γρατιανός, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Εὐτρόπιον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁ κηδεμὼν ὁ τῷ ἀφήλικι ὁρισθεὶς μετὰ τὴν κάταρξιν τῆς δίκης οὐ δύναται τῷ προσχήματι εἰδικοῦ κηδεμόνος ὑπ' αὐτοῦ ὀνομασθέντος ἢ τὴν καταρξαμένην δίκην ἐγκαταλιμπάνειν ἢ ἀπὸ τῆς διαχειρίσεως ἑαυτὸν ὑπεξάγειν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 381 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Εὐχερίου καὶ Συαγρίου.

13. *Οἱ αὐτοκράτορες Ὀνώριος καὶ Θεοδόσιος Αὔγουστοι πρὸς Μονάξιον ἔπαρχον τῆς πόλεως.* Ἵνα μὴ ἡ τῶν ἀρχόντων ἐξουσία περαιτέρω προβαίνῃ, πληρέστερον ὁρίζομεν ἵνα τὸ καθῆκον τοῦ τῆς ἐπιτροπείας λειτουργήματος μὴ δεσμεύῃ τὸν ἰδιόκτητον γεωργὸν τοῦ βασιλέως εἴτε ἄλλον, ὅστις προνομίῳ ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ τούτου ἀπαλλάσσεται.

Ἐδόθη.....409 ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας τοῦ Ὀνωρίου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Θεοδοσίου Αὐγούστων.

35 (1)

Πότε ἡ γυνὴ τὸ τῆς ἐπιτροπείας καθῆκον ἐκπληροῦν δύναται.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ὀτακιλίαν.* Τὸ τὴν ἐπιτροπείαν διοικεῖν ἀνδρικὸν λειτούργημά ἐστι, καὶ ἔξω τοῦ φύλου τῆς γυναικείας σαθρότητος τὸ τοιοῦτον καθῆκόν ἐστιν [ἔξω τοῦ ἀσθενοῦς γυναικείου φύλου].

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανός, Θεοδόσιος καὶ Ἀρκάδιος Αὔγουστοι πρὸς Τατιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Μητέρες, αἵτινες στερηθεῖσαι τῶν ἀνδρῶν τὴν ἐπιτροπείαν τῶν διοικητέων πραγμάτων ἐπὶ τῶν παίδων ἀπαιτοῦσι, πρὶν ἢ νομίμως ἔλθῃ εἰς

(1) Βασ. 38, 1, 46, σύνδεσον 5, 31, 6.

ταύτας ἡ ἐπικύρωσις τοῦ τοιούτου καθήκοντος, ὀφείλουσιν ὑπισχνεῖσθαι ἀπὸ ὑπομνημάτων, ὅρκου παρεχομένου, ὅτι εἰς ἄλλους γάμους οὐκ ἐλεύσονται. 1 Ἀλλ' ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐπιλογῇ οὐδεμία ἐξαναγκάζεται, ἀλλ' ἐλευθέρᾳ βουλήσει εἰς οὓς ὥδε ὡρίσαμεν ὅρους κατερχέσθω : διότι εἰ προαιροῦνται ἄλλους γάμους ἐπιποθεῖν, τὰς ἐπιτροπείας τῶν παίδων διοικεῖν οὐκ ὀφείλουσιν. 2 Ἀλλ' ἵνα μὴ ἡ εὐχερὴς εἰς ταύτας μετὰ τὴν ἐπιτροπείαν τὴν νομίμως ἀναληφθεῖσαν ἡ ῥῆξις [ἀθέτησις τῶν ὅρων τούτων], τὰ πράγματα ἐκείνου πρῶτον, ὅστις ποθήσει τοὺς γάμους τῆς διοικούσης τὴν ἐπιτροπείαν, ἐνέχεσθαι καὶ ὑποκεῖσθαι τοῖς λόγοις τῶν παίδων παραγγέλλομεν, ἵνα μή τι ἀφροντισίᾳ, 3 ἵνα μή τι ἀπάτῃ ἀπολεσθῇ. Τούτοις δ' ἐκεῖνο προστίθεμεν, ἵνα ἡ γυνὴ, εἰ τῇ ἡλικίᾳ μείζων ἐστὶ, τότε μόνον τοῦ αἰτεῖσθαι τὴν ἐπιτροπείαν τὸ δικαίωμα ἔχῃ, ὁπότε ὁ ἐκ διαθήκης ἐπίτροπος ἢ ὁ νόμιμος ἀπολείπεται ἢ προνομίῳ ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀπαλλάσσεται ἢ ὑπόπτῳ γένει ἐκβάλλεται ἢ ἕνεκεν τῆς ὑγιείας τοῦ πνεύματος ἢ τοῦ σώματος περὶ τὸ διοικεῖν τὴν ἰδίαν τούτου περιουσίαν ἐπιτήδειος οὐχ 4 εὕρηται. Ἐὰν δ' αἱ γυναῖκες ἀποφύγωσι τὰς ἐπιτροπείας καὶ προτιμήσωσι τοὺς γάμους, τότε μόνον ὁ ἔκλαμπρος ἔπαρχος τῆς πόλεως προσκαλουμένου τοῦ πραίτωρος, ὅστις προΐσταται περὶ τὴν τῶν ἐπιτρόπων ἀπονομήν, εἴτε οἱ δικασταί, οἵτινες ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τὰ δίκαια ἀποκαθιστῶσι [δικαιοδοτοῦσι], ἐξ ἄλλης τάξεως δι' ἐρεύνης δοθῆναι τοῖς ἀνηλίκοις ἀντιπροσώπους κελεύσουσιν.

Ἐδόθη ἐν Μεδιολάνῳ τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 390 *ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Νεωτερίου.*

3. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων. Ἐὰν ὁ πατὴρ κατὰ τὴν ἡμετέραν διάταξιν τοῖς φυσικοῖς παισὶν ἐν ἐκείνοις τοῖς πράγμασιν, ἅτινα ἀπ' αὐτοῦ εἰς τούτους προσεπορίσθησαν, ἐπίτροπον μὴ κατέλιπε, βούληται ὅμως ἡ μήτηρ αὐτῶν, εἴτε ἄρρενές εἰσιν εἴτε θήλειαι, ὑπεισέρχεσθαι τὴν ἐπιτροπείαν, κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς νομίμου γονῆς ἐξέστω αὐτῇ τοῦτο ποιεῖν, ἐφ' ὅσον ὑπομνημάτων παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ παρεμβαινόντων ὅρκον πρότερον παρέχῃ, ὅτι εἰς γάμους οὐκ ἐλεύσεται, ἀλλὰ τὴν σωφροσύνην αὐτῆς ἄθικτον διαφυλάξει καὶ [ἐφ' ὅσον] παραιτήσεται τῆς τοῦ Βαλλειανείου συγκλητικοῦ δόγματος προστασίας καὶ παντὸς ἄλλου νομίμου βοηθήματος καὶ 1 τὴν ἑαυτῆς οὐσίαν ὑπόθηται. Καὶ οὕτω τῶν ἑαυτῆς φυσικῶν υἱῶν ἢ θυγατέρων ἐπίτροπον ταύτην ὑπάρχειν θεσπίζομεν : πάντων, ὅσα περὶ τῶν μητέρων καὶ τῶν παίδων αὐτῶν τῶν ἀπὸ νομίμου γάμου γεννηθέντων ταῖς θείαις διατάξεσι διηγόρευται, ἐπὶ τῶν τοιούτων μητέρων παραφυλακτέων. 2 Διότι ἐὰν ἐπὶ τῶν γνησίων τέκνων, ἐφ' ὧν καὶ ἀπὸ διαθήκης καὶ νόμιμοί εἰσιν ἐπιτροπεῖαι, ὅμως ταῖς μητράσιν (ἀπολειπομένων τούτων [τῶν ἐπιτροπειῶν]) εἰς τὴν μέριμναν περὶ τῶν τέκνων αὐτῶν ἔρχεσθαι συγχωρῆται, πολλῷ μᾶλλον ἐν τοῖς τοιούτοις θέμασιν, ἔνθα ἡ νόμιμος ἐπιτροπεία ἐλλείπει, τοὐλάχιστον ἄλλας [ἐπιτροπείας] αὐτοῖς δίδοσθαι φιλανθρωπότατόν ἐστιν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 530 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὁρέστου.*

36 (1)

Ἐν τίσι θέμασι τῷ ἔχοντι ἐπίτροπον ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν δίδοσθαι δύναται.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Τίβεριανὸν καὶ Ῥοῦφον.* Εἰ εἰς τὸν τόπον ἐκείνου τοῦ ἐπιτρόπου πρὸς καιρὸν ἐδέθητε, ὅστις χάριν τῆς πολιτείας [χάριν δημοσίου πράγματος] ἀπεδήμει, καὶ οὗτος περαιωθέντος ἤδη τοῦ λειτουργήματος, ὅπερ ἦν αὐτῷ ἀνατεθειμένον, ἀποδημεῖν [ἀπολιμπάνεσθαι]ἐπαύσατο,ἀμφιβάλλειν οὐκ ὀφείλετε ὅτι εἰς τὸ καθῆκον αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπιμέλειαν ἀνήκουσιν αἱ τῆς 1 ἀνήβου ὑποθέσεις. Ἀλλὰ σωφρονέστερον ποιήσετε, ἐὰν προσέλθητε παρὰ τῷ λαμπροτάτῳ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας, ἵνα ἐκεῖνος [ὁ ἐπίτροπος] πρὸς τὴν τῆς ἐπιτροπείας διοίκησιν ἐξαναγκασθῇ.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 213 *ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.*

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Βαλεντῖνον.* Ἠδύνατο μάλιστα καὶ ὤφειλεν ὁ ἁρμόδιος δικαστὴς εἰς τόπον τοῦ παραιτησαμένου κηδεμόνος διδόναι [ἄλλον], εἰ καὶ ὁ ἄνηβος [ἀφῆλιξ] εἶχεν οἱουσδήποτε ἄλλους ἐπιτρόπους. Κἂν τὰ μάλιστα ὅμως κηδεμὼν μετ' ἄλλων εἰς τὸν τόπον ἐκείνου ὑποκατεστάθης, ὅμως τῷ τῆς διοικήσεως κινδύνῳ πέραν τῶν τῆς ἥβης χρόνων οὐ κατασχεθήσῃ.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουνίου 228 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μοδέστου καὶ Ἱρόβου.*

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ὕλαν.* Ἕνεκα τῆς εὑρέως διακεχυμένης (τοὐτέστιν ἐν διαφόροις τόποις ὑπαρχούσης) περιουσίας, ἢ διότι μόνος τῇ διοικήσει οὐκ ἀρκεῖς, ἂν σοι τὴν ἐπιτροπείαν διοικοῦντι προστεθῆναι κηδεμόνας τινὰς δέον, ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας, ἐάν σε οὐκ ἀρκοῦντα [τῇ διοικήσει] καταλάβῃ, ἐκτιμήσει.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 231 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πομπηϊανοῦ καὶ Πελίγνου.*

4. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι πρὸς Εὐπλόϊον.* Εἰ καὶ τῷ ἐπίτροπον ἔχοντι ἐπίτροπος δίδοσθαι οὐ δύναται, ἔκ τινων ὅμως αἰτιῶν ἄλλος ἐπιτήδειος ὑποκαθίστασθαι ἀπὸ γνώμης τοῦ ἁρμοδίου ἄρχοντος εἴθισται, τοὐτέστιν εἰς τόπον τοῦ ὑπόπτου, ὅστις ἀπηλέγχθη καὶ ἀπελύθη, καὶ εἰς τόπον τοῦ ἀπαλλαγέντος [παραιτουμένου] ἢ τελευτήσαντος ἢ ἐξορισθέντος ἐπιτρόπου.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Μαρτίου 260 *ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Σαικουλορίου καὶ τῆς τοῦ Δονάτου.*

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ζήνωνα.* Εἰ καὶ διὰ τὴν ἐπαύξησιν τῆς περιουσίας κηδεμόνας προστίθεσθαι εἴθισται, τῇ διοικήσει τούτων οὐκ ἀπαλλάσσονται οἱ πρότερον δοθέντες ἐπίτροποι. Μάλιστα δὲ ἂν ἐκεῖνος, ὅστις διῴκησεν, ἐν τῷ χρόνῳ τῆς περαιωθείσης ἐπιτροπείας ἦν εὔπορος, φανερόν ἐστιν ὅτι τοῦ ἑπομένου χρόνου ὁ κίνδυνος εἰς σὲ ἀνήκειν οὐκ ἠδύνατο.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 294 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.*

(1) Βασ. 38, 1, 47. ἐπ.

37 (1)

Περὶ τῆς διοικήσεως τῶν ἐπιτρόπων καὶ κηδεμόνων καὶ περὶ τῶν δανειστέων ἢ παρακαταθετέων χρημάτων τῶν ἀνηλίκων.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Μόδεστον.* Μάτην φοβεῖσαι διοικεῖν τὰ πράγματα τοῦ ἀνηλίκου, οὗ κηδεμὼν ὑπάρχεις, μὴ ἐκ τούτου τις ὑπολάβῃ σε κοινὸν τὸν κίνδυνον τοῦ προτέρου χρόνου ἀναλαβεῖν: ἀλλ' ἐκεῖνα, ἅτινα πρακτέα νομίζεις, πρᾶξον καὶ, ὅπερ μᾶλλον ἐνδιαφέρει πᾶσι τοῖς μέρεσι, ἐπίμεινον ἵνα ὁ δοθεὶς μεταξύ σου καὶ τῶν ἐπιτρόπων δικαστὴς ὡς τάχιστα ἐκπληρώσῃ τὰ ἑαυτοῦ καθήκοντα.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 206 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀλβίνου καὶ Αἰμιλιανοῦ.

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Τίμωνα καὶ Ἐλπιδοφόρον.* Κατὰ τοῦ κηδεμόνος τοῦ ἀνηλίκου, πρὸς ὃν ἐδόθητε συγκηδεμόνες, ἐφ' ὅσον ἡ κοινὴ διοίκησις διαρκεῖ, ἐκγυμνάζεσθαι δικαστήριον οὐ δύναται.

Ἐδόθη τῇ δευτέρᾳ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 207 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἄσπρου καὶ Μαξίμου.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Εὔμουσον.* Αἱ δαπάναι πρὸς τὸν σὸν ἄνηβον ἀναγκαίως καὶ ἀπὸ χρηστῶν καὶ δικαίων αἰτιῶν παρὰ τῷ δικαστῇ, ὅστις περὶ τούτου τοῦ πράγματος διαγνώσεται, ἐὰν ἀποδειχθῶσι γενόμεναι, ἐγκριθήσονται, κἂν τοῦ πραίτορος ψήφισμα περὶ δόσεως αὐτῶν οὐ παρενετέθη. Διότι ὅπερ ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων ἢ κηδεμόνων καλῇ τῇ πίστει δαπανᾶται, μᾶλλον τῇ δικαιοσύνῃ ἢ τῇ ἀλλοτρίᾳ αὐθεντίᾳ κυροῦται.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 212 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν δύο Ἀσπρων.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Πρόκουλαν.* Εἰ μὴ τὰ χρήματα ταῦτα, ἅτινα ὁμολογῆται τὸν πατρικὸν ἀπελεύθερον ἐπίτροπον δὲ τῆς σῆς θυγατρὸς τῷ λόγῳ αὐτῆς ὀφείλειν, [εἰ μὴ] ἢ κατέθηκεν ἢ εἰς ἀγορὰν κτημάτων διέθεσε, παραπεμφθήσεται εἰς τὸν ἔπαρχον τῆς πόλεως ἵνα κατὰ τὰ τεθεσπισμένα τῇ κρίσει αὐτοῦ τιμωρηθῇ.

Ἐξεδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ρουφῖνον.* Ματαίως οἱ ποτε ἐπίτροποι τῶν νέων, ὧν τὴν κηδεμονείαν διοικεῖς, ἀρνοῦνται τὸ δεδικασμένον ἐκπληρῶσαι, ὁπότε ἀπαιτούμενα τὰ χρήματα δύνανται αὐθεντίᾳ τοῦ ἄρχοντος ἐν παραθήκης αἰτίᾳ εἶναι [ἔχεσθαι].

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουλίου 215 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Λαίτου καὶ τῆς τοῦ Κερεάλου.

6. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Πακώνιον.* Οὐκ ἐστιν ἄγνωστον τοὺς ἐπιτρόπους ἢ κηδεμόνας, ἐὰν ἐπ' ὀνόματι τῶν ἀνήβων ἢ τῶν νεωτέρων εἰδότες συκοφαντικὰς κινῶσιν ἀγωγάς, τούτου ἕνεκεν καταδικάζεσθαι χρῆναι [εἰς τὰ τῆς δίκης δαπανήματα], ἵνα μὴ ὑπολαμβάνωσιν ὅτι τῇ προφάσει τοῦ ὀνόματος ἐκείνων διὰ τὰς ἰδίας ἑαυτῶν ἔχθρας ἀμερίμνως τὰς ἰδίας δίκας δύνανται ἐκγυμνάζειν.

Ἐξεδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαΐου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

7. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Βαλέριον.* Τὴν ἐπιτροπείαν τῶν σῶν ἀνήβων οὕτω διοικεῖν ὀφείλεις, ἵνα τὸν οἶκον, ὅσπερ αὐτοῖς κατελείφθη, μὴ ἐκποιήσῃς ἐναντίον τῆς ἐν τῇ διαθήκῃ δοθείσης ἀπαγορεύσεως τοῦ ἐκποιεῖν.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουλίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

8. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἀπρίλιον.* Εἰ καὶ ἐγίνωσκες σαυτὸν κηδεμόνα δοθέντα καὶ [ἐν τούτοις] οὐ διώκησας, τῶν λοιπῶν κηδεμόνων καὶ τὴν διοίκησιν διεξαγόντων καὶ εὐπορούντων εἰς τὸ παρασχεῖν τὴν ζημίαν κατὰ σοῦ ἀγωγὴ δοθῆναι οὐ δύναται. Εἰ δ' ὅμως ἠγνόεις (σαυτὸν) κηδεμόνα δοθέντα, κἂν οἱ λοιποὶ οὐκ εἰσι φερέγγυοι, ὁ τῆς ζημίας κίνδυνος εἰς σὲ οὐκ ἐπικείσεται.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 229 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Δίωνος.

9. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μελιτίαν.* Ἐὰν κηδεμόνας ἔχῃς καὶ οὗτοι προικίζειν σε ἐκ τῆς σῆς οὐσίας ἀναβάλλωνται, προσέλευσιν τοῦ ἄρχοντος ὑποδεχομένου κατορθώσεις ἵνα παρασχεῖν ἐξαναγκασθῶσιν ὅπερ μεμετρημένον [πρέπον] ἐστὶν ἐντίμῳ προσώπῳ.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 230 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀγρικόλα καὶ Κλήμεντος.

10. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ρουφῖναν.* Ἐὰν τοῦ ἀπελευθέρου τοῦ καὶ κηδεμόνος πταίσματι ἡ ἀπάτῃ ὁ λόγος ὑμῶν [ἡ περιουσία ὑμῶν] ἐβλάβη, ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας μεριμνήσει ἀναπληρωθῆναι τὴν ζημίαν ὑπ' ἐκείνου, ὅστις προὐξένησεν [αὐτήν], οὐ διστάσων καὶ βαρυτέραν τιμωρίαν ἐπιφέρειν, εἴ τι οὕτω φανερὰ ἀπάτῃ διεπράχθη, ἵνα κολάσιμον παρὰ τῷ ἀπελευθέρῳ ἔγκλημα εὑρίσκηται.

Ἐδόθη τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 230 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀγρικόλα καὶ Κλήμεντος.

11. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Καικίλιον.* Ἐὰν ἀγαθὴν δίκην ἐκείνη, ἧς ἐπίτροπος ὑπάρχεις, ἔσχε, καὶ κατὰ τῆς ἐκδοθείσης ἀποφάσεως μὴ ἐξεκαλέσω ἢ μετὰ τὴν ἔκκλησιν τῆς ἐκκλήτου τὰ τυπικὰ πληρῶσαι ἠμέλησας, τῷ τῆς ἐπιτροπείας δικαστηρίῳ τὸ ἀζήμιον τῇ ἀνήβῳ παρασχεῖν ὀφείλεις.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Αὐγούστου 239 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου καὶ τοῦ Ἀβιόλα.

12. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ὀκταβιανήν.* Περὶ τούτων, ἅπερ θεματίζεις ἐπὶ βλάβῃ τῆς διοικήσεως ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου γεγενημένα ἢ ῥαθύμως πραχθέντα ὑπὸ τῶν κηδεμόνων [τῶν προσώπων] ἐκείνων, ἃ ἐκληρονόμησας, κινεῖν ὀφείλεις, ἐὰν μόνον τοὺς ἐνιαυτοὺς τῆς νομίμου ἡλικίας ἐπλήρωσας. Οὐδὲ γὰρ ἀγνοεῖς ὅτι ἡ τῶν τέκνων εὐθάλεια οὐ βοηθεῖ πολὺ ταῖς γυναιξὶν εἰς τὴν τῶν ἰδίων πραγμάτων διοίκησιν, ἐὰν εἴσω τῆς νομίμου ἡλικίας ὦσιν [ἐὰν αὗται μὴ ἐπλήρωσαν εἰσέτι τὴν νόμιμον ἡλικίαν].

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 241 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Πομπηϊανοῦ.

13. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Λογγῖνον.* Τοὺς ἐπιτρόπους τὰ ὀρφανικὰ χρέη ἢ τὰς παραθήκας ἀπαιτοῦντας εἰς ἱκανοδοσίαν ἐξαναγκάζεσθαι οὐ δύνασθαι φανερόν ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 243 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀρριανοῦ καὶ Πάππου.

14. *Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος καὶ ὁ Φίλιππος Καῖσαρ πρὸς Κλήμεντα.* Τοὺς λόγους τῆς διοικηθεί-

(1) Βασ. 38, 9, 15 ἐπ. Πρβλ. Πανδ. 26. 7.

σης κηδεμονίας πρὸ τοῦ πληρωθῆναι τὸν εἰκοστὸν καὶ πέμπτον ἐνιαυτὸν διαρκοῦντος τοῦ λειτουργήματος ἀπαιτεῖσθαι νομίμως οὐ δύνασθαι φανερόν ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Νονῶν τοῦ Αὐγούστου 245 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Φιλίππου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Τιτιανοῦ.

15. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Δικίνιον.* Εἰ μὴ ὑπέγραψας ὡς ἐγγυητής, μάτην ἀγωνιᾷς ἵνα μὴ ἐξ ἐκείνης τῆς ἀναδοχῆς, ἐν ᾗ ὑπέγραψας ὡς κηδεμών, πάλαι ἐλευθερωθεὶς (ὡς διαβεβαιοῦσαι) ἀποφάσει τοῦ ἄρχοντος, ἐκ τοῦ λειτουργήματος τοῦ κηδεμόνος ἐναχθῆναι δυνηθῇς.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Νονῶν τοῦ Μαρτίου 287 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ τῆς τοῦ Μαξιμιανοῦ Αὐγούστων.

16. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Πρόκουλον.* Οὐ κατὰ πάντα τίτλον ἔχουσιν οἱ ἐπίτροποι ἐξουσίαν τοῦ ἐκποιεῖν τὰ τοῦ ἀνήβου πράγματα, ἀλλὰ τῆς διοικήσεως μόνον ἕνεκα πιπράσκοντες, ἅπερ ἔξεστιν αὐτοῖς πιπράσκειν, δικαίαν αἰτίαν τοῦ νέμεσθαι εἰς τοὺς ἀγοράζοντας παρέχουσιν. Ἐπειδὴ οὖν κατ' οὐδένα λόγον ἐξουσίαν ἔχουσι τοῦ δωρεῖσθαι τὰ πράγματα ἐκείνων, ὧν τὰς ὑποθέσεις διοικοῦσι, διεκδικεῖν τὴν δεσποτείαν ἀπὸ τῶν νεμομένων οὐ κωλύεσαι.

Ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

17. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μαρτιάλιον.* Περὶ τῆς ἰδίας διαδοχῆς οἱ ἐπίτροποι μάτην φοβοῦνται, ἐπειδὴ ἐκείνοις, οἵτινες ἐπιτροπείαν διῴκησαν, ἡ τοῦ διατιθέναι ἱκανότης οὐκ ἀπαρνεῖται, οὐδ' ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας δωρεῖσθαί τι κωλύονται.

Ἐν Σιρμίῳ τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

18. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σωτήριχον.* Τοῖς ὀφειλέταις τῆς ἀνήβου κατὰ τοῦ καθήκοντος τὸν λόγον, ἐπίτροπον σὲ ὑπάρχοντα διαβεβαιούμενος εἰς σὲ τοῦ τῶν ἀπαιτήσεων κινδύνου ἀνήκοντος, ἀνακοινώσον τῇ καταβολῇ πειθαρχῆσαι. Εἰ δ' οὗτοι τὰ ἱκανὸν μὴ ποιήσουσιν, ἐν τῇ τῶν ἐνεχύρων πράσει τῷ κοινῷ δικαίῳ χρήσασθαι δύνασαι.

Ἐν Σιρμίῳ τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

19. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Βινδικιανόν.* Ἐπίτροπος εἰ καὶ ἀπὼν ἀπὸ ψηφίσματος δοθείς, ἐὰν εἰδὼς ἑαυτὸν κατὰ τὰ νενομισμένα μὴ παραιτήσηται, τῇ διοικήσει ἐνεχόμενος καθίσταται.

Ἐν Σιρμίῳ τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

20 *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος.* Ἐκ τοῦ καθήκοντος τῆς διοικήσεως τὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος πράγματα, ἐὰν ὀφειλέται ὑπάρχωσιν, ὡσὰν εἰ ἐνεχύρου τίτλῳ ὑποκείμενα οἱ ἀνήλικοι ἑαυτοῖς διεκδικεῖν οὐδαμῶς κωλύονται. Τὸ αὐτό ἐστι καὶ ἂν ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν ὑπάρχων τις τὰ τῶν ἀνηλίκων πράγματα μὴ διῴκησεν.

Ἐδόθη ἐν Τρηουήρῳ τῇ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 314 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Βολουσιανοῦ καὶ Αἰλιανοῦ.

21. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μάξιμον ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τῶν ἀνήβων ἢ τῶν ἀνηλίκων οἱ ὑπερασπισταὶ [ἀντιπρόσωποι], ἐὰν ἕνεκεν αὐτῶν ὁ τῶν δωρεῶν ὅρος [αἵρεσις] παρημελήθη, τοῦ ἀπολεσθέντος πράγματος τὸν κίνδυνον παρέχουσιν.

Ἐδόθη ἐν Ῥώμῃ τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Φεβρουαρίου 316 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Σαβίνου καὶ Ρουφίνου.

22. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς τὸν Λαόν.* Ὁ νόμος, ὅστις τοὺς ἐπιτρόπους καὶ κηδεμόνας τῇ ἀνάγκῃ ἐδέσμευσεν, ἵνα χρυσόν, ἄργυρον, πολυτίμους λίθους, ἐσθῆτας καὶ λοιπὰ πολύτιμα κινητά, πρὸς δὲ ἀστικὰ ἀνδράποδα, οἴκους, βαλανεῖα, ἀποθήκας καὶ πάντα τὰ λοιπὰ ἐντὸς τῶν πόλεων πιπράσκωσιν καὶ πάντα εἰς χρήματα μεταβάλλωσι πλὴν τῶν ἀγροτικῶν κτημάτων καὶ ἀνδραπόδων, τῷ τῶν ἀνηλίκων συμφέροντι πολὺ ἐναντίος ἐστί. 1 Παραγγέλλομεν ὅθεν, ἵνα πάντα ταῦτα μηδενὶ τῶν ἐπιτρόπων ἢ κηδεμόνων πιπράσκειν συγχωρῆται, εἰ μὴ ταύτῃ τυχὸν τῇ ἀνάγκῃ καὶ τῷ νόμῳ, ᾧ ἐξῆν ἐν τῷ παρελθόντι κτῆμα ἀγροτικὸν καὶ ἀνδράποδον πιπράσκειν ἢ ἐνεχυράζειν ἢ εἰς προῖκα διδόναι, δηλαδὴ δὴ δι' ἐρεύνης τοῦ δικαστοῦ, ἀποδείξεως τῆς αἰτίας, παρενθήκης ψηφίσματος, ἵνα τῇ ἀπάτῃ χώρα μὴ ὑπάρ- 2 χῃ. Πρὸ πάντων οὖν τὰ ἀστικὰ ἀνδράποδα, ἐπειδὴ τῆς ὅλης οἰκιακῆς καταστάσεως γνῶσιν ἔχουσιν, ἐσαεὶ ἐν τῇ κληρονομίᾳ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ ἐχέτωσαν [διατηρείτωσαν] : διότι οἱ μὲν ἀγαθοὶ δοῦλοι ἀπάτην γίγνεσθαι ἀπαγορεύσουσιν, οἱ δὲ κακοί, ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἀπαιτήσῃ, εἰς βασάνους τιθέμενοι δυνήσονται προδιδόναι τὴν ἀλήθειαν. 2a Καὶ οὕτω τὰ πάντα παραφυλάξουσιν, ἵνα μηδὲ τὰς ἀπογραφὰς ἐλαττοῦν μηδὲ μεταβάλλειν μηδὲ ὑποκλέπτειν τι δύνηται ὁ ἐπίτροπος : ὅπερ ἐν τῇ ἐσθῆτι, τοῖς μαργαρίταις, τοῖς πολυτίμοις λίθοις, τοῖς ἀγγείοις καὶ τοῖς λοιποῖς οἰκιακοῖς πράγμασιν ἀναγκαῖόν 2b ἐστιν. Καὶ μᾶλλον φορητόν ἐστιν, ἐὰν οὕτω συμβῇ, τοὺς δούλους τελευτᾶν παρὰ τοῖς ἑαυτῶν δεσπόταις ἢ παρὰ τοῖς ἐξωτικοῖς δουλεύειν. Τούτων δ' ἡ φυγὴ μᾶλλον τῷ ἐπιτρόπῳ προσγράφεται, εἴτε ἀμελείᾳ ἀνέξεται τὴν πειθαρχίαν διαλυθῆναι, εἴτε σκληρότητι ἢ ἀσιτίᾳ καὶ πληγαῖς αὐτοὺς περι- 2γ άπτει. Οὐδὲ γὰρ τοὺς δεσπότας καταρῶνται, ἀλλὰ μᾶλλον φιλοῦσιν, οὕτως ἵνα ὁ νόμος οὗτος καὶ διὰ τοῦτο βελτίων τοῦ παλαιοῦ ὑπάρχῃ : τότε γὰρ ἀποβαλλομένης τῆς τῶν δούλων παραφυλακῆς καὶ ἡ ζωὴ τῶν ἀνηλίκων συχνότερον προὐδίδετο [ἐκινδύ- 3 νευεν]. Μηδὲ τὸν οἶκον δὲ πιπράσκειν ἐξέστω, ἐν ᾧ ἐτελεύτησε μὲν ὁ πατήρ, ηὐξήθη δὲ ὁ ἀνήλικος, ἐν ᾧ τὰς τῶν προγόνων εἰκόνας ἢ βλέπειν ἐμπεπηγμένας ἢ ἀποσπασθείσας μὴ βλέπειν τὰ μάλιστα πένθιμόν ἐστιν. Ὅθεν καὶ ὁ οἶκος καὶ πάντα τὰ λοιπὰ ἀκίνητα ἐν τῇ οὐσίᾳ τῶν ἀνηλίκων παραμενέτωσαν, καὶ μηδὲν εἶδος ἀκινήτου, ὅπερ ἀκέραιον [ἀβλαβεῖ καταστάσει] ἡ κληρονομία δώσει, κατερειπωθὲν ἀπάτῃ τοῦ ἐπιτρόπου ἀπολε- 3a σθήτω. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὁ γονεὺς ἢ οἱοσδήποτε, οὗ κληρονόμος ἐστὶν ὁ ἀνήλικος, κατέλιπε κατηρειπωμένον οἰκοδόμημα, ὁ ἐπίτροπος διαμαρτυρίᾳ αὐτοῦ τοῦ ἔργου καὶ πίστει τῶν πολλῶν ἐπικτίζειν τοῦτο ἐξαναγκασθήσεται : διότι οὕτω αἱ ἐτησίαι πρόσοδοι πλέον τοῖς ἀνηλίκοις περιποιήσουσιν ἢ τὰ δι' ἀπα- 4 τῶν μειούμενα τιμήματα. Πρὸς δὲ οἱ δοῦλοι, οἵτινες τέχνης τινὸς ἔμπειροί εἰσιν, τὰς ἰδίας ἐργασίας τῷ συμφέροντι τοῦ ἀνηλίκου εἰσφερέτωσαν καὶ οἱ λοιποί, οἵτινες εἰς χρῆσιν τοῦ ἀνηλίκου δεσπότου οὐ δυνήσονται εἶναι καὶ εἰς οὐδεμία ἐστὶ τέχνη, ἐν μέρει μὲν διὰ τοῦ καμάτου αὐτῶν, ἐν μέρει δὲ δι' ὡρισμένης ἡμερησίας πρὸς τροφὴν δαπά- 5 νης τρεφέσθωσαν. Διότι ὁ νόμος οὐ

μόνον κατὰ τῶν ἐπιτρόπων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν γυναικῶν τῶν ἀμέτρων [ἀκολάστων] καὶ ἀκρατῶν ὑπὲρ τῶν ἀνηλίκων προὐνόησεν, αἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῖς νέοις ἀνδράσιν οὐ μόνον τὰ τῶν παίδων πράγματα, ἀλλὰ καὶ τὴν ζωὴν ἐκδίδουσι [θυσιάζουσι]. 5α Ἐνταῦθα δὲ προστίθεται [καὶ τοῦτο], ὅτι καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων, ἐν οἷς τὴν πᾶσαν ἰσχὺν τῶν περιουσιῶν οἱ παλαιοὶ ἔθεντο, ἡ τοῦ δανείζεσθαι ἐπὶ τόκῳ χρῆσις μόλις διαρκής, μόλις συνεχὴς καὶ σταθερά ἐστιν: ἐξ οὗ πράγματος συχνάκις ἀπολλυμένων τῶν χρημάτων εἰς τὸ μηδὲν τῶν ἀνηλίκων αἱ περιουσίαι κατάγονται. 6 Ἐφεξῆς ὅθεν ἡ πρᾶσις τοῦ ἐπιτρόπου ἄκυρος ἔστω δίχα παρενθήκης ψηφίσματος, ἐξῃρημένων μόνον τῶν ἐσθήτων ἐκείνων, αἵτινες τετριμμέναι τῇ χρήσει ἢ ἐφθαρμέναι τῇ φυλάξει 7 φυλάττεσθαι οὐ δυνήσονται. Πρὸς δὲ καὶ τὰ ζῷα τὰ περιττὰ τῶν ἀνηλίκων ἵνα πωλῶνται οὐκ ἀπαγορεύομεν.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Μαρτίου 326 *ἐπὶ τῆς ἑβδόμης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Κωνσταντίου Καίσαρος.*

23. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Φήλικα.* Ἐὰν τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος ῥαθυμίᾳ ἢ δόλῳ, διὰ τοῦτο ὅτι τὸν φόρον τὸν ἐπικείμενον εἰς τὸ ἐμφυτευτικὸν κτῆμα οὐδαμῶς καταβαλεῖν ἠβουλήθησαν, ἀπωλέσθη [τοῦτο] τῷ ἀνηλίκῳ, τὴν ζημίαν, ἥτις αὐτῷ συνέβη, ἐκ τῆς οὐσίας αὐτῶν ἐπανορθοῦσθαι ἀναγκαῖόν ἐστιν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 333 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Δαλματίου καὶ Ζηνοφίλου.*

24. *Οἱ αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος Αὔγουστοι πρὸς Εὐτυχιάνὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Οἱ ἐπίτροποι ἢ κηδεμόνες, εὐθὺς ὡς διορισθῶσιν, ἐπὶ παρουσίᾳ δημοσίων προσώπων ἀπογραφὴν κατὰ τὰ νενομισμένα πάντων τῶν πραγμάτων καὶ ἐγγράφων ποιη- 1 σαι μεριμνήσουσιν. Τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον καὶ ὅ,τι δήποτε τῇ τοῦ χρόνου ἀρχαιότητι οὐ μεταβάλλεται, ἐὰν ἐν τῇ τοῦ ἀνήβου οὐσίᾳ εὑρεθῇ, ἐν ἀσφαλεστάτῃ παραφυλακῇ τιθέτωσαν, οὕτως ὅμως, ἵνα ἐκ τῶν κινητῶν ἢ κτήματα ἐπιτήδεια ἀγοράζωνται, ἢ, ἐὰν τυχὸν (ὡς εἴθισται) ἐπιτήδεια μὴ δύνωνται εὑρεθῆναι, κατὰ τοῦ ἀρχαίου δικαίου τὸν τύπον ἡ τῶν τόκων ἐπαυξάνῃ προσθήκη, ὧν ἡ ἀπαίτησις εἰς κίνδυνον τοῦ ἐπιτρόπου ἀνήκει.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 396 *ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀρκαδίου καὶ τῆς τρίτης τοῦ Ὀνωρίου Αὐγούστων.*

25. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Θεσπίζομεν ἵνα τῆς τῶν ἐπιτρόπων καὶ κηδεμόνων χειροτονίας μετὰ πάσης προβαινούσης προνοίας συγχωρῆται τοῖς τῶν ἀνήβων ἢ ἀφηλίκων ὀφειλέταις καταβολὴν πρὸς αὐτοὺς ποιεῖν, οὕτως ὅμως, ἵνα πρότερον ἀπόφασις δικαστικὴ δίχα πάσης ζημίας 1 συντελουμένη τοῦτο ἐπιτρέψῃ. Οὗ ἐπακολουθήσαντος, ἂν καὶ ὁ δικαστὴς ἀποφήνηται καὶ ὁ ὀφειλέτης καταβάλῃ, ἐπακολουθεῖ τῇ αἰτίᾳ ταύτῃ πληρεστάτη ἀσφάλεια, ἵνα μηδεὶς ἐφεξῆς ἐνοχλῆται· διότι ὅπερ προσηκόντως καὶ κατὰ τοὺς νόμους ἀρχῆθεν ἐπράχθη, οὐκ ὀφείλει ἐξ ἄλλου συμβεβηκότος ἀ- 2 νακινεῖσθαι [ἀνίστασθαι]. Τοῦτον ὅμως τὸν νόμον οὐκ ἐκτείνομεν καὶ ἐν ταῖς καταβολαῖς ἐκείναις, αἵτινες ἢ ἐκ προσόδων ἢ ἐξ ἐνοικίων ἢ ἐξ ἄλλων τοιούτων αἰτιῶν τῷ ἀνήβῳ ἢ τῷ ἀφη-

λικι προσχωροῦσιν: ἀλλ' ἐὰν ἐξωτικὸς ὀφειλέτης ἐκ δανειακοῦ τυχὸν γραμματίου ἢ ἄλλων ὁμοίων αἰτιῶν καταβολὴν ποιεῖν καὶ ἑαυτὸν ἀπαλλάττειν ἐπιθυμῇ: διότι τότε τὴν ἀκριβολογίαν ταύτην παραφυλάττεσθαι κρίνομεν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 531 *μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.*

26. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁπότε γυνή τις ἐν τῇ συνταχθείσῃ διαθήκῃ τὸν ἑαυτῆς υἱὸν παρέλιπεν, ὁ δὲ υἱὸς οὗτος, ὅστις παραλελειμμένος ἦν, ἢ ἀδελφοῦ ἢ ἐξωτικοῦ ἦν ἐπίτροπος ἢ κηδεμών, ὅστις ἐγέγραπτο κληρονόμος ὑπὸ τῆς μητρὸς τοῦ ἐπιτρόπου, ἐν τῷ προκειμένῳ θέματι φανερώτατον ἦν τὸν ἐπίτροπον ἢ κηδεμόνα ἐν δεινῇ τε- 1 λεῖν θέσει. Διότι εἴτε μὴ βουληθῇ παρασχεῖν τῷ ἀνήβῳ ἢ τῷ ἀφήλικι τὴν ἑαυτοῦ αὐθεντίαν ἢ συναίνεσιν πρὸς τὸ ὑπεισελθεῖν τὴν κληρονομίαν, ἵνα μὴ ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας τὰ ἑαυτοῦ δίκαια ὑπομείνωσι ζημίαν τινά, ἀρκούντως ἐπίκειται αὐτῷ ὁ κίνδυνος τῆς ἐπιτροπείας ἢ τῆς ὠφελίμου τῶν διοικηθέντων πραγμάτων ἀγωγῆς, ἵνα μὴ ὁ ἄνηβος ἢ ὁ ἀφῆλιξ ἅτε δὴ ἐκ τῆς βραδύτητος ἐκείνου ζημιούμενος δίκην αὐτῷ ἐπιφέρῃ: εἴτε δὲ τῷ τοιούτῳ φόβῳ καταπτοούμενος αὐθεντῶν γένηται τῷ ἀνήβῳ ἢ τῷ ἀφήλικι, ἄλλος κίνδυνος ἀνέκυπτε: διότι, ἐν ᾧ ἄλλῳ συναινεῖ, αὐτὸς τὰ ἑαυτοῦ δίκαια ἀπόλλυσι: καθόσον ἐδόκει ἐπικυροῦν τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς τὴν βούλησιν, ἣν προσ- 2 δλητέαν εἶναι ὑπελάμβανεν. Καὶ πολλὰ ἄλλα πρὸς τούτοις θέματα ἀναφύονται, ἐξ ὧν εὐλαβητέον ἐστὶ τῷ ἐπιτρόπῳ ἢ τῷ κηδεμόνι τὸ περὶ τὰ ἴδια πράγματα πρόκριμα, τυχὸν ἐν ὑποθήκαις καὶ ἄλλοις ποικίλοις θέμα- 3 σιν. Εὑρίσκομεν ὅμως γενικῶς τεθεσπισμένον μετὰ τὴν κατάθεσιν τοῦ λειτουργήματος πάσας τὰς ἀγωγάς, ἃς ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεμὼν ἐκ τῆς ἀνάγκης τοῦ λειτουργήματος ὑπεισῆλθεν, εἰς τόν ποτε ἄνηβον ἢ ἀφήλικα μετα- 4 φέρεσθαι. Ἵνα τί δὲ ἐξ οὕτω καλλίστου παραδείγματος ἀντλοῦντες μὴ καὶ ἐν ἄλλοις θέμασιν, ἐν οἷς εὐλαβεῖται ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεμών, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ πρόκριμά τι, [ἵνα μή] 5 τὸν φόβον αὐτοῦ ἐκβάλλωμεν; Δίδομεν οὖν αὐτοῖς μεθ' ὑψίστης ἐμπιστοσύνης τὰ τῶν ἀνήβων ἢ ἀνηλίκων πράγματα διοικεῖν, γνωσομένοις, ὅτι ὁ ἡμέτερος νόμος ἀμείωτα παραφυλάττει αὐτοῖς τὰ ἑαυτῶν δίκαια, οὐδὲν ἐκ τῆς τοιαύτης αὐθεντίας ἢ συναινέσεως πρόκριμα ὑπεισελευσομένοις.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 531 *μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.*

27 *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τὴν διάταξιν, ἣν ἄρτι ἐποιησάμεθα, ὁρίζοντες τίνι τρόπῳ ὀφείλουσιν αἱ καταβολαὶ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τῶν ἀνηλίκων ἕνεκα γίγνεσθαι εἴτε ἐκ τῶν προσόδων εἴτε ἐκ τῶν ἐνοικίων εἴτε ἐξ ἄλλων ὁμοίων αἰτιῶν, καὶ εἰς τοὺς τόκους ἐπεκτείνομεν, οἵτινες ὅμως οὐχὶ συλλήβδην οὐδ' ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀθροισθέντες ἤδη ὀφείλονται, τοὺς δύο ἐνιαυτοὺς καὶ τὴν ποσότητα τῶν ἑκατὸν χρυσῶν οὐδαμῶς ὑπερβαίνοντες.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 531 *μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.*

28. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Θεσπίζομεν μηδένα τῶν ἐπιτρόπων ἢ κηδεμόνων τοῦ ἀνήβου ἢ τοῦ ἀφήλικος ἢ

τοῦ μαινομένου καὶ τῶν ἄλλων προσώπων, οἷς ἔκ τε τῶν παλαιῶν νόμων καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων διατάξεων κηδεμόνες χειροτονοῦνται, τὴν ὑπεράσπισιν, ἣν ὑπὲρ τῆς δίκης ἀνεδέξαντο, ἀποποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς τῆς δίκης πᾶσι τρόποις τὰ μνημονευθέντα πρόσωπα ὑπερασπίζειν καὶ τὴν παρασκευασθεῖσαν δίκην κατὰ τοὺς νόμους διεξάγειν, γινώσκοντας ὅτι καὶ τοῦτο τὸ βάρος [λειτούργημα] ἀναγκαῖόν ἐστι τῇ τε ἐπιτροπείᾳ καὶ τῇ κηδεμονίᾳ. 1 Καὶ ἐὰν τοῦτο ἀποποιηθῶσιν ἢ ὑπεισελθεῖν ἀναβάλωνται, οὐ μόνον ὥσπερ ὕποπτοι ἐκβληθήσονται ἀπολυμένης τῆς τιμῆς αὐτῶν [τῆς ὑπολήψεως αὐτῶν], ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας πᾶσαν ζημίαν, ἣν τὰ προρρηθέντα πρόσωπα ἐκ τῆς ἀποποιήσεως τῆς ὑπερασπίσεως ὑποστήσονται, ἐπανορθοῦν 1α ἐξαναγκαζέσθωσαν. Ἀλλὰ καὶ ἐάν τις ἔκ τινος [δικαστικῆς] ὀχλήσεως ὑπομνησθεὶς διὰ τὴν τῆς δίκης διεξαγωγὴν τὴν εἰθισμένην ἀσφάλειαν παρέσχεν, ἢ μετὰ τὴν κάταρξιν τῆς δίκης, ἣν δι' ἑαυτοῦ καὶ οὐχὶ δι' ἐπιτρόπου ἀνεδέξατο, ἢ παράφρων ἢ μαινόμενος γέγηται. Θεσπίζομεν παραχρῆμα κηδεμόνα αὐτῷ παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστηρίῳ ὁρίζεσθαι τῇ μερίμνῃ καὶ προνοίᾳ τοῦ τε ἄρχοντος, παρ' ᾧ ἀνακινεῖται ἡ δίκη, καὶ τῶν συγγενῶν καὶ τῶν ἐγγυτάτων καὶ τοῦ ἐνάγοντος, ἐὰν βούληται, ἵνα μὴ ἡ ἐξ αὐτοῦ προκαταρχθεῖσα δίκη ἐπὶ πλείονα χρόνον παρελκύηται: ἀνάγκην ἔχοντος τοῦ χειροτονηθησομένου κηδεμόνος τὴν ὑπεράσπισιν ὑπεισέρχεσθαι καὶ τὰ λοιπὰ 2 τῆς δίκης πληροῦν. Πρὸς δὲ τῶν προσώπων, ἅτινα ἰδίῳ κινδύνῳ ἢ τῆς οὐσίας αὐτῶν ἐπιτρόπους ἢ κηδεμόνας ἠτήσαντο, εἴτε μητέρες τυχόν εἰσιν ἢ ἄλλοι τινές, ὀφειλόντων ἐξαναγκάζεσθαι ἕνα ἐκείνους, οὓς ἐπιτρόπους ἢ κηδεμόνας ὥρισαν, παρασκευάζωσι πρὸς τὸ ὑπεισέρχεσθαι τὴν τοιαύτην ὑπεράσπισιν. Εἰ δὲν ἐκεῖνοι ἀρνηθῶσι τοῦτο ποιεῖν καὶ διὰ τὴν τοιαύτην τῆς ὑπερασπίσεως ἀποποίησιν ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἢ τῆς κηδεμονίας ἐκβληθῶσιν, οὕτως ἀνάγκην ἐπιβάλλομεν τοῖς μνησθεῖσι προσώποις ἄλλους ἐπιτρόπους ἢ κηδεμόνας ὁρίζειν ἐν τοῖς αὐτοῖς ὑπομνήμασιν, ἐν οἷς ἐπίτροποι ἢ κηδεμόνες χειροτονοῦνται, διὰ τῆς ὁμολογίας αὐτῶν δηλοῦντας τὴν τοιαύτην 2β ὑπεισέρχεσθαι ὑπεράσπισιν. Ἀλλ' ἵνα τὰ τοιαῦτα πρόσωπα δίχα τῆς ὀφειλομένης προνοίας μὴ ἐγκαταλείπωνται ἢ τῶν κατ' αὐτῶν ἐναγόντων τὰ δίκαια ἐπὶ πλείονα χρόνον μὴ παρελκύνται, θεσπίζομεν παραχρῆμα, τουτέστιν μετὰ τὴν ἀποποίησιν τῆς ὑπερασπίσεως, ἐν τοῖς θέμασι δηλονότι, ἐν οἷς (ὥσπερ εἴρηται) τοῦτο δύναται γενέσθαι, τὴν χειροτονίαν ἄλλων ἐπιτρόπων ἢ κηδεμόνων συντελεῖσθαι: τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐγγυτάτων ἢ ἀγχιστέων ἢ δανειστῶν ἢ ἄλλων ἐνδιαφερομένων προσερχομένων ἢ προτρεπόντων ἐκείνους, οἵτινες κατὰ τοὺς νόμους δίκαιον ἔχουσιν ἐπιτρόπους ἢ κηδεμόνας καθιστάναι. 3 Ἀλλὰ τὴν ὑπεράσπισιν καὶ τὴν ὀνομασίαν ἐκείνου ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει σαφέστερον δηλοῦντες, ἵνα μὴ τυχὸν ὑπολάβωσιν οἱ ἐπίτροποι ἢ οἱ κηδεμόνες βάρος αὐτοῖς ἐπιτίθεσθαι, ἐκείνην ψηφιζόμεθα τὴν ὑπεράσπισιν αὐτοὺς ὑπεισέρχεσθαι, ἥτις οὐ δι' ἱκανοδοσίας ὑπὲρ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς δίκης συνιστᾶται, ἀλλ' ἵνα μόνον τὴν δίκην κατὰ τῶν νόμων τὴν τάξιν ὑπὲρ τοῦ ἀνήβου ἢ τοῦ ἀφήλικος καὶ τῶν ἄλλων προσώπων διεξάγωσιν, ἐξουσίαν ἐκ ταύτης τῆς ἡμετέρας αὐθεντίας ἔχοντες δίχα ψηφίσματος τὰ πράγματα, ὧν τὴν διοίκησιν πράττουσιν, ὑπὲρ τῆς

ἀσφαλείας τῆς δίκης ἐνεχυράζειν. 4 Πᾶσαν δ' ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ὑπερασπίσεως τῶν ἀνήβων καὶ τῶν ἀφηλίκων καὶ τῶν ἄλλων προσώπων παντελῶς ἀποτέμνοντες θεσπίζομεν πάντας τοὺς ἐπιτρόπους ἢ κηδεμόνας μὴ ἄλλως χειροτονεῖσθαι, εἰμὴ πρότερον σὺν τοῖς ἄλλοις ἐπισήμοις ῥήμασιν, ἅτινα ὑπὲρ τοιᾶς διοικήσεως τῶν πραγμάτων ἔν τε τοῖς ὑπομνήμασι καὶ τοῖς ἐγγράφοις ὑπ' αὐτῶν συγγράφονται, καὶ τοῦτο εἰδικῶς ἐκφράσωσιν, ὅτι παντὶ τρόπῳ δίχα τινὸς ἀναβολῆς τὴν ὑπὲρ τῶν ἀνήβων καὶ ἀφηλίκων καὶ τῶν ἄλλων μνησθέντων προσώπων ὑπεράσπισιν ἀναγκαῖόν ἐστιν αὐτοὺς 5 ὑπεισέρχεσθαι. Τούτοις δὲ προστίθεμεν, οὐδεμίαν οὐδ' ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ ἀμφιβολίαν καταλείποντες, τοῖς ἐπιτρόποις καὶ πᾶσι τοῖς κηδεμόσιν ἐξεῖναι τοὺς καρποὺς, εἴτε ὅσοι ἐκ τῶν προσόδων τῶν κτημάτων συλλέγονται εἴτε ἐκ τῆς οὐσίας τῶν προσώπων, ὧν τὴν διοίκησιν ἔχουσιν, εὑρεθῶσιν, τουτέστιν οἴνου καὶ ἐλαίου καὶ σίτου ἢ οἱουδήποτε εἴδους εἰσίν, δίχα ψηφίσματος πιπράσκειν ἐπὶ δικαίῳ τιμήματι, ὅπερ ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις, ἐν οἷς ἡ πρᾶσις συντελεῖται, τοῦ τότε καιροῦ γινώσκεται κρατεῖν, καὶ ὅσα ἐκ τῆς πράσεως τῶν καρπῶν τούτων συλλέγονται χρήματα, σὺν τῇ ἄλλῃ τῶν ἀνήβων ἢ τῶν ἀφηλίκων καὶ τῶν ἄλλων προσώπων οὐσίᾳ διοικῶνται.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

38 (1)

Περὶ κινδύνου τῶν ἐπιτρόπων καὶ κηδεμόνων.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ὕγουστος πρὸς Κόϊντον.* Καὶ ὅσοι ἀπελεύθεροι ἕνεκεν τῆς γνώσεως [αὐτῶν περὶ τῶν πραγμάτων] ἐπίτροποι δίδονται, εἰ καὶ μόνοι τῶν διοικητέων πραγμάτων τῶν ἀνήβων ἢ τῶν ἀφηλίκων τὴν ἐξουσίαν ἐνίοτε οὐ λαμβάνουσιν ἕνεκεν τῆς εὐτελείας τῆς ἑαυτῶν περιουσίας, τῷ κινδύνῳ ὅμως πάντες εἰσὶν ἐνεχόμενοι, εἴτε ἐκεῖνα, ἅπερ γινώσκειν ὤφειλον ἕνεκεν τῆς χρησιμότητος αὐτῶν, ὡς ἐπίτροποι εἴτε κηδεμόνες ἀπέκρυψαν ἢ ἀπάτην τινὰ παρέσχον ἢ μετ' ἄλλων συμμετέσχον ἢ, ἐν ᾧ ὑπόπτους ὤφελον ποιῆσαι, ἐν τῷ καθήκοντι τοῦ λειτουργήματος ἢ τῇ ὀφειλομένῃ θεραπείᾳ ἠμέλησαν [ἐρραθύμησαν].

Ἐδόθη τῇ ἐνάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 226 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Μαρκέλλου.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Σατοῦρον.* Εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἐν ἄλλῃ ἐπαρχίᾳ τὴν ἐπιτροπείαν διοικοῦσιν, ὁ κίνδυνος τῆς διοικήσεως ἐκ τοῦ προσώπου τῶν ἐπιτρόπων, οἵτινες ἐν ἄλλῃ ἐπαρχίᾳ τὰ τοῦ ἀνήβου πράγματα διεξάγουσιν, οὐκ ἐπεκτείνεται.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Ἰουλίου 226 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Μαρκέλλου.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος καὶ ὁ Φίλιππος Καῖσαρ πρὸς Γρατιανόν.* Ἐὰν τὰ τῶν ἀνήβων πράγματα, ἅπερ ἐν τῇ ἀποθήκῃ ἀποτεθει-

(1) Βασ. 37, 7, 60 ἐπ. — Πρβλ. Πανδ. 27. 6.

μένα ἔχειν ἢ καὶ πιπράσκειν ὤφειλες, ἐν τῷ σῷ οἴκῳ, ὡς διαβεβαιοῦσαι, τῇ βίᾳ τοῦ πυρὸς ἠναλώθησαν, οὐχὶ δοκίμῳ λόγῳ αἰτῆσαι ἵνα ἡ σὴ ἀμέλεια ἢ νωθρότης μὴ ὁρᾷ εἰς σὴν ζημίαν, ἀλλ' εἰς βλάβην τοῦ σοῦ ἀνήβου.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 245 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Φιλίππου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Τιτιανοῦ.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος καὶ ὁ Καῖσαρ πρὸς Φλῶρον.* Τοῖς ἐπιτρόποις ἢ κηδεμόσι τὰς τυχηρὰς περιστάσεις, καθ' ὧν προφυλάττεσθαι οὐκ ἠδύνατο, καταλογίζεσθαι οὐ χρῆναι πολλάκις ἀντιγέγραπται.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 245 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Φιλίππου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Τιτιανοῦ.

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Σεβῆρον.* Ἐὰν ἐπίτροπος ζητηθεὶς ἢ ἐν διαθήκῃ δοθεὶς ἐπίτροπον σὲ κατασταθῆναι οὐχὶ πταίσματι νωθροτέρας ἀμελείας, ἀλλὰ τῷ λόγῳ δικαίας ἀγνοίας μὴ ἔγνως καὶ τοῦτο καθαραῖς ἀποδείξεσι δείξῃς, τῷ κινδύνῳ τοῦ χρόνου ἐκείνου, ὅστις ἀγνοοῦντος σοῦ παρέδραμε, οὐ κατασχεθήσῃ.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 290 ἐπὶ τῆς τετάρτης καὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

6. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἐπίκτητον.* Τοῦ χρόνου, ὅστις ἐπακολουθεῖ μετὰ τὴν τῆς ἐπιτροπείας μεταφορὰν [κατάθεσιν], περαιωθέντος τοῦ τῆς διοικήσεως καθήκοντος λογικόν ἐστιν εἰς ἐκείνους, οἵτινες ὑπῆρξαν ἐπίτροποι τὸν κίνδυνον τοῦ διοικητέου πράγματος μὴ ἀνήκειν.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

39 (1)

Πότε ἐκ πράξεως τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τοῦ κηδεμόνος οἱ ἀνήλικοι ἐνάγειν ἢ ἐνάγεσθαι δύνανται.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Σέπτιμον.* Ἡ Ἰουλιανή, ἧς οἱ κηδεμόνες κατεδικάσθησάν σοι, ἐὰν τὸν εἰκοστὸν πέμπτον ἐνιαυτὸν τῆς ἡλικίας ὑπερέβη, ἡ ἐκ τοῦ δεδικασμένου ὠφέλιμος ἀγωγὴ κατ' αὐτῆς καὶ τῆς οὐσίας αὐτῆς ἐκγυμναστέα ἐστίν. Διότι τοὺς ἐπιτρόπους καὶ κηδεμόνας λήξαντος τοῦ λειτουργήματος μὴ εἶναι ἐνακτέους ἐκ τῆς διοικήσεως τῶν ἀνήβων καὶ τῶν ἀφηλίκων πολλάκις ἐψήφισται.

Ἐδόθη ἐν Ῥώμῃ τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Σώσανδρον.* Εἰ καὶ οἱ σοὶ ἐπίτροποι, ὁπότε χρήματα ὀρφανικὰ ἐδάνειζον, αὐτοὶ ἐπηρώτησαν, ὠφέλιμος ἀγωγὴ δίδοταί σοι.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Προυδεντιανόν.* Ἐὰν εἰς πρᾶγμα [εἰς ὄφελος] τοῦ ἀνηλίκου χρήματα προσεπορίσθησαν, ἅπερ τῷ κηδεμόνι ἢ τῷ ἐπιτρόπῳ ὀνόματι αὐτοῦ εἰς δάνειον ἐδόθησαν, ἀξίως προσωπικὴ ἀγωγὴ δοτέα ἐστὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ ἀνηλίκου.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Σεπτεμ-

(1) Βασ. 37, 9, 8 ἐπ.—Πρβλ. Πανδ. 26, 9.

βρίου 239 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβιόλα.

4. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μαξιμιανήν.* Ἐὰν ἐκεῖνοι, οἵτινες σοῦ ἐν τῇ ἀνήβῳ ἡλικίᾳ τελούσης ἐπίτροποι ἐγένοντο, ὕστερον δὲ ἐν τῇ διοικήσει παραμένοντες ἢ κηδεμόνες κατασταθέντες τὰ σὰ κτήματα ἐμίσθωσαν, αὐτοὺς ἁρμοδίως [πρεπόντως] ἐνάγαγε· ἀλλ' ἐκ τοῦ συναλλάγματος τούτου ὠφέλιμός σοι ἀγωγὴ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ μισθωσαμένου προσποριῶθῆναι ἠδυνήθη.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νοννῶν τοῦ Μαρτίου 293 ἐπὶ τῆς ὑποτείας τῶν Αὐγούστων.

5. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ὀνησίμην.* Διὰ τοῦ ἐπιτρόπου τῷ ἀνήβῳ ἀγωγὴ εἰμὴ ἐκ ῥητῶν αἰτιῶν προσπορίζεσθαι οὐ δύναται.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

40 [ ]

Ἐὰν ἐκ πλειόνων ἐπιτρόπων ἢ κηδεμόνων πάντες ἢ εἷς ἐνάγειν ὑπὲρ τοῦ ἀνηλίκου ἢ ἐνάγεσθαι δύνανται.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Μιλιάδην.* Ὑφ' ἑνὸς ἐκ τῶν ἐπιτρόπων ἢ κηδεμόνων δύνασθαι τὴν δίκην τοῦ ἀνηλίκου ὑπερασπίζεσθαι, ὁπότε οἱ ἄλλοι ἐπίτροποι ἢ κηδεμόνες οὐκ ἠβουλήθησαν αὐτὸν ὑπερασπίζειν, ἀγνοεῖν οὐκ ὀφείλεις.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Νοεμβρίου 214 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μεσσαλᾶ καὶ Σαββίνου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος καὶ ὁ Λικίνιος Καῖσαρ πρὸς Σύμμαχον.* Εἰ διηρημένος τῆς διοικήσεως ὁ κίνδυνος ἀνὰ ἐπαρχίας ἐστί, τούτοις μόνον πᾶσι προσήκει διαμηνύειν [τὴν δίκην=ἐνάγεσθαι] καὶ ὑπὸ τούτων τὴν δίκην εἰσάγεσθαι, οἵτινες ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ τὸ τῆς ἐπιτροπείας ἢ κηδεμονίας καθῆκον φέρουσιν, ἵνα μὴ ἐξ ἄλλων ἐπαρχιῶν ὑπερασπισταὶ τῶν ἀνηλίκων εἰς τὰ δικαστήρια σύρωνται.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 319 ἐπὶ τῆς πέμπτης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Λικινίου Καίσαρος.

41 (2)

Μὴ ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεμὼν τέλος [φόρον] μισθώσηται.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Σέξτον.* Ὁ ἁρμόδιος δικαστὴς οὐκ ἀγνοεῖ ὅτι οὔκ εἰσι παραδεκτοὶ πρὸς τοὺς μισθωτέους φόρους ἐκεῖνοι, οἵτινες τῶν ἀνήβων ἢ ἀφηλίκων τὴν ἐπιτροπείαν ἢ τὴν κηδεμονίαν διοικοῦσιν ἢ τῆς διοικήσεως ταύτης τὴν λόγον οὔπω ἔδωκαν. Ἀλλ' εἰ καὶ παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν πρὸς τὸν μισθωτέον φόρον προσγέγονας, ὅμως, ἐπειδὴ παρ' ἐμοὶ ἑκουσίως προσῆλθες, ἐὰν τῷ τε φόρῳ καὶ τοῖς ἀνήβοις τὸ ἱκανὸν ἐποίησας, τοῦ τῆς πλαστογραφίας ἐγκλήματος ἀπαλλαχθήσῃ.

2. Ὁπότε ὅμως λέγεις ὅτι ἐνεχόμενος ἤδη τῷ δημοσίῳ ὕστερον ἐπίτροπος ἐγένου, τοῦ κινδύνου σαυτὸν ἀπαλλάττειν δυνήσῃ.

Ἐδόθη ἐν Ῥώμῃ τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 213 ἐπὶ τῆς

(1) Βασ. 37, 7, 66, 67.—(2) Βασ. 38, 13. 1.

τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

42 (1)

Περὶ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος, ὅστις τὸ ἱκανὸν οὐκ ἔδωκεν [οὐ παρέσχεν ἱκανοδοσίαν].

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι πρὸς Τίτιον καὶ Βλαβιανόν.* Ἐὰν μήπω ὑμῖν ἡ νόμιμος ἡλικία συνεπληρώθη, ἱκανοδοσίαν αἰτήσασθε παρ' ἐκείνων, οὓς ἀπόρους [ὄντας] λέγετε δοθῆναι ὑμῖν κηδεμόνας ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ [ὑμῶν] ὁπότε ἀρχὴν [στρατηγίαν] περιεβέβλητο. Κωλυθήσονται γὰρ ἀπὸ τῆς διοικήσεως, εἰ μὴ περὶ τῆς ἀσφαλείας ὑμῶν δι' ἱκανοδοσίας προνοήσουσιν.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Ἰουλίου 259 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Αἰμιλιανοῦ καὶ Βάσσου.

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ ὁ Βαλεριανὸς Καῖσαρ πρὸς Εὐπλόϊον.* Καὶ τὸν ἐπίτροπον ἐκεῖνον, ὅστις περίεστιν, ἐὰν κατὰ τὸ παράγγελμα τοῦ ἄρχοντος καὶ τὸν τοῦ δικαίου τύπον μὴ παράσχῃ ἱκανοδοσίαν, ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀποκινεῖσθαι (εἰ μὲν ἐνδείᾳ τοῦτο ποιεῖ, δίχα ἀτιμίας, εἰ δὲ ἀπάτῃ καὶ μετὰ στίγματος) προσέλευσιν δεξάμενος ὁ διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας κελεύσει: καὶ εἰς τὴν θέσιν τῶν τελευτησάντων ἄλλους ἐπιτηδείους [εὐπόρους] ὑποκαθίστασθαι προστάξει, μάλιστα δ' ὁπότε τὴν τοῦ ἀνήβου περιουσίαν διὰ νέας κληρονομίας αὐξηθῆναι 1 θεματίζεις. Οἱ διδόμενοι ὅμως [νέοι] ἐπίτροποι ἀπὸ τῶν κληρονόμων ἐκείνων, οὓς τελευτῆσαι λέγεις, λόγον τῆς ἐπιτροπείας ἀπαιτήσουσιν.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Μοΐου 260 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Σαικουλαρίου καὶ Δονάτου.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Στρατοδίκην.* Ἀμφίβολον οὐκ ἐστιν τοὺς ἐπιτρόπους, οἵτινες οὐκ ἐν διαθήκῃ ἐδόθησαν, τοῦ διοικεῖν τὴν ἐξουσίαν οὐκ ἔχειν εἰμὴ ἱκανοδοσίας ἐκδιδομένης περὶ τοῦ σῴαν ἔσεσθαι τὴν ἐπιτροπείαν. 1 Ἐὰν οὖν ὁ ἐπίτροπος, ὅστις περὶ τοῦ τῆς ἐπιτροπείας καθήκοντος οὐκ ἠσφαλίσατο, δίκην ἐκίνησεν, ἢ κατ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις τὸ σὸν δίκαιον βλάπτειν οὐκ ἠδυνήθη, οὐδὲ ἐκεῖνα, ἅτινα ὑπ' αὐτοῦ ἐπράχθησαν, 2 οὐδὲν κῦρος λαμβάνουσιν. Ματαίως ὅθεν τῆς εἰς ἀκέραιον ἀποκαταστάσεως τὸ βοήθημα ἐπιζητεῖς, ὁπότε ἐκεῖνα, ἅτινα ὑπ' αὐτοῦ ἐπράχθησαν, αὐτῷ δικαίῳ ἄκυρά εἰσιν.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ ὁδῷ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 287 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ τῆς τοῦ Μαξιμιανοῦ Αὐγούστου.

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Τέρτουλλον.* Οὐ πάντων τῶν ἐπιτρόπων ἴση καὶ ὁμοία ἡ αἰτία ἐστίν. Τούτου ἕνεκα κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἐκ διαθήκης φανερόν ἐστιν ὅτι ὁ ἐπικυρωθεὶς ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος ἢ δοθεὶς κατὰ ἐξέτασιν οὐ βαρεῖται ἱκανοδοσίᾳ περὶ τοῦ σῴαν ἔσεσθαι τὴν τῶν ἀνήβων ὑπόστασιν [περιουσίαν], πλειόνων ὅμως δοθέντων κατὰ ἐξέτασιν ἐπιτρόπων ἐκεῖνον, ὅστις κατὰ τὸν τύπον τοῦ διατάγματος τὸ ἱκανὸν ἔδωκε περὶ τοῦ σῴαν ἔσεσθαι τὴν τῶν ἀνήβων ὑπόστασιν, ἐν τῇ διοικήσει προτιμᾶσθαι πάλαι ἤδη ἐκράτησεν.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ ταῖς Εἰδαῖς τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

(1) Βασ. 38, 8, 10 ἐπ.

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Κωνσταντῖνος καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Σεβῆρος καὶ Μαξιμῖνος Καίσαρες.* Ἐπίτροπος, ὅστις ἱκανοδοσίαν, ἐν ᾧ διδόναι ὤφειλεν, οὐδαμῶς παρενέβαλεν, οὐδὲν παντελῶς ἐκ τῶν πραγμάτων 1 τοῦ ἀνήβου ἐκποιεῖν δύναται. Ἐπεὶ ὅμως εἰς τὴν τῆς ἐπιτροπείας διοίκησιν ἐξελέγη, καὶ τῶν κληρονομιαίων τὴν διακατοχὴν ὀνόματι τοῦ ἀνήβου ἐπιγινώσκειν δυνηθῆναι καὶ τὰ λοιπὰ αὐτοῦ, ἅπερ τῷ χρόνῳ συγκλείονται ἀπαιτεῖν ὀφείλειν φανερῶς δηλοῦται.

Ἐδόθη τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 305 ἐπὶ τῆς πέμπτης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῆς πέμπτης τοῦ Μαξιμιανοῦ Αὐγούστου.

43 (1)

Περὶ ὑπόπτων

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Δομιτίαν.* Τὸν σὸν ἀπελεύθερον τὸν καὶ ἐπίτροπον τοῦ σοῦ υἱοῦ, ἐὰν ἀπατηλῶς τὰ πράγματα αὐτοῦ διοικεῖν ὑπολαμβάνῃς, ὕποπτον ποιεῖν δύνασαι, μόνον ἐὰν τὸ καθῆκον αὐτοῦ τῇ τοῦ ἀνήβου ἐφηβότητι μὴ ἐπεραιώθη. Εἰ γὰρ αὐτῷ δικαίῳ ἐπίτροπος εἶναι ἐπαύσατο, τῷ τῆς ἐπιτροπείας δικαστηρίῳ ἐνακτέος ἐστίν.

Ἐδόθη ἐν Ῥώμῃ ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Αὐγούστου 212 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν ὑο Ἀσπρων.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Λογγῖνον.* Οἱ κηδεμόνες ἰδίῳ μὲν αὐτῶν κινδύνῳ, ὅσῳ βράδιον μεταφέρεται εἰς αὐτοὺς ἡ ἐπιτροπεία, ῥαθυμοῦσιν. Εἰ δὲ τοῦτο κατὰ περιγραφὴν γιγνόμενον ὑπολαμβάνεις, ὡς ὑπόπτους αὐτοὺς αἰτιάθητι· ἐὰν δ' οὗτοι κριθῶσιν ἄξιοι ἀποκινηθῆναι, εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν ἄλλους προσλήψῃ.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἰανουαρίου 215 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Λαίτου καὶ τῆς τοῦ Κερεάλου.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Φορτουνάταν.* Ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας τοὺς ἐπιτρόπους τῶν σῶν παίδων αὐστηροτέραις θεραπείαις χρώμενος παντὶ τρόπῳ τῆς διοικήσεως τὸ καθῆκον ἐξαναγκάσει ἐπιγινώσκειν. Εἰ δ' ἐν τῇ αὐτῇ ἀπειθείᾳ ἐνέμειναν, οὐ κωλύσει ὡς ὑπόπτους αὐτοὺς αἰτιάσασθαι, ἵνα ἄλλοι εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν ἀπαιτηθῶσιν.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἰανουαρίου 229 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Δίωνος.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Θαλίδην.* Καὶ τὸν ἐν διαθήκῃ τοῦ πατρὸς δοθέντα ἐπίτροπον ὡς ὕποπτον αἰτιᾶσθαι δύνασαι, εἰ τὴν ἀπάτην τοῦ ἐπιτρόπου ἐλέγξεις.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 229 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Δίωνος.

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἀσκληπιάδην.* Ἐπὶ τῶν αἰτιατέων ὡς ὑπόπτων ἐπιτρόπων ἢ κηδεμόνων οὐχὶ τὰς δυνάμεις τῶν οὐσιῶν κυρίως, ἀλλ' ἂν μηδὲν νωθρῶς, μηδὲν ἀπατηλῶς διοικῆται, ἐξετάζεσθαι χρή.

Ἐδόθη τῇ ὁδῷ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 233 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Πατέρνου.

6. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Φήλικα.* Τῆς εὐσεβείας τῷ (καθήκοντι) λειτουργεῖς [σύ], ὅστις τοῦ σοῦ ἀδελφοῦ τοὺς παῖδας, ὡς ἡ

(1) Βασ. 37, 10, 12 ἐπ.—Πρβλ. Πανδ. 26, 10—Εἰσηγ. 1, 26.

ἀνάγκη τοῦ αἵματος ὑπαγορεύει. 1 προστατεύειν ἐπιχειρεῖς. Ἐὰν λοιπὸν οἱ ἐπίτροποι ἢ κηδεμόνες αὐτῶν οὐκ ὀρθῶς διοικῶσιν, ὡς ὑποπτων αὐτῶν ἐγκαλουμένων καὶ ἀποδεικνυομένων, εὐχερῶς κατορθώσῃς ὅπως ἄλλοι κατασταθῶσιν εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν. 2 Εἰ δὲ οὐδὲν κατὰ περιγραφὴν ἔπραξαν, οὕτως ὅμως ἐνδεεῖς εἰσιν, ἵνα ἐν τῇ διοικήσει αὐτῶν ἡ τῶν παίδων τοῦ σοῦ ἀδελφοῦ οὐσία διακινδυνεύῃ, ἂν ὀφείλῃ προστίθεσθαι αὐτοῖς κηδεμόνα, ὅστις ἱκανῆς περιουσίας ἔσται, ὁ διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας ἐκτι- 3 μήσει. Ἡ δὲ τοῦ ἀποκινεῖν ἐξουσία οὐ μόνον τοῖς ἀνιοῦσιν ἑκατέρου γένους, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐξ αἵματος συγγενέσι καὶ τοῖς ἐξωτικοῖς καὶ τοῖς ἀτίμοις καὶ αὐτῷ, οὗ τὰ πράγματα διοικοῦνται, εἰ μὴ ἄνηβός ἐστιν, ἀπὸ κρίσεως τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν τῶν χρηστῆς ὑπολήψεως ὑπαρχόντων, συγχωρεῖται.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Νοεμβρίου 238 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἱλίου καὶ Ποντιανοῦ.

7. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Γοργονίαν.* Ἐκεῖνον, ὃν ὡς ὕποπτον ἐπίτροπον ἢ κηδεμόνα ἐγκαλεῖς, ἠρτημένης τῆς περὶ διαγνώσεως [τούτου] δίκης ἀπέχειν ἀπὸ τῆς διοικήσεως τῶν σῶν πραγμάτων, μέχρις οὗ ἡ δίκη περαιωθῇ, ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας κελεύσει. Ἐν τοσούτῳ δ' ὅμως ἄλλος εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν τῇ τῶν πραγμάτων διοικήσει διοριστέος ἐστίν.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 240 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Σαβίνου καὶ τοῦ Βενούστου.

8. *Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος καὶ ὁ Φίλιππος Καῖσαρ πρὸς Πρόκουλον.* Ἐὰν μὴ ὡς ὕποπτον τὸν σὸν συνεπίτροπον ἐγκαλεῖν καὶ ἀποκινεῖν ἀπὸ τῆς διοικήσεως τῶν πραγμάτων τοῦ ἀνήβου μεριμνήσῃς, οὐδαμῶς δύναται προσδεκτὸς εἶναι ὁ λόγος τῆς ἐπιθυμίας σοῦ ἤδη νῦν ἐπιζητοῦντος ἵνα σοι ἀποκατασταθῇ ἡ ἐπιτροπεία ὀνόματι τοῦ ἀνήβου τούτου.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 244 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Περεγρίνου καὶ Αἰμιλιανοῦ.

9. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀμμιανήν.* Τοὺς ὑπόπτους ἐπιτρόπους ἀπὸ δόλου οὐχ ὅμως καὶ ἐκείνους, οἵτινες δι' ἀμέλειαν ἀπεκινήθησαν, ἀτίμους γίγνεσθαι φανερόν ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

44

Περὶ τοῦ εἰς τὴν δίκην δοτέου ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Μιλτιάδην.* Ἐάν τινας ἀπαιτήσεις κατὰ τῶν σῶν ἀνήβων ἔχῃς, ἐνασκεῖν ταύτας δύνασαι, παρισταμένων καὶ ὑπερασπιζόντων τὴν δίκην τῶν σῶν συνεπιτρόπων, ἐπειδὴ καί, ἂν ἄλλους ἐπιτρόπους μὴ εἶχον, εἰς τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ὑπερασπιστέας δίκης κηδεμόνας ὤφειλον προσλαβεῖν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

2. (1) *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος πρὸς Εὐάριστον.* Ἂν σοι μέρους τοῦ πατρικοῦ ἀγροῦ ἡ διεκδίκησις ἁρμόττει,

(1) Βασ. 38, 9, 39 Σχόλιον.

ἐκεῖνος, οὗ ἐστιν ἡ διάγνωσις περὶ τούτου τοῦ πράγματος, ἐκτιμήσει. 1 Σκοπεῖν ὅμως ὀφείλεις τὸ καθῆκον, ἐν ᾧ ἐπίτροπον εἶναί σε λέγεις, ἵνα μὴ διὰ τὴν τοιαύτην ἀπαίτησιν ἐκνικήσεως ἐπακολουθούσης πέραν τῆς τοῦ τιμήματος ποσότητος τοῦ πωλητοῦ τὸν κληρονόμον σὸν ἄνηβον βαρύνῃς, ὅστις ἐναγόμενος [εὐθυνόμενος] διὰ σοῦ ὀφείλει ὑπερασπίζεσθαι, ὁπότε ἡ τοῦ συμψηφισμοῦ τὸν λόγον [τὴν ἔνστασιν] ἔχειν ἢ τῷ ἀντιθέτῳ ἐκ τῆς ἐπιτροπείας τῷ δικαστηρίῳ [ἀγωγῇ] (1) κινεῖν δύνασαι. Ἀλλ' ἵνα μὴ τὸ σὸν δίκαιον, ἐὰν τοιοῦτον ἔχῃς, παρακωλυθῇ, πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ πράγματος τούτου, ὅπερ κατὰ σοῦ [ὡς] διεκδικοῦντος μέλλει κινεῖσθαι, κηδεμόνες τῷ ἀνήβῳ ἀπαιτοῦνται.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

3. (2) *Ὁ αὐτοκράτωρ Γαλλιηνὸς Αὔγουστος πρὸς Βαλέριον.* Ὁ πρὸς τὴν ὑπερασπιστέαν δίκην δοθεὶς ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν ἐνάγεσθαι οὐ δύναται τῷ τῆς διοικήσεως κινδύνῳ, ἐπειδὴ μόνῃ ἡ τοῦ ἀναληφθέντος πράγματος ἐπιτροπεία ἐνετάλθη [ἀνετέθη αὐτῷ]. Εἰ οὖν μηδέν, ὡς προβάλλεις, εἰ μὴ τὸ πρᾶγμα διῴκησας, ματαίως ἐνάγεσαι.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἀπριλίου 265 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Βαλεριανοῦ καὶ Λουκίλλου.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Εἰρηναῖον.* Πρὸς τὴν δίκην δοθεὶς ἐπίτροπος ἐάν τι καλῇ τῇ πίστει ἐδαπάνησας, παρὰ τῶν συνεπιτρόπων κατὰ τὸν εἰθισμένον τρόπον ἀπαιτεῖν δύνασαι.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 247 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πατέρνου καὶ Ἀρκεσιλάου.

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Τιγράνην.* Εἴτε ἐκ τῆς διαθήκης εἴτε νομίμῳ δικαίῳ ἀνήκει σοι τὸ βάρος τῆς τῶν παίδων τοῦ σοῦ ἀδελφοῦ ἐπιτροπείας, εὐλαβεῖσθαι οὐκ ὀφείλεις περὶ τῶν διαφορῶν ἐκείνων, ἃς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ ποτέ σοι γενέσθαι λέγεις, ὁπότε, ἐάν τις δίκη ἀνακύψῃ, ἀντιπροσώπου διδομένου καὶ ἐκείνοις κηδεμόνος πρὸς τὴν δίκην καθισταμένου καὶ περὶ τῆς διατυπώσεως τοῦ δικαίου, ἔνθα ἐπίτροπος ἀπαιτεῖται, καὶ περὶ τοῦ ἀζημίου ἑκατέρου προνοηθῆναι δύναται.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

(1) Ἡ περίπτωσίς εστιν ἡ ἑξῆς: Ὁ Α καὶ Β κατέχουσιν ἀπὸ κοινοῦ ὡς συγκύριοι ἀκίνητον προερχόμενον ἐκ τῆς πατρικῆς κληρονομίας, ὅπερ ὁλόκληρον πωλεῖται καὶ παραδίδοται ὑπὸ τοῦ Α τῷ Γ, καὶ δὴ ἄνευ τῆς γνώσεως καὶ τῆς βουλήσεως τοῦ συγκυρίου Β. Ἐπὶ τούτοις ἀποθνήσκει ὁ Α καὶ καταλείπει ἄνηβον υἱὸν Δ, οὗ γίνεται ἐπίτροπος ὁ Β. Ὁ Β βούλεται νῦν διεκδικεῖν ἀπὸ τοῦ Γ τὸ ἀνῆκον αὐτῷ μέρος τοῦ ἐν λόγῳ ἀγροῦ, ἔρχεται ὅμως ἐκ τούτου εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὸ καθῆκον αὐτοῦ ὡς ἐπιτρόπου τοῦ Δ, ἐπειδὴ ὁ Δ, ἐν ᾗ περιπτώσει ἐπικρατήσει ὁ Β, ὀφείλει εὐθύνεσθαι τῷ Γ καὶ συνεπείᾳ τῆς μετὰ τοῦ Α καὶ Γ συναφθείσης συμβάσεως παρασχεῖν τούτῳ εἰς ἀποζημίωσιν πλέον ἢ εἰς ὅσον ἀνέρχεται ἡ ἀξία τοῦ ὑπὸ τοῦ Β διεκδικουμένου μέρους τοῦ ἀκινήτου. Διὰ τοῦτο νουθετεῖται ὁ Β ἵνα μὴ κινήσῃ τὴν διεκδικητικὴν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Γ, ἀλλ' ἵνα τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ κατὰ τοῦ Δ, ὅστις ὀφείλει εὐθύνεσθαι ὡς κληρονόμος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ διὰ τῆς πωλήσεως ἐκείνης παρανόμως ἀφαιρεθέντος ἀπὸ τοῦ Β μέρους τοῦ ἀκινήτου, ἐνασκήσῃ, καὶ δὴ ἢ διὰ τῆς ἐνστάσεως τοῦ συμψηφισμοῦ, ἐὰν ὑπὸ τοῦ Δ κινῆται κατὰ τοῦ Β ἡ actio tutelae directa, ἢ δι' ἰδιαιτέρας τινὸς actio tutelae contraria.

Σημείωσις εἰλημμένη ἐκ τῆς Γερμανικῆς μεταφράσεως.

(2) Βασ. 37, 6, 15.

ἀνάγκη τοῦ αἵματος ὑπαγορεύει. 1 προστατεύειν ἐπιχειρεῖς. Ἐὰν λοιπὸν οἱ ἐπίτροποι ἢ κηδεμόνες αὐτῶν οὐκ ὀρθῶς διοικῶσιν, ὡς ὑπόπτων αὐτῶν ἐγκαλουμένων καὶ ἀποδεικνυομένων, εὐχερῶς κατορθώσῃς ὅπως ἄλλοι κατασταθῶσιν εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν. 2 Εἰ δὲ οὐδὲν κατὰ περιγραφὴν ἔπραξαν, οὕτως ὅμως ἐνδεεῖς εἰσιν, ἵνα ἐν τῇ διοικήσει αὐτῶν ἡ τῶν παίδων τοῦ σοῦ ἀδελφοῦ οὐσία διακινδυνεύῃ, ἂν ὀφείλῃ προστίθεσθαι αὐτοῖς κηδεμόνα, ὅστις ἱκανῆς περιουσίας ἔσται, ὁ διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας ἐκτι- 3 μήσει. Ἡ δὲ τοῦ ἀποκινεῖν ἐξουσία οὐ μόνον τοῖς ἀνιοῦσιν ἑκατέρου γένους, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐξ αἵματος συγγενέσι καὶ τοῖς ἐξωτικοῖς καὶ τοῖς ἀτίμοις καὶ αὐτῷ, οὗ τὰ πράγματα διοικοῦνται, εἰ μὴ ἀνηβός ἐστιν, ἀπὸ κρίσεως τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν τῶν χρηστῆς ὑπολήψεως ὑπαρχόντων, συγχωρεῖται.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Νοεμβρίου 238 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἵλου καὶ Ποντιανοῦ.

7. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Γοργονίαν.* Ἐκεῖνον, ὃν ὡς ὕποπτον ἐπίτροπον ἢ κηδεμόνα ἐγκαλεῖς, ἠρτημένης τῆς περὶ διαγνώσεως [τούτου] δίκης ἀπέχειν ἀπὸ τῆς διοικήσεως τῶν σῶν πραγμάτων, μέχρις οὗ ἡ δίκη περαιωθῇ, ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας κελεύσει. Ἐν τοσούτῳ δ' ὅμως ἄλλος εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν τῇ τῶν πραγμάτων διοικήσει διοριστέος ἐστίν.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 240 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Σαβίνου καὶ τοῦ Βενούστου.

8. *Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος καὶ ὁ Φίλιππος Καῖσαρ πρὸς Πρόκουλον.* Ἐὰν μὴ ὡς ὕποπτον τὸν σὸν συνεπίτροπον ἐγκαλεῖν καὶ ἀποκινεῖν ἀπὸ τῆς διοικήσεως τῶν πραγμάτων τοῦ ἀνήβου μεριμνήσῃς, οὐδαμῶς δύναται προσδεκτὸς εἶναι ὁ λόγος τῆς ἐπιθυμίας σοῦ ἤδη νῦν ἐπιζητοῦντος ἵνα σοι ἀποκατασταθῇ ἡ ἐπιτροπεία ὀνόματι τοῦ ἀνήβου τούτου.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 244 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Περεγρίνου καὶ Λιμιλιανοῦ.

9. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀμμιανήν.* Τοὺς ὑπόπτους ἐπιτρόπους ἀπὸ δόλου οὐχ ὅμως καὶ ἐκείνους, οἵτινες δι' ἀμέλειαν ἀπεκινήθησαν, ἀτίμους γίγνεσθαι φανερόν ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

44

Περὶ τοῦ εἰς τὴν δίκην δοτέου ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Μιλτιάδην.* Ἐάν τινας ἀπαιτήσεις κατὰ τῶν σῶν ἀνήβων ἔχῃς, ἐνασκεῖν ταύτας δύνασαι, παρισταμένων καὶ ὑπερασπιζόντων τὴν δίκην τῶν σῶν συνεπιτρόπων, ἐπειδὴ καί, ἂν ἄλλους ἐπιτρόπους μὴ εἶχον, εἰς τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ὑπερασπιστέας δίκης κηδεμόνας ὤφειλον προσλαβεῖν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

2. (1) *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος πρὸς Εὐάριστον.* Ἂν σοι μέρους τοῦ πατρικοῦ ἀγροῦ ἡ διεκδίκησις ἁρμόττει, ἐκεῖνος, οὗ ἐστιν ἡ διάγνωσις περὶ τούτου τοῦ πράγματος, ἐκτιμήσει. 1 Σκοπεῖν ὅμως ὀφείλεις τὸ καθῆκον, ἐν ᾧ ἐπίτροπον εἶναί σε λέγεις, ἵνα μὴ διὰ τὴν τοιαύτην ἀπαίτησιν ἐκνικήσεως ἐπακολουθούσης πέραν τῆς τοῦ τιμήματος ποσότητος τοῦ πωλητοῦ τὸν κληρονόμον σὸν ἄνηβον βαρύνῃς, ὅστις ἐναγόμενος [εὐθυνόμενος] διὰ σοῦ ὀφείλει ὑπερασπίζεσθαι, ὁπότε ἡ τοῦ συμψηφισμοῦ τὸν λόγον [τὴν ἔνστασιν] ἔχειν ἢ τῷ ἀντιθέτῳ ἐκ τῆς ἐπιτροπείας τῷ δικαστηρίῳ [ἀγωγῇ] (1) κινεῖν δύνασαι. Ἀλλ' ἵνα μὴ τὸ σὸν δίκαιον, ἐὰν τοιοῦτον ἔχῃς, παρακωλυθῇ, πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ πράγματος τούτου, ὅπερ κατὰ σοῦ [ὡς] διεκδικοῦντος μέλλει κινεῖσθαι, κηδεμόνες τῷ ἀνήβῳ ἀπαιτοῦνται.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

3. (2) *Ὁ αὐτοκράτωρ Γαλλιηνὸς Αὔγουστος πρὸς Βαλέριον.* Ὁ πρὸς τὴν ὑπερασπιστέαν δίκην δοθεὶς ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν ἐνάγεσθαι οὐ δύναται τῷ τῆς διοικήσεως κινδύνῳ, ἐπειδὴ μόνη ἡ τοῦ ἀναληφθέντος πράγματος ἐπιτροπεία ἐνετάλθη [ἀνετέθη αὐτῷ]. Εἰ οὖν μηδέν, ὡς προβάλλεις, εἰ μὴ τὸ πρᾶγμα διῴκησας, ματαίως ἐνάγεσαι.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἀπριλίου 265 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Βαλεριανοῦ καὶ Λουκίλλου.

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Εἰρηναῖον.* Πρὸς τὴν δίκην δοθεὶς ἐπίτροπος ἐάν τι καλῇ τῇ πίστει ἐδαπάνησας, παρὰ τῶν συνεπιτρόπων κατὰ τὸν εἰθισμένον τρόπον ἀπαιτεῖν δύνασαι.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Νοεμβρίου 257 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πατέρνου καὶ Ἀρκεσιλάου.

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Τιγράνην.* Εἴτε ἐκ τῆς διαθήκης εἴτε νομίμῳ δικαίῳ ἀνήκει σοι τὸ βάρος τῆς τῶν παίδων τοῦ σοῦ ἀδελφοῦ ἐπιτροπείας, εὐλαβεῖσθαι οὐκ ὀφείλεις περὶ τῶν διαφορῶν ἐκείνων, ἃς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ ποτέ σοι γενέσθαι λέγεις, ὁπότε, ἐάν τις δίκη ἀνακύψῃ, ἀντιπροσώπου διδομένου καὶ ἐκείνοις κηδεμόνος πρὸς τὴν δίκην καθισταμένου καὶ περὶ τῆς διατυπώσεως τοῦ δικαίου, ἔνθα ἐπίτροπος ἀπαιτεῖται, καὶ περὶ τοῦ ἀζημίου ἑκατέρου προνοηθῆναι δύναται.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

(1) Βασ. 38, 9, 39 Σχόλιον.

(1) Ἡ περίπτωσίς ἐστιν ἡ ἑξῆς: Ὁ Α καὶ Β κατέχουσιν ἀπὸ κοινοῦ ὡς συγκύριοι ἀκίνητον προερχόμενον ἐκ τῆς πατρικῆς κληρονομίας, ὅπερ ὁλόκληρον πωλεῖται καὶ παραδίδοται ὑπὸ τοῦ Α τῷ Γ, καὶ δὴ ἄνευ τῆς γνώσεως καὶ τῆς βουλήσεως τοῦ συγκυρίου Β. Ἐπὶ τούτοις ἀποθνήσκει ὁ Α καὶ καταλείπει ἄνηβον υἱὸν Δ, οὗ γίνεται ἐπίτροπος ὁ Β. Ὁ Β βούλεται νῦν διεκδικεῖν ἀπὸ τοῦ Γ τὸ ἀνῆκον αὐτῷ μέρος τοῦ ἐν λόγῳ ἀγροῦ, ἔρχεται ὅμως ἐκ τούτου εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὸ καθῆκον αὐτοῦ ὡς ἐπιτρόπου τοῦ Δ, ἐπειδὴ ὁ Δ, ἐν ᾗ περιπτώσει ἐπικρατήσει ὁ Β, ὀφείλει εὐθύνεσθαι τῷ Γ καὶ συνεπείᾳ τῆς μετὰ τοῦ Α καὶ Γ συναφθείσης συμβάσεως παρασχεῖν τούτῳ εἰς ἀποζημίωσιν πλέον ἢ εἰς ὅσον ἀνέρχεται ἡ ἀξία τοῦ ὑπὸ τοῦ Β διεκδικουμένου μέρους τοῦ ἀκινήτου. Διὰ τοῦτο νουθετεῖται ὁ Β ἵνα μὴ κινήσῃ τὴν διεκδικητικὴν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Γ, ἀλλ' ἵνα τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ κατὰ τοῦ Δ, ὅστις ὀφείλει εὐθύνεσθαι ὡς κληρονόμος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ διὰ τῆς πωλήσεως ἐκείνης παρανόμως ἀφαιρεθέντος ἀπὸ τοῦ Β μέρους τοῦ ἀκινήτου, ἐνασκήσῃ, καὶ δὴ ἢ διὰ τῆς ἐνστάσεως τοῦ συμψηφισμοῦ, ἐὰν ὑπὸ τοῦ Δ κινῆται κατὰ τοῦ Β ἡ actio tutelae directa, ἢ δι' ἰδιαιτέρας τινὸς actio tutelae contraria.

Σημείωσις εἰλημμένη ἐκ τῆς Γερμανικῆς μεταφράσεως.

(2) Βασ. 37, 6, 15.

45 (1)

Περὶ ἐκείνου ὅστις ὡς ἐπίτροπος τὰ πράγματα διῴκησεν.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι πρὸς Μάρκελλον.* Καὶ αἱ γυναῖκες, ἐὰν τὰ τῶν ἀνήβων πράγματα ὡς ἐπίτροποι διῴκησαν, εἰς τὸ παρασχεῖν λογοδοσίαν κατέχονται.

Ἐδόθη ἐν Ἔτει 259 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Αἰμιλιανοῦ καὶ Βάσσου.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μάρκον.* Ὁ μὴ χρησίμως [μὴ νομίμως] ὀνομασθεὶς ἐπίτροπος τῶν ἀνήβων κινῶν ὀνόματι, εἰ καὶ ἐκ τοῦ προσώπου αὐτῶν πληροῖ τὴν συνημμένην αἴτησιν [εἰ καὶ συνεπείᾳ δοθείσης ἐντολῆς ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος αὐτῶν ἀξιώσεις ἐνασκεῖ], τῇ ἐνστάσει «εἰ ἐπίτροπος οὐκ ἐστιν», ἐκβάλλεται.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

46 (2)

Ἐὰν μήτηρ τὸ ἀζήμιον ὑπέσχετο.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Βρουτίαν.* Κινδύνῳ μᾶλλον ἑαυτῶν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ἐπιτρόπους, οὓς ἀπήτησας, ἔδωκαν, ἢ σὺ παρὰ τὴν τοῦ γένους κατάστασιν τινὶ ἐκ ταύτης τῆς ἐνοχῆς ἐδεσμεύθης, ὅτι κινδύνῳ σῷ τοὺς ἐπιτρόπους τοῖς σοῖς παισὶ δοθῆναι ἐζήτησας.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαρτίου 234 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Οὐρβανοῦ.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος καὶ ὁ Φίλιππος Καῖσαρ πρὸς Ἀσκληπιάδην καὶ Μήνανδρον.* Τινὰ [πράγματα] τῶν ἀνήβων τῶν ὑμετέρων ὑπὸ τῆς μητρός, ὥσπερ καὶ ὑπὸ τοῦ πρὸς πατρὸς πάππου διεκηθῆναι καὶ ὀνόματι αὐτῶν τὸ ἀζήμιον ὑμῖν ἐπαγγελθῆναι διαβεβαιοῦτε. Ταῦτα ἐὰν οὕτως ἔχωσι καὶ οἱ ἄνηβοι οὗτοι νομίμου ἡλικίας γενόμενοι οὐχὶ κατὰ τῆς μητρὸς ἑαυτῶν ὡς καὶ τοῦ πάππου, ἀλλὰ καθ' ὑμῶν κινεῖν προτιμῶσιν, οὐχὶ ἀλόγως [ἀτόπως] τὸ ἀζήμιον παρασχεθῆναι ὑπὸ τούτων ἐπιζητήσετε, οὓς καὶ τὴν διοίκησιν ἰδίῳ αὐτῶν κινδύνῳ πάλαι ἀναδέξασθαι προβάλλετε.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουλίου 246 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πραιζέντου καὶ Ἀλβίνου.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Γεϊονόν.* Ἕνεκεν τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ μὴ ἐπιτηδείου τοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς αἰτηθέντος μάτην ὑμῖν ταύτην κατέχεσθαι ἀξιοῦτε, ἐπειδή, εἰ μὴ εἰδικῶς κινδύνῳ αὐτῆς δίδοσθαι [τὸν ἐπίτροπον] ἐν τῷ ψηφίσματι [τῇ ἀποφάσει] περιείληπται, ἐκ ταύτης τῆς ἐνοχῆς [πράξεως] οὐχ ὑπεχρεώθη.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Δεκεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

47 (3)

Ἐὰν παρὰ τῆς μητρὸς τὴν βουλὴν ἐπίτροπος ἐδόθη.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Τέρτιον.* Ἐὰν παρὰ τῆς μητρὸς τὴν τελευταίαν βούλησιν τὸν Φουσκίνιον τῷ κοινῷ παιδὶ ἐπίτροπον δοθέντα ἀποδείξητε, αὐτὸν δίχα ζημίας τῆς ὑπολήψεως [τιμῆς] ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἐκβλητέον

(1) Βασ. 38,5,6,7— (2) Βασ. 38, 8 21. 22, 23— (3) Βασ. 38, 8, 24.

ὁ πραίτωρ ψηφίσεται. Αὕτη δ' ἡ ἀπόφασις, ἐὰν ἐν ἀπάτῃ [οὗτος] ἐλεγχθῇ, οὐκ ἐπικουρήσει [αὐτῷ]. (1)

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 197 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λατεράνου καὶ Ρουφίνου.

48 (2)

Ἵνα τῇ δίκῃ μετὰ τὴν ἥβην ἐπίτροπος παρῇ.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος πρὸς Δέξτρον.* Τοὺς ἐπιτρόπους, οἵτινες οὕπω τῆς διοικήσεως τὸν λόγον εἰς τοὺς κηδεμόνας μετήνεγκον, τῇ ὑπερασπίσει τῶν τῶν ἀνήβων δικῶν παρεῖναι ὀφείλειν πολλάκις ἀντιγέ-1 γραπται. Καὶ διὰ τοῦτο, ἐὰν (ὡς θεματίζεις) τὰ ἔγγραφα ἐφ' ὧν ἐρείδεσθαι δύνανται αἱ αἰτίαι τῆς ἐκκλήτου καὶ νῦν ἔτι οὗτοι, ὧν ἐμνημόνευσας, παρ' ἑαυτοῖς ἔχωσι, προσέλευσιν ὑποδεχόμενος ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας τοῦ ἑαυτῶν κινδύνου αὐτοὺς ἀναμνησθῆναι προστάξει.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 245 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Φιλίππου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Τιτιανοῦ.

49 (3)

Ποῦ οἱ ἄνηβοι ἀνατραφήσονται.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Διονυσόδωρον.* Ἡ ἀνατροφὴ τῶν σῶν ἀνήβων οὐδενὶ μᾶλλον ἢ τῇ μητρὶ αὐτῶν, εἰ μὴ πατρυιὸν αὐ-

(1) Δῆλα δὴ ἐὰν τοιοῦτος ἐπίτροπος κατὰ τὴν διοίκησιν τοῦ λειτουργήματος αὐτοῦ ἐγένετο ἔνοχος ἐπαχθῶν πράξεων, πλήττει αὐτὸν ἡ ἀτιμία, καὶ ἡ ἀπόρκισις τοῦ Πραίτωρος ὅτι χωρὶς ἀτιμίας ἐκβλητέος ἐστίν. οὐ βοηθήσει αὐτῷ. Πρβλ. L. Ult. C De Susp. tut. —Σημείωσις εἰλημμένη ἐκ τῆς Γερμανικῆς μεταφράσεως.

(2) Βασ. 38, 4, 19 ἐπ.—(3) Βασ. 38, 2, 7.—(4) Βασ. 38, 2, 9, 10.

τοῖς εἰσήγαγεν, ὀφείλει ἀνατίθεσθαι [ἐμ-1 πιστεύεσθαι]. Ὁπότε ὅμως μεταξὺ ταύτης καὶ τῶν [ἐξ αἵματος] συγγενῶν καὶ τοῦ ἐπιτρόπου περὶ τούτου ἀμφισβήτησις ἀνεφύη, προσέλευσιν ὑποδεχόμενος ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας σκοπουμένης καὶ τῆς ποιότητος καὶ τῆς συναφείας τῶν προσώπων σταθμήσει ποῦ ὁ παῖς ἀνατρέφεσθαι ὀφείλει. 2 Ἐὰν δὲ κρίνῃ παρὰ τίνι ἀνατρέφεσθαι ὀφείλει, οὕτως ἀνάγκην ἕξει ποιεῖν τοῦτο, ὅπερ ὁ ἄρχων ἐκέλευσεν.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Ἀλλιανοῦ.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Γράταν.* Ἡότερον ὁ σὸς ἔγγονος ὁ ἀπὸ θυγατρὸς παρὰ σοὶ ἢ παρὰ τῷ πατραδέλφῳ αὐτοῦ διατρίβειν ὀφείλει, ἐκ τῆς ἑκάστων διαθέσεως καὶ τίς μᾶλλον πρὸς τὴν πρόληψιν [ὑποψίαν] ἐκ τῆς ἐλπίδος τῆς κληρονομίας ἐγγύτερός ἐστι, κριθήσεται.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 284 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

50 (4)

Περὶ τροφείων τῷ ἀνήβῳ παρασχετέων.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Φαουστῖνον.* Ὁ ἄνηβος, ἐὰν αὐτῷ τροφεῖα ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ μὴ παρέχωνται, προσελθέτω παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας, ὅστις,

ἵνα μὴ ἐν τῇ τῶν τροφείων παροχῇ ὑπέρθεσις γένηται, τὸ ἑαυτοῦ καθῆκον
1 ἐκπληρώσει. Τὸ αὐτό ἐστι καὶ ἐὰν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀνήβου ἢ τοῦ ἀφήλικος καὶ περὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἀμφισβήτησις ἤρτηται.

Ἐδόθη ἐν Ῥώμῃ τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουλίου 215 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Λαίτου καὶ τῆς τοῦ Κερεάλου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Οὐφίδιον.* Ὅπερ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ζητεῖται, ἵνα κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ πραίτωρος τροφεῖα κατὰ τὸ μέτρον τῆς οὐσίας τοῖς ἀνήβοις ἢ τοῖς νέοις ὁρισθῶσι, [τοῦτο] ἐκ τοῦ ἑαυτῶν καθήκοντος οἱ ἀλλότρια πράγματα διοικοῦντες, ἵνα μὴ ἔχωσιν ἀμφισβήτη-
1 σιν παρὰ τῷ ἄρχοντι, ποιοῦσιν. Ἄλλως τε δὲ ἐὰν ἀγαθὸς ἀνὴρ καὶ ἀθῷος ἐπίτροπος κατὰ τὴν ἑαυτοῦ κρίσιν διέθρεψε τοὺς ἀνήβους (ὅπερ ἐνίοτε μάλιστα ἀναγκαῖόν ἐστι γίγνεσθαι, ἵνα μὴ τὰ ἀπόρρητα τῆς περιουσίας καὶ τὸ ὕποπτον [λανθάνον] χρέος, ἅτινα κάλλιόν ἐστιν ἐν τῷ μεταξὺ ἀποσιωπᾶσθαι ἢ, ὁπότε περὶ τοῦ μέτρου τῆς οὐσίας ἐξέτασις γίγνεται, αὐθορμήτως ἐκφέρεσθαι καὶ ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῦ δικαστοῦ ἐναντίον τοῦ συμφέροντος τῶν ἀνήβων σημειοῦσθαι), ἀναμφιβόλως καταλογίζειν ὀφείλουσιν ἐκεῖνα, ἅπερ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἐκτιμήσει ἀξίως πρὸς τὰ ἐπιτήδεια τῆς ἀνατροφῆς, τῆς ὑπηρεσίας καὶ τὰ σπουδάσματα δαπα-
2 νηθῆναι. Οὐδ' ἔστιν ἀνεκτὸς ὁ νέος, ὅστις, ἐν ᾧ παρὼν ἦν καὶ σπουδάσμασιν ἐπαιδεύθη καὶ ἀπετράφη, ἐὰν ταῦτα δι' ἄλλου ἑαυτὸν λαβεῖν μὴ ἀποδείξῃ, καὶ τὰς δαπάνας ἀποποιεῖται, ὡσανεὶ τῷ ἀνέμῳ ἔζησεν ἢ οὐδενὶ ἐλευθέρου ἀνθρώπου σπουδάσματι ἐμβαπτισθῆναι ἠξιώθη.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Δεκεμβρίου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Ἰλιανοῦ.

51 (1)

Τὸ τῆς ἐπιτροπείας δικαστήριον [ἀγωγή].

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Λέοντα.* Ὁπότε τῆς διοικηθείσης ἐπιτροπείας λόγος ἀπὸ σοῦ ἀπαιτεῖσθαι ἤρξατο, οὔτε τῇ ἀληθείᾳ οὔτε ταῖς νομίμοις ἀποδείξεσιν ἀντίκειται [τὸ γεγονός], ὅτι (ὡς λέγεις) ὁ διαθέτης τὸ μέτρον τῆς ἰδίας οὐσίας τοῖς ῥήμασι τῆς διαθήκης ηὔξησεν ἢ ἀπεμείωσεν.

Ἐδόθη ἐν Ῥώμῃ τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 212 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν δύο Ἀσπρων.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰραιζεντῖνον.* Οἱ πατρικοὶ χρεῶσται ἐὰν εὔποροι [φερέγγυοι] ἦσαν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἀναληφθείσης ἐπιτροπείας καὶ ἀπὸ μεγάλης ἀμελείας τῶν ἐπιτρόπων ἄποροι [ἀφερέγγυοι] ἤρξαντο γίγνεσθαι ἐν τῷ τῆς ἐπιτροπείας χρόνῳ, ὁ δικαστής, ὁ περὶ τούτου τοῦ πράγματος δοθείς, διασκοπήσει: καὶ ἐὰν φανερῶς δόλῳ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ προφανεῖ ἀμελείᾳ βραδύτης [ὑπέρθεσις] γίγνηται, τῷ τῆς ἐπιτροπείας δικαστηρίῳ τὴν ζημίαν, ἥτις ἐκ τῆς βραδύτητος ἐπισυνέβη, σπουδάσει ἀποφήνασθαι παρασχετέαν εἶναι τῷ ἀνήβῳ.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Ἰουλίου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Βι-*

(1) Βασ. 38, 3, 26 ἐπ.—Πρβλ. Πανδ. 27. 3.

τάλιον. Ὁ κηδεμών, ὅστις μετὰ ψήφισμα τοῦ ἄρχοντος λαβὼν τὰ χρήματα, ἅπερ πρὸς ἀγορασίαν κτήματος κατατεθειμένα ἦν, τὸ κτῆμα ἑαυτῷ ἠγόρασεν, ἔκλεξον, πότερον προτιμᾷς ἐν τῇ ἀγορασίᾳ σοι τὸ συνάλλαγμα αὐτὸν πρᾶξαι, ἢ, ἐπειδὴ εἰς χρείας αὐτοῦ τὰ χρήματα ἠναλώθησαν, τοὺς νομίμους τόκους ἀπ' αὐτοῦ λαβεῖν: κατὰ ταῦτα ὁ δικαστής, ὁ τῷ τῆς ἐπιτροπείας δικαστηρίῳ καθεσταμένος, πληρώσει τὸ ἑαυτοῦ καθῆκον.

Ἐδόθη ἐν Ῥώμῃ τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 215 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Λαίτου καὶ τῆς τοῦ Κερεάλου.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ἀγλαόν.* Ἐκεῖνον, ὅστις τῶν πατρῴων πραγμάτων [τῆς πατρικῆς κληρονομίας] κατὰ τὸν τύπον τοῦ διατάγματος ἀπέσχε, ταῖς κληρονομιαίαις ἀγωγαῖς ἐνάγεσθαι οὐδεὶς λόγος
1 ὑπαγορεύει. Οὐδὲ συντελεῖ τῷ πράγματι [τοῦτο], ὅτι ἁρμόττει [αὐτῷ] ἀγωγὴ κατὰ τῶν κηδεμόνων, ἐὰν μὴ συνετῶς ἀπέσχεν· οὐδὲν γὰρ [διὰ ταύτης] ἐλεύσεται εἰς ἐκεῖνα, ἅπερ ἀπὸ καθήκοντος [τῶν κηδεμόνων] ἐπράχθησαν ἢ πραχθῆναι ὀφείλουσιν, ἀλλ' ἡ ἀμέλεια μόνον καὶ ὅσον διέφερεν αὐτῷ
2 μὴ ἀποστῆναι ἐκτιμηθήσεται. Τούτῳ δ' ἀκόλουθόν ἐστιν, ἵνα, ἐὰν διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην διελύσω [συνεβιβάσθης] πρὸς τοὺς κηδεμόνας, μηδεμία κατὰ σοῦ τοῖς δανεισταῖς τοῦ σοῦ πατρὸς ἀπαίτησις ἁρμόττῃ.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 222 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου.

5. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Βικτωρῖνον.* Πάντας τοὺς ἐπιτρόπους ἢ τοὺς κληρονόμους αὐτῶν, οἵτινες τὴν ἐπιτροπείαν διῴκησαν, παρὰ τῷ αὐτῷ δικαστῇ ἰέναι ὀφείλειν πάλαι ἤδη ὥρισται. Ὁπότε οὖν θεματίζεις τὸν σὸν πατέρα μετ' ἄλλου τὴν ἐπιτροπείαν διοικῆσαι, ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας τὸν αὐτὸν δικαστὴν κατὰ σοῦ καὶ τῶν κληρονόμων τῶν συνεπιτρόπων τοῦ σοῦ πατρὸς διδόναι ὀφείλει ἐξετάσοντα μέχρι πόσου ἕκαστος ὀφείλει καταδικασθῆναι.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 238 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰλίου καὶ Ποντιανοῦ.

6. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Σέπτιμον καὶ Κόνωνα.* Ὁπότε τῆς ἀπηγορευμένης πράσεως τὸ ἁμάρτημα καὶ τοῦ τιμήματος τῇ ἀπάτῃ ὁ ὑμέτερος ἐπίτροπος συσσωρεῦσαι προβάλλεται, οὐ διστάσει ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας, ὁπότε τὴν πρᾶσιν ἐπικυροῦν ἠβουλήθητε, κελεῦσαι ἵνα τὸ λοιπὸν τοῦ τιμήματος μετὰ τῶν τόκων τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου πραθέντος κτήματος ταχέως
1 ἀποκατασταθῇ ὑμῖν. Ὅπερ δ' ἀπαιτεῖτε ἀπὸ τῶν κληρονόμων ἐκείνου, ὅστις ἐπώλησε, τὸ τίμημα ὑμῖν καταβληθῆναι, ματαίως [περιττῶς] παρ' ἡμῶν ἐπιζητεῖτε, ἐπειδὴ οὐδὲ τοῦ ἄρχοντος τὴν πεῖραν διαλαθεῖν δύναται, ὅτι οἱ ἐπίτροποι, οἵτινες διῴκησαν ἢ οἱ κληρονόμοι αὐτῶν δι' ἐκείνας τὰς ὑποθέσεις, αἵτινες δι' αὐτῶν διῳκήθησαν, ἐν πρώτῃ τάξει ὀφείλουσιν ἐνάγεσθαι, τῶν λοιπῶν διὰ τοῦ πταίσματος τὸν λόγον ὑποκαθισταμένων τῷ κινδύνῳ τῆς μὴ προφυλαχθείσης [προληφθείσης] ζημίας, ἢ, ἐὰν ἐξ ἴσης διοικῆσαι ἀποδειχθῶσιν, [ὅτι] καὶ κατὰ τοῦ ἑνὸς ἁρμόττει ἐλεύθερον τὸ τοῦ κινεῖν δικαστήριον, οὕτως ἵνα αἱ ἀγωγαί, ἃς κατὰ τῶν ἄλλων ἔχετε, πρὸς τὸν ἐπιλεγέντα μετενεχθῶσιν.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 290 ἐπὶ τῆς τετάρτης καὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

7. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀλέξανδρον.* Ὅ,τι δήποτε τοῦ ἐπιτρόπου δόλῳ ἢ μεγάλῃ ἀμελείᾳ ἢ ἐλαφρᾷ ἀμελείᾳ εἴτε τοῦ κηδεμόνος οἱ ἐλάττονες ἀπέβαλον ἤ, ἐν ᾧ ἠδύναντο, οὐκ ἐκτήσαντο, καὶ τοῦτο εἰς τὸ τῆς ἐπιτροπείας ἢ τῶν διοικηθέντων πραγμάτων ὠφέλιμον δικαστήριον ἔρχεσθαι οὐκ ἐστιν ἀδήλου δικαίου.

Τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

8. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Δαλμάτιον.* Τοὺς ἐπιτρόπους ἐκ τῆς ἐπιτροπείας ἐνάγεσθαι τοῦ μακροῦ χρόνου ἡ παραγραφὴ οὐ κωλύει. Ὅθεν εἰ τούτοις διαλύσει ἢ ἀνανεώσει καὶ ἀθωώσει ἀπαλλαγὴν μὴ παρέσχες, παρὰ τῷ διοικητῇ τῆς ἐπαρχίας ὁσαδήποτε ὀφείλονταί σοι ἀναζητεῖν οὐ κωλύεσαι.

Τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

9. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἰουλιανόν.* Τόν ποτε ἐπίτροπον παρὰ τῷ πραίτωρι δύνασαι ἐνάγειν, ἵνα τοῦτο μὲν λόγον, τοῦτο δὲ εἴ τι ὑπολοίπων ἕνεκεν ὀφείλει, ἀποδῷ. Διότι, κἂν μάλιστα προβάλλεται ὅτι ἡ σὴ μήτηρ ἀναξεαμένη τὰ σὰ πράγματα ἐπηγγείλατο αὐτὴ παρασχεῖν τῷ ἐπιτρόπῳ τὸ ἀζήμιον διὰ τὴν διοίκησιν ταύτην, ὅμως κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἁρμόττει σοι ἡ τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγή, οὐχὶ δὲ κατὰ τῶν τῆς μητρὸς κληρονόμων ἡ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

10. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ποσπώνιον.* Ἐὰν ὁ τελευτήσας τὴν ὑμετέραν ἐπιτροπείαν διώκησεν, οὐχὶ τὴν τῶν πραγμάτων αὐτοῦ δεσποτείαν διεκδικεῖν ἢ διακατασχεῖν δύνασαι, ἀλλ' ἡ τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγὴ ἁρμόττει σοι κατὰ τῶν κληρονόμων αὐ-
1 τοῦ. Τὸ χρέος ὅμως [αὐτοῦ] ἄλλαις ἐνδείξεσιν ἀποδειχθῆναι ὀφείλει. Διότι τὸ [γεγονὸς] ὅτι οὔτε αὐτὸς οὔτε ἡ γαμετὴ αὐτοῦ εἶχόν τι πρὸ τῆς διοικήσεως, οὐχὶ ἐπαρκῆ τούτου περιέχει ἔνδειξιν· διότι οὐδ' ἀπαγορευτέα ἐστὶ τοῖς πένησιν ἡ φιλοπονία ἢ ἡ ἐπαύξησις τῆς περιουσίας, ἥτις καμάτοις καὶ πολλαῖς περιστάσεσι προσπορίζεται.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Χρυσιανήν.* Ὁ ἐπίτροπος μετὰ τὴν ἔφηβον ἡλικίαν τῆς κόρης ἐὰν ἐν τῇ ἀδιακόπῳ [συνημμένῃ] διοικήσει ἐνέμεινεν, τῇ ἐκ τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγῇ παντὸς τοῦ χρόνου τὸν λόγον παρέχειν ἐξαναγκάζεται. Εἰ δ' ὅμως μετὰ τὴν περαιωθεῖσαν διοίκησιν ἐν τούτοις τοῖς πράγμασι μὴ ἀνεμίχθη, τοῦ ἐπακολουθοῦντος χρόνου ὁ κίνδυνος εἰς αὐτὸν οὐκ ἀνήκει.

Ἐδόθη ἐν Ἀγχιάλῳ τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Κουιντίλλαν.* Ἡ ἐκ τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγὴ τοῖς τε κληρονόμοις καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων ἁρμόζει.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

13. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τὴν τοῦ παλαιοῦ δικαίου ἀμφιβολίαν ἀποτέμνοντες θεσπίζομεν, εἰ μὲν ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεμὼν περὶ

τῆς οὐσίας τοῦ ἀνήβου ἢ τοῦ ἀφήλικος εἴπῃ τι ὁπουδήποτε πρὸς μείζονα ποσότητα ταύτην ἀνάγων, εἴτε ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνήβου ἢ τοῦ ἀφήλικος, εἴτε ἕνεκα ἀμελείας μόνης εἴτε ἕνεκα οἱασδήποτε ἄλλης αἰτίας, μηδὲν τὴν ἀλήθειαν βλάπτειν, ἀλλὰ τοῦτο κρατεῖν, ὅπερ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἐπάγεται ἡ φύσις καὶ τὸ μέτρον τῆς τοῦ ἀνήβου ἢ τοῦ ἀφήλικος δείκνυσιν
1 οὐσίας. Εἰ δ' ὅμως ἀπογραφῆς δημοσίᾳ γενομένης τὰ πράγματα τοῦ ἀνήβου ἢ τοῦ ἀφήλικος συνέγραψε καὶ αὐτὸς διὰ τῆς τοιαύτης γραφῆς ὡμολόγησε μείζονα τὴν τῆς οὐσίας ποσότητα, μὴ εἶναι ἄλλο σκοπητέον εἰ μὴ τοῦτο ὅπερ ἔγραψε, καὶ κατὰ τὴν δύναμιν [ἰσχὺν] τῆς γραφῆς ταύτης τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνήβου ἢ τοῦ ἀφήλικος ἀπαιτεῖσθαι· διότι οὐδ' εὕρηται ἄνθρωπος οὕτως ἁπλοῦς, [ἢ] πολλῷ μᾶλλον μωρός, ἵνα καὶ ἐν δημοσίᾳ ἀπογραφῇ καθ' αὐτοῦ γραφῆναί τι
2 (1) ἀνεχθῇ. Τοῦδε ἀναμφιβόλως παραφυλασσομένου, ἵνα μὴ ἀποτολμᾷ ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεμὼν τῶν τοῦ ἀνήβου ἢ τοῦ ἀφήλικος πραγμάτων ἅπτεσθαι ἢ κοινωνίαν τινὰ ἑαυτῷ πρὸς ταῦτα διεκδικεῖν, εἰ μὴ πρότερον ἀπογραφῆς δημοσίᾳ γενομένης κατὰ τὸν εἰθισμένον τρόπον τὰ πράγματα παραδοθῶσιν αὐτοῖς· εἰ μὴ οἱ διαθέται, οἵτινες τὴν οὐσίαν μεταβιβάζουσιν, εἰδικῶς ἀπογραφὴν συγγραφῆναι ἀπηγό-
3 ρευσαν. Ὀφειλόντων γινώσκειν τῶν ἐπιτρόπων ἢ κηδεμόνων ὅτι, ἐὰν ἀπογραφὴν ποιῆσαι ἀμελήσωσι, καὶ ὥσπερ ὕποπτοι ἀπὸ τοῦ λειτουργήματος ἀποκινηθήσονται καὶ ταῖς νομίμοις ποιναῖς, αἵτινες κατ' αὐτῶν ἀπειλοῦνται, ὑποκύψουσι καὶ ὕστερον τῇ διηνεκεῖ κηλῖδι τῆς ἀτιμίας στιγματισθήσονται, οὐδὲ ἀπὸ αὐτοκρατορικοῦ εὐεργετήματος ἀπαλλαγῆς τοῦ τοιούτου στίγματος μέλλοντες ἀπολαύειν.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Αὐγούστου 530 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

52 (1)

Περὶ διηρημένης ἐπιτροπείας καὶ ὑπὲρ τίνος μέρους ἕκαστος τῶν ἐπιτρόπων ἐνάγεται.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ὀπτᾶτον.* Ἐὰν μετὰ τὸ περαιωθὲν τῆς διοικήσεως καθῆκον οἱ σοὶ συνάδελφοι [συνεπίτροποι] εὔποροι ἦσαν πρὸς τὸ παρασχεῖν τὸ ἀζήμιον καὶ ὕστερον, ἐν ᾧ οὐκ ἐνάγονται, ἄποροι κατέστησαν, ὁ τοῦ δικαίου λόγος οὐκ ἀνέχεται τὸ τῆς ἀλλοτρίας βραδυτῆτος [ὑπερθέσεως] ἐλάττωμα εἰς σὴν ζημίαν ἀνήκειν.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαΐου 241 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Πομπηϊανοῦ.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Κᾶρος, Καρῖνος καὶ Νουμεριανὸς Αὔγουστοι πρὸς Πριμιγένιον.* Ἐὰν ἡ διαίρεσις τῆς διοικήσεως μεταξὺ τῶν ἐπιτρόπων ἢ τῶν κηδεμόνων τῶν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἢ τῇ ἐπαρχίᾳ καθεστηκότων μήπω ἐγένετο, ἐξουσίαν ἔχει ὁ ἀφῆλιξ [ὁ νέος] καὶ ἕνα ἐξ αὐτῶν ἐπιλέξασθαι καὶ ὁλόκληρον τὸ χρέος ἀπαιτεῖν, ἐκχωρήσεως δῆλα δὴ συντελεστέας ὑπ' αὐτοῦ τῶν κατὰ τῶν ἄλλων ἐπιτρόπων ἢ κηδεμόνων ἁρμοττουσῶν αὐτῷ ἀγωγῶν.
1 Εἰς διαίρεσιν ὅμως τῆς διοικήσεως κατενεχθείσης εἴτε ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος εἴτε ἀπὸ τῆς τοῦ διαθέτου βουλήσεως-

(1) Bas. 38, 14.

ἕνα ἕκαστον κατὰ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ ἐνάγειν δύναται, τῶν ἐπιτρόπων ἢ κηδεμόνων ἀμοιβαίως τὸν κίνδυνον οὐχ ὑπομενόντων, εἰ μὴ κατὰ δόλον ἢ ἀμέλειαν τὸν ὕποπτον οὐκ ἀπεκίνησαν ἢ βραδέως τῆς ὑποψίας τὸν λόγον ἐκίνησαν, ὁπότε ὁ ἕτερος αὐτῶν ἀφερέγγυος κατέστη, ἢ κινοῦντες τὴν τῆς ὑποψίας αἰτίαν ἑκοντὶ τὰ τοῦ ἀνήβου 2 δίκαια προὔδωκαν. Οὐδ' ὠφελεῖ αὐτοὺς λέγοντας τὸν συνεπίτροπον αὐτῶν οὐ διοικῆσαι τὰ τοῦ ἀνήβου πρά- 3 γματα. Εἰ δ' ὅμως αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους τὰ πράγματα τῆς διοικήσεως διεῖλον, οὐ κωλύεται ὁ νέος καὶ ἕνα ἐξ αὐτῶν εἰς ὁλόκληρον ἐνάγειν, οὕτως ἵνα τὰς ἀγωγας, ἃς κατὰ τῶν ἄλλων ἔχει, πρὸς τὸν ἐπιλεγέντα μεταφέρῃ.

Ἐδόθη ἐν Ἐμησσῷ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 284 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Καρίνου καὶ τῆς τοῦ Νουμεριανοῦ.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ζωτικόν.* Εἰ καὶ τῇ τῶν ἐπιτρόπων συμφωνίᾳ ὁ ἀμοιβαῖος κίνδυνος οὐ περαιοῦται [οὐκ ἀναιρεῖται], ὅμως ἐκεῖνον, ὅστις διώκησεν, εἴ ἐστιν εὔπορος, ἐν πρώτῃ τάξει καὶ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ ἐνακτέους εἶναι οὐκ ἀμφιβάλλεται.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Κολενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

53 (1)

Περὶ ἐνδίκου ὅρκου.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Ἀσκληπιόδοτον.* Κατὰ τοῦ κληρονόμου τοῦ ἐπιτρόπου ἐπὶ τῷ μετενεχθῆναί [σοι] τὴν ἐπιτροπείαν δικαστὴν λαμβάνων τὰ κατὰ τὸν χρόνον τῆς δίκης ἀνήκοντα εἰς τὸν ἔφηβον ἔγγραφα ἀποκατασταθῆναι ἐπιζητήσεις. Εἰ δὲ κατὰ δόλον οὐ παραδίδονται, τοῦ ἐνδίκου ὅρκου σοι ἐξουσία ἔσται, μόνον ἐὰν τὴν τῷ ποτε ἀνήβῳ ἐποφειλομένην στοργὴν καὶ εἰς τοὺς δεσμοὺς τῆς θρησκείας ἐπεκτείνειν βουληθῇς.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Αὐγούστου 205 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Γέτα.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Σεβῆρον.* Ἐκεῖνος, ὅστις τοὺς λόγους τῆς ἐπιτροπείας ἢ τῆς κηδεμονείας ἀπαιτεῖ, ἄκων εἰς τὴν δίκην ὀμόσαι ἀναγκασθῆναι οὐ δύναται. Ἀλλὰ βουλόμενος οὕτω μόνον ἀκουστέος ἐστίν, ἐὰν ὁ κληρονόμος διὰ τῆς μακρᾶς [ἀπωτέρω] διαδοχῆς τοῦ ἐπιτρόπου τὰ συμβόλαια τοῦ ἀνήβου κατὰ δόλον ἐπισκοπῷ τοῦ περιγράφειν τὸν ἄνηβον 1 παρασχεῖν μὴ βούληται. Ἐὰν δ' ὅμως μήτε δόλος μήτε ἀμέλεια μήτε περιγραφὴ [ἀπάτη] τοῦ κληρονόμου ἐλέγχηται, παραλιμπανομένης τῆς τοῦ ὅρκου εὐχερείας ὁ δικαστὴς περὶ τῆς ἀληθείας διαγνώσεται, ἥτις καὶ διὰ φανερῶν ἐλέγχων ἀναζητηθῆναι [διερευνηθῆναι] δύναται.

Ἐδόθη τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 212 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν δύο Ἀσπρων.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Πρισκιανὸν στρατιώτην.* Τὸ ποσὸν τὸ ἐν τῇ ἀποφάσει περιληφθέν, ὅπερ τοῖς ῥαθυμοῦσι σοῖς ποτε κηδεμόσιν ὁ δικαστὴς ἀκολουθήσας τῇ θρησκείᾳ τοῦ ὅρκου, τοῦ ὑπὸ σοῦ παρασχεθέντος, εἰς καταδίκην κατήνεγκεν, ἀπὸ συμφώνου μειωθῆναι οὐκ ἠδυνήθη.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰουλίου 215 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας Λαιτου καὶ Κερεάλου.

(1) Βασ. 38, 15.—Πρβλ. Πανδ. 12, 3.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Μουκιανόν.* Ἐν ἄλλῳ δικαίῳ ἐστὶν ὁ ἐπίτροπος, ἐν ἄλλῳ δὲ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ. Διότι ὁ ἐπίτροπος τὴν ἀπογραφὴν καὶ τὰ λοιπὰ ἔγγραφα ἐὰν μὴ προσφέρῃ, τὸν ἐν τῇ δίκῃ ὅρκον καθ' ἑαυτοῦ δύναται προσδέξασθαι: ἀλλ' ὁ κληρονόμος αὐτοῦ τότε μόνον, ἐὰν εὑρεθέντα [ταῦτα] ἐν τῇ κληρονομίᾳ δόλῳ κακῷ μὴ παρι- 1 στᾷ. Ἀλλ' ὁπότε κατ' αὐτοῦ τοῦ ἐπιτρόπου καταρξαμένην τὴν δίκην λέγετε, [πρὸς ὑμᾶς] μεταφέροντας κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ τὴν ἀγωγὴν ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας τὸ ἑαυτοῦ καθῆκον ἐκπληρώσει, οὐκ ἀγνοῶν, ἐὰν μὴ παραδοθῶσι τὰ ἔγγραφα, μέχρι πόσου κατὰ τὸν τύπον τῶν διατάξεων τὸ καθῆκον αὐτοῦ ὀφείλει ῥυθμίζειν.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 238 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πίου καὶ Μοντιανοῦ.

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀρτεμίδωρον.* Εἰ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων διὰ τὴν μὴ γενομένην ἀπογραφὴν τὸν ὅρκον ἐν τῇ τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγῇ παραλιμπάνεσθαι ἤρεσε, τὸν δικαστὴν ὅμως ὡς ἀπὸ δόλου τοῦ ἐπιτρόπου ἄλλαις ἀποδείξεσι πειθόμενον κατ' αὐτῶν ἐνφέρειν ἀπόφασιν πρσσήκει.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

54 (1)

Περὶ κληρονόμων τῶν ἐπιτρόπων.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Φουσκιανόν.* Τοὺς κληρονόμους τοῦ ἐπιτρόπου διὰ ῥαθυμίαν, ἥτις οὐ δύναται ἐξομοιοῦσθαι μεγάλῃ ἀμελείᾳ, καταδικάζεσθαι οὐ προσήκει, εἰ μὴ κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἡ δίκη προκατήρξατο μηδὲ ἐκ τῆς ζημίας τοῦ ἀνήβου κέρδος ἐθηράθη ἢ χάριτι παρεσχέθη.

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαρτίου 197 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λατεράνου καὶ Ρουφίνου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Οὐαλεντινιανὸν καὶ Ματέριον.* Ὁ ὑμέτερος πατὴρ ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν δοθεὶς εἰ μὴ ἀπηλλάγη, οὐ διὰ τοῦτο ἧττον ὑμεῖς οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ τῷ τῆς ἐπιτροπείας ἢ τῷ ὠφελίμῳ δικαστηρίῳ ἐναχθῆναι δύνασθε, ὅτι λέγετε αὐτὸν οὐ διοικῆσαι τὴν ἐπιτροπείαν ἢ τὴν κηδεμονείαν: διότι καὶ τῆς βραδυτῆτος [ὑπερθέσεως] ὁ λόγος 1 δοτέος ἐστίν. Πρότερον ὅμως διὰ τὴν πρᾶξιν αὐτῶν ἐκείνους ἐνακτέους εἶναι, οἵτινες διώκησαν, πολλάκις ἀντιγέγραπται.

Ἐδόθη τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἀβίταν.* Κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ ποτε ἐπιτρόπου σου τῇ ἐκ τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγῇ κινήθητι. Εἰς τὸ δικαστήριον ὅμως ἐλεύσεται καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ σοι ὁ ἐπίτροπος ἐξ αἰτίας ἐγγυήσεως ὤφειλεν.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Ἰουλίου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Φροντῖνον.* Οἱ κληρονόμοι ἐκείνων, οἵτινες ἐπιτροπείαν ἢ κηδεμονείαν διώκησαν, εἴ τι εἰς αὐτοὺς ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ ἀνήβου ἢ τοῦ ἀφή-

(1) Βασ. 38, 7, 9.—Πρβλ. Πανδ. 27, 7.

λικος περιῆλθεν, ἀποκαθιστᾶν ἐξαναγκάζονται: καὶ ὡς πρὸς ἐκεῖνο δέ, ὅπερ ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεμὼν διοικεῖν ὤφειλε καὶ οὐ διῴκησε, λόγον διδόναι αὐτοὺς ὀφείλειν οὐ δέον ἀμφιβάλλεσθαι.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 229 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Δίωνος.

55 (1)

Ἐὰν ἐπίτροπος μὴ διῴκησεν.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ὕγουσιος πρὸς Ζωτικόν.* Δῆλόν ἐστι μὴ μόνον τοὺς διοικήσαντας, ἀλλὰ καὶ οἵτινες διοικεῖν ὤφειλον τὴν ἐπιτροπείαν, κατέχεσθαι καὶ εἰς ταῦτα, ἅτινα παρὰ τῶν συνεπιτρόπων φυλαχθῆναι οὐκ ἠδυνήθησαν, ἐὰν μόνον, ὅτε ὑπόπτους ποιῆσαι ὤφειλον, τοῦτο τὸ καθῆκον παρέλιπον. Σὺ ὅμως, εἰ καὶ κατὰ τοῦ σοῦ πάτρωνος ἀτιμοποιὸν ἀγωγὴν κινῆσαι οὐκ ἠδυνήθης, προνοεῖν ὅμως, ἵνα μή τι ἐκ τῆς ἐπιτροπείας ἐλλείψῃ, ταῖς ἀναγκαίαις αἰτήσεσι παρ' ἐκείνῳ, οὗτινος ἡ περὶ τούτου τοῦ πράγματος δικαιοδοσία ἦν, ἠδύνασο.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαΐου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰοῦστον.* Ὅσοι ἑαυτοὺς οὐκ ἀνέμιξαν τῇ ἐπιτροπείᾳ ἢ τῇ κηδεμονείᾳ, ἐκ τοῦ προσώπου ἐκείνων, οἵτινες διῴκησαν καὶ εὔποροί εἰσιν, οὐ βαροῦνται. Ἐὰν δέ τινά εἰσιν, ἅτινα, ὁπότε διοικηθῆναι ὤφειλον, παρελείφθησαν, ὁ τῆς μεγάλης ἀμελείας λογισμὸς πάντας ἐξ ἴσης κατέχει.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρίσπου.

56 (2)

Περὶ τόκων ὀρφανικῶν.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Πραιξειτῖνον.* Τὸν ἐπίτροπον ἢ κηδεμόνα τῶν χρημάτων, ἅπερ εἰς ἰδίας χρήσεις ἔστρεψεν [ἠνάλωσε], νομίμους τόκους παρέχειν ὀφείλειν πάλαι ἤρεσεν.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Ἰουνίου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ἀμπλίατον.* Ἐκείνου, ὅπερ ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιτροπείας ὀφείλεται, τόκους παρέχεσθαι χρῆναι ἀμφίβολον οὐκ ἐστιν, εἰ καὶ μάλιστα ἄλλοις ὑπὲρ τοῦ κοινωνοῦ τοῦ λειτουργήματος ἡ ἀνάγκη τῆς καταβολῆς ἐπιβάλλεται, ἐπειδὴ τοῦτο οὐκ ἄλλως συμβαίνει, εἰ μὴ ἂν ὑπέρθεσις τοῦ συνεπιτρόπου περὶ τὸ ποιῆσαι ὕποπτον [τὸν συνεπίτροπον] καταλογισθῆναι δύναται.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Βιτάλιον.* Εἰ τὰ ὀρφανικὰ χρήματα οὐδ' εὐπόροις ἀνθρώποις δανεῖσαι οὐδ' εἰς ἀγορὰν κτημάτων στρέφειν [διατιθέναι] ἠδυνήθης, οὐκ ἀγνοήσει ὁ δικαστὴς τόκους αὐτῶν παρὰ σοῦ ἀπαιτεῖσθαι οὐκ ὀφείλειν.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἀπριλίου 228 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μοδέστου καὶ Πρόβου.

(1) Βασ. 38, 16 —(2) Βασ. 38, 17.

4. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Αὐρήλιον.* Ὁ ἄνηβος κινεῖν καθ' ὑμῶν τῇ ἐκ τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγῇ ἐξαναγκασθῆναι οὐ δύναται. Κατὰ τῆς μελλούσης ὅμως συκοφαντίας καὶ ἵνα, ἐάν τι αὐτῷ ὀφείλητε, ὁ ῥοὺς τῶν τόκων αὐτοῦ παρακωλυθῇ, διαμαρτυριῶν [προσκλήσεων] συχνῶς παρεντιθεμένων εἰς τὸ δικαστήριον αὐτὸν καλέσατε καί, ἐὰν τὸ πρᾶγμα ὀλιγωρίᾳ ἀναβάληται, ὑπομνημάτων παρὰ τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας γενομένων τῆς βουλήσεως ὑμῶν τὸν λογισμὸν δηλώσατε: οὐ γενομένου ὑμῖν τε αὐτοῖς καὶ τῇ ἀσφαλείᾳ τῶν τέκνων ἡμῶν προνοήσετε. 2 Τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κηδεμόνων χώραν ἔχει.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑποτείας τῶν Καισάρων.

57 (1)

Περὶ τῶν ἐγγυητῶν τῶν ἐπιτρόπων ἢ τῶν κηδεμόνων.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Φήλικα.* Ἐπιλέξασθαι ὀφείλεις, πότερον κατ' αὐτῶν τῶν ἐπιτρόπων ἢ κηδεμόνων καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῶν ἢ κατὰ τούτων, οἵτινες ὑπὲρ αὐτῶν ἑαυτοὺς ἐνόχους ἐποίησαν [ἠγγυήθησαν] κινεῖν ὀφείλεις ἤ, ἐὰν οὕτω προτιμᾷς, διαιρεῖν τὴν ἀγωγήν. Διότι εἰς ὁλόκληρον καὶ κατὰ τοῦ πρωτοτύπου ὀφειλέτου καὶ κατὰ τῶν ἐγγυητῶν κινεῖσθαι νομίμως οὐ δύναται.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

2 (2) *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Πρῖσκον.* Οὐκ ἔστιν ἀμφιβόλου δικαίου ὅτι ἐπιλεγέντος [ἐναχθέντος] τοῦ πρωτοτύπου καὶ καταβάλλοντος ὁ ἐγγυητὴς ἐλευθεροῦται. Καὶ διὰ τοῦτο ἐὰν ἁπλῶς δεκτὸς ἐγένετο ὁ ἐγγυητὴς εἰς τοῦτο, ὅπερ ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεμὼν ὀφείλειν ἔμελλε, ὁπότε θεματίζεις ὅτι ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεμὼν καταδικασθεὶς κατέβαλε, τί ἐστιν ἀμφίβολον ὅτι ἠλευθερώθη ὁ ἐγγυητής; 2 Ἀλλ' ἐὰν ἐπερώτησις περὶ τοῦ σῴαν ἔσεσθαι τὴν οὐσίαν [τοῦ ἀνήβου] παρενετέθη ἢ ἀσφάλεια παρεσχέθη διὰ τοῦτο, ὅπερ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος φυλάττεσθαι οὐ δύναται, μένει ἀληθῶς ὁ ἐγγυητὴς ἐνεχόμενος εἰς τὸ ἀποπληρῶσαί σοι τὸ ἀζήμιον.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 225 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Φούσκου καὶ τῆς τοῦ Λέξτρου

58 (3)

Περὶ τοῦ ἀντιθέτου δικαστηρίου (ἀγωγῆς).

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Στράβωνα.* Ἐὰν ὑπὲρ τοῦ καταδικασθέντος συνεπιτρόπου χρήματα κατέβαλες, οὐδὲν δικαστηρίων σοι κατὰ τοῦ ἀνήβου ἁρμόττει ἵνα ἐπιταχθῇ σοι [ἐκχωρηθῇ σοι] ἢ κατὰ τοῦ ἐλευθερωθέντος ἀγωγή. Εἰ δ' ὅμως τὴν ἀπαίτησιν ἠγόρασας, ἐν τῷ ἰδίῳ πράγματι ἐπίτροπος δοθεὶς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ [τοῦ καταδικασθέντος συνεπιτρόπου] δυνήσῃ ἐνάγειν.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 201 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Φαβιανοῦ καὶ Μουκιανοῦ.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔ-*

(1) Πρβλ. Πανδ. 27, 7.—(2) Βασ. 38, 7, 13.—(3) Βασ. 38, 18.

γουστος πρὸς Πριμιτῖβον. Ἐὰν μὴ ἐξ ἰδίας αἰτίας μόνος τῷ ἀνήβῳ κατεδικάσθης, ἀλλ' ἀπὼν καὶ ἀνυπεράσπιστος ἐφησύχασας, ὁπότε ἐκ τῆς τοῦ δεδικασμένου αἰτίας τὸ ἱκανὸν ποιεῖν ἤρξω, τὴν ἀγωγὴν κατὰ τῶν σῶν συνεπιτρόπων ἐνταλθῆναί σοι [ἐκχωρηθῆναί σοι] παρὰ τῆς ἀνήβου ἐπιζητήσεις ἢ τῇ ὠφελίμῳ ἀγωγῇ χρήσῃ.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 212 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν δύο Ἀσπρων.

3. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Θεσίδην.* Ἐὰν ὁ σὸς πατήρ, ὃν καὶ τοῦ ἑαυτοῦ προγονοῦ τὴν ἐπιτροπείαν διοικῆσαι θεματίζεις, διαθήκης ὀρθῶς [νομίμως] γενομένης, πρὸς δὲ τοῦ ποτε ἀνήβου αὐτοῦ κληρονόμου ἐγκατασταθέντος ἐτελεύτησεν, ἐπειδὴ ὡμολόγηται τὴν τῆς ἐπιτροπείας ἀπαίτησιν συγχύσει οὐκ ἀποσβεσθῆναι εἰ μὴ κατὰ τὴν κληρονομικὴν μοῖραν τοῦ ἀνήβου, ὑπὲρ τοῦ λοιποῦ μέρους τῷ πατρὶ διαδεχόμενον τῆς ἐπιτροπείας προσήκει σε παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ ἀπο-
1 διδόναι τοὺς λόγους. Οὗτος δὲ κατὰ τὴν καλὴν πίστιν, μάλιστα ἐκείνων, ἅπερ τὸν σὸν πατέρα [πρὸς ὄφελος] ἐκείνου δαπανῆσαι λέγεις, δεκτοῦ γιγνομένου τοῦ συμψηφισμοῦ, τοῦ ὑπολοίπου (εἴ τι πλέον ὀφείλεται) ποιήσει καταδίκην.
2 Εἰ δ' ὅμως γινώσκων [ὁ ἄνηβος] εἰς τὸ ἑαυτοῦ πρᾶγμα [εἰς ὄφελος αὐτοῦ) πλέον δαπανηθῆναι διὰ τοῦτο τῇ ἐκ τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγῇ ἐνακτέον μὴ νομίσῃ, αὐτὸν τῷ ἀντιθέτῳ δικαστηρίῳ ἐνάγειν δύνασαι.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἑνάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

59 (1)

Περὶ αὐθεντίας παρασχετέας.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀντωνιανόν.* Οὐδὲ τοῦ ἐπιτρόπου οὐδὲ τοῦ κηδεμόνος ἡ ἀπουσία κατά τι τὴν ἐπερώτησιν τὴν ὑπὲρ τοῦ ἀνήβου γενομένην βλάπτει.

Ἄνευ ἡμέρας καὶ ὑπάτων.

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σερέναν.* Οὐδὲ τὰς ἀγωγὰς δίχα τῆς τοῦ ἐπιτρόπου αὐθεντίας ὑπάρχουσα ἐν τῇ ἀνήβῳ ἡλικίᾳ παραχωροῦσά τι ἀποβαλεῖν δυνήσῃ.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

3. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Γάϊον.* Ἐκεῖνον, ὅστις παρὰ τοῦ ἀνήβου δίχα τῆς τοῦ ἐπιτρόπου αὐθεντίας πωλοῦντος ἠγόρασε, τοῦ μακροῦ χρόνου τὸ διάστημα οὐ προστατεύει.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑποτείας τῶν Καισάρων.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Σαφὲς τοῖς ἐπιγιγνομένοις ποιοῦντες θεσπίζομεν πάντως ὀφείλειν καὶ ἐνάγουσι καὶ διωκομένοις ἐν ἐγκληματικαῖς δίκαις τοῖς ἐλάττοσι τῶν εἴκοσι πέντε ἐνιαυτῶν παρεῖναι τοὺς κηδεμόνας ἢ ἐπιτρόπους, ἐν οἷς θέμασι καὶ τοὺς ἀνήβους οἱ νόμοι κατηγορεῖσθαι συγχωροῦσιν, ἐπειδὴ ἀσφαλέστερον καὶ κάλλιόν ἐστι σὺν πληρεστάτῃ συμβουλῇ καὶ τὰς ἀποκρίσεις [ἀπολογίας] ποιεῖσθαι τοὺς ἐλάττονας καὶ τὴν δίκην εἰσάγειν, ἵνα μὴ ἐκ τῆς

(1) Βασ. 38, 8, 23, ἐπ.

αὐτῶν ἀπειρίας ἢ τῆς νεανικῆς θέρμης τι ἢ εἴπωσιν ἢ ἀποσιωπήσωσιν, ὅπερ, εἰ ἐξεφέρετο ἢ μὴ ἐξεφράζετο, ὠφελεῖν αὐτοὺς ἠδύνατο καὶ ἀπὸ χείρονος ψήφου αὐτοὺς ἀφαρπάζειν [σώζειν].

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

5. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰωάννην ἔπαρχον πραιτωρίων.* Παλαιὰν ἀμφιβολίαν ἀποτέμνοντες, καθ' ἣν τοῦ ἐκ διαθήκης ἢ μετὰ ἐξέτασιν [προηγηθεῖσαν διάγνωσιν] δοθέντος ἐπιτρόπου καὶ ἑνὸς ἡ αὐθεντία ἤρκει, εἰ καὶ πλείονες ἦσαν, οὐχ ὅμως διαφόροις χώραις ἀφωρισμένοι, [καὶ καθ' ἣν ἀμφιβολίαν] οἱ νόμιμοι ὅμως ἢ οἱ ἁπλῶς [=δίχα διαγνώσεως, ἐξετάσεως] δοθέντες πάντες συναινεῖν ἐξηναγκάζοντο, θεσπίζομεν, ἐὰν πλείονες ἐπίτροποι ὡρίσθησαν, εἴτε ἐν τῇ πατρικῇ διαθήκῃ εἴτε ἐκ τοῦ νόμου καλούμενοι εἴτε ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος ἢ μετὰ ἐξέτασιν ἢ ἁπλῶς δοθέντες, καὶ τοῦ ἑνὸς ἐπιτρόπου τὴν αὐθεντίαν πᾶσι τοῖς ἐπιτρόποις ἀρκεῖν. ἔνθα οὐκ ἐστι διῃρημένη ἡ διοίκησις ἢ κατὰ χώρας ἢ κατὰ τῆς περιουσίας τὰ μέρη· διότι ἐνταῦθα ἀναγκαῖόν ἐστιν ἑκάστοις κατὰ τὰ μέρη αὐτῶν ἢ τὰς χώρας τὴν αὐθεντίαν τῷ ἀνήβῳ παρέχειν, ἐπειδὴ ἐν τούτῳ τῷ θέματι μὴ εἶναι ἀνομοίους τοῖς ἐκ διαθήκης καὶ τοῖς μετὰ διάγνωσιν δοθεῖσι τοὺς νομίμους καὶ τοὺς ἁπλῶς δοθέντας κελεύομεν διὰ τοῦτο, ὅτι τῷ τῆς ἐγγυήσεως βάρει ἐπιβαρύνουνται καὶ τῆς ἐπιβοηθητικῆς ἀγωγῆς
1 τὸ βοήθημα ἐλπίζεται. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα οὕτω ληπτέα εἰσίν, ἐὰν μὴ τὸ πρᾶγμα, ὅπερ κινεῖται [περὶ οὗ πρόκειται], τὴν λύσιν ποιῇ αὐτῆς τῆς ἐπιτροπείας, ὥσπερ ἂν ὁ ἄνηβος εἰς εἰσποίησιν ἑαυτὸν δοῦναι ἐπιθυμῇ. Διότι παράλογόν ἐστι λύεσθαι τὴν ἐπιτροπείαν μὴ συναινοῦντος κἂν, ἀλλὰ τυχὸν καὶ ἀγνοοῦντος ἐκείνου, ὅστις
2 ἐπίτροπος ἦν διωρισμένος. Διότι τότε, εἴτε ἐκ διαθήκης εἴτε μετὰ ἐξέτασιν ἐδόθησαν εἴτε νόμιμοι εἴτε ἁπλῶς ἐξελέγησαν, ἀναγκαῖόν ἐστι πάντας τὴν ἑαυτῶν αὐθεντίαν παρέχειν, ἵνα, ὅπερ πάντων ὁμοίως ἅπτεται [πᾶσιν ὁμοίως ἀφορᾷ], ὑπὸ πάντων ἐγκρίνηται. Ταῦτα δὲ πάντα ὁμοίῳ τρόπῳ καὶ ἐπὶ τῶν κηδεμόνων παραφυλάττεσθαι χρή.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Δεκεμβρίου 531 μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

60 (1)

Πότε κηδεμόνες ἢ ἐπίτροποι εἶναι παύονται.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Ἀρμίλλαν.* Ἐὰν κηδεμόνες τοῖς ἐπιτρόποις προσετέθησαν, τῇ ἐφηβότητι τοῦ ἀνήβου τῶν τε ἐπιτρόπων καὶ τῶν προστεθειμένων κηδεμόνων τὸ λειτούργημα περαιοῦσθαι καὶ διὰ τοῦτο ἄλλους διὰ τῆς ἡλικίας τὴν ἀσθένειαν κηδεμόνας δοτέους εἶναι φανερώτατόν ἐστιν.

Ἐδόθη ἐν Ρώμῃ τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

2. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Μένιππον.* Τοῦ ἐπιτρόπου τὸ λειτούργημα ἐκ μόνης τῆς τοῦ ἀνή-

(1) Βασ. 38, 19.—Πρβλ. Εἰσ. I. 22.

δου βουλήσεως οὐ περαιοῦσθαι βεβαιότατόν ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Τὴν ἀπρεπῆ [ἄκοσμον] παραφυλακὴν [διατύπωσιν] ἐν τῇ ἐξεταστέᾳ τῶν ἀρρένων ἐφηβότητι ἀποτέμνοντες κελεύομεν: ὅν τινα τρόπον αἱ θήλειαι μετὰ τὸ πληρωθῆναι τοὺς δώδεκα ἐνιαυτοὺς παντὶ τρόπῳ ἡβάσκειν κρίνονται, οὕτω καὶ οἱ ἄρρενες μετὰ τὸ ὑπερβῆναι τοὺς δέκα τέσσαρας ἐνιαυτοὺς ἔφηβοι ὑποληφθήσονται, τῆς ἐρεύνης τοῦ σώματος τῆς ἀσέμνου ἀργούσης.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

61(1)

Περὶ διοικητοῦ [ἄκτορος] ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τοῦ κηδεμόνος δοτέου.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Σεβαστιονόν.* Οὔτε οἱ ἐπίτροποι οὔτε οἱ κηδεμόνες ἐκ τοῦ ἑαυτῶν προσώπου ἐν τῷ τοῦ ἀνήβου ἢ τοῦ ἀφήλικος πράγματι πληρεξούσιον [προκουράτωρα] ποιεῖν δύνανται, ἀλλὰ διοικητὴν [ἄκτορα] καθιστᾶναι 1 ὀφείλουσιν. Ὁ ἄνηβος ὅμως ἢ ἡ ἄνηβος ἢ ὁ ἀφῆλιξ ἢ ἡ ἀφῆλιξ πρός τε τὸ ἐνάγειν καὶ τὸ ὑπερασπίζεσθαι [ἐναχθῆναι], τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τοῦ κηδεμόνος παρεμβαίνοντος, πληρεξούσιον 2 καθιστᾶναι δύνανται. Αὐτοὶ ὅμως οἱ ἐπίτροποι καὶ οἱ κηδεμόνες μετὰ τῆς δίκης τὴν κάταρξιν τὴν ὑπ' αὐτῶν γενομένην κατὰ μίμησιν τῶν πληρεξουσίων [προκουρατώρων], οἵτινες τῆς δίκης προκατήρξαντο, διδόναι πληρεξουσίους [προκουράτωρας] οὐ κωλυθήσονται.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Μαΐου 229 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Δίωνος.

2(1) (2) *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀλφοκρατίωνα.* Ἐὰν αὐτεξούσιοι ὑπάρχοντες οἱ σοὶ παῖδες τῇ μητρὶ διεδέξαντο, εἰ καί σε ἐπίτροπον αὐτῶν εἶναι ἀποδείκνυται, ὅμως οὐχὶ διὰ πληρεξουσίου [προκουράτωρος], ἀλλὰ διὰ διοικητοῦ [ἄκτορος] (3) ἀπὸ ψηφίσματος καθισταμένου ὑπὸ σοῦ τὰ πράγματα αὐτῶν σοῦ ἀπολιμπανομένου ἀπαιτεῖσθαι προσήκει.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τοῖς Νώναις τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

62 (4)

Περὶ ἀπολύσεων [ἀπαλλαγῶν] καὶ τῶν χρόνων αὐτῶν.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Ἀβιόλαν.* Ψευδεῖ γνώμῃ [πεποιθήσει] φρονεῖς σαυτὸν διὰ τοῦτο, ὅτι σπάδων εἶ, ἀτέλειαν ἀπὸ τῶν ἐπιτροπειῶν ἔχειν.

(1) Ὅρα τὴν διάταξιν ταύτην ἐν τῷ Σχολίῳ τοῦ Θαλελαίου. Βασ. 8, 2, 85.

(2) Βασ. 37, 8, 28. — (3) Μεταξὺ τοῦ procurator καὶ τοῦ actor ὑπάρχει ἡ διαφορὰ, ὅτι ὁ μὲν πρῶτος μόνον ὑπὸ τοῦ dominus litis δύναται κατασταθῆναι, ὁ δεύτερος ὅμως διορίζεται ὑπὸ τοῦ διοικοῦντος τὴν περιουσίαν τοῦ dominus litis. — Νομος 24 πρ. Πανδ. 26, 7. — Νόμος 6 Πανδ. 26, 9. — Νόμος 11 Κώδ. 2, 12. — § 6 Εἰσηγ. 1, 23, — Glück T, V. § 391. Σελ. 246. — T. XXIX § 1302b. Σελ. 153 ἑπ. (Σημ. Γερμ. Μεταφρ.).

(4) Βασ. 38, 1, 52 ἑπ.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Μαΐου 204 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Χίλωνος καὶ Λίβωνος.

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἀβερτιανὸν καὶ Κοσκώνιον.* Ἐὰν κηδεμόνες ἐδόθητε γενικῶς καὶ μὴ ἐν τῇ ἀποφάσει ἐφανερώθη τῶν Ἰταλικῶν μόνον πραγμάτων ὑμῖν τὸ λειτούργημα συζευχθῆναι, προσελθεῖν ὀφείλετε τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ, ἵνα ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ἐπαρχιακῆς διοικήσεως ἀποστήσῃ· ὅπερ εἰ γένηται, αἰτήσουσιν ἑαυτοῖς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ κηδεμόνας οἱ νεώτεροι.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 204 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λίβωνος καὶ Χίλωνος.

3. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Κρισπῖνον.* Τῆς σῆς μὲν ἀπολύσεως [ἀπαλλαγῆς], ἐὰν εὐγενὴς [ὢν] ἀπελευθέρῳ ἐπίτροπος ἐδόθης, δήλη ἡ αἰτία ἐστίν. Ἀλλ' ὁπότε σε ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας ἀκουστέον οὐκ ὑπέλαβεν ἕνεκα τῆς παραγραφῆς, ὡσεὶ βράδιον προσῆλθες, καὶ κατὰ τοῦ ψηφίσματος οὐκ ἐξεκαλέσω, νοεῖς πειθαρχεῖν ὀφείλειν τῇ ἀποφάσει.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Μαρτίου 206 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀλβίνου καὶ Αἰμιλιανοῦ.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Ἀγαθοδαίμονα.* Τῆς ἐνδοξοτάτης συγκλήτου τῷ δόγματι, ὅστις τὴν ἑαυτοῦ ἄνηβον [ἐπιτροπευομένην] γαμετὴν λαμβάνει, γάμους συνάπτειν οὐ νοεῖται καὶ ὅμως ἄτιμος καθίσταται. 1 Ἀλλ' ἐὰν σὺ τῇ Δημητρίᾳ, ὁπότε ταύτην ἐν γάμῳ εἶχες, ἀπὼν καὶ ἀγνοῶν κηδεμὼν κατεστάθης, δύνασαι ἀσφαλὴς εἶναι, ἐὰν μόνον ὅμως ἄλλος [κηδεμὼν] ὑποκατασταθῇ. Διότι οὐκ ὀφείλει ἡ ἄγνοια τῶν ἀνδρῶν τῆς ἐνδοξοτάτης συγκλήτου τῷ δόγματι ὡς ἀπάτη ζητεῖσθαι [καταδιώκεσθαι].

Ἐδόθη τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 216 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀνουλλίνου καὶ Σαβίνου.

5. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Βασσίαν.* Τοὺς ἀπελευθέρους ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἢ κηδεμονείας τῶν παίδων τοῦ πάτρωνος ἢ τῆς πατρωνίσσης οὐδεμιᾶς ἀπαλλαγῆς τυγχάνειν ἡ ἐνδοξοτάτη σύγκλητος εἰσηγουμένου τοῦ θείου Μάρκου ἐθέσπισεν: Καὶ διὰ τοῦτο οὐδ' ἐκεῖνο ὠφελεῖν αὐτοὺς δύναται, ἵνα μὴ κηδεμόνες καὶ ἄκοντες τοῖς τοῦ πάτρωνος ἢ τῆς πατρωνίσσης παισὶ δοθῶσιν, ὅτι [δῆλα δὴ] τὴν ἐπιτροπείαν αὐτῶν [διῴκησαν].

6. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μάξιμον.* Τὰς πεντήκοντα ἡμέρας, αἵτινες ὡρισμέναι εἰσὶ πρὸς δήλωσιν τῆς ἀπολύσεως ἐκείνοις, οἵτινες ἐπίτροποι ἢ κηδεμόνες ἐδόθησαν, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας χωρεῖν [τρέχειν], ἀφ' ἧς τὸ ψήφισμα τοῦ πραίτωρος ἢ ἡ διαθήκη τοῦ γονέως γνωστὴ ἐγένετο τῷ εἰς τὸ λειτούργημα κληθησομένῳ, ἡ αὐτὴ διάταξις ἡ τοῦτο εἰσαγαγοῦσα ἐθέσπι- 1 σεν. Ἀλλ' ἐάν τις ἐν τῷ τοῦ χρόνου τούτου ὑπολογισμῷ ὑπ' ἐκείνου, οὗ ἐστιν ἡ περὶ τούτου τοῦ πράγματος διάγνωσις, ἀδικηθεὶς μὴ ἐξεκαλέσατο, ἐφησυχάζειν τοῖς κεκριμένοις πράγμασιν ὀφείλει.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Μαΐου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

7. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἀντωνῖνον.* Οὔτε ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας οὔτε ἀπὸ τῆς κηδεμονείας διὰ τοῦτό τις ἀπολύεται, ὅτι δανειστὴς εἴτε ὀφειλέτης ἐστὶν ἐκείνου, ᾧ τινι ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν ἐδόθη, ἀλλὰ κοινωνὸν ἐν τῷ λειτουργήματι ἔχειν ὀφείλει, ἵνα (ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἀπαιτήσῃ) προστατευθῇ [ἐκπροσωπηθῇ] ἐκεῖνος, ὅστις τῆς ἀλλοτρίας βοηθείας χρῄζει.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ

Ἰουλίου 224 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

8. Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Μάξιμον. Οἱ κολωνοὶ (τοὐτέστιν οἱ μισθωταὶ) κτημάτων εἰς τὸν φίσκον ἀνηκόντων τούτου ἕνεκεν ἀπόλυσιν ἀπὸ τῶν ἀστικῶν λειτουργημάτων οὐκ ἔχουσι καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἀνατεθείσης [αὐτοῖς] ἐπιτροπείας τὸ λειτούργημα πληροῦν ὀφείλουσιν.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 225 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Φούσκου καὶ Δέξτρου.

9. Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ρωμανόν. Ὁ σὸς ἀδελφὸς διὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἢ κηδεμονείας ἀπολύεσθαι οὐκ ὀφείλει, διότι τὸν ὀφθαλμὸν ἀπώλεσεν. Νοεῖς ὅθεν τὸ ἀναληφθὲν λειτούργημα καταλιμπάνειν αὐτὸν οὐ δύνασθαι.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Φεβρουαρίου 228 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μοδεστίου καὶ Πρόβου.

10. Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Κρισπῖνον. Τοὺς ἀπαιτητὰς τῶν τελῶν [εἰσπράκτορας] ἐφ' ὅσον χρόνον τοὺς τῶν τελῶν λόγους χειρίζονται, μὴ μόνον ἀπὸ τῶν βαρῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ἐπιτροπειῶν ἀπαλλαγὴν ἔχειν ἀμφιβάλλειν οὐκ ὤφειλες.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Αὐγούστου 229 ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Δίωνος.

11. Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ὕλαν. Ἐν διαθήκῃ ἐπίτροπος δοθείς, ἵνα τῆς οὐσίας ἐκείνης ἀπολυθῇς [ἀπαλλαγῇς], ἣν οἱ σοὶ ἄνηβοι ἐν ἄλλῃ ἐπαρχίᾳ ἢ ὅθεν εἶ καὶ ἔνθα διατρίβεις κέκτηνται, εἴσω τῆς πεντηκοστῆς ἡ-
1 μέρας ἀπαιτεῖν ὤφειλες. Εἰ δὲ τοῦτο ποιεῖν ἠμέλησας, ἡ μὲν ἀπόλυσις τῇ τοῦ χρόνου παραγραφῇ ἐκβληθήσεται, ἀλλὰ διὰ τὴν μακρὰν [εὐρέως] διακεχυμένην περιουσίαν εἰ δεῖ ἄλλους κηδεμόνας προστεθῆναί σοι, ὁ τῆς ἐπαρχίας ἄρχων, ἐὰν εὕρῃ σε ἀνεπαρκῆ, ἐκτιμήσει.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 231 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πομπηιανοῦ καὶ Πελίγνου.

12. Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Βαλεντῖνον. Τὰ ἐκούσια τῆς ἐπιτροπείας λειτουργήματα οὐδὲν ἀπὸ τῶν προνομίων ἀφαιροῦσιν.

Ἐδόθη τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 238 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πίου καὶ Ποντιανοῦ.

13. Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἀπολλινάριον. Οὐδὲ τῶν συγκλητικῶν οἱ ἀπελεύθεροι, οὐδ' οἱ τῶν ἄλλων, διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ τῶν πατρώνων τὰ πράγματα διοικοῦσιν, ἀπὸ τῶν ἀστικῶν λειτουργημάτων ἔχουσιν ἀτέλειαν. Διότι μόνον εἷς τοῦ συγκλητικοῦ ἀπελεύθερος, ὅστις τοῦ πάτρωνος τὰ πράγματα διοικεῖ, ἔχει ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἢ κηδεμονείας ἀπαλλαγήν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 239 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβιόλα.

14. Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἡρακλείδην. Αὐστηρῶς ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας κολάσει, ἐὰν ἀντιληφθῇ τὸν σὸν μητράδελφον διὰ τοῦτο ὀνομασθῆναι ἐπίτροπον, ἵνα τῷ φόβῳ τῆς τοιαύτης χειροτονίας ἀπὸ τῶν ἀρχόντων [στρατηγῶν] τὴν ἀδικίαν ἐξαγοράσῃ.
1 Μάλιστα δὲ καὶ ἐάν τις ἀπόλυσις [ἀπαλλαγὴ] αὐτῷ ἁρμόττῃ καὶ μὴ δι' ἄλλην αἰτίαν ὠνομάσθη, εἰ μὴ ἵνα τῇ δίκῃ καταπονηθῇ, ὅ,τι εἰς τοῦτο τὸ πρᾶγμα [τὴν δίκην] ἐδαπανήθη, ἐκεῖνος, ὅστις αὐτὸν ὠνόμασε, κατὰ τὸν τύπον τῶν διατάξεων ἀποδοῦναι αὐτῷ ἐξαναγκασθήσεται.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Σεπτεμ-

βρίου 239 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τοῦ Ἀβιόλα.

15. Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ταῦρον. Κἂν τὰ μάλιστα ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ κατασχεθεὶς διὰ τοῦτο, ὅτι ἡ ἀπόλυσις, ἣν προέτασσες, οὐκ ἐγένετο δεκτή, τὸ τῆς ἐκκλήτου ἀπῄτησας [ἤσκησας] βοήθημα καὶ ἐν τῷ μέσῳ χρόνῳ ἐκεῖνοι, ὧν ἐμνημόνευσας, ἐν ἐφήβῳ ἡλικίᾳ διάγειν ἤρξαντο, ὅμως οὐ διὰ τοῦτο ἔλαττον ἡ δίκη τῆς παρεντεθείσης ἐκκλήτου διὰ τὸν κίνδυνον τῆς διοικήσεως ἐκείνου τοῦ καιροῦ κατὰ τῶν δικαστηρίων τὸ ἔθος [τὸν τύπον] ὀφείλει ἐξετασθῆναι.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 243 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀρριανοῦ καὶ Πάπου.

16. Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος πρὸς Θεόδοτον. Ἐάν, ὡς θεματίζεις, τούτοις ἐπίτροπος ἐδόθης, μεθ' ὧν ἀμφισβήτησιν [περὶ] τῆς κληρονομίας εἶναί σοι προβάλλεις, καὶ οἱ καιροί, οἱ ἀρχαιόθεν ταῖς ἀπολύσεσιν ὡρισμένοι, καὶ νῦν βοηθῶσιν, προσελθεῖν παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας δύνασαι, ὅστις τῷ τύπῳ τῶν περὶ τοῦ πράγματος τούτου ἡγεμονικῶν θεσπισμάτων πειθαρχῆσαι κατὰ τὴν βαρύτητα αὐτοῦ κελεύσει.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 244 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Περεγρίνου καὶ τοῦ Αἰμιλιανοῦ.

17 Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι πρὸς Ἐπάγαθον. Εἰ καὶ τῆς ἐπιστολῆς τῆς ἐπὶ τοῦ θείου Μάρκου γενομένης τὰ ῥήματα ἐλλείπουσιν, ἐκεῖνος ὅμως, ὅστις μετὰ τοὺς συναφθέντας γάμους τῇ ἑαυτοῦ γύμφῃ κηδεμὼν δίδοται, ἀπολύειν ἑαυτὸν ὀφείλει, ἵνα μὴ τῇ φανερᾷ ἀποφάνσει αὐτῆς [τῆς ἐπιστολῆς] προσκρούσῃ καὶ τὴν κηλῖδα τῆς αἰδοῦς ἐπισύρῃ [καθ' ἑαυτοῦ].

Ἐδόθη τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 265 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Βαλεριανοῦ καὶ τῆς τοῦ Λουκίλλου.

18. Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σαβῖνον. Τοὺς ἐπιτρόπους τοὺς ὀνομασθέντας ἔκκλητον παρεντιθέναι ἀνάγκην οὐκ ἔχειν φανερωτά-
1 του δικαίου ἐστίν. Διὰ τοῦτο εἰ καὶ οὐκ ἐξεκαλέσω, εἴ τινά σε ἀπόλυσιν ἔχειν πέποιθας, εἴσω τοῦ χρόνου, ὃς τοῦ θείου Μάρκου τῇ διατάξει ὥρισται, ταύτῃ παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας χρήσασθαι οὐ κωλύεσαι.
2 Διότι ὅτι τὸν πατέρα τοῦ ἀνήβου τὴν ἐπικαρπίαν πάντων τῶν πραγμάτων τῇ ποτε γαμετῇ αὐτοῦ καταλιπεῖν προβάλλεις, εἰς τὸ ἀπρλυθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας οὐκ ἐστιν ἱκανόν.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Ἀπριλίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

19. Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Διονύσιον. Ἀσύνηθες πρᾶγμα ἐπιζητεῖς, ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας τοῦ υἱοῦ ἀφεθῆναί σε ἀπαιτῶν, ἐπειδὴ δύνασθαί σε τῷ ἀντιθέτῳ ἐκ τῆς ἐπιτροπείας δικαστηρίῳ τὴν μητέρα αὐτοῦ ἐνάγειν ἀξιοῖς.

Ἄνευ ἡμέρας καὶ ὑπάτων.

Ἔν ἔτει 294.

20. Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Χαριτῖνον. Κηδεμὼν τοῖς ἀφήλιξιν ὀνομασθείς, ὢν ἐπίτροπος πρότερον ἐγένου, ἄκων ἐν τῇ διοικήσει κατέχεσθαι οὐ δύνασαι. Ὅθεν, εἰ ἡ ἡμέρα ἡ ταῖς ἀπολύσεσιν ὡρισμένη οὔπω παρέδραμε, χρήσασθαι τῇ προσηκούσῃ δικαιολογίᾳ δύνασαι.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

21. Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Παράμονον. Ὅτι πράγματα

μετὰ τῶν ὁμομητρίων ἀδελφῶν σοι ἐπίκοινα εἶναι ὁμολογεῖς, [τοῦτο] πρὸς ἀπόλυσιν ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας οὐκ ἐστιν ἱκανόν, ἐπειδὴ τούτων ἡ διαίρεσις κηδεμόνος διδομένου γενέσθαι δύναται.

Ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 244 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

22. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἑρμόδωρον.* Ἐὰν ἐπίτροπος ὀνομασθεὶς ψηφίσματι τοῦ ἄρχοντος ἔχων ἀπαλλαγὴν ἀπελύθης, εἰς σε οὐκ ἀνήκειν τὸν κίνδυνον τῆς διοικήσεως φανερόν ἐστιν.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

23. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Νεόφυτον.* Τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς εὐσεβείας ὁ λόγος οὐκ ἐπιτρέπει, ἵνα ἐναντίον τῆς ἀδελφῆς ἢ τῶν παίδων τῆς ἀδελφῆς τῶν ἀγωγῶν τὰς ἀνάγκας ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐπιτροπείας ἀναλαμβάνῃς, ἐπειδὴ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνήβου, ᾧ τινι ἐπίτροπος ἐδόθης, ἡ ὠφέλεια [τὸ συμφέρον] ἄλλο φαίνεται ἀπαιτεῖν, δῆλα δὴ ἵνα ἐκεῖνον τὸν ἐπίτροπον μᾶλλον ἔχῃ, ὅστις πρὸς τὴν ὑπεράσπισιν αὐτοῦ οὐ κωλύεται τῇ διαθέσει [τῇ στοργῇ]. Κατὰ τὸν τύπον ὅθεν, ὃν συμβουλευθέντες [ἐρωτηθέντες] ἐδώκαμεν, παρὰ τῷ πραίτωρι προσέρχεσθαι χρή, ἵνα καὶ περὶ τῆς σῆς δικαίας ἐπιθυμίας καὶ περὶ τοῦ συμφέροντος αὐτοῦ τοῦ ἀνήβου πρόνοια [ὑπ' αὐτοῦ] γένηται.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τῇ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

24. *Οἱ αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος Αὔγουστοι πρὸς Φλαβιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἀπόλυσινι τοῖς ναυκλήροις ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἢ τῆς κηδεμονείας μέχρι τοσούτου αὐτοῖς ἀπονέμομεν, ἵνα ἐν τοῖς τοιούτοις λειτουργήμασι τοῖς ἐλάττοσι τοῦ ἰδίου μόνον σωματείου κατέχωνται.

Ἐδόθη ἐν Μεδιολάνῳ τῇ τρίτῃ τῶν Νωνῶν τοῦ Μαρτίου 400 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Στιλίχωνος καὶ Αὐρηλιανοῦ.

25. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος Αὔγουστος πρὸς Ἀντίοχον προεστῶτα τοῦ ἱεροῦ θαλάμου.* Τοὺς λαμπροτάτους ἄνδρας τῶν ἡμετέρων ἱερῶν ἀνακτόρων τοὺς σιγῆς ἐπιστάτας [σιλεντιαρίους] τοὺς παρὰ τὸ πλευρὸν ἡμῶν ὑπηρετοῦντας ἀπὸ τῶν ἐπιτροπειῶν καὶ τῶν κηδεμονειῶν ἀπολύεσθαι θεσπίζομεν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 499 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἰωάννου.

63 (1)

Ἐὰν πλασταῖς [δικαιολογίαις ἀπελύθη.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Ἀυσίμαχον* Ἐὰν ἀπόντων τῶν συγγενῶν ἢ ἐκείνων, οἵτινες ἑκουσίως ὑμᾶς διεκδικεῖν [ὑπερασπίζειν] ἐβούλοντο, μὴ προσηκούσαις δικαιολογίαις οἱ δοθέντες ὑμῖν ἐπίτροποι ἢ κηδεμόνες ἀπὸ τοῦ λειτουργήματος ἀπαλλαγῆναι ἔδοξαν, ἵνα μὴ ὠφελήσῃ αὐτοὺς τὸ περιγράψαι τοῦ δικαστοῦ τὸ καθῆκον, ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας ἀκροάσεται ὑμῶν καί, ἐὰν ἄδικον ἀπόφασιν αὐτοὺς ἀποσπάσαι ἀποδειχθῇ, ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ τὸν κίνδυνον τῆς διοικήσεως ἀποφανθήσεται εἰς αὐτοὺς

(1) Βασ. 38, 1, 76 ἐπ.

ἀνήκειν, ἐξ οὗ ἐδόθησαν.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 223 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαξίμου καὶ τῆς τοῦ Αἰλιανοῦ.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος καὶ ὁ Φίλιππος Καῖσαρ πρὸς Αὐλουζᾶνον.* Τοὺς ἐπιτρόπους, οὓς, ἐπεὶ διῴκησαν τὰ τῶν ἀνήβων πράγματα, παρὰ τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας ὡσεὶ ἀκεραίου τοῦ πράγματος [= ὡς οὐκ ἐπιληφθέντας τῆς διοικήσεως] ἀπολυθῆναι αὐτοὺς κατορθῶσαι διαβεβαιοῦσαι, τὸν τῆς διοικήσεως κίνδυνον ἀποφυγεῖν οὐδαμῶς δύνασθαι φανερόν ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουνίου 245 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Φιλίππου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Τιτιανοῦ.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος καὶ ὁ Καῖσαρ πρὸς Ὀτάνιον.* Ἐάν, ὡς θεματίζεις, τὸ ἀντίδικον μέρος ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἢ τῆς κηδεμονείας σοῦ τε καὶ τοῦ σοῦ ἀδελφοῦ κατὰ περιδρομὴν μᾶλλον ἢ κατὰ νόμον ἑαυτὸν ἀπέλυσε τοῦ κινδύνου τοῦ ἀνατεθέντος λειτουργήματος οὐδαμῶς ἠλευθέρωται.

Ἄνευ ἡμέρας καὶ ὑπάτου.

64 (1)

Ἐὰν ὁ ἐπίτροπος διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπολιμπάνηται.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Γούττιον.* Ὅσοι ἐπίτροποι ἢ κηδεμόνες δοθέντες διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπολειφθῆναι μέλλουσι, πρὸς καιρὸν ἑαυτοὺς ἀπολῦσαι ὀφείλουσιν ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἵνα μὴ καὶ τοῦ μέσου χρόνου τῷ κινδύνῳ συσφιγχθῶσι 1 [δεσμευθῶσιν]. Ὅπερ καὶ σὺ εἰ μὲν ἐποίησας, ἐκείνου τοῦ διαστήματος, ἐν ᾧ ἀπελείφθης, τὸν κίνδυνον φοβεῖσθαι οὐκ ὀφείλεις. Εἰ ὅμως παρέλιπες τοῦτο, νομίμως ἐξαιτήσεις ἵνα ἐν πρώτῃ τάξει ὁ διοικήσας ἐναχθῇ.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Μαρτίου 239 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβιόλα.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ρηγῖνον.* Βέβαιόν ἐστιν ἐκείνους, οἵτινες διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπολιμπάνεσθαι ἐπαύσαντο, ἀπὸ πάσης καινῆς ἐπιτροπείας ἐπὶ ἑνιαυτὸν σχολάζειν ὀφείλειν.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαρτίου 241 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Πομπηιανοῦ.

65 (2)

Περὶ τῆς ἀπολύσεως τῶν ἀποστρατευθέντων (βετεράνων).

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Σατουρνῖνον.* Ὅσοι δεδικαιολογημένῃ ἀφέσει [ἕνεκα πάθους] μετὰ εἴκοσιν ἑνιαυτοὺς τῆς στρατείας ἀπολύονται, καὶ ἀκεραίαν τὴν τιμὴν διαφυλάττουσι καὶ εἰς τὰ δημόσια προνόμια τὰ τοῖς ἀποστρατευθεῖσι παρακεχωρημένα ἀγήκουσιν.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Αὐγούστου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Κέλερα.* Ὅπερ ἤρεσε, τοὺς ἀποστρατευθέντας μόνον τῶν τοῦ συναποστρατευθέντος παίδων ἢ τῶν στρατιωτῶν καὶ μίαν μόνην ἐπιτρο-

(1) Βασ. 33, 1, 79, 80— (2) Βασ. 38, 1 81. 82.

πείαν ἢ κηδεμονείαν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ διοικεῖν ἐξαναγκάζεσθαι, εἰς τοῦτο ἀνήκει, ἵνα, ἐὰν ἄλλοις ἐδόθησαν, εἴσω τῶν εἰωθότων καιρῶν τὰς αἰτίας τῆς ἀπολύσεως παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ κατάγωσιν.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰουλίου 234 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβιόλα.

66 (1)

Τίνες ἀριθμῷ τῶν παίδων ἑαυτοὺς ἀπαλλάττουσιν.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Κλαύδιον Ἡρωδιανόν.* Ὅσοι εἰς τὴν ἐπιτροπείαν ἢ τὴν κηδεμονείαν καλοῦνται, ἐν μὲν τῇ Ῥώμῃ τῶν τριῶν παίδων σφῶν [ζώντων] τῷ ἀριθμῷ, ὧν καὶ ἡ κατάστασις οὐκ ἀμφιβάλλεται, ἐν δὲ τῇ Ἰταλίᾳ τῶν τεσσάρων, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὅμως τῶν πέντε ἔχουσιν ἀπόλυσιν.

Ἐδόθη τοῖς Νόναις τοῦ Ἀπριλίου 203 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Γέτα καὶ Πλαυτιανοῦ.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Μάρκελλον.* Οὔτε ἡ ἀπολεσθεῖσα [θανοῦσα] θυγάτηρ ἐν τῷ ἀριθμῷ ὠφελεῖ πρὸς τὸ ὑπεκκλῖναι τὰς δημοτικὰς λειτουργίας, οὔτε οἱ ἔγγονοι ἀριθμοῦνται, ὧν περίεστιν ὁ πατήρ, ἐπειδὴ ἰδίῳ αὐτοῦ ὀνόματι τὸν πατέρα ὠφελοῦσιν.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἰουλίου 213 ἐπὶ τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Βαλβίνου.

67 (2) (68)

Τίνες τῇ ἡλικίᾳ.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Φίλιππος Αὔγουστος καὶ ὁ Φίλιππος Καῖσαρ πρὸς Σεβῆρον.* Ὁ σὸς πατήρ, εἰ μείζων ἐστὶ τῶν ἑβδομήκοντα ἐνιαυτῶν, εἰς τὴν ἐπιτροπείαν ἢ τὴν κηδεμονείαν κληθεὶς ἑαυτὸν ἀπαλλάττειν κατὰ τὸ εἰωθὸς δύναται.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 246 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πραιζέντου καὶ Ἀλβίνου.

68 (3) (67)

Τίνες ἀσθενείᾳ [νόσῳ].

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Σαβῖνον.* Ὁ τοῦ φωτὸς ἐστερημένος ἢ ὁ κωφὸς ἢ ὁ ἄλαλος ἢ ὁ μαινόμενος ἢ ὁ διηνεκῶς ἀσθενείᾳ κατεχόμενος τῆς ἐπιτροπείας ἢ κηδεμονείας ἀπόλυσιν ἔχουσιν.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 204 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Χίλωνος καὶ Λίβωνος.

69 (4)

Τίνες τῷ ἀριθμῷ τῶν ἐπιτροπειῶν.

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος Αὔγουστοι πρὸς Πομπηιανόν.* Ἐὰν τρεῖς ἐπιτροπὰς ἢ κηδεμονείας ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ οὐχ ὑστεροβούλως (5) ἀναληφθείσας διοικῇς, τῷ

(1) Βασ. 38, 1, 83, 84. — (2) Βασ. 38, 1, 85. — (3) Βασ. 38, 1, 86. = (4) Βασ. 38, 1, 87. — (5) Οὕτω κατὰ τὴν Γερμ. μετάφρασιν τὸ nonde functorie susceptos—ohne Nebenabsicht uber-nommen. Βασ. 38. 1 87. — Ἀλλὰ καὶ ἄλλως: ἀναληφθείσας οὐκ ἀμελῶς διοικῇς.

βάρει τῆς τετάρτης ἐπιτροπείας ἢ κηδεμονείας τῶν ἀνήβων ἢ τῶν ἀφηλίκων οὐ βαρυνθήσῃ. Περαιωθέντος ὅμως τοῦ λειτουργήματος τῇ ἐφηβότητι τῶν ἀνήβων ἢ τῇ ἡλικίᾳ τῶν ἀφηλίκων ἄλλαι ὑποκατασταθῆναι δύνανται, εἰ καὶ οὕπω ὁ λόγος τῆς διοικηθείσης ἐπιτροπείας εἴτε κηδεμονείας ἀπεδόθη. Ἀλλ' ἀτελεῖς διάφοροι αἰτίαι ἀπαλλαγῆς εἰ καὶ μεμιγμέναι εἰς ἀπόλυσιν οὐ λυσιτελοῦσιν. Εἰδέναι ὅθεν ὀφείλεις ἐκεῖνον, ὅστις δύο παῖδας ἔχει καὶ δύο ἐπιτροπείας διοικεῖ, ἀπολύσεως οὐκ ἀξιοῦσθαι.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 205 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς δευτέρας τοῦ Γέτα.

70 (1)

Περὶ κηδεμόνος μαινομένου ἢ ἀσώτου.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Μαρινιανήν.* Κηδεμόνες [εἰ καὶ] πληρωθείσης τῆς νομίμου ἡλικίας τοῖς ἀσώτοις ἢ τοῖς μαινομένοις εἰώθασιν ἀπονέμεσθαι.

Ἐγένετο τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Αὐγούστου 214 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μεσσαλᾶ καὶ Σαβίνου.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἀνίκιον.* Τῆς ἐπιστολῆς τοῦ θείου Σεβήρου τὸ εὐεργέτημα, ᾧ κτήματα ἀγροτικὰ δίχα ψηφίσματος τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀνήβων ἢ τῶν ἀφηλίκων πιπράσκεσθαι ἢ ὑποτίθεσθαι ἀπηγορευμένον ἐστίν, οὐκ ἀδίκως καὶ εἰς τὸν ἐξ ἀρρενογονίας συγγενῆ [τὸν ὄντα κηδεμόνα] τοῦ μαινομένου ἐκτείνεται. Ἐὰν οὖν χωρὶς ἀποφάσεως τοῦ ἄρχοντος ἀγρὸς τοῦ παράφρονος καὶ ὑπὸ τοῦ ἐξ ἀρρενογονίας συγγενοῦς αὐτοῦ σοι ἐνεχύρῳ ἐδεσμεύθη, ὁ τοῦ ἐνεχύρου δεσμὸς ἐν αὐτῷ οὐ συνιστᾶται, ὠφέλιμον ὅμως κατ' αὐτοῦ προσωπικὴν ἀγωγήν, ἐὰν διὰ [πρὸς] τὴν ὠφέλειαν αὐτοῦ τὰ χρήματα δάνεια ἐλήφθησαν, δυνήσῃ ἔχειν.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰανουαρίου 238 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πίου καὶ Ποντιανοῦ.

3. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Αὐρηλιανόν.* Εἰ ὁ σὸς πατὴρ σωφρονῶν οὐκ ἔστιν, αἴτησον αὐτῷ κηδεμόνας, δι' ὧν, εἴ τι ἐπράχθη, ὅπερ ἀνακαλεῖσθαι χρή, δυνήσεται τῆς αἰτίας διαγνωσθείσης εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν ἀποκαθίστασθαι.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 239 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβιόλα.

4. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀσκληπιόδοτον.* Ὁπότε τὴν αὐτεξουσίαν μαινομένην [γαμετὴν] τοῦ ἀνδρὸς ἀποπέμποντος, ὅστις μόνος ἀποπέμπειν ἠδύνατο, τινὰ τὴν μητέρα τῆς μαινομένης τῷ ποτε ἀνδρὶ αὐτῆς συμβόλαια ποιῆσαι ἀναφέρεις, νοεῖς οὐδὲν αὐτὴν ἐναντίον τῆς μαινομένης διατιθέναι δυνηθῆναι, ἐπειδὴ αὐτῆς ἡ ὑπεράσπισις εἰς ταύτην νομίμως οὐ προσῆκεν.

Ἐδόθη ἐν Βυζαντίῳ ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἀπριλίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

5. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος Αὔγουστος πρὸς τὸν Λαόν.* Ἵνα μὴ τὸ μὲν κέρδος τῆς πρότερον οὐκ ἐποφειλομένης κληρονομίας τῷ χειραφέτῳ ἢ τοῖς χειραφέτοις ἀφορίσαι, οὐδὲν ὅμως

(1) Βασ. 38, 10, 18 ἐπ.

περὶ τῶν βαρῶν τῆς ἐπιτροπείας προνοῆσαι δοκῶμεν, κηδεμόνας οὐδὲν ἧττον αὐτοὺς κατὰ τῆς δωδεκαδέλτου τὸν νόμον τοῖς μαινομένοις ἀδελφοῖς καὶ ἀδελφαῖς ὥσπερ νομίμους ὑπάρχειν τοῦδε τοῦ νόμου τῇ κυρώσει ψηφιζόμεθα.

6. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐπειδὴ ἄλλοις μὲν ἀνθρώποις συνεχὴς τῆς μανίας ἡ ἀτυχία ἐπισυμβαίνει, ἄλλους ὅμως ἡ νόσος οὐ δίχα ὑφέσεως [διαλείψεως] προσβάλλει, ἀλλ᾽ ἔν τισι καιροῖς διάλειψίς τις αὐτοῖς ἔρχεται, καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ πολλή ἐστι διαφορά, ὥς τισι μὲν βραχεῖαι αἱ ὑφέσεις [ἀνακωχαί], ἄλλοις δὲ μείζονες ἀπὸ τοῦ τοιούτου πάθους εἰσγίγνονται, ἡ ἀρχαιότης ἐφιλονείκει, πότερον ἐν τοῖς μέσοις τῆς μανίας διαλείμμασι παραμένει αὐτοῖς ἡ τοῦ κηδεμόνος παρέμβασις, ἢ σὺν τῇ ἐφησυχαζούσῃ μανίᾳ περαιουμένη αὖθις τῆς νόσου ἐπερχομένης ἀποκαθίσταται. 1 Ἡμεῖς ὅθεν τούτου τὴν ἀμφιβολίαν ἀποτέμνοντες θεσπίζομεν, ἐπειδὴ ἄδηλόν ἐστιν ἐπὶ τῶν τοιούτων μαινομένων ἀνθρώπων, πότε ἀνεφρόνησαν [ἀνένηψαν], εἴτε ἐκ μακροῦ εἴτε ἐκ προσεχοῦς [ἐγγὺς] διαστήματος, καὶ ἀδύνατόν ἐστι καὶ ἐν τῷ ὁρίῳ τῆς μανίας καὶ τῆς ὑγείας αὐτὸν πολλάκις ὑπάρχειν καὶ ἐπὶ χρόνον μακρὸν ὑπὸ ταύτην εἶναι τὴν ποικιλίαν [ἀβεβαίαν κατάστασιν], ἵνα παρά τισι φαίνηται καὶ σχεδὸν ἡ μανία ἐκλιποῦσα,[θεσπίζομεν] τοῦ κηδεμόνος τὴν χειροτονίαν μὴ ὀφείλειν περαιοῦσθαι, ἀλλὰ μένειν δὴ αὐτόν, ἐφ᾽ ὅσον ζῇ ὁ τοιοῦτος μαινόμενος, ἐπειδὴ οὐκ ἔστι σχεδὸν χρόνος, ἐν ᾧ ἡ τοιαύτη νόσος ἀπελπίζεται [=ἐπειδὴ βαθμιαία πλήρης θεραπεία τῆς τοιαύτης νόσου μόλις δύναται νὰ προσδοκᾶται]· ἀλλὰ κατὰ τὰ διαλείμματα, ἅπερ τελειότατά εἰσι, μηδὲν τὸν κηδεμόνα πράττειν, ἀλλ᾽ αὐτὸν δύνασθαι τὸν μαινόμενον, ἐφ᾽ ὅσον σώφρονεῖ, καὶ κληρονομίαν ὑπεισέρχεσθαι καὶ πάντα τὰ ἄλλα ποιεῖν, ἅτινα τοῖς ὑγιέσιν ἀνθρώποις ἁρμόττουσιν· ἐὰν ὅμως ἡ μανία τοῖς ἑαυτῆς κέντροις αὖθις αὐτὸν ἀναφλέξῃ, τὸν κηδεμόνα εἰς τὰ συναλλάγματα καλεῖσθαι, οὕτως ἵνα τὸ μὲν ὄνομα τοῦ κηδεμόνος ἐν παντὶ χρόνῳ ἔχῃ, τὸ δὲ ἀποτέλεσμα [ἐνέργειαν], ὁσάκις ἡ νόσος ἐπανακάμπτει, ἵνα μὴ συχνὴ ἢ ὥσπερ παιγνιώδης γίνηται τοῦ κηδεμόνος ἡ χειροτονία καὶ συχνάκις τοῦτο μὲν γεννᾶται [οὗτος], τοῦτο δὲ παύεσθαι δοκῇ.

Ἐδόθη ταῖς Καλένδαις τοῦ Σεπτεμβρίου 530 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου.

7. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁπότε ὁ μαινόμενος, ὃν ἡ νόσος κατέχει συνεχής, ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ γονέως αὐτοῦ διατελεῖ, ἀναμφιβόλως κηδεμόνα ἔχειν οὐ δύναται, ἐπειδὴ ἀρκεῖ αὐτῷ ἡ πατρικὴ εὐλάβεια [μέριμνα] πρὸς διοίκησιν τῶν πραγμάτων, ἅτινα ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ χρηματίου ἢ ἄλλως πρὸς αὐτὸν περιῆλθον καὶ ἢ πρὸ τῆς μανίας προσεκτήθησαν ἢ ἐν τῇ μανίᾳ παραγίγνονται ἢ ἐν τούτοις, ὧν ἡ κυ- 1 ριότης αὐτῷ μόνον ἁρμόττει. Διότι τίς ἐξωτικὴ διάθεσις [στοργὴ] εὑρηται τοιαύτη ἵνα νικήσῃ τὴν πατρικήν; Ἢ τίσιν ἄλλοις ἐμπιστεύεσθαι δέον τὰ διοικητέα τῶν παίδων πράγματα, τῶν γο- 1α νέων παραλειπομένων; Εἰ καὶ ὁ Τερτυλλιανός,ὁ τοῦ ἀρχαίου δικαίου ἑρμηνευτής, ἐν ἰδιαιτέρῳ βιβλίῳ, ὅπερ περὶ τοῦ στρατιωτικοῦ χρηματίου συνέγραψε, τοιαύτης πραγματείας προκειμένης [ἐν τῇ διαπραγματεύσει τούτου τοῦ ζητήματος] φαίνεται σκοτεινῶς

ταύτης ἅπτεσθαι τῆς γνώμης, ἡμεῖς ὅμως τοῦτο φανερώτατα εἰσηγάγομεν. 1δ Ἐὰν ὅμως τοὺς γονεῖς ἀπὸ τοῦδε τοῦ φωτὸς ἀποχωρῆσαι συνέβῃ, ἡ ἡμετέρα διάταξις, ἣν ἐδημοσιεύσαμεν περὶ ἐκείνων, ἅπερ ἐν διαθήκῃ τῷ μαινομένῳ εἰσὶ καταλειπτέα ἢ περὶ τῆς ὑποκαταστάσεως αὐτῶν, ἐν τῇ ἰσχύι αὐτῆς 2 παραμενέτω. Εἰ δὲ ὁ διηνεκῶς μαινόμενος αὐτεξούσιός ἐστιν, τότε ἐν μὲν τῇ πατρικῇ κληρονομίᾳ, ἥτις ὡσεὶ ὀφειλομένη πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ κατιόντας κυλινδεῖται, οὐδεμία τῶν παλαιῶν ἐστι δικαίου ἀμφιβολία, ἐπειδὴ παραχρῆμα δῆλόν ἐστι καὶ οἰκεῖος κληρονόμος τοῖς 3 ἑαυτοῦ ὑπάρχει γονεῦσιν. Εἰ δὲ ἐξ ἄλλης οἱασδήποτε αἰτίας ἡ κληρονομία εἰς αὐτὸν ἢ ἡ διαδοχὴ ἔρχεται, τότε μεγάλη καὶ ἀδιάλυτος ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ δικαίῳ ἀμφιβολία ἀνεφύη, [δῆλα δὴ ἂν] εἴτε ὑπεισέρχεσθαι τὴν κληρονομίαν ἢ τὴν διακατοχὴν αἰτεῖν ὁ μαινόμενος δύνηται, εἴτε οὔ, καὶ ἂν ὁ κηδεμὼν αὐτοῦ πρὸς τὸ αἰτῆσαι τὴν διακατοχὴν προσδεκτὸς εἶναι ὀφείλῃ. Καὶ οἱ τοῦ δικαίου συγγραφεῖς [νομοδιδάσκαλοι] ἐξ ἑκατέρου μέρους μεγά- 3α λην ἔσχον ἔριδα. Ἡμεῖς ὅθεν ἑκάτερον στρατόπεδον τῶν συγγραφέων δήλῃ συνθήκῃ κολάζοντες θεσπίζομεν τὸν μὲν μαινόμενον οὐδενὶ τρόπῳ δύνασθαι εἰς τὴν κληρονομίαν ὑπεισέρχεσθαι ἢ τὴν διακατοχὴν ἐπιγινώσκειν: τῷ δὲ κηδεμόνι αὐτοῦ ἐξουσίαν δίδομεν, ἢ μᾶλλον τὴν ἀνάγκην ἐπιβάλλομεν, ἵνα,ἐὰν ὠφέλιμον εἶναι τὴν διαδοχὴν ὑπολάβῃ, ταύτην τὴν διακατοχὴν ἐπιγιγνώσκῃ, ἥτις πρότερον ἀπὸ ἀποφάσεως ἐδίδοτο, καὶ καθ᾽ ὁμοίωσιν τῆς διακατοχῆς ἔχῃ, ἐπειδὴ ἡ τῆς διακατοχῆς αἴτησις τῷ τοῦ Κωνσταντίνου νόμῳ(1)ἀνῃρέθη καὶ ἡ ὑπὸ τούτου εἰσαχθεῖσα παραφυλακὴ [διατύπωσις] ἀντὶ τῆς ἀρχαίας ἀρκεῖ αἰτήσεως. 4 Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἡ ἀρχαιότης ἐπὶ τοῦ κηδεμόνος τοῦ μαινομένου πολλοὺς ἐλιγμοὺς ἴδρυσε, τίνι τρόπῳ ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀσφάλεια ἢ ἱκανοδοσία δίδοται, ἢ ὑπὲρ τίνων πραγμάτων ἢ τίνων προσώπων, καὶ ἂν πᾶς κηδεμὼν τὴν τοιαύτην παρεῖχεν ἐγγύησιν [ἀσφάλειαν], ἀναγκαῖον ἔδοξεν ἡμῖν, ἵνα περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους προνοοῦντες πᾶσαν μὲν ἀσάφειαν καὶ ἀδιάλυτον περιδρομὴν [δυσχέρειαν] ἄρωμεν, συντόμῳ δὲ καὶ καθαρᾷ θεραπείᾳ [μέσῳ] τὸ πᾶν περιλάβωμεν. Καὶ πρότερον μὲν περὶ τῆς χειροτονίας τοῦ κηδεμόνος, ὅστις τοῖς μαινομένοις ἑκατέρου φύλου δίδοται, θεσπίζοντες τότε καὶ ἐπὶ τῶν 5 ἄλλων δῆλον ὁρισμὸν τίθεμεν. Καὶ εἰ μὲν ὁ γονεὺς κηδεμόνα τῷ μαινομένῳ ἢ τῇ μαινομένῃ ἐν τῇ τελευταίᾳ βουλήσει, κληρονόμων ἐγκαθισταμένων ἢ ἀποκληρουμένων, ἔδωκεν (ἔνθα καὶ τὴν ἐγγύησιν ἀργεῖν ἀναγκαῖόν ἐστι τῆς πατρικῆς μαρτυρίας ἀντὶ τῆς ἱκανοδοσίας ἀρκούσης), αὐτὸς ὁ δοθεὶς εἰς τὴν κηδεμονείαν ἐλεύσεται, οὕτω ὅμως, ἵνα ἐν ταύτῃ μὲν τῇ εὐκλεεστάτῃ πόλει παρὰ τῷ τῆς πόλεως ἐπάρχῳ προσάγηται, ἐν δὲ τῇ ἐπαρχίᾳ παρὰ τῷ ἄρχοντι αὐτῆς, παρόντος αὐτῷ τοῦ τε εὐσεβεστάτου τῶν τόπων ἐπισκόπου καὶ τριῶν προκρίτων, καὶ ὑπομνημάτων παρεμβαινόντων, θιγγανομένων δὲ τῶν ἁγίων γραφῶν ἐξαγγέλλῃ τὰ πάντα αὐτὸν ὀρθῶς καὶ σὺν τῇ ὠφελείᾳ τοῦ μαινομένου πράττειν οὐδὲ παραλιμπάνειν ὅσα ὠφέλιμα τῷ μαινομένῳ εἶναι ἂν νομίσῃ, οὐδὲ προσδέχεσθαι ὅσα ἂν 5α ἀνωφελῆ ὑπολάβῃ. Καὶ ἀπογραφῆς σὺν πάσῃ λεπτολογίᾳ δημοσίᾳ συγγραφομένης ἀναλαμβανέτω τὰ πράγματα καὶ ταῦτα κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ διατιθέτω ἐπὶ ὑποθήκῃ τῶν εἰς αὐτὸν ἀνηκόντων πραγμάτων καθ᾽ ὁμοίωσιν τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῶν τοῦ

(1) Κωδ. 5, 4, 9.

6 ἀφήλικος κηδεμόνων. Εἰ δ' ὅμως διαθήκην μὲν ὁ γονεὺς οὐκ ἐποίησεν, ὁ δὲ νόμος κηδεμόνα ἤτοι τὸν ἐξ ἀρρενογονίας ἐκάλεσεν, ἢ αὐτοῦ μὲν ἀπολειπομένου ἢ οὐκ ἐπιτηδείου τυχὸν ὑπάρχοντος ἀπὸ δικαστικῆς ἐπιλογῆς κηδεμόνα αὐτῷ δοῦναι ἀναγκαῖον ἦν, τότε κατὰ τὴν προειρημένην διάκρισιν ἐν ταύτῃ μὲν τῇ εὐκλεεστάτῃ πόλει παρὰ τῷ ἐνδοξοτάτῳ τῇ πόλεως ἐπάρχῳ ἡ χειροτονία προβαινέτω· ἀλλ' ἐὰν μὲν εὐγενές ἐστι τοῦ μαινομένου τὸ πρόσωπον, καὶ τῆς εὐκλεεστάτης συγκλήτου συγκαλουμένης, ἵνα μετὰ ἐξέτασιν κηδεμὼν ἀρίστης καὶ ἀκεραίας γνώμης ὀνομασθῇ. Ἐὰν ὅμως μὴ τοιοῦτον τὸ πρόσωπον ᾖ, καὶ μόνον τοῦ ἐνδοξοτάτου τῆς πόλεως ἐπάρχου προεδρεύοντος τοῦτο προβαινέτω. 6α Καὶ εἰ μὲν ὁ κηδεμὼν περιουσίαν ἱκανὴν κατέχει καὶ ἐπαρκῆ πρὸς τὴν πίστιν τῆς διοικήσεως, καὶ χωρίς τινος ἱκανοδοσίας τὴν ὀνομασίαν αὐτοῦ προβαίνειν· ἐὰν ὅμως μὴ τοιαύτη ἡ ἀπογραφὴ αὐτοῦ [οὐσία αὐτοῦ] εὕρηται, τότε καὶ ἐγγύησις εἰς ὅσον ἐστὶ δυνα- 6β τὸν ἀπ' αὐτοῦ ἀπαιτείσθω. Τῆς μὲν χειροτονίας παντὶ τρόπῳ τῶν ἁγίων γραφῶν προκειμένων ἐν πάσῃ περιπτώσει τελεστέας, αὐτοῦ δὲ τοῦ κηδεμόνος, οἱασδήποτε ἢ οὐσίας ἢ ἀξιώματός ἐστι, τὸν προειρημένον ὅρκον περὶ τοῦ ὠφελίμως τὰ πράγματα διοικήσειν παρέχοντος καὶ ἀπογραφὴν δημοσίᾳ συγγράφοντος, ἵνα δύνωνται πανταχόθεν τὰ πράγματα τοῦ μαινομένου ὠφε- 6γ λίμως διοικεῖσθαι. Καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δὲ πάντων τούτων παραφυλακτέων, ἵνα παρὰ τῷ ἄρχοντι οἱασδήποτε ἐπαρχίας καὶ τῷ εὐσεβεστάτῳ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως πρὸς δὲ καὶ τρισὶ προκρίτοις ἡ μνησθεῖσα χειροτονία προβαίνῃ, τῆς αὐτῆς παραφυλακῆς καὶ περὶ τοῦ ὅρκου καὶ περὶ τῆς ἀπογραφῆς καὶ τῆς ἱκανοδοσίας καὶ τῆς ὑποθήκης τῶν πραγμάτων τοῦ κηδεμόνος πᾶσι τρόποις ἐφαρμοστέας. 7 Τοιαύτης οὖν διατάξεως ἐπὶ τοῦ κηδεμόνος μαινομένου ὁρισθείσης, ἐάν τι ὕστερον εἰς τὸν μαινόμενον περιῆλθεν εἴτε ἐκ κληρονομίας εἴτε ἐκ διαδοχῆς εἴτε ἐκ κληροδοσίας ἢ καταπιστεύσεως ἢ ἄλλῳ οἱῳδήποτε τρόπῳ, τοῦτο τῷ μαινομένῳ προσχωρείτω καὶ τοῦτο σὺν τῇ ἄλλῃ αὐτοῦ περιουσίᾳ ταῖς χερσὶ τοῦ κηδεμόνος παραδιδό- σθω, ἀπογραφῆς καὶ περὶ τούτων τῶν πραγμάτων δῆλα δὴ ποιητέας· καὶ ὑπὸ τὴν μέριμναν αὐτοῦ τελείτω, μέχρις οὗ, ἐὰν μὲν ἀνανήψῃ ὁ μαινόμενος καὶ τὴν κτῆσιν προσδέξηται, αὐτῷ 8 ἀποκατασταθῇ. Ἐὰν ὅμως ἐν τῇ μανίᾳ τελευτήσῃ ἢ εἰς τὴν ὑγείαν αὐτοῦ ἐπανιὼν ταύτην παραιτήσηται [= ἀποποιηθῇ τὴν κτῆσιν], εἰ μὲν κληρονομία ἐστίν, εἰς τούτους καταγέσθω, βουλομένους ὅμως, τουτέστιν ἢ τὸν ὑποκατάστατον ἢ τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμους ἢ καὶ τὸ ἡμέτερον ταμεῖον· τούτου δῆλα δὴ παραφυλακτέου, ἵνα ἐκεῖνοι προσέρχωνται εἰς τὴν διαδοχήν, οἵτινες ἐν τῷ τοῦ θανάτου καιρῷ τοῦ μαινομένου ἐγγύτεροι ὑπάρχουσιν ἐκείνῳ, εἰς οὗ τὴν περιουσίαν ἐκαλοῦντο, εἰ μὴ ἐν τῷ μέσῳ ἦν ὁ μαινόμενος, πάσης ἱκανοδοσίας ἢ ἀσφαλείας, ἣν ἀλύτῳ περιδρομῇ οἱ τοῦ ἀρχαίου δικαίου συγγραφεῖς εἰσήγαγον, 9 ριζηδὸν ἀποκοπτομένης. Τῶν δὲ κληροδοσιῶν ἀναμφιβόλως ἢ τῶν καταπιστεύσεων καὶ τῶν λοιπῶν κτήσεων τῷ μαινομένῳ ὀφειλουσῶν προσπορίζεσθαι καὶ τῇ οὐσίᾳ αὐτοῦ προστίθεσθαι : εἰ δ' ὅμως αὐτὸς ἀνανήψῃ καὶ μὴ βουληθῇ ταῦτα προσδέξασθαι καὶ φανερῶς ταύτας ἀποποιήσηται ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ τοῦτο ποιήσῃ, ἀπὸ τῆς οὐσίας αὐτοῦ παραχρῆμα ὀφειλόντων

ἀποχωρίζεσθαι, ὡσεὶ μηδὲ ἀπ' ἀρχῆς εἰς αὐτὸν ἐκυλινδήθησαν [περιῆλθον], καὶ τὴν νόμιμον ὁδὸν βαινόντων, τὴν οὐσίαν τοῦ μαινομένου οὐδ' ἐπιβαρυνόντων οὐδὲ 10 βοηθούντων. Ἀλλ' ἐὰν ὁ κηδεμὼν τοῦ μαινομένου, ὁ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ὀνομασθείς, τελευτήσῃ, ὑπὸ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὴν αὐτὴν παραφυλακὴν ἄλλος χειροτονηθήσεται: ὥσπερ καί, εἰ ὕποπτος εὑρεθῇ, ἄλλος ὑποκαθίσταται: ὅπερ καὶ τοῖς ἀρχαίοις 11 νόμοις ἤρεσεν. Ταῦτα ὅμως πάντα, ἅπερ περὶ τῶν χειροτονιῶν τῶν κηδεμόνων ἐπειδὴ διὰ κοινοῦ ὁρισμοῦ εἰσήχθησαν, ταῖς μελλούσαις περιστάσεσιν ἐπιτεθήσονται [ἐφαρμοσθήσονται] καὶ οὔτε οἱ πρότερον γενόμενοι κηδεμόνες ἀποκινηθήσονται οὐδέ τι καινὸν αὐτοῖς προσχωρήσει, ἀλλὰ τῇ παλαιᾷ τάξει κατασταθέντες [ὀνομασθέντες] ἐν τοῖς παλαιοῖς ὡς πρὸς τὴν χειροτονίαν παραμενέτωσαν ὁρίοις: τῆς ἀσφαλείας δηλονότι ἢ τῆς ἱκανοδοσίας, ἥτις ἀρχαιόθεν ἦν εἰσηγμένη, περὶ τῶν ὕστερον ἐρχομένων εἰς τοὺς μαινομένους διαδοχῶν [κληρονομιῶν] οὐδαμῶς παρασχετέας.

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ταῖς Καλένδαις τοῦ Σεπτεμβρίου 530 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Λαμπαδίου καὶ Ὁρέστου.*

71(1)

Περὶ ἀκινήτων [κτημάτων] ἢ ἄλλων πραγμάτων τῶν ἀνηλίκων χωρὶς ἀποφάσεως μὴ ἐκποιητέων ἢ ἐνεχυραστέων.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Μουκιανόν.* Ἡ μὲν πρᾶσις τοῦ ἀκινήτου, ὅπερ δικαίῳ ἐνεχύρου ἢ ἐν τῇ τοῦ δεδικασμένου αἰτίᾳ ἐλήφθη καὶ ἐπράθη, οὐχ ὑπάγεται εἰς τὸ δόγμα τῆς συγκλήτου, ὅπερ ἐγένετο περὶ τῶν ἐκποιητέων κτημάτων τῶν ἀνήβων ἢ [τῶν ἀφηλίκων τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ πραίτωρος ἢ τοῦ ἄρχοντος 1 τῆς ἐπαρχίας. Ἀλλ' ἐὰν καὶ νῦν ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ ὑπάρχῃς, ἢ βοηθεῖν εἴθισται, προσέλευσιν ὑποδεχόμενος ὁ ἁρμόδιος δικαστής, ἐάν σε εἰς ἀκέραιον ἀποκαθιστάναι ὀφείλῃ, παρόντος τοῦ ἐναντίου μέρους διαγινωσκομένης τῆς αἰτίας σκοπήσει [διαγνώσεται].

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 212 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν δύο Ἀσπρων.*

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Κλέαρχον καὶ Ἀφροδίσιον.* Οὐκ ἐστιν ὑμῖν ἀναγκαία ἡ εἰς ἀκέραιον ἀποκατάστασις, ἐὰν οἱ ὑμέτεροι ἐπίτροποι ἢ κηδεμόνες κτῆμα, εἰ καὶ ἐνεχύρῳ ὑποκείμενον, ἐπώλησαν. 1 Εἰ δὲ οἱ δανεισταὶ τοῦτο ἐποίησαν, οὕτω μόνον κατὰ τὸν τύπον τοῦ διατάγματος τὸ εὐεργέτημά σοι παρασχεθήσεται, ἐὰν ἀπατηλῇ πράσει κοινωνοῦντος τῇ προαιρέσει [τῷ δόλῳ] τοῦ ἀγοραστοῦ, ζημία σοι προσγενέσθαι ἀποδειχθῇ.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Φεβρουαρίου 239 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀβιόλα.*

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Βαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς Αὔγουστοι πρὸς Θεοδοσιανὸν καὶ ἄλλους.* Ὁπότε χειραφετηθεῖσιν ὑμῖν ἀκίνητον προσεκτήθη, ἐκποιεῖσθαι ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ καὶ κηδεμόνος χωρὶς αὐθεντίας τοῦ ἄρχοντος οὐκ ἠδυνήθη, μάλιστα ἐάν, ὡσεὶ ἴδιον ἦν αὐτοῦ, οὐχ ὥσπερ τῶν παίδων ὂν πέπρακε, καὶ ἄθικτος ὑμῖν ἡ ἐπιδίωξις [ἀπαίτησις] αὐτοῦ παραμένει.

(1) Βασ. 38, 9, 42, ἐπ.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Ἰανουαρίου 258 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Τούσκου καὶ Βάσσου.

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουσται πρὸς Μιθριδάτην.* Οὐ μόνον διὰ πράσεως τὰ ἀγροτικὰ ἀκίνητα ἢ τὰ ἀστικὰ οἱ ἄνηβοι ἢ οἱ ἀφήλικες ἐκποιεῖν κωλύονται, ἀλλ' οὐδὲ διαλύσεως [συμβιβασμοῦ] τῷ λόγῳ οὐδὲ ἀνταλλαγῇ καὶ πολλῷ μᾶλλον δωρεᾷ οὐδ' ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ταῦτα μεταφέρειν ἐκ τῆς ἰδίας 1 δεσποτείας δύνανται. Καὶ σὺ ὅθεν, εἰ τοῖς σοῖς ἀδελφοῖς κατὰ διάλυσιν τὸν ἀγρὸν ἔδωκας, διεκδικεῖν αὐτὸν δύνασαι. Ἀλλ' ἐάν τι ἀμοιβαδὸν ἀπὸ τούτων ἐκ τοῦ συμφώνου τούτου ἔλαβες, τοῦτο ἀμοιβαίως ἀποκαθιστάναι ὀφείλεις.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 260 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Σαικουλαρίου καὶ τῆς τοῦ Δονάτου.

5. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Σερένον.* Εἰ καὶ ὁ ἄρχων ἐψηφίσατο [ἀπεφήνατο] πραθῆναι ἢ ὑποτεθῆναι τὸ τοῦ ἀνήβου προάστειον ἢ ἀγροτικὸν ἀκίνητον, ὅμως τὴν ἀγωγὴν τῷ ἀνήβῳ, ἐὰν πλασταῖς δικαιολογίαις περιγράψαι τὴν συνείδησιν [τὴν δικαιοδοσίαν] αὐτοῦ ἀποδειχθῇ, ἡ σύγκλητος διεφύλαξεν: ἣν [ἀγωγὴν] ἐκγυμνάζειν καὶ σὺ οὐ κωλύεσαι.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 260 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Σαικουλαρίου καὶ τῆς τοῦ Δονάτου.

6. *Οἱ αὐτοκράτορες Κᾶρος, Καρῖνος καὶ Νουμεριανὸς Αὔγουστοι πρὸς Βάρον.* Ἡ πρᾶσις τοῦ τῶν ἀνηλίκων κτήματος, δι' ἐπιτρόπου [προκουράτωρος] λιβέλλου πρὸς τὸν πραίτωρα ἢ τὸν ἄρχοντα προσενεχθέντος [ἐπιδοθέντος], γενέσθαι οὐκ ἠδύνατο, ἐπειδὴ τοῦτο τὸ πρᾶγμα τελεῖσθαι ὀρθῶς ἄλλως οὐ δύναται, εἰμὴ ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἀποδεικνυομένων τῶν αἰτιῶν, αἵτινες τῇ πράσει τὴν ἀνάγκην ἐπιφέρουσι [τὴν πρᾶσιν ἀναγκαίαν καθιστῶσιν], ἀπόφασις κατὰ τὰ εἰθισμένα [νενομισμένα] παρεντεθῇ [ἐκδοθῇ].

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Μαρτίου 283 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Κάρου καὶ Καρίνου Αὐγούστων.

7. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Ἰσίδωρον.* Εἰ πρὸς διαλύσαι [ἀνατρέψαι] τὴν δωρεάν, ἣν πρός σε χειράφετον ὁ πατὴρ ἐποίησεν, ἐλάττων τοῖς ἑνιαυτοῖς [ἀνήλικος ὤν] ἔγγραφον ἐξέδωκας, ἐπειδὴ ἡ τοιαύτη γραφὴ παρὰ τὴν τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος αὐθεντίαν ἐδόθη, οὐ βλάψει τὸ σὸν δίκαιον.

Ἐδόθη ἐν Ἐμισσῷ τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 283 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Κάρου καὶ Καρίνου Αὐγούστων.

8. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Θεοδότην.* Τὰ ἀγροτικὰ ἀκίνητα, ἅπερ παρὰ τὸ συγκλητικὸν δόγμα δωρηθῆναί σοι πρὸ τοῦ γάμου μνήστρων ἕνεκα τῶν σῶν δεήσεων ἡ ὁμολογία δείκνυσιν, ἐπειδὴ ἡ κυριότης διὰ τὴν τοῦ δικαίου ἀπαγόρευσιν εἰς σὲ μεταβῆναι οὐκ ἠδυνήθη, ἐν τῇ δεσποτείᾳ τοῦ ἀνδρὸς παραμεῖναι δῆλόν ἐστιν.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Νοεμβρίου 285 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Διοκλητιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀριστοβούλου.

9 *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Μουκιανόν.* Εἰ καὶ ἐκεῖνος, ὃν κτῆμα ἀγροτικὸν τοῦ ἀνηλίκου πεπρακέναι διαβεβαιοῦσαι, τὸ τοῦ κηδεμόνος λειτούργημα ἐκπληρῶν τοῦτο ἐποίησεν, ἡ πρᾶσις ὅμως, ἐναντίον τῆς τοῦ θείου Σεβήρου ἐπιστολῆς γενομένη, τῇ τοῦ ἄρχοντος ἀποφάσει οὐκ ἀναξίως [ἀλό-1 γως] διερρήχθη. Ἀληθῶς δὲ τὰ ἐνέχυρα, ἅπερ διὰ τῆς ἐκνικήσεως

[διεκδικήσεως] τὸν κίνδυνον ὁ αὐτὸς κηδεμὼν ἐκ τῶν ἰδίων πραγμάτων ὑπέθετό σοι, οὐ κωλύεσαι ἐπιδιώκειν.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Νοεμβρίου 285 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Διοκλητιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Ἀριστοβούλου.

10. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Γρᾶτον.* Τῶν ἀκινήτων, ἅπερ χωρὶς ἀποφάσεως ἐξεποιήθησαν, τὴν δεσποτείαν σοι ἐπιδιώκοντι ὁ ἄρχων βοήθειαν παρέξει. Παρὰ τούτῳ δὲ εἰ ἐπιλάμψει [σαφῶς ἀποδειχθῇ] οὐχὶ πάντα τὰ τιμήματα, ἅπερ τῷ σῷ κηδεμόνι ἐδόθησαν, εἰς τὴν σὴν οὐσίαν προσχωρῆσαι, ὑπὲρ ἐκείνου μόνον τοῦ μέρους τῶν χρημάτων ἐναχθῆναί σε συγχωρεῖ, ὅπερ εἰς τὴν σὴν οὐσίαν δαπανηθῆναι ὡμολόγηται.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Αὐγούστου 290 ἐπὶ τῆς τετάρτης καὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

11. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι πρὸς Τρόφιμον.* Εἰ μὲν χωρὶς ἀποφάσεως ἐλάττων [ὢν] ὁ πάτρων ὁ σὸς κτῆμα ἀγροτικὸν πέπρακε, περιττὸν [ἐλάχιστόν] ἐστι περὶ εὐτελοῦς τιμήματος ζητεῖν, ὁπότε ἡ τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος αὐθεντία παρακατεχομένης τῆς δεσποτείας τοῦ ἐκποιεῖν τὴν ὁδὸν ἀπέφρα-1 ξεν. Ἐὰν δὲ κατὰ νόμον παρεντεθείσης [γενομένης] ἀποφάσεως τὴν πρᾶσιν εὐτελεῖ τιμήματι ταύτης τῆς κτήσεως [κτήματος], ἧς τὰς δυνάμεις ἠγνόει, ἐποιήσατο, κατὰ τὴν τοῦ διηνεκοῦς διατάγματος αὐθεντίαν ἡ εἰς ἀκέραιον ἀποκατάστασις διαγινωσκομένης τῆς αἰτίας αὐτῷ παρασχεθήσεται.

Ἐδόθη τῇ δωδεκάτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 290 ἐπὶ τῆς τετάρτης καὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

12. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Λεόντιον.* Διὰ χρέος μόνον τῆς αἰτίας διαγινωσκομένης ἀποφάσει τοῦ ἄρχοντος τὸ ἀγροτικὸν κτῆμα τοῦ ἐλάττονος τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ πιπράσκεσθαι ἐπιτρέπεται.

Ἐδόθη ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

13. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ζηνωνίλλαν.* Καὶ τὸν ὑποκείμενον εἰς φόρον [τὸν ὀφείλοντα τὸν φόρον] ἢ τὸν ἐθνικὸν εἴτε τὸν ἐμφυτευτικὸν ἀγρὸν χωρὶς ἀποφάσεως τοῦ ἄρχοντος πιπράσκεσθαι οὐκ ἔξεστιν.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ τοῖς Καλένδαις τοῦ Σεπτεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

14. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Φρόντωνα* Χρῆσαι [μεταχειρίσθητι] τῇ τοῦ νομομαθεστάτου Παπινιανοῦ ἀπαντήσει [γνωμοδοτήσει] καὶ τῶν ἄλλων, ὧν ἐν ταῖς δεήσεσι μνείαν ἐποίησας, ταῖς γνώμαις καὶ τὴν τοῦ κακοῦ δόλου ἔνστασιν πρόταξαι, ἀποδεικνύων τὸ τίμημα διὰ χρέος αὐτῶν καταβληθέν, ἐὰν τὸ κεφάλαιον σὺν τοῖς τόκοις, οἵτινες τῷ δημοσίῳ ἐπῳφείλοντο, οἱ ἄνηβοι μὴ προσφέροντες τοὺς ἐπαρχιακοὺς ἀγρούς, τοὺς χωρὶς ἀποφάσεως τοῦ ἄρχοντος παραθέντας, σὺν τοῖς καρποῖς ἀπαιτῶσιν.

Τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

15. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Σαβῖνον.* Ἐὰν ἐλάττων τῶν εἴκοσι πέντε ἑνιαυτῶν κτῆμα ἀγροτικόν, ἐν ᾧ ἄλλο ὤφειλες, χωρὶς ἀποφάσεως ἀντὶ καταβολῆς ἔδωκας, τὴν δεσποτείαν ἀπὸ σοῦ ἀποχωρεῖν οὐκ ἐπέτρεψεν ἡ τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος αὐθεντία.

Τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Δε-

κεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

16. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ Καίσαρες πρὸς Εὐτυχίαν.* Ἐὰν κτῆμα ἀγροτικὸν ἢ προάστειον, ὅπερ ἀπὸ τῶν ἀστικῶν οὐ τῷ τόπῳ, ἀλλὰ τῇ ποιότητι διακρίνεται, ἐν τῇ ἀνήβῳ ἡλικίᾳ τελοῦσα τοῦ ἐπιτρόπου αὐθεντοῦντος ἢ ἀφῆλιξ [οὖσα] χωρὶς ἀποφάσεως τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας, ἐν ᾗ κεῖται, ἐπώλησας, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος ἡ δεσποτεία αὐτοῦ εἴτε τὸ δίκαιον ἀπὸ σοῦ ἀποχωρεῖν οὐκ ἠδυνήθη, ἀλλὰ τὴν διεκδίκησιν αὐτοῦ καὶ τῶν καρπῶν, ἢ τούτων οὐχ ὑπόντων, ἀπαίτησιν ἁρμόττειν 1 ὡμολόγηται. Ἀλλ' ὁ ἀγοραστής, ἐὰν ἀποδεῖξαι δύνηται ἐκ τῶν ἄλλων πόρων πειθαρχεῖν σε ταῖς λειτουργίαις εἴτε ταῖς τιμαῖς οὐ δυνηθῆναι, διὰ τοῦτο εἰς σὰς ὠφελείας προχωρῆσαι τὰ χρήματα, ἅπερ τιμήματος ἕνεκα εἰλῆφας, τῷ βοηθήματι τῆς τοῦ δόλου ἐνστάσεως τὸ τίμημα σὺν τοῖς τόκοις, οὓς παρέχειν ἔμελλες, καὶ τὰ δαπανήματα τοῦ βελτιωθέντος κτήματος διαφυλάττειν μόνον δύναται.

Ἐν Ἀγχιάλῳ τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

17. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Φίλιππον.* Μεταξὺ πάντων τῶν ἐλαττόνων [ἀνηλίκων] οὐδ' ἐπίκοινον κτῆμα χωρὶς ἀποφάσεως τοῦ ἄρχοντος ἢ τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος γνώμη πιπράσκεσθαι ἀνέχεται. Διότι εἰς τῆς διαιρέσεως τηνδίκην προκαλοῦντος μόνον τοῦ ἐνηλίκου [μείζονος] κοινωνοῦ τὴν ἐκποίησιν αὐτοῦ καὶ χωρὶς ἀποφάσεως γίγνεσθαι πάλαι ἤδη ἐκράτησεν.

Τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

18. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος καὶ ὁ Κωνστάντιος Καῖσαρ πρὸς Σεβῆρον.* Ἐὰν οἱ ἐλάττονες [ἀνήλικοι] ἢ ἐξ ὀνόματος τοῦ πατρὸς ἢ ἐκ τοῦ ἰδίου, χρεῶν μόνον δημοσίων ἐνσκηπτόντων, ἢ ἐξ ἰδιωτικῶν συναλλαγμάτων ἐνεχόμενοι εὑρεθῶσιν, ἡ τῆς ἀποφάσεως παρένθεσις [ἔκδοσις] ἀπὸ τοῦ Κωνσταντινιανοῦ πραίτωρος τελεστέα ἐστίν, ἀποδεικνυομένων ἀκριβῶς τῶν αἰτιῶν, ἵνα φανερῶς ἀποδεικνυομένης τῆς τῶν πραγμάτων πίστεως ἔγκυρος ἡ πρᾶσις παραμείνῃ.

Ἐδόθη ἐν Σερδίκῃ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 322 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Προβιανοῦ καὶ Ἰουλιανοῦ.

72 (1)

Πότε ἀποφάσεως χρεία οὐκ ἐστιν.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Οὐάλεντα στρατιώτην* Ἐὰν ἀποδεῖξαι δύνησαι τὸν πατέρα τοῦ ἀνήβου, οὗ τὸν ἐπίτροπον ὤχλησας, συναινέσαι, ἵνα ἀναδιδομένου σοι τοῦ κτήματος ἀναλάβῃ τὸ τίμημα, τὸ συμφωνηθὲν παραφυλαχθήσεται. Οὐδ' ἔστι γὰρ ἀναγκαία ἐν τούτῳ τῷ πράγματι ἡ τοῦ ἄρχοντος αὐθεντία, ἵνα τῇ τῶν ἐπιτρόπων ἀδημονίᾳ πρόνοια γένηται [ἵνα οἱ ἐπίτροποι ἀπὸ μερίμνης προφυλαχθῶσιν], ἐὰν τῇ βουλήσει τοῦ τελευτήσαντος πειθαρχῶσιν.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 205 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς δευτέρας τοῦ Γέτα.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Αὐρηλιανὸς Αὔγουστος πρὸς Πούλχρον.* Τοῦτό ἐστιν ἐρευνητέον, ἂν προσέλευσιν τοῦ ἡγεμόνος ὑποδεξαμένου ὁ Σατουρνῖνος ἀνὴρ λαμπρότατος εἰδικῶς τὸ δίκαιον τῆς πωλήσεως ἔλαβεν. Διότι καθ' ὁμοίωσιν τῆς τοῦ ἄρχοντος ἀποφάσεως ἡ τοῦ ἡγεμόνος παραχώρησις [ἄδεια] προσχωρεῖ.

(1) Βασ. 38, 9, 60 ἐπ.

Ἐδόθη ἐν Βυζαντίῳ τῷ εἰς Εἴδοις τοῦ Ἰανουαρίου ἄνευ ὑπάτων.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Στρατονικιανόν.* Κτῆμα ἀγροτικὸν ἢ προάστειον ὑπὸ τοῦ ἐλάσσονος τῶν εἴκοσι πέντε ἐνιαυτῶν ἐκποιεῖσθαι χωρὶς ἀποφάσεως τοῦ ἄρχοντος οὐδενὶ λόγῳ δύναται, εἰ μὴ τοῦ γονέως ἡ βούλησις ἢ τοῦ διαθέτου, ἐξ οὗ τῆς οὐσίας εἰς τὸν ἐλάττονα περιῆλθεν, περὶ τῆς ἐκποιήσεως αὐτοῦ ἐντείλασθαί τι εὑρίσκεται.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 295 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Γούσκου καὶ Ἀνουλλίνου.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς τὸν Λαόν.* Καὶ χωρὶς παρενθέσεως ἀποφάσεως τοὺς ἐπίτροπους ἢ κηδεμόνας οἱωνδήποτε προσώπων τὰς τετριμμένας ἐσθῆτας καὶ τὰ περιττὰ ζῷα πιπράσκειν συγχωροῦμεν.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Μαρτίου 326 ἐπὶ τῆς ἑβδόμης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Κωνσταντίνου Καίσαρος.

73 (1)

Ἐάν τις ἀγνοῶν τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐλάττονος εἶναι χωρὶς ἀποφάσεως ἠγόρασεν.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Φήλικα.* Ἐὰν ἐκείνη, ἥτις εἰς τὰ δίκαια τοῦ ἐπιτρόπου τίτλῳ κληρονομικῷ διεδέξατο, τὸ σὸν κτῆμα πέπρακεν, εἰ ὡς ὀρφανικὸν ἐπώλησεν, ὁ ἀγοραστής, ὅστις εἰδὼς παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ κληρονόμου ἠγόρασεν, ἐπειδὴ τὸ λειτούργημα θανάτῳ περαιοῦται, τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα ἀγοράζων ἐκ τοῦ τοῦ χρόνου διαστήματος οὐδεμίαν ἠδυνήθη προσκτήσασθαι δικαιολογίαν: ἐὰν ὅμως ὡς ἴδιον [ἡ γυνὴ] ἐπώλησε καὶ ἀγνοῶν ἀλλότριον [εἶναι] τὸ πρᾶγμα ὁ ἀγοραστὴς ἠγόρασεν, οὐδὲ παραχρῆμα διὰ τῆς παραδόσεως τῆς νομῆς δεσπότης ἐγένετο, ἀλλὰ μόνον κατὰ σοῦ τοῦ τεθεσπισμένου χρόνου, ἐπειδὴ νομίμου ἡλικίας εἶναί σε οὐκ ἀπαρνεῖσαι, δύναται χρήσασθαι τῇ παραγραφῇ.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 238 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πίου καὶ Ποντιανοῦ.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Κρισπῖναν.* Ἐὰν παρὰ τῆς ἐνδοξοτάτης συγκλήτου τὸ ψήφισμα τὰ κτήματα τὰ σὰ ἐπωλήθησαν, ἐνάγαγε τὸν νομέα αὐτῶν, ἵνα, ἐὰν οὕτω ἀποδείξῃς τὸ πραχθέν, καὶ τὸ κτῆμα ἀναληφθῇ καὶ πάντες οἱ καρποὶ ἀνακληθῶσιν, εἰμὴ καλῇ τῇ πίστει ἀγοραστὴν γενέσθαι τὸν ἀγοράσαντα ἀποδειχθῇ.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 241 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Πομπηϊανοῦ.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀγάθην* Τὰ κτήματα τὰ ἀγροτικὰ ἢ τὰ προάστεια τὰ χωρὶς διαγνώσεως τῆς αἰτίας καὶ [χωρὶς] παρενθέσεως ἀποφάσεως παρὰ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα ἀπαλλοτριωθέντα οὐδὲ ὑπὸ τοῦ δευτέρου ἀγοραστοῦ ὀρθῶς

(1) Βασ. 10, 4, 60 ἐπ.

κεμβρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

16. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ Καίσαρες πρὸς Εὐτυχίαν.* Ἐὰν κτῆμα ἀγροτικὸν ἢ προάστειον, ὅπερ ἀπὸ τῶν ἀστικῶν οὐ τῷ τόπῳ, ἀλλὰ τῇ ποιότητι διακρίνεται, ἐν τῇ ἀνήβῳ ἡλικίᾳ τελοῦσα τοῦ ἐπιτρόπου αὐθεντοῦντος ἢ ἀφῆλιξ [οὖσα] χωρὶς ἀποφάσεως τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας, ἐν ᾗ κεῖται, ἐπώλησας, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος ἡ δεσποτεία αὐτοῦ εἴτε τὸ δίκαιον ἀπὸ σοῦ ἀποχωρεῖν οὐκ ἠδυνήθη, ἀλλὰ τὴν διεκδίκησιν αὐτοῦ καὶ τῶν καρπῶν, ἢ τούτων οὐχ ὑπόντων, ἀπαίτησιν ἁρμόττειν 1 ὡμολόγηται. Ἀλλ' ὁ ἀγοραστής, ἐὰν ἀποδεῖξαι δύνηται ἐκ τῶν ἄλλων πόρων πειθαρχεῖν σε ταῖς λειτουργίαις εἴτε ταῖς τιμαῖς οὐ δυνηθῆναι, διὰ τοῦτο εἰς σὰς ὠφελείας προχωρῆσαι τὰ χρήματα, ἅπερ τιμήματος ἕνεκα εἴληφας, τῷ βοηθήματι τῆς τοῦ δόλου ἐνστάσεως τὸ τίμημα σὺν τοῖς τόκοις, οἷς παρέχειν ἔμελλες, καὶ τὰ δαπανήματα τοῦ βελτιωθέντος κτήματος διαφυλάττειν μόνον δύναται.

Ἐν Ἀγχιάλῳ τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἀπριλίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

17. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Φίλιππον.* Μεταξὺ πάντων τῶν ἐλαττόνων [ἀνηλίκων] οὐδ' ἐπίκοινον κτῆμα χωρὶς ἀποφάσεως τοῦ ἄρχοντος ἡ τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος γνώμη πιπράσκεσθαι ἀνέχεται. Διότι εἰς τῆς διαιρέσεως τὴν δίκην προκαλοῦντος μόνον τοῦ ἐνηλίκου [μείζονος] κοινωνοῦ τὴν ἐκποίησιν αὐτοῦ καὶ χωρὶς ἀποφάσεως γίγνεσθαι πάλαι ἤδη ἐκράτησεν.

Τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

18. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος καὶ ὁ Κωνστάντιος Καῖσαρ πρὸς Σεβῆρον.* Ἐὰν οἱ ἐλάττονες [ἀνήλικοι] ἢ ἐξ ὀνόματος τοῦ πατρὸς ἢ ἐκ τοῦ ἰδίου, χρεῶν μόνον δημοσίων ἐνσκηπτόντων, ἢ ἐξ ἰδιωτικῶν συναλλαγμάτων ἐνεχόμενοι εὑρεθῶσιν, ἡ τῆς ἀποφάσεως παρένθεσις [ἔκδοσις] ἀπὸ τοῦ Κωνσταντινιανοῦ πραίτωρος τελεστέα ἐστίν, ἀποδεικνυομένων ἀκριβῶς τῶν αἰτιῶν, ἵνα φανερῶς ἀποδεικνυομένης τῆς τῶν πραγμάτων πίστεως ἔγκυρος ἡ πρᾶσις παραμείνῃ.

Ἐδόθη ἐν Σερδίκῃ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 322 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Προβιανοῦ καὶ Ἰουλιανοῦ.

72 (1)

Πότε ἀποφάσεως χρεία οὐκ ἐστιν.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Οὐάλεντα στρατιώτην.* Ἐὰν ἀποδεῖξαι δύνησαι τὸν πατέρα τοῦ ἀνήβου, οὗ τὸν ἐπίτροπον ὤχλησας, συναινέσαι, ἵνα ἀναδιδομένου σοι τοῦ κτήματος ἀναλάβῃ τὸ τίμημα, τὸ συμφωνηθὲν παραφυλαχθήσεται. Οὐδ' ἔστι γὰρ ἀναγκαία ἐν τούτῳ τῷ πράγματι ἡ τοῦ ἄρχοντος αὐθεντία, ἵνα τῇ τῶν ἐπιτρόπων ἀδημονίᾳ πρόνοια γένηται [ἵνα οἱ ἐπίτροποι ἀπὸ μερίμνης προφυλαχθῶσιν], ἐὰν τῇ βουλήσει τοῦ τελευτήσαντος πειθαρχῶσιν.

Ἐδόθη τῇ τετάρτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 205 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Ἀντωνίνου Αὐγούστου καὶ τῆς δευτέρας τοῦ Γέτα.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Αὐρηλιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ποῦλχρον.* Τοῦτό ἐστιν ἐρευνητέον, ἂν προσέλευσιν τοῦ ἡγεμόνος ὑποδεξαμένου ὁ Σατουρνῖνος ἀνὴρ λαμπρότατος εἰδικῶς τὸ δίκαιον τῆς πωλήσεως ἔλαβεν. Διότι καθ' ὁμοίωσιν τῆς τοῦ ἄρχοντος ἀποφάσεως ἡ τοῦ ἡγεμόνος παραχώρησις [ἄδεια] προσχωρεῖ.

(1) Βασ. 38, 9, 60 ἐπ.

Ἐδόθη ἐν Βυζαντίῳ τοῖς Εἰδοῖς τοῦ Ἰανουαρίου ἄνευ ὑπάτων.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Στρατονικιανόν.* Κτῆμα ἀγροτικὸν ἢ προάστειον ὑπὸ τοῦ ἐλάσσονος τῶν εἴκοσι πέντε ἐνιαυτῶν ἐκποιεῖσθαι χωρὶς ἀποφάσεως τοῦ ἄρχοντος οὐδενὶ λόγῳ δύναται, εἰ μὴ τοῦ γονέως ἡ βούλησις ἢ τοῦ διαθέτου, ἐξ οὗ τῆς οὐσίας εἰς τὸν ἐλάττονα περιῆλθεν, περὶ τῆς ἐκποιήσεως αὐτοῦ ἐντείλασθαί τι εὑρίσκεται.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου 295 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Γούσκου καὶ Ἀνουλλίνου.

4. *Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Αὔγουστος πρὸς τὸν Λαόν.* Καὶ χωρὶς παρενθέσεως ἀποφάσεως τοὺς ἐπίτροπους ἢ κηδεμόνας οἱωνδήποτε προσώπων τὰς τετριμμένας ἐσθῆτας καὶ τὰ περιττὰ ζῷα πιπράσκειν συγχωροῦμεν.

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Μαρτίου 326 ἐπὶ τῆς ἑβδόμης ὑπατείας τοῦ Κωνσταντίνου Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Κωνσταντίνου Καίσαρος.

73 (1)

Ἐάν τις ἀγνοῶν τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐλάττονος εἶναι χωρὶς ἀποφάσεως ἠγόρασεν.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Φήλικα.* Ἐὰν ἐκείνη, ἥτις εἰς τὰ δίκαια τοῦ ἐπιτρόπου τίτλῳ κληρονομικῷ διεδέξατο, τὸ σὸν κτῆμα πέπρακεν, εἰ ὡς ὀρφανικὸν ἐπώλησεν, ὁ ἀγοραστής, ὅστις εἰδὼς παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ κληρονόμου ἠγόρασεν, ἐπειδὴ τὸ λειτούργημα θανάτῳ περαιοῦται, τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα ἀγοράζων ἐκ τοῦ τοῦ χρόνου διαστήματος οὐδεμίαν ἠδυνήθη προσκτήσασθαι δικαιολογίαν: ἐὰν ὅμως ὡς ἴδιον [ἡ γυνὴ] ἐπώλησε καὶ ἀγνοῶν ἀλλότριον [εἶναι] τὸ πρᾶγμα ὁ ἀγοραστὴς ἠγόρασεν, οὐδὲ παραχρῆμα διὰ τῆς παραδόσεως τῆς νομῆς δεσπότης ἐγένετο, ἀλλὰ μόνον κατὰ σοῦ τοῦ τεθεσπισμένου χρόνου, ἐπειδὴ νομίμου ἡλικίας εἶναί σε οὐκ ἀπαρνεῖσαι, δύναται χρήσασθαι τῇ παραγραφῇ.

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 238 ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πίου καὶ Ποντιανοῦ.

2. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Κρισπῖναν.* Ἐὰν παρὰ τῆς ἐνδοξοτάτης συγκλήτου τὸ ψήφισμα τὰ κτήματα τὰ σὰ ἐπωλήθησαν, ἐνάγαγε τὸν νομέα αὐτῶν, ἵνα, ἐὰν οὕτω ἀποδείξῃς τὸ πραχθέν, καὶ τὸ κτῆμα ἀναληφθῇ καὶ πάντες οἱ καρποὶ ἀνακληθῶσιν, εἰμὴ καλῇ τῇ πίστει ἀγοραστὴν γενέσθαι τὸν ἀγοράσαντα ἀποδειχθῇ.

Ἐδόθη τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 241 ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Γορδιανοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς τοῦ Πομπηϊανοῦ.

3. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀγάθην.* Τὰ κτήματα τὰ ἀγροτικὰ ἢ τὰ προάστεια τὰ χωρὶς διαγνώσεως τῆς αἰτίας καὶ [χωρὶς] παρενθέσεως ἀποφάσεως παρὰ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα ἀπαλλοτριωθέντα οὐδὲ ὑπὸ τοῦ δευτέρου ἀγοραστοῦ ὀρθῶς

(1) Βασ. 10, 4, 60 ἐπ.

κατέχονται, εἰμὴ τὸ τεθεσπισμένον τοῦ καιροῦ διάστημα παρενεχώρησεν.

Ἐδόθη ἐν Νικομηδείᾳ ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Φεβρουαρίου 294 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Καισάρων.

4. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καισαρες πρὸς Ἀλέξανδρον.* Ἐπειδὴ(1) κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, εἰς ὃν ἐκ τοῦ προσώπου ἐκείνου, ᾧ παρὰ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα τὸ πρᾶγμα ἐδωρήθη, νομίμου τίτλου παρεμβαίνοντος τοῦτο τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ἡ δίκη ἐστί, μετέβη, ἀναζητεῖν δεήσει, ἐὰν παρόντος τοῦ προτέρου δεσπότου καὶ ἐνηλίκου γενομένου χωρὶς ἀμφισβητήσεως τῆς καλῆς πίστεως ἐπὶ δεκαετίαν ἢ ἀπόντος [τοῦ δεσπότου] ὁ τὴν ζήτησιν ὑπομένων [ἐναγόμενος] νομεὺς γενέσθαι δεικνύηται. Εἰ δὲ τοῦτο παρὰ τῇ σῇ βαρύτητι φανερῶς ἀποδειχθῇ; δίχα τινὸς μελλήσεως χωρούσης [γιγνομένης] τῇ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ τὸν ἐνάγοντα δεήσει ἀποκλείεσθαι.

Ἐδόθη ἐν Δωροστόλῳ τῇ ἕκτῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουνίου 303 ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ τῆς ἑβδόμης τοῦ Μαξιμιανοῦ Αὐγούστων.

74 (2)

Ἐὰν τέλειος [ἐνήλικος] γενόμενος τὴν χωρὶς ἀποφάσεως γενομένην ἐκποίησιν δεκτὴν ἡγήσηται [ἐγκρίνῃ].

1. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι πρὸς Αἰκινίαν.* Ὁπότε θεματίζεις τὸν κηδεμόνα τοῦ σοῦ πατρὸς οὐ παρεντεθείσης ἀποφάσεως τοῦ ἄρχοντος κτῆμα ἀγροτικὸν τῷ κληρονόμῳ τοῦ δανειστοῦ ἢ τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ [τοῦ δανειστοῦ] ἀποτολμῆσαι πιπράσκειν καὶ τὴν πρᾶσιν ταύτην ἀπατηθέντα τὸν σὸν πατέρα δεκτὴν ἡγηθῆναι, ἐὰν ἐλάττονι τιμήματι τὸ κτῆμα ἐπωλήθη καὶ ἀπερισκέπτῳ πλάνῃ ὀλισθήσαντα τὸν σὸν πατέρα οὐκ ὀρθῶς τῇ πράσει τὴν συναίνεσιν δοῦναι ἀποδειχθῇ, οὐκ ἄπεστι τοῦ πράγματος ἵνα τὸ ἐλλεῖπον τοῦ τιμήματος εἰς ὑπολογισμὸν κατενεχθῇ [τὸ ἐλλεῖπον τοῦ τιμήματος παρασχεθῇ]: ὅπερ τῇ τοῦ ἄρχοντος προνοίᾳ γίγνεσθαι προσήκει, οὗ τῇ σοφίᾳ ἀνάλογόν ἐστιν ἵνα, ἐὰν τὸ ἐναντίον μέρος καλὴν πίστιν μὴ περιβάλληται, ἐν τῇ κρίσει αὐτοῦ ἀναρτήσῃ, ἂν βούλεται τὸ κτῆμα σὺν τοῖς καρποῖς ἀποκαθιστᾶν, οὕτως ἵνα τὰ δάνεια χρήματα μετὰ τῶν ἁρμοζόντων τόκων ἀποκατασταθῶσιν.

Ἐδόθη ταῖς Νόναις τοῦ Ὀκτωβρίου 290 ἐπὶ τῆς τετάρτης καὶ τῆς τρίτης ὑπατείας τῶν αὐτῶν Αὐγούστων.

2. *Οἱ αὐτοὶ Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Ἀλέξανδρον.* Ἐὰν χωρὶς ἀποφάσεως τοῦ ἄρχοντος τὰ σὰ κτήματα ὑπὸ τοῦ σοῦ ἐπιτρόπου ἐξεποιήθησαν καὶ μὴ εἰδικῇ ἐπικυρώσει ᾖ, ἂν καλῆς πίστεως ὁ νομεὺς ἦν, τοῦ τεθεσπισμένου χρόνου τῇ παραδρομῇ ἐκεῖνο, ὅπερ οὐκ ὀρθῶς [οὐ νομίμως] ἐπράχθη, [μὴ] ἐβεβαιώθη, ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας, τὸ κτῆμα εἰς τὸ σὸν δίκαιον ἐπαναγέτω [ἐπανελκέτω].

Ἐδόθη ἐν Σιρμίῳ ταῖς Καλένδαις τοῦ Ἰανουαρίου 293 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν Αὐγούστων.

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος πρὸς Μηνᾶν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ἐὰν ὁπότε χωρὶς ἀποφάσεως πράγματα τῶν ἀνηλίκων ἢ τῶν εἰσέτι ὑπὸ κηδεμόνας διατελούντων ἢ τῶν διὰ

(1) Προστεθήτω ἡ φράσις: δίκη κινεῖται, ἥτις εἶνε ἀναγκαία καὶ φαίνεται ἀπολεσθεῖσα.
(2) Βασ. 10, 4, 64 ἑπ.

συγγνώμης ἡλικίας τὴν μέριμναν αὐτῶν [τῶν κηδεμόνων] ὑπεκκλινόντων ἐκποιῶνται ἢ ὑποτιθῶνται, καὶ εἰς τὴν τελείαν ἡλικίαν οἱ ἀνήλικοι οὗτοι ἐφικόμενοι μακρᾷ σιωπῇ τὴν τοιαύτην μέμψιν παρέδωκαν, ἵνα ἡ ἄχρηστος ἐκποίησις ἢ ὑποθήκη τῇ χρονίᾳ σιωπῇ ἰσχυρὰ καταστῇ, ὅλου χρόνου πρὸς τὴν τοιαύτην ἐπικύρωσιν ὁρισθῆναι κρί-
1 νομεν. Καὶ διὰ τοῦτο κελεύομεν, ἐὰν ἐπὶ πέντε ἐνιαυτοὺς συναπτοὺς μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὴν ἐλάττονα ἡλικίαν (τουτέστι τοὺς εἴκοσι πέντε ἐνιαυτοὺς) συναριθμητέους οὐδὲν ἐμέμψατο περὶ τῆς τοιαύτης ἐκποιήσεως ἢ ὑποθήκης ἐκεῖνος, ὅστις ταύτην ἐποίησεν ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, μηδαμῶς ἀνατρέπεσθαι ταύτην τῇ ἀφορμῇ τῆς παραλείψεως τῆς ἀποφάσεως, ἀλλ' οὕτω κρατεῖν ὡσεὶ ἀπ' ἀρχῆς νομίμῳ ἀποφάσει ἐξεποιήθη τὸ πρᾶγμα
2 ἢ ὑπετέθη. Ἐπειδὴ ὅμως δωρεαὶ ὑπὸ ἐλαττόνων οὐδὲ σὺν ἀποφάσει συντελεῖσθαι δύνανται, ἐὰν ὁ ἐλάττων [ἀνήλικος] ἢ ὁ μετὰ τὴν συγγνώμην ἡλικίας τὸ ἀκίνητον πρᾶγμα τίτλῳ δωρεᾶς εἰς ἄλλον (ἐξαιρουμένης τῆς διὰ γάμους δωρεᾶς) μεταγράψῃ [μετενέγκῃ], οὐκ ἄλλως τοῦτο κῦρος λήψεται [ἕξει], εἰ μὴ μετὰ τὸ πληρωθῆναι τοὺς εἴκοσι πέντε ἐνιαυτοὺς ἐπὶ παρόντων μὲν δεκαετία ἐπὶ ἀπόντων δὲ εἰκοσαετία τοῦ δωρητοῦ ἐφησυχάζοντος διαρρεύσῃ [διαδράμῃ]: ἵνα ὅμως ἐν τοῦ κληρονόμου τῷ προσώπῳ ἐκεῖνος μόνον ὁ χρόνος προσαυξάνῃ, ὅστις μετὰ τὴν ἡλικίαν τούτου τοῦ ἀνηλίκου κληρονόμου σιγῇ παρέδραμεν, [=ἵνα ὅμως τῷ κληρονόμῳ ἐκεῖνος μόνον ὁ χρόνος ὑπολαγίζηται, ὅστις, ἐὰν ὁ κληρονόμος ἐστὶν [εἰσέτι] ἀνήλικος, ἀπὸ τῆς ἐνηλικιώσεως αὐτοῦ σιγῇ παρέδραμεν].

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ ὀγδόῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Νοεμβρίου 529 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δεκίου.

75 (1)

Περὶ ἀρχόντων [στρατηγῶν] ἐνακτέων.

1. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος Αὔγουστος πρὸς Μουκιανόν.* Ἐὰν ἄρχοντες παρὰ τῶν ἐπιτρόπων ἢ τῶν κηδεμόνων, οὓς σοι ἔδωκαν ἢ ὠνόμασαν, ἐπηρώτησαν ἑαυτοὺς τούτου ἕνεκα ἀζημίους ἔσεσθαι καὶ διὰ τοῦτο τὸ πρᾶγμα ἐγγυητὰς ἔλαβον ἐκτὸς τῆς ἱκανοδοσίας ὑπὲρ τοῦ σῴαν ἔσεσθαι τὴν οὐσίαν, ἡ ἀγωγή, ἣν κατὰ τῶν σῶν ἐπιτρόπων ἢ κηδεμόνων ἐκίνησας, τὴν
1 ἀλλοτρίαν ἐνοχὴν οὐκ ἀναιρεῖ. Ἀλλὰ κατὰ τῶν ἀρχόντων, οἵτινες τὸν κηδεμόνα ἔδωκαν, ἡ ὠφέλιμος ἀγωγὴ τότε μόνον ἁρμόζει, ἐὰν πάντων τῶν πραγμάτων καταληφθέντων [κατασχεθέντων] καὶ ἀνακληθέντων ἐκείνων, ἅπερ πρὸς περιγραφὴν αὐτὸν [τὸν κηδεμόνα] ἐκποιῆσαι ὁμολόγηται, τῷ σῷ ἀζημίῳ εἰς ὁλόκληρον τὸ ἱκανὸν γενέσθαι οὐκ ἠδυνήθη. Εἰ δὲ ταύτην ἐνήσκησας, ἐκχωρουμένων σοι ὑπ' ἐκείνων τῶν ἀγωγῶν κατὰ τῶν ἐγγυητῶν οὓς ἔλαβον, κινεῖν δύνασαι, εἰ καὶ ὠφέλιμον ἀγωγὴν χωρὶς ἐκχωρήσεως ἔχεις.

Ἐλήφθη ταῖς Νόναις τοῦ Ἰανουαρίου 212 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν δύο Ἀσπρων.

2. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Αὔγουστος πρὸς Πατέρνον.* Κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ ἄρχοντος, οὗτινος οὐ τῇ μεγάλῃ ἀμελείᾳ ἀσφάλεια ἱκανὴ

(1) Βασ. 38, 8, 15 ἑπ.

τῷ ἀνήβῳ αὐ παρεσχέθη, οὐκ εἴθισται ἀγωγὴ δίδοσθαι.

Ἐδόθη τῇ τρίτῃ τῶν Νονῶν τοῦ Ἰουλίου 224 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἰουλιανοῦ καὶ Κρισπίνου.*

3. *Ὁ αὐτοκράτωρ Γορδιανὸς Αὔγουστος πρὸς Ἀπρονιανόν.* Ἐὰν σὺ καὶ ὁ σὸς συνάδελφος, ὁπότε τὴν ἀρχὴν ἐχειρίζεσθε, μὴ εὔπορον ἐπίτροπον ἔδοτε καὶ ἀσφάλειαν ἱκανὴν μὴ ἀπῃτήσατε μηδ' ἄλλως φυλαχθῆναι τῷ ἀνήβῳ τὸ ἀζήμιον δύνηται καὶ ἑκάτεροι ἐν εὐπορίᾳ [φερέγγυοι] ἦτε, κατὰ τὸ ἀνάλογον μέρος καθ' ὑμῶν τὴν ἀγωγὴν δοθῆναι οὐκ ἀδίκως ἐξαιτήσεις.

Ἐδόθη τῇ ὀγδόῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Νοεμβρίου 238 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πίου καὶ Ποντιανοῦ.*

4. *Ὁ αὐτὸς Αὔγουστος πρὸς Ἀρρουντιανόν.* Κατὰ τοῦ ὀνομάσαντος τὸν μὴ εὔπορον ἐπίτροπον ἢ κηδεμόνα οὐ δύναται πρότερον κινεῖσθαι, εἰ μὴ ἂν τῶν πραγμάτων τοῦ ὀνομασθέντος ὡς καὶ τοῦ ἐγγυητοῦ αὐτοῦ πρὸς δὲ καὶ τῶν συναδέλφων [συνεπιτρόπων αὐτοῦ], εἰς ὧν τὸν κίνδυνον ἡ κοινωνία τῆς διοικήσεως ὁρᾷ, καταληφθέντων [κατασχεθέντων] εἰς τὸ ἀζήμιον τοῦ ἀνήβου ἢ τοῦ ἀφήλικος τὸ ἱκανὸν μὴ γένηται.

Ἐδόθη ταῖς Εἰδοῖς τοῦ Μαρτίου 242 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀττικοῦ καὶ Πραιτεξτάτου.*

5. *Οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς Αὔγουστοι καὶ οἱ Καίσαρες πρὸς Εὐγενίαν.* Κατὰ τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων τῶν ἐπιτρόπους ὀνομασάντων, ἐὰν ἐν τῷ περαιωθέντι χρόνῳ τῆς διοικήσεως [κατὰ τὴν λῆξιν τοῦ χρόνου τῆς διοικήσεως τῶν ἐπιτρόπων] μὴ ἦσαν εὔποροι μηδ' ἐκ τῆς ἀσφαλείας τῆς ἐγγυήσεως τὸ ὅλον ἀπαιτηθῆναι δύνηται, τοῖς ποτε ἀνήβοις εἰς βοήθειαν [ἐπικουρικῶς] τοῦ ἀζημίου ἕνεκα ὠφέλιμον ἀγωγὴν ἁρμόζειν ἀπὸ τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος ὡμολόγηται, ὅπερ ἐγένετο εἰσηγουμένου τοῦ θείου Τραϊανοῦ, προγόνου ἡμετέρου.

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν Εἰδῶν τοῦ Δεκεμβρίου 294 [;] *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τῶν αὐτῶν καὶ τῶν Καισάρων.*

6. *Ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων Αὔγουστος πρὸς Αἰλιανὸν ἔπαρχον πραιτωρίων.* Ὁπότε [τῷ διορισμῷ] προσετέθη ἡ τοῦ πραίτωρος ἀπόφασις τὴν γενικὴν τῷ κηδεμόνι διοίκησιν ἐντελλομένου καί, ὅπερ ταύτῃ κατ' ἔθος ἐπακολουθεῖ, ψήφισμα ὁμοίως συνετέθη, φανερόν ἐστι τὴν τοῦ κηδεμόνος δόσιν ἀνίσχυρον μὴ εἶναι, ἀλλ' ἐν τῇ ἀποτιμητέᾳ τῆς ἀφήλικος οὐσίᾳ σφάλμα τοῦ γραφέως παρεντεθῆναι, ὅστις, ὡσεὶ μὴ πλέον τῶν διακοσίων λιτρῶν χρυσίου ἡ οὐσία ἴσχυεν, ἐγγυητὴν ἔλαβεν. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ θέματι οὐχὶ τοῦ κηδεμόνος ἔσται ὁ λόγος ψεκτέος, ἐάν τις βλάβῃ τοῖς τοῦ ἐλάττονος πράγμασιν ἐπενεχθῆναι παρὰ τὴν τῶν νόμων τάξιν ἀποδειχθῇ, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἀμελείας ἢ τοῦ δόλου τοῦ γραφέως, ὅστις τὴν ἀληθῆ τῆς οὐσίας ἀποτίμησιν ἠνέσχετο ἀποκρυβῆναι, κατὰ τοὺς νόμους ἐνακτέον ἔσται [ἐνάγειν δεῖ].

Ἐδόθη τῇ πέμπτῃ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἰανουαρίου 480 *ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Βασιλείου.*

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

Π. ΤΣΙΤΣΕΚΛΗΣ

CORPUS IURIS CIVILIS

ΚΩΔΙΞ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ

CODEX IUSTINIANUS

ΤΟΜΟΣ Α΄

ΒΙΒΛΙΑ Α - Ε

Ἐκδ. Γ. Φέξης

ΑΘΗΝΑ
1911